DUBIA REGULARIA, SIUE ACCURATA BREUISQUE DISCUSSIO DIFFICULTATUM...

Lorenzo Portel

DICATVR

OPVS SERAPHICO PATRI FRANCISCO.

IVRE Tibi, Beatiſſime Pater, offero Dubia Regularia. Te enim adhuc in terris agentem, pro dubiis reſoluendis conſuluere doctiſſi mi multi, tanquàm Doctorem, non humana, ſed diuina ſapientia prorſus affluentem. Deciſionem tuam in re difficili litteraria petiit doctiſſimus tunc Cardinalis Oſtienſis, poſtea Gregorius IX. Decretalium collector, tanquam ab ore Angeli tuum reſponſum accipiens. Refert etiã filius tuus D. Bonauẽtura cap. 11. tuæ hiſtoriæ, quod cùm in vrbe Senarum Doctor Theologus in quæſtionibus difficilibus te conſuleret, & miram tuam reſponſionem audiret, admirans dixit: Verè Theologia patris iſtius puritate, ac contemplatione, tanquam alis in altum ſubuecta, eſt Aquila volans, noſtra verò ſcientia ventre graditur ſuper terram. De te denique, ô Doctor idiota, idem Doctor Seraphicus (ſed te inferior)

ã 2

affirmauit, quod quamuis non haberes litterarum sacrarum peritiam, æternæ tamen lucis irradiatus fulgoribus scripturarum profunda, miro intellectus scrutabaris acumine: & mysteriorum abscondita penetrabas. Quid ergo Regularia dubia non tibi dicentur tanta dexteritate dubia resoluenti, vt tua hodie maiori luce, ac sapientia irradiata patescant? At maiori alio titulo, tuum est hoc tantillum opusculum: scitum est enim apud Doctores, acquisita à Monacho deberi Prælato, ac Monasterio; sicut à seruo obtenta, sub Domini manent reposita dominio. Accipe igitur, quod tuum est, in domo tua, ab indigno, & inutili seruo acquisitum. Et per tua sacra vulnera precor, vt me indignum seruum tuum numero, facias coram Deo in merito minimum recenseri. Amen.

PRÆ

PRÆFATIO AD LECTOREM

REM puto notissimam apud omnes, quantum his vltimis sæculis Franciscani Doctores laborauerint in Regularium priuilegiis colligendis, & explicandis. Primus huic operi incubuit doctissimus Fr. Alfonsus de Cazarubias, qui varia priuilegia antiquorum Pontificum sparsim, & in confusa congerie seposita multo labore collegit, ordine alphabetico disponens; propria etiam scholia inserens aliquibus locis; quod opus per Antonomaziam Mendicantium compēdium dici promeruit. Secundus fuit sapientissimus Corduba Minorita, qui difficiliora loca eiusdem compendij eruditis commentariis illustrauit. Tertius, Fr. Hieronymus à Sorbo Capucinus, qui

retento ordine alphabetico eiusdem compēdij, recentia Breuia Pontificia suis locis apponens, perductas etiam proprias adhibuit notationes. Quartus, fuit priuilegiorum indefessus indagator Emanuel Rodriguez, qui tribus præcipuè tomis materiam prosecutus, tot, ac tanta dixit, vt nihil videatur posse amplius desiderari. Clausit tandem opus Pater Miranda duobus tomis de eadem materia nō postremis. Quorum tot, ac tantorum virorum attētis laboribus, & scholiis, & commētariis, temerariū quasi foret, aliquid addere, vel sperare nouū pro Regulariū dubiis resoluēdis. Quia tamē prolixitas, multitudo, ac diffusio, intellectus electionē obnubilāt, legendi fastidiū causant, & memoriæ retinentiam impediunt: in gratiam Regularium, non inutile iudicaui, imò profuturū credidi, omnia, & præcipua à prædictis omnibus Doctoribus sparsim, ac diffusè tradita in hoc breue compendium seu Manuale redigere, additis multis ex aliis

Dq

Doctoribus, meo labore collectis, quo possint à legentibus & faciliùs inueniri, & in memoria retineri. Omisi, fateor aliquã in illis Doctoribus contenta, quæ, quãuis docta, & erudita, directè tamẽ, & necessariò ad intentũ Monasticum compẽdiosum non inseruiunt: vt in aliquibus prædictis Doctoribus digito possem ostendere: cùm multas quæstiones disputãt, vel Regularibus non omnino necessarias; vel ita prolixè, ac diffusè positas, vt multò paucioribus verbis, & possent resolui, & faciliùs penetrari. Et huius rei testes, ac iudices ipsos legẽtes appello. Adde, quod non omnes, tot, ac tãm grãdes libros possunt emere, nec perlegere: neque in tam ampla segete, vel area granũ purum colligere. Quãuis autem vt plurimum compendij breuitatem profiteor: in aliquibus tamen, sed paũcis, compẽdij limites transilio, coactus vel rei necessitate, vel nouitate, vel contradictione. Huiusmodi est quæstio de Abbatissa vidua, de Indulgentiis reuocatis, &

aliis paucis, ob causas prædictas, in quibus tantisper à compendio digredior ob causas proximè dictas. Imò, & vt plurimùm timens illud, breuis esse laboro, obscurus fio: ferè ratiunculas appono, semper tamen compendij breuitati intendens. Sed medium tenere quis poterit, vt, & prolixitatem, & ieiunitatem vitans, medium purum attingat? Cogita, Lector, quòd magnæ vrbes non possunt sine defectu in vngue solo depingi: parce igitur rudi pictori in tam parua materia tantam priuilegiorum, & materiarum copiam delineanti. Si autem hanc breuitatem pertæsus, respueris: consule illos quinque Doctores fontes irriguos, latéque fluentes, in quorum latissimis libris fusè poteris euagari. VALE.

Alia Dedicatio, & Præfatio pro Additionibus.

DEDI

DEDICATVR
OPVS ADDITIONVM
Diuo Antonio Paduano.

SOLENT, vt plurimùm, librorum Authores opera ſua dicare alicui perſonę inſigni, tamquam patrono, cuius potentia, fauore, & auxiliis protegantur, tum à linguis mordentium, tum à cæteris hominum, ac temporum calumniis occurrentibus. Ego perſonam inſignem, cui fidam non habeo: & ferè cum languido illo piſcinæ vellem verè dicere, hominem non habeo, neque ad hoc intentum volo habere. Te ſolùm Beatiſſime Antoni habere cuperem, & ob cauſas duas ſequentes habiturum me confido. Notiſſima eſt tua prærogatiua, ſeu interceſſio particularis, per quam tamquam Patronus communis inuocaris ab omnibus, non ſolùm, vt res iam perditæ compareant; ſed etiam ne perdantur in periculoſo itinere, néve in aliis periculis pereant: ídque cum proſpero paſſim euentu, vt fatentur, & experiun-

tur etiam aliquando infideles, & barbari, maximè in uostra India Orientali:in qua vt à personis fide dignis accepi, etiam infidelibus te pro rebus perditis inuocantibus, sæpiùs easdem res amissas restituis. Præterea hoc opus, licèt tantillum, (quantum bene scio) res est Patris tui, ac nostri Francisci, cùm sit serui Religionis illius, pro qua tu in illiùs exordio tamquam zelator indefessus multa satis, ac dura sustinuisti. Ob has igitur causas, quia scilicet rerum amissarum reparatores, vel eisdem ne perdantur inuigilas; tum quia opus Patris tui est, seu Religionis ipsius; tam opus, quàm Author operis tuo patrocinio commendatur, & committuntur, ne pereant. Vt qui, aliquandò, etiam rebus infidelium custodiendis assistis, hoc etiam opus & eius Authorem, Diuino beneficio Catholicum, ac de te bene sperantem, tuo solito patrocinio tuearis.
AMEN.

PRÆ

PRÆFATIO AD LECTOREM.

In operi adiunctas Additiones.

EX dictis à Theologis in materia de Angelis, cōstat, quòd licèt Angeli in sua prima ceratione receperint à Deo species intelligibiles infusas, per quas poterant intelligere omnia indiuidua naturalia creata, illorúmq; proprietates: nihilominus per tales species non aduerterunt, neque discursū formarunt simul circa omnia illa obiecta naturalia per illas species repræsentata; ita vt vnica vice, seu intuitu simul cognoscerēt omnia in illis repræsentata. Fortaßis enim, viribus tātùm naturalibus vnico intuitu non poterant aduertere ad tam multam, ac tam variam cognoscibilium multitudinem. Id ergo fecerunt per interualla, & discursu temporis, vtentes prædictis speciebus ad libitum pro rebus quarum cognitioni se applicabant. Si verò hoc Angelis contigit habentibus species tam excellentes congenitas, vt non omnia simul aduerterent, non omnia simul intelligerent: quid mirum si mi-

ser

ser homo carens talibus speciebus, & pauculas, & confusas à rebus creatis magno cum labore emendicans, non simul cognoscat, non simul aduertat omnia concernentia materiam, de qua disputationem suscepit? Hac de causa multi, & graues Doctores post primam libri alicuius Impressionem, secundam auctiorem addiderunt, etiam cum titulo Additionum, vt quæ postea sibi occurrerunt, pro bono communi publicarent. Fecit hoc inter alios nuper noster doctissimus Rodriguez, qui ad priorem Summam moralem, quam prius sufficientem credidit, postea duos tomos addidit sub titulo Additionum. Hoc idem mihi contigit. Feci, vt potui, in prima editione, Summam Dubiorum Regularium, maximè circa priuilegia Pontificia, quam pro tunc sufficiētem credidi; postea sciui illam aliquibus visam fuisse nimis ieiunam, seu plus debito succinctam, ne dicam in aliquibus speratis mācam. Scio etiam multis illam non displicuisse; adeò vt mihi certò constiterit illius primæ editionis Impressionem secundò intentari, vel parori in alio Regno. Alij fortè, (quod ignoro) irriserunt, quorum nihil timeo. Sed potius, vt omnibus morem geram, & meis Fratribus Religiosis obsequar, antiqui compendij formæ insistens: hanc secundam editionem publicare decreui, sub titulo, Additionum ad prædicta, & antiqua

dubia

dubia Regularia. Quamuis autem in illo priori tomo posita sint potiora, & frequentiora Dubia Regularia: in hoc secundo, vt puto, non continentur inania, neque parua, sed valdè vtilia, & necessaria, & eisdem Religiosis satis inseruiant: Supposito verò, quod certò scio, impossibile esse me omnibus placiturum. Hoc tantùm dico, quòd qui hac, & priori editione non fuerit contentus, vnum eligat ex duobus: vt vel spatiosos tomos adeat Rodriguez, Mirandæ, & aliorum multorum, sicut dixi in prima editione, si fortè cum illis quietus, & contentus maneat. Vel secundò aliam recopilationem talium dubiorum edat, & promulget ad glóriam Dei, & Religiosorum obsequium: pro qua ego gratias agam; & vtraque manu, sicut dicit adagium, tamquam discipulus libenter amplectar.

VALE.

LICEN

LICENTIA.

Librum, in quo *Dubia Regularia, singulari eruditione resoluta*, continentur, compositum à doctissimo Patre Fratre Laurentio de Portel, sacri Ordinis Seraphici Patris Francisci professore, ea diligentia qua potui perlegi, nihílque in eo reperi Sanctæ Romabæ Ecclesiæ fidei contrarium, aut Reipubl. offensiuum, quin potius multis argumentis dignissimus est, quod Typis excudatur, ad communem omnium Religiosorum vtilitatem, & instructionem. Habet enim quamplurima documenta egregia, quæ ex sententiis Patrum, diuersorúmque Authorum, quasi in vnam catenam contextis, pulchro artificio coaptauit. In Monasterio D. Bernardi, 7. Februarij, Anno 1628.

Fr. Melchior de Abreu.

Idem censuit Fr. Vincentius à Resurrectione, 15. Martij 1628. & Fr. Ioannes à Septa Lector Theologiæ, 16. Cal. Ianuar.

Frater Emanuel ab Angelis Algarbiorum Prouinciæ in Lusitania Prouincialis Minister & seruus. Reuerendo admodum Fr. Laurentio de Portel eiusdem Prouinciæ meritissimo Patri & alumno, salutem & pacem in Domino sempiternam. Cùm muneris & officij nostri sit, non tantùm prosequi amore eos qui ex nostris pro Dei Ecclesia in honorem Religionis Seraphicæ laborant, scribendo, & in lucem edendo opera præclara sui ingenij, verùm etiam eis modis omnibus fauere. Per præsentes facultatem tibi concedo, vt typis mandare possis librum, quendam à te elaboratum, cui titulus est, Dubia Regularia vtriusque fori tam ad subditos, quàm ad Prælatos attinentia. *Quod quidem opus, spero & communi*

Re

Religiosorum, & aliorum vtilitati maximè profuturum esse. Dat. in nostro Conuentu Deiparæ Virginis de Enxabregas, die 27. Ianuarij, anno à Christo nato 1618.

Fr. Emanuel ab Angelis, Minist. Prouinc.

EÆdem facultates, præmissis Doctorum Approbationibus, concessæ sunt pro *Additionibus* postea editis anno 1623. Habetur namque in illius editionis vestibulo, Approbatio Fr. Francisci Olyssiponensis, & licentia Ministri Prouincialis F. Ioannis Olyssiponensis, vtraque data anno 1621. Item Approbatio Doctorum Foliciani Moutel, & Georgij Cabral: ac licentia ordinarij, & Inquisitionis, ac Regionem Ministrorum. Sed quod hæ facultates & Approbationes, similes planè sint iis quas hic damus, non est visum illas hîc apponere.

QVod Author opus suum gemina fœtura editum variis Diuis nuncupatum voluerit; nos tametsi in vnicum volumen omnia compegerimus, nullum Tutelarium Diuorum honore suo fraudatum voluimus. Itaque hanc quoque secundam nuncupationem, adiungere, operæpretium duximus.

APPROBATIO.

ET vtilis multis est & erit tractatus iste qui *Dubia Regularia* proponit, ita & vtiliter, in multorúmque commodum in Galliis prodire poterit in lucem, sicut & alibi prodiit. At verò nihil absurdum dicit. Ita testor, & censeo. Lugduni 23 Februarij, 1628.

Fr. Robertus Berthelot Episc. Damasc.

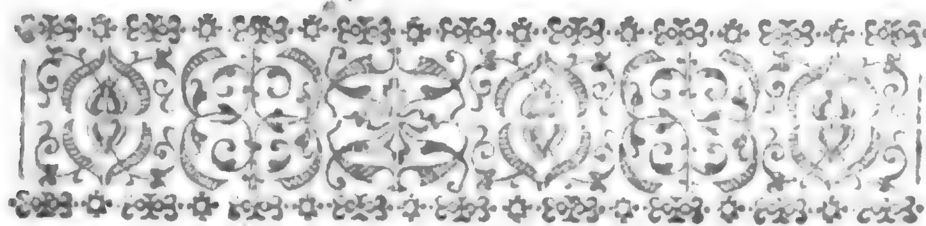
LICENTIA.

FRatris Laurentij de Portel Dubia Regularia *per Compendium resoluta, quæ iam in lucem prodiere sumptibus Gregorij Rodriguez Bibliopolæ Olysiponensis, prelo hac in vrbe subiici Laurentij Durand impensis, ego Regis in Lugdunensi Præfectura, Consiliarius & Procurator non impedio. Die 25. Februarij, 1628.*

PVGET.

PErmittitur impensis Laurentij Durand Bibliopolæ Lugdunensis prelo subiicere *Dubia Regularia* per Compendium resoluta à Fratre Laurentio de Portel. Factum. die 29. Mensis Februarij 1628.

AVSTREM.

DVBIA
REGVLARIVM VTRIVSQVE FORI.

ABBAS, PRIOR, GVARDIANVS, & similes Superiores Conuentuales.

Vide infra ver. *Benedicere*; ver. *Dispensare*; & ver. *Prælatus*.

1 I Omnes possunt sibi subditos excommunicare. *cap. cùm in Ecclesiis. extra, de maioritat. & obedientia.* Sot. *in* 4. *dist.* 22. *quæst.* 2. *artic.* 1. & est communis, etiamsi sit Rector Collegij. Henriquez *tom.* 2. *lib.* 13. *cap.* 24. Habent enim iurisdictionem fori externi & conuocant ad Capitulum. Minorita Guardianus in tribus casibus prohibetur excommunicare, videat sua statuta generalia verbo *Excommunicatio.*

2 Abbas Benedictinus confert ordines Minores suis subditis. *c. quoniam. dist* 19. Et Iulius II. *Bulla* 25. Neque hoc reuocatur in Conc. Triden. *sess.* 23. *cap.* 10. pro suis subditis, sed pro aliis.

Vide infrà ver. *Tridentinum Concil. titulo sess.* 23.

3 Abbates Cistertienses possunt consecrare altare cum

oleo facro. Rodrig.*tom.* 3. *Addit.Sum-cap.* 19. *num.* 2. *seu conclus.* 2.

4 Patres Societatis Iesu in Indiis consecrant calices, Henriq.*tom.* 2.*lib.* 9.*c.* 2 *n* 2.*lit.H gloss.*

5 Nomine *Monachi* in fauorabilibus intelligitur Abbas, non tamen in odiosis. Nauar.*lib* 3. *consil. tit. de Regularibus consilio* 75.*dub.* 15. Similiter nomine *Monachi* in odiosis non intelligitur Canonicus Regularis, bene tamen in fauorabilibus.Nauar.*Commentar.*1.*de Reg. n.*8.

6 Prior Dominicanus, & proinde communicantes habent erga suos subditos in foro conscientiæ tantum, & per se ipsos tamen, omnem authoritatem absoluendi, & dispensandi, quam habent Episcopi erga suos subditos: quæ est magna concessio, facta à Pio V. Habetur in Bullario Rodrig. *fol.* 920. Et idem concessit Gregor. XIII Fratribus Sancti Bernard.in Hispan.illorum Compend. ver. *Absolutio quo ad fratres.* §.11. Excipit tamen ibi hæresim, & homicidium voluntarium, sed concessio Pij V. nihil excipit.

7 Neque hi prælati conuentuales, imò nec Generalis Ordinis, possunt dare professionem Nouitio, qui non habet pro se maiorem partem communitatis suffragantem. Et si contra fecerint, professio est nulla. Nauar. *libr.* 3. *consil. tit de Regular. consil.* 62. Mirand. *tom.* 1. *quæst.* 15.*artic.* 2.Ludouicus Beia *in* 4 *par.resp.moral. casu* 7.§. *quartò quia.* Si verò Rodrig. oppositum dixit *in Sum.ver Nouitius cap.*8.*num* 8.de hoc se retractat *tom.*3. *quæstionar.quæst.*17.*art.*7.*& artic.*3.*eiusdem quæstionis.*§. *aut nullitas.*

8 Omnes Prælati Conuentuales, etiam Guardiani, possunt esse Iudices conseruatores, si eligantur. Habent enim omnes dignitatem Ecclesiasticam.Rodrig. 1.*tomo quæstionar. quæst.* 65. *art.* 3.

9 Hi omnes possunt seipsos licentiare, seu vti omnibus illis licentiis, & quasi dispensationibus, quas possunt concedere subditis. Miranda *tom.*1 *quæst.*19. *art.*7. ex Corduba, & Caet. & Sanchez *lib.*8.*de Matr. disput.* 3. *concl.* 4. vbi probat posse Prælatos conuentuales secum dispensare in illis in quibus dispensant cum subdi-

tis.

tis. Licèt verò de his prælatis dicatur communiter quod possunt eligere sibi Confessorem eiusdem Ordinis: aduertit Rodr. *Addit. Sum.2.par. cap.* 67. quod non potest esse talis electus Sacerdos simplex, sed oportet vt sit approbatus à superiore potente approbare, & citat ad hoc declarationem Cardinalium.

10 Hi omnes absque licentia Prouincialis possunt dare licentiam suis subditis vt possint esse testes, & iurare coram iudice sæculari, vel ecclesiastico. Rodr. *tom 2. quæstionar. quæst.* 10. *art.* 4. *&* 5. Si verò subditi iurent absque licentia, testimonium valet: quidquid sit de suo peccato. Rodrig. *Addit. Sum.* 2. *par. cap.* 151. *num.* 2.

11 Possunt hi omnes dare licentiam suis subditis vt in die festo instante necessitate laborent manibus, tanquam prælati illorum. Azor. *tom.*2. *libr.*1. *cap.*28. *quæst.* 5. Hoc tamen non possunt concedere sæcularibus etiam seruitoribus suis, quia non sunt prælati illorum.

12 Vtrum hi Prælati, & illorum superiores possint subditos in foro conscientiæ absoluere à casibus Bullæ Cœnæ, variant Doctores. Negat Sayrus *lib.* 3. *de censur. capit.* 25. *numer.* 5. & alij multi dicentes priuilegia Regularium reuocari in Bulla Cœnæ, & alibi. Sed quod possint (exceptis quatuor vel quinque) tenet Rodrig. *tom.* 1. *quæstionar. quæst* 20. *articul.* 9. dicens sic responsum esse ab aliquibus Doctoribus Salmanticensibus. Idem repetit *in Addit. Sum. prima parte c.* 6. *num.* 3. dicens ita concessum esse à Gregorio XIII. Generali, & Commissario Generali Minorum: & proinde iuxta Rodriguez saltem hi possunt. Tenet cum Rodr. Vega Minimus 1. *par. Sum. cap.* 49. *casu* 1. Ambo tamen excipiunt hos casus: hæresim, schismaticum, falsificantes litteras Papæ, & portantes arma ad infideles. Et quintò excipit Rodrig. *proximè citato loco Summæ* conspirationem factam contra Papam, & manus violentas contra Prælatum. In hac quæstione Suarez *tom. de censur. disput.* 21. *sect.* 3. *num.* 4. ait attenta Bulla Cœnæ Sixti V. & Clemēt. VIII. solùm reuocari priuilegia absoluendi in generali à casibus prædictæ Bullæ: non verò reuocari ea priuilegia quæ in specie concedunt casus Cœnæ Domini

Vt si alicui Ordini concedatur in specie absoluere pyratas, vel surripientes bona naufragii, vel alia ibi contenta. Hæc inquam innuit Suarez specificatè concessa, non reuocari. Elige quod placuerit. Et vide infrà ver. *Bulla Cœna.*

Hoc vnum scio, quod si Procuratores Ordinum Romæ post lectam Bullam Cœnæ Domini, statim recurrunt ad D. Papam petentes nouam priuilegiorum Ordinis confirmationem voce tenus vniuersalem (prout credo audiui illos facere, vel debere facere) tunc illa obtenta, nihil dubito posse Prælatos omnes absoluere subditos ab omnibus casibus Bullæ Cœnæ. Reualidatur enim priuilegium concessum à Pio V. & Gregor. XIII. supra num. 6. contentum, per quod possunt cum subditis omnia quæ possunt Episcopi cum suis: & Episcopi absque dubio in foro interno possunt absoluere à casibus Bullę Cœnæ, vt infrà dicam ver. *Episcopus.* Consonat cum hoc Collector priuilegiorum Minorum ver. *absolutio ordinaria quo ad fratres.* §. 13. *littera B. C.* & Capucinus 2. *par. Compendij fol.* 328. dum consulunt vt Procuratores Ordinum post Bullam Cœnæ publicatam petant nouam confirmationem priuilegiorum: & tunc dicunt posse.

A D D I T I O.

Vide ver. Confessor à num. 13.

1 Vnusquisque istorum, non solùm potest excommunicare suos subditos, vt dictum est; verùm etiam potest sibi seruare excommunicationem à se illis impositam per communem sententiam, quod scilicet, qui potest excommunicare, potest sibi suam excommunicationem reseruare. Suarez *de censur. disp.* 23. *sect.* 1. *n.* 2.

2 Potest etiam quiuis istorum suis subditis imponere veram censuram interdicti, & suspensionis. Henriq. *tom.* 2. *lib.*

2. *lib.* 13. *de excom. cap.* 24. *n.* 3. Et ex consequenti, qui censuras violauerit manebit suspensus, & irregularis. Quod verò has duas censuras possit ferre Prælatus conuentualis, patet, quia plus est excommunicare, quàm intercedere, vel suspendere; priuat enim excommunicatio pluribus, & maioribus bonis, quàm cæteræ censuræ: ac proinde si Prælatus conuentualis potest subditum excommunicare, quod est maius: poterit etiam interdicere, & suspendere, quod est minus. *Reg.* 53. *de Reg. iur. in* 6. cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus. At Parochus, siue Prior parochianus non potest suis subditis imponere aliquam ex his tribus censuris, quia caret iurisdictione fori externi, & quia teste Henriq. *vbi supra*, hoc illis interdictum est per Concil. Trid.

3 Dixi quondam Pium V. concessisse Prouincialibus, & Prioribus Ordinis B. P. Dominici, vt erga suos subditos respectiuè per se ipsos possint omnia, quæ possunt Episcopi erga suos subditos ex concessione Concilii Tridentini *sess.* 24. *cap.* 6. *de reform.* dispensando scilicet cum illis & absoluendo in casibus reseruatis, irregularitate, suspensione, quando hæc sunt occulta, & non deducta ad forum contentiosum Circa hæc claritatis, & consolationis gratiâ, accipe sequentia.

1. In illis quæ ibi conceduntur Episcopo, & ad Sedem Apostolicam solent reseruari, continentur sequentia. Primò, peccata reseruata, vt simonia in beneficiis. Secũdò, censuræ reseruatæ, quæ sunt tres in specie, Excommunicatio, Interdictum, Suspensio. Tertiò, Irregularitates. Quartò, Priuatio officiorum, vel beneficiorum iam obtentorum. Quintò, Inhabilitas, qua quis ob culpam grauem inhabilitatur ne in posterum possit aliquod officium, vel beneficium obtinere: Hæc verò tria vltima irregularitas, priuatio officiorum, & inhabilitas non sunt censuræ, sed pœnæ, & tamen Trident. *citato loco* concedit Episcopis illa quinque vt possint illa omnia absoluere, vel dispensare, quando sunt reseruata Sedi Apostolicæ, & sunt occulta. Quamuis autem ibi Concilium solùm exprimat casus reseruatos, irregularitates, & suspensiones, & non exprimat priuationes

officiorum, & inhabilitates: tamen ibi per suspensiones intelliguntur etiam priuationes officiorum, & inhabilitas, quæ lato modo sunt suspensiones, & includuntur in verbo, *Suspensio*. Hæc enim in significatione ampla, sed vsitata, comprehendit etiam pœnas priuationis, & inhabilitatis, vt tenet Rodriguez in expositione motus proprij Pij V. de ingressu mulierum in monasteria religiosorum *num.* 34. Cùm ergo Tridentinum ibi concedat Episcopis absolutionem, & dispensationem istorum quinque, sequitur, quod hæc omnia possunt Prælati Dominicani, & cum illis communicantes circa suos subditos, modo supra exposito per se scilicet, & respectiuè.

2 Sed quoniam ibi Tridentinum limitat, dummodo hæc sint occulta, & non deducta ad forum contentiosum: Primò nota, non requirere Conciliũ vt illa quinque, vel aliquod illorum, sint omnino occulta, ita vt à nemine sciantur. Quamuis enim ab vno, imò & à multis sint cognita, adhuc poterit Episcopus, & proinde Prælatus Regularis absoluere, vel dispensare, si non sint deducta ad forum contentiosum. Pro quo accipe sequentia.

3 Ibi delictum occultum, non intelligitur ita occultum, vt ad iudicium deferri nequeat. Sed accipitur occultum vt distinguitur contra publicum: ac proinde etiamsi delictum ab aliquibus sciatur, & possit probari in iudicio, adhuc dicetur occultum, si in ratione delicti non est publicum. Erit autem publicum si in maiori parte viciniæ, Collegij, vel Monasterij, vel Parochiæ sit cognitum: dummodò saltem decem personæ inueniantur in illa vicinia, cæterisve congregationibus. Hæc & sequẽtia tradit Sãchez *l.* 2. *Decalog. c.* 11. *à n.* 18. *& seq.* cũ ibi citatis.

4 Delictum alibi publicum, si sit occultum in loco vbi petitur absolutio, nec sit spes vt in loco publicetur, ait Sanchez contra Suarez *ibi citatum*, posse ab Episcopo absolui, vel dispensari, idque poterit Prælatus regularis. Et refert Sanchez *citato loco* sic fuisse responsum à Doctoribus Salmantic. ea de re consultis.

5 Delictum deductum ad forum contentiosum (quod prohibet Tridentinum ab Episcopo dispensari) tunc dicetur,

dicetur, quando saltem per vnum testem iam ad iudicem delatum est siue iustè, siue iniustè. Requiritur tamen vt reo sit intimata ista delatio: si enim non sit illi intimata à iudice, non dicetur eius delictum deductum ad forum contentiosum.

6 Si delinquens iam delatus ad forum contentiosum fuerit absolutus siue per veros, siue falsos testes, per sententiam absolutam diffinitiuam, non dicetur tale crimen iam impedire quin possit Episcopus, vel Prælatus regularis dispensare; sed poterunt dispensare, etiamsi reus sit iniustè absolutus.

7 Si hoc delictum occultum, & reseruatum, fuit commissum à duobus complicibus, & vnus tantùm delatus est ad iudicium, alter complex non delatus, poterit absolui, si delictum non est publicum modo supra iam dicto.

8 Si tamen iam alicubi delictum deductum est ad forum contentiosum, & delinquens fugiat, iam non poterit Episcopus, vel Prælatus cum illo dispensare; quia vbicumque delictum deductum est ad iudicium, simpliciter dicitur deductum ad forum contentiosum, & proinde non potest Episcopus dispensare. Et hoc de delatione delicti ad iudicium Episcopi, siue iudicis sæcularis: omnia enim illa tribunalia habent verum forum contentiosum Addit tamen Sanch. *loco citato*, quòd si delictum fuit delatum ad forum contentiosum, & ibi fuit punitum per sententiam, post transactam punitionem poterit Episcopus, & proinde Prælatus absoluere, dispensare, vel habilitare subditum. Et citat Armill. Gutierrez, & alios. Vide infra ver. ***Confessor aperiens literas Summ. Pœnitentiaria***, *num.* 14.

9 Nota verò quòd *citato loco Trident.* excipitur irregularitas orta ex homicidio voluntario, cuius dispensatio ibi Episcopo denegatur. Licèt verò ibidem concedatur Episcopis vt possint absoluere ab hæresi occulta, multi Doctores dicunt hanc facultatem fuisse postea reuocatam à Gregor. XIII. De quo infra verb. *Episcopus*. Circa quæ duo aduerto dispensationem in irregularitate orta ex homicidio voluntario ibi negatam

Episcopis, concedi alias Prælatis Religiosis erga subditos si sit occulta, non per citatam concessionem Pij V. factam Dominicanis: sed per aliam Martini V. de qua dixi in prima editione ver. *Dispensare.* & infrà redibit sermo. Nota præterea quod absolutio ab hæresi ibi concessa Episcopo à Tridentino, non conceditur Prælatis Ordinum per illam concessionem extensiuam Pij V. qua extendit concessionem illam Tridentini circa Episcopos, ad Prælatos Dominicanos, vt tenent communiter Doctores, maximè Suarez *tom. de censur. disp.* 41. *sect.* 2. *n.* 7. & alij.

10 Quæris: Episcopus per citatam concessionem Tridentini potest absoluere ab omnibus aliis casibus Bullæ Cœnæ (excepta hæresi secundùm aliquos) vt tenet inter alios Viuald. *Cādelabro in expositione Bullæ Cœnæ n.* 141. & alij: verbi gratia possunt absoluere legentes libros prohibitos, & similes delinquentes contra dictam Bullam si sint occulti. Cùm ergo Pius V. illam eandem facultatem concesserit Prælatis Dominicanis circa suos subditos modo supra dicto, & aliis Prælatis cum eisdem communicantibus: quærit, inquam, an hi Prælati possint absoluere suos subditos à prædictis casibus Bullæ Cœnæ, excepta hæresi? Credo quod possunt in foro conscientiæ, & cum illis dispensare. Moueor primò, quia licèt in Bulla Cœnæ reuocentur priuilegia Religiosorum, explicat tamen Pater Antonius Sousa Consultor sancti Officij *in Relect. Bullæ Cœnæ disput.* 100. *numer.* 2. (licèt aliud agens) quod prædicta reuocatio potest intelligi, vt non reuocentur omnes concessiones factæ ad absoluendum à prædictis casibus, & censuris absoluté; sed solùm quando casus illi publici sunt: secus si sint secreti. Nam si sint secreti, & aliàs detur priuilegium absoluendi tales casus secretos, non videntur derogari hæc priuilegia præcedentia per illam reuocationem generalem Bullæ Cœnæ, nisi quoad absolutionem in casu publico. Probat citatus Author, quoniam per regulam iuris in 6. beneficium Principis (quale est priuilegium) debet esse mansurum, & perpetuum. Et frustra Religiones peterent confirma-

tionem

tionem suorum priuilegiorum à quouis Summo Pontifice, si statim illa singulis annis deberet reuocare. At Religiosi per citatam concessionem Pij V.& per alias concessiones habent facultatem absoluendi subditos ab istis casibus reseruatis, si sint occulti: Ergo non est credendum talia priuilegia reuocari à Papa quotidie: ac proinde possunt Prælati Regulares absoluere subditos à prædictis casibus Bullæ Cœnæ, si sint occulti. Hoc idem tenet clarè Franciscus Longus Capucinus *in libr. de Casibus reseruatis à Clemente VIII. 1. part. sect. 1. art. 23. à num. 1. vsque ad 5. fol. 63. & 64.* & ait esse probabile, Vega 1. *par. Sum. cap. 49. vers. casu reseruati. casu* 1. citans Graffis, & Morgouejo, & Rodriguez: licèt ibi excipiat quatuor casus Bullæ, videlicet, hæresim, schismaticum, falsarium litterarum Papæ, & portantem arma ad infideles. Et confirmatur, quia bulla Cœnæ, non obstante sua rigorosa reuocatione non tollit quominus valeant priuilegia Bullæ Cruciatæ ad absoluendum à casibus Bullæ Cœnæ, exceptis illis qui exprimuntur in Bulla Cruciatæ, vt fatentur omnes Doctores; aliàs fideles deciperentur in illius receptione, quod non est dicendum. Ergo cùm priuilegia concessa Religiosis non sint minoris valoris, quàm priuilegia Cruciatæ, cùm Cruciata non tollat priuilegia Religiosorum, iuxta communem sententiam: sequitur priuilegia Religiosorum in foro conscientiæ non tolli per reuocationem generalem Bullæ Cœnæ quoad casus in illa contentos si sint occulti, excepta hæresi, & proinde poterunt absoluere subditos ab illis si sint occulti, excepta hæresi.

11 Quia verò tam crebrò facimus exceptionem absolutionis ab hæresi, dicentes, numquam Prælatos Regulares posse absoluere subditos ab hæresi, etiam occulta: causam reddimus; nam tribunal sancti Officij habet multa priuilegia specialia, per quæ reuocantur alia priuilegia in communi concedentia absolutionem ab hæresi. Addo ex Sanches *lib. 2. Decalog. cap. 11. num. 10.* extare priuilegium, seu motum proprium Gregorij XIII. specialiter hoc prohibentem: qui motus pro-

prius ponitur ad litteram à Rodrig. *addit. ad Bullam Cruciatæ ad §. 9. num. 66. fol.* 492. quamuis (vt dicam quod sentio) prædictus motus proprius ibi positus à Rodrig. solùm declarat per Bullam Cruciatæ non licere Confessoribus absoluere ab hæresi, vt patebit legenti. Ex dictis tamen ibidem satis colligitur mens Pontificis, quod nolit hæresim absolui per quodcunque aliud priuilegium: & ita Doctores communiter asserunt. Vide quæ dixi supra *in* 1. *Editione* hoc eodem ver. *Abbas*. In Bullario Rodrig. *fol.* 816. ponitur concessio per quam Paul. III. concessit Abbatibus, Prioribus, Præsidentibus, & aliis Prælatis congregationis sancti Benedicti Valisoletani: *Vt annis singulis prima die Lunæ Quadragesimæ omnes, & singulas vtriusque sexus personas Religiosas, ac Donatos, & Eremitas præfatæ congregationis sub eorum cura existentes possint absoluere ab omnibus peccatis, & censuris, & pœnis pro tempore incursis, etiam in casibus quantumcumque Sedi Apostolicæ reseruatis, prout iam ista facultate vsi fuerunt: & attento quòd absolutio ista est pro foro conscientiæ tantùm, & pro personis Religiosis*. Sic ibi. Nota omnia verba: est enim ampla, & magna concessio, licèt pro vna tantùm die duret. Sed nullum casum excipit, & potest hoc inseruire etiam ad supradicta. Verùm hæc concessio fortè amplius in sequētibus explicabitur.

ABBATISSA, Priorissa.

1 NON imponit præceptum spirituale Monialibus, caret enim potestate Ecclesiastica. Imponit tamen præceptum ciuile: & in materia graui tanquam mater familias obligat ad mortale pro bono graui Conuentus. Sot. *in* 4. *dist.* 10. *quæst* 1. *art.* 4. cum communi.

2 Vota Monialium non dispensat, neque commutat: validè tamen irritat sicut mater carnalis erga filiam. Rodrig. *tom.* 1. *quæstion. quæst.* 25. *art.* 7. Neque peccat vota irritans sine causa, si illa facta sunt absque illius licentia

centia: ſecus ſi facta ſunt de illius licentia, prout infrà ver. *votum.*

3 Vt poſſit eligi Abbatiſſa debet habere 40. annos ætatis, & 8. profeſſionis cum vita laudabili. Si verò talis non reperitur in illo Conuentu, ſitque inconueniens extraneam adducere, poteſt eligi alia eiuſdem Conuentus quæ ſit ætatis annorum ſupra triginta, & quinque profeſſionis. Tridentin. *ſeſſ.25.capit.7. de Regular.*

4 Abbatiſſæ quæ ſunt Ciſtercienſes, & Sanctæ Claræ durant ſolùm per triennium, quo finito non poſſunt continuare. Gregor. XIII. in Bulla propria, & Sixtus V. in alia anno 1587. At Gregor. XIII. pro ſola Italia id præcepit circa omnes Abbatiſſas. Et Sixtus V. pro ſolis Abbatiſſis Sanctæ Claræ. Vnde notat Rodrig. *Addit. Sum. tom.3. c.3. num.6.* poſſe extra Italiam Abbatiſſas non Clariſtas finito triennio continuari, & reelegi.

In Portugallia verò Abbatiſſæ S. Claræ in Prouincia Algarbiorum, & Portugalliæ debent vacare per ſex annos prout Paulus V. ſpeciali Bulla decreuit, quam ego vidi. Et intra ſexennium reeligi non poſſunt.

5 In electione Abbatiſſæ non poteſt dare ſuffragium niſi Monialis habuerit tres annos habitus, vel circa. Compend. ver. *Abbatiſſa.* §. 5. loquitur tamen ſolùm de Abbatiſſa S.Claræ, & cùm hoc non ſit ſtatutum Ordinis ſed Bulla Papæ, in hoc non poterit diſpenſare niſi qui poteſt diſpenſare in Bullis Pontificiis. At per ſtatuta Generalia Franciſcana Romæ anno 1612. non poteſt ſuffragium dare in electione Abbatiſſæ niſi habuerit quatuor annos profeſſionis.

6 Poteſt eligi Abbatiſſa deſcendens ex Iudæis, hæreticis, &c. Item illegitima, idque ſine diſpenſatione. Miranda *tom.1.quaſt. 6. de Monial. art.2. & 3.* Quod ſi diſpenſatio neceſſaria foret, poſſunt illarum Prælati diſpenſare. *ibidem*: & Rodrig. *tom.1. quaſt. 10. art.21. & 22. & quaſt.14. art.14.*

7 Abbatiſſa admittens ſæculares intra clauſuram indebitè, ſi illos admittit virtute licentiarum Papalium reuocatarum per Gregor. XIII. Sixtum V. & alios, peccat mortaliter, & incurrit cæteras pœnas ibi con-

tentas.

tentas. Si verò Abbatissa, vel Monialis alia admittat intra clausuram sęculares indebitè, non virtute prędictarum Bullarum, sed ad libitum; peccant mortaliter, sed non incurrunt excommunicationem, neque alias pœnas, neque manent priuatæ officiis Rodrig. *tom.* 1. *quæstionar. quæst.* 47. *artic* 1 § *obserua etiam.* & Miranda *tom.* 1. *quæst.* 2. *de Monial. artic* 10. *conclus.* 1.
8 Non obstante quod Sixtus V. citata sua Bulla de triennio Abbatissæ dicat, non posse fieri Vicariam illam quæ desijt esse Abbatissa in illo triennio, neque habere aliud officium regiminis, si tamen vsus obtinuit vt finito officio, Abbatissæ fiant Vicariæ, vel quid simile, potest tolerari, & tale regimen obtinere infra Abbatissam. Rodrig. *Addit. ad Sum. tom* 3. *c.* 3. *concl* 7. & hic vsus introductus est in Prouincia Algarbiorum in Portugallia, vbi vidi hoc bis fieri.
9 In electione Abbatissæ suffragium dare potest Prælatus ordinarius præses electionis, vt Prouincialis, & similes superiores: sunt enim caput illius communitatis, & Prælati cum Monialibus faciunt vnum corpus morale ad eligendum. Probatur ex praxi multorum Episcoporum suffragantium in electionibus suarum Abbatissarum vt pro certo scio in hoc Regno Portugalliæ, & facit exemplum in Ordine Minorum: nam illorum Generalis eo quòd per Bullam Apostolicam est Prælatus Tertiariorum viuentium in Congregatione, quando præsidet in electionibus Tertiariorum habet suffragium verè sicut Prælatus, licèt Tertiarij sint alterius Ordinis: ergo à simili licèt Moniales sint alterius Ordinis, & sexus, id non prohibet quin illarum Prælatus in illarum electionibus suffragetur. Dixi *Prælatus ordinarius*, quia si præses electionis sit delegatus, vel Commissarius, tale suffragium non habet, quia in rigore non est Prælatus ordinarius.
10 Abbatissa prima fundatrix alicuius Conuentus potest continuari in officio Abbatissæ per viginti annos apud Claristas. Miranda *in expositione Reg. S. Claræ.* & statuta S. Claræ. Mirand. *citata expositione fol.* 190. potest etiam extendi vltra triennium illa Abbatissa quæ

non

non fit per electionem, sed per præsentationem; vel, si est præses fœminarum non Monialium, vulgo, *das Donas*. Rodrig. *citat. c. 3. n. 6.*

Vide infrà ver. *Moniales, n. 1.*

AN MONIALIS QVÆ FVIT vidua, possit esse Abbatissa.

TOTA dubitatio est an Monialis non virgo, seu vidua, possit esse Abbatissa, in Conuentu vbi non est mos vt consecrentur velo virginitatis? Absolutè negat Miranda *tom. 1. quæst 7. de Monial. art. 6.* negauit olim Rodrig. *2. locis quæstion. Reg. mox citatis*, citat Miranda multa *cap. & gloss. iuris*, multos item DD. de quo infrà. Et hanc solam rationem afferunt, quia si licet non bene potest hortari ad virginitatem illa vidua quæ virginitatem non seruauit

Posse tamen viduam fieri Abbatissam tenet Rodr. *Addit. ad Summ. tom. 3 cap. 3. ver. Abbatissa num. 9.* vbi retractat se de opposito quod tenuerat in *quæstion. Regular. tom. 1. quæst. 64. artic. 4. & tomo 2. quæst. 54. art. 3. & citato loco Sum.* ait videre se praxim in oppositum per quam viduæ fiunt Abbatissæ Hoc etiam innuit clarè Comitolus *in Respons. Moral. lib. 4. quæst.* 9. vbi cùm distinguat quinque vela Monialium, professionis scilicèt, virginitatis, prælationis, ordinationis, &c. ait fœminam non virginem intrantem Ordinem, omnia vela posse suscipere excepto velo virginitatis: & proinde concedit clarè posse habere velum prælationis, quod est Abbatissæ. Idem innuit ea de causa, Syluest. ver. *consecratio virginum.* Et non dissentit glos. *cap. illud autem 20. quæstion. 1. ver. velamen.* Et alij DD. dum loquentes de quinque velis Monialium solùm dicunt non posse velari velo virginum, illam quæ est non virgo: & proinde sentiunt posse non virginem velari velo prælationis. Denique huic sententiæ subscripsit, & scripto firmauit P. Fr. Suarez dum viueret, cuius subscriptionem

nem retineo, in qua dicit, neque esse de iure diuino, neque naturali, neque Ecclesiastico quod Abbatissa sit 5 a 50.

Potest afferri tex. pro hac sententia: nam *cap. nemo presbyter. dist.* 78. sic habetur: *Nemo inter Diaconissas consecretur, quæ minor sit 40. annis, vel ad secundum matrimonium peruenerit.* Vbi, si per Diaconissam intelligitur Abbatissa, vt Miranda, & alij volunt, cùm exceptio firmet regulam, & ibi excipiatur à Diaconissa illa solùm quæ bis nupsit: sequitur non excipi ab Abbatissa illam quæ semel nupsit: & sic non est inauditum in iure quod vidua sit Abbatissa. Secundò probatur, quia Concil. Triden. *sess.* 25. *de Regular. cap.* 7. vbi ex professo ponit qualitates eligendæ in Abbatissam; solum ponit illas quæ sunt posita supra *num.* 3. & nihil loquitur de virginitate: quod vtique debuit exprimere, si virginitas requireretur. Imò ibidē citat Concilium iura antiqua ad marginem in quibus continentur qualitates Abbatissæ ibi expressæ à Concilio: & non citat aliquem textum pro virginitate: qualis inter alia citatur à contrariis, *cap. iuuenculas, de quo infra.* 3. Ratio congruens suadet, quod aliàs benemeritæ viduæ non excludantur ab hoc officio; ne fortè suboriatur murmur quod reiiciantur, sicut olim *Actor.* 6. factum est murmur Græcorum eò quòd viduæ illorum despicerentur in ministerio. Dixi *aliàs benemeritæ*: imò aliquando magis emeritæ, quia viduæ cæteris paribus callent melius regimen domus ob praxim quam ante habuerunt, qua carent vt plurimum Moniales virgines, aliquando conuentum septennes ingressæ: imò & viduæ expertæ, & pertæsæ vanitates sæculi ex accidente plus illas abominantur.

Vt verò vltimam rationem adducam, suppono vt certissimum ex Doctoribus Theologis & Canonistis, quod lex etiam Papalis tolli potest per contrarium vsum, vt fit quotidie. Et ad hoc, aliqui dicunt sufficere decennium; aliqui dicunt sufficere aliquando attentis circumstantiis tempus breuius quàm decennium. Qui verò tempus amplius extendunt, dicunt per 40. annos sufficientissimè legem tolli per contrarium vsum.

Vide

Vide inter alios Suarez *tom. de legibus*, *libr. 4. cap. 16. à num. 9.* Hoc posito contendo probare quod dato & non concesso, quod aliqua lex canonica prohibuit viduam fieri Abbatissam, talis lex est abrogata per contrarium vsum, & praxim multis ab hinc sæculis. Affero triginta exempla pro diuersis ætatibus: & ex libr. mox citandis vidi 23. viduas Abbatissas, quarum omnia nomina breuitatis gratia si omittam videat qui voluerit citatis modò locis, quæ omnes Abbatissæ fuerunt viduæ, vel coniugatæ. Ergo Surius *tom. 1. fol.* 375. ponit Leam. & *tom. 1. fol.* 725. ponit Paulam. & *tom. 4. fol.* 673. Athanasiam. Bern. de Brito in Chronica Cister. *fol.* 366. ponit Vrracam, & *fol.* 450. ponit aliam. Baron. *in Calenda. 9. Octob.* ponit Publicam. Heribertus *de vitis patrum. fol.* 893. ponit Damianam. Arnoldus *lib. de ligno vitæ. seu ordine S. Benedicti tom. 2. lib. 4. cap. 3.* ponit vnam *cap. 4.* ponit duas. & *cap.* 14. ponit quinque. & *cap.* 15. ponit duas. & *cap.* 29. ponit vnam. & *cap.* 36. ponit vnam & *cap.* 37. ponit aliam, & *cap.* 39. ponit duas, quarum nomina vide ibi. Tritemius *lib. 3. de viris illustribus Ordin. S. Benedicti c.* 38. ponit vnam. Carrilus *in libr. fundationis Capucinarum Madriti fol.* 58. ponit vnam, & sic sunt viginti quatuor, & in Portugallia recenter in Conuentu Matris Dei Olysiponens. quinquaginta ab hinc annis fuerunt tres viduæ Abbatissæ, & in Conuentu de Sacauem duæ, & hodie quando hoc scribo Olyssipone in Conuentu sanctissimæ Eucharistiæ Dominicano est alia Comitissa olim do Vimioso, vltra alias quæ nolo recensere in Portugallia, & alias quæ in Regnis Castellæ recenter debuerunt inueniri, propter quod Rodrig. tanta praxi confusus dictum retractauit, in vltima ætate, vt dixi, neque in libris citatis, neque pro recentibus lego, aut scio fuisse obtentam dispensationem, neque credibile est tot fuisse procuratas vel datas dispensationes, maximè cùm multæ illarum essent Religiosæ perfectæ virtutis. Si ergo lex canonica abrogatur per contrarium vsum, vt dixi; dato quod lex vlla hoc prohibuerit, nonne per tot annorum spatia iam euanuit? Sed soluamus loca in contrarium adducta.

Citant

Citant ergo pro parte contraria, *c. si quis omnem, §. nouimus* 1. *quæst.*7. vbi dicitur: *Nouimus peccatricem Mariam, post conuersionem, quamuis sancta, & casta, inter Diaconissas, non est computata.* Sed hæc verba nihil probant. Primò quia ibi adducuntur in exemplum, & adducta in exemplum non faciunt legem, vide ibi clarè. Secundò ibi per Diaconissam non intelligitur Abbatissa: tempore enim Magdalenæ nec fuerunt Abbatissæ, nec Moniales trium votorum, sed ibi per Diaconissam intelligitur officium particulare fœminarum, vel legendi homilias, & inchoandi Antiphonas in Choro, vel aliquid diuersum; pro quo vide Baronium *tom.* 1. *Annal. anno* 34. *cap.* 255 & Lorinum *ad cap.* 6. *Act.*

2 Citant *cap. finale* 26. *quæst* 1. *cum ibi citatis.* Sed illa quæstio vnum tantùm caput habet loquens de sortilegiis, & nihil de Abbatissis, & proinde falsò citatur.

3 Citant gloss. *in cap. quomodo* 31 *quæst.* 1. *ver. eligatur.* sed ibi gloss. nec dicit aliquid ex se, neque aliquid nouum, sed solùm se remittit ad *c. iuuenculas*, de quo statim.

4 Citant gloss. *Clementina attendentes. de stat. Monachorum §. statuimus, ver. Rationabilis.* vbi gloss. sic ait. (*si corrupta promota esset, per eum qui posset, non benediceretur*) sed ibi verbum, *non benediceretur*, non significat, quod non confirmaretur in officio Abbatissæ; sed solùm, quod non consecraretur velo virginitatis. Patet clarè in tex. vbi Papa cogit electam in Abbatissam intra vnum annum petere munus benedictionis; quod munus benedictionis non est confirmatio officij Abbatissæ, iam enim per annum erat in illo confirmata. Erat ergo munus consecrationis per velum virginitatis, de quo non loquimur, & sic glossa conformans se textui, bene dicit, quod corrupta non consecraretur seu benediceretur. Non verò per *benediceretur* intelligit, confirmationem in officio Abbatissæ.

5 Citant *cap. penult.* 26. *dist. vna tamen*, in quo glossa innuit quòd vidua non potest esse Abbatissa, eò quòd non potest bene hortari ad virginitatem, quam non seruauit. Sed, primò quidem, Textus ibi non est Papæ alicuius,

cuius, sed solùm D. Ambrosij, & proinde non facit legem. Secundò ibi Ambros. non loquitur de Abbatissis, sed de bigamis. Tertiò non loquitur de hortatione ad virginitatem, sed ad viduitatem: ait enim, quod non poterit bene hortari ad viduitatem bigamus, qui coniugia frequentauit. Vnde glossa colligit suo iudicio, quod non poterit vidua bene hortari ad virginitatem, quam non seruauit. Sed ego hîc dico quod non est necesse quod Abbatissa hortetur ad virginitatem, quia Moniales non promittunt virginitatem sed castitatem: & hanc vidua bene seruat, & potest ad illam hortari, vt infrà dicam; & saltem semel vidua, non frequentauit coniugia, vt bigamus, de quo loquitur Ambros. & sic saltem semel vidua poterit esse Abbatissa, & confirmatur, quia viduus vir ex vno tamen coniugio non repellitur à sacerdotio, quod est maius: ergo neque semel vidua ab officio Abbatissæ, quod est minus.

Vltimò citant. *cap. iuuenculas* 20. *quæst.* 1. vbi Greg. Papa sic præcipit cuidam Episcopo. *Iuuenculas fieri Abbatissas vehementissimè prohibemus. Nullam igitur fraternitas tua nisi sexagenariam virginem velari permittat*, & ibi velari suppono *quod sit velo prælationis.*

Pro responsione noto primò quod ibi principale, imò & solum intentum Papæ, vt patet ex verbis positis in principio, est quod Abbatissæ non fiant iuuenculæ, sed in ætate matura, & vltimum verbum, *virginem*, videtur ibi accessorium.

Pro quo noto secundò, quod aliquando Papa post definitionem fidei addit aliquod verbum vel sententiam, pro exemplo, vel pro ratione assignanda: & tunc sententia addita post definitionem non est definitio fidei. Tenet hoc Lorinus super 2. *Epistol. Petri cap.* 1. *vers.* 21. §. *accedit*; nisi aliàs illud additum sit contentum in Scriptura sacra, vel definitione, ponit Suarez exemplum *tom.* 2. *de Incarn. quæst.* 27. *disput.* 4. *sect.* 4 § *dicendum est ergo.* Nam in Concil. Trid. *sess.* 6. *canon.* 23. definitur de fide, neminem in vita posse vitare omnia venialia, absque priuilegio Dei: & additur:) *sicut de B. Virgine tenet Ecclesia*) hoc verò ibi additum de B. Vir.

gine, non est ibi definitio fidei (licèt aliàs in alio Concilio fuerit definitum) sed ibi in Tridentino affertur tantùm in exemplum. Si ergò aliquando vna sententia addita alicui definitioni, non habet vim definitionis, sed additur vt exemplum, & accessorium: Maiori iure poterimus colligere quod aliquando vnum tantùm verbum additum alicui legi, vel in fine illius non pertinet ad essentiam legis, sed ponitur vt accessorium, & declaratiuum.

His positis dico quod quando citato *cap. iuuenculas.* statuitur, vt Abbatissa sit sexagenaria virgo: verbum *virgo*, non facit partialem legem, vel conditionem legis; sed est solum accessorium, idem valens quod sexagenaria Monialis Non enim ait quod sit sexagenaria, & virgo. vel sexagenaria, quæ sit virgo: sed sine puncto, seu sine virgula, ponitur, *sexagenaria virgo*: tanquam adiectiuum ad substantiuum, & tanquam accessorium ad principale. Vt nihil aliud sit quàm sexagenaria Monialis: apposito nomine *virginis*, pro communiori significato: quia scilicet communiter loquendo Moniales sunt virgines. Neque ista expositio videri potest violenta: violentior enim est exposito glos. *ibi ver. sexagenaria*; cùm ait posse ibi per sexagenariam intelligi non annis sed moribus. Cùm tamen ibi intentum principale, & literale per sexagenariam intelligatur de annis ætatis. Si ergo glossa sic explicat verbum principale *sexagenariam*: quid si nos explicemus hoc modo verbum, *virginem*, quod est accidentale?

Quod si ista expositio non placeat, & dictum *cap.* vellet obligare vt Abbatissa sit virgo (quod non admitto) saltem per tam longam praxim tot annorum, in tot sæculis quæ citauimus, quis neget esse abrogatum per contrarium vsum in tot exemplis adductis vltra alia, quæ facile esset inuenire? Quæ exempla si fortè Doctores oppositi scirent, vel aduerterent, omnino dictum cum Rodrig. retractarent.

Ad rationem pro parte contraria quod scilicet vidua Monialis non potest bene hortari Moniales ad virginitatem, dico primò quod si illa valeret, etiam vir viduus

Mo

nachus non posset esse Prælatus Regularis, quia non bene hortaretur ad virginitatem quam absolutè non seruauit. Hoc tamen nullus Doctor asseruit Secundò dico, quòd Moniales non promittunt virginitatem sed castitatem, vt patet, & proinde illarum Abbatissa non debet hortari ad virginitatem: vidua verò æquè bene potest hortari ad castitatem, quia illam seruat. Tertiò dico, quòd bene potest aliquis hortari ad virtutem quam non seruauit. Papa enim vt plurimum non seruauit obedientiam, neque paupertatem: & tamen efficaciter hortatur omnes Religiosos decretis suis ad paupertatem, & obedientiam. Et confirmatur, quia Dauid post adulterium, & homicidium, offert se Deo in prædicatorem *Psalm.* 50. *Docebo iniquos vias, tuas.* Et Salomon vanitatibus antea deditissimus pro vt de se fatetur *Ecclesiast.* 2 postea hortatur omnes vt fugiant vanitates dicens, vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Et Sanctus Romualdus prius fuit homicida cum patre: & postea fundator Camualduensium. Et Guillelmus Dux in Gallia fuit prius homicida, adulter, & schismaticus, vt ipse confessus est coram Summo Pontifice apud Surium *tom.* 1. *fol.* 966. & postea reformauit Eremitas S. Augustini.

ADDITIO.

1 Dixi olim hoc eodem verb. in electione Abbatissæ non posse ferre suffragium quæ non habuerit tres annos habitus, vel circa. Et in Ordine Minorum per statuta generalia ad hoc requiri quatuor annos. Dixi item illud primum decretum de tribus annis esse decretum Papale Eugenij IV. in Compendio ibi citato. Nunc addo idem decreuisse Nicolaum V. apud Rodrig. *tom.* 2. *qq. Reg. q.* 54 *art.* 1. vnde ibi dixi non posse in hoc dispensare, nisi illum cui specialiter concessum fuerit posse dispensare in Bullis Pōtificiis. Quocirca collectores, & Nuntij Apostolicæ Sedis, viderint si

hinc specialem facultatem habent. Hoc vnum scio mihi dictum fuisse ab Auditore vnius Collectoris, seu Nuntij, prædictum Collectorem non posse dispensare in Bullis Pontificiis. Hoc ipsum tenet Rodrig. in simili casu mox citando *in Sum. capitul.* 105. *verb. Electio. prope finem.* At poterit idem Nuntius vel Collector Apostolicus dispensare in statuto illo Minorum, requirente quatuor annos in Moniali ad dandum suffragium in electione Abbatissæ. Quomodo verò hi anni sunt intelligendi, seu computandi, an requirantur completi, vel sufficiant inchoati vide infra ver. *Annus.*

2 *Citato proximo loco Sum.* ait Rodrig. quod si Papa, vel potens validè dispensare, dispenset cum Moniali, vt reeligatur in Abbatissam ante finitum terminum vacationis præfixum à Sixto V. ob præteritam prælaturam, talis dispensatio ante triennium vacationis debet intelligi pro vna tantùm vice: & sic non poterit bis reeligi virtute illius primæ dispensationis, nisi id exprimat dispensatio, quia (ait Rodrig.) illa electio est odiosa, & proinde est restringenda ad vnam tantùm vicem, & citat ad hoc duos ibi Doctores.

3 Paulus III. in Bullar. Rodrig. *fol.* 810. *num.* 8. concessit Commissario tunc Romanæ Curiæ, vt Abbatissa Monialium Sanctæ Claræ de Obseruantia possit dispensare cum suis Monialibus circa ieiunium suæ Regulæ, & circa esum carnium, & lacticiniorum, seu ouorum, quando viderit prædictas Moniales propter debilitatem talia ieiunia, vel obseruantias non posse commodè obseruare: & non solùm exprimit propter debilitatem, sed addit: *vel ob aliam legitimam causam.* Vbi noto primò hanc non esse propriè dispensationem manantem à iurisdictione Ecclesiastica: nam fœmina illius non est capax, vt omnes affirmant. Sed est tantùm declaratio Prælatæ, cui tunc standum esse Papa permittit. Secundò noto, non ibi Papam exprimere causam morbi vel ægritudinis manifestæ: hæc enim dispensatione non indiget, sed ad vitandos scrupulos etiam exprimit debilitatem, vel aliam causam legitimam.

4 Poterit Prouincialis absens in electione Abbatissæ,

quam

quam iussit fieri per aliquem delegatum, mittere suum suffragium per scriptum secretum, vel constituere procuratorem, qui suo nomine ibi suffragium ferat, ità Azor. *tom.* 1. *lib* 13. *cap.* 10. *quæst.* 2. loquens expressè de electione Abbatissæ facta per Episcopum absentem. Et probatur, quia cùm Prouincialis habeat suffragium in electione illà sicut cæteræ Moniales, vt probaui *in* 1. *Edit. ver. Abbatissa, num.* 9. idque possit facere quando est præsens, poterit idem facere quando est absens per scriptum, vel procuratorem. Et hoc dicit ibi Azor. fuisse declaratum Romæ à Cardinalibus, & contineri in priuilegiis Minimorum verbo *Concilium.* Vnde pro Minoritis colligi videtur, quod si Prouincialis committat alicui Religioso speciali vt celebret electionem alicuius Abbatissæ, poterit Prouincialis tali Religioso tanquam suo procuratori committere, vt pro se, Prouinciali absente, suffragium ferat in dicta electione Abbatissæ, argumento illorum quæ dicam infrà ver. *Commissarius*, de generali Ordinis mittente Commissarium delegatum vt præsens sit in Capitulo prouinciali, vel congregatione, cui potest tunc Generalis committere, vt tanquam suus procurator suffragium ferat in electionibus illius Capituli, vel Congregationis. Id tamen oportet vt Prouincialis exprimat, & clarè committat. At Reginaldus *tom* 2. *lib.* 3. *num.* 193. concedit cum Azorio posse electorem absentem mittere procuratorem, qui suo nomine suffragium ferat. Negat tamen posse mittere suffragium per scriptum secretum: idemque tenet Syluest. ver. *Electio* 1. *quæst.* 3. & confirmat ex *cap. si quis. de electione. in* 6. Vnde securiùs puto quòd Prouincialis id faciat per procuratorem, & non per scriptum. Nam de illa declaratione Cardinalium dicente id posse fieri etiam per scriptum, non mihi constat, nisi ex solo dicto Azorij. Aduerto adhuc in libro Declarationum Cardinalium, impresso Duaci, Anno 1618 *fol.* 144. referri declarationem Cardinalium ibi, §. *Aut alios*: in qua dicitur fore nullam electionem, si elector in mandato committat procuratori, vt eligat certam, & determinatam personam, assignat rationem,

quia iam tunc electio non erit facta per suffragium secretum. Cùm enim procurator ille debeat ostendere litteras testimoniales suæ procurationis, si in illis litteris ponatur quod ferat suffragium pro certa persona : iam suffragium erit publicum, & notum. Vnde colligo, quod si in litteris procurationis non dicatur vt ferat suffragium pro certa persona; in secreto autem, verbo tenus, id dicat procuratori ita vt solus procurator audiat, tunc non impedietur electio, quia adhuc suffragium secretum est.

4 Noua quæstio est, vtrum in Ordine Minorum sit valida electio Abbatissæ facta à Prouinciali ad crates, non per scriptum, seu per schedulas obsignatas, sed audiendo tantùm suffragia voce tenus coram Secretario, & testibus : vt permittit Concilium Tridentinum Episcopo *sess. 25. cap. 7. de Regular.* Rodriguez *in Sum. tom. 1. cap.* 105. & in addit. ad *Sum. ver. Abbatissa concl.* 12. *ad finem*, tenet quòd talis electio in Ordine Minorum est irrita. Probat, quia Sixtus V. pro Ordine Minorum constitutione propria ordinauit: *Quod electiones quorumcumque superiorum, & Officialium per fratres celebrandæ fiant per schedulas scriptas, & clausas.* Et postea addit irritum fore quidquid in contrarium factum fuerit à quocumque. Habetur hæc Bulla in statutis generalibus Minorum Rebolledi *fol.* 187. *pag.* 2. Et in Bullario Rodrig. *fol.* 1136. cùm ergo Abbatissæ sint etiam superiores Monialium, & illarum electio per Minores Fratres celebretur, sequitur fore nullam, si celebretur sine schedulis obsignatis.

Ego tamen credo talem electionem in Ordine Minorum fore validam, neque in illa peccari, si fiat cum causa. Probo primò, quia Concilium Tridentin. *citato loco* prædictum modum suscipiendi suffragia ore tenus solùm audiendo, non solùm concedit Episcopo, sed etiam superioribus Religionum. Sic enim ait Concilium: *Episcopus siue alius Superior non ingrediatur, sed ante fenestellam vota audiat, vel accipiat.* At Sixtus V. in illa sua Constitutione non dixit se reuocare Concilium Trid. quod oportebat dicere, si vellet reuocare concessionem

ibi

ibi factam Prælatis Regularibus. Imò potius in fine prædictæ constitutionis exprimit Sixtus V. se illa concedere, vel decernere pro Minoritis, dummodò non contradicant Concilio Tridentino: ergo noluit in aliquo derogare Concilio Tridentino: ac proinde concessio ibi facta à Concilio, vt Prælatus etiam Regularis recipiat suffragia ore tenus in electione Abbatissæ non est reuocata. Nam iuris reuocatio maximè vitanda est præsertim Concilij Tridentini celeberrimi, vt tenet Suarez *lib. 5. de Legibus, cap. 33.* & Sanchez 1. *de Matrim. disput 54. num 5.* Secundò facit declaratio Cardinal. posita in lib. impresso Duaci supra citato, qui *fol.* 343. § *in electione*, sic ait, *Abbatissarum vota ore tenus accipi possunt à Superioribus cum duobus testibus.* Vbi ponitur in plurali: *Superioribus*, id est, siue sit Episcopus, siue Regularis Prælatus. Tertiò probo ex verbis Sixti V. in citata constitutione: ibi, *Electiones Superiorum.* Nam per Superiores solùm intelligit Superiores Fratrum, cum quibus ibi loquitur in principio, & quorum statuta confirmat: at Abbatissæ non sunt superiores Fratrum, vt patet: imò neque in vsu communi loquendi Ecclesiæ illæ dicuntur superiores cùm careant iurisdictione Ecclesiastica. Quartò probatur ex illo verbo bullæ, *Et officialium.* Nam si hoc verbum intelligeretur de officialibus etiam Monialium, peccarent quotidie Prælati Minoritæ eligentes officiales Monialium, (vt Ianitrices, Magistras Nouitiarum, &c.) verbo tenus absque scripto, & tamen has officiales quotidie eligunt validè sine schedulis, solùm ore tenus; quòd non faciunt in electione Diffinitorum, Custodum, &c. Ergo ibi Sixtus V. per Superiores, & officiales, solum loquitur de Fratribus, & illorum electionibus, non verò de electionibus Monialium. Et fauet statutum Congreg. generalis Segouiæ, *titulo de election. §. Verum cum.* vbi de schedulis secretis electionum loquens, solas Fratrum electiones specificat.

DE ABBATISSA ADMITTENTE *sæculares intra clausuram absque licentia.*

Vide infra verbo Clausura Monialium, *num.* 5.

1 Dixi hoc loco in 1. *Editione*, *verb. Abbatissa*, *num.* 7. Abbatissam, & Moniales admittentes intra clausuram sæculares indebitè, vel etiam fœminas sæculares, talem Abbatissam, & Moniales peccare mortaliter, sed non incurrere pœnas Motus proprij Pij V. & aliorum Pontificum, nisi quando tales personas sæculares admittunt virtute licentiarum reuocatarum à prædictis Pontificibus: sic enim affirmat Rodrig. & Miranda *locis ibidem à me citatis*. Et denuò potest pro eadem sententia adduci Suarez *tom. de Censur. disp.* 22. *sect.*6.*num.* 11. vbi explicans easdem Bullas Pij, & Greg. ait Prælatos, & fratres admittentes fœminas intra claustra Conuentus non incurrere pœnas illorum Motuum, nisi quando tales fœminas admittunt virtute licentiarum Papalium reuocatarum ab illis duobus summis Pontificibus: si verò illas recipiant non virtute licentiarum reuocatarum, sed ad libitum, vel ad malum finem, tunc non incurrere ex vi talium Bullarum, sed standum esse statutis, & pœnis decretis in sua Religione. In quo Suarez concordat satis cum mente Rodrig. & Mirandæ *citata quæstione*; propter quæ hodie non discedo omnino ab iis, quæ citato loco dixi secutus Rodrig. & Mirandam.

2 Postea tamen incidi in Azorium, & Ludoicum Beja, quorum ille *tom.* 1. *Sum.lib.* 13 .*cap.*8.*quæst.*10. hic verò 1. *p. Resp. Moral.casu* 30 *fol.*48. *&* 49. tenent oppositum dicentes prædictam Abbatissam, & Moniales sic admittentes sæculares intra clausuram, etiam non virtute licentiarum reuocatarum, incurrere pœnas dicta

dictarum Bullarum:& ex conſequenti eiſdem pœnis ligari perſonas ſæculares ſic admiſſas, & intrantes. Citant ambo hi Doctores Nauarrum in *cap. ſtatuimus* 19. *quæſt*. 3. *numer.* 61. Vbi dicit Nauar. quòd poſt prædictas Bullas, ambo Pontifices Pius V. Gregorius XIII. declararunt ſuam mentem fuiſſe quod etiam incurrerent prædictas pœnas illæ Moniales, quæ admittunt ſæculares intra clauſuram indebitè, non ſolùm virtute licentiarum reuocatarum,ſed ad libitum quouis modo illicito. Quo dato, ſatis dubia manet reſponſio Rodrig. Mirandæ, & Suarez. Neque hi tres Doctores videntur vidiſſe Nauarrum *citato loco*. Nam authoritas tanti viri, qualis eſt Nauar. Romæ illo tempore præſens,idque referens de duobus illis Pontificibus cogit nos vt credamus ſic contigiſſe, & ſic declaraſſe: & proinde opinio Nauar. Azorij, & Beiæ militat contra tres priores Doctores. Congerit Beia *citato loco* multas rationes pro ſua opinione tuenda.

Ego in re tam graui, ac difficili, pro opinione Rodrig. & Mirandæ duo ſolùm profero. Primum eſt, quòd Miranda poſt Nauar. multos annos ſuum Manuale prælo dedit Romæ, ibique ſuum opus fuit examinatum à cenſore Fidei, ſeu examinatore librorum, qui debuit Romæ ſcire praxim circa illam materiam, & præcedentes declarationes Pij V. & Gregorij XIII. ſi extarent: & tamen opinio Mirandæ ibi non fuit correcta, ſed tolerata. Secundò dico, idem quod in ſimili materia dicit Pater Soza in ſua Relectione Bullæ Cœnæ *diſput*. 100. *num*. 7. §. *Ad fundamentum*. vbi reſpondens ad alias duas declarationes Pij V.&Greg XIII. adductas, ſeu relatas contra opinionem quam ibi ſequitur vt probabiliorem (poſſe ſcilicet hodie Epiſcopos abſoluere ab hæreſi occulta) per quas dicti duo Pontifices dicuntur oppoſitum declaraſſe, ſeu decreuiſſe: Ait nihilominus Soza, prædictas declarationes Pij, & Gregor. non extare authenticas: & credibile eſt quòd prædicti Pontifices tales declarationes in re tam graui toti Eccleſiæ diuulgarent.Sed quoniam(ait ille) non eſt res certa de talibus declarationibus, teneri poteſt illa

opinio, quæ asserit posse hodie Episcopum per Tridentinum absoluere ab hæresi occulta; non obstante quòd dicitur illos Pontifices oppositum declarasse, cùm id non certò constet. Hoc ipsum ego applico ad nostrum casum de Monialibus admittentibus sæculares intra clausuram indebitè: cùm enim sint tres Doctores graues, & rationes claræ pro sua opinione, id est, satis probabiles, quibus probatur prædictas Moniales non incurrere pœnas, quas affert Rodrig *citato loco*: defendi potest illorum opinio saltem pro foro interno, quamuis dicatur oppositum declarasse duos illos Pontifices, quorum declaratio non extat authentica, nec fuit Ecclesiæ promulgata.

Pro vltima resolutione dico, quòd opinio Nauar. & cæterorum est tutior in conscientia: At non condemnarem illum qui sequi vellet oppositam. Illud saltem certissimum iudico cum Beia *citato loco*, quòd saltem intrantes indebitè clausuram non virtute licentiarum reuocatarum, incurrunt excommunicationem positam à Concil. Tridentino, *sess.* 25. *cap.* 5. *de Regular.* contra ingredientes indebitè clausuram Monialium. Ibi tamen Concilium solùm excommunicat dictos sæculares ingredientes indebitè & Moniales egredientes indebitè: non verò excommunicat Moniales indebitè admittentes dictos sæculares.

DE VIDVA ABBATISSA.

IN prima Editione, in quæstione de Abbatissa vidua duobus, vel tribus locis, dixi legem Pontificiam, siue Canonicam posse abrogari per contrarium vsum intra spatium decem annorum, etiam ignorante Pontifice: idem dixi ver. *Lex*, *n.* 11. pro quo citaui Suarez. Nunc declaro quòd ista doctrina intelligenda est de lege in principio suæ publicationis; si enim per primos decem annos fuit vsu recepta, sed contra illam communiter practicatum est, lex censetur abrogata per contrarium vsum, etiam ignorante legislatore. Si verò lex iam fuit vsu recepta per decem annos, & radicata, tunc

vt abrogetur per contrarium vsum, non sufficiunt anni decem, sed requiruntur quadraginta anni, vt explicat Suarez *citato ibi lib. 4. de Legibus, cap. 16. à num. 9.* Et ratio est quia lex in principio, quandiu est adhuc minus radicata minus tempus requirit vt abrogetur per contrarium vsum: At postquam est iam recepta, & magis radicata, petit longius tempus vt destruatur per contrarium vsum, videlicet quadraginta annorum: & sic communiter tradunt Doctores.

Quando Pontifices dicunt Abbatissam debere esse tantùm triennalem, quales debeant esse hi tres anni completi scilicet, an sufficiant quòd excedant per aliquod tempus? Vtrum etiam tres anni quibus iubentur vacare debeant esse completi? Vide infra verbo *Annus.*

ABORTVS.

Vide ver. *Dispensare.*

QVoniam Sixtus V. in sua rigorosa constitutione contra procurantes, consulentes, & auxiliantes ad abortum, bis nominat Regulares, & illorum priuilegia omnino reuocat: & in Bulla Gregor. XIV. moderatrice prædictæ Sixtianæ, video, vel timeo aliqua ab aliquibus non seruari, vel non obseruari, visum fuit breuiter ad hoc spectantia summare.

1 Ergo Sixtus in prædicta Bulla sequentia decreuerat. Primò vt quouis modo procurans abortum incurreret omnes pœnas quæ per leges ciuiles, & canonicas imponuntur homicidæ: siue abortus esset fœtus animati siue inanimati. Secundò si essent Clerici, vltra prædictas pœnas, priuari erant ipso facto omni officio, & beneficio, & dignitate Ecclesiasticis obtentis, & inhabiles manent ad prædicta omnia in futurum obtinenda. Si verò essent sæculares redduntur inhabiles ad ordines sacros, &c. obtinendos. Tertiò easdem pœnas extendit ad omnes procurantes, vel consulentes quouis

modo

modo, vt fœminæ alicui daretur potio, vel remedium quoduis ad sterilitatem, vel ad non concipiendum. Quartò committit cuiuis iudici sæculari, vel ecclesiastico vt possit causam præuenire, & contra prædictos procedere, pœnas prædictas infligendo. Quintò omnibus prædictis imponit pœnam excommunicationis, a qua per nullum priuilegium, etiam Regularium, neque per Iubilæum, possit quis absoluere. Et vltimò dicit, quod neque possit aliquis dispensare cum prædictis in irregularitate inde contracta virtute cuiuscumque priuilegij, etiam si crimen occultum sit, neque in foro conscientiæ.

2 At Gregor. XIV. illius successor, prædictam Bullam in duobus præcipuè restrinxit, dicens primò: quod quilibet Sacerdos ab Ordinario approbatus pro confessore, & ad hoc specialiter deputatus, possit absoluere à peccato abortus, & ab excommunicatione ibi imposita: siue peccatum fuerit factum ante Sixti V. Bullam, siue post illam Gregorianam. Secundò decernit Gregor. XIV. quod si fœtus non fuit animatus, vel si solum datum sit proculum vel remedium, ad non concipiendum, sterilitatemve causandam, tunc non incurrantur pœnæ statutæ à Sixto; sed solùm tunc reguletur delictum per ius commune canonicum; vel Con. Tridentini. Tertiò ait Gregor. quod Bulla Sixti quo ad alia in ipsa contenta, maneat in suo robore, & vigore, vnde multa licet, & oportet colligere.

3 Primò quod hodie procurans, vel consulens abortum fœtus inanimati neque incurrit excommunicationem, neque irregularitatem: quia ius commune tales pœnas huic crimini non infligit; imò neque pœnam homicidij, vt suppono notissimum, & tenet inter alios Azor. *tom. 1. lib. 1. c. 26. §. iure canonico.* peccauit tamen supradictus mortaliter & grauiter.

4 Secundò, neque prædictas pœnas incurrit dans remedium ne fœmina concipiat, vel vt sterilis fiat: quia ius commune illas non imponit: peccatum tamen graue est. Et ob eandem causam, non incurrit illas pœnas qui animo impediendi conceptum prolis seminaret

extra

extra vas, vel cohiberet alio modo, quia ius commune hoc non plectit illis pœnis vt tenet, & innuit Sayro *tom. de censuris lib.3. c.35.n.27.* peccatur tamen ibi sicut in supradictis.

6 Tertiò qui hodie procurant abortum fœtus animati, sortito effectu, incurrunt excommunicationem. Nam Gregor. XIV. ait in sua moderatoria, quod ab excommunicatione ibi incursa absoluat Sacerdos modo supra iam dicto. Vnde clarè supponit manere excommunicationem impositam taliter facienti, licèt non sit reseruata Papæ. Circa quam excommunicationem adhuc manentem idem approbat Vega *in sum. Morali 1. par. casu 4. ver. Abortos.* Imò noto pro confessoribus Clericis, quod licèt sint approbati, non tamen poterunt absoluere ab ista excommunicatione nisi fuerint ad id specialiter deputati ab Episcopo. quia Gregor. XIV. ait debere esse confessores ad id specialiter deputatos, & idem credo securius esse dicendum erga confessores Regulares, vt scilicet non possint ab ista excommunicatione absoluere, nisi specialiter per suos Prouinciales deputentur, sicut opus est deputentur ad dispensandum cum coniugatis pro petendo debito, quando impediuntur voto, vel coitu incestuoso. Moueor, quia vt dixi, Gregor. XIV. vltra approbationem confessoris, requirit specialem destinationem sui superioris vt videtur. Nisi forte dicas posse id facere confessorē Regularem per priuilegia per quæ potest absoluere sæculares à censuris reseruatis Papæ, vel Episcopo, de quo infra verb. *Confessor.* Erga sæculares, & erga Fratres minus possunt de ordinario Vide ibi per totū. Sed tamen adhuc oppositum iudicio probabilius & securius propter specialē destinationem requisitam à Greg. XIV.

6 Quartò circa peccatum abortus, quod Gregor. ait posse absolui, aduerto quod si fœtus erat animatus, non potest confessor sæcularis illud absoluere, quia iam est homicidium: & homicidium iure communi est reseruatum Episcopo. Poterit tamen illud absoluere confessor Regularis erga personas sæculares, per sua priuilegia de quibus infrà. Dixi erga personas sæculares, quia

si pœnitens delinquens sit persona Religiosa, videndum est an in suo ordine homicidium voluntarium sit casus reseruatus, maximè per acceptationem casuum reseruatorum Clementis VIII. vel suarum constitutionum, vt communiter reseruatur: & tunc confessor Regularis non poterit tunc abortum absoluere in Religioso, nisi habuerit specialem licentiam.

7 Quintò. Notissimum est quod si fœtus erat animatus delinquens quicumque incurrit irregularitatem ortam ex homicidio voluntario, vt omnes fatentur. Et proinde etiam hodie per talem abortum fœtus animati, vt plurimum incurritur casus reseruatus, excommunicatio, & irregularitas. Dixi supra *effectu secuto*; quia si datum est remedium ad faciendum abortum fœtus animati, & tamen non est secutus effectus, sed partus viuus exiit in lucem, neque excommunicatio incurritur, neque irregularitas, quia ius commune tali delicto has pœnas non imponit: & iuxta Iuristas, Conatus, (tenet Iulius Clar *in pract. crim. quæst.* 91. cum multis latè) solus ad crimen non punitur pœna ordinaria. At per sextum casum reseruatum à Clem. VIII. tunc, etiam effectu non secuto incurritur casus reseruatus à procurante, seu auxilium, & consilium dante.

8 Sextò colligo procurantem vel consulentem abortum animatum secuto effectu ipso facto manere priuatum officio, beneficio, & dignitate Ecclesiastica: & cessante scandalo, teneri se abstinere à tali officio, &c. modo infra dicendo ver. *eligere*, & ver. *officia Ordinis*: eundem etiam dico manere inhabilem ad officia Ordinis in posterum obtinenda. Quod patet, quia has omnes pœnas imponit ibi Sixtus Ecclesiasticis. Et Gregor. XIV. dixit dictam Bullam Sixti manere in suo robore quoad alia: & circa has pœnas priuationis, & inhabilitatis Gregor. nihil innouauit. Ita tenet Rodr. *Addit. ad Sum. tom.* 3. *cap.* 13. *num.* 4. citans Quarantam pro eodem.

9 Septimò infero quod contra procurantem abortum animatum effectu secuto, & probato delicto possunt hodie procedere judices Ecclesiastici vel sæculares vsque ad traditionem brachij sæcularis: vt tenet Rodr.

tom.

tom.2. quæst.q.33.art.4.in fine. & patet, quia Greg. circa hoc nihil innouauit.

10 Tota duditatio est, an possint hodie prælati Regulares dispensare cum subdito in irregularitate contracta ex aborru animato, secuto effectu? Negat Rodr. *citato proximè artic.* probat ex casu à simili per Nauar. *tom. Consil. tit de homicidio libr.5.consil.4.* vbi Nauarrus ait; illum qui occidit Clericum: & petiit dispensationem à Papa super irregularitate, solùm exprimendo quod occiderit hominem, tacendo circumstantiam Clerici occisi: ait Nauar. hunc non manere dispensatum; quia homicidium Clerici est magis calificatum; si enim circumstantia Clerici exprimeretur, saltem difficilius Papa dispensaret. Quem casum applicat Rodrig. ad homicidiũ pueri occisi in vtero: est enim homicidiũ nimis calificatum, eo quod & perditur corpus, & damnatur anima; quod non fit in homicidio ordinario adulti, cuius anima per contritionem potest saluari: ac proinde cùm hoc homicidium fœtus animati sit valde calificatum, licèt Prælati ordinum per priuilegia possint dispensare in Irregularitate homicidij voluntarij hominis adulti occisi (ait Rodrig.) non posse Prælatos in hac Irregularitate dispensare, sed solum Papam.

Hoc non obstante, ego dico (si crimen sit secretum) posse Prælatos in hoc hodie dispensare: cùm enim possint dispensare in irregularitate orta ex homicidio voluntario (vt infrà dicemus ver. *Dispensare*) etiam possunt in ista orta ex voluntario abortu animato. Probo primò, ex destructione fundamenti adducti à Rodrig. Nam Sanchez *lib.8.de Matrimon.disp.21. num. 22. & num.* 18. tenet quod prædicta dispensatio obtenta ab illo qui occidit Clericum, non expresso nomine, & circunstantia Clerici, ait fuisse validam ob multa quæ dicit *num.* 18. & *num.* 22. ponit hanc rationem: nam irregularitas non ponitur ab Ecclesia ob grauius peccatum: non enim ponitur pro blasphemia, pro periurio, hæresi, & similibus grauissimis, sed ad libitum Ecclesiæ, maximè in crimine vbi deficit lenitas, & mansuetudo: licèt ergo vnum crimen sit grauius alio,

non

non sequitur quod ilud grauius vel habeat irregularitatem annexam, vel quod eius irregularitas sit indispensabilior. Maximè quia vt ait *num.* 18. ibi taciturnitas Clerici, non irritet dispensationem: quod in nostro casu inseruit. Addo primò quod etiam, vt plurimum, multi occisi adulti poterunt in corpore, & damnatur in anima pœna damnatorum: quod est maius damnum, quàm illatum puero intra viscera, qui non damnatur pœna ignis. Et nemo dicet non posse Prælatos Regulares dispensare cum subdito irregulari, occidente hominem adultum damnatum ad infernum: qualiter moriuntur multi qui in rixa occiduntur, cùm occisi fortè fuerunt aggressores, cum animo vindictæ: vel habentes alia mortalia, de quibus ibi rarò habetur contritio. Addo secundò quod, vt plurimum, ratione damni dati magis calificatum peccatum est homicidium viri adulti, quàm infantis in vtero. Primò quia vita infantis adhuc incerta est propter abortum naturalem, partum periculosum, &c. Vnde moraliter ob hæc, vita infantis, & matris reputatur vna tantùm vita. Quod non fit in vita hominis adulti. Secundò, quia occiso infante intra vterum, non infertur damnum tertio, videlicet parentibus, filiis, vxori, familiæ, fratribus, sicut infertur vt plurimum ex occisione adulti. Tertiò, quia quando lex non distinguit, neque nos debemus distinguere, vt habet Corduba *super compend. ver. Dispensare* in casu simili, extendendo priuilegium Martini V. quo concessit solùm in communi vt Prælati Regulares dispensarent in homicidio in communi: extendit Corduba ad casuale, & voluntarium: quia lex, vel priuilegium non distinguit: ergo à simili cùm lex non distinguat de abortu, vel homicidio adulti: neque nos debemus distinguere. Adde quod priuilegia Religionum sunt amplè interpretanda, vt Doctores communiter dicunt.

Maius argumentum pro Rodriguez videtur, ad probandum non posse Prælatos Regulares hanc irregularitatem dispensare: nam Sixtus V. dicebat in sua Constitutione illam non posse dispensari à Prælatis Regularibus per sua priuilegia, quæ reuocauit: & Gregor. XIV. nihil

nihil temperauit circa irregularitatem : sed quo ad illam reliquit Bullam Sixti in suo robore. At nihilominus dico posse hodie Prælatos Regulares illam dispensare : quamuis enim ibi Sixtus V. reuocauerit priuilegia Regularium : postea tamen Clemens VIII. confirmauit priuilegia Minorum ex certa scientia : vt infrà dico verbo *Confirmatio priuilegij* : & iuxta ibidem dicta, confirmatio priuilegij ex certa scientia reualidat priuilegia etiam reuocata ab antecessoribus : & proinde possunt omnes communicantes cum Minoribus in priuilegiis, in illa dispensare. Pari modo dico posse Prælatos dispensare cum subditis in ista inhabilitate posita à Sixto propter abortum animatum incursam: nam licet Sixtus V. expresserit ne dispensaretur in irregularitate, & proinde hanc reseruauerit : non tamen reseruauit inhabilitatem ibi positam. Sicut eodem ex capite ait Rodrig. *tom. 1. quæstion. quæst. 24. art. vltimo*, posse Prælatos Regulares dispensare cum subditis in illa inhabilitate quam contrahunt Religiosi admittentes fœminas intra clausuram suorum Conuentuum : licèt enim Pius V. & Gregor. XIII. taliter peccantes puniuerint excommunicatione , & inhabilitate similibus : tamen in sola ibi excommunicatione posuerunt reseruationem : & non posuerunt circa inhabilitatem. Adde quod ex priuilegio concesso Ministris infirmorum in Italia, per Greg. XIV. post Sixtum V. possunt Prælati habilitare suos subditos, & abstergere ab omni inhabilitate ; prout refert Capucinus verbo *Absolutio Ordinaria quoad Fratres. fol. 27. §. Greg. XIV.*

11 Pro consolatione Religiosorum addo primò quod si Religiosus habens aliquam huiusmodi irregularitatem , vel inhabilitatem à quibus illius Prælatus potest dispensare, si, inquam, talis Religiosus præsens fuerit in Capitulo Visitationis, vel Prouinciali, in quibus Prælatus dicit in generali , *Absoluo vos ab omni censura: & dispenso vobiscum in omni irregularitate , & habilito vos ad omnia* : si inquam hæc dicat : ille qui præsens fuerit , si sit irretitus aliquo ex illis tribus, manet absolutus à censura , irregularitate , & inhabilitate. Nam talis absolu-

tio datur ab habente potestatem,& sortitur effectum.Ita in terminis Nauarrus *in Sum Latina.cap.26. num* 13. sic dicens:*Quod Religiosi notare debent,qui ab irregularitate & aliis censuris generaliter absoluuntur in Visitationibus à Superioribus,nam esto tunc non meminerint illa, sublata censentur,nec tenentur aliam solutionem quarere.* Sic ille.
12 Quæris adhuc an Prælatus Conuentualis, vel Prouincialis potentes dispensare prædictam irregularitatem,& inhabilitatem fœtus animati, possint hanc potestatem delegare, & proinde committere vni confessori subdito vt hæc dispenset in foro conscientiæ cum delinquente?Credo quòd possunt ita delegare, & committere. Nam quicumque habens potestatem ex priuilegio supremi Principis,habet illam vt ordinariam, vt probat Sanchez ex multis Iuristis *lib.* 2. *de Matrimon.disp.*40. *num.* 14. Excipe nisi in priuilegio dicatur quòd per se faciant, vt dixit Pius V.in priuilegio concesso Dominicanis: de quo sup. verbo *Abbas, num.6.* At qui habet potestatem vt ordinariam, potest illam delegare. *cap. cùm Episcopus.de officio ordin.in 6.*cum aliis adductis per Sanchez *libr.* 3.*de Matrimon. disput.*31.*num.*1. Iam verò hæc potestas ad dispensandum in irregularitate orta ex homicidio voluntario data Prælatis Religiosis est ex priuilegio Martini V vt infra dicetur; & proinde est ordinaria,ac delegabilis. Et hæc duo dicta in hoc *num.*12. & 11. *pracedente* applicare memento ad infrà dicenda in ver.*Dispensare*,& ver.*Pralatus.* vbi agitur an possint delegare.
13 Dixi suprà Prælatos Regulares in hac irregularitate dispensare,si sit occulta. Nam si sit publica non potest ab illis dispensari, vt infrà dicemus. Quamuis Corduba in *Summa Morali*, *quast.* 34. & Vega cum illo in *Summa Mortali*, *par.*2.*cap.*15. *casu* 6.tenet probabile esse quod si homicidium est occultum apud sæculares, & manifestum apud Fratres, poterunt Prælati in illo dispensare, & citat Corduba vnum text. ex iure Canonico fauentem, in fauorem Religionis: & quamuis Corduba dicat ibi, securius esse, ac melius quod tunc in notorio apud Fratres, recurratur ad Papam: tamen
Vega

Vega ait etiam probabiliter tunc etiam posse Prælatos. Elige securius, sed partem negantem, non posse scilicet quando est notorium, ita vt possit probari in iudicio, tenet Miranda *tom.2. q.8. art.10. concl.2.*

14 Rodrig. *in Summ.2. editionis tom.1.cap.5.ad finem*, ait, patrem fœtus animati, cui mater dixit se velle procurare abortum, si pater solum taceat, nihil aliud faciẽdo, incurrere omnes pœnas à nobis suprà dictas; quia tenebatur ex officio resistere; vide quæ olim dixi in *tract. de casibus reseruatis Clementis VIII. casu.6.*

ADDITIO.

VLtra illa quæ hac de re dixi in prima Editione sub eodem verbo: circa inhabilitatem incursam à Clerico causante abortum animatum. Vide infrà ver. *Inhabilitas.*

1 Circa irregularitatem incursam à Clerico causante abortum animatum: nota quòd in dubio, an fœtus fuerit iam animatus, vel non, debet talis Clericus se reputare irregularem. Ita Sanchez in terminis tenet *lib. 1. Decal. cap. 10. num. 43.* citans decem graues Doctores. Vnde si ex signis materiæ eiectæ, vel ex die coitus, vel aliunde id non possit deprehendi, ita vt pellatur omnis dubitatio, stante dubio de animatione fœtus, debet se reputare irregularem. Idem verò Sanchez *eodem cap. num.45.* limitat hoc esse intelligendum, vt talis irregularis debeat se reputare irregularem solùm quoad Ordines non recipiendos, vel in illis non ministrandum: hæc enim duo non potest admittere seu facere, quoniam hæc duo intrinsecè, & clarè includuntur in irregularitate. At iste sic irregularis non tenetur se reputare irregularem quoad alias pœnas annexas irregularitati, qualis est priuatio officij, vel beneficij, & inhabilitas ad hæc duo. Nam (vt ait Sanchez) pœna ordinaria statuta delicto certo non est imponenda delicto dubio, sed extraordinaria pro dubij qualitate

Priuatio verò, & inhabilitas non imponuntur delicto dubio: imponitur verò irregularitas etiam delicto homicidij dubij. Citat ad hoc multos, & graues Doctores, quos ibi vide, si placet. Vnde si ex materia eiecta in abortu dubitetur an sit masculus, vel fœmina, putandum est esse masculum, & stante hoc dubio se debet reputare irregularem. In aliis verò irregularitatibus contractis ex aliis capitibus; quæ non sunt homicidij, si detur dubium iuris, vel facti, non est quis censendus irregularis cum tali dubio. Vide Sanchez *citato loco num.* 47. *&* 48. & applica ad dicenda infrà verb. *Irregularitas.*

2 Ponit exemplum Sanchez *citato cap. num.* 44. de illo qui dubitat, an consilium à se datum fuerit causa homicidij, vel abortus, eo quòd facta diligentia manet adhuc dubius, an alter habuerit animum resolutum faciendi etiam absque illo consilio, & resoluit stante tali dubio debere se reputare irregularem modo supra explicato. Et per hoc iudicabis de similibus casibus explicatis, & explicandis, in quibus dubium est, an quis concurrerit ad abortum, vel homicidium. Stante enim hoc dubio (quod dicitur dubium facti) debet se reputare irregularem circa prædicta, *numero præcedente.*

3 Qui approbauit, seu ratum habuit abortum factum suo nomine (etiam si ante non iusserit, nec consuluerit) & approbauit post iam factum, peccauit mortaliter, vt patet, sed non incurrit irregularitatem, nec cæteras pœnas impositas à Sixto V. Nam iste non fuit homicida, cùm ad mortem iam illatam non sit cooperatus. Secùs foret si approbaret percussionem, vel occisionem Clerici factam suo nomine, etiam si approbaret postquam iam est facta, tunc enim incurreret excommunicationem, & cæteras pœnas, quæ apponuntur à iure approbanti, percussionem iam factam in Clerico suo nomine. Non verò ponuntur in iure approbanti percussionem hominis ordinarij iam factam suo nomine. Dixi, *si approbauit abortum factum suo nomine iam factum*: quia si approbauit abortum antequam fieret, dicens, paranti abortum, *Bene facis*, secuto abortu in

tu incurrit pœnas Sixti V. quia iam concurrit ad occisionem fœtus animati.

4 Qui dixit fœminæ vt causaret abortum, vel illum procuraret, & hoc illi dixit tempore quo nondum fœtus erat animatus, intendens vt abortiret ante fœtum animatum; fœmina verò dilatans adhibuit medicinam post fœtum animatum; & abortiuit; talis consulens incurrit irregularitatem, & cæteras pœnas. Iam enim suo consilio, vel mandato causauit abortum, & debuit suum consilium, vel mandatum explicare, vel reuocare cum efficacia, ne fieret abortus post fœtus animationem. Vide infrà verb. *Homicidium.* Et colligitur clarè ex *cap. vltim de homicidio in 6.*

5 Qui dedit consilium, vel medicinam, vt fieret abortus fœtus animati, etiam si remedium fuerit applicatum, si tamen effectus non est subsecutus, non incurrit irregularitatem; neque alias pœnas, quoniam verba legis sunt accipienda cum effectu secuto, quem legislator intendit punire, vt ait Nauar. *lib. 5. Excommunicat. consilio 60.* Et præterea conatus solus ad culpam non meretur pœnam ordinariam legis effectu non secuto vt fatentur communiter Doctores.

6 Quæ verò medicinæ possint applicari fœminæ ægrotanti cum periculo abortiendi fœtum inanimem, vel animatum, & quo modo hoc liceat, dixi olim in expositione casuum reseruatorum à dicto Papa Clemente VIII. Vide hac de re inter alios Comitolum *lib. 4. respons. Moral. quæst.* 13.

7 Vltimò aduerto quòd Prælatus dispensans cum subdito in pœnis incursis propter abortum debet iniungere pœnitentiam condignam pro tanto crimine; quòd verò possit Prælatus Regularis dispensare cum subdito causante abortum fœtus animati quoad irregularitatem, & alias pœnas, dixi, ac probaui in prima editione hoc eodem verbo *Abortus*. Debet etiam Prælatus similiter iniungere condignam pœnitentiam quando dispensat cum subditis in quouis alio delicto per sua priuilegia: aliàs peccabit grauiter omittens condignam pœnitentiam.

ABSOLVERE.

Vide infrà verbo *Confessor* per totum, & verbo *Prælatus*, & verbo *Dispensare.*

ACCVSATIO.

1 SAltem in re graui danda est in scriptis subscribente accusatore, ne postea resiliat à pœna imposita contra malè accusantes. D Th 2.2 *quæst.* 68. *art.* 2.

2 Accusator si non probat, iuxta multas leges incurrit pœnam talionis. Sed nota quòd si solùm probauit indicia criminis, vel diffamationem; excusatur à pœna talionis, vel calumniæ; sufficit enim probare aliquid ex illis duobus, & non requiritur, quòd plenè probet. Iulius Clarus *quæst.* 62. *numero* 8. *practic.* & Repert. Inquisitorum verbo *Calumnia* & practica Inquisitorum, ver. *Accusare*, & alij.

ÆDIFICARE.

Vide infrà verbo *Monasterium.*

ALIENARE BONA ECCLESIÆ.

Vide infrà verbo *Restitutio*, *numer.* 1. *&* 20. & verbo *Pactum*: & verbo *Canonica portio.*

1 VT alienatio bonorum Ecclesiæ, vel Conuentus debitè fiat, debet interuenire consensus Prælati, & consensus maioris partis Conuentus simul: neque sufficit consensus Prælati sine consensu Conuentus, neque è contra: & hoc debet fieri in bonum clarum Conuentus, vel Ecclesiæ. Rodrig. *tomo* 1. *quæst.* 27. per

17. *per totam.* Et Moniales ad hoc non solùm Prælatæ, sed etiam Prælati debent habere consensum, aliàs factum non tenet, & facientes oppositum manent excommunicati. & suspensi ab officio. Rodrig. *citat. quæstione 26. art. 10.* Et pro Monialibus hodie nimis conducit. Vide etiam Rodrig *ibi art. 2. §. infertur 2. & art. 9. in medio.*

2 Prior, & Fratres Conuentus Beatæ Mariæ de Monte Marta S. Hieron. in Hispan. habent priuilegium vt Conuentus cum Priore possint alienare hæreditates, possessiones, redditus, & similia inutilia Conuentui, ita vt illorum pretia in alia bona Conuentui vtiliora, & immobilia conuertantur. Et hac concessione gaudent communicantes. Rodrig. *cit. quæstion 26. art. 1.*

3 Si alienatio fiat absque solemnitate iuris, & tamen sit euidenter in bonum Monasterij alienantis, valet alienatio, quidquid sit de peccato facientium, Rodrig. *cit. q. art. 9.*

4 Nullus contractus factus per Guardianum Minoritam, vel Abbatissam, etiam de consensu sui, Conuentus est validus, nisi de consensu Prouincialis, vel Generalis, ob multa citata à Rodrig. *cit. quæst. 27. art. 3.* vide tamen infrà verbo *Canonica portio.* At facilis modus alienandi circa Minoritas est recurrere ad Syndicum, qui est Procurator Generalis Papæ, & habet amplam concessionem iuxta sibi in Bullis, & litteris Commissoriis datam. Et hoc circa bona saltem mobilia Conuentus.

5 Benedictus XII. concessit Patribus S. Hier. Hisp. vt possint de bonis immobilibus, (dummodò non sint data pro fundatione Conuentus, vel à Papa, vel à Regibus) alienare de consensu Conuentus, & Prælati vsque ad centum florenos auri, dummodò alienatio cedat in bonum Conuentus. Compend. D. Hieron. ver. *Alienare.* §. 1. *& ibidem* §. 2. extenditur concessio vsque ad ducentos florenos, dummodo pecunia conuertatur in vtilitatem euidentem Conuentus. Et *ibidem* §. 4. quod possint bona legata, vel donata, quæ commodè administrari non possunt, alienare, dummodo pretium conuertatur in alias possessiones pro Conuentu.

ADDITIO.

1 POenæ impositæ in iure Canonico contra alienantes bona Ecclesiæ obligant etiam Prælatos Regulares. Constat clarè ex priuilegiis Pontificiis, per quæ conceduntur à Papa licentiæ alienandi bona Conuentus certo modo, quod non possent facere absque prædictis licentiis. Et patet ex *cap. Abbatibus 12. quæst. 2.* Intelligitur verò dicta prohibitio tam de bonis mobilibus, quàm de immobilibus. Addo prædictis pœnis multo magis obstringi Prælatos Minoritas, quia minus dominium habent in rebus mobilibus suorum Conuentuum, quàm habeant cæteri Prælati Regulares in bonis suorum Conuentuum respectiuè. Ratio est, quia bona Minorum Fratrum particulari decreto sunt posita in dominio Papæ, & proinde cùm sint bona Sedis Apostolicæ, minus possunt in illis Minoritæ, siue sint mobilia, siue immobilia, quàm possunt cæteri Prælati in bonis immobilibus suorum Conuentuum. Si verò Syndicus Minorum inscio Prælato alienauerit bona Conuentus, talis Prælatus Minorita non incurret, quia Syndicus est Procurator Sedis Apostolicæ, & proinde soli Syndico imputabitur, si omnino Prælatus nesciuit.

2 Pœnæ autem impositæ in iure Prælatis indebitè alienantibus bona Ecclesiæ, sunt excommunicatio, & præterea actus annullatio, seu annullatio alienationis, *cap. ambitiosæ cupidit. in Extrauag. communibus de rebus Eccl. non alienandis. & cap. quicunque Episcoporum 17. quæst. 4.* vbi additur alia pœna, quod deiiciatur ab honore; id est, maneat suspensus. Vide Rodrig. *tom. 1. qq. Regularium q. 27.*

3 Quæris: an si seruus relinquitur Conuentui Religiosorum sub conditione, ne possit vendi, vel alienari, & in casu quo alienetur pertineat ad hæredes testatoris vel donatoris: quæris, inquam, an si seruus sic relictus

ctus euadat inutilis, vt si fiat ebriosus, furiosus, notabiliter inhonestus, vel latro, possit alienari per Prælatum, non obstante conditione testatoris, vel donatoris? Respondeo primò, secundùm ius Canonicum talem seruum, (non relictum sub conditione ne vendatur) posse alienari à Prouinciali. Habetur in *capit. fugitiui* 12. *quæst.* 2. vbi conceditur quòd serui Ecclesiæ si sint fugitiui, possint alienari. Et eadem ratio erit si sint ebriosi, latrones & inhonesti; est enim eadem omnino ratio, & proinde curret eadem dispositio iuris. Onerosum enim valde est Conuentui, imò indecorum talem seruum possidere Quod verò attinet ad clausulam positam à testatore, vel donatore, quod scilicet si vendatur, ad hæredes pertineat, vel quid simile, consului virum doctissimum in iure Cæsareo, qui mihi dixit, in tali casu non posse vendi seruum: quòd si vendatur tradi debet hæredibus testatoris iuxta conditionem appositam: nisi fortè Rex dispenset in clausula, vel conditione apposita, & iubeat, vt illa non obstante, diuendatur: sed id debet fieri petitione speciali exhibita Regi. Et idem dico si seruus relictus fuit sub conditione, ne vendatur: tunc enim necessaria est Regis dispensatio.

4 Præter alienationem bonorum Ecclesiæ, prohibentur etiam sub eisdem pœnis bona Ecclesiæ, pignorari, *cap. ea enim* 10. *quæstion.* 2. *§ hoc ius.* Sed illa lex non est lex Ecclesiastica, solùm est lex Imperatoris sæcularis, & ibi exponit Gloss. quòd fuit lata pro sola Ecclesia Constantinopolitana. At in nostro Regno Portugalliæ, *lib.* 2. *Ordinat. tit.* 24. decernit lex pro omnibus Ecclesiis, vt nullus sub pignore accipiat aurum, vel argentum, ornamenta, vel vasa Ecclesiæ alicuius, etiam Regularis, & etiam Franciscanæ. Si verò tanta fuerit Ecclesiæ necessitas, & aliter illi nequeant subuenire, nisi pignorando, aut vendendo, ad Regem ipsum Prælati recurrant pro licentia impetranda. Eos verò qui contra huius legis præscriptum res Ecclesiæ alicuius sub pignore acceperint, vel pretio emerint absque expressa Regis licentia, iubet vt amittant valorem rerum dictarum cum excessu nouem partium: Et res sic pignoratæ, vel emptæ

reddantur Ecclesiæ absque vllo pretio soluto, ab Ecclesia. Sic lex illa valde pia, & in fauorem Ecclesiæ satis ordinata.

APPELLARE.

1 POssunt appellare Religiosi ad superiorem, non à correctione ordinaria inflicta per Regulam, vel statuta: sed à sententiis particularibus quando iuxta prudentis arbitrium illis infertur grauamen iniustum: & hoc per modum querelæ. Est enim defensio naturalis ipsa appellatio iustata: ita vt iudex non recipiens appellationem iustam peccet mortaliter. Nau. *in Sum. cap.* 25. *numer.* 3. Ex dictis patet quòd si Religiosus Prælatus puniat delictum subditi cum pœna taxata in sua Regula, vel statutis, non potest subditus appellare; ibi enim interuenit iusta correctio iuxta statuta, vbi non potest iudex argui de excessu. Excipe tamen si in commissione delicti interuenit aliqua circunstantia valdè minuens pœnam statuti; vel in totum releuans: tunc non poterit appellare à tota pœna.

2 Appellationi friuolæ non tenetur iudex deferre, sed tenetur repellere. Est autem appellatio friuola, illa quæ ponitur sine causa legitima, vt quando quis appellat non grauatus iniustè: vel dilatandi causa: vel quia sperat superiorem iniustæ amicitiæ gratia fore mitiorem, &c. Rodriguez *tom.* 1. *quæst.* 8. *artic.* 13. & Diuus Thomas 2.2.*q.*69.*art.*3. & sic appellans peccat mortaliter.

3 Minoritis prohibuit Greg. XIII. sub excommunicatione ne appellent ad sæcularia tribunalia. Et Congregatio Cardinalium declarauit modum appellandi à Minoribus hunc esse seruandum: vt scilicet à Guardiano appelletur ad Prouincialem: ab hoc ad Generalem: ab hoc ad Protectorem Cardinalem: ab hoc ad Papam. Capucinus in Compend. verbo *Appellare.* At his non obstantibus potest Religiosus omissis illis mediis statim ad Papam seu Nuntium appellare. *c. ad Romanam 16.q.6.*

28. *q.* 6. & Couar. *in practic. quæstion. c.* 4. *num.* 9. & praxis obſeruat.

4 A iudice arbitro non licet appellare, & hoc in pœnam inconſtantiæ:inconſtantia eſt enim diffidere de illo quē elegiſti Mirand *in Ordine iudicario q.* 30. *art.* 5.

5 Appellatio duos habet effectus. Primus eſt deuoluere cauſam ad ſuperiorem iudicem: ſecundus eſt ita ſuſpendere primi iudicis authoritatem, vt illius mandatum poſt appellationem non liget; etiam ſi iubeat ſub cenſuris. Gloſſ *in cap.ad reprimendum.de offic.Ordinarij. ver.Conqueſtus*,& communis: vide tamen infrà *num.*8.

6 A ſententia interlocutoria communiter non licet appellare, vt habetur *l.* 1. *ff. de appell.* Excipitur caſus ſi in tali ſententia continetur damnum irreparabile, qualis eſt tortura, ab hac enim, vel à ſimili poteſt appellari, niſi friuolè appellet; quia hoc modo non licet:*l. ante ſententiam ff. de appellat.*

7 Appellari poteſt à ſententia declarationis, qua quis declaratur excommunicatus, vel alterius cenſuræ. Syl-ueſt *ver.appellatio num.*7. Et ab ipſa excommunicatione lata ſub conditione poteſt appellari ante impletam conditionem, quia ante illam impletam non ligat. Sà ver. *Excommunicatio num.*1.

8 Fuit aliquis electus legitimè: noluit præſes confirmare, appellauit electus:ſtante appellatione quæ prohibet amplius procedere, poteſt nihilo minus præſes confirmare, & valet confirmatio. Rodriguez *tom.* 1. *quæſt.* 11. *art.* 6. & ſimiliter poteſt iudex à quo appellatum eſt ob cenſuram, poſt appellationem ab ipſo, ab illa abſoluere appellantem. Suarez *tom. de cenſur. diſp.* 7. *ſect.* 3. *num.* 23.

ADDITIO.

1 Appellatio non ſolùm poteſt interponi contra ſententiam latam à iudice præcedente proceſſu iuridico;ſed etiam poterit interponi contra man-datum

datum quoduis Superioris iniustum, & grauans, non præcedente processu. Potest etiam quis appellare contra electionem ne fiat indebitè si sit de corpore Capituli: vt si præses electionis omisit vocare illos, quos vocare tenebatur, vel si omittat aliquam solemnitatem substantialem iuris, poterit, inquam, tunc appellari, vel à nocumento proprio sibi sperato, vel inferendo contra bonum commune, sed illa prima appellatio facta contra sententiam latam præcedente iudicio, dicitur appellatio iudicialis, id est, contra sententiam latam in iudicio. Secunda verò appellatio facta à mandato grauante dicitur appellatio extra iudicialis. Ita Miranda *in Ordine iudic. quæst.* 30. *artic.* 2. citans Textus, & Doctores.

2 Iulius I I. prohibuit Fratribus Prædicatoribus, ipsorumque Monialibus, ne possent appellare à quouis superiore amouente subditum ab officio Prouincialis, Prioris conuentualis, vel quouis alio: si dictus superior ad talem amotionem, vel absolutionem faciendam habuerit potestatem. Si verò appellauerit, etiam prætextu grauaminis, quocunque modo appellatio interponatur, talis subditus, vel subdita Monialis ipso facto censeantur absoluti, & priuati ab officio absque vlla declaratione. Refert Capucinus *addit. ad compend. ver. Appellare.* Ipsi Patres videriut quod circa hoc soleant practicare. Ego non possum non laudare tantum Pontificis zelum: & tantam subditorum obedientiam pro ambitionis etiam vmbra resecanda Doleo verò è contra videns alicubi tot appellationes aliquando interpositas pro iusta officiorum priuatione cum clamore cœlum, ac terram implente, quasi prædicta officia paterna hæreditate fuerint comparata.

3 Gregor. X I I I. sub excommunicatione prohibuit Minoritis, ne appellarent ad sæcularia tribunalia: habetur inter Constitutiones Gregorianas 34. Quæris; an Minorita grauatus (vt putat) à suo Prælato recurrat ad præsidem sæcularis tribunalis, Regem scilicet, Proregem, Gubernatorem, vel similes, petens ab eis remedium contra illud grauamen, an iste talis incurrat illam censuram? Respondeo, quòd si iste recursus fit solùm

lùm rogando vt prædictus præses roget Prælatum vt desistat ab iniusto grauamine, tunc Religiosus non incurrit, quia rogare non est appellare, sed intercessorem quærere, & intelligo hoc etiam si talis Religiosus per modum quærelæ id roget. Quod etiam probo ex eo quod aliqui Sum. Pontifices prohibentes Religiosos appellare, eisdem permittunt vt possint facere querelam. Si autem prædictus Minorita recurrat ad Præsidem sæcularem, rogando vt mandet Prælato imperiosè, & authoritatiuè, vt desistat, credo quòd incurret prædictam censuram: hoc enim in substantia est appellare. Nihil enim ad rem facit si appelletur verbo, dicendo, Appello: an verò appelletur opere, seu facto aliquo. Nam Rodrig. *tom. 1. qq. quæst. 30. art. 3.* innuit Religiosum grauatum ab inferiori, & adeuntem superiorem pro remedio, sentit illo suo discessu appellare; cùm tamen coram inferiori verbo non appellauerit. An verò prædictus Minorita solùm rogans præsidem sæcularem, vt roget Prælatum pro pœna sibi minuenda, vel tollenda, incurrat aliam excommunicationem dicti Pauli V. impositam Minoritis recurrentibus ad sæculares pro officiis sibi dandis, vel pœnis tollendis, &c. dicam infra verb. *Officia ordinis.* in expositione prædicti Motus proprij citati Pontificis. Si verò subditus vim patiatur iniustè à Prælato, & non habet recursum ad superiorem, an pro vi iniusta tollenda possit recurrere ad potestatem sæcularem, non vt sit iudex in causa principali, sed solùm vt vim tollat, & faciat dari iudices superiores pro sola vi tollenda, idque absque incursu Bullæ Cœnæ? Posse hoc fieri, fauet Suarez *tom. de Cens. in disp. 21. sess. 2. excom. 13.* Et Antoninus Soza supra Bullam Cœnæ, *disp. 75. concl. 1.* & tenet Fuscus *de visiscet. libr. 2. c. 23. n. 5.* & Velasq. *consul. 100. n. 2.* & Zeuallus *lib. 4. comm. q. 1. n. 102.*

4 Miranda *in Ordine iud. quæst. 30. art. 5. concl. 4.* asserit eandem excommunicationem incurrere omnes alios Religiosos cuiusuis Ordinis appellantes ad sæcularia tribunalia, siue ad ipsum Regem: citat Miranda Aragonem dicentem hanc censuram pertinere ad Bul-

lam

lam Cœnæ Domini: in qua prohibetur in *casu* 15. causas Ecclesiasticas tractari coram iudice sæculari. Asseritque Miranda id Religiosis prohiberi etiam si recurrant, vt Rex, vel præses sæcularis Religiosum liberet à vi iniustè illata. Per hæc autem non est mihi mens disputare an Princeps, vel Rex possit suam authoritatem, vel potentiam interponere cognoscendo de causis personarum Ecclesiasticarum vt illis succurrat, liberando à vi iniustè illata per iudices Ecclesiasticos. De hoc, inquam nihil curo; solùm dico, Religiosis hoc esse interdictum sicut Miranda testatur *citato loco*, dicens per alias Bullas Pontificias idem eisdem Religiosis prohiberi. Vide illum *citato loco*.

5 In *Clementina* 1. *de statu Monachorum*, §. *quia verò*, excommunicantur Monachi, qui sine Prælatorum licentia vadunt ad Curiam Principum sæcularium animo inferendi dãnum Prælatis, vel Monasteriis. Vbi nota pro hac censura incurrenda, primò requiri vt subditus vadat sine licentia Secundò, vt vadat cum animo nocendi. Tertiò, vt nocumentum intentatum sit contra Prælatos, vel Monasteria Vnde si vadat aliàs cum licentia: vel intendat nocere Religioso particulari, qui non sit Prælatus, non incurret hanc censuram. Est enim pœna, & proinde restringenda. Addo verò quòd si vadat sine licentia cum animo taliter nocendi, incurret duas excommunicationes, vnam positam in ista Clementina, alteram positam contra Apostatas, exiens enim sine licentia est Apostata.

ADDITIO AD ADDITIONEM.

1 PRIMÒ aduerto (maximè pro Minoritis) in illorum statutis generalibus Segouiens. *cap.* 6. *ver. Appellare*: distinctionem fieri de illo, qui recurrit ad tribunalia, vel iudices sæculares: ac de illo qui appellat ad tribunal sæculare. In illo priori membro (quod minus reputatur) prohibetur peti fauorem, auxilium, vel consilium, à iudice, Principéve sæculari, vel Ecclesiastico,

clesiastico, etiam per modum querelæ: & ita huic culpæ solùm imponitur pœna arbitraria Prælati; quia in hoc non appellatur iuridicè tanquam ad verum iudicem: sed solùm illius fauor, vel quasi brachium imploratur, absque forma appellationis iuridicæ. In secundo verò membro, quando scilicet appellatur in forma iuris ad tribunal sæculare, imponitur pœna excommunicationis ipso facto per Bullam Gregorij XIII. citatam ad marginem statuti prædicti, per quam id expressè prohibuit Minoritis. Imò & hæc excommunicatio coincidit cum excommunicatione Bullæ Cœnæ in *excommunicatione* 13. *vol.* 14. per quam excommunicantur omnes qui appellant à iudice Ecclesiastico ad sæcularem, vel laicam potestatem: vel à grauamine præsenti, vel futuro litterarum Apostolicarum, vel auocant, vel faciunt auocare causas à iudice Ecclesiastico ad iudicem sæcularem. De quo vide Suares, & Reginal. *in explicat. Bullæ Cœnæ ad Censuram* 13. 14. & 15.

2 Ex dictis sequitur, quòd religiosus, qui non appellauerit in forma iuridica ad tribunal sæculare, sed solùm à Principe, vel Prælato Ecclesiastico petierit auxilium, vel fauorem, non incurret (vt mox dicemus) censuram Bullæ Cœnæ, si tamen fuerit Minorita, incurret aliam excommunicationem D. Pauli V. latam cōtra Minoritas petentes fauorem à sæcularibus vt intercedant coram Prælatis Ordinis pro sibi remittenda aliqua pœna, vel fauore faciendo, cuius motum proprium suprà explicauimus in isto libro, ver. *Officia ordinis.* Hic etiam religiosus, si fuerit Minorita, implorans fauorem extra ordinem, subiacebit pœnæ arbitrariæ Prælati secundùm statutum Segouiense citatum.

3 Tota dubitatio est, quam sup. ver. *Appellare*, obiter, & cum timore tetigimus, an scilicet religiosus, vel quiuis alius vim patiens iniustè à suo superiore, siue per sententiam, siue per mandatum simplex, possit recurrere ad principem sæcularem, non appellando tanquā ad iudicem verum; sed solùm inuocando eius auxilium tēporale, ac petēdo, vt ipsum defendat à præsenti vi & grauamine iniustè illato à suo Prælato: ita vt Princeps sæcularis suadeat,

ſteret, diligenter inquiſiuit de tali Bulla relata à Bannes:& in nullo regiſtro fuerit reperta : hoc non probat quod Rex Hiſpaniæ illam non habeat,potuit enim talis Bullas vel non regiſtrari in indice aliarum : vel potuit ille author aliquod regiſtrum alicuius Notarij non inquirere. Quamuis autem Azor. *citato loco* cum multis citatis ibidem neget Regem, vel Principem ſæcularem poſſe ſe intromittere in cauſa Clerici, vel Religioſi pro vi iniuſta tollenda, & ſuccurrenda : id tamen vltrà praxim prædictam, tenent multi, ac graues Doctores Catholici, etiam recentiores. Hi ſunt Ioann. Chochier *in Theſaur. polit. aphor. lib. 2. cap. 4.* Fuſcus *de Viſiſcet lib. 2. cap. 23. num. 5.* Valaſcus *conſil.* 100. *num.* 2. Zeuallus *lib. 4. commun. q. 1. à num* 100. Menoch. *de recuperand. remed.* 15. *num.* 214. Bouadilla *lib. 2. cap.* 18. *num.* 104. & idem tenet Nauar. (quando non eſt facilis recurſus ad Papam, vel Superiorem.) Vide Nauar. *cap. cùm contingat. remed. 4. num.* 13. Ioſeph. Seſe, *de inhibit. iniuſtitia cap. 8. num. 71. & ſeqq.* §. 3. Couar. *Pract. q. cap.* 35. *num.* 3. Fauet Nauar *in Summ. cap.* 27. *num.* 71. §. 3. Fauet Suarez *tom. de Cenſuris in Expoſitione* 14. *cenſura Bullæ Cœnæ*, & *in excommun.* 13. eiuſdem Bullæ in fine vtriuſque, quatenus hoc remittit ad Papam : idem denique affirmat cum prædictis circunſtantiis Fr. Antonius de Soza *in Explicatione Bullæ Cœnæ diſput.* 65. *numero* 3. *& ſeqq.* Et dicunt aliqui Doctores hanc etiam praxim vigere in aliquibus Regnis Chriſtianis, maximè in Gallia.

5 Non deſunt rationes pro iſta praxi, & opinione. Primam ponit Bannes *citata quæſtion,* § *Vnde ſeruitur*: nam ius Pontificium non derogat iuri naturali vt patet. at ius naturale dictat vt quiuis defendat innocentem iniuſtè oppreſſum, imò & ad illum defendendum tenetur ſi poteſt : ergo Princeps ſæcularis poterit defendere Eccleſiaſticum iniuſtè oppreſſum à ſuo Prælato, ſi de præſenti vim ſibi illatam aliter nequit effugere. Secunda eſt : quia non eſt nouum in iure Canonico vt ad Principem ſæcularem recurratur pro grauamine facto Eccleſiæ. Nam *c. filiis, vel nepotibus* 16. q. 7. diffi-

nitur, vt quando Ecclesiastici, Episcopi, vel Metropolitani bona Ecclesiæ defraudauerint, intimetur id Regis auribus. Vbi gloss. verb. *Regis*, ait: id faciendum esse vt Rex Ecclesiasticum corrigat, quia per Ecclesiasticum iudicem corrigi non potest, iuxta *cap. petimus* 11. *quæst.* 1. Tertia, quia quando est periculum in mora à regulis iuris recedendum est *l. de pupillo*, §. *si quis riuos, ff. de nouo per. nuntiat.* Argum. *cap. baptizari dist.* 5. Est enim mora vitanda vbi timetur periculum, *c. ne quod absit. de consecr. dist.* 4. Quarta, quia Princeps sæcularis est primus defensor Reipubl. teste Aristotele *Politic.* 5. *cap.* 10. Et facit *l. si quis in hoc, Cod. de Episcopis, & Cler.* vbi sic ait Iustinian. *Sitque cunctis laudabile factas Sacerdotibus aut ministris iniurias veluti crimen publicum prosequi.*

6 Hinc colliges quod Minorita, & quiuis alius Religiosus, si recurrerit ad tribunal, vel Principem sæcularem, non appellando tanquam ad iudicem, sed inuocando auxilium vt se defendat à vi, vel grauamine iniusto illato per Prælatum inferiorem, pro cuius liberatione non habet aliud remedium in Præsenti: colliges, inquam hunc talem Religiosum, neque incurrere Bullæ Cœnæ censuram, neque aliam alicuius Sum. Pontificis; neque subiacere pœnæ arbitrariæ impositæ per statuta generalia Ordinis Minorum, vel alterius Religionis. Cauendum tamen est ne quis fallatur, an grauamen sit graue, iniustum, & alia via euitabile, videlicet per appellationem, si acceptetur. Neque rationes pro parte opposita adductæ ab Azor. *citat cap.* 12. sunt insolubiles, in quarum solutione non immoror, quoniam breuitatem profiteor: & ad nostrum intentum tot Doctores, ac rationes sufficiunt. Vide citatos pro nobis Doctores, & Sozam *citat. disp.* 75.

7 Obiicis, D. Paul. V in sua Bulla Cœnæ *excommunicatione* 13. (*aliàs* 14.) dum prohibet sub excommunicatione, ne appelletur à iudice Ecclesiastico in causa Ecclesiastica, ad sæculares, id prohibet etiam si fiat, *Prætextu violentiæ prohibendæ.* Sunt verba expressa Bullæ. Ergo Rex Hispaniæ non est iudex violentiæ fa-

ctæ

ctæ personis Ecclesiasticis, vt illas ab ea defendat contra iudices Ecclesiasticos. Respõdeo primò, quod citata proximè verba, sunt iam posita in Bulla Cœnæ Gregor. XIII. ferè quinquaginta abhinc annis, vt videre est in Summ. Nauarr. *c.* 27. vbi explicat Bullam Cœnæ latam à Gregor. XIII. vbi iam posuit illa verba: *Neque prætextu vitandæ violentiæ.* Et nihilominus à Gregor XIII. vsque in hunc diem, tot ac tales viri doctissimi non formidant tenere opinionem suprà relatam cum Couar. & aliis posterioribus. Secundò, quis audebit damnare tam pios, ac Catholicos Reges quales sunt Rex Franciæ, & Hispaniæ, practicantes hanc opinionem in suis Regnis, idque per officiales, ac ministros suos timoratos, doctos, & Catholicos, vt credat illos non curare de Bulla Cœnæ? Tertiò, quis credat Papam ignorare Romæ hanc opinionem publicè practicari in Gallia, & in Hispania tot abhinc annis. Si autem Papa scit, & tolerat per tot annos, vtique consentit, ac proinde licitè fit. Quartò, quia prædicta excommunicatio clarè ligat illos qui appellant ad potestatem laicam: quæ verba possunt intelligi solùm de illis qui appellant ad iudicem laicum tanquam ad iudicem causæ Ecclesiæ vt iudicet processum factum à iudice Ecclesiastico. Qui verò grauatus vi iniusta à iudice Ecclesiastico recurrit ad Regem cum supradictictis conditionibus, petens liberari à violentia iniusta, non appellat in rigore tamquam ad iudicem; sed solùm recurrit ad brachium, vel gladium Regis, petens vt ipse se defendat à vi iniusta, & faciat per iudices non sæculares, sed per Ecclesiasticos sibi ministrari iustitiam: quod videtur posse facere per rationes supra adductas, sub censura Ecclesiæ, & Doctorum.

8 Quando quis appellat à sententia solùm interlocutoria, vel à grauamine facto extraiudicialiter, tenetur statim reddere causam suæ appellationis, aliàs Iudex regularis non tenetur illam admittere si non allegetur causa, verbi gratia: Iubet Prælatus incepto iam processu, vt fiat talis diligentia pertinens ad sententiam diffinitiuam; vel extra processum iubet vt subditus

faciat certum quid, quod subditus iudicat sibi nociuum: in tali casu si subditus appellet ad Superiorem, debet statim allegare causam appellationis coram iudice inferiore, dicendo, ob talem, vel talem causam. Quam causam si non exponat non tenetur appellationi deferre. Habetur expressè *cap. 1. de appellat. in 6. in principio*, cum gloss. *ibidem*. Et in gloss. *cap. constitutio. de elect. in 6. ver. anteriora*, in Additione eiusdem verb. ex Ioann. Andræa. Et iubetur appellans in tali interlocutoria causam exprimere, quia cùm iudex per interlocutoriam nondum sit functus suo officio, nec iurisdictionem amiserit, adhuc est iudex vt iudicet de illa appellatione ab interlocutoria, quam si friuolam, & inanem iudicauerit, poterit illam repellere, & ad diffinitiuam procedere.

9 Secus dicendum est si subditus appellet à sententia diffinitiua: tunc enim non est necessarium vt causas appellatioois statim exprimat, sed sufficit vt dicat; appello ab ista sententia, quam puto iniustam: & causas appellationis exprimat coram Superiore ad quem appello. Ita habet gloss. vtriusque capitis proximè citati: & ratio esse potest, quia in sententia diffinitiua iam iudex functus est officio suo: neque potest examinare causas appellationis. Excepto si appelletur de re parui momenti: vel quando reus confessus est crimen in iudicio, eique solùm est imposita pœna statuta à lege, vel si crimen sit euidenter probatum: tnnc enim non admittitur appellatio. *cap. cum sqeciali. de appell. §. porro.*

10 Iudex à quo appellatur etiamsi officio functus sit in principali, adhuc tamen potest interdicere parti appellanti ne faciat illud propter quod appellauit, vel id quod sequitur Gloss. *cap. 2. de matrimon. contract. contra interdictum Ecclesiast.* verb. *districtius interdixit.* & colligitur clarè ex textu *ibidem.*

11 Si appellaui ab aliquo Prælato in aliqua causa, & appellatio fuit iusta, & admissa, nihilominus maneo subditus illius in aliis causis, & potest me de alio crimine citare, & punire: secus si illum recusaui iustè, & probaui mihi esse suspectum ob aliquam causam in ali-

quo

quo processu, tunc enim mihi manet suspectus in quacumque causa. Ita Gloss. *in cap. Pastoralis. de appellat. verb. ad tempus.* Et colligitur ex tribus capitulis ibi citatis, maximè ex *cap. proposuit. de appellat.* Vbi Papa dicit iudicem suspectum in vno, posse nihilominus inquirere de aliquo crimine eiusdem recusantis quando crimen est adeò notorium vt de illo non possit reus respondere, neque excusari. Declarat tamen ibi Papa, & gloss. *citato cap. Pastoral.* quod pendente appellatione non potest iudex à quo cognoscere de alio crimine appellantis, quia pro tunc est suspectus : finita verò appellatione poterit At si simel probatum fuit iudicem esse suspectum causa odij, vel consanguinitatis, & similium pro omni causa sequenti manebit suspectus.

12 Dixi *in prima editione hoc ver.* non posse appellari à iudice arbitro. Nunc declaro iudicem arbitrum esse duplicem : alius est arbiter iudex datus à iure quando scilicet ipsa lex iubet, vt Prælatus recusatus det iudices arbitros ad causam decidendam : & dicuntur arbitri iuris, quia dantur à iure, vel à iudice recusato (de quo statim :) & hi arbitri iuris si ferant sententiam potest ab illis appellari : habetur expresse, *cap. ab arbitris, de off. & potest.* &c. *in 6.* cum Gloss. *ibidem*, & est communis opinio. Alij sunt arbitri qui dicuntur compromissarij, qui solùm eliguntur à patribus vt causam dubiam diffiniant, ac resoluant, eo pacto vt vtraque pars compromittat quod stabit determinationi illius, vel illorum. Et ab hoc arbitro compromissario non potest appellare pars condemnata, vt dixi *citato loco*, & tenet Gloss citat. *cap. ab arbitris. ver. appellandum* : pro quo citat duos textus, vnum iuris Canonici, alterum iuris ciuilis. Verùm per legem Portugalliæ in *Ordination. lib. 3. titul. 16. §. 1* etiam ab his arbitris compromissariis potest appellari, si sententia sit iniusta, & hoc licèt ambæ partes priùs se obligent ad standum sententiæ sub certa pœna soluenda ab eo qui resilierit. At Religiosi debent seruare in hoc legem iuris Canonici non Portugalliæ, sicut & Clerici tenentur ad ius Canonicum. Nihil tamen ibi lex loquitur quid sit dicendum si

vtraque pars prius iuret quod ſtabit ſententiæ arbitri compromiſſarij. Et ego dico quòd præcedente tali iuramento, etiamſi pars aliqua ſe læſam dicat, non poterit appellare; quia tunc tenetur ex iuramento quod poteſt ſeruare ſine diſpendio animæ: & de tali iuramento iudicandum eſt ſicut de illo qui ob metum iurauit ſe daturum latroni 100. aureos, obligatur enim iuramento, iuxta communem.

EXCEPTIO CONTRA IVDICEM, *ſeu recuſatio iudicis.*

13 SOlent aliquando ſubditi recuſare iudicem Prælatum dicendo illum ſibi eſſe ſuſpectum. In hoc caſu prima regula ſit. Taliter recuſans Prælatum vt ſuſpectum debet coram eodem Prælato allegare cauſas exceptionis, qui Prælatus ſi viderit cauſas eſſe friuolas, & inanes, poterit per ſe ipſum illas repellere, & in cauſa procedere; habetur expreſsè *in c. cùm ſpeciali. de appellat.* iuncta ibi gloſſ. verb. *iuſtæ ſuſpicionis.* & gloſſ. paruula marginali quæ ad hoc citat Innoc. Hoſtienſ. & Ioann. And. Si verò recuſator nolit coram illo aſſignare cauſas recuſationis intra terminũ à iure præfixum, vel ab ipſo iudice aſſignatum, iudex poterit procedere in cauſa vſque ad ſententiæ prolationẽ. Ita diffinit lex Portugalliæ *Ordin. lib. 3. titul. 21. §. 4.*

14 Si cauſa recuſationis ſit apparens, & probabilis, & Prælatus ſit ordinarius, vt Epiſcopus, Prouincialis, &c. poteſt talis Prælatus committere cauſam alicui perſonæ non ſuſpectæ, vel aliquibus iudicibus arbitris, qui cauſam illam iudicent. Si verò ſit iudex delegatus, non poteſt hæc duo facere ex ſuo imperio: ſed ex conſenſu partium litigantium aſſignante quauis parte ſuum arbitrum, poterit iudicari an ſit cauſa ſufficiens recuſationis, qui ſi iudicent non eſſe ſufficientem; procedet iudex delegatus in cauſa commiſſa: ſi verò iudicent eſſe cauſam ſufficientem, ceſſabit delegatio. Et ratio diuerſi-

sitatis est, quia iudex ordinarius habet magis radicatam iurisdictionem quàm delegatus. Habentur hæc duo *citat. cap. cum speciali. de appellat* iuncta gloss. verb. *de recusatoris*. & in *cap. secundo de appellat.* maximè in gloss. ibi. ver. *coram eod. allegare*: & quod Prælatus ordinarius si sit suspectus possit assignare alium iudicem non suspectum, habetur cap. *si quis. de foro compet.* vel ipsa pars potest petere vt aliquem sibi associet per textus quos citat gloss. in *cap. cùm contingat. de foro compet. verb. vel consuetudine.*

15 Aduertat tamen iudex quòd si subditus acceptauit litigare, vel fieri processum aliquem iuridicum coram Prælato ordinario, vel delegato; & post inceptum processum vult recusare illum iudicem tanquam suspectum, non poterit ad hoc allegare causas suspicionis, quæ iam existebant ante litem inceptam. Cùm enim iam has causas ille sciuerit, & nihilominus coram illo litigare consensit, iam videtur illis causis renuntiasse. Si verò hæ causæ, vel aliqua illarum orta fuit post litem inceptam, tunc poterit illam allegare, & si fuerit sufficiens, recusabitur iudex. Si denique iam ante litem inceptam erat orta causa suspicionis, vel recusationis, & ipse recusans illam ignorabat: poterit si id iurauerit, post litem inceptam illam allegare, prius iurans quod illam ignorabat ante litem inceptam. *cap. insinuante de off. delegat.* & Felin. *in cap. Pastoral. numer.* 17. *de excep.* & ibi Decius *num.* 9. & Couar. *Pract. cap.* 26. *num.* 2. *versic. Sic & post conclusum.* In iure verò Ciuili aliud seruatur, de quo non curo.

ALTARE.

Vide infrà ver. *Missa* , quæ enim ibi dicuntur,etiam hîc inseruiunt.

1 DVbitant authores si hodie post Trident. possint Religiosi celebrare extra Conuentus suos vbique in altari portatili , salua semper honestate, decentia , & firmitate illius vt olim habebant ? Negat absolutè Miranda *tomo* 1. *quæstion.* 40. *art.*9 citans pro se Suarez idem sentientem. At Petr. Ledesm. 1. *parte Sum. cap.* 20. *de Eucharist. fol.* 120. *impress. Olyssip.*dicit hodie id licere Religiosis si Episcopus non prohibeat sicut potest prohibere : & tamen si non prohibeat, non posse. Et citat Ledesm. Medinam , & ait sic sentire alios. Idem sentit Fr. Ioan. à Cruce *in sua Epitom.priuil. lib.* 2. *cap.* 5. §. *si obiicias.* & Rodrigoez *Additio.ad Summ. tom.* 3. *cap.* 19. *num.* 3. ait similiter posse, & solùm esse reuocatum quo ad cameras vbi sæculares dormiunt : & proinde confirmare videtur quod dixerat *tom.* 1. *qu. qu.* 43. *art.* 4. *&* 5. ex multis priuilegiis ibi citatis , posse Regulares hodie non contradicente Episcopd celebrare in domibus sæcularium seruata debita decentia extra cameras vbi dormiunt , & in plateis , & in castris,& in grangiis, &c Et citra vllum dubium id affirmat Rodriguez *citat loco Summ.* posse facere fratres itinerantes cum proximè dicta moderatione. Et Compend. Societatis Iesu verbo *Altare*,refert Paul. III. & Gregor. XIII. illis concessisse cum derogatione Tridentini, vt possint sui Religiosi in missionibus, ad quas mittuntur, celebrare in altari portatili vbique gentium, etiam in castris militum , cum moderatione proximè posita. Vide tamen verbum ibi positum (*in missionibus suis*) quid importet. Fauet Compend. D. Hieron. citandum, *num.* 3. §. 3. *&* 3.

2 Abbates Cistertienses possunt consecrare altare suorum

ſuorum Conuentuum, cum oleo tamen ſacrato non à ſe, ſed ab aliquo Epiſcopo. Neque hoc reuocatum eſt illis per Tridentinum: idque poſſunt etiam pro Eccleſiis ſibi annexis intra ſuum territorium Rodrig. *tomo* 3. *Addit cap.*19. *num.* 2. Hoc tamen priuilegio non vtuntur communicantes.

3 Intra ſuos Conuentus poſſunt Regulares communicantes cum Fratribus D. Hieronym. in Hiſpan. erigere altare, & in eo facere celebrare, cum debita decentia, idque maximè vbi Fratres infirmi decumbunt, etiam in camera Prioris. Compendi. D. Hieronym. verbo *Altare* §. 1. Et idem conceſſit Gregor. XIII. Societati Ieſu, in eius Compendio, verbo *Oratoria, §. vnico*, vt poſſint Prouinciales hæc Oratoria intra Conuentus pro Miſſis erigere. Ponit tamen ibi Collector vt non faciant id Prouinciales niſi in locis remotis ab oppidis. At Compend. D Hieron. loquitur abſolutè.

4 Opinio antiqua dicebat hoc altare portatile, vulgo (*pedra de Ara*) ſi haberet ſolos angulos fractos in quibus chriſma ponitur, perdere conſecrationem, & in illo non poſſe celebrari. At ſecus dicendum eſt: & tenendum, quod non ſolùm fractis angulis, ſed etiam fracta parte notabili petræ ſacræ, ſi Pars remanens poteſt commodè capere calicem cum hoſtia, in illa poteſt licitè celebrari. Quia non ſolùm anguli, ſed tota petra conſecratur. Sic tenet Suarez cum multis quos citat *tom. de Euchar. diſputat.* 81. *ſect.* 5. §. *tertiò additur*. Si verò neutra pars aræ manentis poſſit capere calicem, & hoſtium, non poterit in illa celebrari. *ibid.* Suarez.

ANNVS, DIES, TEMPVS.

SOlet aliquando in iure, vel aliquibus Bullis Pontificiis aſſignari certus terminus annorum, menſium, vel dierum, intra quem terminum temporis res aliqua facienda, vel ommittenda ſit: idemque ſolet contingere in aliquibus ſtatutis Religionum. At in illo

iure, Bulla, vel ſtatutis ſæpius non exprimitur an illi anni, vel menſes debeant eſſe completi, vel inchoati. Quapropter vtile fuerit tradere regulas breues, & claras, ex quibus poſcit cognoſci quando iubeantur anni, vel menſes completi: quando verò ſufficiant inchoati. Hoc in ſumma colligit ex Canoniſtis Azor. 1. *tom. Sum. lib. 5. c. 28. §. Dubia eſt.* Ex quo accipe ſequentes regulas.

1 Si leges, canones, vel ſtatuta aſſignant tempus cum præpoſitione, *In*, per ablatiuum, videlicet, in anno tertio, quarto, vel ſimilibus, ſolùm requiritur annus inchoatus, & inceptus. Vnde ſi lex dicat: quòd nihil poſſit fieri niſi in anno tali, ſufficit quòd ſit annus inchoatus, & proinde ſufficit quòd duo, vel tres dies illius anni tranſierint: iam enim per illos eſt annus inceptus.

2 Si lex vtatur genitiuo dicens, ne quid fiat ab aliquo niſi fuerit decem annorum, vel quid ſimile, in tali caſu petit lex annos completos.

3 Si lex vtitur accuſatiuo cum præpoſitione, *Ad* ſolùm requirit annum inchoatum. Citatur Bartol. *l. ſi quis, ff. de legatis, & l. lui filium, ff. ad Trebellianum.*

4 Si lex aſſignet annos vtens accuſatiuo cum præpoſitione, *Per*, vt per tres, vel quatuor annos, requirit annos completos. Citatur *lex non putabam*, & *lex ſi annos, ff. de condit. & demonſtrat.* Hinc colligo pro Minoritis, quòd lex Sixti V. iubentis vacare Abbatiſſas per tres annos requirit annos, ita vt ſi deſit vnus tantùm dies, non poſſint reeligi, iuxta mox dicenda. Nam Sixtus V. vſus eſt in ſua conſtitutione accuſatiuo cum præpoſitione, *Per*, per tres annos.

Quæris, an idem iudicium ſit quando lex aſſignat annos cùm præpoſitione, *Poſt*, vtens accuſatiuo: vt ſi dicat, poſt ſex annos, vel quid ſimile? Credo etiam tunc requiri annos completos, cùm eadem ratio ſit in præpoſitione, *Per*, & præpoſitione, *Poſt* Confirmo exemplo: Nam cùm Pius V. in ſua Conſtitutione Paſtoralis, anno 1571. pro Minoritis decreuerit, vt functus officio Generalis, non poſſit reeligi, niſi poſt 16. annos, & functus Prouincialatu non reeligatur niſi poſt annos 8. &c. *ibidem.* Cùm poſtea fratres dubitarent

rent an illi anni deberent esse completi propter particulam ibi positam, *Post*, adiectam accusatiuo: petierunt à Gregor. XIII. permitteret vt illi anni non intelligerentur rigorosi, & completi. Qui proinde dispensauit, vt illi anni vacationis præscripti à Pio V. non essent completi: sed per illos intelligeretur tempus vacationis duarum electionum intermediarum, siue tales electiones fierent suis annis completis siue non. Statutum verò Segouiense cōgregat. Generalis, *titulo de Prouincialibus Ministris. § Omnes igitur,* mandat ne Prouincialis antiquus reeligatur nisi post sex annos expletos.

Ex hoc etiam infero Abbatissam sanctæ Claræ in Portugallia debere vacare per se annos completos. Nam Paul. V. in Bulla de hoc edita dicit à se postulatum fuisse, vt illæ non possent reeligi, nisi post sexennium. Et Papa dicit, vt vacent per se annos, cum præpositione, *Per,* & refert statutum Ordinis, quod confirmauit decernens vt Abbatissæ vacarent sexennio. Qui ablatiuus in materia odiosa, qualis est reelectio Abbatissæ requirit etiam annos completos, vt mox dicemus. Si verò dicas, sufficere pro electione, vel reelectione Abbatissæ tempus vacationis duarum electionum intermediarum, siue præcesserint sex anni completi, siue non: sicut suprà diximus in reelectione Generalis, & Prouincialis: Respondeo, non sufficere. Nam pro Generali, & Prouinciali dispensauit Gregor. XIII. At pro reelectione Abbatissæ non inuenio dispensatum ab aliquo successore in Bulla Pauli V.

5. Si lex assignet annos cum præpositione, *Ante*, & cum accusatiuo, vt ante annum 22. vel 24. vel quid simile, requirit annos inchoatos, & inchoati sufficiunt. Colligitur ex Tridentino, *sess.* 23. *c.* 12. vbi assignat annos requisitos ad Ordines Sacros recipiendos cum præpositione, *Ante*, & accusatiuo. Quos annos praxis Ecclesiæ declarauit sufficere inchoatos. Pro Minoritis aduerto, quòd quando statuta generalia Romæ edita sub Generali P. Ferro requirunt quatuor annos professionis vt Monialis ferat suffragium in electione Abbatissæ, non requirunt annos completos, sed inchoatos,

choatos. Nam ſtatuta illa Latino idiomate impreſſa vtuntur præpoſitione, *Ante*, cum accuſatiuo: dicunt enim: *Ante quatuor ab emiſſa profeſſione annos.* Vnde ſi Monialis iam inchoauit quatuor annos profeſſionis, poterit ſuffragari: ſed non debet computari annus nouitiatus. Nouiſſimè verò apud Minoritas Congregatio Generalis Segouiæ ordinauit ſic: Vt in electione Abbatiſſæ illæ ſolùm Moniales ſuffragentur, quæ ſextum profeſſionis annum exceſſerint.

6 In pœnis, & in materia odioſa, ſi nulla ex ſupradictis particulis apponatur, requiruntur anni completi: vt in pœna ſuſpenſionis, exilij, & ſimilium. At in materia fauorabili ſufficiunt anni inchoati. Sic Azor. *citato loco.* Hinc deducitur, quòd cùm reelectio Abbatiſſæ ſit res odioſa, teſte Rodriguez *in Summ. tom.* 1. *capit.* 103. anni iniuncti pro vacatione illius debent eſſe completi, & non ſufficient inchoati.

7 Notat autem Sanchez, *libr.* 7. *de Matrimon. diſput.* 104. *n.* 2. *&* 3. quòd quando lex requirit annum completum, etiamſi deſit vnus tantùm dies, factum in oppoſitum non tenet, pro quo citat multos. Idem tenet *lib.* 1. *de Matrimon. diſput.* 16. *n.* 4. vbi cum multis tenet, quòd ſi lex requirit ſeptennium completum, & deſit vna ſolùm dies, factum non valet. Pro quo facit quod profeſſio facta ante annum nouitiatus, & ætatis 16. competos deficiente vna tantùm die, profeſſio erit nulla, vt omnes fatentur, & olim dixi, ver. *Nouitij annus.* Ait tamen Sanchez *citat. diſputat.* 104. quod vt annus dicatur completus, ſufficit quòd ſit iam inchoata dies vltima illius anni.

Vide infrà ver. *Denuntiatio.* vbi inuenies aliqua concernentia præcedentem materiam.

APOSTA

APOSTATA.

1 APostata à Religione est ille, qui factus verè Religiosus deserit Religionem, quam professus est, sine transitu ad aliam cum animo non reuertendi ad suam. Nauar. *lib.* 5. *consil tit. de Apostatis, consil.* 1 Vnde fugiens non verè professus; vel qui habet animum reuertendi, vel animo transeundi ad aliam Religionem, non est in rigore Apostata in foro interno, reputatur tamen talis in foro externo.

2 Apostata non est, qui exit animo intrandi aliam Religionem etiam laxiorem: aut nimis sæuiente Prælato: aut meritò credens se non esse professum. Sa *in Aphoris. ver. Religio num* 71.

3 Fugiens ad Prælatum superiorem, quia inferior Prælatus vult illum grauare notabiliter iniustè, non est Apostata. Rodrig. *tom.* 1. *quæstionar. quæst.* 30. *artic.* 2. Dixi, *quando vult grauare*, quia si iam grauauit, non licet fugere pro sola querela facienda, ad hanc enim faciendam tempus suppetit. Neque item potest fugere, si leuiter timet grauari. Erit tamen apostata fugiens ad superiorem sine fundamento, & sine causa in foro externo, vt dixi. Hæ tamen apostasiæ quibus itur directè ad superiores, etiam absque causa præcedente sufficiente, non sunt computandæ tres vel quatuor vt fugiens dicatur incorrigibilis, maximè si fiant absque scandalo, & absque aliis delictis. Non sunt enim hæc crimina enormia, neque atrocia. Et sic vidi Responsum in mea prouincia à R. Patre Generali.

4 Illi qui recipiunt Apostatas Camaldulenses, & Minoritas sunt excommunicati: imò & hi qui Minoritis Apostatis dant auxilium, consilium, & fauorem. Et contra illos detinentes hos Apostatas possunt Prælati Regulares fulminare excommunicationem, siue detentores sint laici, siue Clerici. Sic Iulius II. &

refert Rodrig. concessum Carmelitis, *in tomo* 1. *quæstionar. quæst.*30. *art.*8.

5 Ter, vel quater verus Apostata potest eiici ab ordine. Imo talis esse poterit vna apostasia, diuturna scilicet, habitu dimisso, cum multis scandalis datis extra Conuentum, vt propter hanc vnam tantùm debeat expelli Rodrig. *vbi suprà art.* 11.

6 Sixtus IV. concessit Patribus Sancti Hieronymi in Hispan. vt quicumque Apostata rediens ad Religionem impetrauerit literas à Papa, vel Legato fauorabiles ad Prælatos Ordinis; si in illis literis non fiat specialis mentio criminum talis Apostatæ, literæ sint nullius effectus. Compendium illorum ver. *Apostata*, §.1. Et sic in nostra Religione literæ Generalis datæ Apostatæ in fauorem illius, non valent vt Prouincialis ad quem redit in pœnis dispenset.

7 Bona Apostatæ acquisita ab illo in apostasia, si reuersus fuit ad ordinem, sunt sui Monasterij, si verò moritur in apostasia extra ordinem, sunt Cameræ Apostolicæ. Rodrig. *citat. quæst. artic.* 11. maximè §. *sed contradicta*. Si verò ex bonis Apostatæ Monasterium factum est locuples, & Apostata contraxit debita in apostasia, tenetur Monasterium ad talia debita. Miranda *tomo* 1. *quæst.* 51. *artic* 8. *conclusio.* 1. Si verò contraxit debita in apostasia, & non affert bona vnde soluantur, non tenetur Syndicus Minorita illa debita soluere. Rodrig. *tom.* 2. *Addit. ad Sum. cap.* 21. *num.* 8. Fauet dictum à Nauar. *lib.* 3. *consil. titul. de Regular. consil.* 73. quòd scilicet Minorita non potest facere contractus ex vi Regulæ. Denique si Apostata affert bona lucrata per iniustitiam, restituenda sunt dominis Rodrig. *vbi proximè.*

8 Bona Apostatæ, qui ex vno ordine transiuit ad alium in quo receptus est, & ex secundo transiuit ad sæculum vbi multa bona acquisiuit, pertinent ad Sedem Apostolicam. Nauar. *vbi proximè consil.* 80. Vide infrà ver. *Eiicere ab ordine.*

9 Apostata exiens ab ordine, & obtinens vt sua causa in Rom. Curia tractetur, & ea de causa ad illam pergens

pergens ipso facto tali obtentione fraudatur, & causa ipsa omnino extinguitur, & ad summum Pontificem auocatur. Sic concessum est Eremitis sancti August. *in lib. suorum priuilegiorum, fol.41. pag 2.*

ADDITIO.

Vide infrà ver. *Habitus.*

1 SI aliqua Religio reseruauit casum apostasiæ iuxta decretum D. Clementis VIII. in eo casu Religiosus fugiens à Conuentu committit casum reseruatum etiam si habitum non dimittat. Si verò talem casum quoad culpam non reseruauit, erit talis Religiosus excommunicatus tantùm; & absolutus ab excommunicatione non indiget licentia vt absoluatur à reseruato. Hæc patet tum ex decreto ipsius Papæ, tum ex iis quæ dixi olim in expositione casuum eiusdem Pontificis. Aliud est enim censuram esse reseruatam; aliud casum esse reseruatum; aliud denique est, & casum, & censuram annexam esse vtrumque reseruatum; quæ omnia possint contingere.

2 Iuxta idem decretum Clementis VIII. Religiosus noctu exiens à Conuentu sine licentia, etiam animo reuertendi, incidit in casum reseruatum, si sua Religio illum casum reseruauit, etiam si reuertatur eadem nocte. Si verò Religio hunc egressum non reseruauit, non erit peccatum illius reseruatum. Sed quæris, an talis Religiosus incurrat excommunicationem statutam Apostatis? Respondeo primò, talem peccare mortaliter cùm violet obedientiam in re grauissima. Secundò dico, saltem in Ordine Minorum, talem Religiosum manere excommunicatum. Nam statuta generalia illorum Tolletana *tit. de Apostatis.* vbi Apostatæ excommunicantur declarant esse Apostatas illos, qui sine licentiâ Superiorum exierint sine habitu, vel cum habitu, soli, vel associati

associati. Cùm ergo Religiosus prædictus noctu egrediens, exeat sine licentia, in re grauissima, solus erit excommunicatus: nam ibi statutum non distinguit, an parum, vel multum extra Conuentum moram trahat? Cæteri Religiosi videant formam quæ ponitur in suis Constitutionibus contra Apostatas.

3 Quæris; quis possit absoluere talem Religiosum noctu egressum à Conuentu, & reuertentem? Dico pro Minoritis, prædicta statuta generalia Tolletana non ponere excommunicationem reseruatam contra Apostatas. Ac proinde in foro conscientiæ credo illos posse absolui à quouis Confessore ordinario. Secùs in foro externo, quia in tali foro semper Religio absoluit in publico per Prælatos solos.

4 Dico secundò, in compendio Mendicant. verb. *Apostata*, multas dari concessiones Pontificum, per quas concedunt Prælatis Ordinum aliquorum vt Prælati possint suos Apostatas excommunicare: ipsi tamen Pontifices ibi non excommunicant de facto: sed concedunt vt excommunicent. Excipe duos ibi Pontifices qui excommunicant de facto, primus est Innocent. VIII. §. 22. qui de facto excommunicat Minoritas Apostatas, sed non reseruat excommunicationem. Secundus est Iulius II. qui §. 27. excommunicatione reseruata Sedi Apostolicæ punit Augustinenses Apostatas, qui infra octo dies mandante Generali ipsorum ad Conuentum non redierint. Quamuis autem citato loco compendij aliqui Pontifices de facto excommunicent Apostatas, loquuntur de Religiosis fugientibus ad alias Religiones: de quibus modò non est sermo: iam enim alibi hac de re diximus.

5 Viso ergo quòd Religiosus Minor Apostata per Innocent. VIII. & per statuta generalia Tolletana non excommunicetur excommunicatione reseruata, credo posse absolui in foro conscientiæ; à quouis Confessore Ordinis approbato per suum Prælatum. Secùs de foro externo, vt dixi *num.* 3.

6 Quæris, an sit puniendus Religiosus, qui grauatus iniustè à suo Prælato inferiori recurrit ad suum Superiorem,

periorem, & hac sola de causa exit à Conuentu? Rodrig. secutus Nauarrum. & alios, in *t.* 1. *qq.quæst.* 30. *art.* 3. tenet non esse Apostatam: neque contrarium dici à Concil. Trid. *sess.* 25. *de Regul. c.* 4. è contrario cùm ego essem Prouincialis, accepi litteras à nostro tunc Generali Reuerendiss. Soza, quibus attestabatur Cardinales Romæ deputatos pro dubiis Tridentini, declarasse illum Religiosum, qui fugit ab inferiore Prælato ad superiorem, esse Apostatam. Ego pro conciliatione huius contrarietatis dico, quòd si Religiosus iam est passus grauamen, nec de futuro aliud timet iniustè, non poterit adire superiorem pro sola restitutione famæ obtinenda: hoc enim fieri potest, vel per litteras, vel expectato tempore visitationis, vel petendo iudices delegatos. Si verò grauamen iniustum nondum est illatum, sed timetur, ac speratur certò moraliter de futuro, & est grauamen notabile, tunc poterit adire superiorem absque culpa apostasiæ: & tunc habet locum opinio Nauar. & Rodrig. ob rationes ab illis assignatas. Explico vtramque partem per casum similem. Ille qui fuit læsus, vel percussus ab alio, transacto iam nocumento illato, non potest vltrò percussorem quærere, vt vindictam per se sumat: erit enim tunc peccatum vindictæ. Si verò in flagranti delicto (vt dicunt) aliquis illum aggrediatur vt nocumentum inferat, & fugere nec possit, nec debeat, potest aggressorem præuenire percutiendo prius cum moderamine inculpatæ tutelæ. Quod facile erit ad casum præcedentem applicare.

7 Apostata etiam est, qui fugiens à Conuentu habitum quidem non dimittit, sed tamen liberè vagatur animo redeundi. Et incidit in excommunicationem *capitis*, *vt periculosa*, *ne Clerici*, *vel Monachi*.

BAPTIZARE.

1 COmmuniter prohibetur Religiosis Baptizare: non enim possunt assistere curæ, seu institutioni spirituali baptizati. Et tamen Minoritæ possunt in

extrema necessitate baptizare si desit alius Sacerdos sæcularis, vel Regularis: si verò hi desint, etiam si sint viri masculi qui sciant, possunt Minoritæ. Rodr. *tom.* 1. *q. q.* 31. *art.* 1.

2 Quid si Minorita Sacerdos assit excommunicatus, sed non denunciatus, & non sit alius Sacerdos? Credo quòd adhuc poterit baptizare. Vide Sayrum *lib.* 2. *de censur c.* 2. *num.* 16.

3 In Indiis possunt Religiosi etiam in suis Ecclesiis conuersos baptizare per concessiones multorum Pontificum citatas à Rodriguez *ibidem articulo* 3. & 4. & idem possunt Minoritæ facere in terris Sarracenorum, vel paganorum, ad quos perrexerint zelo prædicandæ fidei. Compend Minor ver. *Baptizare.* §. 1.

BENEDICERE.

1 GVardiani & superiores Prælati Minorum possunt benedicere benedictione solemni, omnes suas Ecclesias, Oratoria, & ornamenta Ecclesiastica, in quibus Chrisma non interuenit (calice videlicet, & petra aræ exceptis) Compend. ver. *Benedicere.* §. 14. Non possunt verò Ecclesias consecrare.

2 Possunt easdem Ecclesias non consecratas, quando fuerint pollutæ, reconciliare. *eodem* §. *Compendij.* Et hoc possunt facere cum aqua benedicta solùm per se ipsos, neque opus est vt benedicatur aqua ab Episcopo nisi pro Ecclesia consecrata. Tenet Capucinus ad citatum locum *Compendij* §. *primus casus est* & Henriq. *tom.* 2. *lib.* 13. *cap* 51. §. *pollutio.* Quando enim Compendium *citato* §. dicit, requiri aquam benedictam per Episcopum, intelligit de Ecclesia consecrata solùm, non verò de benedicta.

3 Possunt Guardiani, & illis absentibus Vicarij seu Præsidentes, benedicere prædicta ornamenta & corporalia, tam sui Monasterij, quàm etiam vndecumque sint, per concessionem factam Sanctæ Iustinæ

de

de Padua, de qua Capucinus , *in Compend. vbi sup rà*
Circa hoc priuilegium quatenus ait posse prædictos benedicere corporalia extranea pro sæcularibus scilicet Ecclesiis , Collector priuilegiorum Minorum *citato verbo* innuit esse restrictam : quia Capitulum generale Minorum Mechlinense restrixit vt pro suis Conuentibus possent Prælati benedicere corporalia:potest autem Capitulum generale, vel Prouinciale restringere vsum priuilegij vt infrà dicetur. Et certè apud Minoritas non vidi esse in vsu benedicere corporalia extranea , credo enim id malè toleraturos Episcopos.Scio quod Rodrig. debuit talem locum Compendij legere : & tamen is 1. *tom. q. q.* 16. *art.* 2. citans prædictam concessionem ait, etiam si sint extra ordinem , Compendium verò Societatis Iesu ver. *Benedicere,* §. 3. de prædicta concessione sic aduertit. (Quoad benedictionem tamen externorum, non nisi necessitas vrgeat, & Prælati(idest, Episcopi) distent, & sine illorum offensione.) sic ibi. Elige securius Circa Minoritas tamen,& prædictum statutum Generale, noto forsitan prædictum statutum non fuisse receptum , vel hodie non practicari:quia ibi prohibet Guardianis ne benedicant corporalia : quod hodie non practicatur , imò benedicunt corporalia iuxta prædictam concessionem suorum Conuentuum.

4 Si Ecclesiæ Minorum sint consecrandæ (idem dic de calice, & altari portatili) id non potest fieri nisi ab Episcopo in cuius diœcesi viuunt. Quod si hic rogatus facere noluerit possunt illud petere à quouis alio Episcopo non impedito. Compend. *verbo citato,*§. 3. Idem dic de reconciliatione Ecclesiæ consecratæ.

5 In particulari verò pro reconciliatione Ecclesiæ nota, quòd non indiget reconciliatione,si intra ipsam parum sanguinis distillauit , guttatim scilicet tantùm; ius enim requirit effusionem sanguinis , quod denotat largitatem. Secundò , quando reformantur ædificia Ecclesiæ, non est rebenedicenda nisi quando deiiciuntur omnes parietes, aut maior pars illorum. Capucinus *citato loco.*

ADDITIO.

1 PRæter illa quæ dixi olim hoc ver. *Benedicere*, nunc addo, quòd omnia quæ ibi dicuntur *num.* 1. posse facere Guardianum, possunt etiam facere Sacerdotes ordinis non Prælati, dummodo sint ad hoc specialiter deputati in Capitulo generali, quod quia neque est in vsu, neque necessarium, tunc omisi.

2 Addo præterea in Bullario Rodriguez *fol.* 513. inter concessiones Sixti IV. *num.* 12. ponit istam concessionem. *Sixtus concessit quod omnes Fratres familiæ nostræ possint benedicere paramenta altaris, missalia, & indumenta, exceptis corporalibus dūtaxat.* Sic ibi. Per quam concessionem non possunt Sacerdotes ordinis non Prælati benedicere Ecclesias, & corporalia, vt patet. Possunt tamen isti non Prælati benedicere omnia alia ornamenta, & paramenta altaris, & omnes vestes sacerdotales. Et scio apud Patres Dominicanos istam concessionem esse in vsu; & sic practicari vt Sacerdotes ordinarij benedicant omnia proximè dicta, etiamsi non sint Prælati. Quod verò spectat ad Fratres Minores credo illos non posse vti præsente concessione. Nam Capitulum generale, imò, & ipse Generalis possunt præcipere ne Religio vtatur hoc, vel illo priuilegio: vel vt vtatur hoc, aut illo modo, vt olim dixi in 1. Editione ver. *Generalis*, *num.* 5. At constat ex Collectore priuilegiorum Mendicantium, verb. *Benedicere* ad finem, quòd Capitulum generale Meclinense post Sixtum IV. decreuit, & præcepit quod soli Prouinciales, Custodes, & Guardiani benedicant ornamenta Ecclesiæ, & non alij: per quæ verba interdixit vsum talis priuilegij: vel potius restrinxit illud ad solos Prælatos. Et ita puto seruari in praxi in tota nostra Religione: saltem in hac mea Prouincia, in qua nunquam vidi prædicta ornamenta benedici nisi à Prælatis: imò neque Confessores nostrarum Monialium illa benedicunt,

sed

sed Guardianus illa benedicit pro Monialibus in suo districtu viuentibus. Excipio illos Confessores Monialium qui in nostro Ordine dicuntur Vicarij in capite, & habent subditos capellanos etiam in fori externi iurisdictione. Nam hi Vicarij sunt veri Prælati: & ita credo illos pro Ecclesia suarum Monialium posse prædicta benedicere sicut Guardiani benedicunt. Pro quo vide quæ dicemus infrà ver. *Vicarius in capite*, ferè in simili materia : vel verb. *Vicarius Prouincialis in Ordine Minorum.*

3 Gregor. XIII. concessit Patribus ex Societate IESV, vt illi Religiosi, quos illorum Generalis miserit ad terras remotissimas ad fidem prædicandam infidelibus, possint ibidem Ecclesias, hospitalia, & alia pia loca erigere sine alicuius præiudicio. Et vestes Sacerdotales, palas, corporalia, calices, & cæmeteria (si Episcopus Catholicus, qui ea faciat, ibi non fuerit) benedicere, ac prophanatas Ecclesias reconciliare possint. Sic ibi. Habetur Bulla in Bullario Rodriguez *à fol.* 807. *num.* 36. *&* 37. per quam concessionem, vt vides, conceditur ibi Sacerdotibus ordinariis quòd possint benedicere ornamenta Ecclesiæ, corporalia, & calices. Sed noto, quòd illa concessione non possunt vti, nisi in terris remotissimis infidelium : sic enim textus Bullæ manifestè declarat. Quod idem poterunt Minoritæ, & cæteri communicantes in citato priuilegio in terris remotissimis existentes pro conuersione infidelium. Id verò quod ponitur in dicta concessione(si ibi non adsit Episcopus catholicus) puto solùm intelligi pro consecratione calicis, quem Prælatus Mendicantium non potest consecrare, & pro benedictione corporalium facienda, à non Prælato Sacerdote. Corporalium enim benedictio solùm spectat ad Episcopum de iure communi, & per priuilegium ad Prælatos Mendicantes. Vnde in partibus illis remotissimis Religiosus Prælatus non indiget licentia Episcopi ad benedicenda corporalia, indiget tamen pro calice consecrando: hunc tamen poterit ibidem consecrare, tum Prælatus, tum Sacerdos ordinarius, si non sit recur-

ſus ad Epiſcopum catholicum. Poterit idem Sacerdos ſimplex ibidem benedicere corporalia deficiente Epiſcopo modo prædicto, non verò ſi ille poſſit adiri.

B O N A.

De bonis traſeuntium de vno ordine ad alium vidè infrà ver. *Religio à num.* 18.

1 BOna Religioſorum maximè Congregationis Montis Oliueti occupantes, ſunt excommunicati niſi poſt requiſitionem reddant. Rodriguez *tom.* 1. *quæſt.* 38. *art.* 7. & circa hoc multa & varia ſunt priuilegia indulta Regularibus, quæ videre licet *citato loco* Rodriguez, & verbo *Exemptio*, & alibi ſæpe in multis Compendiis: maximè in Compendio Minorum, & Societatis I E S V ver. *Bona.* & ver. *Monaſterium.*

2 Bona Fratrum electorum ad Epiſcopatum, vel maiores dignitates pertinent ad ſuum Monaſterium: nec poſſunt ſe cum illa deferre. Compend. verbo *Bona*, §. 1. & ſimiliter bona Epiſcopi titularis ſunt Monaſterij. Rodrig. *tom.* 3. *q.* 69. *art.* 4. *in fine.* Et apud Dominicanos (& proinde communicantes,) electus in Epiſcopum, qui non reddit Ordini libros & cætera ſui vſus, manet ſuſpenſus. infrà ver. *Suſpenſio num.* 2. *Suſpenſione* 9.

3 Bona malè acquiſita ſi ignoretur verus dominus, vel bona incerta, poſſunt Minoritæ recipere loco eleemoſynæ. Compend. verb. *Bona*, §. 2. Et hoc ipſum facere poſſint Guardiani de bonis intrantium Ordinem, ſi ſint aliàs debita, & neſciatur dominus, poſſunt enim illa conuertere in pios vſus. Compen. § 4.

4 Bona Conuentualium Diui Franciſci in Hiſpania applicantur Monialibus Sanctæ Claræ. Rodriguez *in Bullario, fol* 1227. ex Clemente VIII.

5 Poſſunt Generalis, & Diffinitores paciſci cum illis qui debent bona Conuentibus, quæ vix poſſunt recuperari. Compend. D. Hieronym. verbo *Bona temporalia* §. 2.

6 Bona

6 Bona Apostatarum ad quem pertineant, vide supra *Apostata, num.* 7 *&* 8. & infra verbo *Syndicus, num.* 8. Bona autem Fratrum viuentium extra Conuentum cum habitu retento, sunt Cameræ Apostolicæ. Azor. *tomo* 2. *lib.* 8. *cap.* 3. *q* 15. Etiam si ibi viuant cum licentia suorum Prælatorum.

ADDITIO.

Dixi olim in hoc verbo, *Bona*, ad quem pertineant bona acquisita per Apostatam in apostasia; & de bonis Episcopi, qui antea fuit Religiosus. Nunc dicam de bonis acquisitis à Religioso eiecto ab Ordine propter culpas, quæ extra Conuentum expulsus acquisiuit cum quibus moritur. Item de bonis illius Religiosi, qui viuebat extra conuentum, habitu retento, vel non retento, cum licentia tamen Prælati vel illius qui illam dare potuit.

1 Hanc quæstionem vidi iam agitatam in praxi, & fortè ob temporum varietatem diuersis modis in hoc practicatum fuit. De præsenti puto probabiliorem sententiam illam, quæ asserit bona Religiosi expulsi ab Ordine propter culpas, vel illius qui viuit extra illum cum licentia pertinere ad Cameram Apostolicam tanquam spolia Papæ. Ita in terminis Azor. *tom.* 1. *lib.* 8 *cap.* 4. *quæstion.* 10. citans ad hoc nouam Bullam Gregor. XIII. quam ego vidi: & habetur in tomo Bullarum Pontificum, collectarum à Petro Matthæo *fol.* 720. & est in numero decimanona inter Gregorianas.

Credo autem hoc non habere locum in Religiosis Societatis IESV, qui eiiciuntur ante professionem solemnem cum votis solùm simplicibus antecedentibus in biennio. Quamuis enim per illa vota simplicia sint verè Religiosi, non tamen sunt professi solemniter, de quibus solis prædicta constitutio loqui videtur. Vide infrà ver. *Eiicere ab Ordine*, sed vt dixi, scio hac de re esse diuersas opiniones & practicari variis modis, & ego

quæsiui à quodam officiali Nuntij Apostolici in hoc Regno,valde perito, de praxi istius opinionis, & nihil mihi certum respondit. Vidi ego tamen, & habeo prædictam illam Bullam Gregor. XIII. quam citaui, in qua decernitur prædicta bona pertinere ad Cameram Apostolicam: id enim Papa potest mandare.

2 Bona mobilia, vel immobilia pertinentia ad Conuentus Fratrum Minorum, & ipsos Conuentus, seu Ecclesias Nicolaus IV.& Alexand. VI.receperunt in potestatem, ac dominium Sedis Apostolicæ: ac proinde Papa est dominus etiam temporalis omnium bonorum Ordinis Minorum.Si quid autem Ioannes XXII.postea decreuit in contrarium in Extrauag. *quia quorundam*: dicitur id reuocasse in hora mortis. Ita reuocasse dicit Collector priuilegiorum Mendicantium ver.*Bona.ad* §. 8. & citat Capitulum generale Minorum Mechlinense in quo publicè facta fuit mentio istius reuocationis. Itaque hodie prædicta bona sunt sub dominio, & potestate Sedis Apostolicæ: quod ad tria potissimum potest inseruire: Primò, vt Minoritæ sint securiores in conscientia, & puriores in voto paupertatis alieni omnino à dominio rerum temporalium,& illarum tantùm vsum habentes necessarium. Secundò, vt videant Minoritæ Prælati se grauius peccare si bona prædicta indebitè alienent, cùm non sint bona sua, sed Sedis Apostolicæ. Tertiò, vt videant sæculares qui prædicta bona Minorum indebitè vsurpant, vel furantur, se grauius peccare (maximè quando fuerint immobilia)cùm vsurpent bona Ecclesiæ. Et fortè possent timere aliquo modo Bullam Cœnæ excommunicantis illos qui bona Ecclesiæ diripiunt.

3 In Compendio Mendicantium, ver. *Bona*, §. 10. ponitur priuilegium concessum Patribus sancti Augustini, per quod excommunicantur excommunicatione reseruata Sedi Apostolicæ omnes qui occupant, vel damnificant bona spectantia ad illorum Conuentus, vel personas, si taliter occupantes, vel damnificantes admoniti à fratribus intra triduum non restituerint, aut vexare non destiterint. Et simile priuile-

uilegium eiſdem conceſſiſſe Leonem X. refert Rodriguez *tom.*1. *qq quæſt.* 38. *art.* 7. ad finem,vbi clarè loquitur de rapientibus bona mobilia, vel immobilia. Requiritur tamen ad incurſum iſtius cenſuræ vt taliter occupantes,vel damnificantes bona iſta Conuentus,vel perſonarum prius admoneantur,& non obediant.

BVLLA COENÆ

1 Tenentur omnes Confeſſarij apud ſe habere Bullam Cœnæ ex mandato Pij V. At ex conceſſo viuæ vocis oraculo Patribus Societatis IESV, verbo *Bulla Cœnæ*,ſufficit vt in quouis Conuentu ponatur vna Bulla in loco publico omnibus legenda,vt ſciant in illa contenta. Compend. illorum *cit. verbo* §. 1.

2 Eiſdem Patribus *ibidem* §. 2. conceſſum eſt à Gregorio XIII. vt per Bullam Cœnæ conceſſiones illis factæ non cenſeantur reuocatæ: & hoc viuæ vocis oraculo ann. 1584. die 18. Martij.

3 Gregorius XIII. viuæ vocis oraculo conceſſit eiſdem Patribus vt poſſint abſoluere capientes bona naufragantium, iniuncta illis reſtitutione poſſibili. Compendi. Capucini,verbo *Abſolutio quoad ſæculares*, *prima parte*, *folio* 54. & ibidem citat Capucinus eiſdem conceſſiſſe Pium V. vt poſſent abſoluere damnatos ad triremes ab omnibus caſibus etiam grauibus,ac ſi eſſent in mortis articulo.

Quomodo autem cæteri Confeſſores poſſint hodie vti iſta conceſſione, cùm per Bullam Cœnæ reuocentur priuilegia Regularium, & ſi poſſint hoc vti, vide aliquid ſupra ver. *Abbas*, *num.* 11.

ADDITIO.

AN Prælati Regulares poſſint abſoluere ſuos ſubditos à caſibus contentis in Bulla Cœnæ (excepta hæreſi,quam ſemper excipio,)vide ſupra ver. *Abbas*, *Prior*,&c.*à num.*10.*&* *ſeqq.*

BVLLA CRVCIATÆ.

1 MVlti Pontifices, maximè Clemens VIII. prohibuerunt, ne Religiosi omnes per Bullam Cruciatæ, vel alias particulares possent eligere, vel mutare confessorem: neque virtute illarum possint absolui à reseruatis in ordine: idémque decernit circa Moniales. Habetur Bulla Clem. VIII. in Bullario Rodr *fol* 1217. Sed in omnibus supradictis stent dispositioni Prælatorũ.

2 Possunt confessores virtute Bullæ Cruciatæ commutare vota partim in subsidium temporale belli; partim in alia quæuis opera pia: vt sic suauiùs fideles recipiant, & ob alias causas citatas ab Henriquez *libr.* 8. *de Indulg. cap.* 30 *numer.* 6 & Sanchez, *lib* 8 *de Matrimon. disput.* 15. *numer.* 1. citante alios. Et dicente hoc esse de intentione Bullæ; & Regis impetrantis. Aduerte quod Minoritis declarauit Vicarius Generalis in Hispania, posse illos vti Bulla Cruciatæ cum licentia Superiorum ad lucrandas Indulgentias, & priuilegia in illa concessa: non ad eligendum confessorem, neque ad casus reseruatos: & Bulla prædicta Clement. VIII. id videtur innuere, quia solùm prædicta duo prohibet, & non alia. Pro scrupulo verò Minoritarum recurrendo ad pecuniam iniecto à Collectore priuilegiorum pro quærenda Bulla Cruciatæ: notat Miranda *tom.* 2. *quæst.* 14. *art.* 15. ex Cordub. nullum ibi dari scrupulum cum licentia Prælati: cùm ille iudicauerit illud esse necessarium, quale semper videtur esse, lucrari Indulgentias, & alias concessiones Bullæ. Aliud verò priuilegium quod circa hoc citat ibi Miranda pro lucrandis concessionibus eiusdem Bullæ per Paulum III. non est facile omnibus Minoritis, & ideo omitto. Priuilegia Cruciatæ non cessant etiam per reuocationem magni Iubilæi: imò etiam si dicatur in illo, reuocari omnes facultates concessas etiam ad Regum instantiam ex quibuscumque causis. Est enim

enim Cruciata priuilegium per modum contractus concessum quod non reuocatur nisi exprimatur. Sanchez *lib.* 8. *de Matrim. disput.* 13. *num.* 10. secus si in reuocatione exprimatur Cruciata.

CANONICA PORTIO SEV quarta Funeralis.

1 HAnc tenentur soluere illi Religiosi, qui ante Concil. Tridentin. illam soluebant per quadraginta annos ante dictum Concil. Vide in Trident. *Sess.* 25 *cap.* 13.

2 Illi Conuentus qui erant iam fundati ante Trident. & per quadraginta annos ob consuetudinem praescriptam non soluebant quartam funeralem; non tenentur illam hodie soluere. Talis est Connentus Sancti Francisci Setuualensis in Portugallia. Rodrig. mox citandus.

3 Illi conuentus, qui non erant fundati quadraginta annis ante Concil. Trident. pari modo non tenebuntur ad illam, quia nondum per quadraginta annos soluebant, Rodr. *paulò infra*.

4 Illi Conuentus qui fundati sunt post Concil. Trid. à fortiori non tenentur soluere quartam funeralem, quia nullo modo ante Concilium potuerunt soluere: & de his non loquitur Concil. Rodrig. latè *tomo* 1. *qq.* *q.* 39. *art.* 2. Ex declaratione Pij V. & declaratione Cardinal. & aliis ibi citatis, & Mirand. *tomo* 2. *quaest.* 48. *art.* 7. Et idem dicendum de Conuentibus in posterum aedificandis.

5 Ista quarta funeralis est soluenda solùm de illis quae deferuntur cum corpore defuncti, vino scilicet, tritico, & similibus. Non verò de Missis, Candelis, Officiis defunctorum; neque de relictis in testamento dandis, vel deferendis post diem sepulturae. Rodriguez, & Miranda *locis citatis* cum aliis *ibidem*.

6 Innuit Rodrig. 3. *tomo* *qq.* 56. *art.* 5. cum ibi citatis, quòd si Parochus spoliauit funus antequam veniret ad

manus

manus eorum, quibus debebatur, perdit quartam funeralem. Vide *ibi.*

7 Si moriens eligit ſepulturam apud Regulares, & in ſuo teſtamento relinquit legatum pium ſuæ Parochiali, quod æquiualet quartæ funerali, tale legatum computandum eſt pro quarta parte, & non debetur amplius quarta funeralis Rodrig. *citata q.39. tom.1. art.7.* cum ſeptem Doctoribus ibi allegatis. Et Miranda *q. citata, art.11. concl.2*

8 Omnia ſupradicta locum habent etiam in Conuentibus Monialium. Pius enim V. in ſua Bulla generali verbo dicit non teneri ſoluere Monaſteria. Conuentus autem Monialium ſunt verè Monaſteria. Et prætere Pius V. ibidem ſpecificat Moniales dicens: *Non autem de Miſſis, vel alius Fratribus ipſis ſeu Monialibus relictis.*

8 Iſtam quartam funeralem non tenentur ſoluere Conuentus iuxta ſupradicta deobligati, ſi illorum Prælati ignorantes, illam aliquando ſoluerunt, dummodo non ſoluerint per 60. annos ſufficientes ad præſcriptionem, quia per hos actus contrarios non perditur priuilegium commune Ordinis, vt infrà dicetur verbo *priuilegium.* Miranda, *articul.* 3.

9 Conuentus exemptus à ſolutioe quartæ funeralis non poteſt illam renunciare, quia faceret contra bonum commune ſuæ Eccleſiæ: ſicut Clericus non poteſt renunciare priuilegio communi fori Eccleſiaſtici. Neque Parochus poteſt renuntiare acceptionem illius ob eandem cauſam. Verum eſt tamen quòd Bonifacius VIII. & Leo X. citati à Rodriguez *vbi ſupra articulo octauo* decreuerunt vt pacta, & compoſitiones factæ circa quartam funeralem à Guardianis, & Prioribus cum Clericis, ſint validæ, quamuis ſint factæ abſque licentia Prouincialium, vel Generalium. Bonifacius tamen primò dicit vt fiat cum conſenſu Conuentus: & ego addo circa Minoritas debere fieri cum aſſenſu, & interuentu Syndici, qui eſt Procurator Papæ, & ſine quo contractus Minorum ſunt inualidi. Secundò addit Bonifacius, vt pacta ſint licita, & honeſta. Et Leo X. ait;

ait; dummodò sequens Capitulum Generale, vel Prouinciale non irritet illas compositiones. Fortè autem non erit licitum, & iustum pactum, vbi Conuentus Minorum in vrbe quadam vbi sunt duæ Parochiæ Clericorum ex quolibet defuncto remanet tantùm cum tertia parte: & alias duas partes dat singulas singulis Parochiis. Vide tamen Rodriguez *citato tomo primo quæstione 27. articulo septimo.* Vbi absolutè ait non posse Guardianum facere pactum vllum, absque licentia Prouincialium. Quæ duo illius loco ambigua sunt, & indigent consideratione.

10 In Clementina *dudum. de sepulturis*, §. *verum*, decernitur quod Parochi nihil possint petere à Dominicanis, & Minoritis vltra quartam partem, & ibi cassat, & annullat omnia pacta, & statuta facta in contrarium. Quam annullationem Miranda *citata quæstione, artic.* 12. *conclusione* 2. etiam extendit ad pacta in posterum facienda post ipsam Clementinam. At Leo X. fuit post illam, & potuit ius commmune reuocare.

11 Quando iuxta prædicta nostri Conuentus fuerint exempti à quarta funerali, ordinarij obligantes illos ad illam soluendam, & Rectores Ecclesiarum incidunt in graues pœnas, de quibus Rodriguez *articul.* 9. & Mirand. *articul.* 14. Neque tunc Religiosi tenentur comparere coram Ordinariis, sed coram Prælatis suis Regularibus, vel coram Legato Papæ.

ADDITIO.

1 PRæter dicta in prima Editione: quod Conuentus denuo ædificati post Concilium Tridentinum non teneantur soluere quartam funeralem, vide in Bullario Rodriguez *fol.* 1217. Bullam Clementis VIII. continentem processum, & sententiam latam in simili materia pro Conuentu Carmelitarum Discalceatorum apud Barchinonem.

2 Si quis ingrediatur aliquod Monasterium animo mutandi vitam, & ibi moretur per aliquos dies, & ante susceptionem habitus moriatur durante tali animo mutandi vitam, & sepeliatur in eodem Conuentu, non debet quartam funeralem; quia per illum animum, & intentionem quam habebat mutandi domicilij desiit esse parochianus suæ Parochiæ, & censetur mutatio domicilij. Ita Azor. *tom*, 2. *l b*. 9 *cap*. 13. *q*. 4. ex Archidiac. Geminian. & Ioan. Andr.

3 Quando Ecclesia Parochialis est interdicta sua culpa, Parochianus alibi eligens sepulturam, non debet quartam funeralem suæ Parochiæ sic interdictæ. Azor. *vbi suprà* cum ibi citatis. Hoc maximè intelligitur si Parochia, aut aliquis illius Parochianus, vel Parochus causam dedit interdicto. Si verò Parochia causam interdicti non dedit, tunc quarta funeralis debetur etiam si interdicta sit, culpa tamen alterius extra Parochiam. Videtur etiam Parochia solùm priuari dicta quarta funerali ob delictum proprium. Alios casus ponit Azor. *citato loco vsque ad finem capitis*, qui vel sunt parui momenti, vel non sunt in vsu: imò, & contrarium aliquorum, quæ ibi ponuntur, solet apud nos practicari: & ideo omisi illos hîc referre. Vide illum si placet.

ADDITIO AD ADDITIONEM.

1 IN 1. editione ver. *Canonica portio numer*. 7. dixi cum Rodriguez *ibi citato quæst*. 38. *qq*. *Reg*. *tom*. 1 *art*. 7. & Miranda, quòd si defunctus moriens sepeliatur apud Regulares, & in suo testamento relinquat legatum suæ Parochiæ quod æquiualeat quartæ funerali: tunc Conuentus apud quem sepelitur non debet quartam funeralem Parocho. Et citat pro hoc septem Doctores, nullam assignans rationem, vel textum. Postea in casu simili rogatus sum, si haberem ad hoc probandum rationem aliquam. Respondi, me nullam habere:

bere: sed me credere quòd tot ac tales Doctores cum fundamento id asserere debuissent. Hanc solam assignaui, & assigno: quòd cùm Ecclesia decreuerit dari quartam funeralem Parocho ob compensationem laboris tolerati ab illo in pascendo Parochiano per totam vitam cum administratione Sacramentorum, & aliorum obsequiorum spiritualium: satisfecisse videtur parochianus huic debito sufficienter, si moriens relinquit parocho legatum æquiualens, ad quod relinquendum aliàs non tenebatur. Qui habuerit Doctores citatos à Rodr. *citato loco*, eos consulat, ibi enim causam, vel textum debent allegare.

2 Post hæc incidi *in cap. officij de testamentis*, in quo aliquid ponitur ad hoc conducens. Ibi dicit Papa Innoc. III. quod si aliquis moriens in testamento relinquit propriam portionem Episcopo (id est) quartam funeralem, & simul relinquit multa alia Monasterio, vel Ecclesiæ, si illam portionem reliquit Episcopo sub conditione, vt contentus sit: & Episcopus acceptauit: tunc non posse Episcopum aliquid amplius petere de relictis Monasterio. Si verò talem portionem reliquit Episcopo absolutè, & sine conditione, poterit nihilominus Episcopus de cæteris bonis vendicare. Et Gloss. *cit. cap. vendicare*: causam huius assignans ait: nam qui recipit vnum non intelligitur alij renuntiasse, nisi hoc sit dictum. Et citat *l. ff. de act. & obligat. l. quoties.* Et dat exemplum: quoniam vxor recipiens legatum relictum à marito, non ideo renuntiat doti. In hoc autem videntur æquiparari dicta de Episcopo in *cit. cap.* ac si dicerentur de legato relicto Parocho, Quæ quidem videntur contrariari illorum Doctorum, & Rodrig. dicto: vel saltem dictum Rodriguez videtur limitandum per hoc *caput citatum officij*, vt scilicet intelligatur quando legatum æquiualens relinquitur Parocho cum clausula vt contentus sit illo pro quarta funerali, & Parochus acceptat. Tu modò elige quod verius iudicaueris.

CARDI

CARDINALIVM Declarationes.

1 CVM hæ Cardinalium declarationes quotidie citentur, & iam in libris impressis contineantur, breuiter dicendum an illæ obligent in conscientia, sicut leges Pontificiæ. Rodriguez *tomo 1. quæstionar. quæstion.* 11. *artic.* 2. asserit quod si illæ nobis proponantur authenticæ, signatæ cum sigillo alicuius personæ constitutæ in dignitate, obligant nos sicut lex Papalis: neque opus esse vt promulgentur denuo à Papa; quia iam sunt publicatæ virtualiter in sua lege siue textu Tridentini cuius sunt declarationes factæ authoritate Papæ. Et est quidem hæc opinio securior, etiam quoad iudicium externum. Alij verò vt *ibidem* ait Rodriguez absolutè dicunt illas non obligare quoad vsque promulgentur à Papa. Est enim de ratione legis vt promulgentur in specie: & Papa hactenus non finit eas promulgari Ecclesiæ nomine ipsius. Ita constanter tenet Nauarrus, *libr.* 5. *consil. titul. de sententia excommunicationis*, *consil.* 15. vbi ait ad finem quæstionis 1. quod etiam decisiones Rotæ non recipiuntur in toto orbe, neque in omnibus Academiis, cum Nau. tenet Martinus del Rio, *libr.* 6. *Magic. disquisit. cap.* 1. *sect.* 3. *prope finem*, & innuit Vega, 1. *par. Summ. cap.* 62. *casu* 41. §. *Qua acerba*, ad finem: & tenet Sanchez, *lib.* 8. *de Matrim. disp.* 4. *n.* 10.

CARCER.

1 CArcerari non debet Religiosus nisi prius contra illum sit factus processus summarius cum duobus testibus Rodriguez *tom.* 2. *quæstionar. quæst.* 17. *art.* 4. & *quæst.* 3. *art.* 3. Carcer enim Religionis non solùm

lùm seruit ad custodiam, quemadmodum in sæcularibus: sed est etiam pœna, & nimis infamat, priuat habitu, & aliis multis in aliquibus Religionibus.

2 Carcer Religionum debet esse humanus, & securus: aliàs pro homicida reputabitur Prælatus in hoc excedens. Rodriguez, *citata quæst. art.* 3.

3 A carcere, seu à carceratione non licet appellare, Iulius Clar. *lib.* 5. *pract.* § *final. n.* 2. Et ratio est, quia carceratio non est sententia, à qua possit appellari. In Religionibus tamen postea dabitur locus petendæ iniuriæ pro iniusta incarceratione.

4 Reus fugiens à carcere iuxta leges ciuiles habetur pro confesso, etiam si maleficium non commiserit. *l. in eos, ff. de custodia reorum.* Bartol. *in lege final. eod.* sed hoc in Religionibus non habet locum; fugiens tamen à carcere Regularis est excommunicatus propter crimen apostasiæ quam committit.

5 Carcerum effractores, qui effracto carcere facta conspiratione fugiunt, per easdem leges ciuiles capite puniuntur lege in eos proximè citata, & id intelligitur si nocte faciant: minus verò puniuntur si fiat interdiu. At Religiosus carceris effractor non poterit eiici ab Ordine ob hanc solam legem pœnam capitis imponentem, vt infrà dicemus cum Rodriguez, verbo *Eiicere ab Ordine*.

CASVS RESERVATI.

Vide infrà, verbo *Nouitius, num.* 29.

1 QVot sint casus reseruati in quauis Religione, & quis possit reseruare standum est cuiusuis Religionis statutis & priuilegiis.

2 Ab illis non possunt Regulares absolui per Bullam Cruciatæ vt vidimus suprà verbo *Bulla Cruciata num.* 1. Bene tamen Iubileum generale plenissimum.

3 Concedens casus sibi reseruatos si aliquid specialiter nominet, cætera similia concedere censetur: censuras videlicet reseruatas, &c. Attendenda tamen sunt verba, & mens concedentis. Nauar. *in Summa, cap.* 27, *num.* 155.

4 Si superior concedit omnem suam authoritatem ad absoluendum, vel ad audiendam confessionem, concedit vt absoluatur à reseruatis habentibus censuram, & non habentibus censuram. Suarez *tom de Censur disp.* 7. *section.* 4. *num.* 13. Item, si concedit casus reseruatos, concedit etiam censuras illis annexas. Suarez *ibi.*

5 Omnes casus reseruati Papæ habent censuram annexam, & hac sublata per habentem legitimam potestatem, etiam in foro externo, de peccato mortali remanente potest absoluere sacramentaliter quiuis confessor approbatus. Nauar. *cit. capit. numero* 254.

6 Confessor Mendicans approbatus potest absoluere ab omnibus casibus reseruatis Episcopo siue reseruentur à iure, siue ab homine, siue per statuta, idque potest per priuilegia Mendicantium. Rodriguez latè *tomo* 1. *Quæstionar. quæstione* 61. *art* 2. cum multis citatis. Et denuo *in Addition. ad Sum. tomo* 3. *capit.* 12. *conclusione* 1. consentit Suarez *tomo de pœniten. disputatione* 30. *sect.* 2. *ad finem.* Neque obstat quod Miranda *tomo* 1 *quæstione* 46. *ar.* 2. *conclusio. vnica.* constanter hoc negat adducens duas declarationes Cardinalium consulto Clemente VIII. in quibus claiè, & rigorosè prohibetur confessoribus Regularibus absoluere à prædictis casibus, & aliis casibus ibi positis, neque ad hoc illos posse vti suis priuilegiis. Non, inquam, obstat, quia prædictæ prohibitiones factæ sunt pro sola Italia, ibi enim in priori declaratione sic dicitur: *Sacerdotibus tam sæcularibus, &c. per vniuersam Italiam extra vrbem degentibus.* Verba autem restrictiua, strictè debent intelligi: vt in alio casu pro sola Italia habet Rodrig. *citato loco Addition. c.* 3. *conclusio.* 6. vide infrà verbo *Confessor erga sæculares,* alias probationes huius rei efficaciores.

7 Si sit in dubio quòd casus sit reseruatus, præsumitur non reseruatus, & potest absolui tanquam non reser

seruatus. Sà in Aphorism. verbo *Casus reseruati numero* 5. & Suarez *tomo* 2. *de Religione libr*. 4. *capit*. 5. *numero* 15.

8 Si quis durante termino præfixo ad absoluendum à reseruatis non est recordatus alicuius reseruati quem habebat,& tunc bona fide, & validè confessus est cætera peccata,postea transacto termino præfixo potest absolui ab illo reseruato. Sà *verbo citato numero* 7. & Sanchez *libr*.8.*de Matrimon. disputation*. 15. *n*. 21. vbi aduertit quod si intra tempus præfixum nullam fecit confessionem , eo transacto non gaudet hoc priuilegio.Dixi, *si validè confessus est* : quia si intra tempus assignatum fuit confessus,sed inualidè, vel obliuio fuit culpabilis, credo contra Sà *loco citato* , quod neque in illa confessione inualida, neque post illam absoluitur à reseruato vllo, neque à censura reseruata. Sic Suarez *de pœnit. disput*. 31.*sect*.4.*n*.27.& Vega *in Summ*. 1. *par*. *c*. 49.*casu* 5. Error enim culpabilis,& dolus , nulli debet prodesse. *l*. 1.*ff*. *de dolo*, *&c*. Vnde non placet quod ait Rodriguez *tom*.1.*quæst*.21.*art*.7. videlicet quod si confessus fui potenti absoluere reseruata , & dixi omnia reseruata : sed malitiosè tacui vnum mortale non reseruatum , tunc ait posse me confiteri iterum,non habenti authoritatem, & poterit me absoluere etiam à reseruatis. Non , inquam , placet ob proximè dicta : maius enim beneficium est Iubilei,& ibi non cessat reseruatio per confessionem inualidam.

9 Si subditus confessus est suo superiori potenti absoluere à reseruatis , & confitens oblitus est alicuius reseruati, & confitens dicat Prælato se ideo illi confiteri vt absoluatur à reseruatis,tunc cessat reseruatio illius obliti. Secus si pœnitens illud prius non dicat. Suarez *vbi proximè*.

10 Qui in prima hebdomada Iubilei absolutus est à reseruatis, & postea commisit aliud reseruatum , non potest virtute Iubilei in secunda hebdomada absolui ab illo reseruato, quia ille fauor datur pro vna tantùm hebdomada. Suarez *tomo* 2. *de Religio. lib*. 6. *de Voto*, *c*. 16. *num*. 17.

11 Qui tempore Iubilei fuit confessus, animo lucrandi illud, & faciendi ab illo iniuncta: & postea ex pigritia non fecit aliqua: non est lucratus indulgentiam quo ad pœnam, sed tamen manet verè absolutus ab omnibus reseruatis quæ fuit confessus. Suarez *Citata section.* 4. *n.* 4. Secus si malè confessus fuit. Et de votis ibi dispensatis, vide ver. *Votum, num.* 52.

12 Clemens VIII. designauit vndecim casus quos citant varij Doctores maximè Capucinus in suo Compendio, *fol.* 31. circa quos primò aduerto Papam ibi illos vndecim non reseruasse de facto pro omnibus Regularibus, vt aliqui malè putant: sed solùm designauit materiam, vt scilicet Prælati regulares illos tantùm, vel aliquem ex illis possent reseruare; & extra illos vndecim nullus Prælatus possit aliquem reseruare, nisi fortè in Capitulo Generali, vel Prouinciali.

Secundò noto Papam ibi non annullare, nec reuocare casus antiquos reseruatos in Religionibus per statuta generalia facta in Capitulis generalibus, si qui essent reseruati extra illos vndecim. Et sic casus antiqui Religionis Franciscanæ non sunt reuocati, neque exclusi per hos vndecim.

13 Quando prælatus concedit authoritatem absoluendi à reseruatis, intelligitur de præteritis, & futuris faciendis durante termino præfixo ad absoluendum. Vega *in Sum.* 1. *par. cap.* 49. *casu* 5. §. *Nota sequn.* 14. In ordine Minorũ Guardiani non possunt subdelegare authoritatem absoluendi à reseruatis ad semper pro suo triennio: possunt tamen committere pro casu præsenti iuxta tenorem suæ concessionis; concedere verò authoritatem pro reseruatis confessori, vel subdito petenti, non est delegare ad semper. Mirand. *tom.* 2. *q.* 34. *art.* 14.

14 Si casus est reseruatus cum censura reseruata, vt sunt omnes Papales, aut similes, etiam si quis absoluat bona fide à peccato putans posse, & postea absoluat à censura non tenet absolutio ex defectu iurisdictionis, quia reseruatio posita erat & super casum, & super censuram: declaratur in confessione peccatorum, & censurarum non reseruatarum. Si confessor

bona

bona fide prius absoluit à peccatis, vel etiam mala fide, quàm absoluat à censuris, peccabit cum mala fide, sed tenet absolutio: quia habebat iurisdictionem ad vtrumque. At quando & casus, & censura sunt reseruata, vt in Papalibus ex defectu iurisdictionis, neutrum tenet. Suarez *tom. de pœn. disputat.* 29. *sectio.* 2. *num.* 10.

15 Vt casus sit reseruatus primò debet esse peccatum mortale, quia tanta pœna non imponitur pro veniali. Secundò debet esse peccatum graue, cuius reseruatio conducat ad bonum commune. Tertiò, debet esse actus externus completus: si enim sit inchoatus, non sufficit vt veneficium inchoatum, vel venenum inceptum parari Clerico: hi enim actus sunt incompleti in ordine ad suos fines. Et lex ibi pœnalis debet restringi.

16 Relgiosi hospites, & transeuntes possunt absolui à reseruatis per Prælatum Conuentus in quo sunt, vel per Prælatum habentem ius pro reseruatis. Est enim praxis, saltem in familia Franciscana. Et habens authoritatem passiuam vt absoluatur à reseruatis potest absolui in quauis Prouincia à casibus reseruatis in toto Ordine. Rodriguez 1. *tom. quæstion* 21. *art.* 3.

Dubitas. Quid si casus sit reseruatus in Prouincia hospitis per suum Prouincialem specialiter: & non sit reseruatus in Prouincia in qua est; si possit absolui? Casus resoluendus est per id quod dicunt multi, videlicet, sæcularem vnius Diœcesis posse absolui à reseruato in sua tantum Diœcesi, per confessorem Diœcesis vbi non est reseruatus. Quod etiam militat in Fratre hospite; & melius in hoc, quia fauet praxis, & vsus Ordinis subditi vni Generali. Vide Suarez *vbi suprà, disputat.* 30. *de pœniten sect* 1. *numer.* 6. *&* *sect.* 2. *numer.* 3.

17 Si peccatum sit pluries reseruatum ab vno Prælato, vel semel ab alio, & iterum à successore: obtenta vna tantùm licentia absoluitur sufficienter. Si verò reseruatum sit ab inferiore, & postea reseruetur à superiore, non potest absolui absque licentia superioris: quia non potest inferior dispensare in lege superioris. Habens verò licentiam Generalis potest absolui à reseruato per Prouincialem. Hoc tamen intellige de

reseruatis absque censura. Si enim reseruetur vnum peccatum per plures leges, ac plures censuras, non sufficit absolutio vnius vt tollatur altera, sed plures explicationes censurarum faciendæ sunt, & impetrandæ. Suarez *tom. de pœn. disp.* 31. *ad finem.*

18 Absolutus à reseruatis in articulo mortis à confessore ordinario non habente potestatem, non tenetur iterum se præsentare superiori pro absolutione. Secus si illud peccatum habeat censuram annexam; tunc enim pro illa conualescens debet adire superiorem vt parti satisfaciat. Et sic præsentatus non tenetur iterum confiteri superiori: sed paratus sit ad obediendum iniunctis à Prælato. Suarez *de pœn. disp.*30 *sect.* 3. *num.*6.*&* 7.

19 Licèt Prælatus teneatur vt plurimum inclinari ad misericordiam in absolutione pro reseruatis, maximè cùm timet ruinam subditi: si tamen arbitrio prudentis viri, viderit expedire bono petentis, & bono communi, potest, & debet negare: & hoc maximè in danda licentia pro futuro. Ita Angel. *confess.* 3. *num.* 31. Neque tunc peccabit, imò rectè faciet: hæc enim est intentio reseruationis.

Quid si Prælatus iniustè neget authoritatem absoluendi à reseruatis? Quidquid sit de peccato suo: subditus non obtinet licentiam, nec potest absolui, quidquid alij dicant. Rodriguez *in Addition. ad Summ. lib.*3.*cap.* 6.*conclus.* 6.*&* *tom.*1.*quæst.*20.*art.*30.

20 Si quis confessus est omnia reseruata, & non reseruata confessori non potenti absoluere, qui tamen absoluit bona fide, credens se posse illa reseruata non fuerunt absoluta ex defectu iurisdictionis. Iste tamen tenetur postea confiteri de solis reseruatis, non verò de non reseruatis, hæc enim iam fuerunt validè absoluta. Suarez *disp.*30.*cit.sect.*5.*n.*17.

21 Absque graui causa non potest superior audire confessionem subditi pro solis reseruatis, & pro non reseruatis mittere illum ad alium confessorem. Est enim hoc sine causa dimidiare sacramentum: si verò adsit causa grauissima, potest est communis; quia sicut

cum

cùm causa grauissima potest pœnitens dimidiare confessionem ne scilicet agnoscatur socius, &c. Ita in simili causâ potest confessarius dimidiare Sacramentum, vt in tempore pestis vrgentissimæ parochus vocatus ad alium morientem. Aliqui notant non esse ad hoc, causam sufficientem in Prælato multitudinem negotiorum: negotium enim animæ, & Sacramenti præponderat omnibus. Dato autem quod Prælatus bene dimidiet Sacramentum, tunc absoluens à solis reseruatis: tunc pœnitens confessori inferiori sola non reseruata tenetur confiteri. Potest autem Prælatus licitè audire solum reseruatum, & solum pro illo imponere pœnitentiam, non absoluendo sacramentaliter: & tunc remittere inferiori, cui pœnitens tenetur tunc etiam reseruatum confiteri: & implere pœnitentiam superioris. Hæc omnia de se patent, & sunt communia.

21 Pœnitens non habens confessarium potentem absoluere à reseruatis: habens tamen necessitatem celebrandi ob notabile periculum infamiæ, confitendo tali Sacerdoti reseruata, & non reseruata, potest absolui à non reseruatis, etiam si reseruata habeant censuram annexam reseruatam: & potest communicare. Suarez *citato tom. de pœn. disp. 31. sect. 3. num. 5 & 6.* Huic enim pœnitenti non magis tunc prohibetur Sacramentũ pœnitentiæ quàm Eucharistiæ: & tamen Eucharistia tunc illi potest ministrari, quia ius naturale famæ obtinet: ergo & potest illi ministrari Sacramentum pœnitentiæ quoad non reseruata, non obstante censura annexa.

Si verò hic taliter absolutus à non reseruatis, postea Superiorem adit pro reseruatis, puto quòd sola reseruata tenetur confiteri. Patet ex supra dictis, & Nau. *lib. 3. consil. tit. de Reg. consil. 75. dub. 25.*

A D D I T I O.

HOnoris mei causa, volo hoc loco rationem reddere cuiusdam dicti, quòd olim non clarè sed virtualiter dixi in libello casuum reseruatorum Clem-

VIII. In eo libello, seu potius tractatu significaui casus reseruatos in nostra Seraphica Religione in antiquis Capitulis generalibus cessasse per decretum illud dicti Clement. VIII. nisi denuò reseruarentur iuxta illud ipsum decretum. Circa quod primò dico, quod submitto me, & do manus declarationibus Ordinis nostri Prælatorum, & quod illi dicunt libentissimè sequor dicens illos antiquos non cessasse.

Ne tamen leuitatis arguar circa meum dictum antiquum, legentes moneo, vt primò legant P. Fratrem Ludoicum Beia *3. part. suarum Respons. Moral. casu 16. fol. 329. pag. 2.* vbi citatus Pater præmittens se fuisse Romæ quando illud decretum Clementis VIII. fuit promulgatum, & quasi oculatus testis ait: Sum. Pontificem Clementem VIII. primò petiisse à Procuratoribus Religionum vt in scriptis sibi præsentarent casus in suo Ordine reseruatos. *Quibus per scriptum acceptis, & visis ordinauit (ait citatus Pater) hos solos (vndecim videlicet quos ibi scribit) hos solos infrà scriptos cunctis Regularibus reseruatos fore, esse, & haberi, & non alios præscripsit*: Hæc ille. Nota illa verba: *Cunctis Regularibus.* Item illa alia: *Et non alios.*

Est aliud motiuum, seu potius dictum satis magnum, videlicet Capucini à Sorbo Franciscani, & Itali viri doctissimi. Hic in suis Additionibus ad Compendium ver. *Absolutio ordinaria quoad Fratres 1. part. fol. 31. §. Circa dispositionem*, cùm fecisset mentionem de casibus antiquis nostri ordinis, subiungit statim in hunc modum ibidem: *Est aduertendum quòd nunc per dictum Clementem VIII. aliud est ordinatum: anno enim Domini 1593. cunctis Regularibus per publicum Breue infra scriptos casus reseruatos fore præscripsit*: sic ille: Et apponit, seu transcribit vndecim illos casus Clementis VIII. & idem Auctor statim *fol. 32. sequenti*, dicens posse iuxta idem decretum Clementis VIII. reseruari alios casus graues in Capitulo prouinciali, siue sint in diuersa materia, siue in eadem materia, sic ait: *Et tunc prout ab eodem Pontifice fuit nobis facta declaratio, in prædictis Capitulis poterunt reseruari alij casus à supradictis*

dictis, etiam eiusdem materiæ supradictorum casuum, vt puta in materia lapsus carnis reseruare etiam tactus impudicos, &c. sic ille. Nota.

Verba illa de futuro: *Poterunt reseruare tactus impudicos.* Vbi clarè videtur innuere se intelligere tactus impudicos olim reseruatos in ordine iam cessasse, si enim non cessarent (iuxta illius mentem dico) non indigebunt noua reseruatione. Et ait sic fuisse declaratum Capucinus à Clemente VIII. Fuit autem prædictus Pater Capucinus Italus eodem tempore viuens, vir valde doctus Minorita, imò & Generalis Capucinorum. Idem asserit eisdem ferè verbis cum Capucino, Frater Franciscus Longus etiam Capucinus *in suo lib. de casibus reseruatis à Clemente VIII. casu 9. n. 29.* sic dicens de tactibus impudicis: *Vt olim fiebat.* Quibus verbis idem innuit quod primus Pater Capucinus Sorbo. Scio tandem in hoc Regno Portugalliæ insignem Theologum, & publicum Lectorem Theologiæ in quadam Academia idem per scriptam epistolam tradidisse.

Hæc tamen, vt dixi, non affero, vt dicam illos prædictos antiquos casus cessasse, imò sto declarationi Prælatorum iam factæ, & dico illos non cessasse: solùm hæc dixi ne leuitatis arguar: cùm id quod dixi inueniatur ferè dictum à tribus viris citatis Religiosis, & satis doctis. Sed rediens ad meum intentum, in hoc verbo *Casus reseruati*, noto sequentia.

1 Dixi olim in libello casuum reseruatorum à Clement. VIII. *prælud.* 7. illum qui fuit confessus apud suum Superiorem de casu reseruato, à quo poterat absoluere, si fecit confessionem inualidam ex defectu doloris, vel integræ confessionis, non recepisse absolutionem veram à reseruato, neque à censuris: nec proinde ablatam fuisse reseruationem: & ideo non posse absolui ab inferiore Confessore illius Prælati. Et eandem nunc sententiam iudico securiorem. Vidi tamen postea Suarez *libr. seu tom. de Pœn. disp.* 31. *sect.* 4. *numer.* 9 *& sequentibus*, sequentem, & citatem Caietanum, & Syluest. & Antoninum, quos tandem sequitur

Reginaldus *tom.* 1. *Praxis pœn. lib.* 8. *num.* 61. *& seqq.* qui omnes tenent oppositum, ac dicunt iam illam reseruationem fuisse ablatam per illam confessionem etiam inualidam. Quia, inquit, Suarez, ex quo subditus comparuit coram superiore, eique peccatum integrè reuelauit (vt supponit hæc sententia) & superior sufficientem satisfactionem iniunxit, suo muneri videtur satisfecisse quantum ad reseruationem: & pariter ipse pœnitens videtur satisfecisse fini, & intentioni reseruationis: ac proinde etiam si superior non absoluat verè à peccatis, sua tamen absolutione tollit saltem reseruationem.

Requirit tamen hæc opinio, vt pœnitens declaret omnino peccatum reseruatum: neque circa illud particulare sit impœnitens, sed de illo mutet propositum iterum committendi, quamuis aliàs careat dolore circa alia peccata, vel illa integrè non fateatur. Et tamen idem Suarez *ibidem citato loco numer.* 10. credit, quòd etiam si in confessione facta superiori non doluerit de illo reseruato confesso, si tamen mutet postea propositum illud committendi, & satisfaciat iniunctæ satisfactioni à superiore, adhuc poterit absolui à dicto olim reseruato per Confessorem inferiorem. Et citat etiam Reginaldus Henriquez *lib.* 6. *cap.* 16 § 5. *littera B C.* Limitat tamen Suarez *citato loco num.* 22. hoc non habere locum in confessione facta per Iubileum quando absolutio datur per modum indulgentiæ: tunc enim de intentione concedentis requiritur confessio valida, nec sufficit inualida, per quam reseruatio tunc non desinit in Iubileo, quia non satisfit intentioni superioris. Hæc illi. Et quidem potest dicta opinio teneri in praxi propter tot, ac tales Doctores. Non tamen caret instantia talis opinio propter limitationem vltimam de confessione facta in Iubileo: etenim credendum pari modo est, etiam superiorem Prælatum quando audit subditum confitentem de reseruato, habere intentionem vt faciat confessionem validam, si enim sciret illum inualidè confiteri, ferè certum est non daturum absolutionem: & ex consequenti etiam tunc subditus

non

non satisfacit intentioni superioris: ac proinde, in vtroque casu tollitur reseruatio, vel in neutro tollitur. Tene quod volueris, vt enim dixi opinionem Suarez, & cæterorum citatorum defendi ac teneri posse non dubito.

2 Quando Papa in Iubileo concedit vt possit quis illud lucrari in quauis hebdomada ex illis duabus; is qui in priori hebdomada Iubileum lucratus est, & statim commisit vnum casum reseruatum, poterit in secunda hebdomada iterum lucrari Iubileum faciendo in eo præscripta, & poterit absolui ab illo reseruato, quia tale priuilegium Iubilei est amplè interpretandum in fauorem priuilegiati. Ita Henr. *citato supra loco*, §. 3. & Reginald. *citato libr. num.* 64. Et hoc idem dicendum puto quando Prælatus concedit authoritatem absoluendi à reseruatis per tres, vel quatuor dies, poterit enim subditus absolui à casu reseruato commisso intra terminum illorum dierum. Nisi fortè Prælatus dicat se concedere pro solis præteritis: vel limitet vt non absoluatur casus commissus ob confidentiam futuræ licentiæ concedendæ: tunc enim verbis ipsius standum est.

3 Qui olim validè de reseruatis confessus, & absolutus est à superiore, vel ab habente eius vices, postea vult confiteri generaliter, vel aliquas confessiones iterare maioris meriti gratia, non indiget noua licentia superioris, vt à reseruatis iam confessis iterum absoluatur. Ita Reginald. *citato libr.* 8. *num.* 91.

ADDITIO AD ADDITIONEM.

1 SOlent Prælati Regulares pro absolutione reseruatorum casuum aliquibus Religiosis grauibus concedere suam authoritatem absoluendi à reseruatis actiuè, & passiuè, & quòd illa vtantur durante suo officio. Nunc dubitas, an possit Prouincialis committere alicui

3 Concedens casus sibi reseruatos si aliquid specialiter nominet, cætera similia concedere censetur: censuras videlicet reseruatas, &c. Attendenda tamen sunt verba, & mens concedentis. Nauar. *in Summa, cap.* 27, *num.* 255.

4 Si superior concedit omnem suam authoritatem ad absoluendum, vel ad audiendam confessionem, concedit vt absoluatur à reseruatis habentibus censuram, & non habentibus censuram. Suarez *tom de Censur. disp.* 7. *section.* 4. *num.* 13. Item, si concedit casus reseruatos, concedit etiam censuras illis annexas. Suarez *ibi.*

5 Omnes casus reseruati Papæ habent censuram annexam, & hac sublata per habentem legitimam potestatem, etiam in foro externo, de peccato mortali remanente potest absoluere sacramentaliter quiuis confessor approbatus. Nauar. *cit. capit. numero* 254.

6 Confessor Mendicans approbatus potest absoluere ab omnibus casibus reseruatis Episcopo siue reseruentur à iure, siue ab homine, siue per statuta, idque potest per priuilegia Mendicantium. Rodriguez latè *tomo* 1. *Quæstionar. quæstione* 51. *art* 2. cum multis citatis. Et denuo *in Addition. ad Sum. tomo* 3. *capit.* 12. *conclusione* 1. consentit Suarez *tomo de pœniten. disputatione* 30. *sect.* 2. *ad finem.* Neque obstat quod Miranda *tomo* 1. *quæstione* 46. *ar.* 2. *conclusio. vnica.* constanter hoc negat adducens duas declarationes Cardinalium consulto Clemente VIII. in quibus clarè, & rigorosè prohibetur confessoribus Regularibus absoluere à prædictis casibus, & aliis casibus ibi positis, neque ad hoc illos posse vti suis priuilegiis. Non, inquam, obstat, quia prædictæ prohibitiones factæ sunt pro sola Italia, ibi enim in priori declaratione sic dicitur: *Sacerdotibus tam sæcularibus, &c. per vniuersam Italiam extra vrbem degentibus.* Verba autem restrictiua, strictè debent intelligi: vt in alio casu pro sola Italia habet Rodrig. *citato loco Addition. c.* 3. *conclusio.* 6. vide infrà verbo *Confessor erga sæculares,* alias probationes huius rei efficaciores.

7 Si sit in dubio quòd casus sit reseruatus, præsumitur non reseruatus, & potest absolui tanquam non reser-

seruatus. Sà in Aphorism. verbo *Casus reseruati numero* 5. & Suarez *tomo* 2. *de Religione libr.* 4. *capit.* 5. *numero* 15.

8 Si quis durante termino præfixo ad absoluendum à reseruatis non est recordatus alicuius reseruati quem habebat,& tunc bona fide, & validè confessus est cætera peccata,postea transacto termino præfixo potest absolui ab illo reseruato. Sà *verbo citato numero* 7. & Sanchez *libr.* 8. *de Matrimon. disputation.* 15. *n.* 21. vbi aduertit quod si intra tempus præfixum nullam fecit confessionem , eo transacto non gaudet hoc priuilegio.Dixi, *si validè confessus est* : quia si intra tempus assignatum fuit confessus,sed inualidè, vel obliuio fuit culpabilis, credo contra Sà *loco citato* , quod neque in illa confessione inualida, neque post illam absoluitur à reseruato vllo, neque à censura reseruata. Sic Suarez *de pœnit. disput.* 31.*sect.*4.*n.*27.& Vega *in Summ.* 1. *par. c.* 49.*casu* 5. Error enim culpabilis,& dolus , nulli debet prodesse. *l.* 1.*ff. de dolo, &c.* Vnde non placet quod ait Rodriguez *tom.*1.*quæst.*21.*art.*7. videlicet quod si confessus fui potenti absoluere reseruata , & dixi omnia reseruata ; sed malitiosè tacui vnum mortale non reseruatum , tunc ait posse me confiteri iterum,non habenti authoritatem, & poterit me absoluere etiam à reseruatis. Non , inquam , placet ob proximè dicta : maius enim beneficium est Iubilei,& ibi non cessat reseruatio per confessionem inualidam.

9 Si subditus confessus est suo superiori potenti absoluere à reseruatis , & confitens oblitus est alicuius reseruati,& confitens dicat Prælato se ideo illi confiteri vt absoluatur à reseruatis,tunc cessat reseruatio illius obliti. Secus si pœnitens illud prius non dicat. Suarez *vbi proximè.*

10 Qui in prima hebdomada Iubilei absolutus est à reseruatis, & postea commisit aliud reseruatum , non potest virtute Iubilei in secunda hebdomada absolui ab illo reseruato, quia ille fauor datur pro vna tantùm hebdomada. Suarez *tomo* 2. *de Religio. lib.* 6. *de Voto, c.* 16. *num.* 17.

11 Qui tempore Iubilei fuit confessus,animo lucrandi illud,& faciendi ab illo iniuncta : & postea ex pigritia non fecit aliqua:non est lucratus indulgentiam quo ad pœnam , sed tamen manet verè absolutus ab omnibus reseruatis quæ fuit confessus. Suarez *Citata section.* 4. *n.* 4. Secus si malè confessus fuit. Et de votis ibi dispensatis, vide ver. *Votum, num.* 52.

12 Clemens VIII. designauit vndecim casus quos citant varij Doctores maximè Capucinus in suo Compendio,*fol.* 31. circa quos primò aduerto Papam ibi illos vndecim non reseruasse de facto pro omnibus Regularibus , vt aliqui malè putant:sed solùm designauit materiam, vt scilicet Prælati regulares illos tantùm, vel aliquem ex illis possent reseruare ; & extra illos vndecim nullus Prælatus possit aliquem reseruare, nisi fortè in Capitulo Generali, vel Prouinciali.

Secundò noto Papam ibi non annullare, nec reuocare casus antiquos reseruatos in Religionibus per statuta generalia facta in Capitulis generalibus , si qui essent reseruati extra illos vndecim. Et sic casus antiqui Religionis Franciscanæ non sunt reuocati , neque exclusi per hos vndecim.

13 Quando prælatus concedit authoritatem absoluendi à reseruatis , intelligitur de præteritis, & futuris faciendis durante termino præfixo ad absoluendum.Vega *in Sum.* 1. *par. cap.* 49. *casu* 5. §. *Nota sequn.* 14.In ordine Minorū Guardiani non possunt subdelegare authoritatem absoluendi à reseruatis ad semper pro suo triennio:possunt tamen committere pro casu præsenti iuxta tenorem suæ concessionis ; concedere verò authoritatem pro reseruatis confessori , vel subdito petenti, non est delegare ad semper. Mirand. *tom.* 2. *q.* 34. *art.* 14.

14 Si casus est reseruatus cum censura reseruata, vt sunt omnes Papales, aut similes, etiam si quis absoluat bona fide à peccato putans posse , & postea absoluat à censura non tenet absolutio ex defectu iurisdictionis , quia reseruatio posita erat & super casum , & super censuram : declaratur in confessione peccatorum , & censurarum non reseruatarum. Si confessor bona

Bona fide prius absoluit à peccatis, vel etiam mala fide, quàm absoluat à censuris, peccabit cum mala fide, sed tenet absolutio: quia habebat iurisdictionem ad vtrumque. At quando & casus, & censura sunt reseruata, vt in Papalibus ex defectu iurisdictionis, neutrum tenet. Suarez *tom. de pœn. disputat.* 29. *sectio.* 2. *num.* 10.

15 Vt casus sit reseruatus primò debet esse peccatum mortale, quia tanta pœna non imponitur pro veniali. Secundò debet esse peccatum graue, cuius reseruatio conducat ad bonum commune. Tertiò, debet esse actus externus completus: si enim sit inchoatus, non sufficit vt veneficium inchoatum, vel venenum inceptum parari Clerico: hi enim actus sunt incompleti in ordine ad suos fines. Et lex ibi pœnalis debet restringi.

16 Relgiosi hospites, & transeuntes possunt absolui à reseruatis per Prælatum Conuentus in quo sunt, vel per Prælatum habentem ius pro reseruatis. Est enim praxis, saltem in familia Franciscana. Et habens authoritatem passiuam vt absoluatur à reseruatis potest absolui in quauis Prouincia à casibus reseruatis in toto Ordine. Rodriguez 1. *tom. quæstion.* 21. *art.* 3.

Dubitas. Quid si casus sit reseruatus in Prouincia hospitis per suum Prouincialem specialiter: & non sit reseruatus in Prouincia in qua est; si possit absolui? Casus resoluendus est per id quod dicunt multi, videlicet, sæcularem vnius Diœcesis posse absolui à reseruato in sua tantùm Diœcesi, per confessorem Diœcesis vbi non est reseruatus. Quod etiam militat in Fratre hospite; & melius in hoc, quia fauet praxis, & vsus Ordinis subditi vni Generali. Vide Suarez *vbi suprà, disputat.* 30. *de pœniten sect* 1. *numer.* 6. *&* *sect.* 2. *numer.* 3.

17 Si peccatum sit pluries reseruatum ab vno Prælato, vel semel ab alio, & iterum à successore: obtenta vna tantùm licentia absoluitur sufficienter. Si verò reseruatum sit ab inferiore, & postea reseruetur à superiore, non potest absolui absque licentia superioris: quia non potest inferior dispensare in lege superioris. Habens verò licentiam Generalis potest absolui te à reseruato per Prouincialem. Hoc tamen intellige de

reseruatis absque censura. Si enim reseruetur vnum peccatum per plures leges, ac plures censuras, non sufficit absolutio vnius vt tollatur altera, sed plures explicationes censuratum faciendæ sunt, & impetrandæ. Suarez *tom. de pœn. disp.* 31. *ad finem.*

18 Absolutus à reseruatis in articulo mortis à confessore ordinario non habente potestatem, non tenetur iterum se præsentare superiori pro absolutione. Secus si illud peccatum habeat censuram annexam; tunc enim pro illa conualescens debet adire superiorem vt parti satisfaciat. Et sic præsentatus non tenetur iterum confiteri superiori: sed paratus sit ad obediendum iniunctis à Prælato. Suarez *de pœn. disp.*30 *sect.* 3. *num.*6. *&* 7.

19 Licèt Prælatus teneatur vt plurimum inclinari ad misericordiam in absolutione pro reseruatis, maximè cùm timet ruinam subditi: si tamen arbitrio prudentis viri, viderit expedire bono petentis, & bono communi, potest, & debet negare: & hoc maximè in danda licentia pro futuro. Ita Angel. *confess.* 3. *num.* 31. Neque tunc peccabit, imò rectè faciet: hæc enim est intentio reseruationis.

Quid si Prælatus iniustè neget authoritatem absoluendi à reseruatis? Quidquid sit de peccato suo: subditus non obtinet licentiam, nec potest absolui, quidquid alij dicant. Rodriguez *in Addition. ad Summ. lib.*3.*cap.* 6.*conclus.* 6.*&* *tom.*1.*quæst.*20.*art.*30.

20 Si quis confessus est omnia reseruata, & non reseruata confessori non potenti absoluere, qui tamen absoluit bona fide, credens se posse: illa reseruata non fuerunt absoluta ex defectu iurisdictionis. Iste tamen tenetur postea confiteri de solis reseruatis, non verò de non reseruatis, hæc enim iam fuerunt validè absoluta. Suarez *disp.*30. *cit. sect.*5.*n.*27.

21 Absque graui causa non potest superior audire confessionem subditi pro solis reseruatis, & pro non reseruatis mittere illum ad alium confessorem. Est enim hoc sine causa dimidiare sacramentum: si verò adsit causa grauissima, potest est communis; quia sicut cum

cum causa grauissima potest pœnitens dimidiare confessionem ne scilicet agnoscatur socius, &c. Ita in simili causa potest confessarius dimidiare Sacramentum, vt in tempore pestis vrgentissimæ parochus vocatus ad alium morientem. Aliqui notant non esse ad hoc, causam sufficientem in Prælato multitudinem negotiorum: negotium enim animæ, & Sacramenti præponderat omnibus. Dato autem quod Prælatus bene dimidiet Sacramentum, tunc absoluens à solis reseruatis: tunc pœnitens confessori inferiori sola non reseruata tenetur confiteri. Potest autem Prælatus licitè audire solum reseruatum, & solum pro illo imponere pœnitentiam, non absoluendo sacramentaliter: & tunc remittere inferiori, cui pœnitens tenetur tunc etiam reseruatum confiteri: & implere pœnitentiam superioris. Hæc omnia de se patent, & sunt communia.

22 Pœnitens non habens confessarium potentem absoluere à reseruatis: habens tamen necessitatem celebrandi ob notabile periculum infamiæ, confitendo tali Sacerdoti reseruata, & non reseruata, potest absolui à non reseruatis, etiam si reseruata habeant censuram annexam reseruatam: & potest communicare. Suarez *citato tom. de pœn. disp. 31. sect. 3 num. 5 & 6.* Huic enim pœnitenti non magis tunc prohibetur Sacramentũ pœnitentiæ quàm Eucharistiæ: & tamen Eucharistia tunc illi potest ministrari, quia ius naturale famæ obtinet: ergo & potest illi ministrari Sacramentum pœnitentiæ quoad non reseruata, non obstante censura annexa

Si verò hic taliter absolutus à non reseruatis, postea Superiorem adit pro reseruatis, puto quòd sola reseruata tenetur confiteri. Patet ex supra dictis, & Nau. *lib. 3. consil. tit. de Reg. consil. 75. dub. 25.*

ADDITIO.

HOnoris mei causa, volo hoc loco rationem reddere cuiusdam dicti, quòd olim non clarè sed virtualiter dixi in libello casuum reseruatorum Clem.

VIII. In eo libello, seu potius tractatu significaui casus reseruatos in nostra Seraphica Religione in antiquis Capitulis generalibus cessasse per decretum illud dicti Clement. VIII. nisi denuò reseruarentur iuxta illud ipsum decretum. Circa quod primò dico, quod submitto me, & do manus declarationibus Ordinis nostri Prælatorum, & quod illi dicunt libentissimè sequor dicens illos antiquos non cessasse.

Ne tamen leuitatis arguar circa meum dictum antiquum, legentes moneo, vt primò legant P. Fratrem Ludoicum Beia *3. part. suarum Respons. Moral. casu 16. fol. 329. pag. 2.* vbi citatus Pater præmittens se fuisse Romæ quando illud decretum Clementis VIII. fuit promulgatum, & quasi oculatus testis ait: Sum. Pontificem Clementem VIII. primò petiisse à Procuratoribus Religionum vt in scriptis sibi præsentarent casus in suo Ordine reseruatos. *Quibus per scriptum acceptis, & visis ordinauit (ait citatus Pater) hos solos (vndecim videlicet quos ibi scribit) hos solos infrà scriptos cunctis Regularibus reseruatos fore, esse, & haberi, & non alios præscripsit*: Hæc ille. Nota illa verba: *Cunctis Regularibus.* Item illa alia: *Et non alios.*

Est aliud motiuum, seu potius dictum satis magnum, videlicet Capucini à Sorbo Franciscani, & Itali viri doctissimi. Hic in suis Additionibus ad Compendium ver. *Absolutio ordinaria quoad Fratres 1. part. fol. 31. §. Circa dispositionem*, cùm fecisset mentionem de casibus antiquis nostri ordinis, subiungit statim in hunc modum ibidem: *Est aduertendum quòd nunc per dictum Clementem VIII. aliud est ordinatum: anno enim Domini 1593. cunctis Regularibus per publicum Breue infra scriptos casus reseruatos fore præscripsit*: sic ille: Et apponit, seu transcribit vndecim illos casus Clementis VIII. & idem Auctor statim *fol. 32. sequenti*, dicens posse iuxta idem decretum Clementis VIII. reseruari alios casus graues in Capitulo prouinciali, siue sint in diuersa materia, siue in eadem materia, sic ait: *Et tunc prout ab eodem Pontifice fuit nobis facta declaratio, in prædictis Capitulis poterunt reseruari alij casus à supradictis*

dictis, etiam eiusdem materiæ supradictorum casuum, vt puta in materia lapsus carnis reseruare etiam tactus impudicos, &c. sic ille. Nota.

Verba illa de futuro: *Poterunt reseruare tactus impudicos.* Vbi clarè videtur innuere se intelligere tactus impudicos olim reseruatos in ordine iam cessasse, si enim non cessarent (iuxta illius mentem dico) non indigebunt noua reseruatione. Et ait sic fuisse declaratum Capucinus à Clemente VIII. Fuit autem prædictus Pater Capucinus Italus eodem tempore viuens, vir valde doctus Minorita, imò & Generalis Capucinorum. Idem asserit eisdem ferè verbis cum Capucino, Frater Franciscus Longus etiam Capucinus *in suo lib. de casibus reseruatis à Clemente VIII. casu 9. n.29.* sic dicens de tactibus impudicis: *Vt olim fiebat.* Quibus verbis idem innuit quod primus Pater Capucinus Sorbo. Scio tandem in hoc Regno Portugalliæ insignem Theologum, & publicum Lectorem Theologiæ in quadam Academia idem per scriptam epistolam tradidisse.

Hæc tamen, vt dixi, non affero, vt dicam illos prædictos antiquos casus cessasse, imò sto declarationi Prælatorum iam factæ, & dico illos non cessasse: solùm hæc dixi ne leuitatis arguar: cùm id quod dixi inueniatur ferè dictum à tribus viris citatis Religiosis, & satis doctis. Sed rediens ad meum intentum, in hoc verbo *Casus reseruati*, noto sequentia.

1 Dixi olim in libello casuum reseruatorum à Clement. VIII. *pralud.* 7. illum qui fuit confessus apud suum Superiorem de casu reseruato, à quo poterat absoluere, si fecit confessionem inualidam ex defectu doloris, vel integræ confessionis, non recepisse absolutionem veram à reseruato, neque à censuris: nec proinde ablatam fuisse reseruationem: & ideo non posse absolui ab inferiore Confessore illius Prælati. Et eandem nunc sententiam iudico securiorem. Vidi tamen postea Suarez *libr. seu tom. de Pœn. disp.* 31. *sect.* 4. *numer.*9 *& sequentibus*, sequentem, & citátem Caietanum, & Syluest. & Antoninum, quos tandem sequitur

Reginaldus *tom.* 1. *Praxis pœn. lib.* 8. *num.* 61. *& seqq.* qui omnes tenent oppositum, ac dicunt iam illam reseruationem fuisse ablatam per illam confessionem etiam inualidam. Quia, inquit, Suarez, ex quo subditus comparuit coram superiore, eique peccatum integrè reuelauit (vt supponit hæc sententia) & superior sufficientem satisfactionem iniunxit, suo muneri videtur satisfecisse quantum ad reseruationem : & pariter ipse pœnitens videtur satisfecisse fini, & intentioni reseruationis : ac proinde etiam si superior non absoluat verè à peccatis, sua tamen absolutione tollit saltem reseruationem.

Requirit tamen hæc opinio, vt pœnitens declaret omnino peccatum reseruatum : neque circa illud particulare sit impœnitens, sed de illo mutet propositum iterum committendi, quamuis aliàs careat dolore circa alia peccata, vel illa integrè non fateatur. Et tamen idem Suarez *ibidem citato loco numer.* 10. credit, quòd etiam si in confessione facta superiori non doluerit de illo reseruato confesso, si tamen mutet postea propositum illud committendi, & satisfaciat iniunctæ satisfactioni à superiore, adhuc poterit absolui à dicto olim reseruato per Confessorem inferiorem. Et citat etiam Reginaldus Henriquez *lib.* 6. *cap.* 16 § 5. *littera B C.* Limitat tamen Suarez *citato loco num.* 22. hoc non habere locum in confessione facta per Iubileum quando absolutio datur per modum indulgentiæ : tunc enim de intentione concedentis requiritur confessio valida, nec sufficit inualida, per quam reseruatio tunc non desinit in Iubileo, quia non satisfit intentioni superioris. Hæc illi. Et quidem potest dicta opinio teneri in praxi propter tot, ac tales Doctores. Non tamen caret instantia talis opinio propter limitationem vltimam de confessione facta in Iubileo : etenim credendum pari modo est, etiam superiorem Prælatum quando audit subditum confitentem de reseruato, habere intentionem vt faciat confessionem validam, si enim sciret illum inualidè confiteri, ferè certum est non daturum absolutionem : & ex consequenti etiam tunc subditus

non

non satisfacit intentioni superioris: ac proinde, in vtroque casu tollitur reseruatio, vel in neutro tollitur. Tene quod volueris, vt enim dixi opinionem Suarez, & cæterorum citatorum defendi ac teneri posse non dubito.

2 Quando Papa in Iubileo concedit vt possit quis illud lucrari in quauis hebdomada ex illis duabus; is qui in priori hebdomada Iubileum lucratus est, & statim commisit vnum casum reseruatum, poterit in secunda hebdomada iterum lucrari Iubileum faciendo in eo præscripta, & poterit absolui ab illo reseruato, quia tale priuilegium Iubilei est amplè interpretandum in fauorem priuilegiati. Ita Henr. *citato supra loco*, §. 3. & Reginald. *citato libr. num.* 64. Et hoc idem dicendum puto quando Prælatus concedit authoritatem absoluendi à reseruatis per tres, vel quatuor dies, poterit enim subditus absolui à casu reseruato commisso intra terminum illorum dierum. Nisi fortè Prælatus dicat se concedere pro solis præteritis: vel limitet vt non absoluatur casus commissus ob confidentiam futuræ licentiæ concedendæ: tunc enim verbis ipsius standum est.

3 Qui olim validè de reseruatis confessus, & absolutus est à superiore, vel ab habente eius vices, postea vult confiteri generaliter, vel aliquas confessiones iterare maioris meriti gratia, non indiget noua licentia superioris, vt à reseruatis iam confessis iterum absoluatur. Ita Reginald. *citato libr.* 8. *num.* 91.

ADDITIO AD ADDITIONEM.

1 SOlent Prælati Regulares pro absolutione reseruatorum casuum aliquibus Religiosis grauibus concedere suam authoritatem absoluendi à reseruatis actiuè, & passiuè, & quòd illa vtantur durante suo officio. Nunc dubitas, an possit Prouincialis committere

alicui

alicui suam authoritatem absoluendi à reseruatis, cum tali clausula vt is cui illam committit possit etiam illam committere cuicunque alteri voluerit: quod idem est, ac inquirere, an Prouincialis possit alicui delegare suam authoritatem absoluendi à reseruatis, cum facultate vt is possit eandem authoritatem alteri subdelegare. Omissis dubiis, dico quod poterit hoc facere, & si faciat valebit subdelegatio. At ego id non consulerem cùm paucissimi sint, in quibus talis confidentia debeat haberi, vt scilicet debitè possint illam subdelegare. Primum dictum, quod scilicet Prouincialis possit hoc facere, & quod validum erit, si fiat, colligo clarè ex traditis à Sanchez *libr.* 3. *de Matrimon. disp.* 31. *num.* 6. *& sequentibus*, vbi probat cum multis Doctoribus quemcunque Prælatum ordinarium posse delegare partem suæ iurisdictionis alicui, cum facultate vt is delegatus possit subdelegare: quod probat ex multis textibus, & Doctoribus. Addit tamen duas exceptiones: prima est, quod non deleget vniuersam suam iurisdictionem (id est, totum officium) quam habet: hoc enim non potest facere, absque consensu Superioris. Secunda est, quod talis delegatus non debet subdelegare nomine suo proprio, sed nomine ipsius ordinarij delegantis. Cùm ergo Prouincialis sit ordinarius, vt patet, & possit, ac soleat durante suo officio delegare aliquibus authoritatem absoluendi à reseruatis, poterit etiam iuxta Sanchez illam ipsis delegare cum facultate subdelegandi quibus voluerint.

2 Instas: ergo Guardiani Minorum, & alij Prælati conuentuales locales poterunt etiam delegare suam authoritatem absoluendi à reseruatis alicui pro suo triennio cum facultate subdelegandi aliis. Fateor quod per regulam traditam à Sanchez, idem in Guardianis dicendum videtur, sunt enim Prælati ordinarij. Quia tamen vsus, & consuetudo, non solùm abrogat legem, sed illam exponit quomodo sit seruanda. Ego, in Ordine Minorum, credo, id non posse facere Guardianos. Primò quia minorem, ac strictiorem potestatem habent quàm Prouincialis. Secundò, quia in Ordine Minorum

norum nunquam audiui quod Guardianus possit pro suo toto triennio delegare alicui suam authoritatem absoluendi à reseruatis, sed id solùm faciunt pro præsenti necessitate. At Prouinciales habentes ampliorem iurisdictionem illam solent committere pro toto tempore sui officij: & proinde poterunt committere cum clausula vt delegatus possit subdelegare, cui consonat quod Sanchez ait *cit. disp. num.* 11. quod Episcopus pleniorem habet facultatem subdelegandi, vel dandi licentiam subdelegandi quam habeat Parochus ordinarius Et circa Prouincialem, non est quod dicatur hoc non esse in vsu, & proinde perdi per contrarium vsum. Non, inquam, valet, quia hoc quod est ordinarium posse delegare cum facultate subdelegandi, non est priuilegium particulare Papæ, vt possit perdi per non vsum; sed est annexum officio ordinarij, & quasi proprietas officium concomitans: & proinde notitia illius poterit quiuis Prælatus operari id quod est annexum, & proprietas officij.

CAPELLÆ MONASTERIORVM.

IN gratiam præcipuè Minoritarum, in quorum Ecclesiis donantur aliquando capellæ sæcularibus cum iure patronatus, & in gratiam cæterorum Religiosorum aducito ex Rodriguez *tom.* 4. *Addit. ad Sum. ver. Procurator. concl.* 6. quod cæteri Religiosi, qui habent dominium rerum suarum temporalium, si donaturi sunt aliquam capellam suæ Ecclesiæ alicui sæculari, debent id facere pulsata campana, & de consensu maioris partis Capituli cum cæteris circunstantiis requisitis ad debitè alienandum bona Ecclesiæ. Cùm enim sint domini rerum suarum, debet expectari illorum consensus. At si aliqua capella Ecclesiæ Minorum donanda sit sæculari, vel Clerico, non requiritur pulsatio campanæ, neque consensus Capituli, neque diffinitorij, sed sufficit quod donet solus syndicus Conuentus, qui est procurator

procurator Papæ & dominus illius capellæ in nomine Papæ. Debet tamen interuenire licentia Prouincialis : & non sufficiet licentia Guardiani prout *ibi* Rodriguez notat. Ratio huius diuersitatis est, quia, vt dixi, cæteri Religiosi sunt domini illius capellæ, & ideo requiritur illorum consensus vt transferatur illud dominium. At Minoritæ non sunt domini illius capellæ, sed Papæ: ideo non requiritur illorum consensus, sed Papæ per suum Syndicum, seu Procuratorem, cum consensu solius Prouincialis.

CELEBRARE.

Vide suprà ver. *Altare.* & infrà ver. *Missa.*

CLAVSVRA Monachorum.

HÆc violetur per apostasiam, de qua iam suprà latè, vel etiam per admissionem fœminarum intra Conuentus Monachorum: pro quo sufficit videre Rodriguez *in expositione Bull. Cruc.* quando exponit specialiter motum proprium Pij V. de non admittendis fœminis intra Conuentus Monachorum. Vide etiam illum *tom.* 1. *quæstionar. quæstion.* 48. Ibi verò dicta vel quia ordinaria sunt, vel non sunt magni momenti, omitto.

ADDITIO.

Vide infrà verb. *Manus violentæ. num.*3.

HÆc violatur duobus modis. Primo per egressum illicitum Monachi à Conuentu qui est apostasia, de qua diximus sufficiẽter suprà verb.

Aposta

Apostasia,& in 1.tom. eodem verbo. Secundo modo violari potest per ingressum fœminarum prohibitum intra clausuram Conuentus. Et de hoc secundo modo noto, quòd Pius V. & Greg. XIII. particularibus Bullis prohibuerunt sub grauibus pœnis ne Prælati Regulares, vel Religiosi admitterent fœminas intra Conuentum virtute licentiarum concessarum ipsis fœminis à Sede Apostolica; tales enim licentias ambo Pontifices reuocant, & annullant. Citant has duas Bullas, inter alios, Suarez *tom. de Censuris disp.22. sect.6. num.11.*

1 Quo posito, magna quæstio est, vtrum Prælati, & Fratres subditi admittentes fœminas intra suam clausuram, non virtute alicuius licentiæ Papalis reuocatæ; sed alia via, vel fortè ad libitum; vtrum hi incurrant illas pœnas impositas in illis duabus Bullis? Quam quæstionem ait Suarez fuisse motam suo tempore fortè Conimbricæ vbi tunc agebat. In hac quæstione Rodr. *in explicatione Cruciatæ n.6.& 7.* tenet prædictos Fratres tales fœminas sic admittentes incurrere prædictas pœnas. Probat,quia quamuis illi duo Pontifices solùm prohibuerint verbis claris ingressum fœminarum virtute licentiarum Papalium reuocatarum: Attamen finis illius legis potius est attendendus, quàm verba ipsius legis. Finis autem illius legis principalis fuit, ne tales fœminæ graues, & nobiles ingredientes virtute Papalium facultatum turbarent quietem Conuentus, & Religiosos inquietarent. Hic autem finis inquietandi Religiosos per ingressum fœminarum etiam militat in ingressu fœminarum non habentinum licentias Pontificias, vt patet: ac proinde reperto fine legis etiam in hoc ingressu absque licentiis, tenebit lex prior loquens de ingressu fœminarum virtute facultatum. Quod si finis legis in ambabus Bullis fuit periculum castitatis, hæc plus periclitatur in ingressu fœminarum minus nobilium absque licentia Papæ, quàm in ingressu nobilium fœminarum cum prædicta licentia. Et citat Rodriguez Nauarrum dicentem sic in terminis declarasse prædictos Pontifices Pium, & Gregor. consultos de hoc particulari post prædictas Bullas emanatas:

& sic

& sic practicari Romæ à Pœnitentiariis de consilio Greg. XIII.

Est quidem hæc opinio magis secura, tum quia est in re grauissima, & tot pœnis prohibita: tum quia munitur testimonio viri grauissimi Romæ agentis tempore dictorum illorum Pontificum. Sed hoc non obstante contra Rodriguez in particulari libet arguere ad hominem. Videtur enim vel sui oblitus, vel non loquutus consequenter ad illud quod dixit 1. *tom. q. Regul.quæst.* 47. *art.* 1. vbi citans has easdem duas Bullas Pij, & Gregor. vtrobique loquentium de clausura Monialium, & Monachorum, & vtrobique reuocantium licentias Pontificias ingrediendi in clausuram Monialium, vel Monachorum virtute dictarum licentiarum reuocatarum, tenet Rodriguez *citat. artic.* 1. Abbatissam, vel Moniales admittentes sæculares intra clausuram, non virtute Papalium licentiarum reuocatarum; sed alia via quacunque, tenet prædictam Abbatissam, vel Moniales sic illos admittentes non incurrere prædictas pœnas. Hoc probat fusè citans primò Caietanum dicentem, in excommunicatione, cùm sit pœna grauissima, attendenda omnino esse singula verba, & singulos actus, quos prohibet, pœnæ enim sunt restringendæ omnino. Vnde si excommunicatio prohibet hunc solum actum, (vtpote ingredi virtute licentiæ Papalis) non est extendenda ad actum, vel rem, de qua non loquitur expresse: vt verbi gratia ad ingressum sine tali licentia, & citat Castrum, & Abbatem dicentes, gratis,& absque vlla ratione legem pœnalem extendi ad similem casum propter similitudinem rationis. Et probat ex quadam Decretali, pœnam impositam danti licentiam illicitam, non extendi ad facientem aliquod malum virtute illius licentiæ: quia scilicet lex prohibet solùm illud primum, non hoc secundum, etiam si in hoc secundo maior ratio, & malitia punienda reperiatur. Quæ omnia huc valent applicari. Nam illi Pontifices ibi solùm puniuntur admittentes fœminas virtute licentiarum reuocatarum: nihil verò statuunt de admittentibus illas ad libitum: ac proinde

ad

ad hoc secundum non est extendenda illa lex pœnalis, etiam si in hoc secundo detur par ratio, seu maior ratio, vel maior militia. Vnde soluitur ratio Rodr. *in principio hic suprà posita.*

Igitur Suarez *tom. de Censur. disp.* 22. *sect.* 6. *num.* 11. *& seqq.* (dicens hanc quæstionem motam fuisse suo tempore) tenet dictos Prælatos, vel subditos sic admittentes fœminas intra clausuram absque licentiis Pontificum reuocatis, non incurrere pœnas illarum Bullarum nisi fortè per statuta suæ Religionis prædictæ pœnæ etiam sint impositæ. Nullum pro se Doctorem citat Suarez: ait Rodriguez *citato loco Cruciata*, pro hac sententia dicit aliquos esse Doctores. Faciunt pro hac opinione Suarez omnia illa quæ congerit Rodriguez *citata quæst.* 47. *art.* 1. proximè adducta, quibus probat Rodrig. Moniales admittentes sæculares absque licentiis Papalibus reuocatis, non incurrere: omnes enim illæ rationes etiam militant in hoc casu Monachorum admittentium intra clausuram easdem fœminas absque licentiis reuocatis

Hæc præter meum intentum fusiùs attuli, tum quia res est grauissima, tum quia quotidiana. Quod si meam sententiam postules: Dico primò (vt dixi) sententiam Rodriguez esse securiorem ob iam dicta. Quia tamen non teneor semper sequi opinionem securiorem ex duabus, si sint ambæ probabiles. Dico secundò, per me liberum esse cuique sequi vtramuis opinionem vel Rodriguez vel Suarez: quia quæuis illarum habet sufficentia fundamenta. Quod si tibi ingerat scrupulum dictum Rodriguez & Nauar. dicentium Pium V. & Greg. XIII. declarasse suam opinionem. Responde, illas duas declarationes non extare authenticas, pro quo vide suprà quæ diximus, ver. *Abbatissa, n.* 6. in simili ferè materia.

Cùm verò Suarez dicat incursuros esse has pœnas Prælatos, & Religiosos, si in sua Religione per statutum tales pœnæ sint impositæ pro Ordine nostro Minorum, nolo tales pœnas nobis non esse impositas per statuta generalia. Etenim statuta generalia Tolletana *tit. de ingressu fœminarum in nostros Conuentus fol.* 143.

pag. 1. loquentia de materia præsenti : solùm dicunt Constitutionibus Apostolicis cautum esse : ne tales fœminæ admittantur:aliàs dicunt statuta : *Sob pena de incurrir en todas las penas contenidas en la dicha Bulla.* Quæ verba statuti ex se nullam pœnam nouam imponunt, vt patet ; sed remittunt se ad pœnas contentas in illis duabus Bullis.

Si tandem quæras quæ sint pœnæ ab illis duobus Pontificibus impositæ transgressoribus illatum , ait Suarez esse has. Primò , suspensionem à diuinis. Secundò excommunicationem reseruatam Sedi Apostolicæ. Tertiò , priuationem officiorum præsentium , si quæ habent. Quartò, inhabilitatem ad officia , & dignitates in posterum obtinendas.

2 Circa particulam verò positam à Pio V. contra Religiosos admittentes fœminas intra clausuram etiam si non sint Prælati : Notat Suarez *citato loco* , Monialem, (idem pari modo dic de Monacho , quæ non habet ex officio prohibere talem ingressum , etiam si non impediat, cùm possit, vel illi non resistat) hanc ait non incurrere illas pœnas : quia talis , nec præsumit contra illam legem ; neque directè, vel indirectè cooperata est ad talem ingressum Secùs autem erit si inuitet ad ingressum , vel aliquo positiuo modo faciat illam personam ingredi , quia iam tunc directè admitteret. Si verò Monialis (idem dic de Monacho) ex officio teneretur impedire, & non impediret, iam incurreret , quia iam tunc indirectè admittit : quia potest , & tenetur non admittere , & admittit. Excusaretur tamen fortè , vel propter inaduertentiam , vel propter perturbationem animi, quia tunc non præsumeret contra legem , quæ præsumptio ibi requiritur.

3 Quæris ex prædictis , an Monachus , vel Monialis, quæ prædictas personas sæculares illicitè ingredientes, non inuitauit ad ingressum , nec ex officio vllo modo tenebatur impedire , postquam tamen prædictas personas ingressas obuias habet, illas alloquitur , comitatur, seu ad cibum , & potum inuitat : an iste talis Monachus dicendus sit admittere tales personas ob prædictam

dictam alloquutionem, comitatum, &c. & propter hæc incurrat prædictas pœnas ? Olim audiui has Moniales, vel Monachos talia facientes incurrere. Nunc re melius considerata, saluo meliori iudicio, credo non incurrere. Hoc patet primò ex prima explicatione Suarez, qui ait illos solos admittere, qui vel inuitant ad ingressum, vel officio obligati ad impediendum illum, non impediunt. Ac ille Monachus qui nihil horum fecit, nec tenebatur impedire, ex eo solùm quòd personas iam ingressas alloquitur, vel comitatur, nullo modo fuit cooperatus ad ingressum: ergo non incurrit. Lex enim tam valde pœnalis restringi debet, & proinde puniens solos permittentes, vel admittentes ad ingressum, non puniet alloquentes, comitantes personas post ingressum. Id enim oportebat explicari à Papa in re tam pœnali. Quod confirmo: nam Pius V. in Bulla quæ incipit: *Decori, & honestati*, qua prohibuit, & puniuit grauibus pœnis Moniales egressas indebitè à clausura, volens extendere prædictas pœnas etiam ad personas comitantes, & recipientes easdem Moniales extra suos Conuentus; in eadem Bulla statim expressit personas extra Conuentum illas comitantes, & recipientes: aliàs prædicti comitantes non incurrerent si non exprimerentur. Cùm ergo in nostro casu illi duo Pontifices, solùm puniant malè admittentes, vel inuitantes ad ingressum: non vtique punient alloquentes, comitantes, vel hospitio recipientes post ingressum.

Ne fortè autem iterum nimiæ breuitatis arguar, epilogans dicta à Rodriguez *in dicta expositione Cruciata*, circa hunc ingressum fœminarum in clausuram Monachorum, per summam dico sequentia, omittens minus principalia,& quæ ab omnibus sunt cognita.

4 Occultans fœminas illicitè ingressas in Conuentum si occultet bono fine, postquam sunt ingressæ, vt propter honorem fœminæ, vel Fratris, & sic de similibus, non incurrit prædictas pœnas: quia hic nec fuit causa ingressus, neque contra legem præsumit. Rodr. *itato loco, num.* 11.

5 Possunt licitè intrare fœminæ clausuram Monachorum, vel si quando intrant clausuram habetur sermo prædicationis, vel fit officium lotinis pedum in Ioue Sancto intra clausuram: vel quando datur habitus, vel fit professio nouitij, si sit consuetudo fieri intra clausuram, vel sepelitur defunctus: & in his euentis possunt fœminæ, intrantes ingredi capellas positas in claustro, quia hæ non sunt officinæ secretæ. Rodriguez *ibidem num.* 18. Imò addit ibi Rodriguez *num.* 16. rem notabilem, quòd scilicet, si fœmina nobilis petat sibi dici Missam in capella posita in claustro, huius Missæ audiendæ causa potest ingredi prædicta fœmina cum aliis fœminis illam comitantibus. Quod nunquam vidi fieri in praxi: si tamen fiat non videtur condemnandum.
6 Si in Conuentu aliquo claustrum ornetur tapetis, & similibus: & manè per claustrum fiat processio, non poterunt fœminæ vesperi intrare ad solùm videndum claustrum, absque noua processione. Poterunt tamen vesperi intrare si fiat alia noua processio: & ait Rodriguez *ibidem num.* 20. huius rei gratia ad videndum claustrum licitè posse iterum fieri vespere secundam nouam processionem. Ex his duo licet colligere: primum est: Non bene apud aliquos Religiosos practicari (sicut audiui) qui facta manè processione, per claustrum ornatum cum processione, claustri portas aperiunt vespere, vt fœminæ vadant ad videndum ornamentum claustri non facta noua processione: hoc enim inprimis ibi reprobat Rodriguez, & probatur ex Bulla, quæ solùm concedit ingressum fœminis in clausuram, quando celebrantur Diuina Officia. At quando intrant vespere absque processione, non ibi fiunt Diuina Officia. Infero secũdò, quòd si iuxta Rodr. potest vespere in die festo fieri noua processio vt ornatus claustri valeat inspici, poterit pari modo licitè à Prælato fieri processio per claustrum in die non festo, neque solito, vt intrent fœminæ nobiles pro videnda fabrica & ædificio particulari claustri: est enim eadem ratio in videndo ornatus & videnda fabrica claustri. Et præte

præterea facta processione in hoc secundo casu, iam in claustro fit Diuinum, ad pium Officium, qualis est processio:& parùm ad hoc interest si sit dies non festus, neque solitus vt in eo fiat processio : hæc enim per accidēs sunt ad intentum, quia etiam Prælatus poterit instituere festum votiuum non solitum, & facere processionem per claustrum, & nullus de hoc illum damnabit. Adde quòd si fœmina nobilis petens Missam in claustro extra diem festum, & solitum, potest intrare iuxta supradicta à Rodriguez, & Prælatus potest licite dictam Missam concedere eo quòd sit Diuinum Officium : videtur quòd etiam possit condere, & facere processionem extra diem festum, & solitum, quia est Diuinum Officium. Lex enim, siue illa Bulla non distinguit, an illud Diuinum Officium fiat in claustro, in die feste, vel fiat ex more solito : sed loquitur absolutè.

Scio Rodriguez hoc expresè negare in Cruciata, post *numerum* 15. *dubio* 1. vbi expresè dicit non posse Prælatum facere processionem extraordinariam, vt intrent fœminæ ad videndum claustrum Quia, inquit, Papa in illa sua declaratione, solùm intendit vitare scrupulos:non verò permittere occasionem relaxationis, & scandalorum, & abusuum:qualis occasio daretur in processione extraordinaria. At, saluo meliori iudicio, hæc ratio, siue responsio non cogit. Nam in processione extraordinaria non datur talis occasio peccati, libertatis, vel relaxationis, cùm intrent multæ fœminæ, ac viri. Imò maior occasio libertatis, relaxationis, & abusuum dari potest quando fœmina intrat ad solam audiendam Missam priuatam, quam postulat sibi dici in claustro, quod licitum esse concessit suprà Rodriguez. Ergo licita erit similiter processio extraordinaria, in qua minor occasio est relaxationis, libertatis, scandali, & abusus, vt patet. Et propterea argumentor ad hominem. Nam si idem Rodriguez *ibidem num.* 20. (vt iam vidimus) ait posse Prælatum facere secundam vnam processionem vesperè, vt mulieres intrent ad videndum claustrum, etiam si manè facta fuerit iam alia processio : & illa processio facta vespere est insolita,

& est voluntaria ad libitum, solúmque vt videatur clau-stri ornatus: cur non poterit idem Prælatus extra fe-stum facere aliam processionem insolitam, vt videatur fabrica templi. Hanc opinionem apud nullum reperi: puto tamen sufficienter colligi ex dictis à Rodriguez, & non contradicere decretis in dictis Bullis Pontificiis. Dictum tamen volo iuxta censuram Ecclesiæ, & melius sentientium, quibus me subiicio.

7 Circa pœnas verò incursas ob transgressionem huius Motus proprij: notat Rodriguez primò Religio-sum peccantem, & fœminas introducentem, si crimen est omnino secretum, non teneri statim deponere offi-cium in publico, quia non tenetur se infamare & esse executor legis contra se, quod ego olim iam dixi in alio libr. verb. *Officia Ordinis*, *num*. 5. At sicut ibi dixi *num*. 7. si huic delinquenti offertur officium de futuro, tenetur renunciare, & non acceptare cum declara-tione, seu moderatione ibidem posita. Quòd verò Prouincialis possit absoluere, & tollere omnes illas quatuor pœnas, suspensionis, excommunicationis, pri-uationis, & inhabilitatis, dixi suprà verb. *Abbas*, *num* 3. & olim verb. *Prælatus*, & verb. *Dispensare*. Vide infrà ver. *Inhabilitas*.

CLAVSVRA MONIALIVM.

Vide supra verbo *Abbatissa*, *num* 7.

1 Moniales Ordinum Militarium sancti Iacobi, Ioannis, & similes cogi possunt hodie per Præ-latos ad clausuram, etiam si vsque in præsens illam non seruauerint. Rodriguez *tom*. 1. *quæstion*. *quæst*. 44. *art*. 2. ex Tridentino id expresse decernente. Si verò aliquæ Moniales professionem faciant sub conditione quod clausuram non seruabunt, hæ non sunt veræ pro-fessæ: & ad clausuram non tenentur. Miranda *tomo* 1. *q*. 1. *de Monialibus*, *a*. 4. *concl*. 6.

2 Ad

2 Ad clausuram etiam tenentur seruitrices illæ, quæ solent in aliquibus Conuentibus vota tria essentialia promittere. Rodrig. *cit. q. 44. art. 4. §. 2. Assertio.* Aliæ verò seruitrices hæc vota non emittentes ad illam non tenentur.

3 Vt quis licitè ingrediatur clausuram Monialium debet obtinere licentiam in scriptis superioris illius Conuentus, & examinatam necessitatem, aliàs incurrit pœnas, de quibus infrà. Tridentin. *sess. 25. cap. 5. de Regular.* Et hoc intellige quando debet ingredi in casu particulari: non verò in ordinariis, quales sunt circa Medicum, Chirurgum, portantes ligna, onera, cæmentarios, & similes operarios, pro his enim non requiritur licentia scripta, sed standum est consuetudini regulatæ.

4 Causa dandi licentiam ad intrandam clausuram debet esse moraliter necessaria: non verò requiritur necessitas logica, vel Metaphysica: & minor necessitas requiritur vt intrent mulieres, quàm vt intrent viri. Rodriguez *cit. quæst. art.* Et proinde hæc necessitas regulanda est arbitrio prudentis, & timorati Prælati. Et Rodriguez *cit. loco, art. 6.* dicit moralem, & sufficientem esse necessitatem quam habet Matrona nobilissima, si hæc non habet commoditatem manendi in sæculo sine magno dispendio honoris, vt possit intrare, & manere intra clausuram. Hoc tamen negat meritò Miranda *tomo 1, quæst. 2. de Monialium art. 7.* Esset enim hoc hodie periculosum contra tot Bullas Pontificias similes ingressus prohibentes, & porta patens maneret vt multæ hoc procurarent.

5 De ancillis intrantibus ad seruitium Monialium tenenda est magna cautela, vt solùm illis dentur quæ non possunt excusari: sunt enim multa Breuia Pontificia id prohibentia, & taxantia. Paulus enim III. concessit vt Prouinciales Prouinciæ Castellæ P. N. Francisci possent assignare Monialibus certum ancillarum numerum. Et Pius V. concessit quòd quilibet Conuentus possit habere tres vel quatuor. Et Sixtus V. concessit vt singulis decem Monialibus assignaretur vna ancilla.

6 Vide multas declarationes Cardinalium circa puellas ingressuras Conuentum Monialium educationis gratia, vel vt sint Moniales futuræ apud Rodriguez *tom.1.q.46.n.10 & in lib.particulari declaratio. Cardinalium*, quas omitto breuitatis gratia.
7 Ingredientes absque licentia,& indebitè, incurrunt excommunicationem, & priuationem officiorum, & inhabilitatem ad futura officia; quæ sunt tres pœnæ valde diuersæ, & considerandæ pro diuersis remediis contra illas obtinendis. Hæ patent in Triden.& Greg. XIII. Vt tamen incurrantur requiritur præsumptio, & dolus: si enim quis credens se habere causam iustam, & licentiam,quæ à parte rei tales non sunt, ingrediens non incurrit prædictas pœnas, quia non facit præsumens. Rodr. *cit q.art.2.* ex Nau.
8 Si Prælatus, vel alius indebitè, præsumens,& ad libitum, iubeat, aut consulat vt aliquis intret clausuram Monialium (quidquid sit de intrante excommunicato) ipse Prælatus malè iubens,vel consulens, peccat mortaliter,sed non incurrit prædictas pœnas. Ratio est, quia nulla excommunicatio hîc posita ligat mandantes, vel consulentes,sed solùm ingredientes:lex autem pœnalis est restringenda, non extendenda; & excommunicatio cõtra faciẽtes lata,nõ ligat mãdãtes nisi lex illud exprimat. Nau.*lib.3.consil tit.de Clericis nõ resid.cõsil.10. n.6.*
9 Possunt intrare clausuram Regulares & laici in casibus sequentibus. Primò ad ministranda sacramenta, quando Monialis venire non potest ad crates absque dispendio salutis. Et hoc fieri potest quoties ex præcepto Regulæ, vel ex alia pia, & rationabili causa cæteris Monialibus ministrantur Sacramenta pœnitentiæ, & Eucharistiæ: imò quoties infirma dixerit se indigere pœnitentiæ sacramento. Rodr. *art.4. cit. quæst.* Et causa dandæ Eucharistiæ sacrosanctæ,potest confessor vel Prælatus Monialium intrare, & celebrare intra clausuram. Rodr. *ibidem* ex Leo X. & hodie est iam in praxi apud Minores.
10 Possunt intrare confessores in articulo mortis, vt solùm assistant Moniali morienti, & dicant officium agoniæ. *Ibid.*

11 Ad sepeliendam defunctam possunt intrare. Et tunc intrabunt solùm necessarij Religiosi:& in hoc seruetur consuetudo laudabilis. In quodam Capitulo Prouinciali meæ Prouinciæ quidam Generalis declarauit posse ad hoc intrare sex Fratres includendo Confessorem, Capellanos, & cæteros. Quid si sæcularis, vir aut fœmina iubeat sepeliri se intra clausuram Monialium, & à sæcularibus nobilibus deportetur corpus defunctum, vsque ad clausuræ portam; an iidem sæculares debeant intrare clausuram, exclusis Fratribus: an verò debeant hi extra manere, & Fratribus tradere vt intrent Fratres & portent ad sepulturam? Credo sæculares non posse intrare, sed posse intrare Fratres deputatos. Inclinat Rodr. *cit. art.* 4. §. *& aduertendum.* Et ratio dictat, quia plus requiritur vt tunc intrent sæculares, quàm Fratres cum confessore aliàs deputati, sæculares enim in casu particulari indigent licentia in scriptis: & præterea quia tradere corpus sepulturæ in Ecclesiis Fratrum pertinet ad ipsos Fratres, vt habet praxis: quando enim portitores defuncti hodie portant defunctum ad Ecclesias Fratrum, sæculares deponunt corpus in Ecclesia, & tunc Fratres suis manibus tradunt sepulturæ. Quod videtur facere ad intentum. Vide infrà verbo *sepelire* §. *vltimo*, & hoc etiam probatur ex dictis mox *in num. sequenti* 13. quia scilicet tunc hi Fratres deputati obsequio isti æquè bene, imò, & melius hoc possunt facere quàm sæculares.

12 Ad aperiendum sepulchrum possunt intrare sæculares necessarij.

13 Potest quilibet Frater deputatus obsequio Monialium (confessor, scilicet & Capellanus) intrare clausuram ad facienda omnia illa quæ Moniales facere non possunt, & posset sæcularis, & illa æquè bene potest facere Frater ipse, dummodo absit dolus. Rodriguez 1. *tomo*, *quæst.* 47. *art.* 4. Et in hoc casu nota ex Corduba apud Capucin. 2 *par. Compendij fol.* 124. quod per Fratres deputatos obsequio Monialium, potest Prouincialis, vel Guardianus de eius licentia, etiam virtuali deputare vnum Fratrem aptum ad aliquod opus faciendum,

intra clausuram: talis enim Frater tunc censetur deputatus obsequio Monialium,eo quòd sit magis aptus,& à Prælato designatus. Vide Capucinum *citato loco.*
14 In omnibus casibus supradictis, intrantes Fratres, & sæculares expleto opere pro quo intrant, tenentur statim exire,& non possunt ibi moram facere. Quod tamen non tollit paruam moram vrbanam, & moralem, dummodo non sedeant ad colloquendū.Et nobis Minoritis R.Vicarius Generalis declarauit tēpus moræ licitę, pro Prælatis, & pro Confessoribus, quod viderint ipsi.
15 Pro incendio orto intra clausurā,& illo extinguēdo possunt intrare omnes necessarij quando Moniales nequeunt extinguere. Idem possunt pro inundatione grandi,& repentina, necessitas enim dictat,& concedit.
16 Generales Franciscani debitis sociis comitati possunt intrare ad proponendum verbum Dei.
17 Fratres Minores non obstante prohibitione suæ regulæ, inuitati, & rogati à Prælatis Ecclesiæ, possunt cum illis intrare monasteria suarum Monialium ad visitandas officinas, & cætera pro quibus dicti Prælati possunt intrare. Leo X. & Rodriguez *art.* 8. & virtute verborum ibi contentorum possunt etiam Minoritæ visitare prædictos Conuentus cum licentia dictorum Prælatorum Aduertit tamen Miranda, & bene, *tom.* 1. *quæst* 2. *de Monial a.*16.quod si prædicti Prælati Ecclesiæ non intrent clausuram, ipsi Fratres non possunt sine illo intrare, ad sepeliendam verbi gratia Monialem. Papa enim citata concessione dicit (quòd possint cum ipsis intrare) vnde si Prælati non intrent, videtur,quòd neque Minoritæ possunt ad sepeliendū intrare sine ipsis Prælatis Adde quod etiam intrante Prælato Ecclesiæ debent habere licentiam sui Prælati Regularis.
18 Denique lex generalis sit quod data vrgente necessitate cui solæ Moniales non possunt occurrere, & Prælatus creditur concessurus, possunt ingredi personæ necessariæ in necessitatibus quæ non possunt dilatari. Ponit enim Collector priuilegiorumCompendij ver. *ingressus Monasterij Monialiū*, quod si fortè matrona coniugata,& prægnans Monasterium cum licentia intrauit
vt

vt ibi maneret; tempore partus potest obstetrix intrare ad illam iuuandam in partu, & per hunc casum similes expedies.

EGRESSVS MONIALIVM. *à clausura.*

19 POtest egredi Monialis, vel etiam possunt omnes, ratione incendij, lepræ, vel epidimiæ. Priores duo casus clari sunt. Tertius epidimiæ est pestilentia. Quartus, ratione belli maximè quando Conuentus est extra muros vrbis vel loci. Quintus, vrgente aliquo vitæ periculo graui in quo ratio naturalis dictet plus valere præceptum naturale vitæ conseruãdæ, quam præceptum positiuum clausuræ. Et in omnibus prædictis casibus tenentur Moniales transacto periculo reuerti ad Conuentum sub peccato mortali, & pœna excommunicationis Est certissimum, & commune ex decretis Pontificiis. Hoc & sequentia vide apud Rodrig. *tomo 1. quæst.* 29.

20 In omnibus prædictis casibus si Prælatus adsit, debent expectare illius licentiam. Si autem absit, & periculum sit in expectatione licentiæ, potest Conuentus exire in cõmuni periculo. Semper verò erit necessaria specialis licentia vt particularis Monialis causa lepræ exeat. Et eadẽ licentia requiritur in sequentibus casibus.

21 Potest exire Monialis vt alibi sit Abbatissa, vel Prælata. Innuitur in Conc. Trid. *sess.* 25. *c.* 7. *de Reg.* Addit verò Rodr. *Addit. ad Sum. tom.* 3. *c.* 3. *concl.* 2 quod in tali casu non potest exire cum sola licentia Prouincialis; sed debere obtineri licentiam Papæ vel legati ipsius: dicens sic fuisse declaratum à Congregatione Cardinalium, quam citat, & retractat oppositum quod dixerat in *q. Regul.* & ibi obiter etiam innuit, quod, vt hæc exiens cum prædicta licentia, finito officio Abbatissæ reuertatur ad Priorem Conuentum, debet interuenire licentia alia specialis reuertendi. Sed hoc in Portugallia non video receptum in praxi.

22 Cau

22 Causa correctionis, quando scilicet Monialis non potest bene puniri in suo Conuentu, potest deferri ad alium vt ibi commodiùs puniatur. Nauar. *libr.* 3. *consil. tit. de Regul.consil.* 48. & ibidem ait posse egredi ad fundandum alium Conuentum.
23 Etiam si Medicus dicat Monialem morituram, nisi vadat ad balnea extra Conuentum: non potest superior dare licentiam, innuit Rodrig. *cit. q* 49. *tomo* 2. *art.* 1. & tenet Mirand. *quæst.* 3. *de Monial.art.*4.*concl.*2. Et probatur, quia ille morbus non est lepra, neque epidimia: neque inficit totam communitatem. Et aperitur porta multis petentibus; maximè cùm multæ sæculares fœminæ nobiles curentur absque balneis; vel absque illis moriantur.
24 Non possunt Moniales egredi à porta clausuræ vt de nocte, vel ad Solis occasum vadant claudere aliam portam claudentem spatium in quo sæculares de die morantur, sic Gregor. XIII. apud Rodriguez *q. cit. art.* 1.
25 Comitolus *lib.* 6.*Resp. Moral quæst.* 3. dicit frangere clausuram Monialem quæ se ponit in Rota, & facit illam volui versus partem externam ad quam sæculares accedunt etiam si non egrediatur à Rota, & statim voluat illam. Et probat, quia hæc accessit ad locum ad quem sæculares accedunt, quod expresse prohibetur in Bulla Gregor. XIII. & in hoc illi assentior: Non verò in eo quod ibidem ait frangere clausuram Monialem, quæ extra limen clausuræ pedem, seu suram solam emisit corpore intus manente. Videtur enim hoc paruitas materiæ ad tantam pœnam: & in rigore illud non est egredi clausuram, cùm maior pars corporis non egrediatur. Idem author ait *eodem libr. q.* 22. peccare mortaliter Monialem, & incurrere censuram quæ intra rotam, & clausuram admisit infantulum lac sugentem duorum vel trium annorum: & de hoc vidisse litteras vnius Cardinalis missas cuidam Episcopo, consulto Papa Clem.VIII. in quibus ibidem asserebatur, at in Hispania hoc non video receptum; est tamen hoc valde Monialibus prohibendum.

26 Vt

26 Vt Moniales possint egredi in casibus à Sede Apostolica permissis sufficit illis vna tantùm licentia vnius superioris, Episcopi scilicet, si illi sunt subditæ: vel Prælati Regularis cui subduntur. Neque opus est vt Monialis subdita Regulari obtineat etiam licentiam ab Episcopo ad egrediendum. Rodriguez *cit. q.* 49. *art.* 6. vbi explicat Concil. Trid. oppositum innuens, & Mirand. *cit. q. art.* 6. Hæc tamen debet esse in scriptis.

27 Moniales egredientes indebitè incurrunt excommunicationem ipso facto. Eandem incurrunt Prælati dantes indebitè licentiam. Eandem incurrunt sæculares comitantes Moniales indebitè egressas, & qui illas recipiunt. Pius V. apud Mirand. *art.* 7 de sæcularibus illas recipientibus, intellige quando id facerent malo animo, & per longum tempus, vel recreandi gratia: secus si comitentur vt tueantur à periculo, vel affectu consanguinitatis, maximè vt suadeant regressum ad Conuentum illisque subueniant in graui necessitate iuxta explicationes adhibitas circa receptores, & fautores hæreticorum.

28 A pœnis quas Moniales incurrunt per egressum iniustum, vel Religiosi in ingressu indebito possunt absoluere Prouinciales, ac dispensare. Vide Rodr. *tom.* 1. *qq.* 24. *art.* 17. *per totum.*

ADDITIO.

Vide suprà verb. *Abbatissa, num.* 5. & infrà verb. *Moniales.*

CLausura Monialium violatur pariter per ingressum illicitum in clausuram illarum, siue intrent homines siue fœminæ, indebitè tamen. Violatur secundò per egressum illicitum Monialis à dicta clausura. De priori modo, iam aliqua diximus, in alio libro, verb. *Clausura.* Et in hoc primo, retracto quod dixi in prima Editione hoc eod. ver. *num.* 8. videlicet non incurrere.

rere pœnas Motus proprij Prælatum, qui indebitè iubet aliquem ingredi clausuram Monialium Nunc dico quòd taliter iubens etiam incurrit. Vide Sanchez *tom.2. Decalog. lib.6. c 17. n.35.*

1 Adde ad hanc clausuram etiam teneri Moniales Tertij Ordinis, si viuunt in congregatione collegialiter. Bullarium Rodr. *fol 984. col.1.n.33.*

2 Non possunt Episcopi, vel Superiores Regulares dare licentiam fœminæ vt maneat intra clausuram Monialium, ratione securitatis ob lites matrimonij, adulterij, & dissensionum inter vxoratos. Sic refert Rodriguez respondisse congregationem Cardinalium Episcopo Salmanticensi: & ponit ibi verba Cardinalium: habetur in Bullario Rodrig.*fol.*1200 & concordat quod ait Miranda *tom.1.quæst 2.de Monialibus,art* 7. Scio Azorium *tom.1. lib.*13 *cap.*8 *quæst.*4 dicere eosdem Cardinales Concilij Romæ declarasse posse recipi intra clausuram licitè, viduam bonæ famæ, quæ cupit honestatis gratia intra Conuentum manere, Item posse recipi fœminam vxoratam, si vita illius alioqui tuta non sit. Item posse recipi fœminam de licentia Episcopi, de adulterio suspectam apud virum suum, eáque de causa vitæ periculum certò timet. Et hæc omnia ait haberi ex declaratione Cardinalium. Quod si ita fuit declaratum, vides duas declarationes in eadem materia, & in eadem re omnino contrarias, quia hæc adducta ex Azorio contradictoriè opponitur illi adductæ à Rodriguez *in Bullario.* Ego non credo, Illustrissimos Cardinales, contrarias declarationes in eadem re edidisse. Forte falluntur Doctores illas citantes, vel non intelligentes. Vnde obiter videas causam ob quam non vult Papa prædictas declarationes imprimi authoritate publica Ecclesiæ. Videas item fortè hinc motos Doctores, qui dicunt, declarationes Cardinalium non obligare in conscientia, neque in foro externo. Ego tamen in prædicto casu standum iudico, declarationi priori missæ ad Episcopum Salmanticensem, securius enim est illam sequi, & ita video practicari in nostro Seraphico Ordine Minorum.

3 Dixi olim hoc verb ad sepeliendam Monialem posse ingredi sex Fratres, ex declaratione Statuti meæ Prouinciæ: modò addo hoc in terminis concessisse Paulum III. nobis Minoritis. Habetur concessio in Bullario Rodr. *fol.* 792. in Paulo III. obtenta à Cardinali Quinhones.

4 Paulus III. concessit vt puella, vel fœmina ingressa Conuentum sanctæ Claræ, vt statim fiat nouitia, & habitum suscipiat, posse per Abbatissam, & Moniales detineri in habitu sæculari per decem, vel quindecim dies antequam induatur habitu Ordinis: vt possit in illis diebus experiri vitam suscipiendam. Rodr. *in Bullario*, *fol* 820 *n.9.*

5 Circa licentias reuocatas quas aliqui Pontifices concesserunt fœminis, vel sæcularibus ad intrandam clausuram Monialium, & postea sequentes Pontifices reuocarunt: Aduerto Gregorium XIII. qui fuit vltimus, reuocans has licentias in Bulla, quæ incipit: *Vbi gratiæ*, anno 1575. promulgata generaliter reuocasse omnes licentias antecessorum sicut fecerat Pius V. qui fuit annus 4. pontificatus ipsius Gregorij: Postea verò idem Greg XIII. anno 1584 pontificatus sui anno 13. in Bulla quæ incipit: *Quæ sanctimonialium quietem*, prohibuit similes ingressus in clausuram Monialium, excepit tamen fundatrices monasterij, dotatrices & coniuges Marchionum, Ducum, Comitum, superiorum Principum, & filias illarum præcedentium. Citat has Bullas Rodr. *in Bullario*, *fol.* 1097. *& sequentibus.* At non seruat ibi ordinem temporis, nam Bullam promulgatam à Papa reuocatoriam omnino, & prius publicatam ponit secundo loco. Illam verò quæ posterior fuit in publicatione, & quæ excipit fundatrices,&c.ponit priore loco. Ego non inuenio Bullam reuocatoriam illius secundæ Bullæ anni 1584. in qua excipit ab illa prohibitione fundatrices,& alias. Quòd si reuocata non est,manet integra. Credo tamen non esse in praxi. Nam cùm ego essem Prouincialis, quædam vxor cuiusdam Marchionis obtinuit in scriptis Bullā Papæ, vt posset ingredi in Conuentus aliquos Moniali ū nostræ Prouinciæ per

& est voluntaria ad libitum, solúmque vt videatur claustri ornatus: cur non poterit idem Prælatus extra festum facere aliam processionem insolitam, vt videatur fabrica templi. Hanc opinionem apud nullum reperi: puto tamen sufficienter colligi ex dictis à Rodriguez, & non contradicere decretis in dictis Bullis Pontificiis. Dictum tamen volo iuxta censuram Ecclesiæ, & melius sentientium, quibus me subiicio.

7 Circa pœnas verò incursas ob transgressionem huius Motus proprij: notat Rodriguez primò Religiosum peccantem, & fœminas introducentem, si crimen est omnino secretum, non teneri statim deponere officium in publico, quia non tenetur se infamare & esse executor legis contra se, quod ego olim iam dixi in alio libr. verb. *Officia Ordinis*, *num.* 5. At sicut ibi dixi *num.* 7. si huic delinquenti offertur officium de futuro, tenetur renunciare, & non acceptare cum declaratione, seu moderatione ibidem posita. Quòd verò Prouincialis possit absoluere, & tollere omnes illas quatuor pœnas, suspensionis, excommunicationis, priuationis, & inhabilitatis, dixi suprà verb. *Abbas*, *num* 3. & olim verb. *Prælatus*, & verb. *Dispensare*. Vide infrà ver. *Inhabilitas*.

CLAVSVRA MONIALIVM.

Vide supra verbo *Abbatissa*, *num* 7.

1 Moniales Ordinum Militarium sancti Iacobi, Ioannis, & similes cogi possunt hodie per Prælatos ad clausuram, etiam si vsque in præsens illam non seruauerint. Rodriguez *tom.* 1. *quæstion. quæst.* 44. *art.* 2. ex Tridentino id expressè decernente. Si verò aliquæ Moniales professionem faciant sub conditione quod clausuram non seruabunt, hæ non sunt veræ professæ: & ad clausuram non tenentur. Miranda *tomo* 1. *q.* 1. *de Monialibus*, *a.* 4. *concl.* 6.

2 Ad

2 Ad clausuram etiam tenentur seruitrices illæ, quæ solent in aliquibus Conuentibus vota tria essentialia promittere. Rodrig. *cit. q.* 44. *art.* 4. §. 2. *Assertio.* Aliæ verò seruitrices hæc vota non emittentes ad illam non tenentur.

3 Vt quis licitè ingrediatur clausuram Monialium debet obtinere licentiam in scriptis superioris illius Conuentus, & examinatam necessitatem, aliàs incurrit pœnas, de quibus infrà. Tridentin. *sess.* 25. *cap.* 5. *de Regular.* Et hoc intellige quando debet ingredi in casu particulari: non verò in ordinariis, quales sunt circa Medicum, Chirurgum, portantes ligna, onera, cæmentarios, & similes operarios, pro his enim non requiritur licentia scripta, sed standum est consuetudini regulatæ.

4 Causa dandi licentiam ad intrandam clausuram debet esse mortaliter necessaria: non verò requiritur necessitas logica, vel Metaphysica: & minor necessitas requiritur vt intrent mulieres, quàm vt intrent viri. Rodriguez *cit. quæst. art.* Et proinde hæc necessitas regulanda est arbitrio prudentis, & timorati Prælati. Et Rodriguez *cit. loco, art.* 6. dicit moralem, & sufficientem esse necessitatem quam habet Matrona nobilissima, si hæc non habet commoditatem manendi in sæculo sine magno dispendio honoris, vt possit intrare, & manere intra clausuram. Hoc tamen negat meritò Miranda *tomo* 1, *quæst.* 2. *de Monialium art.* 7. Esset enim hoc hodie periculosum contra tot Bullas Pontificias similes ingressus prohibentes, & porta patens maneret vt multæ hoc procurarent.

5 De ancillis intrantibus ad seruitium Monialium tenenda est magna cautela, vt solùm illis dentur quæ non possunt excusari: sunt enim multa Breuia Pontificia id prohibentia, & taxantia. Paulus enim III. concessit vt Prouinciales Prouinciæ Castellæ P. N. Francisci possent assignare Monialibus certum ancillarum numerum. Et Pius V. concessit quòd quilibet Conuentus possit habere tres vel quatuor. Et Sixtus V. concessit vt singulis decem Monialibus assignaretur vna ancilla.

G. M...

6 Vide multas declarationes Cardinalium circa puellas ingressuras Conuentum Monialium educationis gratia, vel vt sint Moniales futuræ apud Rodriguez *tom.1.q.46.n.10 & in lib.particulari declaratio. Cardinalium,* quas omitto breuitatis gratia.

7 Ingredientes absque licentia,& indebitè, incurrunt excommunicationem, & priuationem officiorum, & inhabilitatem ad futura officia; quæ sunt tres pœnæ valde diuersæ, & considerandæ pro diuersis remediis contra illas obtinendis. Hæ patent in Trident.& Greg. XIII. Vt tamen incurrantur requiritur præsumptio, & dolus: si enim quis credens se habere causam iustam, & licentiam,quæ à parte rei tales non sunt, ingrediens non incurrit prædictas pœnas, quia non facit præsumens. Rodr. *cit q.art.2.*ex Nau.

8 Si Prælatus, vel alius indebitè, præsumens,& ad libitum, iubeat, aut consulat vt aliquis intret clausuram Monialium (quidquid sit de intrante excommunicato) ipse Prælatus malè iubens,vel consulens, peccat mortaliter,sed non incurrit prædictas pœnas. Ratio est, quia nulla excommunicatio hîc posita ligat mandantes, vel consulentes,sed solùm ingredientes:lex autem pœnalis est restringenda, non extendenda; & excommunicatio cõtra faciẽtes lata,nõ ligat mãdãtes nisi lex illud exprimat. Nau.*lib.3.consil tit.de Clericis nõ resid.cõsil.10. n.6.*

9 Possunt intrare clausuram Regulares & laici in casibus sequentibus. Primò ad ministranda sacramenta, quando Monialis venire non potest ad crates absque dispendio salutis. Et hoc fieri potest quoties ex præcepto Regulæ, vel ex alia pia, & rationabili causa cæteris Monialibus ministrantur Sacramenta pœnitentiæ, & Eucharistiæ: imò quoties infirma dixerit se indigere pœnitentiæ sacramento. Rodr. *art.4. cit. quæst.* Et causa dandæ Eucharistiæ sacrosanctæ,potest confessor vel Prælatus Monialium intrare, & celebrare intra clausuram. Rodr. *ibidem* ex Leo X. & hodie est iam in praxi apud Minores.

10 Possunt intrare confessores in articulo mortis, vt solùm assistant Moniali morienti, & dicant officium agoniæ. *Ibid.*

11 Ad

11 Ad sepeliendam defunctam possunt intrare. Et tunc intrabunt solùm necessarij Religiosi:& in hoc seruetur consuetudo laudabilis. In quodam Capitulo Prouinciali meæ Prouinciæ quidam Generalis declarauit posse ad hoc intrare sex Fratres includendo Confessorem, Capellanos, & cæteros. Quid si sæcularis, vir aut fœmina iubeat sepeliri se intra clausuram Monialium, & à sæcularibus nobilibus deportetur corpus defunctum, vsque ad clausuræ portam; an iidem sæculares debeant intrare clausuram, exclusis Fratribus: an verò debeant hi extra manere, & Fratribus tradere vt intrent Fratres & portent ad sepulturam? Credo sæculares non posse intrare,sed posse intrare Fratres deputatos. Inclinat Rodr. *cit.art.*4. §.*& aduertendum.* Et ratio dictat, quia plus requiritur vt tunc intrent sæculares, quàm Fratres cum confessore aliàs deputati, sæculares enim in casu particulari indigent licentia in scriptis: & præterea quia tradere corpus sepulturæ in Ecclesiis Fratrum pertinet ad ipsos Fratres, vt habet praxis:quando enim portitores defuncti hodie portant defunctum ad Ecclesias Fratrum, sæculares deponunt corpus in Ecclesia,& tunc Fratres suis manibus tradunt sepulturæ. Quod videtur facere ad intentum. Vide infrà verbo *sepelire* §. *vltimo*, & hoc etiam probatur ex dictis mox *in num. sequenti* 13. quia scilicet tunc hi Fratres deputati obsequio isti æquè bene, imò, & melius hoc possunt facere quàm sæculares.

12 Ad aperiendum sepulchrum possunt intrare sæculares necessarij.

13 Potest quilibet Frater deputatus obsequio Monialium (confessor,scilicet & Capellanus) intrare clausuram ad facienda omnia illa quæ Moniales facere non possunt,& posset sæcularis, & illa æquè bene potest facere Frater ipse, dummodo absit dolus. Rodriguez 1. *tomo*, *quæst.* 47. *art.*4. Et in hoc casu nota ex Corduba apud Capucin. 2 *par. Compendij fol.* 124. quod per Fratres deputatos obsequio Monialium, potest Prouincialis,vel Guardianus de eius licentia,etiam virtuali deputare vnum Fratrem aptum ad aliquod opus faciendum,

intra clausuram: talis enim Frater tunc censetur deputatus obsequio Monialium, eo quòd sit magis aptus, & à Prælato designatus. Vide Capucinum *citato loco*.

14 In omnibus casibus supradictis, intrantes Fratres, & sæculares expleto opere pro quo intrant, tenentur statim exire, & non possunt ibi moram facere. Quod tamen non tollit paruam moram vrbanam, & moralem, dummodo non sedeant ad colloquendũ. Et nobis Minoritis R. Vicarius Generalis declarauit tẽpus moræ licitę, pro Prælatis, & pro Confessoribus, quod viderint ipsi.

15 Pro incendio orto intra clausurã, & illo extinguẽdo possunt intrare omnes necessarij quando Moniales nequeunt extinguere. Idem possunt pro inundatione grandi, & repentina, necessitas enim dictat, & concedit.

16 Generales Franciscani debitis sociis comitati possunt intrare ad proponendum verbum Dei.

17 Fratres Minores non obstante prohibitione suæ regulæ, inuitati, & rogati à Prælatis Ecclesiæ, possunt cum illis intrare monasteria suarum Monialium ad visitandas officinas, & cætera pro quibus dicti Prælati possunt intrare. Leo X. & Rodriguez *art.* 8. & virtute verborum ibi contentorum possunt etiam Minoritæ visitare prædictos Conuentus cum licentia dictorum Prælatorum Aduertit tamen Miranda, & bene, *tom.* 1. *quæst* 2. *de Monial a.* 16. quod si prædicti Prælati Ecclesiæ non intrent clausuram, ipsi Fratres non possunt sine illo intrare, ad sepeliendam verbi gratia Monialem. Papa enim citata concessione dicit (quòd possint cum ipsis intrare) vnde si Prælati non intrent, videtur, quòd neque Minoritæ possunt ad sepeliendũ intrare sine ipsis Prælatis Adde quod etiam intrante Prælato Ecclesiæ debent habere licentiam sui Prælati Regularis.

18 Denique lex generalis sit quod data vrgente necessitate cui solæ Moniales non possunt occurrere, & Prælatus creditur concessurus, possunt ingredi personæ necessariæ in necessitatibus quæ non possunt dilatari. Ponit enim Collector priuilegiorum Compendij ver. *ingressus Monasterij Monialiũ*, quod si fortè matrona coniugata, & prægnans Monasterium cum licentia intrauit vt

vt ibi maneret; tempore partus potest obstetrix intrare ad illam iuuandam in partu, & per hunc casum similes expedies.

EGRESSVS MONIALIVM. *à clausura.*

19 POtest egredi Monialis, vel etiam possunt omnes, ratione incendij, lepræ, vel epidimiæ. Priores duo casus clari sunt. Tertius epidimiæ est pestilentia. Quartus, ratione belli maximè quando Conuentus est extra muros vrbis vel loci. Quintus, vrgente aliquo vitæ periculo graui in quo ratio naturalis dictet plus valere præceptum naturale vitæ conseruãdæ, quam præceptum positiuum clausuræ. Et in omnibus prædictis casibus tenentur Moniales transacto periculo reuerti ad Conuentum sub peccato mortali, & pœna excommunicationis Est certissimum, & commune ex decretis Pontificiis. Hoc & sequentia vide apud Rodrig. *tomo* 1. *quæst.* 29.

20 In omnibus prædictis casibus si Prælatus adsit, debent expectare illius licentiam. Si autem absit, & periculum sit in expectatione licentiæ, potest Conuentus exire in cõmuni periculo. Semper verò erit necessaria specialis licentia vt particularis Monialis causa lepræ exeat. Et eadẽ licentia requiritur in sequentibus casibus.

21 Potest exire Monialis vt alibi sit Abbatissa, vel Prælata. Innuitur in Conc. Trid. *sess.* 25. *c.* 7. *de Reg.* Addit verò Rodr. *Addit. ad Sum. tom.* 3. *c.* 3. *concl.* 2 quod in tali casu non potest exire cum sola licentia Prouincialis; sed debere obtineri licentiam Papæ vel legati ipsius: dicens sic fuisse declaratum à Congregatione Cardinalium, quam citat, & retractat oppositum quod dixerat in *q. Regul.* & ibi obiter etiam innuit, quod, vt hæc exiens cum prædicta licentia, finito officio Abbatissæ reuertatur ad Priorem Conuentum, debet interuenire licentia alia specialis reuertendi. Sed hoc in Portugallia non video receptum in praxi.

22 Cau

22 Causa correctionis, quando scilicet Monialis non potest bene puniri in suo Conuentu, potest deferri ad alium vt ibi commodiùs puniatur. Nauar. *libr. 3. consil. tit. de Regul. consil* 48. & ibidem ait posse egredi ad fundandum alium Conuentum.
23 Etiam si Medicus dicat Monialem morituram, nisi vadat ad balnea extra Conuentum: non potest superior dare licentiam, innuit Rodrig. *cit. q* 49. *tomo* 2. *art.* 3. & tenet Mirand. *quæst.* 3. *de Monial. art.* 4. *concl.* 2. Et probatur, quia ille morbus non est lepra, neque epidemia: neque inficit totam communitatem. Et aperitur porta multis petentibus: maximè cùm multæ sæculares fœminæ nobiles curentur absque balneis; vel absque illis moriantur.
24 Non possunt Moniales egredi à porta clausuræ vt de nocte, vel ad Solis occasum vadant claudere aliam portam claudentem spatium in quo sæculares de die morantur, sic Gregor. XIII. apud Rodriguez *q. cit. art.* 1.
25 Comitolus *lib. 6. Resp. Moral quæst.* 3. dicit frangere clausuram Monialem quæ se ponit in Rota, & facit illam volui versus partem externam ad quam sæculares accedunt etiam si non egrediatur à Rota, & statim voluat illam. Et probat, quia hæc accessit ad locum ad quem sæculares accedunt, quod expresse prohibetur in Bulla Gregor. XIII. & in hoc illi assentior: Non verò in eo quod ibidem ait frangere clausuram Monialem, quæ extra limen clausuræ pedem, seu furam solam emisit corpore intus manente. Videtur enim hoc paruitas materiæ ad tantam pœnam: & in rigore illud non est egredi clausuram, cùm maior pars corporis non egrediatur. Idem author ait *eodem libr. q* 22. peccare mortaliter Monialem, & incurrere censuram quæ intra rotam, & clausuram admisit infantulum lac sugentem duorum vel trium annorum: & de hoc vidisse litteras vnius Cardinalis missas cuidam Episcopo, consulto Papa Clem. VIII. in quibus ibidem asserebatur, at in Hispania hoc non video receptum; est tamen hoc valde Monialibus prohibendum.

26 Vt

26 Vt Moniales possint egredi in casibus à Sede Apostolica permissis sufficit illis vna tantùm licentia vnius superioris, Episcopi scilicet, si illi sunt subditæ: vel Prælati Regularis cui subduntur. Neque opus est vt Monialis subdita Regulari obtineat etiam licentiam ab Episcopo ad egrediendum. Rodriguez *cit. q.* 49. *art.* 6. vbi explicat Concil. Trid. oppositum innuens, & Mirand. *cit. q. art.* 6. Hæc tamen debet esse in scriptis.

27 Moniales egredientes indebitè incurrunt excommunicationem ipso facto. Eandem incurrunt Prælati dantes indebitè licentiam. Eandem incurrunt sæculares comitantes Moniales indebitè egressas, & qui illas recipiunt. Pius V. apud Mirand. *art.* 7 de sæcularibus illas recipientibus, intellige quando id facerent malo animo, & per longum tempus, vel recreandi gratia: secus si comitentur vt tueantur à periculo, vel affectu consanguinitatis, maximè vt suadeant regressum ad Conuentum illisque subueniant in graui necessitate iuxta explicationes adhibitas circa receptores, & fautores hæreticorum.

28 A pœnis quas Moniales incurrunt per egressum iniustum, vel Religiosi in ingressu indebito possunt absoluere Prouinciales, ac dispensare. Vide Rodr. *tom.* 1. *qq.* 24. *art.* 17. *per totum.*

ADDITIO.

Vide suprà verb. *Abbatissa, num.* 5. & infrà verb. *Moniales.*

CLausura Monialium violatur pariter per ingressum illicitum in clausuram illarum, siue intrent homines siue fœminæ, indebitè tamen. Violatur secundò per egressum illicitum Monialis à dicta clausura. De priori modo, iam aliqua diximus, in alio libro, verb. *Clausura.* Et in hoc primo, retracto quod dixi in prima Editione hoc eod. ver. *num.* 8. videlicet non incurrere,

rere pœnas Motus proprij Prælatum, qui indebitè iubet aliquem ingredi clausuram Monialium Nunc dico quòd taliter iubens etiam incurrit. Vide Sanchez *tom.2. Decalog. lib.6. c 17. n. 35.*

1 Adde ad hanc clausuram etiam teneri Moniales Tertij Ordinis, si viuunt in congregatione collegialiter. Bullarium Rodr. *fol* 984. *col.1.n.33.*

2 Non possunt Episcopi, vel Superiores Regulares dare licentiam fœminæ vt maneat intra clausuram Monialium, ratione securitatis ob lites matrimonij, adulterij, & dissensionum inter vxoratos. Sic refert Rodriguez respondisse congregationem Cardinalium Episcopo Salmanticensi: & ponit ibi verba Cardinalium: habetur in Bullario Rodrig.*fol.*1200 & concordat quod ait Miranda *tom.1.quæst.2.de Monialibus,art 7.* Scio Azorium *tom.1. lib.*13 *cap.*8 *quæst.*4.dicere eosdem Cardinales Concilij Romæ declarasse posse recipi intra clausuram licitè, viduam bonæ famæ, quæ cupit honestatis gratia intra Conuentum manere, Item posse recipi fœminam vxoratam, si vita illius alioqui tuta non sit. Item posse recipi fœminam de licentia Episcopi, de adulterio suspectam apud virum suum, eáque de causa vitæ periculum certò timet. Et hæc omnia ait haberi ex declaratione Cardinalium. Quod si ita fuit declaratum,vides duas declarationes in eadem materia, & in eadem re omnino contrarias, quia hæc adducta ex Azorio contradictoriè opponitur illi adductæ à Rodriguez *in Bullario.*Ego non credo,Illustrissimos Cardinales, contrarias declarationes in eadem re edidisse. Forte falluntur Doctores illas citantes, vel non intelligentes. Vnde obiter videas causam ob quam non vult Papa prædictas declarationes imprimi authoritate publica Ecclesiæ. Videas item fortè hinc motos Doctores, qui dicunt, declarationes Cardinalium non obligare in conscientia, neque in foro externo. Ego tamen in prædicto casu standum iudico, declarationi priori missæ ad Episcopum Salmanticensem, securius enim est illam sequi, & ita video practicari in nostro Seraphico Ordine Minorum.

3 Dixi olim hoc verb ad ſepeliendam Monialem poſſe ingredi ſex Fratres, ex declaratione Statuti meæ Prouinciæ: modò addo hoc in terminis conceſſiſſe Paulum III. nobis Minoritis. Habetur conceſſio in Bullario Rodr. *fol.* 792. in Paulo III. obtenta à Cardinali Quinhones.

4 Paulus III. conceſſit vt puella, vel fœmina ingreſſa Conuentum ſanctæ Claræ, vt ſtatim fiat nouitia, & habitum ſuſcipiat, poſſe per Abbatiſſam, & Moniales detineri in habitu ſæculari per decem, vel quindecim dies antequam induatur habitu Ordinis: vt poſſit in illis diebus experiri vitam ſuſcipiendam. Rodr. *in Bullario*, *fol* 820 *n.9.*

5 Circa licentias reuocatas quas aliqui Pontifices conceſſerunt fœminis, vel ſæcularibus ad intrandam clauſuram Monialium, & poſtea ſequentes Pontifices reuocarunt: Aduerto Gregorium XIII. qui fuit vltimus, reuocans has licentias in Bulla, quæ incipit: *Vbi gratia*, anno 1575. promulgata generaliter reuocaſſe omnes licentias antecesſorum ſicut fecerat Pius V. qui fuit annus 4. pontificatus ipſius Gregorij: Poſtea verò idem Greg. XIII. anno 1584. pontificatus ſui anno 13. in Bulla quæ incipit: *Quæ ſanctimonialium quietem*, prohibuit ſimiles ingreſſus in clauſuram Monialium, excepit tamen fundatrices monaſterij, dotatrices & coniuges Marchionum, Ducum, Comitum, ſuperiorum Principum, & filias iſtarum præcedentium. Citat has Bullas Rodr. *in Bullario*, *fol.* 1097. *& ſequentibus.* At non ſeruat ibi ordinem temporis, nam Bullam promulgatam à Papa reuocatoriam omnino, & prius publicatam ponit ſecundo loco. Illam verò quæ poſterior fuit in publicatione, & quæ excipit fundatrices,&c. ponit priore loco. Ego non inuenio Bullam reuocatoriam illius ſecundæ Bullæ anni 1584. in qua excipit ab illa prohibitione fundatrices,& alias. Quòd ſi reuocata non eſt, manet integra. Credo tamen non eſſe in praxi. Nam cùm ego eſſem Prouincialis, quædam vxor cuiuſdam Marchionis obtinuit in ſcriptis Bullã Papæ, vt poſſet ingredi in Conuentus aliquos Moniali ũ noſtræ Prouinciæ per

per quod ostenditur illam secundam Bullam Gregor. non esse in vsu, etiam si reuocata non sit.

6 Quando Generalis intrat clausuram Monialium, potest secum ferre quatuor, aut quinque socios ipsius Ordinis: at Prouincialis duos, vel tres tantùm. Ita Vrbanus IV. concessit in Regula Sanctæ Claræ à se composita. Et notat Rodr. 1. *tom. qq. Reg q.* 47. *art* 7. quòd eosdem socios duos, vel tres potest secum ferre Commissarius particularis delegatus à Prouinciali pro quo visitando aliquo Conuentu Monialium.

CVIVS ÆTATIS PVELLÆ ad habitum recipi possint intra clausuram.

1 DVobus modis puellæ recipi possunt intra clausuram. Primo, & magis ordinario recipiuntur ad profitendum statum Monialium habitúmque professarum gestandum vt Moniales fiant. Secundò possunt recipi solùm educationis gratia absque animo profitendi, imò & cum animo non profitendi: sed solùm ibi recipiuntur, vt Monialium exemplis, & doctrina instructæ proficiant in virtute cum libertate tamen eligendi postea quemcumque vitæ statum maluerint.

De priori ergo modo recipiendi ad habitum, seu statum professionis tenet Azor. *tom.* 1. *lib.* 12 *c.* 17. *v.* 55. *&* 56. iuxta Concil Trid. non posse Prælatos Monialium recipere has puellas ad habitum, & professionem, vt intrent clausuram, nisi habuerint duodecim annos ætatis: & ante hunc annum illas non posse recipere. Idem crediderunt multi viri docti, & Episcopi, anno 1586. in Concilio Prouinciali Tolletano, vt refert Rodrig. *tom.* 3. *qq. Reg. q.* 12. *art.* 2.

Nihilominus dicendum est posse has puellas recipi à Superioribus intra clausuram, vt suo tempore profiteantur, etiam si sint minores duodecim annis, imò etiam si sint ætatis infantilis nondum attingentes vsum ratio

rationis, in tertio, vel quarto anno ætatis. Ita Rodrig. *tom.* 3. *qq Regular.q.* 12. *art.* 2. Et clarius, ac fusius Sanchez *in lib.* 4. *Decalog.c.* 18.*n.* 34. citans alios. Concordat Miranda *tom* 1.*quæst.* 8. *de Monialibus* ; *art.* 2. Qui omnes solùm loquuntur posse recipi minorem duodecim annis, non tamen exprimunt de ætate infantili sicut Sanchez *in loco mox citando.* Igitur quòd hæ puellæ recipi possint ad habitum regularem minores duodecim annis, probat Sanchez *citato prius loco* ex Michaele Metina, *lib.* 4. *de sacrorum hominum continentia controuersia* 9. *toto cap.* 4. qui interfuit Concilio Tridentino, & testificatur se hac de re data suffragia considerasse. Et non obstante quòd Concil. Trident. *sess.* 15. *de Regul. cap.* 17. duo decernat: primum vt puella susceptura habitum regularem maior sit duodecim annis,& ante ingressum examinetur ab Episcopo de libertate : secundum, vt postea ante professionem iterum examinetur ab Episcopo de eadem libertate : Nihilominus, ait Medina, Concilium per hæc non prohibuisse recipi puellas ad habitum regularem ante annum duodecimum Sed solùm hæc duo intendisse. Primò, vt si puella ingrediens sit maior duodecim annis quantæcumque ætatis suprà sit, duplex subeat examen Episcopi, alterum ante habitus susceptionem,& alterum ante professionem. Et primum petiit quia sæpè puellæ inuitæ, habitum suscipiunt : & postquam intrarunt inuitæ, præ verecundia non audent exire ante nouitiatum. Hoc verò examen non est iniunctum ibi pro puellis ante annum duodecimum intrantibus, quia vanum existimauit Concilium id fieri propter debilem tunc,& tenerum vsum rationis puellæ. Sed hoc primum examen puellæ ante susceptionem habitus iniunctum, vt notat Rodr. *citato loco*, per contrarium vsum, non est receptum in Hispania:& quoad hoc primum ibi decretum Concilij non est receptum. Solùm ergo manet secũdum decretum eiusd. Concilij *ibid.* quòd scilicet ante professionem vno mẽse Episcopus examinet libertatem puellæ professuræ. Itaque concludit ibi Sanchez posse has puellas recipi ante annum duodecimum, qui in fœmi-

est annus pubertatis: & addit Bullas Pij V. & Gregor. XIII. non iubere contrarium in his puellis receptis ad vitam Monasticam: sed in illis quæ recipiuntur educationis causa, vt infrà dicemus. Imò idem Sanchez *cit. cap. num.* 8. citans duos textus iuris Canonici, ait posse parentes istas puellas offerre Monasteriis pro vita futura Monastica, etiam in ætate infantiæ, quæ in puella est infrà annos quinque. Neque hoc ius antiquum est reuocatum in dicto loco Concilij Trident.

8 Et quod maius est, ait Sanchez *citato cap.* parentes habere ius patrium hoc faciendi; nec puellas ab illis sic oblatas Monasteriis (idem dic de filiis masculis) posse exire à dictis Monasteriis, nisi post annum completum pubertatis, vt ait *cit. c. num.* 9. Vnde puella posita à parentibus in Monasterio ante annum duodecimum non poterit inde exire libertatis gratia, nisi post completum annum duodecimum, quando puellæ aduenit pubertas. Ratio est, quia filius ante pubertatem est sub omnimoda potestate parentum, at post annum duodecimum poterit filia exire à Conuentu inuitis parentibus.

9 Hinc mihi grauis quæstio suborta est: vtrum pater, vel mater, qui cogit filiam inuitam, vt intret Monasterium pro vita futura eligenda, si ista puella habeat vsum rationis, sed tamen non habet annos pubertatis, videlicet annum duodecimum? An, inquam, talis pater incurrat excommunicationem Concilij Tridentini positam contra cogentes fœminas ingredi Monasterium? Hanc quæstionem apud nullum reperi Doctorem. Saluo tamen iudicio Ecclesiæ, & Doctorum, dicerem piè talem parentem, vel matrem non incurrere excommunicationem illam. Nam iuxta suprà dicta, & Sanchez *cit. cap.* 19 *n.* 8. *&* 9. *& aliis ibi numeris*, parentes etiam ex iure Canonico habent potestatem, & ius naturale offerendi filios Religioni; & talis filius sic oblatus tenetur obedire patri ordinanti suam educationem: imò filius sic oblatus non potest exire à Monasterio ante annos pubertatis, & illud ius

Can o

Canonicum non fuit reuocatum à Concil. Trident. *seß.* 25. *cap.* 18. *de Regular.* ergo pater non peccat, nec proinde excommunicatur cogens puellam ad Monasterium ante annos pubertatis. Incurrit verò si cogat ingredi post annum pubertatis. Si autem hoc verum est in patre, etiam erit in matre, & tutore cogente ante annos pubertatis.

10 De secundo autem modo recipiendi puellas educationis gratia tantùm, est alia diuersa dispositio Pontificum. Et quod spectat ad annum certum ætatis, in quo recipi possint non inuenio. Nam Sanchez *cit. c. à num.* 34. solùm dicit has non posse recipi ante pubertatem, sicut illas, quæ recipiuntur ad habitum regularem: vnde innuit non posse recipi educationis gratia ante annum duodecimum. At Rodrig. *tom.* 1. *qq. Reg. quæst.* 46. *art.* 10. §. 17. *declaratio*, ait Pium V. concessisse Ordini Sanctæ Claræ, vt puellæ destinatæ à parentibus ad Religionem possint recipi in habitu sæculari anno septimo, vel octauo suæ ætatis, & in Conuentu manere vsque ad annum 12. vel 14. Et hoc tempore expleto liberè mittantur in domum parentum: si verò postea velint liberè ad Monasterium redeant. Vbi loqui videtur de puellis recipiendis educationis gratia, illæ enim quæ recipiuntur ad habitum regularem statim induuntur habitu Religionis. Ex alia verò parte proximè dicta concessio non videtur loqui de receptis educationis gratia: nam extat alia declaratio Cardinalium apud Rodriguez *citato articulo*, septima in ordine, vbi puellæ receptæ educationis gratia permittuntur manere intra Conuentum vsque ad annum vigesimum quintum suæ ætatis, & non amplius. Quibus attentis solùm reperio certum has receptas educationis gratia non posse manere in Conuentu post annos viginti quinque suæ ætatis. Puto autem non posse recipi in ætate infantili sicut aliàs, neque ante pubertatem propter dictum Sanchez vbi suprà, propter duas Bullas, quas citat. Et proinde recipi poterunt ab anno duodecimo completo, vsque ad annum 25. inclusiuè, vt autem hæ possint recipi requiruntur sequentes con-

ditiones ex Rodrg.*citato loco*,& Azor.*t.*1.*lib.*13.*c.*8.*q.*4.

11 Prima est:Dummodo Monasterium tales puellas educationis gratia recipere consueuerit.Si enim in illo Conuentu non sit consuetudo, non poterunt recipi. Vnde in Conuentibus Capucinarum primæ Rægulæ Sanctæ Claræ non poterunt recipi, quia apud illas non est consuetudo tales recipere.

12 Secunda est, vt id fiat licentia in scriptis Superioris talis Conuentus, & Abbatissæ, & maiori parte Conuentus suffragantis.

13 Tertia, vt sine ancillis in Conuentu maneant,neque inde exire queant cum libera potestate redeundi: & seruent clausuram sicut Moniales : & vestitu honesto induantur. Et ne in Monasterio maneant vltra annum 25. Si verò semel à Conuentu exierint, amplius non admittantur : excepto si iuerint ad balnea, de licentia Superioris, vt notatur in declarationibus Cardinal. *tom.* 4. impresso, repertis in Bibliotheca Farinacij *fol.* 99. *col.* 2. vbi etiam dicit posse exire curandæ valetudinis gratia cum licentia in scriptis. Et noto quòd cum *citato loco* in Declarationibus collectis à Farinacio, ponantur vndecim, vel duodecim circa modum, quo recipi debent puellæ educationis gratia, nulla ex illis assignat annum ætatis, in quo recipi debeant: & in vna tantùm dicitur quod ibi non maneant, nisi vsque ad annum 25.

EGRESSVS MONIALIS à clausura.

14 Dixi secundo modo violari clausuram Monialium per egressum illicitum factum à Moniali extra clausuram. Et quod attinet ad pœnas impositas Moniali taliter egredienti illicitè, Pius V. in Motu proprio, qui incipit, *Decori, & honestati*, decreuit quòd taliter egrediens indebitè incurrat excommuni

municationem reseruatam Summo Pontifici. Secundò quòd sit priuata officiis, & dignitatibus Ordinis, si quas actu habet. Tertiò, vt sit inhabilis in perpetuum ad officia Ordinis obtinenda. Easdémque pœnas imponit Prælato indebitè danti licentiam exeundi. Tertiò excommunicantur ipso facto, omnes illi qui Monialem illicitè egredientem hospitio receperint, vel comitati, seu associati fuerint, etiam si sint consanguinei. Monuerim verò, quòd attinet ad hoc vltimum de receptatoribus Monialium fugitiuarum, esse explicandum eo modo quo Doctores explicant in Bulla Cœnæ incurrere, vel non incurrere excommunicationem ibi positam receptatores hæreticorum. Nam quemadmodum ibi excusatur ab illa censura, recipiens hæreticum, non quia hæreticus est, neque vt fauens hæresi, vel hæretico, sed solùm recipit, & fauet quia homo est, videlicet quia extremè, vel grauiter indiget, ne pereat: sic enim recipiens non incurrit censuram. Sic in nostro casu qui reciperet Monialem indigentem grauiter quoad cibum, & honestatem, eámque reciperet, ne illius honestas periclitaretur; imò vt eam reduceret ad Monasterium, oblata commoda occasione, iste talis illam censuram non incurreret. Secùs si illam reciperet, vel comitaretur, approbando egressum: vel occultando ne inueniatur à Prælato, vel suadendo, ne redeat: vel dando occasionem suo cómitatu, vel hospitio, ne redeat ad Monasterium: tunc enim incurreret.

15 Nauar. *cap. statuimus* 19. *quæstion.* 3. *num.* 4. dicit quòd satis pia, & probabilis sententia est, posse Prælatum dare licentiam Moniali, vt curetur extra clausuram, quando patitur ægritudinem non contagiosam aliis, sed sibi soli nociuam, ita tamen grauem, vt intra clausuram omnino curari non possit: illum sequitur vel inclinat in illum. Fr. Ioann. à Cruce *de Statu Relig. lib.* 1. *c.* 5. *dub.* 4. *concl.* 1. Sed tamen hoc non video practicari. Imò si ponatur in praxi patebit porta multis egressibus, re vera illicitis: ob multas fictiones, quæ in casu poterunt inueniri.

ADDITIO AD ADDITIONEM.

1 VLtra olim iam dicta de clausura Monialium solum occurrit adnotandum quod tradit Rodrig. *tom.3. Addit. cap. 95. concl. 5.* videlicet non incurrere pœnas impositas à Concil. Trid. Pio V. & Gregor. XIII. Ingredientibus indebitè clausuram Monialium, illos qui ingrediuntur sine licentia Monasteria illarum Monialium, quæ promittunt obedientiam, paupertatem, & castitatem solùm coniugalem, quales sunt Moniales Ordinum Militarium. Has enim ait Rodriguez non esse simpliciter, & absolutè Religiosas: idque tribus ex capitibus. Primò, quia illa tria vota non promittunt ex vi suæ Regulæ, sed ex vi suorum statutorum. Secundò, quia illud votum Castitatis quod promittunt est simplex tantùm, & non solemne. Tertiò, quia non sunt verè Moniales, id est, perfectè, quia ad hoc requiritur vt illa tria vota fiant ex vi regulæ, cum castitate omnimoda. Et de his tantùm Monialibus loquitur Concilium, Pius V. & Gregor. XIII.

2 At non loquitur Rodr. de Fratribus minoribus, an peccent mortaliter intrando hæc Monasteria, cùm ex vi regulæ prohibeantur intrare Monasteria Monacharum, *cap. 11. sua regula.* Et quidem quòd Minoritæ non incurrant pœnas Tridentini, Pij. V. & Greg. XIII. si intrauerint ista Monasteria Monialium promittentium castitatem solam coniugalem (quales sunt Ordinum Militarium, vt Olyssipone *o Mosteiro de Sanctos*, Ordinis D. Iacobi: & Monasterium S. Matthæi Ordinis S. Benedicti, si promittunt etiam castitatem coniugalem, & aliæ similes.) Quòd, inquam, Minoritæ intrantes hæc Monasteria sine licentia, & iusta causa, non incurrant prædictas pœnas, & censuras non disceptabo, propter rationes citatas à Rodrig. *cit. loco*, & à Nauarr. *citato ibi consilio* 82. *de Regular.*. At quod Minoritæ non peccent mortaliter hæc Monasteria ingrediendo ob

pro

prohibitionem generalem suæ regulæ, neque Rodrig. neque Nau. explicant; & hoc ego explicatum reperire desiderarem.

3 Et quamuis ex mente Rodriguez *citato loco*, & ex Nauar. *citato loco, & consilio,* colligi possit eos dicturos non peccare mortaliter Minoritas ex vi regulæ talia Monasteria intrando, tum quia quia istæ non sunt veræ Monachæ, nec verè Religiosæ; tum quia, vt ait Nau. *citato consilio* 82 *num.*4. verba Canonum, & legum propriè sunt accipienda: & prædictæ Moniales non sunt propriè, ac perfectè Moniales. Nihilominus ego tutius credo, ac defendo Minoritam ingredientem prædicta Monasteria indebitè, quamuis non incurrat pœnas, & censuras prædictas, tamen peccare mortaliter ob generalem prohibitionem regulæ. Quod primò probo ex verbis regulæ, quæ sunt verba generalia: sunt enim saltem verba indefinita: *Non ingrediantur Monasteria Monachorum.* Et indefinita æquipollet vniuersali, vt ait Gloss. *cap. primi. de dolo, & cont. in* 6. *verb. Termino,* & ibi cit. Rursus lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda *l. de pretio, ff. de publ. in rem. action.* Cùm ergo verba Regulæ sint indefinita, & proinde generalia, videntur generaliter intelligenda de omni Monasterio Monialium quæcunque illæ sint, dummodo viuant collegialiter. Secundò, quia finis legis est attendendus præcipuè cùm ille sit anima legis: at in Monasteriis Monialium profitentium solam castitatem coniugalem, reperitur idem finis qui reperitur in Monasteriis Monialium verarum, & profitentium castitatem omnimodam: ergo, probatur minor, quia in vtroque istorum Monasteriorum finis ob quem prohibetur ingressus, est conseruatio pudicitiæ Monialium, & vitatio periculi, vel occasionis peccandi: at iste finis æquè militat in Monialibus profitentibus castitatem absolutam, & in profitentibus castitatem coniugalem: idque siue promittant vota solemniter, siue simpliciter, siue ex vi regulæ, siue ex vi statuti: semper enim manet vtrobique idem periculum, quod est occasio peccandi. Tertiò id probo ex declaratione nostræ regulæ edita à Nicolao

III. qui exponens *citatum cap.* 11. *Regulæ* circa ingressum Monasteriorum Monialium, *in art.* 13. sic explicat prædictam prohibitionem Patris nostri Francisci: *Nos itaque generaliter id esse prohibitum de quarumlibet cœnobiis Monialium respondemus.* Quo nil clarius,& generalius dici potuit. Idem videtur sentire Collector priuilegiorum Mendicantium, verb. *Ingressus Monast. Monial. ad* §. 17. *littera C.& D.& infrà notab.* 2. *littera A.* Et ibidem ante finem, ait, non posse Minoritas ex vi regulæ intrare Monasteria Monialium collegialiter viuentium, etiamsi illæ non seruent clausuram. Quod idem docet Clypeus Monialium *in Enchirid. Minorum conclus.* 2.§. *Additio.* Et fauet Miranda *in explicatione nostra Reg. ad cap.*11. §. *Quanto a lo primero.* Vbi ait *in dicto cap.*11. *Regulæ.* prohiberi ingressum cuiuscunque Monasterij Monialium viuentium collegialiter, & profitentium Regulam approbatam ab Ecclesia, cum obedientia Religiosa. At prædictæ Moniales militares, licèt promittant castitatem coniugalem, profitentur tamen in manibus Prælatæ, & seruant obedientiam Religiosam. Denique statuta generalia Minorum edita Segouiæ dum prohibent Minoritis intrare Monasteria Monialium loquuntur similiter, & ferè ad intentum: dum dicunt, intrantes etiam Conuentus Tertiariarum collegialiter viuentium,esse transgressores nostræ Regulæ Franciscanæ.

COMMISSARIVS
Prouinciæ.

1 HOc maximè spectat ad Ordinem Minorum. Hic fit duobus modis. Primus & magis vsitatus est quando quis mittitur ad visitandum Prouinciam,& syndicandum Prouincialem. Circa quem primò nota incurrere excommunicationem illos qui prædictum Commissarium non recipiunt, vel perturbant in officio.Bullam Papæ citat Rodriguez *tom.* 1: *quæst.*

quæst. 14. *art.* 4. Secundò etiam si in litteris Generalis vt plurimum illi committitur plenitudo potestatis, non intelligitur vt possit dispensare in statutis Generalibus, neque in rebus grauibus facere ad libitum inconsultis Diffinitoribus Prouinciæ: neque vt possit creare confessores, prædicatores, &c. sed attendenda est illa plenitudo potestatis, & mensuranda ad finem, visitationem scilicet; vt quo ad visitandum, & concernentia visitationem, habeant Commissarij plenam potestatem, vocandi scilicet, cogendi, &c. Videant illi sibi prohibita in statutis Generalibus. Et nouissimè R. P. Vicarius Generalis Antonius Treio, circa hoc fecit specialem declarationem.

2 Secundus modus Commissarij Prouincialis in Ordine Minorum est quando Generalis, vel Commissarius Generalis propter distantiam, vel confidentiam alicui Prouinciali actuali pro suo triennio dant commissionem particularem vt vltra iurisdictionem ordinariam Prouincialis habeant commissionem pro dispensandis aliquibus specialibus: & tunc videndus est tenor concessionis. Si enim solùm dicat quòd concedit illi plenitudinem potestatis, committitur illi vt possit dispensare solùm in illis statutis in quibus potest Generalis, vt dandi licentiam extra Hispaniam, vel ad Curiam Romanam & similia. Non possunt tamen tales Prouinciales facere id quod statuta Generalia decernunt vt fiat cum Diffinitoribus, vel cum Capitulo, verbi gratia, non possunt priuare Guardianum, priuare incorrigibilem habitu, quemadmodum potest Generalis, de quo infrà verbo *Generalis.* Imo neque potest facere contra statuta Prouincialia absque consensu Prouinciæ, vt decernunt statuta Generalia Salmanticensia *cap.* Rodrig. *cit. q.* 54. *art.* 1. *tom.* 1.

ADDITIO.

Vide infrà verb. *Prælatus. num.*4. 5. & 12.

IAM olim dixi hoc officium (saltem sub hoc nomine) esse proprium pro Ordine Minorum. Vltrà vero olim dicta, addo.

1 Quòd Greg. XIII. in sua Bulla, quæ incipit: *Quoniam nostro Pastorali*, inter alia circa hos Commissarios ordinat, ac iubet, vt nullus Prouincialis possit mutare illa quæ salubriter, & rectè ordinata fuerint à prædictis Commissariis, nisi de speciali licentia Ministri Generalis, (idem dic de Commissario Generali) qui prædictum Commissarium instituit. Et addit Sum. Pontifex quòd factum in contrarium sit irritum, & nullum: vltra excommunicationem ante contra talia mutantes fulminatam. Eandémque censuram fulminat contra quosuis Religiosos, vel Religiosas Prouinciæ, qui prædictis Commissariis resistere, vel se opponere ausi fuerint.

2 Prædicti Commissarius, seu Visitator non habet votum, seu suffragium electiuum in electionibus Prælatorum, Ministri scilicet Guardiani, Abbatissæ, & similium, quia non est Prælatus ordinarius, sed delegatus. Si tamen Prælatus Generalis prædictos Commissarios mittens illis in scriptis, concedat, quòd possint ferre suffragia in dictis electionibus, tunc poterunt habere tale suffragium; sic enim statutum est in Statutis generalibus Salmanticensibus, *tit. de Commissariis Prouinciarum, fol.*98. Quod puto niti huic fundamento. Nam sicut ex iure Canonico elector impeditus potest mittere Procuratorem, qui suo nomine in loco electionis pro se impedito suffragium ferat: ita Prælatus Generalis impeditus, neque veniens ad Capitulum, vel congregationes, in quibus habet suffragium electiuum, potest committere huic Commissario Prouinciæ, vt tamquam procurator pro se suffragium ferat in illis electionibus

quibus

quibus ipse Prælatus Generalis non interuenit.

3 Quid si ipse Prælatus Generalis, qui misit hunc Cõmissarium Prouincialem, postea veniat ad Capitulum, vel congregationem, & ibi simul adsit cum suo Commissario Prouinciali: an possit talis Prælatus Generalis ibi ferre suum suffragium ex officio ordinario: & possit prætereà dicere suo Commissario vt etiam ferat suffragium in electionibus, & sic dent suffragium generalis simul, & Commissarius Prouinciæ? Saluo meliori iudicio, credo quòd non potest id committere tali Commissario in sua præsentia. Moueor, quia verba prædicti Statuti Salmanticensis solùm videntur loqui de dando suffragium tali Commissario in absentia Prælati Generalis, quando scilicet Prælatus Generalis nõ præest electionibus, sic enim habet statutum loquens de Cõmissario Prouinciali: *No tendrà voto &c. sino es que el Prelado General que le embió le dá particular facultad para ello, pero podrerá procurar que no se elija alguno.* Nota vltima verba, quibus ait, posse Commissarium Prouincialẽ impedire, ne aliquis indignus eligatur: ergo loquitur de Commissario Prouinciali, quando ipse est Præsidens in electionibus, absente Generali Prælato: nam quando Generalis Prælatus adest, & præsidet, Commissarius Prouincialis non impedit, neque dirigit, nec gubernat. Secundò, quia si prædictus Prælatus Generalis concedit suo Commissario Prouinciali vt pro se det suffragium sicut Procurator, vt diximus: Procurator non dat suffragium, præsente suo Prælato, cuius fuerat Procurator, vt patet, aliàs vnus capitularis daret duo suffragia. Tertiò, quia hoc dato pateret locus fraudi, ac dolo: posset enim Prælatus generalis mittere tres, vel quatuor Commissarios ad vnam tantùm Prouinciam nimis dilatatam, maximè quando iturus est in alias partes negotiis vocantibus, & tunc in ista Prouincia, in qua tres, vel quatuor fuere Commissarij Visitatores, ipse Prælatus Generalis poterit præsens ferre suum suffragium, & simul committere tribus illis Visitatoribus Commissariis, vt ferant suffragium in electionibus. qua enim ratione potest id cõmittere vni, potest & committere

mittere aliis, qui fuerunt veri Commissarij Visitatores: & sic accrescere faciet tria, vel quatuor suffragia in electionibus, quod vt plurimum non erit in bonum Prouinciæ: vel saltem inquietudo maxima poterit inde resultare.

COMMVNICARE.

Vide infrà verbo *Sacramentorum administratio, à n. 4.*

COMMVNICATIO Priuilegiorum.

Vide infrà verb. *Priuilegium à num.* 19. *& sequentibus.*

1 ORdines Mendicantes ob varias iam concessiones communicant omnes ad inuicem in priuilegiis scriptis, vel per viuæ vocis oraculum, ita vt concessum, vel concedendum vni; concedatur & aliis. De quo latè Rodriguez citans concessiones seu confirmationes *tom.* 1. *quæst.* 55. Sunt verò Ordines Mendicantes hi; Prædicatorum, Minorum, Eremitæ S. Augustini, Carmelitæ, Serui B. Mariæ, Minimi, Societas IESV, S. Hieronymi Iesuatorum, Carmelitæ discalceati, & hi omnes participant etiam priuilegia aliorum Ordinum non Mendicantium, Hospitalium, Congregationum, Confraternitatum illarúmque personarum, etiamsi prædictis sint concessa viuæ vocis oraculo. Compend. Societatis IESV ver. *Communicatio priu l.* §. 2. 3. *&* 5. *&* 6.

2 Cæteri Ordines non Mendicantes videant quid possint: ego verò audio iam omnes ferè participare in omnibus cum Mendicantibus, de quibus in particulari. Rodr. *cit. quæst.*

3 Moniales S. Claræ, primæ & secundæ regulæ. Item Dominicanæ, gaudent priuilegiis concessis Minoribus, ac Dominicanis. Rodriguez *citat. quæstion. art.* 13. & è

& è contra Minores gaudent omnibus priuilegiis concessis ipsis Monialibus S Claræ. Compend. ver. *Communicatio priuil.* §. 14. vide etiam infrà ver. *Moniales, num.* 31.

4 Tertiariæ Moniales viuentes in Congregatione, si sint subditæ Minoritis gaudent illorum priuilegiis: Si verò illis non sunt subditæ, non participant Minorum priuilegia. Rodriguez *artic.* 14. & Miranda *quæst.* 2. *de Monialibus art.* 4. *concl.* 6. vide infra verbo *Tridentin. num.* 3. & 8. Et adde quòd quæcumque Moniales fuerint commissæ regimini Minorum, etiam si non sint S. Claræ, neque Tertiariæ, gaudent illorum priuilegiis concessis, & concedendis. Compend. Minorum ver. *cit.* §. 4. vnde Moniales Conceptionis in Hispania, quæ non sunt S. Claræ: & Moniales S. Ioannis in oppido de Estremoz in Portugallia, quæ etiam non sunt S. Claræ, quia tamen sunt subiectæ regimini Minorum, gaudent omnibus priuilegiis Minorum modo prædicto. Et idem dices de aliis si quæ fuerint huiusmodi.

5 Patres Societatis IESV habent aliqua priuilegia cum limitatione, ne scilicet illis aliqua Religio communicet. Vt quod possint illorum Religiosi ordinari absque interstitiis, & extra tempora absque examine de cantu à quouis Episcopo: & similia. Quod verò non obstante tali restrictione cæteri Mendicantes communicent; etiam in illis priuilegiis tenet Rodriguez *citata quæst.* 55. *art.* 17. & Frater Ioann. à Cruce *in sua Epitom. priuileg. lib* 2. *cap.* 4. § 2. *sequitur*: propter amplam confirmationem, & extensionem priuilegiorum factam à sequentibus Pontificibus. At negat Suarez *tom. de legib. lib* 8. *cap.* 17. *prope finem*: & ego propter rationes ipsius efficaciores cum eodem sentio. & sic consulo abstinendum.

Illud verò omnes concedunt quod quando Summ. Pontifices concesserunt priuilegia Societati IESV, tali modo vt subditi illius non communicent illis nisi concedantur illis à suo Generali: hæc limitatio non ligat alios Mendicantes: sed inconsulto suo Generali gaudent

gaudent illis priuilegiis. Tenet Miranda *tom.* 2. *q.* 46. *art.* 6. *ad finem.* & alij.
6 Communicatio priuilegiorum intelligitur de priuilegiis concessis tum Ordini in communi: tam Religiosis in communi: tum domibus seu Conuentibus: non verò de priuilegio concesso vni Religioso in particulari. Miranda *cit quæst.art.*7. & alij. vnde concessa vni Conuentui vnius Religionis, conceduntur toti Ordini illius Conuentus. Et proinde ratione illius Conuentus & Ordinis communicant omnes participantes. Est communis: & in praxi propter priuilegium concessum à Clement. VIII. Conuentui S. Stephani Salmanticensi Prædicatorum, vt recipiant Nouitios absque præuia 'informatione facta (de quo infrà ver. *Nouitius*) tota Religio Prædicatorum gaudet illo priuilegio: & gaudent proinde omnes alij Mendicantes. Indulgentia tamen concessa vni Conuentui non sic communicatur ab aliis: quia Indulgentia non est priuilegium. Vnde Indulgentia nostræ Portiunculæ non communicatur aliis Ordinibus Mendicantibus.
7 Concessa Ordini Prædicatorum pro festiuitatibus sanctorum illius Ordinis Dominici, Thomæ, & cæterorum: sunt etiam concessa Ordini Minorum pro festis similiter sui Ordinis, etiam si Franciscani canonizati sint plures: hoc præcipuè intelligitur pro suspensione interdicti, de quo infrà. Sic Iulius II. concessit apud Rodrig. *cit.q.art.*10.
8 Quando priuilegium vni Ordini concessum repugnat obseruantiæ alterius Ordinis, iste Ordo cui repugnat non potest vti illo priuilegio. Greg. XIV. apud Rodrig. *art.*22.
9 Si vna Religio participat priuilegium alterius Ordinis cui primò fuit concessum, ista Religio participans potest se defendere per tale priuilegium contra illum Ordinem cui tale priuilegium fuit primò concessum? iam enim tale priuilegium factum est proprium istius secundi Ordinis per concessionem Papæ. Rodrig. *art.*21. Exemplum. Si priuilegium non ædificandi intra canas 300. fuit primo concessum Minoritis,

tis, vt prope illorum Conuentus id non fiat: postea si Minoritæ velint ædificare prope Minimos intra dictum spatium, Minimiq; defendent se contra Minores per idem priuilegium primò concessum Minoribus: quia iam illud factum est proprium Minimorum per communicationem: neque hoc est priuilegiatum agere contra priuilegium, vt dicetur infra verb. *Priuilegium.*

Hoc tamen non habet locum quando familiares vnius Ordinis gaudent priuilegio alicuius Ordinis dependenter ab illo Ordine: non enim familiaris potest se defendere contra Ordinem cuius est familiaris: quia priuilegium illud non est factum proprium illius familiaris; quemadmodum priuilegium factum est proprium Ordinis secundi participantis.

10 Religiosi communicantes in priuilegiis non proinde communicant in pœnis, & prohibitionibus alterius Ordinis. Vt si in vna Religione lata sit excommunicatio Papæ contra subornatores: hæc non extenditur ad alios Ordines, quia excommunicatio non est priuilegium neque fauor, sed pœna. Et odia sunt restrigenda, & fauores ampliandi. Capucin. *Addit. ad Compendium,* 1. *par. fol.* 201.

11 Quamuis vna Religio non vtatur vno priuilegio sibi concesso ob non vsum, vel quid simile: potest tamen alia Religio communicans vti illo priuilegio; Papa enim non concedit vsum priuilegij: sed ius vtendi illo priuilegio. Mirand. *cit. quæst* 47. *art.* 8. Si autem aliquod priuilegium in aliqua Religione legitimè sit præscriptum, nec positum omnino in vsu, non poterit illo vti talis Religio. Vtetur tamen alia Religio etiam participans in qua non est præscriptum. Rodriguez *cit. q.* 55. *art.* 19. Cætera vide infrà verbo *Priuilegium à num.* 18. *& sequentibus.*

CON

CONCEPTIO DEIPARÆ MARIÆ.

Vide omnino infrà verb. *Hæresis numer.* 8. & verb. *Interdictum num.* 3.

VIso quòd hæc materia sit valde pertinens ad Religiosos propter Bullas Pontificias denuo editas circa illam; non erit præter intentum, neque inutile sequens adnotatio.

Igitur tribus, vel duobus abhinc annis, quidam Doctor Hispanus Cæsaraugustæ, parùm doctus, vel saltem parum deuotus erga Deiparæ Matris immaculatam Conceptionem, inter alias absurdas propositiones quas euomuit, fuit hæc vna: videlicet, esse omnino illicitum, & nullo modo tolerandum, facere iuramentum, vel votum publicum in Academiis, vel confraternitatibus, vel in populo communi, per quod talis Academia, confraternitas, vel communitas iurent, & voueant se defensuros quoad poterunt, Deiparam caruisse pecato originali. Ego tunc de mandato Superiorum respondi vt potui ad illas omnes propositiones & præcipuè quæstionem tractaui, in qua probaui prædictum iuramentum, & votum esse licitum, & laudabile & carere vmbra peccati: & quoniam video deuotionem illam iurandi alicubi practicari, & incrementa suscipere, volui hoc loco per summam ponere id quòd olim fusiùs dixi ad prædicti iuramenti defensionem, & incrementum.

1 Prædictum iuramentum, & votum esse licitum, & laudabile: probo primò Theologicè. Nam illud quod est materia voti, est etiam materia iuramenti, vt videri poterit apud Theologos, in materia vtriusque, maximè Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 1. *& seqq.* & alios, maximè Sayro *lib.* 8. *Clau. Regia cap.* 7. vbi agit de Iuramento, & *lib.* 6. *cap.* 3. vbi agit de Voto: & probatur, quia omne votum potest iuramento confirmari: ergo materia

ria vnius, eſt etiam materia alterius. Conſtat verò apud omnes actum pium, religioſum, & laudabilem eſſe materiam voti: ergo talis actus erit etiam materia iuramenti. Tunc ſic: ſed iurare, vel vouere me defenſurum opinionem Scoti circa carentiam peccati originalis in Deipara, eſt actus pius, religioſus, & laudabilis: ergo eſt materia iuramenti: probanda eſt minor per partes.

2 Quod ergo prædictum iuramentum ſit actus pius: probo: quia virtus, pietas, eſt quæ colit Deum, parentes, & alios habitos loco parentum, vt Doctores fatentur, & Calepinus hoc verb. *Pietas.* Sed Deipara habita à nobis loco parentis honoratur, & colitur, dicendo illam caruiſſe originali, vt conſtat, & è contra, non colitur, dicendo illud habuiſſe: ergo defendendo illam ab originali, eſt actus pius. Secundò, probo ex dicto Sixti V. Sum. Pontificis, qui in Bulla relata à Rodrig. in Bullario, *fol.* 1143. vbi concedit Minoritis poſſe recitare Officium cum octaua in feſto Conceptionis, prius ibi vocans Conceptionem Deiparæ puriſſimam: & hanc peterent Minoritæ celebrare cum octaua: ait Papa: *Nos tam pium, & laudabile propoſitum fouere volentes, &c.* Ecce Sum. Pontifex vocat actum pium, velle celebrare Conceptionem iſtam vt puriſſimam.

Quòd verò defendere Deiparam ab originali, permittente, & fauente Eccleſia, ſit actus Religioſus, tenet expreſſe Bellarminus *tom.* 1. *controu. lib.* 3. *de cultu Sanctorum*, *cap.* 16. *§. Neque rationes.* Vbi ait colere Sanctos eſſe actum duliæ, & Religionis, non vt ſumitur Religio ſtrictè, ſed vt Religio communis, quæ reſpicit etiam Sanctos. Quis autem neget, defendere Deiparam ab originali eſſe cultum illius, & decorem illius? Cùm ſit potius macula, ſeu renouare maculam illius, dicere quod fuerit illo infecta? quòd denique iſte actus ſit laudabilis, iam patuit ex Bulla citata Sixti V. vbi dicere Officium de puriſſima Conceptione, vocat actum pium, & laudabilem. Et confirmantur hæc omnia: nam ſi laudare aliquem Sanctum, quod nunquam peccauerit mortaliter, actualiter, vel quod raró

peccauerit, est actus pius, & laudabilis: talis etiam erit asserere Deiparam nunquam habuisse peccatum etiam actuale, vel originale.

3 Secundò principaliter probatur quòd talis actus sit materia voti, & iuramenti, applicando cæteras conditiones requisitas ad materiam voti, & iuramenti. Prima est quòd non sit de materia impossibili. Secunda, quòd non sit de re indifferenti. Tertia, quòd non sit res mala. Quarta, quòd sit res melior quàm opposita. Quinta, quòd non sit impeditiuum maioris boni. Quæ omnes conditiones reperiuntur in asserendo Deiparam caruisse originali. Nam hoc nō est impossibile, vt Scotistæ probant fuisse Deo possibile: nec Thomistæ negant. Secundò, hic actus non est res indifferens ad bonum, & malum: sed resolutè est actus pius, laudabilis, vt suprà vidimus. Tertiò, non est res mala ob proximè dicta, sed bona, & laudabilis, permittente Ecclesia, imò fouente. Quartò, iste actus, dicere Deiparam caruisse originali, est melior ad honorem Deiparæ, quàm oppositus, nempe asserere illud habuisse. Quintò, iste actus non est impeditiuus maioris boni, tale enim bonum non dabitur: ergo iste actus est materia voti, & proinde iuramenti: ac proinde valde licitus, & honestus.

4. Tertiò, probatur ex praxi: multis enim iam ab hinc annis, ducentis videlicet, nobilis Academia Parisiensis in more habet tale iuramentum postulare ab omnibus Doctorandis, vt multi Doctores referunt tanquam rem toto orbe notissimam, maximè Canisius *lib. 1. de Beata Virgine, cap. 7. fol. 36.* Et de Aliis Academiis refert etiam Suarez *tom. 2. de Incarnat. disputat. 3. sect. 2* Et in aliis communitatibus, vt Cæsaraugustæ, Eboræ à senatu sæculari, id est, à Camera in maiori Ecclesia congregata: & alibi. Iam verò mirum est, quòd si tale iuramentum, vel votum est malum, vel peccatum inuoluens, tot ab hinc annis tot Doctores Parisienses, tot viri doctissimi aliarum vrbium tale peccatum non cognouerint, nec aduerterint, & quod maius est, tot Summi Pontifices à tot annis illud scientes tale iuramentum non prohibuerint, tam-

quam

quam malum Ecclesiæ. Et tamen constat nihil horum euenisse.

5 Quartò probatur ex miraculis factis à Deo ad confirmandam istam actionem, defendendi scilicet Deiparam ab originali. Refert Bernardinus de Bust. in suo Marial. *serm.7.de Conceptione 2. p.fol. 28. col.2.* Quòd quidam Pater doctissimus ex familia Dominicana, cùm prius valde impugnaret Conceptionis immunitatem, in morbum incidisset, cúmque spem vitæ non haberet ob morbi grauitatem, votum fecit de mutanda opinione, & Deiparæ immunitate defendenda absque originali, si tamen obtineret salutem: & statim conualuit à morbo. *Et serm. 9. de Concept. part. 3.fol. 40. littera I. 1. parte*, refert illud ferè simile de quodam viro pio, ac deuoto, qui infirmatus ad mortem, iussit apponi in limine domus suæ scriptam tabulam, qua dicebatur Deiparam caruisse originali; quo facto sanitati redditus est. Tertium adhuc patentius miraculum refert noster Cartagena *tom. 1. B. Mariæ, libro.1. hom.19. prope finem*, vbi dicit nostrum magnum Alexandrum de Ales, cùm adhuc esset Doctor sæcularis, impugnasse immunitatem Virginis ab originali: cúmque paulò post infirmaretur ad mortem, desperata sanitate, votum vouit, quòd si à morbo sanaretur, illam defenderet; sanitatem obtinuit. Quid potest ampliùs desiderari. Ecce tria miracula facta in fauorem huius actionis, qua defenditur Deipara ab originali. Et quod adhuc maius, & clarius est, ecce tantus Doctor qualis fuit Alexan. Ales, fecit hoc votum; non vtique facturus, maximè morti proximus, si videret actum istum esse malum, vel non esse materiam voti. Quod si est materia voti, & vtique etiam iuramenti, vt suprà visum est. Vltimum miraculum est, quod refert Petrus Nunnez à Castro in suo Sancturali Seraphico, *fol. 79. col. 2 in fine*, de imagine lapidea, quæ Parisiis eunti ad disputationem publicam nostro Scoto pro defensione illius ab originali, & ipsi Scoto illius opem inuocanti, imago lapidea caput inclinauit. Cùm ergo Deus non confirmet opus malum miraculis, sed potius puniat

publicè aliquando : sequitur non esse illicitum tale iuramentum, vel votum emittere Academiis, confraternitatibus,& communitatibus, quibuscunque etiam sæcularibus : sed potius esse opus pium, honestum, ac proinde meritorium:per quod non est mens reprobare, vel infamare opinionem D. Thomæ ab Ecclesia permissam cum moderatione tamen à Summo Pontifice Paulo V. nuper opposita. Hæc sufficiant pro nunc:multa enim de hoc ipso dixi olim, & possem dicere. Et hæç dixi ad tollendum metum volentium prædictum exigere, vel constituere iuramentum, aut votum.

6 Redeuntes tandem ad nostrum intentum, & morem compendij, (quod non omisimus) in hoc Regno Portugalliæ, anno 1619. mense Maij. de mandato supremi, & Generalis Inquisitoris edicto publico, ex decreto(sicut aiebat edictum) Sum.Pontif. Pauli V. Pontificis maximi, condemnata fuit ista propositio inter alias ; videlicet. *Festum Conceptionis immaculatæ,etiam in particularibus Ecclesiis inconsulto Pontifice quondam institutum, sic eius immunitatem ab originali conuincit, vt ei falsitas subesse non possit. Vnde quamuis eam de fide institutio huiusmodi festi definire non potuerit,inter veritates tamen ad fidem pertinentes collocauit. Quare verum subiret martyriū, qui pro defensione eius moreretur.* sic ibi. Et meritò quidem damnata est prædicta propositio:tres enim in summa continet errores. Primus est, quòd non possit subesse falsum opinioni Scoti de immunitate Deiparæ ab originali. Est enim manifestus error etiam in Logica, & Philosophia,nam si talis immunitas Deiparæ adhuc est sub opinione, & Summi Pontifices, & omnes Doctores etiam Scotistæ, illam appellent opinionem, & non definitionem, neque certitudinem scientiæ,error est, etiam in Logica,dicere huic opinioni non posse subesse falsum, quemadmodum potest euenire in quauis opinione quandiu pro opinione reputatur. Vide infrà verb.*Hæresis n.8.* Secundus error propositionis fuit,dicere quòd celebratio festi Conceptionis in Ecclesiis,collocauit opinionem Scoti inter veritates Fidei, licèt non fuerit definita de Fide. Si enim per te) ò

Author

Author propositionis) ista opinio est collocata inter veritates Fidei: ergo iam est de Fide. Non enim video, imò nec intelligo discrimen inter hoc quod est, rem collocari inter veritates pertinentes ad Fidem, & rem esse de Fide. Opinio autem Scoti de Fide nullo modo est. Et proinde author ipse sibi est contrarius dum dicit opinionem Scoti non esse de Fide, & collocari inter veritates Fidei. Tertius tandem error dictæ propositionis fuit, quòd hodie moriens pro defendenda Deipara ab originali, verum subiret martyrium. Est, inquam, error, quia cùm prædicta propositio non sit de Fide, non potest dici Martyr occisus pro illa non definita de Fide.

7 Obiicis; non solùm est verè Martyr moriens pro defensione Fidei Theologalis: sed etiam moriens pro quauis virtute, vt pro castitate, immunitate Ecclesiæ, & similibus, vt omnes Doctores fatentur, & seruat praxis Ecclesiæ in canonizandis Sanctis Martyribus: at suprà dictum est; defendere Deiparam ab originali esse actũ piũ, religiosum, laudabilẽ, & proinde est actus virtutis. Ergo moriens pro isto actu, moritur pro actu virtutis, & proinde est verè Martyr. Respondeo, Papam ibi propriè damnare illud dictum ad mentem Doctoris, cuius mens fuit dicere taliter morientem mori pro defensione Fidei: constat hæc mens authoris, quia paulò ante dixerat opinioni Scoti non posse subesse falsum: dixerat item hanc opinionem Scoti esse collocatam inter veritates ad fidem spectantes, cùm ergo dixit morientem pro hac veritate fore Martyrem, intellexit, quia moriebatur pro Fide, vel pro re quæ apud illum erat ferè de fide. Et hoc præcipuè voluit Papa damnare, dicens talem non esse Martyrem mortuum pro Fide. Secundò dico, neque taliter morientem esse verè Martyrem, licèt moriatur pro actu pio, religioso, & actu qui aliàs est actus virtutis. Virtus enim pro cuius defensione moriens, dicendus est Martyr, debet esse virtus certa, & omnino indubitata, cui ex parte materiæ, vel obiecti nõ possit subesse falsum: qualis est castitas, immunitas Ecclesiæ, prudens obiurgatio vitiorum, sicut in Ioan. Baptista, quia in

his actibus virtutum non potest subesse falsum: cũ sint virtutes indubitatæ. Si verò actus sit dubius, seu opinatiuus; vel virtus aliqua nitatur opinioni, tũc actus aliquis exercitus ab aliquo circa talem virtutem putatam, erit quidem pius, laudabilis, & meritorius: saltẽ ex bona fide operantis, non tamen erit actus virtutis, certæ, & in dubitatæ, cui ex parte materiæ non possit subesse falsum. Et proinde talis actus sufficiet ad meritum, non verò sufficiet ad martyrium: pono exemplum. Iustus aliquis requiritur ab hæreticis, vt faciat certum opus quod aliàs est licitum, & potest fieri, vel saltem non certò constat esse peccatum: taliter iustus renuit facere putãs inuincibiliter quòd illud facere, sit peccatum: & ideo dicit se velle mori pro omissione illius actus faciendi, quam omissionem pro tunc putat esse actum virtutis: taliter moriens ex pate subiecti sui ipsius operantis bona fide propter Deum habebit meritum virtuosum (vt ita dicam) ex opere operantis, non tamen erit Martyr verus, quia ille actus, non est actus virtutis à parte rei, cui ex parte obiecti potest subesse falsum. Eodem modo colens Deiparam vt carentem originali, facit actum pium, & virtuosum: quia tamen hic actus non cadit supra obiectum indubitatæ virtutis, sed opinatiuæ, seu quæ est sub opinione, cui proinde potest ex se subesse falsum non sufficiet ad martyrium, licèt sufficiat ad meritum ex pia intentione operantis, & propter magnam probabilitatem opinionis Scoti tot miraculis, & Doctoribus confirmatam: quæ miracula Doctores, & rationes & fauor Ecclesiæ multum iuuant, vt sequens opinionem, & defendens Deiparam ab originali, dicatur piè, prudenter, religiosè, & proinde virtuosè operari. Non tamen iste actus virtutis erit sufficiens ad martyrium, quia non exercetur circa virtutem indubitatam, sed fundatam in opinione. Martyrium enim non attenditur penes intentionem morientis, sed penes opus indubitatæ virtutis, pro qua moritur.

8 De moderatione verò circa opinionem D. Thomæ in publico non defendendam; vide quæ dixi olim ver. *Prædicatores*: An verò possint in concione refutare

tare opinionem D. Thom assignando rationes contra illam, iuxta Bullam Pij V. ibidem citatam, vidi postea Comitolum è Societate IESV, qui *libr. 6. Respons. Moral. quæst. 40.* ponit casum sequentem, qui contigit in ciuitate Perusij in Italia, in quo ipse fuit vocatus iudex. Quidam concionator in concione dixit: Deiparam caruisse originali: & aliquibus rationibus probauit: simúlque subdocuit qualiter posset infirmari argumẽta partis oppositæ: at consideratè non fecit mentionem expressam argumentorum partis oppositæ, quæ tamen ex dictis à se poterant dissolui. Fuit accusatus talis prædicator apud Vicarium Generalem tanquam violator Bullæ Pij V. quo citato ait Comitolus in concilio Theologorum ad id vocatorum se adfuisse, & suffragium dedisse, quòd prædictus concionator non violauerit Bullam Pij V. Non enim disputauit proponendo clarè argumenta opposita, quod solùm prohibet Pius V. Solùm enim prohibet ne rationibus confirmemus opinionem Scoti adducendo, & soluendo argumenta contraria. Per accidens verò erit si probando opinionem Scoti non citando argumenta contraria, dicamus aliqua vnde soluantur opposita argumenta. Nam, vt bene ait Comitolus, semper in confirmatione vnius opinionis, siue in confirmatione vnius partis quæstionis virtualiter continetur infirmatio partis oppositæ: & hanc confutationem tacitam seu virtualem non prohibet Pius V. si argumenta contraria taceantur: nec probationes adhibeantur ad soluenda opposita argumenta directè. Et concludit Comitolus prædictum concionatorem fuisse absolutum, & innocentem quoad hoc iudicatum.

9 Tandem Gregor. XV. anno 1622. die 2. Iunij, sub excommunicationis sententia, & aliis pœnis mandauit ne opinio D. Thom. etiam in priuatis colloquiis, vel scriptis prædicetur, vel defendatur. Et quòd omnes recitantes D. Officium illa die, dicant in officio sub nomine Conceptionis, & non Sanctificationis: quicunque illi sint Clerici, vel regulares.

CONCILIVM TRIDENTINVM.

Vide infrà *Tridentin. Concil.*

CONFESSOR REGVLARIS, eiusque præsentatio.

1 SEmel legitimè præsentatus,& approbatus, non tenetur amplius eidem Episcopo se pręsentare: neque idem Episcopus potest illum amplius reprobare. Secus si culpæ superueniant. Henriq. *lib.3. de pæn. cap. 6. §.6,* cum multis citatis in gloss. Episcopus tamen successor potestiterum examinare iam approbatum. Henr. *ibid. littera* S. & est communis.

2 Quando Episcopus, sine causa,vel maleuolè repellit à confessionibus Regularem præsentatum,clarè idoneum,vt graduatum in Theologia vel similem,talis repulsus manet approbatus ab ipso Papa, & ipso iure. Henriq.*cit. c.6.§.4.*& Rodrig.*tom.1.q.59.art.1.*

3 Si Episcopus sine causa, & pro consuetudine regulares clarè idoneos non approbet, nisi ad tempus vnius anni. Et hoc faciat omnibus: possunt tales idonei non stare illi approbationi annuali, sed habere se pro approbatis in perpetuum. Rodrig. *cit. q art* 8. *cum* Henriq. *cit. loco.* Secus si talem approbationem annualem det propter sufficientiam examinati quoad vsque plus discat. Aut si id facit vt restringat pro vno oppido, vel pro solis fœminis: vel certo genere hominum. Talis enim restrictio fundata in insufficientia examinati, valet. Rodriguez vbi proximè *articulo* 4. Si verò clarè idoneum Episcopus approbet pro solis hominibus, non verò pro fœminis, eo quòd non habeat quadraginta annos ætatis, ait Vega verbo *Confessor casu* 7 quod validè poterit fœminarum confessiones audire: & quod de hoc consuluit viros doctos.

4 Regu

4 Regularis approbatus pro vna Diœcesi non manet approbatus pro alia,vel omnibus : sed indiget approbatione secundi Episcopi. Per Bullam tamen Cruciatam vel Iubileum, vel aliam similem generalem per quam conceditur electio Confessoris approbari potest prædictus confessor in vna Diœcesi approbatus, eligi in aliis pro tunc tantum. Henriq. *cit. c.*§. 7.

5 Confessor approbatus pro vna Diœcesi exiens ab illa, potest alibi audire confessiones viuentium in illa Diœcesi pro qua est approbatus, si illuc accedant Rodrig.*tom.* 1. *q.*60. *art.*5.

6 Idem Confessor Regularis potest in Diœcesi pro qua est approbatus audire confessiones omnium fidelium exterorum vndequaque venientium. *art.* 6.

7 Confessores Societatis IESV, & cum illis communicantes, itinerantes siue mari, siue per terram;quamuis per aliquot dies morentur in aliquo loco (non repugnantibus Parochis) possunt prædicare, & audire confessiones fidelium, etiam si ibi non sint præsentati: dummodo tamen in illo loco non sit Episcopus. Quia tunc illius licentia debet obtineri : adde quod huius rei gratia non deflectant à recto itinere. Compendium Societatis,verbo *Confessarius.*§. 2. & Henriq. *cit.cap.*6. *num.* 8. *littera I. in gloss.*

8 Regularis approbatus à suo Prælato, & Episcopo potest validè audire confessiones illorum pro quibus est approbatus, etiam contradicente Parocho, & hoc in Ecclesiis Regularibus. Rodrig. *cit. q.* 60. *art.* 4. In Ecclesiis verò Parochorum debet petere licentiam : sed quidquid sit de peccato in non petenda ibi licentia, credo quod confessio valida erit.

9 Potest Prælatus suum subditum confessorem approbatum, priuare confessionibus ob culpam : si verò existente tali priuatione confessor audiat confessiones,erunt inualidæ. Henriq. *cit. cap.*6. *n.*6. *littera T.*& Rodriguez *citata quæst. art.* 2. §. 2. *dico.* Si verò Religiosus approbetur ab Episcopo ad confessiones sæcularium,idque sine licentia sui Prælati, si in tali Ordine sit statutum annullans confessiones taliter factas ; illa-

rum absolutiones sunt nullæ: si verò in sua Religione non sit tale statutum eas annullans, prædictæ confessiones sunt validæ. Miranda *tom.* 1. *quæst.* 47. *art.* 12. ex Bulla Iulij III. At Rodriguez *cit. quæst. art.* 3. absolutè, vt videtur, tenet quòd prædictæ confessiones sunt nullæ, si approbentur inscio Prælato. Et ego idem sentio; quia Clementina *dudum. de sepulturis.* in præsentandis confessoribus Minorum & Prædicatorum, id innuit, dum ait quòd prius eligantur à Prælatis suis &c. & nimis in hoc negotio tribuit electioni, & licentiæ Prælatorum tamquam conditioni sine qua non.

CONFESSOR ERGA RELIGIOSOS.

10 DEbet Confessor Regularis pro confessionibus Regularium habere approbationem sui Prælati, vt patet: & iuxta illam pro loco & tempore se debet habere iuxta morem sui Ordinis. Vide ver. *Nouitius num.* 36.

11 In Ordine Minorum quilibet Frater approbatus est idoneus confessor pro quolibet Fratre sui Ordinis. Rodriguez *tom.* 1. *quæst. quæst.* 21. *art.* 3. Excipe tamen si in aliqua Prouincia Minorum sit statutum ne Fratres illius Prouinciæ confiteantur extra Fratres illius Prouinciæ. Per statuta enim generalia Tolletana, *titulo de absolutione* ex Clemente IV. dicitur quòd circa confessiones Fratrum seruentur statuta Religionis: ac proinde tunc confessio facta Fratri alterius Prouinciæ erit nulla: quia statuta Prouincialia sunt etiam statuta Ordinis ab illo permissa, & approbata. Idem dicendum si in aliqua Prouincia sit statum vt tales Confessores illius sint solùm Confessores pro Fratribus Sacerdotibus illius: vel pro solis Fratribus illius, tunc enim prædicti Confessores non poterunt audire confessiones Fratrum alterius Prouinciæ, neque Fratrum suæ Prouinciæ, si non fuerint Sacerdotes. At quando non est tale statutum, & consuetudo promiscua, & tolerata viget,

tiget, fiet id quod suprà citauimus ex Rodriguez.
12 Minoritis, & ferè omnibus aliis, prohibitum est confiteri Clerico sæculari, vel Religioso alterius Ordinis. At si sint extra Conuentum itinerantes, neque habent Confessorem Ordinis, & obliti sunt petere licentiam confitendi extraneo Confessori; poterunt id facere extra Conuentum, quia quando licentia datur ad itinerandum, in illa includitur licentia confitendi Sacerdoti extraneo fragilitate naturæ humanæ, & necessitate celebrandi; si tamen subditus ante egressum præuideat, tenetur petere talem licentiam.

Circa quod primò nota, quòd oblata necessitate graui celebrandi extra Conuentum si habeat peccatum mortale, & non habeat nisi confessorem sæcularem, tenetur illi confiteri: & non poterit celebrare cum sola contritione; quia hîc militat præceptum diuinum,& Ecclesiasticũ generale confitendi,quod præualet præcepto positiuo Religionis non confitendi extraneo.

Nota secundò, iuxta omnes in tali casu prædictum Confessorem sæcularem non posse absoluere hunc Religiosum ab aliquo reseruato, quia non habet ad id authoritatem: idem dic de Confessore Regulari alterius Ordinis. Sed quæris, num Religiosus hic extra Conuentum positus habens omnimodam necessitatem celebrandi, carens Confessore Ordinis: habet tamen peccatum reseruatum, & habet à suo Prouinciali authoritatem passiuam, vt absoluatur à reseruatis, toties quoties: an, inquam, hic in tali casu possit absolui à Clerico sæculari à reseruatis? hoc dubium apud nullum reperi decisum: ego saluo meliori iudicio, credo quòd poterit,& valebit absolutio ita, vt non indigeat alio recursu. Probatur,quia tunc Clericus Confessor est legitimus Confessor absoluens à mortalibus non reseruatis: maximè si ante egressum petita est ad hoc licentia sine fraude: & præterea subditus hic potest validè absolui à quouis legitimo Confessore,à reseruatis propter licentiam Prouincialis: ergo nihil deest ad validam absolutionem tunc à reseruato illo. Vide numero proximè sequenti hoc magis probatum.

13 Martinus V. concessit Patribus sancti Hieronym. in Hispan. vt existentes extra Conuentum possint eligere Confessorem Regularem, vel sæcularem, qui eos absoluat in omnibus casibus à quibus absolui possent existentes in Monasterio. In Compend. dicti Ordinis ver. *Absentes à Monasterio.* §.10. & eod. Compend. ver. *Absoluere.* § 2. illis conceditur, vt absentes à Conuentu possint absolui per Confessorem sæcularem, ab omnibus casibus excommunicationis, & aliis qualitercumque incursi reseruatis Episcopis per ius, siue per constitutiones, siue per consuetudinem. Sed nota quòd per hoc non conceditur absolutio à reseruatis Prælatis Ordinis.

14 Regularis extra Conuentum habens licentiam confitendi cuiuis Confessori approbato, potest confiteri Confessori alterius Ordinis, qui est Confessor tantùm Fratrum, & non sæcularium. Nam Concil. Trident. *sess.*23. *cap.*15. quando in Confessore requirit approbationem Episcopi, loquitur tantùm de confessionibus sæcularium etiam Sacerdotum. Nihil verò loquitur de confessionibus Religiosorum adinuicem, vnde cùm talis Confessor, de quo proximè, sit approbatus pro Regularibus, & prælatus subditi id non vetet, imò virtualiter permittat in illo verbo generali (*Confessori approbato*) valida videtur talis confessio. Si verò non fuerit prædictus Regularis Confessor Fratrum in suo ordine: tunc non poterit, quia est simplex Sacerdos. Rodriguez *tomo prim. quæstion.* 62. *articul.* 4. & clarius Nauarr. *in Summ. Latina capit.*4 §. *in postrema.* Et Suarez *tom. de pœnitent. disputat.* 28. *section.* 4. *numero quinto*, vbi ait cum Nauar. posse Prælatum dare licentiam subdito itineranti, vt confiteatur ciuilibet Sacerdoti idoneo, non approbato ab Episcopo: quibus verbis innuunt ambo posse Prælatum dare licentiam subdito itineranti, vt confiteatur simplici Sacerdoti aliàs idoneo, non approbato ab Episcopo. Idem tenet Fr. Ioan. à Cruce *in sua Epitom. priuil. lib.*1. *cap.*6. §. *Nota idoneum.* & Vega Minimis *in Sum.* 1. *par. verbo Confessor, casu* 2.

At

At non possum consentire cum eo quod ait Vega, *citato loco, casu.* 3. videlicet, quòd si Prælatus mittat extra Conuentum duos Fratres quorum neuter est Confessor Fratrum, sed sunt Sacerdotes simplices ambo, posse hos ambos extra Conuentum se audire de confessione adinuicem, ex virtuali licentia Prælati iubentis illos itinerari. Et arguo ad hominem, quia ille *citato casu* 2: *præcedenti*, ait non posse Fratrem itinerantem confiteri alteri Religioso alterius Ordinis nisi sit Confessor Fratrum: ergo neque id poterit facere cum Religioso eiusdem Ordinis qui non est Confessor Fratrum. Si verò instes; quod potest Prælatus ex Nauarr. & Suarez *citatis proximè*, dare licentiam subdito itineranti vt confiteantur Clerico non approbato, ac proinde poterit dare licentiam virtualem, vt confiteatur Regulari simplici Sacerdoti eiusdem Ordinis. Respondeo primò attendendam esse praxim Religionis: in nostra enim Franciscana, in qua frequentiores sunt egressus similium Fratrum Sacerdotum simplicium, hoc nunquam vidi practicari, & res omnino noua apud nos videbitur: maximè quia Guardianus apud nos non potest facere cum sua licentia Confessores Fratrum, sed id solus Prouincialis potest facere. Dico secundò quòd si in aliqua Religione vel Prouincia, obtinuit consuetudo ita faciendi non condemnabo, quia habet supradictum fundamentum pro se sumptum ex Nauarr. & Rodriguez, & Suarez. Et præterea illud pro tunc non est Prælatum localem approbare in Confessorem absolutè: sed vti epichea, & vti illo quod secundùm ius commune aliàs posset facere nisi foret restrictum, sed pro nunc videtur concessum. Sed tamen, vt dixi, apud Franciscanos non consulo propter rationem tactam, & inauditam consuetudinem.

15 Potest Confessor Regularis ex Mendicantibus semel in vita, & in articulo mortis suos consubditos absoluere ab omnibus casibus, & peccatis plenariè nullo casu excepto cum omnimoda authoritate: ac dispensare cum illis in omni irregularitate excepta illa quæ oritur ex homicidio voluntario, & bigamia, & mutila

mutilatione membri. Et idem possunt circa Moniales, & Nouitios habentes propositum profitendi. Rodr. *tom.1. quæst 62. art.6.* & Compend. D.Hieronym.verbo *Indulgent plenaria* §.7. addit quòd cùm aliquis Fratrum in dementiam siue letargum inciderit, vel loqui non poterit, quiuis presbyter Regularis, vel sæcularis tunc illum absoluat pro ista concessione. Addit tamen Collector Priuilegiorum Minorum verbo *Absolutio extraordinaria quoad Fratres*, quod vt tunc licitè detur absolutio debet interuenire licentia Prælati. Circa Moniales verò Sanctæ Claræ ex dictis, & citatis ibi à Rodriguez facta est ista concessio, vt quatuor diebus in anno absoluantur plenariè modo prædicto, sicut si ipse Papa audiret Confessiones. Et hac rursus concessione quoad quatuor dies in anno, gaudent Minores: quia sicut dictum est suprà verb.*Communicatio Priuilegiorum*, concessa Monialibus Sanctæ Claræ, etiam conceduntur Minoribus. Miranda *tom.1. quæst. 33. art.9.* & suprà verbo *Communicatio priuileg. num.3.*

16 Non possunt Confessores Fratrum de ordinario circa illos absoluendos, omnia quæ possunt confessores Regulares erga sæculares per priuilegia concessa. Nam per Bullam concessam Patribus Societatis IESV Pauli III. (de qua infra *num. 22.*) possunt absoluere sæculares ab omnibus casibus reseruatis Sedi Apostolicæ exceptis Bullæ Cœnæ, &c. Et tamen hoc non possunt de ordinario erga Fratres: quia Paul.III.id concessit pro sæcularibus, non verò pro Fratribus. Ita Rodrig. *in Addit. Sum.Moral.tom 3.c.12. conclusione.2.* Et proinde videat confessor Regularis quid possit erga suos Fratres iuxta sua priuilegia, vel regulam, vel statuta.

17 At Confessores Religiosi, qui sunt confessores Monialium, possunt illa absoluere ab omnibus reseruatis Sedi Apostolicæ.Compend.verbo *Monialis* §.12. & ibi dicitur quòd hoc possint toties. Excipe hæresim, & casus Bullæ Cœnæ iuxta dicta verbo *Abbas.*

18 Possunt Confessores Regulares semel in vita dispensare cum Religioso ipsos ad id eligente in confessione; dispensare,inquam,in omni irregularitate, excepto

cepto homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membri. sic Eugen. IV. Religiosis de Guadalupe apud Rodrig. *q.* 61. *cit. art.* 13. Idem Eugenius IV. concessit Patribus S. Hier. in Hispan. in illorum Compend. ver. *Absoluere Fratres*, §. 9. vt Confessores à priore deputati possint absoluere Fratres toties quoties ab omni excommunicatione incursa diuina celebrando, vel Ordines sacros recipiendo: & cum illis dispensare, in omni irregularitate excepta bigamia, & homicidio voluntario.

Hæc concessio, ponderatione digna est, eò quòd sit magna, & ob id quod dicit, debere ad hoc illos Confessores deputari ad hoc intentum, quod in aliis concessionibus Pontificum reperies. Vbi per deputationem Confessorum, non intelligo approbationem ad confessiones audiendas, hoc enim solis Prouincialibus conuenit: sed intelligo debere esse deputatos, id est, designari debere iam Confessores factos, vt iuxta hanc, & similes concessiones Papales possint Fratres absoluere; eo modo quo necesse est vt Confessores Minorum dispensatiui cum sæcularibus coniugatis ad petendum debitum, in casibus prohibitis, deputentur à Prouincialibus, & ab illis particularem licentiam obtineant dispensandi in tali petitione. Et hoc applicabis in cæteris concessionibus similibus vbi aliquid committitur confessoribus deputatis.

19 Idem Compend. D. Hier. ver. *Irregularitas*, §. 10. refert priuilegium Montis Olíueti per quod conceditur quod possit Frater quicumque eligere Confessorem, qui illum absoluat à quauis irregularitate, vt possit officia Ordinis recipere, vel retinere ex Pio IV. sed hoc saltem apud nos Minoritas nõ video esse in vsu: maximè si ibi pro absoluere ab irregularitate, intelligit habilitare ad officia: hoc enim solis Prælatis conceditur si loquamur de ordinario, & pro semper. Vide *n. sequenti.*

20 Martinus V. concessit iisdem Patribus S. Hier. in suo Compend. ver. *Absolutio specialis* §. 1. quòd Confessores in eodem Monasterio expositi possint semel tantùm absoluere, reconciliare, & habilitare omnes Fratres tam professos, quàm Nouitios de Guadalupe,

in

in omnibus casibus Papæ reseruatis. Et in aliis delictis quibuscunque etiam inhabilitatem inducentibus, & executionem ordinum impedientibus: & absoluere ab omnibus censuris à iure, vel ab homine, & cum eis dispensare: siue inhabilitas contrahatur ante vel post ingressum ordinis.

21 Possunt iidem Confessores cum Fratribus dispensare toties quoties in irregularitate contracta ex indebita celebratione si illam incurrerunt per ignorantiam, vel inaduertentiam. Rodr. *cit. art.* 13. vnde innuit quod si fuit contracta scienter, non poterunt illam dispensare: & proinde non est ista magna concessio. Securior autem recursus in Religioso semper erit tum pro absolutionibus, tum pro dispensationibus recurrere ad Prælatum, qui potest erga subditos quod iam diximus suprà ver. *Abbas*, & copiosius dicetur infrà verb. *Prælatus*, de potestate illius ad absoluendum Fratres, & verb. *Dispensare.*

CONFESSOR REGVLARIS, erga sæculares.

22 OMissis iis quæ sunt leuiora, possunt Confessores Regulares absoluere sæculares ad suos Conuentus venientes pro quibus sunt approbati, toties quoties ab omnibus peccatis, & censuris, Sedi Apostolicæ reseruatis; exceptis censuris contentis in Bulla Cœnæ Domini. Et possunt etiam illorum vota in opera pia commutare (non dispensare) exceptis votis castitatis Religionis, Romæ, Hierusalem, & S. Iacobi. Sic Paul. III. concessit Patribus Societatis IESV, habetur in illorum Compend. ver. *Absolutio* §. 1. & idem possunt cum illis communicantes. Quibus verbis attentis non possunt virtute illius concessionis dispensare vota, neque dispensare in irregularitate.

Huic priuilegio videtur obstare quod tradit Miranda *tomo* 1. *quæst.* 46. *art.* 2. vbi affert duas declarationes Cardina

Cardinalium de conſilio Clementis VIII. in quibus ſub grauibus pœnis prohibetur ſæcularibus Confeſſoribus, & Regularibus ne virtute aliquorum priuilegiorum abſoluant aliquem ſæcularem ab aliquo caſu reſeruato Papæ, vel Epiſcopis à iure, vel ab homine : idque ſub pœnis grauibus ibi expreſſis, decernens abſolutiones datas fore nullas. Et videtur ſupponere Miranda prædictam reuocationem valere pro tota Eccleſia, paſſim enim in illo articulo, & aliis dicit hodie Religioſos non poſſe taliter facere.

At, ſicut iam ſuprà tetigi, illa prohibitio facta eſt pro ſola Italia, vt videre licet in prima declaratione à Miranda adducta ſub his verbis (*per vniuerſam Italiam extra vrbem degentibus*) Quod adhuc ego probo : nam prædictæ declarationes factæ ſunt anno 601. & 602. pro vt ibi citat Miranda. At nouiſſimè poſt illos annos in Hiſpania viri doctiſſimi ſcripſerunt dicẽtes, vel innuentos poſſe Regulares abſoluere à prædictis reſeruatis virtute ſuorum priuilegiorum. Primus, & clarior, eſt Rodriguez *in Addit. ad Sum. Moralem tom. 3. cap.* 12. *concluſ.* 1. *&* 2. *& tom.* 4. *cap.* 118. *num.* 18. ſunt verò impreſſæ illæ Additiones anno 612. Et pro caſibus Epiſcopo reſeruatis tenet Suarez *de pœn. diſp.* 30. *ſect.* 3 *num.* 16. *in fine.* Et Fr. Ioann. à Cruce *in ſua Epitom. priuileg.* eandem Bullam Paul III. poſt illas declarationes, citat tanquam validam, *fol.* 123. Quam Epitomen prælo dedit anno 1617. Imò ipſe Rodrig. in *eiſdem Additionibus* 2. *par. c.* 18. *concluſ.* 18 in particulari tractans hoc dubium, dicit, intelligi pro ſola Italia. Et Vega Minimus impreſſus anno 606. 1. *parte, verbo Caſus reſeruati, caſu* 1. *& caſu* 15 eandem Bullam Pauli III. citat vt validam. Non eſt autem credendum tot ac tales viros in hoc deceptos fuiſſe ; & rem tam neceſſariam ignoraſſe, ſi extra Italiam illa prohibitio ligaret.

83 Poſſunt Confeſſores Regulares, ſi ſint docti, ſpecialiter à ſuo Prouinciali ad hoc deputati diſpenſare cum vxoratis fœminis, aut viris, vt petant debitum coniugale, à quo petendo impediti ſunt aliàs, ob votum caſtitatis emiſſum, vel ob coitum inceſtuoſum,

vel cum affini : & hoc cum onere vt sic dispensatos moneant vt si superuixerint, absolutè non contrahant cum illis consanguineis, vel affinibus: vel omnino seruét votum castitatis antea omissum. Sic concessit Pius V. Minoritis anno 1569. Et nota quòd ista licentia data vni Confessori ab vno Prouinciali, non expirat amoto Prouinciali ab officio : quia illa facultas non datur à Prouinciali, sed à Papa, & licentia Papæ nunquam expirat: fuit verò ibi Prouincialis quasi nudus Minister declarans, vel designans illum cui Papa concedit, eo modo quo Prouincialis designans Confessores præ sæcularibus, non illis dat iurisdictionem absoluendi, sed ipse Papa : & proinde illa iurisdictio non expirat amoto Prouinciali.

24 Possunt hi Confessores absoluere sæculares à casibus Episcopis reseruatis à iure, vel per statuta. Rodriguez, *Addition. ad Sum. capit.* 12. *conclus.* 1. *tom.* 3. & citati *num.* 22.

25 Possunt Confessores Regulares dispensare in votis sæcularium quando talia vota fuerint Episcopo reseruata, sed ad hoc debent deputari quatuor Religiosi à Prælato, iuxta supra dictum *num.* 18. de ista deputatione. Sic concessit Eugen. IV. & Pius II. in Compend. Min. verbo *Absolutio quoad sæcul.* 2. §. 16. & 17. & 19. Et Martinus V. idem concessit Benedictinis Vallis Oleti, vt citat Compend. Societatis IESV, verbo *Dispensare* §. 10. Et hoc compendium non facit mentionem de quatuor assignandis pro hoc à Prælato. Et idem habet compendium D. Hieronym. ver. *Dispensatio in sacramento pœnitentiæ per communic.* §. 3. toties quoties.

26 Paulus III. concessit eidem Patribus, vt possint sæcularium vota commutare etiamsi sint iurata, exceptis illis, quæ sunt excepta *numer.* 22. Dummodo id non fiat cum præiudicio tertij. Rodrig. *tom* 1. *quæstion.* 63. *articul* 4. Sed pro ista dispensatione, & commutatione votorum erga sæculares; vide omnino scitu digna infrà verbo *Dispensare à numero* 14. & *sequentib*

27 Possunt etiam illam commutare, omnia iuramenta votiua, excipe etiam illos quinque casus *num.* 22. positos.

tos Rodriguez *citat quæstio. art.* 5. Distinguuntur verò vota iurata,& iuramenta votiua hoc modo. Si dico, voueo, & iuro me tale facturum ; est votum iuratum, si verò dico : Iuro me tale facturum in honorem Dei ; est iuramentum votiuum Et Rodriguez *cit. art.* 5. ait posse nos commutare iuramenta sæcularium , quādo sunt nuda,& simplicia iuramenta , vide infrà verbo. *Votum.*

28 Possunt Regulares Confessores commutare , & dipensare omnia vota pœnalia sæcularium, etiam si sint castitatis & Religionis post pœnam incursam, seu votum fractum, verb.grat.si quis sic vouet : Promitto Deo me non fracturum tale ieiunium;quod si fregero intrabo in Religionem.Hîc quandiu ieiunium non frangit, non obligatur ad Religionem : si verò fregerit,est obligatus ad illam quasi ad pœnam fracti ieiunij. Et in hoc voto pœnali Religionis sic incurso ob pœnam , tenent multi Doctores quod possunt dispensare Episcopi & priuilegiati (idem dic de voto castitatis similiter pœnali) & causa est , quia quando votum Religionis reseruatur Papæ , intelligitur quando illud promittitur absolutè, simpliciter & independenter à pœna , & est simpliciter Religionis votum. Non verò est tale votum quando est pœnale seu fit in pœnam , non enim tunc id promittitur absolutè , & independenter. Sic tenet Henriquez *lib.* 7. *tom.* 1. *capit.* 30. *num.* 6. citans multos, & Rodriguez *tom.* 1. *Quæstionar. quæstione* 63. *artic.* 7. Sed securius est, vt fiat per Bullas, & commutationem, non per dispensationem.

CONFESSOR REGVLARIS circa censuras & irregularitates sæcularium.

29 Possunt Regulares absoluere nominatim excommunicatos ad instantiam partis, si ipsi iam satisfecerunt patti læsæ : & facta ista satisfactione non

est necessaria licentia excommunicantis pro foro conscientiæ. Rodriguez *tom. 1. quæst. 6. art. 6.* imò *ibidem* ait manere absolutos etiam pro foro externo. Hoc verò non possunt, si parti non satisfecerunt.

30 Possunt absoluere illos qui Ecclesiis Regularibus violentiam fecerunt: vel etiam personis sacris violentiam intulerunt, satisfacta tamen parte: vel furtum sacrilegum commiserunt, patet partim ex Compendio Minorum ver. *Absolutio quoad sæculares* 2. §. 15. *& ex num. 22. supra hoc ver.*

In absolutione verò ab his censuris non tenentur confessores Regulares seruare formam absolutionis publicæ vtendo scilicet virgis, & dicendo Psalmum, *Miserere mei Deus.* Ita enim concessit Leo X. apud Compendium verb. *Absolutio quoad sæculares* 1. §. 13.

31 Non possunt Regulares confessores erga sæculares quæ Episcopi per Tridentinum possunt erga illos in foro conscientiæ. & hoc est certissimum. Verbi gratia, non possunt absoluere illos ab hæresi: nec dispensare in impedimento matrimonij occulto instante periculo & necessiate, & similibus. Vide infrà verb. *Votum numero 64.*

32 Omnes prædictas absolutiones à censuris possunt Confessores Regulares dare sæcularibus etiam extra Sacramentum pœnitentiæ, si à solis censuris debeant absoluere: secus si ab aliquo peccato etiam veniali debent absoluere: tunc enim omnino intra sacramentum fiet, vide infrà verbo *Votum, n.* 51. Rodriguez *tom.* 1. *q.* 61. *art.* 7. Et Suarez *tomo de legibus, lib.* 8. *c.* 6. *n.* 16.

CIRCA IRREGVLARITATES sæcularium.

33 Compend. D. Hieronym. in Hispan. verbo *Absolutio quo ad omnes,* §. 3. ait, posse suos Confessores de Huadalupe dispensare cum sæcularibus in omni irregularitate contracta ratione alicuius excommunica

municationis, interdicti, suspensionis, vel celebratione diuinorum à quibus censuris Episcopi possent absoluere, vel in irregularitate dispensare, & *eod. verb* §. 18. concedit, quod semel tantum dispensare possint in irregularitate Clericorum illam Ecclesiam visitantium, & eos habilitare ex eo solùm quod existentes publici concubinarij diuina celebrarunt. Et Sixtus IV. Minoribus concessit in Monument. Ord.*fol.* 68.*concess.*131.vt possint suos familiares qui ad hoc Confessorem elegerint absoluere ab omnibus censuris, & dispensare cum illis in omni irregularitate excepto homicidio voluntario, & mutilatione membri. Excipe casus Bullæ Cœnæ.

34 Maius est quod refert Vega Minimus, Sum. verb. *Absolutio casu* 44. §.*Dixe, que lo dicho.*vbi dicit suis Minimis concessum esse à quodam Legato, & confirmatum à Sixto IV. in hunc modum: *Vt possint confessiones audire, & ab omnibus casibus, excommunicationibus, suspensionibus, & interdictis: ac super quacumque irregularitate, Ordinario, tam à iure, quàm ab eo reseruatis, & præmissis toties quoties absoluendi, & dispensandi, vota quæcumque, permutandi, & relaxandi, ac pœnitentiam salutarem iniungendi facere possint, ac valeant.* Sic ibi: vbi videtur loqui clarè de Confessoribus erga sæculares, vt patet ex antecedentibus & sequentibus ibi. Et sic citat Rodriguez *tom.* 1. *quæst.* 61. *art.* 3. & eodem modo citatur in Compendio verbo *Absolutio quoad sæculares primo* § 20. Quæ quidem concessio ob sui magnitudinem mihi quoad praxim dubia videtur. Neque summi Pontifices erga sæculares ita faciles sunt in materia dispensationis istius, cùm etiam in Cruciata & in Iubileo plenissimo hanc facultatem, non dent sic liberaliter, & Ioan. à Cruce in *sua epitom. fol.* 128. citat hanc concessionem, sed non facit mentionem de dispensatione in irregularitate. Imò Cordub. apud Capucinum in Compendio *fol* 53. *ad citatum* §. 20. Compendij; ait prædictam concessionem Minimorum in verb. *Dispensandi ibi posito*, nihil concedere Minimis erga vota sæcularium: & sic respondisse quendam Prouincialem Minimorum, quod scilicet quoad dispen-

sandum, ipsi non extendebant manus ad sæculares: vnde supponitur quòd per illam non possunt dispensare in irregularitatibus sæcularium.

34 Possunt Confessores Regulares si sint docti, & à Prouinciali deputati, aperire litteras destinatas à Papa Magistris Theologicis, vel Canonistis, etiam si tales Confessores, non sint Doctores, & Magistri: & per illas possunt delatores illarum absoluere iuxta illarum tenorem, & imponere pœnitentias in illis contentas, Compend. Societatis verbo *Confessarius*. §. 3. Sed nota quòd Prouinciales non possunt ad hoc designare nisi viros valde doctos: nam Summus Pœnitentiarius has litteras clausas non dirigit nisi Doctoribus graduatis in iure canonico, vel Theologia: & probatur, quia tales litteræ continent clausulas multas, quæ requirunt magnam litterarum peritiam; ac maiorem quàm habeat Confessor Ordinarius. Quas clausulas optimè, & fusè explicat Sanchez *lib. 8. de matrim. disp.* 34. *&* 35.

ADDITIO.

QVondam hoc verbo, dixi *num.* 9. cum Rodriguez ibi citato probabilius esse Confessorem Regularem approbatum ab Episcopo absque licentia sui Superioris non posse validè confessiones audire, propter Clementinam *dudum. de sepulturis.* Nunc in eadem opinione persistens, illam amplius confirmo, per hæc, quæ ad alia dubia poterunt inseruire. Quæ talia sunt, desumpta ex Suarez *locis infrà citandis.*

1 Quando lex præscribit aliquam formam seruandam pro aliquo actu faciendo, si illa forma præscripta est substantialis, & omittitur, actus factus est nullus: patet in Sacramentis, in quibus si desit forma, vel materia substantialis, nihil efficitur: secus si desit cæremonia accidentalis. At si actui faciendo præscribitur forma accidentalis tantùm, omissio illius non annullat actum. Ita Suarez *lib. 5. de legib.* 31. *&* 32. Ad cognoscendum

scendum verò an forma præscripta pro actu faciendo sit substantialis, an verò accidentalis, ibidem Suarez, & alibi has Regulas assignat.

2 Prima est. Si forma præscripta per legem ante factionem actus, continet naturalem æquitatem circa actum, tunc omissio eius reddit actum inualidum. Suarez *ibi. cap.* 31. *num.* 3. Tunc autem regula, seu forma præscripta actui, continet naturalem æquitatem respectu actus, quando præscribit rem valde necessariam ad talem actum. Secunda regula. Quando lex præscribit formam actus faciendi, & simul denuò dat potestatem ad faciendum actum sub tali forma quæ potestas antea non dabatur, tunc talis forma omissa annullat actum, *cit. cap.* 31. *num.* 9. Tertia regula ponitur à Suarez *cit. cap.* 32. *num.* 3. Quando ante ipsum actum præcipitur fieri aliqua solemnitas, verbi gratia, informatio, vel examen præuium, omissio talis informationis, vel examinis omissi vitiant actum. Quia in his omnibus, ait Suarez, omittitur forma substantialis actus, & proinde redditur nullus.

3 His applicatis ad nostrum intentum dico: In dicta Clem. *dudum: de sepulturis.* præcipit Papa pro actu approbationis Confessorum facienda ab Episcopo, vt Prælati Prædicatorum Fratrum, & Minorum antequam suos Confessores præsentent Episcopo, ait Papa: *Eligere studeant personas sufficientes (fratres scilicet) idoneos, vita probatos, &c. ad tam salubre officium exequēdū.* Hæc est forma præscripta à Papa pro actu faciendo ante approbationem Confessorum. Quæ forma clarè requirit præuiam electionem, examen, & licentiam Prælatorum pro valididate approbationis futuræ Episcoporum. Quòd autem hæc forma ibi præscripta à Papa sit substantialis, cuius omissio annullet approbationem solam Episcopi: probo ex supradictis regulis. Primò, quia Prælatum Regularem prius examinare Fratres idoneos, doctos, probatæ vitæ, &c. continet naturalem æquitatem cum tali approbatione, imò rem necessariam respectu talis approbationis Episcopalis. Secunda regula etiam hîc reperitur, quia in tali

forma ibi præscripta in Clementina, denuò datur potestas ad approbandos. Confessores, quæ antea iuridi ca talis non dabatur. Tertia regula patet, quoniam in præscripta forma à Papa iubetur prius fieri informatio, seu examen à Superioribus Regularibus circa vitam, & sufficientiam Fratrum approbandorum: ac proinde prædicta forma ibi præscripta est forma substantialis talis actus, quæ proinde omissa reddet nullam approbationem factam ab Episcopo sine licentia, approbatione, & examine Prælati Regularis, quæ omnia ibi præscribuntur, & iubentur tamquam forma futuræ approbationis Episcopalis.

4 Quando in aliqua Bulla, vel Iubilæo conceditur facultas eligendi Confessorem approbatum ab Episcopo: intelligitur quod sit approbatus ab Episcopo, vel Superiore ipsius Confessoris: non verò approbatus ab Episcopo, ipsius pœnitentis. Ita Suarez *tom.4.de Pœn. disp.* 28.*sect.* 6.*num.*10. Pater Ægidius *tom.2. disp.*8.*num.*10. referens de hoc duas Cardinalium Declarationes. Quæ res explicatur in particulari per vnam ex illius duabus Declarationibus Cardinalium, quam citat Suarez *citat. loc. num.6.* quam sic transcriptam accipe. S.D.N. *declarauit tempore Iubilæi posse omnes Regulares confiteri peccata sua Sacerdotibus approbatis ab Ordinario ad audiendas confessiones: in Bulla enim non fit mentio, nisi de Ordinario eorum qui audituri sunt confessiones. Non autem de Ordinario pœnitentium*: sic ibi. Quibus verbis clarè innuit posse per Iubilæum Religiosum, imò & Religiosam eligere Sacerdotem sæcularem approbatū ab Episcopo ipsius Clerici; tunc enim eligitur Confessor approbatus ab Episcopo ipsius Clerici electi: neque tenebitur talis Monachus, vel Monialis eligere Confessorem Regularem Ordinis approbatum à Prælato suo Regulari, qui est Superior ipsius Religiosi, seu ouis pœnitentis. Imò istam declarationem citat Rodr. in Bullario, *fol.*114.*col.*2. ex Greg. XIII. & transit cum illa. Quoad sæculares verò declarat Suarez *citat. loc. num.*4. hoc exemplo si subditus Conimbricensis existat Olyssipone, & ibi per Bullam Cruciatæ velit eligere Confessorem approba

approbatum, sufficiet eligere Clericum approbatum, ab Episcopo Conimbricensi: talis enim Clericus est approbatus ab Episcopo ipsius Clerici Confessoris electi.
5 Confessor approbatus in vno Episcopatu, potest eligi Confessor in quocumque alio Episcopatu ubi inuentus fuerit, ab illis, qui per Bullam facultatem habuerint eligendi Confessorem approbatum. Ita Cordub. *in Sum. Moral. q.* 10. *in Resp. ad* 2. & Rodrig. *in Exposit. Cruciata*, §. 9. *dubio*. 2. & alij.

AN TEMPORE IVBILÆI POSSIT Monacha confiteri Sacerdoti sæculari?

6 IVbilæum magnum voco illum, qui à Summis Pontificibus conceditur toti Ecclesiæ pro necessitatibus publicis, maximè quando primò eliguntur. De tempore ergo solius Iubilæi magni, & generalis, Capucinus ad Compendium 1. *p.* in resolutionibus de materia absolutionũ, *fol.* 91. §. *Hinc recentiores.* Primò dicit aliquos recentiores Põtifices in suis Iubilæis clarè expressisse posse etiã quẽlibet Religiosum eligere Confessorem approbatum, siue Regularem, siue sæcularem: & sic declarasse Sixtum V Gregor XIV. & Clement. VIII. in suis Iubilæis. Secundò dicit Capucinus, quòd si Papa id non explicet in Iubilæo, id non potest fieri, sed debent stare iuri communi, & statutis suæ Religionis.

Oppositum tenet Nauar. *libr.* 5. *Consiliorum, titul. de Pœnit. & remissionibus consil* 19 vbi absolutè, & sine distinctione dicit tempore Iubilæi posse Religiosum (eadem ratio est de Moniali) eligere Confessorem Clericum sæcularem: Probat primò, quia lex, per quam reditur ad ius antiquum, est fauorabilis, & amplianda, quia res facilè redit ad suam antiquam naturam. *cap. ab exordio* 35. *dist.* cùm ergo secundùm iura antiqua quilibet Christianus posset cuilibet Clerico sæculari confiteri, ad quem morem concessio ista generalis Iubilæi facit adire subditos, sequitur quod est concessio

fauorabilis, & amplianda. Secundò quia, vt ait Nauar. vtile est populo Christiano vt aliquando detur facultas confitendi aliis quàm ordinariis confessariis: vnde Concil. Trid *sess* 25. *de Reg cap.* 10. iubet vt Monialibus bis, vel ter in anno Confessores extraordinarij offerantur. Cùm ergo in Iubilæo ostendat Papa maiorem liberalitatem, quàm in aliis concessionibus: & idem det licentiam eligendi Confessorem, videtur quòd licèt non exprimat, id concedit etiam Regularibus. Adde quòd fere in omnibus Iubilæis. Sum. Pontificis verba ponunt id clarè, vel virtute sonantia: ad quæ remitto lectorem. Quæ opinio Nauarri potest defendi, & practicari propter authoritatem tanti viri, & propter fundamenta sufficientia ab eo allata. Et præterea quia Papa sciens, & volés, id exprimit, & potest facere. Et aliquãdo conducit id concedi, propter infirmitatem fragilium pœnitentium: Maximè cùm ista concessio Iubilæi magni ratò concedatur: neque ex hac concessione sequentur inconuenientia illa, quæ sequerentur, si vterentur ad hoc particularibus Bullis confraternitatum.

CONFESSOR DISPENSANS *cum coniugatis ad petendum debitum.*

7 DIxi olim hoc verb. *num.* 13. Confessores Regulares participãtes in priuilegiis cum Minoritis, & deputatos specialiter à suis Prouincialibus posse dispensare cũ sæcularibus cõiugatis ad petẽdum debitum illis negatum ratione voti castitatis, vel ratione coitus incestuosi Nunc circa hoc aduerto, quod concessio Pij V. solùm dicebat posse illos dispensare cum illis coniugatis, qui ante matrimonium fecerunt votum castitatis. Prædicta verba innuunt, quòd possit cum illis dispensari, qui iam nunc consummarunt matrimonium, & viuunt simul in vita matrimoniali, cùm ipsum votum castitatis factum sit ab vtrouis illorum antequam matrimonio iungerentur. In quo casu nullus du

dubitat prædictos Confessores posse dispensare.

8 Sed dubium est an, si fecerunt votum castitatis antequam matrimonium consumment,iam verò sunt in facie Ecclesiæ iuncti per matrimonium ratum, nondum consummatum, possit talis Confessor dispensare cum illis, vt petant debitum, & consumment matrimonium? Azor. *tom.* 1. *lib.*11.*cap.*19.*qu.*20. cum aliis credit non posse tunc dispensare, quia ille taliter impeditus tenetur intrare Religionem antequam matrimonium consummet. At melius tenet Sanchez *lib* 4. *Decalog c.*43.*num.*11. dicens etiam tunc cum illo posse dispensare vt consummet matrimonium. Ratio est, quia secundùm probabiliorem opinionem iste talis non tenetur intrare Religionem, quia illam non vouit, sed solam castitatem. (vt alibi Doctores multi dicunt in materia de voto(& è contra cùm iste possit manere in sæculo,& teneatur aliàs consummare matrimonium ratum reddendo debitum saltem intra bimestre, maneret in graui peccandi periculo petendi debitum, & sic cum illo potest dispensari vt consūmet matrimonium.Et idem sentit Sayro *libr.*6.*Clau. Reg.c.*11. *n* 104. Vega 2.*tom.Sum.cap.*129.*casu* 118 *puncto* 2.Atque idem dicendum est in priori bimestri ante consummationem.

9 Hinc obiter colliges quòd si quis contraxit matrimonium ratum, & ante consummationem matrimonij veniat ad Confessorem Regularem petens vt secum dispenset ad petendum debitum, & consummandum matrimonium propter votum simplex Religionis quod antea fecerat,non potest Confessor Regularis cum illo dispensare ob duas causas. Prima est, quia iste talis adhuc tenetur, & potest intrare Religionem, quia illam vouit. Secunda est, quia Pius V. per illam concessionem solùm concessit dispensari cum impeditis propter votum simplex castitatis præcedens: non verò cum impeditis voto simplici Religionis.Hoc enim votū semper obligat ante consūmationem matrimonij. Et postquam matrimonium consùmatum est, is qui illud contraxit violato voto Religionis, non indiget dispensatione ad petendum debitum: quia ex vi voti simplicis

plicis Religionis præcisè non tenetur ad castitatem.

10 Quid si coniugatus fecit votum castitatis postquam iam consummauit matrimonium? Dicendum est tunc Confessorem Regularem non posse cum illo dispensare ad petendum debitum ex vi illius Concessionis Pij V. Nam ibi Papa solùm concedit pro habentibus votum castitatis emissam ante matrimonium: non verò de facientibus votum post consummatū matrimonium. Sic tenet Rodriguez *tom.1.qq. Reg. q.63.art.2.* & Vega *cit. c. casu* 77. At iuxta Sanchez *cit. c. n.12.* per aliud priuilegium poterunt id facere Regulares Confessores, per quod scilicet possunt dispensare in votis, quæ possunt Episcopi, & non sunt reseruata Papæ, vt tradit latè idem Sanchez *eodem cap.43.num.7.* Aduertit etiam Sanchez *citat.num.12.* quòd si coniugatus fecit votum Religionis post consummatum matrimonium, non potest cum ipso dispensare Confessor Regularis, imò neque Episcopus, sed soluto matrimonio tenetur intrare Religionem.

11 Colliges etiam, quòd licèt Pius V. concesserit vt possit talis Confessor dispensare cum coniuge, qui habuit coitum incestuosum cum consanguineo sui coniugis, hoc debet intelligi si talis coitus fuit habitus post contractum iam matrimonium. Nam si talis coitus præcessit contractum matrimonium, nullo modo poterit dispensare, vt matrimonium consummet, talis enim coitus præcedens matrimonium est impedimentum dirimens matrimonium, in quo nullo modo potest dispensari à Confessore Regulari. Si verò talis coitus fiat post contractum matrimonium, tunc non dirimit iam factum, & proinde poterit cum illo dispensare ad petendum debitum. Quòd si præcedente tali coitu incestuoso matrimonium contraxerunt, & consummarunt, nullo modo potest cum illis dispensari vt petant debitū, quia matrimonium fuit nullum: & tenentur separari, vel remediū dispensationis quærere ad iterum contrahendū.

12 Rodriguez *in Addit. ad Bullam Cruciatæ*, §.9. *nu.* 120. asserit hanc potestatem concessam à Pio V vt possimus dispensare cum habentibus votum castitatis restringen-

stringendam esse, vt solùm illa possint vti Religiosi erga subditos illius Diœcesis, in qua sunt Religiosi. Mouetur quia hoc priuilegium concedit illa sola vota, quæ possunt Episcopi dispensare. At Episcopus non potest dispensare, nisi in votis subditorum suæ Diœcesis. At melius Sanchez *citato cap. num.*15. tenet non restringi hoc priuilegium ad solos subditos illius Diœcesis; sed extendi ad quoscunque vndequaque venientes: nam, vt ait, illa restrictio, vt possint dispensare in solis votis, quæ potest Episcopus, debet sic intelligi id est: vt nequeant dispensare in votis Pontifici Sum. reseruatis, in quibus ratione reseruationis non possunt Episcopi dispensare. Cùm autem aliàs hanc potestatem dispensandi habeant à Papa, qui toti orbi præest, non est cur restringatur ad solos subditos illius Diœcesis. Hæc enim priuilegia amplianda sunt, non restringenda.

13 Capucinus *Addit. ad Compendium, verb. Votum notabili* 7. & Sayro *lib.* 5. *Clau. Reg.cap.*8. *num.* 10. *in fine*, tenent quòd Confessor Regularis non potest facere hanc dispensationem, nisi intra Sacramentum confessionis prebent, quia hæ dispensationes committuntur Religiosis prout iudices sunt in foro interno; sicut dispensationes in foro externo committuntur officialibus Diœcesis, prout sunt iudices fori externi. At Confessor non est iudex fori interni, nisi audiat in confessione ergo. Quo non obstante, magis placet opinio Sanchez *citati cap.* 23. *num.* 17. vbi tenet cum Suarez quem citat; posse Confessarium Regularem facere hanc dispensationem extra Sacramentum confessionis: quia priuilegia hæc dispensandi non petunt, vt dispensatio fiat intra Sacramentum pœnitentiæ: nisi priuilegium expresse dicat vt fiat in Confessione, vel dicat in foro pœnitentiæ. Nec sufficit dicere priuilegium quòd fiat dispensatio in foro interno, & à Confessore approbato, quia hoc non obstante potest id facere Confessor extra Sacramentum Confessionis. Ratio est, quia nomen *Confessoris* ibi magis est nomen muneris, quàm exercitij actualis, & solùm petit, vt pro munere confessiones

fessiones audiendi sit approbatus, non verò quòd actualiter confessiones audiat. Neque item requiritur Confessio, etiamsi dicat priuilegium, vt fiat dispensatio pro solo foro conscientiæ. Nam hæc verba, in foro interno, vel foro conscientiæ, latiùs patent quàm illa, in foro pœnitentiæ, vel intra Sacramentum. Forum enim internum, vel forum conscientiæ solùm dicunt quòd non valeat dispensatio pro foro externo litigioso. Et proinde dispensare in foro interno, vel in foro conscientiæ potest fieri secretò extra Sacramentum, ad quietandam conscientiam: taliter tamen dispensatus poterit aliàs puniri in foro externo litigioso. De quo vide latiùs, & multos citantem Sanchez *lib. de Matrim. disp 34. num. 29.*

14 Quæris, an dato quod prædicti Confessores Regulares possunt cum his dispensare extra Sacramentum, possint etiam cum illis dispensare in absentia per scriptum, accepta informatione rei per scriptum: dari enim potest casus, in quo vrgeat necessitas talis dispensationis, & sit magna difficultas adeundi talis Confessoris regularis. Ego apud nullum inuenio hoc dubitatum. Et inprimis dico talem Confessorem Regularem sic dispensantem in absentia non violare mandatum D. Papæ Clem. VIII. quo prohibetur audire confessiones per scriptum in absentia: hæc enim dispensatio cum his absentibus ob votum castitatis, vel incestum, non est absolutio Sacramentalis, vt patet. Secundò, de ratione dispensationis non est quòd fiat in præsentia: multi enim dispensantur in absentia, à Papa videlicet, Episcopis, & cæteris Prælatis. Tertiò, quia in ista dispensatione facta à tali Confessore Regulari in absentia, non incurrunt, nec timentur illa pericula, quæ timentur in absolutione Sacramentali facta in absentia. Ac proinde his omnibus consideratis, saluo iudicio Ecclesiæ, & Doctorum puto hanc dispensationem, de qua est quæstio, factam sine Sacramento Pœnitentiæ fieri posse in absentia per scriptum.

CONFESSOR REGVLARIS *aperiens litteras Papæ ex commissione sui Generalis.*

15 DIxi olim hoc verb. *num.* 34 ex priuilegio concesso Patribus Societatis IESV posse Prouinciales committere Religiosis non vtcumque, sed valde doctis vt aperiant, & exequantur litteras obsignatas datas Romæ à Papa, destinatas Doctori Theologo vel Canonistæ innominato, qui illas aperiat, & examinet contenta in illis, & exequatur impendendo absolutionem, & remedium pœnitenti latori, seu contento in illis litteris. Sed nota quòd Prouincialis non potest hoc committere, nisi id illi concedat Generalis: quia Gregor XIII. id solum concessit Generali Societatis IESV, vt ipse aliis committat. Et apud illos Generalis committit inferioribus. Et ita debet fieri in aliis Ordinibus, aliàs nihil fiet. Quod negotium quia grauissimum est, prout iam mihi contigit in praxi, vt sciant Prælati quali viro tantum negotium committant, & vt Religiosus taliter destinatus sciat quid sibi agendum sit: non erit inutile hoc loco transcribere formam summariam; & ordinariam talium litterarum, & ponere aduertentias seruandas à Confessore tales litteras aperiente. Quin potius ex doctrina hîc posita addiscere possunt aliqua, qui talem licentiam non habent. Igitur hac de re tota optimè, & in summa disputat Sanchez *lib. 8. de Matrim. disp.* 34. *&* 35. Ego in summam redigam: forma ergo ordinaria talium litterarum est hæc.

FOR

FORMA LITTERARVM obsignatarum Papæ Doctori Theologo, vel Canonistæ pro dispensando voto Religionis.

N Cardinalis, &c. Discreto viro Confessori Magistro in Theologia, vel Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario per latorem præsentium aa [illegible] a scripta specialiter eligendo salutem in Domino, pro parte latoris nobis oblata petitio, continebat, quod ipse aliàs graui morbo laborans se Religionem ingressurum simpliciter vouit; cùm autem sicut eadem petitio subiungebat, lator prædictus ob stimulos carnis, quos sentit, continenter viuere posse non speret; pro sua conscientia quiete cupit votum huiusmodi ad effectum contrahendi matrimonium in alia pœnitentia, & pietatis opera per Sedem Apostolicam commutari. Quare supplicari fecit humiliter, sibi super id de opportuno remedio misericorditer prouideri. Nos igitur qui Pœnitentiaria D. Papæ curam gerimus, eiusmodi supplicationibus inclinati authoritate Apostolica specialiter nobis commissa discretioni tuæ committimus, quatenus si ita esse, ac latorem stimulis carnis adeò agitatum vt maximè dubites continere non posse, ac propterea de eius incontinentia probabiliter timendum, per diligentem oratoris examinationem, ac post monita, & consilia opportuna illi præstita inueneris: eundem à mutatione propositi absoluas hac vice in forma Ecclesiæ consueta: iniuncta ei pœnitentia salutari, sibique votum prædictum, ad hoc vt matrimonium legitimè contrahere possit, in frequentiam Sacramentalis Confessionis peccatorum suorum singulis scilicet mensibus semel, aut quoties tibi videbitur; & in alia pœnitentia opera perpetua per te iniungenda, inter quæ sint etiam aliqua Religionis quæ quotidie facere teneatur ad eum finem vt ea adimplens meminisse semper possit obligationis, qua huiusmodi voto astringebatur, prout secundùm Deum ipsius animæ saluti expedire

expedire iudicaueris, dispensando communes in foro conscientiæ tantùm. Dat. Romæ, &c.

Prædicta commissio, vt vides, est pro dispensando voto simplici Religionis pro quo petitur dispensatio. Quando verò petitur à Papa dispensatio in voto castitatis, solet forma sequens adhiberi: & suppone prologum proponi eisdem verbis à summo Pœnitentiario, sicut in suprà dicta forma de voto Religionis quo proœmio omisso, sic solet forma assignari, omissa item narratione de stimulis carnis, quia pro vtroque voto eadem causa allegatur.

FORMA PRO DISPENSATIONE COMmissa Confessori in voto simplici castitatis.

QVatenus si ita esse, ac oratorem stimulis carnis adeò agitari vt maximè dubites continere posse, & propterea de illius incontinentia probabiliter timendum; per diligentem oratoris examinationem, ac post monita, & consilia opportuna illi præstita inueneris, eundem à mutatione propositi absoluas hac vice, &c.

Ponit deinde eadem verba, quæ suprà pro dispensatione voti Religionis: & in particulari loquens pro dispensando voti castitatis: iniungens easdem pœnitentias, subdit hæc verba.

Et cum eodem, vt matrimonium sic contrahere, & in eodem postmodum permanere, & debitum coniugale exigere licitè valeat, misericorditer dispenses, in foro conscientiæ tantùm; ita quod si coniugi superuixerit, maneat postea cælebs, & in castitate, vtpote eodem voto, vt prius, obligatus. Quod si iterum contraxerit, & consummauerit matrimonium, aut vnquam extra matrimonium fornicatus fuerit, sciat se contra huiusmodi votum acturum. Dat. Romæ. &c.

Aliquando verò ponitur clausula, *vt litteræ istæ lanientur, seu rumpantur sub pœna excommunicationis*, aliquando iubetur ne dentur parti, sub pœna quod aliàs non valeant. Quando autem est dispensatio in affini-

tate ex fornicatione occulta ad ineundum matrimonium, tenor est ferè idem vsque ad præfationem. Et quod spectat ad talem particularem dispensationem sic dicitur.

Discretioni tuæ committimus, quatenus si ita est, dictum latorem à præmissis absoluas hac vice in forma Ecclesiæ consueta: iniunctâ eidem pro modo culpæ pænitentiâ salutari, & aliis, quæ de iure fuerint iniungenda, dummodo impedimentum inde proueniens occultum sit: cum eodem latore, quod præmissis non obstantibus matrimonium cum dicta sorore, & vterque inter se serua a forma Tridentini contrahere, & in eo postmodum remanere licitè valeant, iure dispenses. Prolem suscipiendam exinde legitimã nuntiando in foro conscientiæ tantùm. Ita quod huiusmodi absolutio, & dispensatio latori in foro iudiciario nullatenus suffragetur: nullis super his testibus adhibitis, aut litteris datis seu processibus confectis, sed præsentibus laniatis, quas laniare tenearis, neque latori restituas. Quod si restituas, nihil illi præsentes litteræ suffragentur. Dat. Rom.

Quando dispensantur in foro conscientiæ in matrimonio inito, cum impedimento dirimenti affinitatis occultæ ex fornicatione post propositum procemium eiusdem tenoris, & narrationem causæ. Tenor sic habet:

Discretioni tuæ committimus iniuncta eorum cuilibet, pro tam enormi libinis excessu, graui pœnitentia salutari ac confessione Sacramentali peccatorum suorum singulis scilicet mensibus, vel quoties animarum suarum saluti expedire iudicaueris, & aliis quæ de iure fuerint iniungenda, quodque diligenter experiantur, an sine scandalo possint separari: quod si fieri potest, fiat omnino. Quod si fieri non possit, experiantur saltem, an cohabitantes tamquam frater, & soror continenter viuere valeant. Quod si neutrum fieri valeat, & ex cohabitatione incontinentiam, ex separatione verò scandala oriri posse tibi visum fuerit, cum ipsis latoribus de nullitate prioris consensus certioratis, sed ita cautè, vt si illa adhuc ignorarit latoris delictum nusquam detegatur, dispensa vt matrimonium inter se secretò contrahere valeant, prolem susceptam, si qua sit, &

susci

suscipiendam exinde legitimam decernendo in foro conscientiæ tantùm. Dat. Rom.

Aliquando denique prædictæ litteræ committuntur Theologo vt dispenset cum latore in censuris reseruatis, in irregularitate homicidij, in inhabilitate,& similibus, sicut ego vidi: in quibus tenor in substantia est ferè similis etiam quoad pœnitentiam iniungendam:& ex dictis pro prædictis commissionibus poterit expediri commissio dispensationis in pœnis attento tenore cuiusque. Ex dictis autem iam patet quantum sit negotium prædictas litteras aperire, & integrè executioni mandare: & quantam scientiæ sufficientiam in Confessore aperiente requirant. Pro directione ergo Confessoris cui suus Generalis id commiserit,vel habeus ab illo commissionem, ponam sequentes aduertentias, ex Sanchez *cit.loc.* sed solùm per Summam.

1 Prima est vt talis Confessor debeat esse Doctor, in iure Canonico, vel in sacra Theologia (idem enim est Doctor, & Magister Theologus, præterea vt sit Confessor approbatus (si enim has duas qualitates non habeat, non poterit illas aperire ex vi litterarum: poterit verò ex commissione sui Generalis,si sit sufficienter doctus,& Confessor approbatus.

2 Secunda est,quod non sufficiet (pro sæcularibus dico)quòd doceant publicè in Academia ius Canonicum, vel Theologiam: neque item si habeant gradum Licentiati in quauis istarum scientiarum: quia nullus istorum est Doctor: Papa requirit vt habeant gradus Doctoris. Neque sufficit vt sit Doctor in iure Cæsareo,quia hæc scientia non exprimitur.

3 Tertia est, quod illi Religiosi litterati, qui in suo ordine per sua statuta dicuntur Magistri, vel Præsentati, vel Iubilati, vel quouis alio nomine, non possunt has litteras aperire, quia non sunt Doctores graduati, quantumcumque sint litterati, nisi Generalis id ipsis expresse committat. Si autem sint Doctores per Academiam publicam, poterunt aperire sine licentia Generalis, quia ad hos tales litteræ destinantur, Doctores videlicet.

4 Quarta non sufficit quòd sit Doctor existimatus communi errore, vel populi voce, nisi sit verè Doctor. Sufficiet verò quòd sit verus Doctor, etiam si sit indoctus, & ineruditus. De priori patet, quia existimatus Doctor, non est verè Doctor. De secundo constat, quia talis indoctus habet verum gradum Doctoris, quem Papa requirit. Vt autem Prælatus hanc facultatem alicui committat, non est necesse quòd talis Religiosus sit Doctor, Magister, vel Iubilatus; sed requiritur, vt sit ita doctus, vt ferè æquiualeat Doctori, vel sufficiat prædictas clausulas intelligere, & exequi. Credo autẽ sufficere quòd talis Religiosus, non paucos annos, vt decem, sacram Theologiam publicè professus sit. Notat verò Sanchez *citata disp.* 34.*n.* 12. quòd licèt hæ litteræ per errorem aperiantur ab illo qui verè Doctor non est, tales litteras non amittere suum valorem.

5 Quintò requiritur quòd talis Doctor sit confessor approbatus, circa quæ nota sequentia. Primum sufficere vt sit approbatus ab Ordinario, quamuis esset occultè reuocata licentia Superioris pro audiendis confessionibus, ita vt talis reuocationis detur error communis, id est, ignoretur omnino talis reuocatio, etiam ab ipso Confessore. Si enim de illa constet, non poterit aperire. Secundum est, debere esse approbatum ab Ordinario, & non sufficere approbationem Academiæ alicuius. Tertium est, si sit approbatus cum limitatione, pro masculis tantùm ob defectum ætatis senilis, tamen poterit eligi pro aperiendis his litteris, siue id petat vir, siue fœmina: quia cùm aliàs sit Doctor, vel æquiualeat Doctori iuxta sui Prælati iudicium, poterit sufficienter tales literas aperire, & ad hoc dicetur sufficienter approbatus. Quartum est, quòd quantumcumque ille Doctor sit indoctus, si tamen sit approbatus ab Ordinario, sufficit vt possit aperire.

6 Circa causam dispensandi allegatam, videlicet timorem incontinentiæ, non sufficiunt quæcumque tentationes carnis, nec quoduis periculum lapsus in illas, nec timor vnius, vel alterius lapsus, sed requiritur maximum periculum frequentis lapsus, ita vt ea persona dici

dici queat viuere incontinenter. Hoc patet ex verbis clausulæ ibi : *Continenter viuere posse non sperat* : quæ sonant habitum viuendi incontinenter : & consequenter periculum vnius , vel alterius lapsus non est iusta causa in hoc dispensandi. Sufficiet tamen ad dispensandum si hoc grande periculum frequentis lapsus proueniat , vel ex fragilitate complexionis , vel ex prauo habitu acquisito.

7 Tenetur confessarius examinare diligenter istam causam in secreto absque testibus. Neque tenetur à pœnitente exigere iuramentum , quia ad conscientiæ forum id non permittitur, sed debet in Deo obtestari , vt vera loquatur , quòd si Confessor per aliam viam nouerit pœnitentiam falsum dicere , non poterit dispensare. Vnde intelliges quòd quando in Concil. Trident. *sess.* 22. *c.* 5. *de Refor.* dicitur dispensationes Pontificias non valere, nisi præsententur Ordinario illius, qui impetrauit,id intelligi de dispẽsationibus fori externi,non verò de his quæ sunt fori interni. Si verò Confessor iste dispensaturus id iam nouit antea ex Confessione Sacramentali , non indiget nouo examine. Si autem Confessor neque examinet, neque conscius aliàs sit de illa iusta causa ; & re vera à parte rei est iusta causa, quam ille neque scit,neque examinat, & tamen dispensat : dispensatio nulla est , quia non seruauit formam substantialem præscriptam pro actu illo faciendo ; ita Sanchez *citata disp* 34 *num.* 26. Et facit quòd aliàs docet Suarez *lib.* 5. *de Legibus*, *c.* 31 & 32.

8 Quod attinet ad monita , & consilia danda pœnitenti antequam Confessor dispenset , debet Confessor monere vt veritatem integrè , & sincerè declaret , quia illa negata dispensatio non valebit. Attamen si Confessor talia consilia , & monita omittat seruando reliqua, dispensatio valida erit.

Quod attinet ad clausulam positam pro dispensatione voti simplicis Religionis, & castitatis , vt scilicet Confessor absoluat pœnitentem à mutatione propositi circa tria vota iuxta probabiliorem opinionem, non requiritur vt Confessor dispensaturus audiat

pœnitentem in confessione Sacramentali: sed habent illa verba hunc sensum: *Si pœnitens aliàs voluerit tibi sacramentaliter confiteri, absolues illum à tali mutatione propositi.* Si verò pœnitens noluerit sacramentaliter confiteri, non obligatur ad illam. Vnde sequitur posse prædictos Theologum, vel Canonistam Doctores, vel Religiosos tali priuilegio gaudentes facere prædictam dispensationem extra sacramentum Confessionis, in secreto, seruatis aliis circunstantiis, vt latè probat Sanchez *citat. disputat.* 34. *num.* 3.

10 Circa pœnitentias iniungendas taxatas in prædictis litteris de Confessione facienda singulis mensibus, &c. Nota primò teneri Confessorem iniungere aliquas confessiones statis temporibus faciendas, & aliqua pœnitentiæ opera perpetua, quorum aliqua sint quotidie exercenda. Id enim clarè innuitur in dictis litteris. Secundò eo non obstante, committitur arbitrio Confessoris quantitas aliorum operum pœnitentiæ, & pietatis, præter illa quæ quotidie facienda iubetur imponere. Tertiò circa confessionem singulis mensibus iniunctam relinquitur arbitrio Confessoris, vt possit esse bimestris attento statu pœnitentis occupati, distracti, & similiter impediti, tali enim oneri fortè succumbet cum periculo animæ. patet ex verbis clausulæ de confessione menstrua cùm dicitur: *Vel quoties tibi videbitur.* Quòd verò attinet ad obligationem pœnitentis, in hac confessione menstrua facienda: Noto quartò, satisfacere tali pœnitentiæ si confiteatur quouis die cuiusuis mensis. Vt si, verb. gratia, pro mense Decembri confiteatur prima die Decembris. Pro mense verò Ianuarij confiteatur vltima die sequentis Ianuarij. Si verò talis pœnitens omittat confessionem in aliquo mense (quidquid sit de peccatò omissionis) non tenebitur in conscientia illam omissam confessionem supplere mense sequenti: quia fuit onus præcedentis mensis, sicut dicitur de Diuino Officio omisso in vno die. Neque tempore Quadragesimæ in illo mense quo confitetur vt Ecclesiæ satisfaciat, tenebitur ad hanc menstruam confessionem iniunctam: quia sum-
mus

mus Pœnitentiarius nouit fore vt in aliquo illorum mensium coincidat Ecclesiæ præceptum, & tamen ad duplicem confessionem non obligat. Neque si iste pœnitens aliàs ex voto vel ex pœnitentia iniuncta ab alio Confessore tenetur confiteri singulis mensibus, per has menstruas confessiones non satisfaceret huic præcepto, de quo loquitur pro ista dispensatione, sed tenetur illas duplicare singulis mensibus. At Confessor huius obligationis conscius prudenter ageret, si hunc non obligaret ad aliam confessionem menstruam, si inde lapsus, vel omissionis periculum timeret: sed posset trimestrem, aut quadrimestrem imponere, quia ei datur arbitrium circa talem confessionem menstruam.

11 Circa alia opera pietatis, & pœnitentiæ iussa imponi putat Sanchez *citata disp num.* 4. sufficere vt in quauis hebdomada vna die qua poterat vesci carnibus ab illis abstineat: vel vna die singulis hebdomadis iejunet: vel vna die cilicio vtatur, vel flagellis carnem verberet: vel quoduis horum operum faciat vna die, in quauis hebdomada. Quod si viderit confessarius hoc graue fore pœnitenti debili, poterit iubere, vt quoduis illorum operum faciat non singulis hebdomadis, sed vna die in duabus, vel tribus hebdomadis. In particulari verò de operibus Religionis, quæ iubentur imponi quotidie pro dispensando voto Religionis, vt ea quotidie exequens recordetur voti quo tenebatur, putat Sanches sufficere quòd quotidie iniungantur, vel Litaniæ, vel Psalmi Pœnitentiales, vel quinquies oratio Dominica, cum oratione Angelica. Quando verò dispensandum est votum castitatis iubet Sum. Pœnitentiarius vt imponantur aliqua opera pietatis quotidie implenda, vt meminerit prioris voti. Quæ opera pietatis possunt esse quæcumque opera misericordiæ, vt recitare quinquies orationem Dominicam, & Angelicam pro animabus Purgatorij, vel pro viuis in peccato existentibus, vel eleemosyna quotidiana, vel quoduis opus misericordiæ.

12 Quod attinet ad clausulam, *quòd prædicta littera*

lanientur, vel comburantur, & parti non dentur, aliàs non valeant: Nota quòd si prædictæ litteræ facta dispensatione restituantur parti, & nihilominus Confessor resipiscens, illas repetat, & comburat, valebit dispensatio: quia hæc creditur meritò mens Pœnitentiarij, vt eæ litteræ non prosint, dum apud partem manserint. Imò addit Sanchez *num.* 42. quod etiamsi prædictæ litteræ maneant apud pœnitentem semper, dispensatio tamen valebit. Quia mens Pœnitentiarij est vt illæ sic illi non suffragentur, id est, pro foro externo, vel litigioso. Secùs pro foro interno. Circa illa autem verba quæ ponuntur pro dispensatione matrimonij initi, vel ineundi: vt scilicet Confessor pronuntiet illis prolem susceptam, vel suscipiendam fore legitimam, multa congerit Sanchez *citat disp.* 34. *à num.* 45. *vsque ad num.* 53. quæ licèt sint satis erudita, quia tamen diffusa sunt, neque omnino spectant ad expeditionem harum litterarum, vt sciantur, omitto libens, videat qui voluerit scire de ligitimatione prolis inde secuta: ibi enim etiam aliqua interserit spectantia ad materiam irregularitatis. Innuit tamen ibi Sanchez teneri Confessorem in verbis declarare, ac dicere, quod præter dispẽsationem factam, nomine Papæ legitimat prolẽ susceptam, vel suscipiendam: si enim hoc non dicat, & non pronuntiet, prædicta proles non censebitur legitima.

13 Circa eandem dispensationem matrimonij initi, vel ineundi, additur in litteris: *Dummodò impedimentum inde proueniens occultum sit*. Circa quod noto primò, hîc occultum sumi vt distinguitur contra publicum. Quare licèt ab aliquibus tale impedimentum sciatur, ac proinde probari possit, dicitur occultum. Et tunc solum non dicitur occultum, sed publicum quando est publicum non solùm in ciuitate, sed etiam in maiori parte viciniæ, Collegij, Monasterij, vel Parochiæ, dummodo saltẽ decẽ personæ inueniantur, in quibusuis dictarum cõmunitatum, in quibus id publicum est. Ita Sanchez *cit. disp.* citans multos, & est communis expositio Doctorum circa crimen quando sit dicendum publicum, vel occultum. Dicetur adhuc hoc im-

pe

pedimentum occultum: si copula ipsa sit publica in ratione copulæ, non verò sit publica in ratione impedimenti: id est, si sciatur copula, at non sciatur illud esse impedimentum dirimens matrimonium. Neque enim (ait Sanchez) verè dicetur delictum publicum si tantum actus illius materialiter sit publicus, nisi sit publicus formaliter, id est, quatenus est delictum: & citat Nau. Henriq. Sà, Sayrum, Rodrig. & alios. Imò addit ibi Sanchez *n* 56. ex Nauar. Rodrig. & Sà, dici delictum occultum, quamuis vt delictum publicum sit, si tamen sit occultum quatenus est censuræ subiectum: quia videlicet non scitur publicè, ob tale delictum incurri censuram illam, licèt duo vel tres delicti conscij norint per id incurri censuram. De hoc tamen vltimo dicto dubitat Sanchez, & ego cum illo. Est tamen opinio talium trium Doctorum. Nihil tamen dubitandum est de priori expositione communi Doctorum prius data de occulto, & publico.

14 Si tamen hoc impedimentum iam sit deductum ad forum contentiosum, non dicitur occultum: quia iam spectat ad forum externum in quo Papa non vult sic dispensari. Si tamen hic pœnitens deductus ad forum externum fuit ibi absolutus, adhuc crimen dicetur occultum, & redactum ad actum pristinum erit dispensabile: etiamsi reus falsis testibus se defenderit; quia hoc non tollit quin crimen maneat occultum, cùm reus non amiserit famam, per sententiam enim illam recuperauit. Idque tenet Sanchez *citata quæst. vel disput num.* 57. etiam si contra reum fuerit semiplena probatio: quia hac sola existente, aut reus absoluitur definitiuè, & sic nullum potest esse dubium: Aut absoluitur ab instantia, seu obseruatione iudicij, & tunc adhuc manet occultum. Hoc tamen vltimum quando existit semiplena probatio in iudicio negat Suarez *de Censur. disput.* 41. *num.* 6. credens iam tunc non dici occultum: quia crimen positum in foro externo cum semiplena probatione, quomodocumque absoluatur, iam non potest dici occultum, & mihi hoc videtur verius quoad hoc vltimum de existente semiplena probatione. At

bene ibi aduertit Sanchez *num.* 58. quod ita debet esse crimen deductum ad forum contentiosum, vt simul reus sit citatus, illique intimata citatio: si enim crimen sit delatum ad iudicem per denuntiationem, iudex tamen apud se retineat,& parti non intimet,adhuc dicetur occultum. Citatio enim est primus actus iudicij,& proinde ista non facta,adhuc non dicitur forum contentiosum subire. Vide suprà verbo *Abbas à num* 4.

15 Circa alia verba pro dispensatione matrimonij irriti iterum celebrandi, iubetur etiam imponi confessio menstrua, de qua iam suprà diximus: hîc solùm aduerte quòd illa imponenda est vtrique coniugi si ambo peccauerunt:si verò vnus tantùm peccauit, illi tantùm erit iniungenda.

16 Circa id quod amplius iubetur, vt experiantur dispensandi, si viuere possint vt frater, & soror continenter separatione non facta, vel si in separatione deerit scandalum, credit Sanchez *num.* 60. quòd si Confessor est præcedenti experientia, vel ex iis quæ cognouit in examine, intelligat illa duo non posse moraliter fieri, non erit necessarium experientiam expectare in illis duobus: quia non est credendum velle Ecclesiam fieri experientiam frustraneam: eo vel maximè quia sit maximum periculum incontinentiæ eam præmittendo: ac proinde moraliter loquendo rarissimè, aut nunquam erit necessaria.

17 Quod denique dicitur in prædictis litteris: *Vt coniux impedimenti ignarus certior fiat de prioris consensus nullitate*, credit Sanchez *num.* 60. non esse de essentia dispensationis, sed inseruire quasi instructionem confessarij, vt contractus matrimonij sequentis sit certior. Dat causam præcipuè, quia sepiùs hæ frustrarentur dispensationes si id esset necessarium. Sæpè enim continget non posse detegi nullitatem absque periculo detegendi delictum, & maximè si impedimentum sit ex parte fœminæ cuius delictum si viro detegitur, erit causa multorum iurgiorum, ac periculorum: & sic Doctores multi consulunt peti hanc dispensationem occultè tacita nullitate prioris consensus. Sic explicat

Sanchez

Sanchez. Ego credo illum sic clariùs exponendum: si matrimonium fuit nullum, quia fœmina, verb gratia, ante matrimonium habuit copulam cum fratre præsentis mariti, tunc vt hoc matrimonium denuo ineatur, non est manifestandum delictum huic viro putato marito quod delictum fuit causa impedimenti. At credo omnino quòd dicendum est viro saltem remotè, & quasi conditionaliter, vt si fortè antea matrimonium fuerit nullum, denuo consentiat. Si enim hoc saltem modo non consentiat denuo, non iterabitur verè, neque contrahetur matrimonium, eo modo quo professus nulliter ob occultum impedimentum ignoratum, non ratificat professionem per quemcumque actum externum, nisi illi constet de impedimento saltem in confuso, & dicat se denuo consentire saltem ad cautelam.

Si quis autem videre cupit formam litterarum quas dirigit Papa Episcopis pro dispensatione matrimonij in foro externo, videat Sanchez *citato loco tota disput.* 35. Ego illa ibi dicta omitto, quia non spectant ad Religiosos directè: videant Episcoporum officiales.

CONSERVATORES.

Vide infrà, verbo *Notarius per totum*, & verbo *Abbas, num* 8.

1 NON est necessarium quòd Conseruator nominetur per Prouincialem: sufficit nominari per Prælatum Conuentualẽ, qualis est Guardianus. Rodr *tom.* 1. *quæst. quæst.* 65. *art.* 3.

2 Possunt eligi Canonici Metropolitanæ Ecclesiæ, & Vicarij Generales Episcopi Rodr, *ibid. art. eodem*, & de Vicariis, & Officialibus Generalibus Episcoporum conceditur Societati IESV, vt eligantur vbilibet constituti: & de Canonicis siue sint Metropolitanæ, siue Cathedralis Ecclesiæ. Comp. illius verb. *Conseruator.* §. 1.

3 Personæ nominatæ in Conseruatores tenentur acceptare

cēptare sub peccato : nisi iustam , & legitimam excusationem dederint. *ibid. art.4.*

4 Acceptante vno Conseruatore electo non potest alius nominari , vel se intromittere , nisi prior nominatus sit legitimè impeditus, vel nolit procedere , vel si procedat malitiosè Rodr. *art.5.*

5 Possunt eligi extra Diœcesim in qua sunt Conuentus. Reum tamen non possunt citare , vltra tres dietas computandas à fine Diœcesis in qua reus moratur : idque à fine Diœcesis , non à fine ædificiorum Diœcesis. Rodr. *eadem q.art.7.* Sed ibi aduerte, quando citat Bertachinum dicentem vnam dietam continere viginti leucas , esse errorem impressionis : solum enim continet viginti milliaria , seu iter vnius diei , teste Petro Vendrameno *super Repert. Inquisitorum*, ver. *Dieta.*

6 Possunt Conseruatores subdelegare ; sed debent subdelegare personas similiter in Ecclesiastica dignitate constitutas. Rodr. *q. cit.art.*11.

7 Conseruatores defendunt Regulares ab iniuriis verbalibus : & in possessione temporalium : & circa debita ciuilia. *a.*11. *&* 12. præcipuè circa sua priuilegia.

8 Ipsi Religiosi pro debitis ciuilibus conueniri non possunt coram suo Conseruatore : sed citari debent coram suo Prælato. Rodr. *cit. q. art.*13.

9 Possunt Regulares eligere Conseruatorem , qui defendat sua animalia , seu pecora , damnum facientia in agris alienis : & hæc causa pertinet ad Conseruatorem non ad iudicem sæcularem Rodrig. *art.* 14. citans id iam contigisse in quodam casu , & sic fuisse iudicatum ; damnis solutis.

10 Possunt conseruatores cognoscere de iniuriis factis familiaribus Fratrum , qui intra Conuentus actualiter seruiunt , & morantur. Rodr. *art.*17.

Et circa supra dicta *n. 6.* quòd Conseruatores possint subdelegare credo quòd Conseruator principalis in Metropoli , poterit intra Diœcesim alium subdelegare modo supra dicto , qui sit propinquior alicui Conuentui pro aliquibus causis,quādo scilicet extra Metropolim sint aliquæ personæ in dignitate Ecclesiastica cōstitutæ.

11 Possunt

11 Possunt Conseruatores Religiosorum procedere contra alios Religiosos, & Ecclesiasticos, Collegia, Vniuersitates, & Communitates habentes pariter authoritatem eligendi Conseruatorem, non obstantibus quibuscumque inhibitionibus. Ita Gregor. XIII. concessit Patribus Societatis IESV, in illorum Compend. verb. *Conseruator*.§.1. & procedere per censuras vsque ad auxilium brachij sæcularis *ibid*.§.3. citando etiam per edicta publica: *ibid*.§.4. cætera sunt legistica, & ipsi electi scire tenentur.

ADDITIO.

VLTRA iam dicta olim quoad hanc materiam duo tantùm aduerto: Primum est, quòd illi qui hoc officio funguntur pro Religiosis, si velint videre amplas concessiones, quas Summi Pontifices pro hoc officio concedunt, videant, & legant Bullam Conseruatoriam, quam Gregor. XIII. concessit Patribus Societatis IESV pro eligendo suo Conseruatore: quæ Bulla ponitur per extensum in Bullario Rodriguez *fol*. 1048.

Secundum est quòd sæpe contingit, vt Prouincialis, vel alius Prælatus velit eligere Conseruatorem, & ignoret formam qua illum debet creare, vel eligere: & ideo voluit hîc transcribere formam breuem; sed substantialem creandi Conseruatorem alicuius Religionis, quæ fuit facta, & tradita à quodam Doctore Iuris Cæsarij professore quondam istius scientiæ in publica Vniuersitate.

FORMA CREANDI CONseruatorem.

N. *Minister Prouincialis*, &c. *Domino N. Decano*, . *Doctori, vel Vicario Generali*, &c. *Inter alia priuilegia*,

uilegia, fauores & gratias ab Apostolica Sede Religiosis concessas, hoc vnum non minus præcipuum est, vt possint eligere iudicem Conseruatorem, qui, eo ipso quod ab aliquo Prælato electus sit, teneatur ex obedientia Summo Pontifici debita, dictum officium acceptare: & exinde possit Apostolica authoritate, & iurisdictione reprimere, & compescere quamcumque personam prædictis Religiosis, eorúmve Monasteriis, ac rebus quamcumque vim, & molestiam inferentem, vel quouis modo, illorum bonis, vel priuilegiis præiudicantem. Quapropter præsenti scripto in virtute prædictæ obedientiæ, concessionis, & gratiæ, nomino, & eligo personam vestram (de cuius scientia, probitate, prudentia, & zelo iustitiæ confido, & certus sum) eligo, & nomino in nostrum iudicem Conseruatorem, & pro taliter nominato habeo, reputo, & habendum declaro. Et hoc pro omnibus causis motis, & mouendis in iudicio Ecclesiastico, vel sæculari; & apud quæcumque tribunalia, in quibus secundùm ius Canonicum, Breuia Pontificia, vel nostra statuta generalia, nostram regulam, vel professionem possimus, vel debeamus respondere per nos, vel syndicos nostros, siue vt rei, siue vt actores. Quam nominationem, & electionem Conseruatoris facio in forma meliori quam secundùm ius facere possum: & iuxta tenorem Breuium, ac Bullarum Apostolicarum, habens pro expresso, siue suppleto, quodcumque in hac nominatione, vel electione exprimi posset, vel deberet: idque vt nos defendas à molestiis, & iniuriis illatis, & conserues in possessionibus, vel quasi possessionibus nostrorum priuilegiorum: & in omnibus iuribus nobis quomodolibet conuenientibus, contra quascumque personas cuiuscumque dignitatis, qualitatis, conditionis, vel status fuerint, sæcularis, vel Ecclesiastici: & in quocumque alio casu, ad quem nostra priuilegia se extendunt, & Sum. Pontificum concessiones indulgent. Et sic personam vestram in Domino obnixè rogo, quantum iuxta prædictas concessiones possum, vt tamquam noster iudex Conseruator nos defendat in omnibus annexis, vel consecutiuis in causis nostris tam motis quàm mouendis in futurum, quantum prædicti officij Conseruatoris iurisdictio patitur. Dato autem ad hoc aliquo impedimento, propter quod

quod non possit nos : ueri, causas inchoare, vel non processare, & cum effectu, vel sententia diffinitiua ad exitum perducere, nomino te iudicem Conseruatorem cum potestate subdelegandi, vel substituendi alium iudicem Conseruatorem semel, bis, vel quoties necessarium fuerit pro omnibus causis occurrentibus, vel pro aliqua parte alicuius causa: per te olim nominatos, ego etiam pro specialiter nominatis deputo, & pro substitutis, cum omni jurisdictione, clausulis, & declarationibus necessariis in genere, vel specie exprimendis. Dat. in hoc Conuentu, tali die, &c. Sub nostro sigillo, & subscriptione manu propria.

Subscribit N.

Alia forma creandi Conseruatorem traditur in enchiridio Minorum duobus foliis ante finem operis: quæ quidem prolixior est, & minus iuridica: vide ibi si placet.

CORRECTIO FRATRUM.

MEssis ampla, quia iudicialis, & fori externi, & quotidiana, imò satis necessaria. Et antequam illam per titulos diuidamus claritatis gratia, præsupponendum est tanquam certissimum, & indubitatum Prælatos Regulares esse veros iudices causarum criminalium suorum subditorum: sunt enim veri Prælati habentes forum externum, & proinde sunt veri iudices. Quia ergo hæc correctio iudiciaria multos habet actus, denunciationem scilicet in inquisitione, citationem partis, testes, sententiam, & similes actus, de illis summatim dicendum breuissimè quantum satis sit ad substantiam tantùm.

CORRECTIO FRATERNA, & secreta.

1 COnſtat ex Euangelio ante denunciationem in inquiſitione, præmittendam eſſe correctionem fraternam modo aſſignato à Theologis. Quæ adeò neceſſaria eſt, vt ſi ſit ſpes quòd illa proficiet, & ſufficiet, & de hoc ſit certitudo moralis, non eſt crimen denunciandum Prælato, etiam ſi crimen ipſum ſit contra communitatem, vel contra proximum, vel etiam ſi ſit hæreſis, probatur euidenter: quia præceptum denunciandi poſitum à Prælato, eſt poſitiuum humanum tantùm, at præceptum correctionis fraternæ eſt naturale, quatenus à natura inſitum eſt vt vnum membrum iuuet alterum, & illi ſuccurrat per influxum, &c. Et præterea idem præceptum correctionis eſt præceptum diuinum poſitiuum: & proinde præceptum correctionis fraternæ, ſi proſit, præualet præcepto poſitiuo Prælati iubentis denunciare. Ita D. Thom. 22. *q* 35. *art.*7. C. agens etiam de hæreſi, & proditione, & Nau. *in Sum. cap.* 24.*n.*14.& Nauar. *lib.*2.*de reſtit.cap.*4.*n.*158.Dixi, *ſi ſit certitudo moralis, & ſpes emenda*; quia ſi hæc deſit, ceſſat obligatio correctionis. Et proinde prudens vir debet attendere qualitatem perſonæ, & culpæ: ſi videlicet ſit perſona ſuſpecta, maximè in crimine hæreſis; ſi ſit duræ ceruicis: ſi ſit indocilis, ſi proterua: ſi fecit ex prauitate, vel ignorantia, vel leuitate: vel è contra ſi eſt perſona non ſuſpecta, docilis, ſimplex, ſi fecit ex leuitate, ignorantia, ex fragilitate, vel à me non bene accipiet, & ſimilibus circunſtantiis: vel quod reſponſum iam dederit: & ſic ad arbitrium prudentis ſi ſit certitudo moralis emendæ, corrigat ſecretè, non denunciet. Si non ſperet, emendam denunciare tenetur

3 Non obligat præceptum correctionis fraternæ in his ſequentibus. Primò quando peccatum eſt veniale.

Secundò,

Secundò, quando peccatum eſt publicum. Tertiò, quando etiam ſi ſit ſecretum, non ſperatur emenda attentis circunſtantiis poſitis *num.* 1. Quartò, quando eſt crimen contra communitatem, vel contra proximum, & non eſt ſpes emendæ. Hæc omnia ſunt certiſſima, & paſſim obuia apud Doctores. Sextò, non obligat quando crimen modò quidem occultum eſt, ſed ego ſcio certò moraliter, quod ſtatim eſt diuulgandum, quia ſcilicet vidit vnus tantùm maleuolus qui debet diuulgare; & ita ſentit D. Thom. *in* 4. *diſt.* 19. *q.* 2. *art.* 3. *ad* 2. *& ibidem* Riccard. *art.* 3. & alij.

4 Si ſcio peccatum eſſe emendatum, neque eſſe occaſionem reciduandi, non poſſum denunciare. Eſt etiam communis, maximè Nauar. *conſil.* 2. *de accuſationibus.* Et patet, quia ceſſat finis denunciationis, qui eſt correctio, id eſt, emendatio fratris, iam enim eſt emendatus. Et hæc ſufficiant in ſubſtantia pro Compendij ratione: cætera vide apud Doctores in propria materia.

DENVNCIATIO.

5 Conſtat obligari Religioſos ſub peccato mortali denunciare Prælato proponenti viſitationem: obligat enim Euangelium, per illa verba, *dic Eccleſiæ*, & Prælatus habet iuriſdictionem vt obliget.

6 Crimen ſecretum ſi ſit emendatum non debet denunciari, vt ſuprà dictum eſt *n.* 4. ceſſat enim finis denunciationis quæ eſt emendatio proximi. Et ita neque Prælato tamquam patri dicendum eſt. Etiamſi recipiat iuramentum debet tacere; quia mens iudicis non eſt, vel ſaltem non eſſe debet, interrogare de crimine ſecreto, & emendato.

7 Denunciare quis non tenetur illa quæ audiuit à parum fide dignis, ſi inde timet ſe à iudice irridendum. Nauar. *in Sum. cap.* 25. *num.* 26. Debet enim ſcire per viſum, auditum, vel alio certo modo. Si verò

audiuit à fide dignis, tenetur denunciare. Nauar. *mox citandus.*

8 Nauarr. *in Sum. in cap.* 25. *à num.* 46. ponit septem causas excusantes à denunciatione. Prima est, quando peccatum est secretum, & emendatum, de quo iam suprà. Secunda, defectus probationis peccati denunciandi. Ego tamen credo quòd si peccatum fuit publicum, vel non sit spes emendæ, quod etiamsi ego solus sciam teneor dicere tanquam patri, etiam si non possim probare; maximè quando feci correctionem fraternam, & non profuit: tunc enim meum solum dictum saltem proficiet vt Prælatus maiori authoritate charitatiuè, & secretò emendet. Tertia excusatio posita à Nauarr. est, si audiui ab homine parum fide digno, de qua iam *n.* 7. Quarta est, si iam is à quo audiui denunciauit. Quinta, si scio, quòd is qui furatus est rem, quæ iubetur denunciari, illam furatus est iusto titulo compensationis, ob aliud æquale sibi debitum. Sexta, si scio tantùm per sacramentalem confessionem. Dixi *tantùm*, quia si sciui in sacramento pœnitentiæ, & postea sciui extra illud, bene possum, vt omnes dicunt. Septima, si sciui per solam consultationem: tunc enim non teneor, imò non possum denunciare, nec rogatus respondere; quia aliàs periret remedium consilij capiendi à doctis in Ecclesia Dei. Hæc ibi Nauar.

Et addit eodem loco quòd is qui delictum non denunciauit intra tempus contentum in edicto, tenetur ad denunciandum transacto termino præfixo quàm citius commodè possit: idque probat ex *c. cùm dilectus. de dolo & contum.*

9 Denunciare non tenetur, qui attenta praxi, & omnibus circunstantiis cum prudentia, scit certò moraliter denunciationem suam non profuturam, vt quia Prælatus negligens est in puniendo, vt iam aliis in causis innotuit in simili, vel quia ob affectum amicitiæ, vel consanguinitatis non punit. Et probatur, quia nemo tenetur ad actum frustraneum: & tunc denunciatio certò moraliter est frustranea. Nau. *lib.* 5. *consilior. titul. de hæreticis, consil.* 8. *num.* 5. *& consil.* 4. *num* 3.

& Sà

& Sà in Aphorism. verbo Correptio, *num.* 4. Dixi *certò moraliter*, quia, si tantùm dubitet an proficiet, tenetur denunciare.

10 Peccat mortaliter iudex si in visitatione generali specialiter inquirat de vita alicuius personæ particularis de qua non habet infamiam probatam, vel semiplenam probationem. Est communis, & probatur, quia tunc per illam specialem inquisitionem illam infamat. Imò si illi detur aliquis libellus infamatorius de aliquo extra viam accusationis, si talis non sit aliàs infamatus, non potest de illo inquirere, vt patet ex *c. inquisitionis. de accusationibus.* Dixi *extra viam accusationis*, quia si dans libellum illum, accuset, potest, ac debet inquirere etiam de non infamato.

11 Denunciare non tenetur quis de filio suo, de patre suo, fratre, marito, vxore, etiam si feratur sententia excommunicationis, quia ius positiuum non obligat cum tanto damno testimonium ferre. Suarez *tom. de censur. disput.* 20. *sect.* 3. *num.* 10. Vide infrà hîc, verbo *Testis*. Excipe crimen hæresis, in quo iuxta securiorem sententiam etiam filius tenetur denunciare de patre.

12 Denunciator valet pro teste, si is dicat vt testis, & iuratus: hoc latius probabitur ver. *Testis*, *num.* 26. sub hoc ver. *Correctio Fratrum*, videlicet quòd valeat vt testis. Dixi *si dicat vt testis*, quia si dicat incidenter, & casu, vel dicat tanquam ad patrem, absque iuramento, non valet vt testis. Innuit Vmbertus in sua practica Inquisit. ver. *Accusatio.* § *vltimo citans Baldum.* Et ait quòd si denunciator non dicat vt testis, sufficiet eius dictum ad inquirendum, non ad puniendum. vide statim *n.* 14. *&* 15. & infrà verb. *Litteræ numer.* 1. 2. *&* 3.

13 Si duo, vel tres testes denuncient Prælato aliquod crimen sub iuramento: & tale crimen non sit diffamatum, neque persona infamata, non potest Prælatus illud publicè punire, sed solùm secretò paternaliter monere, *c. inquisitionem*, §. *tertia de accusat.* & consonat statutum generale Tolletanum Minorum *cap.* 6. *titul. de Correctionibus.*

Si verò crimen publicum sit, & sufficienter proba-

tum, necesse habet Prælatus satisfacere scandalo,& pœnam infligere, vel totalem, vel minorem attenta lege, statutis, qualitate probationis, & qualitate personæ, attentisque cæteris circunstantiis aggrauantibus vel alleuiantibus, iuxta arbitrium boni viri, & iuxta dicenda infrà ver. *Pœna.*

14 Si denunciator dicat Prælato se dicere vt patri, non vt iudici,tunc non potest Prælatus agere vt iudex, sed vt pater, maximè in crimine occulto, de quo non speratur emenda, & deest alia probatio. Tunc enim potest Prælatus secretò monere culpatum. Si verò vltra hunc sic delatorem alij testes superueniant, & bono communi conueniat, vel bono particulari, tunc potest ac debet agere vt Iudex. Aldrete *lib.* 1. *cap.* 6. *de Relig. discipl.*

15 Si socius criminis denunciet tanquam ad patrem, non debet cogi vt iudicialiter denunciet cum sua infamia se prodendo, quia tunc ius naturale famæ prævalet positiuo iuri denunciandi iudicialiter: colligitur ex Couarr. *in pract. cap.* 18. *num.* 7. Satis enim fecit denunciando tanquam ad patrem. Et hinc clariùs videbis quòd possit denunciator aliquando dicere non vt testis iudicialiter scilicet:sed tanquam ad patrem, vel quid simile, & tunc denunciator non valet pro teste. Sed si posteà superueniant alij testes, & conducat bono, publico,vel particulari, poterit iterum vocari prior denunciator vt sub iuramento denunciet iudicialiter. Adde quòd legitimus denunciator est, qui fraternè correxit proximum secretè, & secundò coram testibus: (intellige quando dabatur locus correctioni) & præterea iudicialiter denunciat. Aldrete vbi suprà, *num.* 16.

16 Superior non potest reum secretum publicare etiam ex licentia denunciantis, quia denuncians, neque Prælatus non sunt domini famæ denunciati, vt patet in lumine naturali. Secus si sit crimen publicum,vel proceditur per accusationem.

TES

TESTIS.

17 PRo conditionibus testis vltra hîc dicta, vide infrà verb. *Religiosus.num.* 5. *&* 6. & verb. *Testamentum,num.* 7. & infrà in fine verb. *Testis.* & ver. *Tortura.*
18 Non valet testimonium testis datum per scriptum factum ab ipso teste, sed ex ore ipsius debet iudex audire, & Notarius scribere: aliàs est nullum. *l. de minoribus.ff.de minor.* §. 2. *& c.relatum* 5. *q* 2. & Rodr. *Add. ad Sum tom.4.c.* 153. *num.* 6.
19 Testis omni exceptione maior dicitur ille, qui per nullam exceptionem potest repelli. Pract. Inquisit. Vmberti, verbo *Testis* §. 2. *dicimus.* vide infrà ver. *Littera.*
20 Testis offerens se ad testificandum non vocatus à iudice, neque à parte, suspectus est. Pract. Inquisitorum vbi proximè, §. 4. *agendum.*
21 Potest Prælatus Regularis sumere testes sæculares in causis criminalibus contra Religiosos, quando crimen est publicum, scitum à sæcularibus; & non sunt testes Religiosi. Rodrig *tom* 2. *q.* 28. *art.* 3. *in fine, & eodem tom. quæst.* 10. *art.* 5 Et probatur, quia aliàs crimina scandalosa manerent impunita in Ordine, & præterea quia ædificantur sæculares si viderint crimina puniri.
22 Testis debet esse iuratus, sub Euangeliis, cruce, vel in verbo Sacerdotis vel quouis æquipollenti, est certissima ex multis textibus & praxi. Sed dubitas: an in Ordine Minorum testis iussus à Prælato sub pœna obedientiæ, tantùm, absque iuramento, faciat testimonium iuridicum? Negat Rodriguez *tom.* 2. *q.q.* 120. *art. vltimo.* At quòd sit validum, & iuridicum tenet fusè, & efficaciter Miranda *in Ordine iudiciali q.* 14. *a.* 8. *concl. vnica.* Imo & ipse Rodrig. aliud sentiens, se retractat, *tom.* 4. *Add. cap.* 153. *conc.* 7. sentiens cum Miranda esse iuridicum.

23 Si testis in articulo mortis retractat testimonium à se datum dum sanus erat, priori testimonio dato standum est *l. si quis graui.* §. *si quis moriens* : & ibi Bartol. Abbas *in cap. per tuas. de probation.* Excipe nisi secundum dictum fulciatur coniecturis sufficientibus, & det rationem suæ reuocationis.

24 Socius criminis non potest esse testis contra socium ita vt valeat pro teste, quia est suspectus, & proinde infamis, facit tamen indicium ad inquirendum. Iul. Clar. *practic. criminal.q.* 21. cum ibi citatis, & est communis. Est autem socius etiam is qui fauit, consulens, auxilians, &c.

25 Pœna totalis danda non est nisi sint duo testes & contestes omni exceptione maiores, & crimen sit publicum : aut si procedatur via accusationis ; tunc enim dabitur tota pœna etiam in crimine occulto. Est communissima, & patet ex illo *Matth.* 18. *In ore duorum vel trium stet omne verbum.* Excipe si sit crimen difficilis probationis, qualia sunt facta de nocte, vel solita semper fieri in occulto vt in sacramento pœnitentiæ solicitando fœminas ; & facta in loco secretissimo, tunc enim vnus testis cum indiciis sufficiunt ad pœnā ordinariam. Imò absque testibus sufficit violenta probatio : qualis est si iste visus est exire cum gladio euaginato à domo vbi manet mortuus, vel veste ipsius mortui cruentata induta, perforata : vel in manu illius furtū inuenitur, & cætera similia. Et hæc est communis sententia praxi firmata. Rodriguez *tom.* 1.*q.*12.*art.*2.

24 Duo testes singulares non sufficiunt ad pœnam totalem, dicunt tamen Caiet 2.2. *q* 70. *art.* 2. & Sot. 5. *de iust. q.*7.*art.*2. *ad* 1. quod in Religionibus valde facinorosi in delictis leuibus poterunt condemnari per duos testes singulares, idque in fauorem obseruantiæ, non verò in re graui. Et tenet Rodrig. *in Addit. Sum. tom.* 4. *cap.* 148. multa pro hoc dicens. Sed nota duas modificationes, videlicet solùm in re leui, & quando reus est facinorosus.

25 Si verò testes singulares fuerint plus quàm duo, vt si sint quatuor vel plures, & tendunt ad eundem finem, de

te vno scilicet delicto, non de puribus, sufficiunt ad pœnam totalem, dummodo tamen sint bonæ famæ. Sed tamen communior opinio tenet quod neque sic danda est totalis, vide Direct. Inquisit. in Commen. Penhæ. Com. 121. qui testes sint singulares vide infrà in littera T. ver. *Testis n.* 1. 2 *&* 3.

16 Primus denunciator valet pro teste, si sit denunciator verus, & dicat vt testis. Quando autem denunciator dicat vt testis vide suprà hoc verbo, *n.* 12 14. *&* 15. Quod autem iste verus denunciator valeat vt testis tenet Rodriguez *tom.* 2. *quæstionar. quæstion.* 12. *articul.* 6. ex Soto, Simanc. Nauarr. & Banhes. Et probat ex illis verbis citatis Christi D. *Matth.* 18. de denunciante dictis. Adhibe tecum vnum vel duos, vt in ore duorum, &c. vbi clarè, per verbum (*tecum*) innuit quòd sequentes testes, sunt etiam testes, cum denunciante; & si vnus testis cum denunciante sufficiunt ad pœnam totalem in crimine publico. Rodrig. *Addit. ad Sum. tom.* 1. *cap* 146. *n.* 4.

17 Testis rogatus à iudice de crimine occulto, de quo non est infamia, neque semiplena probatio, tenetur tacere, & dicere se nihil scire, subintelligens se nescire ad dicendum licitè. Rodriguez *tom* 2. *quæstion.* 13. *artic.* 7. excipe si sit crimen contra communitatem, vel contra proximum, & testis nescit an reus omnino cessauit à proposito faciendi; tunc enim tenetur prodere, maximè si intelligit locum non habere correctionem fraternam. Si enim stans coram iudice testis credat, & certò sciat moraliter profuturam correctionem fraternam taceat, & exiens corrigat fraternè: aliàs tenetur prodere, quando est contra bonum commune, vel particulare. Add. Sà in Aphorism. verb. *Testis numer* 6. quod tunc testis debet prodere si nequeat alio modo illi malo occurri, quod coincidit cum nostro hic dicto. Vide infrà verbo *Religiosus. num.* 6. *&* 7.

EXCEPTIONES OPPONIBILES *contra testes.*

18 Potest reus, etiam Religiosus, opponere exceptiones validas ad annullandum, vel infirmandum testimonium testis contra se, vulgo dicuntur, *sespeiçoens*; quarum causæ ordinariæ sunt sequentes.

29 Prima, & principalis est inimicitia: & hæc probatur ex multis capitibus. Primò si præcesserunt minæ de occidendo: vel simile quid faciendo. Secundò, si hic testis iam me accusauit de graui crimine: non verò si de me iam denunciauit in re parua, bene tamen si contra me deposuit iam in graui causa criminali. Tertiò, si ille testis fuit à me olim detentus in vinculis, quando ego fortè eram Prælatus, vel iudex. Quartò, si dixit contra me verba iniuriosa. Quintò, si ego moui olim contra illum quæstionem, quòd esset Iudæus, ebrius vel quid simile graue. Sextò, si commoratur, & conuersatur cum meis inimicis. In omnibus his, vel omnes hi sunt testes suspecti. At prudens Prælatus in Religionibus debet circa hoc esse nimis circumspectus & non facilè admittere exceptionem inimicitiæ capitalis inter Religiosos, maximè iam reconciliatos: qui quotidie communicant, & celebrant, maximè si sint spectatæ vitæ. Hæc omnia Rodriguez *tomo* 2. *quæst.* 15. cum multis citatis, vbi etiam notat quod si inimicitia fuit dolo procurata, ad finem ponendi hanc exceptionem, non sufficiat, neque valet exceptio: vt si Petrus timens Franciscum posse contra se testificari, ex industria prouocet Franciscum, vt alleget inimicitiam: si enim hoc constet, non valet exceptio.

30 Reus habens contra se vnum testem potest illi opponere crimen aliquod quod sit verum, etiamsi sit secretum, ne sit testis in sua causa, Hoc tamen seruatis tribus conditionibus. Prima vt hoc sit omnino sibi necessarium, & non possit aliter absolui; si enim aliter possit,

fit, non potest detegere. Secunda, vt crimen secretum quod scit de teste, non sit magis infamatorium testis, quàm sit infamia quam patitur reus. Si enim causa rei est leuis, & crimen detegendum grauissimum, vt Sodomiæ, vel simile, non potest: & sic prudentis arbitrio seruanda est proportio criminum. Tertia, vt attendatur si testis accedit vocatus à iudice, & obligatus: an verò spontè oblatus: si enim venit coactus, difficiliùs eius crimen detegetur, quàm si se obtulit ad testificandum. Rodrig. *in Sum. de ordine iudiciali cap.* 8. *num* 4. Dixi, *crimen verum*: quia plusquam falsum est, quod ait Vega *in sua Sum.* 1. *par. cap.* 112. *casu* 2. videlicet posse me falsum crimen obiicere illi qui me falsò infamauit, & citat ad hoc duos Doctores. Est, inquam, falsissimum, quia non sunt facienda mala, vt eueniant bona: & præterea quia si non est licitum dicere mendacium officiosum, vt liberem innocentem à morte, quomodo licebit infamare falsò alium quia me infamauit?

31 Causæ etiam generales exceptionum circa testes sunt positæ in iure, si videlicet testis sit infamis, ebrius, decrepitus, & sic de aliis inhabilitatibus: vt sunt etiam socij criminum, seu complices ob causam iam dictam.

32 Si testi ponatur exceptio propter inimicitiam, vel aliam inhabilitatem, ideo eius dictum omnino repellitur; sed est nihilominus scribendum eius testimonium: si enim aliàs conformat cum indiciis, vel aliis testibus, relinquitur prudentis arbitrio, vt illius dictum valeat tantum, vel tantum, saltem ad modum indicij director. Inquisit. 3. *par. fol.* 449. *Coment.* 28. §. *Aliorum verò.*

SEMIPLENA PROBATIO.

32 VT in materia testium constet qualitas, vel quantitas probationis, breuiter dicendum quid sit semiplena probatio, & quot modis fiat. Hæc igitur fit primò per vnum testem omni exceptione

maiorem. Secundò per confessionem rei factam extra iudicium : factam , inquam , non calore iracundiæ , & debet probari per duos testes , qui viderint talem confessionem. Si item fiat confessio coram vero Iudice , non sedente pro tribunali , & probetur per duos testes, est tantùm semiplena probatio. Illa verò quæ fit coram iudice incompetente , neque est semiplena , neque sufficit ad torturam. Rodriguez *in additio. Sum. tomo* 4. *cap.* 155 *num.* 7. Si verò fiat coram Iudice legitimo sedente pro tribunali, est plena probatio. Vide tamen pro hoc infrà *num* 47. *&* 48.

33 Tertiò fit semiplena probatio per scripturam rei clarè cognitam, in qua delictum fatetur. Quartò , per præsumptionem vehementem, quando scilicet talia sunt indicia vt vehementer inducant ad credendum quòd reus id fecit. Nota verò quòd vnumquodque indicium etiam propinquum delicto , debet probari duobus testibus, teste Iulio Claro *practic. crimin. quæst.* 21. Et sunt notandæ qualitates indiciorum ; alia enim sunt grauia, & vehementia : alia leuia, & remota. Quintò , duo socij criminum faciunt semiplenam probationem. Hæc omnia Aldrete *lib.* 2. *de discip. Relig. cap.* 8.

34 Sextò , efficiunt semiplenam probationem duo testes singulares , vel duo testes non idonei , seu infames, vel inhabiles , vt duæ fœminæ , hæ enim quantumcumque prudentes non sufficiunt ad condemnandum vnum hominem saltem in re graui , iuxta Rodriguez *Addition. tomo* 4. *capit.* 150. *numero* 3. Duæ tamen Moniales sufficerent ad condemnandam aliam Monialem , cùm non sunt alij testes : sed si res esset grauissima ego expectarem tres testes : Moniales. Sed saltem ad condemnandum vnum Monachum in re grauissima non sufficiunt duæ fœminæ contestes , iuxta Rodriguez *ibidem* , ex Decio , & Maranta , quia ad hoc pro pœna totali plures requiruntur in re grauissima.

35 Per

35 Per infamiam verò quantumcumque grauis illa sit, & clamorosa, numquam fit semiplena probatio. Neque item illam facit fuga Religiosi à carcere in quo detinebatur ob illud crimen: maximè si rediens det excusationem fugæ, vt quia timebat calumniam, vel rigorem carceris, & similia. Quando crimina sunt difficilis probationis, vt quia facta de nocte, vel quia ex se fiunt in abscondito, vt fornicatio, solicitatio fœminæ in confessione, minorem requirunt probationem, & tunc plures suspiciones vel indicia probant ad pœnam. Vmbert. *in practic. inquisitorum*, *verbo Suspicio.* multa pro hoc citans. Secùs quando crimen non est ex prædictis.

CITATIO REI.

36 Abita notitia criminis, & rei siue per inquisitionem, siue per accusationem, ex dictis testiũ, est de iure naturali vt reus audiatur per citationem vel vocationem, Hæc autem ita est de lumine naturali, vt probatione non indigeat, & textus sint innumerabiles dicentes omnino totam sententiam corruere si reus non audiatur. Estque de iure naturali claro, ac diuino. Neque sufficit vt hæc fiat, sed vt debito modo fiat.

37 Citatio non valet si detur angustum tempus ad respondendum vt 24. horarum, vel quid simile. Sicut enim citatio est de iure naturali, ita etiam congruum tempus ad respondendum est de iure naturali vt reus se defendat maximè in re graui Est communis Iuristarum, vt de se patet.

38 Non valet citatio quando reus citatur ad locum pen

periculosum sibi, siue non tutum, siue inhonestum, *cap. ex parte. de appellation.* Neque item si fiat à Iudice incompetente, *cap si duobus. de appellat.* Neque item quando Iudex est inimicus manifestus. Vmbert. *practic. Inquisit. ver. citato.* Neque quando citatus, spoliatus primò fuit sua possessione iniustè. *c. si Episcopus 30. quæst. 1.*

39 Quid si rei crimen ita notorium est, & ita probatum, vt etiam si vocetur, & audiatur, nullam omnino habet excusationem, seu defensionem ob euidentiam facti, & testium multitudinem? Nauarr. *libr. 5. Consil. tit. de sentent. excommunicat. consilio 25. numer. 16.* & Rodriguez *tom. 2. quæst. quæst. 18. art. 1.* dicunt posse fieri sententiam contra illum validam, pro quo citant textus, & maximè hoc in Religiosis ait Rodriguez posse fieri, & circa Prælatos ab officio amouendos. Sed tamen ego salua pace tantorum virorum, hoc non consulerem, sed dico etiam tunc citandum Religiosum saltem per edicta. Ducor, quia in extrauag. communibus, *extrauag. rem non nouam*, tum textus, tum gloss. §. *quis, quid, vbi*, dicitur quod etiam in notoriis requiritur citatio, & satis notorius erat casus de quo ibi est sermo. Et addit Glossa, quòd neque Papa aliter potest procedere. Vide ibi multa alia ad hoc intentum, quia saltem probant neque tunc posse procedi ad executionem sententiæ.

ACCVSATIO.

Vide suprà hac de re ver. *Accusatio.* vbi duo ponuntur pertinentia ad hunc locum.

40 FInis accusationis est proprij damni reparatio. At finis denunciationis est proximi emendatio. Vnde si accusator, vel denunciator clarè prætendant infamiam proximi, peccabunt mortaliter, quia aberrant à debito fine cuiusque, & finem malum sibi proponunt.

41 Non

41 Non potest Iudex rescindere accusationes coram se factas si sint iuridicæ, graues, & accusatore non petente: facit enim illi iniuriam, ac damnum illi infert, & aliquando etiam Reipub.

R E V S.

42 REo Religioso in re graui, maximè si sit idiota, tenetur Prælatus dare aduocatum etiam si non petat. Aldrete *lib.1. de discipl. Relig.c.2.n.3.*

43 Reus legitimè interrogatus sciens contra se esse semiplenam probationem, tenetur respondere veritatem; oportet tamen vt sibi constet de tali semiplena probatione. Est communis Doctorum. Sed ad consolationem, vel remedium miserabilium, non piget referre quod Rodrig. *tom.2. q.q.18. art 4.* cum Aragon. Salzedo, Petr. Nauarr. dicunt quòd si agitur de causa capitali, & periculo vitæ, non tenetur etiam tunc reus cum tanto damno fateri veritatem, neque in hoc peccare mortaliter: inclinat Sà in Aphorism. verbo *Actus iudiciales. tit. de reo, num.* 47. Idem tenet denuo Ioan. Malderus *tract. 6. cap.2. de Iustitia, fol.*527. citans pro pro se Scotum. Qui omnes fundantur, quia si nemo tenetur in ciuilibus,& criminalibus dicere testimonium contra patrem, matrem, fratres, &c. vt suprà vidimus, etiam si feratur excommunicatio, ne scilicet suo testimonio tantum malum inferat personæ sibi valde coniunctæ: quanto magis excusabitur miser reus à dicenda veritate contra se, in tanto periculo vitæ? Imo Malderus non solùm in causa capitali reum excusat, sed etiam in causa triremium, & quando agitur de confiscatione omnium bonorum: in aliis leuioribus non. Ego hanc opinionem non consulo contra communiorem. Solùm dico, quòd in praxi non damnarem reum illam sequentem: neque illi dicerem illum peccare, maximè si viderem illum difficilem ad confitendum. Et qui hanc opinionem tenuerint cum Rodriguez non damnabo

damnabo ob tot viros, & talem rationem.

44 Potest Iudex reo exhibere iuramentum, vt veritatem dicat in defectum testium, quando aliter fieri non potest probatio; maximè in principio processus. Rodriguez *quæst.*18. *artic.*11. *tomo* 1. & Miranda *in ordine iudiciali*, *quæst.* 18. *art.* 8. Ego verò parcè hoc vtendum consulo propter periculum peierandi. Vide infrà verbo *Litteræ num.*2.

45 Rei confessio extra iudicium, & in iudicio quid valeant, vide suprà, verbo *Semiplena probatio.numer.*32. & infrà *num.*47. *&* 48.

46 Reus indiciatus de vno crimine non potest interrogari de alio nisi contra ipsum respectu alterius criminis sint indicia æquiualentia semiplenæ probationi, Rodriguez *citat. q.*18 *art.*8. & est communis. Nec potest de sociis interrogari nisi sint indicia sufficientia quòd socios habuerit, Sà *in Aphorism. verb. Reus.* Et tamen rogatus de sociis tenetur prodere si sit crimen contra communitatem, aut contra proximum tertium, & sciat illos paratos adhuc ad malum, nec potest aliter illis obuiare. Rodrig. *citat. quæst.*18. *art.*10.

47 Si reus confessus est crimen sub spe veniæ promissæ à Iudice, non valet confessio etiam iterata Pract. Inquisition. Vmbert. verbo *Confessio.* § *confessio facta.* cum multis ibi citatis. Ex parte verò Iudicis si sit supremus, valet promissio; si verò sit Iudex ordinarius, non valet promissio, & peccat promittendo quod non potest, & proinde fallit. *Practic. Inquisitorum verb Perseuerantia.*

48 Si reus confitetur coram iudice per metum, vel per errorem, non valet confessio. Fiet autem per errorem quando reus dicit credens ita se rem habere, sed aliter se habet Et hoc potest ante sententiam reuocare. Aldrete *lib.*2.*de discipl.Relig.lib.*2.*cap.*4.*n.*28.*&* *sequẽtibus.*

49 Reus Religiosus in causa grauissima, potest torqueri per laicum si desint Religiosi qui id æquè bene possint ac velint: idque absque eo quòd Prælatus peccet, vel incurrat excommunicationem. Ita Nauar.*lib.*5. *Consilior. titul. de sententia excom. consil.*42. Penha *in Director.*

Director. 3. par. quæst 61. comment. 9. §. illud addit. Suarez *tomo de censur. disputation. 22. sect. 1.* Iul. Clar. *pract. crim. lib 5. quæst. 64. num. 25. cum citatis ibi.* Simanc. *tit. 65. nu. 47.* Salzedo *in pract. cap 126.* Rodriguez *in addit. Sum tom 4. cap. 155. num. 15.* & alij quos citant. Hoc tamen, vt dixi, non videtur faciendum nisi pro crimine pro quo leges ciuiles pœna capitis puniunt, & quando Religiosi sufficientes desint. Vide infrà ver. *Religiosus, num. 10. & 11.* & ver. *Tortura. in fine operis.*

50 Reus qui negauit crimen coram Iudice, & tamen damnatus est ad mortem, vel quid simile, non tenetur publicè fateri suum crimen ob honorem Iudicis. Sà *citat. verb. Reus. num 5.*

In causis Religiosorum non tenentur Prælati ad apices iuris, hi sunt: vt iudicium fiat tali loco, vel tali die: vt citatio fiat tali modo verborum: quod tale tempus certum assignetur litigantibus, & appellantibus: quòd admittantur aliquando protelationes, & exceptiones inutiles: quod rei videant iusiurandum testium: quòd iudicium fiat cum tali & tali pompa, & similia. De substantia sunt: citare, & audire reum, dare tempus defensionis, & aduocatum: probationes legitimæ, exceptiones vtiles, appellationes necessariæ, &c. sine quibus reus non potest commodè se tueri.

IVDEX, SENTENTIA, Pœna.

Pro Notario, vide infrà verbo *Notarius numero 2. & sequentibus.*

51 IVdex Regularis deficiente Regula, vel statutis ordinis ad arbitrandam pœnam (quibus prius debet stare) primò debet stare iuri canonico. Hoc deficiente recurrat ad ius ciuile. Et per ius ciuile primò intelligitur ius illius Regni in quo viuit. Rodrig. *tom. 2. qu. 21. art. 3.*

52 Quan

52 Quando crimina sunt grauia, vt furtum, homicidium, vel simile: & crimen est publicum, sed persona occulta, potest iudex inquirere generaliter de delinquente, & illo inuento, punire illum iuxta probationes, etiam si de illo antea nulla fuit infamia: idque in bonum Reipub. Rodriguez *tom.2 quæst.5.art.6.* & probat praxis quotidiana.

53 Iudex Regularis torquens absque sufficienti probatione, vel sufficientibus indiciis, tenetur de damno, neque illa confessio valet. Sà *verb. Reus num.20.*

54 Iudex ordinarius Regularis, vel alius, non potest commutare, minuere, vel augere pœnam statutam à lege pro aliquo crimine. *cap. licet. de pœnis.* Idque multo minus potest post latam sententiam. *cap. si quem. 2. quæst.3.* Dixi *ordinarius*, quia Iudex supremus bene potest, vt Generalis potens dispensare in lege. Excipe etiã si pœna legis sit posita in arbitrio Iudicis. Excipe etiam si processum fuit via accusationis, & pars læsa consentit, vt pœna post sententiam relaxetur. Hæc omnia Vmber. *in pract. Inquisit. ver. Iudex* per multa probans.

55 Quando crimina sunt extraordinaria, vel habent particulares circunstantias aggrauantes, vel minuentes, potest Iudex augere, vel minuere pœnam ordinariam. *l. hodie. ff. de pœnis, & l. quid ergo, ibidem.* Vide Sà *in Aphorism. ver. Iudex*, & Rodrig. *qu.42. art.5. tom.2.*

56 Sunt etiam causæ pœnæ alterandæ ætas: vt si sit senex, vel puer, vel iuuenis, vel si reus sit nimis litteratus, vel in aliqua arte insignis. Sed hæc attendi possunt antequam sententia feratur, non autem postea. Vmbert. *pract. Inquisit. ver. pœna. §. Quæ autem sint.* Sed in Religionibus ad insignem artificem non est respiciendum.

Quæ verò pœna imponi debeat Religiosis pro particularibus delictis, dicetur infrà verbo *Pœna.* vbi vide sufficienter, recurrendúmque primò est ad statuta Ordinis modo prædicto *nu.* 51. pro interim vide Rodrig. *tom.2. à qu.* 27. *vsque ad* 38. inclusiuè, quas omnes quæstiones consumit in specificandis variis pœnis. Nos id breuius faciemus citato ver. *Pœna.*

57 In Religionibus non solet publicari sententia absente

sente reo, illóque non audito, quod dicitur ad rebellionem, id est, (à rebellia) causam vide apud Rodriguez *Addit. tom.* 2. *c.* 103. *num.*6.

58 Possunt Prælati punire iniuriam sibi factam, si est notoria; & habet certam pœnam positam in lege: & vergit directè in vilipendium ipsorum. Si verò hæc tria non concurrant, non possunt. colligitur ex D. Thom. 2. 2. *q.* 108 *art.* 1. Iul. Clarus *lib.* 5. §. *fin. q.* 35. *num.* 25.

59 Communior sententia, & praxis seruat quod in sententia ponatur causa ob quam fertur. Si tamen causa non ponatur, & solum dicat, viso processu, &c. sententia valet, Iul. Clar. *in pract. crimin. q.* 93. §. 2.

Cætera quæ pro hac materia dici solent, vel clara sunt, & passim obuia: vel nimia, & vix necessaria, vel saltem excedunt rationem Compendij. Qui plura voluerit legat Iuristas suprà citatos, & Aldrete nouiter per tres libros hac de re factos. Hic tamen contenta sunt substantialia. Et vtinam hæc verè obseruentur. Circa quod omnino recordentur Religiosi duarum legum ciuilium quas citat Nau. *lib.* 5. *Consil. titul. de excommun. consil.* 42. *n.* 9. videlicet *l. consulta. Codice de testamẽtis, & l repetita. Codice de Episc. & Cler.* in quibus vertitur in opprobrium Religiosis, & Clericis ostendere se peritos disceptationum forensium. Maximè cùm Religiosi liberentur per ius canonicum ab apicibus iuris. Et suprà dicta sufficiunt ad substantiam iuris.

ADDITIO.

1 DIxi prius hoc verb. *n.* 3. quando peccatum est veniale tantùm, non obligare correctionem fraternam. Hoc intelligo tum quia vt plurimum hæc non recipitur à Iudice, tum quia vt plurimum non iubetur denunciare. Addo nunc ex Sayro *lib.* 11. *Clau. Regia cap.* 4. *n.* 10 quod si iubeatur denunciari eo quòd illius emendatio semper inseruit ad bonum Religionis, verb. gr. in Religiosis (vt silentij violatio) si verò in-

beatur denunciari, debent, ac tenentur subditi denunciare, & possunt hoc facere absque correctione fraterna, quia sunt res leues, per quas non infamatur proximus vt plurimum, cùm certum sit omnes peccare venialiter. At notat ibidem Sayro ex D. Thom. quod si aliquod peccatum veniale tale esset vt infamaret notabiliter Religiosum, tunc non est denunciandum absque correctione fraterna, quia per hoc eius fama grauiter læderetur, vt si esset vir grauissimus, & tale veniale ex suo genere valde infamaret: verbi gratia, si esset res turpis, & leuis, sed in viro graui.

2 In *libr. Monumenta Ordinis Minorum*, *titulo Constitutiones generales antiquæ*, *cap.* 5. *fol.* 239. habentur hæc verba ex statuto generali Minoritarum: *Teneantur autem fratres exeuntes, per obedientiam in reditu suo, secreto Guardiano excessus notabiles inuicem intimare.* Quibus verbis, & ex mox ibidem sequentibus clarè patet statutum illud præcipere vt omissa correctione fraterna crimen occultum Prælato denuncietur, etiam antequam sciat peccatum continuari. Quæris an tale statutum fuerit iniustum, & si sit similiter illicitum hodie id fieri in aliqua Religione. Respondeo primò non fuisse illicitum, sed bonum & vtile, & posse hodie in aliqua Religione permitti vt tale, concurrente conditione mox dicenda. Ita tenet expresè Sayro, *libr.* 11 *Clau. Reg. cap.* 4. *numer.* 20. citans Bannez, & Greg. de Valença *tom* 3. *disp.* 3. *qu.* 10. *punct.* 5. Conditio verò est, quod in illa Religione sit lex, vel statutum generale, ab omnibus approbatum, vt qui voluerit in illa profiteri, in hoc consentiat, & renunciet iuri suæ famæ, & honoris, vt fit in Religione Societatis IESV, quod potest facere, cùm sit dominus suæ famæ, maximè quando illi renunciat in fauorem boni communis. Do exemplum. In Ordine Carthusiano est lex, vel statutum generale, vt nullus Religiosus carnē manducet etiam in vltima hora mortis, pro tuenda vita: cúmque sit ius naturale defendere vitam per esum carnis, illa lex non est illicita, sed sancta, & à Sede Apostolica approbata: nam Religiosus ibi professionem faciens iam consentit

consentit renunciare iuri defendendi vitam per esum carnis, cui iuri ipse potest renunciare. At maius est renunciare defensioni vitæ quàm renunciare famæ per hoc statutum, de quo agimus.

3 Hoc posito clariùs intelliges prædictum statutum Minorum, & si quod simile viget in aliqua Religione approbata non fuisse neque esse illicitum, sed potuisse esse vtile, & laudabile. Nam licèt correctio fraterna sit de iure naturali, & præterea de iure Diuino positiuo Euangelico: nihilominus primo iuri, id est, naturali, potest Religiosus renunciare, renunciando suæ famæ sicut Carthusianus renunciat esui carnis. Quod verò spectat ad ius positiuum Euangelicum, Christus D. suo illo præcepto correctionis fraternæ, voluit nos solùm obligare quemadmodum obligat lex naturalis in eadem correctione ne fiat iniuria proximo: cùm ergo talis ingrediens Religionem vbi viget hoc statutum libenter renunciet illi iuri naturali correctionis fraternæ: iam ibi non obligat lex Euangelica, quæ solùm posita erat ad roborandum ius naturale cui iste renunciauit Et declaratur, quia quando duo præcepta posita à diuersis tendunt omnino ad eundem finem, cessante vno, vel dispensato vno ex illis, cessat, & dispensatur aliud. Cùm ergo ius naturale correctionis fraternæ, & præceptum Christi D. pro eadem correctione eodem omnino tendant: cessante præcepto iuris naturalis de correctione fraterna per renunciationem, quod est præceptum fortiùs obligans, cessabit etiam præceptum Christi D. de eadem correctione, quod est minus obligans, cùm sit positiuum, & illud primum sit naturale.

4 Dixi, *si sit statutum generale ab omnibus approbatum*, quia si sit mandatum solùm Superioris, non erat licitum, neque validum. Solus enim Prælatus non est dominus absolutus famæ, vel honoris subditorum. Imò neque Summus Pontifex est dominus absolutus famæ, & honoris fidelium.

5 Rediens ad nostrum statutum suprà dictum Minoritarum, dico illud hodie non esse in vsu in Ordine

nostro, sed per contrarium vsum est abrogatum. Video enim seruari, & commendari vt seruetur ordo correctionis fraternæ, & nullum Prælatum vidi oppositum mandantem, imò neque legi scriptorem Minoritam, qui dicat prædictum statutum apud nos esse in vsu. Dixi autem prædictum statutum factum tali conditione esse licitum, & vtile, quia, vt ait Sayro *cit. loc.* renunciante subdito iuri famæ, resultat inde maius decus totius Ordinis, maius Religionis augmentum, & conseruatio, imò & maior securitas ipsius renunciantis, eiúsque maior profectus spiritualis in submissione, humilitate, &c.

6 Correctio fraterna non solùm obligat postquam crimen secretò factum iam est: sed etiam antequam fiat. Vt si video proximum paratum ac determinatum esse ad illud faciendum, Sayro *lib.* 12. *Clau. Reg c.* 14. *num.*8; Vt si videò, vel scio Petrũ parare insidias Ioanni, & probatur, quia vtrobique militat eadem lex charitatis erga proximum, tum in monendo ne peccatum iteret: tum ne peccatum intentatum committat.

7 Qui reuelat aliquod crimen factum ab aliquo, denuncians Prælato, si crimen erat occultum, & non fecit correctionem fraternã quam facere potuit, & tenebatur: tenetur restituere famam tali proximo, dicendo Prælato se non seruasse ordinem in corrigendo. Et Prælatus tenetur in conscientia non procedere contra illum. Patet primum, quia taliter denuncians illicitè læsit famam proximi, & proinde tenetur restituere: secundum patet, quia Prælatus non potest procedere contra ordinem iuris naturalis & Diuini positiui infamando in iudicio publico peccatorem secretum.

DENVNCIATIO.

IAm olim sub hoc verbo dixi, quando, & quomodo sit facienda denunciatio coram Prælato. Quia tamẽ aliquando aliqui Prælati Regulares, vel Ecclesiastici solent

solent per edicta iubere, vt sibi denuncietur, de furto, verb grat. de criminis patratore, vel in cõmuni de delictis, & solent aliquando assignare certos dies, intra quos teneatur sciens denunciare: visum fuit de re tam quotidiana, & tam necessaria pauca dicere per summam.

1 Si pro denunciatione facienda assignentur, verb. grat. sex dies, decem, & sic de cæteris, constat apud omnes primum diem, in quo publicatur edictum, non numerari inter illos dies assignatos, Henriquez *tom.* 2.*Sum.l.* 13 *c* 18.*n.*6. ponit exemplum in gloss *littera* O. Si edictum publicetur die Dominica ad Missam, finitur publicatio Dominica sequenti in eadem hora, quia dies publicationis debet esse naturalis 24. horarum.

2 Ille terminus dierum intelligitur, si intra id tempus possit præmittere primam, & secundam correctionem fratris, si creditur profutura. Nam istud præceptum de correctione præmittenda cùm sit diuinum positiuum præualet præcepto illi humano: ac proinde si intra dies assignatos non possum præmittere correctionem fraternam in casu quo illa obligat, & creditur profutura, non incurram censuram positam Henriquez *cit loco.* At cùm primùm illam fecero, & non profuero, teneor denunciare ex obligatione prædictæ censuræ.

3 Qui nesciunt publicationem edicti, eo die quo fuit publicatum, sed aliquo, vel aliquibus diebus post publicationem, possunt à die suæ notitiæ numerare alios tot dies similes ab edicto assignatos, & intra hos sex dies (ver. grat.) currentes à sua notitia, tenebitur denunciare, ita vt intra hoc denunciet, numerandos à die notitiæ Henriq. *cit. loco,* & Suarez *tom. de Censur. disp.* 20. *ad finem illius disputationis.* Et assignat rationem, quia iste inculpabiliter ignorans diem publicationis, non debet esse peioris conditionis in pascio dierum agnatorum, quàm sunt illi, qui audierunt publicare. Secus verò, ait Suarez, dicendum erit de illo, qui sciuit quidem diem publicationis, sed legitimè impeditus non potuit denunciare: hic enim cessante impedimento tenebitur denunciare statim, quia iam sciuit diem publicationis.

4 Henr. *cit.c.*18.*n.*4. ait quòd quando Episcopus visitat,& iubet sub censura vt omnes denuntient, non includit eos subditos qui tunc agunt extra territorium Episcopi:& sic à simili dices de Prouincialibus respectu suorum subditorum.

5 Hæc edicta cùm sint mandatum ab homine expirant mortuo authore, aut moto ab officio: Henriquez *ibidem.* Hoc tamen non habet locum in edictis publicis ab Inquisitoribus sancti Officij, quia illa non sunt ab homine, sed semper obligant quouis tempore ad denunciandum: & Inquisitores semper visitant.

6 *Citato loco* ait Henriq. quòd quando Episcopus promulgat edictum per modum visitationis, assignans verb. gr. sex dies, expirat mandatum non statim post sex dies intra quos iubet denunciare, sed finito visitationis tempore, aut paulò post quamuis publicetur per parochias vrbis, vbi residere solet Episcopus: at quando profertur edictum per modum constitutionis, semper durat. Henriq. *num.* 4 *littera M.* citans Armillam, & Penham. Ratio est, quia edictum pro visitatione facienda non æquatur excommunicationi iuris,seu statuti vt duret toto anno, & per totam vitam, sicut durat ius legis, vel statuti. Et ideo finita visitatione, paulò post ad arbitrium boni viri cessabit tale edictum pro visitatione. Quod ego à simili intelligendum & applicandum puto pro visitationibus Religiosorum, quia militat eadem ratio.

7 Si Superior per censuram iubet denunciare ad emendam delinquentis, vel ad impediendum mortale delinquentis: vel vt non inferatur malum proximo: vel vt damnum illatum restituatur; in his casibus, si ego scio proximum esse emendatum, neque amplius velle peccare: vel scio iam esse restitutum damnum, vel velle statim restituere, non teneor, imò non possum parere edicto, quia iam cessauit finis illius mandati, qui solum erat emendatio proximi, & restitutio damni Cordub. *in Sum.q.*64.& Sayro *Clau. Reg. lib.*12. *cap.*14.*n* 27.

8 Si edictum iubet denunciare de furto, & debitor est notus,

notus, non teneor denunciare: quia in rigore loquendo talis excommunicatio est nulla: non enim potest procedi via excommunicationis pro furto, quando constat de debitore; sed tunc alia via ordinaria procedendum est, citando videlicet debitorem notum coram iudice. Colligitur ex Trident. *sess.* 25. *cap.* 3. *de Reform.* & tenet in terminis Henriq. *loco cit.* §. 3. & Sot. *n.* 4. *dist.* 21. & Nauarr. *cap. inter verb. concl.* 6. *num.* 316. Vide alias conditiones seruandas in ferenda excommun. pro rebus furto sublatis, & pro secreto reuelando. Vide Barbosam *in Remiss. ad Trident. fol.* 148. *col.* 4. & *fol.* 149. *col.* 1.

9 In hoc edicto pro furto reuelando, non tenetur reuelare, qui scit reum non posse omnino restituere, quia non habet vnde restituat: esset enim reuelatio frustranea. Et est communis opinio. Sed quæris: si iste pro nunc restituere non valens, post annum potest restituere, & de hoc mihi constat: an tenear post annum reuelare, si is à me mônitus non restituat? Aliqui affirmant teneri. Sed Henriq. *cit. cap.* 18 *num.* 4. *ad finem* tenet probabilius non teneri: citat pro se in gloss. *littera V.* Armill. Penham. Neque item obligor denunciare de furto si scio illum, qui rem clam abstulit, abstulisse per viam compensationis, quia scilicet is à quo rem abstulit, sibi debeat pretium æquiualens istius rei. Est etiam communis opinio: quia iste non iniustè abstulit, neque furtum fecit. At bene circa hoc aduertit Sanchez *lib.* 1. *Decalog. cap.* 10 *num.* 34. hoc locum non habere, quando debitum quod alter mihi debet, est dubium, & incertum: oportet enim quòd sit omnino certum: & præterea quod non plus auferam quàm mihi debetur: circa quod ait Nauarr. *capit inter verba* 11. *quæstion.* 3. *conc.* 6. *n.* 794. quod si solutio, & compensatio partim esset dubia, & partim certa, non esset necesse reuelare, nisi partem dubiam.

10 Nemo tenetur facere hanc denunciationem etiam sub censura iniunctam, si ex tali denunciatione sibi manifestum damnum timet in fama, vel bonis temporalibus. Est enim communis: quia ibi præualet

præceptum naturale, de sibi ipsi non lædendo, contrà præceptum positiuum iudicis de reuelando. Vnde colliges complicem delicti nunquam teneri denunciare ex vi edicti, in quacunque materia fuerit complex. Vnde potest colligi, quòd si fœmina fuit solicitata ab aliquo Confessore intra Sacramentum confessionis: & ipsa ibi consentit cum illo in actibus turpibus, talis fœmina non tenetur denunciare de illo Confessore: quia tunc valde sibi noceret, cùm ex tali denunciatione reuelandum sit etiam fœminæ delictum.

11 Præcedenti casui similis est qui ponitur à Iulio Claro, viro aliàs Iurista, sed doctissimo *lib. 5. Recept. sententiarum Pract. crim. q.* 16. & sequitur Sayr. *lib.* 11. *Clau. Reg. c.* 14. *n.* 25. vbi dicunt quòd si quis habet rem furto sublatam, à fure acceptam, vel ab ipso fure nouit vbi res illa sit: non tenetur ex vi edicti etiam sub censura manifestare, vel denunciare, quia inde magnum periculum denuncianti sequeretur. Probant: quia vel bona fide rem illam accepit à fure, vel mala fide. Si bona fide, id non potest probare in iudicio, & proinde potest reputari particeps in furto. Si talem rem accepit à fure mala fide, etiam est reus in crimine, & proinde denunciando poterit suum crimen publicare. Si verò neque accepit à fure, neque est complex, sed scit ex solo dicto furis, seruet legem correctionis quoad secretum, &c.

12 Ponit Sayro *cit. loc. num.* 16. sequentem casum. Si ego solus Petrum commisisse tale crimen scit etiam Petrus quòd ego solus hoc scio: non teneor denunciare etiam sub censuris: quia inde scio magnam inimicitiam, & iram oriundam inter me, & illum: & non teneor cum tanto periculo denunciare: nam Prælatus iubens denunciare, benignè interpretandus est: vt velit denunciare quemuis absque tanto detrimento. In hoc enim casu Petrus delatus de crimine certo sciet me fuisse denunciatorem. Excipit tamen ibi, quòd si crimen sit contra rempublicam, & bonum commune: nam tunc teneor denunciare, & pati tale periculum, quia præponderat bonum commune. Si item imminet graue periculum tertij, & ego non subeo periculum, teneor denunciare,

ciare, si culpatus monitus non desistat.

13 Quando res est secreta, etiam si sit tribus, vel quatuor nota, si Prælatus iubet sub censura reuelari crimen, intendens procedere ad pœnam, non teneor reuelare. Ponitur à Corduba *q.64.cit.* & Sayro *cit. loco, num.* 18. & hoc intelligit *ibi.* Sayro, dummodò crimen ita secretum sit, vt neque specialis infamia sit de tali culpato, neque indicium. Parum enim interest, vt sciam ego solus vel sciant tres, vel quatuor, si crimen omnino secretum est. Secùs si de tali culpato est iam infamia, vel sunt indicia, vel semiplena probatio.

14 Sunt omnino attendenda verba edicti, vt videatur quas personas obligent, & in qua materia: cùmque sint verba pœnalia sunt strictè accipienda, & in significatione propria, & vsitata. Hinc inferes cum Suarez *tom. de Censuris, disp.* 20. *sect* 3 *n.* 12. quod si edictum iubet sub censura prodi talem scripturam, is qui habet eius transsumptum, non verò scripturam authenticam, non tenetur prodere: quuia scriptura, & transsumptum sunt res diuersæ, nec ambo faciunt æqualem fidem in iudicio. Secundò inferes cum Sanchez *lib.* 1. *Decal. cap.* 10. *num.* 33. quod si facta debita diligẽtia, adhuc dubito si in hac materia lex ista, vel hoc præceptum me obliget nunc, & in hoc casu, tunc non teneor tali præcepto, nec teneor denunciare: quia tunc perinde hoc est, ac dubitare, an ista res comprehendatur sub tali præcepto, seu idem est, ac dubitare, an ista lex sit imposita pro isto casu: at legi incertæ nemo tenetur obedire, sed legi certæ.

TESTIS.

Vide infrà verb. *Iuramentum, num.* 3. *&* 13. *&* 15. *& sequentibus.*

1 SI casu accidat quòd post latum testimonium testis dicat se talia non dixisse; Notarius verò affirmet ita dixisse, de ordinario credendum est Notario, non testi: est enim Notarius persona publi-

gis in suo officio credendum est, quàm testi particulari. Sic Iulius Clar. *in Pract. crimin.* §. *falsum num.* 10. & habetur *in lege si quis Decurio, Cod. de falsis* : *& cap. ad audientiam. de praescript.* Hac de causa laudabilis, imò necessaria consuetudo est, vt antequam testis subscribat suum testimonium coram iudice, legatur sibi suum dictum, vt videat si consonet dictis à se, vel si velit aliquid emendare. Nec sufficit vt testis dicat: hoc scio: sed debet explicare modum quo scit. Multis enim modis res scitur. 22. *quaest* 5. *cap. hoc videtur*, & ibi citata: & *cap sicut nobis. de sent. & re iudicata*, vbi gloss. verb. *de causis*.

2 Eugenius IV. concessit Congregationi Sanctae Iustinae Ordinis Sancti Benedicti, vt in causis ipsorum ciuilibus, & criminalibus in iudicio, vel extra illud, valida, iuridica, & legitima essent testimonia Praelatorum Monachorum, conuersorum, & nouitiorum ipsius Congregationis. Habetur concessio in Bullario Rodriguez *fol.* 173. Et ibi ponitur paulò ante fidem, *num.* 18. quae quidem magna concessio est: & saepius solet, vel potest contingere, vt sit necessarium. Vide etiam gloss *in cap. R Canonicus. de offic. & pot. Iudicis deleg. ver. cùm sint eius socij*.

3 Dixi olim hoc verb. *num* 30. posse reum obiicere testi crimen verum patratum à teste, vt illum impediat à testificando contra se, etiam si tale crimen sit secretum cum limitationibus ibi positis. Nunc addo ex Sayro *lib.* 12. *Clau. cap.* 19. *num.* 15. §. *secundo certum*: hoc posse facere reum etiam si testis iam tulit testimonium, ad quod infirmandum, seu annullandum potest illi obiicere crimen verum quidem: sed secretum: idque siue testis deposuerit falsò ex malitia, siue ex ignorantia inuincibili. Nam licitum est innocenti defendere se, si aggressor inuadit, etiam si aggressor sit puer, amens, vel phreneticus. Et hoc est licitum non solùm pro defensione vitae, vel famae, vel bonorum temporalium. Sed ego aduerto, quòd si crimen secretum nihil prodest ad infirmandum testem, vt si fuit fornicatio, vel quid simile, non poterit obiicere. Sed solum quando

pote

poterit infirmare, vt si fuit ebrietas, periurium, & simile.

4 Quid si sub iuramento promisi reo ante litem me seruaturum secretum: & postea vocor à iudice pro testimonio ferendo Est communis opinio, quòd si crimen est secretum, sed non pendet de futuro, neque est contra Communitatem, neque in præiudicium tertij: teneor seruare secretum, & iuramentum, & dicere me nescire intelligendo vt tenear. Si verò sit crimen pendens à futuro, vel contra bonum commune, vel contra proximum, teneor diuulgare. Rodriguez *de Ordin. iudicial. cap.6. concl.* 10. & in his tribus attendenda sunt duo præcepta ibi occurrentia, vnum naturale fortius, aliud naturale minus Naturale fortius est obuiare malo communitatis, vel proximi innocentis. Naturale minus est mea promissio facta proximo etiam cum iuramento, & sic si ambo concurrant, & vnum solum possit obseruari, seruandum est fortius. Si verò hoc non vrgeat, seruandum est minus.

5 Doctores. Consulti, Tabelliones, Procuratores, Aduocati, Medici, obstetrices, similes, quibus aliqui communicant secreta suarum litium, morborum, vel dubiorum, non possunt illa secreta reuelare etiam iussi sub iuramento, nisi fortè inde immineat præiudicium Reipublicæ, vel tertio. Est opinio communis omnium.

6 Nota differentiam inter reum, & testem circa obligationem dicendæ veritatis coram iudice interrogante: nam reus non tenetur confiteri veritatem contra se, nisi sibi constet esse contra se semiplenam probationem: non verò tenetur si sit solum fama contra se, vel sola indicia friuola At testis vt teneatur dicere veritatem coram iudice rogante, sufficit vt præcesserit infamia in particulari tam circa delictum, quàm circa personam Sayro *lib.* 12 *c.* 10 *num.* 10. *Clau. Reg.* Probari potest, quia plus periclitatur reus in fatenda veritate, quàm testis in illa dicenda: & sic maior probatio præcedere debet vt reus cogatur ad illam dicendam, quàm vt cogatur testis.

7 Dixi olim hoc verb. *num.* 19. quid sit testis omni exce

exceptione maior: & tamen vnus solus testis, quantumcumque sit omni exceptione maior, non sufficit ad condemnandum aliquem pœna mortis. Adde quòd nec solùm testimonium ipsius Imperatoris ad hoc est sufficiens ad aliquem puniendum pœna mortis. Ita Sayro *cit. libr. cap.* 21. *numer.* 15. At pro bono communi quando aliter fieri nequit in rebus leuibus sufficit vnus testis. Vt cùm damnantur fures vinearum, scindentes ligna syluarum per dictum vnius tantùm testis. Quia aliter fieri nequit vt vineæ, syluæ, & similia custodiantur: & eadem de causa pro rebus leuioribus sufficiet testimonium vnius tantùm personæ eximitæ, vt Papæ, Cardinalis Imperatoris. Vide etiam verb. sequenti *Reus.* Adde quòd vnusquisque testis est recipiendus sigillatim pro se, & pro secreto. Si enim plures simul recipiantur, testimonium non valet, quia vnus sequeretur dictum alterius. Vide *in capit. venerabili. de testib. & attest.* cum gloss. ibi verb. *examinare sigillatim.*

R E V S.

Vide infrà verb. *Iudex*, *num* 9. 10. *&* 11. & verb. *Iuramentum*, *num.* 14. *&* 15. *& seqq.*

1 SI reus iniustè occultos socios detexit, aut testis iniustè detexit crimen rei coram iudice, sit aliunde informatio sufficiens ad procedendum contra tales socios, vel contra talem reum, possunt ille reus, & testis offerre se coram iudice, & iurare prædictos non fecisse tale crimen, intelligendo, ita vt tale delictum subsit illi iudicio: & falsum se dixisse, intelligendo, quatenus falsum fuit illos tale delictum fecisse publicè, ita vt subesset illi iudicio. Hæc enim isto modo dicentes, & intelligentes non dicent mendacium, Sanchez 3. *Decalog. cap.* 6. *num.* 28. cum multis quos citat. Et ibidem *num.* 29. asserit cum Bannes, Sayro, Salon. &

Leonar

Leonardo, quòd quoties aliquod opus externum factum contra legem excusatur à culpa ratione alicuius circunstantiæ, potest rogatus iuridicè de illo facto id negare intelligendo de facto criminoso. Vt si quis hominem occidit omnino ignoranter putans esse feram, aut propter propriam defensionem, vel rem alienam, rapuit propter iustam compensationem, &c. & tum reo, tum testi potest inseruire. Et subdit aliud exemplum, quando taxa alicuius rei est iniusta: si pluris vendens, aut defraudans in mensura, vel pondere, ita vt sibi satisfaciat pro pretij iniustitia, & reddat correspondentes merces pretio dato: potest hic rogatus à iudice, an pluris vendiderit vel defecerit in pondere, & mensura id negare: & asserere se pretio taxato vendidisse, & nihil fraudasse; intelligendo, ita vt plurimis vendens, aut pretio fraudans in mensura, deliquerit. Aliud exemplum ponit ibi de illo qui promisit matrimonium alicui fœminæ, sed propter aliquem euentum, vel defectum illa promissio in conscientia iam non ligat: hic talis poterit iurare coram iudice se non promisisse, intelligendo, ita vt tenetur implere tale promissum. Denique multi casus resoluentur, regula supradicta attenta.

1 Similem regulam tradit Syluest. verb. *Iuramentum 3. quæst. 2. vers. in iuramento vero*: quod scilicet quoties exigitur à reo vel alio, iuramentum faciendi aliquid quod sine peccato fieri non potest: iste talis poterit iurare, intelligendo, si absque peccato facere potuero. Ponit aliud exemplum Sanchez *suprà citato loco. num. 45.* Si iudex præcipiat reo, vel testi vt reuelet, siue publicè, siue secretò sciat, potest testis respondere, se nec publicè, nec secretò scire, intelligendo vt teneatur dicere; si id scit solùm in secreto.

3 Si reus, vel testis in iudicio recipiens iuramentum à iudice, fingat se iurare, & re vera iuret, verba iuramenti subticens, peccat mortaliter, quia iniuriam facit iudici legitimè iuramentum exhibenti. Ita Sanchez *citat. libr. cap. 7. num. 2.* At statim subdit, id esse verum, quando inde notabile damnum iudicio sequeretur. Ait enim, quòd si nulla fraude, sed re-

uerentia

uerentia iuramenti ductus, & propter scrupulum, fingeret se iurare: ità vt astantes, & Tabellio intelligerent se iurare: in tali casu non peccaret mortaliter. Quia cùm in foro externo constet de iuramento, nullum damnum infertur iudicio, & ex alia parte integrè veritatem fatetur, & nullam fraudem molitur.

4 Si reus aliquod crimen commisit non per se, sed per aliam personam, cui mandauit, & per iuramentum rogetur, an illud commiserit: non potest negare, intelligens se non commisisse per se. Ita Sanchez *proximè citato loco, num* 3. Ratio est, quia tale iuramentum accipiendum est secundùm legitimum verborum sensum, quem aut suapte natura verba habent, aut in quo canones, & leges accipiunt. At rem fecisse non solùm verè dicitur ille qui per se ipsum fecit, sed etiam ille qui fieri mandauit. Ita Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 8. *q.* 2. Et multo minus poterit iurare se non commisisse crimen, quod re vera commisit, seu iurare se esse libertum ab illo, intelligens quia iam fuit absolutus ab illo in sacramentali confessione.

5 Magna dubitatio est quotidiana pro omni statu: si reus legitimè interrogatus quando sub mortali tenetur veritatem dicere, illam negauit vel amphibologia texit, possit absolui à Confessore, nisi se iudicio iterum offerat, vt iterum rogetur? Quo ad hoc triplex responsum assignatur iuxta triplicem statum ipsius rei.

1 Si reus iam fuit absolutus à iudice, vel iam fuit punitus à carcere fugiens, est iam extra iudicis potestatem, tunc reus non tenetur se iterum offerre iudici ad manifestandam veritatem. Est communis opinio maximè Sayro *in Clau.Reg.lib.* 12. *c.* 17. *num* 14. & aliorum. Et probatur, quia tunc illud esset se prodere ad quod non tenetur.

2 Si iudicium adhuc durat, & reus est sub potestate iudicis ante latam sententiam, multi, & graues Doctores affirmant reum non posse absolui, nisi iterum se offerat coram iudice ad dicendam veritatem. Citat hos Sanchez *cit.lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 7. & est opinio communior,

munior, & securior. Verùm in fauorem miseri rei probabilius ibi sentit Sanchez *num.* 8 reum neque tunc teneri se offerre iudici: sed posse absolui præmisso dolore de culpa præterita, cum proposito fatendi veritatem si iterum rogetur à iudice. Potissima ratio est, quia iste reus cum præterito periurio, & læsit partem offensam, & læsit iudicem: ait parti offensæ satisfacit cum proposito firmo quod illi satisfaciet vbi primùm potuerit. Iudici verò satisfacit cum proposito dicendi veritatem si iterum rogetur. Nam illud præceptum obediendi iudici est transiens, & solùm durat dum iudex interrogat secundò, quia minus tenetur reus contra se deponere quàm testis tenetur deponere contra alium, vt patet: at testis qui iuridicè rogatus de alterius delicto negauit veritatem, non tenetur iterum se offerre iudici ad dicendam veritatem, sed satisfacit restituendo damnum, vt omnes fatentur: ergo neque reus tenetur iterum se offerre, etiam si adhuc sit sub iudicis potestate. Et hæc ratio est euidens.

3 Si reus iam damnatus est & ducitur ad patibulum, vel aliud supplicium subeundum, multi censent eum teneri offerre se iudici, vel veritatem coram Notario fateri, ad tollendam iniuriam, vel infamiam sua negatione illatam iudici, accusatori, ac testibus. Censent hoc septem Doctores graues citati à Sanchez *cit. loc. n.* 10. At contraria opinio est communior in praxi, & suauior, dicens reum ad id non teneri. Probat illam ibi fusè Sanchez. Primò, quia iam iudex post latam sententiam non potest interrogare reum, functus est enim suo officio, *l. Iudex* 55. *ff. de re iudicata.* Secundò, quia finis interrogationis est, vt iudex condemnet, vel absoluat: hic verò finis iam cessauit, quia iam reus damnatus est. Tertiò quia talis infamia non sequitur erga iudicem, testes, vel partem, cùm res notissima sit solere reos negare veritatem pro sua defensione. Adde illud esse valde violentum suadere reo, & periculum esse si nolit obedire Confessori, & proinde moriatur cum conscientia erronea credens se teneri, & tamen nolens facere. Excipit ibi Sanchez, reum illum

lum hæreticum, qui ducitur ad comburendum, & moritur negatiuus: & ait hunc peccare mortaliter si non fateatur veritatem publicè, & proinde non esse absoluendum: & hoc quidem ratione scandali, quia præsumitur decedere in hæresi;ac proinde (ait) si reus est, tenetur crimen fateri vt scandalum cesset. Hæc ille. At mihi ista exceptio dura videtur, neque illam reperi apud aliquem Doctorem: neque Sanchez vllum citat. Neque video quare non militent pro isto reo hæretico ad illum sic non obligandum, rationes suprà allatæ pro excusandis aliis reis non hæreticis: maximè cùm in reo hæretico violentius sit, & magis infame veritatem publicè fateri: quod verò attinet ad scandalum, quod putat Sanchez dari ab hæretico negatiuo, dici potest non inde suscipi scandalum, cùm omnes sciant solere reos negare: & simul sciant illum posse verè confiteri sacramentaliter in vero articulo mortis. Et idem scandalum suo modo suscipi potest de aliis reis negatiuis ductis ad patibulum. Adde quod hoc non videmus fieri à Confessoribus doctis comitantibus reos hæreticos ad combustionem. Fateor ego, & omnino dicendum est talem hæreticum ductum ad ignem, & nolentem complices reuelare, non fore absoluendum si possit ante mortem reuelare: ad illos enim reuelandos tenetur ex iure naturali, & positiuo præcepto, cùm sit in crimine vergente contra Rempublicam.

6 Quid si reus metu tormentorum sibi falso crimen imposuit, eáque de causa ducitur ad patibulum: an teneatur sub mortali se retractare in publico? Multi affirmant teneri, maximè Syluest. verb. *Detractio, quæst.* 3. *num.* 4. & alij. At dicendum est ad id non obligari, nisi quando datur spes, vt ille ob talem retractationem mortem euadat: at cessante spe, non obligatur in publico retractare. Ita Rodriguez *de Ordin. iudic. cap.* 11. *num.* 6. *in fine*, & alij: rarissimè autem id euenit, quia post latam sententiam mortis, & in tali iam statu nihil ei proderit ad mortem, vel infamiam euadendam talis retractatio. Quando reus Religiosus est litteras

litteretus non est illi dandus aduocatus sæcularis. Sayro. *Clau. Reg. lib.* 12. *c.* 7. *n.* 1 Imò ait Paulinus Bertus *in sua Praxi crim tit.* 11. *c.* 1. *à n.* 3. in sua Religione numquam, nisi semel datum fuisse Aduocatum sæcularem cuidam fratri. quia imminebat periculum vitæ: & *tit.* 6. *in medio*, ait etiam extra periculum vitæ, ait sub opinione esse, an dandus sit talis Aduocatus Religioso ordinario propter bonum, & pacem Ordinis, fauet Mirenda *in Ordine iudiciali q.* 14. *art.* 7. *conc.* 3.

IVDEX.

PRo dubio quotidiano resoluendo: suppono breuiter, ex dicendis infrà verb. *Opinio*: quòd quãdo sunt duæ opiniones cõtrariæ, & ambæ æquè probabiles, pussum sine scrupulo sequi quã maluero. Item, quando sunt ambæ probabiles, sed vna probabilior, possum sequi illam quæ est minus probabilis absque scrupulo conscientiæ. Proponitur dubium, an Iudex in casu, quo sunt opiniones pro vtraque parte, possit sequi opinionem quamlibet ex duabus æquè probabilibus: vel possit sectari opinionem minus probabilem.

Suppono secundò, quòd in hac materia possunt Iudici offerri opiniones vel ex parte iuris, vel ex parte facti. Ex parte iuris erit quando sunt textus, vel statuta diuersa, seu leges pro quorum intellectu vero, sunt variæ opiniones Doctorum: aliis sic, aliis verò sic exponentibus. Ex parte facti tunc erunt variæ opiniones, quando ex parte rei, & actoris, seu rationum pro vtroque allegatarum, sunt variæ opiniones, quænam probationes præponderent, & quæ sint vrgentiores, & probabiliores. Hoc posito dubitas, an Iudex in casu, quo sunt opiniones probabiles, siue ex parte iuris, siue ex parte facti, possit sequi vtramuis opinionem: an verò etiam possit sequi opinionem minus probabilem. Hoc dubium præ aliis disputat Sayro *Clau. Reg. lib.* 1. *c.* 11. ex quo accipe sequentes propositiones.

Prima sit: quando Iudex videt ex æquo vtramque opinionem esse probabilem ex parte iuris, & ipse quoque ita iudicat, potest licitè propter amicum iudicare secundùm illam, quæ amico magis fauet. Imò secluso scandalo, potest propter amicum modò secundùm vnam, modò secundùm alteram iudicare: citat ibi Sayro, Sotum, Aragon, Valentiam, & alios. Ratio est, quia tunc iudex ex debito iustitiæ distributiuæ non plus tenetur hoc isti dare quam illi: sunt enim æquales in iure: ac proinde liberum erit cuiuis dare: Sicut, quando duo æquè digni opponuntur beneficio, licitum est illud cuiuis dare; neque enim hîc datur acceptio personarum: hæc enim solùm interuenit quando adest debitum iustitiæ distributiuæ, quæ hîc non obligat. Quod verò modò possint vnam sequi, modò aliam probatur, quia cùm ambæ partes sint æquè probabiles, ambæ fundantur ratione sufficienti vt possit eligi quæuis illarum ad libitum: neque ex eo quod hodie istam sequor, maneo impeditus quin illam cras abiiciam sequendo aliam, absque vllo peccato. Dixi *cessante scandalo*, quia hoc dato nunquam licet operari, etiam actum aliàs licitum. Præterea licèt amicus hoc possit facere propter amicum modo prædicto, id debet facere ratione solius amicitiæ, non verò ratione munerum, quia iam tunc peccabit ratione muneris accepti, vel accipiendi.

2 Si ex parte iuris sint duæ opiniones, ambæ probabiles, sed vna probabilior, tenet Sayro *citat. loco num. 8.* posse iudicem ferre sententiam sequendo opinionem minus probabilem At ego verius puto tenendum oppositum cum Sanchez 1. *Decalog. cap. 9. num. 47.* dicente teneri iudicem iudicare secundùm opinionem probabiliorem: & citat pro se sex graues Doctores. Probat, quia hîc agitur de iure suo cuique reddendo secundùm merita causæ, & cùm ipse à Republ. iudex constitutus sit, hoc ipso, iudicio ipsius committitur, vt causam illam dirimat pro vt melius rationi, ac iuri conformius viderit: & aliàs faciens erit acceptor personarum: cùm non iudicet secundùm maius meritum causæ, sed secundùm minus meritum Et confirmatur, quia dans beneficium

beneficium minus digno peccat,& est acceptor personarum. Limitat tamen, quod si opinio minus probabilis, est magis recepta in praxi, & iudex inferior iudicans secundùm opinionem probabiliorem irridebitur à Superiore ad quem appellabitur, poterit in tali casu iudex inferior iudicare secundùm opinionem minus probabilem.

3 Quando sunt duæ opiniones æquè probabiles, ex parte facti (quia scilicet vterque ex æquo probat suum factum) tunc in ciuilibus iudex debet componere partes inter se, vel si res de qua litigatur sit res diuisibilis, diuidere illam inter partes: sic Sayri *num.* 12. Probatur, quia vterque habet ius æquale, & res diuisibilis esse ac proinde ratio naturalis dictat vt diuidatur. Quod si diuisibilis non sit, componantur ad inuicem vt vnus totam rem possideat, & alteri det pretium dimidiæ partis. Dixi *in ciuilibus*, quia in criminalibus debet iudicare in fauorem rei, Argument, reg. cùm sunt partium iura obscura reo fauendum est, potius quam actori, *de reg. iur. in* 6. & præterea quia in criminalibus reus est aggressus: actor verò est aggressor: & in lumine naturali illi potius fauendum est quàm isti.

4 Quando duæ opiniones ex parte facti sunt ambæ probabiles, sed altera est probabilior; in ciuilibus tenetur Iudex iudicare in fauorem probabilioris. Hæc satis patet ex dictis pro confirmatione secundæ propositionis: tenetur enim Iudex iudicare secundùm merita causæ. Et causa pro nunc est maior in opinione probabiliori, quia probat per meliora fundamenta, & rationes. Dixi *in ciuilibus*, quia in criminalibus ad codemnandum reum probationes debent esse luce clariores: vnde quando iura partium sunt obscura, declinare licet in fauorem rei, quamuis probationes actoris, aut fisci sint paulò clariores: adhuc enim non sunt luce clariores.

5 Si pars altera deficiat in probatione, aut quippiam necessarium allegare, iuxta ea sola quæ allegauit,& probauit sententia ferenda est, & non secundùm probabiliorem sententiam quam allegatis allegandis

secuturi essent Iudices. Item non potest Iudex aperire alteri parti, quæ desunt alleganda, vel conueniat probare, aut aliquid pertinens ad ius, vel facti probationem. Hoc enim est munus Aduocati, non verò Iudicis. Ita Sanchez *citato capit.* 9. *numer.* 48. & Sayro *Clau. Reg. libr.* 12. *à num.* 7. *& sequentibus*, maximè à *num.* 12.

6 Huius vltimi dicti occasione quòd scilicet Iudex non possit aperire parti id quod conuenit allegare, cùm sit hoc munus Aduocati. Pono dubium, quod mihi contigit in praxi. Quidam vir doctus, ante motam litem, domi suæ secretò, per modum consilij aperuit cuidam parti rationes, & fundamenta pro parte suæ litis, & in papyro scripsit. Postea hic vir eligitur Iudex assessor cum Iudice ordinario ad iudicandam causam illam, pro qua dederat consilium; quæris an possit in conscientia esse Iudex talis causæ? Et videtur quòd non, ob proximè dicta, quia Iudex non potest aperire parti, quæ sint probanda. Et probari videtur *ex capit. nullus vmquam* 4. *quæst.* 4. vbi dicitur has personas distinctas in iudicio requiri, ita distinctas, vt vna non possit alterius vicem subire. Videlicet accusatorem, reum, testes, Iudicem, defensores. Vnde colligitur quòd Iudex debet esse persona distincta à defensore, qui est consiliarius. Ego tamen credidi, & credo potuisse talem in conscientia eligi, & esse Iudicem in tali causa, pro qua consilium dederat: & secundùm suum consilium iudicare si est probabilius, vel æquè probabile dummodo in hoc cesset scandalum. Et primò ostendo hoc non prohiberi per dictum *cap. nullus.* quia ibi per defensores vtilitatem sonat, intelliguntur Aduocati publici, qui in foro, seu tribunali respondent iudici pro reo. Hîc enim omnino necesse est vt Iudex, & Aduocatus sint personæ distinctæ. At consiliarius domi suæ secretò consulens, vt tale, vel tale fiat, non est Aduocatus: multum enim distat inter Aduocatum, & consiliarium. Nam persona infamis non potest esse Aduocatus in publico coram Iudice in tribunali, & iste infamis potest domi suæ esse consiliarius, vt tradit Reperto

pertorium Inquisitorum, ver. *Aduocatus.* Iam ergo ex illo capite non repugnat illum qui antea fuit consiliarius secretus, esse iudicem assessorem, vel ordinarium, vel delegatum. Deinde probo; quia si talis priùs consulens fiat iudex, & sequatur suum iudicium iustum, & legi conforme, non facit iniustum aliquid contra veritatem, vel falsitatem: præterea nullum damnum infert parti contrariæ, vt patet. Tertiò, per consilium præcedens, modò non dicitur fauere plus reo, quàm actoris modò enim Iudex constitutus æquitatem seruat inter vtrumque, & nihil denuò aperit, neque consulit. Neque Iudex per consilium antea datum, videtur se obligasse vt modò Iudex illud idem sequatur. Nam libertatem habet illud reijciendi si viderit modò esse falsum, & sic suppono, vt faciat. Si verò fuit consilium sanum, & verum, nullum est inconueniens, eidem modò etiam stare. Dixi *cessante scandalo*, quia dato illo, id non poterit cùm sit occasio magna murmurationis, eò quòd credibile sit illum à suo priori concilio non recessurum Hoc autem maximè credo locum habere posse apud Religiosos vbi apices iuris non seruantur. Et vbi de Ordinario non dantur Aduocati reo, neque defensores saltem in causis leuioribus Et casum supradictum cum dicta responsione approbauit vir satis doctus.

7 Circa Aduocatum etiam quem olim dixi debere dari Religioso in causa graui: quando liceat, vel non liceat causam aliquam defendere, accipe sequentia per breue compendium ex suprà citatis Doctoribus. Primò, numquam licet aduocato defendere causam, quæ manifestè est iniusta. Hæc est communis Doctorum. Secundò, quotiescunque causa est dubia pro vtraque parte, quia res vel in iure, vel in facto æquè dubia est, potest Aduocatus vtramque partem tueri, patet quia ius vtriusque æquale est. At requiritur quod Aduocatus dubietatem iuris reueget clienti, neque illi promittat securitatem, aliàs peccabit fallendo. Tertiò, etiam si Aduocatus causam sui clientis iudicet minùs probabilem, quàm sit opposita; adhuc poterit pro illo patrocinari. Nam cùm cliens in hoc casu iustè litigare possit,

eò quòd ratione aliqua probabili ducitur: ita Aduocatus potest illum defendere. Tenetur tamen eodem modo Aduocatus admonere clientem de illa minore probabilitate suæ causæ. Limitat tamen bene Sanchez *cit. cap. ad finem*, hoc tertium esse intelligendum, dummodo causa clientis non sit tam parum probabilis, vt rarissimè secundùm illam iudicetur, vel ad illam Iudices inclinentur. Tunc enim non poterit defendere, & si defenderit, obnoxius erit restitutioni causa amissa. Præterea tenetur iura fideliter referre, & testimonia fideliter citare, ne Iudicem decipiat: nec potest clienti consulere, vt neget veritatem quando tenetur fateri, aliàs peccabit cum onere restitutionis, vt citati Doctores, *citatis locis*, affirmant.

8 Neque verò tertium dictum proximè positum quod Aduocatus possit defendere causam minus probabilem; pugnat cum dictis suprà de Iudice, quem diximus non posse iudicare secundùm opinionem minus probabilem. Differentia enim est inter Iudicem, & Aduocatum: nam Iudex tenetur iudicare secundùm merita causæ & processus: Aduocatus verò ad nihil tale tenetur, sed solùm vt inquirat, & proponat fundamenta pro suo cliente, absque fraude, & dolo.

9 Dixi olim verb. *Reus, num.* 44. cum Rodr. & Miranda posse Iudicem exhibere reo iuramentum ad cognoscendam veritatem, quando aliter cognosci non potest: & statim ex me admonui parcè hoc iuramento esse vtendum. Nunc autem negotium pressiùs stringens, dico: solere Prælatos Regulares aliquando reos, maximè apostatas primò redeuntes iuramento excipere, & adigere vt dicant quæ fecerint in apostasia. Circa quod postea inueni Reginaldum *tom. 1. lib.* 14. *n.* 42. dicentem cùm Lessio *ibi citato*, non debere nec posse Prælatos reo exhibere iuramentum, nisi quando eidem reo licita exhiberi posset tortura: & aliàs veritas non potest sciri: est enim (aiunt) iuramentum quædam spiritualis tortura, vnde cùm tortura exhiberi nequeat, nisi præcedente ferè semiplena probatione, ac deficiente omni alia probatione: sequitur dictos Prælatos non debere in

re in principio processus apostatis, vel aliis reis exhibere iuramentum de iis, quæ antea fecerunt donec postea constet illos de tali re esse valde infamatos, & aliter veritatem de tali re sciri non posse.

10 Iuuat maximè ad proximè dicta quod tradit Sanchez *lib.* 3. *Decalog. c.8.n* 9 *&* 10. vbi cum multis tradit non posse aliquem licitè iuramentum exigere ab aliquo cum probabili periculo, vt is à quo exigitur falsum iuret. At ferè semper timendum est ne reus; maximè in negotio graui suæ famæ, veritatem occultet: cùm etiam illam multi negent, vt plurimum, diris tormentis expositi. Et ad hoc timendum ait *ibi* Sanchez non requiri certitudinem moralem, sed sufficere probabilitatem.

11 Vltimò notat Reginald. *cit. lib. n.*41. teneri Iudicem aperire reo, ante condemnationem, statum causæ, probationem, indicia, & testes, idque propriis nominibus, iuxta *c. qualiter, & quando* 2. §. *debet. de accusat.* vt videat procedi contra se iuridicè, & sciat quid contra se habeat: in his enim consistit copia defensionis, vt possit contra omnia sibi obiecta respondere & citat *ibi* Reginaldus Nauarrum *ad rubricam de iudiciis n.*58.

12 Quod verò attinet ad id quod ait detegenda esse reo nomina testium, statuta generalia Tolletana in Ordine Minorum *cap. 6. de correctione pro bono pacis.* decernunt, vt Prælati non dent reo nomina testium ad euitanda odia; nisi fortè quando viderint periclitari rei iustitiam in aliquo crimine graui, & infamatorio: in tali enim casu, reo petente debent publicari reo testes; & accusator. Vbi vides id relinqui arbitrio Prælati, indicaturi criminis grauitatem, & iustitiæ periculum. Idque videtur potuisse decernere prædicta statuta Tolletana pro suo ordine propter bonum pacis, vt ibi dicitur: sicut in fauorem fidei in tribunali sancti Officij testium nomina subticentur. Et præterea noto prædicta statuta generalia esse confirmata authoritate Apostolica, sicut in procemio illorum testatur Reuerendissimus tunc Generalis, Gonzaga.

13 Obijcis, Nauarr. *lib.* 3. *Consil. titul. de Regular. con-*

silio 5. num. 4. prima edit. tenet quod si Papa confirmauit statuta alicuius Religionis confirmatione communi, & ordinaria: & in talibus statutis continetur aliquod quod sit contra ius Canonicum, tale statutum à Papa non confirmari, vt enim ait *in responsione ibi ad certum*, solet Papa in ista confirmatione solùm confirmare statuta, quæ non sunt contra ius commune Canonicum, & sunt aliàs licita, & honesta; at prædictum statutum de subticendis testibus in Ordine Minorum expresè contradicit prædicto *capiti, qualiter & quando.* vbi Papa expresè iubet Prælatis: *Et non solùm delicta, sed etiam nomina ipsa testium sunt exponenda ei.* Ergo prædictum statutum non est validum ac proinde in omnibus causis grauibus tenentur Minoritæ Prælati absolutè reuelare nomina testium. Fateor argumentum vrgere. Solùm video posse responderi, & ita omnino dicendum est: Vigilantissimum tunc Prælatum Generalem Gonzagam debuisse specificare hoc statutum speciale contra ius commune. Secundò, potest dici illud ius id statuere in fauorem rei: at reum cum toto ordine pro bonorum communi posse renunciare suo iuri talis defensionis, sicut suprà Carthusiano renunciante esui carnis, & renunciante correctioni fraternæ.

14 Quando recusatur aliquis iudex (*vulgo Porlhe sospeiçano*) ipse recusans, debet in scripto ponere causas exceptionis, & testes quibus intendit probare: & iudex recusatus debet remittere hæc ad Superiorem: qui debet iudicare si probetur exceptio, audito prius iudice recusato: vt respondeat: quia recusato iudici suo modo fit iniuria. Quod si ista non obseruentur, non tenet recusatio Ordin. Portugalliæ *lib. 4. tit. 21. §. 4.*

DECIMÆ.

1 MVlta sunt priuilegia antiqua, & recentia concessa Religiosis de non soluendis decimis à variis Pontificibus pro vt habet Compendium Mendican

cantium verbo *Decima*. Et præter ibi contenta adducit Rodriguez *tomo* 2.*quæst*.44.*articul*.4.etiam pro Ordinibus Militaribus.

2 Hæc priuilegia aliqui explicant, vt solum valeant pro terris,& possessionibus, quas ipsi Mendicantes propriis manibus, vel propriis sumptibus excolunt, vt Rodriguez ait *citat.articul*.& sic videtur esse in vsu.

3 At Henriq.*lib*.7. *de indulg.cap*.27 *num*.7. & Rod.*citat.art.& tom*.3.*q*.74.*art*.16. etiam de Monialibus dicunt quod Mendicantes non tenentur soluere decimas neque quartam medietatem, &c. de suis terris etiamsi illas non excolant manibus, vel sumptibus suis: neque aliquid debere de illis etiamsi per colonos, & conductores eas excolant. Ita enim concessit Sixt. IV. Monialibus Sanctæ Claræ in Compend. verb. *Decima* §.10. Et Benedictus XIII. concessit Ordini S. Ioan. Ierosol. militari,apud Rodriguez *citat. art* 4. *tom*.2. Et concessum est Patribus S Hieron. in Hispania, vt habet illorum Compend. verb. *Decima* §.11. 15.& 16. & additur in aliquo illorum priuilegiorum claritatis gratia,quod coloni non teneantur soluere decimas Parocho,sed Monasterio. Et addit Henriquez *citato loco in gloss*. quod sic fuit iudicatum paucis ab hinc annir Salmanticæ,Baezæ, & Murciæ. Ratio Henriquez est,quia hoc priuilegium decimarum non est personale, sed reale, & proinde transit ad rem,seu ad prædium. Et idem dicendum in hac sententia de Monialibus,quibus idem concessum diximus. Et proinde de omnibus communicantibus.

Ego in hac materia solùm video in oppositum praxim contrariam saltem in nostra Portugallia;& in particulari nostras Moniales, video soluere decimas de possessionibus colonis conductis. Imò quando hæc scripsi scio Eboræ Moniales D. Benedicti extra muros per sententiam à Curia Romana obtentam iussas esse soluere decima viginti ab hinc annis non solutas. Fortè enim Episcopi obtinuerunt aliquod aliud Breue Pontificium reuocatorium omnium dictorum priuilegiorum allegantes fortè iacturam notabilem illis, ac Parochis subortum ex tot priuilegiis tot Religio-

ſorum, & Conuentuum decimis exemptorum : inde enim creſcentibus Conuentibus breui tempore Epiſcopus:& clerus damnum graue paterentur. Videat vnuſquiſque praxim ſuæ Diœceſis,ac Prouinciæ.

Hoc ſolùm addo cum Henriq. *citat. cap. num 9.* quod ſi Epiſcopi non oſtendunt Bullas derogatorias prædictorum priuilegiorum, etiam ſi aliquæ Religiones per aliquot annos decimas ſoluerint ignorantes ſuorum priuilegia, illa tamen non perdunt niſi fortè iam præſcriptum ſit contra illas religiones legitimè ſpatio ſexaginta annorum,vel amplius, vt infrà videbimus verbo *Priuilegium.* Hoc ipſum tenet Rodriguez *citat. quæſt. 44. artic. 5. & 6.*

4 Scio inter declarationes Cardinalium, ſcriptas à Vincentio Marzilla, *fol.* 317. haberi has duas. Prima eſt, quod Abbatiſſa & Moniales de bonis emptis tenentur ad ſoluendas primitias, & decimas Parochiali,de quibus eſt controuerſia.Secunda eſt ibi dicta *ordine* 168. ſic habens. Si decimæ ſunt impoſitæ rei, quia ab initio fuerunt conceſſæ, vel traditæ cum ea conditione vt ex eis decimæ ſoluantur, tunc ad quoſcumque perueniunt etiam Mendicantes teneri eas ſoluere.Si verò debeantur pro adminiſtranda cura animarum, tunc quia Parochi aliqua ſacramenta his Mendicantibus non adminiſtrant,Mendicantes ad eas non teneri : ſi tamen à ſolutione decimarum Sedis Apoſtolicæ priuilegiis muniantur:Sic ibi. Quæ ſecũdà declaratio non videtur multum cõtrariari dictis ab Henriq.& Rod.ſi praxis nõ obſtaret.

DIFFINITORES, SEV Conſiliarij.

SOlent in Religionum capitulis eligi Diffinitores ſeu Conſiliarij ad cauſas grauiores decretandas:vel ad Prælatos inferiores,& locales eligendos. Illorum officia videantur in particularibus Ordinum ſtatutis,illis verò in cõmuni poſſunt hæc aptari.

1 Ratio,

1 Ratio, & consuetudo tribunalium docet quod si voce tenus hi debeant suffragium, vel consilium dare, non maiores, vel seniores incipiant dicere, sed iuniores, ne fortè iuniores post seniores dicentes, metu lædendi, vel authoritate coacti teneantur à seniorum dictis non recedere, Rodr. *tom.2.q.43.art.3.*

2 Hi, si proponantur ad dignitates, & officia, illi quorum defectus notabilis est publicus, sed à præside ignoratus, tenentur sub mortali detegere defectum præsidi, ne admittatur indignus ad officium. D. Thom. 2.2. *quæstion.69.art.2.* Palud. *in 4.dist.29.quæst.vlt.* præponderat enim bonum publicum bono particulari electi indigni.

3 Ad idem tenentur Diffinitores, si defectus eligendi est notabilis, secretus, sed non emendatus, & instat periculum communitati cui non potest aliter obuiari Ludouicus Beia *in Resp. Moral. parte 3. casu 38. §. quod si defectus, ob causas ibi datas.* An autem electores hi possunt negare suffragium ob defectum grauem cognitum tantùm in sacramento pœnitentiæ, vide infrà ver. *Electio.*

4 Debent Diffinitores subscribere illi sententiæ, vel electioni pro qua non dederunt suffragium. Rodriguez *tom.2. cit.q.45. art. 10.* dicens sic fuisse statutum apud Dominicanos, in Capitulo in quo D. Thom. fuit electus Diffinitor.

DISPENSARE.

Vide infrà verb. *Illegitimus vel legitimus. num.9 & 10.* & verb *Prælatus quo ad dispensationem illius,* & verb. *Votum à n.40.* & vide suprà verbo *Abortus n.10*

1 ILlegitimi intrantes ordinem, post professionem, non indigent dispensatione ad Ordines recipiendos, per ingressum enim Religionis, id est, professionem, ipso facto ad omnes habilitantur. Est communis & receptissima.

2 Hi

2 Hi ad prælationes indigent dispensatione: & hanc dare possunt in Capitulo Prouinciali vel Generali, Prælati communes videlicet Generalis, Prouincialis, ex declaratione, & Bulla Gregor. XIV. ita vt extra Capitulum Generale, Prouinciale, seu intermedium id non possint, non obstantibus antiquis priuilegiis. Vbi noto quòd cùm ibi dicat Papa in Capitulo intermedio, quod hodie apud Franciscanos non celebratur; cùm congregatio intermedia habeat vicem Capituli, in hac poterunt prædicti Prælati dare prædictam dispensationem illegitimo. Rodriguez *tomo 1. quæstion. 13. art. 6. & art. 9.* Vide tamen infrà verb. *Illegitimus.* aliud priuilegium faciliùs, si tamen est in vsu, concessum Congregationi S. Ioan. Euangelistæ in Portugallia.

3 Non possunt Prælati in tali Capitulo Prouinciali, vel Generali dispensare vt sit Prælatus filius Religiosi genitus post professionem patris, & in qua illius pater fuit Prælatus. Tenet Miranda *tom. 2. q. 2. art.* 10. contra Rodrig. *q.* 13. *art.* 7. & ego potius teneo cum Miranda ob causas quas citat.

4 Non possunt Prælati communiter aliquando dispensare cum subditis in bigamia vera, neque in interpretatiua, vt quando quis contraxit cum duabus virginibus, vel vnum matrimonium cum vidua possunt tamen dispensare cum bigamia similitudinaria, quando scilicet Clericus contraxit matrimonium, & cognouit vxorem sic receptam non legitimam. Cum hoc, inquam, vltimo possunt dispensare ad ordines sacros. Rodr. *tom.* 1. *q.* 24. *art.* 20. Dixi, *communiter*; quia in Compendio Societatis IESV ver. *Dispensare. §. 5. & 6.* dicitur quòd Generalis ipsorum potest dispensare cum subditis in bigamia, ex concessione Sixti IV. facta Carthusiensibus. Et in Comp. D. Hieron. ver. *Ordines sacri. §. 6.* conceditur quod bigamus de longinquis partibus, & ignotis, seu ignotus hoc loco possit dispensari à Prælato, & ad sacros ordines promoueri.

5 Possunt Prælati Regulares dispensare ad ordines cum aliquibus corpore vitiatis, dummodo defectus corporis non sit essentialis, vel scandalosus. Exemplum sit:

Non

Non possunt dispensare cum carente digito, pollice, vel oculo Canonis, vel cum leproso, caduco, & similibus, quia hi defectus sunt essentiales, vel scandalosi. Possunt tamen dispensare si desit digitus, non pollex, si desit auris externa, vel vnus pes, & possit ambulare cum pede ligneo, & similibus. Rodrig. *citat. qu. art.* 3.

Sed propter dicta de oculo Canonis, aduerte ex Suarez. *lib. de censur. disput.* 51. *sect.* 3. *num.* 15. *&* 16. ex Nauarr. *ibid. citato*, quod si aliquis caret globo oculi, est irregularis ob deformitatem. Si verò non caret globo oculi, sed in oculo Canonis sinistro habet carentiam potentiæ visiuæ, ita vt cum sinistro non possit legere Canonem absque deformitate notabili, est etiam irregularis. Si verò cum dextro oculo possit legere Canonem absque deformitate, non est irregularis: & hoc maximè locum habebit quando talis carentia visus contigit in sinistro oculo post ordines susceptos; si enim ante susceptos contigit, maior deliberatio requiritur, vt *ibidem* ait Suarez *n.* 16. etiam Prælatum Regularem posse esse Iudicē in hoc de oculo sinistro deficiente in potentia vidēdi.

6 Non possunt Prouinciales, nec Generales dispensare cum infami notato infamia iuris legitimè condemnato, maximè ob crimen nefandum, vt possit celebrare: est enim talis irregularis: & dispensatio cum illis generaret scandalum. Rodriguez *citat. quæstio.* 24. *tom.* 1. *articul.* 6.

7 Possunt dispensare Prælati Prouinciales cum mutilatione membri voluntaria occulta, non deducta ad forum contentiosum. Secus verò si sit publica. Rodr. *ibid. art.* 10. vide verb. *Prælatus*, *num* 39.

8 Possunt Prælati etiam Conuentuales dispensare cum suis subditis in irregularitate orta ex homicidio voluntario si sit occultum, non verò si sit publicum. Compend. Mendicantium, ver. *Dispensatio.* §. 24. *&* *ibid.* Corduba *annotatione ad eundem* §. & Rodrig. *cit. qu.* 24. *artic.* 12. Hoc autem intelligitur de dispensatione ad ordines, non verò ad prælationes, vt Rodrig. ait *citata quæst. art.* 16. Idem circa dispensationem homicidij tenet Miranda *tom.* 2. *quæst.* 8. *artic.* 10. *concl.* 2. vide suprà verbo *Abortus num.* 10.

9 Si homicidium fuit purè casuale, vel in defensione factum, possunt Prælati dispensare, etiamsi fuerit publicum. Rodrig *art.* 3 & in Compend. D. Hieronym. ver. *Dispensare in foro pœnitentiæ* §.10 conceditur quòd possit Generalis dispẽsare in homicidio quando non est certum illud commisisse, vel mandasse. Possunt etiam dispensare in irregularitate contracta ex indebita celebratione, quando celebrant excommunicati.

10 Possunt Prouinciales, & Generales dispensare cum subditis in pœnis incursis propter violationem Bullarum Apostolicarum, vt propter ingressum in Conuentum Monialium habilitando, scilicet, tales violatores ad officia Ordinis, & similes pœnas tollendo, idque post iniunctam, & factam condignam pœnitentiam. Capucinus *Addit. ad Compend.* verb. *Absolutio ordinaria quo ad fratres fol* 27. ex priuilegiis Ministr. infirmorum, & latè Rodriguez *tom* 1. *quæstion.* 24. *art. vltimo.* Qui tamen limitat hoc posse Prælatos quando illæ pœnæ non sunt reseruatæ Sum. Pontifici, sicut non est illa inhabilitas proximè dicta. Secus si dicatur in Bulla quòd sint illæ pœnæ reseruatæ.

11 Possunt Prælati dispensare, & commutare omnia vota simplicia subditorum. Est communis. Et de hoc amplius infrà verb. *Votum*, & verb. *Prælatus.* Ait tamen Rodrig. *cit. tom.* 1. *q.* 15. *art.* 4. non posse Prælatos irritare votum subditi de transeundo ad arctiorem Religionem, posse tamen illud dispensare ob causam ibi traditam, vide infrà verb. *Votum*, *n.* 30. Securius autem erit in votis subditi quod Prælatus dicat, dispenso, & irrito, vel quatenus possum, si tamen habeat causam ad dispensandum; in dispensatione enim semper causa requiritur; ad irritandum verò non requiritur causa. Causæ verò ad dispensandum sunt facilitas in vouendo: infirmitas ad implendum: necessitas, vtilitas: impedimentum maioris boni, & aliæ similes.

12 Abbatissæ non possunt dispensare nec commutare vota Monialium, quia carent iurisdictione Ecclesiastica. Possunt tamen illa irritare, quia habent circa illas potestatem dominatiuam.

13 Vota

13 Vota Nouitiorum non possunt Prælati irritare, quia non habent erga illos potestatem dominatiuam: nec similiter Abbatissæ possunt irritare vota Nouitiarum. Possunt tamen Prælati vota Nouitiorum, & Nouitiarum commutare & dispensare. Rodrig. *cit. quæst.* 25. *art.* 8.

DISPENSATIO.

14 VIrtute supradictorum priuilegiorum, & contentorum suprà ver. *Confessor*, possunt Confessores Regulares dispensare cum sæcularibus in omnibus sequentibus. Primò in voto temporali castitatis, ad annum similéve tempus limitatum. Hoc enim non est absolutum, seu perfectum votum castitatis. Idémque possunt, quando votum fuit disiunctiuum, & altera pars est absolutè reseruata Papæ, altera non: vt si vouit: promitto castitatem; vel susceptionem sacrorum ordinum. Ratione enim huius secundi non reseruati, totum disiũctum potest commutari, ac dispensari per prædicta priuilegia, Doctores pro hoc, & seqq. statim citabo. Et in his, ac sequentibus etiam possunt commutare.

15 Secundò, possunt dispensare cum illo, qui stans in ordine promisisse transiturum ad arctiorem Religionem: possunt, inquam, cum illo dispensare, vt transeat ad laxiorem.

16 Tertiò, si Papa commutauit votum absolutum Religionis, vel castitatis in aliqua opera pia, onerosa, confessiones, scilicet, & communiones menstruas vel quid simile, talis materia, inquam, facta est illa commutatio potest commutari à Confessore Regulari in aliud opus æquiualens.

17 Quartò, idem possunt circa votum castitatis emissum à quouis coniuge absque licentia, vel cum licentia alterius. Non verò si ambo vouerunt castitatem de communi consensu per modum contractus: nisi fortè ambo vouerunt abstinere ad tempus certum. De hoc

particu

particulare Sanchez *lib.8.de matrim disp.11.num.10.*
18 Idem possunt circa omnia iuramenta annexa prædictis votis, cum duabus exceptionibus. Prima, dummodò non sint iuramenta absoluta castitatis, & Religionis: hæc enim æquiualent voto absoluto castitatis & Religionis, quæ reseruantur Papæ. Secunda est, dummodò non sint iuramenta ex quorum dispensatione resultet præiudicium tertij: hæc enim excepit Greg. XIII. in suo priuilegio, ne à Religiosis commutentur. Hæc omnia præcedentia tenet, & affirmant Sanchez *libr.8.de matrimon.disput.16. n.2.& seqq.* cum Cordub. Rodr. & Vega *ibi citatis*, remittens se ad suam ibi disputationem.
19 Idem dicturus videtur, seu tenetur Sanchez quod possunt iidem Religiosi in omnibus sequentibus: videlicet, quod possint dispensare in voto non nubendi: & in voto assumendi ordines sacros, & in tempore præfixo vouenti Religionem: vt quod scilicet intraret ordinem intra vnum annum: tunc enim potest cum illo ob iustam causam dispensare, vt differat ingressum post illud tempus. Dixi, inquam teneri Sanchez fateri in his omnibus posse Regulares confessarios dispensare; quia ille ait *citat. libr. 8. disp.9.* hæc omnia posse Episcopos dispensare iure ordinario: & Regulares in hoc possunt idem quod Episcopi. Adde quod tria prædicta vota non sunt vota absoluta castitatis vel Religionis, vt intuenti patebit.
20 Si coniux fecit votum Religionis inito iam matrimonio, nondum tamen consummato, non possunt Religiosi per prædicta priuilegia tale votum commutare, vel dispensare. Nam illud est votum absolutum Religionis, quod adhuc potest, ac debet impleri ante consummationem matrimonij. Sanch.*cit.disp.16.n.6.* Si verò fecit votum castitatis inito matrimonio, & non consummato, possunt dispensare ob manifestum periculum. Sanchez *ibidem, num.4.*
21 Si quis vouit virginitatem solùm intendens abstinere à primo coitu per quem perditur virginitas & aureola: poterunt cum isto dispensare Confessores Regulares,

gulares, quia potest Episcopus: eo quòd hoc votum non sit votum castitatis absolutum, sed temporale; at si vouens virginitatem solùm, & absolutè intendit abstinere in omni voto ab actu venereo. In hoc neque Episcopus, neque Regulares dispensant, quia ibi clarè includitur votum absolutum castitatis. Et quando vouens non recordatur intentionis habitæ tempore voti, iudicandum est vouisse secundo modo, non primo. Ita Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 19. *q.* 14. & Sanchez *lib.* 8. *de Matrim. disput.* 9. *num.* 9. *& lib.* 9. *disp.* 33. *n.* 7. *& lib.* 8. *cit. disp.* 15. *num.* 4.

22 Tenetur Prælatus dispensare cum subdito quando pertinet ad bonum animæ, vel corporis: quia potestas data Prælatis ad dispensandum est ad subditorum bonum. Sanchez *lib.* 3. *de Matrim. disput.* 10. *num.* 6. Imò aduerto, quod quando subditus petens dispensationem fuerit scrupulosus, non debet Prælatus illum remittere suæ conscientiæ, sed causa cognita pro sufficienti, debet hominem resolutè liberare à scrupulis, non relinquendo negotium in manu subditi scrupulosi: secus si non sit scrupulosus petens.

23 Potestas ad dispensandum in habente illam, in dubio si possit, vel non possit extendi ad hoc, vel illud, est amplè interpretanda retenta propria significatione verborum. At ipsa dispensatio facta, est interpretanda strictè, quia est abrogatio legis communis, Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *disput.* 1. cum limitationibus ibi positis, & *disput.* 2. citans multos. In qua 2. *disput. num.* 9. ait: quod stante dubio an dispensatio facta, extendatur ad hunc casum, est strictè interpretanda Si verò sit dubium an potestas dispensandi extendatur ad hunc casum, est amplè interpretanda.

Quoties constat de intentione concedentis, dispensatio extenditur ad id quod concedens intendit. Patet ex *capit. in his. de verb. significa. & capit. primo versicul. ex parte verò tua. de concession. prabenda in* 6.

24 Dispensandi potestas amplè interpretatur in ordine ad casus aptabiles in potestate expressos, dummodo non sit in præiudicium tertij. Vnde habens

potestatem dispensandi in vno, potest dispensare in alio illud primum concernente, vel ab illo dependente in quo est eadem, vel maior ratio. Sic Felin. *c. final. de Simonia num* 8. & alij. Excipe dummodo talis extensio non sit in præiudicium tertij.

25 Habens potestatem etiam delegatam, dispensandi in aliquibus votis, potest etiam dispensare in iuramentis factis Deo circa eandem materiam. Idem dic de potestate commutandi. Et è contra, potens dispensare in iuramentis Deo factis, potest etiam in votis eiusdem materiæ. Sanchez *lib. 8. de Matrim. disp.* 3. *à num.* 18. cum multis citatis, quod intellige quando votum, & iuramentum non sunt facta simul supra eandem materiam.

26 At quando adsunt votum, & iuramentum eiusdem rei simul, si iuramentum factum est simul ad confirmationem voti, potens tollere votum dispensando, vel commutando, potest etiam tollere iuramentum confirmans simul factum: quia ibi iuramentum est accessorium sequens naturam voti principalis. Si verò iuramentum factum est diuerso tempore post votum, neque ad confirmandum votum, neque dependenter ab illo, tunc potestas ad dispensandum votum non extenditur ad tollendum iuramentum eiusdem rei, quia sunt duo vincula eiusdem rei, independentia: & tunc iuramentum est principale, & non accessorium ad votum. Sanchez *citato loco num* 23. cum multis citatis. Vbi ait validam esse dispensationem si existente voto, & iuramento simul votum firmante, exprimatur votum tantùm tacito iuramento; vel solùm exprimatur iuramentum tacito voto, vel dicatur esse vnum tantùm, cùm sit vtrumque: ibidem *numer.* 24. Quia tunc reputatur vnum tantùm vinculum.

27 Non est iusta causa dipensandi in voto non ludendi, pati multa desideria ludendi, si illis resistitur sufficienter: sed solùm est causa quando homo positus est in manifesto periculo violationis voti ob iam visam experientiam. Imò ait Alcocer relatus à Sanchez mox citando, esse causam sufficientem commutan

mutandi iuramentum vel votum non ludendi, si vouens ex abstinentia ludi agrestis, ac rusticus reputetur. Ita Sanchez sequens illum, *in lib. 8. de Matrim. disp. 120. num.* 20. Intellige si sit persona nobilis, quæ inde grauem infamiam patiatur. Sed hoc videtur dubium, cùm nemo ex abstinentia ludi manere possit agrestis, & infamis.

A D D I T I O.

Vide infrà verb. *Matrimonium, à num.* 1. *& sequentibus*, & vide omnia infrà verbo *Homicidium, n.* 39. *&* 40. & ver. *Voti dispensatio.* præter illa quæ iam dixi in prima editione hoc eodem verbo, & ibidem ver. *Prælatus.* Claritatis gratia addo, nouam mihi concessionem, & maximam, & notatu dignam pro multis casibus, quam refert Rodrig. *in Bullar. fol.* 817. datam à Paulo III. Religiosis Sancti Benedicti Vallisoleti, cuius summa hæc est.

1 Concedit, *Quòd singulis annis prima die lunæ Quadragesimæ, huiusmodi omnes, & singulas vtriusque sexus personas, Ordinis, & congregationis prædictorum Religiosas, ac eidem Ordini, & Congregationi oblatas, seu donatas, nec non Eremitas sub cura vestra existentes intra septa vestrorum, seu ipsorum pro tempore absoluendorum Monasteriorum, seu aliorum Regularium locorum, ab omnibus, & singulis eorum peccatis, sententiis, censuris, & pœnis per eos pro tempore quomodolibet incursis, etiam in casibus quomodolibet reseruatis, (exceptis contentis in Bulla Cœnæ Domini) absoluere: & cum eis super quibusuis irregularitatibus per eos pro tempore quauis occasione, vel causa contractis dispensare, pro vt hactenus, vt præfertur consueuistis. Et subdit firmissimam confirmationem irreuocabilem, ita vt si dicta concessio reuocetur, iterum reintegrari, vel restitui censeatur.* Dixi hanc mihi videri maximam, & insolitam concessionem, quia licèt excipiat casus Bullæ Cœnæ, in multis tamen aliis in-

solita est, pro pœnis scilicet absoluendis, & irregularitatibus dispensandis. Quod vt melius intelligatur, aduerto sequentia.

2 Hoc conceditur Reformatori generali, Abbatibus, Prioribus, & Præsidentibus prædicti Ordinis. Et proinde conceditur aliis Prælatis aliorum Ordinum cum illis communicantibus, qui respondent prædictis officiis, & dignitatibus Benedictinorum. Quòd si quæras, an Prælati isti possint hoc ibi concessum delegare alicui Confessori; credo quòd possunt, quia habens iurisdictionem, per priuilegium Papæ, habet illam vt ordinariam, & proinde potest illam delegare, vt dixi in prima Editione, verbo *Abortus. num.* 12. & Sanchez *lib* 2 *de Matrimon.disp.*40. *num* 14. Quod non possunt delegare Prælati per illam concessionem Pij V. suprà verb. *Abbas*; quia iuxta illam per se ipsos debent facere.

3 Conceditur his Prælatis vt possint subditos vtriusque sexus Monachos, & Moniales absoluere, prima feria secundæ Dominicæ Quadragesimæ ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reseruatis: exceptis contentis in Bulla Cœnæ. Idémque possint erga personas oblatas, & donatas viuentes intra Monasteria, vel in aliis locis regularibus subiectis eisdem Prælatis, videlicet oratoriis, grangiis, & similibus, quia hæc sunt loca regularia illis regularibus subiecta.

4 Concedit quod possint illos omnes absoluere ab omnibus censuris, excommunicatione videlicet, suspensione, & interdicto: & præterea ab omnibus pœnis. Inter quas venit omnino quæcumque inhabilitas ad officia Ordinis, & priuatio officiorum, idque in foro conscientiæ hæc enim duo intelliguntur nomine pœnæ Ecclesiasticæ, & similiter de quacumque alia pœna.

5 Quod mihi insolitum est, conceditur illis vt dispensent cum omnibus illis subditis in omni irregularitate, *quauis occasione, vel causa contractis*: in quo non limitat si sit homicidij voluntarij, neque casualis: neque limitat si sit delictum occultum, vel publicum. Neque excipit bigamiam, &c, sed absolutè, & in communi, ait: *quauis occasione, & causa contractis*. Quod non reperio

perio alium Summ. Pontificem concessisse. Cumque concessio sit tam ampla, & generalis, & Papa id possit concedere: nec ab aliquo successore reuocatum inueniamus in speciali, videtur posse Religiosos illa vti sicut iacet sine limitatione: quia cùm lex, vel Princeps non distinguit, neque nos debemus distinguere.

6 Quod ibi non distinguit vt id faciant in foro sacramentali Confessionis, vel conscientiæ: vnde videtur quod illa die Prælati prædicti poterunt pœnas, & irregularitates dispensare extra Sacramentum Pœnitentiæ.

7 Quod non est illud concessum semel in vita, neque cum pœnitentia vnius anni singulis hebdomadis, vt fecerunt alij Summ. Pontifices sicut diximus in prima Editione, verbo *Confessor. num.* 18 *&* 19 Sed concessio est pro singulis annis absque illa annuali pœnitentia. Sed tamen debent Prælati hac dispensatione vtentes semper condignam satisfactionem iniungere:& præterea per istam concessionem hoc non possunt facere,nisi semel in anno,& illa sola die,videlicet Feria secunda primæ Dominicæ Quadragesimæ.

8 Præter suprà dictam concessionem, pro Minoritis aduerto Pium II. concessisse Minoritis vt cum suis subditis possent condescendere, & compati in equitando, licèt non sit arcta necessitas, vel infirmitas: & in receptione frumenti pro induendis fratribus vbi non est alius modus habendi: & similibus, habetur concessio viuæ vocis oraculo in Bullario Rodriguez. *fol.* 299. *&* 300.

9 Dixi in prima editione hoc eodem verbo *num.* 8. posse Prælatos dispensare cum subditis in irregularitate homicidij voluntarij, si delictum fuit occultum. Nunc addo Martinum V huius concessionis Authorem apud Compendium Mendicantium, verb. *Dispensare*, §.24. quando hoc concessit dixisse: *Dummodo notorium non sit.* Multum verò refert ad quietem Religiosi dispensandi aduertere quod sit crimen notorium, pro quo sufficiat audire Nauarrum *in Sum. Latina, cap.* 25. *num.* 73. vbi agens de suscipiente Ordines cum peccato notorio, definiens quid sit notorium, ait: *Dixi-*

mus notorium, quia ad hunc effectum non sufficit esse famosum, nec testibus probabile. Notorium autem dicitur quoad hoc, quod est confessum à parte in iudicio; vel super quo est lata sententia, quæ transiuit in rem iudicatam: aut est manifestum, vt nulla tergiuersatione celari possit. Et paucis interiectis subdit, etiam esse delictum notorium, *Quando scit euidenter maior pars populi, vicinorum, aut Collegij, modò in eo saltem sint decem.* Vbi nota singula verba, primò enim ponit exempla de crimine notorio, primò quando scilicet confessum est in iudicio: secundò, si sententia est damnatum: tertiò, si nulla tergiuersatione potest celari: quartò, si scitur euidenter à maiori parte communitatis. Et in speciali hoc vltimum dictum est notandum, quòd scilicet non sufficiat vtcumque sciri à communitatis parte maiori: vnde non sufficit quod sciatur per famam: scire enim per famam non est scire euidenter. Et hoc ipsum posuit Nauarr. in verbis prioribus dicens, non sufficere quod crimen sit famosum, id est, scitum per famam: nec sufficere quòd possit testibus probari, nisi de facto habeat illas quatuor conditiones proximas positas, vel aliquam ex illis. Et mox subdit Nauarr. scientiam pauciorum quàm sex, non facere rem notoriam: neque sex sufficere quando illi non sunt maior pars illius congregationis, cuius respectu illud dicitur notorium. Vnde colliges quòd si in magna cõgregatione sex tantùm sciũt, imo, & octo, tale crimen non est notorium si desint illæ quatuor priores conditiones, vel vlla illarum, ex quibus omnibus facile erit Prælatis cognoscere quando homicidium voluntarium fuerit notorium, vt possint dispensare in irregularitate inde secuta. Recole etiam ad hoc intentum, quæ diximus suprà verbo *Abbas n. 4. vsque ad* 10. de crimine occulto, inseruiunt enim etiam ad hoc propositum.

10 In omnibus, in quibus possunt Prælati dispensare cum suis subditis, possunt dispensare etiamsi ipsi Prælati sint extra suum territorium: vel etiam si Prælati existant in suo territorio, & subditi sint absentes: idque in foro interno tantùm extra Sa-

cramentum.

cramentum. Hæc colligitur ex Sanchez *libr 3. de Matrim. dispu. 19. num. 7. & sequent.* vbi docet dari duplicem iurisdictionem, aliam scilicet contentiosam, quæ exercetur inter partes litigantes, actorem scilicet, & reum cum strepitu iustitiæ; & proinde dicitur contentiosa, quia exercetur inter litigantes, quorum alter est inuitus. Et ista iurisdictio non potest exerceri à Prælato extra suum territorium; ne turbet Prælatum alieni territorij. Secunda iurisdictio dicitur voluntaria, quæ scilicet non exercetur inter litigantes, neque erga inuitos, sed circa voluntarios, ac volentes: & ista potest exerceri à Prælato vbique extra territorium modo suprà dicto, quia hæc exercetur sine strepitu iudicij, & neminem lædit. Et ita censet Suarez *de Censur dispu. 41. sect. 2. num. 10.*

11 Si Prælatus dispenset cum aliquo, non petente subdito, nec petente aliquo alio, dispensatio valida est: quia vt ea sit valida non requiritur quòd præcedat postulatio alicuius: Suarez *tom. de legibus libr. 6. cap. 13. num. 8.* vnde patet verum fuisse dictum olim à nobis in prima editione, verbo *Abortus num. 11.* quod scilicet si Prælatus regularis in Capitulo Conuentuali, vel Prouinciali dicat, in communi, absoluo vos, & dispenso vobiscum, &c. omnes circunstantes necessitatem habentes illius absolutionis, & dispensationis manent absoluti, & dispensati in omnibus, quæ potest Prælatus, etiamsi antea nihil petierint. Et confirmatur, quia tunc Prælatus habet voluntatem, & potestatem absoluendi & dispensandi, & vt absoluat à pœnis Ecclesiasticis, & dispenset in irregularitatibus non requiritur contritio, vel Confessio Sacramentalis ex parte pœnitentis.

12 Prælatus inferior dispensans in lege superioris sine iusta causa, & subditus petens dispensationem absque iusta causa, peccant ambo: at excusabitur si vterque probabiliter, & moraliter credant subesse causam licitam, & iustam. Suarez *citat. cap. num 14. & 16.* Et subditus faciat simplicem informationem bona fide.

13 Prælatus dans litteras dimissorias alicui subdito quem scit esse irregularem, & concedit vt Ordines

suscipiat in ipso facto cum illo dispensat in prædicta irregularitate, si aliàs potest in illa dispensare, Medina *in Sum.*1. *par.cap.*11.§.12.& Ludouicus Lop. *Instruct.*1. *par.cap.*4.

14 Dispensandi potestas alicui concessa, siue ordinaria, siue delegata, est amplè interpretanda:& potest aptari, vt per illam possit illam habens dispensare in casibus qui aptabiles sunt casibus concessis expressè, & inclusis in casibus expressis. At verò ipsa dispensatio à Superiori iam data est interpretanda strictè,& rigorosè in propria verborum acceptione: neque extendenda ad similes casus. Est communis Doctorum latè discussa à Sanchez 8. *de Matr. disp.*2. vbi ponit duas limitationes de potestate ista amplè interpretanda. Prima est, quòd si vrgeat præiudicium tertij,sit strictè interpretanda. Secunda est, quòd si committatur,vt dispenset cum certis personis nominatis, est strictè interpretanda: si verò personæ dispensandæ non nominentur in concessione, erit amplè interpretanda. Vnde colligit Sanchez *num.* 9. quod stante dubio, potestas dispensandi extendatur ad aliquem casum, erit interpretanda, quod extendatur ad illum. At ècontra, si sit dubium, an dispensatio iam facta extendatur ad hunc casum, non est extendenda ad illum. Ratio est, quia dispensandi potestas est amplè interpretanda rationabiliter ad casus necessariò inclusos:at dispensatio ipsa est strictè interpretanda.

15 Superior qui est immediatè superior tamquam causa vniuersalior in regimine ordinario, potest validè in lege inferioris, vt potest Generalis dispensare in lege Prouincialis: & iste in lege Prælati conuentualis. Et quamuis talis Superior siue causa dispenset, valebit dispensatio, quidquid sit de peccato maiori, vel minori talis dispensantis sine causa. At si talis Superior non sit immediatè Superior in regimine ordinario, sed solùm sit Superior per appellationem, quia scilicet ad illum Superiorem potest appellari, talis Superior non potest dispensare validè in lege inferioris,verbi gratia, Archiepiscopus est Superior Episcopo

copo solùm per viam appellationis, non in regimine ordinario immediatè : ac proinde non potest dispensare validè in lege Episcopi sibi subiecti. Et confirmatur, quia Generalis potest sibi reseruare regimen Prouincialis quoad aliquod negotium particulare si viderit expedire. Et eodem modo poterit legem sui Prouincialis annullare si viderit conuenire. Suarez *cit. lib.* 6. *de Legib. cap.* 19. *ad finem.*

16 Circa renunciationem dispensationis sibi factæ, sicut potest renunciare officio, vel priuilegio quod habet. Nota secundò, duplicem esse posse istam renunciationem : alteram expressam, alteram tacitam. Ad renunciationem expressam requiritur voluntas interna, & verba expressiua voluntatis istius : & præterea requiritur, vt ista renunciatio intimetur dispensanti, & ab illo acceptetur : quamdiu enim illi non fuerit intimata, & ab illo acceptata, poterit dispensatus mutare voluntatem, & vti sua dispensatione, & idem dic de renunciatione priuilegij, & officij. Renunciatio tacita est illa quæ fit per aliquod factum indicans voluntatem renunciandi Dixi, *per aliquod factum* : quia non sufficiet non vsus circa illam dispensationem, quia cum isto non vsu potest manere voluntas vtendi:sed requiritur, vt ita dicam, contrarius vsus, seu factum contrarium voluntati vtendi illa dispensatione. Suarez *citat. lib.* 6. *c.* 20. *n.* 8. At bene *ibid. n.* 9. pro maiori explicatione addit, quòd qui dispensatus iam fuit in ieiunio (idem dic de aliis) & quærit nouam dispensationem de eadem re, dubius an prima valuerit, non censetur renunciare primæ dispensationi procurando secundam, neque per hoc amittitur prima : quia procurans secundam, non habuit animum absolutum renunciandi primam ; sed solùm conditionatum, videlicet si prima sit inualida : ac proinde non obtenta secunda, poterit manere cum prima. Si verò quis post primam dispensationem obtineat aliam secundam contrariam priori, iam renunciauit priori, & non poterit illa vti. Vnde infert Sanchez 8. *de Matrim. disp.* 22. *n.* 19. quod impetrans dispensationem ad contrahendum matrimonium cum vna con-

san

sanguinea, & postea secundò impetrat aliam ad contrahendum cum alia, iam non potest contrahere cum priori, quia per secundam dispensationem repugnantem, renunciauit primæ. Addit tamen Suarez *citat. cap.* 20. *n* 11. quod licèt dispensatus rumpat litteras dispensationis ex animo renunciandi, non tenet renunciatio, quousque à Principe acceptetur. Quæ omnia possunt applicari ad renunciationem officiorum.

17 Si Prælatus cum subdito dispensauit validè in aliquo voto, vel illud irritauit, non potest iterum reuocare illam dispensationem, vel irritationem iubendo, vt stet priori voto. Probatur, quia per illam validam dispensationem, vel irritationem fuit votum verè ablatum, & extinctum: ergo non potest Prælatus idem votum iterum imponere subdito: quia votum non ligat, nisi ex libera voluntate vouentis, & proinde vt iterum obliget debet iterum subditus vouere. Suarez *citat. lib.* 6. *cap* 21. *num.* 6. *ad finem.*

18 Quæris. Quidam Religiosus habet irregularitatem, vel inhabilitatem super qua poterat suus Prælatus dispensare. Ille huius rei inscius Papam, vel Nuncium adit pro dispensatione obtinenda. Papa, vel Nuntius dispensationem denegauit: Quæris, an post hanc denegationem Papæ possit suus Prælatus cum illo dispensare, sciens quòd Papa negauit? Ego iam de isto casu rogatus respondi, & modò respondeo, posse Prælatum Regularem cum illo dispensare, non obstante quòd sciat Papam, vel Nuntium noluisse dispensare, dummodò causa iusta intersit. Hunc casum ponit Sanchez *lib* 8. *de Matrimon. disput.* 14. in illo qui prius petiit à Papa negante dispensationem, & postea adit Episcopum alias potentem dispensare: tenet quòd potest Episcopus dispensare non obstante quòd Papa negauerit. Et probatur, quoniam ex eo quòd Papa negauerit dispensationem, non aufert iurisdictionem ordinariam, quam habet Prælatus inferior dispensandi, aliàs in illo casu: neque Papa negando dispensationem fecit illam casum indispensabilem: neque reuocauit priuilegium quod habet inferior in illo dispensandi: ergo

ergo adhuc potest dispensare. Secundò, quia ex eo quòd Papa negauerit, non dicitur præuenire causam, seu interdicere, ne alius dispenset. Neque item subditus adeundo Papam cessit iuri suo quod habet etiam adeundi Prælatum.

19 Limitat tamen ibi Sanchez *num.* 5. quòd si Papa negauit dispensationem iudicans non adesse causam iustam dispensandi: tunc non poterit Prælatus inferior dispensare, nisi noua causa adueniat: quia in tali casu, deficiente causa, videtur Papa diffinire non posse in tali casu licitè dispensari. Secùs si Papa neget non ob defectum causæ: sed in pœnam istius, vel criminis, vel personæ; maximè quando sciat inferior quod Papa huic negans, aliis tamen concedit eandem dispensationem. Et *num.ibid.* 6. asserit non teneri Episcopum dispensantem sua potestate ordinaria ad illas solas causas, quas solet Papa attendere: nam si sint aliæ iustæ quæ sibi videantur sufficientes, adhuc poterit dispensare. Imò id etiam dicit posse facere dispensantem per potestatem delegatam à Papa, quia Papa in commissione, qua committit vt dispensetur in aliquo casu, solùm requirit vt sit causa iusta: neque limitat hanc, vel illam.

20 Idem dicendum est in casu, quo Generalis, vel Prouincialis denegauit dispensationem. Si enim potest Prælatus localis conuentualis dispensare: adhuc poterit dispensare non obstante quod Prouincialis, vel Generalis negauit. Imò addit Sanchez *citata disput* 14. *n* 7. quòd etiam Confessor per Bullam Cruciatæ, vel aliud priuilegium potens aliquid dispensare, vel absoluere, id poterit facere, non obstante quod pœnitens à Superiore iam sit passus repulsam: quia adiisse Superiorem nullum præuentionis effectum operatur. Et rationes adductæ in *n.* 18 etiam militant in Prouinciali negante Generali: & in Prælato locali negante Prouinciali. Dummodo tamen semper sit causa dispensandi, & potestas in inferiori cum iniuncta sufficienti pœnitentia. Imò sicut ibidem innuit clarè Sanchez in his omnibus non est necesse facere mentionem re-

pulsæ

pulsæ datæ à Papa, nisi quando ille definiuit non dari causam iustam dispensationis: tunc enim inferior non poterit, vt suprà diximus.

21 Dato quòd subditus petiit dispensationem à Prælato, & Prælatus rem sit ad Papam: & Papæ fuit præsentatus: an possit adhuc redire ad Prælatum, vt dispenset virtute priuilegij validi per quod potest? Respondetur posse iterum Prælatum illi causæ intendere, ac dispensare. Neque obstat *cap. licèt. de off. legati*, vbi dicitur iudicem desinere esse iudicem postquam causam ad Superiorem remisit. Nam hic textus intelligitur in causa contentiosa tantùm, qualis non est dispensatio, hæc enim est causa pacifica sine strepitu iudicij. Neque per hoc quòd pœnitens iam adierit Papam, dicitur suum delictum esse positum in foro contentioso, ac proinde non posse dispensare Prælatos inferiores, qui nequeunt dispensare in aliquibus grauibus deductis ad forum contentiosum. Non hoc obstabit, quia petere solùm aliquid à Sum. Pontifice, non est manere casum positum in foro contentioso illius. Quia forus contentiosus significat locum iudicij, in quo est persona actoris, & rei. Quod non datur quando Romæ postulatur dispensatio.

ECCLESIÆ FRATRVM.

Vide verbo *Altare*, & verbo *Benedicere*, & verbo *Missa*, & verbo *Sepultura*, & verbo *Processiones numero* 10.

1 POtest Guardianus suam nouam Ecclesiam benedicere cum aqua à se benedicta, & illam pollutam reconciliare cum aqua tantùm à se benedicta Compend. verb. *Benedicere* §. 14. Non verò potest consecrare, vel illam consecratam reconciliare. Quod autem Ecclesiam solum benedictam possit reconciliare cum aqua à se tantùm benedicta, non verò bene-

dicenda

dicenda ab Episcopo, tenet Henriq *tom* 2 *lib.* 13. *c.* 51. §. *pollutio.* Et probatur, quia simplex Parochus reconciliat suam Ecclesiam benedictam cum aqua à se benedicta: vt omnes fatentur cum praxi: ergo à fortiori id poterit Prælatus Regularis maiorem habens potestatem. Si verò sit consecrata debet Regularis Prælatus vocare Episcopum: vel si ille absit vltra duas dietas, expectare aquam ab illo benedictam, & tunc Ecclesiam consecratam cum illa aqua reconciliabit.

2 Ecclesias Fratrum, cœmeteria, calices vbi Chrisma interuenit, & altare portatile, solus Episcopus potest cõsecrare. Hoc tamẽ potest facere quilibet Episcopus Catholicus non impeditus irrequisito diœcesano Compend. eod ver. § *u cũ notati ne Collectoris ibidem ad* § 16.

3 Ecclesias Fratrum non esse collegiatas, nec teneri ad duas Missas diebus assignatis à Missali tenet Rodr. *tom.* 1. *q.* 43. *art.* 2. dicens ita declaratum esse in cæremoniali nostri Ordinis facto ex mandato Congregationis Generalis Tolletanæ. At illas esse collegiatas, & teneri ad duas prædictas Missas diebus assignatis expressè tenet Cæremoniale Ordinis factum ex mandato R P. Generalis Grancisci Sozæ per Fratrem Ioantrem Zamorens. qui *libr* 1. *de Rubricis fol.* 5. *pag.* 2. *Rubrica* 4. *ad finem*, ait sic fuisse Romæ declaratum in Congrega Cardinalium de Ritibus: & *ibidem* ait esse etiam Cathedrales ad effectum vtendi planetis complicatis.

4 Audientes Missam in nostris Ecclesiis satisfaciunt præcepto Ecclesiæ: & si ibi sermonem audierint non tenentur adire proprias Parochias. Compend. Societatis verb. *Miss*. § 1. Ex Paul III & § 2.

5 Ecclesias seu loca Fratrum temerariè infringentes incurrunt excommunicationem. Compend verb. *Ecclesia.* § 3. Et hoc inseruit contra Ministros iustitiæ aliquando insequentes illos qui ad Ecclesias confugiunt, de quo paulò infrà. vide ver. *Confessor n.* 29.

6 Leo X. prohibuit ne Regulares in Sabbatho sancto campanas pulsent pro Alleluia, antequam pulsentur in Matrice Ecclesia Cathedrali. Compend. verbo *Ecclesia* §. 10.

7 Possunt

7 Possunt Regulares in suis Ecclesiis exhumare corpora defunctorum ex vno sepulchro ad aliud in eadem Ecclesia de consensu illorum quorum interest. Compend. verb. *Ecclesia* § 17.

ECCLESIÆ IMMVNITAS pro fugientibus ad illam.

QVia casus quotidianus est apud Religiosos, & vidi magnas molestias ob hanc causam eis illatas, sequentia pono pro remedio aliquo futurorum. Neque in hoc recedo ab intento.

8 Gaudent priuilegio Ecclesiæ ne possint ab illa extrahi fugientes ad illam, etiam si adhuc in illa non sint celebrata diuina mysteria, dummodo iam sit dedicata ab Episcopo. Gaudet etiam Ecclesia etiam sit sit polluta, & interdicta. Suarez *tom.1. de Religione, lib.3. cap.9. num.4. & 6.*

9 Horti, & septa Conuentuum, & totus ambitus cum officinis gaudet hac immunitate, & proinde ab horto Fratrum extrahi non potest culpatus. Compend. Societatis IESV, verbo *Immunitas.* §. 2. dicit quòd per Ecclesias Fratrum intelliguntur horti, hortalitia, officinæ, & omnia contenta intra ambitum Conuentus. Et Rodriguez *tom.2. quæst.75. art.1.* dicit ex Eugenio IV. quòd etiam grangiæ Cistertiensium gaudent hac immunitate sicut Ecclesiarum atria (*alpendres*) ita vt inde extrahi nequeant fugientes. Probatur etiam ex Bulla Gregor. XIV. adducta à Capucino verb. *Ecclesia, fol. 306. & 307.* in qua Gregor. restringens aliam Sixti V. permittentem extrahi bannitos ab Ecclesiis; & modificans quomodo sint extrahendi, ait ne extrahantur (ab Ecclesiis, Monasteriis, sacellis, domibus Regularibus, locisve sacris, aut Religiosis.) Vide verba: primò enim per Monasterium, intelligitur etiam hortus: nam Religiosus existens in horto, dicitur esse in Monasterio. Secundò ibidem dicit (*loca Religiosa*)

ligiosa) hortus autem Monasterij est locus Religiosus. Licèt verò illa Bulla sit pro sola Italia: mens tamen, & intentio Papæ debet extendi ad simile. Præterea quia Fratres admittentes mulieres intra hortos Monasterij sunt excommunicati, vt omnes fatentur explicantes Bullam Pij V. Hoc autem non ex alia causa prouenit, nisi quia hortus est Monasterium. Vltimò quia priuilegium extenditur ad loca cohærentia, vt probat Henriquez *tom.* 1. *lib.* 7. *de Indulg. capit.* 27. §. 6. *litera D. in gloss.* maximè si loca sint intra Monasterium.

Quia verò Ministri iustitiæ vt plurimum sunt feruidi, & nimij in extrahendis, saltem aliquando id ostendunt percupere, ex dicta Bulla Gregor. Et ex piissimis Ordinationibus regni Portugalliæ colligo modificationes à Papa ibi positas, & à Rege *lib.* 2. *Ordin. titul.* 5. ambo enim piissimè decernunt modum extrahendi.

Primò ergo iubet Papa ne extrahantur (etiam non gaudentes immunitate) absque expressa licentia Episcopi, vel eius officialis, & non alterius. Secundò vt extracti reponantur in carcere Ecclesiastico, & non in sæculari vsque dum causa terminetur.

Rex autem *citato loco*, primò iubet vt antequam extrahatur processus fiat summarius, vt videatur, an reus gaudeat immunitate Ecclesiæ. Secundò iubet vt vocetur Prælatus, Rector, Vicarius particularis, aut generalis, vt videat, & examinet delictum & processum. Tertiò ait Rex, & requirit vt concordet Vicarius cum Iudice sæculari, & secundùm vtriusque decretum fiat, & alia ibi pro Ecclesiæ fauore decernit. Quæ vellem hodie melius obseruari ab aliquibus ministris iustitiæ, qui Conuentus ingrediuntur inconsulto aliquando Prælato, imò septa saltantes, quod neque Papa, neque Rex permittit.

Addit Capucinus *citato loco*, vt Prælati Regulares vigilent, & non sinant culpatos extrahi absque diligentia ibi assignata, alias incurrent pœnas Bullæ prædictæ. Quamuis autem pœnæ ibi positæ in Hispania non ligent,

gent, vt diximus, tamen Prælatus eo ipso quòd Prælatus est tenetur sub mortali defendere immunitatem suæ Ecclesiæ, nec sinere culpatos indebitè extrahi, vt clarè decernitur *cap. inter alia. de immunit. Ecclesia.* Vt autem hoc melius possint facere, pono in ordine casus magis contingentes in quibus culpati gaudent, vel non gaudent immunitate Ecclesiæ,

10 Iuxta probabiliorem sententiam non gaudet immunitate infidelis nisi fortè fugiens ad illam petat baptismum. Suarez *lib.3. de Relig. tom.1.cap.10. nu. 9. &* 11. Hæretici verò pro crimine hæresis non gaudent.

11 Non gaudet priuilegio isto seu immunitate Clericus quouis modo culpatus, respectu iudicis Ecclesiastici, sed ab illo potest extrahi, cùm ab illo non sit occidendus. Non verò potest extrahi à iudice sæculari. Si verò Clericus sit primæ tonsuræ, non portans habitum, & tonsuram clericalem, potest extrahi à Iudice sæculari, Suarez *citat. capit.10. numer.6. & sequentibus.* Et potest etiam laicus extrahi à Iudice Ecclesiastico pro omni crimine pro quo potest illud punire, vt quia non vult contrahere cum sponsa cui debet promissum, vel pro alia culpa contra ius Ecclesiasticum. Suarez *ibid. n.8.*

12 Gaudet hac immunitate qui non valens ingredi adhæret portæ Ecclesiæ non habentis cœmeterium: aut si est supra tectum Ecclesiæ. Suarez *cit.lib.cap.9.nu.8.* & ratio est, quia in vtroque casu dicitur ille fugere ad Ecclesiam, & esse in Ecclesia moraliter, & fauores sunt ampliandi.

13 Gaudet etiam seruus fugiens sæuitiam domini, nisi dominus iuret de impunitate serui. Gaudet etiam fidelis excommunicatus nisi delictum suum id prohibeat. Gaudet etiam fidelis interdictus. Suarez *cit. lib. cap.10. nu.3.*

14 Gaudet etiam culpatus ciuiliter, vt verb. grat. fugiens ad Ecclesiam propter debita. Suarez *cit.lib.cap.11. nu.3.* Non verò gaudet fur quando est grassator viarum & incendiarius. Ordinationes Regni Portugalliæ, *lib.2. tit.5.* Bene tamen gaudet fur ordinarius, *ibid.§.4.*

Non

Non verò gaudet adulter extrahens fœminam, vel virginem à domo viri, vel patris. Gaudet tamen adulter ordinarius, vel deflorator non extrahens illas à domo. Ordination Portugalliæ, *ibidem.*

15 Non gaudet immunitate qui commisit delictum aliquod intra Ecclesiam Suarez *cit. cap.* 11 *n.6.* Neque, qui crimen fecit extra Ecclesiam per insidias, vel ex propositio, vt communiter dicitur. Neque is qui ex Ecclesia alium extra illam fecit vel mandat ferire: neque qui extra Ecclesiam existens aliquem ferit intra illam. Suarez *vbi proximè.*

16 Gaudet immunitate fugiens à carcere etiamsi illum infringat. Gaudet etiam is qui iam captus fugit de manibus iustitiæ, etiamsi iurauerit ministris iustitiæ se non fugiturum ad Ecclesiam, quidquid sit de peccato suo. Suarez *cit. cap.* 11. *n.* 18. *&* 20. de raptore virginum alij affirmant, alij negant gaudere.

17 Si refugiens ad Ecclesiam habeat corpus intra Ecclesiam, & vestes extra illam, non potest extrahi, quia iam est moraliter intra Ecclesiam. Suarez *cit. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 3. Si verò est iam intra Ecclesiam, & gaudet immunitate, potest ibi à iudice sæculari spoliari armis prohibitis, vel aliis rebus alienis, si ibi habet. Non potest tamen ibi ligari, vel condemnari, vel aliam violentiam pati. Suarez *ibidem.*

Denique ordinationes Portugalliæ *citato lib.* 2. *titul.* 5. §. 1. pro regula generali dicunt quod Ecclesiæ immunitate solùm gaudent malefactores qui merentur mortem naturalem, aut ciuilem, vel abscissionem membri, vel quamcumque pœnam sanguinis. At ius Canonicum *citato capit.* inter alia loquitur generalius, dicens non esse ab Ecclesia extrahendos, vel extrahendum (quantumcumque grauia maleficia perpetrauerit, nec inde debet damnari ad mortem, vel ad pœnam. Sed Rectores Ecclesiarum sibi obtinere debent membra, & vitam.) Sic ibi. Vbi excipit solùm extrahi posse latrones publicos. Et adde tu à nobis suprà exceptos qui à Doctoribus iuxta ius canonicum dicuntur extrahi posse.

ADDITIO.

Vide suprà verb. *Alienare*, maximè *num.* 1. *quia pro hoc etiam inseruiunt.*

1 DIxi olim hoc verb. *num.* 1. posse Prælatum localem reconciliare suam Ecclesiam pollutam aqua à se benedicta: de quo non est dubium, si Ecclesia non sit consecrata. Nunc addo quòd Ecclesiam non consecratam potest quiuis Sacerdos reconciliare. Ita Sà *Aphoris.* verb. *Ecclesia*, *num* 20. & alij. Secundò dico, quod Prælati Regulares possunt suas Ecclesias consecratas pollutas reconciliare, cum hac conditione, si videlicet Episcopus Diœcesis distet à loco vltra duas diætas, id est, 14. leucas. Si enim distet per duas diætas, poterunt illam reconciliare etiam consecratam, idque cum aqua benedicta per ipsos Prælatos Regulares. Si verò Episcopus non distet per duas diætas, & Ecclesia sit consecrata, expectare debent, ac petere aquam benedictam ab ipso Episcopo cum vino scilicet, & cinere, & cum illa sic benedicta poterunt reconciliare suam Ecclesiam consecratam. Ista explicatio ponitur à Rodrig. *tom* 1. *quæstionum*, *quæst.* 19. *art.* 6. si bene attendatur, & colligitur ex verbis Leonis X. quæ citat.

2 Quæris vnde possit agnosci Ecclesiam aliquam esse consecratam: vel non consecratam? Respondetur primò, si constet ex aliqua scriptura authentica. Secundò, Sà *Aphoris. ver. Eccl. num. cit.* ait, si vnus tantùm testis id affirmet reputandam pro consecrata. Tertiò ex eodem Sà, si in illa recitatur officium dedicationis illius singulis annis certa die. Quartò, si in illa extant consecrationis signa. Quæ verò sunt hæc signa consecratæ Ecclesiæ, non exprimit. Durant. *de Ritib. Ecclesia libro primo capit* 24. *numer* 18. referens singulas cæremonias factas ab Episco-

po

po in consecratione Ecclesiæ, nulla signa impressa, & remanentia recolit, nisi Cruces appositas,& affixas parietibus Ecclesiæ intus, & foris. Cæteræ cæremoniæ ab Episcopo factæ sunt transeuntes. Neque Durand.in Ration. Diuini Officij plus exprimit *libro 1.cap 7.*

3 Causæ ob quas Ecclesia polluitur sunt quinque, positæ à Sà *cit. ver.* & aliis: Prima per effusionem sanguinis illicitam intra Ecclesiam.Secunda per effusionem humani seminis illicitam, vel licitam intra eandem. Tertia per sepelitionem in illa alicuius excommunicati declarati. Quarta si sepeliatur infidelis intra illam. Quinta si fuit benedicta, vel consecrata ab aliquo Episcopo excommunicato declarato.Has omnes causas persequi sigillatim, neque est animus, neque intentum compendij in aliis videantur. Solùm circa primam magis vsitatam de sanguinis effusione,aduerto,quòd si vulnus intra Ecclesiam inferatur, & vulnus,seu percussio sit parua,ita vt sanguis solùm per guttas distillet è naribus, vel quid similesin tali casu Ecclesia non polluitur, quia ius requirit effusionem, quæ effusio significat largitatem fluentiæ. Et ita vidi declarari in facti contingentia à quodam Vicario Generali Episcopi. Circa tertiam aduertit Nauar. *lib.5. consil. titul. de hæreticis consil.* 15. *num.* 4. non pollui Ecclesiam, si in illa sepeliatur homo hæreticus, qui est de facto excommunicatus, si non sit declaratus: & tamen polluitur, si sepeliatur Christianus excommunicatus declaratus: & explicat hoc certum esse, etiam si hæreticus sit notorius. Quia, inquit, Ecclesia non iubet sub peccato vitari hæreticum non declaratum.

4 Bene tamen aduertit Sà *citat.verb.Ecclesia num.*19. quod etiam si aliquis casus ex quinque prædictis contingat in aliqua Ecclesia, si factum non sit notorium per rei euidentiam publicam, aut confessionem iuridicam rei,non est reputanda Ecclesia pro polluta, neque est reconcilianda,etiam si aliqui pauci sciant. Quia in tali casu daretur occasio infamandi fortè rei occulti.

5 Notat *eodem loco* Sà: quòd si aliquis Sacerdos,

bona fide celebrauit in Ecclesia polluta, per talem celebrationem manet Ecclesia reconciliata. Et ait sic alios secum sentire. Sed res est dubia : neque ego id consulerem. Quãdo enim Ecclesia certam formam præscribit pro re aliqua facienda : non est licitum talem formam omittere, etiamsi loco talis formæ aliud fiat plus meritorium quàm sit illa forma: cùm ergo Ecclesia pro Ecclesiæ reconciliatione certam formam reconciliandi assignet etiamsi Missa quid maius sit, quàm illæ cæremoniæ reconciliationis, non videtur tolli illa Ecclesiæ pollutio, quia omittitur forma ab Ecclesia assignata.

Quia verò bis iam vidi necessitatem reconciliandi Ecclesiam Regularem, neque Prælatus illius habebat cæremoniale ad id faciendum, hoc enim magis practicatur à Parochis sæcularibus; & in casu simili solent cum labore Religiosi recurrere ad Parochos pro dicto cæremoniali accommodando : in gratiam Religiosorum, quibus hîc præcipuè seruire intendo, volui hîc ponere formam reconciliandæ Ecclesiæ transcriptam ex cæremoniali Eborensi, quæ sic habet.

FORMA RECONCILIANDÆ Ecclesiæ simul cum cæmeterio quando ambo polluta sunt.

PRimò, Prior, vel Parochus Ecclesiæ indutus amictu, alba, stola & pluuiali (si detur) sin minus cum superpellicio, & stola: comite alio Sacerdote ad minus vestito cum superpellicio, in quacumque die, si Ecclesia sit in vrbe, vel populo: si verò Ecclesia sit in agro, fiet in die Dominica, vel festo, vocato populo.

Sic omnes procedent simul cum processione ad portam principalem Ecclesiæ ex parte interiori illius cum Cruce leuata, Sacerdos cum hyssopo aquæ benedictæ aspergens dicet Antiphonam : *Asperges me:* pro

prosequentur cæteri : illáque finita , Sacerdos cum clero dicent Psalmum : *Miserere mei Deus*, alternatim totum cum *Gloria Patri*. Quandiu verò durauerit recitatio prædicti Psalmi , Parochus cum hyssopo asperget parietes , & pauimentum totius Ecclesiæ incipiens à parte dextera portæ Ecclesiæ versus altare maius : & reuertetur ab altari maiori , aspergens similiter partem sinistram Ecclesiæ vsque ad locum vnde incepit. Cùm verò peruenerit ad locum vbi crimen commissum est, ibi sæpius , & crebriùs asperget cum hyssopo. Finito verò semel Psalm. *Asperges*, & Antiphona : iterum repetant modo prædicto Tunc exiet Sacerdos cum processione prædicta ad cœmeterium : durantéque recitatione Psalmi , Sacerdos aspergat totum cœmeterium modo quo fecit in Ecclesia. Finita vero aspersione, & Psalm. redibunt omnes ad Ecclesiam , & sistent in loco , in quo incæperunt , Sacerdos verò ibit ad locum, in quo delictum patratum est : & dicet sequentes orationes.

OREMVS.

OMnipotens, & misericors Deus , qui Sacerdotibus tuis tantam præ cęteris gratiam contulisti,vt quidquid in tuo nomine dignè,& perfectè ab eis agitur, à te fieri credatur,quæsumus immensam clementiam tuam, vt quidquid modò visitaturi sumus,visites ; & quidquid benedicturi sumus , benedicas (hæc dicens manu facit signum Crucis)sitque ad nostræ humilitatis introitum Sanctorum tuorum meritis fuga dæmonum , & Angeli pacis ingressus. Per Christum Dominum nostrum. Respon. Amen.

Tunc dicit Sacerdos : *Oremus.* & Diaconus si adsit, dicit , vel Sacerdos socius : *Flectamus genua* : *Leuate.* Tunc Sacerdos reconcilians,dicit.

Aufer à nobis Domine cunctas iniquitates nostras, vt ad loca tuo sancto nomini purificanda puris men-

prà,cum alio Sacerdote,vel Clero,& populo, Cruce, & cæteris, vt suprà, procedent ad medium cœmeterij : ibique flexis genibus incipient Litanias. Et peruenientes ad locum, seu versum : *Et nos exaudire digneris* : surgit Sacerdos, & benedicens, ter dicit : *Vt hoc cæmeterium reconciliare digneris*. Et ter respondetur : *Te rogamus, audi nos*: Tunc iterum flexis genibus Sacerdos finiat Litanias, absque precibus. Quibus finitis, iterum surgit Sacerdos,& sumpto hyssopo cum aqua benedicta, & aspergens cum Antiphona : *Asperges me*, dicetur Psalm.*Miserere mei Deus* : & dicetur totus Psalmus absque *Gloria Patri*. Durante verò Psalmi recitatione,Sacerdos aspergat aqua benedicta totū cœmeteriū,incipiēs à parte dextera,& finiens in sinistra.Veniens autē ad locū vbi delictum factum est,ibi multiplicet aspersiones.Finita verò sic aspersione, redeat Sacerdos ad locum vbi cœpta est Litania, & ibi stans dicat: *Oremus* :& Diaconus, vel socius Sacerdos,dicat:*Flectamus genua.Leuate.*

O R A T I O.

Mnipotens, & misericors Deus, qui Sacerdotibus tuis tantam præ cæteris gratiam contulisti, vt quidquid in tuo nomine, perfectéque ab eis agitur,à te fieri credatur:quæsumus immensam tuam clementiam,vt quidquid modò visitaturi sumus, visites : & quidquid benedicturi sumus, benedicas (faciat Crucem manu) sitque ad nostræ humilitatis introitum Sanctorū tuorum meritis fuga dæmonum, & Angeli pacis ingressus. Per eundem Christum Dominum nostrum Amen.

O R A T I O.

Flectamus genua. Leuate. Oremus.

Vfer à nobis, quæsumus Domine, omnes iniquitates nostras, vt ad loca tuo sancto nomini purificanda

ficanda puris mereamur mentibus accedere, Per Christum Dominum nostrum. Amen,

---

Oremus. *Flectamus genua. Leuate.*

ORATIO.

DOmine pie, qui agrum figuli pretio sanguinis tui in sepulturam peregrinorum comparari voluisti, quæsumus dignanter, reminiscere clementissimi huius mysterij tui, tu es enim Domine figulus noster:tu quietis nostræ ager:tu agri huius pretium:tu dedisti etiam, & suscepisti : tu de pretio viuifici sanguinis nos quiescere fecisti, & donasti. Tu ergo Domine, qui es offensionis nostræ clementissimus indultor, expectatissimus iudicator, iudicij tui superabundatissimus miserator, iudicium tuæ iustæ seueritatis abscondens, post initiationem tuæ piæ redemptionis adesto exauditor, & effector nostræ reconciliationis.hoc cœmeterium Mausolæum tuorum peregrinorum cælestis patriæ incolatum expectantium benignus purifica, & reconcilia: & hic tumulatorum, & tumulandorum corpora de potentia, & pietate tuæ resurrectionis ad gloriam incorruptionis,non damnans,sed glorificans resuscita Qui venturus es iudicare viuos & mortuos, & sæculum per ignem, *Resp.* Amen.

Hoc finito, Sacerdos cum populo redit ad Ecclesiam: & dicitur Psalm. *De profundis.* Et perueniens ad altare, dicat vnam orationem pro defunctis. Et in fine dicat : *Requiescant in fine.* Amen. Et conuersus ad populum, illum benedicat : si non sit statim Missa celebranda.

FINIS.

7 Possunt Regulares in suis Ecclesiis exhumare corpora defunctorum ex vno sepulchro ad aliud in eadem Ecclesia de consensu illorum quorum interest. Compend. verb. *Ecclesia* §. 17.

ECCLESIÆ IMMVNITAS *pro fugientibus ad illam.*

QVia casus quotidianus est apud Religiosos, & vidi magnas molestias ob hanc causam eis illatas, sequentia pono pro remedio aliquo futurorum. Neque in hoc recedo ab intento.

8 Gaudent priuilegio Ecclesiæ ne possint ab illa extrahi fugientes ad illam, etiam si adhuc in illa non sint celebrata diuina mysteria, dummodo iam sit dedicata ab Episcopo. Gaudet etiam Ecclesia etiam sit sit polluta, & interdicta. Suarez *tom.1. de Religione, lib.3. cap.9. num.4. & 6.*

9 Horti, & septa Conuentuum, & totus ambitus cum officinis gaudet hac immunitate, & proinde ab horto Fratrum extrahi non potest culpatus. Compend. Societatis IESV, verbo *Immunitas.* §. 2. dicit quòd per Ecclesias Fratrum intelliguntur horti, hortalitia, officinæ, & omnia contenta intra ambitum Conuentus. Et Rodriguez *tom.2. quæst.75. art.1.* dicit ex Eugenio IV. quòd etiam grangiæ Cistertiensium gaudent hac immunitate sicut Ecclesiarum atria (*alpendres*) ita vt inde extrahi nequeant fugientes. Probatur etiam ex Bulla Gregor. XIV. adducta à Capucino verb. *Ecclesia, fol. 306. & 307.* in qua Gregor. restringens aliam Sixti V. permittentem extrahi bannitos ab Ecclesiis; & modificans quomodo sint extrahendi, ait ne extrahantur (ab Ecclesiis, Monasteriis, facellis, domibus Regularibus, locísve sacris, aut Religiosis.) Vide verba: primò enim per Monasterium, intelligitur etiam hortus: nam Religiosus existens in horto, dicitur esse in Monasterio. Secundò ibidem dicit (*loca Religiosa*)

ligiosa) hortus autem Monasterij est locus Religiosus. Licèt verò illa Bulla sit pro sola Italia: mens tamen, & intentio Papæ debet extendi ad simile. Præterea quia Fratres admittentes mulieres intra hortos Monasterij sunt excommunicati, vt omnes fatentur explicantes Bullam Pij V. Hoc autem non ex alia causa prouenit, nisi quia hortus est Monasterium. Vltimò quia priuilegium extenditur ad loca cohærentia, vt probat Henriquez *tom.* 1. *lib.* 7. *de Indulg. capit.* 27. § 6. *litera D. in gloss.* maximè si loca sint intra Monasterium.

Quia verò Ministri iustitiæ vt plurimum sunt feruidi, & nimij in extrahendis, saltem aliquando id ostendunt percupere, ex dicta Bulla Gregor. Et ex piissimis Ordinationibus regni Portugalliæ colligo modificationes à Papa ibi positas, & à Rege *lib.* 2. *Ordin. titul.* 5. ambo enim piissimè decernunt modum extrahendi.

Primò ergo iubet Papa ne extrahantur (etiam non gaudentes immunitate) absque expressa licentia Episcopi, vel eius officialis, & non alterius. Secundò vt extracti reponantur in carcere Ecclesiastico, & non in sæculari vsque dum causa terminetur.

Rex autem *citato loco*, primò iubet vt antequam extrahatur processus fiat summarius, vt videatur, an reus gaudeat immunitate Ecclesiæ. Secundò iubet vt vocetur Prælatus, Rector, Vicarius particularis, aut generalis, vt videat, & examinet delictum & processum. Tertiò ait Rex, & requirit vt concordet Vicarius cum Iudice sæculari, & secundùm vtriusque decretum fiat, & alia ibi pro Ecclesiæ fauore decernit. Quæ vellem hodie melius obseruari ab aliquibus ministris iustitiæ, qui Conuentus ingrediuntur inconsulto aliquando Prælato, imò septa saltantes, quod neque Papa, neque Rex permittit.

Addit Capucinus *citato loco*, vt Prælati Regulares vigilent, & non sinant culpatos extrahi absque diligentia ibi assignata, alias incurrent pœnas Bullæ prædictæ. Quamuis autem pœnæ ibi positæ in Hispania non ligent,

gent, vt diximus tamen Prælatus eo ipso quòd Prælatus est tenetur sub mortali defendere immunitatem suæ Ecclesiæ, nec sinere culpatos indebitè extrahi, vt clarè decernitur *cap. inter alia. de immunit. Ecclesia.* Vt autem hoc melius possint facere, pono in ordine casus magis contingentes in quibus culpati gaudent, vel non gaudent immunitate Ecclesiæ,

10 Iuxta probabiliorem sententiam non gaudet immunitate infidelis nisi fortè fugiens ad illam petat baptismum. Suarez *lib.3. de Relig. tom.1.cap.10. nu. 9. & 11.* Hæretici verò pro crimine hæresis non gaudent.

11 Non gaudet priuilegio isto seu immunitate Clericus quouis modo culpatus, respectu iudicis Ecclesiastici, sed ab illo potest extrahi, cùm ab illo non sit occidendus. Non verò potest extrahi à iudice sæculari. Si verò Clericus sit primæ tonsuræ, non portans habitum, & tonsuram clericalem, potest extrahi à Iudice sæculari, Suarez *citat. capit.10. numer.6. & sequentibus.* Et potest etiam laicus extrahi à Iudice Ecclesiastico pro omni crimine pro quo potest illud punire, vt quia non vult contrahere cum sponsa cui debet promissum, vel pro alia culpa contra ius Ecclesiasticum. Suarez *ibid. n.8.*

12 Gaudet hac immunitate qui non valens ingredi adhæret portæ Ecclesiæ non habentis cœmeterium: aut si est supra tectum Ecclesiæ. Suarez *cit.lib.cap.9.nu.8.* & ratio est, quia in vtroque casu dicitur ille fugere ad Ecclesiam, & esse in Ecclesia moraliter, & fauores sunt ampliandi.

13 Gaudet etiam seruus fugiens sæuitiam domini, nisi dominus iuret de impunitate serui. Gaudet etiam fidelis excommunicatus nisi delictum suum id prohibeat. Gaudet etiam fidelis interdictus. Suarez *cit. lib. cap.10. nu.3.*

14 Gaudet etiam culpatus ciuiliter, vt verb. grat. fugiens ad Ecclesiam propter debita. Suarez *cit.lib.cap.11. nu.3.* Non verò gaudet fur quando est grassator viarum & incendiarius. Ordinationes Regni Portugalliæ, *lib.1. tit.5.* Bene tamen gaudet fur ordinarius, *ibid.§.4.*
Non

Non verò gaudet adulter extrahens fœminam, vel virginem à domo viri, vel patris. Gaudet tamen adulter ordinarius, vel deflorator non extrahens illas à domo. Ordination Portugalliæ, *ibidem.*

15 Non gaudet immunitate qui commisit delictum aliquod intra Ecclesiam Suarez *cit. cap.* 11. *n.* 6. Neque, qui crimen fecit extra Ecclesiam per insidias, vel ex propositio, vt communiter dicitur. Neque is qui ex Ecclesia alium extra illam fecit vel mandat ferire: neque qui extra Ecclesiam existens aliquem ferit intra illam. Suarez *vbi proximè.*

16 Gaudet immunitate fugiens à carcere etiamsi illum infringat. Gaudet etiam is qui iam captus fugit de manibus iustitiæ, etiamsi iurauerit ministris iustitiæ se non fugiturum ad Ecclesiam, quidquid sit de peccato suo. Suarez *cit. cap.* 11. *n.* 18. *&* 20. de raptore virginum alij affirmant, alij negant gaudere.

17 Si refugiens ad Ecclesiam habeat corpus intra Ecclesiam, & vestes extra illam, non potest extrahi, quia iam est moraliter intra Ecclesiam. Suarez *cit. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 3. Si verò est iam intra Ecclesiam, & gaudet immunitate, potest ibi à iudice sæculari spoliari armis prohibitis, vel aliis rebus alienis, si ibi habet. Non potest tamen ibi ligari, vel condemnari, vel aliam violentiam pati. Suarez *ibidem.*

Denique ordinationes Portugalliæ *citato lib.* 2. *titul.* 5. §. 1. pro regula generali dicunt quod Ecclesiæ immunitate solùm gaudent malefactores qui merentur mortem naturalem, aut ciuilem, vel abscissionem membri, vel quamcumque pœnam sanguinis. At ius Canonicum *citato capit.* inter alia loquitur generalius, dicens non esse ab Ecclesia extrahendos, vel extrahendum (quantumcumque grauia maleficia perpetrauerit, nec inde debet damnari ad mortem, vel ad pœnam. Sed Rectores Ecclesiarum sibi obtinere debent membra, & vitam.) Sic ibi. Vbi excipit solùm extrahi posse latrones publicos. Et adde tu à nobis suprà exceptos qui à Doctoribus iuxta ius canonicum dicuntur extrahi posse.

ADDITIO.

Vide suprà verb. *Alienare*, maximè *num.* 1. *quia pro hoc etiam inseruiunt.*

1 DIxi olim hoc verb. *num.* 1. posse Prælatum localem reconciliare suam Ecclesiam pollutam aqua à se benedicta: de quo non est dubium, si Ecclesia non sit consecrata. Nunc addo quòd Ecclesiam non consecratam potest quiuis Sacerdos reconciliare. Ita Sà *Aphoris.* verb. *Ecclesia*, *num* 10. & alij. Secundò dico, quod Prælati Regulares possunt suas Ecclesias consecratas pollutas reconciliare, cum hac conditione, si videlicet Episcopus Diœcesis distet à loco vltra duas diætas, id est, 14. leucas. Si enim distet per duas diætas, poterunt illam reconciliare etiam consecratam, idque cum aqua benedicta per ipsos Prælatos Regulares. Si verò Episcopus non distet per duas diætas, & Ecclesia sit consecrata, expectare debent, ac petere aquam benedictam ab ipso Episcopo cum vino scilicet, & cinere, & cum illa sic benedicta poterunt reconciliare suam Ecclesiam consecratam. Ista explicatio ponitur à Rodrig. *tom* 1. *quæstionum, quæst.* 19. *art.* 6. si bene attendatur, & colligitur ex verbis Leonis X. quæ citat.

2 Quæris vnde possit agnosci Ecclesiam aliquam esse consecratam: vel non consecratam? Respondetur primò, si constet ex aliqua scriptura authentica. Secundò, Sà *Aphoris. ver. Eccl. num. cit.* ait, si vnus tantùm testis id affirmet reputandam pro consecrata. Tertiò ex eodem Sà, si in illa recitatur officium dedicationis illius singulis annis certa die. Quartò, si in illa extant consecrationis signa. Quæ verò sunt hæc signa consecratæ Ecclesiæ, non exprimit. Durant. *de Ritib. Ecclesiæ libro primo capit* 24. *numer* 18. referens singulas cæremonias factas ab Episco-

po

po in consecratione Ecclesiæ, nulla signa impressa, & remanentia recolit, nisi Cruces appositas, & affixas parietibus Ecclesiæ intus, & foris. Cæteræ cæremoniæ ab Episcopo factæ sunt transeuntes. Neque Durand. in Ration. Diuini Officij plus exprimit *libro 1. cap 7.*

3 Causæ ob quas Ecclesia polluitur sunt quinque, positæ à Sà *cit. ver.* & aliis: Prima per effusionem sanguinis illicitam intra Ecclesiam. Secunda per effusionem humani seminis illicitam, vel licitam intra eandem. Tertia per sepelitionem in illa alicuius excommunicati declarati. Quarta si sepeliatur infidelis intra illam. Quinta si fuit benedicta, vel consecrata ab aliquo Episcopo excommunicato declarato. Has omnes causas persequi sigillatim, neque est animus, neque intentum compendij in aliis videantur. Solùm circa primam magis vsitatam de sanguinis effusione, aduerto, quòd si vulnus intra Ecclesiam inferatur, & vulnus, seu percussio sit parua, ita vt sanguis solùm per guttas distillet è naribus, vel quid simile, in tali casu Ecclesia non polluitur, quia ius requirit effusionem, quæ effusio significat largitatem fluentiæ. Et ita vidi declarari in facti contingentia à quodam Vicario Generali Episcopi. Circa tertiam aduertit Nauar. *lib. 5. consil. titul. de hæreticis consil.* 15. *num.* 4. non pollui Ecclesiam, si in illa sepeliatur homo hæreticus, qui est de facto excommunicatus, si non sit declaratus: & tamen polluitur, si sepeliatur Christianus excommunicatus declaratus: & explicat hoc certum esse, etiam si hæreticus sit notorius. Quia, inquit, Ecclesia non iubet sub peccato vitari hæreticum non declaratum.

4 Bene tamen aduertit Sà *citat. verb. Ecclesia num.* 19. quod etiam si aliquis casus ex quinque prædictis contingat in aliqua Ecclesia, si factum non sit notorium per rei euidentiam publicam, aut confessionem iuridicam rei, non est reputanda Ecclesia pro polluta, neque est reconcilianda, etiam si aliqui pauci sciant. Quia in tali casu daretur occasio infamandi fortè rei occulti.

5 Notat *eodem loco* Sà: quòd si aliquis Sacerdos,

bona fide celebrauit in Ecclesia polluta, per talem celebrationem manet Ecclesia reconciliata. Et ait sic alios secum sentire. Sed res est dubia : neque ego id consulerem. Quádo enim Ecclesia certam formam præscribit pro re aliqua facienda : non est licitum talem formam omittere, etiamsi loco talis formæ aliud fiat plus meritorium quàm sit illa forma: cùm ergo Ecclesia pro Ecclesiæ reconciliatione certam formam reconciliandi assignet etiamsi Missa quid maius sit, quàm illæ cæremoniæ reconciliationis, non videtur tolli illa Ecclesiæ pollutio, quia omittitur forma ab Ecclesia assignata.

Quia verò bis iam vidi necessitatem reconciliandi Ecclesiam Regularem, neque Prælatus illius habebat cæremoniale ad id faciendum, hoc enim magis practicatur à Parochis sæcularibus ; & in casu simili solent cum labore Religiosi recurrere ad Parochos pro dicto cæremoniali accommodando : in gratiam Religiosorum, quibus hîc præcipuè seruire intendo, volui hîc ponere formam reconciliandæ Ecclesiæ transcriptam ex cæremoniali Eborensi, quæ sic habet.

FORMA RECONCILIANDÆ Ecclesiæ simul cum cœmeterio quando ambo polluta sunt.

PRimò, Prior, vel Parochus Ecclesiæ indutus amictu, alba, stola & pluuiali (si detur) sin minus cum superpellicio, & stola: comite alio Sacerdote ad minus vestito cum superpellicio, in quacumque die, si Ecclesia sit in vrbe, vel populo: si verò Ecclesia sit in agro, fiet in die Dominica, vel festo, vocato populo.

Sic omnes procedent simul cum processione ad portam principalem Ecclesiæ ex parte interiori illius cum Cruce leuata, Sacerdos cum hyssopo aquæ benedictæ aspergens dicet Antiphonam : *Asperges me.* pro

prosequentur cæteri : illáque finita , Sacerdos cum clero dicent Psalmum : *Miserere mei Deus*, alternatim totum cum *Gloria Patri*. Quandiu verò durauerit recitatio prædicti Psalmi , Parochus cum hyssopo asperget parietes , & pauimentum totius Ecclesiæ incipiens à parte dextera portæ Ecclesiæ versus altare maius : & reuertetur ab altari maiori , aspergens similiter partem sinistram Ecclesiæ vsque ad locum vnde incepit. Cùm verò peruenerit ad locum vbi crimen commissum est, ibi sæpius , & crebriùs asperget cum hyssopo. Finito verò semel Psalm. *Asperges*, & Antiphona : iterum repetant modo prædicto Tunc exiet Sacerdos cum processione prædicta ad cœmeterium : durantéque recitatione Psalmi , Sacerdos aspergat totum cœmeterium modo quo fecit in Ecclesia. Finita vero aspersione, & Psalm. redibunt omnes ad Ecclesiam , & sistent in loco, in quo incæperunt, Sacerdos verò ibit ad locum, in quo delictum patratum est : & dicet sequentes orationes.

OREMVS.

OMnipotens, & misericors Deus, qui Sacerdotibus tuis tantam præ cęteris gratiam contulisti,vt quidquid in tuo nomine dignè,& perfectè ab eis agitur, à te fieri credatur,quæsumus immensam clementiam tuam, vt quidquid modò visitaturi sumus,visites ; & quidquid benedicturi sumus , benedicas (hæc dicens manu facit signum Crucis)sitque ad nostræ humilitatis introitum Sanctorum tuorum meritis fuga dæmonum , & Angeli pacis ingressus. Per Christum Dominum nostrum. Respon. Amen.

Tunc dicit Sacerdos : *Oremus.* & Diaconus si adsit, dicit , vel Sacerdos socius : *Flectamus genua* : *Leuate.* Tunc Sacerdos reconcilians,dicit.

Aufer à nobis Domine cunctas iniquitates nostras, vt ad loca tuo sancto nomini purificanda puris men-

reamur mentibus introire. Per eundem Christum Dominum nostrum Amen.
Oremus. *Flectamus genua*: *Leuate*: sicut suprà.

ORATIO.

DOmine pie, qui agrum figuli pretio sanguinis tui in sepulturam peregrinorum comparari voluisti, quæsumus dignanter, reminiscere clementissimi huius mysterij tui: tu es enim Domine figulus noster: tu quietis nostrę ager, tu agri huius es pretium: tu dedisti etiam, & suscepisti: tu de pretio, & in pretio viuifici sanguinis nos quiescere fecisti, & donasti. Tu ergo Domine, qui es offensionis nostræ clementissimus indultor, expectatissimus iudicator, iudicij tui superabundantissimus miserator, iudicium tuæ iustæ veritatis abscondens, post miserationem tuæ piæ redemptionis, adesto exauditor, & effector nostræ reconciliationis. Hoc cœmeterium Mausolæum peregrinorum tuorum cælestis patriæ incolatum expectantium benignus purifica, & reconcilia, & hîc tumulatorum, & tumulandorum corpora de potentia, & pietate tuæ resurrectionis ad gloriam incorruptionis, non damnans, sed glorificans resuscita. Qui venturus es iudicare viuos, & mortuos, & sæculum per ignem. *Respon.* Amen.

Quo finito, pergunt Sacerdotes ad gradus Altaris maioris: ibique flectant genua, & populus extra capellam in corpore Ecclesiæ. Et dicat Sacerdos Litanias publicas, & solitas: respondentibus aliis. Cùm verò peruenerit ad illum versum: *Vt nos exaudire digneris.* Sacerdos eleuet vocem, & manu Crucem faciens stans, ter dicat: *vt hanc Ecclesiam, & altare, & hoc cæmeterium purgare, & reconciliare digneris.* Respons. *Te rogamus audi nos.* Et ter repetent: tunc positis genibus dicentur Litaniæ vsque ad finem. Quo finito, Sacerdos reconcilians: ait; Oremus. *Flectamus genua.* Respons. *Leuate.*

ORA

ORATIO.

DEus quì peccati veteris hæreditariam mortem, in qua posteritatis genus omne successerat, Christi filij tui Domini nostri soluisti, da propitius vt conformes eidem effecti, sicut imaginem terreni parentis naturæ necessitate gerimus, ita imaginem cœlestis gratiæ sanctificatione portemus, IESV Christi Domini nostri, qui tecum viuit, & regnat in vnitate, &c. Amen.

Hoc finito, si Missa non sit celebranda (Missa enim hîc non est de obligatione) Sacerdos benedicat populum.

Quando verò sola Ecclesia, sine cœmeterio est reconcilianda, non dicitur oratio suprà: *Domine pie*. Nec dicitur, hoc cœmeterium: nec exit processio ad cœmeterium: sed finita prima vice, Antiphona *Asperges*, cum Psalm. dicuntur duæ orationes, scilicet: *Omnipotens, & misericors Deus*. Et alia: *Aufer nobis*. Et illis finitis, dicuntur Litaniæ.

Ne verò miteris de aduertentia proximè posita, scilicet, quando reconciliatur sola Ecclesia absque cœmeterio: nota quòd licèt violata Ecclesia, violetur etiam cœmeterium; in hac habet locum de ordinario, quando cœmeterium est coniunctum Ecclesiæ. At quando cœmeterium est disiunctum ab Ecclesia, vt fit in multis locis, tunc violata Ecclesia, non violatur cœmeterium separatum: & tunc reconciliatur sola Ecclesia absque cœmeterio iuxta clausulam proximè positam.

FORMA RECONCILIANDI *cœmeterij, absque Ecclesia.*

COemeterium reconciliabitur die Dominica, vel quouis festo, si Ecclesia fuerit in campo: Si intra populum, quouis die. Tunc Sacerdos indutus, vt su-

prà,cum alio Sacerdote,vel Clero,& populo, Cruce, & cæteris,vt suprà, procedent ad medium cœmeterij : ibique flexis genibus incipient Litanias. Et peruenientes ad locum, seu versum: *Et nos exaudire digneris*: surgit Sacerdos, & benedicens, ter dicit: *Vt hoc cœmeterium reconciliare digneris*. Et ter respondetur: *Te rogamus, audi nos*: Tunc iterum flexis genibus Sacerdos finiat Litanias, absque precibus. Quibus finitis, iterum surgit Sacerdos,& sumpto hyssopo cum aqua benedicta, & aspergens cum Antiphona: *Asperges me*, dicetur Psalm.*Miserere mei Deus*: & dicetur totus Psalmus absque *Gloria Patri*. Durante verò Psalmi recitatione,Sacerdos aspergat aqua benedicta totũ cœmeteriũ,incipiẽs à parte dextera,& finiens in sinistra.Veniens autẽ ad locũ vbi delictum factum est,ibi multiplicet aspersiones.Finita verò sic aspersione,redeat Sacerdos ad locum vbi cœpta est Litania, & ibi stans dicat: *Oremus*:& Diaconus, vel socius Sacerdos,dicat:*Flectamus genua.Leuate.*

ORATIO.

OMnipotens, & misericors Deus, qui Sacerdotibus tuis tantam præ cæteris gratiam contulisti, vt quidquid in tuo nomine, perfectéque ab eis agitur,à te fieri credatur:quæsumus immensam tuam clementiam,vt quidquid modò visitaturi sumus, visites: & quidquid benedicturi sumus, benedicas (faciat Crucem manu) sitque ad nostræ humilitatis introitum Sanctorũ tuorum meritis fuga dæmonum, & Angeli pacis ingressus. Per eundem Christum Dominum nostrum Amen.

ORATIO.

Flectamus genua.Leuate. Oremus.

AVfer à nobis, quæsumus Domine, omnes iniquitates nostras, vt ad loca tuo sancto nomini purificanda

ficanda puris mereamur mentibus accedere, Per Christum Dominum nostrum. Amen,

---

Oremus. *Flectamus genua. Leuate.*

O R A T I O.

DOmine pie, qui agrum figuli pretio sanguinis tui in sepulturam peregrinorum comparari voluisti, quæsumus dignanter, reminiscere clementissimi huius mysterij tui, tu es enim Domine figulus noster: tu quietis nostræ ager: tu agri huius pretium: tu dedisti etiam, & suscepisti: tu de pretio viuifici sanguinis nos quiescere fecisti, & donasti. Tu ergo Domine, qui es offensionis nostræ clementissimus indultor, expectatissimus iudicator, iudicij tui superabundatissimus miserator, iudicium tuæ iustæ seueritatis abscondens, post miserationem tuæ piæ redemptionis adesto exauditor, & effector nostræ reconciliationis. hoc cœmeterium Mausolæum tuorum peregrinorum cælestis patriæ incolatum expectantium benignus purifica, & reconcilia: & hic tumulatorum, & tumulandorum corpora de potentia, & pietate tuæ resurrectionis ad gloriam incorruptionis, non damnans, sed glorificans resuscita Qui venturus es iudicare viuos & mortuos, & sæculum per ignem, *Resp.* Amen.

Hoc finito, Sacerdos cum populo redit ad Ecclesiam: & dicitur Psalm. *De profundis.* Et perueniens ad altare, dicat vnam orationem pro defunctis. Et in fine dicat: *Requiescant in fine.* Amen. Et conuersus ad populum, illum benedicat: si non sit statim Missa celebranda.

F I N I S.

DE REBVS ECCLESIÆ non applicandis ad vsus prophanos.

1 SOlet aliquando collapsa, & vetusta Ecclesia dirui, ex qua remanent lapides, ligna, ferrum, & similia: sicut etiam vasa, & omnia pertinẽtia ad ornatum Ecclesiæ. De lignis ergo Ecclesiæ destructæ disponit ius Canon. *cap. ligna de consecrat. distinct.* 1. quòd non applicentur ad vsus humanos laicorum. Excipit tamen ac permittit, vt de lignis Ecclesiæ possit ædificari capitulum, & dormitorium fratrum, & alia loca regularia, per quæ intelligo alias officinas honestas fratrum, dummodò non sit coquina, vel alius locus inhonestus, vel turpis. Excipit enim, & prohibet comburi in coquina ad coquendos cibos. Vidi ego virum valde doctum explicantem: quod Sacrista posset ligna Ecclesiæ comburere pro hostiis faciendis in sacristia. Idem dic de lignis imaginum Sanctorum, sunt enim maximè ligna Ecclesiæ. Quæ omnia ligna si non inseruiant pro alia Ecclesia construenda, vel pro dormitorio Fratrum, vel Capitulo, iubet textus vt comburantur. Ait tamen Sà *in Aphorism. verbo Ecclesia numer. secund.* posse Episcopum dispensare, vt materiali Ecclesiæ dirutæ possint applicari ad vsus prophanos. Prohibetur etiam *citat. cap.* ne ligna Ecclesiæ applicentur pro vineis Fratrum: ibi in gloss. verb. *Profectum.*

6 Eadem prohibitio fit *citata disp. cap. altaris, & cap. vestimenta* circa pallas altaris, ornamenta ipsius, & Sacerdotum vestes, quæ nullo modo licet applicare, seu conuertere ad vsus prophanos. Idque per regulam etiam generalem quæ in 6. de Regul. iuris habetur: *Semel Deo dicatum, non est ad vsus humanos vlterius transferendum*: ibi Gloss. explicat de quauis re inanimata Ecclesiæ deputata ad sacros vsus. Et addit quòd licèt prædictæ res sint vetustæ ex periis, seu partibus illius

illius non potest fieri alia res inseruiens vsui prophano: sed debet comburi, & cineres in piscinam, vel loco decenti reponendi: nisi fortè in alio vsu possit Ecclesiæ inseruire. In quibus omnibus attendant Sacerdotes ad duo exempla. Primum ex lege veteri *Leuitici* 6. vbi postquam tota die, ac nocte comburebantur animalia in holocausto & sacrificiis, iubebatur Sacerdos,vt vestitus certis vestibus deferret cineres residuos extra castra, & reponeret ibi in loco mundissimo: eo quòd remanerent ex re Deo oblata. Secundum exemplum sit ex lege noua. Refert Lorinus *ad c. 6. Leu.* quendam hæreticum Proculum rapuisse pallas altaris,& ex illis fecisse camisias,& femoralia: qui paulò post ipse suam linguam frustatim comedens breui consumptus est morte turpissima.

7 Permittitur etiam quòd calix consecratus, non in propria forma manens, sed confractus, & comminutus, possit vendi sæcularibus. Idem dic de aliis vasis Ecclesiæ confractis, & comminutis, maximè pro redemptione captiuorum, & pro magnis debitis Ecclesiæ, vt ait Gloss. citat. regula *semel Deo dicatum*, citans alios textus. Concedit etiam Conc. Trid. *sess. 21 cap 7. de reformat.* vt Episcopus possit vetustam, & collapsam Ecclesiam, si sibi videbitur,conuertere ad prophanos vsus, non tamen sordidos:& erecta tamen ibi cruce.

EIICERE, SEV EXPELLERE ab Ordine.

Vide suprà verbo *Apostata*, & infrà verbo *Manus violenta,num.* 11.

1 Potest Generalis Minorum de consilio Diffinitorum, & Prouinciales in Capitulo cum maiore parte Capituli incorrigibiles ab ordine eiicere. Compend. Minorum verb. *Eiicere* § 4. Imò ibidem Alexander VI. hoc concedit Generalibus vt per se

ipsos

ipsos duntaxat possint eiicere. Circa id verò quod dicitur de Prouincialibus posse id facere in Capitulo, credo quòd etiam possunt id facere in Congregatione intermedia habente vicem Capituli, iuxta supradicta verb. *Dispensare, num.* 2. Imò cùm ego essem Prouincialis in præsenti materia, responsum mihi fuit à R. tunc Commissario Generali posse Prouincialem eiicere incorrigibiles etiam sine Capitulo, & sine congregatione, congregatis tamen omnibus Diffinitoribus qui diffinire solent in Capitulo vel congregatione: ibi enim finis legis impletur.

Secundò nota Incorrigibilem iuxta ius canonicum dici, qui ter conuictus, & punitùs de tribus criminibus grauibus, & atrocibus, non fuit emendatus. Vnde colligo non sufficere quòd Religiosus committat tria crimina atrocia ex vna quasi vice morali vnum post aliud, vel simul, vt dicatur incorrigibilis, si non sit ter punitus cum distinctis interuallis, & distinctis punitionibus. Sed opus est, vt per interualla fiant crimina, & cuilibet statim adhibeatur punitio, & Monachus non resipiscat. Aliàs non dicetur incorrigibilis, quia pertinacia propriè consistit in resistentia per distinctas obiurgationes: non verò satis colligitur ex vna sola resistentia Et ipsum nomen *incorrigibilis* propriè, non denotat continuationem ad crimina, sed respectum ad correptionem, vel punitionem ter contemptam.

Tertiò, nota, dari incorrigibilem de iure, & incorrigibilem de facto. Incorrigibilis de iure est ille ordinarius, de quo proximè, qui scilicet ter conuictus & punitus non resipiscit, tunc enim ius Canonicum illum reputat incorrigibilem. Incorrigibilis de facto est ille, qui licèt ter non fuit conuictus, & punitus; tamen de facto, id est, spectata illius natura, moribus & conditionibus per longum tempus, in criminibus paruioribus non iuridicè punitis reputatur incorrigibilis. Ita Sylu. verbo *Abbas*, *num.* 6. Et hunc etiam incorrigibilem de facto, etiamsi non fuerit ter conuictus, & punitus, posse eiici ab Ordine, tenet Rodriguez *tom.* 1. *qu.* 30. *art.* 15. quando scilicet ex vna vice commisit aposta-

siam

ſiam diuturnam, habitu relicto, ibíque commiſit multa crimina grauia, & ſcandaloſa.
2 Statuta generalia Minorum pro incorrigibili declarant illum qui commiſit per tria interualla, tria crimina grauia, & atrocia, modo proximè dicto, ſiue ſint eiuſdem ſpeciei, vt tres apoſtaſias, ſiue diuerſæ ſpeciei. Statuta Vallis Oleti ſecunda, & alia pro apoſtaſiis his quales eſſe debeant, vide verb. *Apoſtata.*
3 Pius V. conceſſit Fratribus Sancti Hieronymi in Hiſpania, vt poſſint pro vno tantùm crimine Monachum eiicere ab ordine, & ad triremes damnare, quando pro illo crimine ius commune pœnam mortis imponit, ita ille anno 1566. Bene tamen aduertit Rodrig. *citat. quæſtion. art.* 17. aliqua crimina in iure ciuili pœna mortis damnari, pro quibus non eſt Monachus eiiciendus, verbi gratia, eripere vinctum de manibus iuſtitiæ ductum ad patibulum, plectitur in iure pœna mortis, & tamen pro hoc ſolo, vel ſimilibus non eſt Monachus eiiciendus. Bene tamen eiicietur pro homicidio, pro crimine nefando, maximè ſæpius continuato, pro furto grauiſſimo, ſcandalo, & ſimilibus. Vide ibi Rodrig. *cit. quæſt. art.* 18. Hyperbole verò eſt quòd dicunt aliqui, Monachum fugientem à carcere reputari incorrigibilem: hoc enim falſum eſt, neque adeò grauis culpa eſt ſola fuga è carcere vt faciat pluſquam vnam apoſtaſiam, vide ſupra verb. *Correctio, tit. ſemiplena probatio n.* 35.
4 Paulus V. mandauit Canonicis Regularibus Sanctæ Crucis Conimbricæ, vt Monachum incorrigibilem, vel carceri perpetuo damnarent, vel ad triremes relegarent, & aliter non poſſent eiicere. Idque feciſſe dicitur ſciens multos ex induſtria fieri inobedientes, & incorrigibiles vt ſimpliciter eiecti manerent viuêtes in ſæculo. Sic Paulus V. conceſſit anno 1613. die 5. Aprilis. Et puto audiſſe me ita etiam practicari Romæ, & cùm hoc ſit priuilegium, puto poſſe in illo communicare cæteros cum illis communicantes.
5 Eiectus ab Ordine, tenetur ad votum caſtitatis, & ad horas canonicas, etiamſi ſit laicus, vel ſacro Ordine

dine carens (laicus verò dicet horas suo modo iuxta Regulam) tenetur etiam ad ieiunia Regulæ, si illa obligent sub mortali vt obligantur Minoritæ. Probatur, quia illis culpa sua non debet prodesse, neque per eiectionem cessant vota, quæ possunt obseruari, possunt verò supradicta. Prædicti tamen non tenentur ad obedientiam, neque ad paupertatem. Rodrig. *cit. q. art.* 19. & eiectus debet manere subditus Episcopo originis, non verò domicilij: vt ait Nauarr. *Coment.* 2. *de Reg. num.* 32.

6 Eiectus ab Ordine, & damnatus ad triremes non potest iterum recipi ad Ordinem etiam si roget. Sic apud Minores statutum est in Capit. Generali Romæ sub Generali R. Ioann. Ferro. ann. 1613. & quamuis solùm damnetur ad triremes absque eo quòd sententia declaret expulsionem ab Ordine, intelligitur expulsio, sic ibi. Et Rodriguez *tom.* 1. *quæst.* 23. *art.* 5.

7 Etiam si eiectus ab Ordine non damnetur ad triremes, adhuc non potest iterum recipi, est enim inconueniens eo quòd sit infamis. Rodrig *tom* 1. *q.* 30. *art.* 2. & Mirand. *tom* 1. *q. vlt. art.* 7. dicit esse necessariam dispensationem Papæ.

8 Si Monachus in professione rogatus vtrum in sæculo aliquod scandalosum delictum commiserit, & ille negauerit; & postea reperta veritate scitur quòd de aliquo graui delicto fuit conuictus, vel diffamatus, potest eiici ab Ordine ex concessione Leonis X. in Compend. verb. *Eiicere* §. 6. sed nota quòd tex. ibi dicit in plurali (*grauissimis, & scandalosis delictis notati*) & ponit grauissimis.

9 Cum eiiciendis ab Ordine ante lectam illis sententiam, possunt, ac debent Prælati dispensare in irregularitatibus, & censuris quas aliàs possunt tollere: ne miseri exeant innodati, & cogantur quærere illarum absolutionem; & dispensationem cum nimio labore, & infamia. Et quòd hoc possint ante lectam sententiam constat, quia adhuc sunt subditi. Nam postquam exierint, neque Generalis habet supra illos iurisdictionem, Nau. *lib.* 3. *Consil. tit. de Regul. consil.* 51.

10 Eie

10 Eiectus ab Ordine non potest prædicare, neque confessiones audire absque licentia Prælatorum Ordinis; secus facientes poterunt excommunicari per Prælatos Ordinis Compend, Minor. verb. *Apostata*, & Miranda *cit q. art* 5. *concl.* 3.

ADDITIO.

1 QVoniam vt plurimum per tria crimina grauia, & atrocia reputatur quis incorrigibilis vt eiiciatur ab Ordine, dubitas quæ sint crimina atrocia, ad hunc finem. Ad hoc respondet Iul. Clar. *in Pract. crimin* §.1. *num* 9. in Senatu Mediolanensi responsum, ac decretum fuisse approbante Rege, sequentia delicta esse atrocia. Læsa Maiestas: homicidium ex proposito: falsificatio monetæ: vulnus illatum cum sclopeto, etiam morte non secuta, si fiat proditoriè: raptus virginis honestis parentibus ortæ: coitus cum Moniali intra septa Monasterij: sodomia: latrocinium in viis; falsificatio sigilli principis vel senatus. Hæc ille. Et ipse statim ex sua opinione quasi per summam dicit: sibi videri atrocia omnia illa crimina, pro quibus lex, vel statutum imponit pœnam mortis naturalis, vel ciuilis, scilicet triremium perpetuò, dummodo talis pœna sit in vsu.

2 At in Religionibus (de quibus non loquitur citatus Doctor) pro delicto atroci reputari debet apostasia, saltem habitu dimisso, vel cum habitu per longum tempus: vnde nostra statuta Generalia Romana, anno 1612. ob solas quatuor apostasias absque aliis delictis iubet dari repudium. Neque ex hoc credat Minorita non posse Prælatos Franciscanos vti, seu stare statuto generali Vallissoletano priori, anno 1593. quo iubetur dari repudium, vel ob vnum tantùm crimen per leges ciuiles punitum pœna mortis: vel ob tria delicta grauia, siue sint eiusdem, siue diuersæ speciei: non, inquam, illud statutum Romanum posterius,

reuocat

reuocat hoc prius, Vallisoletanum: sed statutum Romanum vltimum loquutum est de solo delicto apostasiæ: & quamuis hoc requirat quatuor, cùm præcedentia requirant tres, possum credere loquutum esse hoc Romanum de apostasiis minoribus factis ad breue tempus, non demisso habitu, & adito statim Superiore: si verò fuerint apostasiæ graues, standum est statuto Vallisoletano prædicto: videant aliæ Religiones sua statuta. Scio in Regula sancti Benedicti *c.* 29. præcipi vt Monachus tertiò fugiens à Monasterio, amplius non recipiatur.

3 Dixi olim verb. *Bona*, ad quem pertinerent bona apostatæ, vel Religiosi degentis extra claustra cum licentia. Nunc quæris, ad quem pertineant bona Religiosi eiecti ab Ordine propter culpas, si fortè iste in sæculo bona temporalia acquirat? Hac de re neminem vidi clarius dicentem quàm Azorium *tom.* 1. *Sum lib.* 12. *cap.* 16. *q.* 4. vbi sic ait: *Monasterio eiectus nihil sibi proprium potest acquirere, neque capere: sed solùm ius habet ea sibi quærendi, quibus omnino ad victum, vestium, & habitationem indiget. Neque horum proprietatem, dominium, aut vsum fructum, qui in iure consistat, vllo modo sibi comparat; sed nudum vsum, qui etsi res facti non iuris, &c.* Hæc ille. Et potest confirmari, quia in tali eiecto durat votum paupertatis solemne, in quo Prælatus non potest dispensare, ergo circa bona acquisita non acquiret dominium, vel proprietatem illorum, quia hæc pugnat cum voto paupertatis: acquiret verò solùm vsum simplicem, seu vsum facti, qui potest esse cum voto paupertatis.

4 Hinc duo colligo euidenter. Primum est, eiectum ab Ordine, de bonis acquisitis, non posse testari: constat, quia in rigore est Monachus, & Monachus non potest condere testamentum, neque potest quis donare id, cuius non habet dominium. Secundum est, quod consanguinei huius eiecti ab Ordine non possunt succedere in bonis illius: patet, quia illa bona non sunt bona illius eiecti, quia in illis non habet dominium, vt diximus. Cuius ergo erunt bona prædicti eiecti ab Ordine post mortem? Intelligo quòd sunt Cameræ

Aposto

Apostolicæ, per ea quæ dicit, ac citat Azor, *tom.* 2. *sum. lib.* 8. *cap.* 3. *q.* 15. & idem Azor. *tom.* 1. *lib.* 12. *c.* 16. *q.* 9. Vide Rodriguez *tomo* 1. *qq. Regular. quæstion.* 30. *art.* 25.

5 Eiectus ab Ordine per sententiam, si ante ingressum illius Ordinis habebat votum simplex Religionis: post illam expulsionem non tenetur ingredi alium Ordinem ex vi prioris voti antiqui: nam illud prius votum simplex fuit extinctum per professionem solemnem, & sic non potest reuiuiscere. Azor. *cit. cap.* 17. *q.* 5. & alij multi.

6 Monachus eiectus ab Ordine non tenetur se præsentare Episcopo originis, vel loci, vt illi specialiter obediat vel ab illo viuendi normam accipiat, sed sufficit vt illi Episcopo obediat sicut cæteri Clerici, vel sicut cæteri Parochiani: probat hanc fusè, & efficaciter Azor. *citat. cap.* 15. *quæst.* 11. & Molin. 2. 2. *tractat.* 2. *de Iust. disputat.* 140. *pag.* 768. Quia talis Monachus solutus est ab obedientia Prælati Regularis cui solùm obedire promisit: non verò Episcopi: Neque datur aliquis textus obligans illum exeuntem, & eiectum particulariter se præsentare, vel obedire Episcopo speciali obedientia. Quare credo iuxta prædicta ab Azorio, eiectum ab ordine si sit Sacerdos, & non impeditus aliqua irregularitate, vel simili impedimento, posse celebrare, non adito Episcopo originis, vel loci: & per hoc corrigo quod olim dixi hoc eodem verb. *num.* 5. Nauarrum secutus. Idem dico de eiecto solùm Diacono vel Subdiacono non impedito: sufficit enim his viuere in quauis Diœcesi, sine præsentatione speciali coram Episcopo, dummodo illi obediant sicut cæteri Diœcesani. Ad quæ verò teneantur isti eiecti, vide olim dicta hoc eodem verbo *num.* 5.

7 Debent Prouinciales Monacho eiecto dare litteras patentes testimoniales suæ eiectionis, securitatis gratia, ne in sæculo cogniti Apostatæ credantur, & incarcerentur. Formam harum litterarum, quia non est omnibus cognita, hîc volui ponere, quia vidi iam Religiosum Doctorem Iuris Cæsarei illius ignarum, &

ab alio postulantem. Omitto formam sententiæ repudij, qua debet condemnari specificando delicta à Prouinciali, ac Diffinitoribus: illi videant formam vsitatam in sententiis. Forma vero litterarum quas Prouincialis dare debet eiecto securitatis gratia subticendo culpas in speciali, hæc est.

FORMA LIBELLI, SEV *cartæ repudij dandæ eiecto.*

N. Prouincialis prouinciæ, &c. Vniuersis præsentes litteras inspecturis notum facimus, quòd in hac nostra Prouincia habitum nostri Ordinis assumpsit, & veram professionem emisit, Fullanus Sacerdos, vel Diaconus, vel Subdiaconus, laicus, chorista, &c.)& in eadem per aliquot annos vixit. In his tamen suæ obligationis, & professionis oblitus, & à lege Dei, suæque regulæ tramite declinans, aliqua delicta grauia, per intervalla commisit, de quibus conuictus, admonitus & punitus non solùm non resipuit, sed etiam illa iterans, vel continuans manifestæ incorrigibilitatis signa monstrauit: sicut in processu penes me seruato iuridicè continetur. Quapropter ego cùm iis patribus, quibus hac de re iudicare incumbit, prouidentes bono communi Ordinis, ne infectæ, & morbidæ ouis consortio contaminetur, imò & in bonum ipsius delinquentis, attenta ipsius contumacia incorrigibili inhærentes concessionibus, & Bullis Apostolicis nobis concessis, ac nostris statutis generalibus, prædictum Fullanum sententia diffinitiua per nos subscripta, priuauimus in perpetuum habitu Religionis, sicut per præsentes litteras priuatum declaro. Illum insuper damnauimus ad triremes, vel exilium ad partes vltra marinas per quatuor annos (videatur tenor sententiæ, & sic ponatur) in quorum omnium fidem, & pro ipsius expulsi securitate, præsentes litteras dedimus, nostro maiori sigillo, & propria manu subscriptas, ac munitas. Tali die, anno, &c.

Decla

Declaret insuper in fine harum litterarum, si eiectus pottet aliquod impedimentum ne celebret, vel ministret in sacris Ordinibus. Declaret item, quòd non potest contrahere matrimonium si est solùm laicus, vel chorista carens Ordine sacro: aliàs peccabit contrahens grauissimè, & matrimonium erit nullum. Et tenentur dicere horas Canonicas iuxta suum statum.

8 De Bulla Leonis X. concedente vt possint eiici ab Ordine, qui in sæculo notati fuerant de criminibus grauissimis, ac diffamati; & de his vitiis in communi rogati in professione negarunt: de his, inquam, vide in Bullario Rodrig. *fol.* 47. vbi solùm notó ibi Papam non requirere vt de talibus delictis in sæculo fuerint conuicti, neque accusati; sed solùm dicere, quòd fuerint de grauissimis, & scandalosis delictis notati, & infamati. Vnde non requirit, quòd eorum delicta fuerint notoria, neq; publica: sed sufficit fuisse notatos, & diffamatos: quod intelligo dummodò in veritate talia delicta commiserint, & de hoc publica fama increuerit. In lib. Declarationum Cardinalium, impresso Duaci, anno 1618. fol. 358. §. *seuerè puniatur:* dicitur declarasse, vel decreuisse illos Doctores illustrissimos ne in posterum vllus Regularis, etiam incorrigibilis ab Ordine eiiciatur; sed intra Ordinem carcere, vel alia pœna seuerè puniatur. Hoc tamen in Hispania non credo seruari, imò oppositum practicatur quotidie.

9 Propter specialem casum hoc tempore ortum, & magnæ controuersiæ inter potestates Ecclesiasticam, & sæcularem, quæris breuiter an possit expelli ab Ordine, qui in professione tacuit morbum Gallicum, vel aliam contagiosum quo laborabat, & de quo saltem in genere fuit rogatus ante professionem, & negauit. Casum ponit Nauarr. *lib.* 3. *Consil. tit. de Regular. consil.* 5. & Rodrig. *tom.* 3. *qq. q.* 17. *art.* 9. Respondent ambo, quòd si Religio habet statutum aliquod Papæ, vel à Papa confirmatum, per quod annulletur professio taliter negantis: in tali casu poterit expelli ab Ordine. Quòd si non habeat tale statutum, ait Nauarr. posse Prælatum procedere contra sic professum, & in qua-

nam delicti illum expellere ab Ordine. At meritò Rodrig. *ibidem* hoc secundum reiicit : quia si professio valida fuit (non dato statuto Papæ) Prælatus non potest expellere professum ob tam leuem culpam, qualis est negatio illius morbi Neq; obstat, quod si Prælatus, & Conuentus scirent morbum, non consentirent in professione, nam ait Rodr. si Petrus sciret Mariam esse pauperem, non consentiret illius matrimonio; postquam tamen consensit, inuenta eius paupertate, valet in matrimonium, quia paupertas illud non dirimit. Sic de Conuentu aliàs non consensuro : quia morbus Gallicus non est impedimentum annullans professionem de iure communi.

10 Sed insurgit magna instantia contra Rodrig. Nam ipse Rodrig. *eod. tom.* 3. *q.* 11. *artic.* 2. *ad finem*, citat, & sequitur Nauarr. *lib.* 3. *Consil titul. de Regular. consil.* 5. *num.* 15. vbi Nauarrus ait, quòd dato statuto in aliquo Ordine à Papa, non confirmato, quo iubetur expelli ab Ordine, descendens ex Iudæis, iure Canonico non prohibitus : iste talis licèt non possit expelli ex vi talis statuti inualidi, potest tamen expelli alio titulo, videlicet, ex defectu consensus ipsius Ordinis. Cùm enim (ait Nauarr.) professio sit quidam contractus inter professum, & Conuentum admittentem, & proinde ad hunc contractum requiratur consensus profitentis, & Conuentus dato illo impedimento ex parte professi filij Iudæi, deficit consensus Conuentus, & proinde professio poterit annullari ex parte Conuentus. Quod videtur hîc posse applicari. Nam facta protestatione, & interrogatione nouitio, ne sit infirmus morbo Gallico, vel simili, aliàs professionẽ non valiturã; & ipso negante, deficit omnino consensus ex parte Conuentus : & in re æquè graui, seu pœnosa : recipere enim ad Ordinem infectum morbo Gallico, vel febri ethica ; non est minus grauamen quàm sit recipere ad Ordinem descendentem ex Iudæis (*Christianos nueuos*) ac proinde sicut hîc potest eiici ab Ordine existente solo statuto in contrarium : ita videtur posse dici de infecto morbo Gallico, præcedente interrogatione, & protestatione

Con

Conuentus : per talem enim protestationem clarè exprimit Religio se non consentire professioni, si adsit talis morbus. Instantia hæc videtur vrgere : & puto quòd si vera est opinio Nauarri in primo , etiam erit in hoc secundo. Ego tamen circa morbum non consulo , vt seruetur hæc instantia : sed standum dico iudicio fori externi, & melius sentientium.

11 Scio in nostro Ordine Minorum per statutum generale fieri interrogationem nouitio , ac protestationem , ne sit aliquo morbo contagioso infectus. Scio etiam hoc statutum generale esse confirmatum authoritate Papæ à Ministro Generali Gonzaga : vt dicitur in proœmio illorum statutorum Tolletanorum. An verò Papa specialiter , & expresśè voluerit confirmare hoc speciale de annullanda professione laborantis morbo Gallico , quam non annullat Ius Canonicum : hoc nescio (sicut iam suprà diximus in materia simili ex eodem Nauarro *eodem consilio* 5.) & sic manet mihi res dubia : ac proinde pro conclusione dico securiùs esse taliter infectum & negantem , non esse expellendum, nisi saltem formata lite coram Ordinario , quatenus professus est in possessione professionis. Sà in Aphoris. verb. *Religio. num.* 34. absolutè dicit hunc talem esse expellendum ab Ordine.

ELECTIO, ELIGERE.

Vide ver. *Abbatissa de viduis.* ver. *Diffinitores, num.* 2. *&* 3. ver. *Officia Ordinis. num.* 3.

1 IN electione per scrutinium non valet suffragium dubium : vt si dicatur in schedula ; eligo Petrum, vel Iacobum. Neque si dicat : eligo quem Petrus elegerit. Neque debet dari sub conditione: vt si dicat, eligo Petrum, si tale, vel tale fecerit, vel contigerit. Rodrig. *tom* 2. *Quæstion quæst.* 51. *artic.* 4. vnde videtur non valere suffragium sic datum. Eligo quem elegerit

maior pars Conuentus, vel quem elegerit Prælatus Præsidens. Est enim incerta electio, & similis præcedentibus.

2 In electione Prælati localis, facta per Conuentum, poterunt suffragari etiam illi qui sunt absque Ordine sacro. Clementina enim, *vt hi qui. de ætate, & qualit.* non loquitur de Mendicantibus, sed de Clericis, & Canonicis Regularibus, Rodriguez *citata quæstione, articul.* 5. Videant tamen Religiosi sua statuta: nam apud Minoritas quando permittebatur eligi Guardianum à Conuentu, non poterant eligere nisi qui haberent duos annos professionis,& essent Subdiaconi. Laici verò non poterant. Statuta Tolletana, *capit.* 7. *titulo de Guardianis.* Circa suffragia verò Monialium in electione Abbatissæ, vide suprà verbo *Abbatissa, numero* 5.

3 Suffragia absentium non possunt suppleri: vt si dicat præses Capituli, iste Petrus det suffragium pro Iacobo absente. Concil. Tridentin. *session.* 25. *capit.* 6. *de Regular.* Hoc non tollit quod possit quis facere Procuratorem, qui suo nomine vadat ad eligendum: quod quasi fit in Ordine Minorum,quando Ministri impediti ad eundum ad Capitulum Generale, mittunt suo nomine Commissarium, qui in Capitulo generali det suffragium loco Prouincialis.

4 Electio debet esse libera: vnde si coarctetur ad tres vel quatuor tantùm, est nulla. Rodriguez *citata quæstione* 51. *articul.* 10. & 11. Et peccat mortaliter elector quouis modo violentiam faciens electoribus. Et affirmat Rodriguez se vidisse in Ordine Minorum annullari tres electiones Guardianorum factas cum tali coarctatione ad tres vel quatuor tantùm Ibidem etiam dicit non posse Regem vel Prælatum dicere, vt non eligatur Fullanus,aut Fullanus: si his prius non dicatur illos esse priuatos voce actiua aut passiua, ob talia demerita, vt se possint defendere, aliàs vltra peccatum presidis poterit sic iniustè priuatus opponere exceptionem electioni. *ibidem articul.* 12. Non est autem coarctere electionem, si arctetur ad genus, vel nationes hominum, vt si iubeatur eligi ex Hispania, Gallia,

vel

vel ex talibus tantùm Prouinciis eligatur Deffinitor vnus Generalis, vel quid simile, vt *ibidem* probat.

5 Electio facta per schedulas communitet fieri nequit de nocte. Bene tamen poterit si fiat cum sufficienti numero candelarum : & vrgente aliqua graui necessitate, vt si iam incœpta sit electio, & periculum sit in dilatione. Rodriguez *citata quæstione, articul.* 15. & Nauarr. *lib* 1. *Consilior. titulo de electione, consilio* 2.

6 Electio indigni nunquam valet, & est nulla. Regulares verò etiam tenentur ad officia eligere digniores: sunt enim prælaturæ Regulares, & cætera officia, beneficia Ecclesiastica ; & proinde etiam in illis militat ratio naturalis, & dispositio iuris vt eligatur dignior. Rabello *de obligation. iustitiâ*, 1. *parte, lib.* 3. *quæstione* 4. *conclus.* 5.

7 Præses electionis, non potest confirmare indignum, bene tamen potest confirmare minus dignum electum, quando videt omitti digniorem. Imò tenetur confirmare minus dignum, si tamen verè est dignus. Est communis in materia de electione. Et potest præses quando non cognoscit electum, antequam confirmet, facere inquisitionem iuridicam de vita illius in generali, ne confirmet idignum. *cap. Miramur.* 61. *distinctione, & cap. fin. de elect. in* 6.

8 In Ordine Minorum si electores vna die naturali per discordiam non eligant, præses electionis potest eligere quem voluerit, etiamsi sit electio Prouincialis, Abbatissæ, & similium. Statuta Tolletana *titulo de electione*, & Clementina *exiit de Paradis. de verbo. signification.* & Rodriguez *quæstione* 52. *articul.* 5. vbi ait id fieri non posse in electione discreti mittendi nomine Conuentus ad Capitulum Prouinciale. Non tamen ad hoc dat, nec video causam efficacem : nisi quia text. loquitur de Prælato, & discretus non est Prælatus.

9 Posse electorem negare suffragium illi cuiu defectum essentialem scit solùm per confessionem, quando suffragatur secretò, negat Rodriguez *citata quæstione, artic.* 4. sed melius affirmant Nauarr. *capit. Sacer-*

*dos.de pœnitent.distin.6.num.*147.& Henriq.*tom.*1.*lib.*3. *de pœnit.cap.*23.*num.*6.

10 Si omnes electores compromittant in vno tantùm, vt quem ipse elegerit, sit electus præsentibus omnibus compromittentibus, & consentientibus, valet electio pro illo nominato, quæcumque illa fuerit. Se tamen ipsum non potest nominare, nisi id specialiter exprimant compromittentes, tunc enim bene poterit se eligere. Intellige, dummodò eligat dignum. Rodrig. *cit quæst. art.*12.

11 In Ordine Minorum eligi possunt in Prælatos Diffinitores, &c. illi qui intra quartum gradum descendunt ex Iudæis, hæreticis, Sarracenis, quorum corpora, ossa, vel statuæ combusta sunt post declaaationem hæresis: & electores incidunt in excommunicationem & alias pœnas, neque subditi tenentur illis Prælatis sic electis obedire. Ita enim Paul. IV. ordinauit & confirmauit Greg. XIII. in Bullis citatis à Rodr. & Miranda mox citandis.

Variant tamen multum Doctores in istarum Bullarum explicatione. Nam Miranda *tom.* 1. *quæstione* 19. *artic.*7. *&* *tomo* 2. *quæstione* 1. *articul.* 1. constanter tenet, quod in prædictis Bullis prohibetur ne in nostro Ordine fiant Prælati, imò nec Nouitij, illi qui à prædictis Iudæis descendunt intra quartum gradum, etiam si illorum corpora, & ossa, vel statuæ non fuerint combusta; sed ait sufficere quòd ab illis descendant cognitis, & declaratis, etiam non combustis. Congerit multa pro hac parte: sed tamen non negat oppositam opinionem At Rodrig. posse teneri; ac defendi à multis Doctoribus. Rodriguez *tom* 1. *quæst* 14. *art.* 1. *&* *art.*7. dicit per Bullam Pauli IV. non repelli ab Officiis, vel habitu Ordinis prædictos descendentes intra quartum gradum nisi quando proauorum ossa, corpora, vel statuæ sunt combusta. Expositio Rodriguez mihi non displicet: eam sufficienter ibi probat; maximè quia Generalis Ordinis Zamora, id ita explicauit: & prædictus Generalis impetrauerat eandem Bullam cùm esset Romæ Procurator Ordinis apud Paul.

Paul. IV. At Breuia Pontificia possunt validè explicare Generales, vt infrà dicetur verbo *Generalis*, *num.* 7. Ratio Rodriguez est: quia particula (*quorum*) posita in Bulla post verbum *Iudæi & hæretici*: qualiter refertur ad Iudæos, & hæreticos. Et textus ait; quorum (id est) Iudæorum, & hæreticorum corpora, &c. Adde quòd Papa ibi bis loquitur per particulam copulatiuam, dicens de proauis, & vt tales condemnati, & illi seu illorum corpora, & ossa, &c. Vide particulam, *&*, videtur enim requirere simul quòd fuerint etiam combusti. Aliàs dicendum erat; *declarati aut combusti*. Aliam rationem ponam infrà verb. *Nouitij qualitates*, *num.* 30. & in particulari de descendentibus à Mauris tenet Rodrig *tomo* 3. *q.* 11. *art.* 4. quòd si proaui non fuerunt combusti, non esse inhabiles ad habitum, & prælationem. Et Nauarr. *lib.* 5. *Consil. tit de Iudæis consil.* 1. dicit descendentes à Mauris posse admitti, quando ipsi sponte sua conuersi sunt. Et hæc sufficiant pro præsenti materia Ego in illa solùm dicto vt caueant Prælati omnino ab illorum electione, & admissione ad habitum. Si tamen casu practicauerint opinionem Rodriguez, non condemno ob iam dicta. Vide ambos Doctores *locis citatis*, vbi alia dicunt pro sua quisque opinione, & Bullæ declaratione. Et saltem *citata quæstione* 14. *articul.* 3. Hoc pro certo tenet Rodr. quòd eligentes aliquem ex prædictis descendentibus facientes bona fide, non incurrunt pœnas Bullæ, quia hæ ponuntur solùm contra præsumentes, vel scientes.

12 Si ad electionem non vocentur ij qui habent ius eligendi, electio est nulla, modo infrà dicendo: Vocandi tamen sunt, qui commodè vocari possunt: secus si instet periculum bono communi ex dilatione. *capit. coram* 35. *distinct.* [illegible] *capit. cùm omnes: de constit. verb. ipsorum*, & communiter. Arbitrio autem superioris cum consilio peritorum, relinquitur examinare periculum. Notat verò Felinus, *capit. cùm omnes citat. numero* 22. quod ad electionem Prælati conuentualis vt Guardiani: & similium; ius non requirit vt vocentur, omnes electores absentes: quia, vt ait, ius hoc solùm requirit

pro eligendo illo cui titulus canonicus tribuitur: qualis non tribuitur Guardiano, vel Priori Conuetuali, & præterea, quia vocatio absentium non est de substantia electionis: vt mox dicemus.

13 Si vnus tantùm electorum non vocetur, electio non est ipso facto nulla, sed potest tamen postea annullari petente illo contempto. Idem dic si duo, vel tres non vocentur, glossa *in capit. quia propter. de election. verb. sanior.* & Innocen. *capit. quod sicut de election.* & alij. Et illud quod dico idem censeri, si duo, vel tres non vocentur, intelligo quod erit valida, si non annulletur à prætermissis, etenim non est ipso iure nulla, quia non habet defectum in substantia.

14 Non tenentur Minoritæ in electionibus seruare apices electionis; sed sufficit quod seruent substantiam formæ. Clementina *exiit de paradiso. de ver. signif.*

De substantia verò electionis sunt sequentia, iuxta glos. *in cap. quia propter. de elect. ver. sanior.* Primò, vt secretò & sigillatim per scriptum suffragia recipiantur; Secundò, vt publicatio fiat in communi. Tertiò, vt collatio, publicatióve, fiat statim nullo actu cōtrario interposito. Quartò, vt maior pars Capituli suffragetur electo, idque iuxta leges canonicas, & particulares latas de excessu suffragiorum.

Apices electionis sunt cætera præter proximè dicta. Et ibidem ait gloss. non esse de substantia electionis vocare omnes absentes. Si enim non vocentur, valebit: poterunt tamen non vocati annullare electionem, si velint Si verò taceant, valet. Neque item est de substantia electionis, vt sint tres scrutatores suffragiorum: si enim adsint qui sufficiant ad fraudem impediendam, valet, quia inn ore duorum vel trium, &c. gloss. *ibidem.* Neque est de substantia, quòd scrutatores sint de corpore Capituli *ibidem.*

15 In Ordine Minorum pro electione quacunque sufficit excessus dimidij suffragij tantùm. Sic habent statuta Tolletana, verb *Electio.* & practicatur quotidie. Sit exemplum. Si sint electores 31. is qui habet suffragia sexdecim manet electus. Dimidium, triginta vnius,

sunt

ſunt quindecim, cum dimidio. Tunc verò qui habet ſexdecim ſuffragia, habet exceſſum tantùm dimidij ſuffragij ſuprà alios.

16 Quando Trid. *ſeſſ.22.cap.4.de reform.* ait quod non habeat vocem in Capitulo is qui non fuerit Subdiaconus, non prohibet quin illam habeat aliquis in illo Ordine in quo per ſtatutum, vel conſuetudinem ſuffragium dant etiam carentes Ordine ſacro per declarationem Cardinal. ſuper Trident. anno 1573. vt refert Compend. Minimorum; ver. *Conſilium* dicens ita vigere apud illos.

17 Priuatus ipſo facto voce actiua, & paſſiua ob ſubornationem, verb. grat. etiam in foro conſcientiæ occultus non poteſt eligere: & ſi faciat, peccat mortaliter. Suarez *tom. de legib. lib.5. cap.9* maximè *num.5. & 6.*

18 Si alicui electo conſtet ſe eſſe electum ab vno, qui erat inhabilis, & priuatus voce actiua, ſed occultè: etiam ſi ſit electus ob ſolum illius ſuffragium, electio valet, nec tenetur renunciare: quia ille occultus toleratus, erat *l. Barbarius, ff. de offic. prætoris. & extrauag. ad euitanda.* & Suarez vbi proximè *num.* 5. Si verò electo conſtet ſe eſſe priuatum voce paſſiua, & non potuiſſe eligi, tenetur renunciare, vel remedium quærere iuxta infrà dicenda verb. *Officia Ordinis*, Suarez ait *proximè citato loco num.* 7. vide infrà, *verb. citato Officia Ordinis* de remedio iſtius.

19 Ad impediendam electionem alicuius inhabilis ſufficit vnus teſtis qui probet illius inhabilitatem, ſicut ſufficit vnus teſtis ad probandum impedimentum matrimonij. Rodrig. *tom* 1. *quæſt.*14. *artic.* 3.

20 Si video Petrum eſſe digniorem, & tamen maior pars communitatis eſt inclinata infallibiliter ad Franciſcum minus dignum ſed tamen dignum: poſſum ſuffragari Franciſco minus digno: quia tunc fruſtraneum eſt ſuffragari Petro digniori, & nemo tenetur ad actum fruſtraneum. Vega *in Sum. Moral* 1 *parte ver. Electio, caſu* 1. At ſi maior pars inclinat ad indignum, nunquam licet illi ſuffragari.

21 Denique pro complemento, & conſolatione ali-

quando

quando Religiosorum attendenda est doctrina D. Thom. *quodlib.*8. *art.* 6. quam tradit Comitolus *libr.* 1. *Resp. Moralium quæst.* 77. cum multis, vbi ex D. Thom. dicit, quòd licèt simpliciter & absolutè eligendus sit melior: hoc debet intelligi quod non sit melior simpliciter, & absolutè, sed sufficit quòd sit melior ad hoc officium, & hic est melior secundùm quid. Et ponit ibi exemplum Comitolus: quòd aliquando minus sanctus poterit habere maiorem potentiam, & industriam sæcularem, vel aliquid huiusmodi, quod pro nunc magis conducit ad bonum commune; & dispensationes spirituales ordinantur ad bonum Ecclesiæ. Denique arbitrium boni viri debet pensare varias circunstantias temporis, personæ, &c. ex quibus inferre quis pro nunc sit dignior secundùm quid, id est, in ordine ad hoc officium: ita tamen vt numquam eligatur indignus.

ADDITIO.

Vide infrà verb. *Beneficia*, *n.*18. & 19.

1 Vide suprà ver. *Appellare.* vbi dixi posse quemcumque Religiosum appellare ab electione si fiat indebitè, exclusis scilicet iis qui non debent excludi, vel non vocatis electoribus, vel quid simile.

2 Quæris *capit. in Genesi. de electione*, & *capit. Ecclesia. eodem tit.* expresse dicitur, ac iubetur, vt in electionibus non solùm attendatur numerus suffragiorum; sed multo magis inspiciatur zelus, & dignitas, & meritum suffragantium, ita vt si pauciores suffragatores fuerint plus zelosi, digniores, & pluribus virtutibus ornati, horum suffragiis detur officium, non verò ob suffragia plurium suffragantium, qui in merito, & zelo sunt inferiores. Quod adeo verum est vt *eodem titulo*, *capit. Ecclesia*, Papa ad Episcopatum cassauerit electionem vnius pro quo data sunt 18. suffragia: & confirmauit illum, pro quo inuenta sunt sola 14. suffragia,

fragia, vt enim ait Glossa *prioris capitis in Genesi*, verb. *ad zelum. In electionibus non semper standum est numero, sed parti saniori. Illa verò pars sanior censetur quæ est iustior, & maiori ratione nititur, & æquitate.* Sic ibi gloss. clarè deducta ex verbis textus. Quòd limitatur *cap. si quando de elect. in 6.* dummodo pars sanior non excedatur in duplo à parte minus sana. Quæris, inquam, an hoc hodie licitè fieri possit in electionibus? Ego video hoc esse ius Canonicum clarum, & expressum: sed reuocatum est in Clementina *exiui. de verb. signif.* quoad fratres Minores tantùm, vbi dicitur quod Minister electus à maiori parte confirmetur, non habita collatione zeli, vel meriti suffragantium.

3 Hoc solùm dico quòd etiam in nostro Ordine Minorum, in suffragiis nouitij ad professionem, hoc debet obseruari, & in praxi seruari, vt scilicet, si constet aliquos ex suffragantibus odio, passione, vel alio respectu humano suffragia nouitio denegare: tunc non erit standum maiori numero suffragiorum, sed parti saniori, & nitenti maiori ratione, in fauorem nouitij. Etenim nostra statuta Generalia Tolletana, *titulo de suffragiis nouitiorum* iubent, vt in dubio tenenda sit pars sanior suffragantium. Et in margine citatur prædictum *caput in Genesi.* ad quod se remittunt: & ad citatam Glossam. *ver. ad zelum*: & idem habet Glossa *capitis Ecclesia, verb. non consenserit.* dicens saniorem partem esse illam, quæ fauet causæ piæ: at causa pia est suffragari pro nouitio si sit idoneus. At proinde casus dari poterit, vt nouitius possit recipi ad professionem cum parte minori Conuentus, si constet hanc esse saniorem, & constet maiorem partem passione, & respectu humano datam. Vide infrà *hoc ver. num. 7.*

4 Non licet facere electionem Ecclesiasticam per sortes. Est enim hoc damnatum *cap. finali. in fine. de sortilegiis.* Et hoc intelligitur siue electio sit ad officium, siue ad beneficium, siue ad ministerium Ecclesiæ, per quod conferatur iurisdictio Ecclesiastica. Dixi *electionem Ecclesiasticam*, quia ad electionem sæcula-

rium non est illicitum vti sortibus, vt tenet Sanchez 2. *Decalog. c.* 38. *n.* 58. Vnde etiam colliges, neque circa receptionem nouitij licere suffragium dare per sortes, est enim hæc electio cæca, & non discernit inter merita, vel demerita, sed quasi fortunæ committitur. Vnde ego vidi iudicatum fuisse suffragium nullum, cuiusdam Religiosi, qui pro suffragio nouitij, clausis oculis, præ scrupulo, misit manum ad vrnam plenam fabis nigris, & albis: & clausis oculis primam obuiam sumens iniecit pro suffragio: hoc enim fere fuit suffragari per sortes, absque discretione, & proinde inualidè, vt enim postea constitit iniecit fabam nigram reprobatiuam; quam iniecisse illum mox pœnituit: idque constitit collatione facta ad alios suffragatores. Et sic electio repetita fuit.

5 Potest quis renunciare suffragio quòd habet in electionibus: hoc tamen limitandum est, dummodo illa renunciatio suffragij non præiudicet bono communi: quando scilicet eo quod ille, vel illi non dent suffragium eligetur indignus: tunc enim talis renuncians peccabit mortaliter: & compelli debet vt suffragetur. Sic Sylu. *ver. Electio* 1. *n.* 2. idque propter bonum commune, cui tenetur succurrere.

6 Eligens incognitum non satisfacit suæ conscientiæ, quia debet cognoscere partes, & sufficientiam electi. Syluest. *cit. loc num.* 18. citans Panorm. Excipit tamen vt cognoscat bene partes electi per se, vel per alios, timoratos, & fide dignos.

7 Electio per fabas, vel lupinos non potest fieri in eligendo Prælato, tenet Syluest. *cit. ver. elect* 2. *n.* 6. quia, inquit, in *cap. Ecclesia. de elect.* sanior pars suffragiorum est attendenda; quo dato electio per fabas non habet locum: cùm taliter eligens non scribat suum nomen, neque vocem exprimat, vnde sciri possit si pertineat ad partem saniorem, vel minus sanã. Vnde colligo, quòd quando in suffragiis dandis pro nouitio dubia fuerint suffragia, & suspicio sit de malo zelo suffragantium, excipienda sunt suffragia, vel per scriptum, vel voce tenus, vt sciatur qui suffragantes pertineant ad partem saniorem.

8 Quan

8 Quando electores compromittunt in tres, vel quatuor vt illi eligant vnum, si vnus ex electoribus tùm, nolit compromittere, compromissio non valet, quia debent compromittere omnes. Sùluest. *cit. ver. elect.* 2. *n.* 14. Quòd si compromissarij nominent indignum, vel non idoneum, non tenetur compromittentes recipere. Syluest. *ibid. n* 15.

9 Si compromissarij sunt, ver. gratia, septem numero, vt septem Diffinitores in Religione: & tres illorum dent suffragium vni ex illis septem; vt sit, verb. gratia, custos ad Capitulum Generale, tres verò alij dent suffragium alteri extra illos compromissarios, ille compromissarius de numero septenario, in quem tres compromissarij conuenerunt, manebit electus, si ipse sic dicat: consentio electioni de me factæ. Habetur expresse in iure *cap. cum in iure. de electione*, & tenet expresse Syluest. *verb. Electio* 2. *numer* 23. cum Panorm. & Hostiens. & aliis communiter: ibique Syluest. rationem assignat quare compromissarius consentiens electioni de se factæ, suo consensu augeat numerum suffragiorum quando electio fit per compromissarios: non verò augeat numerum consentiendo electioni de se factæ per scrutinium: vel in scrutinio pro se suffragando. Neque ab hoc dissentit Rodriguez *tom* 2. *qq. Reg. quæstion.* 53. *art.* 10. cùm ait non valuisse electionem factam à sex compromissariis, quorum tres dederunt suffragium vni ex eisdem compromissariis: qui vnus videns pro se tria suffragia, renunciauit suo suffragio, & manserunt duo suffragatores ex alia parte, & sic ille compromissarius electus à tribus allegauit se esse electum. Quod *ibi* negat Rodrig. dicens illum non potuisse renunciare suo suffragio in præiudicium tertij: & præterea quòd talis sola renunciatione suffragij non consensit electioni de se factæ. Non, inquam, per hoc dictum Rodrig. discedit ab illo text. & à Syluestro Imò Rodrig. *ibidem*, §. *neque etiam obstat*: expresè dicit quòd si ille prædictus pater consentiens electioni de se factæ expresè suffragaretur, maneret electus. Sed ex eo solùm ait non

fuisse

fuisse electum, quia renunciauit suo suffragio, & non est pro se expressè suffragatus. Quam rationem alij expendant si valeat, quando ille pater allegauit in diffinitorio esse electum: per hoc enim satis exprimebat se consentire electioni de se factæ, & suo consensu numerum augere: quidquid tamen sit de casu prædicto, decretum citati tex. & opinio Syluest. tenenda est, & practicari potest. Idque non solùm si compromissarij, seu Diffinitores sint septem, vt in *citato cap. cùm in iure.* verùm etiam si sint plures, vel pauciores, vt quinque & duo pro vno ex compromissariis suffragentur, & ille dicat, consentio electioni de me factæ: & sic in quouis numero, quando pars dimidia suffragatur pro vno compromissario ipse enim consentiens, suo consensu auget numerum, vt ait Syluest. Secus in electione facta per scrutinium.

Pro electione Abbatissæ, & quæ Moniales in illa dare possint suffragium. vide suprà verb. *Abbatissa vsque ad n.* 5 vltra iam dicta *in 1. editione.*

10 Quis nam censendus sit dignior eligendus vltra iam dicta olim hoc verb. *n.* 21. rursus notat Regin. *tom.* 2. *lib.* 3. *tract.* 3. *num.* 199. digniorem in electionibus arbitrandum esse ex circunstantiis prudenter attentis. Inquit enim: aliquando doctum præferendum esse sanctiori idiotæ: expertum, meliori inexperto: prudentem, doctiori imprudenti: nobilem, meliori ignobili: prouectum, sanctiori iuueni, & sic de cæteris. Addit *num.* 200. ex Nauarr. *in Miscellan.* 38. aliquando posse sine peccato eligi minus dignum omisso digniori, pro quo assignat aliqua exempla: vnum sit: si eligatur indigena minus dignus, omisso alienigena digniori. Alterum est quando dignitas dignioris parum excedit dinitatem minus digni: paruitas enim materiæ excusat. Tertium est, cùm dignior non potest haberi sine magna difficultate. Quartum, quando in minus digno concurrunt indicia pietatis, misericordiæ, vel publicæ vtilitatis, quæ moueant vt minus dignus præferatur digniori. At in omnibus suprà dictis semper seruandum est vt nunquam possit eligi indignus.

11 Dix

11 Dixi olim hoc verbo *num.* 11. Minoritas descendentes ex hæreticis, Iudæis, &c. non impediri per Bullas Apostolicas Pauli IIII. & aliorum Pontificum quin possint eligi ad dignitates, & officia in Ordine Minorum, nisi illorum proaui intra quartam generationem fuerint combusti in corpore vel in statuis: aliàs non impediri: nunc in eadem opinione persistens ad maiorem suasionem eiusdem explicationis, & probationem addo, quod ait Sanchez 2. *Decalog. cap.* 27. *num.* 3. vbi refert Auila *de censur. p.* 7. *disput.* 4. *dub.* 3. asserere, se recepisse à quibusdam viris doctis, & in praxi peritis, eas Bullas pro Minoritis non esse vsu receptas: sic ibi Sanchez. De praxi verò non assentio, quia oppositum in Portugallia video.

ADDITIO AD ADDITIONEM.

1 EX *cap. quia propter. de elect. §. illud autem in fine*, clarè colligitur quòd vnus Canonicus potest ferre duo suffragia in electione Episcopi: vnum quod sibi competit ratione Canonicatus: alterum si ibi committatur ab alio Canonico eiusdem Capituli, eò quòd sit absens, & non possit venire. Colligitur clarè ex verbis ibi positis, & vbi de Canonico absente, & non potente venire ad electionem, ait tex. *Et tunc si voluerit, vni committat de ipso collegio vicem suam.* Cùm verò is Canonicus cui suffragari committitur ex ista commissione, non debeat amittere suum suffragium, quod habet quatenus Canonicus est, colligit ibi Gloss. & bene, prædictum Canonicum duplici suffragio posse suffragari in electione Episcopi. Hoc ibi asserit Gloss. *ver. venire.* & repetit eadem Gloss. infrà *capit. cùm olim. de sent. & re iudicata.*

2 Quæris vtrum hoc hodie possit fieri in Religionibus, vt scilicet absente vno capitulari Priore, vel Guardiano, & non valente venire, possit committere suum suffragium alteri priori, vel Guardiano existenti in Ca-

pitulo, qui capitularis ferat duo suffragia in illo Capitulo, vnum pro se, aliud pro illo Capitulari absente qui sibi id commisit. Resp. me non videre inconueniens quod hoc impediat, est enim ius commune quod non est reuocatum per aliud ius in contrarium. Neque hoc est supplere suffragia absentium, quod prohibet fieri Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 6. *de Regular.* Non inquam hoc est supplere suffragia absentium: quia supplere illa suffragia erat quando absente Capitulari, neque suum suffragium alicui procuratori committente, præsens Capituli dicebat isti Capitulari, vel non Capitulari, tu da suffragium pro N. absente ignorante penitus absente, neque committente. Cùm verò absens committit suum suffragium, seu dans suffragium per suum procuratorem, tunc nemo supplet votum illius. Si verò dicas in aliquibus Religionibus hoc non esse in vsu, dico quòd istud non est priuilegium Papæ, quod possit perdi per non vsum, sed est ius commune omnibus concessum quod non perditur per non vsum: sed solùm per contrariam legem, vel per contrarium vsum.

3 Sed notat Gloss. *capit. si quis de elect. in 6. ver. si quis.* quod quando aliquis committit suo procuratori, vt in Capitulo pro se ferat suffragium, non potest in suo scripto dicere suffragium dabis Fullano, nominatim: hoc enim iam esset publicare suffragium, extra scrutinium, quod in iure vetatur, maximè in Concilio Trident *citat. cap* 6. Neque etiam talis committens suffragium alteri debet illi assignare certam personam pro qua suffragetur: iam enim non esset votum secretū. Sic declaratum fuit ab Illustr. Cardinalibus teste Marzilla *in suis declarat. ad citatum cap. 6. Trident. §. test. alios quoscunque.*

4 Si Superior aliquis prohibeat suo mandato ne aliqua Communitas, vel Capitulum celebret electionem, & nihilo minus celebretur electio, & eligatur vnus dignus, tenet electio, nisi Superior possit per se irritare electionem, & dicat in scriptis quòd electio aliter facta sit irrita. Colligitur ex *c. inter*

c. inter cætera, *& ex cap. dilectus. de præbend.* Et tenet Gloſſ. *cap. dilectus el. 2. eod. titulo verb. Collata.* Et probatur, quia ſi Communitas habet ius ad eligendum, & eligit canonicè, ſola prohibitio quod non eligat, non irritat electionem: quia multa fieri prohibentur quæ tamen facta valent. Debet ergo Prælatus eſſe talis qui poſſit irritare electionem, & quod in ſcriptis dicat, aliàs factam eſſe irritam. Et à fortiori colliges quod ſi Princeps ſæcularis prohibeat alicui Capitulo ne celebret electionem, ſi tamen illa celebretur, valida erit ſi canonicè fiat.

3 Si præſes, qui præeſt ſcrutinio electionis, videt eſſe electum indignum, non poterit electionem ſupprimere, tacendo ſolùm non eſſe factam electionem: ſed debet ſcrutinium publicare: & electum indignum non confirmare: ſed de illius inſufficientia ſummariè per teſtes inquirere: probatáque indignitate, illum eiiciet ab electione. Probatur prima pars, quòd teneatur vota publicare, ſic enim expreſſe præcipitur *cap. quia propter. de election.* vbi facto ſcrutinio iubentur ſtatim vota publicari; ſecunda pars, quòd non poſſit talem indignum excludere, niſi prius audiatur, & probetur eius inſufficientia, patet ex. *cap. indemnitatibus. in 6. & cap. Venerabilem, & cap. nihil eſt de electione*, vbi præcipitur quod publicato ſcrutinio, ſi electus non eſt cognitus, Prælatus ſummariè inquirat de ſufficientia electi, & ſi indignum inueneri t, repellat. Adde quòd aliàs ſi taliter indignus electus ſub ſilentio omitteretur, & procederetur ad aliam electionem in rigore ferretur ſententia contra aliquem inauditum, & condemnaretur aliquis non citatus in materia graui, quod non eſt admittendum.

ELEEMOSYNA.

1 INcurrunt excommunicationẽ ipſo facto prohibentes dari eleemoſynam Carmelitis, & Auguſtinẽſibus: & cõtra illos poſſunt procedere Inquiſitores.

pro eligendo illo cui titulus canonicus tribuitur: qualis non tribuitur Guardiano, vel Priori Conuētuali, & præterea, quia vocatio absentium non est de substantia electionis: vt mox dicemus.

13 Si vnus tantùm electorum non vocetur, electio non est ipso facto nulla, sed potest tamen postea annullari petente illo contempto. Idem dic si duo, vel tres non vocentur, glossa *in capit. quia propter. de election. verb. sanior.* & Innocen. *capit. quod sicut de election.* & alij. Et illud quod dico idem censeri, si duo, vel tres non vocentur, intelligo quod erit valida, si non annulletur à prætermissis. etenim non est ipso iure nulla, quia non habet defectum in substantia.

14 Non tenentur Minoritæ in electionibus seruare apices electionis; sed sufficit quod seruent substantiam formæ. Clementina *exiit de paradiso de ver. signif.*

De substantia verò electionis sunt sequentia, iuxta glos. *in cap. quia propter. de elect. ver. sanior.* Primò, vt secretò & sigillatim per scriptum suffragia recipiantur. Secundò, vt publicatio fiat in communi. Tertiò, vt collatio, publicatióve, fiat statim nullo actu cōtrario interposito. Quartò, vt maior pars Capituli suffragetur electo; idque iuxta leges canonicas, & particulares latas de excessu suffragiorum.

Apices electionis sunt cætera præter proximè dicta. Et ibidem ait gloss. non esse de substantia electionis vocare omnes absentes. Si enim non vocentur, valebit: poterunt tamen non vocati annullare electionem, si velint Si verò taceant, valet. Neque item est de substantia electionis, vt sint tres scrutatores suffragiorum: si enim adsint qui sufficiant ad fraudem [illegible]pediendam, valet; quia inn ore duorum vel trium, & [illegible] ss. *ibidem.* Neque est de substantia, quòd scrutatore[illegible] de corpore Capituli *ibidem.*

15 In Ordine Minorum pro [illegible]ctione qua[illegible]què sufficit excessus dimidij suffragij tantùm. Sic [illegible]bent statuta Tolletana, verb *Electio.* & practicatur quotidie. Sit exemplum. Si sint electores 31. is qui habet suffragia sexdecim manet electus. Dimidium, triginta vnius,

sunt

ſunt quindecim, cum dimidio. Tunc verò qui habet ſexdecim ſuffragia, habet exceſſum tantùm dimidij ſuffragij ſuprà alios.

16 Quando Trid. *ſeſſ.22.cap.4.de reform.* ait quod non habeat vocem in Capitulo is qui non fuerit Subdiaconus, non prohibet quin illam habeat aliquis in illo Ordine in quo per ſtatutum, vel conſuetudinem ſuffragium dant etiam carentes Ordine ſacro per declarationem Cardinal. ſuper Trident. anno 1573. vt refert Compend. Minimorum; ver. *Conſilium* dicens ita vigere apud illos.

17 Priuatus ipſo facto voce actiua & paſſiua ob ſubornationem, verb. grat. etiam in foro conſcientiæ occultus non poteſt eligere: & ſi faciat, peccat mortaliter. Suarez *tom. de legib. lib.5. cap.9* maximè *num.5. & 6.*

18 Si alicui electo conſtet ſe eſſe electum ab vno, qui erat inhabilis, & priuatus voce actiua, ſed occulte: etiam ſi ſit electus ob ſolum illius ſuffragium, electio valet, nec tenetur renunciare: quia ille occultus toleratus, erat. *l. Barbarius, ff. de offic. prætoris. & extrauag. ad euitanda.* & Suarez vbi proximè *num.* 5. Si verò electo conſtet ſe eſſe priuatum voce paſſiua, & non potuiſſe eligi, tenetur renunciare, vel remedium quærere iuxta infrà dicenda verb. *Officia Ordinis*, Suarez ait *proximè citato loco num.* 7. vide infrà, *verb. citata Officia Ordinis* de remedio iſtius.

19 Ad impediendam electionem alicuius inhabilis ſufficit vnus teſtis qui probet illius inhabilitatem, ſicut ſufficit vnus teſtis ad probandum impedimentum matrimonij. Rodrig. *tom. 1. quæſt.14. artic. 3.*

20 Si video Petrum eſſe digniorem, & tamen maior pars communitatis eſt inclinata infallibiliter ad Franciſcum minus dignum ſed tamen dignum: poſſum ſuffragari Franciſco minus digno: quia tunc fruſtraneum eſt ſuffragari Petro digniori, & nemo tenetur ad actum fruſtraneum. Vega *in Sum. Moral 1 parte ver. Electio, caſu* 1. At ſi maior pars inclinat ad indignum, nunquam licet illi ſuffragari.

21 Denique pro complemento, & conſolatione aliquando

quando Religiosorum attendenda est doctrina D. Thom. *quodlib.*8. *art.* 6. quam tradit Comitolus *libr.* 1. *Resp. Moralium quaest.* 77. cum multis, vbi ex D. Thom. dicit, quòd licèt simpliciter & absolutè eligendus sit melior: hoc debet intelligi quod non sit melior simpliciter, & absolutè, sed sufficit quòd sit meliór ad hoc officium, & hic est melior secundùm quid. Et ponit ibi exemplum Comitolus: quòd aliquando minus sanctus poterit habere maiorem potentiam, & industriam sæcularem, vel aliquid huiusmodi, quod pro nunc magis conducit ad bonum commune; & dispensationes spirituales ordinantur ad bonum Ecclesiæ. Denique arbitrium boni viri debet pensare varias circunstantias temporis, personæ, &c. ex quibus inferre quis pro nunc sit dignior secundùm quid, id est, in ordine ad hoc officium: ita tamen vt numquam eligatur indignus.

ADDITIO.

Vide infrà verb. *Beneficia*, *n.*18. *&* 19.

1 Vide suprà vér. *Appellare.* vbi dixi posse quemcumque Religiosum appellare ab electione si fiat indebitè, exclusis scilicet iis qui non debent excludi, vel non vocatis electoribus, vel quid simile.

2 Quæris *capit. in Genesi. de electione*, *& capit. Ecclesia. eodem tit.* expresse dicitur, ac iubetur, vt in electionibus non solùm attendatur numerus suffragiorum; sed multo magis inspiciatur zelus, & dignitas, & meritum suffragantium, ita vt si pauciores suffragatores fuerint plus zelosi, digniores, & pluribus virtutibus ornati, horum suffragiis detur officium, non verò ob suffragia plurium suffragantium, qui in merito, & zelo sunt inferiores. Quod adeo verum est vt *eodem titulo*, *capit. Ecclesia*, Papa ad Episcopatum cassauerit electionem vnius pro quo data sunt 18. suffragia: & confirmauit illum, pro quo inuenta sunt sola 14. suffragia,

fragia, vt enim ait Glossa *prioris capitis in Genesi*, verb. *ad zelum. In electionibus non semper standum est numero, sed parti saniori. Illa verò pars sanior censetur quæ est iustior, & maiori ratione nititur, & æquitate.* Sic ibi gloss. clarè deducta ex verbis textus. Quòd limitatur *cap si quando de elect. in 6.* dummodo pars sanior non excedatur in duplo à parte minus sana. Quæris, inquam, an hoc hodie licitè fieri possit in electionibus? Ego video hoc esse ius Canonicum clarum, & expressum: sed reuocatum est in Clementina *exiui. de verb. signif.* quoad fratres Minores tantùm, vbi dicitur quod Minister electus à maiori parte confirmetur, non habita collatione zeli, vel meriti suffragantium.

3 Hoc solùm dico quòd etiam in nostro Ordine Minorum, in suffragiis nouitij ad professionem, hoc debet obseruari, & in praxi seruari, vt scilicet, si constet aliquos ex suffragantibus odio, passione, vel alio respectu humano suffragia nouitio denegare: tunc non erit standum maiori numero suffragiorum, sed parti saniori, & nitenti maiori ratione, in fauorem nouitij. Etenim nostra statuta Generalia Tolletana, *titulo de suffragiis nouitiorum* iubent, vt in dubio tenenda sit pars sanior suffragantium. Et in margine citatur prædictum *caput in Genesi.* ad quod se remittunt: & ad citatam Glossam. *ver.ad zelum*: & idem habet Glossa *capitis Ecclesia, verb. non consenserit.* dicens saniorem partem esse illam, quæ fauet causæ piæ: at causa pia est suffragari pro nouitio si sit idoneus. At proinde casus dari poterit, vt nouitius possit recipi ad professionem cum parte minori Conuentus, si constet hanc esse saniorem, & constet maiorem partem passione, & respectu humano datam. Vide infrà *hoc ver. num.7.*

4 Non licet facere electionem Ecclesiasticam per sortes. Est enim hoc damnatum *cap. finali. in fine. de sortilegiis.* Et hoc intelligitur siue electio sit ad officium, siue ad beneficium, siue ad ministerium Ecclesiæ, per quod conferatur iurisdictio Ecclesiastica. Dixi *electionem Ecclesiasticam*, quia ad electionem sæcularium

rium non est illicitum vti sortibus, vt tenet Sanchez 2. *Decalog. c.* 38. *n.* 58. Vnde etiam colliges, neque circa receptionem nouitij licere suffragium dare per sortes, est enim hæc electio cæca, & non discernit inter merita, vel demerita, sed quasi fortunæ committitur. Vnde ego vidi iudicatum fuisse suffragium nullum, cuiusdam Religiosi, qui pro suffragio nouitij, clausis oculis, præ scrupulo, misit manum ad vrnam plenam fabis nigris, & albis: & clausis oculis primam obuiam sumens iniecit pro suffragio: hoc enim fere fuit suffragari per sortes, absque discretione, & proinde inualidè, vt enim postea constitit iniecit fabam nigram reprobatiuam; quam iniecisse illum mox pœnituit: idque constitit collatione facta ad alios suffragatores. Et sic electio repetita fuit.

5 Potest quis renunciare suffragio quòd habet in electionibus: hoc tamen limitandum est, dummodo illa renunciatio suffragij non præiudicet bono communi: quando scilicet eo quod ille, vel illi non dent suffragium eligetur indignus: tunc enim talis renuncians peccabit mortaliter: & compelli debet vt suffragetur. Sic Sylu. *ver. Electio* 1. *n.* 2. idque propter bonum commune, cui tenetur succurrere.

6 Eligens incognitum non satisfacit suæ conscientiæ, quia debet cognoscere partes, & sufficientiam electi. Syluest. *cit. loc num.* 18. citans Panorm. Excipit tamen vt cognoscat bene partes electi per se, vel per alios timoratos, & fide dignos.

7 Electio per fabas, vel lupinos non potest fieri in eligendo Prælato, tenet Syluest. *cit. ver. elect* 2. *n.* 6. quia, inquit, in *cap. Ecclesia. de elect.* sanior pars suffragiorum est attendenda; quo dato electio per fabas non habet locum: cùm taliter eligens non scribat suum nomen, neque vocem exprimat, vnde sciri possit si pertineat ad partem saniorem, vel minus sanã. Vnde colligo, quòd quando in suffragiis dandis pro nouitio dubia fuerint suffragia, & suspicio sit de malo zelo suffragantium, excipienda sunt suffragia, vel per scriptum, vel voce tenus, vt sciatur qui suffragantes pertineant ad partem saniorem.

8 Quan

8 Quando electores compromittunt in tres, vel quatuor vt illi eligant vnum, si vnus ex electoribus tum nolit compromittere, compromissio non valet, quia debent compromittere omnes. Syluest. *cit. ver. elect.* 2. *n.* 14. Quòd si compromissarij nominent indignum, vel non idoneum, non tenetur compromittentes recipere. Syluest. *ibid. n* 15.

9 Si compromissarij sunt, ver. gratia, septem numero, vt septem Diffinitores in Religione: & tres illorum dent suffragium vni ex illis septem; vt sit, verb. gratia, custos ad Capitulum Generale, tres verò alij dent suffragium alteri extra illos compromissarios, ille compromissarius de numero septenario, in quem tres compromissarij conuenerunt, manebit electus, si ipse sic dicat: consentio electioni de me factæ. Habetur expresse in iure *cap. cum in iure. de electione*, & tenet expresse Syluest. *verb. Electio* 2. *numer* 23. cum Panorm. & Hostiens. & aliis communiter: ibique Syluest. rationem assignat quare compromissarius consentiens electioni de se factæ, suo consensu augeat numerum suffragiorum quando electio fit per compromissarios: non verò augeat numerum consentiendo electioni de se factæ per scrutinium: vel in scrutinio pro se suffragando. Neque ab hoc dissentit Rodriguez *tom* 2. *qq. Reg. quæstion.* 53. *art.* 10. cùm ait non valuisse electionem factam à sex compromissariis, quorum tres dederunt suffragium vni ex eisdem compromissariis: qui vnus videns pro se tria suffragia, renunciauit suo suffragio, & manserunt duo suffragatores ex alia parte, & sic ille compromissarius electus à tribus allegauit se esse electum. Quod *ibi* negat Rodrig. dicens illum non potuisse renunciare suo suffragio in præiudicium tertij: & præterea quòd talis sola renunciatione suffragij non consensit electioni de se factæ. Non, inquam, per hoc dictum Rodrig. discedit ab illo text. & à Syluestro Imò Rodrig. *ibidem*, §. *neque etiam obstat*: expresse dicit quòd si ille prædictus pater consentiens electioni de se factæ expresè suffragaretur, maneret electus. Sed ex eo solùm ait non

fuisse

fuisse electum, quia renunciauit suo suffragio, & non est pro se expressè suffragatus. Quam rationem alij expendant si valeat, quando ille pater allegauit in diffinitorio esse electum: per hoc enim satis exprimebat se consentire electioni de se factæ, & suo consensu numerum augere: quidquid tamen sit de casu prædicto, decretum citati tex. & opinio Syluest. tenenda est, & practicari potest. Idque non solùm si compromissarij, seu Diffinitores sint septem, vt in *citato cap. cùm in iure.* verùm etiam si sint plures, vel pauciores, vt quinque & duo pro vno ex compromissariis suffragentur, & ille dicat, consentio electioni de me factæ: & sic in quouis numero, quando pars dimidia suffragatur pro vno compromissario: ipse enim consentiens, suo consensu auget numerum, vt ait Syluest. Secus in electione facta per scrutinium.

Pro electione Abbatissæ, & quæ Moniales in illa dare possint suffragium, vide suprà verb. *Abbatissa vsque ad n. 5* vltra iam dicta *in 1. editione.*

10 Quis nam censendus sit dignior eligendus vltra iam dicta olim hoc verb. *n.21.* rursus notat Regin. *tom. 2. lib. 3. tract. 3. num. 199.* digniorem in electionibus arbitrandum esse ex circunstantiis prudenter attentis. Inquit enim: aliquando doctum præferendum esse sanctiori idiotæ: expertum, meliori inexperto: prudentem, doctiori imprudenti: nobilem, meliori ignobili: prouectum, sanctiori iuueni, & sic de cæteris. Addit *num. 200.* ex Nauarr. *in Miscellan. 38.* aliquando posse sine peccato eligi minus dignum omisso digniori, pro quo assignat aliqua exempla: vnum sit: si eligatur indigena minus dignus, omisso alienigena digniori. Alterum est quando dignitas dignioris parum excedit dinitatem minus digni: paruitas enim materiæ excusat. Tertium est, cùm dignior non potest haberi sine magna difficultate. Quartum, quando in minus digno concurrunt indicia pietatis, misericordiæ, vel publicæ vtilitatis, quæ moueant vt minus dignus præferatur digniori. At in omnibus suprà dictis semper seruandum est vt nunquam possit eligi indignus.

11 Dix

11 Dixi olim hoc verbo *num.* 11. Minoritas descendentes ex hæreticis, Iudæis, &c. non impediri per Bullas Apostolicas Pauli IIII. & aliorum Pontificum quin possint eligi ad dignitates, & officia in Ordine Minorum, nisi illorum proaui intra quartam generationem fuerint combusti in corpore vel in statuis: aliàs non impediri: nunc in eadem opinione persistens ad maiorem suasionem eiusdem explicationis, & probationem addo, quod ait Sanchez 2. *Decalog. cap.* 27. *num.* 3. vbi refert Auila *de censur. p.* 7. *disput.* 4. *dub.* 3. asserere, se recepisse à quibusdam viris doctis, & in praxi peritis, eas Bullas pro Minoritis non esse vsu receptas: sic ibi Sanchez. De praxi verò non assentio, quia oppositum in Portugallia video.

ADDITIO AD ADDITIONEM.

1 EX *cap. quia propter. de elect.* §. *illud autem in fine*, clarè colligitur quòd vnus Canonicus potest ferre duo suffragia in electione Episcopi: vnum quod sibi competit ratione Canonicatus: alterum si ibi committatur ab alio Canonico eiusdem Capituli, eò quòd sit absens, & non possit venire. Colligitur clarè ex verbis ibi positis, & vbi de Canonico absente, & non potente venire ad electionem, ait tex. *Et tunc si voluerit, vni committat de ipso collegio vicem suam.* Cùm verò is Canonicus cui suffragari committitur ex ista commissione, non debeat amittere suum suffragium, quod habet quatenus Canonicus est, colligit ibi Gloss. & bene, prædictum Canonicum duplici suffragio posse suffragari in electione Episcopi. Hoc ibi asserit Gloss. *ver. venire.* & repetit eadem Gloss. infrà *capit. cùm olim. de sent. & re iudicata.*

2 Quæris vtrum hoc hodie possit fieri in Religionibus, vt scilicet absente vno capitulari Priore, vel Guardiano, & non valente venire, possit committere suum suffragium alteri priori, vel Guardiano existenti in Ca-

c. inter cætera, *& ex cap. dilectus. de prabend.* Et tenet Gloss. *cap. dilectus el. 2. eod. titulo verb. Collata.* Et probatur, quia si Communitas habet ius ad eligendum, & eligit canonicè, sola prohibitio quod non eligat, non irritat electionem: quia multa fieri prohibentur quæ tamen facta valent. Debet ergo Prælatus esse talis qui possit irritare electionem, & quod in scriptis dicat, aliàs factam esse irritam. Et à fortiori colliges quod si Princeps sæcularis prohibeat alicui Capitulo ne celebret electionem, si tamen illa celebretur, valida erit si canonicè fiat.

3 Si præses, qui præest scrutinio electionis, videt esse electum indignum, non poterit electionem supprimere, tacendo solùm non esse factam electionem: sed debet scrutinium publicare: & electum indignum non confirmare: sed de illius insufficientia summariè per testes inquirere: probatáque indignitate, illum eiiciet ab electione. Probatur prima pars, quòd teneatur vota publicare, sic enim expresse præcipitur *cap. quia propter. de electi.* vbi facto scrutinio iubentur statim vota publicari; secunda pars, quòd non possit talem indignum excludere, nisi prius audiatur, & probetur eius insufficientia, patet ex. *cap. indemnitatibus. in 6. & cap. Venerabilem, & cap. nihil est de electione*, vbi præcipitur quod publicato scrutinio, si electus non est cognitus, Prælatus summariè inquirat de sufficientia electi, & si indignum inueneri t, repellat. Adde quòd aliàs si taliter indignus electus sub silentio omitteretur, & procederetur ad aliam electionem in rigore ferretur sententia contra aliquem inauditum, & condemnaretur aliquis non citatus in materia graui, quod non est admittendum.

ELEEMOSYNA.

1 INcurrunt excommunicationẽ ipso facto prohibentes dari eleemosynam Carmelitis, & Augustinẽsibus: & cõtra illos possunt procedere Inquisitores.

Compen. Minor. verb. *Eleemosyna* §. 8. *&* 9. Idem pro Prædicatoribus tenet Corduba *ad citatum* §.9. Aliæ pœnæ ponuntur *ibi* §. 17. contra prohibentes fieri eleemosynam Minoritis.

2 Possunt Generales, & Prouinciales Minorum applicare vni loco indigentiori eleemosynas, & legata relicta alteri suo loco ditiori, ac pinguiori. Leo X. in Compend. *citato ver.* §. 14. *illis concessit.*

3 Non potest Religiosus dare eleemosynam absque licentia expressa, seu tacita sui Prælati. Sed in hoc attendantur Regula, statuta, & consuetudines toleratæ cuiusque Religionis.

EPISCOPVS.

Vide suprà verb. *Bona, num.2.* & infrà verb. *Processiones.num.2.* & verb. *Professio num.* 31.

1 POtest Episcopus procedere contra Religiosos prædicantes aliquos errores, seu scandala : & præterea contra illos qui in sermonibus Episcopos, & Prælatos Ecclesiæ reprehendunt illisque detrahunt. Trident. *sess.* 5. *cap.* 2. §. *si verò.* Pro hoc vide infrà verbo *Prædicatores.* vbi clariùs dicetur qui intelligantur hîc nomine Prælatorum : idem habetur in Clementina *Religiosi,* §. *quibus etiam. de Religios. & excessib. prælat.* vide Mirandam *tom.1 quæst.50.art.7.*

2 Vt Episcopi possint punire Regulares in casu scandaloso, requiruntur sequentes conditiones. Prima, quòd delictum sit extra claustrum commissum. Secunda, quòd sit notorium. Tertia quòd sit scandalosum. Quarta, quòd Episcopus instet, vt Prælatus puniat, & Prælatus negligat. Si verò aliqua ex his conditionibus desit, non obligat. Tridentin. Si verò localis Prælatus punire non possit, scribet Prouinciali, Aldrete *libro de Relig. disciplin.cap.3.num.35.& seqq.* Hoc inquam, intellige in casu scandaloso facto in populo extra claustrum,

tunc

tunc enim debent concurrere illæ quatuor conditiones, circa verò punienda illa prius dicta in concione ad populum, hæ conditiones non requiruntur, sed sufficit quòd prædicent intra suos Conuentus, nec requiruntur cæteræ conditiones quo ad prædicata punienda.

3 Episcopi, & inferiores parochi non possunt prohibere parochianis venire ad Conuentus Mendicantium audire prædicationes: aliàs saltem parochi excommunicantur per Bonifacium IX. citat Miranda *citata quæstione artic.* 8

4 Religiosus non potest acceptare Episcopatum sine licentia sui Prælati. Est communis Doctorum. Et Monachus factus Episcopus perdit priuilegia Ordinis, & vocem actiuam, & passiuam in Ordine. Rodrig. *tom.* 2. *quæst.* 58. *art.* 4.

5 Factus Episcopus ex Religioso tenetur ad obseruandas illas obligationes monasticas quæ non contrariantur dignitati Episcopali: quales sunt continentia, ieiunia, vestitus, & similes compatibiles. Soto 10. *de iust. quæst.* 5 *artic.* 7. ex D. Thom. Non tenetur verò ad illas quæ dignitati Episcopali contrariantur, vel illum impediunt ab officio exequendo. Sot. *ibidem.*

6 Bona Episcopi titularis tantùm, si moriatur, debentur suo Monasterio. Et idem dicendum de bonis Episcopi Ordinarij acquisitis ante confirmationem, & consecrationem si moriatur intestatus. Rodriguez *tom.* 3. *quæstione* 69. *artic.* 4. *in fine.*

7 Potest Episcopus mandare Regularibus vt in offertorio Missæ maioris proponant populo festa, & ieiunia illius hebdomadæ. Rodr. *tom.* 1 *q.* 43 *art.* 7. & sic deberet fieri à Religiosis etiamsi Episcopus non obligaret.

8 Potest Episcopus obligare Prælatum Regularem vt puniat Religiosum delinquentem extra claustrum scandalosè: idque intra tempus ab Episcopo assignatum: sin minus potest Superiorem ab officio priuare, & Religiosum delinquentem punire. Trid *sess.* 25. *capit.* 14. *de Regular.* Quòd si Prælatus delinquentem moret dolosè ad alium Conuentum vt effugiat iurisdictionem illius Episcopi; Clemens VIII. contra talem Præ-

latum dedit Bullam particularem cum pœnis impositis: & illum delinquentem iubet reduci ad priorem Conuentum. Si verò Prælatus illum non reducat ad priorem Conuentum puniendum à priori Episcopo: tunc Episcopus ille, ad cuius Diœcesim fuit translatus, potest illum seuerè punire instante priore Episcopo. Prouincialis verò, vel Prælatus ipsum non restituens ad priorem Conuentum instante priore Episcopo, vel non prius puniens instante priore Episcopo intra tempus ab præfixum, manet priuatus officio, inhabilis, &c. ponit hanc Bullam Rodrig. *tom.2. q.2. art 6.* Vide etiam infrà ver. *Suspensio*, *n.2. Suspensione* 11.

9 Si Monachus percutiat Clericum sæcularem extra Conuentum, non potest Episcopus ipsum declarare excommunicatum, neque carcerare, coget tamen Superiorem vt puniat modo supradicto. Rodriguez *tomo* 1. *quæstion. 63. art.7.*

10 Potest Episcopus Religiosos vagantes absque licentia per suam Diœcesim punire. Trident. *sess.25. c.4. de Regular.* secus si probent se adire Superiorem querelandi causa præmissa iusta appellatione coram aliquibus testibus. Rodrig. *tom.1. quæst.30. art.4.*

11 Potest Episcopus de licentia Prælati Regularis habere Regularem suo seruitio addictum, causa prædicationis, lectionis, vel similis operis pij. Concil. Trid. *loco proximè citato.* Inuicto tamen suo Superiore non potest.

12 Non potest Episcopus procedere contra Nouitium etiam ob delictum commissum in sæculo nisi constet Nouitium ingressum fuisse Ordinem in fraudem illius Rodrig. *tom 2.q.63. art.7. §. infertur.*

Aliqua alia in quibus Regulares subduntur Episcopis maximè per Concil. Trid. vide upud Rodrig. *cit. proximè q. art* 11. Omitto verò quia facile est illa reperire, & causa breuitatis facio. Et ponentur infrà verb. *Trident. Concilium, ad finem.*

13 Si Prælatus Regularis subiiciat Monachum Episcopo vt Episcopus illum absoluat ab aliquibus, in quibus ipse Prælatus dubitat an possit, maximè circa hæresim occultam: potest Episcopus Regularem prædictum

dictum absoluere: Rodrig. *tom.* 2. *q.* 63. *art.* 1. *in principio*, & Henriq. *tom.* 1. *lib.* 7. *de Indulg cap.* 25. *n.* 2. & alij Sà in Aphor. verb. *Exemptus.*

Huius occasione nota quòd aliqui tenent non posse hodie Episcopum absoluere suum suum in foro conscientiæ: ab hæresi occulta, & proinde neque Regularem Sic expressè tenet Suar. *tom de pænit. disput.* 3. *sect.* 2. *num.* 11. citans quandam declarationem Romæ per Card Concil. At Nauarr. *lib.* 5. *Consil.* 1 *impress. tit. de priuilegiis*, *consil.* 11. constanter tenet quòd possunt saltem extra Italiam, idque probat sufficientissimis rationibus, & respondet prædictæ declarationi Cardinalium. Idem tenet, & probat fusè citans multos recentiores, Henr. *lib* 3. *de pænit. cap.* 14. *num.* 7 & mihi videtur satis probabile ob dicta, & citata ab his duobus tam grauibus Doctoribus.

13 Episcopus non potest interpretari priuilegia Regularium in causa tangente Episcopum: sed id per Iurisperitos debet fieri, & facient cæteris paribus, in fauorem Religionis, id est, in dubio. Rodr. *tom* 2. *quæst.* 63. *art.* 7. & habetur in Compend. Societ. Iesu verb. *Priuilegia* §. 4.

ADDITIO.

1 DIxi suprà *Bulla Cœnæ*, posse Episcopos hodie per Tridentinum absoluere suos subditos in foro conscientiæ à casibus Bullæ Cœnæ. Dixi item olim verb. *Episcopus n* 13. posse Episcopum etiam hodie absoluere suos subditos ab hæresi occulta ex commissione Tridentini: Nunc vt status opinionis innotescat, aduerto quod Sanchez 2. *Decalog. cap* 11. *à n.* 26. pro parte negatiua, quòd scilicet id non possint Episcopi, citat sedecim Doctores graues quidem, & ferè omnes recentiores. At pro parte affirmatiua quòd possint citat ad finem capitis viginti duos Doctores æqualis dignitatis, & authoritatis: ipse tamen hoc non obstante se

quæ fuit partem negatiuam, vt securiorem, vt videas quàm probabilis sit vtraque opinio, & quàm possit absque scrupulo vtraque teneri.

2 Stante ergo opinione affirmatiua quod possit: & constando quod Prælati regulares non possint suos subditos absoluere ab hæresi, &c. casibus Bullæ Cœnæ: Quæris vtrum Religiosus possit se subdere Episcopo vt absoluatur ab aliquo prædictorum casuum? Et quidem cum licentia sui Prælati, omnes concedunt id posse facere: At Sanchez amplius procedens ait *cap. 4. Decalog. cap. 19. num. 33.* quod id poterit licitè facere Religiosus absque licentia sui Prælati: quia ex generali consuetudine, & tacito consensu Prælatorum quicunque extranei sunt vt incolæ, & subditi Episcopi in cuius Diœcesi viuunt quod spectat ad Sacramentum confessionis: & cùm Religiosi sint velut extranei ad Episcopum, idem poterit Episcopus circa illos, quod poterit circa alienigenas tunc agentes in sua Diœcesi: quos etiam alienigenas sæculares posse Episcopum absoluere à prædictis probat Sanchez *citat. opere Decalogi lib. 2. c. 11. num. 9 & 10.* Ad hoc igitur faciendum primò dicit Sanchez *citat. priori loc.* valere, & tutius esse si fiat cum licentia Superioris. Secundò sufficere licentiam tacitam illius vt si illo sciente, vel præsente subditus faciat, & ille taceat. Tertiò ait sufficere licentiam petitam, & non obtentam. Idem ob eandem causam dicendum est de Monialibus, non solùm subditis Episcopo, sed etiam de subditis Regularibus. Addit tamen *ibi num. 36.* ex Molina, quòd si Prælatus iusta de causa negaret subdito hanc licentiam, in dubio an licita sit, & iusta sit causa negandi, parendum Prælato Sed rarò dabitur ratio iusta ob quam bonum sit manere per tempus in peccato hæresis vel alio reseruato.

3 Quòd si Prælatus ipse indigeat hac absolutione Episcopi? Respondet idem Sanchez *num. 37.* illum posse se subdere Episcopo pro tali absolutione recipienda: quia potest vti licentiis pro se, quas subdito potest concedere. Et præterea seruiunt ad hoc optimæ rationes quas affert *num. 32.* quas, quia vtiles sunt, & ad

&c. ad alia inseruientes, breuiter subiicio. Prima, quoniam exemptio Religiosorum est præcipuè inducta in fauorem Religionis, vt Religiosi quietiùs viuant: vnde in eis quæ pertinent ad quietem non debent esse peioris conditionis quàm cæteri Diœcesani. Nec rationi consonat, vt exemptionis priuilegium in hoc casu operetur contra finem eiusdem priuilegij impediendo hanc subiectionem, & quietem conscientiæ: Atque adeo per Epichæam videtur in hoc tota Religio consentire. Secunda, quia *cap. luminoso* 18 *q* 2. dicitur Episcopum de consensu Abbatis posse exercere iurisdictionem in Monasterio exempto. Quod si illud conceditur, (de iurisdictione contentiosa) vt videtur multo melius de iurisdictione interna intelligetur. Tertia, quia vnusquisque potest cedere iuri suo seu fauori suo: vel etiam exemptioni suæ si non contentiosæ, saltem potest cedere iuri, & exemptioni suæ in iurisdictione voluntaria pro solo foro interna exequenda, qualis est ista absolutio in foro interno,

4 Seruanda sunt tamen duo in hac subiectione erga Episcopum notanda, primum, vt subiiciutur Episcopo illius Diœcesis in qua viuit, non alterius Diœcesis; quia solus Episcopus illius Diœcesis hoc potest erga incolas illius. Secundum est, quod si aliquis Prælatus istius Religionis potest absoluere, vel dispensare in tali casu subditi, tunc subditus non poterit adire Episcopum; quia iam obuiaret reseruationi factæ intra Ordinem, & pateret multis fraudibus, neque in hoc Religio, per Epichæam consentit, ac proinde si Prouincialis, vel Generalis possunt, non poterit adiri Episcopus.

5 Vidimus de potestate benigna Episcopi erga Religiosos, nunc de eius potestate iuridica contentiosa erga eosdem, quæris an Episcopus possit excommunicare Religiosos in casibus illis in quibus per ius commune, seu Tridentinum potest in illorum causis esse iudex vel licitè se immittere? Quæstionem mouet Sanchez *lib.7. de Matrim. disp.33. n.21.* in casu quo Religiosus, vel Monialis citatur coram Episcopo pro causa matrimoniali dum vterque citatur quasi contra-

xerit matrimonium. Et quærit an Episcopus iudex causæ illius possit cogere censuris Prælatum Regularem, vt reddat talem Religiosum. Respondet Sanchez *ibidem num* 23 non posse Episcopum cogere Religiosos Mendicantes habentes expressum priuilegium Sedis Apostolicæ, ne possint cogi per censuras ab Episcopis (idem dic de gaudentibus illorum priuilegiis) non posse, inquam, Episcopos eos cogere aliqua censura excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, nisi illis expressè aliqua concessione speciali concedatur. Vnum solum casum vel alterum excipit Concil. Tridentinum *sess.25.cap.16.de Regular. & capit.5.* In quorum primò concedit Episcopis, vt per censuras cogant restituere nouitiis masculis, vel fœminis exeuntibus ante professionem, omnia data illis à consanguineis. Secundum est *citat. cap.5.* vbi concedit Concilium Episcopis vt per censuras cogant Moniales seruare clausuram. Et tertium *in sess.22.decreto de obseruat. in celebr. Missar.* concedit Episcopis, vt si sibi visum fuerit, cogant, vel prohibeant Regulares celebrare in Oratoriis particularibus His ergo tribus casibus exceptis, non possunt Episcopi fulminare censuras contra Religiosos habentes prædictum priuilegium expressum. Vnde quando aliàs dicitur in Trident. Et Episcopi compellant Religiosos ire ad processiones, vel vt possint illos punire, intelligi debet de compulsione per alias pœnas, non verò per censuras. Nam, vt bene ait Sanchez, quoties, Tridentinum voluit concedere Episcopis, vt contra Religiosos fulminarent censuras, Concilium id expressit vt in illis tribus casibus citatis: ergo vbi non expressit noluit reuocare priuilegium Mendicantium. Et citat Sanchez in huius rei probationem multos text. & Doctores Theologos, & Iuristas. Vide quæ dixi olim in prima editione verbo, *processiones, num.* 2. vbi dixi aliquos Doctores asserere, Cardinales Tridentini Romæ declarasse posse Episcopos cogere per censuras Religiosos ire ad processiones. Quæ declaratio Cardinalium oportet vt sit & oportet vt ostendatur authentica. Vide infrà verb. *excommunicatio num.* 1. vnde non placet quod

quod ait Rodriguez *quæst.* 63. *art.* 7. *tom* 1. quòd quando Episcopus iuxta Concil. Trident. *sess* 25. *de Reg. cap.* 14. potest punire Monachum notoriè delinquentem extra claustra, non puniente Prælato, posse tunc Episcopum punire censuris talem Monachum: non, inquam, placet: quia ibi Concilium non concedit vt puniat per censuras. & potest aliter punire.

6 Episcopus non potest punire per se illos Religiosos qui prædicauerint absque licentia in Ecclesiis extra suum Ordinem: sed debent puniri à suis superioribus. Sic habetur in Bullario Rodrig. *fol.* 1100 *col.* 1. *num.* 2. ex declaratione Cardinalium ibi citata.

7 Paulus I V. propria Bulla decreuit vt Religiosus ad Episcopatum promotus nullum officium possit in Religione obtinere. Habetur Bulla Bullario Rodr. *fol.* 851. in Paulo I V.

8 Quamuis per Concil. Triden. permittatur vt Episcopus possit apudse domi habere aliquem Religiosum cum licentia Superioris istalis tamen Religiosus est omnino subditus Prælatorum Ordinis, qui poterunt proinde punire, & amouere; patet ex Bulla Greg. XI. in Bullario Rodr. *fol.* 137. vbi decernitur quòd etiam Religiosi capellani Papæ sunt subditi suorum superiorum Regularium, & nota quod de iure communi Episcopus Monachus debet habere socium Monachum. *cap. quod Dei timorem, de statu Monach.*

9 Clemens IV, concessit Patribus Prædicatorum, vt possent vti, & frui gratiis sibi concessis à quouis Episcopo, etiam illo mortuo, & Sede vacante Bullarium Rodr. *fol.* 74. *col.* 1.

DE EPISCOPO EX MOnachatu assumpto.

NOnnulla dubia possunt moueri circa Monachum Episcopum, eo quòd per Episcopatum non exuit obligationem Monachi, sed manet perfectus Religiosus;

ligiosus: præcipua verò dubia sic per compendium resoluo.

10 Episcopus Monachus tenetur sub mortali portare habitum suæ Religionis. Probat multis Rodrig. *Addition. ad sum. verb. Episcopus cap.68. conclus. 6.* maximè ex Concil. Lateranens. Et addens Sixtum V. semper gestasse habitum Ordinis Regularem. Et citat Cæremoniale Papæ Clement. VIII. vbi iubetur quòd Episcopus Monachus non portet Rochetum, sed vestes coloris sui habitus Regularis, cum birreto nigro, & galero circumcirca fibrato viridis coloris. Sed addit non manere excommunicatum prædictum Episcopum tali habitu Regulari non vtentem.

11 Monachus Episcopus tenetur seruare tria vota essentialia quoad poterit. Est etiam certissima, & communis opinio, maximè Rodriguez *citato loco conclus.* 4. & quidem de voto castitatis non datur vlla limitatio, & sic Episcopus in illo voto peccans tenetur fateri circunstantiam voti solemnis. De voto paupertatis, & modo quo illam debeat seruare, & in quibus, *ibidem* agit Rodrig. *conclus.* 4. licèt enim debeat sustentare statum & familiam suam suo statui congruentem cum famulis, & erogatione eleemosynarum, in aliquibus tamen seruare tenetur votum paupertatis. Primò, quia licèt possit adire paternam hæreditatem, non potest tamen per testamentum illam donare alicui, Episcopus verò clericus potest facere testamentum, & donare bona paterna hæreditate acquisita, vel sua industria parta, quod non potest Monachus Episcopus: tenetur enim voto paupertatis, & sic eius bona patrimonialia, & propria industria parta sunt Cameræ Apostolicæ vel suæ Ecclesiæ. Præterea quando Monachus Episcopus petit à Papa licentiam condendi testamenti, debet exprimere se esse Monachum. Imò si renunciauit Episcopatui, & petit à Papa Abbatiam, vel beneficium Ecclesiasticum, debet declarare se esse Monachum, si verò non declaret, collatio est nulla. De voto obedientiæ, non video, neque Rodrig. explicat quomodo obliget Episcopum, durante, vel renunciata dignitate Episcopali.

12 Quid

12 Quidquid acquirit Monachus Episcopus ante consecrationem suam, pertinet ad suum Monasterium. Acquisita verò post consecrationem spectant ad suam Ecclesiam.

13 Episcopus Monachus non tenetur sub mortali seruare obseruantias Regulares sui Ordinis, etiamsi sint compatibiles cum suo statu Episcopali, ver. gratia, non tenetur ad ieiunia Ordinis, etiam si sint obligantia sub mortali, qualia sunt ieiunia Ordinis Minoritarum. Ita terminis Soto 10. *de Iustitia quæst. 5. art. 7. paulò ante finem.* & Rodrig. *citat. loco, conclus. 7. & 8.* citans alios vbi bene duo aduertit: primum est quòd Episcopus Monachus securitatis gratia secum dispenset in his obseruantiis Regularibus, quia potest. Secundum est, quòd præter exemplum honestatis in Episcopo requisitum, tenetur ad maius exemplum dandum in victu, vestitu, familia, &c. eo quòd Episcopus Monachus est.

14 Episcopus Monachus non tenetur dicere officium per Breuiarium suæ Religionis, sed suæ Ecclesiæ: & socij illius Religiosi possunt se illi conformari in dictis horis Canonicis recitandis Rodriguez *citato loco conclus.* 9. Sed quæris an Religiosus socius Episcopi clerici qui non fuit Monachus, assignatus tamen illi per suum Superiorem, si recitet cum illo Horas Canonicas, possit tamen omittere aliquibus diebus ritus, & rubricas Breuiarij sui Ordinis, & se conformare cum Episcopo clerico cuius est socius? Rodriguez *citat. conclus. 9.* de hoc nihil dicit, solùm loquitur de Episcopo Monacho: & socio Monacho. Ego credo etiam posse: quia per accidens est quoad hoc Episcopus sit Regularis, vel clericus: talis enim licentia solùm conceditur eo quòd Episcopus est, & eo quòd socius est.

15 Episcopus Monachus non gaudet priuilegiis, & indulgentiis quæ sunt concessæ Religiosis sui Ordinis. Rodriguez *citat. loc. Addit. conclusione* 10. Est enim iam persona exempta ab Ordine. Et hoc intelligo etiamsi Episcopus renunciauerit Episcopatui, & viuat intra septa Monasterij: quia etiam sic est persona exempta, & non subditus Prælato Regulari. Nec potest

dare

dare suffragium in Capitulo Fratrum. Ex Sixto IV. Bullar. Rodrig. *fol.* 354. *col* 1. quamuis expressè non loquitur de Episcopo. Et loquitur Sixtus, postquam adepti fuerint pacificè beneficia sæcularia Ecclesiastica. Vnde innuit quòd Monachus iam præsentatus ad Episcopatum, nondnm tamen consecratus, vel confirmatus à Papa, habet vocem in Capitulo Regulari, quia nondum obtinet pacificè.

EXCOMMVNICARE.

Vide suprà ver. *Abbas n.* 1. & infrà ver. *Suspensio n.* 8. circa censuram ferendam in scriptis, & ver. *Confessor. n.* 29.

1 Possunt Prælati Regulares in die festo ferre excommunicationem contra subditos, & possũt de nocte. Rodr. *tom* 2. *q.* 59. *art.* 2 *&* 3. Minoritæ tamen ex suis statutis Generalibus Tollетanis debent illam ferre in scriptis, si fuerit statuta per modum ordinationis vel statuti: aliàs erit nulla. *cap.* 6. *tit. de excom.* Et nota, quòd ait per modum statuti, vel ordinationis: & proinde secus videtur dicendum apud illos si ponant excommunicationem pro casu solùm præsenti, & lite pendente, vel ab homine, vt Fullanus tale faciat, vel non faciat: hoc enim non est statutum permanens, & in hoc casu non videntur statuta obligare. ponatur in scriptis, nec annullare positam sine scriptis Si verò hanc ab homine proximè dictam ponant sine scriptis, non incidunt in pœnas iuris, ex concessione Leonis X. Rodrig. *tom* 2. *quæst.* 59. *art.* 3. vbi dicit quòd Prælatus ponens sine scriptis excommunicationem per modum statuti incurret pœnam iuris, quæ est suspensio officij. Illa autem erit per modum statuti, vel ordinationis, quæ ponitur omnibus Fratribus Prouinciæ, & permanenter. Rodrig. *ibidem.* Et re vera Leo X. Compend. verb. *excomm.* §. 7. excusans Prælatos excommunicanto

municantes absque scriptis, solùm loquitur de excommunicatione ab homine, & contra particularem. Et proinde si stat per modum statuti, & non ponatur in scriptis incurrit pœnam prædictam. Et quid si Guardianus pro suo triennio dicat sub excommunicatione, ne sui subditi talem domum ingrediantur, vel quid simile: Si hoc faciat sine scriptis, si incurret: Ego credo quòd sic; quia illa non est ab homine, neque contra aliquem Fratrem particularem: & si non est statutum, est saltem ordinatio. Et Leo X. solùm excusat excommunicantem aliquem particularem. Excusabit tamen inaduertentia, ignorantia, vel consuetudo præscripta. Vide infrà ver. *Suspensio num.*8.

2 Episcopi non possunt excommunicare Religiosos, nisi in causis in quibus à Papa, vel à iure constituuntur Iudices delegati Religiosorum: nam Religiosi sunt exempti à iurisdictione illorum per multa iura, & Bullas. Nicolaus I V. *in Cæremonial. Bibliothec. Vaticanæ.*

3 Si aliqua excommunicatio etiam Paulina, feratur à Legato à latere in communi; non ligat Religiosos Mendicantes, nisi id in illa exprimatur. Sic Nicolaus V. concessit, & habetur in Compend. Societat. I E S V, *titulo Excommunicatio* §.3.

4 Posse me aperire caput, & illud inclinare leuato galero excommunicato denunciato si est officialis Regis, vel nobilissimus, tenet Rodriguez *Addit. ad Sum. tom* 3. *capit.*110. *num* 1. vbi citat Couarruuiam, & Carolum: & dicit sic decisum fuisse Neapoli in facti contingentia per doctos viros. Vide tamen Sayro *de censuris, fol.*156.

3 Percutiens Fratrem, vel Clericum excommunicatum incidit in excommunicationem, quia excommunicatus non amittit priuilegium fori. Capucinus *super Compend.* 1. *parte, fol.*28.

6 Viginti quatuor excommunicationes continentur in iure Canonico quas Regulares possunt incurrere: quas omitto, vel quia non sunt nimis in vsu: vel quia Compendij breuitas non patitur, & videri possunt apud Rodrig *tom.* 2. *quæst.* 60. *art.* 1. & Mirandam *tom.* 2. *quæst.*

quæst.35. art. 18. & ferè patebunt ex dictis sparsim in hoc opere.

7 Excommunicatio lata contra aliquid facientem, non ligat consulentem illud ipsum, vel mandantem, nisi lex illud specificet Nau. *Consil. tit. de Cler. non residentibus consil* 10. *n.* 6 Lex enim valde pœnalis est restringenda, qualis est excommunicatio; & videndum est præcisè pro qua actione fertur: & non extendenda ad alios casus.

ADDITIO.

EXCOMMVNICATIO.

1 VIde suprà verbo *Episcopus*, *numer.* 5. vbi dicitur non posse Episcopum ferre censuras contra Religiosos, nisi prout ibi dictum fuit. Addo tamen Legatum à latere posse contra Religiosos, etiam exemptos fulminare excommunicationem, & cæteras censuras, id tamen non poterit alius Legatus, qui non fuerit à latere. Sic Clemens IV. in Bullario Rodriguez *fol.* 79 *col.* 1. *in Clem.* 4. Cardinalis verò Legatus id etiam poterit, quia iste vt plurimum semper est à latere. colligitur ex Bullario Rodrig. *fol.* 124. *col.* 2. *num* 1. Sed nota quòd quando Legatus à latere fulminat censuras in communi, non ligat Religiosos, nisi illi exprimantur. Rodrig. *tom.*2. *qq. Regul. quæst.*59. *art.* 5.

2 Vltra illa quæ olim dixi hoc verb. *Excommunicatio.* maioris claritatis gratia, addo ex Bullario Rodrig. *fol* 733. *col.* 2. *n.* 66. Leonem X. viuæ vocis oraculo ita concessisse Minoritis vt scilicet Prælati Ordinis, cùm aliquem Fratrem propter apostasiam, vel aliam causam excommunicant, in Capitulo Fratrum, vel in communitate non teneantur sententiam proferre in scriptis, prout in iure, sub pœna excommunicationis præcipitur proferentibus. Quando verò statuta Minorum Generalia Tolletana prohibent Prælatis ne

ne ponant excommunicationes absque scriptis ad euitandum ingressum in cellas, vel certas domos sæcularium, & lata excommunicatio absque scripto in hac materia non valeat: explicat Rodriguez *tom. 2. qq. Regul. q. 59. art.* 3. hoc intelligi quando talis excommunicatio ponitur omnibus, & singulis Fratribus Prouinciæ, vel Conuentus: tunc enim ponitur per modum statuti. Quandò verò illa excommunicatio ponitur vni, vel alteri Fratri, tantùm ligat absque scriptis: neque peccat Prælatus illam ponendo absque scriptis: tunc enim ponitur per modum præcepti, non per modum statuti. Et hoc innuunt verba dictæ concessionis Leoninæ, cùm dicunt: *Excommunicant aliquem Fratrem*, non dicit aliquos, vel Fratres in communi, sed aliquem per viam scilicet mandati, vel præcepti.

3 Clementina 1. *de statu Monachorum*, §. *quin verò.* excommunicantur Religiosi, qui sine suorum Prælatorum licentia, animo inferendi damnum Prælatis, aut Monasteriis ad Curias Principum se conferunt.

4 Omnia gesta per Prælatum, communi errore talem reputatum, & habentem titulum putatiuum, licèt à parte rei non sit verè Prælatus, valent in foro externo, & in foro conscientiæ. Hanc latè probat Sanchez *lib. 3. de Matrimonio disput. 22. à num. 6. & sequentibus*, quam posui, quia vt plurimum iste titulus putatiuus in publico, & à parte rei falsus claudicat propter excommunicationem. Et *ibi num.* 13. ait quod etiam confessiones factæ huiusmodi Prælatis non sunt iterandæ. Et *ibidem n.* 16. ait etiam valere sic gesta, quamuis Prælatus non sit Ordinarius, sed delegatus.

5 Clarius se explicat Sanchez *citata disp. num.* 30. *& sequentibus.* vbi ait: gesta per Prælatum habentem titulum putatiuum obtentum tempore quo erat excommunicatus, sed occultè, sunt valida: omnia suprà dicta probat ex *l. Barbarius ff. de officio Pratoris*, & aliis text. & rationibus. Iura enim quæ dicunt excommunicatum esse incapacem electionis, non annullant facta à Prælato excommunicato, quando crimen est occultum, & datur ignorantia communis talis incapacita-

Prælati, vel Confessoris: quia, inquit, quandiu non declarantur, ab Ecclesia tolerantur, & ab eadem Ecclesia gesta per illos permittuntur, quandiu expresse ab Ecclesia non declarantur. Declarare enim illos excommunicatos, est illorum gesta annullare. Et *in fine prædicti numeri* 43. ait idem verum esse, si impedimentum Prælati, vel Confessoris esset irregularitas, suspensio, vel interdictum; ad hæc enim omnia extenditur fauor Concilij Constantiensis. Excipit tamen *numero* 45. quòd si tempore, quo fuit electus Prælatus, erat irregularis, suspensus, vel excommunicatus, & hoc sciebatur communiter, non valebunt gesta per ipsum; quia vt tunc valeant oportet vt sit error, seu ignorantia communis talis impedimenti. Vnde in hoc casu etiam si sit error communis, non valebunt eius gesta apud illos, qui sciunt impedimentum interuenisse tempore accepti officij.

8 Id quod diximus suprà validam esse Confessionem factam excommunicato occulto: sic intellige, vt non sit inualida ex defectu iurisdictionis ad absoluendum, illam enim habet taliter excommunicatus: sed poterit esse inualida talis confessio ex parte pœnitentis, qui poterit peccare in petendo Sacramento ab homine qui existens excommunicatus non potest sine peccato, & irregularitate ministrare Sacramentum, & sic pœnitens ille peccabit dando occasionem proximo peccandi, & proinde pœnitens ob suum peccatum non recipiet validam absolutionem. Quando autem pœnitens possit petere Sacramentum ab excommunicato licitè, & si sine peccato, alibi disputatur. Hoc præcipuum illa de re datur exemplum: quando scilicet Confessor est Parochus obligatus ad audiendam Confessionem, & pœnitens est subditus illius grauiter indigens Sacramento, neque habet alium Confessorem, à quo petat: tunc enim non peccabit petendo ab excomunicato tolerato.

9 Valde consolatorium est quod tradit Suar. *tom. de Censuris, disp.* 4. *sect.* 8. *n.* 18. ad quietandos scrupulos cir-

ea incursionem excommunicationis, & cæterarum censurarum. Ait enim ibi primò, quod homo doctus si fecit sufficientem diligentiam libros aliquos reuolnendo, alios consulendo, & sic de similibus, & hoc facto putauit se rem posse facere, etiam si aliàs talis res sit prohibita sub censuris, taliter faciens non incurrit tales censuras, quia sic faciens habuit ignorantiam inuincibilem, vel inculpabilem, etiam, si illa diligentia fuerit tantùm mediocris. Et hoc à fortiori excusabit virum idiotam prius consulentem viros, & doctos, & pios, de quorum consilio errauit. Et hoc locum habet in foro conscientiæ: nam in foro externo, aliquando iudicabitur ignorantia culpabilis quæ non est, Secundò ait *citata disputat. numer.* 11. inconsiderationem, seu incogitantiam, seu non aduertentiam naturalem, excusare ab excommunicatione, & cæteris censuris: inconsideratio enim, seu non aduertentia, æquiparatur ignorantiæ inuincibili: Differunt enim valde inter se ignorantia, & inaduertentia. Nam ego habeo scientiam quod edere carnes Feria sexta est peccatum mortale. Et tamen eadem Feria sexta appositis carnibus possum habere inaduertentiam quòd sit Feria sexta: vel inaduertentiam quò talis esus, tali die sit prohibitus ab Ecclesia de quo optimè Vasquez *tom.* 1.12.*disp.* 107.*cap.* 3.*num* 8. Sic ergo circa excommnunicationem, ego possum habere scientiam quòd hoc opus sit prohibitum sub censura: at quando feci omnino non aduerti vel esse prohibitum, vel esse prohibitum sub censura: tunc ait Suarez *cit. num.* 11. non incurritur censura à sic faciente, aliàs non facturo si aduerteret; quia illa inconsideratio, seu inaduertentia naturalis inuincibilis æquiparatur ignorantiæ inuincibili. Tertiò ait Suarez *cit. disput. num.* 19. ignorantiam inuincibilem Ecclesiastici præcepti (idem dic de inaduertentia inculpabili) ita excusare à censura, vt quamuis actus sit contra ius diuinum, & naturale, & homo contra illud peccet, nihilominus censuram non incurret. Ponit exemplum. Scit homo esse contra ius naturale, & diuinum

num occidere Clericum : & tamen ignorat inuincibiliter id prohiberi ab Ecclesia sub censura ; iste occidens Clericum peccat mortaliter, sed non incurrit censuram.

10 Dixi in præcedentibus , ignorantiam, vel inaduertentiam excusare à censuris incurrendis , quia talis ignorantia, vel inaduertentia non excusabit ab irregularitate annexa , vt tradit Suarez *eodem tom. de Censur. disp.* 40. *sect.* 5. *num.* 9 Sed hoc spectat ad materiam irregularitatis, de quo fortè infrà.

11 Quæris. Percussit quis Clericum prauo animo, ita vt ex prauo animo percussio sit mortale peccatum, at ex parte operis, percussio fuit leuis , & venialis. Quæris, inquam , an ob talem percussionem incurratur excommunicatio ; Respondet Sanchez negatiuè 2. *lib. Decal. cap.* 8. *num.* 7. citat Henriq. Gutierr. & alios. Et hoc idem dicendum erit in quouis alio opere, cui annexa est excommnnicatio , si opus externum fuit solùm veniale, & leue , licèt internum fuerit mortale. Et ratio est , quia Ecclesia non excommunicat actus internos, sed externos , & requiritur vt actus externus sit de se grauis, & mortalis.

12 Quæris an dubitante aliquo si incurrerit excommunicationem, siue sit dubium iuris , modo paulò post dicendo , siue dubium sit facti , quia scilicet dubitat, an tale delictum fecerit , vel hoc delictum sub tali iure contineatur : dubitas , inquam , an stante tali dubio iuris , vel facti se debeat reputare pro excommunicato ? Respondet Sanchez negatiuè 1. *Decalog. cap.* 10. *num.* 56. Quia in hoc dubio potior est conditio possidentis , & habentis bonam fidem : & ideo cùm quilibet fidelis possideat ius participandi cum fidelibus, non debet in dubio se priuare hoc iure. Dixi , *in dubio*, quia si sit casus in opinione, debet sequi opinionem tutiorem, & se reputare excommunicatum. Differt enim nimis, dubium, & opinio. Obiter etiam vide discrimen inter irregularitatem , & excommunicationem : nam illa in dubio reputatur incursa, vt diximus suprà , verb. *Abortus*, *num.* 2. hæc autem in dubio non obligat du-

bitantem, vt se reputet excommunicatum. Excipit tamen *ibi* Sanchez *num.* 57. si dubium est an excommunicatio fuerit iusta, & lata ex causa iusta: quia tunc tenetur se reputare excommunicatum, quia subditi est obedire, & non examinare causam, nisi quando clarè constaret fuisse iniuctum. Excipit item, quando est dubium, an iudex excommunicationem tulerit, vel pars illam petens habuerit animum ligandi: tunc enim tenetur se reputare excommunicatum, si contra fecerit: quia in dubio præsumitur lata, vt verba sonant. At secùs esset quando verba, quibus ius, aut iudex excommunicant in iure, vel scripto, sunt dubia, an contineant excommunicationem latam, vel ferendam: tunc enim re vera est dubium iuris, an excommunicatio lata sit, ac proinde in hoc dubio, non reputabitur excommunicatus. Siverò dubitetur, an sit iam absolutus ab illa, debet se reputare excommunicatum, & quærere absolutionem, quia tunc possessio est pro excommunicatione, quam scio incursam, sed dubito, an sit absoluta vel sublata.

12 Notat *ibidem* Sanchez *num* 58. quòd si dubium sit de excommunicatione, eo quòd fuerit conditionalis, & dubitatur, an conditio fuerit ampleta, tunc non censendum excommunicatum: quia cùm valor excommunicationis pendeat ex tali conditione, & hæc dubitetur an sit impleta, nulla est pro excommunicatione possessio donec constet conditionem esse impletam. Si denique dubitatur de valore excommunicationis, eo quòd dubitatur; an appellatio ab ea interposita præcesserit, an secuta sit; tunc in vtroque foro præsumitur excommunicatio lata ante appellationem, ac proinde valida.

13 Stante dubio de excommunicatione, non licet aliquem ad aliquod officium, vel dignitatem promouere: ne fortè postea cum infamia ab illo deiiciātur, & animarū sequatur periculum. Nota tamē quòd omnia supra dicta circa dubium excommunicationis, locum habent & sunt applicanda ad cæteras censuras suspensionis, & interdicti stante dubio simili circa illas: non verò sic de irregularitate, quæ non est censura, vt suprà dixi *num.* 10.

14 Hoc

14 Hoc verbum *Anathema sit*, pōsitum à Conciliis in decretis pertinentibus ad fidem, declarat esse hæreticum oppositum sentientem, & proinde inuoluit excommunicationem latam,& non ferendam: si verò ponatur id verbum in iure extra Decreta ad fidem pertinentia,continet solùm excommunicationem ferendam, & comminatoriam. Idem dic de hoc verbo,*Excommunicatus sit*, continet enim solám excommunicationem comminatoriam, non ipso facto.Sanchez 2.*Decalog.cap.*38.*num.*91.

DE EXCOMMVNICATIONE lata à iure, vel ab homine.

NON est facile dignoscere quænam excommunicatio dicatur lata à iure,& quæ ab homine: & quis possit ab vtraque absoluere, maximè deducendo hoc, & applicando excommunicationibus latis à Prælatis Religionum In summa ergo,accipe sequentia.

14 Excommunicatio lata à iure est illa quæ lata est ab habente potestatem condendi perpetuum ius Ecclesiasticum per statutum perpetuum. Hanc potestatem habent ordinariam Episcopi, & illius superiores,vt Archiepiscopi, legati Papæ, & ipse Papa, imò & delegati illorum,quia cùm sint Prælati, possunt condere ius perpetuum. Hæc autem lata à iure est duplex:alia lata à iure communi, id est, obligante totam Ecclesiam, quales sunt excommunicationes positæ in corpore iuris Canonici: & Bullæ Pontificis summi obligantes totam Ecclesiam: & similes etiam sunt latæ à Conciliis generalibus Ecclesiæ. Alia verò est lata à iure particulari,qualis est excommunicatio posita in Ecclesia particulari, verbi gratia, Tolletana, Eborensi, & similibus:ita enim cùm Synodalis sit,& Prouincialis, est quidem lata à iure, sed est particularis iuris Tolletani scilicet, & similis quæ non ligat nisi in Tolletana Diœcesi.

5 In Religionibus verò excommunicatio lata à iu-

se erit illa quæ ponitur ab habente potestatem illam ferendi statuto perpetuo, vt sunt excommunicationes latæ in Capitulo Generali: & in Capitulo Prouincialis ambæ enim illæ sunt de iure perpetuo, quia Religiones habent cum suo Prælato vim condendi leges, & ius Ecclesiasticum perpetuum. In his tamen latis à Religionibus, illæ quæ positæ fuerint in capitulo Generali, erunt latæ à iure, & iure communi obligante totum Ordinem: latæ verò in Capitulo Prouinciali dicentur latæ à iure, sed iure particulari. Illæ verò quæ à Prælatis Religionum positæ fuerint per se absque Capitulo Generali, vel Prouinciali, non dicentur à iure, quia hi Prælati Prouinciales, & etiam generales cum de ordinario non sint perpetui (saltem in Ordine Minorum) non habent authoritatem vt per se solos condant ius perpetuum, qualem habent Episcopi, & cæteri Superiores vsque ad Papam: & nota quòd excommunicatio à iure communi nunquam fertur contra personam determinatam, sed in communi, *cap. vt primarum §. stat. de const. in 6.*

16 Excommunicatio lata ab homine est illa quæ fertur à potente excommunicare, sed absque intentione, vel absque potestate faciendi constitutionem perpetuam, sed solùm ad tempus definitum siue indefinitum. Clarius exemplum pono primò in Episcopis, qui cùm aliàs eo quòd perpetui sint, possunt per se condere, seu ferre excommunicationem à iure, & perpetuam; tamen ferunt aliquas non perpetuas, sed ad tempus: vt quando iubent tempore visitationis sub excommunicatione vt omnes veniant ad visitandum: hæc enim non est à iure, sed ab homine: non est perpetua, sed ad tempus visitationis tantùm. Similes sunt aliæ Episcopales latæ ad præsens tantùm, vt prouideatur certo negotio, & certis personis. Et hoc etiam venire potest in excommunicationibus latis à Papa quando non intendit ferre legem perpetuam, sed prouidere ad tempus, qualis fuit illa Sixti V. lata contra viarum grassatores Italiæ, quæ solùm fuit ab homine, non à iure Dixi, *vel à non potente ferre excommunicationem perpe-*

tuam,

nam; propter Prælatos Ordinum, qui vt plurimum absque Capitulis licèt possint excommunicare: per hoc tamen neque intendunt, neque possunt per se solos ferre excommunicationem à iure quæ est perpetua, sed solùm ab homine, quæ durat tantùm ad tempus. Hinc iam vides totum, ac præcipuum discrimen inter excommunicationem latam à iure, & latam ab homine, esse quod lasa è iure perpetua est, & non spirat mortuos authore illius: at lata ab homine est solùm ad tempus, & spirat mortuo illius authore, nisi à successore confirmetur, vel fuerit confirmata à superiore viuente authore illius. Ita Nauarr. *in Sum. cap.* 17. *num.* 2. & alij communiter.

17 Hæc excommunicatio ab homine est duplex: alia generalis, alia specialis. Generalis est quæ fertur generaliter contra omnes species delinquentium, vel contra plures delinquentes vnius speciei, vt quando fertur contra omnes fures viarum, vt fuit illa Sixti V. idque quandiu durauerint fures tempore indefinito, vel quando fertur contra non restituentes: huic personæ, & sic de cæteris. Specialis lata ab homine, est illa quæ fertur contra aliquam determinatam personam, vt contra Petrum, vt restituat, vt recipiat talem in vxorem, &c. Ita Reginald. *tomo* 1. *libr.* 9. *numer.* 3. Ita Religiosis pone exemplum: Fert Prælatus excommunicationem ne quis ingrediatur talem domum, vel vt omnes qui talia rapuerunt, restituant. Hæc excommunicatio est ab homine, generalis: ab homine quidem, quia non est perpetua per modum iuris, & statuti. Est verò generalis, quia cum pluribus, vel omnibus loquitur. Rursus si Prælatus contra determinatum Petrum ferat excommunicationem, ne tale quid faciat: est excommunicatio ab homine, sed specialis.

18 Hoc posito, circa absolutionem vtriusque excommunicationis à iure, vel ab homine, accipe sequentia. Ab excommunicatione lata à iure siue communi, siue à iure particulari, si talis excommunicatio non sit ibi reseruata, potest absoluere quilibet confessor approbatus, etiam si non sit parochus: ac proinde aliis

confessor potest absoluere ab omni excommunicatione non reseruata contenta in iure Canonico, & in iure particulari Synodalium constitutionum. Hæc est hodie ferè communis opinio, & seruata in praxi, de qua latiùs Reginald. *tomo* 10. *lib.* 9. *numer.* 14. quot verò sint excommunicationes in corpore iuris non reseruatæ, & quot reseruatæ, vide in Nauar. *in Sum. c.* 27. *à num.* 75. *& sequent.* hinc colliges posse quemuis confessorem Ordinarium Fratrum absoluere Religiosos ab omni excommunicatione contenta in suis statutis generalibus, vel Prouincialibus si illa non sit reseruata, est enim eadem ratio.

19 Ab excommunicatione lata à iure reseruata, solùm potest absoluere is cui reseruatur: & quia in iure communi Canonico, vel in Bullis Pontificiis, vt plurimum non reseruatur excommunicatio nisi Rom. Pontifici: ideo ab illa solus Rom. Pontifex potest absoluere. Possunt etiam ab illa absoluere delegati Papæ quibus ipse commiserit: vt sunt etiam Religiosi, quibus Papa concedit per sua priuilegia absoluere à multis censuris reseruatis, tum Religiosos, tum sæculares, de quo alibi. Si verò in tali iure communi vel iure particulari excommunicatio lata à iure reseruetur alicui inferiori Papæ, vt Episcopo, Legato, & similibus, tunc à tali excommunicatione reseruata poterit absoluere ille cui reseruatur: item illius legitimus superior, maximè Papa. Item omnes delegati quibus commiserit Episcopus successor, Superior (non Archiepiscopus nisi per appellationem, quia non est Superior immediatè nisi per appellationem) hi enim omnes habent eandem authoritatem, vel maiorem, quàm habet Episcopus cui reseruatur.

20 Applicando Religiosis, si in illorum statutis generalibus, vel prouincialibus sit posita excommunicatio reseruata alicui, vt generali: solus generalis poterit absoluere, vel habens commissionem illius. Si verò sit reseruata alicui inferiori, poterit absoluere successor illius, & Superiores istorum; imò, & delegati horum omnium habentes commissionem suprà dictorum.

21 Ab

21 Ab excommunicatione lata ab homine potest absoluere qui illam tulit: vel eius successor, vel eius Superior, vel delegati illorum habentes commissionem illorum. Regin. *tom.1.lib.9.cap.2 num* 23. quod est intelligendum quando excommunicatio est lata specialiter ab homine: Si enim sit ab homine lata generaliter, de hac potest absoluere quiuis confessor ordinarius, vt idem Reginald explicat statim *num.* 30. exemplum facile erit in Prælatis Ecclesiasticis sæcularibus inuenire. In Religiosis sic accipe: quidam Prælatus conuentualis, vt Guardianus, posuit excommunicationem generalem ab homine, ne quis ingrediatur talem domum, vel ne ingrediatur cellas, &c. Et hanc non posuit reseruatam. Ab hac possunt absoluere confessores Fratrum Ordinarij, quia est ab homine generalis. Secus si poneret illam reseruatam, tunc enim non possent, nisi Superiores vel delegati, & similes sicut suprà. Rursus si Guardianus ponat excommunicationem ab homine specialem, vt verbi gratia, contra Petrum determinatum, vel contra duos, vel tres monachos nominatos, vt aliquid faciant, vel non faciant, ab hac excommunicatione speciali non poterit absoluere nisi is qui tulit illam vel successor, vel Superior, vel horum delegati. Applica ad Prouincialem, &c.

22 Sunt tamen aliqui casus in quibus is qui tulit excommunicationem non potest ab illa absoluere, ponit illos Reginal. *citato lib. à num.* 31. Non est mens omnes persequi: pono tantùm pro Regularibus insequientes. Primus sit, si postquam quis excommunicauit, amisit authoritatem, & iurisdictionem absoluendi, per priuationem ab officio vel renunciationem, &c. Secundus, si excommunicatio lata ab inferiore confirmetur à Papa: iam enim per illam confirmationem Papalem manet reseruata Papæ: Quod intelligit ibi Reginald. si excommunicatio fuerat lata contra personam certam nominatam, & Papa confirmauit ex certa scientia: si enim non ita confirmet, & via tantùm communi, neque excommunicatio fuerat lata contra nominatam personam, non manet reseruata. Hinc colligo

ligo quòd si Guardianus excommunicauit aliquem Monachum nominatim, & prouincialis confirmauit, vel generalis, non poterit iam Guardianus ab illa absoluere, quia iam manet reseruata prouinciali. Secus si Guardianus excommunicationem tulit generalem: tunc enim etiamsi prouincialis, vel generalis confirment, adhuc Guardianus poterit ab illa absoluere.

EXEMPTIO.

DE exemptione Religiosorum, & rerum suarum ab Episcopis, à foro sæculari, tributis, gabellis, & similibus, res adeo notissima est per tot iura, Bullas, & concessiones, vt superuacaneum sit hac de re tractatum facere: praxis enim sola, & inueterata ad hoc sufficeret. Satis sit videre Compend. Mendicantium, & Compendia Ordinum particularium, verb. *Exemptio.* verb. *Gabella*, *Tributum*, *& similibus.* & Rodrig *q.63.tom.2. & q. 65. & 66.* Vide etiam infrà verb. *Generalis*, *n. 3.* & ver. *Tributum infrà.*

ADDITIO.

OLim hoc verbo remissiuè citaui Compendia, & Rodriguez *in duabus qq.tom.2. quæstion.65. & 66.* multa dicentem circa exemptionem Religiosorum ab aliis Prælatis, & potestatibus sæcularibus, ita vt necesse sit ad aliud pergere, neque in re tam clara immorari. Solùm addo me post illud audiuisse, quendam doctum Canonistam clericum sæcularem, olim officialem cuiusdam Episcopi & nunc constitutum in dignitate Ecclesiastica per modum querelæ dixisse Religiosos tot fuisse priuilegiis munitos à Summ. Pontificus olim Monachis, & satisfacientibus ideo Religiosis. Duo tantùm obiter dico in contrarium: primum, non solos Papas olim Religiosos fauisse ille cum priuilegiis mul-

tis, videant in compendio multos Sum. Pontifices nunquam Monachos quot, & quàm magna priuilegia concesserint Religiosis: sufficiant Leo X. & Greg. XIII. Martinus V. & alij quorum priuilegiorum liberalitate compendium Mendicantium refertum est. Secundò dico dato quòd aliqui illorum Monachi olim, Monachis priuilegia varia concesserint, quasi ex officio tenebantur id facere Monachos liberarent à grauaminibus quæ Episcopi faciebant Monachis, & illorum clerici. Alexander IV. & Aluarus de planctu Ecclesiæ citatiti à Rodrig. *citata quæst.* 63. citant viginti quatuor grauamina quæ Episcopi, & clerici Monachis inferebant, ob quæ debitum fuit Monachos ab Episcoporum iurisdictione eximere, maximè cùm Episcopi, illorumque officiales Monachorum leges & mores ignorent; in quorum obseruatione Religionis neruus consistit.

EXORCISMVS.

SOlent aliquando arreptitij, & à diabolo oppressi ad Religiosos adduci pro remedio quærendo, olim audiui nullum clericum tales posse exorcisare nisi esset deputatus ab Episcopo, & ab eo licentiam impetraret. Nunc dico Religiosos posse huiusmodi arreptitiis impendere tales exorcismos absque licentia Episcopi. Nam de iure communi illi non prohibentur. Si autem Episcopi in sua Diœcesi id prohibeant fieri absque expressa illorum licentia, talis constitutio solos clericos ligat, non verò Religiosos exemptos, qui aliàs iure communi non prohibentur, & ex ordine Ecclesiastico exorcistæ, & Sacerdotes id facere permittuntur. Tenet hoc expresse Sanchez 2. *Decalog. cap.* 42. *num.* 18. dicens hanc adiurationem solemnem competere solis Ministris promotis ad Ordinem exorcistarum. Fortè tamen id sibi reseruarunt Episcopi quo ad suos clericos, vt scirent quibus id foret committendum, piis scilicet, ac prudentibus

dentibus propter multam prudentiam, imò, & scientiam in tali officio requisitam. Consulo verò Religiosos id facturos, vt cautè videant pertinentia ad tale officium, de quo aliquid Sanchez *citato loco*, & alij. Et prætereà illud faciant per Cæremoniale Romanum quo vtuntur Parochi in suis Diœcesibus Scio namque in lib. qui dicitur *Malleus maleficarum post medium*; *à fol.* 130. contineri septem modos exorcismorum, qui valde prolixi, & diffusi sunt, & nescio an sint conformes Romano Cæremoniali. Scio item in *eodem lib. infrà fol.* 378. contineri tractatum primum de exorcismis, qui omnino indignus est qui legatur; aliqua namque continet falsa, & indecentia, quæ ego iam detuli ad tribunal sancti Officij.

FALSARIVS.

POterit hoc delictum aliquando in aliqua Religione committi, & in ordine Minorum est casus reseruatus circa litteras Prælatorum. Igitur pro cautela, & punitione criminis, aduerto Clementem VIII. in suo decreto de casibus reseruatis permisisse Religionibus, vt hoc delictum possent reseruare. Sed solùm in reseruatione dicebat, fore reseruandam falsificationem manus, & sigilli officialium Conuentus. Ego olim in paruo libello, hunc casum aliis explicaui: & quia libellus ille antiquitate extinctus est, & rogatus sum, vt iterum prælo daretur, quod recusaui: dicta ibi recolo breuiter in summam in gratiam illorum Ordinum qui talem casum reseruarunt, vel reseruauerint.

1 Dixi ergo ibi per manus falsificationem intelligi subscriptionem. (Lusitane, *o sinal ou firma*) sigilli falsificatio, clara est. Dixi secundò, per manum officialis non intelligi solùm subscriptionem ad finem scripturæ, sed etiam falsificationem aliquam intra ipsam scripturam quæ reddat falsum sensum litteralem.

Nam

Nam etiam scriptura ipsa, est manus officialium Conuentus, probaui ibi efficaciter, ex Suarez *tom. 5. de Censur. disput 21. sess. 2. num.* 44. Secus si aliquam litteram paruam deletam, vel in scriptura, vel in subscriptione emendaret, que sensum non mutaret, tunc enim falsarius non esset.

2 Circa sigillum dixi; non solum falsificare sigillum, eum qui denuò falsum sigillum affigeret: sed etiam illum qui verum sigillum in ali[illegible] litteris veris contentum, his falsis litteris appone[illegible]t pro sua falsitate firmanda: Hoc enim verè, est falsificare sigillum.

3 Dixi ibi per officiales Conuentus intelligi Prælatum localem, vt Guardianum, vel similem vicarium præsidentem, sacristam, procuratorem, & omnes alios officiales Conuentus deputatos per Prælatum alicui officio particulari. Non verò intelligi Prouincialem, vel Generalem Ordinis, quia hi non sunt officiales Conuentus, sed prouinciæ, vel familiæ totius Ordinis: & lex pœnalis restringenda est ad propriam verborum significationem. At dixi quoad Minoritas me credere Syndicum Fratrum esse officialem Conuentus, & proinde Religiosum falsificantem eius litteram, vel sigillum, incurrere casus istius reseruationem. Dixi pariter non incurrere istum casum illum, Religiosum qui in hoc Conuentu degens falsificauit litteram, vel sigillum alicuius officialis alterius Conuentus, in quo non existit de facto, neque degit: quia talis propriè non falsificat manum, vel sigillum Conuentus: id est, sui Conuentus, in quo scilicet existat, & viuit. Hæc est Sum. ibi dictorum.

4 Falsificantes litteras Papæ incurrunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ, *in excommun.* 7. At explicat *ibi* Nauarr. *in Sum. cap. 27. num. 26.* istam excommunicationem Bullæ Cœnæ non incurrere falsificantes litteras alicuius Episcopi, vel Nuncij Apostolici: horum enim litteræ non dicuntur litteræ Apostolicæ, sed solæ litteræ Papæ. Neque item hanc incurrunt iuxta Nauar. *ibi*, qui falsificant supplicationes signatas à Papa, quas vocant signaturas: neque illi qui subreptitiè, vel obreptitiè

ptitiè impetrant litteras Apostolicas, vel illis vtuntur: hi enim re vera non falsificant, cùm in rigore illæ litteræ subreptitiæ sint veræ litteræ Papæ: licèt Papa fuerit deceptus in informatione, denique addit *ibi* Nauarr. quod iam diximus, correctionem vnius, vel alterius litteræ per quam sensus non mutatur, non puniri per illam excommunicationem Bullæ Cœnæ. Vide *cap. licet ab regimen. de crimine falsi*, vbi Papa Innocent. III. ponit septem modos quibus litteræ Apostolicæ possint falsificari: quos omitto breuitatis gratia.

5 Quamuis autem in prædicta Bulla Cœnæ non excommunicentur falsarij litterarum Episcopi, vel Nuntij Apostolici, tamen ad cognoscendam talis delicti grauitatem duo noto ex Rodriguez *tom.* 2. *q.* 41. *art.* 1. ait enim ibi primò crimen falsarij reputari inter capitalia: secundò ait iuxta nocamentum datum à falsario, illi applicandum esse pœnam ratione delicti: quamuis autem ibi solùm agat de solicitande testem ad falsum testimonium dicendum, ambo tamen proximè dicta possunt applicari ad falsarium scripturarum, vt scilicet, pro qualitate delicti, & personæ cuius litteras falsificaui, recipiat maiorem, vel minorem pœnam facit quod decernunt Ordinationes Regni Portugalliæ *lib* 5. *tit.* 52. vbi punitur pœna capitis qui per se, vel per alium falsificauerit manum vel sigillum Regis. Qui verò falsificauerit sigillum alicuius iudicis inferioris relegatur ad Africam per decem annnos exilij: & omnia illius bona in fiscum Regium indiguntur.

6 Per statuta generalia Minorum in Capitulo generali Tolletano, falsificantes sigillum, vel litteras Prælatorum carceri mancipantur ad arbitrium Prælati pro qualitate delicti. Si verò litteræ falsificatæ fuerunt R. R. Generalis, vel Comissarij Generalis à carcere liberari non poterunt absque expressa licentia dictorum R. R. Prælatorum generalium. Vide *ibi in tit. de falsariisi*

7 Additionator ad Iulium Clarum *in* § *falsam. numer.* 156. dicit ex Castrensis Afflict. Cæph. & Gabriel, quos citat, vt aliquis puniatur pœna ordinaria falsarij, tria requiri copulatiuè. Primum, mutatio verita

ritatis. Secundum, quod adsit dolus. Et tertiò, quod mutatio veritatis nocuerit, vel nocere potuerit, vel possit.

8 Quæris an pœnæ falsariorum incurrantur à falsificante quascunque litteras, & sigillum superiorum: ver.gr. epistolas particulares missiuas quas dirigunt, vt particulares personæ sunt? Pater Sosa *in explicatione Bullæ Cœnæ in expositione sexti capitis ad litteram n.* 6. citat Vgolinum, & transit cum illo dicente, falsificantes litteras particulares Papæ obsignatas, & missiuas non incurrere censuram illam Bullæ Cœnæ, sed solùm falsificantes litteras patentes, & apertas quas mittit Papa ex officio. Ego circa Religiosos hoc non consulerem: nam etiam litteræ particulares obsignatæ mittuntur à Prælatis ex officio pro multis nogotiis expediendis: & in rigore sunt veræ litteræ Superiorum: Et lex ista non distinguit de litteris particularibus, vel communibus. Adde quod prædicti Religiosi litteras particulares Prælatorum particulares & obsignatas, falsificantes, committunt aliud peccatum reseruatum, vel permissum reseruari à Clemente VIII. *in suo Decreto casuum reseruatorum casu* 11. contra retardantes litteras Prælatorum ad inferiores: vel illas aperientes: siue prædictæ litteræ sint inferiorum ad suos Prælatos, Quod quomodo intelligi debeat explicaui etiam *citato libello de casibus reseruatis casu.* 11.

9 Pro Ordine verò Minorum falsificatio sigilli, vel litterarum Superiorum, reseruatur cum maiori rigore: Non solùm enim reseruatur falsificatio in litteris Superiorum Ordinis, verùm etiam cuiusuis alterius personæ in dignitate constitutæ, etiam extra Ordinem, pro quo aduerte ex Syluestro *verbo dignitas.* tria hæc inter se valde differre, videlicet dignitatem, personatum, & officium. Dignitas est administratio rerum cum iurisdictione in foro contentioso: vt Guardianus, Prior, Prouincialis, & Superiores: hi enim omnes, & administrant res, & habent iurisdictionem in foro externo. Officium significat administrationem, aliquarum rerum, sed sine

iurisdictione, vt sacrista, procurator Conuentus, & similes: administrant enim res aliquas, sed non habent iurisdictionem. Personatus est illorum, qui neque habent administrationem rerum, neque iurisdictionem, sed habent digniorem locum præ aliis in Choro, vel in Capitulo, vt in Ecclesiis Cathedralibus fieri consueuit. Itaque, dignitas habet administrationem & iurisdictionem simul Officium habet solam administrationem: personatus neutrum habet, sed solam honoris præeminentiam.

10 Reseruatur ergo sola falsificatio litterarum, earum personarum Ordinis quæ habent dignitatem Ecclesiasticam, quales sunt Prælati locales & omnes Superiores, & ex consequenti reseruatur falsificatio literarum cuiuscunque Prælati alterius Ordinis, & præterea cuiuscunque Episcopi, & aliorum Prælatorum Ecclesiasticorum habentium dignitatem Ecclesiasticam. Nam verba casus generalia sunt ibi: Aut alterius personæ in dignitate constitutæ. In quo differt ista reseruatio à reseruatione Clementis VIII Nam ista solùm loquitur de officialibus Conuentus vbi habitat Religiosus: At reseruatio Minoritarum latiùs extenditur; vt vidimus.

ADDITIO AD ADDITIONEM.

SI quis apud se habeat litteras falsatas, non tamen vsus fuit scienter illis litteris falsis, non punitur pœna falsarij: habetur expresse *cap. inter dilectos. de excess. Prælatorum.* Inde etiam collige quòd si quis vsus fuit litteris falsis ignorans, & suam ignorantiam per coniecturas, vel per iuramentum probauerit, in foro Ecclesiæ non punietur pœna falsi. Nam Papa *citato cap.* ponit verbum *scienter*: quapropter à contrario sensu, si vsus est illis ignoranter, bona fides & ignorantia probari poterit ex qualitate personæ, coniectatis, iuramento, & similibus.

FAMA

FAMA.

SAYRO *lib.* 11. *clauis Regia cap.* 7. *num.* 15. ait peccare mortaliter Monachum, vel Monialem, qui infamati iniustè ab aliquo remittunt iniuriam factam suæ famæ læsæ. Dat rationem, quia sua fama bona, non est sua præcipuè, sed est etiam Conuentus: quemadmodum eius infamia est etiam infamia Conuentus. Hoc ego solùm damnarem in casu litigioso & publico, quando resultauit magna Ordinis infamia iniustè: tunc enim Monachus, vel Monialis non possunt remittere iniuriam, vt *ibi* tradit Sayro. Si verò remittant absque licentia Prælati, peccabit saltem venialiter: & condonatio non valebit, quia pars præcipuè læsa non condonauit videlicet Religio: quod adeò verum est, vt si Prælatus Ordinis condonaret, absque consensu Religiosi, condonatio valeret: vt tenet Nau. *lib.* 2. *de rest. cap.* 4 *part.* 3. *dubio* 7. *num.* 392.

FAMVLI, SEV FAMILIAres Fratrum,

1 POssunt Regulares suis famulis intra Conuentum degentibus omnia ministrare sacramenta etiam in articulo mortis, & illos in sua Ecclesia sepelire, etiam si dum viuerent ibi sepulturam non elegerint. Clemen. IV. in Compend. verb. *Famuli*, & Iul. II: apud Rodrig. *tom.* 2. *q.* 77. *art.* 1. *&* 2,

2 Hi famuli, & famulæ etiam Monialium Sanctæ Claræ habent Indulgentiam plenariam semel in vita, & in morte. Monumenta Ordin. *secunda impressio. fol.* 66. *concession.* 96.

3 Tempore interdicti possunt famuli Fratrum admitti ad diuina, & ibi recipere sacramenta, & sepultu-

iam Ecclesiasticam. Compend. Minor.ver. *Interdictum*
3 §. 1. *&* 6. Et hic etiam includitur Syndicus Minorum. Compend. verb. *Syndicus*, §. 2.

4 Famuli Regularium dum sunt in seruitio Fratrum non possunt excommunicari, vel interdici ab Episcopo. Compend. verb. *Famuli* §. 11. & Henriq. *tom.* 1. *lib.* 7. *de Indulg. cap.* 25. *num.* 7. *littera L.*

5 Nicolaus V. concessit Patribus Sancti Hieronym. in Hispan. vt quando sunt absentes à Monasterio, possint ibi audire confessiones suorum familiarium, & seruitorum. In Compend. illorum, verb. *Absentes à Monasterio*, §. 4. & verb *Absolutio quoad familiare*, §. 9. dicitur quod etiam ibidem absentes possunt illos absoluere à casibus Episcopalibus. In Compend. Minorum, verbo *Familiares.* §. 11. habetur priuilegium concessum militibus Sanct. Ioannis, vt familiares illorum dum fuerint in illorum seruitio, non possint excommunicari, vel interdicto supponi sine speciali mandato Papæ. Sed tamen hoc priuilegium famulis non proderit quando priuilegia Fratrum fuerint ibi derogata. Vide Trid. *sess.* 14. *cap.* 4. *&* 5.

FESTI DIES.

Vide infrà verbo *Laborare.*

1 Festa particularia indicta ab Episcopo tenentur seruare Regulares abstinendo à seruilibus & Missam audiendo. Tridentin. *sess.* 25. *c.* 12. *de Regul.* In his tamen diebus non tenentur dicere Horas Canonicas secundùm ritum Clericorum, neque Missas: sed iuxta suam Regulam, & Constitutiones. Sic declaratum est à Congregat. Cardinal. Romæ, pro vt citat Rodriguez in suo Bullario sub Clement. VIII. 1199.

2 Dies festos à solo Magistratu sæculari præceptos non tenentur Regulares obseruare abstinendo à seruilibus, & Missam audiendo: quoniam Magistratus sæcularis,

laris, non habet iurisdictionem in Regulares. Azor. 2. *parte Sum. lib.1.cap.26. quæst.5.*

3 Si contingat dies festos iniunctos ab Episcopo, habere vigiliam ieiunij, vel per constitutionem Episcopalem tantùm: aliqui Doctores dicunt teneri Regulares ad illud ieiunium ex consuetudine Diœcesis. At Suarez *tomo de Legibus,lib.4.cap.20.num.9. &* 10. sentit in conscientia non teneri, nisi fortè ratione scandali, & nisi in vsu, & consuetudine,illud Regulares acceptauerint:citat Paludan. & Antoninum. Rodriguez verò *in Addition.ad Summ.Moral.t.4.c.110.n.4.*ait teneri Religiosos,etiam in suo Conuentu ieiunare illa ieiunia quę per cõsuetudinem generalem ieiunantur à sæcularibus in illa Prouincia, vel loco. Vbi Rodriguez non discedit à Suarez,ait enim non teneri Regulares ad ieiunia præcepta ab Episcopo:sed facit differentiam inter præcepta solùm ab Episcopo, & inter introducta per consuetudinem generalem illius Prouinciæ.

ADDITIO.

1 SI aliquis dies festus secum habeat annexam aliquam indulgentiam lucrandam tali die, & contingat quod de tali die festo non sit recitandum Officium Diuinum hoc die, sed in alium idem sit transferendum Officium Diuinum, tunc indulgentia non est transferenda, sed lucranda est in eodem die, licèt festum quoad Diuinum Officium transferatur. Ita Azor. *tomo 2. libro 1. capitulo vltimo, quæstione* 8. Sit exemplum pro Minoritis. Festum Diui Bernardini habet sibi annexam Indulgentiam plenariam in Ecclesiis Minorum ex Bulla Sixti V. Contingit sæpe festum Diui Bernardini occurrere infrà octauam Spiritus sancti in qua non recitatur Officium sancti Bernardini, sed transfertur post octauam: Tunc Indulgentia lucranda est ipso die festi, & non est transferenda ab illo die. Et confirmatur à simili

nam quando aliquis dies festus præcepto Ecclesiæ obseruandus cum cessatione à seruilibus, incidit in diem in quo Ecclesia de tali festo non recitat Diuinum Officium, vt quando festum Annuntiationis Beatæ Mariæ venit in Dominica aliqua Quadragesimæ, tunc obseruatio talis festi quoad cessationem ab operibus seruilibus non transfertur in diem in quem transfertur recitatio Diuini Officij; & idem dicendum est de translatione Indulgentiæ annexæ alicui festo.

2 Pro scrupulosis laborantibus in die festo tenet Suarez *tom.1. de Relig. libro 2. cap. 31. numer. 2.* non esse peccatū mortale, sed solùm veniale vacare operibus seruilibus per vnam horam integram: quia respectu 24. horarum, quas dies integer continet, vna solùm hora est pars modica, seu parua. Idem tenet Sanchez 1. *Decalog. capit. 4. num.* 18. Aduertit tamen Sanchez *citato capit. numer.* 12. quod si quis in die festo diuersis vicibus vacet seruilibus, ita vt in qualibet vice separata sit parua temporis mora, ac proinde parua materia: ac singulæ vices, & interualla simul iuncta efficiant plusquam vnam horam, tunc dicitur violare festum propter operationem seruilium, & proinde peccare mortaliter. Ego do exemplum à simili: nam furta modica multa sigillatim per se sumpta non sunt mortalia, at simul sumpta faciunt quantitatem notabilem, ac proinde mortalem si fiant omnia respectu vnius tantùm personæ. Quod facilè applicabis proposito intento de multis operationibus modicis seruilibus factis in eodem die. Dico in eodem die, quia ibi aduertit Sanchez, si quis in diebus distinctis festiuis operetur, seruiliter modico interuallo singulis diebus tantùm semel singulis diebus, illæ singulæ vices distinctæ non efficient quantitatem mortalem, quia non fiunt respectu eiusdem diei festi, sed diuersorum, & non coniunguntur moraliter, posset vtcumque persisti in exemplo modicorum futurorum diuersorum, quæ si non fiant respectu eiusdem personæ, sed diuersarum, non faciunt peccatum mortale, quia nulli ex illis infertur damnum notabile.

3 Quia

5 Quia verò festi obseruatio duo includit, & Missam audire, & vacare à similibus, non omittam casum particularem positum à Sanchez *libr. 2. de Matrimonio disputatio.* 18. *à numero* 21. Vbi sic ait: Non peccare mortaliter illum qui in die festo oppidi in quo existit, exit; & vadit ad oppidum in quo tale festum non obligat, & vadit cum animo ibi laborandi, probat, quia præceptum festi non prohibet exitum ab isto loco in quo est festum : & postquam peruenit ad aliud oppidum vbi festum non obligat, poterit licitè laborare. Sed maius dubium est, an talis exiens in tali die festo sui oppidi teneatur priùs audire Missam, quàm exeat, ad quam in suo oppido tali die tenetur? Aliqui dicunt teneri, & probant, quia obligatus ad Missam in die festo, & præuidens hora decima, vel vndecima se fore impeditum ad illam audiendam, tenetur ex præcepto illam anticipare in tempore præcedente. At ipse Sanchez *ibidem* ait, non carere magna probabilitate, & teneri ab aliquibus recentioribus, quod taliter exiens non tenetur audire Missam in suo oppido, si peruenturus est ad oppidum aliud tempore breui; quo adhuc Missæ solent celebrari, verbi gratia, ante meridiem. Nam in proprio oppido vnde exit, poterat differre auditionem Missæ vsque ad aliud tempus, quando verò peruenit ad alium locum iam deobligatur ab illo præcepto illam audiendi. Neque obstat ratio in oppositum adducta, nam intelligitur dummodo maneret in eodem oppido vsque ad tempus in quo illud præceptum obligat : Secus si exit, & tempore quo non obligatur ad Missam, peruenit ad aliud oppidum vbi iam non obligatur : Et clarius dic quòd impedimentum superueniens non tollit obligationem audiendi Missam, sed excusat omissionem si omittatur ob tale inpedimentum, vnde nihil mirum si præuenire tunc teneatur : cùm verò ante meridiem eo peruenturus est in quo id festum non seruatur, non obligat præceptum dum peruenit: Nec ibi dicitur superuenire impedimentum, sed non adesse præceptum.

4 Festa non solùm indicta ab Ecclesia communi, vel particulari Episcopo, sed etiam seruato voto alicuius populi in communi tenentur obseruare etiam Religiosi illius oppidi, eò quòd facta sunt ob bonum commune oppidi, cuius Religiosi sunt vicini, & cuius populi bona participant. Sanchez 4. *Decalog. num.* 21. & hoc est quod in simili materia dicit Rodriguez *Addition. ad Sum. tomo* 4. *capit.* 11. *numero* 4. teneri Religiosos ieiunare ieiunia illorum oppidorum in quibus viuunt, quæ populus ille ieiunat ob consuetudinem, quia sunt membra talis populi, eiúsque bona participant. Vnde Sanchez *citato loco* attentis dictis antea *numero* 16. asserit Religiosos teneri sub mortali etiam ieiunare eos dies ieiunij quod vouit populus voto communi pro aliqua necessitate militat enim eadem ratio, atque in festo seruando Neque hoc militat contra id quod diximus *in prima editione hoc eodem verbo numer.* 3 ex opinione Suarez, & aliorum, non teneri Religiosos ad ieiunium indictum à solo Episcopo, concurrentibus circunstantiis ibi dictis: Non, inquam, obstat: nam diuersum quid est ieiunium indici à solo Episcopo, vel induci per votum commune populi, vel per consuetudinem antiquam quæ habet vim legis quasi naturalis.

5 Festum Patris nostri Francisci iussit Sixtus IV. sub præcepto, & obseruantia ab omnibus Christi fidelibus, seruari cessando ab opere seruili. Habetur Bulla in Bullario Rodriguez *fol.* 317. *&* 318. quæ verba clarè sonant præceptum peccati mortalis. Hoc autem volui citare, vt videas quantum valeat mutare vetustas temporis, quæ etiam Bullis Pontificiis suo modo nocet, vt non obseruentur. Maior tamen gloria eidem Patri Seraphico accidentalis videtur accrescere, vt cuncti ferè fideles suum festum obseruent cessando à seruilibus, moti deuotione, ac pietate, quam præcepti vinculo astricti.

GENE

GENERALIS ORDINIS.

Vide infrà verb. *Prouincia, num.* 2. & verb. *Prælatus*, & verb. *Eiicere ab Ordine.*

1 GEneralis mortuo non expirant inferiores Prælati, quia sunt ordinarij. Expirant tamen Visitatores, quia sunt delegati. Rodriguez *tomo* 1. *quæstion.* 9. *articul.* 1. hoc intellige de Visitatoribus re infecta: id est, quando nondum visitationem incœperant: si enim iam incœperunt, poterunt finire: si verò non incœperunt, non poterunt inchoare. Si verò iam finierunt visitationem, debent subsistere, maximè in Ordine Franciscano, vbi per statutum generale finita visitatione si Capitulum dilatetur, tenentur se recipere ad suas Prouincias. Tenet etiam supradictum de cessatione visitatorum mortuo Generali, Aldrete *lib.* 1. *de Disciplin. Religiosa, cap.* 3. *num.* 10. *& sequentib.*

2 Solus Generalis potest relinquere aliquod Monasterium inutile Fratribus, id tamen faciet coram, vel in manibus Ordinarij. Hoc autem non potest facere Capitulum Prouinciale, vel Prouincialis absque licentia Generalis. Rodr. *tom.* 1. *q.* 23. *art.* 6.

3 Non potest Generalis eximere aliquem Fratrem ne sit subditus sui Prouincialis, vel sui Guardiani, vel similis Prælati localis, esset enim fere contradictio moralis, vel saltem confusio, & causa litium, & præter ius totum. Miranda *tom.* 2 *q.* 7. *art.* 6. Idem dic de Prouinciali circa eximendum subditum à Guardiani obedientia.

4 Generalis Minister Minorum, non potest dispensare in statutis Ordinis quando illa sunt contenta in iure Canonico, vel ab illo euidenter collecta: tunc enim dispensaret in lege Papæ. Si verò id faciat in aliis statutis debet id facere cum consilio discretorum alicuius Prouinciæ, & per scriptum aliàs factum non tenet.

Sic Statuta Tolletana, *tit. de Dispensatione*. Quod verò Capitulum Generale possit arctare in hoc Generalem, tenet Miranda *tomo* 2. *q*. 10. *art*. 3. citans Cordubam dicentem, quod Regula Pat. nost. Francisci maiorem iurisdictionem dat Capitulo Generali, quàm Ministro Generali: nam iuxta Regulam, Capitulum Generale potest priuare officio Generalem, si non fuerit sufficiens ad vtilitatem Fratrum. Iuuat multum quod dicit Suar. *tom. de Legibus*, *lib*. 6. *c*. 15. *n*. 7. nempe Archiepiscopum ligari legibus Concilij Prouincialis, neque in illis posse dispensare, nisi quatenus sibi permissum est: & dispensare in illis esse dispensare in lege Superioris. Quod seruit ad prædictum intentum, pro quo vide pulchram rationem apud Sanchez *lib*. 8. *de Matrim. disput*. 17. *à n* 33. *& sequentib*. per quam efficaciter id probatur de Generali cum Capitulo.

5 Potest Generalis in Capitulo Generali cum maiori parte Capituli declarare vtrum conueniat vti aliqua concessione Papali, aut oraculo viuæ vocis concesso: & tali declarationi stare debet tota Religio Compend. Minorum, verbo *Generalis*, §. 14.

6 Potest Generalis interpretari omnia dubia occurrentia in Ordine, Regula, statutis, moribus, & omnibus aliis vt pote in priuilegiis. citat Ioan. à Cruce, *in epitom. lib* 2. *cap*. 2. *dubio* 2. *conclus*. 1. concessum à Clement. VII. Terriariis.

7 Generalis Ordinis eo ipso quòd electus est, & electioni consentit, manet confirmatus cum plena administratione Concessam Ordini Sanct. Augustin. Eremetic. Et Paulus III. concessit Generali Societatis. Compend. verbo *Generalis*, §. 1.

ADDITIO.

1 Rodriguez *tom*. 1. *Sum cap*. 29 *concl*. 5. tenet non posse Generalem mutare vnum Prouincialem de vna Prouincia, vt sit Prouincialis in alia Prouinciæ neque

neque transferre vnum Guardianum de vno Conuentu, vt sit Guardianus in alio. Hoc non probat textu proprio, sed à simili per textum *cap. 1. & 2. de translatione Episcoporum*, vbi dicitur solùm Papam posse transferre vnum Episcopum de vna Diœcesi ad aliam: quod Doctores applicant ad Abbates habentes iurisdictionem quasi Episcopalem: & ipse Rodriguez applicat ad translationem Prouincialium, & Guardianorum. Quod si verum est intellige postquam Guardianus est confirmatus à Superiore. Nam in diffinitorio antequam Guardiani confirmentur, & publicentur, electus pro vno Conuentu transfertur ibi pro alio à Præside cum Diffinitorio, antequam confirmentur, & publicentur. At post publicationem, & confirmationem non erit licita illa permutatio inter duos Guardianos, iuxta dictum Rodriguez, quamuis vterque Guardianus consentiat. Quod intelligo si fiat extra Capitulum, vel Congregationem intermediam. Nam in dicto Capitulo, vel congregatione possunt, & solent permutari.

GVARDIANVS.

Vide infrà verbo *Prælatus num. 2.* & suprà verb. *Abbas per totum.*

1 GVardianus est verus Prælatus: vnde quando in Regula, & declarationibus Pontificum suprà illam, vel in statutis Generalibus, vel in priuilegiis nominantur indistinctè Prælati, etiam intelligitur Guardianus: Cordùba sequitur Compend. verb. *Guardianus ad §. 1.*

2 Omnia concessa Prioribus Sancti Dominici Conuentualibus, intelliguntur etiam concessa Guardianis Minorum Iulius II. concessit in Compend. Minorum verb. *Guardianus. §. 4.* & Collector *ibidem*, ait quòd iurisdictio Prioris erga suos Conuentuales æquiparatur

paratur iurisdictioni Prouincialium, quod intellige in foro interiori.

3 Guardiano mortuo expirat præses ille, qui à solo Guardiano factus fuerat: habebat enim iurisdictionem delegatam à solo Guardiano. Si verò Vicarius illius fuerat factus à Prouinciali, ac Diffinitoribus in Capitulo, non expirauit eius iurisdictio mortuo Guardiano, quia habet iurisdictionem à Capitulo. Et sic olim fiebat in Ordine Franciscano, & fit in multis Prouinciis. Et Vicarij sic creati possent in absentia Guardiani facere omnia illa, quæ Guardiani possunt, saltem in foro conscientiæ, si illis per consuetudinem, vel statutum particulare non fuerint restricta. Scio tamen in aliqua Prouincia Minorum, hodie non fieri Vicarium à Capitulo, neque Diffinitoribus: sed designari à Guardiano tantùm, ab ipsoque postulari à Prouinciali, & ab ipso Prouinciali confirmari. Et hunc credo non expirare morte Guardiani, non enim habet iurisdictionem à Guardiano, sed à Prouinciali: postulatio enim Guardiani non dat iurisdictionem, sed Prouincialis approbatio, & confirmatio. Et proinde hic potest in absentia Guardiani, & per mortem illius omnia quæ possunt legitimi Vicarij, proximè si accedat consuetudo antiqua, vel sufficiens. Et consonat quod ait Rodriguez *tomo* 3. *quæstione* 76 *articul.* 3. *in fine*: vbi ait quòd si Vicarius positus est à solo Guardiano, poterit illum amouere Guardianus: si verò positus est à Superiori, non poterit illum amouere; & sic Vicarius manet tanquam positus à Superiori, nec proinde expirabit morte Guardiani, quia est delegatus Prouincialis.

ADDITIO.

1 Vide proximè dictum ver. *An Guardianus possit transferri de vno Conuentu ad alium.* & in hoc verb. *num.* 5.

Guardianus in partibus citramontanis (id est, Alpibus

pibus versus Hispaniam) non potest vltra triennium manere in officio ; & Prælatus permittens, & Guardianus vltra durans, & subditi obedientes excommunicantur, ipso facto & priuantur officiis. Habetur in Bulla propria Pauli I V. pro officiis Ordinis Minorum in Bullario Rodriguez *fol.* 853. *& seqq. post medium Bullæ.* Et ex tenore verborum, ibi ; *In eodem loco non remanebunt* : videtur colligi, quòd neque finito triennio, poterunt Guardiani ibi esse Præsidentes cum potestate Guardiani, vt sint supremi Prælati talis Conuentus. Hoc, inquam, sonant citata verba, & multo magis colligitur ex procœmio ipsius Bullæ :(nam procœmium legis, vel Bullæ, est mens illius, & ad illud sunt aptanda sequentia verba legis, vt *num.* 5. *sequenti* dicetur.) At dicta Bulla in procœmio dicit se velle obuiare ambitiosæ cupiditati, ortæ ex continuatione officiorum in Religione diabolo instigante. Quo posito contradicitur clarè tali intento, & expresè menti Papæ, si quis finito triennio, in Guardianatu, per aliud triennium fiat præses in eodem Conuentu cum regimine independente Conuentus. Adde quòd sic pateret causa fraudis, & doli, & penè daretur lex frustratoria ; quod non est admittendum. Neque ego contra hoc video quid possit opponi, neque per aliquam Bullam esse reuocatum, vel concessum, quoad reelectionem, inquam, eiusdem in præsidentem absolutum eiusdem Conuentus : clarè enim repugnat cum dicta Bulla. Et hoc ipsum in terminis expresè decernunt statuta generalia Romæ, anno 1612. *tit. de Prælatis.* Et Segouiensia, *tit. de Guardianis*, §. *Guardiani omnes.*

3 Neque proximè dicto obstat quod post illam Bullam ex Sixt. V. Clem. V I I I. & aliis concessum est, vt triennium Guardiani intelligatur de Capitulo in Capitulum, licèt Capitulum aliquando dilatetur per aliquos menses vltra triennium, (vt posse fieri docet praxis, & Rodr. 1 *tom qq. Reg. q.* 16. *art.* 2.) hoc, inquam, non obstat, quia durare Guardianum duos, vel tres menses post triennium iuxta praxim & prædictas declarationes, non permittit vt transacto triennio, vel celebra-

ro Capitulo maneat idem qui fuit Guardianus, per alios tres annos sub titulo Præsidentis absoluti contra claram, & expressam mentem prædictæ Bullæ. Quòd verò verba legis non sint interpretanda contra mentem claram ipsius legis, tenet Nauarr.*lib. 5. Consil. tit. vt lite pendente, consil. 1. num. 4.* Et quod ex procemio legis colligatur mens legislatoris, & intellectus totius decreti tenet expressè, & efficaciter in simili materia. Sanchez *lib. 2. de Matrimon. disp. 37. num. 3.* citans Tiraq. Alex. de Neuo, Hypol. Paz, Molin. Bursat. Gutierr. Iam verò suprà dixi quod sit procemium prædictæ Bullæ.

4 Neque contra prædicta obstat statutum generale Victoriæ, anno 1596. quo dicitur, vt si Guardianus continuare debeat suum officium, si in eodem Conuentu, non verò in alio Conuentu maiori, vel minori. Non obstat, quia illa verba: *si debeat vlterius continuare officium.* non illi concedunt vt possit continuare officium nomine Præsidentis, neque id concedere possunt contra Bullam prædictam: sed volunt tantùm vt si intra triennatum debeat continuare in Capitulo, vel congregatione, id fiat in eodem Conuentu: quòd si tale statutum Ordinis per contrarium vsum non obseruatur de mutatione Guardiani durante triennio ad alium Conuentum, talis vsus contrarius illi statuto non potest derogare prædictæ Bullæ Pontificiæ, maximè cum statuta generalia Metinensia, anno 1560. iubent vt prædicta Bulla Pauli IV. seruetur sub his verbis: Vt Guardiani, finito triennio, non possint continuari in eodem Conuentu, de mandato D. Pauli IV. in alio verò Conuentu non poterit quis esse Præsidens finito triennio Guardiani iuxta citatum statutum Romanum: Guardianus verò in alio Conuentu, finito triennio, esse non poterit sub titulo Guardiani, iuxta prædicta statuta generalia Victoriæ. Ex his omnibus volo solùm colligere, quòd licèt Prælati supremi Ordinis possint dispensare in prædicto statuto generali Romano de non continuando triennio Guardiani in eodem Conuentu, etiam sub titulo Præsidentis, vel in alio: at non possunt dispensare in prædicta Bulla Pauli IV. nisi ad

id

id specialem habeant facultatem, vt quis in eodem Conuentu post Guardiani officium per triennium postea sit Præsidens absolutè. Dixi *Præsidens absolutè*, quia Vicarius domus vel Præsidens sub Guardiano in eodem Conuentu esse non prohibetur per illam Bullam in eodem Conuentu.

5 Propter id quod dixi suprà, verb. *Generalis* vnum Guardianum post confirmationem non posse transferri de vno loco ad alium: noto quòd Rodrig. *tom. 2. qq. Regul. q. 53. art. 6.* probat Guardianum eo ipso quod electus est, liberè posse suum officium exercere ante confirmationem sibi datam. Probat id solùm ex priuilegio concesso Patribus D. Hieronymi per Benedictum XIII. quo illis concedit, vt ibi primùm fuerint electi in Priores, possint liberè administrare officium Prioris in suo Conuentu, pro quo sunt electi, idque ante confirmationem dicti officij. Et in fine prædictæ concessionis Papalis, ait Papa: *dummodo infrà tempus legitimum, confirmatio electionis huiusmodi fiat.* Quæ verba videntur sibi contraria, & ad intentum Rodriguez non facere. At sic declaranda sunt. Nam electio Priorum Conuentualium sancti Hieronymi, (idem est in aliis Ordinibus aliquibus) electio Prioris fit à Conuentu, absente vt plurimum Prælato confirmatore, & post electionem factam procuratur electionis confirmatio à Prælato absente: tunc ne Conuentus detrimentum patiatur ob vacationem Prælati, conceditur sic electo vt exerceat officium Prioris quandiu Prælatus confirmaturus admonetur de electione: ei tamen incumbit statuto tempore procurare confirmationem. At Guardiani in Ordine Minorum numquam eliguntur absente confirmatore, sed iuxta illorum statuta quomodocumque eligatur Guardianus, semper adest confirmator electionis. Ac proinde si quando in diffinitorio est iam electus aliquis Guardianus, id fortè sciat illis duobus diebus antequam electio publicetur, & confirmetur, non poterit hic allegare se esse electum; neque posse reuocari suam electionem illo biduo; etenim nondum con-

firmatus

firmatus est, & electionis confirmatio est necessaria de iure Canonico. Quapropter sic electus in illo biduo poterit reuocari, & non poterit se ingerere officio ante confirmationem: sicut Prior sancti Hieronymi, quia est diuersa ratio in electionis confirmatione petenda ab absente. Et illa concessio solùm probat, quòd si ob aliquam causam Prælatus superior in Minoritis iuberet fieri Guardianum alicuius Conuentus modo quo fit apud Patres D. Hieronymi, non præsente confirmatore Guardiani electi: si tunc talis Guardiani electio publicaretur, posset taliter electus exercere prædictum officium Guardiani antequam Generalis, vel Prælatus absens confirmationem mittat. Vnde colliges dictum Rodrig. *ibidem*, quòd Guardianus ipso facto quod est electus, est confirmatus, eget suprà posita explicatione.

6 Vide omnia suprà dicta, verbo *Abbas, Prior. &c.* quia omnia ibi dicta pertinent etiam ad Guardianum.

HABITVS.

Vide verbo *Sepelire.*

1 IN Compend. Minorum verb. *Habit.* §. 3. 4. & 5. habentur priuilegia ne mulieres, vel homines sæculares portent habitum Sanctæ Claræ, vel Fratrũ Minorum: & quòd Episcopi super hoc requisiti à Minoritis cogãt sub censuris vt habitum sic portantes illũ deponãt.

2 *Ibidem* §. 8. prohibetur Parochis sub excommunicatione ferenda, ne prohibeant parochianos sepeliri volentes in habitu Minorum.

3 Sæculares vtentes habitu Religionum ignominiosè in ludis, vel in lasciuis, peccant mortaliter, & per *l. Authentica, de Sanctissim. Episcop.* §. *vltimo*. plectuntur exilio & insuper incurrunt alias pœnas ciuiles, & possunt puniri etiam per Iudices sæculares. Syluest. *verbo Habitus,* §. 5. In legibus verò Ordination. Portugalliæ, *lib.* 5.

*lib.5.tit.95.*etiam habitum portantibus Ordinum Militariũ in ludis, & iocis prima vice imponitur pœna carceris,& pecuniaria.Et pro ſecunda,imponitur pœna exilij , & alia ad arbitrium:ſi verò Religioſus, ac pius Rex taliter punit illudentes habitum Militarium : quid diceret pro illudentibus habitum Mendicantium?

4 Excommunicationem incurrunt Religioſi,temerariè dimittentes habitum Religionis.*c.vt periculoſa,ne Clerici,vel Monachi.in 6.& alibi.*Dicetur verò temerariè dimittere habitum, qui dimittit animo vagandi ; vel ob cauſam turpem , vt ſcilicet noctu exeat ad particularem fœminam:vel publicè cum ſcandalo ad arbitrium boni viri,qui iudicet id temerè fieri.Secus ſi fiat cum neceſſitate : vt dormiendi cauſa, vel ne occidatur in terris hæreticorum cognitus vt Religioſus,maximè ſi ſic prætendit ibi fidelibus latentibus ſacramenta miniſtrare , & confortare,& ſic de cæteris. Capucinus *verbo Habitus in Compend.*Rodriguez *tom.2.q.76 art 6.* & alij. Extra hoc nullus poteſt portare habitum ſuæ Religionis occultè Concil.Trid *ſeſſ.25.cap.19 de Regular.*

5 Tertiarij Ordinis P.noſt.Franciſci in Portugallia viuentes in Congregatione tenentur portare habitum diſtinctum in forma, & colore ab habitu Fratrum Minorum.Forma verò præſcripta eſt à Cardinale protectore noſtro,Mattheo,& confirmata per D.Clementem VIII. Rodriguez *in ſuo Bullario fol. 1223. in Clemente VIII. Bulla 14* & Compend.*verb.Tertiarij.§.18.*

6 Nulla Religio poteſt portare habitum ſimilem habitui alterius Religionis,per Bullas citatas à Rodriguez *tom.2.quæſt.76.art.1.* Sic enim congruit & honori Ordinum,& ſatisfactioni ſæcularium.

ADDITIO.

1 RElligioſus dum tranſit per oppida hæreticorum deponens habitum Regularem,vt euadat incolumis, neque cognoſcatur , non peccat,neque cenſu-

ram aliquam incurrit: quia præceptum humanum de habitu Ordinis portando non obligat cum tanto periculo. Sanchez 2.*Decalog.c.*4 *n.*11.Caiet.Aragon,& Philarch.*ibi* citati.Idem dic de Clerico sæculari deponente vestem Clericalem eadem de causa. Idem tenet Azor. *tom* 1.*lib.*12.*cap.*12 *q.* 8. ambo tamen pount exemplum de Religioso transeunte per loca infidelium.

2 Quæris, an etiam possit dari causa alia dimittendi habitum, etiam si non transeat Religiosus per loca infidelium? Glossa *citati capitis, vt periculosa, verb Temere*, ait non obligare prædictam ibi censuram, si sit causa iusta dimittendi habitum. Et ponit solùm timorem in exemplum, non dicens quid timendum sit Azor. *cit.q.*8. explicat illam glossam, & per timorem intelligit timorem mortis, periculi, mali grauioris, captiuitatis, seruitutis, carceris, ignominiæ, dedecoris: tunc ponit exemplum in Religioso per terras infidelium transeunte, cumque exemplorum veritas seu exempla non arctent: & Glossa prædicta solam causam iustam, ac timorem requirat, videtur colligi, quod etiamsi Religiosus non vadat per terras infidelium, si tamen timeat aliquod ex prædictis periculis ab Azorio assignatis, non incurrit censuram.

3 In particulari potest esse casus. Religiosus iniustè grauatur notabiliter à Prælato, & maius adhuc timens grauamen, nec habens aliud remedium, fugit ad Prælatum superiorem longè distantem, ita vt, in ista fuga nullo modo peccet, nec venialiter, vt suppono (quod fieri posse multi dicunt) in hac tamen fuga, & longo itinere certò moraliter scit se fore detegendum, & comprehendendum ab inferiore iniustè grauante si portet habitum Ordinis propter custodes in viis adhibitos: In quo casu puto posse prædictum cum supradictis circunstantiis habitum dimittere, donec tutò accedat ad Prælatum, ad quem appellat: probatio facilis est: quia portare habitum Ordinis est præceptum humanum tantùm, vt suprà diximus cum Sanchez, at præceptum humanum non obligat cum tanto periculo famæ, carceris, & iniusti grauaminis sperati certò moraliter: &

præterea quia necessitas, quæ talem Religiosum facit iuste, id est, sine peccato exire à Conuentu absque licentia Prælati localis, eadem sufficit vt possit deponere habitum Ordinis vrgente eodem periculo, & necessitate Facit ad hoc omnino quod tradit Sanchez *lib. 7. de Matrimon. disput.* 37, *num.* 3. vbi ait reclamantem ob nullitatem professionis, etiamsi dimiserit habitum antequam exaudiatur, contra Concil. Trident. decernens vt si habitum dimiserit non audiatur: ait nihilominus Sanchez prædictum reclamantem, posse ac debere audiri, si habuit iustam causam dimittendi habitum: vt si non potuit obtinere licentiam eundi ad reclamandum: nec potuit ire nisi habitu deposito: vel non permittitur causas allegare coram Ordinario, & ob id habitu deposito fugit, vt reclamet. Quæ omnia possunt applicari isti Religioso cum prædictis circunstantiis fugiente ad Superiorem, & deponente habitum necessariò, vt coram Superiore causam suæ appellationis,& grauaminis proponat. Vide *ibi* Sanchez alia pro hoc intento dicentem.

4 Osculantes habitum Patrum Dominicanorum, & proinde Minorum, lucrantur quinque annos, & totidem Quadragenas de iniunctis pœnitentiis. In qua indulgentia continentur duo mille, & septuaginta quinque dies indulgentiæ, vt resumit Collector priuilegiorum Mendicantium, verb. *Indulgentia quoad sæculares, num.* 6 §. 9.

5 Olim dixi ver. *Sepultura*, *n.* 9. apud Minoritas non posse dari habitum sæculari vt cum illo sepeliatur, nisi sit prælatus. Vide infrà ver. *Sepultura*.

ADDITIO AD ADDITIONEM.

1 Vt defunctus sepeliendus cum habitu Fratrum Minorum lucretur indulgentiam plenariam concessam à Summo Pontifice Leo. X. & aliis, non est de essentia quod defunctus det aliquam eleemosynam

Fratribus pro habitu, quia Bullæ Pontificiæ illa indulgentiam concedentes nihil loquuntur de obligatione dandi eleemosynam pro illo. Ita notauit Rodriguez *tom. 2. quæstionum Reg. q. 76. art.* 10. *ad finem.* Aduertit tamen *eadem q art.* 9. ex concessione Sixti IV. in Bulla aurea quod prædictus habitus vt valeat, *debet dari per Prælatum superiorem* Ordinis, *aut per alium cui ille duxerit committendum: & non per alium quauis authoritate fulgentem exhiberi debere.* Vnde colliges nullum particularem Fratrem, qui non sit Prælatus, vel qui non habuerit licentiam, vel commissionem Prælati, posse dare prædictum habitum.

HÆREDITAS.

Vide infrà verb. *Legatum.*

1 SI legatum certum, vel legata, relinquantur duobus Monasteriis, & legatum non sufficiat ambobus, præferendus est Conuentus indigentior, & pauperior. Et vt plurimum Monasterium Monialium præfertur Monasterio virorum, quia illæ vt plurimum magis indigent. Secus si Monasterium virorum magis indigeat. Rodrig. *tom. 2. q. 77. art.* 7.

2 Hæreditas Nouitij morientis ab intestato non pertinet ad Monasterium, sed ad successores. *Ibidem, articul.* 8.

3 Fratres Minores non possunt constitui hæredes. *Clementina exiui de paradiso. de verb. signif.* & testamentum illos constituens hæredes quo ad hoc est nullum, sunt enim per regulam suam incapaces. Notat tamen Collector *in Compend.* & Rodriguez sequens illum *tom. citato, quæst.* 78. *art.* 1. quòd in tali casu poterit Iudex ex officio nemine petente, obligare testamentarium vt det Minoritis per viam eleemosynæ id quod fuit relictum. Et quòd hoc etiam potest procurare coram iudice quilibet de populo: dummodo Fratres id

non

non procurent, & sic fuisse factum in facti contingentia in Regno Aragoniæ testatur *ibi* Collector.

4 Potest Minoritis relinqui in testamento aliquid per modum eleemosynæ, vt scilicet aliqua res immobilis, vt vinea vendatur, & insumatur in necessitatibus Fratrum. Capucinus *verb. Hæreditas, §. si autem*, & habetur in declarationibus Pontificiis super Regulam Minorum.

5 Ecclesia Fratrum Minorum potest constitui hæres possessionum Bartol. *in tractat. Minoritarum*, & defendit Rodr. *quæst* 78. *art*. 5. Ex eo enim quòd Ecclesia Minorum sit hæres, non sunt hæredes ipsi Minores in suis personis. Concordat fortè cum dicto, Nauarr. *lib*. 3 *Consi. titulo de testamentis consil*. 13. dicens validum esse legatum annuum relictum Ecclesiæ, vel sacristiæ Minorum, pro fabrica olei, vini, ceræ, & similium, posséque Minoritas illud acceptare ob rationes ibi traditas.

6 Monasterium capax hæreditatis, potest succedere in maioricatu, propter Monachum, vel Monialem, quæ succedebat. Rodr. *cit. q*. 78. *art*. 12. cum conditionibus ibi requisitis.

7 Moniales Sanctæ Claræ, primæ Regulæ Capucinæ, dictæ Damianæ, seu collectaneæ, si velint iuxta Trid *sess*. 25. *de Reg. cap*. 3. possunt habere bona immobilia in communi, vt latè, & efficaciter probat Rodr. *tomo* 5. *quæst*. 29. *articul*. 14. Quo dato videtur quòd illæ etiam hodie sint capaces hæreditatis, qui enim potest habere bona immobilia, potest esse hæres boni immobilis, vt patet: ex hoc enim fundamento probat Rodr. *quæstion*. 78. *citat. tomo* 2. ferè in omnibus articulis ideo aliquos Religiosos posse capere hæreditatem, quia habere possunt bona immobilia, maximè *artic*. 8. *& ibi articul*. 12. ideo dicit Minoritas non posse succedere in maioricatu, quia non possunt habere bona immobilia: ergo si illa possent habere, possent succedere. Vnde arguitur contra ipsum Rodr. non fuisse consequenter locutum, cùm dixit *citata quæstion. articulo* 11. has Capucinas non posse capere hæreditatem sicut alias Moniales. Si enim illæ iuxta ipsum Rodr. *citato loco tom*. 3. possunt ex

Trid. habere bona immobilia: ergo possunt capere hæreditatem.

8 Monachi capaces hæreditatis succedunt suis parentibus, & consanguineis ab intestato morientibus, imò, & parentes non possunt illos repellere. Capucinus *cit. loco*. §. *circa autem*, cum multis citatis, secus in Ordine incapaci hæreditatis.

HÆRESIS.

Vide suprà verbo *Episcopus*, *n.* 12. an possit absoluere ab hæresi occulta.

COmpendium Societatis Iesu vet. *Absolutio* §. 3. & 7. & 8. ait Gregor. XIII. illis concessisse vt possint absolui ab hæresi occulta, & à relapsu illius per Prælatos modo proximè dicendo.

Et §. 8. dicit idem Compend quòd iuxta priuilegium concessum Minoritis Generalis, & prouincialis Societatis absoluere possunt, ab hæresi suos subditos, vel ab apostasia, & eorum pœnas à iure constitutas commutare augendo vel minuendo, dummodo crimina non sint publica, & apud sæculares notoria.

Et *in fine dicti* §. 8. notat Collector illius Compendij: quòd quando res non est dubia, reseruatur absolutio Præposito generali: sed ne pœnitens cogatur tandiu sine absolutione manere communicatur Præpositis Prouincialibus ita vt pœnitens teneatur, vel se Generali præsentare, vel ipsum monere quantocius. Ita *ibidem*.

Ego in hac materia de meo nihil dico: & nihil pono: solùm refero quod ipsi dicunt se posse per Gregor. XIII. illi viderint; & alij videant. Nihil consulo, vide suprà verbo *Abbas*, *num.* 11.

ADDI

ADDITIO.

Vide infrà verb. *Libri, n. vlt.*

SOlent Religiosi, maximè scrupulosi molestari tentationibus blasphemiæ, & hæresis, præcipuè tempore orationis cuiusque: & quando illis id non accidat, saltem de his interrogantur à sæcularibus idiotis. Qua de causa non est præter intentum ad horum instructionem, & consolationem sequentia tradere.

1 Non est blasphemus neque hæreticus qui inuitus patitur cogitationes hæreticas, & blasphemias contrà Deum & Sanctos, atque turpissimas aliquas, quamuis sibi videatur consentire. Est communis Doctorum maximè Torres *de Trinit. quæstion.* 32. *articul.* 4. 2. *par. Commentarij in fine*, & aliorum. Probatur, quia actus peccaminosus debet esse voluntarius, & præcipuè hæresis debet esse assensus pertinax: ac prædictæ tentationes sunt inuoluntariæ: ergo, &c. Quòd autem sint inuoluntariæ, est signum clarissimum, quia patiens has tentationes timet se hæreticum, & illis transactis dolet, & iudicat se hæreticum: ergo signum est quod non consensit, nec fuit hæreticus. Nam hæreticus non iudicat se hæreticum, sed putat se verum dicere: item non timet de hæresi, sed ob pertinaciam putat non habere quod timeat: nec denique dolet de facto: quæ omnia cùm secùs accidant in patientibus has tentationes modo suprà dicto, sequitur quòd sint inuoluntariæ. Præterea est aliud signum clarum, nam quando patiuntur has tentationes sentiunt se vexari, & pœna affligi: quæ pœna, & vexatio nascitur ex dissensu voluntatis, & ex amore erga fidem & Sanctos.

2 Probat & Torres *citato loco* quòd rarissimè hæ tentationes accidunt viris malis, quia eos vinctos, & quasi suos dæmon possidet. Sed solùm eueniunt viris bonis,

vt sic illos diabolus ab oratione, & via Domini deterreat. Quare melior, & conuenientior modus illas vincendi est illas contemnere, & ita se habere ad illas, ac si prorsus non essent. Ita D. Bonauen *opusc. de profectu Religiosorum cap.* 3. sic dicens: *Tentationes contra fidem, ac de spiritu blasphemia, & similes, nec fugere possumus, nec repugnando vincere: quia quanto plus indignamur nobismetipsis, & disputamus cum eis, magis refricatur earum rabies, & accenditur.* Sic ille egregius, & sanctus Doctor, idem docet Gerson. *tract de Fœda tentat blasphemiæ*, & alij. Optimum exemplũ affert Surius *tom* 2 *in vita beatæ Catharinæ Senens. fol.* 1038. *in fine*, cui post multas carnis tentationes apparens Christus, ac dicens se fuisse in corde illius. Et illa dubitans quomodo sic fuerit in corde sic tentato: quæsiuit ab illa, an tunc illa doleret de illis tentationibus: & illa dicente quod nimis dolebat, quietauit illam.

2 Constat ex definitione hæresis, & communiter ex Doctoribus, hæresim esse assensum alicuius erroris cum pertinacia. Consistit verò hæc pertinacia vt quis sciens & prudens teneat aliquid contra Ecclesiam Catholicam & constat ex *cap. vnico de Summa Trinitate, & fide Catholica*, vbi damnantur vt hæretici præsumentes tenere aliquid contra Ecclesiam Catholicam: at non dicitur sic præsumens nisi nouerit Ecclesiam oppositum tenere. Erit tamen pertinax, & hæreticus, qui sciens Ecclesiam hoc tenere nihilominus oppositum sentit, quamuis sit paratus Ecclesiæ consentire, si argumentis conuincatur. Hæc enim præparatio animi non tollit quin iam sentiat sciens, prudens contra Ecclesiam, si quidem non vult Ecclesiæ assentiri, nisi conuictus argumentis. Sic Vasquez 1. 2. *q* 76. *art.* 3. *disp.* 126 *cap.* 3. *n.* 9 & alij Denique hæc pertinacia non requirit moram temporis, sed poterit haberi in instanti, sicut possunt cætera peccata.

3 Si quis errorem contra fidem solùm habeat exterius verbis, vel signis, taliter verò in intellectu non credens, non erit hæreticus in rigore, neque excommunicationem incurret, quia oportet vt intellectu dissentiat:

tiat: peccabit tamen mortaliter, & in foro externo hæreticus iudicabitur. Est communis Doctorum, maximè Nauarr. *in Summa, cap* 11. *n*.17. & aliorum. Si quis tamen exterius tantùm fidem negaret eo fine vt faueret hæreticis circunstantibus, tunc incurreret excommunicationem, non quia hæreticus sit, sed quoniam est fautor hæreticorum, iuxta Bullã Cœnæ tales hæreticorũ fautores excommunicantem, iuxta Nau. *proximè cit. loc.*
4 Magna quæstio est inter Doctores, an dubius in fide sit hæreticus? ver. gratia, dubitans an Christus Dominus verè secundùm totam humanitatem sit in Eucharistia, qualiter dubitantem ego iam inueni in Sacramento Confessionis cuius curatio non modicum me torsit, Sanchez 2 *Decalog. cap.*7. *num.*11. citat sexdecim Doctores graues asserentes talem dubitantem esse hæreticum, & ait alios Doctores præter illos idem tenere. At ipse statim *n*. 12. cum paucis aliis, Cano videlicet, Sà, & aliis tenet non esset hæreticum. Rationes efficaces assignat, quibus potius standum est quàm turbæ Doctorum. Prima est, quia de ratione hæresis est electio erroris contra fidem: at dubitans nondum aliquid eligit, sed manet in dubio, & in ancipiti: ergo non est hæreticus. Secunda, quia hæresis est error fidei contrarius, seu assensus contra fidem: at dubitans nullum fert assensum pro, nec contra, hoc est enim dubitare, id est, neque assentire, neque dissentire: ergo si nullum habet assensum, nullum errorem habet contra fidem, nec proinde hæreticus est. Tertia, quia fides, & hæresis sunt duo extrema: illa importat assensum circa res fidei: hæc verò importat dissensum circa illas: at dubitans nondum dissentit, quia dubitans pendulus est: ergo non est hæreticus. Et hac de causa Sanchez hanc opinionem probabiliorem iudicat, & mihi idem videtur: & huic nitens curaui supradictum dubitantem mihi occurrentem etiam de consilio cuiusdam insignis Theologi quem tunc consului: & propter similes occasiones hîc volui tantisper immorari. Fortius argumentum partis oppositæ sumitur ex *cap.* 1. *de hæretic.* vbi dicitur quod dubius in fide, est infidelis. Respondet

Sanchez *cit. loco* cum Cano, dubium in fide esse infidelem, non contrariè, quasi habeat actum fidei contrarium, cùm reuera non habeat: sed dici infidelem priuatiuè, quia scilicet priuatur certitudine assensus necessaria ad habitum fidei retinendum. Secundò explicatur textus ille, & clarius, vt ibi dubius in fide dicatur infidelis in foro externo, quia communiter cum tali dubio præsumitur assensus erroneus: Non verò reputabitur infidelis in foro interno, si verè dubius, & pendulus est iuxta prædicta.

5 Limitat tamen seu exponit *ibi* Sanchez hanc opinionem, vt sit vera, dummodo intellectus talis dubitantis perpensis rationibus vtriusque partis verè dubius, & pendulus sit, nullúmque iudicium formet. Nam si intellectus reflectat suprà suum actum dubitandi, iudicans illam rem fidei esse dubiam, aut esse sub opinione, tunc erit perfectè hæreticus: quia tunc iam vltra dubium datur consensus, & iudicium intellectus affirmatis rem fidei non esse certam: quod iudicium erroneum est, & proinde hæresis aperta. Vnde moraliter loquendo cum dubio intellectu circa res fidei solet esse coniunctus hic actualis error, quo iudicat illas non esse res certas: quòd si aliter non iudicet, sed merè dubius sit absque prædicta reflexione, non erit hæreticus iuxta ea, quæ diximus *n.4.*

6 Ignorantia crassa circa res fidei etiam excusat: & facit vt quis non sit pertinax, nec proinde hæreticus. Probatur, quia de ratione hæresis est vt opponatur Ecclesiæ: at ignorans, etiam crassè, non opponitur illi, imò paratus est ab ea corrigi. An verò ignorantia affectata circa res fidei etiam excuset ab hæresi alij affirmant, alij negant. Sanchez *cit. cap. n* 23. conciliat dicens ex animo ignorantis affectatè id colligendum esse. Si enim affectat ignorantiam ex prauo animo contra Ecclesiam, quia scilicet putat parui momenti esse, quæ illa proponit, iste hæreticus est: quia pertinax satis est, qui Ecclesiæ authoritatem contemnit. Si verò illa ignorantia affectata sit tantùm ex negligentia, ac tædio discendi, ille non erit hæreticus si aliquid dixerit contra fidem ortum ex tali ignorantia affectata.

7 Si

7 Si quis ex ignorantia aliqua ex supradictis aliquid dicat contra fidem, imò argumentis defendat credens se non contradicere Ecclesiæ, imò paratus ab illa corrigi, non erit hæreticus in foro conscientiæ, etiam si suus Episcopus, vel Inquisitor dicant esse de fide. Tenet Sanchez *citat. cap. numer.* 25. cum Cano, Torres, Valentia, Vasquez, & Sayro quos citat: probat, quia talis non est pertinax contra Ecclesiam, id est, Summ. Pontificem caput Ecclesiæ, cùm nesciat Ecclesiam sic determinasse, & paratus sit ab illa corrigi. Neque obstat Episcopum, vel Inquisitorem oppositum dicere: quia Episcopus, & Inquisitor non sunt caput Ecclesiæ, & possunt aliquando errare: ac proinde iste non credens se repugnare Papæ, seu certæ regulæ Ecclesiæ, non erit hæreticus. Ait tamen Sanchez quòd iste aliàs peccabit mortaliter ex temeritate non acquiescendi talibus viris. Et ego addo quòd in foro externo reputabitur, & damnabitur tanquam hæreticus.

8 Erit etiam pertinax, & hæreticus, qui in rebus nondum definitis ab Ecclesia aliquam partem alicuius opinionis tali animo amplectitur, & ita tenaciter illi adhæret, & ita affectus est ad illam tuendam, vt Ecclesiæ contrarium definienti non acquiescat: probatur, quia etsi pars, quam modò defendit, nondum hæresis sit: at quia paratus est non obedire Ecclesiæ oppositum dicenti, ex tali animo hæreticus est. Ita Sanchez *n.* 29. cum aliis ibi citatis: ego exemplum assigno pro Minoritis & Patribus Dominicanis, non vt damnem, sed vt moneam, vt caueant in defendenda Deipara ab originali, ne suæ opinioni prædicto modo adhæreant, sed semper prompti sint animo, vt futuræ Ecclesiæ definitioni libentissimè conformentur. Est etiam hæreticus, qui falsò putans aliquid definitum esse ab Ecclesia (cùm à parte rei non sit) nihilominus sentit contra illud quod putat ab Ecclesia definitum. Probatur eadem ratione, quia iste in animo pertinax est, Ecclesiæ non acquiescit.

9 Negans hanc propositionem: *Christus est risibilis*, qua

quæ deducitur ex vna propositione de fide, *Christus est homo*: & ex alia clara in lumine naturali: *Omnis homo est risibilis.* Negans, inquam, illam ex ambabus deductam, videlicet, *Christus est risibilis*, præsumitur formaliter hæreticus in foro externo. Corduba *in qq. lib.* 1. *q.* 17. §. 7. *dub.* 3. *notab.* 3. Ratio est, quia licèt ista propositio, *Christus est risibilis*, non sit de fide immediatè: at illam negans censetur illam negare, non quatenus deducitur ab illa nota lumine naturali, *Homo est risibilis* (hoc enim nemo negat) sed censetur illam negare prout deducitur ab illa de fide, *Christus est homo.* Et per hoc regulabis alias propositiones deductas ex naturali consequentia ex propositionibus formaliter de fide.

10 Nullus hæreticus, vel apostata incurrit pœnas impositas hæreticis, nisi suam hæresim foris ostendat verbo aliquo, facto, vel signo. Quamuis enim hæc peccata solo animo consummentur, tamen Ecclesia non punit externis pœnis delicta occulta. Est communis Doctorum, de qua nemo dubitat. Vnde fit vt hæreticus purè mentalis possit absolui à quocunque Confessore, stando solùm in Bulla Cœnæ, quæ solos externos hæreticos excommunicat. Dixi, *stando in Bulla Cœnæ*, quia si aliquis Episcopus hæresim solùm mentalem in sua Diœcesi reseruaret (vt potest secundùm Doctores, & fit in aliquibus Diœcesibus) tunc non posset absoluere quiuis Confessor illius Episcopatu, sed habens ad id licentiam. Sed circa talem casum notat Sanchez *citat. libr.* 2. *Decalog. cap.* 8. *n.* 8. inprimis reseruationem talis hæresis mentalis non esse propriè pœnam Ecclesiæ: sed solùm esse negationem absolutionis, & ademptionem iurisdictionis. Secundò notat, quòd si in aliquo Episcopatu talis hæresis mentalis reseruetur, se credere, non reseruari hæresim purè internam, nisi claris, & expressis verbis in reseruatione declaretur talia peccata purè interna reseruari. Nam, vt ait, alienum est à prudenti Ecclesiæ regimine talia peccata reseruari, ac proinde talis reseruatio præsumenda non est, nisi claris verbis exprimatur. Dato autem quòd hæreticus suam hæresim internam foris explicauit verbo, signo, scripto,

aut facto, statim incurrit pœnas omnes hæreticorum quantumcumque illud signum externum verbum, aut scriptum, occulta sint, & à nemine sciantur, nec possint probari; id enim per accidens est, iam enim hæresis est externa. Ita Corduba *qq libr.* 1.*q.*36. *opinione* 3. *vers. confirmatur secundò*. Nau. *in sum. cap.*27. *n.* 56. & omnes communiter.

11 Triplex tamen conditio requiritur vt verbum, vel factum, vel signum externum dicantur confirmare hæresim internam, & facere illam externam. Prima est, vt verbum illud, siue scriptum, vel signum externum manifestet sufficienter hæresim internam, vt si aliquis adesset, posset illam percipere, vel ratione temporis, vel ratione circunstantiarum. Si enim hoc signo, verbo, vel modo non manifestat hæresim, adhuc dicetur purè interna. Ita Henriquez *libr. 6. de Pœnitent. cap.*14. *num.*6. Sà *Aphoris. ver. Excommunic in Bulla Cœna num.* 3. & est ferè communis. Vnde si quis apud se tantùm legens librum hæreticum circa rem, de qua vacillabat in fide, assentiens intus alicui errori, exterius palma percutiat mensam, genu, vel quid simile, volens dicere per illud signum externum, ita est: talis manifestatio non facit suam hæresim verè externam, & capacem pœnarum censuræ, &c. Quia talis percussio de se non manifestat illam hæresim: & sic de similibus exemplis: nisi fortè quis, si adesset, ex circunstantiis personæ sciret, se per illud signum tale quid velle exprimere. Secunda conditio est, vt actus ille externus, seu signum externum sit de se opus malum, & mortale, non solùm ex relatione ad talem actũ internum, sed ex se, & ex quantitate operis mali: nam cùm Ecclesia non excommunicet, nisi actum externum, oportet vt iste sit malus, & mortalis exteriùs. Ita Henr. & Sà. Tertia conditio est, vt actus ille externus sit hæresis confessio, Vnde sequitur non esse hæreticum externum, qui manifestat hæresim per actus externos indifferentes, vt si hæresi internæ assentiens percutiat femur sicut suprà diximus, vel similem actum indifferentem efficiat, aut verbo pronuntiet: quod de se non est magis significatiuum

veri,

veri, quàm falsi; quia tunc ille actus externus malus licèt sit malus ex malitia mali animi operantis, non est tamen malus ex malitia obiecti externi, quod obiectum externum solum damnat Ecclesia coniunctum cum actu interno. Ita Sanchez *cit c.8.n.8.* Vbi ponit ex Petro Ledesma curiosum exemplum videlicet: aliquis intra se tantùm hæreticè credidit, Christum Dominum non esse verum hominem. Iste ad confirmandum suum errorem, exterius coram aliquo, hæc solùm verba pronunciauit: *Verè non est homo.* Hic taliter proferens non est hæreticus externus incurrens pœnas; quia ista proxima verba non plenè, neque planè explicant suam hæresim mentalem.

12 Colligitur ex supradictis non esse hæreticum externum, qui suam hæresim mentalem scribit litteris, vel notulis, quæ vulgo, *Cifra*, vocantur, quæ vt plurimum non intelliguntur à vulgo, sed soli scribenti inseruiunt: quia adhuc sua hæresis mentalis occulta est, cùm à nullo per illas cifras intelligatur. Huius verò occasione, quomodo se possit defendere in foro externo ille apud quem reperta sunt scripta hæretica: vide optimè Nauarr. *libr. 5. Consil. titul de Hæreticis consil. 17.* cuius doctrina poterit etiam inseruire ad defensionem aliarum scripturarum falsarum, maximè quando illas retinens illis non est vsus.

13 Hæreticus mentalis si exeat in blasphemiam externam non hæreticalem, non erit hæreticus externus: secùs si talis blasphemia sit hæreticalis. Exemplum. Si credens Deum esse tristitiæ capacem, aut non esse potentem, proferat hanc blasphemiam, pœniteat Deum: vel non sit potestas Dei: hæc enim verba externa nullam hæresim important, nec proinde internam hæresim particularem de se confirmant, neque hæresis præsumptionem inducunt.

14 Si verò quis credens pueros rebaptizandos exterius rebaptizaret, quia per id suum errorem mentalem explicat, & per opus externum; præsumitur hæreticus. At non esset hæreticus externus, qui credens intus fornicationem esse licitam, fornicaretur exterius;

tius: quia fornicatio de se non est signum hæresis mentalis, neque quisquam ex illa concipit suspicionem hæresis.

15 Proditur etiam hæresis mentalis aliquando, & fit externa, non solùm per opus externum factum, sed etiam ex omissione alicuius operis debiti. Vt si quis non credens mysterium Eucharistiæ, omitteret genu flectere coram illa: Vel numquam templum ingrederetur, & sic de cæteris operibus, quæ vel ex natura sua, vel ratione temporum, vel hæresum tunc vigentium internum errorem ostendunt ex omissione talium operum.

16 Si quis putans erroneè licere in Quadragesima edere carnes, exterius manducet tantillum carnis in paruitate materiæ, licèt talis actus externus sit pro tunc manifestatiuus erroris interni: nihilominus non erit hæreticus externus ad incurrendas pœnas, quia illa comestio externa fuit venialis, & parua materia. Diximus autem suprà Ecclesiam non excommunicare opus internum, nisi opus externum illi respondens, sit de se quantitas grauis & mortalis. Sanchez *cit. cap.* 8. *n.* 17.

17 Si quis per iocum, vel ignorantiam dicat se olim credidisse aliquid contra fidem (quod modò non credit) non est hæreticus externus, quia non manifestat hæresim præsentem, sed præteritam, quam iam non habet. Sicut contra, si quis dicat exterius se habere propositum incidendi in hæresim, quod propositum re vera habet: non est hæreticus externus, quia illa verba non declarant hæresim præsentem internam, sed propositum futuræ. Sanchez *n.* 22.

DE COMMVNICATIONE cum hæreticis externis.

18 EST communis sententia, quód quantumcunque hæreticus sit externus, & notorius, non obligamur illũ vitare in cõmunicatione, donec declaretur

declaretur ab Ecclesia nominatim. Ita præcipuè Suarez *tom.3. in 3. part q.65. art.4. disp.18. sect.12.* & Azor *tom. 1. lib.8 cap.13. q.7.* Vbi vides grauiùs punire Ecclesiam quoad hoc, notorium clerici percussorem, quàm hæreticum notorium. Nam illum ante declarationem punit ne communicet cum fidelibus, idemque prohibet fidelibus: at non prohibet communicare cum notorio hæretico ante declarationem: idque colligunt Doctores ex Concilio Constantiensi. Ipse tamen excommunicatus nondum declaratus tenetur non communicare, quia Concilium Constantiense in hoc noluit fauere excommunicatis, sed fidelibus non excommunicatis.

19 Catholici in Anglia, vel Germania, cæterísve locis conuersantes cùm cæteris Lutheranis, & aliis hæreticis nec peccant venialiter. Est eadem ratio suprà posita, quia licèt sint hæretici notorij, non tamen sunt nominatim declarati. Ita Nauarr. *libr 5. consil tit. de hæreticis in 1. edit. consil.15. & consil.16.* & alij. Hinc colliges licere Catholicis in illis locis simul cum hæreticis non denunciatis, orare, & Missæ interesse, & hæreticorum funus comitari, & ad sepulturam deducere. Nam cùm non sint denunciati, nemo tenetur eos vitare, & sicut licitum est cum viuo communicare, ita & cum mortuo ad sepulturam licet. Hoc tamen triplicem habet limitationem. Prima est, vt hoc non fiat animo fauendi hæretico quatenus hæreticus est: tunc enim erit fautor hæreticorum. Secus si faciat amicitiæ, vel alterius obligationis gratia. Secunda est, vt hoc fiat absque scandalo aliorum fidelium. Tertia, vt hæreticus non deducatur ad sepulturam in loco sacro: tunc enim peccabit comitando funus prohibitum ab Ecclesia prohibente hæreticum sepeliri in loco sacro, *cap.1. de hæreticis in 6.* Huius tertij docti occasione noto quòd si hæreticus notorius sepeliatur in Anglia, verbi gratia, in illis templis hæreticorum quæ denuò sunt ædificata sine authoritate veri Episcopi, tunc dicentur sepeliri in loco prophano, & non sacro: illa enim templa non sunt loca sacra. Si verò illa templa sunt antiqua, fundata au-

thoritate

thoritate veri, & Catholici Episcopi, etiam si hodie ab hæreticis prophanata sint, dicetur tunc hæreticus sepeliri in loco sacro, quia re vera illa Ecclesia est locus sacer, licèt aliàs sit prophanatus cæremoniis hæreticalibus.

20 Omnia supradicta quæ licent Catholico circa hæreticum notorium in Anglia, & cæteris locis hæresi infectis, licent etiam in terris Catholicis, verbi gratia, Olyssipone, &c. vbi hæritici notorij permittuntur degere gratia negotiationis. Est enim vtrobique eadem ratio: quod intellige nisi tales hæretici in terris fidelium agentes nominatim declarati sint.

21 Religiosi & cæteri fideles qui in terris hæreticorum adeunt illorum templa, eorùmque ritibus intersunt, non peccant quidem eo quòd participent cum excommunicatis: nam tales nominatim non sunt denuntiati: At peccare poterunt ob rationes sequentes. Prima est: Si dant scandalum cæteris fidelibus. Secunda, si ibi communicant in aliqua cæremonia hæretica, vt si ibi comedunt panem ab illis benedictum, vel recipiunt illum. Tertia, si adest ibi periculum propriæ peruersionis. Ait tamen Sanchez 2. *Decalog. cap.n.*19. *&* 27. quòd Catholicus si illa tria desint, & non vadit ad illorum templa tempore quo hæretici vocantur ad illas cæremonias signo publico ad profitendam suam sectam, sed vadit alio tempore, maximè vt notet, & irrideat illas falsitates, tunc non peccabit. Et hoc dicit locum habere si tunc non vrgeat necessitas confitendæ fidei Catholicæ: si enim vrgeat, nihil horum poterit efficere.

22 In locis, ac terris hæreticorum licitum est catholico fideli recipere sacramenta à suo parocho, vel Episcopo hæreticis notoriis, si tamen parochus est verus Sacerdos, & Episcopus verus Episcopus. Probatur eadem ratione, quia non sunt nominatim declarati. Dixi *si sunt verus Sacerdos*, &c. quia Sacerdos factus à Lutheranis, vel Episcopus illorum, non sunt verus Sacerdos, nec Episcopus extra veram Ecclesiam; & proinde nullum verum Sacramentum possunt conficere,

vel ministrare, excepto Baptismo si baptizent cum intentione Ecclesiæ. Ita Nauarr. *citat. consil.* 15. *numero* 2. Quod explica posse ab illis peti Sacramenta, dummodo non sit periculum peruersionis propriæ, vel scandalum cæterorum fidelium. Adde quòd peccabit etiam fidelis in petitione Sacramenti ab illo quem scit non posse ministrare illud absque peccato, idque tunc maximè quando non adest extrema necessitas talis Sacramenti. Vide Suarez *tom.* 3. 3. *part. quæst.* 65. *art.* 4. *disp.* 18. *sect.* 1. *notab.* 3. exemplum dedit sanctus Herminigildus, qui adueniente obligatione communicandi in Paschate Eucharistiam noluit recipere ab Episcopo hæretico : non enim erat tunc extrema necessitas. At si daretur extrema necessitas confitendi peccata vt in articulo mortis, neque esset copia alterius puto non peccaturum fidelem petentem hoc Sacramentum Confessionis ab hæretico notorio vero Sacerdote, si speraret tale Sacramentum ritè ab illo fore ministrandum. Secus si hoc de illo non speraret.

23 Ex dictis colligitur hæreticum sacerdotem notoriam vel excommunicatum occultum non amittere iurisdictionem, quam habebat ad ministranda Sacramenta antequam nominatim denuncietur, tenet Sanchez 2. *Decalog. c.* 9. *n.* 10. contra Azor.

24 Vltimò colligitur licitum esse in terris hæreticorum filios illorum admittere ad scholas publicas catholicorum. Item licere esse compatrem hæretici leuando filium eius de fonte Baptismi, dummodò Baptismus conferatur ritu catholico, non autem hæretico modo, probatur, quia supponitur tales hæreticos non esse declaratos, nec proinde ex obligatione vitandos.

25 Paulus III. concessit Minoritis degentibus in Austria, & Bohemia, vt possint quoscunque Lutheranos ad pœnitentiam recipere, eósque absoluere iniuncta illis debita pœnitentia, eósque ad Ecclesiæ vnitatem restituere. Quæ concessio per communicationem priuilegiorum debet extendi ad omnes Religiosos viuentes in aliis terris infidelium. Habetur concessio in Bullar. Rodriguez *fol.* 820. *col.* 1. *num.* 6. Neque ista concessiò

cessio pro illis regionibus censeri debet reuocata per Bullam Cœnæ prohibentem ne quis absoluat ab hæresi: talis enim concessio pro terris hæreticorum nunquam censetur reuocata per Bullam Cœnæ: Tenet expressè pater Sosa *in explicatione Bullæ Cœnæ disp.* 100. *num.* 2. de illis particularibus Religiosis qui à Papa mittuntur ad prædicandum hæreticis cum potestate illos absoluendi, quam licentiam dicit non reuocari per Bullam Cœnæ; aliàs daretur grandis confusio, & magnum inconueniens: quod idem militare videtur in suprà dicta concessione circa Minoritas degentes in terris hæreticorum.

26 Neque per Bullam Cruciatæ, neque per Iubilæum conceditur facultas absoluendi ab hæresi nisi exprimatur. Sanchez 2. *Decalog c.* 12. *num.* 10. & Rodriguez *Addit. ad Bullam Cruciatæ* §. 9. *numero* 66. affert Motum proprium Gregor. XIII. pro hoc intento. Et tenent multi citati à Sanchez *citat. num.* Tota præcipua ratio est, illa regula generalis *de regulis iuris in* 6. Quòd scilicet in concessione generali non includuntur illa, quæ Princeps specialiter rogatus denegaret. At Papa, si rogaretur de hac re, responderet se non concedere in Iubilæo facultatem absoluendi ab hæresi propter pericula inde secuta.

HOMICIDIVM.

QVoniam inter casus reseruatos, vel reseruabiles ex decreto Clem. VIII. decimus est occisio seu vulneratio cuiusuis personæ: quia item religiosi habent multas concessiones, vt cum illis dispensetur in irregularitate, talis, vel talis homicidij contracta ante, vel post ingressum Ordinis; & aliàs difficile est in praxi noscere qualitates talis, vel talis homicidij, necessarium duxi per summam breuem tradere quot sint species homicidij, & quando per illas contrahatur irregu-

laritas:non intendens tractare materiam homicid
solùm dare notitiam Regularibus pro cognosce
regularitate ex illis secuta.
1 Quinque ergo possunt distingui species hon
Prima, & peior est homicidium voluntarium
quam incurritur irregularitas, in qua Papa fer
quam dispensat. Secunda est homicidij casua
quo frequentius dispensatur cum irregularita
secuta. Tertia est homicidium factum in defen
propriam vitæ, vel bonorum, quæ si sit inculpa
que est peccatum, neque incurrit irregular
Quarta est homicidij iusti imperati à Rege; vel
per iustam sententiam. Et hæc iussio non est
tum, sed incurrit irregularitatem. Quinta esse p
homicidio facto in bello iusto, vel iniusto. De
sic breuiter.

DE HOMICIDIO VOLV *tario, & mutilatione.*

2 IGitur homicidium voluntarium est il
quod iniustè occiditur homo præcede
luntate, & proposito occidendi. Etenim ante
nem triplex voluntas, seu propositum, pote
niri in occisore. Prima est, si expresse propo
cidere. Et de hac constat clarè causare hom
voluntarium, & proinde irregularitatem secutc
homicidij. Secunda voluntas potest præceder
ta non occidendi, sed directa vulnerandi, absqu
re lethali. Tertia erit indefinita, videlicet per
vulnerandi, vel in communi se vindicandi. Il
tantum dicendum est hoc loco ad inducendam
laritatem, esse homicidium voluntarium, qu
proposito occidendi. Si enim clarè præcedat
definita non occidendi, iam erit inuoluntariun
tet. Si verò præcedat voluntas indefinita solùr
tiendi, aut vulnerandi non lethaliter, & nih

ſequatur homicidium, iam erit præter voluntatem, & non intentum voluntate directa in homicidium: tale enim euenit præter voluntatem. Quod intelligendum eſt in foro interno conſcientiæ: Nam in foro externo præſumendum eſt eſſe voluntarium, vt tenet Anton.Gomez *tom.3. Variar.cap.3.num.15 & ſeqq.* In hoc enim foro in dubio ſemper præſumitur contra occiſorem, quod colligendum eſt à Iudice ex coniecturis delicti, loco ſcilicet, modo occiſionis, inſtrumento, & cæteris.

3 Aliquando etiam in foro conſcientiæ pro impetranda diſpenſatione oportet conſiderare, & exprimere prædictas circunſtantias occiſionis: maximè quando occidens neſcit explicare ſuam intentionem, ſed solùm dicit habuiſſe animum percutiendi non expreſsè includendo occiſionem, neque etiam excludendo, aut limitando: tunc enim circunſtantiæ ſunt conſiderandæ, nam ex illis pendet cognitio cauſæ, & irregularitatis. Si enim circunſtantia ita ſit efficax, & proxima vt ex illa applicata moraliter loquendo mors ſequi ſoleat, erit volũtarium. Vt ſi quis vtens ſclopeto, dicat ſe neſcire an habuerit intentionem occidendi ex circunſtantia talis inſtrumenti, credendum eſt etiam in foro conſcientiæ fuiſſe voluntarium: quia moraliter loquendo ex tali modo percutiendi ſequitur mors. Et ſic de cæteris circunſtantiis. Secus ſi cum leui baculo pecutiat, & mors ſequatur, tunc enim non præſumetur voluntarium. Et pro hoc regula clarior, & generalior eſſe poterit, quòd ſcilicet quando percutiens vult, & intendit cauſam ex qua certò moraliter ſequitur homicidium, tunc erit voluntarium, qui enim vult cauſam potentem ſcilicet, & efficacem, etiam vult effectum inde ſecutum, licèt de tali effectu non cogitauerit. Vt qui vult dare potionem venenoſam, vult mortem inferre, & ita ſentit Couarr. *relect. de homicidio part. 2.* & alij: Vnde colliges, quod ſi cauſa prius volita de ordinario nunquam eſt cauſa homicidij, tunc illud inde ſecutum non erit voluntarium. Colliges ſecundò quòd poterit aliquando homicidium eſſe voluntarium, licèt expreſsè non intendatur

in se; dummodo intendatur causa quæ per se semper est causa homicidii, vt propinatio veneni, sclopeti, & similes æqualiter efficaces homicidii. Ad eum scilicet modum quo vellens applicare ignem segeti, vult illam comburere. Pari modo volens percutere ense absolutè, in quacunque parte corporis, & quomodo poterit:taliter percutiens secuto effectu, erit homicida voluntarius: quia hoc modo percutere, moraliter loquendo est velle causam, vt plurimum efficacem homicidii, & proinde velle homicidium.

4 Addit tamen Suarez ad proximè dictum, *in tom. de censur. disp. 64. sect. 1. numero 4.* quòd si vtens ense, vel simili graui instrumento directè procuret non ferire lethaliter, vel in parte corporis vnde mors sequi possit, & nihilominus inde mors sequatur, non erit dicendus homicida voluntarius, quia mortem non intendit, sed contra voluntatem euenit. Et hoc intellige in foro conscientiæ pro irregularitate talis homicidii: erit enim tunc saltem casuale, & illius irregularitas mitior erit.

5 Vt ergo incurratur ista irregularitas homicidii voluntarii, necessaria est expressa, directa, ac spontanea voluntas occidendi: idque aut expresse volendo mortem: aut expresse volendo causam, vel actionem illam; quæ moraliter loquendo est causa efficax, & causa per se talis mortis, quod si duo prædicta non concurrant, homicidium non erit voluntarium, sed casuale, vel aliud de cæteris, vt dicemus. Dixi, *prærequiri voluntatem spontaneam occidendi*, vt excludatur voluntas se defendendi, & pro iusta defensione velle occidere: tunc enim voluntas occidendi pro iusta defensione, non est voluntas spontanea occidendi, sed quasi coacta, & proinde non inducit irregularitatem, vt infrà dicemus. Et ex supra dictis satis poterit considerari quando homicidium dici debeat voluntarium, vel inuoluntarium, & casuale.

6 Ex mutilatione voluntaria alicuius membri, etiam sequitur irregularitas, diuersa tamen, & minor quàm irregularitas homicidii voluntarii; magis dispensabilis,

bilis,maximè si est occulta. Habe ut *capit. in Archiepiscopatu.de rapt. & Clem. vnica de homic.* vt vero cognoscatur an ista mutilatio membri sit voluntaria, consideranda sunt eædem regulæ suprà positæ pro cognoscendo homicidio voluntario. Ad hanc tamen mutilationem aliqua requiruntur. Primum, vt membrum humanum penitus abscindatur, vel omnino desinat esse in propria forma, nam si manus verb. gratia,solùm lædatur, (vulgo, *Aleiiada*)& inhabilis reddatur ad suum ministerium, maneat tamen integra, non erit mutilatio. Ita Panormit. *in cap. 1. qui Clerici, vel vouentes,* & Doctores communiter. Et Nauarr. *in Summa,cap.27. num.206. & 219.* Debilitatio enim membri non est mutilatio,& lex ista valde pœnalis est,& proinde restringenda,

7 Ad istam irregularitatem ex mutilatione non sufficit copiosa sanguinis effusio, si non sit mutilatio. Quamuis.autem Martinus V. & alij pontifices concesserint Religiosis facultatem dispensandi in irregularitate orta ex homicidio,mutilatione, & enormi sanguinis effusione ; ibi sanguinis effusio vel addita est ad tollendos scrupulos,vel sumenda est non per se sola,sed vt coniuncta cum abscissione membri. Neque item incurritur si pars aliqua carnis abscindatur à corpore,quia non est mutilatio.

8 Membrum propriè dictum est pars illa corporis humani, quæ est integrum, & proximum instrumentum alicuius actionis,vt manus, pes, oculus. Non verò tales sunt partes aliquæ alicuius membri, pertinentes scilicet ad ornatum,vt palpebræ, auris externa, & similes:dentes verò non sunt membrum, quia non sunt instrumentum integrum comestionis cùm absque illis etiam comedi possit. Quamuis circa auris externæ abscissionem varient Doctores : alij enim dicunt esse mutilationem, quia per illam valde membrum deformatur & impeditur:ita Nauarr.*cit 27.num 223.* & inclinat Suarez *cit.disp.sect.2.n.*8. Alij negant vt Cou. citatus,& Salzedo *in pract. crim c.99.* elige quod volueris. Ait tamen ibi Suarez abscissionem mamillæ in fœmina esse

mutilationem inducentem irregularitatem, quia eſt inſtrumentum proprium ad lac generandum: quòd à fortiori dicendum eſt de abſciſſione genitalium in homine. Imò ſi aliquis mutilet ſe ipſum, eandem incurrit irregularitatem. Si verò membrum in corpore erat omnino aridum, iam non informatum anima rationali, abſciſſio illius non erit mutilatio. Secus ſi erat læſum, & anima rationali informatum, & valde debilitatum, tunc enim erit mutilatio. Qui verò oculum ita læſit, vt ex vi lęſionis areſcat, & exſiccetur, quamuis partem oculi non abſcindat, manet irregularis. Syluest. *homicidium.* 3. *q.* 3. & Angel. *homicidium* 5. *n.* 5.

9 Incurrunt etiam hanc irregularitatem homicidij voluntarij, perſonæ ſequentes. Primò, in genere omnes concurrentes ad talem mortem etiam remotè, ſi quis concurrat ſciens, & videns talem ſuam actionem operaturam ad mortem, vt qui parat venenum ab alio propinandum, & ſimiles. Satis enim eſt quòd pręſciat, & applicet talem cauſam certam mortis, etiamſi remotè concurrat: iam enim mortem intendit in ſe, vel in cauſa efficaci. Idque verum eſt, etiamſi ſimul cum veneno applicaret alia via remedium impeditiuum veneni, ſi enim etiam appoſito illo remedio contra venenum, mors ſecuta fuit, manebit irregularis, quia tandem mortem voluntariè cauſauit. Ita Suarez *cit. diſp. ſect.* 3. *num.* 5. Idémque dicendum ſi poſt applicationem veneni, vel alterius cauſæ cauſantis mortem, aliquis pœniteat facti: quia illa pœnitentia non tollit irregularitatem futuram, ſicut nec pœnitentia, imò neque abſolutio ſacramentalis tollit irregularitatem pręteritam, vt *ibidem* tenet Suarez,

10 Incurrit etiam hanc irregularitatem mandans fieri homicidium, vt patet *ex cap. vltim. de homic. in* 6. & Doctoribus communiter. Si verò mandans fieri homicidium, reuocauit mandatum: & reuocatio mandati intimata eſt mandatario, & nihilominus mandatarius inobediens hominem occidit, in tali caſu mandans non incurrit irregularitatem. Eſt communis opinio Nauarr. *citat. cap.* 27. *num.* 23. & alij. Dixi, *ſi reuoca-*

tio intimata fuit mandatario, quia aliàs nihil fit, & mandans incurrit. Quòd si intimata fuit, iam mandatarius operatur voluntate propria, non voluntate mandantis. Si verò mandatarius primò non acceptauit mandati executionem, & id mandanti innotuit, postea verò idem mandatarius acceptans mandatum, fecit homicidium inscio denuo ipso mandante, adhuc mandans est irregularis: quia homicidium factum fuit ex vi illius mandantis, & ipse mandatum non reuocauit: & hoc locum habet etiamsi ipse mandans postquam sciuit mandatarium non acceptasse, mutauerit voluntatem de occidendo homine. Nam hac mutatione non obstante homicidium factum est ex vi illius mandati ab ipso non reuocati cum intimatione reuocationis facta mandatario. Ita Maiolus *lib.* 5. *cap.* 48. §. 2. *num.* 3. citans Innoc. & Baldum.

11 Incurrit etiam hanc irregularitatem consulens homicidium *cap. perniciosè de pœnitent. dist.* 1. *& cap. si quis viduam.* & alibi sæpe, communis Doctorum. Pro huius verò intelligentia nota discrimen inter has personas videlicet, mandantem, consulentem, & petentem. Nam mandans sola voluntate mandat, & per solam voluntatem operatur. Consulens verò plura adhibet, nam proponit rationes ob quas id conueniat: petens verò adhibet solas preces. Auxilians verò dicitur qui concurrit adhibendo aliquod seruitium, vel ministerium Et hæc nimis inseruiunt ad cognoscendum quis sit consulens, vel mandans in homicidio.

12 Vt ergo quis verè dicatur consulens homicidium, primò requiritur, vt homicidium fiat ex vi sui consilij. Si enim is cui consilium dedit, re vera non moueatur ex vi talis consilij, sed ex alio effectu, vel ex alia ratione, talis consulens non incurrit. Quæstio verò est: si consulens homicidium retractauit illud consilium, intimans illi cui dederat illud, suadénsque vt illo non vtatur: & tamen id assequi non potuit. Vtrum, inquam, si hac dissuasione non obstante sequatur homicidium, talis olim consulens incurrat irregularitatem? Nauarr. *citato loco* tenet sufficere illam retractationem vt eua-

dat irregularitatem, sicut in mandante sufficit r
tio mandati intimata mandatario: Maiolus *ca*
sentit idem quòd Nauar. sed addit teneri hunc
lentem monere occidendum, vt sibi caueat. Q
nio tantorum Doctorum satis probabilis est
tem adhibita monitione notata à Maiolo, cre
sufficiet: quid enim vltra potest facere consulen
enim mandans, eo quòd sola voluntate manda
cusatur ab irregularitate, solùm retractando
tem præteritam contentam in mandato: ita eti
lè consulens, qui antea rationes adhibuit ad
dum, modò retractans, adhibet rationes ad
dendum, vt suppono. Et præterea monet
dum, vt sibi caueat. Quid ergo vltra ab illo e
potest? Etenim, si hoc non obstante, mors f
credendum est iam non sequi ex consilio dato
praua malitia eius, qui ante consilium audiuit,
diximus de mandatario occidente, & non obstan
reuocatione mandati sibi intimata. Scio Suarez
3. *à n.* 11. multa ad hoc congerere, & adducere,
coincidunt cum dictis à duobus citatis Doc
Imò ait *ibid.* Suarez *n.* 12. *ad finem*, limitationem
vt scilicet consulens teneatur monere occidend
nimis grauem, & proinde non imponendam
magna consideratione, videlicet, si sciret consule
is cui consuluit duræ ceruicis sit, & non desiste
per tertiam personam saluo suo honore, poterit
occidendum.

13 Sufficit ad incurrendam hanc irregularitat
lium homicidij datum solùm indirectè: vt si q
co iniuriato dicat, illum ex iniuria mansisse o
iuxta legem politicam, & proinde oportere
ctionem sumere, vel postulare. Est communis
rum; *ver. Homicidium* vel *verb. Irregularitas*, ci
Nau. *n* 231. & aliis. Simile exemplum, & fortiu
amicas dicat amico iniuriam passo, vel dominu
lo: non ingrediaris domum meam, donec ali
num facias, vel quid simile, & de hoc consili
dubitat sufficere. De consilio verò dato sub ver

in modo dictis aliqui dubitant, an sit sufficiens ad irregularitatem, sed tutius est credere quòd sufficiat: nam prædictus modus proponendi clarè sonat consilium morale, & efficax ad vindictam maximè cùm homines nimis moueantur ad recuperandum honorem proprium per iniuriam læsum.

14 Circa hoc tamen consilium homicidij indirectum nota quod si ita consulens indirectè, suo consilio directè intendit; vt mors sequeretur, & materia præsens moraliter postulabat mortem pro satisfactione: taliter consulens incurrit irregularitatem homicidij voluntarij. Si verò materia non erat nimis grauis, nec pro satisfactione mortem requirens: neque ipse consulens mortem intendit, tunc secuto homicidio irregularitas ab illo contracta, non erit irregularitas homicidij voluntarij, sed casualis, iuxta dicta in præcedentibus, & infradicenda. Colligitur ex Armilla, *verb. Irregularitas, n. 15. & seq.*

15 Si fortè is qui recipit mandatum, vel consilium, executioni intendens, occisus est ab inimico valentiore: tunc mandans, vel consulens non incurrunt irregularitatem homicidij voluntarij, sed solùm casualis. Patet prima pars, quia sic consulens non intendit omnino mortem illius cui dedit consilium: vel mandatum, & proinde inuoluntariè mors illius secuta est. Patet secundùm, quia saltem exponens illum periculo mortis notabili, causa fuit talis homicidij, indirectè tamen & non voluntariè. Et ex his colligitur quid dicendum sit de consulente amicum vt offerat, vel acceptet duellum: si enim sic consulens intendit mortem, & illa sequatur illata ab eo cui consuluit, erit homicida voluntarius. Si verò occidatur ille cui consuluit, erit homicida casualis.

16 Incurrit etiam hanc irregularitatem homicidij voluntarij, ille qui consentit homicidio dum actu fit suo nomine, vel propter ipsum: nam iste consensus dum fit homicidium, est etiam suo modo cooperatio ad illud. Si verò homicidium non fit propter me, nec meo nomine, & ego solùm habeo purum consensum

nihil

nihil cooperando, non incurro irregularitatem
communis sententia, maximè Summistar. *verb.H*
dium, vt autem quis euadat irregularitatem ista
tàm ex consensu, necessarium est vt exterius no
sentiat, sed repugnet, & se alienum à tali morte
dat. An verò is, qui audito homicidio nomine suo
illud ratum habet, & consentit in illud iam factu
currat irregularitatem? Multi & graues Doctore
mant, vt Nau. *c.* 27. *n.* 233. citans alios. At non inc
tenet Suarez cum multis, *cit. sect.* 3. *n.* 24. quia
iam iste nullo modo concurrit ad homicidium, c
lud iam factum sit. Et præterea quia in toto iu
inuenitur posita talis irregularitas pro ratifican
micidium factum suo nomine: & irregularitas
grauissima non est imponenda alicui, nisi inu
à iure imposita. Verùm quidem est, quòd si iste
habens homicidium, ratificauit homicidium, v
cussionem Clerici factam suo nomine, tunc i
excommunicationem latam in *c. si quis suadente*
ibi excommunicatur ratam habens percussione
rici factam suo nomine: non tamen illi impon
regularitas. Vide Vegam 2. *p. Sum. moralis, ver.*
laritas casu 3. vbi citat Cou. & Armill. Imò add
rez *n.* 29. quòd si quis manu propria occidat ho
inculpabiliter, & omnino ignorans: & postea scie
tum habeat homicidium, talis non incurrit irre
tatem, quia iam non incurrit ad homicidium,
non fecerit culpabiliter, quidquid sit de sua p
nosa complacentia.

17 Cooperans ad homicidium etiam incurrit
laritatem iuxta vim, & modum suæ cooperati
enim mortem intendat, vel adhibeat coopera
de se efficacem vt vulnerando lethaliter ad n
erit irregularis homicida voluntarius. Si verò
non cooperetur, iudicabitur de illo iuxta dicta i
rioribus. Nota tamen quòd si solùm assistit, vel
tatur illum quem scit intendere mortem, &
cum illo secuta morte, erit homicida irregula
ipse non voluerit: sola enim assistentia, & co

cum tali scientia causat homicidium voluntarium. Et colligitur *ex cap. sicut dignum. de homicidio*: secùs si iste cooperator sciat socium non intendere mortem: tunc enim erit solùm homicida casualis morte secuta.

18 Ista irregularitas contracta ex homicidio voluntario non priuat homicidam ipso facto beneficiis iam obtentis: neque de se inhabilitat ad futura, vt probat latè Suarez *disp. citata sect.* 4. de facultate verò dispensandi in hac irregularitate homicidij voluntarij facta Religiosis à Sede Apostolica dixi sufficienter suprà *in his Add. verb. Dispensare n. 9. & in 1. editione eodem verb. Dispensatio, n.* 8.

DE HOMICIDIO CASVALI.

SI attendātur regulæ supra positæ pro cognoscendo homicidio voluntario, facile erit cognoscere homicidium casuale, quod scilicet casu fit, id est, præter voluntatem, & intentionem occidentis. Et inprimis quod irregularitas mitior contrahatur etiam ex isto homicidio, habetur *capit. significasti*, 1. *& cap. dilectus. de homicidio*, & est communis Doctorum.

19 Regula igitur generalis sit. Si quis non intendat mortem, neque applicet causam de se efficacem ad mortem, imò clarè illam non intendat, sed excludat, & tamen aliquid faciat, mandet, vel consulat vnde sequatur mors; est homicida solùm casualis. Probatur, quia mors inde secuta aduenit præter voluntatem ipsius, & proinde non est voluntaria, quia ad illam non habuit voluntatem directam, & spontaneam, nisi indirectam, quatenus apposuit causam remotam, & non efficacem de se ad homicidium. Vt si quis vulnerat non lethaliter, nec mortem intendens, si verberet grauiter; sed non lethaliter, vel quid simile: inde tamen, vel ex mala complexione percussi, vel ex cæli influentia, vel alia causa simili, sequatur mors: erit irregularis sola irregularitate homicidij casualis. Dixi, *si causa de se*

non

non sit efficax ad mortem, quia etiamsi de se sit s
ad mortem si ipse operans id ignoret inuin
adhuc non erit homicida voluntarius, sed casu
efficacia tamen causæ adhibitæ an fuerit suffic
ne, in conscientia iudicabit prudens Confesso
ro autem externo iudex arbitrabitur attentis
stantiis. Ad hoc verò intentum non oportet dis
an operans intenderet rei licitæ, vel illicitæ
enim id ad rem facit: opus enim esse licitum, v
tum cui intenditur, non faciunt ad mutandam
tem homicidij: sed sola voluntas directa i
mortem, vel causam efficacem mortis: vel
non intendens directè aliquid istorum.

20 Potest etiam fieri hoc homicidium casu
solùm aliquid operando illicitè modo prædi
etiam per omissionem, omittendo scilicet aliqui
ius omissione mors sequatur: talis enim omiss
cooperatur ad mortem, vt si quis obligatus ex o
ex iustitia teneatur obuiare morti, & non obu
quid simile. Vide tamen infrà *hoc verb. numer.*

21 Ex proposita verò regula homicidij casua
ta exempla, & casus ponuntur à Doctoribus
gnoscendo peccato, & irregularitate incursa
casuali homicidio: accipe sequentia. Primum
applicauit potionem quam nesciebat esse mor
vel simul cum illa applicauit pharmacum co
nenum, & tamen mors secuta fuit. Secundò, si
quem vinctum detineat nolens eum dimitt
sciens periculum esse quòd ille ab alio percuti
inde mors sequatur illata ab alio. Tertiò, si m
alicui, vt solum alium verberaret, vel leuiter
ret limitans, & monens ne occidat: & mandata
cedens mandatum occidit. Benè tamen aduerti
tertio casu Suarez *disp. 45. eodem tom. sect. 2.*
quòd si is qui iussit verberari iustè mandauit,
rat iustè verberare, vt faciunt Prælati Religion
ex tali verberatione moderata mors sequatur,
Prælatus irregularis, nisi interueniat excessus i
ratione, vel alia notabilis negligentia, vt circa

mentum verberationis, vel quid simile. Intelligitur ergo illud tertium exemplum communiter de mandante verberare iniustè. Quartum sit de percutiente mulierem prægnantem, quæ ex percussione fecit abortum animatum: idque intelligendum de percussione solùm graui, & potente causare abortum: secus, si fuit leuis percussio, & insufficiens. Quintò de consulente alicui, vt sumat vindictam pro iniuria, etiam si moneat ne occidat: si enim vindicans se ob tale consilium, occiderit, erit consulens irregularis, quia indirectè causauit homicidium. Sextò, de cooperante remotè ad homicidium, vt si quis assistat, vel comitetur occisorem quem scit nolle interficere alium, neque ipse comitans voluit occidere, & tamen mors secuta fuit: tunc enim talis concomitans erit irregularis inuoluntarius. Ad idem spectat, qui commodauit gladium, vel simile instrumentum ad rixam, vel pugnam, vnde mors fuit secuta, si non intendit occisionem, neque sciebat potentem velle occidere, sed solùm velle rixari, & mors secuta fuit.

22 Si quis sciens Petrum resolutè velle occidere Paulum, consulat Petro ne occidat, & supposito quòd talem habet animum, solùm vulneret; & Petrus vulnerans occidit Paulum non intendens occidere, tunc iste consulens non manet irregularis, imò neque peccauit: quia non concurrit ad homicidium, imò suasit ne fieret: & aliàs licitum est parato facere maius malum: suadere, vt faciat minus malum: hoc enim non est suadere malem, sed dissuadere maius malum, vt Doctores alibi docent.

23 Si plures rixantur cum alio sine proposito occidendi, sed ex repentina occasione, & modo ordinario, secuto inde homicidio omnes qui rixati sunt manent irregulares ob homicidium casuale, idque siue omnes vulnerent, siue vnus tantùm vulneret. Suarez *disp.* 45. *cit. sect.* 3. *num.* 9. citans tex. & Bartol. & Syluestrum. Et probatur, quia omnes illi concurrunt ad illud homicidium moraliter, naturaliter, & proinde sufficienter ad irregularitatem inducendam ortam ex homicidio

micidio casuali. Imò addit *ibid. n.* 11. hoc ess
etiamsi vulnus inflictum vnum tantùm sit, &
& cognoscatur author vulneris: quia etiam t
non vulnerantes concurrerunt ad homicidium
rando, fauendo, & adiuuando authorem, qui
ciis animosior redditur. Secus si multis exis
simul in vna domo, & vno tantùm lapidem in
tente, vel sclopetum, aliis autem nullo modo a
operantibus: tunc enim solus percutiens esset i
xis in foro conscientiæ: nullus verò in foro
talis computandus erit cùm ignoretur verus
illius. Si verò ex quatuor ibidem existentibus
lapides, vel sclopeta mitterent, sine mutua coo
ne, idque facerent casu, & constaret inde occi
minem cum vno tantùm vulnere, omnes abso
quia præstat non damnare nocentes, quàm vnu
centem condemnare. Et hîc valde notandum
tum malum sit ad hoc, illos cooperari socia
vnum intentum cum animo occidendi; vel vul
si enim lapides proiicerent socialiter, & aliqui
retur, omnes manerent irregulares. Vide Hen
2. *libr.* 14. *capit.* 14. *numero* 3. *in fine.*

24 Potest etiam incurri ista irregularitas ex
ne pura ex qua sequitur homicidium ob culpa
rentis. Primò si quis occultet arma alterius q
poterat defendere, & dare noluit. Secundò,
interuenit obligatio de iustitia obuiandi homi
omittitur actus debitus defensionis. Ita Nauarr.
num. 232. citans multos alios. Exemplum sit
non defendente dominum: de patre erga f
contra: de ministro iustitiæ erga sibi subditu
tenetur defendere cùm potest: & è contra de
erga Superiores. Bene tamen duo ad hæc nota
disp. cit. sect. 4. *n.* 8. Primum est, vt talis omi
beat esse culpabilis: aliàs non indicet irregula
si non sit voluntaria, & culpabilis: vnde si quis
defendere quia non potest absque periculo vi
cusabitur. Secundum est, hanc irregularita
omissione esse homicidij casualis, si fiat ex n

tia, neque omittens cogitet vel præsumat futurum homicidium. Nam si certò mortaliter timeat futurum homicidium ex sua omissione, vel ideo ommittat quia intendit tale homicidium, talis irregularitas erit homicidij voluntarij, vt facile ex dictis colligi potest. Et per hæc iudicabis de mandante vel consulente alicui ne defendat alium instante periculo vitæ.

25 Si quis obligatus solùm ex charitate omittat succurrere alicui, & inde sequatur mors, non erit irregularis, quia non interuenit ibi obligatio iustitiæ: vt qui denegat eleemosynam indigenti. Nauarr. *cap.* 27. *numero* 231. sed quæris in speciali de illo qui inter Religiosos habet ex officio curam infirmorum (virgo *enfermeiro*) si iste omittat sucurrere suo infirmo notabiliter, vt ex tali omissione moriatur; an maneat irrigularis? Et videtur quòd sic, nam cùm teneatur ex officio, videtur obligari de iustitia. At responderi potest ex Suarez *tom. de censuris disp.* 47. *sect.* 7. *numero* 3. vbi ait quòd si isti qui habent curam infirmorum conuenientem prouidentiam adhibeant, nunquam incurrunt irregularitatem nisi interueniat culpabilis negligentia, ita vt periculum accelerationis fuerit præuisum, vel præuideri potuerit, & ex notabili negligentia omissum fuerit: sic ille. Prudentis ergo arbitrio relinquitur iudicandum si ibi interuenit notabilis negligentia, & fuerit præuisa: & an talis omissio mortem causauerit. In particulari verò notat Henriq. *tom.* 1. *lib.* 14. *cap.* 15. *num.* 15. quòd infirmarius bona fide versans infirmum ne angustietur, & mollit lectum, & similia, non se debet irregularem reputare, nisi coniectura sit ex lata culpa mortem accelerasse.

26 Adhuc circa istam omissionem causantem hanc irregularitatem quando datur opera rei licitæ, sit pro regula: si adhibita fuit sufficiens diligentia ad vitandam mortem alterius, non incurritur. Si verò interueniat negligentia vitandi periculum, incurritur, quamuis aliàs opus sit licitum, & factum bona intentione. Est communis Doctorum, maximè Nauarr. *capit.* 27. *numero* 290. Quanta vero negligentia sufficiat adhoc

(omittens tractatum de culpa leuissima, leui, & lata tunc negligentia.) In hoc casu inducet irregularitatem, cùm tanta fuerit vt sit peccatum mortale. Si enim fuerit solum veniale, non inducet irregularitatem Quando verò iudicanda sit talis, relinquitur arbitrio prudentis viri attentis circunstantiis personæ, negotij, loci, temporis, & similibus. Sic colligitur ex Caiet. 2. 2. *q.* 64. *art.* 8 - ob diuersitatem enim circunstantiarum poterit esse negligentia mortalis in vna persona: & in alia cum eisdem circunstantiis non erit talis. Si verò tantùm intersit culpa venialis, non incurretur ista irregularitas. Ita Sot. 5. *de iust. q.* 1. *art.* 9. & alij. Et hoc intelligitur quando datur opera rei licitæ in qua propter opus licitum minor fortè diligentia sufficit propter bonam intétionem.

27 Si verò detur opera rei illicitæ, vel prohibitæ, quantumcunque adhibeatur diligentia pro vitando homicidio, si illud sequatur, non vitatur irregularitas. Est communis Doctorum D. Thom. 1. 2. *quæst.* 73. *artic.* 8. Caietan. *ibidem*, Nauarr. *numero* 21 9. *cap.* 27. & aliorum. Ratio est, quia iura voluerunt punire tale homicidium propter solam malitiam actionis ex qua secutum est, etiam si specialis malitia non intercedat, neque indirecta voluntas homicidij. Quòd iura sic decreuerint, patet ex *c. tua nos. de homicidio.* Vbi declaratur irregularis Religiosus chirurgiam exercens, etiamsi sit peritus & faciat causa pietatis. Qui proinde debuit adhibere omnem diligentiam: & declaratur irregularis si ex sua curatione secutum est homicidium, ex eo solùm, quia exercuit artem sibi prohibitam, & proinde dabat operam rei prohibitæ, id est, sibi illicitæ, etiamsi in curatione neque negligentia venialis interuenerit. Est autem hoc intelligendum cum limitatione, vt bene ait Suarez *citata disp.* 45. *sect.* 6 *n.* 9. videlicet quando opus cui intenditur est illicitum, seu prohibitum propter periculum proximum vt ex tali opere sequatur homicidium. Quale fuit exemplum proximè positum de Monacho chirurgo: in hac enim arte exercenda est periculum proximum homicidii. Si enim opus illicitum cui intendit non sit de se causa proxima homicidii, etiam si

inde sequatur mors, si tamen adsit diligentia sufficiens ad illam vitandam, vitabitur irregularitas. Exemplum sit de adultero, qui si temerè, absque diligentia, & cautela accessit ad vxorem alicuius, vnde resultauit, vt vir eius illam occideret, manet irregularis, quia non adhibuit debitam diligentiam vitandi homicidium. Si verò adhibuit sufficientem diligentiam, vt delictum celaretur, & nihilominus mors fœminæ secuta est, non incurrit irregularitatẽ: quia quamuis dedit operam rei illicitæ, & prohibitæ, videlicet adulterio, non est opus prohibitum tanquam occasio proxima homicidij, (vt est chirurgia) licèt aliàs adulterium sit opus malum lege diuina prohibitum. Vnde ponit Nauar. aliud exemplum de Minorita equitante super mulo mansueto, ex quo casu calcitrante aliquis occisus est: & ait talem Minoritam non esse irregularem si aliàs adhibuit sufficientem diligentiam: quia licèt daret operam rei sibi illicitæ per suam regulam de non equitando; equitatio tamen non est vt plurimum causa proxima homicidii, sicut chirurgia. Idem dic de venatore. Si sit clericus, cui prohibetur venatio: si enim casu hominem facta debita diligentia occidat intendens feram occidere, non erit irregularis, quia licèt tale opus sibi sit prohibitum, non est prohibitum eo quod sit causa proxima homicidii, sed propter aliàs causas. Et in eodem casu venationis, sæcularis alias adhibita diligentia ne peccet mortaliter etiam vitabit irregularitatem, imò & peccatum.

28 Posse verò Prælatos regulares dispensare cum suis subditis in irregularitate contracta ex homicidio casuali, etiam si sit publicum, dixi olim in *prima editione ver. dispensare n. 9.* posse etiam Episcopum dispensare in illa cum suis subditis si sit occultum, tenet Suar. *tom. de censur. disp. 45. sect. 1. num. 2.* ait tamen id non posse si fuit publicum. Vbi vides maiorem in hoc facultatem, seu priuilegium habere regulares erga suos subditos: sicut etiam maius habent priuilegium circa irregularitatem homicidij voluntarij occulti quam dispensant quoad subditos, non verò Episcopi.

DE HOMICIDIO FACTO *ob defensionem vitæ, & bonorum.*

29 PRIMO constat apud omnes occidentem alium pro defensione vitæ propriæ seruato moderamine inculpatæ tutelæ, neque peccare mortaliter, nec incurrere irregularitatem. Est adeò communis, vt probatione non egeat. Sufficit illud naturale principium, quòd vim vi repellere licet. Neque huic veritati repugnat Concil. Trid. *sess.* 14. *cap.* 7. *de reformat.* vbi supponit esse irregularem etiam illum, qui occidit alium in sui defensionem, & vim vi repellendo. Vt enim explicat Nauarr. *consil.* 36. *de homicidio*, Concilium ita loquitur, quia supponit non seruatum fuisse moderamen inculpatæ tutelæ. Nam iura cùm audiunt, vel tractant, de verbo homicidij, supponunt, esse culpabile: & sic *ibi* Tridentin. supponit tale homicidium esse culpabile non seruata moderata tutela: si enim hæc seruetur, in rigore non est homicidium, sed defensio iusta, naturalis, inculpabilis. Si verò non seruetur moderamen inculpatæ tutelæ, tunc habet locum decretum Concilij, quia tunc vocatur homicidium culpabile. Habetur doctrina suprà dicta etiam *in Clement. si furiosus. de homicidio.* Quæ verò conditiones necessariò seruandæ sint, vt defensio dicatur fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, sic accipe ex Doctoribus communiter.

30 Prima est, vt si possit fugere aggressorem, fugiat. Limitant omnes non teneri fugere virum nobilem, & robustum, maximè ab homine inferiori, quando talis fuga sibi danda est opprobrio. Nam quod fieri non potest sine magno dedecore non obligat in lege etiam naturali: ac proinde cùm ibi non adsit culpa mortalis non incurretur irregularitas. Secunda est, vt qui

qui occidit; sit aggressus ab alio,& non aggressor. Si enim esset aggressor, non diceretur defensio, sed aggressio. Non tamen semper necesse est vt quis expectet ictum, seu impetum alterius: aliquando enim poterit præuenire istum; vt si quis desperet se posse resistere inimico propinquius accedenti, vt tenet Nauarr. *consil. 32. de homicid.* quia tunc illa præuentio non est aggressio, sed pura defensio. Imò ait Henriquez *lib. 14. tom. 2. cap. 10. num. 2.* posse tunc aggressum voluntariè, ac directè eligere occisionem aggressoris, si videt aliter non posse propriam vitam tueri, pro quo citat Sot. Victo. & multos alios: talis enim tunc voluntas non facit homicidium voluntarium, quia non est spontanea, vt suprà diximus, sed quasi coacta. Tertia conditio est, vt pro defensione inferat minorem læsionem aggressori quæ possit inferri. Vt si possit se defendere solùm vulnerando, vel solum mutilando & sic de cæteris, non occidat: nec faciat maius malum quandiu poterit se defendere cum minori malo illato.

31 Quarta conditio, ad quam ferè redigi possunt aliæ, est, vt non se defendat cum tali excessu, qui faciat grauem culpam ita vt talis culpa potius videatur aggressoris, quàm aggressi: vnde si aggressorem iam fugientem insequatur: erit excessus, & culpa grauis. Vnde colliges quod si excessus fuit cum culpa mortali, incurretur irregularitas homicidii casualis tantùm. Si verò excessus defensionis fuit tantùm cum culpa veniali, nullo modo irregularitas contrahetur. Ita innuit Henriquez *citato numer. 3.* & exprimit Suarez *disputatione 46. sect. 1. num. 9.* aliàs esset hæc irregularitas ineuitabilis, quia excessus venialis in tali defensione moraliter loquendo est ineuitabilis, & pro omnibus homicidiis regula generalis sit quòd causa homicidii si sit causa venialis tantùm excusat ab irregularitate.

32 Si quis prius iniuriatus, post transactam iniuriam, interuallo morali, aggrediatur iniuriantem, & occidat: erit irregularis, quia illud iam non est defendere, sed vindicare. Quid, si adulter inuentus cum vxore alterius, & videns verum vxoris intrantem, illum virum

adulter occidat in sui defensionem? Duplex est opinio; prima dicit non incurrere, quia illa censetur moderata, & iusta defensio: ita Syluest. *homicidium* 3. *quæst.* 4 & alij, tenet etiam Henriquez *tom.* 2. *libr.* 14. *capit.* 10. *num.* 3. Secunda opinio dicit illum incurrere, quæ est Nauarr. *consil.* 2. *&* 33. *de homicidio.* Et in hanc inclinat Suarez *citata sect.* 1. *num.* 11. probatur hæc, quia in hoc casu adulter prius iniuriam intulit marito, in adulterio: Et proinde mortaliter prius inchoauit iniuriam, & sic manet aggressor, & non aggressus. At iam suprà diximus aggressorem in hoc homicidio non liberari ab irregularitate. Secundò, quia leges ciuiles licèt non puniant pœna ordinaria aggressum occidentem: puniunt tamen pœna arbitraria quando ille occasionem dedit: quod militat in hoc casu. Vide Iulium Clarum *in practic. Crimin.* §. *homicidium. à numer.* 30. *& in Additionibus paruis eiusdem.* Vtraque opinio est probabilis: & in re tam difficili, vbi nec radius rationis fulget, nec ratio verba gubernat, potest quis vtramque vel quam maluerit sequi: Addit tamen Suarez *ibidem numer.* 12. quòd si adulter potest fugere absque periculo proprio, & absque læsione mariti, tenetur id facere, aliàs secundùm vtramque opinionem fiet irregularis, vt patere potest ex dictis Imò addit quod licèt ex fuga resultet illius infamia, tenetur fugere, eo quòd ipse prius intulit iniuriam.

33 Neque illam incurrit qui occidit alium pro defensione bonorum temporalium, vel honoris proprij, quando aliter ista non potest defendere nisi occidendo: si enim possit absque morte, incurret. Tenet Couarr. *in Clementina vnica de homicidio* 3. *p in fine*, Castr. *libr.* 2. *de lege pœnali cap.* 14. & est de mente Soti *lib.* 5. *de iust. artic.* 8. & aliorum. Et ratio est quia tunc hoc homicidium est inculpabile. Et bona externa sunt valde necessaria ad vitam; eadem ratio est de honore. Vnde in iure ciuili bona temporalia ferè æquiparantur vitæ Argumento *legis aduocati in fine Cod. de aduocatis diuersorum iudicum* Et videri potest Iulius Clarus *verb. homicidium. numer.* 25. Et hoc locum habet etiam

in

in Clericis, & Monachis pro defensione suorum bonorum, si fiat inculpatè. Neque oppositum decernitur *in cap. suscepimus. de homicidio*, vt bene illud explicat Couarr. suprà citatus *num.6*.cum aliis quos refert.

34 Neque item irregularis est occidens alium pro defensione vitæ proximi, vel bonorum ipsius temporalium, si defensio sit inculpabilis carens peccato mortali. Est eorundem Doctorum: licitum est enim; immò obligatorium innocentem defendere à morte, in aliquibus casibus: cùmque bona temporalia illius æquiparentur vitæ illius, vt suprà diximus, sequitur inculpabile tunc esse tale homicidium, & proinde non causare irregularitatem. Et hoc locum habebit maximè, ac præcipuè quando in tali casu homicidium non solùm fit licitè, sed etiam ex obligatione. Et probatur adhuc, quia occidens clericum in defensionem iustam proximi, non incurrit excommunicationis sententiam, ergò neque occidens aliquem pro defensione proximi incurret irregularitatem.

DE IRREGVLARITATE CONtracta à iudice damnante ad mortem vel similibus.

35 Communis sententia est iudicem ferentem sententiam in causa sanguinis secuto effectu, manere irregularem: quamuis enim iudex non peccet in ferenda tali sententia si iustè iudicat: inducitur tamen ista irregularitas ex iure ob defectum leuitatis. Idem intellige de sententia mutilationis, vt si iudex iussit amputare manum. Idem fiet si ex præcepto iudicis ita duro carcere, & inedia reus maceretur, vt ea de causa moriatur. Si verò iudex tulit sententiam mortis, vel mutilationis: & tamen effectus est impeditus quacumque ex causa, non fiet irregularis.

36 Quæris: iudex inferior tulit sententiam mortis;

fuit appellatum ab eius ſententia: delata ad ſuperiorem, confirmata fuit à ſuperiore, & mors ſecuta: An iudex inferior incurrat? Et videtur quod non, quia illius ſententia non eſt ſortita effectum, ſed ſola ſententia Superioris: ac proinde iudex inferior non videtur occidere. At mihi videtur incurrere, quia confirmata ſententia inferioris, eadem ſententia inferioris videtur permanere, & ſortiri effectum,

37 Princeps, vel Superior delegans alicui, vel aliquibus iuriſdictionem ad executionem iuſtitiæ, per talem ſolam delegationem in communi non incurrit irregularitatem, etiam ſi delegatus condemnet ad mortem. Secus ſi in delegatione exprimeret, vt damnaret ad mortem. Habetur *ex c. vltimo ne clerici, vel Monachi, num. 6.*

38 Eandem incurrit accuſator, & aduocatus, notarius in cauſa ſanguinis effectu ſecuto. Excipitur clericus qui ſua bona petens in iudicio facit ſolitam proteſtarionem ſe nolle effuſionem ſanguinis; ſed reſtitutionem ſuorum bonorum. Tunc enim non erit irregularis. Incurrit ſimiliter teſtis in cauſa ſanguinis effectu ſecuto. Excipere teſtem deponentem coram Inquiſitoribus in cauſa fidei, cuius teſtimonio reus poſtea traditus eſt brachio ſæculari, & combuſtus. Talis enim teſtis non eſt irregularis, quemadmodum, neque Inquiſitores ferentes ſententiam declaratoriam hæreſis, cúmque tradentes ſæculari poteſtati, illam incurrunt, ſed ab illa ſunt immunes, vt eſt communis ſententia. Alia omitto ad hæc pertinentia, quia vt dixi non profiteor niſi compendium, & ſolùm intendo dare notitiam religioſis in communi. Et hæc aliàs apud Summiſtas obuia ſunt. Vide inter alios Henriquez *tom. 2. lib. 14. toto cap. 12.* poſſe autem Prælatos regulares diſpenſare cum ſubditis in iſtis omnibus patet ex dictis in prima editione verb, *diſpenſare.*

DE

DE IRREGVLARITATE *militum in bello iusto, vel iniusto.*

QVia solent aliquando recipi ad habitum Religionis illi qui olim in bello fuerunt milites: Et prætere a Religiosi aliquando in bello hortantur milites, vt pugnent, vt sciatur quomodo ibi contrahatur irregularitas, & quomodo possit à Prælatis dispensari ante vel post professionem, accipe sequentia.

39 Primò ergo supposito, duplex esse bellum, aliud iustum, aliud iniustum. Sententia communis est quòd omnes militantes in bello iniusto, si in illo fiant homicidia, vel mutilationes, fiunt irregulares; quamuis non fundant sanguinem propriis manibus. Sylu. *verb. bellum 3. q. 3.* & alij. Qualis verò sit hæc irregularitas, dicendum est cum Suarez *tom. de censur. disp. 47. sect. 5. num 2.* esse homicidij voluntarij. Patet ex prædictis, nam sic occidentes, & mutilantes, habent voluntatem directam occidendi, vel mutilandi, & hæc voluntas est iniusta, & culpabilis mortaliter.

40 Hinc reflecto suprà id quòd olim dixi *in prima editione verb. Prælatus, n. 38.* ibi enim dixi posse Prælatos regulares dispensare cum subditis in irregularitate contracta ab illis ex homicidio in bello iusto, maximè si fuit bellum contra infideles. Nihil ibi dixi, neque *verb. Dispensare*, de irregularitate contracta à subdito ante, vel post professionem ex homicidio in bello iniusto. Nunc addo, ex modò dictis, Prælatum regularem non posse dispensare in irregularitate ista orta ex homicidio in bello iniusto si illud fuit notorium, & publicum. Patet, nam fuit homicidium voluntarium, & iniustum, & publicum, vt suppono, quale debuit esse in exercitu. Si tamen homicidium alicuius factum in bello iniusto sit modò hîc ignotum, tum ob nimiam

distantiam locorum, tum ob diuturnitatem temporum, poterit Prælatus regularis dispensare in illo, quia tunc homicidium cum illis circunstantiis æquiparatur homicidio occulto voluntario: & in hoc possunt Prælati Regulares dispensare. Et hactenus dicta de militante in bello iniusto intellige, si sit bellum iniustum aggressiuum: si enim sit defensiuum, non irregularitas homicidij voluntarij esset: sed vel casualis, vel fortè nullius pro necessitatis qualitate.

41 Si bellum sit iustum, vt pro defensione personæ, patrimonij Regij, pro fidei defensione, quale inter cætera est bellum Hispaniæ contra rebellatos Principes Flandriæ: militantes in illo, non sunt irregulares siue bellum sit aggressiuum, siue defensiuum, idque, siue propriis manibus occidant, & mutilent. Est communis, maximè Nauarr. *cap. num.* 212. & aliorum, & probatur, quia defensio prædictorum est licita, iusta & inculpabilis. Quod intellige si bellum sit defensiuum. Si enim bellum iustum sit aggressiuum, & sequantur homicidia, & mutilationes: occidentes, & mutilantes erunt irregulares, ad eum modum quo est irregularis iudex occidens iustè authoritate publica seu regis. Quod intellige si ipsi militantes propriis manibus occidant, vel mutilent: si enim id per se non faciant licèt faciant alij, ipsi non facientes, non incurrent. Ita Sylu. *citata q.* 3. Tab. *irregularitas* 3. *n.* 20.

42 Clerici, & proinde regulares non possunt pugnare in bello iusto aggressiuo, vt colligitur ex *cap. petitio. de homicidio, & c. clerici.* 25. *quæst.* 8. & tenent Doctores communiter: possunt tamen huiusmodi bello assistere ex pia causa, & licentia superioris, vt ait D. Th. 2. 2 *q.* 4. *n.* 4. Et probatur, quia huiusmodi assistentia non est mala & fit in praxi ad profectum spiritualem militum fidelium. Immò dicunt aliqui etiam clericum, ac religiosum posse adesse, & assistere in bello iniusto non animo fauendi iniustitiæ belli, sed pro bono spirituali militum in confessionibus, & similibus: maximè cùm multi ibi ignorent iustitiam belli, & possint bona fide saltem in mortis articulo saluari.

4 Re

43 Religiosus, & clericus in bello iusto exhortans milites ad strenuè pugnandum, non est irregularis. colligitur *ex cap. penul. de homicidio.* Et tenet Gloss. *in c. sollicitatis 7. quæst. 1. ver. prodire.* & Doctores communiter. Et probatur, quia sic exhortando non facit contra iustitiam, neque contra aliquam particularem prohibitionem sibi factam. Rursus sola exhortatione non prouocat directè ad homicidium, sed solùm ad fortiter pugnandum, si enim in particulari hortetur ad homicidium, erit irregularis. Si etiam id faceret absque licentia superioris, vel Prælati, adhuc non esset irregularis: quia carentia illius licentiæ non inducit irregularitatem. A contrario verò intelliges quòd clericus exhortans prædicto modo in bello iniusto erit irregularis. Vt tradit Henriq. *tom. 1. lib. 12. c. 13. n. 3* licèt ipse neminem occidat.

44 Si clericus vel religiosus in bello iusto militet propriis manibus, (quidquid sit de peccato militandi contra sibi facta de hoc speciali prohibitione:) talis Clericus non erit irregularis si ipse propriis manibus nullum occidit, neque mutilauit, nec fuit causa proxima vt alij facerent aliquid ex his duobus. Ita Nauar. *cap. 27. num.* 115. & alij quos citat & sequitur Suarez *disp. 47. cit. sect. 6. num.* 9. Neque obstat *caput quod in dubiis de pœnis.* vbi iubetur deponi clericus gubernans nauem in prælio: vel militans in bello: vel hortans in illo: neque ibi requiritur, vt detur sanguinis effusio. Non, inquam, obstat: quia primò *citatum caput* exponi potest de clerico illa faciente in bello iniusto. Secundò exponitur de clerico quando sua exhortatione hortatur in particulari ad homicidium: quod suprà diximus non licere. Intelligitur si pugnat secuta morte, vel mutilatione propriis manibus causata. De gubernatione verò nauis non curo, quia non facit ad intentum argumenti, & aliqui in hoc Clericum non excusant ab irregularitate, quia gubernans nauem magis influit in mortes contrariorum, quàm singuli milites quorum ictus vt plurimum sunt cassi, & frustrati. Ex hoc collige Clericum, vel Prælatum Ecclesiæ, qui dedit

dit arma militibus ad pugnandum in bello iusto non esse irregulares etiam si milites cum dictis armis mutilent vel occidant. Ita Nau. *c.27. n.21.*

45 Quod tandem attinet ad dispensationem cum prædictis militantibus in bello iniusto, vel in bello iusto modo illicito, dicendum est posse Prælatos regulares cum subditis dispensare in irregularitate inde orta per sua priuilegia, vt latè diximus suprà *in his addit. ver. dispensare* : & clarius in 1. *editione eodem ver. dispensare. & ver. Prælatus ad dispensandum.* modò in aliquo euentu ex supradictis ad arbitrium prudentis viri, non interuenerit homicidium voluntarium notorium.

46 Adhuc de Religiosis qui comitantur ductos ad patibulum; vel mortem quamcunque: Noto Nauarr. *in Sum.cap.27. num.*217. cum Antonino, & aliis quos citat, tenere esse irregularem Sacerdotem qui dicit illis vt ascendat scalam: vt apponant caput ad cypum, aut faciant aliquid ex quo mors acceleretur. At Henriquez *lib.* 14. *tom.2. cap.* 12. *num* 9. primò dicit Sotum irrisisse rogantem à se, an esset irregularis comitans ductum ad patibulum super asino, quem asinum sistentem Sacerdos punxit, vt ambularet. Et in *summa* dicit Henriq. facientem rem minimam ad accelerandam mortem non esse irregularem, vt si dicat patienti, vt ascendat vnum tantum scalæ gradum. Ait item non esse irregularem sacerdotem, qui à iudice obtinuit ne ductus ad patibulum ducatur per plateam patris, vel vxoris, tollendæ molestiæ causa, respectu patientis, & consanguineorum, quamuis aliàs ductus per aliam plateam breuiorem, & insolitam citiùs pateretur mortem. Neque item esse irregularem illum qui lictorem inexpertum doceret modum quo dandus esset nodus. Ait enim in his dari paruitatem materiæ. Volui hæc recensere, vt videas quàm variè Doctores in hoc loquantur. Mea verò sententia est circa præsentem materiam religiosum infirmarium, vel comitantem ductum ad patibulum, non esse irregularem si bona fide absque culpa mortali, & in re parua dicat, vel faciat aliquid ex quo per tantillum tempus mors dicatur accelerari;

celerari: colligitur ex dictis ab Henriq. *cit. loco.* Et præterea probatur, quia cùm ista irregularitas sit pœna, & incurratur ob culpam, requiritur vt in his præcedat culpa mortalis. De qua culpa iudicio prudentis Theologi standum erit.

47 Per illa verò quæ suprà diximus de homicidio, iam manet clarum quid dicendum sit in illa Religione, quæ homicidium fecit casum reseruatum ex decreto Clementis VIII. vt tetigimus in principio huius verbi *homicidium.* Primò enim loquitur Clemens VIII. de omni, ac solo homicidio, quod fuerit culpa mortalis, quia non potest reseruari culpa venialis. Vnde constat non reseruari homicidium factum in propriam defensionem cum moderamine iusto: nec quodcunque aliud ex supradictis quod non sit peccatum mortale, sed reseruari omne homicidium quouis modo factum ex supradictis, & quouis modo ad illud concurrerit Religiosus, siue per se, siue per alium, dummodo fuerit peccatum mortale.

48 Quoad alias partes prædicti casus reseruati, vulnerationem scilicet, vel percussionem grauem, standum erit prudentis arbitrio. Ibi enim vltra homicidium comprehendetur mutilatio alicuius membri: vulnus in facie, vel in alia parte si sit vulnus notabile. Percussio etiam erit dira verberatio, & insolita, Alapa inflicta interdiu, maximè Religioso, graui Sacerdoti. Et sic de cæteris, quæ considerare debet Prælatus prudens attentis circunstantiis personæ, loci, & vulneris, seu percussionis.

HORÆ CANONICÆ.

1 RELigiosi Minoritæ professi etiam carentes ordine sacro tenentur ex vi Regulæ, & consuetudine ad horas Canonicas: etiam si pro culpis eiiciantur ab Ordine. Patet ex Regula Minorum: & quia eiectio non debet fauere sua culpa. Et cum sic eiecto transit onus

onus cui potest satisface, sicut & castitati. Eodem modo tenetur etiam Clericus degradatus: Sanchez *lib.* 8. *de matrim disp.* 8. *n.* 11.

2 Eodem modo tenentur cæteri Mendicantes professi carentes ordine eo sacro ex eo solùm, quòd per professionem sunt positi in statu irreuocabili, seu omnino impedito ad matrimonium, & choro addicto. Rodrig, *Addit. ad Sum. tom.* 3. *verb. Horæ Canon. concl.* 12. cum ibi citatis.

3 Tenentur etiam Moniales professæ ad chorum, dicere Horas Canonicas. Nau. *de Oratio. & Horis Canonicis c.* 7. *n.* 21 & Durant. *de Ritibus Ecclesiæ lib.* 3. *c.* 21. & Rodr. *citato proximè loco Addit.* Moniales verò Sanctæ Claræ, quæ propter imperitiam nesciunt dicere Officium diuinum, de iudicio Prælatorum, vel Abbatissæ, satisfaciunt dicendo Officium laicarum. Compend. Minorum, ver. *Moniales* §. 3.

4 Laicus Frater Minorita si fuerit ordinatus in sacris absque licentia Prælatorum prohibetur dicere horas Canonicas; sed iubetur dicere horas laicorum positas in Regula pro laicis, ex Leone X. Compend. Minorum, verb. *Laici Fratres.* §. 5.

5 Omittere omnes horas Canonicas vna die est vnum tantùm peccatum mortale. Item omittere modò primam dicta 3. 6. & 9. & postea omittere Completorium est vnum tantùm peccatum mortale. Suarez *tom.* 2. *de Relig. libr.* 4. *capit.* 25. *numer.* 18. *& numero* 20.

6 Regularis non addictus Breuiario Romano, extra chorum, potest recitare iuxta Romanum absque licentia Prælati, quia Pius V. solùm loquitur de horis in choro. Rodriguez *citat. loco Addit. capit.* 195. *concl.* 2.

7 Non potest Generalis Ordinis addicti Breuiario Romano mutare aliquid de dicto Breuiario absque licentia Papæ. Pius enim V. in Bulla præfixa dicto Breuiario id clarè præcipit. Rodrig. *tom.* 1. *quæst.* 42. *art.* 12. & notatur in Compendio Ord. D. Hieronym. in Hisp. verb. *Officium D. in fine.* Vnde non potest præcipere vt recitetur tale officium non contentum in tali Breuiario, nec concessum Ordini per aliquod priuilegium.

Ait

Ait tamen Suarez *tom.2. de relig.lib.4. c.* 11. posse Prælatum ex causa iusta, vna vel altera vice dispensare in officio vnius diei: Sed adhuc puto non posse introducere nouum officium.

8 Si Religiosus habeat priuilegium recitandi Breuiario breui: vel dicendi horas ante tempus, potest socius illius recitare eodem modo cum illo absque culpa. Henriq. *l.b 7.de Indulgentiis,cap.*30.*numer.* 4. & alij.

9 Matutinæ horæ tum in æstate, tum in hyeme possunt dici vespere ab hora 4. post meridiem: idque si adsit honesta necessitas, vt studium, defectus visus, & similes. Suarez *citat. libr.*4. *cap* 27. *numer.*14. In Compend. Societatis verb. *Horæ Canonicæ* §. 1. conceditur quòd de licentia superiorum,& cum causa, maximè itinerantes, possint dicere Officium diuinum post Missam.

10 Leo X. concessit Minoritis vt satisfaciant diuino officio,etiam si recitent sedendo, ambulando, vel non integrè verba proferendo, propter imperitiam, vel defectum linguæ:vel si fiat cum mentis euagatione, dummodò non fiat ex malitia, id est, cum aduertentia. Et præterea concessit quod recitantes cum malè pronunciantibus, vel facientibus supradictos defectus, non teneantur postea iterare malè ab illis pronuntiata, vel à seipsis malè audita propter distantiam localem, vel strepitum factum, sed his omnibus non obstantibus satisfaciant, maximè in choro. Compend. Minor. verb. *D.Officium.* §.8. & alia ibi, §.9.

11 Prælati Regulares possunt dispensare ne recitet Horas Canonicas Religiosus qui est infirmus, vel absque graui tædio, seu difficultate non potest, siue sit febris, siue alius dolor. Compend. *ibidem* §. 10. Et hoc potest etiam dispensare Vicarius in absentia Guardiani. Compend. verb.*Infirmi Fratres.*§.11. *&* 12.*& cit.*§.10. *ver Officium Diuin.* & licèt Leo X. *ibi* citatus, dicat hoc maximè posse Prælatum, quando Medicus id prælato dixerit, citatus tamen locus, verb. *Infirmi Fratres.* §. 12. non requirit dictum Medici. Imò Rodriguez *Addition. ad Sum.tom.*3.*cap.*197.*conclus.*1 dicit sufficere Religioso quòd dicat illi Medicus ne recitet diuinum

officium:

officium: neque in rigore requiri licentiam Prælati, pro quo citat Nauar, melius tamen, ac certius est semper consulere Prælatum.

12 Possunt Minoritæ in officio diuino dicere solùm mentaliter Pater noster, & cætera quæ iubentur dicere secretò, ne aliis sint fastidio, idque possunt mentaliter absque labiorum motu *in eodem Compend.* Possunt etiam itinerantes, vel ratione alicuius occupationis grauis dicere manè totum Officium Diuinum, vsque ad Completorium inclusiuè. Pius V. in Bullario Rodrig. *fol.* 979.

13 Non potest Prælatus mutare professum ad chorum, vt sit laicus, & proinde liber ab Officio Diuino, nisi de licentia Papæ. Rodrig. *Addit. Sum tom.* 3. *cap.* 194. *conclus.* 13. ob causas ibi datas. Si tamen professus ad chorum subitò euadat, vel appareat imperitus, & impotens ad recitandum Horas Canonicas, potest Prælatus illi assignare, vt dicat Officium laicorum Compend. *verbo Moniales. numer.* 30.

14 Episcopi Monachi possunt recitare cum sociis suis Regularibus secum recitantibus, per Breuiarium suæ Ecclesiæ. Rodriguez *Addit. ad Sum. tom.* 4. *cap.* 68. *num.* 10.

15 Ille qui in choro canentibus aliis, vel intonantibus ipse secum dicit submissè tantùm, satisfacit officio, & non peccat. Suarez *tom.* 2. *de Religio. lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 8. At si est beneficiarius, non lucratur distributiones, quia non seruit, vt alij. *ibidem.*

16 Possunt Minoritæ supplere omissum in Officio Diuino finito Officio, dicendo vnum Psalmum, vel Orationem Dominicam, vel Aue Maria, vel Orationem Sacrosanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ita Sixtus IV. & Innoc. VIII. in Compend. Minor. verb. *Officium Diui.* 2. § 5. *&* 2. *&* 3.

17 Possunt Patres Societatis IESV manè dicere totum Officium vsque ad Completorium inclusiuè. Compend. illorum, verb. *Horæ Canonicæ*, §. 2. si adsit causa, maximè itinerantes.

18 Fratres intenti prædicationibus, confessionibus, lectioni-

lectioni Theologiæ, vel Canonum sacrorum, satisfaciunt Diuino officio dicentes saltem Psalmos 7. assignandos à Priore cum septem Pater noster,& bis Symbolum Apostolorum. Compend. Diui Hieronymi in Hispan. verb. *Horæ Canonicæ*, §.7. ex Clemente VII. concessum est Clericis Sancti Syluest. de Vrbe.

ADDITIO.

1 Sixtus IV. concessit Minoritis vt in officio Diuino, quando fiunt suffragia Sanctorum in feria, vel semiduplici possint sub vna tantùm commemoratione,& antiphona facere commemorationem omnium Sanctorum Ordinis nostri. Habetur concessio in Bullario Rodriguez, *fol.* 514. *col.* 1. *n.* 2. Quod fit in tota Italia apud Minoritas hodie:& cùm sit priuilegium totius Ordinis, in præcipua Ordinis parte habitum in praxi, non dubito posse fieri similiter in toto Ordine. Antiphona (post orationem solius Patris nostri Francisci quæ prius, & separatim dicitur) est hæc.

Vos Sancti Dei inclyti, qui estis mente lucida Franciscum imitati, orate vt intrepidi hîc simus semper feruidi, & postmodum Beati. Vers. Æterna fac cum Sanctis tuis Domine. Resp. Gloria munerari.

ORATIO.

1 *Deus qui sacram Religionem Seraphici Francisci decorare dignatus es triumpho multorum Martyrum pro Christo occisorum, purissimisque Pontificibus Bonauentura, ac Ludouico, ac feruentissimis IESV præconibus, Antonio, Bernardino, ac Didaco Confessore, cum Virgine Clara, præsta quæsumus eorum intercessionibus præsentia vitare pericula,& ad gaudia peruenire sempiterna. Per eundem Christum Dominum nostrum.* Et dicitur in Vesperis, & Laudibus eodem modo.

2 Clemens VII. concessit Minoritis, vt vbicunque degentes possint celebrare festa Sanctorum illorum, qui sunt protectores terrarum, vel sub quorum nomine Ecclesiæ nostræ intitulantur, sub duplici, respectiuè tamen. Habetur concessio in Bullario Rodriguez *fol.* 790. *col.* 2. *in fine*. Circa hanc verò concessionem noto primò, solùm concedi pro Sanctis, qui sunt protectores terrarum, in quibus degunt. Secundò, pro Sanctis, qui licèt non sint ex nostro Ordine, nostræ tamen Ecclesiæ habent titulum illorum Sanctorum: vt si nostra Ecclesia dicatur Sancti Petri, Matthæi, Martini, vel similium. Tertiò, concedit hoc fieri solùm respectiuè, id est, in sola illa Ecclesia, non verò in toto Ordine. Vnde colligo per hanc concessionem non posse celebrari de aliis Sanctis illius terræ, qui non sunt protectores, verb. grat. Olyssipone poterunt celebrare de sancto Vincentio protectore vrbis sub festo duplici; non verò de aliis Sanctis, quos celebrat illa Diœcesis, qui non sunt protectores: excepto si fuerint protectores Regni, qualis est Angelus Custos in Portugallia.

3 Quæris, an hoc possint hodie facere Minoritæ, & communicantes huic priuilegio, non obstante declaratione Cardinalium Tridentin. quam citaui suprà, *verb. Festi dies n.* 1. per quam declararunt non teneri Regulares in diebus festis particularium Diœcesum recitare Diuinum Officium illorum Sanctorum sicut Clerici illis diebus recitant: sed secũdùm ritus, & regulam suam: solúmque teneri ad cessationem à seruilibus. Quæris, inquam, an hoc non obstante possint vti dicta cõcessione Clementis VII. & recitare de protectoribus locorum & de titularibus suarum Ecclesiarum? Credo quòd possunt: quia illa declaratio Cardinalium solùm intendit, ne Episcopi cogant tunc Religiosos recitare Diuinum Officium, sicut Clerici recitant: item solùm declarauit illos ex *citato ibi loco* Tridentini, ad id non teneri, quæ duo non tollunt, quin Religiosi, si voluerint, vtantur aliàs suo priuilegio, si modò illud habent in vsu, & in praxi. Si enim non sit in vsu, debent dicere Diuinum Officium iuxta ritum & institutum sui Ordinis.

4 Pius

4 Pius V. concessit Minoritis, vt ratione itineris, aut alterius iustæ occupationis possint dicere totum officium Diuinum simul manè, aut quando ipsis videbitur cum maiori deuotione ipsum posse recitare. Habetur in Bullario Rodriguez *fol.*981.*col.*2. *n.* 17. Si quæris ad quid inseruiat hoc priuilegium, vel quæ culpa sit dicere totum Officium Diuinum simul manè, vide Bellar. *in tom.*1.*lib. de Purgatorio cap. prop. finem*: vbi refert ex Petro Damiano B. Seuerinum Episcopum Coloniensem apparuisse cuidam Presbytero eique dixisse se esse in Purgatorio, & grauiter torqueri, quòd horas Canonicas non distinctis temporibus persoluisset, sed manè omnes simul recitasset vt tota die negotiis imperialibus vacare posset. Vnde colligit Bellarm. fuisse saltem peccatum veniale, & tamen habebat illam causam negotii communis. At si fiat ex vi priuilegij istius, & cum causa, vitabitur illa culpa venialis.

5 Pro consolatione adhuc, & quiete Regularium, maximè scrupulosorum noto ex Sanchez 1. *Decalog. c.*13. *à n.*10. *& sequent.* maximè *n.*16. *& sequent.* illum qui incepit recitare horas Canonicas animo non satisfaciendi pro tunc, sed postea iterando: & tamen pertæsus postea vult satisfacere illa prima recitatione: satisfacit obligationi cum illa prima recitatione: fundamentum illius est à *n.*10.*citato*, quod ad implendam obligationem legis sufficit vt quis faciat omne illud quod lex imperat, quamuis non habeat intentionem satisfaciendi tali legi: hoc probat rationibus efficacibus, vel saltem sufficientibus: soluendo rationes in contrarium. Citat pro hac sua sententia Valentiam 2.2.*disp.*6.*q.*2.*puncto vltimo in fine.* Suarez *tom.*3.*in* 3.*part. q.* 83 *art.*6.*disp.* 88. *sect.*3. Vasquez, Leonard. & alios.

6 Ex qua sententia, & fundamentis illius, ac Doctoribus, infert Sanchez *citato cap.* 1. recitantem Diuinum Officium primò cum intentione non satisfaciendi pro tunc, postea ratificantem, satisfacere cum præterita recitatione. Secundò idem deducit erga implentem pœnitentiam iniunctam à Confessore, qui in principio faciens actum iniunctum, non habuit propositum

implendi pro tunc: & voluit poſtea implere per illum actum præteritum. Tertiò idem colligit circa audientem vnã Miſſam in die obligationis: qui in principio Miſſæ habuit animum non ſatisfaciendi cum illa, ſed aliam poſtea audire propoſuit: quo non obſtante, ait illum ſatisfacere cum priori Miſſa audita: Quia, vt inquit, cum citatis autoribus *n. ibi* 13. lex diuina ſolùm obligat pro tunc ad talem ſubſtantiam operis exhibendam: & non curat de intentione, qua talis actio debeat fieri, dummodo fiat actu libero, & humano: non enim definit impleri præceptũ eo quòd deſit illud ad quod non obligat præceptum. At præceptum in illis tribus exemplis non obligat ad intentionem implendi, ſed ad ſubſtantiam operis exequendam: & confirmatur claro exemplo. Nam præcepto negatiuo, verb. grat. de non fornicando, verè quis ſatisfacit, omittendo tale opus, etiamſi non cogitet de illo, neque illi veniat in mentem in tota vita: quod per ſuam omiſſionem fornicationis vult ſatisfacere tali præcepto negatiuo: ergo ſimiliter verè ſatisfaciet quis præcepto affirmatiuo, verbi gratia de Diuino Officio recitando ſi opus iniunctum impleat, etiamſi pro tunc non habeat animum ſatisfaciendi illi præcepto.

7 Bene tamen aduertit Nau. *in c. quãdo. de conſecrat. diſt.* 1. *c.* 13. *n.* 15. Aragon. 2. 2 *q.* 83. *art* 23. & alij, illum qui recitaret Diuinum Officium ſolùm legendi, vel addiſcendi gratia, non animo orandi, non ſatisfacere obligationi recitandi, etiamſi poſtea velit ſtare priori recitationi, atque etiamſi priùs recitauerit attentiſſimè: probatur, quia cùm Diuinum Officium dicere ſit orare, de intrinſeca ratione illius eſt, vt recitans intendat orare. Neque hoc dictum contradicit dictis in *n. præcedente*, de ſatisfaciente Diuino Officio etiamſi habeat propoſitum non ſatisfaciendi pro tunc. Nam hæc duo, videlicet nolle orare, & nolle ſatisfacere, ſunt valde diſtincta, & primum, id eſt, orare eſt de intrinſeca ratione Diuini Officij, vt diximus. Secundum verò, id eſt, velle, aut nolle pro tunc ſatisfacere, non eſt de intrinſeca ratione Diuini Officij, dummodo adſit animus orandi, iuxta dicta à Sanchez *n. præcedente.*

ADDI

ADDITIO AD ADDITIONEM.

1 POtest quis obligatus ad recitandum horas Canonicas eas recitare cum socio non habente obligationem recitandi, etiam si sit laicus: & etiamsi iste non obligatus recitet sine vlla attentione interna, dummodo verba pronunciet ita vt intelligat is qui recitat obligatus. Ita Azor. 1. *part. Summ. Moral. lib.* 10. *cap.* 7. *quæst.*6. Suarez *tract.*4.*de Religione,lib.* 4.*cap.*25. *num.*2. & Reginald.2. *par. Sum. lib.* 18. *n.*158.*tit.explicatio dubiorum.*

2 Quando quis recitat cum socio sufficit audire orationes, capitula, responsoria, lectiones, quæ ab alio dicuntur. Ita Sylu.*verb. Horæ Canonicæ q.* 7. & Reginald. *citato lib. num.*158.& alij.

3 Circa integritatem Diuini officij recitandi quotidie, accipe sequentia collecta ex Doctoribus melioribus: primum omittere totum Diuinum officium vna die est vnum tantùm peccatum mortale, quia vnum tantùm præceptum datur de Horis Canonicis omnibus vna die recitandis, & in hoc omnes conueniunt. Secundum, omittere in vno die vnam tantùm horam etiam ex paruis tertiam scilicet, vel completorium, est etiam peccatum mortale, quia hæc parua hora respectu totius officij diuini est pars notabilis. In quo etiam Doctores conueniunt. Tertium omittere etiam in quauis hora,etiam ex paruis, partem notabilem, est peccatum mortale,vt omnes affirmant.

4 Tota quæstio est quæ sit dicenda pars notabilis in quauis hora? Nauarr. *cap.* 10. *de Orat. numero.*43. *&* 44. dicit illum qui in hora parua, vt sexta, omittit initium vsque ad principium primi Psalmi, peccare mortaliter, assignat exemplum, quia qui in Choro non veniunt ante initium primi Psalmi multantur in distributionibus quotidianis iuxta communem consuetudinem. Hanc opinionem reiicit Suarez *tom.* 1. *de*

Religion. lib. 4. cap. 25. num. 15. & num. 16. vbi in Summa hæc dicit: Primò, illum qui in toto Matutino cum Laudibus omitteret vnum nocturnum, peccare mortaliter, quia ille nocturnus est quarta pars illius horæ, & proinde pars notabilis. Secundò ait, quòd si quis omitteret in vna die ferè dimidiam partem Completorij, se non audere illum damnare de peccato mortali, quia licèt illa omissio sit notabilis respectu illius horæ Completorij, non tamen est notabilis respectu totius officij vnius diei, quod totum officium sub vno tantùm præcepto singulis diebus imponitur. Et dat rationem, quia vna hora non est adæquata materia huius præcepti, sed totum officium vnius diei, ac proinde, vt ait non valet consequentia: hæc omissio, ferè dimidiæ tertiæ, est notabilis respectu horæ tertiæ: ergo est notabilis respectu totius officij vnius diei. Et tandem concludit hoc iudicandum esse prudentis arbitrio. Et hoc pro certo tenendum, quod nunquam hora aliqua integra dimittatur, etiam ex minimis, neque pars alicuius horæ quæ æquiualeat vni horæ paruæ, vel dimidiæ parti illius. Cum Suarez concordat Regin. *cit. lib.* 18. *n.*145. pro se citat Suar. Antonium. Quorum tantorum trium doctorum dictum non audeo reprobare, licèt opinio Nauarr. sit securior, qui ait esse peccatum mortale, in qualibet hora, etiam ex paruis omittere tertiam partem: Non enim Nauarr. considerat hanc horam paruam in ordine ad totum officium diei: sed in se ipsa illam considerat, quia præceptum Diuini officij æqualiter respicit, & omnes 7. horas simul iunctas, & vnamquanque earum. Et potest esse exemplum, præceptum de non laborando in die festo: hoc enim æqualiter respicit, & omnes horas diei festi, & singulas horas eiusdem, *in omnibus enim prohibet laborare.*

IESV

IEIVNIVM.

Vide suprà verb. *Festi Dies,n.3.de Ieiuniis indictis ab Episcopo.*& infrà verb.*Religiosus,n.3.*

1 TEnentur Religiosi abstinere à carnibus in die Natiuitatis Domini, si venerit in Feria sexta imò ad ieiunium, si ex voto vel regula ad id obligentur.*c.final.de obseruatione ieiunij.* Et tenentur sæculares qui vouerunt ieiunare Feria sexta.

2 Minoritæ non attingentes annum vigesimum primum, vel antecedentes illum tenentur ieiunare Quadragesimam, & Aduentum, quia tenentur professi quicumque ex vi Regulæ,idque sub mortali. Rodr. *tom.2. q.*100.*art.*4 *&* 8. Non tamen tenentur ieiunare vigilias, & quatuor tempora Ecclesiæ,& Sanctorum,Rodr.*q.*100. *art.*6.

3 Minoritæ in suo Aduentu ante Natiuitatem ad cuius ieiunium tenentur sub mortali non possunt in Aduentus illius Dominicis diebus carnem comedere, probatur ex consuetudine,& à simili.Nam etiam obligati ad ieiunandam Quadragesimam non possunt edere carnes in Dominicis Quadragesimæ etiamsi in illis diebus à ieiunio sint liberi.

4 Leo X. in Compend. verb. *Ieiunium* §. 5. concessit Minoribus,maximè qui sunt prædicatores,consolationis gratia,vt possint anticipare ieiunium vna hora ante horam consuetam:id est, comedere vna hora ante horam consuetam ieiunij.

5 Eugenius IV. concessit quòd Prælati etiam sine Medico possint dispensare cum infirmis circa ieiunium, idque etiam possint Vicarij & Confessores Fratum. Compend.*cit.verb. Ieiunium.*§.7. *Ibidem* etiam concessit quòd possit Prior S. Hieronymi de consilio Medici dare licentiam Fratribus, & familiaribus Conuentus, vt possint comedere carnes, oua, & similia in diebus

ieiunij si sint infirmi. An senes sexagenarij etiam validi teneantur ad ieiunium, vide Sanchez *lib.* 7. *de Matr. disp.* 32. *n.* 17. vbi ait esse id valde probabile: & Pius V, in Bulla ibi citata dispensauit cum Religiosis sexagenariis, non in ieiunio, sed vt ederent lacticinia; videtur Sanchez fauere sexagenariis.

ADDITIO.

Vide infrà verb. *Religiosus, num.* 3.

1 DIxi suprà *hoc eodem verbo*, Religiosos non attingentes annum 21. teneri ad ieiunia suæ Regulæ cum illa obligatione qua dicta ieiunia obligant ex vi Regulæ. Nunc addo, quòd præceptum Ecclesiasticum ieiunij in anno vigesimo primo non obligat in principio illius anni vigesimi primi, sed requiritur vt ille annus vigesimus primus ad præcepti obligationem sit annus completus omnino de momento ad momentum. Vnde si in die ieiunij alicuius impleat aliquis annum 21. hora diei prima post meridiem in illa die vsque ad illud tempus, vel terminum non tenetur ieiunare, quia ille annus completus est numerandus de momento ad momentum. Ita Sanchez *lib.* 2. *de Muto. disp.* 24. *n.* 23.

2 Vide suprà verb. *Festi dies. num.* 4. Nunc autem ibi dictis addo ex Sanchez *citat. ibi disp.* 18. *num* 22. *libr. de Matr.* abeuntem proprio oppido, in quo seruatur illa die ieiunium, si nocte peruenturus sit ad locum vbi ieiunium non seruatur posse in loco vbi non ieiunatur nocte cœnare, & carnibus vesci, quamuis tota die ieiunauerit: nam potest tunc nocte se confirmare consuetudini loci. Imò ibi putat probabilius hunc talem posse manè ientaculum sumere, seu collationem, quamuis peruenturus certus sit ad locum vbi non ieiunatur, idque quando moraliter est certus de perfectione, & peruentione ad talem locum, vbi ieiunium non obligat:

gat: at non poterit vesci carnibus donec perueniat ad locum vbi sunt licitæ. Ratio est, quia obligatio abstinendi à carnibus est diuisibilis, nam illa repetita in diebus prohibitis, seu comestio illius multiplicata in illis diebus multiplicat peccatum: ergo potest pro parte diei eiusdem diuidi, & manè obligare, non verò nocte cum circunstantiis suprà positis. At obligatio ieiunij est indiuisibilis, consistens in vna comestione; ac proinde violans ieiunium vna vice, in illa die non tenetur amplius à cibo abstinere sub mortali.

3 Infert *ibidem* Sanchez *numero* 23. illum qui manè exit ab oppido, in quo non ieiunatur, & vbi carnes eduntur, posse manè illas comedere, vel non ieiunare, quamuis nocte accessurus sit ad domicilium, in quo ieiunatur, & à carnibus abstinetur: nam extra domicilium non astringitur illius legibus: & & in domicilio, ad eius leges tenetur.

4 Solent multi Religiosi facere votum de ieiunando tali die in pane, & aqua; vel id faciunt sola deuotione, vel sæculares illos de hoc voto consulunt. Dubitationes aliquæ circa hoc insurgunt, quæ breuiter resoluentur per tradita à Sanchez 4. *Decalog. cap.* 11. *à num.* 45. vbi primò dicit: Talem si biberit vinum peccare mortaliter. At eo bibito in ea quantitate notabili, vt frangat ieiunium, non est amplius peccatum id bibere. Dat ibi causam, quæ facilis est. Attamen si promisit se illa die nihil manducaturum nisi panem, & aquam, tunc quoties biberet vinum, peccaret mortaliter, quia toties frangit votum negatiuum. Differunt enim valde inter se duo vota: voueo ieiunium in pane, & aqua: vel dicere, voueo me tali die nihil manducaturum, nec bibiturum nisi panem, & aquam: & in fractione primi multiplicata non multiplicantur peccata: secùs in fractione secundi. Idem applicabis ad vota similia affirmando, vel negando. Distingue etiam, quod si illa dies, in quo promisit ieiunium in pane, & aqua; sit ieiunandus aliàs ex obligatione Ecclesiæ, & votum sit emissum primo modo, quamuis non peccet postea bibendo vinum, tenetur tamen ad ieiunium Ecclesiæ.

5 Vouens abſtinere à lacticiniis, ſi illi in mentem venit in tali voto includere etiam carnes, tenetur illas non edere, ſi autem dubius eſt an illas incluſerit, poteſt aliàs abſtinendo à lacticiniis carnes edere. Sylu. *ver. Ieiunium quæſt.* 10. Azor *libr.* 7. *Inſtit. Moral. cap.* 10. *quæſt.* 2. & Sanchez *num.* 46. & alij. Nam licèt tunc tutius ſit abſtinere à carnibus, in voti tamen obſeruatione, ſtante dubio ad quid me obligauerim, non teneor tutius obſeruare. Imò addit Sanchez hoc eſſe verùm, etiamſi talis vouens dubius re vera de præterito, modò credat quòd ſi ei carnes in mentem veniſſent, illarum etiam abſtinentiam voueret. Nam, vt ait, ad inducendam obligationem voti non attenditur qualis voluntas habenda foret, ſed qualis voluntas actu habita ſit. Item qui vouit abſtinentiam ab ouis, non tenetur abſtinere à lacticiniis, differunt enim inter ſe lacticinia, ab ouis: illa enim ſunt caſeus, lac, butyrum, & ſimilia, quæ emunguntur: oua autem ſunt diuerſa. Et hoc de abſtinentia ab ouis intellige ſimiliter, niſi vouens illorum abſtinentiam expreſsè includeret etiã lacticinia.
6 Quæris de illo qui vouit abſtinere à carnibus, an poſſit veſci, ſeu bibere ius, in quo carnes ſunt decoctæ? Ait Sanchez *ibidem num.* 48. teneri à tali iure abſtinere, niſi expreſſam intentionem habuerit tempore, quo vouit ius tale non excludendi. Nam illud votum obligat ad abſtinendum à carnibus, ſicut obligat ius Eccleſiaſticum: at præceptum Eccleſiaſticum obligans abſtinere à carnibus, obligat etiam abſtinere à iure, in quo illæ decoquuntur: quia carnis ſubſtantiam imbibitam habet.
7 Vouens ieiunium, tenetur ieiunare abſque lacticiniis: ſi tamen ſic vouens habet Bullam Cruciatæ, ſatisfacit ieiunio edens lacticinia. Nam quando Pontifex vouenti, aut Confeſſarius imponunt obligationem ieiunij, imponunt illud modo quo imponit lex Eccleſiaſtica: at ieiunans cum lacticiniis, & Bulla Cruciatæ ieiunat ad modum legis Eccleſiaſticæ. Ita Angles *in Floribus* 1. *part. quæſt.* 9 *de Ieiunio. art.* 1. *poſt.* 9. *difficul. dubio* 5. Rodriguez *tom* 1. *Summ. in* 2. *editione cap.* 184. *num.*

num. 10. Quod idem dicendum est de illo qui habet ex pœnitentia iniuncta obligationem ieiunandi. Si verò sic vouens non habet Bullam Cruciatæ, tenetur abstinere à lacticiniis, quia omne ieiunium Ecclesiasticum exigit abstinentiam à lacticiniis, vel de præcepto iuris vt ieiunium Quadragesimæ, aut saltem ex consuetudine, vt alia ieiunia iuxta multorum sententiam. Abstinere enim à lacticiniis est circunstantia intrinseca ieiunio, pertinens ad substantiam, & finem ieiunij, videlicet macerationem corporis, & hoc de sententia communiori dicendum est. At Sanchez, *citato loco num.* 52. tenet probabile esse sic vouentem ieiunium absque Bulla Cruciatæ, posse comedere lacticinia in illo die ieiunij, extra ieiunia tamen Quadragesimæ. Quæ est probabilior opinio, neque de iure, neque de consuetudine interdici in die ieiunij lacticinia extra Quadragesimam.

8 Notat etiam, & acutè idem Sanchez *ibidem*, *n.* 53. in rigore loquendo ieiunium Quadragesimare de se intrinsecè non includere abstinentiam à lacticiniis quatenus tale ieiunium est: sed abstinentiam à lacticiniis in Quadragesima esse distinctum præceptum Ecclesiæ à præcepto ieiunij. Nam *in c. denique 4. dist.* supposito præcepto ieiunij Quadragesimalis, quasi distinctum præceptum tradens ait: *Par est vt qui his diebus carnibus abstinemus, ab his quæ sementinam trahunt originem à carnibus, ieiunemus.* Hoc probat, quia in diebus Dominicis Quadragesimæ cessante præcepto ieiunij, non cessat præceptum abstinendi à lacticiniis. Hinc infertur illum qui in Quadragesima absque causa non ieiunat, & præterea edit lacticinia, committere duo peccata: vnum contra ieiunium aliud contra esum lacticiniorum: idem de tunc comedente carnes absque causa. Qui verò in Quadragesima ieiunauit, sed comedit lacticinia absque causa, & sine Bulla vnum tantùm peccatum fecit edendo lacticinia tunc prohibita: non verò is peccauit contra ieiunium, vt *ibi* tenet Sanchez, quia de intrinseca ratione ieiunij, etiam Quadragesimalis non est abstinentia à lacticiniis, sicut est abstinentia à car

carnibus. Citat pro his Paludanum *in* 4. *dist.* 15. *q.* 4. *art.* 4. *n.* 33. & Antonin. 2. *p. tit.* 6. *cap.* 2. §. 3. & Angles *loco ibi citato.*

9 Qui vouit ieiunare omnia Sabbata, tenetur etiam ieiunare in die Natiuitatis Domini, si venit in Sabbato. Est communis Doctorum, & probatur, quia ratione voti tunc obligatur.

10 Qui in die ieiunij surgit à prandio vt colloquatur de negotio cum amico, & consumit mediam horam in negotio, vel colloquio, illo finito, potest reuerti ad prandium finiendum, tota enim illa comestio censetur vna moralis comestio. Et arbitrio prudentis viri iudicandum est quanta mora interposita non diuidat moraliter vnam comestionem Requiritur etiam vt relinquens prandium; & surgens ad aliud negotium, habeat intentionem redeundi ad illud. Nam si surgit cum animo iterum non manducandi, vel id quod iam manducauit fuit sufficiens ad sustentationem ieiunij, non potest iterum comedere absque fractione ieiunij. Rodrig. *Addit. ad Sum. tom.* 4. *verb. Quadragesima cap.* 110. *n.* 10.

11 Sacerdos celebraturus, & quicunque recepturus Eucharistiam tenetur id facere ieiunus ieiunio naturæ, & non sufficit ieiunium Ecclesiasticum. Est communis: sola explicatione indigens. Videlicet; datur ieiunium naturæ, & est illud quando natura, siue homo nihil adiutus recepit, neque comedendo, neque bibendo, neque per modum medicinæ. Talis esse debet celebraturus, vel communicaturus, ita vt nihil illorum sumpserit etiam in parua quantitate. Hoc tamen patitur has breues tres declarationes. Prima est: deglutio saliuæ non impedit hoc ieiunium. Secunda, si quis manè inueniens in ore reliquiam cibi relicti ex cœna hesterna, & deglutiat, non frangit ieiunium naturæ: Nam hæc duo, non sunt noua comestio: quia comestio est noui cibi in os iniectio. Tertia, si quis aqua os lauet eam voluens inter dentes, & aliqua gutta per guttur vadat in ventrem: non frangit ieiunium naturæ, neque impedit communionem: quia vltra quod illud sit par-

uitas materiæ eſt etiam præter intentionem: Et tales defectus, vel caſus non eſt in noſtra manu vitare. Dixi non poſſe communicare illum qui non fuerit ieiunus hoc ieiunio, intelligendum modò non ſit in claro periculo mortis, & iubeatur communicare per modum viatici, tunc enim præuiſus id poterit facere ac cœnatus. Ieiunium Eccleſiaſticum eſt quod fit ſeruata lege Eccleſiæ, ſeu per modum quo ſatis fiat præcepto Eccleſiæ. Hoc ieiunium eſt benignius, & poteſt ſeruari bibendo manè, vel ſumendo paruam quantitatem per modum medicinæ, vt tradunt Doctores in materia de ieiunio, quod fuſiùs perſequi non promiſi.

12 Qui in die ieiunij per plura interualla ſæpius comedit parum quid, ita vt ex multiplicatis puſillis fiat notabilis comeſtio, frangit ieiunium, ſi hoc fiat eodem die: exemplum ſit de furante ſæpius modica dum peruenit ad quantitatem notabilem. Si verò comedat ſæpius, & puſillum in diuerſis diebus ieiunij, non frangit, quia tunc illa puſilla non vniuntur moraliter. Neque item peccat mortaliter, qui multos ſimul inducit vt in die ieiunij comedant puſillum, quod ſimul iunctum eſſet notabile, Sanchez 1. *Decalog. cap.* 4. *num.* 11.

IGNORANTIA, ET inaduertentia.

Vide infrà verb. *Pœna.*

RES eſt quotidiana, & proinde multa explicatione indigens materia breuis de ignorantia: eſtque præcipuè Religioſis neceſſaria, tum quòd multi illiterati ſunt: tum quia pluribus legibus, cenſuris, ac pœnis ſubiecti ſunt, vtpote quia fideles ordinarij, quia clerici, & quia Religioſi, vnde oportet vt pro illorum quiete ſciant quando excuſentur ignorantia. Accipe ergo per ſummam ſequentia.

1 Aliud eſt ignorantia, aliud inaduertentia ſiue inconſideratio.

consideratio. Ignorantia est carentia scientiæ, quando scilicet de tali re nunquam sciui per aliquem sensum, vel notitiam, vt de illo quod Romæ agitur. Inaduertentia est obliuio scientiæ, & cadit supra illam rem quam ego iam scio, sed intellectus per obliuionem non aduertens, non aduertit ad illud, v.g. scio per lumen naturale fornicationem esse peccatum: sed per motum primò primum, vel secundò primum non aduerto esse peccatum, dicor habere inaduertentiam, quæ etiam dicitur inconsideratio, siue incogitantia: quæ inaduertentia æquiparatur ignorantiæ circa dicenda.

2 Diuiditur primò, ignorantia in ignorantiam facti, & ignorantiam iuris. Ignorantia facti est quando quis ignorat factum, seu qualitatem facti à se patrati. Exempla sunt: percussit quis Petrum, qui erat Clericus ignorans illum esse Clericum: vel putans mittere sagittam in feram occidit hominem latentem: iste habuit ignorantiam facti, quia ignorauit suum factum esse percussionem Clerici, vel occisionem hominis: Potest etiam afferri exemplum: ego feci hoc opus ignorans esse peccatum: vel ignorans esse simoniam, vel vsuram: dicor habere ignorantiam facti, quia nescio qualitatem illius facti, vel operis. Ignorantia iuris est, quando ignoratur ius, seu lex prohibens talem actum, v g. scio percutere Clericum esse malum in lumine naturali, at ignoro Ecclesiam hoc prohibere lege pœna excommunicationis. Item scio lege naturali prohiberi coitum cum Moniali: at nescio Ecclesiam id prohibere lege speciali: in vtroque casu habeo ignorantiam iuris, non facti. At si in vtroque casu habeo ignorantiam, & quòd iste sit Clericus, & quòd ista sit Monialis, & pari modo in vtroque casu ignoro legem Ecclesiæ id prohibentem specialiter, in vtroque casu simul habeo ignorantiam iuris, & ignorantiam facti.

3 Diuiditur secundò, ignorantia in inuincibilem, & in ignorantiam vincibilem. Inuincibilis (quæ etiam dicitur inculpabilis, probabilis, antecedens, iusta, & inuoluntaria) est illa quæ inculpabiliter priuat cognitione, & scientia malitiæ actus, qua cognita non fieret.

Exemplum

Exemplum eſt de mittente ſagittam in feram putatam, cùm ſit homo, adhibitá ſolitâ, & morali prudentiâ, quam non mitteret ſi ſciret eſſe hominem. Dicitur hæc inuincibilis, quia pro tunc vinci non potuit moraliter loquendo: talis eſt illa qua quis dubitans an aliquid eſſet peccatum, conſuluit Doctorem, peritum virum, qui vel dolo, vel bonâ fide decepit: & ille actum peccaminoſum fecit: talis erit ignorans inuincibiliter, quia ignorantiam vincere non potuit. Dicitur etiam hæc ingnorantia, iuſta, inculpabilis, & inuoluntaria, quia cùm in illa non detur peccatum, vt ſupponimus, eo quòd adhibita ſit moralis diligentia poſitiuè, vel non omiſſa: illæ tres conditiones illi conueniunt, videlicèt, quòd ſit iuſta inculpabilis, & inuoluntaria, ſi enim ſciretur malitia actus, omnino non fieret. Dicitur denique hæc eadem ignorantia antecedens, non quia antecedat actionem illius operis, ſed quia nec directè nec indirectè volũtaria eſt, ſed antecedit omnẽ actum liberæ volũtatis.

4 Ignorantia vincibilis, ſeu conſequens è contra dicitur quæ ſequitur voluntatem, vtpote quæ verè volita eſt, aut directè, vt cùm eſt affecta: aut indirectè, quia potuit ignorans, & tenebatur illam expellere. Qua ratione dicitur vincibilis, culpabilis, iniuſta, voluntaria, & improbabilis. Vt ſi in caſu prædicto ſagittæ, aliquis eam mitteret temerariè, non præmiſſa diligentia, & circumſpectione moraliter neceſſaria. Item, ſi quis dubitans hoc eſſe peccatum, noluit rogare litteratos, cùm poſſet, ac teneretur, & fecit opus peccaminoſum: tunc enim vincere poſſet, & ideo fecit culpabiliter, iniuſtè, &c. Differt autem hæc ignorantia ab inuincibili: nam inuincibilis ſi concurrit ad peccatum, concurrit ſolùm ad materiale peccatum, non ad formale illius: at ignorantia vincibilis eſt cauſa peccati formalis, & vera cauſa peccati propriè dicti: dicitur etiam hæc ignorantia conſequens, quia cùm ſit indirectè ſaltem volita, conſequitur liberum actum voluntatis.

5 Ignorantia vincibilis tribus modis ſubdiuiditur: primò in illam, in qua datur negligentia grauis ſufficiens ad mortale; & in illam, in qua datur negligentia leuis,

leuis, & venialis. Secundò ignorantia vincibilis alia est affectata, cùm scilicet quis affectat ignorare nolens discere, vel percontari: alia verò ignorantia est non affectata, quando scilicet quis, licèt ignoret, non eligit ignorare. Vnde ignorantia affectata est directè volita, quod non habet ignorantia inuincibilis, nec vincibilis: illa enim nullo modo est volita, hæc verò vincibilis est solùm indirectè volita. Tertiò ignorantia vincibilis alia est solùm mortalis seu sufficiens ad mortale, alia verò est crassa, seu supina: hæ duæ differunt solum per magis, & minus. Crassa enim est illa, quam soli homines crassi habent & pingues in re scilicet clarissima, quam omnes sciunt: & nullus nisi crassi ingenij ignorat, & proinde ista nullam omnino adhibet diligentiam. Illa verò sufficiens ad mortale præmisit aliquam diligentiam, & præuentionem, sed non sufficientem, & quæ debebatur apponi, & ideo fuit peccatum mortale non crassum, neque adeò graue. Ita Valentia 1 2. *disp.6. puncto 1. ad finem.*

6 Diuisiones traditæ de ignorantia possunt pari modo tradi de inaduertentia, siue inconsideratione, vt scilicet vna sit inuincibilis, alia vincibilis, alia grauis, alia leuis, &c. Quibus positis ponuntur sequentes conclusiones.

7 Prima conclusio. Ignorantia inuincibilis, siue sit facti, siue sit iuris, excusat omnino à culpa illum actum cuius est causa. Est cõmunis Doctorum ita vt probatione non egeat. Ratio breuis est; quia factum per talem ignorantiam est inuoluntarium, ac proinde non est peccatum. Idem dic de actuali inconsideratione, vel inaduertentia, hæc enim si sit inuincibilis, quantuncunque adsit scientia habitualis perfectissima, excusat à culpa, imò & à pœna in foro interno. Quòd si actus fuerit diuisibilis habens scilicet partes, vel circunstantias pro diuersitate circumstantiæ, excusabit etiam inuincibilis, v.g. scit aliquis prohibitam esse fornicationem, sed nescit inuincibiliter hanc esse suam consanguineam: ignorantia inuincibilis consanguineæ excusabit illum à parte, vel circunstantia istius actus, quæ est incestus,

non

non excusabit ab alia parte, quæ est fornicatio.

8 Si quis ignorans inuincibiliter præsentis obiecti malitiam, habeat nihilominus animum comitantem, quo dicat actualiter etiamsi esset peccatum id facerem, tunc talis ignorantia obiecti mali, licèt sit inuincibilis, non excusat ab illo peccato mali animi concomitãtis, qui ab aliquibus dicitur ignorantia concomitans. Non tamen Sanchez 1. *Decalog. cap.* 16. *num.* 14. tribus modis posse hunc malum animum, seu voluntatem comitari istam ignorantiam inuincibilem. Primò, si sit voluntas tantùm habitualis, vt si, v. g. habitualiter tantùm affectus ex odio antiquo, vt si sciret esse hominem inimicum, hunc quem inuincibiliter putat esse feram, illum vtique occideret, & existente hoc solo animo habituali occidendi, talis occisio hominis putati feræ, non est peccatum, quia per solos habitus non meremur, nec demeremur. Idem explica ad alia exempla occurrentia. Secundo modo potest ille animus malus ibi comitari ignorantiam inuincibilem obiecti mali, si videlicet in eo actu habeat voluntatem occidendi hostis si ibi adesset: at putans non adesse mittit sagittam, & proinde illa volitio occidendi solùm comitatur actum externum homicidij. Et tunc externus actus homicidij culpa vacat, solúmque datur culpa homicidij interni ratione propositi occidendi. Tertio modo, si sagittam emittens actualem intentionem habet, vel haberet occidendi quodcunque viuens præsens, siue sit homo, siue fera, & tunc est verus homicida, quia iam habuit voluntatem directam occidendi.

9 Ignorantia inuincibilis pœnæ non excusat formaliter, & directè à culpa. Ratio est, quia ignorantia eatenus tantùm excusat à culpa, quatenus aufert voluntarium: at ignorantia pœnæ positæ pro tali culpa non aufert omnino voluntarium, licèt aliquo modo illud minuat, quatenus ignorata pœna non ita grauitas peccati cognoscitur.

10 Circa ignorantiam inuincibilem notat Sanchez posse in homine rustico dari ignorantiam peccati interni, cum cognitione actus externi peccaminosi: v

si rusticus audiens à viro docto, fornicationem externam esse peccatum mortale: & tamen inuincibiliter ignoret cogitationem internam circa talem actum esse prohibitam. Ita ille *citato cap.16 n.17.* fusè id probans. Idem dicit *num.* 18. *&* 19. de illo qui scit esse peccatum mortale aliquod opus facere, ignorat tamen inuincibiliter esse peccatum illud opus alteri imperare.

11 Tota dubitatio est quando ignorantia, siue iuris, siue facti sit dicenda inuincibilis, seu inculpabilis, idem dic de inaduertentia. De quo multa Doctores, & confusè. Breuiter dico primò, vt ignorantia, vel inaduertentia, vel obliuio dicantur inuincibiles, sufficit quòd nulla notitia, nec specialis, nec confusa, nec aliqua dubitandi ratio in vniuersum, aut peculiariter occurrat. Quare nullum peccatum erit in consensu voluntatis nisi cogitatio aliqua præcesserit, & consideratio expressa circa malitiam moralem, vel periculum peccati: vel saltem expressa aliqua dubitatio, vel scrupulus. Si, inquam, nihil horum præcesserit, talis ignorantia, obliuio, & inconsideratio dicentur inuincibiles. Ita Sanchez *citato c.n* 21. citans multos Doctores, maximè Vasquez 1.2. *quæst.* 74. *disp.* 107. *artic.* 3 *&* *disput.* 123. qui priùs Compluti docuit ex cathedra, & fuit receptum à Doctoribus Complutensibus. Quæ omnes particulæ, quia claræ sunt, non explicantur. Vnde inferes ab opposito fore ignorantiam vincibilem quoties interuenit aliquid ex prædictis, vt si fuit consideratio expressa, seu actualis, circa malitiam obiecti, vel dubium, vel scrupulus. Adde præterea quod non sufficit vt detur aliqua consideratio malitiæ obiecti, nisi fuerit plena: nec sufficiet semiplena, & imperfecta deliberatio, seu aduertentia mali ad peccatum saltem mortale.

12 Obiicis 1. Doctores æquiparant scire, ac debere scire, ita vt is qui tenebatur scire, & non sciuit, peccet ac puniatur sicut qui tenebatur scire, nesciuit. Et ita dicunt de illo qui tenebatur aduertere, & non aduertit. Sed in quouis actu peccaminoso tenetur quis aduertere ad malitiam obiecti; ergo licèt illi non aduenerit consideratio malitiæ, non excusatur à culpa, quia

quia tenebatur aduertere, & non aduertit. Respondetur breuiter ex Sanchez *numero* 24. Id quod dicetur teneri nos aduertere ad malitiam obiecti, intelligendum esse teneri nos aduertere si menti occurat vt aduertamus: seu si mens dictet esse aduertendum. Si enim in mentem nullo modo venit aduertere ad malitiam obiecti, nullo modo est culpa in non facienda illa consideratione, quæ non venit in mentem, & non potuit vinci. Itaque tenemur aduertere ad malitiam obiecti, si intellectus dictet nunc considerandam esse malitiam obiecti, secus si non aduertat esse aduertendum. Hinc intelligitur quomodo exponenda sit illa regula *iuris in 6.* Ignorantia facti, non iuris excusat. Est enim intelligenda de solo foro externo, in quo lex præsumit neminem ignorare legem latam à Principe. Nam pro foro conscientiæ de quo agimus si ignorantia sit inuincibilis modo prædicto, excusabit, siue sit ignorantia facti, siue iuris.

13 Poterit in aliquo Prælato dari ignorantia inuincibilis iuris, siue legum pertinentium ad suum statum. Nam si aliquid operetur, vel iubeat, nihil omnino aduertens ad legem in contrarium, neque menti ipsius occurrerit dubium, scrupulus, siue cogitatio de lege opposita, erit ignorantia inuincibilis, vt patet ex supradictis *numero* 10. *&* 11. vel potius inconsideratio inuincibilis.

14 Si quis aggrediatur aliquod opus periculosum ex se, vt ignorantia dicatur vincibilis, opus est vt priùs aduertat periculum, neque adhibeatur diligentia ad illud cauendum. Si enim non aduertit naturali quadam obliuione, est inaduertentia inculpabilis, vt tradit Nauarr. *lib.2.de restit.cap* 1.*dub.6*. & alij.

15 Non potest dari ignorantia inuincibilis circa prima duo principia naturalia: quod tibi vis, alteri fac: Et quod tibi non vis, alteri non facias. Idémque multi sentiunt de omnibus præceptis Decalogi circa quæ dicunt non posse dari ignorantiam quod non est meum prosequi, videat qui voluerit, cum alia doctrina de ignorantia apud Sanchez *citat. c.26. sequenti* 17. de iis

ſolum offendit ius naturale, vel antiquum:non verò offendit ius nouum quod inuincibiliter ignorat:at pœna imponenda eſt iuxta qualitatem culpæ. *capit. felices. verſ. illud autem. de pœnis in 6. & cap. 2. in fine. de his quæ fiunt à maiori parte Capituli.* Tertiò ex *lege eum qui 18. §. ſi iniuria. verſ. at cùm aliquis ff. de iniuriis.* Vbi dicitur quod cùm aliquis iniuriam infert alicui,& errat in perſona,putans eſſe minorem, cùm ſit re vera maior, non eſſe puniendum vltra ſuam exiſtimationem. Et probatur præterea ex *lege, qui iniuria 55. initio ff. de furtis.* vbi dicitur quòd ſi quis fregit ianuam alicuius vt illi iniuriam faceret,ex cuius fractione ſequutum eſt vt latrones poſtea furtum illi facerent,non teneri ex furto, ſed ex ſola iniuria. Ex quibus vides etiam cùm datur opera rei illicitæ, non incurri pœnam, niſi iuxta intentionem operantis. Cùm ergo in noſtro caſu iſte malè operans ſolùm putat ſe violare ius antiquum non ponens cenſuram, non incurrit cenſuram, nec aliàs pœnas nouæ legis quam ignorat inuincibiliter, & quam non intendit violare. Et notandæ ſunt valdè illæ duæ leges citatæ pro caſibus occurrentibus. Addi poteſt *c. cùm voluntate. de ſent. excom.* vbi dicitur maleficia diſtingui voluntate, ac propoſito.

18. Si quis ſciat ius nouum prohibere rem aliquam. ſed ignorat quod prohibeat ſub excommunicatione,idque inuincibiliter, licèt multi teneant hoc ſufficere ad illam incurrendam, probabilius eſt non incurrere, ſed requiri vt non ſolùm ſciat de prohibitione,ſed etiam de pœna qua prohibetur.Tenet Henriquez *lib. de excom. cap. 21. numero 1.* & Angel. *excom. 7. caſu vlt.* & Suarez *tom. de cenſur. diſp. 4. ſeſſ. 9. num. 19.* & citati ab iſtis, & probatur, quia excommunicatio non fertur niſi in rebellem, & contumacem: at iſte ignorans excommunicationem in iſto caſu poſitam non eſt rebellis,neque contumax:quia contumax ſolus eſt qui ſcit,& non vult parere.

19 Quæris de irregularitate, ſuſpenſione, interdicto, & aliis pœnis. Et quidem primò de irregularitate præmittendum eſt aliam irregularitatem conſurge-

se ex delicto, vt ex homicidio, ex celebratione in excommunicatione, ex suspensione violenta, & similibus impositis, in pœnam delicti. Alia verò est irregularitas, quæ non ponitur ob delictum, sed ex indecentia, vel defectu significationis, & comitatur non culpam, sed indecentiam, qualis est bigamia, & irregularitas contracta à iudice sine culpa damnante hominem ad mortem iustè. Et quidem certum est apud omnes hanc irregularitatem ; secundi generis certò contrahi etiam si operans operetur ignorantia inuincibili : & proinde contrahens cum duabus fit irregularis bigamus quantumcũque id ignorent inuincibiliter. Est ergo sola quæstio de irregularitate primi generis orta ex delicto, an ista quæ pœna est similiter & suspensio, interdictum, inhabilitas, & similes incurrantur ab operante inuincibiliter ignorante?

20 Partem affirmat. tenet Sotus *in 4. distinct. 2. 1. qu. 1. artic. 2. ad finem*, Ledesma 2. *part. 4. quæst. 24. art. 6.* & multi alij quos citat Sanchez *n.* 16. At ipse tenet *ibi n.* 17. probabilius cum multis aliis has omnes pœnas non incurri ab operante qui habet ignorantiam iuris positiui illas imponentis, faciunt pro hac sententia textus, & ratio adducta in *n.* 15 *præcedenti*, hîc facile applicabuntur. Et præcipuè *cap. 2. de const. in 6.* vbi dicitur ignorantes non ligari sententiis. Vbi nomine *sententiæ* non intelligitur sola excommunicatio, sed de omnibus sententiis pœnalibus : propositio enim indefinitã iuris tradens regulam, æquiualet vniuersali, vt Iuristæ communiter dicunt. Et ita *citato loco* exponit Gloss. & multi Canonistæ *ibidem*. Et in speciali de interdicto, & suspensione, probatur, quia hæ duæ censuræ etiam ponuntur ob contumaciam, vt inter alios tenet Nau. *in Summ. c. 27. num.* 59. at ignorans ius imponens has pœnas non est contumax, vt patet. ergo illas non incurrit.

21 Ex prædictis sequitur quòd quando in noua constitutione reseruatur absolutio alicuius casus in odium illius casus, vt fecit Sixtus V. contra malè promotos ad Ordines, ignorantem inuincibiliter hanc reseruationem, illam non incurrere, quamuis aliàs se

peccare

peccare cognoscat. Probatur, quia illa reseruatio est pœna statuta in odium delinquentis. Et ignorantia pœnæ excusat ab illa pœna. Neque obstat si dicas per reseruationem auferri iurisdictionem ad absoluendum, & ita ignorantiam non efficere, vt absolutio sit valida. Respondetur enim aliud esse de reseruatione simpliciter facta pro bono communi Ecclesiæ, vt grauiora delicta superioribus reuelentur: Aliud verò de reseruatione præcepta in lege, quæ est pœna, & accessoria, quæ sequitur naturam principalis, & pœnæ. Agere enim bona fide contra reseruationem primi generis, non facit vt absolutio sibi possit impendi: secus de faciente bona fide contra reseruationem secundi generis.

22 Sicut diximus *n.* 16. ad incurrendam excommunicationem non sufficere quòd sciam opus esse prohibitum ab Ecclesia, sed vt sciam de pœna, idque prohiberi sub excommunicatione: ita de cæteris pœnis, suspensione, interdicto, irregularitate, &c. dicendum quòd vt incurrantur non sufficit me scire opus esse prohibitum, sed requiri vt sciam esse prohibitum sub pœna suspensionis, irregularitatis, inhabilitatis, &c. Hæc est probabilior, & mitior opinio, quam tenet Nauar. dicens esse consolatoriam circa multos *in Sum. cap.* 23. *num* 47. *&* *cap.* 27. *num.* 16. Rodriguez *in Summ. tom.* 1. *cap.* 19. *n.* 3. *secundæ editionis*, & aliorum quos citat Sanchez *n.* 2. dicens *n.* 22. istam opinionem esse probabiliorem quàm sit opposita, id solum concedens in excommunicationis pœna iuxta dicta in *numero* 16. At Suarez *disputat.* 40. *de censuris sess.* 5. *num.* 9. *&* *sequentibus.* cum multis Doctoribus tenet oppositum.

23 Ignorantia facti excusat à pœna imposita illi facto ignorato: est communis, & patet in percussione clerici quem non credebam clericum: vbi ignorato facto, seu qualitate facti, videlicet percussionis clerici, non incurritur excommunicationis pœna. Habetur expresse *in cap. si verò,* 2. *de sentent. excommunicat.* Et hoc est verum etiam si operans daret operam alteri rei illicitæ: quia illa res illicita non concurrit ad occisionem clerici, vel alterius peccati cui sit annexa pœ-

na. Excipitur verò vnus tantùm casus, de quo suprà Ver. *homicidium*. de clerico chirurgo, qui dans operam rei illicitæ, seu sibi prohibitæ, quantācunque adhibuerit diligentiam pro vitando homicidio, si illlud eueniat, non euadit pœnam ob causam ibi dictam.

24 Si quis clericum percutiat ignorans esse clericum, animo tamen tali affectus tunc est, vt si sciret esse clericum, etiam percuteret, non incurrit pœnam excommunicationis: quia in rigore datur ignorantia facti, & ille malus animus non tollit istam ignorantiam facti; imò nec est causa concurrens ad percussionem clerici: sed ibi assistit vt quid concomitans, & extraneum ab hac percussione. Ita Sanchez *cit. disp. num* 26. cum multis ibi citatis. Econtra verò intendens percutere clericum, & percutiens sæcularem non incurrit pœnam excommunicationis, quia Ecclesia non excommunicat nisi externam percussionem Clerici manantem ab interna ipsius intentione.

25 Ponit hoc loco Sanchez casum illum. De intendente percutere Petrum Clericum nocte: & casu percussit Ioannem Clericum: & ait talem incurrere excommunicationem Ego hoc dubium iam posui verbo *Manus violentæ* suprà *numer.* 9. vbi dixi alios Doctores affirmare, alios negare: Attuli *ibi* distinctionem qua Suarez soluit dubium, vt intelligatur quando incurrat: Attuli ibi quandam declarationem Cardinalium per quam à simili videtur probari, hunc percutientem, de quo est quæstio, non incurrere. Nam per illam declarationem, iubens occidere Petrum sæcularem, si casu occidatur Ioannes sæcularis, non incurrit irregularitatem: ergo à simili percutiens Ioannem clericum quem non intendebat, licèt intenderet percutere Petrum clericum, non incurret pœnam excommunicationis. Est enim vtrobique eadem ratio. Et hoc facit contra Sanchez dicentem *num.* 25. quòd talis percussor incurrat: facit, inquam, contra illum, quia ille *ibi num.* 26. ait eandem esse rationem in hac materia de incurrenda, vel non incurrenda excommunicatione, atque de irregularitate. Addit ille *ibidem numer.* 27.

quòd

quòd is qui proiecit lapipem intendens cædere Titum clericum, & lapis casu, & inculpabiliter, percussit Petrum etiam clericum, & mors inde secuta est, quem tamen Petrum clericum ipse non intendebat percutere: istum non esse excommunicatum, neque irregularem. Est enim, ait, casus diuersus ab illo priori: Nam in illo priori, & affectus, & opus ipsum externum sunt penitus mala, & iniusta. Si quidem affectus fuit clericum percutiendi, & adfuit voluntas illum clericum putando esse alium similiter clericum, cædendi, & opus secutum est. In secundo verò casu solus affectus malus fuit, qui non inducit irregularitatem, excommunicationémve. Sic ille. Et in hoc secundo casu illiúsque explicatione, videtur opinio minus dubia, quam in priori.

26 Quoties ignorantia iuris, vel facti fuerit talis vt transgressorem liberet à culpa mortali, talis transgressor accusatur ab omni censura, irregularitate, & omnibus pœnis. Hæc quoad excommunicationem est certissima: hæc enim non incurritur nisi ob peccatum mortale, & idem est de aliis duabus censuris, suspensione, & interdicto, sunt enim pœnæ grauissimæ, & proinde non videntur imponi ab Ecclesia ob solam culpam venialem: quamuis non desint multi, & graues Doctores qui putent suspensionem posse incurri ob solum peccatum veniale; oppositum tamen cum multis Doctoribus tenet & probat Sanchez *cit. disp. 32. n. 26.* & probat ratione proximè posita, quia est pœna grauissima, nec proinde credendum est imponi ab Ecclesia matre pro culpa veniali. Idémque eadem de causa dicendum est de interdicto pœna grauiori quàm sit suspensio, citat ad hoc multos Doctores, quos ibi vide. De irregularitate verò orta ex delicto, quòd non contrahatur ex solo delicto veniali, sed mortali tenet expressè Soto 5. *de Iust. q. 1. art. 9. vers. Id autem*, & Nauar. *super capitulo final. 14. quæst. 6. n. 16. & in Summa Latina c. 27. n. 251.* & alij.

27 De ignorantia inuincibili, & inculpabili hactenus dictum est. Nunc adde sic. Ignorantia vincibilis siue facti, siue iuris imponentis, censuras, & alias pœ-

nas spirituales, siue factum illud sit peccatum mortale, si tamen non fuerit ignorantia crassa, & supina, excusat ab omnibus illis pœnis. Et hæc conclusio est magnæ consolationis: estque intelligenda de quibuscunque pœnis siue latis à iure communi Papæ, siue à particulari Diœcesanorum: probatur ex *cap.2.de constitut. in 6.* vbi dicitur ignorantia, dummodo non sit crassa, & supina, excusare ab omnibus sententiis. Vbi per verbum, *Sententia*, intelliguntur sententiæ latæ pro quibuscumque pœnis vt iam suprà diximus. Hanc tenet Syuester *verb.culpa quæst.*11.§.14.*in fine* & alij, sicut Viuald.Candelabr.2.*part.tractat. de Irregular num:* 265.*& sequentib* Maiolus *lib.*5. *de Irregular.cap.*58.§.3. *numer* 1. Crassa verò, & supina ignorantia est illa quæ procedit ex culpa lata, quæ interuenit in adhibenda diligentia. Culpa verò lata est (vt definit Castr. *lib.* 2. *de lege pœnal.cap.*14.*col.*4.) quando ignorans, aut nullam, aut valde modicam adhibuit diligentiam, vt sciret quæ nosse tenetur. Et Grassis 1.*p.decision. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 20. id magis explicans ait, culpam latam, seu ignorantiam crassam esse illam, quæ vel ex malitia, vel ex nimia negligentia procedit. Vbi vides posse aliquem euadere prædictas omnes pœnas, etiamsi operetur culpabiliter mortaliter cum ignorantia iuris, vel facti, dummodo ignorantia non sit crassa, & supina, siue magna. Vnde etiam colliges non incurri irregularitatem homicidij ob solam culpam venialem.

18 Si Canon ponat censuram contra facientem aliquid scienter, excusatur ab illa pœna etiam ille, qui oppositum fecerit cum ignorantia crassa, dummodo non sit ingens temeritas talis crassa ignorantia. Idem dicendum est excusare ignorantiam crassam, si lex prohibet sub his verbis, *Si quis ausus fuerit*: *vel si quis præsumpserit*, vtrobique enim crassa ignorantia excusat: etenim qui ignorat crassè, neque scit, neque audet, neque præsumit: hæc enim tria requirunt, vel scientiam, vel contumaciam, quam non habet ignorans etiam crassè. Et probatur præterea, quia Canon requirens scientiam, ausum, vel præsumptionem supponit do-

lum,

lum,vt patet, vel malitiam; at ignorant crasse non habet, malitiam, seu dolum. Hinc aduerto consolationis gratia excommunicationem Bullæ Cœnæ, latam contrà legentes libros hæreticorum, exprimere illos qui legunt scienter: vt habetur in Bulla Cœnæ puto Sixti V. quam explicat Nauarr. *in Sum. Latina, c. 27. num.* 55. & proinde legentes illos, cum culpa notabili ex ignorantia crassa illam non incurrent. Idem dies circa excommunicationem latam contra religiosos admittentes fœminas intra clausuram, ibi enim ponitur verbum, *præsumpserint*, & proinde excusabit ignorantia crassa: vide Nauar. *in Summ. cap. 7. num.* 141. Ludouic. Lopes 2. *part. instruct. cap.* 13. *de excommunicat.* §. *sed iam ad secundum punctum.* Henriq. *lib.* 3. *de excommunic. cap.* 23. *num.* 3. Dixi suprà, *nisi ignorantia crassa esset adeò crassa, vt sit ingens temeritas*, quia re vera tunc ille operans dicetur operari cum dolo cum quo suprà diximus neminem pœnas has euadere.

29 Ignorantia affectata, quas quis eligit nescire, vt liberius peccet, nunquam excusat à pœnis etiam scientiam exigentibus: probatur ex proximè dictis, quia ignorantia affectata supponit dolum, vt constat; at dolus non excusat. Et præterea, quia ignorantia affectata non minuit culpam, sed potius illam auget.

30 Quando *in Canone, si quis suadente diabolo.* 17. q. 4. excommunicatur cleri percussor: per illa verba, *suadente diabolo*, non innuitur quod debeat interuenire dolus, ac proinde quod excusetur percussor ignorans clericatum etiam crassè: non, inquam, ita est: sed illa verba *suadente diabolo*; solùm important, quòd sit percussio mala, & illicita: nam si sit licita, vt quæ fit correctionis gratia, per istam non incurritur, quia non fit instigante diabolo, & proinde in casu percussionis clerici ignorans clericatum, vel ipsum Ius per ignorantiam crassam non liberabitur: sed incurret.

31 Ex omnibus prædictis colligit Sanchez *cit. disput.* 32. *à num.* 42. *vsque ad finem disputationis*, quod coniux contrahens affinitatem, vel consanguinitatem spiritualem, cum sua vxore, quia scilicet baptizauit suum filium

filium, vel acceſſit ad conſanguineam vxoris, per quod incurritur pœna, vt non poſſit petere debitum à tali vxore, vel coniuge, colligit, inquam, hunc talem liberari ab illa pœna non petendi debitum, ſi id fecit cum ignorantia craſſa facti, vel iuris. Explicatur. Ignorauit quis omnino legem Eccleſiæ prohibentis petere debitum præcedente aliquo facto ex illis duobus, idque ignorauit craſsè; iſte habuit ignorantiam iuris, & proinde ab illa pœna, etiam ſi habuerit ſcientiam facti: id eſt, etiam ſi ſciuerit, illum baptizatum eſſe filium ſuum: vel illam, ad quam acceſſit, eſſe conſanguineam vxoris ſuæ, vel coniugis ſui. De ignorantia facti ſit exemplum. Sciebat quis legem Eccleſiæ prohibentem petere debitum præcedente aliquo ex duobus dictis, attamen ille baptizans vel leuans è fonte infantem, quem neſciebat omnino eſſe ſuum: vel acceſſit ad illam quæ verè eſt conſanguinea vxoris, id tamen ille ignorabat, habuit ignorantiam facti, ac proinde excuſatur ab illa pœna non petendi debitum. Imò addit *ibidem* Sanchez *num.* 48. quod hoc habet locum etiamſi ſit ignorantia circa gradum conſanguinitatis; v. g. Acceſſit coniux ad conſanguineam ſui coniugis in ſecundo gradu, ignarus talis conſanguinitatis, ſed exiſtimans eſſe in tertio gradu: tunc non prohibetur petitione debiti, ac ſi ignoraſſet conſanguinitatem: niſi eſſet ingens temeritas ſic ignorare, aut eſſet ignorantia affectata. Probat hoc vltimum de ignorantia circa talem gradum, quia perinde eſt ignorare conſanguinitatem; ac ignorare gradum cui hæc pœna ſtatuitur: in vtroque enim euentu verè ignoratur factum tali pœna punitum. Quòd item magna conſolatio eſt, & remedium ad quietandos coniuges quando confeſſor non habet ſpecialem facultatem conceſſam ex priuilegio ad diſpenſandum in tali caſu: ſi enim ibi interceſſit vera ignorantia iuris, vel facti modo prædicto, non eſt neceſſaria diſpenſatio. Tandem concludit, quòd ſi in duobus caſibus præcedentibus coniux habet tantùm ignorantiam ſolius pœnæ impoſitæ, ne petatur debitum, tunc duas eſſe opiniones, alteram affirmantem, excuſari; alteram negantem,

tem, quæ verò ex his duabus sit probabilior, diximus in communi suprà hoc eod. ver. *n.* 16. 17. & 18.

Quando autem probari possit ignorantia per iuramentum ignorantis, vide infrà verb. *pœna.*

ILLEGITIMVS, VEL legitimus.

Vide suprà verb. *Dispensatio*, *num.* 1. 2. & 3.

1 QVi nam dicendi sint filij legitimi, vel non, quia spectat propriè ad Legistas, & Canonistas, omitto. Vide inter alios Sayro, *lib. 6. de censur. c.* 10. & alios.

2 Attendenda est forma dispensationis cum illegitimo, quo pacto detur. Si enim dispensatur solùm, v. g. vt si Guardianus, non poterit esse Prouincialis, & sic de cæteris, Capucinus verbo *Dispensare*, & proinde in dispensatione debent exprimi singula pro quibus dispensatur, v.g. Officia, dignitates, &c.

3 Dispensatus ad Ordines, non proinde censetur legitimari. Est enim valde diuersum legitimare, & dispensare. Vnde si dispensatus in Ordine ad dignitates, expellatur postea ab Ordine, non potest in sæculo obtinere dignitates, quia non fuit legitimatus, sed solùm pro Ordine dispensatus. Miranda *tom. 2. quæstione* 2. *art.* 4.

4 Illegitimus sacrilegus, cuius scilicet mater, aut pater est persona sacra, vel etiam incestuosus, natus scilicet ex parentibus inter se consanguineis, potest hodie admitti ad Religionem, quia licèt Sixtus V. id vehementer prohibuerit, Gregorius tamen XIV. Bullam illius reduxit ad terminos iuris communis, per quod ius hi non arcentur à Religione, imò Gregorius in sua Bulla expresè admittit ad habitum, & professionem quoscumque illegitimos. Vide illius Bullam apud Rodriguez *tom.* 3. *quæst.* 54. *prope finem.* Requirit tamen Gregorius XIV. vt illegitimè recipiendus sit talis indolis,

&

& probitatis, vt suppleat naturalium defectus. Secundò, prohibet Gregorius X I V. ne filius illegitimus alicuius Religiosi recipiatur in Ordine sui patris illo viuente, siue natus sit ante professionem, vel post professionem patris, poterit tamen mortuo patre.

5 Legitimatus à Rege, vel Magistratu sæculari, si intret Religionem non censetur legitimatus ad Ordines, vel officia Ordinis: quia Rex non potest tollere impedimenta canonica: vt non potest tollere impedimenta matrimonij: vel habilitare ad Ecclesiastica. Est communis, & Rodrig. *Addit. ad Sum. verb. Legitimare. concl.* 5. 1. *p.c.* 244.

6 Probabilior opinio est quòd Sacerdos illegitimus dispensatus in sæculo habens ibi beneficium Curatum, si Religionem intret, non est dispensatus ad officia Ordinis, & dignitates in Ordine. Miranda *tom.* 2. *quæst.* 2. *art.* 5. & Rodriguez *tom.* 1. *quæstion.* 13. *articul.* 10.

7 Electores eligentes vnum indignum in Prælatum, & scientes illum esse illegitimum, si ibi sit præses Capituli potens cum Capitulo dispensare cum eodem, ipso facto videntur cum illo dispensare. Rodriguez *cit. quæst.* 13. *art.* 16.

8 Illegitimus, etiam si sit occultissimus, non potest in Ordine absque dispensatione sequentia officia obtinere. Dico *in Ordine Minorum*, alij viderint. v. g. Non potest esse Generalis, Prouincialis, Guardianus, neque Custos, neque Vicarius Conuentus: quia etiam Vicarius in absentia Guardiani est Ordinarius habens curam animarum, vide Syluestr. *verb. Prælatus, quæst.* 2. Neque item potest esse Diffinitor, neque discretus, siue Procurator ad Capitulum Generale, vel Prouinciale. Vide Mirand. *cit. quæst. art.* 8. & Rodriguez *cit. quæst* 13. *art.* 18. 19. & 20. & licèt ibi Rodrig. *art.* 20. dicat illegitimum posse esse Vicarium Conuentus, ego cum Miranda potius nego, quia est ordinarius in absentia, cui tunc aliquæ dispensationes committuntur, & saltem tempore Capituli est ordinarius habens totum quod habet Guardianus: & hæc iurisdictio non permittitur in iure illegitimis.

Possunt tamen prædicti illegitimi esse Magistri Nouitiorum,

uitiorum, & Confessores Monialium. Syluest. *cit. ver. quæst.* 3. Rodrig. & Miranda. Excipe si talis confessor Monialium habeat iurisdictionem annexam externam, quales sunt aliqui apud Minoritas. Non tamen possunt esse Commissarij visitatores, quia hoc est dignitas, seu officium cum iurisdictione.

9 Ad dispensandum cum istis illegitimis requiritur causa: & hæc causa relinquitur arbitrio boni Prælati, vt quòd illegitimus sit nobilis, litteratus, valde Religiosus, &c. Doctores communiter. Sed nota valde quod Patres Congregationis Sanct. Ioann. Euangelistæ in Portugallia habent priuilegium in suo Compendio, *fol. 9. pag. 2. in principio*, per quod Eugenius IV. concessit Conuentui Sancti Georgij in Allega, sui Ordinis vt admissus ad professionem inter illos, si habet defectum natalium, ipso facto sit dispensatus, non solùm ad Ordines, sed etiam ad omnia solita gubernari per Fratres illius Ordinis, Prioratus, seu Præposituras, Rectorias, aut officia se inuicem compatientia. Sic ibi. Itaque professus apud illos non solùm dispensatur ad Ordines, sed etiam ad officia, & dignitates Ordinis. Et mihi dictum fuit à patre, qui fuit illorum Generalis in Portugallia, apud illos id practicari. An verò possint isto priuilegio vti illi qui communicant cum illis, & hactenus ea ignorantia non fuerunt vsi, vide infrà *ver. Vsus priuilegij. ver. Priuilegium n. 60. & sequentibus.*

10 In Compendio D. Hieronym. Hispan. *verb. Dispensatio natalium.* §. 1. dicitur, quòd potest Prior Conuentualis dispensare vt Frater aliquis illegitimus sit Prior, Vicarius, Confessor, & quasuis alias administrationes Conuentus habere. Nihil tamen ait de Prouincialatu. *Ibidem* tamen §. 2. ait posse solum Generalem in hoc dispensare, etiam vt Frater illegitimus possit esse Generalis. Et credo has confessiones non esse reuocatas, nec modificatas per Gregor. XIV. dicentem suprà *verb. Dispensatio num.* 2. id fieri debere in Capitulo, &c. quia Gregor. XIV. ibi non reuocat priuilegia antiqua Religionum circa dispensationem cum

cum illegitimis, imò ait se illa reualidare, si sint in vsu, & non sint comprehensa sub vllis reuocationibus.

11 Ad dispensandum cum illegitimo requiritur quòd Illegitimus explicet qualitatem illegitimitatis, si videlicet sit spurius, si naturalis, si sacrilegus, si incestuosus, si adulterinus, &c. possunt enim hæ qualitates cum aliquibus circunstantiis maximè duplicatis mouere, aut deterrere ad dispensandum, Miranda, *cit. quæst art.* 13.

12 De Abbatissis, vel Monialibus illegitimis circa promotionem ad Abbatissatum, vide suprà, *ver. Abbatissa. num.* 6.

13 Paulus III. concessit Generalibus Ordinis D. Hieronym. in Hisp. vt possint dispensare cum familiaribus, conuersis, & donatis sui Ordinis illegitimis vt possint obtinere beneficia Regularia cum cura, vel sine cura animarum in suis Monasteriis, idque etiam si sint illegitimi, incestuosi, & sacrilegi. Rodr. *citat. q.* 13. *artic.* 23. Potens legitimare adulterinum, & incestuosum, seorsim, potest etiam legitimare vnum simul adulterinum, & incestuosum. Sanchez *de Matr. lib.* 8. *disp* 2 *n.* 28. cum multis. Excipit tamen dummodo non sit in præiudicium tertij: si videlicet ex legitimatione perdant partem hæreditatis filij legitimi.

ADDITIO.

1 SI quis coniux in legitimo matrimonio existens postea fiat Monachus, cum omnibus licẽtiis legitimè requisitis, & post professionẽ accedat, ad suã antiquã vxorẽ quæ filiũ pariat, talis filius natus ex vero matrimonio est sacrilegus, vt patet, & proinde illegitimus: habetur *in c. liter. de filiis presbyter.* ex quo capite, ac titulo videtur requiri, vt prædictus monachus non solùm sit monachus, sed etiam Sacerdos.

2 Si quis nascatur ex soluto, & soluta, idque ex coitu illicito, & fornicario, & illi postea inter se verum matrimonium contrahant, ille præteritus legitimatur eo ipso

ipso per illud subsequens matrimonium. Habetur *cap. tanta qui filij sint legitimi.* Idem dicendum est de filiis qui nati sunt ex matrimonio à parte rei nullo, putato tamen vero: si enim à parte rei extitit impedimentum dirimens matrimonium, propter quod solutum est matrimonium, post aliquot annos sententia iudicis; hoc non obstante, illi filij qui nati sunt tempore quo matrimonium putabatur validum, sunt filij legitimi, si matrimonium priùs contractum fuit in facie Ecclesiæ. Habetur *cap. cùm inter. qui filij sint legit.* Quod etiam verum est de filiis, qui concepti sunt ante latam sententiam diuortij, & nati post illam latam. Tolledo *in Sum. lib. 1. cap. 58. num. 3.*

3 Illi qui post Baptismum, vel ante illum exponuntur à matre ne cognoscatur, & ponuntur ad portas templi, vel alicuius viri, reputantur pro illegitimis, quia violenta probatio est, eos non nasci ex vero matrimonio. Tolledo *vbi suprà num.* 4.

IMPETRARE INDVLTA absque licentia.

1 NVllus Regularis potest impetrare indulta à Sede Apostolica contra suæ Religionis statuta: & obtentum est nullum: Idem est si indultum sit contra Regulam, & bonos mores. Rodr. *tom. 2. q. 103. art.* 2.

2 Si Religiosus impetret sibi aliquam exemptionem valebit pro forma verborum, si videlicet deroget concessionem Leonis X. qui prohibuit similes exemptiones obtentas etiam à Legatis à latere, si obtineantur absque licentia Generalis, vel Prouincialis Minorum. Rodrig. *t. 2. q. 64. art. 1.* Et ibidem etiam Leo X. vt valeat rescriptum exemptionis pro Fratre Minorita requirit etiam quod interueniat consensus Procuratoris, vel Commissarij Rom. Curiæ. At sequentes Pontifices non astringũtur illis limitationibus; & proinde inspiciantur verba concessionis Papalis. Supradicta prohibitio Leonis X. habetur in Compend. ver. *Exempti Fratres. §. 9. & 11.*

INDVLGENTIA.

ANte omnia ſuppono, vt notiſſimum, multas Indulgentias olim fuiſſe conceſſas diuerſis Ordinibus ac Religioſis, de quibus latè Compend. Minorum, ver. *Indulgentia*. Secundò, ſuppono certiſſimum S. Dominũ Paulũ V. anno 606. Pontificatus ſui anno primo, reuocaſſe omnes Indulgentias conceſſas per anteceſſores ſuos Sum. Pontifices quibuslibet Regularibus, Religioſis, ac Monialibus cuiuſuis Ordinis, illáſque annullaſſe: ac decreuiſſe, quod loco illarum ibi reuocatarum, omnes, & ſinguli Religioſi gauderent ſolis Indulgentiis in eadem Bulla ibi Religioſis conceſſis ab eodem Sum. Pontifice: quæ ſunt ſequentes.

1 Indulgentia plenaria cuique fideli Chriſtiano ſuſcipienti habitum approbatæ Religionis: cum animo profitendi, ſi ſuſcipiat confeſſus, & ſacra communione refectus.

2 Indulgentia plenaria cuiuis Nouitio profitenti, ſi ſit confeſſus, & ſacra communione refectus.

3 Quiuis Religioſus degens intra clauſuram, in feſto principali ſui Ordinis, confeſſus, & ſacra communione refectus, vel Miſſam celebrans, rogans deuotè pro concordia Principum Chriſtianorum, extirpatione hæreſum, exaltatione Eccleſiæ, & ſalute Sum. Pontificis, lucratur Indulgentiam plenariam, vbi nota ſpecificare papam, quod viuat Regularis intra clauſuram Conuentus. Puto autem quod feſtum principale ſui Ordinis erit feſtum Fundatoris Ordinis canonizati; vel illud quod apud illos fuerit declaratum pro principali.

4 Quiuis Religioſus in articulo mortis verè pœnitens confeſſus, & communicatus, & ſi hóc fieri nequeat, contritus, pronuncians, & inuocans ore, vel ſi ore non poſſit, mente, nomen IESV, lucretur Indulgentiam plenariam.

5 Indulgentia plenaria cuiuis nouo ſacerdoti confeſſo,

fesso, & dicenti primam Missam. Et eadem datur cuiuis Religioso illam audienti, si sit confessus. & Eucharistia sanctissima refectus, vel si celebrauit confessus.

6 Indulgentia plenaria, & remissio omnium peccatorum cuiuis Religioso, qui per decem dies segregatus à negotiis se collegerit ad aliquod cubiculum, vel se segregauerit à conuersatione aliorum, ibique intenderit lectioni librorum spiritualium, & cæterorum ad deuotionem excitantium. Et considerauerit sæpe mysteria fidei, diuina beneficia, quatuor nouissima, Passionem Domini, similiáque exercitia spiritualia fecerit. Et simul fecerit intra idem tempus, confessionem generalem totius vitæ, vel vnius anni, vel ordinariam: & Eucharistiam sacrosanctam receperit, vel celebrauerit, & hæc omnia toties quoties fecerit, lucratur Indulgentiam plenariam.

7 Quiuis Religiosus viuens in clausura visitans suam propriam Ecclesiam, & orans in illa deuotè pro suprà dictis in tertia Indulgentia, lucratur omnes Indulgentias concessas visitantibus Ecclesias intra, & extra muros Romæ, in die stationum, ac si ipse illas visitaret. Et hæc est maior & facilior inter ibi contentas.

8 Quiuis Religiosus viuens in clausura, dicens quinquies Pater noster, & Aue Maria, coram altari suæ Ecclesiæ singulis diebus, lucratur quinque annos Indulgentiæ & quinque quarentenas.

9 Eandem Indulgentiam lucratur, qui de licentia Superiorum iter facit, vel est extra clausuram, sicut Lectores, & Prædicatores, si proximè dictum faciant coram Altari alicuius Ecclesiæ.

10 Religiosi qui per spatium mensis vnius singulis diebus habuerint mediam horam Orationis mentalis, & confessi receperint Eucharistiam in vltima Dominica eiusdem mensis, lucrantur sexaginta annos Indulgentiæ, & totidem quarentenas.

11 Qui in Capitulis accusauerint suas culpas, imperfectiones, & peccata contriti, & communicati, & habuerint exercitia virtutum, lucrantur tres annos Indulgentiæ, & totidem quarentena.

nas spirituales, siue factum illud sit peccatum mortale, si tamen non fuerit ignorantia crassa, & supina, excusat ab omnibus illis pœnis. Et hæc conclusio est magnæ consolationis: estque intelligenda de quibuscunque pœnis siue latis à iure communi Papæ, siue à particulari Diœcesanorum: probatur ex *cap.2.de constitut. in 6.* vbi dicitur ignorantia, dummodo non sit crassa, & supina, excusare ab omnibus sententiis. Vbi per verbum, *Sententia*, intelliguntur sententiæ latæ pro quibuscumque pœnis vt iam suprà diximus. Hanc tenet Syuester *verb.culpa quæst.*11.§.14.*in fine* & alij, sicut Viuald.Candelabr.2.*part.tractat. de Irregular num:* 265.*& sequentib* Maiolus *lib.*5. *de Irregular.cap.*58.§.3. *numer* 1. Crassa verò, & supina ignorantia est illa quæ procedit ex culpa lata, quæ interuenit in adhibenda diligentia. Culpa verò lata est (vt definit Castr. *lib.* 2. *de lege pœnal.cap*·14.*col.*4.) quando ignorans, aut nullam, aut valde modicam adhibuit diligentiam, vt sciret quæ nosse tenetur. Et Grassis 1.*p.decision. lib.* 4. *cap.*9. *num.* 20. id magis explicans ait, culpam latam, seu ignorantiam crassam esse illam, quæ vel ex malitia, vel ex nimia negligentia procedit. Vbi vides posse aliquem euadere prædictas omnes pœnas, etiamsi operetur culpabiliter mortaliter cum ignorantia iuris, vel facti, dummodo ignorantia non sit crassa, & supina, siue magna. Vnde etiam colliges non incurri irregularitatem homicidij ob solam culpam venialem.

28 Si Canon ponat censuram contra facientem aliquid scienter, excusatur ab illa pœna etiam ille, qui oppositum fecerit cum ignorantia crassa, dummodo non sit ingens temeritas talis crassa ignorantia. Idem dicendum est excusare ignorantiam crassam, si lex prohibet sub his verbis, *Si quis ausus fuerit*: *vel si quis præsumpserit*, vtrobique enim crassa ignorantia excusat: etenim qui ignorat crassè, neque scit, neque audet, neque præsumit: hæc enim tria requirunt, vel scientiam, vel contumaciam, quam non habet ignorans etiam crassè. Et probat ur præterea, quia Canon requirens scientiam, ausum, vel præsumptionem supponit dolum,

lum, vt patet, vel malitiam; at ignorant crassè non habet malitiam, seu dolum. Hinc aduerto consolationis gratia excommunicationem Bullæ Cœnæ, latam contrà legentes libros hæreticorum, exprimere illos qui legunt scienter: vt habetur in Bulla Cœnæ puto Sixti V. quam explicat Nauarr. *in Sum. Latina, c.* 27. *num.* 55. & proinde legentes illos, cum culpa notabili ex ignorantia crassa illam non incurrent. Idem dies circa excommunicationem latam contra religiosos admittentes fœminas intra clausuram, ibi enim ponitur verbum, *præsumpserint*, & proinde excusabit ignorantia crassa: vide Nauar. *in Summ. cap.* 7. *num.* 141. Ludouic. Lopes 2. *part. instruct. cap.* 13. *de excommunicat.* §. *sed iam ad secundum punctum.* Henriq. *lib.* 3. *de excommunic. cap.* 23. *num.* 3. Dixi suprà, *nisi ignorantia crassa esset adeò crassa, vt sit ingens temeritas*; quia re vera tunc ille operans dicetur operari cum dolo cum quo suprà diximus neminem pœnas has euadere.

29 Ignorantia affectata, quas quis eligit nescire, vt liberius peccet, nunquam excusat à pœnis etiam scientiam exigentibus: probatur ex proximè dictis, quia ignorantia affectata supponit dolum, vt constat; at dolus non excusat. Et præterea, quia ignorantia affectata non minuit culpam, sed potius illam auget.

30 Quando *in Canone, si quis suadente diabolo.* 17. *q.* 4. excommunicatur cleri percussor: per illa verba, *suadente diabolo*, non innuitur quod debeat interuenire dolus, ac proinde quod excusetur percussor ignorans clericatum etiam crassè: non, inquam, ita est: sed illa verba *suadente diabolo*; solùm important, quòd sit percussio mala, & illicita: nam si sit licita, vt quæ fit correctionis gratia, per istam non incurritur, quia non fit instigante diabolo, & proinde in casu percussionis clerici ignorans clericatum, vel ipsum Ius per ignorantiam crassam non liberabitur: sed incurret.

31 Ex omnibus prædictis colligit Sanchez *cit. disput.* 32. *à num.* 42. *vsque ad finem disputationis*, quod coniux contrahens affinitatem, vel consanguinitatem spiritualem, cum sua vxore, quia scilicet baptizauit suum

filium

filium, vel acceſſit ad conſanguineam vxoris, per quod incurritur pœna, vt non poſſit petere debitum à tali vxore, vel coniuge, colligit, inquam, hunc talem liberari ab illa pœna non petendi debitum, ſi id fecit cum ignorantia craſſa facti, vel iuris. Explicatur. Ignorauit quis omnino legem Eccleſiæ prohibentis petere debitum præcedente aliquo facto ex illis duobus, idque ignorauit craſsè; iſte habuit ignorantiam iuris, & proinde ab illa pœna, etiam ſi habuerit ſcientiam facti: id eſt, etiam ſi ſciuerit, illum baptizatum eſſe filium ſuum: vel illam, ad quam acceſſit, eſſe conſanguineam vxoris ſuæ, vel coniugis ſui. De ignorantia facti ſit exemplum. Sciebat quis legem Eccleſiæ prohibentem petere debitum præcedente aliquo ex duobus dictis, attamen ille baptizans vel leuans è fonte infantem, quem neſciebat omnino eſſe ſuum: vel acceſſit ad illam quæ verè eſt conſanguinea vxoris, id tamen ille ignorabat, habuit ignorantiam facti, ac proinde excuſatur ab illa pœna non petendi debitum. Imò addit *ibidem* Sanchez *num.* 48. quod hoc habet locum etiamſi ſit ignorantia circa gradum conſanguinitatis; v. g. Acceſſit coniux ad conſanguineam ſui coniugis in ſecundo gradu, ignarus talis conſanguinitatis, ſed exiſtimans eſſe in tertio gradu: tunc non prohibetur petitione debiti, ac ſi ignoraſſet conſanguinitatem: niſi eſſet ingens temeritas ſic ignorare, aut eſſet ignorantia affectata. Probat hoc vltimum de ignorantia circa talem gradum, quia perinde eſt ignorare conſanguinitatem; ac ignorare gradum cui hæc pœna ſtatuitur: in vtroque enim euentu verè ignoratur factum tali pœna punitum. Quòd item magna conſolatio eſt, & remedium ad quietandos coniuges quando confeſſor non habet ſpecialem facultatem conceſſam ex priuilegio ad diſpenſandum in tali caſu: ſi enim ibi interceſſit vera ignorantia iuris, vel facti modo prædicto, non eſt neceſſaria diſpenſatio. Tandem concludit, quòd ſi in duobus caſibus præcedentibus coniux habet tantùm ignorantiam ſolius pœnæ impoſitæ, ne petatur debitum; tunc duas eſſe opiniones, alteram affirmantem, excuſari; alteram negantem,

tem, quæ verò ex his duabus sit probabilior, diximus in communi suprà hoc eod. ver. *n.* 16. 17. & 18.

Quando autem probari possit ignorantia per iuramentum ignorantis, vide infrà verb. *pœna.*

ILLEGITIMVS, VEL legitimus.

Vide suprà verb. *Dispensatio*, *num.* 1. 2. & 3.

1 QVi nam dicendi sint filij legitimi, vel non, quia spectat propriè ad Legistas, & Canonistas, omitto. Vide inter alios Sayro, *lib.6. de censur. c.*10. & alios.

2 Attendenda est forma dispensationis cum illegitimo, quo pacto detur. Si enim dispensatur solùm, v. g. vt si Guardianus, non poterit esse Prouincialis, & sic de cæteris, Capucinus verbo *Dispensare*, & proinde in dispensatione debent exprimi singula pro quibus dispensatur, v.g. Officia, dignitates, &c.

3 Dispensatus ad Ordines, non proinde censetur legitimari. Est enim valde diuersum legitimare, & dispensare. Vnde si dispensatus in Ordine ad dignitates, expellatur postea ab Ordine, non potest in sæculo obtinere dignitates, quia non fuit legitimatus, sed solùm pro Ordine dispensatus. Miranda *tom.* 2. *quæstione* 2. *art.* 4.

4 Illegitimus sacrilegus, cuius scilicet mater, aut pater est persona sacra, vel etiam incestuosus, natus scilicet ex parentibus inter se consanguineis, potest hodie admitti ad Religionem, quia licèt Sixtus V. id vehementer prohibuerit, Gregorius tamen XIV. Bullam illius reduxit ad terminos iuris communis, per quod ius hi non arcentur à Religione, imò Gregorius in sua Bulla expresè admittit ad habitum, & professionem quoscumque illegitimos. Vide illius Bullam apud Rodriguez *tom.* 3. *quæst.* 54. *prope finem.* Requirit tamen Gregorius XIV. vt illegitimè recipiendus sit talis indolis,

&

& probitatis, vt suppleat naturalium defectus. Secundò, prohibet Gregorius XIV. ne filius illegitimus alicuius Religiosi recipiatur in Ordine sui patris illo viuente, siue natus sit ante professionem, vel post professionem patris, poterit tamen mortuo patre.

5 Legitimatus à Rege, vel Magistratu sæculari, si intret Religionem non censetur legitimatus ad Ordines, vel officia Ordinis: quia Rex non potest tollere impedimenta canonica: vt non potest tollere impedimenta matrimonij: vel habilitare ad Ecclesiastica. Est communis, & Rodrig. *Addit. ad Sum. verb. Legitimare. concl.* 5. 1. *p. c.* 244.

6 Probabilior opinio est quòd Sacerdos illegitimus dispensatus in sæculo habens ibi beneficium Curatum, si Religionem intret, non est dispensatus ad officia Ordinis, & dignitates in Ordine. Miranda *tom.* 2. *quæst.* 2. *art.* 5. & Rodriguez *tom.* 1. *quæstion.* 13. *articul.* 10.

7 Electores eligentes vnum indignum in Prælatum, & scientes illum esse illegitimum, si ibi sit præses Capituli potens cum Capitulo dispensare cum eodem, ipso facto videntur cum illo dispensare. Rodriguez *cit. quæst.* 13. *art.* 16.

8 Illegitimus, etiam si sit occultissimus, non potest in Ordine absque dispensatione sequentia officia obtinere. Dico *in Ordine Minorum*, alij viderint. v. g. Non potest esse Generalis, Prouincialis, Guardianus, neque Custos, neque Vicarius Conuentus: quia etiam Vicarius in absentia Guardiani est Ordinarius habens curam animarum, vide Syluestr. *verb. Prælatus, quæst.* 2. Neque item potest esse Diffinitor, neque discretus, siue Procurator ad Capitulum Generale, vel Prouinciale. Vide Mirand. *cit. quæst. art.* 8. & Rodriguez *cit. quæst.* 13. *art.* 18. 19. & 20. & licèt ibi Rodrig. *art.* 20. dicat illegitimum posse esse Vicarium Conuentus, ego cum Miranda potius nego, quia est ordinarius in absentia, cui tunc aliquæ dispensationes committuntur, & saltem tempore Capituli est ordinarius habens totum quod habet Guardianus: & hæc iurisdictio non permittitur in iure illegitimis.

Possunt tamen prædicti illegitimi esse Magistri No-
uitiorum,

uitiorum, & Confessores Monialium. Syluest. *cit. ver. quæst.* 3. Rodrig. & Miranda. Excipe si talis confessor Monialium habeat iurisdictionem annexam externam, quales sunt aliqui apud Minoritas. Non tamen possunt esse Commissarij visitatores, quia hoc est dignitas, seu officium cum iurisdictione.

9 Ad dispensandum cum istis illegitimis requiritur causa: & hæc causa relinquitur arbitrio boni Prælati, vt quòd illegitimus sit nobilis, litteratus, valde Religiosus, &c. Doctores communiter. Sed nota valde quod Patres Congregationis Sanct. Ioann. Euangelistæ in Portugallia habent priuilegium in suo Compendio, *fol. 9. pag. 2. in principio*, per quod Eugenius IV. concessit Conuentui Sancti Georgij in Allega, sui Ordinis vt admissus ad professionem inter illos, si habet defectum natalium, ipso facto sit dispensatus, non solùm ad Ordines, sed etiam ad omnia solita gubernari per Fratres illius Ordinis, Prioratus, seu Præposituras, Rectorias, aut officia se inuicem compatientia. Sic ibi. Itaque professus apud illos non solùm dispensatur ad Ordines, sed etiam ad officia, & dignitates Ordinis. Et mihi dictum fuit à patre, qui fuit illorum Generalis in Portugallia, apud illos id practicari. An verò possint isto priuilegio vti illi qui communicant cum illis, & hactenus ea ignorantia non fuerunt vsi, vide infrà *ver. Vsus priuilegij. ver. Priuilegium n. 60. & sequentibus.*

10 In Compendio D. Hieronym. Hispan. *verb. Dispensatio natalium.* §. 1. dicitur, quòd potest Prior Conuentualis dispensare vt Frater aliquis illegitimus sit Prior, Vicarius, Confessor, & quasuis alias administrationes Conuentus habere. Nihil tamen ait de Prouincialatu. *Ibidem* tamen §. 2. ait posse solum Generalem in hoc dispensare, etiam vt Frater illegitimus possit esse Generalis. Et credo has confessiones non esse reuocatas, nec modificatas per Gregor. XIV. dicentem suprà *verb. Dispensatio num. 2.* id fieri debere in Capitulo, &c. quia Gregor. XIV. ibi non reuocat priuilegia antiqua Religionum circa dispensationem

cum

cum illegitimis, imò ait se illa reualidare, si sint in vsu, & non sint comprehensa sub vllis reuocationibus.

11 Ad dispensandum cum illegitimo requiritur quòd Illegitimus explicet qualitatem illegitimitatis, si videlicet sit spurius, si naturalis, si sacrilegus, si incestuosus, si adulterinus, &c. possunt enim hæ qualitates cum aliquibus circunstantiis maximè duplicatis mouere, aut deterrere ad dispensandum, Miranda, *cit. quæst art.* 13.

12 De Abbatissis, vel Monialibus illegitimis circa promotionem ad Abbatissatum, vide suprà, *ver. Abbatissa. num.* 6.

13 Paulus III. concessit Generalibus Ordinis D. Hieronym. in Hisp. vt possint dispensare cum familiaribus, conuersis, & donatis sui Ordinis illegitimis vt possint obtinere beneficia Regularia cum cura, vel sine cura animarum in suis Monasteriis, idque etiam si sint illegitimi, incestuosi, & sacrilegi. Rodr. *citat. q.* 13. *artic.* 23. Potens legitimare adulterinum, & incestuosum, seorsim, potest etiam legitimare vnum simul adulterinum, & incestuosum. Sanchez *de Matr. lib.* 8. *disp* 2 *n.* 28. cum multis. Excipit tamen dummodo non sit in præiudicium tertij : si videlicet ex legitimatione perdant partem hæreditatis filij legitimi.

ADDITIO.

1 SI quis coniux in legitimo matrimonio existens postea fiat Monachus, cum omnibus licētiis legitimè requisitis, & post professionē accedat, ad suā antiquā vxorē quæ filiū pariat, talis filius natus ex vero matrimonio est sacrilegus, vt patet, & proinde illegitimus: habetur *in c. liter. de filiis presbyter.* ex quo capite, ac titulo videtur requiri, vt prædictus monachus non solùm sit monachus, sed etiam Sacerdos.

2 Si quis nascatur ex soluto, & soluta, idque ex coitu illicito, & fornicario, & illi postea inter se verum matrimonium contrahant, ille præteritus legitimatur eo

ipso

ipso per illud subsequens matrimonium. Habetur *cap. tanta qui filij sint legitimi.* Idem dicendum est de filiis qui nati sunt ex matrimonio à parte rei nullo, putato tamen vero: si enim à parte rei extitit impedimentum dirimens matrimonium, propter quod solutum est matrimonium, post aliquot annos sententia iudicis; hoc non obstante, illi filij qui nati sunt tempore quo matrimonium putabatur validum, sunt filij legitimi, si matrimonium priùs contractum fuit in facie Ecclesiæ. Habetur *cap. cùm inter. qui filij sint legit.* Quod etiam verum est de filiis, qui concepti sunt ante latam sententiam diuortij, & nati post illam latam. Tolledo *in Sum. lib. 1 cap. 58. num. 3.*

3 Illi qui post Baptismum, vel ante illum exponuntur à matre ne cognoscatur, & ponuntur ad portas templi, vel alicuius viri, reputantur pro illegitimis, quia violenta probatio est, eos non nasci ex vero matrimonio. Tolledo *vbi suprà num. 4.*

IMPETRARE INDVLTA absque licentia.

1 NVllus Regularis potest impetrare indulta à Sede Apostolica contra suæ Religionis statuta: & obtentum est nullum: Idem est si indultum sit contra Regulam, & bonos mores. Rodr. *tom. 2. q. 103. art 2.*

2 Si Religiosus impetret sibi aliquam exemptionem valebit pro forma verborum, si videlicet deroget concessionem Leonis X. qui prohibuit similes exemptiones obtentas etiam à Legatis à latere, si obtineantur absque licentia Generalis, vel Prouincialis Minorum. Rodrig. *t. 2 q. 64. art. 1.* Et ibidem etiam Leo X. vt valeat rescriptum exemptionis pro Fratre Minorita requirit etiam quod interueniat consensus Procuratoris, vel Commissarij Rom. Curiæ. At sequentes Pontifices non astringũtur illis limitationibus; & proinde inspiciantur verba concessionis Papalis. Supradicta prohibitio Leonis X. habetur in Compend. ver. *Exempti Fratres. §. 9. & 11.*

fesso,& dicenti primam Missam. Et eadem datur cuiuis Religioso illam audienti,si sit confessus. & Eucharistia sanctissima refectus, vel si celebrauit confessus.

6 Indulgentia plenaria, & remissio omnium peccatorum cuiuis Religioso, qui per decem dies segregatus à negotiis se collegerit ad aliquod cubiculum, vel se segregauerit à conuersatione aliorum, ibique intenderit lectioni librorum spiritualium,& cæterorum ad deuotionem excitantium. Et considerauerit sæpe mysteria fidei,diuina beneficia, quatuor nouissima, Passionem Domini, similiáque exercitia spiritualia fecerit. Et simul fecerit intra idem tempus, confessionem generalem totius vitæ, vel vnius anni, vel ordinariam:& Eucharistiam sacrosanctam receperit, vel celebrauerit, & hæc omnia toties quoties fecerit, lucratur Indulgentiam plenariam.

7 Quiuis Religiosus viuens in clausura visitans suam propriam Ecclesiam, & orans in illa deuotè pro suprà dictis in tertia Indulgentia, lucratur omnes Indulgentias concessas visitantibus Ecclesias intra, & extra muros Romæ, in die stationum,ac si ipse illas visitaret. Et hæc est maior & facilior inter ibi contentas.

8 Quiuis Religiosus viuens in clausura, dicens quinquies Pater noster,& Aue Maria, coram altari suæ Ecclesiæ singulis diebus, lucratur quinque annos Indulgentiæ & quinque quarentenas.

9 Eandem Indulgentiam lucratur, qui de licentia Superiorum iter facit, vel est extra clausuram,sicut Lectores, & Prædicatores, si proximè dictum faciant coram Altari alicuius Ecclesiæ.

10 Religiosi qui per spatium mensis vnius singulis diebus habuerint mediam horam Orationis mentalis, & confessi receperint Eucharistiam in vltima Dominica eiusdem mensis,lucrantur sexaginta annos Indulgentiæ,& totidem quarentenas.

11 Qui in Capitulis accusauerint suas culpas,imperfectiones,& peccata contriti, & communicati, & habuerint exercitia virtutum,lucrantur tres annos Indulgentiæ,& totidem quarentena.

12 Religiosus missus à Papa, vel legitimo superiore, ad terras infidelium, vel hæreticorum prædicandi gratia, vel ad docendum ibi Catholicos, vel hæreticos conuertendos, vel infideles reducendos, si ad prædictum finem fuerit confessus, & sacra communione refectus, lucratur Indulgentiam plenariam; & hanc lucratur per duas vices distinctas: primò, quando recipit prædicta Sacramenta ad illum finem: secundò, quando ingreditur prædictam Prouinciam ad quam mittitur.

13 Quando superior in visitatione generali, prò meliore successu visitationis voluerit instituere solitas 40. horas orationis, singuli Religiosi qui durante spatio dictarum 40 horarum, ad minus habuerint duas horas orationis diuersis etiam temporibus per interualla, rogando deuotè pro concordia Principum Christianorū, extirpatione hæresium, exaltatione fidei, salute Papæ, & augmento Regularis disciplinæ, confessi, & sacra communione refecti lucrantur Indulgentiam plenariam, & remissionem peccatorum.

Post hanc reuocationem generalem; & concessiones prædictus idem Dominus Paulus V. concessit nobis Minoritis Indulgentiam plenariam dicentibus Coronam Beatæ Mariæ, idque ad instantiam Oratoris Hispaniæ, in Curia Romana agentis, & Commissarij nostri in eadem Curia: & dicebat in litteris testimonialibus, quas vidi impressas, se id denuò concedere, non obstante sua generali reuocatione Indulgentiarum suprà dicta.

Circa hanc verò reuocationem primò aduerto in illa solùm reuocari Indulgentias olim concessas directè ipsis Religiosis, & Monialibus, seu Religionibus, patet ex verbis Motus proprij, cùm loquitur de reuocatione, ibi, (*quibuscumque Ordinibus, & institutis Regularibus, & quibuslibet personis Regularibus concessas*) quales erant illæ quibus soli Religiosi vtebantur: vt verbi gratia, quoties Minoritæ celebrabant, vel communicabant Indulgentia plenaria, si id facerent in die Dominica, Festis Christi Domini, & B. Mariæ, &c. vel quoties aliqui Religiosi dicerent Psalm. *Miserere mei Deus*

Deus: & similes. At non videtur in dicta reuocatoria prohiberi quo minus Religiosi lucrentur alias Indulgentias concessas à Pontificibus vniuersis Christi fidelibus: vt cùm Sixtus V. concedit Indulgentiam plenariam vniuersis Christi fidelibus visitantibus Ecclesias Minorum in festis Sanctorum eiusdem Ordinis: non, inquam, excluduntur Religiosi ab his Indulgentiis. Primò, quia Religiosi etiam sunt fideles. Secundò, quia non sunt peioris conditionis, quàm sæculares. Tertiò, quia hæ vltimæ Indulgentiæ Sixti, & similes, non sunt concessæ primò, & directè personis Regularibus, sed omnibus Christi fidelibus absque limitatione, & restrictione.

Secundum principale occurrit tractandum circa prædictam reuocationem D. Pauli V. an prædictæ Indulgentiæ sic reuocatæ, hodie censeantur reualidatæ saltē apud Minores, eo quòd idem D. Paulus. V. post illam reuocationem confirmauit Minoritis sua omnia antiqua priuilegia: dicens in confirmatione se confirmare etiam (gratias, concessiones, & indulta spiritualia) sed tamen non posuit vllo modo Indulgentias? Aliqui affirmarunt in dictis verbis, *gratias, indulta spiritualia*, prædictum D. Paulum V. nobis iterum confirmasse Indulgentias antiquas.

Ego constanter teneo ibi per illa verba non confirmasse antiquas Indulgentias à se reuocatas, & sic nos hodie directè non habere nisi suprà positas concessas ab illo: & idem dicendum de cæteris Religiosis si post illam reuocationem non impetrarunt particularem illarum antiquarum confirmationem ab illo. Et huius meæ opinionis fuerunt graues, ac docti Religiosi hac de re consulti in præcipuis Conuentibus Olyssiponens. & in Academia Eborensi, qui dixerunt ita se rem habere, & apud illos non haberi nouum recursum seu confirmationem. Probo primò, quia non est credendum de sanctiss. D. Papa tam citò mutasse sententiam in re grauissima, quam in prædicta Bulla dicit iam intentatam, à Clemente VIII. & sibi etiam à Procuratoribus Ordinum postulatam vt ipsemet Dominus Paulus V. dubia Religiosis quietaret in re tam confu-

ſa antiquarum tot Indulgentiarum. Secundò, quia idem Dominus Paulus V. vt ſuprà dixi, concedens nobis Minoritis illam Indulgentiam plenariam pro corona Beatæ Mariæ, dixit ſe illam concedere non obſtante ſua reuocatione generali Indulgentiarum: ſi ergo pro conceſſione vnius tantùm, fecit mentionem ſuæ reuocationis: cur non faceret mentionem eiuſdem reuocationis recentis, confirmans poſtea non vnam ſed tot, tantas, ac tam faciles, de quibus Religioſi ipſi poſtularunt deciſionem? Tertiò, quia Clemens VIII. illius prædeceſſor quando confirmauit noſtra priuilegia, expreſsè dixit ſe confirmare Indulgentias; & cæteri Pontifices ſimiliter: At Paulus V. verbum *Indulgentia* ſubticuit omnino. Quartò, quia lex Principis debet promulgari verbis claris, propriis, & communibus ad tollenda dubia, vt Doctores tradunt in materia de legibus: dubium verò valde eſt, imò & inſolitum, quod per gratias, & indulta ſpiritualia intelligantur Indulgentiæ. Adde quòd Indulgentia eſt materia grauiſſima, & habet nomen commune & vſitatum, ac proinde non debuit per circumloquia exprimi. Vltimò, quia, vt Iuriſtæ dicunt, in conceſſione generali Principis non conceduntur illa, quæ ſi Princeps aduerteret, vel rogaretur, non erat conceſſurus: at in illa conceſſione gratiarum, & indultorum ſi Papa nuper reuocans omnes Indulgentias cum tanto fundamento, aduerteret, vel rogaretur, credendum eſt noluiſſe prædictas reuocatas validare: poſſet enim aliqualis videri incõſtantia. Quod verò attinet ad verba citata: *gratia, & indulta ſpiritualia*, non ſignificant ſolùm, & propriè Indulgentias. *Gratia* enim nomen generale eſt, ſignificans gratiam infuſam, beneficium, fauores, &c. *Indultum*, etiam ſpirituale multa alia ſignificat: vtpote conceſſiones ad quietandos ſcrupulos, ad ſoluendum à reſeruatis, & alia ſimilia pertinentia ad animam, vt diſpenſationes, quæ non ſunt Indulgentiæ. Et probo, quia Iulius III. Sixtus V. & Clemens VIII. locis citandis infrà verbo *Priuilegium*, *num.* 10. confirmantes priuilegia vltrà Indulgentias dixerunt, etiam indulta ſpiritualia tanquam

quid

quid diuersum. Et quòd sub nominibus communibus non intelligantur Indulgentiæ, tenet expressè Suarez *tom. de legib. l. 8. c. 9. ad fin.* & innuit Nau. *l. 5. consil. tit. de pœnit. & remiss. consil. 2. n. 3.* Addo quòd Miranda nouissimè scribens post illam reuocationem, in vtroque tomo, neque vllum verbum fecit de Indulgentiis, videns scilicet esse reuocatas: aliàs non omissurus rem tam grauem, communem, & necessariam, & consolatoriam. Quæris: Clemens VIII. apud Bullarium Rodr. concessit Indulgentiam plenariam parentibus Fratrum existentium in Purgatorio & benefactorum particularium Fratres hospitantium, si pro illis minorita dixerit vnam Missam. An hæc sit reuocata per Paulum V? credo quòd non: quia talis Indulgentia non est concessa Fratribus sed parentibus, vel benefactoribus. De illa verò quæ *ibid.* conceditur Fratri defuncto pro quo similiter celebrauerit Minorita, dubito, quia hæc est concessa pro Fratre, licèt sit defunctus, imò credo reuocatam.

CIRCA INDVLGENTIAS, & Iubileum, alia.

1 Regulares prædicantes Indulgentias indiscretas, peccant mortaliter & grauissimè. *Clemen. 1. de priuilegiis.* §. 1. sunt autem Indulgentiæ indiscretæ, primò, illæ quæ sunt falsæ, & nunquam concessæ. Secundò, illæ quæ sunt concessæ à non habente potestatem. Tertiò, illæ quæ probari non possunt litteris Papæ, vel alio authentico testimonio. Idem erit publicare Indulgentias olim veras, sed hodie reuocatas.

2 Pro illa Indulgentia Portiunculæ Minorum 2. die Augusti noto primò illam confirmasse Benedictum XII. in Compend. verb. *Indulgentia quoad sæculares.* 1. §. 13. idque videtur pro sola illa domo Assizij. Secundò noto D. Paul. V. hanc non ponere inter suas Indulgentias. Noto tertiò quod Rodriguez *tom. 1. quæst. 58. art. 1.* ait, quod Confratres Chordæ P. nost. Francisci

illam lucrantur, intellige si in Hispania gaudent Cruciata. Noto quartò D. Paul. V. illam concessisse omnibus fidelibus, pro Hispania per decem annos, & finitur anno 1618. inclusiuè.

Quæris an Minoritæ possint vti illa Indulgentia Portiunculæ extra illam domum Assizij? credo quòd non, si sermo sit rebus, vt nunc post annum 1618. & non renouetur à Papa: probo, quia Indulgentia vnius illius loci post reuocationem generalem Pauli V. non extenditur ad alios Conuentus eiusdem Ordinis. Nam Paulus V. reuocauit Indulgentias concessas Religionibus, & Religiosis: siue ergo illa Indulgentia Portiunculæ extra illam domum fieret per communicationem, Indulgentia Ordinis, siue Religiosorum, est reuocata per dictam reuocationem Minoritis extra illam domum. Ibi verò lucrabuntur tanquam Christi fideles. Extra verò illam in Hispania solùm vsque ad annum 1618. vt dixi. Si quæ verò concessiones erant antiquæ extendentes illam ad Minoritas extra illam domum, censeo reuocatas esse per illam reuocatoriam generalem iuxta modò dicta. Vide adhuc infrà verbo *Priuilegium. num.* 20.

3 Quando Sixtus V. concedit Indulgentiam plenariam visitantibus Ecclesias Minorum in Festis Sanctorum illius Ordinis pro indulgentia ibi in die S. Claræ visitanda est Ecclesia Monialium, non verò Ecclesia Fratrum, idque intellige pro sæcularibus. Rodriguez *tomo secundo quæst. octuagesima septima, art. quinto.*

4 Credo quòd Indulgentiæ concessæ ab antiquis Pontificibus pro sæcularibus visitantibus Ecclesias Religiosorum non sunt reuocatæ per illam reuocationem generalem Pauli V. Quia illæ non sunt concessæ Fratribus, sed sæcularibus directè: quòd autem concessæ fuerint intuitu Fratrum, vel Ordinis, non facit quòd sint concessæ Fratribus. Nec Paulus V. in Bulla facit mentionem sæcularium, neque Indulgentiarum illis concessarum, verba autem restrictiua ibi sunt strictè accipienda, & non extendenda, vt patet. Est huius opinionis Rodriguez, *Additio ad Sum. tom.* 3. *cap.* 11. *num. vnico*: vbi ait concessam esse Indulgentiam plenariam à Ca

à Calixto III. parentibus Fratrum Minorum in hora mortis, in qua possunt eligere Confessorem per quem absoluantur plenariè à culpa & pœna. Et eodem priuilegio frui parentes non Mendicantium per communicationem: neque hoc recocásse Paulum V.

Sunt autem multæ Indugentiæ concessæ sæcularibus visitantibus Ecclesias Fratrum, maximè si ibi audiant verbum Dei, pro Missa noua: quas breuitatis gratia omitto, quia non pertinent ad Fratres directè, videat qui voluerit multa de hoc in Compend. Minorum verb. *Indulgentia quo ad sæculares.* Vnam vel alteram tantùm refero, quia sunt maiores. In Compend. D. Hieronymi in Hispania, verb. *visitantes Ecclesias*, §. 1. conceditur Indulgentia plenaria visitantibus Ecclesias Sancti Hieronym. confessis, vel cum proposito confitendi in Dominicis diebus Quadragesimæ, Resurrectionis, Pentecostes, Sanctissimæ Trinitatis, Natiuitatis Domini à primis vesperis vsque ad occásum sequentis diei, & dicentibus ter Pater noster, & Aue Maria ad laudem Sanctissimæ Trinitatis. Et hoc ait concessum Minimis à Leone X. Similem Indulgentiam plenariam lucrantur visitantes illorum Ecclesias in die Annunciationis B. Mariæ, SS. Philippi & Iacobi Apostolorum, & aliquas orationes ibi fundentes pro statu Ecclesiæ. *Ibid.* §. 4. refertur concessum Hospitali Sancti Iacobi incurabilium de vrbe. Sed ego puto quod sæculares non lucrantur illas Indulgentias nisi in Ecclesiis Minimorum, vel illius Hospitalis: licèt enim olim Religiosi quoad se possent communicare illis Indulgentiis; quoad se sunt reuocatæ per Paulum V. Sæculares verò non habent communicationem extensionis vt concessum in vna, lucrentur in alia.

5 Quando Indulgentia conceditur tale, vel tale facienti hoc die: verbi gratia: ingredienti talem Ecclesiam, vel quid simile, si sit confessus, & communicatus; is qui fuit confessus, & communicatus quatuor ante diebus, & non habet mortalem culpam, lucratur indulgentiam: Comitolus *libr.* 1. *Resp. Moralium. quæst.* 39.

6 Tempore Iubilei satisfacit qui confitetur die Dominica ante communionem in eadem die. Henriquez *lib.7.de Indulg.cap.10.num.8.* & *ibidem littera San.gloss.* ait Gregor. XIV in quodam Iubileo dixisse, quod possent communicare post illam Dominicam in cuius antecedente hebdomada fecerunt iniuncta à Iubileo: & ita innuit hodie posse fieri iuxta consultationem habitam Salmanticæ. Ego tamen credo id non posse fieri nisi Papa exprimat, vt fortè tunc expressit. Si enim non exprimat, verba sunt accipienda in propria significatione, & non extendenda. Et faciendum totum in vna hebdomada vt verba sonant. Ait tamen idem Henriq. *eod. lib. cap.* 12. *num.* 2. quòd, qui tempore Iubilei (idem erit de Indulgentia plenaria) non habet conscientiam peccati mortalis, lucratur Iubileum, etiam si non confiteatur de venialibus. Et citat Anton. & Nauar. cui non dissentio, quia venialia non impediunt gratiam. Et Papa loqui videtur suppositiuè, si scilicet indiget confessione, & maior pars fidelium semper indiget. Probabile etiam iudico quod ait Henriq. *eodem lib.cap.*11. *§ si quis*, (qui est tertius in ordine, licet ibi ponatur, pro quinto) quod si aliquis venit ad confessionem tempore Iubilei, maximè in fine secundæ hebdomadæ, & non potest illum Confessarius plenè audire ob temporis angustias, & quia pœnitens indiget longa discussione ob ferè totius vitæ nullas confessiones, potest illum confessarius contritum & confessum à censuris absoluere, & ab illis quæ de præsenti recordatur, differens absolutionem cæterorum ad dies extra Iubileum, & tunc plenè illum absoluat. Imò ait posse illum intra tempus Iubilei absoluere à censuris tantùm, & à reseruatis, & postea facta disquisitione necessaria absoluet à non reseruatis, imò & à reseruatis, quæ iam non manent reseruata ob priorem dimidiatam confessionem validam.

7 Qui fecit opera iniuncta à Iubileo, & fuit confessus, potest transacto tempore Iubilei absolui à reseruatis oblitis, dispensari in irregularitatibus, & recipere commutationem votorum oblitorum: quia priuile-

gium

gium Iubilei hactenus illi durat etiam transacto tempore circa hæc oblita. Tenet Sanchez *lib.*8 *de Matrim. disp.*15.*num* 17.& tenet cum aliis etiam hoc posse fieri, licèt non fuerit confessus tempore Iubilei, eo quòd careret peccato mortali,iuxta illos qui dicunt etiam hunc lucrari Iubileum.

8 Gregor. XIII. concessit Patribus Societatis IESV, quòd quando pro Indulgentia, vel Iubileo requiritur confessio, & sanctissima Eucharistia, si per ætatem, vel aliud legitimum impedimentum non possint confiteri, vel communicare; Indulgentiam tamen consequantur. Intellige quòd saltem sint contriti habentes conscientiam peccati mortalis, concessit item quod qui inculpabiliter non receperunt intra tempus assignatum, eo transacto assequantur factis illis quæ iniunguntur. Rodriguez *tom*.1.*q*.87.*art*.2. & hoc priuilegium non est reuocatum, quia non est hoc indulgentia, sed priuilegium.Et idem ferè concessum est Patribus S. Hieron.in Hispania vt scilicet infirmi lucrentur Indulgentias iniuncto aliquo opere pro iis quæ sunt præscripta à Papa. Rodrig.*tom.*1.*quæst*.103. *art*.1. Tempore Iubilei potest pœnitens vnum confessarium adire vt absoluat à reseruatis, & alterum vt vota commutet. Sanchez *libr.* 8. *de Matrimon. disp.* 7. *num.* 17. & tempore Iubilei possunt confessores commutare vota extra confessionem sacramentalem.Sanchez *lib.*8.*disp.*15.*num.*25.

ADDITIO.

1 DIxi suprà *num*.2. Indulgentiam Portiunculæ in Ordine Minorum secunda die Augusti extensam ad sæculares in Hispania per decem annos à D. Papa Paulo V. finiri anno 1618. At finito illo decennio,idem Dominus Papa illam denuo extendit, & continauit in eadem Hispania per septem annos, vt per literas quibus certiores nos fecit Reuerend. pater Generalis Frater Benignus à Genoua. Circa eandem verò

rò Indulgentiam aduerto quod licèt Sixtus IV. illam extenderit olim in perpetuum quoad Fratres citramontanæ familiæ (id est, ex Alpibus versus Romam) ea tamen extensio etiam quoad Fratres cessauit per reuocationem generalem Indulgentiarum factam à Domino Papa Paulo V. Probatur, quia illa extensio Sixti IV. erat Indulgentia concessa regularibus : at Paulus V. reuocauit omnes Indulgentias concessas quibusuis Religiosis præter contentas in sua Bulla, extensio verò illa Sixti IV. prædictæ Indulgentiæ quoad Minoritas citramontanos habetur in Bullario Rodriguez *fol.* 517. *col.* 1. *in fine.* Porrò ex illa extensione ad prædictos Fratres euidenter probatur id quod dixi in *dicto n.* 2. *&* *ver. priuilegium n.* 2. videlicet illam Indulgentiam concessam pro illa Ecclesia Portiunculæ Assizij, non extendi sicut priuilegium ad omnes Minoritas extra illum Conuentum vbique degentes. Si enim extenderetur, non foret necessarium, vt Sixtus IV. propria concessione illam extenderet ad solos Minoritas, & cum limitatione, videlicet solos citramontanos, sed iam hæc omnia cessant, quia D. Papa Greg. XV. propria Bulla hanc Indulgentiam perpetuam concessit omnibus Christi fidelibus.

2 Solent aliqui Religiosi Minoritæ portare appensa ad cingulum decem grana, quasi pro decies dicenda oratione angelica, innuentes per hoc concessam esse aliquam Indulgentiam. Scio de hoc fuisse dubitatum, & postulatas litteras talis concessionis. Nescio quid ibi allatum fuerit; solùm video post illam dubitationem adhuc illam consuetudinem seruari. Ego pro illa hoc solum inuenio apud Bullarium Rodriguez *fol.* 691. *col.* 1. *in fine*, quod scilicet Leo X. approbans, seu confirmans Ordines, seu confraternitates B. Mariæ Virginis, dicit primam confraternitatem, siue primum Ordinem B. Mariæ decem virtutes B. Mariæ in Euangelio descriptas continere. Et multùm Deo placere deuotionem qua B. Mariæ virtutes recolimus, & imitamur. Et quod Fratres huius confraternitatis seu sorores dicant quotidie decies. Aue Maria, præmittendo vnum

Pater

Pater noster pro Papa & Ecclesia idque in honorem decem virtutum B. Mariæ: Et illis concedit centum dies Indulgentiæ toties quoties dixerint, vltra prius concessas: Item quòd quando audiunt horas diei, & noctis, dicant vnum Aue Maria ad laudem Virginis vt intercedat ad filium pro pace Ecclesiæ: Tunc subdit Papa hæc verba: *Debent etiam portare fratres, & sorores huius confraternitatis decem signacula, siue decem Aue Maria in memoriam decem virtutum eiusdem Virginis Mariæ.* Hæc ibi. Et nihil aliud de hac authenticum inuenio. Circa hanc verò concessionem primò noto, Papam ibi non dicere, quæ sint in particulari hæ decem virtutes B. Mariæ, neque ego de illis legi in aliquo Doctore; satis est scire illam in gradu perfectissimo omnibus virtutibus abuudasse: secundò noto illam Indulgentiam concessam esse confratribus alicuius confraternitatis, vt verba Papæ clarè innuunt. Vbi verò illa confraternitas sita fuerit & vtrum fuerit extensa, vel communicata per totam Ecclesiam, ibi non dicitur, neque ego scio: neque Rodr. de hoc videtur egisse in 2. *tom. tract. de Indulgentiis:* quia in citato loco Bullarij ad marginem non se citat in *quæstionib. regul.* vbi de hoc tractet, vt facit in multis marginibus eiusdem Bullarij. Tertiò noto, quòd vltra illos centum dies Indulgentiæ debebant confratres illius habere alias Indulgentias, vt clarè Papa innuit illis verbis: *Toties quoties dixerint, vltra prius concessas.* Quartò noto, quòd si illa confraternitas hodie viget, & per Ecclesiam extensa est pro omnibus Christi fidelibus, illa etiam gaudent Religiosi cùm sint Christi fideles: neque has D. Paulus V. reuocauit, vt dixi suprà. Solùm certum scio quòd Leo X. Bullam illam dirigit Gabrieli Mariæ Commissario Generali vltramontano Ordinis Minorum (ex Alpibus scilicet versus Olyssiponem.) Quod innuit illam confraternitatem fuisse institutam pro omnibus Christi fidelibus: nam confraternitas nunquam instituitur apud solos Religiosos. Hæc habui dicere de re quotidiana, de qua vidi multos dubitare, & audiui in quadam Diœcesi huius Regni ita dubitatum, vt ferè

iuridicè

iuridicè postularentur à Minoritis litteræ huius concesſionis. Alia verò *ibidem* addit Papa facienda à confratribus prædictæ confraternitatis, quæ quia non video fieri, nimis moueor vt credam prædictam confraternitatem esse extinctam.

3 In Bullario Rodrig. *f.* 181. Sixt. V. ad instantiam Patrum Carmelitarum discalceatorum concessit omnibus, & singulis Christi fidelibus, qui hoc modo alios salutauerint (suo vulgari, vel Latino sermone,) *Laudetur Iesus Christus*, & his qui sic responderint, *In secula, vel amen, aut semper*, vtrisque tam salutantibus quàm respondentibus quinquaginta dies Indulgentiæ vbicunque id factum fuerit. Nominantibus verò reuerenter nomen Iesu, vel B. Mariæ quinque dies Indulgentiæ. Et ista Indulgentia etiam gaudent Religiosi cùm concedatur omnibus fidelibus: neque est reuocata per Paulum V.

4 A D. Papa Clemente VIII. exiit decretum circa Indulgentias concessas à se, vel à prædecessoribus pro Coronis, calculis, Rosariis, vel imaginibus à se, vel à prædecessoribus benedictis. In quo decreto hæc præcipuè continentur. Primum, vt illa omnia, & singula sic benedicta non trāseant personam illorum, qui illa in præsenti obtinent. Vnde mortuo illo, qui aliquid ex illis benedictis calculū scilicet, vel Rosarium habuerit, eius hæredes vel amici aliquid ex illis accipiētibus illis non prodest.

Secundum est, quæcunque ex illis non sunt distributa vsque ad illum diem, in quo exiit decretum amplius alteri distribui non possint.

Tertium est, non concedatur amplius alicui vt perdito, vel amisso, vno calculo, corona, vel rosario benedictis subrogetur aliud suo loco, quod habeat easdem Indulgentias: imò innuit quod derogat etiam concesſiones similes hactenus factas. Habetur hoc decretum in Bullario Fr. Eman Rodrig. *fol.* 1218.

5 Clemens VIII. ad instantiam Commissarij Romani Fratris Ioannis Baptistæ Molles concessit vt Fratres nostri in Hispania, degentes in Conuentibus extra populos in campo, si aliquando curandæ infirmitatis gratia ducuntur ad xenodochia, seu valetudinaria, quæ habent

bent in populis, vt ibi commodiùs à Medicis visitentur, possint ibi lucrari Indulgentias illas, quas Fratres dicti Ordinis lucrantur in Conuentibus, seu Ecclesiis suis, in Festis Sanctorum sui Ordinis, vel quocumque alio die potiori. Idemque concessit Fratribus ibidem existentibus, qui sunt assignati à Prælato pro curandis prædictis infirmis. Idque sub hac conditione, vt scilicet in capellis, oratoriis, seu Ecclesiis dictorum xenodochiorum, vel valitudinariorum exequantur omnia quæ tenentur exequi aliàs pro prædictis Indulgentiis. Circa quam quæris, an si aliquis Frater in dicto xenodochio sit ita infirmus in aliquo die illarum Indulgentiarum, ita vt non possit illa facere in oratorio, capella, vel Ecclesia xenodochij, an possit illam lucrari faciendo in lecto opera iniuncta pro Indulgentia? Credo non posse, quia Papa expresse dicit debere fieri in capella, vel oratorio. Et in verbis claris Indulgentiæ nemo potest dispensare nisi qui illam concessit. Et credo prædictam concessionem non esse reuocatam à Paulo V. in sua reuocatione Indulgentiarum: quia ibi Clemens VIII. non concessit nouam aliquam Indulgentiam, sed solùm concessit modum eam lucrandi, dispensando in loco Indulgentiæ: quod non est Indulgentia, sed quasi dispensatio, & priuilegium, quod proinde non est reuocatum à Paulo V. Is enim non reuocauit priuilegia, sed Indulgentias.

6 Quæris, pro hac Ecclesia est vna Indulgentia concessa intrantibus illam, & ibi certis vicibus dicenti, *Pater noster*, & *Aue Maria*, vel quid simile. Petrus existens in gratia intrauit Ecclesiam, & recitauit orationes iniunctas pro illa Indulgentia lucranda, sed ignorauit ibi talem Indulgentiam illo die concedi. Quæris, inquam, an Petrus sic ignorans lucretur illam Indulgentiam. Rodriguez *in Bulla Cruciata* §.8. *numer.9. dubio* 4. tenet quod lucraturus Indulgentiam debet habere intentionem actualem, vel virtualem eam lucrandi quando facit opera iniuncta pro illa lucranda. Vbi per intentionem virtualem videtur intelligere, quod licèt quando facit opus illud iniunctum, non habeat

beat actualem intentionem lucrandi, requiritur tamen iuxta illum vt antea aliquo tempore habuerit aliquam intentionem generalem, vel specialem illam acquirendi: sic enim habetur intentio virtualis, id est, in virtute intentionis expressæ præcedentis: vt constat ex materia de Sacramentis, quando agitur de intentione actuali, virtuali, habituali.

7 Ego credo absolutè prædictum Petrum intrantem, & prædicta facientem, & ignorantem Indulgentiam, illam lucrari. Moueor primò, quia sic audiui ex ore proprio quondam à Patre Molina, Magistro meo. Secundò, quia vt suprà diximus, verbo *Hora Canonica* ex Sanchez l. 2. *Decalog. capit.* 13. satisfacit præcepto recitandi Diuinum Officium, audiendi Missam, & Sacramentalis Pœnitentiæ si fiat opus iniunctum, quamuis fiat cum formali intentione positiua non satisfaciendi pro tunc, vt sufficientissimè probat ibi Sanchez *num.* 13. Ergo satisfiet præcepto imposito pro faciendis rebus iniunctis pro Indulgentia, etiamsi quis careat intentione actuali, vel virtuali eam lucrandi, hoc enim est multo minus quàm in supradictis tribus præceptis habere intentionem actualem non satisfaciendi pro tunc: qua non obstante satisfit, vt ille auctor probat. Tertiò, quia cùm in Compendio Mendicantium sint multæ Indulgentiæ concessæ sæcularibus visitantibus Ecclesias Mendicantium; sequeretur ex opposita opinione has non lucrari illos qui in gratia existentes visitant prædictas Ecclesias, nisi quando intrant, vel antea habuerint actualem intentionem illas lucrandi: quod tamen valde durum est: & nimis rigidum, cùm neque Summi Pontifices id concedentes exprimant, vt id fiat ex tali intentione, & ferè nullus sæcularis id intendat quando intrat; & sic ferè frustrarentur prædictæ Indulgentiæ. Quartò, ratione Theolologa. Nam constat vnumquodque opus nostrum factum in gratia, maximè pœnosum, vltra portionem gratiæ quam meretur, mereri etiam certam satisfactionem pro pœna debita in Purgatorio, vt omnes Theologi fatentur. At tale opus meritorium meretur hanc certam portionem satisfa-

ctionis

ctionis pro pœnis, etiamsi operans meritoriè, neque actu, neque virtualiter intendat talem satisfactionem quando actu operatur, vt constat, imò multi, & ferè sæculares omnes id ignorant. Ergo cùm indulgentia suppleat nostra opera satisfactoria circa easdē pœnas Purgatorij, habeátque eandem conditionem, vt scilicet opus iniunctum, & factum pro Indulgentia acquirat portionem illam satisfactionis, etiamsi is qui facit tale opus iniunctum nihil cogitet, neque sciat, neque intendat de tali Indulgentia: & confirmatur, quia subrogatum habet naturam quam habet illud, pro quo subrogatur: ergo si opus meritorium factum in gratia, meretur portionem satisfactionis, absque eo quòd operans illud intendat, & cogitet, vel sciat: faciens opus iniunctum pro Indulgentia, (quod opus fit loco operis meritorij, vel satisfactorij nobis deficientis) acquiret illam satisfactionem Indulgentiæ, etiamsi quando tale opus operatur, neque intendat actualiter, neque virtualiter: imò etiamsi penitus ignoret.

8 Quando conceditur Indulgentia assistentibus Diuino Officio in Ecclesia, eam lucrantur non valentes intrare præ turba multa: quia illam concedens non videtur attendisse ad hunc casum. Sic Rodriguez *Addit. ad Summam capit.* 211. *conclus.* 4. ex Rosella, & Corduba. Quod ego explicarem si isti non valentes intrare, saltem sunt in atrio Templi (vulgo, *Alprendro*) nam existentes in atrio habent assistentiam moralem ad Diuina Officia, ita vt non valentes intrare ex atrio Missæ audiēdo præcepto satisfaciant, vt patet in Ecclesiis campestribus, quæ aliquando sunt paruæ, & populus multus. Si verò prædicta opinio id sentiat etiam de existentibus circa Ecclesiam, & nec in atrio; id mihi videtur dubium: quia non habent assistentiam moralem. Et verba Indulgentiæ non sunt amplè, sed strictè interpretanda, cùm Indulgentia sit quid pertinens ad odiosum legis, vt tenet Nauarr. *tractat. de Iubileo*, *notab.* 9. *numer.* 9. & Bellarm. *libro* 1. *de Indulgent. cap.* 7. *conclus.* 5. & alij. Hinc infero quod quando Indulgentia concedit aliquid illi, qui intrauerit Eccclesiam, & ibi orauerit

si præ turba intrare nequeat, puto quòd non percipiet Indulgentiam ob proximè dictum Nau. In huius confirmationem affero quod vidi in illa parua Ecclesia Portiunculæ Assizij vbi conceditur Indulgentia intranti illam secunda die Augusti. Hæc enim cùm parua sit, quasi sacellum, cùm vnam tantùm portam haberet tempore P. N. Francisci, postea crescente populi multitudine pro ea lucranda, altera porta in latere Sacelli aperta est, vt populus intraret,& statim exiret; ne ob defectum ingressus priuaretur quis tali Indulgentia.

9 Porrò, quamuis tantisper à compendij fine digrediar, & rei Theologicæ speculatiuæ mentionem faciam, quia tamen materia, quotidiana est, de qua sæpius inquirunt idiotæ, ac deuoti Indulgentiarum cupientes scire, quid significent in Indulgentiis verba illa, *plenaria, plenissima, quadragena,* & similia. Quid item significent in Indulgentia *tot anni, vel tot dies*: an scilicet intelligantur anni, vel dies quos anima in Purgatorio debebat transigere: vel significentur dies, per quos in hac vita debeat agere pœnitentiam, & non fecit: quia, inquam, hæc ignota sunt, & sciri desiderantur à lucrantibus Indulgentiam, quasi per summam hîc pono resolutionem.

10 Ergo ex Bellarm. *lib.* 1. *de Indulgent. cap.* 9. aduerte primò quinque modis solitos fuisse olim Pontifices concedere Indulgentias. Primò concedendo tot annos, vel tot dies. Secundò, concedendo tot Quadragenas Tertiò concedendo tertiam, vel quartam, vel aliam partem peccatorum. Quartò, concedendo Indulgentiam plenariam. Quintò, concedendo Indulgentiam plenam, pleniorem, plenissimam in forma Iubilæi. Nota secundò, olim in primitiua Ecclesia fuisse in vsu quòd publicis peccatoribus imponebantur publicæ pœnitentiæ complendæ per tot vel tot annos: & specificantur certa opera facienda à publico pœnitente, in vestitu videlicet: in ieiunio feria secunda, quarta, & sexta: ne vterentur balneis, certis cibis, vino, nec matrimonio, & sic de cæteris, vt patet ex Concil. Triburiens. *can.* 54.

11 Quan

11 Quando ergo Indulgentiis antiquis conceduntur certi anni, vel dies, secundum veriorem sentẽtiam intelligitur non de diebus per quos debet pati in Purgatorio, sed de annis, vel diebus pœnitentiæ quam pœnitens debeat facere secundùm illum ritum antiquum Ecclesiæ: Sed quoniam ille ritus pœnitẽtiæ publicæ, iam cessauit, dubium est de annis, ac diebus cõcessis, per nouas Indulgentias, vtrum duobus annis, verb. gratia, vel cẽtum diebus Indulgentię concessis in hac vita, respondeant etiam duo anni, vel centum dies qui erant transigendi in Purgatorio? Et quidem omnes conueniunt, quòd quãdo Indulgentia remittit pœnitentias aliquot annorum, vel dierum, ex consequenti remittitur pœna Purgatorij respondens illis annis, vel diebus pœnitentiæ faciendæ in hac vita. Sed tota quæstio est, vtrum vnus dies, vel vnus annus pœnitentiæ huius vitæ (si sit grauis, & modo morali continuatur) tantum pœnæ purget apud Deũ, quantum in Purgatorio expiabit vnus dies, vel vnus annus? Sotus *in 4. dist. 21. q. 2. art.* 1. negat, & dicit multo acriorem esse pœnã Purgatorij quauis alia pœna graui istius vitæ: & proinde vnum diem pœnæ huius vitæ non æquiualere alteri diei, imò nec pluribus Purgatorij.

At Bellarm. *citato cap 9 §. existit autem*, tenet, ac dicit esse communem sententiam, pro qua citat Nauarr. Palud. Adrian. Cordubam, & alios dicentes oppositum pœnitentiam vnius diei, vel anni in hac vita, si sit grauis, & modo morali continuata prudentis arbitrio, æquiualere pœnæ vnius diei, vel anni in Purgatorio. Dat causas. Primò, quia licèt pœna Purgatorij sit acrior, tamen est inuoluntaria, etenim animæ ad Purgatorium vadunt inuitæ, & non liberè; at pœna huius vitæ voluntariè assumpta, eo quòd voluntaria est, plus habet efficaciæ cæteris paribus, quàm pœna assumpta inuoluntariè. Secundò, quia in hac vita est tempus misericordiæ Dei, qui in hac vita magis miseretur ad condonandas pœnas: at Purgatorium est locus iudicij, vel iustitiæ. Tertiò, ab effectu, quia nulla est pœna licèt grauissima, pro peccatis debita, quæ in hac vita remitti non possit per nimiam contritionem, & pœnitentiam

vnius diei, vel paucorum dierum, quæ tamen pœna talium grauium peccatorum in Purgatorio non esset remittenda, nisi per multos annos: de hoc sunt multa exempla in historiis circa multos peccatores conuersos, & contritos, & subitò mortuos, de quibus valde contritis reuelatum est viris sanctis rectà fuisse deductos ad gloriam. Refert hoc Climacus *lib. de Scala Paradisi grad.* 4. de quodam insigni latrone subitò mortuo, & ad Paradisum delato ob vehementiam contritionis. Et in aliis historiis idem inuenies, imò iuuat sanctus latro cum Christo Domino occisus eadem hora delatus ad Paradisum: & Beata Maria Magdalena, quæ iuxta communem opinionem, ad pedes Christi Domini, ob vehementem contritionem assecuta est remissionem, non solùm peccatorum, sed etiam omnis pœnæ debitæ tot peccatis. Econtra verò constat ex aliquibus reuelationibus quòd animæ aliquorum extiterunt, & existent in Purgatorio per multos annos, vt *ibi* citat Bellarm ex Climaco; imò aliquæ animæ fuerunt in Purgatorio per longum tempus propter vnum solum peccatum. Quæ omnia satis probant pœnam vnius diei, vel anni in hac vita æquiualere pœnæ vnius diei, vel anni in Purgatorio, si hîc talis pœna sit grauis, & continuata modo humano arbitrio prudentis viri. Et sic condat de primo modo concedendi Indulgentias tot annorum, vel dierum. Vide infrà *num* 15.

12 Quando conceduntur in indulgentiis antiquis quadragenæ, vel quarentenæ, alluditur ad pœnitentias publicas primitiuæ Ecclesiæ, iuxta Tolledo *Sum. lib.* 5. *cap* 24. *num.* 2. vbi ait, quòd si tunc imponebantur v. g. septem anni pœnitentiæ, non in singulis diebus illorum annorum fiebant opera illa nimis pœnalia, vt ieiunium in pane, & aqua, & similia: sed fiebant certis diebus illorum annorum, vt certa hebdomada, vel certis diebus hebdomadæ, vt feria quarta vel sexta. Et isti certi dies illorum annorum acrioris pœnitentiæ, dicebantur carena, id est, ferè carentia omnium ciborum: & ab ista carena deductum est nomen quarentena, vel corrupto nomine quadragena: ait ergo Tolledo, quòd

quòd quando concedebantur tot anni, & tot quarentenæ; istæ quarentenæ non sunt quadraginta dies vltra illos prædictos annos ibi concessos; sed dies istius quarentenæ sunt numerandi intra illos annos pœnitentiæ publicæ, & ex eadem pœnitentia publica non semper æquali remittebantur tot quarentenæ, id est, tot dies acrioris pœnitentiæ tunc agendæ, siue tot dies carenæ videlicet quadraginta dies illius carenæ, acriorísve pœnitentiæ: vnde quarentena, vel quadragena sunt quadraginta dies illius carenæ. Exemplum sit in Religionibus: damnatur quis ad carcerem per duos annos, & simul iubetur vt feria quarta & sexta intra hos duos annos in refectorio ieiunet in pane, & aqua, & alia die verberetur. Hi dies designati acrioris pœnitentiæ intra illos duos annos dici possunt carena, quia caret in illis ferè omnibus cibis. Quòd si Prælatus propter aliqua festa condonet reo pœnitentias acriores illorum dierum certorum, dicetur suo modo concedere quarentenam ad modum primitiuæ Ecclesiæ.

13 Quando Indulgentia remittit tertiam quartam, vel aliam partem peccatorum, nihil aliud significat, quam remitti pœnitentiam, quæ in hac vita facienda erat pro tanta parte pœnæ peccatis debitæ: & ex consequenti remitti eidem portionem pœnæ debitæ in Purgatorio respondentem prædictæ pœnitentiæ quæ debebat fieri in hac vita.

14 Quando conceditur Indulgentia plenaria, res clara est: nam conceditur remissio totius omnino pœnæ quæ post peccati remissionem permansit. Denique quando conceditur Indulgentia plenior, vel plenissima, nihil differt ista concessio ab Indulgentia plenaria: vt ait Bellarm. *citato cap.* Vnde ibi reprobat distinguentes quòd plena remittat pœnas debitas solis peccatis mortalibus, plenior remittat pœnas etiam debitas venialibus: plenissima remittat vtrasque, & aliquando etiam culpas veniales. Non, inquam, placet distinctio, quia quæuis Indulgentia plena, vel plenaria facit id quod verba sonant, id est, remittit omnem pœnam etiam venialium. Et prætereà nulla Indulgen

tia ex se remittit vllam culpam, etiam venialem. Si verò aliquando Bonifacius VIII. vsus fuit his verbis plenæ, largioris, plenissimæ, vide expositionem apud Nau. *tract. de Iubileo notab.9. & 31.* nobis hæc sufficiant pro intellectu supradictorum.

15 Propter dicta *num.11. præcedenti*, quæris: si tempus pœnæ in Purgatorio luendæ respondet, seu æquiualet tempori, seu annis pœnitentiæ vitæ istius, & constat diem iudicij probabiliter non tardaturum decem mille, vel quindecim mille annis, ad quid, in aliquibus Indulgentiis conceduntur tot mille anni, vel aliquando conceduntur decem mille anni, vel plus, vel circiter. Ex hoc enim sequitur quòd, cùm post diem iudicij non sit futurum Purgatorium, vt colligitur ex Scriptura, sequitur quòd multa crimina manebunt impunita post diem iudicij, si Purgatorium tandiu non est duraturum, & sunt peccata aliqua digna Purgatorio per tot mille annos. Ad hoc respondet Bellarm. *cap. cit. post medium.* Primò multos Doctores negare illas Indulgentias concedentes decem, vel quindecim mille annos, esse veras, seu à veris Pontificibus concessas: sed esse confictas ab hæreticis, vel à similibus: ita sentiunt Gerson, & Sotus *ibi* citati: etenim priores Summi Pontifices parcissimi erant in concedendis Indulgentiis, eásque non concedebant, nisi tot annorum, vel dierum: adeò vt Episcopis de iure solùm concedatur vt possint concedere Indulgentiam quadraginta dierum. Secundò respondet Bellarm. dato quod sint veræ Indulgentiæ prædictæ tot millium annorum, non sequi prædictum inconueniens vt post diem iudicij maneant crimina impunita. Nam primò, de fide est neminem scire quandiu tardabit dies iudicij: & Summi Pontifices si illud concesserunt, non curarunt de die iudicij incerto, sed de remedio animarum. Secundò, quia cùm suprà dixerimus, pœnitentiam vehementissimam in vna die huius vitæ superare aliquando debitum pœnæ in Purgatorio multorum dierum: fieri poterit vt peccator grauissimus, ob immensa crimina debens facere per totam, & longam vitam, v. g. centum annorum, vel quin-

quinquaginta annorum, maneret obligatus ad multos mille annos Purgatorij, si duraret per illos: quos tamen multos mille annos ille compensaret per illos quinquaginta annos grandis pœnitentiæ, vel saltem per Indulgentiam tot mille annorum respondentium in Purgatorio illis quinquaginta annis grandis pœnitentiæ. Idque magis explicat Bellarm. alludens ad tempus primitiuæ Ecclesiæ in qua pro singulis peccatis publicis, & grauissimis imponebantur tres, vel septem anni pœnitentiæ: poterat enim homo aliquis valde facinorosus per triginta, vel quadraginta annos habere, v. g. mille peccata publica grauissima, pro quibus si puniendus esset iuxta Canones patiendo pro singulis septem annos, esset reus multorum millium annorum pœnitentiæ in hac vita: & proinde ad securitatem decens fuit vt Summi Pontifices securitatis gratia incerti de die iudicij concederent tot mille annos Indulgentiæ.

PRO IVBILEO, ET IN-dulgentiis.

16 QVia suprà facta est mentio de Iubileo, & iste continet Indulgentiam plenariam, solùm differens in eo quòd in Iubileo conceditur facultas absoluendi à reseruatis, quæ non conceditur in sola Indulgentia, ideo pauca volui subiicere de Iubileo sicut olim feci in prima editione. Dico ergo. Quando Iubileus conceditur per duas hebdomadas, si quis priori hebdomada illum comparauit, & post illum comparatum, seu lucratum in principio secundæ hebdomadæ incidit in reseruatum, vel deuotionis causa vult illum secunda vice lucrari in secunda hebdomada, quæris an hoc possit fieri? Henriq. *lib. 7. de Indulg. c. 11. n. 1.* ait posse, & dicit sic respondisse multos recentiores Theologos ea de re consultos. Nam, ait, probabile est Indulgentiam pro vna die concessam posse in illa die sæpius comparari, si intra illam diem iniunctum opus pro-

pœnitentia sæpiùs repetatur. At contrarium tenet Sanchez *lib.* 4 *Decalog. capite* 54 *numero* 30. dicens Iubileum pro duabus hebdomadis in vna sola posse acquiri quoad Indulgentiam Iubilei: nam hoc ferè indicat ipsa forma Iubilei. Non enim conceditur copulatiuè pro prima, & secunda hebdomada, vel indefinitè pro illa duplici hebdomada: sed cum desiunctione illis verbis: *Qui in prima hebdomada post publicationem, vel in sequenti post illam.* Nam, vt suprà iam diximus, verba Indulgentiæ censentur odiosa, & proinde sunt restringenda. Notat tamen, & bene noster Villalobos 1. *tom. Summ. tract.* 26. *difficul.* 18. *num.* 1. quòd si Indulgentia conceditur pro vna die, non potest acquiri multis vicibus, quia iam conceditur limitatè: secus si concedatur non limitatè, vt cùm datur recitanti in Ecclesia tot orationes Dominicas, vel Angelicas, vel Rosarium, tunc enim acquiritur toties quoties.

17 Si Confessarius potens commutare votum per Iubileum, intra tempus Iubilei audiens confessionem pœnitentis, & dubitans in quam materiam æqualem debeat commutare, sic dicat, commuto tibi hoc votum in id quod ego postea, vel vir doctus iudicauerit; valet commutatio voti, & transacto Iubileo vir doctus de licentia confessoris poterit arbitrari materiam. Neque talis Doctor tunc commutat, sed solùm designat materiam voti iam commutati: & potest postea vir doctus laicus id arbitrari, non enim illud opus est iurisdictionis, sed prudentiæ. Rodriguez *Addit ad Bullam Cruciatæ* § 9. *num.* 115. Sayro *Clau. Regia*, *lib.* 6. *cap.* 12. & alij addunt supradicti quòd si talis pœnitens antequam Confessor, vel vir doctus determinet materiam, faciat contra votum, dicetur violator voti antiqui, quia illa commutatio præterita est in pendenti, donec determinetur materia. Imò addit Suarez *tom.* 2. *de Relig. tract. de voto lib.* 6. *c.* 16. *n.* 15. quòd potest Confessor tempore Iubilei non commutare, sed differre hoc faciendum transacto Iubileo vt maturiùs rem consideret, & virum doctum consulat: quia iam acceptauit potestatem, &

in

inchoauit causam, & proinde poterit commutare transacto Iubileo.

18 Qui tempore Iubilei habebat votum, & noluit, pro tunc illud sibi commutari; potest nihilominus transacto Iubileo petere illius voti commutationem, eámque dare potest quilibet Confessor, Sanchez *citat. capit.* 54. *numer.* 40. Nam concessio illa sibi facta in Iubileo pro commutandis votis est priuilegium, & hoc priuilegium non est alligatum tempori quo durat Iubileus; sed potest eo vti eo tempore transacto (non sic verò potest vti licentia vt absoluatur à reseruatis, nisi de oblitis, Iubileo finito.) Iam enim pœnitens per confessionem factam tempore Iubilei acquisiuit ius ad hoc priuilegium, & vt possit postea dictum votum commutare.

19 Qui in principio Iubilei intendens illum lucrari, confessus est multa reseruata, & absolutus est ab eis, postea ex negligentia non est lucratus Iubileum, aliqui dicunt illum reincidere in reseruata, & in censuras, à quibus est absolutus: sed verior sententia tenet, non reincidere, sed manere verè absolutum, quia peccata, vel censura semel extincta non reuiuiscunt, neque ibi datur absolutio ad reincidentiam, sed absolutè. Ita Cordub. *in Summ. quæst.* 21. Sanchez *citat. cap.* 54. *num.* 44. & multi quos citat. Imò si tempore Iubilei habebat quis peccatum reseruatum, & tunc oblitus est confiteri illud, potest, transacto Iubileo, ab illo absolui à quouis Confessore: quamuis enim tale reseruatum oblitum, secundùm veriorem sententiam adhuc sit reseruatum in se: attamen pœnitens per confessionem præteritam factam tempore Iubilei acquisiuit ius, vt possit postea per quemuis Confessorem absolui ab illo. Vnde colliges, quòd si pro Iubileo lucrando non est confessus, quia non habet mortale, vt aliqui dicunt posse facere, (& nos olim diximus hoc eod. verb. *num.* 6.) iste talis non poterit postea absolui ab illo reseruato, quia non est ablata reseruatio. Si verò etiam in principio Iubilei intendens illum comparare, in confessione obtinuit commutationem aliquorum voto-

rum,& postea ex negligentia non est eum lucratus: talia vota manent nihilominus verè commutata. Henr. 7. *de Indulg.c.*11.*n.*4.& Rodr. 1. *tom. Sum.in* 1.*edit c.*284. *n.*15.Secùs dicendum est de votis oblitis in illa confessione facta non lucrato Iubileo:hæc enim non poterunt commutari eo transacto.

20 Non peccat mortaliter ille qui Iubileum lucrari intendens,eáque de causa obtinuit absolutionem à censuris, & reseruatis, & votorum commutationem, & postea retrocedens,Iubileum non lucratur, si dolus defuit. Ita tenet probabilius contra aliquos Sanchez *citat. cap.*54.*num.*54. *& lib.* 1.*de Matrimon.disput.*43.*num.* 9. & id verius puto:nam talis retrocedens, & non lucrans nihil promisit: nec Confessarius illi aliquam obligationem imposuit: neque constat de tali Pontificis intentione;si enim tale Papa intenderet,id facile posset explicare, vt fit aliquando in aliis concessionibus Pontificiis. Est enim regula generalis quod quando est dubium, an pro aliqua re sit pærceptum impositum, tum iudicandum est non dari tale præceptum, idque in fauorem libertatis in eo dubio possidentis.

21 Si diuersi Pontifices pro vno eodem opere concedant diuersas Indulgentias, vt pro dicendo quinquies orationem Dominicam, & Angelicam, is qui facit tale opus consequitur omnes illas Indulgentias. Tenet Cordub. *qq.libr.*5.*quæst.* 35. & Villalobos *tom.* 1. *Summ.tractat.*26.*difficult.* 19. Sed de hoc valde dubito: cùm enim pro valore Indulgentiæ requiratur causa iusta,fieri poterit vt quinque Pontifices pro eodem opere varias quinque Indulgentias concesserint: & tunc illud opus quod ab vno Pontifice reputatum est sufficiens pro vna Indulgentia,nõ erit sufficiẽs pro quinque.

24 Tandem circa Indulgentias pro defunctis,nota ex Tolledo *in Summ.lib.*6. *cap.*26 *num.*5. quòd si quis sit in peccato mortali quando sumit Indulgentias pro defunctis faciendo id opus per quod illas applicant in peccato mortali, tales Indulgentiæ proficiunt defunctis existentibus in Purgatorio. Huius etiam opinionis est Gabr. *supra Canon. Miss. lect.* 57. Ratio est, quia

quia ratio satisfactionis, seu pretium pœnarum non est opus illius qui est in pecccato : sed Indulgentia ipsa, & thesaurus meritorum Christi, & Sanctorum. Illud autem opus particulare per quod Indulgentiæ applicantur fit nomine Ecclesiæ, in qua nunquam deest gratia. Exemplum ponit in eo qui dat eleemosynam, & mittit illam per manus hominis existentis in peccato mortali, non enim perditur fructus eleemosynæ ex eo quod sit in peccato ille qui exequitur opus. Vnde non solùm hoc intelligitur de sumente Bullam Cruciatæ pro defuncto, si soluens Bullam sit in peccato mortali: sed etiam de illo qui dicit certas orationes iniunctas à Papa pro liberanda vna anima à Purgatorio, est enim vtrobique eadem ratio. Scio aliquos tenere oppositum, vt fatetur ipse Tolledo. Est tamen hæc opinio pia, & ratione sufficienti fundata.

INHABILITAS.

SOlet in multis Bullis Pontificiis sæpiùs imponi pœna inhabilitatis ad officia, & dignitates : & hac pœna maximè feriuntur Religiosi in multis Bullis. Differt verò hæc *pœna inhabilitatis* ab alia, quæ dicitur *priuatio officiorum*; quia hæc priuat officiis quæ actu obtinentur: Inhabilitas verò prohibet, & obligat illum, qui caret officio, vt in posterum etiam libenter oblatum non acceptet: & si acceptauerit, peccat mortaliter, & beneficij, vel officij collatio est nulla.

1 Circa pœnam priuationis officiorum quando imponitur à lege, iam dixi suprà, verbo *Lex, numero sexto* non obligari illum qui habet officium se ipsum priuare relinquendo officium ante iudicis sententiam, maximè si crimen est secretum: nemo enim tenetur exequi sententiam adeò rigorosam contra se ipsum. Vide tamen quæ ibi diximus *citato numero* cum limitatione *ibi* posita ab Henriquez.

2 De inhabilitatione verò specialis quæstio est & nimi-

nimis necessaria in praxi, vtrum is qui facit opus prohibitum cui imponitur pœna inhabilitatis, statim incurrat ipsam inhabilitatem, ipso facto, antequam per sententiam iudicis declaretur inhabilis. Constat enim quòd aliquæ pœnæ, maximè priuatiuæ, statim incurruntur ipso facto vbi primùm committitur delictum, pro quo imponuntur, vt omnes admittunt. Huiusmodi est excommunicatio, quæ statim incurritur ante Iudicis sententiam. Talis est etiam suspensio, & interdictum, si ponuntur ipso facto, seu latæ sententiæ, teste Sanchez 2. *Decalog. capit.* 39. *numer.* 31. similiter ergo quæritur de inhabilitate, an incurratur statim facto delicto cui imponitur, idque antequam iudex declaret, delinquentem illam incurrisse? Et pars affirmatiua, quod scilicet statim incurratur, potest probari, quia est pœna priuatiua non priuans aliquem aliquo iure iam quæsito ac possesso, sed solùm acquirendo; & proinde non est expectanda sententia Iudicis: sicut non expectatur in excommunicatione, & cæteris censuris. Item quando lex infligit pœnam incurrendam ipso facto, seu ipso iure, non expectatur sententia declaratiua iudicis, vt omnes fatentur, & ipsa verba sonant: & sic quoties ferè in Bullis Pontificiis ponitur hæc pœna inhabilitatis, ponitur ipso facto: seu ipso iure. Atque ita sentiunt expresse de pœna inhabilitatis statim incursa Sotus *libr.* 1. *de Iust. q.* 6. *post* 4. *concl.* Cordub. *libr.* 1. *Quæstionum, q.* 36. *paulò post principium*, *& in solut. ad secundum.* Mexia, & Merina, Aragon, Salon, & Rodr. citati à Sanchez *cit. n.* 31.

3 Ipse tamen Sanchez *ibidem* tenet partem negatiuam tamquam probabiliorem, videlicet non incurri inhabilitatem impositam delicto à delinquente, donec per sententiam Iudicis declaretur illam incurrisse. Et hanc sententiam tenet etiam Nauarr. *de datis pro iustitia*, *& gratia. num.* 44. Molin. *tom.* 1. *de Iustit. disp.* 96. *pagin.* 590. & Sot. *lib.* 4. *de Iust. quæst.* 6. *art.* 34. *ad finem*, Ledesm. 1. *par.* 4. *quæst.* 18. *art.* 2. *dubio vltimo*: probatur à Sanchez. Quia illa pericula, (*eo ipso*) solùm importat, vt non requiratur sententia condemnans; seu pœnam statuens,

tuens, iam enim posita est: at non tollit quin requiratur sententia declarans crimen. Secundò, quia non omnes sententiæ priuatiuæ nullam Iudicis executionem petentes, incurruntur ipso facto absque vlla sententia, sed id peculiare est solùm in tribus censuris excommunicationis & cæteris, & hoc patet in particulari circa priuationem bonorum temporalium quibus priuatur hæreticus, quæ imponitur ipso facto: & tamen iuxta Doctores communiter, imò, & iuxta praxim expectatur sententia Iudicis. Tertiò, quia inhabilitas est pœna valde acerba, & ita per Epicheam excipienda est à regula pœnarum priuatiuarum: maximè cùm pœna priuationis officiorum ob sui etiam acerbitatem expectet Iudicis sententiam. Et quamuis irregularitas sit rigidior, neque expectet sententiam Iudicis declarantis illius incursum, id tamen prouenit ex vsu, qui vsus iam declarauit, vt non expectetur Iudicis sententia: quod non declarauit vsus circa inhabilitatem ad officia, & beneficia.

4 Vides vtranque opinionem Doctoribus, ac ratione munitas: prior securior est, & plures pro se habet Doctores. Secunda sufficienter probatur, & habet quinque Doctores graues, & recentiores. Quapropter non condemnabo qui secundam opinionem tenuerit, maximè in casu necessitatis. Nam si hodie est opinio communis, quòd ex duabus opinionibus ambabus probabilibus, possum sequi in conscientia, minus probabilem, & habentem duos, vel tres tantùm Doctores: ista secunda opinio habet quinque Doctores, & rationem probabilem. Ex qua constat quòd si delinquens non incurrit inhabilitatem antequam declaretur per sententiam iudicis: poterit talis delinquens quandiu est occultus ferre suffragium in electionibus: vt Sotus *secundo loco* citatus ait Scholasticos in Academiis, qui violantes præceptum, vel statutum illarum incurrerunt inhabilitatem, ait illos posse dare suffragium in electione ad Cathedram, poterit etiam taliter delinquens occultus acceptare officium, vel beneficium antequam declaretur inhabilis per sententiam. Idque stando in

secunda

secunda opinione: quam ego magis tolerarem in casu quo delinquens occultus nullo modo posset obtinere dispensationem occultam, & ex non suffragando in electionibus, vel ex recunciando officiis ipsi resultaret grauis infamia. Sed tamen, sicut dixi, etiam facientem sine istis conditionibus occurrentibus, non condemnabo propter iam dicta.

INTERDICTVM.

MAteria ampla est, & quo magis insolita, quando euentu confusionem parit: ideo fusiùs aliquantulum tractanda intra terminos tamen Compendij. Maximè quia, dum hæc scripsi, tota hæc Olyssipo generaliter erat interdicta.

LIGATIO INTERDICTI, VEL cessationis, quoad Fratres.

1 POssunt Prælati Ordinum interdicere illos subditos quos possunt excommunicare. Saytus *libr.* 5. *de censuris cap.* 10. *num.* 22. Et patet, quia maius quid est posse excommunicare, quàm interdicere: excommunicatio enim priuat omnibus Sacramentis actiuè, & passiuè. Et priuat electione actiua, & passiua. Et communione fidelium, &c. quibus non priuat interdictum: & hi Prælati habent iurisdictionem Ecclesiasticam externam, quæ etiam ad hoc extenditur.

2 Leo X. concessit Minoribus quòd illorum Ecclesiæ non possint interdici ad instantiam alicuius personæ nisi fuerit interdicta tota ciuitas, vel oppidum in quibus sunt Ecclesiæ Fratrum, Compend Minorum *interdictum* 1. §. 15. Idque exprimit de interdicto ponendo authoritate Apostolica, siue ordinaria. Sed nota verbum; (*ad instantiam personæ*) id est, si petit pars vt ponatur,

ponatur,si enim Legatus,vel Episcopus ponit ex se cum causa,etiam si nemo petat,seruandum est à Regularibus.
3 Ecclesiæ Fratrum, non possunt specialiter interdici, nisi Religiosi dederint causam interdicto; vel nisi ille ad cuius instantiam interdicuntur, prouideat Religiosis de victu. Leo V. in Compendio *Interdictum* 1. §.15. Nota quòd non est interdici Ecclesiam specialiter quãdo generale interdictum extenditur etiã ad Ecclesias Fratrum. Sed quando sola Ecclesia Fratrum interdicitur, vel in litteris specialiter, & principaliter nominatur.
4 Personæ Fratrum, non possunt interdici interdicto personali speciali, siue deambulatorio, neque ab Episcopis, neque à Legato à latere, nisi litteræ Legati de hoc faciant expressam mentionem. Ita concessit Clemens IV. apud Rodriguez *tom.* 2. *quæst.* 108. *art.* 2. Et vide quod aliud est interdici Ecclesias Eratrum, aliud verò personas Fratrum: illud enim prius interdictum dicitur locale, hoc secundum in personis est personale: & Episcopi possunt aliquando interdicere Ecclesias Fratrum saltem in generali: nunquam verò personas nisi per commissionem Papalem specialem, quia sunt personæ exemptæ.
5 Interdicto Clero vniuerso alicuius vrbis, si verba aliud non indicent, non interdicuntur Religiosi illius vrbis, quia in odiosis nomine Clerici non intelliguntur Religiosi:bene tamen in fauoribus. Sayrus *lib.* 5. *de censuris cap.* 4. *num.* 29.
6 Interdictum positum ab Episcopis locale tenentur seruare Religiosi in suis Ecclesiis, ex Tridentino *sessio.* 25. *c.* 12. *de Reg.* Vide limitationem proximè positam, *n.* 2. 3. & 4.
7 Etiam si interdictum sit nullum, & inualidum, tenentur Religiosi illud seruare si seruatur à matrice, vel ab omnibus parochialibus. Rodrig. *cit. q.* 108. *art.* 4. Et tamen Clerici sæculares tunc ad illud non tenentur, si est nullum. *Clementina* 1. *de sent. excommunica* Regulares verò non seruantes interdictum,sunt excommunicati, *in ead. Clementina.*
8 Si interdictum est validum tenentur Religiosi illud

llud seruare, etiamsi matrix Ecclesia non seruet: quia tunc per alias leges tenentur, idque sub pœnis contentis. Rodrig. *art 6. citata q.* 108.

9 Si interdictum sit positum authoritate Apostolica, Minoritæ tenentur illud seruare nulla exceptione, aut excusatione admissa, etiam si cæteri Regulares, vel sæculares non seruent. Compend. Minorum *interdictum,* 1. §. 9.

10 Minoritæ excommunicantur si tempore interdicti admittunt ad diuina Tertiarios, vel Tertiarias sui Ordinis eo solùm quòd Tertiarij sunt. *Clementina* 3. *de sentent. excomm.* cum gloss. & Doctoribus *ibidem.* Sed postea Sixtus oppositum concessit, de quo vide infrà *num.* 72.

QVÆ SACRAMENTA *liceant, vel non liceant tempore interdicti generalis.*

CLaritatis gratia suppono breuiter duplex esse Interdictum, locale scilicet, & personale. Locale est, quando solus locus, id est, sola Ecclesia interdicitur, non verò ipsæ personæ. Et istud locale, adhuc est duplex. Locale scilicet generale, vt quando interdicuntur omnes Ecclesiæ vrbis, vel oppidi, vel potest hoc interdictum locale esse speciale tantùm, vt quando interdicuntur vna, vel duæ, vel tres tantùm Ecclesiæ: cæteris intactis manentibus. Vide *infrà num.* 75. Rursus: Interdictum personale est, quando interdictum ponitur in solis personis, non verò in locis. Et hoc etiam personale est etiam duplex, generale scilicet, quando interdicuntur omnes personæ huius populi: vel personale tantùm speciale, vt quando solùm interdicitur vna tantùm, vel duæ, vel tres personæ, vel aliquæ nominatim. Et hoc secundum interdictum personale speciale tantùm, dici solet deambulatorium, quia deambulat, & sequitur personam quocumque vadat: & idem fit quando interd ictum

dictum est personale generale: quotiescumque enim interdictum est personale, siue illud sit generale, siue speciale, personæ sic interdictæ nullibi possunt audire diuina: quod non fit quando interdictum est locale tantùm: quia tunc personæ habitantes in loco interdicto, si ipsæ non sint interdictæ, possunt audire diuina in alia Ecclesia non interdicta. Et hæc sunt certissima. Igitur prosequentes in ordine de Sacramentis tunc ministrandis dico.

11 Tempore interdicti cuiuscumque licitum est ministrare Baptismum paruulis, & adultis, *c. quoniam. de sententia excom. in 6* & alibi communiter. Et hoc Sacramentum potest tunc ministrare persona quæ non fuerit specialiter interdicta personaliter; si verò fuerit generaliter tantùm interdicta, neque causam dederit interdicto, potest. Suarez *de censur. disput.* 33. *sect.* 1. *num.* 6.

12 Potest Episcopus ministrare Sacramentum Confirmationis tempore interdicti, nisi dans, vel recipiens fuit causa interdicti, vel sit impeditus censura alia Ecclesiastica. Suarez *loc. cit. n.* 9.

13 Tempore interdicti potest ministrari Sacramentum Pœnitentiæ cuiuis fideli tum sano, tum infirmo, etiam in Ecclesia specialiter interdicta: *cap. alma mater.* Nota verò quòd si detur homini sano intra Ecclesiam, debet fieri in tempore quo non celebrentur Missę, vel Officium Diuinum in choro: quia talis pœnitens admissus ad Sacramentum Pœnitentię per *dictum caput*, non potest admitti ad Missam, vel cætera Diuina Officia, secus si habeat Bullam, vel priuilegium assistendi generaliter omnibus diuinis Officiis. Excipe etiam, quod tunc hoc Sacramentum non potest ministrare qui causam dedit interdicto, nec recipere qui causam dedit nisi prius satisfacta parte.

14 Licitum est tunc dare Eucharistiam existenti in periculo mortis *cap. quod in te. de pœnit. & remiss.* dummodo non sit persona specialiter interdicta, tunc enim debet prius dare satisfactionem, clericus item specialiter interdictus, vel si illi causam dedit, non potest illam ministrare. Potest etiam tunc dari Eucharistia fœ-

minæ existenti prope partum timenti periculum. Rodriguez *tom. 2. q. 109. art. 3.* ex Couar. *& ibidem* ait non posse tunc Clericum sanum communicare ex manu aliena in sua Ecclesia, quia hoc non exprimitur in iure: posse tamen celebrare priuatim, quia hoc exprimitur.

15 Quando Eucharistia deferenda est ad infirmum periculosum tempore interdicti, deferenda est cum omni comitatu, & honore consueto, iuxta *caput sanè, de celebrat. Missarum*, & in tali delatione debet pulsari campana, neque opus est expectare euidens periculum mortis, sufficit iudicium Medici dicentis bonum esse quod se paret ad mortem. Suarez *cit. section. n. 24. vsque ad* 29.

16 Homini sano, & non habenti periculum mortis non licet tunc dare Eucharistiam: patet in iure, & est communis nisi habuerit expressum ad id priuilegium. An verò de iure communi possit tunc dari Eucharistia Clericis pertinentibus ad talem Ecclesiam, & valentibus tunc ibi interesse diuinis, id est, Clericis non celebrantibus, vel nondum presbyteris; alij negant, sicut Rodrig. citatus *n.* 13. & alij: at verò alij affirmant. Suarez putat probabile, *n.* 39. sed remittit se ad consuetudinem Ecclesiæ. Poterit tamen dari sæcularibus solùm pro implendo præcepto communicandi in Paschate, Suarez *ibi num.* 37.

17 Extrema vnctio dari non potest, neque Clericis qui aliàs tunc possunt de iure communi sepeliri in Ecclesia. *c. quod in te. de pœnit. & remission.*

18 Ordines sacros non licet dare, neque recipere in loco interdicto, si dans aut recipiens causam dederint interdicto. Couarr *c. alma mater part. 2. §. 3. n.* 4.

19 Licitum est tunc contrahere sponsalia, in loco interdicto: vel inter personas interdictas: talis enim contractus, neque est sacramentum, neque Officium diuinum. Benedictiones tamen nuptiales non possunt dari à Parocho, quia sunt Officium diuinum. Ipsum etiam matrimonium in facie Ecclesiæ, non est licitum, quia est Sacramentum. Si tamen de facto fiat, erit validum, quidquid sit de peccato. Suarez *n. 46. vsque ad numerum* 58.

CVI.

CVLPA, ET POENA VIOlantis Interdictum circa Sacramenta.

20 Violans interdictum in materia Sacramentorum actiuè, aut passiuè peccat mortaliter, est enim res grauissima ex parte prohibitionis, & ex parte materiæ.

21 Clerici violantes interdictum in materia Sacramentorum irregulares fiunt; & fiunt inhabiles, vt possint eligi, & suspensi ab officio, & beneficio: & incurrunt priuationem beneficij, non ipso facto, sed ferendam: tres verò priores pœnas incurrunt ipso facto. Miranda *tom. 2. q. 37. art. 9. concl.* 1. Si verò sunt Monachi incurrunt etiam excommunicationem, suprà *n. 7.* & deducitur ex *cap.* 1. *de sentent. & re iudic.* potest autem hæc violatio fieri tribus modis. Primò si persona interdicta conferat Sacramentum personæ non interdictæ, etiam in loco licito. Secundò si persona non interdicta conferat Sacramentum alteri non interdictæ, sed in loco interdicto. Tertiò, si conferat Sacramentum personæ interdictæ etiam in loco non interdicto. Et nota, quòd easdem pœnas incurrit Clericus interdictus celebrans in loco specialiter interdicto, vel non interdicto. Sic ex *cit. c.* & Doctoribus colligitur. Et ista violatio interdicti siue tradat substantiam Sacramenti, siue solemnitatem tantùm antecedentem ipsum Sacramentum, quales sunt cæremoniæ Baptismi, benedictiones nuptiales, & similiter.

22 Prædictas pœnas non incurrunt recipientes Sacramenta, quia recipere Sacramenta non est actus deputatus alicui Ordini. Suarez *cit. disp. sect.* 3. *n.* 22. peccant tamen mortaliter.

23 Neque etiam illas pœnas incurrit Sacerdos assistens matrimonio, quia ibi non assistit vt minister Sa-

cramenti, neque confert Sacramentum. Neque item incurrũt has pœnas ipsi coniuges sibi inuincem Sacramentum ministrantes, quia non ministrant vt ministri sacri: neque sæcularis baptizans in necessitate. Incurrit verò Clericus baptizans cum solemnitate. Suarez *vbi proximè*. Omnes tamen hi peccant mortaliter si illicitè faciant violando interdictum: non verò baptizans in necessitate.

PROHIBITIO DIVINORVM, & quæ sint hæc diuina tunc prohibita.

24 VLtra Sacramenta prohibita, prohibentur etiam Diuina Officia, quæ sunt varia; & illa explicatione summaria, sic intelliges.

25 Primò, prohibetur celebratio Missæ in omni loco interdicto ianuis apertis: & proinde in Oratoriis, domibus, viis, agris vicinis, &c. Potest tamen celebrari ianuis clausis; submissa voce, excommunicatis, & interdictis exclusis, & campanis non pulsatis. Et eodem modo possunt fieri cætera diuina Officia, cum proximè dictis circumstantiis. *cap. alma mater*, & praxis Ecclesiæ. Et hoc etiam de celebratione Missæ, potest fieri in Oratoriis, ab Ordinario approbatis, cum eadem moderatione, & exclusis non habentibus priuilegium, etiam si non sint specialiter interdicti. Nauar. *in Sum. c. 27. n. 175*. Et hoc cum cæteris sequentibus intellige tantùm quando Ecclesia est generaliter tantùm interdicta, secus si sit specialiter interdicta, quia tunc non licent nisi modo statim explicando in §. *dixi hac.*

26 Prohibentur etiam Horæ Canonicæ, nisi fiant cum moderatione proximè dicta, de ianuis clausis, &c. de quibus proximè *n.* 21. sunt enim Horæ Canonicæ Officium Diuinum.

27 Prohibentur Sacramentalia, cuiusmodi sunt cæremoniæ præcedentes Sacramentorum ministrationem;

nem ; vt benedictio olei , chrismatis , aquæ benedictæ, Ecclesiæ, vasorum, vestium sacrarum, &c. similium, quæ ab Ecclesia speciali ritu publico sunt instituta. Nauar. *in Summ. c.27. n.172.* & Doctores communiter. Alij sic explicant; vt per Officia diuina prohibita, intelligatur illud omne quod solùm potest fieri à Clerico specialiter ad illud munus deputato, ac instituto, & est communis expositio: per Clericum verò intellige etiam Subdiaconum, & Diaconum Et adde quòd suprà dicta sacramentalia non licent , nisi cum moderationibus supradictis ; de ianuis clausis , &c. & in Ecclesia quæ non sit specialiter interdicta.

Illa verò quæ non sunt deputata vt fiant à Ministro Ecclesiæ specialiter deputato , vel instituto , licèt sint spiritualia & deuota , non sunt prohibita , v. g. concio ad populum , benedictio mensæ , non solemnis, orationes pro itinerantibus positæ in Breuiario , priuatæ orationes sæcularium, intra Ecclesiam, quādo non celebrantur diuina in illis: adoratio Crucis in die Veneris maioris hebdomadæ, dūmmodo tunc cesset cantus , & preces pro tali adoratione institutæ, quia tunc , neque submissa voce possunt dici adorante populo. Ex his colliges, quæ sint alia Diuina Officia tempore interdicti prohibita.

Dixi hæc licere cum moderationibus dictis de ianuis clausis, &c. idque si Ecclesia sit tantùm generaliter interdicta, si enim sit specialiter interdicta , prædicta non licent nisi cum hac moderatione , vt vna tantùm dicatur Missa in hebdomada ad renouandam Eucharistiam. Cætera verò Diuina Officia non licent etiam permissa *in cap. alma mater.* Suarez *tom. de censur. disput. 34. sect. 2. num. 1.* Ad maiorem verò explicationem de diuinis Officiis licitis, vel tunc illicitis, & spectantibus ad illa, accipe sequentia in ordine.

Si Sacerdos faciens aliquod Diuinum Officium in loco generaliter interdicto , omittat aliquam ex illis quatuor conditionibus de ianuis clausis , &c. peccat mortaliter & violat interdictum , vt si celebret solùm ianuis apertis : vel solùm admissis laicis non priuilegiatis : vel solùm pulsatis campanis ; peccat enim in mate-

ria graui, Suarez *tom. de censur.* 34. *sect.* 4. *num.* 13. *& sequent.* Sayro *lib.* 5. *de cens. cap.* 14. *à num* 30. Reginald. *tom.* 2. *lib.* 32. *tract.* 3. *num.* 49.

28 Tempore interdicti, non possunt pulsari campanæ ad Missas, & Horas Canonicas: possunt tamen vocari Clerici, & Regulares ad chorum cum aliquo signo externo, vulgo (*matracas*) tali enim signo, ligneo scilicet, iam populus intelligit se non vocari ad diuina. Rodriguez *tomo* 2. *quæstione* 109. *articul.* 4. & Suarez *disputat.* 34. *section.* 1. *numero* 16. Neque prohibentur campanæ nisi ad vocandum populum, ad Diuina Officia: non verò prohibentur si sonent ad concionem, salutationem Angelicam, & similia. Neque Acolutus seruiens Missæ potest tunc pulsare campanam tempore eleuationis hostiæ, vel calicis. Neque item licet pulsare organa. Suarez *cit. loco, num.* 19 cum aliis citatis *ibid.*

29 Sacerdos celebraturus si non habet qui ministret nisi laicum, poterit illum assumere etiam non priuilegiatum, dummodo non sit excommunicatus, &c. Suarez *num.* 31. Si verò Clericus in Ecclesia sæculari habet alium Clericum maximè non presbyterum, vel presbyterum qui velit ministrare, vel laicum priuilegiatum qui idem faciat, non potest assumere laicum non priuilegiatum. Idem dic de Clerico sæculari in Ecclesia Regularium, si ibi sint Acoluti Regulares qui ministrent, tunc enim non potest assumere laicum non priuilegiatum, vt tenet expressè Rodr. *tom.* 2. *q.* 114. *art.* 4. Et his ibi deficientibus poterit vocare alium, si poterit, priuilegiatum. Excipe si Clericus in Ecclesia Regularium adducat suum famulũ sibi seruientem, & se comitantem, quia per priuilegium famulatus posset illum admittere secum, & idem siue sint duo vel tres famuli pro comitatu illius ordinario, dummodo non admittat in fraudem, non suos.

30 Potest tunc Clericus assistere morienti, eidémque dicere Litanias, Psalmos, Passionem Domini, etiam coram laicis, dummodo non dicat, *Dominus vobiscum.* Rodriguez *tom.* 2. *quæst.* 109. *art.* 2.

31 Pij

31 Priuilegiati ad audienda diuina tempore interdicti siue per Bullam, siue per priuilegium, possunt secum adducere familiares, domesticos, qui ipsos comitantur, *cap. licet. de priuilegiis*: sed nota per hos familiares solùm intelligi, qui talem personam de ordinario comitantur, & honorant. Vnde non possunt assumi extraordinarij famuli, etiamsi aliàs sint de familia, neque illi qui innenti ibi volunt esse famuli, neque illi qui non sunt necessarij moraliter. Doctores communiter.

32 De infantibus, siue puellis alij dicunt posse illos audire diuina absque priuilegio: alij negant. Vtrumque probabile securius est, vt arceantur, & omnino arcendi sunt amentes adulti.

33 Si sacrosacta Eucharistia sit publicè locata per horas 40. vt solet vel pauciores, adoranda, & spectanda populo, possunt intrare, & adorare, etiam specialiter interdicti, quia hoc non est Officium Diuin. Suarez *citat. sect.* 1. *numer.* 56. Excipe, nisi tunc Missa celebretur, vel aliud Diuinum Officium: & supradicta etiam intellige dummodo non sit Ecclesia specialiter interdicta.

34 Possunt etiam in interdicto generali extra Ecclesiam in domo priuata tres, vel quatuor, dicere Horas Canonicas, dummodo à sæcularibus non audiantur. Suarez *disputatione* 34. *citat. section. tertia. numero* 13.

35 Non prohibentur sæculares generaliter interdicti assistere in Ecclesia, quando licitè ministratur Eucharistia priuilegiatis, vel datur Baptismus paruulis, dummodo tunc non dicatur Missa, vel Horæ Canonicæ: quia duo prædicta non sunt recipere Sacramentum, sed solùm videre, vel audire Sacramentum, & hoc non prohibetur. Suarez *section.* 4 *numero.* 31. *&* 32.

CVLPA, ET POENA *violantis interdictum quoad Diuina Officia.*

36 CLerici etiam primæ tonsuræ, & Regulares violantes interdictum circa Diuina Officia, peccant mortaliter iuxta communem opinionem, est enim materia grauis ex se, & nimis prohibita. Idque etiam si exerceant actum deputatum Ordinibus tantùm Minoribus. Intelligitur etiam de benedictione aquæ posita in Missali,& similibus.Potest tamen Sacerdos intrās Ecclesiam cum sæcularibus aspergere illos aqua benedicta,hoc enim non facit tanquam Minister Ecclesiæ.

37 Clerici violantes interdictum exercendo actum proprium sui Ordinis, eo modo quo à laicis non potest exerceri,fiunt irregulares,suspensi,& inhabiles.Est communis Doctorum *in cap.* 15. *qui de senten. excommun. in 6.* Excusabitur tamen is qui bona fide fecerit etiam si interueniat ignorantia culpabilis, dummodo non sit affectata, Suarez *sect.* 4. *n.* 15 & in his pœnis suo modo comprehenduntur etiam Moniales. Suarez *ibidem n.*16.

38 Eandem irregularitatem incurrunt violantes interdictum personale, siue illud sit speciale, siue generale, siue sit tantùm interdictus ab ingressu Ecclesiæ. Suarez *num.* 22. Sed hanc irregularitatem non incurrunt Clerici, vt dixi, nisi ministrent ex proprio officio ad quod sunt consecrati in diuinis, qualis est Missa, Euangelium dicere, Subdiaconum in Missa, cantare in choro ex obligatione Ordinis sacri. Secùs si Religiosus carens Ordinibus cantet in choro. Nau. *c.* 27. *in Sum. n.*187. peccant tamen mortaliter.

39 Prædictam etiam irregularitatem non incurrit Clericus celebrans coram interdictis personaliter, quia talis pœna pro illo non inuenitur expressa in iure, quidquid sit de peccato. An Clericus non excludens laicum

laicum à sua Missa non priuilegiatum, qui non est specialiter interdictus: & celebrat Sacerdos solùm in loco generaliter interdicto, an, inquam, hic Clericus peccet mortaliter vide *suprà n.* 23. §. *dixi.* An verò incurrat irregularitatem, negat Viualdus *in Candelabro. ver. Interdictum.* §. 6 *n.* 10 cum Federico, & Cou. quos citat, dat causam, quia talis sæcularis permissus non peccat mortaliter. At in oppositum affirmat Sayrus *lib.* 5. *de censur. lib.* 14. *à n.* 3. & citat Greg. Valent. & innuit Suarez, & Reg. citati *n.* 21. *cit.* §. *& est securius.*

40 Laici violantes interdictum locale, vel personale, siue sit speciale, siue generale, peccant mortaliter, est enim materia grauissima, & nimis prohibita. Panormit. cum multis *c. vltim de excessibus Prælatorum*, *&* Suarez *disp.* 34. *sect.* 5. ita vt nec possit laicus canore in choro cum Clericis absque priuilegio. Si verò laicus sit personaliter interdictus, multo magis prohibetur asistere, & grauius peccat.

Quæris an peccet mortaliter laicus qui tempore interdicti, furtiuè vt ita dicam, & sciens esse interdictum, & prohibitum, intrat Ecclesiam, & Missam audit absque priuilegio? Non peccare mortaliter tenet Rodriguez cum Syluestr. & aliis *quæstion.* 109. *artic.* 4. & dant causam, quia Ecclesia id non prohibet laicis directè; sed prohibet tantùm Clericis ne admittant. Et proinde concludunt cum Soto, non peccare mortaliter laicum nisi fiat ex contemptu, vel ex malitia, prohibente ianitore Ecclesiæ. Alij verò dicunt peccare mortaliter, inter quos est Suarez *citat. disput.* 34. *sect.* 5. *num* 4. Et probat, quia etiam ipsis sæcularibus directè prohibetur ne tali tempore se ingerant diuinis. Et citat pro hoc *cap. si sententia. de sententia excommun.* vbi dicitur: *ciuitate interdicta licitum esse ciuibus, qui culpam interdicto non dederunt, extra ipsam interesse diuinis.* Vbi videtur supponere quòd intra ipsam non possunt: & ipsis directè prohibetur. Saltem petenti consilium ante factum, ego dicerem esse mortale, quia in hoc maximè cernitur violatio diuinorum à sæculari. Et citat Suarez alios pro se dicentes esse mortale.

41 Laicus violans interdictum in diuinis nunquam fit irregularis. Cou. *cap alma mater. part.* 1. §. 1 *n.* 3. Neque Clerici non assistentes vt Clerici, sed more laicorum.

42 Si verò laici cogant aliquem celebrare Diuina Officia in loco interdicto, incurrunt excommunicationem, ex *Clementina* 2. *de sentent. excom.* Excommunicantur etiam *ibidem*, qui pubicè prohibitos vocant vt intersint: vel prohibent, ne interdicti exeant à Missa, postquam moniti sunt: & pariter ipsi interdicti, qui moniti non exeunt.

INTERDICTI PROHIBItio quoad sepulturam Ecclesiasticam.

43 PEr interdictum generale loci prohibetur ne quis in illo loco sepulturam Ecclesiasticam accipiat, & multo magis per interdictum speciale. *cap. quod in te, de pœnitent. & remiss.* & alibi. Adeo vt neque infantes baptizati valeant sepeliri, quia textus neminem excipit. Imò neque ossa defuncti olim mortui, possunt translata, nunc sepeliri tempore interdicti in Ecclesia interdicta generaliter: quia hoc est verè donari sepultura Ecclesiastica· neque etiamsi pro his ossibus sumatur Bulla Cruciatæ. Oportebat enim habere illam ante mortem. & non sufficit sumere post mortem. Si verò interdictum sit generale, sed personale tantùm, non prohibentur sepeliri infantes baptizati. Suarez *disp.* 36. *sect.* 2. *num.* 8 Excipiuntur Clerici, etiam primæ tonsuræ (non verò Clerici coniugati) tales enim non coniugati possunt tunc sepeliri, cum his conditionibus; prima, vt non sint personaliter interdicti. Secunda, vt non sint excommunicati. Tertia, ne causam dederint interdicto. Quarta, vt fiat sine pulsatione campanæ. Quinta: vt fiat cessantibus omnibus solemnitatibus: & fiat cum silentio. Circa quod aduer-

te, quòd tūnc in tumulando tali Clerico dum defertur per viam ad Ecclesiam non posse dici Psalm. etiam submissa voce. Postquam verò intra Ecclesiam fuerit corpus, potest dici Missa, & cætera solita pro Clerico mortuo submissa voce, & ianuis clausis. Suarez *disput.* 35. *sectio.* 1. *à num.* 4. *vsque ad* 10. Si verò Ecclesia sit specialiter interdicta, & sit alia non sic interdicta specialiter, poterit Clericus sepeliri in illa non sic interdicta specialiter: & non in interdicta specialiter. Si verò sit vna sola Ecclesia, & hæc specialiter interdicta, poterit ibi sepeliri. Suarez *sect.* 2. *num.* 4.

44 Persona specialiter interdicta à fortiori priuatur Ecclesiastica sepultura. Patet ex multis textibus & Doctoribus. Et illi qui sepeliunt nominatim interdictos etiam excommunicantur, si faciant scienter, & cum præsumptione. *Clementina* 1. *de sepulturis.*

45 Sepelientes aliquem in loco interdicto etiam excommunicationem incurrunt. *eadem Clementina*: intellige verò quod etiam, si faciant bona, vel mala fide, non debet exhumari corpus, si sit corpus fidelis. Angelus *interdictum* 6. *num.* 31 & alij.

46 Si verò interdictum non sit locale, sed sit interdictum tantùm personale generale, non priuantur fideles Ecclesiastica sepultura, nisi fuerint nominatim interdicti. Suarez *disput.* 35. *sect.* 3. *num.* 2.

Pro illis verò qui tempore interdicti per Bullam, vel priuilegium, sepeliuntur in loco sacro, dicente priuilegio, vel Bulla quod fiat cum pompa moderata: quæ sit pompa moderata, relinquitur arbitrio Ordinarij, si ibi fuerit. Et Rodriguez *tomo* 2. *quæst.* 111. *artic.* 3. dicit in Hispania practicari, vt ter pulsetur campana, & sepeliatur ianuis apertis, & cum tono deferatur corpus ad sepulturam, cantando. Hoc tamen non video in Portugallia practicari. Imò nunquam pulsatur campana. Et ideo standum est consuetudini, seu decreto Ordinarij. Capucinus verò verb. *Interdictum, in fine suarum additionum*, ex declaratione Iulij III. dicit per moderatam pompam intelligi, dimidium illius quod fit extra interdictum, iuxta qualitatem personæ. Et idem declara

declaratum fuisse in Bulla Pij IV. Elige quod conformius sit iuri, & consuetudini.

DE INTERDICTO AB ingressu Ecclesiæ.

1 INterdictum ab ingressu Ecclesiæ semper est quid personale, addictum vni personæ, non verò addictum loco. Vnde si interdictum solùm sit generale, vel speciale quo ad locum non ibi prohibetur ingressus Ecclesiæ, nisi quando fiunt Diuina Officia. Imò neque personale interdictum generale, vel speciale in forma communi priuant ingressu Ecclesiæ, quando ibi non celebrantur diuina. Suarez *disputation. trigesimaquinta, sectione quarta, num. secundo.*

48 Est ergo interdictum ab ingressu Ecclesiæ, quoddam peculiare genus interdicti, peculiarísve censura, priuans fideles aliqua participatione diuinorum, non propter communicationem cum aliis, sed per se. Estque hoc genus interdicti personale, vt diximus, non totale: habet enim aliquem effectum, quem non habent alia interdicta personalia, vt videbis ex sequentibus.

49 Interdictum ab ingressu Ecclesiæ priuat omni participatione diuinorum in ipsa Ecclesia. Et proinde prohibet in Ecclesia celebrare, sepeliri, dare, vel recipere Sacramenta: imò nec Missam audire, neque aliud Diuinum Officium permittit. Et hoc loco, nomine *Ecclesiæ* intelligitur solùm templum authoritate Episcopi, publicè deputatum, ad sacra facienda. Non verò intelliguntur Oratoria priuata domorum: bene tamen Ecclesiæ paruæ, quæ non sunt Parochiæ, vulgo, (*Ermidas*) maximè extra muros, sunt enim Ecclesiæ publicè: & proinde, prohibetur etiam ingressus in his paruis, licèt non sint parochiales.

Hinc fit quòd interdictus ab ingressu Ecclesiæ non prohibetur celebrare, vel diuina audire nisi in Ecclesia publicè deputata, siue sit consecrata, siue benedicta. At taliter

taliter interdictus extra publicum potest in Oratoriis priuatis omnia illa facere, & recipere, quæ sibi licebant ante illud interdictum, verba enim illa pœnalia sic sunt restringenda, vt solùm prohibeant diuina intra Ecclesiá publicè deputatam: non verò deputatam priuatim, vt sunt Oratoria. Et proinde potest domi suæ recipere extremam vnctionem. Syluest. *Interdictum 6. quæst.* 5. & Nauarr. *in Sum. cap.*25. *num.*75.

50 Sic interdictus ab ingressu Ecclesiæ, non potest extra portam Ecclesiæ existens audire diuina quæ fiunt intra Ecclesiam. Contradicit enim menti huius legis, quæ hoc principaliter prohibet in Ecclesia. Nec potest Missam dicere in cæmeterio Ecclesiæ, hoc enim pro Ecclesia reputatur. Potest tamen celebrare in priuato Oratorio. Si verò cæmeterium non sit contiguum cum Ecclesia, poterit sibi participare omnia diuina. Quod si taliter interdictus moriatur, non poterit sepeliri in cæmeterio etiam disiuncto ab Ecclesia. Suarez *disput.* 35. *sect.*4. *num.*12. *&* 13.

Altera differentia huius interdicti est, quia alia interdicta locale scilicet, & personale, siue sit generale, siue speciale, non priuant hominem ab ingressu Ecclesiæ: potest enim taliter interdictus intrare Ecclesiam etiam specialiter interdictam, quando in illa non celebrantur diuina, & potest ibi priuatim orationem fundere. At interdictus ab ingressu Ecclesiæ, iuxta saniorem sententiam, prohibetur intrare Ecclesiam, etiam quando ibi non dicuntur diuina, & etiam ad priuatim orandum. Hoc enim sonant verba legis (*ab ingressu Ecclesiæ*) quamuis aliqui oppositum probabiliter dicant quo ad orationem particularem fundendam: qualis est Nauar. *cap.*25. *in Sum. nu.*75. Poterit verò taliter interdictus secundùm omnes intrare Ecclesiam ad concionem audiendam: & ad actus iurisdictionis fori externi faciendos, verbi gratia, ad eligendum, absoluendum à censuris, & ad similes.

DE

DE CAVSIS INTERDICTI, & quot sint interdicta posita à iure.

OB quas causas ferendum sit interdictum non patitur Compendium sigillatim tractare, maximè quia Regulares, quibus præcipuè seruio, non solent illud promulgare, videantur hac de re latè Doctores, qui omnes in summa dicunt poni debere non pro quacunque causa graui, sed pro grauissima: vt pro tuenda iurisdictione, seu immunitate Ecclesiæ, vel similibus. Et patet, quia cùm sit pœna grauissima, imò multas pœnas contineat, requirit causam grauissimam, vide Sot. *in 4. dist. 22. q. 3. art. 1.*

Quot verò sint interdicta posita à iure communi, non libet etiam recensere breuitatis gratia: qui voluerit legat Summistas, & Suarez *disp. 37. de censuris per totum.* pro resolutione sufficiat, quod si interdictum positum in iure sit generale locale, non ligat donec à Iudice Ecclesiastico publicetur, seu denuncietur. Si verò sit interdictum personale speciale positum in iure, obligat statim ante Iudicis Ecclesiastici denunciationem, vide Suarez *ibidem.*

DE CESSATIONE à diuinis.

MEminisse oportet tempore solius interdicti localis generalis non cessare Ecclesiam à diuinis: possunt enim hæc tunc fieri ianuis clausis, & cum cæteris limitationibus positis in præcedentibus. At cessatio à diuinis est pœna, faciens vt diuina cessent, nec fieri possint etiam cum supradictis limitationibus: vt autem id clariùs intelligatur, noto sequentia.

51 Cessatio à diuinis, non est propriè censura, neque interdictum:

interdictum : sed est quædam prohibitio totalis diuinorum, sic tenet communior opinio Theologorum : & probatur, quia celebrans in cessatione à diuinis, non incurrit irregularitatem, vt omnes fatentur : quam tamen incurrit celebrans in interdicto indebitè : ergo non est interdictum. Et prætereа quia cessatio nunquam ponitur in personis, sed in loco, & interdictum ponitur etiam in loco: per effectus verò res distinguuntur. Et prætereа quia habens priuilegium audiendi diuina tempore interdicti non potest illa audire tempore cessationis, nisi priuilegium illud exprimat, vt omnes admittunt : ac proinde diuersum quid est cessatio ab interdicto.

52 Priuat ergo cessatio à diuinis omnibus diuinis Officiis, & Missa, præcipuè intra Ecclesiam, ita vt neque in choro simul, submissa voce possint Clerici dicere Horas Canonicas. Possunt tamen intra Ecclesiam bini dicere Horas Canonicas dummodo à sæcularibus non audiantur, quia illa recitatio cùm sit inter duos tantùm, est satis priuata : & hac de re nulla est prohibitio, sed de recitatione publica, & communi.

53 Cessatio à diuinis non suspenditur in illis quatuor diebus in quibus suspenditur interdictum per *c. alma mater*, de quo infrà : & hoc iuxta probabiliorem sententiam ; licèt aliqui oppositum dicant, vt Henriq. *tom.* 2. *lib.* 13. *c* 53. loquens de cessatione generali, & citat multos. At quòd non cesset tunc, tenet Suarez *disp.* 39. *sect.* 2. *n.* 12.

54 Tempore cessationis, potest dari Baptismus paruulis, etiam cum solemnitate, & Sacramentum Confirmationis, & Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ similiter, tantùm morientibus Pœnitentiæ verò Sacramentum potest dari etiam sanis. Imò, & pro communicando moriente, si non adsit particula consecrata, potest Sacerdos celebrare ianuis clausis, qui enim concedit finem, concedit etiam media quæ sunt ad finem; & potest in quauis Ecclesia vna Missa celebrari ad renouandam Eucharistiam tempore ad id necessario. *capit. permittimus. de sentent. excommun.*

55 Potest

55 Potest etiam tunc Eucharistia deferri ad infirmos cum pompa solita, & pulsatione campanæ ad vocandum populum: dummodo nullum Officium diuinum dicatur. Non potest verò Ordinis Sacramentum, aut Extrema vnctio ministrari, neque benedictiones solemnes matrimonij possunt exhiberi.

56 Priuat etiam Ecclesiastica sepultura; ita vt neque vllum Officium Diuinum in deferendo cadauere dici possit; quia vt plurimum semper cessatio ponitur cum interdicto, interdictum verò priuat sepultura.

57 Regulares non seruantes cessationem à diuinis generalem, excommunicantur, *Clementina* 1. *de sentent. excommunication.* Et non fertur ibi contra Clericos, neque contra laicos, sed solùm contra Regulares, fortè fidentiores priuilegiis. Sed non ligat illa excommunicatio Regulares, nisi quando viderint Cathedralem, seu matricem, seu parochialem loci, seruare cessationem, & ipsi non seruant, vt textus ibi exprimit.

58 Tenentur etiam Religiosi seruare hanc cessationem generalem, siue sit lata à Papa, siue ab Episcopis, siue à Conciliis Prouincialibus, per sententias, vel statuta: imò etiam, si sit lata à Capitulo, vel Collegio, vel Conuentu sæcularium, vel Regularium Ecclesiarum, quando per consuetudinem habent ponere talem cessationem. Hæc enim omnia exprimit text. *Clementina citata.* Non verò incurritur prædicta excommunicatio, si violetur cessatio à Diuinis specialis: textus enim loquitur de generali. Syluest. *verbo Cessatio num* 5.

59 Per violationem cessationis à diuinis non incurritur irregularitas, quando cessatio posita est absque interdicto: quia nullibi in iure talis reperitur, secus si sit posita cum interdicto: tunc enim ratione interdicti violati incurritur ex supradictis.

60 Habens priuilegium intercessendi diuinis, & accipiendi sacramenta tempore interdicti non potest vti illo priuilegio in cessatione, nisi illud exprimat priuilegium. Est communis Doctorum.

DE

DE SVSPENSIONE *interdicti à iure communi.*

61 SVſpenditur interdictum à iure communi in die Natiuitatis Domini, in die Paſchatis, Pentecoſtes & Aſſumptionis Beatæ Mariæ. *cap. alma mater.* Sed notat, quòd intelligitur ſuſpẽdi per totam octauam cuiuslibet feſti ibidem aſſignati: verbi gratia: non ſuſpenditur per omnem octauam Paſchæ, & cæterorum trium: ſed in ſolo primo die, non in ſequentibus, quia textus non exprimit octauas, ſed dies illos quatuor.

62 Martinus V. poſtea conceſſit, vt ſuſpendatur etiam interdictum in feſto Corporis Chriſti, & per totam eius octauam. Refert Nauar. *in Sum. cap.* 27. *n.* 172. & alij communiter. Nauar. *in Sum. cap.* 27. *num* 182 ait ab Eugen. IV. conceſſum, vt etiam ſuſpendatur generaliter interdictum in die Conceptionis Deiparæ, & per totam octauam eius, in Eccleſiis in quibus recitatur officium proprium Leonardi Protonotarij. Sequitur Viualdus *interdictum* §. 5, *num.* 11. cum explicatione ibi data de dicto Officio. Rodrig. *tom.* 2. *quæſt.* 111. *artic.* 2. abſolutè dicit poſſe ſuſpendi abſque limitatione. Suar. *tom. de cenſur. diſp.* 34. *ſect.* 2. *n.* 42. ait Leonem X. illud ipſum conceſſiſſe pro ſola Hiſpania, & abſque illa limitatione officij proprij Leonardi. Vide Compendium Minorum *verb. Conceptio.* §. 12. & Supplement. Minorum *fol.* 24. & concludit Suarez prædictum priuilegium pro Hiſpania non eſſe reuocatum à Tridentino, ſed ad illud teneri Epiſcopos qui id nouerint.

63 Quando prædictis diebus ſuſpenditur interdictum, an ſuſpendatur etiam ceſſatio à diuinis, ſi cum illo ſit poſita, vide ſuprà, *n.* 48.

64 Quando prædictis diebus ſuſpenditur interdictum, omnia Diuina Officia ſunt licita ac ſi non eſſet interdictum: idque licet à primis veſperis diei vſque ad ſecundum Completorium diei ſequentis incluſiuè. Eſt

communis Doctorum. Notat tamen bene, ac subtiliter Sayrus, *lib.5.de censur.capit.*13. *numero* 7. quod in festo Natiuitas Domini, Resurrectionis, & Pentecostes incipit suspensio interdicti à Missa vigiliarum illorum trium dierum: quia in his tribus Missis iam dicitur præfatio diei sequentis, & in Missa vigiliæ Paschæ dicuntur vesperæ; & proinde iam censentur inchoata illa tria festa. Et citat Paludanum. Quod non reperitur in festo Assumptionis.

QVÆ LICEANT REGVLAribus in interdicto, & cessatione.

65 POssunt Regulares saltem communicantes priuilegiis, durante interdicto dare professionem Nouitio: & in illa cantare, *Veni creator Spiritus*, cum cæteris cæremoniis, dummodo sit interdictum positum authoritate ordinaria. Vnde innuitur per hanc concessionem mox citandam non hæc licere si fuerit positum authoritate Apostolica. Compend. Minorum *Interdictum* 1. §. 19. Sed per aliam possunt, vide infrà, *titulo sequenti*, quando suspendatur à Regularibus.

66 Possunt benedicere mensam, & dare gratias cum cantu solemni. Compend *ibidem* §.20. Sed etiam notatur ibi pro solo interdicto posito authoritate ordinaria, neque pro hoc inuenio priuilegium aliud.

67 Possunt durante interdicto, per concessionem factam Benedictinis à Legato lateris, singulis diebus admittere ad Diuina Officia quindecim personas simul iunctas, dummodo ibi non recipiant Sacramenta, quia ad hoc non extenditur priuilegium. Rodriguez *tom* 2. *quæst*. 112. *art*. 6. Et ibidem ponit aliam concessionem Nicolai V. concedentis Benedictinis vt possint tunc admittere sex personas. Et aliam similem, de aliis sex personis,

ſonis, ſed non ſimul, ſed ſucceſſiuè modo ibi expoſito. Et hanc licentiam poſſunt etiam dare Abbatiſſæ, pro ſuis Eccleſiis; quia hoc non eſt vti iuriſdictione, ſed vti priuilegio ſibi conceſſo per communicationem, cuius priuilegij ſunt capaces. Rodrig *citato tomo, quæſtione* 114. *articul.* 1. Capucinus verò, *verbo Interdictum*, *folio* 178. notat has conceſſiones licere tempore interdicti, poſiti authoritate ordinaria, non verò ſi ponatur, vel confirmetur authoritate Apoſtolica.

68 Martinus V. conceſſit Fratribus Sancti Hieronymi, vt tempore interdicti poſſint ſepelire in ſuis Eccleſiis quoſcumque ſæculares, apud illos ſepulturam eligentes. Quæ eſt magna conceſſio non faciens mentionem alterius requiſiti. Habetur in *lib. priuilegiorum Congregationis Sancti Ioann. Euangeliſtæ in Portugallia, fol.* 39. *pagina* 1. *in fine.* Ego tamen tale priuilegium non inueni in Compend. D. Hieron. Hiſp. nec conſulo; neque video practicari.

69 Poſſunt tunc Regulares admittere ad Diuina Officia, & Sacramenta familiares intra Conuentum degentes. Et Minoritæ poſſunt admittere ſuum Syndicum, vxorem illius, ac filios, etiam tempore ceſſationis à diuinis. Rodr. *q.* 114. *art.* 4. At Medicum ordinarium poſſunt admittere ſolùm ad diuina tempore interdicti, non verò tempore ceſſationis à diuinis. Rodr. *ibid. art.* 5. & ſanguinis minutor ſeu Barbitonſor, nullo gaudet priuilegio iuxta Rodrig. *ibi.*

Sed iuxta priuilegium conceſſum à Benedicto XIII. Patribus S. Hier. Hiſp. poſſunt admittere ad Diuina Officia, & omnia Sacramenta, ibique ſepelire, omnes ſeruitores, & familiares Conuentus, continuos commenſales, & quoſcumque alios viuentes ſtipendiis Monaſterij, & eorum familiam vtriuſque ſexus quamdiu manſerint in ſeruitio Monaſterij. Ita Compend. illorum Patrum, *verb. Interdictum*, §. 1. quæ eſt magna conceſſio. Et applica, quia clara eſt.

70 Poſſunt Minoritæ in interdicto admittere ad diuina Procuratores Monialium Sanctæ Claræ, & negotia gerentes vtriuſque ſexus. Compendium Min. *Inter-*

Ff 2

dictum 3. §. 7. & per concessionem factam Carmelitis, possunt admittere aduocatos fratrum.*ibid.*§.8. *& eod.*§. 7.concessit Sixtus IV. vt possint Minoritæ tunc admittere ad diuina Fratres, & Sorores Tertij Ordinis Pat. Francisci,& illorum Procuratores.

71 Eodem Compend. *Interdictum* 3.§.12.per concessionem factam Carthusiensibus, possunt admittere ad diuina personas dicti Ordinis (id est, Fratres) cum seruitoribus suis aliunde venientibus, & mercenarios in grangiis residentes.

72 Eodem verbo Compendij, §. 1.concessit Alexan. IV.Minoritis vt possint admittere ad diuina operarios, qui in locis Fratrum operibus, personaliter constituti institerint. Quod explicat Capucinus, *in suis Additionibus ad Compend.verbo Interdictum* 3.*fol.*178. §.*item 6.* quod possunt admittere ad Diuina Officia omnes officiales, & laborantes in die quo ibi laborauerint, licèt soluatur eis labor, & non sint ordinarij laboratores. Et idem tenet Miranda *tomo* 2.*q.*38. *art.* 12.*concl* 13. licet Rodrig.*tom.*2.*q.*115.*art.*1.innuat debere esse operarios manentes intra Conuentum. Sed Capucinus, & Miranda satis clarè loquuntur.

Nota verò, quòd quando hæc priuilegia, & similia dicunt posse hos familiares, & similes admitti ad diuina; non possunt admitti ad Sacramenta, vel sepulturam,nisi id exprimatur:sunt enim distincti hi tres effectus,Sacramenta, Diuina,& Sepultura:& concesso vno, non conceditur alterum : & verba sunt propriè, & strictè accipienda, cùm sint contra ius commune.

73 Iulius II. concessit, quòd omnia quæ licita sunt in interdicto generali, licita etiam sint in interdicto speciali, quam concessionem meritò vocat magnam, Capucinus super Compend. *verbo Interdictum fol.* 179. Nam interdictum speciale est magis rigorosum,vt patet ex dictis.

74 Tota dubitatio est; an Regulares tempore cessationis à diuinis possint celebrare in secreto, sicut tempore interdicti, idque toties quoties, nemine admisso ad diuina ? Credo quod possunt. Primò, quia

Lco

Leo X. concessit Minoritis, in Compend. *Interdictum* 1 §. 17. quòd in forma obseruationis, nullam facerent differentiam, inter cessationem à diuinis,& inter quodcumque interdictum:id est, quod eodem modo seruent cessationem à diuinis, ac seruant quodcumqne interdictum:constat verò quòd Regulares in interdicto celebrant toties quoties ianuis clausis: ergo idem poterunt in cessatione à diuinis. Et idem claré insinuat Capucinus *cit. loco fol.*182.§.*item decimo*.& tenet expresse Rodrig. *tom.*2.*quæst.*116.*art.*2 *&* *quæst.*115.*art.*4. & innuit Sayro*lib.*5.*de censur.cap.*19.*num.*4.& Henriq.2. *tom lib.* 13.*cap.*53.*num.* 3. *littera. Q. cum margine.* Et sic audiui fieri,vel factum fuisse Olyssipone à Patribus Collegij D. Antonij Abbatis in cessatione posita ipsorum Ecclesiæ, anno præsenti 617. per supradictum priuilegium. Aduertit tamen Rodr. *cit. art.* 2. quòd tempore cessationis à diuinis non possunt Regulares dicere Horas in choro, neque admittere Sacerdotes extraneos vt celebrent in suis Conuentibus.

QVANDO REGVLARES PER priuilegia suspendant interdictum.

75 MInoritæ per priuilegia ipsis concessa suspendunt interdictum etiam authoritate Apostolica positum, & cessationem à diuinis, in die Pat. nost. Francisci, & in die stigmatum illius:Sancti Antonij de Padua: Bonauenturæ: Ludouici Episcopi Bernardini: quinque Martyrum Marochij:septem Martyrum Septę: Sancti Didaci: Sanctæ Claræ: & in die Dedicationis Portiunculæ.Hæc omnia sunt indubitata, & pro omnibus habentur priuilegia,de quibus Rodrig. *tota q.* 112. *tom.*2.& Miranda *tom.*2.*q.*38.*art.*12.& Rodrig. *in Bullario,fol.* 1108.vbi vide.

76 Rursus pro sancta Elizabeth vidua idem concessit Leo X. Minoribus, ipsorúmque Monialibus, in sup-

plement. *fol.* 55. *concess.* 155. vbi notant citati duo Doctores, ex priuilegiis concessis quòd suspenditur interdictum in diebus Sanctorum dictorum, & per illorum etiam octauas respectiuè: id est, respectu Sanctorum in quorum Officiis Minoritæ recitant per octo dies continuos de illis, (secus de illis in quibus non habent octauarium, vt sanctæ Elizabeth, & Portiunculæ) & hoc à primis vesperis, vsque ad Completorium vltimum diei octaui, vel vsque ad Completorium diei primi respectiuè: ita vt tunc omnia liceant ianuis apertis ac si non esset interdictum.

Addunt prætereca quòd si contingat de aliquo ex prædictis festis non fieri officium in die qua incidit, vt quia transfertur in alium diem, nihilominus suspendatur interdictum in illo ipso die quo incidit festum. Item si in aliquo die infrà octauas illorum, de illis non fiat officium, sed tantùm commemoratio, nihilominus interdictum suspendatur.

77 Ex priuilegiis quæ viderim; plus aliis Religiosis habent Patres D. Hieronym. priuilegia suspendendi interdicta. Nam in illorum Compendio, *verb. Interdictum*, §. 5. hoc illis conceditur pro festis Assumptionis, Natiuitatis, Purificationis B. Mariæ, & S. P. Hieron. idque pro quocumque interdicto, quouis modo appositi.

Ibidem §. 6. suspenditur interdictum in die S. Lamberti, & aliorum Sanctorum, quæ quia sunt ibi localia, & non propria aliorum; neque sunt communia, omitto, quia pro illis non communicamus, quæ sunt illis propria.

Ibidem §. 7. suspenditur interdictum per concessionem illis factam à Pio V. quodcumque illud sit, & cessatio à diuinis, in die illius Sancti, in cuius honorē quodlibet Monasterium Ordinis dicatum fuerit, vt si vocetur, v. g. Conuentus sanctæ Mariæ Magdalenæ: vel quid simile: & hoc gaudebunt alij Conuentus communicantium pro illo die sui Sancti respectiuè cuius habent titulum. Compend. verò ibi ait tunc suspendi in Monasteriis singulis Ordinis. Sed quo ad singula vel omnia ego non extenderem ob non vsum: sufficit in illo proprio.

Ibidem

Ibidem §. 8. ex Pio V. suspendunt quodcumque interdictum in Paschate Resurrectionis, Ascensione, Pentecoste, Natiuitate Domini, Circumcisione, Epiphania, & in festis singulorum Apostolorum: & S. Hieronymi, & in Dedicatione propria Eccclesiarum cuiusque Monasterij.

Ibidem §. 9. per eundem Pium V. suspendunt illud quodcumque sit, in Epiphania, Ascensione, Assumptione B. Mariæ, & in diebus singulorum Apostolorum; & in Ramis palmarum: & feria quinta, sexta & Sabbato in Cœna Domini, maiorísque hebdomadæ citatis tribus diebus. Item in festo sanctissimæ Trinitatis: & Conceptionis Beatæ Mariæ, Natiuitatis, Purificationis, Annunciationis, & Visitationis illius. Item in die S. Ioan. Baptistæ: & Sancti Marci, & S. Lucæ, & S. August. Et in festo omnium Sanctorum: & in die fidelium defunctorum subsequenti: & in hoc die Defunctorum, pro Missa tantùm, & processione.

In eodem §. conceditur etiam suspensio interdicti in die obitus alicuius fratris, (idem dic de Moniali) pro Missa, & officio publicè dicendis.

Circa omnia prædicta priuilegia notandum est, quod Regulares tempore illo quo per sua priuilegia suspenditur interdictum, si existunt extra sua Monasteria, non possunt in eisdem diebus extra Conuentum in alia Ecclesia interdictum etiam suspendere, quia priuilegium illud est solùm reale affixum illi tantùm loco: non verò est personale, vt transeat cum persona.

78 Suspenditur etiam interdictum in die illius Sancti cuius corpus sepultum est in Monasterio aliquo illius Ordinis, idque apud illud tantum Monasterium. Per Leonem X concessum Benedictinis, de quo Rodr. *tom.* 2. *q.* 112. *art.* 2. vbi aduertit *art.* 3. quòd pro hoc non sufficit, quòd ibi sit particula aliqua corporis illius Sancti; sed opus esse, vt sit totum corpus, vel ferè totum eiusdem Sancti. Si enim sit solùm caput, vel solum brachium, non sufficit. Si verò toti corpori deficiat caput, vel brachium tantum, sufficit. Ego verò addo, opus esse vt sit Sanctus canonizatus: talis enim, & non alius, in-

telligitur communiter nomine Sancti;& proinde non sufficiet quòd sit beatificatus.

79 Suspenditur etiam interdictum in festo Translationum Patronorum Ordinis, v.g. in translatione PP. Dominici,vel Francisci,& similium ,ex priuileg.per Rodr. *cit.q.*112.*tom.*2.*art.*3.

80 Suspenditur etiam interdictum in die professionis alicuius Monachi, vel Monialis per totum diem. Patet ex *priuilegio cit.ibi* per Rodr.*art.*5. sicque factum fuisse ait in Conuentu S.Stephani Salmanticæ à Patribus Dominicanis.

Vltimò suspenditur interdictum, & cessatio à diuinis, quoties aliquis Monachus sepelitur,Et quando cantatur Missa noua,in illo Conuentu. Ita Rodriguez *cit. art.*5. vbi circa diem obitus Religiosi notat,quòd si Monachus moriatur hodie, & sepeliatur ad vesperam, & fiat pro illo officium sequenti manè, suspendetur interdictum pro illo vespere dum sepelitur , & pro sequenti manè dum fit pro illo Officium, & Missa. At pro Missa noua dicit suspendi à primis vesperis vsque ad meridiem diei sequentis vbi Missa finitur,

Notat tamen Rodr. *Add.ad Sum.moral tom.*4. *cap.*63. quòd si moriatur Nouitius,non suspendetur interdictum, quia illud priuilegium concessum pro Fratribus,seruandum est ita vt minus noceat Ecclesiæ quàm fieri possit: & proinde non extendetur ad Nouitios.Ait tamen posse tunc Nouitium sepeliri sepultura Ecclesiastica, per alias concessiones,& saltem sicut familiares.

Aduertit etiam Sayrus *lib.* 5. *de censur.c.*16. *num.* 30. quòd quando suspenditur interdictum , non est licitum celebrare in Ecclesia polluta: quia tunc indiget propria reconciliatione

---

ADDITIO.

DE hoc satis egi suprà quantum sufficiat ad Religiosos dirigendos in illa materia. Accipe sequentia.

1 Iulius

1 Iulius II. concessit Minoribus vt quando interdicitur Ciuitas, vel oppidum cum suburbiis vsque ad duo milliaria, vel tria, non censeantur interdicta illorum Monasteria quæ infrà dicta milliaria existunt: nisi ipsi causam dederint interdicto, vel tales Conuentus aliàs de iure non sint comprehensi interdicto illius populi. Habetur concessio in Bullario Rodr. *fol.* 571. *in n.* 6. *illius Bullæ*. Hanc concessionem explicat Rod. *tom.* 1. *qq. q.* 108. *art.* 1. dicens per illam concedi vt nostri Conuentus existentes extra oppida vltra duo milliaria non possint subiacere interdicto etiam Apostolico.

2 Leo X. concessit omnibus personis religiosis, & Ecclesiasticis quæ recitant Officium nouum conceptionis B. Mariæ in Regnis Hispaniæ, vt possint illius festum cum octaua solemniter celebrare tempore interdicti, idque à primis vesperis vsque ad totam octauam inclusiuè. Habetur concessio in Bullario Rodr. *f.* 650. Et ista concessio est pro omnibus Regnis Hispaniæ, & non solùm pro Religiosis, sed etiam pro omnibus personis Ecclesiasticis.

3 Ista concessio videtur saltem non proficere clericis sæcularibus hodie, quia non recitant officium nouum conceptionis, quod recitant Minoritæ: sed dicunt Officium commune præceptum ab Ecclesia per Pium V. cùm tamen Bulla imponat, vt dicatur Officium nouum compositum per quendam Leonardum, in quo Missæ introitus est, ingredimini, & videte. Et imprimis quod ad hoc Minoritæ videntur in Hispania posse vti dicto priuilegio suspendendi interdictum per totam octauam Conceptionis Beatæ Mariæ, quia recitant illud Officium Leonardi multis ab hinc annis in Hispania, neque à tempore quo illud recitant computato cum tempore Leonis X. potuit hoc priuilegium abrogari per contrarium vsum, vt patet ex iis quæ diximus suprà *verb. Priuilegium.* De Ecclesiis verò Clericorum sæcularium. Suarez *tom. de Censuris, disput.* 34. *sect.* 1. *num.* 42. referens hoc idem priuilegium, ait in supplement. Ordin *fol.* 24. vbi illud habetur, non poni hanc limitationem de dicendo illo Officio nouo Leo-

nardi, & proinde ait, Clericos etiam sæculares illo posse vti per totam octauam, neque illud esse reuocatum à Concil. Trid. verùm in Bullario Rodr. vbi ponitur hoc priuilegium *fol.* 650. Leo X. in procemio Bullæ refert Sixtum IV. concedentem Indulgentias assistentibus Diuinis Officiis in die Conceptionis, limitasse de Officio, ac Missa compositis à dicto Leonardo. Cúmque Sixtus IV. vltra illas Indulgentias non concesserit suspensionem interdicti pro illo festo, Prælati Fratrum Minorum in Hispania pro meliori consecutione dictarum Indulgentiarum, petierunt à Leone X. vt in tali festo concederet etiam suspensionem interdicti quod fecit de facto. At in sua concessione Leo X. loquens de suspensione interdicti pro illa octaua, non ponit conditionem, imò neque meminit dicti noui Officij, aut Missæ Leonardi. Quibus non obstantibus Henr. *lib.* 13. *de Excom. & interdicto cap.* 47. *n.* 4. ait iam per consuetudinem esse introductum vt in omnibus Ecclesiis Hispaniæ illud suspendatur per totam octauam conceptionis, quamuis in illis non dicatur prædictum nouum Officium Conceptionis. Et Villalobos *tom.* 1. *Sum. tract.* 19. *difficul.* 6. *num.* 9. idem tenet dicens quòd obligatio dicendi illud officium est pro solis Indulgentiis Sixti IV. assequendis, non verò pro suspensione interdicti concessa ibi à Leone X. quæ distinctio bene videtur colligi ex Bullæ contextu.

4 Vltra iam dictas concessiones factas Religiosis pro suspensione interdicti, de quo suprà dixi sub proprio titulo, Clemens VII. fecit particularem concessionem Religiosis Sanctissimæ Trinitatis, qui occupantur in colligendis eleemosynis à fidelibus populis; vt cum ipsi eleemosynarum procuratores venerint ad aliquam Ecclesiam interdictam in illorum aduentu Ecclesiæ aperiantur, & campanæ pulsentur: & ibidem campanis pulsatis, & ianuis apertis Diuina Officia celebrentur, & mortui sepeliantur, nisi fuerint excommunicati, vel causam dederint interdicti. Habetur in Bullario Rodr. *f.* 776. *col.* 2.

INVO

INVOCARE BRACHIVM sæculare.

1 AD comprehendendos Apostatas, possunt Regulares inuocare Brachium sæculare. Rodr. *tom. 2. q. 22. art. 3.*

2 Idem possunt quoties habent priuilegium vt inuocetur brachium sæculare, quod solet aliquando poni in concessione, vel confirmatione priuilegiorum. Rodr. *tom. 1. q. 8. artic. 14.* & tunc Iudices sæculares tenentur illud auxilium exhibere, ex iure canonico: imò ex ciuili Lusitano *lib. 2. Ordinat. titul. 8. §. 1. & 3.* vbi lex loquens in generali ponit verbum *Pralatos*, per quos maximè in fauorabilibus intelligendi sunt etiam Regulares.

Sed nota quòd Iudices aliqui sæculares fundati in dictis *ibid* volunt vt sibi ostendatur processus factus per Prælatum Ecclesiasticum, vt videant si sit validus, & iutidicus, & teneantur præstare tale auxilium. Quod verò prædicti Iudices, non possint illud exigere in causis Ecclesiasticis probat latè, & bene Rodr. *cit. art* 13. sed teneri illud auxilium præstare absque processu exhibito. Quod autem prædicti Iudices absolutè teneantur illud auxilium præstare habetur *c. 2. de maledicis*, cum gloss. *ibi ver. potestatem, & citatis capitibus ibi in gloss.*

IRREGVLARITAS.

Vide suprà ver. *Dispensare latè*: & infrà ver. *Pralatus circa dispensationes.*

ADDITIO.

PLuribus irregularitatibus subiecti sunt Religiosi quàm sæculares, atque etiam clerici: vltra enim illas quibus illi subditi sunt, incurrunt, vel possunt incurre-

currere Religiosi plures ex frequentiori Sacramentorum receptione, vel ministratione: eáque de causa vt illis morem geram more solito hîc ponam summam, seu modos quibus illi possint vitare irregularitates ortas solum ex indebita Sacramentorum receptione, vel ministratione, quæ illis frequentiores sunt, consulto omittens alias species irregularitatis, vt bigamiæ, infamiæ, vitiati corporis, & similium, quæ non sunt adeò in vsu. De irregularitate verò orta ex homicidio voluntario, vel casuali iam satis dixi suprà verbo *Homicidium*, ibi vide: cæteras species tractare, nec promisi, neque compendium patitur. Solùm fortè per summam pauca dicam de irregularitate in communi postquam dixero de orta ex culpa in Sacramentis ministrandis, vel recipiendis.

1 Quod ergo attinet ad Baptismum, ille qui rebaptizat, vel scienter permittit se rebaptizari, vel est dubium an sit verè baptizatus, est irregularis, nec potest ad sacros Ordines admitti, est communis, & ex iure Canon. collecta, vide Henriquez *lib.* 14. *de irregularitate cap.* 4. puer verò carens vsu rationis si rebaptizetur non fit irregularis. Neque fit irregularis, qui per metum cadentem in virum constantem sineret se rebaptizari, nisi id fiat in contemptum Ecclesiæ, quia si sic fieret, peccaret mortaliter, & fieret irregularis. Non incurritur verò hæc irregularitas si quis dubitans de Baptismo baptizaret iterum ad cautelam, illum qui à parte rei erat verè baptizatus: quia bona fides excusat. Henriquez *nu.* 4. irregularis etiam fit qui voluntariè Baptismum suscipit ab hæretico, vt colligitur ex *cap. ventum est* 1. *quæstion.* 1. Vnde colligitur tales solùm esse adultos: non verò paruulos, ab hæreticis baptizatos iuxta proximè dicta.

2 Excepto Sacramento Baptismi, de quo diximus, & Sacramento Ordinis de quo dicemus statim, per nullius alterius Sacramenti indignam, & peccaminosam receptionem incurritur irregularitas. Est recepta sententia ab omnibus: qui voluerit amplam illius probationem videre, legat Suarez *tom. de censur. disput.* 42. *tota sect.* 2.

3 In

3 In Ordinis Sacramenti receptione indebita, ſeptem modis poteſt incurri irregularitas iuxta aliquos Doctores, cum verè non ſit irregularitas, ſed ſolùm ſuſpenſio: primò quando quis recipit Ordines ab Epiſcopo qui renunciauit Epiſcopatui quoad locum, & dignitatem: *capitulo vnico ſub hoc titulo.* Sed quia hoc rariſſimè contingit, de illo non eſt latiùs agendum. Secundò, quando quis ordinatur ante legitimam ætatem præſcriptam à Concilio Tridentino De hoc egi *ſuprà tit. Ordines Sacri*; vbi dixi: *numero* 1. non poſſe religioſos ordinari ante ætatem virtute ſuorum priuilegiorum à Concilio Tridentino aſſignatam. *& ibidem numero decimoquarto*, oſtendi poſſe Prælatos diſpenſare cum religioſo poſtquam illicitè ordinatus eſt contra prædicti Concilij Tridentini præſcriptam ætatem. Tertiò fit irregularis ordinatus ab Epiſcopo alieno ſine licentia proprij Epiſcopi. Hoc tamen Religioſos non obligat, quia, vt *ibidem* dixi *numero ſecundo*, ſaltem in Hiſpania vſus obtinuit, vt Religioſi extra ſuas Diœceſes ordinentur cum licentia ſuorum Prælatorum ab alio Epiſcopo inconſulto illo, in cuius Diœceſi viuunt.

4 Quæris: an ſubditus ordinatus ſine licentia ſui ſaltem prælati, maneat irregularis: Reſpondeo, quòd manet ſuſpenſus, non verò irregularis. Dixi, *ſuprà verbo Ordines ſacri numero decimotertio.* Nunc addo id ſtatuiſſe Pium II. in Bulla propria in Bullario Rodriguez *fol.* 197. vbi præcipit quòd ſint ſuſpenſi ab executione ordinum qui illos ſuſceperint abſque legitima licentia. Erit verò irregularis hic & ſuprà dicti ſi in Ordine ſic ſuſcepto miniſtrent.

5 Eſt irregularis ſuſcipiens Ordines extra tempora ſine diſpenſatione. De hoc dixi *cit. loco nu.* 4. Religioſos aliquos habere priuilegium, vt poſſint ordinari extra tempora non ſeruatis interſtitiis modo ibi aſſignato. Quintò etiam incurritur irregularitas, ſeu ſuſpenſio ſi recipiantur non ſeruatis interſtitiis. Sed de hoc etiam *cit. n* 4. Sextò de ordinato per ſaltũ, de quo etiã *ibid. n.* 13. Et quamuis inuenio Doctores aſſerentes in illis caſibus incurri

incurri irregularitatem, vt Suarez, *disp.42. sect.3. tom.de censur. in principio sectionis*: tamen vt ipse statim innuit magis propriè dicendum est illos manere suspensos: Si verò ministrent, tunc manere irregulares.

6 Fit etiam irregularis, qui scienter recipit Ordines ab Episcopo excommunicato declarato, vel notorio clerici percussore, vel suspenso, vel interdicto declarato, vel notoriè hæretico. Excusat tamen ab his ignorantia facti, dummodo non sit crassa. Castr. *lib.2 de lege pœnal.c.*15. & alij multi: sed propriè prædicti sunt solùm suspensi.

7 Fit irregularis qui suscipit Ordines ligatus maiori excommunicatione, *cap.de eo qui furt.* Nauar.*num.*241. *c.27. in Sum.* Idem dic de ligato per censuram suspensionis, vel interdicti, etiam si delictum sit occultum. Hunc tamen Suarez *citata sect.3.num.2.* ait non propriè incurrere irregularitatem, sed suspensionem, qualem etiam ait incurrere illum qui recipit Ordines absque dispensatione. Ait tamen *ibid. n.3.* quòd si aliquis irregularis ordinetur, non incurrit nouam irregularitatem. Et probatur, quia ille taliter ordinatus non incurrit nouam suspensionis censuram, quia talis in iure non inuenitur. Qui verò recipit etiam Ordines Minores, si sit excommunicatus maiori excommunicatione, non manet irregularis, nec suspensus, quia talis censura in iure inuenitur.

8 Qui existens suspensus ab officio Ordinis, aut à susceptione talis Ordinis, si recipiat Ordines sacros, dicitur communiter fieri irregularis, quasi ea susceptione videatur exercere actum Ordinis sacri, quamuis in iure expressum non sit. Maiol. *lib.1. de irregul.c.2.§.21.* Syluester *irregularitas* §.2. *&* 3.

9 Si quis absque Sacramento Confirmationis recepto recipiat Ordines sacros, faciátque absque contemptu, nec peccat mortaliter, nec proinde fit irregularis, est communis. Nauarr.*in Sum cap.22.num.9.fin.& c.25. num.68.* & alij.

10 Omnino notandum pro quiete multorum, quòd scilicet si Episcopus quando confert Ordines, prius di-

cat

cat in generali : si quis accedat irregularis, vel furtiuè, non intendo illum ordinare : hoc dicto non obstante, si aliquis ibi accedat cum aliquo impedimento ex dictis ab Episcopo, quod Episcopus ignorat, manet verè ordinatus. Adest enim materia ,& forma, & per particulare suum factum recedit à conditione illa posita in communi, habétque intentionem absolutam applicatam huic. Henriquez *lib.* 14. *de irregularit. cap.* 14. *num.* 5. *siue* §. 5.

11 Incurrit irregularitatem ministrans in Ordine quem non habet : vt si non subdiaconus cantet Epistolam solemniter cum manipulo : vel solùm Subdiaconus cantet Euangelium solemniter cum stola. Habetur *c.* 1. 2. *de cleric non ordinat. ministrant.* Dixi, *cum manipulo, vel stola* ; quia si absque illis dicatur Epistola, vel Euangelium, intelligebatur olim deficientibus ordinatis Subdiaconis, ac Diaconis id licere in necessitate : quòd debuit in aliqua concessione, vel consuetudine fundari: sicut ego vidi fieri & fieri potuisse ex consuetudine, tenet Nauarr. *in Sum. Latina cap.* 27. *num.* 43. Sed hodie neque video, neque consulo. Et supradictum intelligitur manere irregularem, vt non possit promoueri ad alios ordines. At in iam susceptis manebit suspensus ad arbitrium Episcopi. Et hanc etiam irregularitatem incurrit laicus administrans solemniter actum deputatum Ordini : vt si baptizet solemniter, vel cantet Epistolam solemniter, vt colligitur ex *cap.* 1. *citat. tex.* Et tenet Syluest. *ver. irregular. n.* 14. *&* 27. Et addit Suarez *disputat.* 42. *cit. sect.* 4. *n.* 7. etiã simplicem Sacerdotem ministrantẽ in actu soli Episcopo deputato fieri irregularẽ.

12 Quicunque Sacerdos excommunicatus de maiori excommunicatione ministrat aliquem actum alicuius Ordinis maioris, violans censuram, fit irregularis : idem dic de Sacerdote interdicto siue suspenso. Colligitur ex *cap. is, qui, & cap. is, cui, de sententia excommunicationis in* 6. Et est communis. Dixi *excommunicatus maiori excommunicatione*, quia ligatus minori illam non incurrit: neque item incurrit qui exercet actum Ordinum minorum, licèt sit excommunicatus de maiori.

13 Du

13 Dubium est an Sacerdos excommunicatus maiori excommunicatione, si ministret alicui Sacramentum pœnitentiæ existens ligatus maiori excommunicatione, maneat irregularis? Quod enim Sacerdos celebrans excommunicatus sit irregularis, omnes admittunt: At de Clerico audiente confessiones, apud nullum clarè inueni, & est dubium quotidianum. Ego iudico talem confessorem manere irregularem. Moueor ex eo quod tradit Nauarr. *in Sum.cap.27. n.144.* vbi pro regula generali tradit fieri irregularem illum qui celebrat Diuina Officia, vel fecit aliquem actum deputatum Ordini sacro maiori quem habet. Constat autem quòd audire confessiones est actus specialiter deputatus Ordini presbyterij. Secundò probo ex regula generali tradita à Suarez *disput.42. de censuris sect.5. in principio*, vbi ait fieri irregularem illum Clericum, qui exercendo actum Ordinis violat censuram. At sacerdos excommunicatus audiens confessiones, primò exercet actum Ordinis presbyterij, vt patet. Secundò, violat censuram excommunicationis per quam illi interdicitur ministrare Sacramenta: ergo fit irregularis. Et hoc intellige quantumcunque excommunicatio, vel delictum sint occulta.

14 Strictiùs adhuc loquitur, sed cum fundamento Henriquez *lib.14. de irregularit.cap.7. n.1.* vbi ait cum Syluest. Maiolo, & Nau. Clericum qui excommunicatus in choro est hebdomadarius dicens orationem cum *Dominus vobiscum*, fieri irregularem, quia exercet solemniter actum deputatum Ordini sacro presbyterij. Eandémque irregularitatem incurrit is qui existens excommunicatus, siue sit laicus, siue clericus, facit coram se celebrari, vt colligunt Doctores ex *c. de Clerico excommunicato ministr.*

15 Si verò excommunicatus exerceat actum iurisdictionis, vt si excommunicet, dispenset, ferat sententiam, & similia quæ non sunt actus Ordinis sacri, non fit irregularis. Nau. *c.27 n.144.* & Henriq. *cit. proximè loco.* Idem dic de eligente, vel suffragante in electionibus, quia eligere non est actus Ordinis sacri, peccabit tamen

tamen mortaliter, ſic eligens, quia eligere interdicitur excommunicato. Ait etiam *ibid.* Henriq. Parochum excommunicatum occultum miniſtrantem Sacramenta ſuis ouibus petentibus, excuſari à peccato & ab irregularitate.

16 Secunda regula generalis ponitur à Suarez *citata ſect.* 5. *n.* 2. & eſt huiuſmodi. Per Ordinis adminiſtrationem, quantumuis illicitam, per quam cenſura aliqua non violatur, nemo fit irregularis. Et probatur, quia nulla talis irregularitas orta ex delicto circa Sacramenta inuenitur in iure, niſi quando violantur cenſuræ, vt videre eſt apud Summiſtas.

17 Pro conſolatione verò notat Henriquez *citato c.* 7. *n.* 2 excommunicatum exercentem actum deputatum Ordini ſacro excuſari ab irregularitate, primò ſi id faciat ex ignorantia, vt omnes Doctores admittunt. Quæ verò ignorantia facti, vel iuris craſſa, vel lata ad hoc requiratur dixi ſatis ſuprà verbo *Ignorantia.* ibi vide. Idem dices de inaduertentia inculpata, vt ibi etiam diximus, & tenet Suarez *diſputat.* 4. *de cenſuris ſect.* 3. *n.* 1. Secundò excuſatur ab irregularitate excommunicatus quoties licitè ob cauſam iuſtam celebrat abſque peccato mortali, vt ſi celebret ob metum cadentem in virum conſtantem: vel ob vitandam grauem infamiam, aliter non valens eam vitare, & ratio clara eſt, nam tunc celebrans non peccat mortaliter, vt ſuppono: At iſta irregularitas impoſita ob delictum non incurritur niſi ob peccatum mortale, vt omnes fatentur, & patet ex dictis verbo *Homicidium.*

18 Qui ligatus excommunicatione maiori ſæpius celebrat vnam tantùm incurrit irregularitatem: neque opus eſt ad illius diſpenſationem obtinendam explicare quoties celebrauit. Eſt etiam communis, Nauarr. *in Sum. cap.* 27. *num.* 8. & Henriquez *lib.* 14. *de irregul. cap. fin.* Quis autem poſſit diſpenſare cum religioſis in iſta irregularitate contracta ex indebita celebratione, dixi *ſuprà verbo confeſſor erga regulares, num.* 21. vbi dixi id non poſſe confeſſores ordinarios Ordinis niſi quando illa contrahitur per ignorantiam, vel inadner-

tentiam, possunt tamen Prælati Conuentuales, & Superiores. Si verò quæras: ad quid inseruit citatum ibi priuilegium, vt confessores ordinarij religionum, illam dispensent quando datur talis ignorantia, vel inaduertentia, si suprà diximus data ignorantia, vel inaduertentia istam pœnam non incurri. Respondeo Sum. Pontifices sæpius concedere priuilegia ad tollendos scrupulos, & securitatis gratia.

19 Celebrans coram excommunicato nominatim denuntiato, vel notorio clerici percussore, si celebrans non est excommunicatus, peccat mortaliter, sed non fit irregularis: erit tamen suspensus, si celebrat coram interdictis, vel illos admittat ad officium diuinum. Nauarr. *cap.* 25. *Sum. numero.* 94. Celebrans verò in Ecclesia polluta non fit irregularis. Vide quæ diximus olim verbo *Interdictum* de pœnis impositis illud violanti.

20 Extant etiam in iure multæ irregularitates impositæ contra multos criminosos, maximè quando sunt publici, vt contra hæreticum publicum, eiúsque fautorem, schismaticum, simoniacum, quæ longum esset referre, qui voluerit, videat Suarez *tota disputat.* 43. *de censuris* fusè disputantem, circa quæ notat Henriquez *libro* 14. *citato capit.* 5. *numero* 2. nullum crimen enorme, depositione dignum dum manet occultum excepto homicidio, facere irregularem, sed quando est notorium. Hæc nobis sufficiant pro dubiis regularium pertinentibus ad irregularitatem contractam in ministerio Sacramenti Ordinis, & celebrationis. Adhuc verò maioris obsequij; erga Regulares pono breuiter aliqua notanda circa irregularitatem in communi. Solùm aduerto abiurantem de vehementi in casu hæresis non esse irregularem: sic Sanchez 2. *Decalog. cap.* 25. *numero* 12.

DE

DE IRREGVLARITATE in communi breues notationes.

21 VArios effectus producit quæcumque irregularitas. Impedit ne irregularis possit promoueri ad Ordines, aliàs faciens peccat grauiter. *capit. curandum dist.* 34. *cap. si cuius vxorem. distinct.* 34. Si tamen illos recipiat, manet verè ordinatus, vt omnes fatentur. At nullam incurrit censuram propter hoc peccatum, quia nulla datur in iure Canonico. Suarez *disp.* 4. *de cens. sect.* 2. *num.* 6.

22 Irregularis potest recipere quæcumque Sacramenta excepto Sacramento Ordinis. Est etiam communis. Et Suarez *ibidem n.* 9. imò omnis actus sacer qui potest fieri à laico, & potest fieri ab irregulari etiam Sacerdote, vt baptizare sine solemnitate, & similes.

23 Irregularis ex vi solius irregularitatis non priuatur iurisdictione, neque impeditur ab illius vsu. colligitur ex *cap. tanta. de excessibus Prælatorum*, quia iurisdictio etiam Ecclesiastica distincta est à potestate Ordinis: irregularitas verò, vt sic, solùm priuat potestate Ordinis. Dixi, *vt sic, seu ex sola vi irregularitatis*, quia si incurratur cum aliqua censura, maximè excommunicationis, tunc priuabit iurisdictione, & vsu illius, vel si ex alia lege imponitur irregularitas.

24 Qui post legitimam collationem beneficij contrahit irregularitatem, non priuatur ipso iure tali beneficio, vel dignitate quæcumque illa sit, ex vi ipsius irregularitatis. Est communis Innocentij *cap. cum nostris. de concessione præbendæ.* Gloss. 1. Panorm. *cap. tanta. de excessibus Prælatorum num.* 2. Felini *cap. Inquisitionis. de accusationibus num.* 3. & aliorum. Sed debet expectari sententia Iudicis, vt patet ex dictis à nobis in verbo *officium*, & verbo *lex*, & alibi. Quandiu verò licitè retinetur beneficium, licitè possunt recipi fructus illius. Et poterit possessor beneficij per se exequi omnia perti-

nardi,& proinde ait, Clericos etiam sæculares illo posse vti per totam octauam, neque illud esse reuocatum à Concil. Trid. verùm in Bullario Rodr. vbi ponitur hoc priuilegium *fol.*650.Leo X.in proœmio Bullæ refert Sixtum IV. concedentem Indulgentias assistentibus Diuinis Officiis in die Conceptionis,limitasse de Officio, ac Missa compositis à dicto Leonardo. Cúmque Sixtus IV. vltra illas Indulgentiasnon concesserit suspensionem interdicti pro illo festo, Prælati Fratrum Minorum in Hispania pro meliori consecutione dictarum Indulgentiarum,petierunt à Leone X. vt in tali festo concederet etiam suspensionem interdicti quod fecit de facto. At in sua concessione Leo X.loquens de suspensione interdicti pro illa octaua,non ponit conditionem,imò neque meminit dicti noui Officij,aut Missæ Leonardi.Quibus non obstantibus Henr.*lib.*13.*de Excom.& interdicto cap.*47. *n.*4.ait iam per consuetudinem esse introductum vt in omnibus Ecclesiis Hispaniæ illud suspendatur per totam octauam conceptionis, quamuis in illis non dicatur prædictum nouum Officium Conceptionis. Et Villalobos *tom.*1. *Sum.tract* 19.*difficul.* 6.*num.*9. idem tenet dicens quòd obligatio dicendi illud officium est pro solis Indulgentiis Sixti IV.assequendis,non verò pro suspensione interdicti concessa ibi à Leone X. quæ distinctio bene videtur colligi ex Bullæ contextu.

4 Vltra iam dictas concessiones factas Religiosis pro suspensione interdicti, de quo suprà dixi sub proprio titulo,Clemens VII. fecit particularem concessionem Religiosis Sanctissimæ Trinitatis,qui occupantur in colligendis eleemosynis à fidelibus populis;vt cum ipsi eleemosynarum procuratores venerint ad aliquam Ecclesiam interdictam in illorum aduentu Ecclesiæ aperiantur,& campanæ pulsentur : & ibidem campanis pulsatis, & ianuis apertis Diuina Officia celebrentur, & mortui sepeliantur,nisi fuerint excommunicati, vel causam dederint interdicti. Habetur in Bullario Rodr. *f.*776.*col.*2.

INVO

INVOCARE BRACHIVM *sæculare.*

1 AD comprehendendos Apostatas, possunt Regulares inuocare Brachium sæculare. Rodr. *tom.* 2. *q.* 22. *art.* 3.

2 Idem possunt quoties habent priuilegium vt inuocetur brachium sæculare, quod solet aliquando poni in concessione, vel confirmatione priuilegiorum. Rodr. *tom.* 1. *q.* 8. *artic.* 14. & tunc Iudices sæculares tenentur illud auxilium exhibere, ex iure canonico: imò ex ciuili Lusitano *lib.* 2. *Ordinat. titul.* 8. §. 1. *&* 3. vbi lex loquens in generali ponit verbum *Prælatos*, per quos maximè in fauorabilibus intelligendi sunt etiam Regulares.

Sed nota quòd Iudices aliqui sæculares fundati in dictis *ibid* volunt vt sibi ostendatur processus factus per Prælatum Ecclesiasticum, vt videant si sit validus, & iuridicus, & teneantur præstare tale auxilium. Quod verò prædicti Iudices, non possint illud exigere in causis Ecclesiasticis probat latè, & bene Rodr. *cit. art* 13. sed teneri illud auxilium præstare absque processu exhibito. Quod autem prædicti Iudices absolutè teneantur illud auxilium præstare habetur *c.* 2. *de maledicis*, cum gloss. *ibi ver. potestatem, & citatis capitibus ibi in gloss.*

IRREGVLARITAS.

Vide suprà ver. *Dispensare latè*: & infrà ver. *Prælatus circa dispensationes.*

ADDITIO.

PLuribus irregularitatibus subiecti sunt Religiosi quàm sæculares, atque etiam clerici: vltra enim illas quibus illi subditi sunt, incurrunt, vel possunt incurre-

currere Religiosi plures ex frequentiori Sacramentorum receptione, vel ministratione: eáque de causa vt illis morem geram more solito hîc ponam summam, seu modos quibus illi possint vitare irregularitates ortas solùm ex indebita Sacramentorum receptione, vel ministratione, quæ illis frequentiores sunt, consulto omittens alias species irregularitatis, vt bigamiæ, infamiæ, vitiati corporis, & similium, quæ non sunt adeò in vsu. De irregularitate verò orta ex homicidio voluntario, vel casuali iam satis dixi suprà verbo *Homicidium*, ibi vide: cæteras species tractare, nec promisi, neque compendium patitur. Solùm fortè per summam pauca dicam de irregularitate in communi postquam dixero de orta ex culpa in Sacramentis ministrandis, vel recipiendis.

1 Quod ergo attinet ad Baptismum, ille qui rebaptizat, vel scienter permittit se rebaptizari, vel est dubium an sit verè baptizatus, est irregularis, nec potest ad sacros Ordines admitti, est communis, & ex iure Canon. collecta, vide Henriquez *lib.* 14. *de irregularitate cap.* 4. puer verò carens vsu rationis si rebaptizetur non fit irregularis. Neque fit irregularis, qui per metum cadentem in virum constantem sineret se rebaptizari, nisi id fiat in contemptum Ecclesiæ, quia si sic fieret, peccaret mortaliter, & fieret irregularis. Non incurritur verò hæc irregularitas si quis dubitans de Baptismo baptizaret iterum ad cautelam, illum qui à parte rei erat verè baptizatus: quia bona fides excusat. Henriquez *nu.* 4. irregularis etiam fit qui voluntariè Baptismum suscipit ab hæretico, vt colligitur ex *cap. ventum est* 1. *quæstion.* 1. Vnde colligitur tales solùm esse adultos: non verò paruulos ab hæreticis baptizatos iuxta proximè dicta.

2 Excepto Sacramento Baptismi, de quo diximus, & Sacramento Ordinis de quo dicemus statim, per nullius alterius Sacramenti indignam, & peccaminosam receptionem incurritur irregularitas. Est recepta sententia ab omnibus: qui voluerit amplam illius probationem videre, legat Suarez *tom. de censur. disput.* 42. *tota sect.* 2.

3 In

3 In Ordinis Sacramenti receptione indebita, ſeptem modis poteſt incurri irregularitas iuxta aliquos Doctores, cum verè non ſit irregularitas, ſed ſolùm ſuſpenſio: primò quando quis recipit Ordines ab Epiſcopo qui renunciauit Epiſcopatui quoad locum, & dignitatem: *capitulo vnico ſub hoc titulo.* Sed quia hoc rariſſimè contingit, de illo non eſt latiùs agendum. Secundò, quando quis ordinatur ante legitimam ætatem præſcriptam à Concilio Tridentino De hoc egi *ſuprà tit. Ordines Sacri*; vbi dixi: *numero* 1. non poſſe religioſos ordinari ante ætatem virtute ſuorum priuilegiorum à Concilio Tridentino aſſignatam. *& ibidem numero decimoquarto*, oſtendi poſſe Prælatos diſpenſare cum religioſo poſtquam illicitè ordinatus eſt contra prædicti Concilij Tridentini præſcriptam ætatem. Tertiò fit irregularis ordinatus ab Epiſcopo alieno ſine licentia proprij Epiſcopi. Hoc tamen Religioſos non obligat, quia, vt *ibidem* dixi *numero ſecundo*, ſaltem in Hiſpania vſus obtinuit, vt Religioſi extra ſuas Diœceſes ordinentur cum licentia ſuorum Prælatorum ab alio Epiſcopo inconſulto illo, in cuius Diœceſi viuunt.

4 Quæris: an ſubditus ordinatus ſine licentia ſui ſaltem prælati, maneat irregularis: Reſpondeo, quòd manet ſuſpenſus, non verò irregularis. Dixi, *ſuprà verbo Ordines ſacri numero decimotertio.* Nunc addo id ſtatuiſſe Pium II. in Bulla propria in Bullario Rodriguez *fol.* 197. vbi præcipit quòd ſint ſuſpenſi ab executione ordinum qui illos ſuſceperint abſque legitima licentia. Erit verò irregularis hic & ſuprà dicti ſi in Ordine ſic ſuſcepto miniſtrent.

5 Eſt irregularis ſuſcipiens Ordines extra tempora ſine diſpenſatione. De hoc dixi *cit. loco nu.* 4. Religioſos aliquos habere priuilegium, vt poſſint ordinari extra tempora non ſeruatis interſtitiis modo ibi aſſignato. Quintò etiam incurritur irregularitas, ſeu ſuſpenſio ſi recipiantur non ſeruatis interſtitiis. Sed de hoc etiam *cit. n* 4. Sextò de ordinato per ſaltũ, de quo etiã *ibid. n.* 13. Et quamuis inuenio Doctores aſſerentes in illis caſibus incurri

incurri irregularitatem, vt Suarez, *disp.42. sect.3. tom. de censur. in principio sectionis*: tamen vt ipse statim innuit magis propriè dicendum est illos manere suspensos: Si verò ministrent, tunc manere irregulares.

6 Fit etiam irregularis, qui scienter recipit Ordines ab Episcopo excommunicato declarato, vel notorio clerici percussore, vel suspenso, vel interdicto declarato, vel notoriè hæretico. Excusat tamen ab his ignorantia facti, dummodo non sit crassa. Castr. *lib.2 de lege pœnal.c.15.* & alij multi: sed propriè prædicti sunt solùm suspensi.

7 Fit irregularis qui suscipit Ordines ligatus maiori excommunicatione, *cap.de eo qui furt.* Nauar.*num.241. c.27. in Sum.* Idem dic de ligato per censuram suspensionis, vel interdicti, etiam si delictum sit occultum. Hunc tamen Suarez *citata sect.3.num.2.* ait non propriè incurrere irregularitatem, sed suspensionem, qualem etiam ait incurrere illum qui recipit Ordines absque dispensatione. Ait tamen *ibid. n.3.* quòd si aliquis irregularis ordinetur, non incurrit nouam irregularitatem Et probatur, quia ille taliter ordinatus non incurrit nouam suspensionis censuram, quia talis in iure non inuenitur. Qui verò recipit etiam Ordines Minores, si sit excommunicatus maiori excommunicatione, non manet irregularis, nec suspensus, quia talis censura in iure inuenitur.

8 Qui existens suspensus ab officio Ordinis, aut à susceptione talis Ordinis, si recipiat Ordines sacros, dicitur communiter fieri irregularis, quasi ea susceptione videatur exercere actum Ordinis sacri, quanuis in iure expressum non sit. Maiol. *lib.1. de irregul.c.2.§.21.* Syluester *irregularitas §.2.& 3.*

9 Si quis absque Sacramento Confirmationis recepto recipiat Ordines sacros, faciátque absque contemptu, nec peccat mortaliter, nec proinde fit irregularis, est communis. Nauarr.*in Sum cap.22.num.9.fin.& c.25. num.68.* & alij.

10 Omnino notandum pro quiete multorum, quòd scilicet si Episcopus quando confert Ordines, prius dicat

cat

cat in generali : si quis accedat irregularis, vel furtiuè, non intendo illum ordinare : hoc dicto non obstante, si aliquis ibi accedat cum aliquo impedimento ex dictis ab Episcopo, quod Episcopus ignorat, manet verè ordinatus. Adest enim materia, & forma, & per particulare suum factum recedit à conditione illa posita in communi, habétque intentionem absolutam applicatam huic. Henriquez *lib.* 14. *de irregularit. cap.* 14. *num.* 5. *siue* §. 5.

11 Incurrit irregularitatem ministrans in Ordine quem non habet : vt si non subdiaconus cantet Epistolam solemniter cum manipulo : vel solùm Subdiaconus cantet Euangelium solemniter cum stola. Habetur *c.* 1. 2. *de cleric non ordinat. ministrant.* Dixi, *cum manipulo, vel stola*; quia si absque illis dicatur Epistola, vel Euangelium, intelligebatur olim deficientibus ordinatis Subdiaconis, ac Diaconis id licere in necessitate : quòd debuit in aliqua concessione, vel consuetudine fundari: sicut ego vidi fieri & fieri potuisse ex consuetudine, tenet Nauarr. *in Sum. Latina cap.* 27. *num.* 43. Sed hodie neque video, neque consulo. Et supradictum intelligitur manere irregularem, vt non possit promoueri ad alios ordines. At in iam susceptis manebit suspensus ad arbitrium Episcopi. Et hanc etiam irregularitatem incurrit laicus administrans solemniter actum deputatum Ordini : vt si baptizet solemniter, vel cantet Epistolam solemniter, vt colligitur ex *cap.* 1. *citat. tex.* Et tenet Syluest. *ver. irregular. n.* 14. *&* 27. Et addit Suarez *disputat.* 42. *cit. sect.* 4. *n.* 7. etiã simplicem Sacerdotem ministrantẽ in actu soli Episcopo deputato fieri irregularẽ.

12 Quicunque Sacerdos excommunicatus de maiori excommunicatione ministrat aliquem actum alicuius Ordinis maioris, violans censuram, fit irregularis : idem dic de Sacerdote interdicto siue suspenso. Colligitur ex *cap. is, qui, & cap. is, cui, de sententia excommunicationis in* 6. Et est communis. Dixi *excommunicatus maiori excommunicatione*, quia ligatus minori illam non incurrit: neque item incurrit qui exercet actum Ordinum minorum, licèt sit excommunicatus de maiori.

13 Du

13 Dubium est an Sacerdos excommunicatus maiori excommunicatione, si ministret alicui Sacramentum pœnitentiæ existens ligatus maiori excommunicatione, maneat irregularis? Quod enim Sacerdos celebrans excommunicatus sit irregularis, omnes admittunt: At de Clerico audiente confessiones, apud nullum clarè inueni, & est dubium quotidianum. Ego iudico talem confessorem manere irregularem. Moueor ex eo quod tradit Nauarr. *in Sum.cap.27. n.144.* vbi pro regula generali tradit fieri irregularem illum qui celebrat Diuina Officia, vel fecit aliquem actum deputatum Ordini sacro maiori quem habet. Constat autem quòd audire confessiones est actus specialiter deputatus Ordini presbyterij. Secundò probo ex regula generali tradita à Suarez *disput.42. de censuris sect.5. in principio*, vbi ait fieri irregularem illum Clericum, qui exercendo actum Ordinis violat censuram. At sacerdos excommunicatus audiens confessiones, primò exercet actum Ordinis presbyterij, vt patet. Secundò, violat censuram excommunicationis per quam illi interdicitur ministrare Sacramenta: ergo fit irregularis. Et hoc intellige quantumcunque excommunicatio, vel delictum sint occulta.

14 Strictiùs adhuc loquitur, sed cum fundamento Henriquez *lib.14. de irregularit.cap.7. n.1.* vbi ait cum Syluest. Maiolo,& Nau. Clericum qui excommunicatus in choro est hebdomadarius dicens orationem cum *Dominus vobiscum*, fieri irregularem, quia exercet solemniter actum deputatum Ordini sacro presbyterij. Eandémque irregularitatem incurrit is qui existens excommunicatus, siue sit laicus, siue clericus, facit coram se celebrari, vt colligunt Doctores ex *c. de Clerico excommunicato ministr.*

15 Si verò excommunicatus exerceat actum iurisdictionis, vt si excommunicet, dispenset, ferat sententiam, & similia quæ non sunt actus Ordinis sacri, non fit irregularis. Nau. *c.27 n.144.* & Henriq. *cit. proximè loco.* Idem dic de eligente, vel suffragante in electionibus, quia eligere non est actus Ordinis sacri, peccabit tamen

tamen mortaliter, ſic eligens, quia eligere interdicitur excommunicato. Ait etiam *ibid.* Henriq. Parochum excommunicatum occultum miniſtrantem Sacramenta ſuis ouibus petentibus, excuſari à peccato & ab irregularitate.

16 Secunda regula generalis ponitur à Suarez *citata ſect.* 5. *n.* 2. & eſt huiuſmodi. Per Ordinis adminiſtrationem, quantunuis illicitam, per quam cenſura aliqua non violatur, nemo fit irregularis. Et probatur, quia nulla talis irregularitas orta ex delicto circa Sacramenta inuenitur in iure, niſi quando violantur cenſuræ, vt videre eſt apud Summiſtas.

17 Pro conſolatione verò notat Henriquez *citato c.* 7. *n.* 2 excommunicatum exercentem actum deputatum Ordini ſacro excuſari ab irregularitate, primò ſi id faciat ex ignorantia, vt omnes Doctores admittunt. Quæ verò ignorantia facti, vel iuris craſſa, vel lata ad hoc requiratur dixi ſatis ſuprà verbo *Ignorantia.* ibi vide. Idem dices de inaduertentia inculpata, vt ibi etiam diximus, & tenet Suarez *diſputat.* 4. *de cenſuris ſect.* 3. *n.* 1. Secundò excuſatur ab irregularitate excommunicatus quoties licitè ob cauſam iuſtam celebrat abſque peccato mortali, vt ſi celebret ob metum cadentem in virum conſtantem: vel ob vitandam grauem infamiam, aliter non valens eam vitare, & ratio clara eſt, nam tunc celebrans non peccat mortaliter, vt ſuppono: At iſta irregularitas impoſita ob delictum non incurritur niſi ob peccatum mortale, vt omnes fatentur, & patet ex dictis verbo *Homicidium.*

18 Qui ligatus excommunicatione maiori ſæpius celebrat vnam tantùm incurrit irregularitatem: neque opus eſt ad illius diſpenſationem obtinendam explicare quoties celebrauit. Eſt etiam communis, Nauarr. *in Sum. cap.* 27. *num.* 8. & Henriquez *lib.* 14. *de irregul. cap. fin.* Quis autem poſſit diſpenſare cum religioſis in iſta irregularitate contracta ex indebita celebratione, dixi *ſuprà verbo confeſſor erga regulares, num.* 21. vbi dixi id non poſſe confeſſores ordinarios Ordinis niſi quando illa contrahitur per ignorantiam, vel inaduer-

DE IRREGVLARITATE in communi breues notationes.

21 VArios effectus producit quæcumque irregularitas. Impedit ne irregularis possit promoueri ad Ordines, aliàs faciens peccat grauiter. *capit. curandum dist. 34. cap. si cuius vxorem. distinct.* 34. Si tamen illos recipiat, manet verè ordinatus, vt omnes fatentur. At nullam incurrit censuram propter hoc peccatum, quia nulla datur in iure Canonico. Suarez *disp. 4. de cens. sect. 2. num. 6.*

22 Irregularis potest recipere quæcumque Sacramenta excepto Sacramento Ordinis. Est etiam communis. Et Suarez *ibidem n.* 9. imò omnis actus sacer qui potest fieri à laico, & potest fieri ab irregulari etiam Sacerdote, vt baptizare sine solemnitate, & similes.

23 Irregularis ex vi solius irregularitatis non priuatur iurisdictione, neque impeditur ab illius vsu. colligitur ex *cap. tanta. de excessibus Prælatorum*, quia iurisdictio etiam Ecclesiastica distincta est à potestate Ordinis: irregularitas verò, vt sic, solùm priuat potestate Ordinis. Dixi, *vt sic, seu ex sola vi irregularitatis*, quia si incurratur cum aliqua censura, maximè excommunicationis, tunc priuabit iurisdictione, & vsu illius, vel si ex alia lege imponitur irregularitas.

24 Qui post legitimam collationem beneficij contrahit irregularitatem, non priuatur ipso iure tali beneficio, vel dignitate quæcumque illa sit, ex vi ipsius irregularitatis. Est communis Innocentij *cap. cum nostris. de concessione præbendæ.* Gloss. 1. Panorm. *cap. tanta. de excessibus Prælatorum num.* 2. Felini *cap. Inquisitionis. de accusationibus num.* 3. & aliorum. Sed debet expectari sententia Iudicis, vt patet ex dictis à nobis in verbo *officium*, & verbo *lex*, & alibi. Quandiu verò licitè retinetur beneficium, licitè possunt recipi fructus illius. Et poterit possessor beneficij per se exequi omnia perti-

nentia ad illud dummodo non ſint res deputatæ Ordini ſacro. Vnde à fortiori colligitur poſſe prædictum exercere validè iuriſdictionem fori externi, vt excommunicare in foro externo, abſoluere, & ſimilia: poteſt item irregularis eligere, & confirmare electionem. Nau. *cap.*27. *num.*144.quia eligere,vel confirmare non eſt actus Ordinis. Et illud quod dixi,*non amitti iuriſdictionem fori externi per irregularitatem*,intellige,ſiue iuriſdictio ſit delegata, ſiue ordinaria, eſt enim eadem ratio in vtraque.

25 Si tamen beneficium conferatur irregulari, collatio beneficij non valet, ſiue officij. Hæc eſt Nauarr. *in conſ.conſ.*1 342.*&* 44.*de homicidio,& cap.* 27.*Sum.n.* 251.Couar.*c alma mater p.§.num.*1.*&* §. *num.* 3. & ferè communis,& valde iuuat hoc ſcire: vt ſi, v. g. quis abſolutus à cenſuris, & peccatis ſimoniæ, vel homicidij non obtinuit diſpenſationem irregularitatis, non eſt capax vt illi beneficium, vel officium conferatur, & quidem ſi officium habet annexam executionem Ordinum, res eſt clara, quia irregularis eſt incapax officij exercendi Ordines ſacros. Textus verò, ex quibus hoc colligitur,citatis dd.quos tex.examinat Suar. *cit diſp.* 4. *ſect.*2.*à.n.*3. ait tamen *ibi.n.* 35. collationem eſſe irritam ipſo facto ſecundùm veriorem, ac ſecuriorem ſententiam, quantuncunque crimen occultum ſit. Et probatur differentia inter beneficium obtentum poſt irregularitatem, & obtentum ante illam,quia iſtud fuit datum legitima voluntate, & ampliùs ab illa non dependet donec per contrariam voluntatem aufferatur. Illud verò quod fuit datum poſt irregularitatem pendet à voluntate conferentis, quia iuxta multos textus ſupponitur nolle conferre beneficium irregulari. Et huiuſmodi eſſe Prælaturam religionis ait Suar. *ibid. n.*42.

26 Parochus irregularis poteſt delegare iuriſdictionem alteri ſacerdoti vt ſuas oues abſoluat: nam hæc delegatio non eſt actus Ordinis,vt patet: quod intellige de parocho facto irregulari poſt obtentum officium. At non poterit hanc iuriſdictionem nouam accipere Sacerdos irregularis. Hæc ambo colliguntur clarè

clarè ex dictis: qui si parochus irregularis per se absoluat subditum, an sit valida absolutio? Tenet Suarez *citat. sect. numero.* 45. esse satis probabile quod peccat mortaliter, sed valebit absolutio: probatur clara ratione, quia talis retinet potestatem Ordinis, id est, characterem vt patet: & præterea retinet potestatem iurisdictionis: hanc enim non amitti ex vi solius irregularitatis, iam suprà diximus: nihil verò amplius requiritur ad valorem absolutionis quàm illæ duæ potestates. Similiter valebit absolutio data à Clerico Parocho excommunicato occulto, quandiu non est denunciatus, vt suprà diximus *ver. Excommunicatio.* Et proximè dictum de validitate absolutionis impensæ ab irregulari, tenet Suar. *citato loco de suspenso ab Ordinibus.* Nam ex vi huius suspensionis solius, non irritabitur absolutio data à Parocho, ob causam assignatam: peccabit tamen mortaliter & grauiter.

27 Nulla irregularitas incurritur propter actum purè internum quantuncunque enormis sit. Est communis Doctorum, vt probatione non egeat. Imò aiunt multi neque Ecclesiam id posse facere; sicut non potest, vel saltem non solet excommunicare actus purè internos. Imò requiritur vt opus externum, pro quo imponitur, sit opus consummatum, & non sufficiet attentatum. v. g. ad irregularitatem homicidij non sufficiet vulnerasse etiam lethaliter, si non fuerit homicidium subsecutum, neque item irregularitas posita ob delictum incurritur si opus externum fuit solum peccatum veniale, quia non solet Ecclesia tanta pœna punire peccatum veniale: sicut nec solet punire cum excommunicatione maiori, vt omnes fatentur: pœnæ enim debent proportionari culpæ. Imò si aliquando opus externum de se mortale, propter aliquam circunstantiam reddatur veniale, vt quia non plenè deliberatus fuit actus, vel non plenè voluntarius, non incurretur irregularitas. Simile quid diximus supr. *ver. excommunicatio de incursu excommunicationis*, hæc enim vitatur si opus externum de se mortale ex circunstantia est tantùm veniale. Sufficiet verò ad irregulationem in-

currendam, vt peccatum ſit externum, licèt per accidens ſit occultum: vt colligitur ex *cap. vlt. de temporibus Ord.* & vltra multos Doctores tenet praxis Eccleſiæ, & Rotæ in qua quotidie petuntur multæ diſpenſationes pro irregularibus omnino occultis.

28 Irregularitas impoſita à iure, facto delicto pro quo imponitur, ſtatim incurritur ipſo iure abſq; alia Iudicis ſententia declaratoria criminis: etiam cõmunis opinio, & probatur ex praxi Eccleſiæ proximè dicta, nullus enim irregularis occultus expectat Iudicis ſententiam declaratiuam criminis. Dices: neminem cogi, vt ſit executor pœnæ contra ſeipſum: At irregularem per ſe abſtinere ab Ordinibus, &c. ſimilibus, eſt exequi pœnam contra ſe ipſum: Reſpondetur; poſſe cogi aliquem vt ſit executor pœnæ contra ſe, non quando pœna conſiſtit in agendo, vt ſe iugulando propria manu; vel laqueo ſuffocando: poſſe tamen cogi eſſe executorem pœnæ ſuæ quando pœna ſolùm conſiſtit in non agendo, ſeu in abſtinendo, vt patet in excommunicatione ſtatim obligante, vt abſtineatur à diuinis: & talis eſt pœna irregularitatis. Et hæc executio pœnæ non dicitur propriè executio, ſed abſtinentia à prohibitis.

29 Solùm ius commune, & Sum. Pontifex abſque illo, poſſunt imponere pœnam irregularitatis: nullus verò inferior illis, eam poteſt imponere. Eſt etiam communis Doctorum.

30 An ignorantia excuſet ab irregularitate, & quomodo vide ſuprà *verbo ignorantia à n. 17. vſque ad 24. incluſiuè*, vbi ſatis de hoc diximus.

31. Exiſtente dubio an aliquis ſit irregularis, & facta omni diligentia non poteſt veritas inueniri, ſi dubium ſit iuris, id eſt, ſi dubitetur an Eccleſia pro iſto facto imponat irregularitatem, poteſt dubitans deponere dubium & operari, quia ſtante hoc dubio melior eſt conditio poſſidentis dubitantis. Si verò dubium ſit dubium facti, tenetur abſtinere: quia tunc habet locum quod diximus ſuprà *ver. Abortus* dubitantem de irregularitate debere abſtinere: vide *ibi* dicta *n.* 2. Et colligitur ex *cap. ad audientiam, & cap. ſignificaſti* 2. *de homicidio.*

32 Adhuc

32 Adhuc in fauorem Religiosorum (quia vidi iam de hoc dubitari) dico Sacerdotes, Clericum in sacris, ac Religiosos prohiberi ex iure Canonico assistere dum aliquis iugulatur, vel suspenditur à ministris iustitiæ: refert Nau. *cap.* 25. *in Summ. n.* 110. *& cap.* 27. *num.* 214. habetur in *cap. sententiam, ne Clerici, vel Monachi*: Ibi tamen Nauarr. cum aliis ait, si secus faciant Clerici vel Religiosi, non fieri irregulares, si solùm adsint spectandi gratia. Aliquod tamen peccatum facere ob prohibitionem citati textus: puto tamen non esse peccatum mortale ob contrarium vsum. Erunt tamen prædicti religiosi assistentes, irregulares si assistant dantes consilium, vel fauorem ad mortem accelerandam. Quod si prædicti Ecclesiastici assistant, vt consolentur patientes, eósque iuuent in spiritualibus non peccant, imò potius valde merentur.

DE ABLATIONE IRREgularitatis.

33 IRregularitas tollitur propriè per dispensationem. Quis verò possit dispēsare cum religiosis in irregularitate satis iam dixi *ver. dispensare, & ver. homicidium*, & suprà *verbo item dispensare*: & *ver. Prælatus*. Quis verò dispenset cum Clericis non est meū intētum, quia non profiteor tractare materiā irregularitatis.

34 Quibus verbis vti debeat dispensans quando dispensat in irregularitate, omnes concedunt in iure non apponi verba determinata, nec proinde illa requiri: sed sufficere quod dicantur verba per quæ satis significetur esse mentem Iudicis auferre irregularitatem. Communiora, ac magis propria verba sunt si quis dicat: *Dispenso tecum in ista irregularitate, quam incurristi ob tale delictum.* Sufficiet etiam, si oblata in voce, vel scripto postulatione dispensationis, respondeat: *volo*: vel *fiat*: vel, *celebret, ordinetur*: & sic de aliis: hæc enim omnia significant clarè animum, & consensum dispensantis.

35 Si subditus habeat plures irregularitates debet de omnibus informare: aliàs si multas habet, & dispensans dicat: *Dispenso tecum in ista irregularitate*; nihil faciet, quia sunt multæ & illa dispensatio vnius est indeterminata. Secùs si diceret in plurali *dispenso tecum in omni irregularitate*, vt Prælati irregulares solent facere in Capitulis: tunc enim omnes astantes manent dispensati in omnibus in quibus possunt Prælati, vt dixi suprà *ver. abortus n.* 11. ex Nauar.

36 Potest etiam aliquando dispensatio irregularitatis fieri cum solo facto absque verbis vt si superior potens dispensare in irregularitate, sciénsque subditum illa ligari, eidem dicat vt faciat opus sibi interdictum per talem irregularitatem iam dispensat, quia per illud factum æquè significat animum dispensandi ac si verba pronuntiaret.

37 Requiritur etiam omnino vt dispensaturus in irregularitate particulari sciat in particulari de illa, & circunstantiis delicti, ac personæ: hæc enim omnia multum faciunt. Nam dispensaturus semper debet dispensare cum causa, & præterea semper debet imponere pœnitentiam condignam, vt patet ex praxi Ecclesiæ, & Bullis Pontificiis, ac Decretis Rotæ, in quibus semper iubetur imponi debita pœnitentia illis cum quibus dispensatur. Et ad imponendam talem pœnitentiam est necessarium cognoscere, & irregularitatem in particulari, & circunstantias delicti, ac personæ. Talis enim aliquando erit persona vt necesse sit cum illa non dispensari.

38 Dices, quando Prælati regulares in Capitulis dispensant cum subditis in generali in irregularitatibus; dispensatio valida est, vt suprà diximus: & tamen ibi non imponitur pœnitentia. Respond. primò ibi non esse possibile imponi pœnitentiam, quia ignoratur reus: secundò aliquam ibi imponi, cùm Religiosi genu flectunt, culpas agnoscunt, &c. quæ pro tunc acceptat Ecclesia vtens quasi particulari liberalitate, & magnificentia, quod permittit, imò concedunt Pontifices, vt faciant Prælati regulares pro bono communi, &

quiete

quiete Religiosorum:quod commune bonum, & Religiosorum quietem tunc iudicant sufficientem causam illius generalis dispensationis.

ITINERANTES Fratres.

1 VIsum fuit aduertere quod Sixtus V. in sua constitutione edita contra illegitimos, & criminosos vltra ibi præcepta circa Nouitios, in fine decernit, quòd nullus Regulatis exeat ab vno Conuentu ad alium maximè extra suam Prouinciam nisi secum tulerit licentiam sui Superioris in scriptis:vel literas commendatitias, vel ita cognitus sit illis ad quos diuertit, vt de eius persona non possit dubitari,vel suspicari. Superiores verò, qui admittunt Religiosos non petita prius Superioris licentia, maximè quando cogniti non sunt,vel de illis suspicionem habent,manent priuati voce actiua,& passiua,officiis,gradibus honoribus,& inhabiles. Ait tamen Rodr.*tom.2.q.*121.*art.*1.quod non videt hoc receptum in Hispania quoad executionem dictarum pœnarum. Innuit tamen Prælatos aliter facientes saltem peccare mortaliter.

2 Fratres itinerantes maximè in longo itinere, secum ferre debent,si sunt presbyteri, sui presbyterij authenticum testimonium sui Prælati, vt possint celebrare in locis quibus non sunt cogniti. Et absque illo testimonio non debent admitti ad Missam celebrandam.Sic ordinatum est in multis Conciliis,maximè Trident.*sessione* 23. *cap.*16.

IVDÆI, HÆRETICI, Sarraceni.

QVomodo hi possint esse Prælati, vide suprà *verbo Eligere*, vel *Nouitij*, videlicet in ordine Minorum, & infrà dicetur etiam *verb. Nouitius*. Saltem Sixtus V. in sua Bulla nihil agit de Iudæis. Vide tamen *citatis verbis seu titulis*.

IVRAMENTVM.

Vide suprà verb. *Abbas num.* 9. quod possit Guardianus solus dare licentiam subdito, vt iuret coram Iudice sæculari.

Vide etiam verb. *Correctio Fratrum*, quomodo inter Religiosos testimonium illorum sub sola obedientia, absque iuramento æquiualet iuramento, & facit processum iuridicum. *ibi num.* 22.

Vide etiam verbo *Confessor erga sæculares* quid possint erga iuramenta votiua pœnitentium.

ADDITIO.

SVprà non posui aliquid particulare de hoc: solùm remisi lectorem ad alia loca libri, vt de iuramento reo præstando, & similibus. Postea vidi materiam iuramenti in aliquibus posse euenire Religiosis directè, vel saltem indirectè pro iurantibus sæcularibus dirigendis, & quia iuramentum in multis æquiparatur voto, igitur potiora dubia recenseo modo iam dicto Compendij.

1 Iuramentum verum est, si quis dicat aliquam ex sequentibus propositionem, *In Deo ita est*, vel *per Deum ita*

ita est. Item: *Viuit Deus* Item: *Testis mihi est Deus.* Item: *Per habitum D. Francisci, D. Petri, vel alicuius similis Patroni Ordinis* vel si dicat Clericus, vel Religiosus solùm, *per hunc habitum*: Item, si dicat Sacerdos, *per has manus consecratas.* Item: *per meam animam* Item: *per meam vitam.* vel *salutem*, vel *alterius.* Item: *Sic Deus me adiuuet.* Item: *Si hoc non est ita Deus te non adiuuet.* Horum omnium probationes affert Sanchez *lib. 3. Decalog. cap. 3.* Cúmque illa omnia sint vera iuramenta, si iuramentum factum per aliquid ex illis fuerit, falsum, vel de re illicita, erit peccatum mortale.

2 Econtra, non est iuramentum si quis proferat aliquid ex sequentibus. *non credo in Deum*, vel *abnegó Deum, si hoc ita non est.* Nam licèt hæc verba sint blasphemia, non tamen sunt iuramentum, quia per illa Deus non adducitur in testem, cùm potiùs blasphemetur. Item non est iuramentum dicere: *per istam Crucem*, si nullam faciat Crucem consulto. Neque item, si quis per Deum, aut per vitam propriam rogatus an res ita sit: respondeat, *ita se rem habere.* Quia illud non est forma iurandi: sed est quædam adiuratio. Imò si rogans diceret: *Iuras mihi per Deum ita se rem habere?* Et rogatus solum respondeat: *Ita si res habet*: per hoc non censetur iurare. Neque item si dicat: *in mea conscientia*, vel *per meam conscientiam.* Neque si dicat: *in fide mea*, vel *per meam fidem*, vel *per fidem boni viri*, vel *per fidem Christiani*: secùs per hoc intenderet iurare per fidem Catholicam. Neque item si dicat: *in veritate est.*

3 De his verbis, *Coram Deo ita est*: vel, *Deus scit ita esse*: vel *Deus videt*: Dubitant Doctores an sint iuramentum: resolutio sit; duobus modis illa verba posse proferri. Primò inuocatiuè, id est inuocando Deum ad cõfirmandum id quod dicitur: & tunc est iuramentum. Secundò modo dici possunt enunciatiuè, quando scilicet dicuntur per modum simplicis enunciationis, & tunc non fit iuramentum: quia hoc non est inuocare Deum in testem, sed narrare, Deum id scire, & videre. Ita Rodr. *tom. 1. Sum. in 2. edit. cap. 191. n. 2.* Sà *Aphoris. verbo Iuramentum, n. 1.* & alij. Quando verò non constat de

animo

animo proferentis inuocatiuè ne dixerit, an enunciatiuè, si sit vir timoratæ conscientiæ, credendum est non esse iuramentum: quia in viro timorato, illa verba sunt indicium quòd non vult iurare. At in homine iurare solito censebitur esse iuramentum.

4 Puer ante annos pubertatis 14. in masculo, 12. in fœmina prohibentur iurare in foro iudiciali externo, *cap. paruuli, & cap. pueri* 22.*q*.5. Si tamen in necessitate admittantur ad iurandum, illorum dictum non facit plenam fidem, sed præsumptionem. *l.inuiti. ff. de testibus.* Id est, dictum vnius pueri, quantumcunque habeat rationis vsum, non facit pro vno integro teste, sed facit indiciũ sufficiens ad torturam In criminalibus verò non admittitur minor viginti annis, vt dicitur in *lege citata.*

5 Tres conditiones requiruntur, vt iuramentum rectè, ac licitè fiat. Prima est veritas. Secunda iustitia. Tertia est iudicium. Prima conditio est clara, requiritur enim vt id quod iuratur sit verum, vel putetur verum: alioquin est periurium. Secunda, id est, iustitia, requirit, vt actus sit de materia iusta, ac licita. Si enim iuretur faciendam esse rem illicitam, est peccatum mortale. Tertia conditio, id est, iudicium, idem est quod fiat cum necessitate, atque prudentia, & ad hanc necessitatem tria requiruntur ex Soto 8. *de Iust.q.*1. *art.*3.*ad finem corporis.* Prima est, vt veritas iuramento firmanda nequeat alia via confirmari: iurare enim veritates patentes temerarium est. Secunda est, vt subsit causa necessaria, vel pia. Tertia est, vt præcedat maturum examen veritatis. Ex quibus conditionibus in communi dictis licebit iudicare, saltem de multis iuramentis, si rectè sint facta.

6 Ex dictis sequitur esse iuramentum illicitum, ac falsum, si quis rem sibi dubiam iuret vt certam: atque idem dicendum est si rem sibi certam iuret vt dubiam. Vt autem iuret licitè, & absolutè satis est si rem audiuerit à persona valde fide digna. At in iudicialibus non potest sic absolutè iurare, sed debet exprimere quomodo id sciat. Sanchez *citat. libr.*3.*cap.*4.*dubio, vel n.*7.*seqq.*

7 Iurans aliquam rem falsam, quam putabat veram,

iam, non eſt periurus: Quia iuxta mentem ſuam verum dicit, & ſolùm eſt mendacium materiale, quod non eſt peccatum. Poterit etiam aliquando periurium excuſari à peccato mortali ex defectu perfectæ deliberationis, vt fit in aliis materiis. Eſt etiam periurium de futuro, ſi iurem me facturum aliquid abſque animo implendi: vel ſi iurem id quod credo non me tunc poſſe efficere.

8 De ſecunda conditione iuramenti, ſcilicet vt ſit materia iuſta ſi quis iuret ſe facturum opus quod eſt peccatum veniale: peccat ſolùm venialiter: ſed facit duplex peccatum veniale, vnum eſt propoſitum peccandi venialiter. Secundum eſt iuramentum in materia illicita, eſt tamen ſolùm peccatum veniale, quia non eſt grauis Dei irreuerentia. Ita Nauarr. *in Sum.cap.*12. *n* 15. Sylueſt. *iuramentum* 4. *q.*1. & alij. Nec tenetur ad illud opus implendum. Si verò iuret ſe facturum opus quod eſt peccatum mortale, facit duplex peccatum mortale, vt diximus ſuprà, ſi adſit animus implendi. Si verò deſit animus implendi, erit vnum tantùm. Nec tenetur ad hoc opus implendum, quia non eſt validum contra bonos mores præſtitum iuramentum. *Reg.* 58. *de Regul. iur. in 6.*

9 Iurare ſe non facturum aliquid contra conſilia Euangelij, vt non daturum eleemoſynam, non futurum eſſe Religioſum, & ſimilia, eſt ſolùm peccatum veniale, niſi aliunde detur obligatio id faciendi. Eſt enim illa leuis irreuerentia. Similiter iurare rem indifferentem, eſt ſolùm peccatum veniale. Et collige omnino quod minus malum eſt iurare me facturum peccatum veniale cum animo illud faciendi, quàm iurare illud facturum abſque animo faciendi. In primo enim caſu eſt tantùm peccatum veniale. Et in ſecundo dum deeſt animus faciendi, eſt periurium, ac proinde peccatum mortale.

10 De tertia conditione iuramenti vt fiat cum neceſſitate, ſi deſit neceſſitas, eſt opinio communis, quod ſolùm eſt peccatum veniale, ita Nauarr. *in Sum.cap.*12. *num.*3. Syluest. *Iuramentum* 2. *q.*8. & alij omnes.

11 Quoties adeſt cauſa iuſta, poteſt quis in iura-

mento extra forum iudiciale vti amphibologiis modo ſtatim explicando. Erit autem cauſa iuſta ex Nauarr. *cap.humanæ aures* 22. *qu.* 5. *in q.*1. *ad finem*, *& qu.* 2. *num* 10. quoties id erit neceſſarium, vel vtile ad ſalutem corporis, honorem, vel res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita vt tunc veritatis occultatio iudicetur expedire. De illis verò amphibologiis, ſeu cautelis accipe ſequentes regulas. Prima; quoties verba ſunt ambigua in ſua ſignificatione, & plures ſenſus habentia, non eſt mendacium illa proferre cum iuramento in ſenſu quem ex illis ſenſibus proferens vult: quamuis audientes, & is cui iuratur, in alio ſenſu percipiant. Idque etiam intellige quando verba ambigua non ſunt: ſi tamen attentis circunſtantiis loci, temporis, & perſonæ verba faciunt illum ſenſum iuxta mentem interrogantis, quam reſpondens concipit. Vt quando Confeſſor rogat pœnitentem an commiſerit fornicationem: rectè reſpondet, non commiſiſſe, intelligendo denuò, quam fateri oporteat: licèt aliquando commiſerit, quam tamen iam faſſus eſt.

12 Secunda regula, poteſt etiam excuſari iuramentum à periurio, ſi verba externa prolata ex ſe vera non ſint: at redduntur vera ex aliquo alio in mente proferentis retento, quodcumque illud ſit. Vt ſi quis iuret ſe non feciſſe aliquid, quod re vera fecit, intelligendo intra ſe aliquid aliud quod non fecit, vel alia die ab illa, in qua fecit, vel quoduis aliud additum in mente verum. Probatur, quia talis non mentitur, vt patet: ac proinde non eſt periurium. Solùm ergo taliter proferens non dicit vnam veritatem quam audientes concipiunt: dicit tamen aliam veritatem. Nauarr. *citat. cap. humanæ aures, quæſt.* 2. *num.* 12 Tolled. *libr.* 4. *Sum. cap.* 21, *num.* 9. & alij. Si verò in his amphibologiis iurandis modo prædicto non occurrat illa neceſſitas quam ſuprà diximus debere interuenire, & iuretur abſque neceſſitate: credunt multi eſſe peccatum mortale, qualis eſt Tolledo *citat. loco*, Lopez 1 *p.* 1. *Inſtruct. cap.* 42. *col.* 5. *verſ. doloſè iurans*, & alij. At mitius credit Sanchez 3. *Decal. cap.* 6. *num.* 32. eſſe ſolùm peccatum veniale,

Quia,

Quia, vt suprà diximus, deficiente tertia conditione in iuramento videlicet, necessitate, est solùm peccatum veniale, si iuramentum est verum, quale est illud iuramentum cum illis amphibologiis. Hoc tamen ibi limitat Sanchez,& bene,dummodo tale iuramentum non fiat in iudicio Iudice legitimè interrogante, vel in materia præiudiciali: tunc enim nullo modo licet vti amphibologiis, citat Sanchez, & alios.
13 Testis non iuridicè interrogatus de aliquo delicto potest vti amphibologia,dicendo exterius se nescire, intelligendo intra se, vt teneatur dicere:quamuis id sciat, quia vidit. Est communis Doctorum maximè Nau. *cit. c. humana aures q.1.n.9.* Eadem amphibologia potest vti testis licèt iuridicè interrogetur,si tamen ob iustam causam excusatur ab illo testimonio ferendo: vt si, v.gr. ex suo testimonio sibi sequatur magnum damnum famæ, vel vitæ. Idque propter prædictam rationem, quia tunc excusatur à veritate dicenda, & proinde verè dicit se nescire, intelligens ita vt dicere teneatur.
14 Eadem amphibologia vti potest reus non legitimè interrogatus de delicto quod re vera fecit, potest enim dicere se non fecisse,idque sub iuramento,intelligendo se non fecisse vt substat illi iudicio non iuridico:vel intelligendo non fecisse alia die diuersa ab illa qua fecit: vel intelligēdo quodcūque aliud additū mente retentum, quod cum verbis externis possit facere sensum verum. Idem poterit facere reus quādo Iudex non est legitimus Iudex,saltem in hoc casu particulari, quia tunc non interrogat iuridicè, vt omnes fatentur. Idem potest facere quando reus iniustè est extractus ab Ecclesia, quia tunc Iudex non habet ius interrogandi, & procedendi, vt ait Sotus *de secreto 2.q.7.post 3.concl* idem potest facere reus quando iurisdictio huius iudicis est suspensa per appellationem, vt tenet Rodr. *de Ordin. iudic. cap.10.n.4.*
15 Quando reus iniustè occultos socios, aut testis iniustè detexit crimen occultum rei coram iudice, si non sit sufficiens aliunde informatio procedendi contra tales socios, aut illum reum, possunt reus, & testis ille se offerre coram iudice, & iurare illos non fe-
cisse

ciſſe delictum: intelligendo intra ſe, ita vt tale delictum ſubſit illi iudicio. Probatur, quia cùm res ſint immutatæ, ſicut à principio quando iurarunt, poterant verè dicere hos non eſſe reos intelligendo publicè, & vt illi iudicio ſubſint, de quo delicto publico ſolùm interrogat Iudex: ita & modò idem verè poterunt dicere. Imò ſi ſcienter detexerint iniuſtè, poſſunt etiam dicere ſe mentitos fuiſſe, intelligendo de mendacio practico, quod dicitur quodcunque opus rationi contrarium. Hæc eſt opinio Banhes 2. 2. *q.* 62. *a.* 2. *dubio* 8. & Metinæ *lib. Sum. cap.* 14. §. 33. Nau. *lib.* 2. *de Reſt. cap.* 4. *art.* 3. *dub.* 5. & aliorum.

16 Quotieſcumque factum externum contra legem, excuſatur à peccato propter aliquam circunſtantiam, poteſt rogatus iuridicè de illo ſub iuramento illud negare, intelligendo de crimine criminoſo, ſeu de opere quod fuerit peccatum. Vt ſi quis occidit hominem putatum feram, vel ob iuſtam ſui defenſionem: vel quodcumque aliud opus fecit ex ignorantia inuincibili excuſante à peccato, vel quid ſimile. Nam interrogatio Iudicis ſolùm tendit ad opus quod ſit crimen, quale non non fuit illud legitimè excuſatum à culpa Banhes *vbi ſuprà*, *quæſt.* 69. *articulo* 2. *dubio penultimo*, & alij. Vnde colliges quòd quando taxa alicuius rei eſt iniuſta, ſi pluris vendens, aut defraudans in pondere, vel menſura, vt ſibi ſatisfaciat pro iniuſtitia pretij, poteſt hîc rogatus à Iudice an pluris vendiderit, vel defraudauerit in pondere, vel menſura, id negare: & aſſerere ſe vendidiſſe pretio taxato, videlicet pretio iuſto quod ab ipſa iuſtitia debebat taxari: hæc enim eſt mens Iudicis ibi iuſtè, & iuridicè interrogantis, videlicet quærere de pretio iuſto. Et ex hoc multi decidentur alij caſus, vt quando aliquis per iuſtam compenſationem rem ſuam, vel ſibi debitam clam abſtulit, & de hoc rogatur à Iudice. De illo etiam qui nummos accepit mutuatos à Petro, eóſque illi ſoluit, non tamen habet teſtes, neque chirographum ſolutionis. Si enim rogetur à Iudice poteſt iurare ſe illos mutuò non accepiſſe, intelligendo ita, vt teneatur

tur nunc iterum soluere. Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 4. *quæst.* 5.
17 Si ab aliquo petatur incusso metu vt iuret se facturum aliquid quod est peccatum, potest iurare se id facturum intelligendo intra se, si id licitè poterit absque peccato. Tolledo *lib.* 4. *Summ. cap.* 21. *n.* 9.
18 Si Iudex iniquus roget testem an sciat de delicto facto publicè, vel secretò, vel reum interroget an fecerit publicè, vel secretò, poterit vterque respondere, non fecisse, intelligendo ita vt teneantur dicere: vel intelligendo, vt tu iniquè rogas, sed vt teneris tanquam Iudex rogare. Banhes *loco posterius citato*, & alij. Idem dic cùm quis venit de loco non infecto peste, quem Iudex falsò credit esse infectum peste: & rogat venientem, an veniat de illo loco, siue sit peste infectus, siue non.
19 Solent aliquando aliqui Religiosi satis scrupulosi vocati ad testimonium ferendum, timere iuramentum, ne fortè maneant periuri. Quæres, an isti coram Iudice possint habere intentionem non iurandi, nec se obligare illo iuramento propter scrupulos vitandos? Respondetur, quòd peccabit mortaliter, si fingat se iurare, & non iuret subticendo verba iuramenti, quando inde resultaret damnum notabile alicui. Si verò nullum damnum inde resultaret, neque scandalum, & tabellio cum astantibus intelligerent illum iurare, non peccaret, si duceretur reuerentia iuramenti, & scrupulo fingens se iurare. Nam iste talis aliàs verum dicit in testimonio, vt suppono, & nulli damnum infert, vt etiam diximus, nec fraudem molitur.
20 Rogatus iuridicè, an aliquod crimen commiserit, quod re vera fecit: sed non fecit per se, sed per alium iubendo; non potest negare id fecisse, eo quòd fecerit per alium. Erit enim periurus: nam regula generalis est: *quod per alios facimus per nos ipsos facere dicimur*, & sic ibi non valet illa æquiuocatio. Azor. *cit. libro* 11. *cap.* 8. *q.* 2.
21 Sed grauis quæstio est, an si reus negauit veritatem coram Iudice sub iuramento in casu quo tenebatur sub mortali illam fateri, vel texit amphibologiis,

possit absolui à Confessore absque eo quòd se Iudici iterum offerat ad illam fatendam, etiam si non vocetur? Pro responsione nota in triplici casu posse hoc dubium proponi. Primò quando reus iam fuit à Iudice punitus, vel absolutus, vel fugiens à carcere est iam positus extra Iudicis potestatem. Secundò, quando adhuc iudicium durat, & reus est sub Iudicis potestate. Tertiò quando conuictus, & damnatus fertur ad patibulum. Et de primo casu omnes fatentur non teneri iterum se offerre Iudici, quia tunc se proderet, quod durissimum est:& iam est liber à potestate Iudicis. De tertio casu, & de secundo iam suprà diximus, ver. *Reus à n.* 5. ibi vide

22 Potest Iudex seruato iuris ordine petere iuramentum à reo, si aliter probari nequeat: quamuis sciat, vel timeat reum falsò iuraturum. Idem est licitum actori si conducat ad suam iustitiam, vt praxis obseruat. Neque in hoc peccant: non enim adigunt reum vt falsò iuret, sed petunt ab illo id quod ille potest bene facere, iurando verè: & aliàs petunt id quod est necessarium ad iustitiam, vel proprium commodum. De Iudice est opinio communis, maximè Rodriguez *tomo* 1. *in secunda editione cap.* 191. *num.* 6. & aliorum. De actore id aliqui negant, sed tenet probabilius Suarez *tom.* 2. *de Relig. libro* 3. *de Iuramento capit.* 4. *numero* 13. & alij, &, vt dixi, praxis obseruat in iudicio sæculari, vbi actor reo debitori petit exhiberi iuramentum in defectum probationis. At extra iudicium persona priuata non potest petere ab alio, vt sibi iuret si probabiliter timet illum falsò iuraturum. Est etiam communis Doctorum.

23 Si ego scio probabiliter, & moraliter Petrum in iudicio iuraturum id quod re vera est falsum, sed scio Petrum bona fide credere id esse verum, & iuraturum bona fide; non possum illum inducere ad sic iurandum. Nam etiamsi iurans non iuret falsum sua opinione, tamen in rigore iurat falsum, & proinde ego induco vt Deus adducatur in testem falsitatis. Si verò ille se offert ad sic iurandum bona fide, & ego non induco,

duco, & mea interest, non pecco consentiendo, quia non induco, & habeo me passiuè. Sanchez 3. *Decalog. cap.* 8. *num.* 10.
24 Iam diximus suprà iurantem se facturum rem quæ est peccatum, non obligari ad tale iuramentum per *regulam iuris* 58. Nunc adde, quòd si taliter iurans impleat postea rem illam malam vt seruet iuramentum, facere nouum peccatum mortale, vel veniale iuxta qualitatem operis, & hoc peccatum est distinctum à primo iuramento. Itaque si quis iurauit se interfecturum hominem, cúmque postea interficiat vt seruet priùs iuramentum, fecit triplex peccatum. Primum, quando prius malè iurauit: Secundum, quando exequitur illicitum iuramentum, est enim noua culpa sacrilegij. Tertium peccatum est idem homicidium. Si verò iurauit se facturum peccatum veniale, fecit triplex peccatum, & erit triplex peccatum veniale.
25 Pro re quotidiana aduerte iuramenta parentum, dominorum, Prælatorum, & similium Superiorum cùm iurant se punituros filios, seruos, vel subditos, communiter non obligare: quia vt plurimum non fiunt ex actu virtutis, sed ex passione iræ, vindictæ, & similium. Et hoc magis erit verum si filius, vel subditus, vel seruus emendati sint, vel petant misericordiam. Toiled. *lib.* 4. *Sum. cap.* 22. *num.* 7. Sayro *Clau. Regia. lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 13. & alij. Excipe, si aliàs punitio valde conduceret ad bonum commune, vel ipsius delinquentis, tunc enim obligaret iuramentum, quia materia tunc est grauis, & obligatoria. Neque item obligant iuramenta facta vrbanitatis gratia. Vt cùm duo ad ingressum domus, vel in egressu, iurant, non præcedam, vel quid simile: hæc enim iuramenta imbibunt tacitam conditionem, nempe, quod ad me attinet non præcedam, & sic de cæteris.
26 Et quia non possunt percurri omnes casus, in quibus iuramentum obliget, vel non obliget: regula generalis illa supradicta sit de *Regulis in* 6. vbi dicitur, *non esse obligatorium iuramentum contra bonos mores.* sic est intelligenda: vt scilicet non obliget iura-

mentum contra bonos mores prohibitos lege diuina, vel naturali, & quando talis impletio fieri non potest absque peccato mortali, vel veniali. At si quis iuret contra bonos mores ciuiles, id est, prohibitos lege ciuili, non obligante ad culpam, & cùm impletio talis iuramenti potest fieri absque peccato, tunc obligat tale iuramentum: verb. grat. iuraui me furaturum rem notabilem, vel dicturum mendacium: non obligat iuramentum, quia non possum implere absque peccato mortali, vel veniali, & est contra bonos mores lege diuina, & naturali prohibitum. E contra iuraui me soluturum vsuras, vel daturum latroni centum aureos ne me occidat: obligat iuramentum, quia illa duo possum implere absque peccato: dare enim illa duo non est peccatum: & licèt lex Ecclesiastica prohibeat vsuras, non prohibet quin ego illas soluam iuramento facto de illis soluendis, & sic de aliis exemplis, ac proinde si non petatur dispensatio talis iuramenti, obligat sic iurantem. Est communis Doctorum, vide Rebel. *lib.* 1. 2. *par. lib.* 9. *numero* 1. & Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 6. *fin.* Dicitur verò hoc iuramentum de soluendis vsuris, & similia iuramenta, esse solùm contra bonos mores ciuiles, quia res promissa aduersatur moribus ciuilibus institutis per leges ciuiles non obligantes ad peccatum. Talia etiam sunt iuramenta quibus renuntiatur futuræ successioni, & iuramenta minorum impuberum, quibus prohibetur facere contractus & similia quæ res promissæ licèt prohibeantur fieri, non obligant sub mortali: si verò accedat iuramentum, obligat iurantem in conscientia non contrauenire.

27 Si proferens verba iuramenti exterius, habet interius intentionem non iurandi, idque in promissione facta homini, non obligatur implere ex vi iuramenti: obligatur tamen ratione scandali, vel ratione damni dati alicui. Prior pars patet, ex regula illa cõmuni, quod actus actiuorum non extenduntur vltra intentionem agentis, & iste non intendit iurare. Et præterea in simili, quia proferens verba voti, si non intendat vouere, non vouet. Secunda pars patet, quia scandalum semper est vitan

vitandum, & nocumentum proximi nunquam est licitum. Si verò quis intendit iurare, sed intendit se non obligare iuramento, nihilominus obligatur: quia ille sua intentione sola non potest impedire effectum iuramenti, qui effectus est inducere obligationem. Sicut etiam qui intendit vouere, sed non intendit se obligare, nihilominus voto obligatur. Si verò sic iurans, neque intendens se obligare, simul proponat non impleturum, iam est periurus, quia iurat falsum, Vide Suarez *tom.2.de Relig.tract.de Iura lib.2.c.7.num.5.& seqq.* Henr.*lib.11.de Matr.c.13 n.2.*Rodr.1.*tom Summ.*suprà *c.191.n.4.* & alios ab his citatos. Et quamuis Sanchez *cit.lib.3.Decal.c.10.n.8.*oppositum dicat cum aliquibus, quos citat, de intendente iurare, & non intendente se obligare: at probabilior videtur opinio Rodr.& aliorum, & securior propter rationes proximè adductas.

28 Iuramentum extortum per metum grauem obligat in conscientia. Est expressè definita *c.si verò,& c.verum.de iniuriis,&c.& c.ad audientiam.de iis quæ vi,&c.* Est tamen hoc iuramentum facilè dispensabile ab Episcopo. Et cum Religiosis poterit dispensare suus Superior, vt patet ex supradictis, & ex *supra. verb. Dispensare, & verb. Prælatus.* At votum, & Matrimonium, si fiant ex metu graui, non valent, vt omnes Doctores fatentur, in materia de voto, ac de matrimonio. Si autem quæras quare non valeat votum, & matrimonium metu graui factum, valeat autem iuramentum per metum iilicitum? Ratio facilior & communior est, quia Ecclesia ob iustas causas hoc annullauit in voto, & matrimonio, vt patet ex textibus allegatis à Doctoribus tractantibus illas duas materias: at Ecclesia non annullauit iuramentum factum per metum circa rem aliàs licitam: imò præcepit illud seruari, vt patet in textibus citatis. Qui verò taliter iurant per metum, oportet habeant animum implendi, ne sint periuri: si verò habent animum non implendi, quia proponunt prius petituros se relaxationem voti, tunc non peccabunt.

29 Quæris, fecit quis professionem solemnem in

Religione per metum, quæ est de iure inualida: sed postea illam confirmauit iuramento etiam extorto per metum: an illud iuramentum obliget nulliter professum? Respondent, non obligare, neque reualidare professionem. Ita Sanchez *citato lib.3.Decalog.c.11. n. 24.* non dat causam. Hęc esse potest, quia accessorium sequitur naturam principalis, vt dicitur in *Regul.iuris.* ibi autem iuramentum est accessorium, principale verò est votum: cúmque hoc sit nullum iuramentum voti illius, accessorium etiam erit nullum, id est, non obligatorium. Addit *ibidem* Sanchez duo consideratione digna pro quotidianis casibus. Primum est, quòd si votum simplex Religionis metu factum, iuramento postea confirmetur, tale iuramentum non ratificat illud votum. Cùm enim votum illud simplex Religionis ordinetur ad professionem, imò obliget ad illam, quæ futura est inualida, nemo tenetur ad faciendum actum inualidum. Secundum quod addit est, quòd cætera vota simplicia metu facta, si postea iuramento confirmentur, sunt valida: ratio est, quia in aliis votis non requiritur tanta libertas, quanta requiritur in voto Religionis.

30 Iuramentum quod faciunt Rectores, & Consiliarij in congregationibus de seruando secreto ibi tractato, non obligat illos ad illud seruandum in quauis re modica sub mortali, sed iuxta grauitatem, vel qualitatem materiæ detectæ: si enim materia sit grauis, erit mortale: si verò leuis, veniale. Atque idem dicendum est si quis alteri iuret se illi seruaturum secretum: non enim peccabit mortaliter detegendo, si materia sit valde leuis. Nauarr. *in Sum.c.12.n.23.*& D. Anton. *2.par.titul. 19. c. 8.§.3.* Nam transgressio iuramenti in materia veniali est solùm peccatum veniale, vt probat cum multis Sanchez *lib.3.Decalog.c.4.n.23.* Hoc idem applica ad Religiosos tempore Capituli, quibus in diffinitorio Prælatus præsidens iubet sub obedientiæ præcepto ne reuelent tractata in diffinitorio; obligabit enim ista obedientia modo proximè dicto pro qualitate materiæ. Non enim plus obligat præceptum obedientiæ, quàm iuramentum.

31 In Academiis quando Rector præcipit ſcholaſticis vt tali die, in tali Eccleſia aſſiſtant Miſſæ, ac Diuinis Officiis, idque ſub pœna præſtiti iuramenti, ſi non interſint, non peccant mortaliter ob violatum iuramentum. Eſt enim illud præceptum benignè interpretandum, vt non ſit mens Rectoris illos in tali re velle obligare ſub mortali. Rodriguez 2 *tom. Sum. cap. 9. num. vltimo* Azor. *tom* 1. *lib* 11. *cap.* 8. *quæſtion.* 21. Cenſetur enim illa materia leuis. Secùs ſi Rector aliquem ſcholaſticum in ſpeciali vocaret pro re graui ſub pœna præſtiti iuramenti. Hoc idem extendo ad confratres alicuius Confraternitatis, in qua iurant quòd aderunt vocati ad cœtum illum cùm per campanam moniti fuerint, vt in ſpeciali eſt confraternitas Miſericordię in Portugallia: tales enim confratres, ſi vocati fuerint campana ad ſepeliendum aliquem confratrem, non peccabunt mortaliter, ſi non veniant: cenſebitur enim illa materia leuis iuxta prædicta.

32 Iurans ſe ſeruaturum ſtatuta alicuius Communitatis, non peccat mortaliter illa violando, ſi illa iam ob aliquam cauſam non obligāt: vt quia in principio recepta non ſunt, vel quia in deſuetudinem abierunt. Nam iuramentum illud eò tendit vt teneatur ſeruare ſtatuta valida. Hoc ipſum applico ad Religioſos, quibus in ſua Religione præcipitur ſub obedientia ſeruare aliqua ſtatuta, erit enim eadem doctrina ſeruanda ob rationem tactam *num. præcedenti.* Illud verò de iuramento tenet Sylueſt. *Iuramentum* 4. *quæſt* 23. Nauar. *in Summ. cap.* 25. *num.* 25. & eſt communis. Idémque dicendum eſt ſiue iuramentum præſtetur de ſeruandis ſtatutis in communi, vel de aliquo tantùm particulari, ſi illud iam non ſit in vſu, vel non ſit receptum. Et eadem ratione dices de ſtatuto particulari præcepto ſeruari ſub obedientia, ſi tale ſtatutum non fuit receptum, vel non ſit in vſu.

DE IVRAMENTO
de futuro.

33 IVramentum de futuro alicuius rei faciendæ, vel concedendæ, non extenditur nisi ad ea de quibus verisimiliter cogitatum est, vel iure optimo cogitari debuit. *c. Quinta vallis. de iureiurando.* Nam iuramentum non extenditur vltra debitam iurantis intentionem. Est communis Doctorum.

34 Iuramentum aliquid faciendi, aut omittendi intelligi vel regulari debet ex causa subsistenti tempore quo factum est: secùs si noua causa superueniat. Exempla obuia sunt in multis rebus quæ mutantur ab illo statu in quo erant tempore quo factum est iuramentum. Vnum particulare sit. Iuraui me non offensurum Petrum: post iuramentum contigit illum denuo me offendere: mutatus est status rerum, ac proinde si illum denuo offendam, non ero reus præteriti iuramenti violati; ero tamen reus iniuriæ illatæ. Item nota quòd iuramentum de futuro restringendum est; vt quantum fieri potest, minus obliget. Sanchez *lib. 1. de Matr. disp. 9. num. 11.*

35 Promisi Petro me illi daturum decem sub iuramento: si ille mihi debet alia decem, possum non soluere decem vtendo compensatione, quia illa compensatio censetur quædam solutio. Sic Bartol. Baldus, Cuman Faber, & alij Iuristæ, quos sequitur, & citat Cou. *de pact. 1. p. §. n. 9. &* 10 & alij.

36 Iuramentum semel iam factum non potest postea extendi ad aliam rem nouam, etiam ex voluntate iurantis, nisi illud denuo iuret: Ita habetur expresè *cap. penult. de iureiurando.* Probatur, quia velle iuramentum sum extendere ad alium casum non est iurare. Et sic ad nouum illum casum non obligabitur ratione iuramenti: poterit tamen obligari ratione promissionis.

37 Actus

37 Actus facti contra iuramentum, si aliàs sint liciti, & non annullati lege, regulariter valent. Vt si quis iuret se non contracturum matrimonium: non reuocaturum testamentum, non reuocaturum procuratorem, & sic de cæteris: valent hi hactus, quidquid sit de periurio. Vide Azor. *lib.* 11. *tom.* 1. *c.* 6. *q.* 3. & ibi citatos. Dixi, *regulariter*, quia si actus gestus contra iuramentum de iure est inualidus, iuramentum superueniens, seu actus factus contra illud ius, erit inualidus: nam iuramentum non potest validare actum; quem ius, seu leges reddunt inualidum.

38 Iuramentum ita interpretandum est vt non redundet in detrimentum alterius, vt si quis iurauit se seruaturum secretum: non tenetur seruare si id sibi, vel aliis postea nocet. Habetur *ex cap. sicut nostris. de iur iur.* & Syluestr. *Iuramentum* 4. *quæst.* 15. & aliis.

39 Iurans se non lusurum, si absolutè intendit, omnino abstinere à ludo, non potest ludere etiam in parua quantitate recreationis gratia: Nam etiam hic paruus ludus in illo iuramento continetur: idque verius erit, si quando iurauit, particulariter intendit non lusurum etiam in parua quantitate. Et licèt aliqui dicant iurantem non ludere absolutè, posse postea ludere in parua quantitate recreationis gratia: mihi opinio non placet, tum quia patet illi porta, & occasio, vt ludat in magna quantitate: tum quia illud propositum non ludendi sine limitatione æquiualet propositioni indefinitæ: & hæc in iure æquiualet propositioni vniuersali. Adde quòd in logica dictio, *non*, quidquid post se inuenit negat. Inclinat in hanc propositionem Sanchez 3. *Decal. cap* 18. Qui tandem ibi *num.* 3. ait ex sup. iam dictis, quòd hoc iuramentum pendet ex iurantis expressa voluntate si illam habuit · si verò expressam non habuit, coniicienda est ex fine iurantis. Si enim finis iurantis fuit punire sua peccata & abstinere ab illa delectatione ludi: credendum est omnem ludum illi esse interdictum. Si verò finis iuramenti fuit iactura pecuniæ multæ, credit licitum illi esse ludere recreationis gratia in parua quantitate: hic enim fini videtur

à iurante intentus, nisi sit periculum incalescendi in ludo, & ludendi in maiori quantitate: Quod tandem recidit in id quod priùs dixi. Si item finis iurantis fuit vitare discordias, vel blasphemias ex ludo ortas, nunquam omnino licebit etiam in parua quantitate ludere cum illa occasione.

40 Iurans se non lusurum potest mutuare pecunias ludenti: potest ludo assistere, potest ibidem alium in ludo docere: potest, inquam, hæc omnia, quia ista tria non iurauit, neque illa includuntur in illo iuramento. Potest etiam alteri dare nummos, vt suo nomine ludat, nisi expressè constet illum tempore iuramenti intendisse etiam non ludere per alium. Probatur eadem proxima ratione: potest etiam assistens ludo sponsiones facere (vulgo *Apostar, ou armar defora*) hæc enim omnia non sunt ludere, nec directè includuntur in illo iuramento. Et hactenus dicta de iuramento de futuro suo modo intelligenda sunt etiam de voto de futuro: æquiparantur enim votum, & iuramentum de futuro, etiam quoad ludum.

41 Iuramentum, aut votum non ludendi cum certa persona, vel in domo determinata, vel in designato ludo, manente libertate, vt cum aliis personis possit ludere, & aliis ludis, hæc, inquam, iuramenta de ordinario non obligant: quia sunt de re indifferenti: quale est votum de non filando die Sabbati cum libertate in aliis laborandi: & non edendi caput animalis in honorem Ioan. Baptistæ cum libertate vescendi aliis carnibus. Dixi, *non obligare de ordinario*, quia obligabunt quando illa fiunt vitandi alicuius mali occasione: vt quia talis persona est nimis iracunda, vel ludit in magna quantitate, vel quia in illa domo fiunt offensæ Dei, & sic de cæteris. Vide Nauar. *in Sum. cap.* 1. *numero* 28. *fin* Vide etiam Sot. 7. *de Iust. quæst.* 1. *art.* 3. *col.* 6. vbi dicit votum non ludendi cum aliquo, vel non ludendi carthis, vel non ludendi in tali domo, si illa non sunt occasio alicuius mali ipsi iuranti, neque aliqua existit causa alicuius boni, non obligare: secùs si sint occasio mali. Si quis verò vouit non lusurum cum tali persona,

na, vel in tali domo ob vindictam alicuius, votum non valet, vel iuramentum non valet, quia non fit in honorem Dei, sed dirigitur ad propriam vindictam. Si verò iuret, aut voueat, nullo ludo lusurum, nisi tali designato, tenet votum, quia potest dirigi ad honorem Dei carentia cæterorum ludorum.

42 Si quis iurauit, vel vouit non lusurum cum tali persona eo quòd nimis perita sit, vel sibi ipsi sit causa rixarum, poterit ludere cum multis sumendo illum pro comite, vel cum pacto inito cum illo quòd quoad ambos cessabit lucrum vel iactura: (vulgo *ir forros*) Nam data hac conditione cessat finis prædicti iuramenti, & proinde illud non obligat.

43 Omnes illi qui possunt irritare vota subditorum, possunt etiam irritare, seu relaxare iuramenta illorum, si sint solùm facta Deo. Vnde Prælati religionum possunt relaxare omnia iuramenta subditorum facta Deo. Nam huiusmodi iuramenta habent naturam voti, & patet ex *c.* 3. *Num.* vbi Deus æqualiter dedit potestatem patri, & marito posse dispensare, seu relaxare vota, & iuramenta. Et est communis: vide Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *c.* 10 *in fine*, & Petr. Ledesm. 2. *tom. Sum tract.* 11. *c.* 4. Requiritur autem iusta causa, vt dispensatio detur, seu potiùs relaxetur iuramentum, vt omnes affirmant. Illæ verò causæ quæ sufficiunt ad dispensandum votum, sufficient ad relaxandum iuramentum, de quibus causis dixi suprà *ver. dispensare.*

44 Si iuramenta absoluta fiant castitatis, religionis, peregrinationis Hierosolymitanæ, vel Romanæ, quorum vota Papæ reseruentur, dubium est an etiam prædicta iuramenta Papæ reseruentur, ita vt Episcopus nequeat in illis dispensare? Alij negant, alij affirmant. Sanchez *lib.* 8. *de Matrim. disp.* 13 *num.* 1. sic distinguit: si talia iuramenta fiant cum animo promittendi Deo, tunc induunt rationem voti, seu claudunt, & confirmant votum, & proinde sunt reseruata, sicut ipsa vota. Si verò non fiant animo promittendi, neque vllam promissionem includunt, quia iurans non habuit intentionem promittendi, sed solùm asserendi, tunc non

tunc

sunt reseruata Papæ, sed Episcopo, quia sunt pura iuramenta assertiua, & non vota. Vide Lopez 2. *part. Instruct. cap.* 9. *col.* 6. & Valentia 2. 2. *disput.* 6. *quæst.* 7. *puncto* 2.

45 Qui potest commutare vota, potest etiam commutare iuramenta: Est enim vtrobique par ratio. Vnde is qui iurauit aliquid soli Deo potest per se ipsum illud iuramentum commutare in rem euidenter meliorem: sicut communis opinio tenet posse vouentem suum votum commutare propria authoritate in rem euidenter meliorem. Ita Tolledo *lib*. 4. *Sum. cap.* 23. *num.* 3. Aragon 2. 2. *quæst.* 89. *art.* 3. *dicto* 5.

46 Hactenus in suprà dictis diximus de iuramento, quod fit soli Deo: à quo nimis differt iuramentum factum homini, vel cedens in vtilitatem alicuius hominis acceptantis: hoc enim difficiliùs relaxatur, vel dispensatur etiam à Papa, absque iusta causa, nisi is cui factum est, cedat iuri suo seu suæ vtilitati: non solet enim Papa cuiuis auferre ius siue proprium interesse, nisi in paucis, vt v. g potest rescindere iuramenta circa rerum Ecclesiasticarum, vel officiorum Ecclesiasticorum distributionem, quod in rigore est illas res scindere indirectè, potest etiam Papa indirectè relaxare iuramenta vassallorum quibus iurarunt fidelitatem Regi vel Principi suo postquam incidit in hæresim. *cap. ad Apostolicæ. de sententia & re iudicat. in* 6.

47 Si filius, vxor, seruus, vel subditus præstent iuramentum alicui in fauorem illius, & pater, maritus, dominus, vel Prælatus possint irritare contractus illorum, possunt etiam irritare iuramenta quibus tales subditi illos contractus firmarunt. Nam & si id in alterius præiudicium vergat, illi vtuntur iure suo tollendo materiam iuramenti, secus quando non possunt contractus illos irritare. Ita Sotus *lib* 8. *de Iust. quæst.* 1. *art.* 9. & Petr. Ledesm. 2. *tom. Summ. tractat.* 11. *cap.* 4. *dub.* 1. Exemplum in Religioso fit. Prælatus Regularis potest irritare quancunque promissionem factam à Religioso cuiuis homini, & iuramento confirmatum. Nam Religiosus carens voluntate propria nihil validum potest efficere absque Superioris consensu. In vxore

respectu

respectu viri eadem ferè est ratio, cùm enim vt plurimum, nequeat contractus validos inire absque licentia viri, maximè si cedant in præiudicium viri, etiam si vxor aliquem sic contrahat, & firmet iuramento, potest maritus irritare. Secus si contractus non vergat in præiudicium viri: vt si mulier promittat, & iuramento firmet post mortem suam, vel post mortem viri donaturam certum quid: hoc enim promissum iuramento firmatum, valet. Gutierrez *de iuramento* 1. *part. cap.* 1. *num.* 34. Eadem iuramenta possunt irritare parentes, & tutores circa filios, & pupillos ante annos pubertatis circa contractus cum homine initos. At verò si illos contractus faciant post pubertatem, & firment iuramento, non poterunt relaxare. De dominis respectu seruorum dicendum est posse illos relaxare omnia seruorum iuramenta facta in præiudicium dominorum. Si verò dominis non præiudicent, seruus obligatur naturaliter in iis quæ domino non præiudicant.

48 Si homo cui factum est iuramentum, illud remittat, cessat omnino iuramenti obligatio. Est communis omnium, nec indiget probatione. At Sum. Pontifex, vt dixi suprà, hoc non potest directè vel absque iusta causa, quia suauis Ecclesiæ gubernatio intendit reddere cuique suum, non verò suum à quouis aufferre. Intelligitur præcedens dictum, quando iuramentum factum est homini ob solum commodum, & vtilitatem ipsius: si autem iuramentum fiat homini, sed præcipuè in honorem Dei, non poterit illud relaxare homo cui secundariò factum est. Exemplum sit quando duo, adinuicem sibi promittunt, & iurant se ingressuros esse religionem: tunc enim iuramentum fit primariò in honorem Dei, secundariò, & remotè præstatur homini. Eadem ratio est de iurante daturum se eleemosynam pauperi in honorem Dei: non potest enim pauper hoc iuramentum remittere. Semper enim in opere est attendendum quod est principale: in illis verò duobus exemplis Deus est intentus principaliter, & proinde iuramentum factum Deo non potest homo relaxare. Ita D. Thom. 2.2 *q.* 89. *art.* 9. *ad* 2. Sylu. *iuramentum* 5. *q.* &

Azor.

Azor. *lib.* 11 *cit. ca.* 9. *q.* 9. & alij. Idem erit de iuramento quod duo faciunt ad inuicem de non furando, de non fornicando, & similibus. Limitantur suprà posita exempla, maximè de ingressu Religionis, quando id iurans iurauit principaliter intuitu Dei, & Religionis; si enim non iurauit hoc intuitu, sed quia id cogitauit gratum fore amico, & solùm gratia illius id iurauit, poterit tunc amicus relaxare illud iuramentum, quia tunc principaliter iuratum est propter amicum. Et sic de aliis.

49 Quid si iuramentum sit præstitum in honorem Dei, & tamen res promissa tota cedit in vtilitatem partis seu hominis: vt si iurat fœminæ illam ducturum in matrimonium propter Deum, & quia est pauper: an possit fœmina illa relaxare, ac remittere hoc iuramentum? Duplex est opinio, alia affirmat, alia negat: id tractat Sanchez *lib.* 1. *de Matrim. disp.* 52. *à num.* 7. vbi dicit vtranque esse probabilem. Sed partem affirmatiuam indicat probabiliorem, quod scilicet fœmina possit remittere, vide *ibi*.

50 Prælatus Ecclesiasticus infrà Papam, non potest relaxare iuramentum factum homini, nisi quando interuenit turpitudo in actu, vel quando is cui fit iuramentum tenetur restituere rem iuramento acceptam. Hæc est communis sententia: ac regula generalis. Sotus 8. *de Iust. q.* 1. *art.* 9. *ad* 2. & alij. Quod adeò verum est vt iuramentum quod quis facit homini de illi dando certum quid, non possit iurans commutare in melius inuito illo cui promisit, quia vnum pro alio inuito creditore solui nequit. Imò neque Papa hoc solet commutare inuita parte, nisi ex magna causa. Imò si iuramētum homini præstitum non cederet in vtilitatem priuatam illius, sed boni communis, talis homo priuatus non posset illud remittere, sed is qui habet curam boni illius communis. Et hoc quod dixi de Prælatis Ecclesiasticis, non intelligas de Prælatis Religionum, de illis enim diximus suprà *n.* 36. illi enim possunt quæ *ibi* diximus. Sed dictum præsens intelligitur de Episcopis, & aliis infrà Papam.

51 Quando etiam ex parte iurantis interuenit iniuria

vel

vel afflictio, vt quando iurat soluere vsuras, vel dare latroni metu extorquente iuramentum, potest Episcopus hæc iuramẽta homini facta relaxare. Est etiam communis, quia per talia iuramenta non acquirit ius ille homo cui promittitur, quia ex parte illius interuenit turpitudo, & restituere tenetur. Et hoc de iuramento metu extorto, intellige id posse ab Episcopo relaxari, etiam si metus sit leuis pro foro conscientiæ. In foro autem externo est communior sententia, quòd non poterit relaxare, si fiat ex metu leui: de quo vide Sanchez 3. *lib. de Mat. disp.* 20. *à num.* 7. & proderit hæc relaxatio ne in posterum soluere teneatur. Si verò quis iuret latroni, vel vsurario se non repetiturum illas pecunias ab eis, adhuc potest ab Episcopo relaxari. Imò etiam si iurauerit non se petiturum relaxationem illius iuramenti, potest illa concedi ab Episcopo ipso iurante non petente; nam si petat iam contrauenit iuramento; at vtens relaxatione data ab Episcopo se non petente, non peccat, quia non iurauit se illa non vsurum. Si autem iurauit se non denunciaturum Ecclesiæ, non poterit item denuntiare nisi in duobus casibus: primò, si conducat ad bonum commune quando latro vel vsurarius, valde infestant Rempubl. Secundò, quando is qui iurauit iuridicè à Iudice interrogatur.

52 Potest etiam Episcopus relaxare iuramentum quando dolus notabilis reperitur in contractu. Tunc enim interuenit turpitudo ex parte recipientis, vel recepturi. Vt autem in his Episcopus relaxet iuramentum opus est vt res sit clara: Si enim dubium sit, v. g. an interuenerit metus, dolus, vel an sit contractus vsurarius, non poterit relaxare. Vide Sanchez *lib.* 3. *Decalog. capit.* 21. *num.* 27. vt verò Episcopus in his casibus prædictis possit relaxare iuramentum circa illos contractus, non est necessarium citare partem, id est, hominem cui præstitum est iuramentum: sufficit vt summariè constet de veritate, & probatur, quia contradictio partis non potest impedire illam relaxationem cùm sit in iure permissa. Hanc autem relaxationem, vt dixi, potest facere Episcopus solus. Et potest etiam Iudex Ecclesiasticus illius loci in quo fit contractus,

cap.

cap. final. de foro competenti, & Canonistæ *ibidem*. Potest etiam Vicarius Generalis Episcopi: Debet etiam hanc relaxationem concedere Episcopus, vel iudex ipsius iurantis quando pars non est citanda: & hoc maximè locum habet quando relaxatio petitur in foro conscientiæ, hanc enim solùm potest dare Episcopus ipsius iurantis, non verò eius cui iuratur.

53 Pro Religiosis aduerto eos licèt habeant priuilegium concessum, vt possint pœnitentibus commutare vota, & iuramenta, vt dixi suprà *verb. confessor. erga sæculares, numer.* 26. *&* 27. talia vota non possunt commutare sæcularibus, neque talia iuramenta si sint facta homini in illius vtilitatem. Vnde ibi dixi posse illos illa iuraméta commutare absque præiudicio tertij: quod intelligitur de iuramento homini præstito: intelligitur ergo illud de iuramento Deo præstito: vide quæ diximus suprà *hoc ver. num.* 39.

LABORARE.

Vide suprà verbo *Abbas*, *num.* 10.

EVgenius IV. concessit quòd sæculares absque peccato possint laborare in nostris Conuentibus, in die Sanctæ Crucis Septembris: in die Sancti Michaelis: in die Sanctorum Innocentium; & in die Sancti Syluestri. Excipit tamen dummodo prædicta festa non veniant in Dominica; quia si venerint in illa non poterunt laborare. Habetur in Monument. Ordin. *primæ impressionis. foliò* 61. Vnde videant Prælati se peccare mortaliter & facere peccare mortaliter alios, si contra prædictam explicationem, in aliis festis, vel Dominicis inuitent, vel patiantur quod in suis Conuentibus sæculares laborent, etiam gratis. Sed vt licitè fiat, & magna necessitas vrgeat, debet obtineri licentia Ordinarij, vel potentis illam dare, Vicarij scilicet sui.

ADDI

ADDITIO.

VIde suprà *verb. Festi dies numero* 2. vbi diximus quomodo possit frangi festum per opera seruilia parua, sed sæpius repetita in eodem die. Et alia ibi pro eodem intento. Nunc adde, quòd si aliquis imperaret multis hominibus vt in die festo singuli simul operarentur seruiliter, ita vt vnusquisque parum operaretur, vt per vnum quadrantem, opus autem resultans esset notabile: neque iubens, neque iussi peccarent mortaliter, quia iubens nulli in particulari fuit causa vt peccaret mortaliter, neque aliquis eorum operans pusillum peccauit mortaliter. vide suprà *ver. ieiunium, in fine*, simile exemplum de inducente multos in die ieiunij, vt comedant pusillum.

LAICI FRATRES.

Vide suprà, *Hora Canonica, num.* 4. *de laico ordinato, absque licentia Superiorum.*

1 POssunt tangere calices, & lauare corporalia, cùm expedierit, Compend. Minorum, *ver. Laici Fratres.* §. 1. Et hoc idem possunt laici fratres socij Generalium, vel Prouincialium cùm inseruiunt Missæ prædictis Prælatis, plicando corporalia, & calicem tangendo solùm quando sic inseruiunt hi socij. Eod. Comp. *ibid.* §. 3.

2 Laici fratres etiam olim homicidæ, & bigami, possunt ministrare Sacerdotibus celebrantibus, etiam vestiti superpelliceo lineo. Compend. D. Hieronym. Hisp. *verb. Laici fratres*, §. 2.

LEGATVM.

Vide suprà verb. *Hæreditas, per totum.*

1 SIxtus IV. concessit Minoribus, id est, Prælatis illorum, vt possint commutare legata facta locis eiusdem Ordinis relicta ad vnum vsum, in alium vsum: dummodo hoc fiat sine scandalo illorum ad quos pertinet solutio talis legati. Compend. Minorum, *verbo Legatum*. Et nota, quòd non dicit, vt petatur licentia ab illo qui debet soluere: sed solùm vt non scandalizetur. Vnde, si certò constet quod non sciet, & proinde non scandalizabitur, potest fieri.

2 Legatum Minoritis non in perpetuum, sed ad certos annos, octo, scilicet, vel nouem, est validum, & potest ab illis acceptari. Capucinus suprà Compend. *in verbo Legatum* & citat Cordub. Ancharran. & alios.

3 Ecclesiæ Minorum potest relinqui legatum annuum perpetuum, pro vino, cera, oleo, & similibus, vt suprà dictum est, *verb. Hæreditas*, ex Nauar. *num.* 5.

4 Non valet legatum relictum Monacho sub conditione, ne scilicet Prælatus possit se in illud ingerere, impedire, vel in alios vsus mutare: semper enim bona subditi sunt subiecta Prælato. Rodriguez *tom.* 2. *q.* 125. *art.* 2. *&* 3. De licentia tamen Prælati potest subditus acceptare, & dispendere legata, dummodo non fiat contra Regulam, vel constitutiones Ordinis.

5 Relictum legatum subdito potest Prælatus conuertere in vsus communes Monasterij, quod enim acquirit Monachus, acquirit Monasterium.

6 Relictum legatum ab aliquo, vt construatur Monasterium in loco certo, non perditur, si in illo tali loco non potest construi Monasterium: sed poterit cum tali legato alibi ædificari. Rodrig. *cit. quæst. art.* 10.

7 Licitum est legatum relictum Minoritis, etiamsi sit annuũ, pro necessitatibus infirmorũ. Rod. *t.* 2. *q.* 126. *a.* 4.

8 Gro

8 Gregor. XIII. concessit Minoritis, vt Syndicus illorum possit coram Iudice petere legatum, pro Missis, & diuinis Officiis relictum in illorum Monasteriis. Et quod Iudex ad Syndicorum instantiam, possit cogere executores testatorum, vt debita stipendia Fratribus soluant, refert Rodriguez *citat. quaest. 126. artic. 4. §. ad primum enim.* Nam hoc non est petere in iudicio via actionis, sed implorare officium Iudicis.

9 Minorita potest suadere amicum, vel consanguineum, vt sibi aliquid in testamento relinquat pro libris emendis, si studet, & illis indiget. Et idem pro necessitatibus infirmorum. Rodriguez *Addition. ad Summ. tom 3. fol. 269.*

10 Legatum relictum filiæ à patre si nubat viro nobili, & illa intret Monasterium, & fiat Monialis, debetur Monasterio: conditio enim illa, *si nubat*, reiicitur in fauorem Religionis, quemadmodum etiam in fauorem nuptiarum, reijcitur alia conditio; videlicet, *si non nubat*: & multo magis fauendum est Religioni, quàm matrimonio. Rodriguez *tom. 2. quaest. 127. art. 1.* Vide etiam Nauar. *l. 3. Consil. tit. de testamentis, consil. 9.*

11 Paulus III. Compend. Societ. IESV concessit illi, quod si aliquando Sedes Apostolica de legatis piis à fidelibus relictis aliquid applicauerit ad aliquam causam piam, vel non piam: non intelligantur ibi comprehensa legata illis relicta à fidelibus, vel in illorum fauorem disposita nisi id in litteris Papæ de illis exprimatur per clausulam particularem, & non generalem. Illius Compend *verb. Exemptio §. 4.*

ADDITIO.

Vide infrà verb. *Redditus Annuales.*

DIxi suprà *hoc eodem verb. num 1.* Sixtum IV. concessisse Prælatis Minoritarum, vt legata sibi relicta a defunctis pro vno vsu, possent conuertere in

alium vſum, dummodò non ſit ſcandalum illorum ad quos pertinet. Nunc addo Leonem X. ampliando iſtam conceſſionem eiſdem Minoribus conceſſiſſe, vt idem poſſent facere de rebus donatis à viuentibus: vt ſcilicet datas pro vno vſu poſſint commutare in alium vſum, ceſſante pariter ſcandalo. Habetur conceſſio in Bullario Rodriguez *fol.* 733. *col.* 2. *in fine.*

2 Clemens VII. conceſſit Miniſtris Prouincialibus Ordinis Minorum, & Guardianis in ſuo Conuentu cum conſilio diſcretorum, vt quando ſibi relicta fuerint legata quorum non ſunt capaces per ſuam Regulam, poſſint per ſuos procuratores, vel Syndicos componere, vel paciſci cum executoribus teſtamentorum, vel hæredibus circa prædicta legata, & inſtitutiones, ſicut illis viſum fuerit æquum, & iuſtum, vt ſoluant ſemel tantùm in pecunia, vel aliis rebus vna tantùm vice ipſis Fratribus pro illorum neceſſitatibus ſubleuandis, vel locis conſtruendis, & quod facta illa vnica ſolutione, hæredes authoritate Apoſtolica in perpetuum liberentur ad aliquid vltra ſoluendum. verb. grat. Reliquit aliquis redditus annuales tritici vel vini, non per modum eleemoſynæ præſentis, ſed ſub titulo perpetuæ hæreditatis ſoluendos Fratribus Minoribus ſingulis annis: quorum redditunm Minoritæ ſunt incapaces: conceſſit Clem. VIII. vt poſſint prædicti Fratres paciſci cum hæredibus modo prædicto. Habetur conceſſio in Bullario Rodr. *f.* 761. Quam conceſſionẽ citat Rodr. *tom.* 2. *qq. Reg. qu.* 116. innuens poſſe hodie Minoritas frui prædicta conceſſione dummodo ſeruent illius formam, videlicet, vt Prælati per ſe tali pacto faciendo non ſe intromittant, nec per ſe exequantur, ſed ſolus ſyndicus, qui eſt procurator Papæ, id efficiat. Et quidem Papa qui eſt ſuprà regulam noſtram id potuit efficere.

Ego verò multum dubito, imò credo non poſſe Minoritas hodie vti illa conceſſione: Nam inprimis illa conceſſio repugnat puritati noſtræ regulæ, & paupertati, iuxta declarationes Pontificias Nicolai III. & Clemẽtis V. inſertas in corpore iuris, qui dicunt Minoritas eſſe incapaces illius hæreditatis. At per Syndicos illam hære-
dita

ditatem vendere est illam acceptare, & illius dominium recipere, quod repugnat regulæ, puritati, & prædictis declarationibus Pontificiis. Si verò illis repugnat, vt videtur pugnare: non possunt Fratres Minores hodie vti illa concessione Clementis VII. Nam in Capitulo Generali Tolletano anno 1606. totum Capitulum renunciauit omnibus concessionibus Pontificiis, quæ repugnarent puritati nostræ regulæ, & seruarentur ad vnguem declarationes regulæ editæ per dictos Pontifices Clementem V. & Nicolaum III. vbi docent prædictos Fratres esse incapaces prædictorum reddituum annualium: neque adhibent, nec concedunt, vt circa hæreditatem, vel legata, quorum sunt incapaces, possint pacisci modo concesso à Clemente VII. habet autem Capitulum Generale cum Generali, imò, & Prouinciale cum Prouinciali, authoritatem declarandi quomodo sit vtendum, vel non vtendum priuilegiis Pontificiis, vt dixi suprà *verb. Generalis num 5. & 6.*

De modo autem quo prædicti Minoritæ possint acceptare legata perpetua relicta à defunctis pro Missis quotidianis, vel aliis piis officiis decernitur in illorum statutis generalibus Tolletanis siue Barcinonensibus reformatis titulo de Redditibus annualibus. Et ibi decretum fuit desumptum ex D. Bonauentura, vt testatur idem statutum; circa quod aduerto quòd quamuis decernatur, Minoritas nullum habere ius ad illa legata relicta promissis, nihilominus, posse syndicos Conuentuum illa repetere coram iudice seculari, vel Ecclesiastico: tum per concessionem Gregor. XIII. nobis factam, quam citauit suprà *hoc verbo numero octauo.* Tum etiam per concessionem Martini IV. positam in Bullario, Rodriguez *folio 93.* vbi concedit Syndicis quòd possint procurare per modos licitos relicta Fratribus in testamento. Modus verò licitus satis clarus est, vt procuretur coram iudice executore testamenti.

3 Suprà *verb. Testamentum toto numero octauo*, dixi non posse Minoritam procurare, imò, nec acceptare legatum annuum sibi soli relictum à parentibus,

vel amicis pro suis necessitatibus subleuandis. Nunc autem quia proprius hîc locus est vbi agitur de legato relicto, idem repeto, & confirmo: tum ob rationes sufficientes, quas ibi adduxi: tum denuo, quia annuus redditus computatur inter res stabiles, apud Iuristas, vt praxis obseruat. Etenim clericus habens solum annuum redditum pecuniarium, censetur habere patrimonium ad Ordines. Ergo Minorita habens annuum redditum particularem, censebitur habere bonum stabile, quòd est contra suam professionem. Et ob hanc causam quòd annuus redditus censeatur bonum stabile, & quod à Papa interdicatur Minoritis absolutè sine distinctione, tenet Azor. 1. *tomo libro* 12. *capitul.* 23. *quæstion.* 15. Nec posse Minoritas in communi habere redditus annuales olei, vini, & ceræ pro sacristiis. Cuius oppositum nos diximus posse fieri suprà *verb. hæreditas, numero* 5. ex Nauarr. *libro* 3. *cons. titul. de testament. consil.* 13. Quod alij viderint, & licèt hoc pro Ecclesiis Minoritarum acceptetur, & sit in vsu, poterit fulciri, vtcumque per aliquas concessiones Pontificum, maximè illam Gregor. XIII. & Martini IV. At nunquam Pontifices id permiserunt, neque Doctores dixerunt de legato annuo relicto Minoritæ in particulari pro sua sustentatione. Imò vt hoc magis roboretur, quòd scilicet possint Conuentus, & sacristiæ Minorum repetere illa legata annua olei, vini, &c. vltra Nauar. *citato loco*, tenet, ac idem defendit Rodriguez *tomo* 2. *quæst. Regul. quæst.* 126. *art.* 5. Vbi rationes affert, ac dicit idem expresse tenere Syluestrum *verb. legatum* 1. *numero* 4. Vbi vides tres Doctores Nauarr. Syluestr. & Rodriguez tenere contra Azor. circa legata olei, vini, &c. relicta Ecclesiis Minoritarum. Qui tamen tres Doctores cùm id concedant pro Ecclesiis Minorum, non admittunt pro communitate ipsorum Fratrum. Ergo à fortiori multo minus admittent legatum annuum relictum particulari Minoritæ. Et in particulari quod Minorita non possit habere hoc legatum annuum, etiam in modica quantitate, tenet Rodriguez

driguez *citata quæst.* 126 *art.* 2. vide omnino infrà *verbo testamentum, num.* 1.

LEX, SIVE LEGES.

Vide ſuprà verbo *Correctio Fratrum, num.* 51. & infrà *ver. Statutum per totum.*

1 LEges Epiſcoporum non ligant Religioſos, niſi quoad feſtorum obſeruationes, interdicta, cæteráſque cenſuras obſeruandas pro quibus ferendis licentiam habent à iure. Trid. *ſeſſ.* 25. *c.* 12. *de Regul.* vide ſuprà ver. *Feſti dies.* vbi dicitur de lege ieiunij ab Epiſcopo impoſiti.

2 Lex ciuilis de armis prohibitis non portandis, de nocumento non dando per animalia nociua, de locuſtis vitandis quando populantur, etiam agros Regularium, obligat etiam in conſcientia Regulares quatenus ciues ſunt, & in bono communi participant: non tamen debent conueniri coram Iudice ſæculari: & ita quaſi illos obligat illa lex quoad vim directiuam: non verò quoad coactiuam Rodr. *tom.* 1. *quæſt.* 66. *art.* 2.

3 Violans legem Regularem, vel aliam quacumque humanam malè illam intelligens, & bona fide faciens, non peccat mortaliter. Nauar. *lib.* 5. *Conſil. tit. de Simonia conſil* 46. *n.* 3. id eſt, ſi putat ſe habere cauſam iuſtam.

4 Quando legiſlator ait in lege; *volumus obligare ex nunc*: citata lex obligat ſtatim à publicationis die, etiam ignorantes, quoad nullitatem actus contrarij, id eſt, ſi fiat oppoſitum ſtatim in illo die publicationis, eſt nullum vbique. Non tamen ligat ignorantes quoad conſcientiam: eſt etiam certa, & patet, quia princeps id poteſt facere quoad nullitatem externam actus. Et hoc verbo vſus eſt Sixtus V. in prima conſtitutione contra illegitimos annullando profeſſionem. Vide tamen infrà ver. *Priuilegium n.* 70.

5 Lex ſuperioris ex cauſa ab ipſo ſuperiore non præ-

uisa hîc,& nunc potest licitè obuiari ab inferiori agendo contra ipsam. Tenet Rodr.cum Bartolo,& aliis *tom. 1.quæst.69 art.4.* Et innuit hoc posse fieri siue illa noua causa iam extiterit, quando facta est lex, & Superior non aduertit fortè morem patriæ & Prouinciæ:Siue illa causa noua postea superuenerit ex casu raro, & contingente insolito. In hoc enim secundo, & fortè etiam in primo concurrit epichea,quæ tunc valet quando necessitas facti præsentis vrget:& Prælatus solus dispensaturus, abest:tunc enim præsumitur concessurus,si adesset. Si autem factum potest dilatari absque periculo, & incommodo,& Prælatus possit adiri;ita fiat. Secùs si neutrum habet locum.

Circa proximè dicta notat Rodr. *citato loco*, quòd si Generalis committat alicui particulari Fratri, aliquod negotium peragendum in aliqua Prouincia:poterit nihilominus Commissarius Generalis ex noua causa non considerata per Generalem, impedire ne fiat tale negotium : & sic in similibus.Vnde ego primò colligo,quòd idem poterit Prouincialis ob eandem causam. Secundò infero,quòd etiam Prouincialis poterit agere contra statutum Generale Ordinis , quando detur talis causa superueniens, vel considerata à statuto Generali pro ista Prouincia : maximè quando vrget necessitas, nec potest adiri Generalis:vtrobique enim concurrit eadem ratio. Et mandatum Generalis particulare, non minus obligat, imò magis timetur quàm statutum Generale,& proinde si potest in primo,potest in secundo.

6 Leges Pontificiæ, & Religionum ponentes priuationem ab officiis, & prælationibus actualibus ipso facto , seu absque vlla declaratione , non obligant transgressores , vt facto delicto deponant officia per se ipsos; sed possunt procedere. Semper enim debet spectari declaratio Iudicis,non de pœna : sed de crimine, pro quo pœna est imposita. Rodr.cum communi, *tom.1.quæst.7. articul.16.* & Vega *2.part. verb.Leges casu 7.* & Henriquez *tom.2.lib.13 cap.56.*dicens,quòd prædictæ leges sic loquentes intelliguntur de foro externo, non verò de interno.

7 Leges

7 Leges verò constituentes excommunicationem, priuationem vocis actiuæ, vel passiuæ, inhabilitatem, &c. priuationes statim sortiuntur effectum, & obligant transgressores etiam in foro interno, vt abstineant se à diuinis, à suffragiis, & acceptandis officiis & similibus; est etiam communis, & Rodrig. *cit. loco.* Et patet, quia tunc Ecclesia non priuat delinquentem bonis suis, vt oporteat illum esse executorem suæ pœnæ: sed priuat illum bonis communibus non habitis. Excipe tamen si taliter excommunicatus, vel priuatus incurrat grauissimam infamiam abstinendo à prædictis: quia tunc ius naturale famæ præualebit positiuo de abstinendo, ad arbitrium prudendtis, & timorati viri, iuxta infrà dicenda verb. *Officia Ordinis.*

8 Quando superior aliquid mandat, etiam sub pœna excommunicationis latæ sententiæ vt aliquid fiat ab inferiore, si inferior videat, id non congruere ob causam claram, & vrgentem potest ab opere desistere, & superiorem admonere, neque interim mandatum exequi. Patet ex *c. si quando. de rescriptis*, vbi conceditur quòd mandata Apostolica possint suspendi ob iustas, & vrgentes causas allegandas. Miranda latè *tom. 2. q. 26. art. 4. concl. 1.*

9 Lex fundata in præsumptione, si talis mala præsumptio cesset, id est, desit fundamentum in quo fundatur præsumptio, non obligat in foro interno, sed externo. Rodr. *tom. 3. q. 54. art. 6.* cum multis citatis. Intellige quando fundatur in præsumptione diffinitiua: si verò fundetur in præsumptione suppositiua, obligat in vtroque foro, v. g. præsupponit Prælatus ingressum alicuius domus sæcularis, esse periculosum, & scandalosum. Item ingressum cubiculorum intra Conuentum, esse dubium, & periculosum, in tali casu si Prælatus legem ferat de non intranda tali domo, vel cubiculis, obligat talis etiam ne intretur bono animo, & absque periculo, quia saltem res est dubia, & præterea peccabitur ratione scandali, neque sufficit cessare rationem mali, quo ad intrantem. Miranda *tom. 2. quæst. 25. art. 17. conclus. 3.*

10 Leges, seu statuta alicuius Religionis si contineant aliquid contra ius commune, vt quod non recipiantur ad Ordinem, solùm nati ex Christianis nouis non damnatis, &c. si confirmentur à Papa in communi, non confirmantur quoad illud contrarium iuri communi, nisi specialiter exprimat Papa. Nau. *lib. 3. Cons. tit. de Reg. cons. 5. n. 10.*

11 Lex Canonica, & à fortiori Regularis per contrarium vsum abrogatur iuxta aliquos Doctores per quadraginta annos, iuxta alios per decem, & iuxta alios etiam infrà decem annos ad prudentis arbitrium, neque opus est vt sciat Papa, vel legislator de contrario vsu, quia præsumitur quòd ille non vult suam legem obligare contra consuetudinem, Suarez *tom. de legibus, lib. 4. capit. 16. n. 9.* & iuxta Rodriguez *tom. 1. quæst. 6. art. 10.* sufficit quòd subditi etiam in principio, videant legem non seruari à superioribus, vt subditi etiam in conscientia non teneantur, transacto sufficienti tempore ad arbitrium boni viri. Nam Papa, & Generalis ponunt executores suarum legum, inferiores Episcopos, & Prælatos, ergo si isti vident, & tacent per tempus sufficiens, signum est quòd Papa, vel superior non vult subditos obligare. Applicat ibi exempla consolatoria in praxi. Vide *cit. art. 10. & 12.* Ait præterea *art. 10.* quòd quando maior pars Communitatis non seruat legem, signum est legem esse abrogatam; & tunc licèt pauci seruent, non obligare communiter, vide etiam Sayrum *lib. 1. de censuris, cap 7. num. 5.* Circa legem pœnalem priuatam, quæ est inhabilitas, nota omnino quòd licèt non requirat aliquid ad sui executionem, nihilominus vt incurratur ipso facto requirit sententiam declaratiuam Iudicis, teste Sanchez *libro 9. de Matrimon. disputat. 30. numero 1.* vbi citat Molin. Nauarr. Sot. Ledesm. & ideò non priuatur ipso facto, pro dando suffragio ante Iudicis sententiam.

AD

ADDITIO.

Vide infrà verbo *Obedientia*.

1 Iterum repeto quod iam suprà dixi verbo *Abbatissa vidua*: & hîc est proprius locus. Videlicet id quod dixi suprà confusè hoc ipso verbo *Lex, n.* 11 quòd lex Canonica, & Pontificia potest abrogari per cõtrarium vsum intra decem annos inscio Papa, vel legislatore: hoc est intelligendum de lege quando in principio suæ promulgationis non recipitur, sed illi cõtrauenitur: tunc enim per contrarium vsum poterit intra decem annos abrogari. At postquam lex pacificè recepta est, & inualuit, vt possit abrogari per contrarium vsum, requiruntur ad minus quadraginta anni. Ita docent Doctores quos citaui *num.* 11 *citato.*

2 Solet aliquando dubitari, maximè à Religiosis; an aliqua lex in particulari obliget ad mortale, vel ad veniale tantùm: pro cuius dubij resolutione dicendum est ex Sanchez 1. *Decalog. capit.* 1. *numero* 4. hanc esse regulam: Vt quando aliquid præcipitur tanquam valdè graue, idque præceptum continere grauia verba: tunc talis lex, vel præceptum obligat ad mortale. Secùs si materia non sit grauis neque verbis grauibus imperata. Vnde Molina *tom. 2. de Iust. d.* 344 *ad finem* ait, non obligare ad mortale quodcunque iubet Papa, vel prohibet, esto dicat se illa firmiter iubere ex diuini nominis affectu, aut interdicere: sed id colligendum esse ex grauitate, ac necessitate materiæ, & pœna in eadem lege statuta. Potest enim Papa condere statutum ad solùm veniale aliquando obligans: & id Ecclesiæ benignitas aliquando postulat.

3 Si superior velit in materia clarè parua, ac minima imponere obedientiam, vel præceptum obligans ad mortale, tale præceptum ad mortale non obligaret. Nam cùm parua illa materia sit incapax tantæ obligationis,

tionis, tunc Prælati voluntas est dissona materiæ; nec proinde regulatur ratione, sed voluntate propria. Ita Cord. *in Sum. q.* 188. *punct.* 1. Azor. *tom.* 1 *Inst. Moral. lib.* 5. *c.* 6. *q.* 5. & alij. At nimis considerandum est quod ait Valentia 1. 2. *disp.* 7. *q.* 5. *punct.* 6. decipi illos qui cogitant non posse aliquando v. g. peccari mortaliter frangendo silentium, vel faciendo aliquam rem quæ videtur in se parua: poterit enim talis res ex se parua, esse aliàs magna ratione alicuius notabilis circunstantiæ. Qua de causa Suarez *tom.* 5. *in* 3. *part. disp.* 4. *sect.* 6. *n.* 11. ait debere satis certò, & indubitanter leuem esse materiam, vt iudicemus non obligare ad mortale præceptum illud quod aliàs ex tenore verborum videtur sonare obligationem ad mortale. Nam in dubio an materia sit leuis, neque constat de præcepti iniustitia, non est spoliandus Prælatus sua possessione.

4 Dixi suprà hoc eodem ver. *n.* 9. legem fundatam in præsumptione non obligare si præsumptio à parte rei sit falsa, vel desit fundamentum præsumptionis. Vt quando subditus bono animo, & absque periculo peccati intrat domum à Prælato prohibitam propter peccatum præsumptum. Hoc ibi explicaui distinctione adhibita, mihi tunc occurrente, quam ibi vide: sed quia illa est subobscura, hanc denuo addo explicationem ex Vasquez 1. 2. *quæstion.* 97. *articul.* 4. *disputat.* 163. *capit. vltim. à numer.* 16. *& sequentibus.* Duplex est lex præsumptioni innitens: altera in qua legislator aliquid præsumit in quouis casu, & ratione illius aliquid constituit. Talis fuit lex in *cap. is qui fide, de sponsalibus.* Vbi Papa decernit quòd quicunque post sponsalia contracta cum aliqua fœmina, cum eadem haberet copulam, contraheret verum matrimonium: quia in hoc casu in singulis sic accedentibus ad fœminam post sponsalia præsumebat Papa eos accedere cum animo maritali, & cum animo consummandi matrimonium. Et talis lex in quouis casu in quo præsumptio est falsa, non obligat in conscientia. Talis poterit esse prohibitio Prælati de ingressu domus fœminæ inhonestæ, quia tunc in quouis casu, vel quouis ingrediente præ-

sumit

sumit peccatum. Quod si aliquis tunc ingrediatur bono animo, & deficiat præsumptio Prælati, lex tunc non obligabit in illo casu. Altera lex est in qua non præsumit Prælatus fraudem vel peccatum in quouis casu: sed quia prudenter existimat in re aliqua non rarò præberi occasionem peccandi, vel inde incommoda oriri legem generalem constituit, qua hæc incommoda euitet, & hæc præsumptio est fundamentum cuiuscumque legis. Ego pono exemplum etiam in religiosis,& in materia castitatis.Præcipit Prælatus per obedientiam vt nullus frater domo exiens separaretur à suo socio: In hoc casu non præsumit Prælatus pro quouis casu, vel pro quouis Religioso à socio separato, quod peccabit mortaliter contra castitatem: sed quia inde aliquando, vel non rarò nascitur talis occasio, propterea eam legem statuit ad euitanda illa pericula. Quando lex,vel legislator fundatur in huiusmodi præsumptione, non casus moraliter certò præsumpti in omnibus: sed in præsumptione casus mali aliquando factibilis, tunc etiam si in aliquo casu deficiat præsumptio Prælati, & fiat absque periculo peccati, peccabitur contra illam legem, neque excusabit defectus mali præsumpti. Vnde intelligo quòd Religiosus qui à socio separabitur extra Conuentum stante illa lege, peccabit contra obedientiam: quia, vt dixi, illa præsumptio istius legis obligat, & est fundamentum in omni lege. Neque desinit tunc lex obligare, etiamsi præsumptio deficiat in vno, vel in altero singulari, quia lex in communi non desinit.

5 Quando lex imponit pœnam ipso facto pro aliquo crimine, illa verba habent hunc effectum, seu differentiam, à sententia qua Iudex particularis imponit aliquã pœnam in sua sententia. Nam si Iudex imponat alicui, v. g. confiscationem bonorum pro aliquo crimine, cui à iure, vel à lege illa pœna non erat imposita necesse est vt Iudex non solùm declaret reum commisisse illud delictum: sed etiam debet declarare pœnam confiscationis,& præterea reum ad illam damnare. At quando pœna est imposita à lege ipso facto, non est necesse vt Iudex declaret pœnam sic statutam à lege, neque ad illam

illam condemnet, sed sufficiet, declarare per sententiam illum tale crimen commisisse, v.g. Imponitur hæretico à iure ipso facto pœna confiscationis bonorum: ac proinde vbi primùm Inquisitores aliquem declarant hæreticum, non est necesse quòd declarent pœnam confiscationis bonorum, iam enim posita est ipso facto, & incursa à iure vbi primùm declaratur crimen. Quòd si lex imponat pœnam confiscationis, vel aliam similem, & non dicat *ipso facto*, vel *ipso iure*, vel *eo ipso*: tunc Iudex in proferenda sententia vltra declarationem criminis, debet reum damnare ad pœnam legis, & talem pœnam declarare, aliàs non illam incurret, quia lex non imposuit illam ipso facto, sed remisit illam à Iudice imponendam. Habentur hæc ex *cap. cùm secundùm leges. de hæretic. in 6.* & est communis Doctorum Syluest. *ver. Assasinus q. vltima.* Angelus *in Sum. ver. pœna num.* 3. & alij.

6 Hinc colliges quid facere debeant Religiosi quando in suis constitutionibus habent statutum quo aliquis, pro aliquo crimine, ipso facto, priuatur officio. Nam si lex dicat *ipso facto*, tunc Prælatus probato, ac declarato delicto, non habet necesse in sententia exprimere pœnam priuationis: iam enim hæc imposita, & incursa est ipso facto, declarato delicto. Si verò illa pœna priuationis ponatur per statutum, & non dicat, *ipso facto*, tunc vltra declarationem criminis in sententia debet exprimere pœnam priuationis, & ad illam condemnare. Idémque dicendum quando pœna priuationis officij non est imposita à lege, sed delictum est dignum priuatione; debet enim tunc Prælatus declarare delictum, ac pœnam, & ad illam damnare seruando aliàs suas constitutiones Ordinis. Hinc ego colligo expositionem statuti generalis Ordinis Minorum Barcinonensis Tolleti reformati, *tit. de pœnis Patribus grauibus impositis.* vbi decernitur, quòd Prouincialis non possit absque Diffinitoribus priuare officio aliquem Guardianum, nisi esset in casu quo talis Guardianus, per statuta Religionis esset priuatus officio. Quæ vltima verba *Nisi per statuta esset priuatus officio.* intelligo si statuta pouant

ponant pœnam priuationis ipso facto: tunc enim non est necesse quòd Prouincialis arbitretur pœnam, quia ipso facto imponitur, vt incurratur declarato crimine: sed sufficiet, vt Prouincialis probet, & declaret delictum, vt reum per se absque diffinitoribus priuet officio. Quod si prædictum statutum non ponat pœnam priuationis ipso facto, sed solùm dicat, *priuetur officio*, vel *priuatus existat*, vel *sub pœna priuationis*: non poterit Prouincialis per se absque diffinitoribus illum priuare: quia tunc lex vel statutum remittit illam pœnam adhuc arbitrandam, & imponendam à Prælato cum maturo iudicio, quod non fit aliter quàm consilio diffinitorum.

7 Solet sæpius lex prohibere aliquem actum ne fiat, idque aliquando verbis ambiguis, vt dicendo, nullo modo fiat: vel non possit vllus tale quid facere, ex quibus resultat dubium, an actus factus in oppositum maneat validus. Vt si dicat statutum, non fiant, vel non possint fieri Confessores sæcularium extra Diffinitorium Capituli prouincialis, vel, non possit nouitius facere professionem, nisi annus nouitiatus fuerit continuus, ita vt nec causa morbi exeat curationis gratia à Conuentu cum licentia Superioris. Erit, inquam, dubium, si hoc non obstante, Prouincialis præsentet Confessorem Episcopo absque Diffinitorio, teneat factum. Item an sit valida professio nouitij, qui partem nouitiatus transegit in domo parentum cum habitu, & licentia Superioris causa morbi. Hæc & similia dubia ex sequentibus decidentur.

8 Prima conclusio. Si lex prohibens actum dicat: *aliàs factum sit nullum*; vel *sit irritum*, vel *habeatur pro infecto*: actus gestus contra legem est irritus. Hæc est communis, & patet, quia supponitur legislatorem habere potestatem ad irritandum actum. Dixi: *si legislator possit irritare*, quia si actus ille sit permissus in lege Superioris, vel irritatio illa sit Prælati inferioris irritantis factum quod lege Superioris permittitur, irritatio erit nulla, v. g. Si Religio aliqua faciat statutum, vt non valeat professio alicuius facta cum tali defectu, quam tamen professionem sic factam lex Ecclesiæ non annullat,

lat, irritatio talis professionis facta ab inferiori Capitulo, vel generali, non valet contra decretum Superioris Ecclesiæ, vt suprà diximus verb. *Eiicere.* Similiter statutum Minorum Tolletanum proximè citatum quòd non fiat professio à nouitio, qui causa morbi cum habitu, & licentia curatus fuit in domo parentum, si diceret quòd aliàs professio non valeret; nihilominus foret valida, quia talis professio in iure Canonico permittitur, & ideo illam non potest annullare statutum potestatis inferioris, videlicet Religionis. Sed prædictum statutum Tolletanum prohibet, sed non annullat, & proinde facta contra illud statutum valebit.

9 Secunda conclusio. Si lex prohibeat actum simpliciter, nullum verbum adhibens ex quo sonat annullatio, vel irritatio actus, talis actus est validus quidquid sit de peccato. Hæc est communis Theologorum, & Iuristarum. Et sumitur ex Glossa vltima, in *cap. penult. de despons. impuber.* Et probatur ex praxi, quando enim Summ. Pontifices, maximè in motibus propriis, volunt irritare actum prohibitum, statim id verbis irritantibus declarant: vt inter alios fecit Sixtus V. in suis Motibus propriis circa professionem criminosorum, & illegitimorum. Quando non adhibent verba irritantia actum, signum est quod esset valde onerosum semper annullare omnes actus factos contra legem: & daretur occasio magnæ confusionis, si crederemus annullari quemuis actum factum contra legem, quando in illa non continentur verba clarè annullatiua actus.

10 Tertia conclusio. Si lex dicat non possit aliquis oppositum facere: vel non liceat aliter fieri: vel nullo modo alteri permittatur, vel quid simile: magna est controuersia, an actus in contrarium gestus sit validus? Sanchez *lib. 6. de Matr. disp. 38. n. 2.* citans multos text. & multos Iuristas, probat talem actum esse irritum: quia, vt ait, verbum, *Non potest,* actum oppositum reddit nullum: priuátque potentia, vt dicit Gloss. *Regul. 1. verbo Non potest. de Reg. Iuris in 6.* At melior videtur opinio Suarez *tom. 5. de Legibus cap. 31. à num. 13.* vbi ait: Non semper hoc verbum, *Non possit*; vel *Non potest,* annulla

annullare actum factum in oppositum. Sed vt plurimum tale verbum legis solùm velle vt oppositum non possit fieri, licitè videlicet: vt satis explicat, & probat Suarez *cit.n.*13.nam iuxta Glossam ibi citatam, verbo *Non potest*: id possumus, quod iure possumus. Sed hoc fusius persequi, nec locus patitur, neque Theologum decet, sed Iuristam.

11 Quarta conclusio. Quando lex prohibens actum præscribit formam substantialem actus faciendi, quæ, scilicet continet naturalem æquitatem circa actum, tunc omissio eius formæ reddit inualidum actum. Suarez *cit.cap.*31. *num.*3. vbi in *fine istius* §. magis rem explicat, dicens tunc formam præscriptam actui continere æquitatem naturalem circa actum, quando est de re per se admodum necessaria ad actum, seu æquitatem actus. Nam si verba legis solùm ponuntur ad ornatum, vel ad meliùs esse talis actus; neque aliàs verbis claris irritent, tunc talis forma pertinens ad ornatum est accidentalis, & omissio illius non irritat actum factum in contrarium.

12 Quinta conclusio. Quando lex præscribit formam actus faciendi, & simul dat denuo potestatem faciendi actum sub tali forma, quæ potestas antea non dabatur, tunc talis forma est de substantia actus, & proinde eius omissio, reddit actum nullum. Quando verò supponebatur iam potestas ad faciendum actum, & sola additur noua solemnitas, tunc forma nouo modo præscripta est accidentalis, & eius omissio non annullat. Exempla ponit Suarez *cit.cap.*31.*num.*9.vide ibi. Et supradictis egò aliquando respondi fuisse validam pro Minoritis præsentationem Confessoris factam à Prouinciali coram Episcopo, extra Diffinitorium Capituli; idque præcipuè. Primò quia ibi statutum licèt prohibeat actum, & vtatur ver. *Non possint*, tamen non annullat, neque irritat actum. Secundò, quia illa forma faciendi Confessores, ibi præscripta, non est essentialis, sed accidentalis: forma enim substantialis præsentandi Confessores Mendicantes decreta est à Papa Clem. *dudum.de sepulturis*. Vbi Papa pro præsentatione, seu electione Con-

fessorum solùm requirit quod præsententur à Prouinciali. Tertiò, quia iuxta dicta *n.* 12. ibi non datur Prouinciali noua potestas eligendi, vel præsentandi Confessores, iam enim illam habebat ex dicta Clementina *dudum*. Quartò, quia statutum generale Ordinis non potest annullare actum factum aliàs secundùm dispositionem iuris Canonici: at quod solus Prouincialis eligat, vel præsentet Episcopo Confessorem sæcularium, est dispositio iuris Canonici in Clementin. *citata*. Cum quo stat quòd prædictus Prouincialis poterit puniri ob violationem prædicti statuti. Id verò quod dixi de validitate talis præsentationis, tunc præcipuè verum erit quando Diffinitorium id committat Prouinciali, vt ille postea idoneos designet: licèt enim id prohibeat statutum, & Diffinitores possint puniri, at valebit illa commissio, & præsentatio ob multa dicta à Sanchez *lib.* 3. *de Matrimon. duisput at.* 26. *num.* 4. in casu omnino simili. Excipit tamen Suarez *citat. cap.* 31. *num.* 14. 15. quod aliquando hoc verbum, *Non possit fieri*, positum in lege significabit nullitatem actus oppositi: idque colligendum esse ex aliis circunstantiis legis, & nimia grauitate præcepti, & sic de aliis quæ ibi fusius tradit, quæ vide apud illum: nam suprà traditum est communius, & magis vsitatum, vt scilicet, verbum, *Non possit*, de ordinario non annullet actum.

13 Solet circa leges oriri dubium, an pœna imposita per legem in vno casu, possit extendi ad alium casum omnino similem, quem lex non punit simili pœna, ac punitur ille alius similis casus. Sit exemplum. Punit Ecclesia communicantem cum excommunicato publico denunciato illum excommunicans excommunicatione minori Econtra video hæreticum plublicum, & manifectum, sed non denunciatum: an illa pœna minoris excommunicationis posita communicanti cum excommunicato denunciato possit extendi vt liget etiam communicantem cum hæretico publico, quem publicè constat esse excommunicatum, sed non denunciatum. Est enim vtrobique eadem ratio: imò maior ratio videtur in communicando cum hæretico publico, ratione

ratione periculi, ac ratione scandali. Et sic de aliis exemplis legum imponentium pœnam corporalem. Respondetur, iuxta communionem, ac benigniorem sententiam, nunquam pœnam vnius legis & vnius casus esse extendendam ad casum alium, etiamsi in hoc secundo casu concurrat eadem ratio, vel maior ratio, seu maior malitia ipsius actus. Tenet ac probat fusè Castr. *libro* 1. *de lege pœn. cap.* 2. & Rodriguez *tom.* 1. *quæst.* 47. *art.* 1. vbi citat *cap quicumque. de sentent. excommunicat.* vbi dicitur quòd excommunicatio lata contra dantem licentiam malè faciendi, non extenditur ad eum qui fecit illud malum prætextu dictæ licentiæ. Et tamen faciens illud malum plus videtur peccasse, quàm is qui licentiam dedit. Idem habetur *cap. is qui. de sentent. excommunicationis in* 6.

14 Quandò in vna Religione sunt multa statuta antiqua, & noua, dubitari potest, vtrum antiqua, facta, scilicet, ducentis abhinc annis hodie obligent in conscientia, idque specialiter viget in Ordine Minorum in quo reperiuntur libri continentes multa statuta ferè ducentis abhinc annis ordinata, vt videre est in Enchiridio Minorum. Ad hoc breuiter dicendum: Quòd si statuta generalia noua non reuocent expressè antiqua statuta: vel si antiqua statuta non sint abrogata per contrarium vsum, prædicta antiqua statuta valent, & secundùm illa iudicandum est, quando casus occurrens in nouis statutis non est decisus. Hoc probo primò, quia lex de se perpetua est: cùm enim debeat esse rationi conformis, id quod rationi conforme est, de se durabile est, hæc poterit mutari, nisi fortè ob temporis circunstantias eadem ratio dictet esse mutandum, ac reuocandum. Secundò probatur exmplo iuris Canonici: in quo sunt multa decreta antiqua lata mille abhinc annis, & ampliùs: hæc tamen hodie obligant in conscientia, nisi sint reuocata per textus sequentes Summorum Pontificum, vel per contrarium vsum Ecclesiæ sint abrogata illa decreta antiqua. Eadem verò est ratio de statutis alicuius Ordinis erga subditos illius: ac de statutis Ecclesiæ, seu

legibus illius erga omnes fideles. Imò pro Minoritis probatur expressè, quia statuta illorum principalia Toleti reformata in fine; *titulo de Constitutionibus* decernunt, vt si casus occurrat, cuius decisio non contineatur in illis statutis, talis casus decidendus erit per quæcunq; alia statuta Ordinis Minorum, &c. Quibus verbis clarè determinat statuta antiqua Ordinis manere in suo firmo robore, nisi per subsequentia sint reuocata, vel per contrarium vsum abrogata. Imò ego dicerem, quòd si casus nouus non contineatur in illis statutis Tolletanis, decidatur verò in alio statuto antiquo Ordinis, qui non sit in vsu, per illud resoluendus est casus. Aliud enim est statutum esse abrogatum per contrarium vsum; aliud verò est statutum non esse in vsu.

15 Pro qua difficultate adhuc magis explicanda nota non esse recedendum à iure antiquo, nisi quatenus in nouo exprimitur. *l. præcipimus. in fine Codic. de appellat.* & Gloss. *in cap. cupientes, §. Quòd si, ver. petere de elect. in 6.* Correctio enim, & mutatio legis odiosa est, & non est admittenda nisi quando exprimitur, vel vitari non potest. Hinc fit vt si nouum statutum corrigat antiquum solùm in parte, & non in toto, prædictum statutum seruandum est quo ad aliam partem non correctam. Et adeò verum est correctionem iuris antiqui esse odiosam, quod si lex noua expressè non corrigat, sed innuat correctionem: licebit interpretari verba legis nouæ in sensu minus proprio, ne detur correctio legis antiquæ Ratio principalis sit; quia lex antiqua est in possessione, & in dubio non debet sua possessione spoliari Quod licebit accommodare multis statutis nouis Religionum, respectu antiquarum legum eiusdem Religionis. Hanc doctrinam fusiùs tradit ac probat Suarez *tom. de Legib. lib. 6. cap.* 1. *numero* 18 ex Butrio, Felino, Guttierres, & aliis. Et hæc sufficiant pro quotidianis dubiis Religiosorum. Cætera videant in materia de legibus.

LIBRO

LIBRORVM PROHIBITIO. *seu impressio.*

1 PIus V. concessit Generali Societatis IESV, vt de consilio suorum assistentium possit concedere suis subditis libros hæreticorum, & alios prohibitos ad purgandum. Et quod possint dicti Religiosi vti libris non hæreticis, licèt habeant annotationes, seu scholia hæreticorum authorum: aut authores ipsi mali sint, sed libri non sunt editi ad stabilienda dogmata hæretica: dummodo nomen authoris si sit hæreticus, vel in Indice prohibitus, & si quid inter legendum impium occurrerit deleatur. Sic in Compend. Societatis, verb. *Libri.* §. 1. *&* 2. Sed aduertit ibi Collector, quòd hanc licentiam solus Generalis dare potest: & non Prouincialis. Vide tamen infrà, paulò post, quid cauendum sit in vsu istius, & sequentium concessionum.

2 Gregor. XIII. concessit eisdem Religiosis, qui fuerint ad hoc deputati à superiore, vt possint emendare libros, quando authores pij sunt, sed habent praua scholia: aut quando authores & impressores sunt impij, non tamen libri. Aut quando authores sunt ethnici, sed habent malas notationes, ob quas prohibentur, donec emendentur: dummodo nomina malorum authorum, vel impressorum deleantur.

3 Aliam tertiam concessionem in simili materia factam eisdem Patribus ab eodem Gregor. XIII. refert Rodriguez *tom.* 2. *quæst* 82. *art.* 3. quam vide. Aduertit Rodriguez *ibidem*, & meritò, se credere illas concessiones esse reuocatas tum per Bullam Cœnæ, tum per particularia indulta, quibus munitum est Tribunal sancti Officij. Et ego sic consulo abstinendum. In dicto Compend. Societatis *citato verb.* §. 6. dicitur in fine, quòd præmissa omnia conceduntur, non obstante Bulla Cœnæ Domini, cæterísque contrariis quibuscumque.

4 Lusitanus v. g. habens licentiam legendi libros

specialiter prohibitos in sola Lusitania, seu Portugallia potest eosdem legere vbique existens, etiam in Castella, si illi in Castella non sunt specialiter prohibiti; quia si in Castella etiam fuerint specialiter prohibiti non poterit illos ibi legere absque licentia Tribunalis Castellæ pro sancto Officio. Et sic è contra de Castellano, existente in Portugallia: quia sunt territoria diuersa. Suarez *tom. de legibus lib.* 8. *cap.* 26. *nu* 8. vbi ait quod Inquisitor Castellæ non potest dare licentiam ad legendos libros prohibitos in Portugallia. Et quamuis Nauar. *lib.* 5. *Consil. titul. de priuileg. consil.* 15. & Rodriguez *tom.* 3. *Addition. ad Sum. cap.* 251. *conclus.* 4. teneant oppositum, ego ducor hoc exemplo. vt sequar Suarez: quia scilicet priuilegiatus, vt portet arma vetita in Portugallia, non est priuilegiatus, vt illa portet in Castella eadem ipsa. Et quia priuilegium vnius Episcopi, non potest derogare priuilegio alterius Episcopi.

5 Sixtus V. rigorosa Constitutione statuit, ne Fratres Minores libros extraherent à Bibliothecis suorum Conuentuum, cum aliis multis contentis circa dictos libros. Hæc tamen iam non obligat, sed fuit reuocata per Clementem VIII. ad instantiam Cardinalis tunc nostri protectoris. Hodie ligat solat constitutio Pij V. excommunicantis quoscumque qui à dictis Bibliothecis Minorum libros furto abstulerint. Nota verbum, (*furto abstrahere.*) Si enim abstrahat animo non furandi, sed reddendi, etiam si id faciat absque licentia Prælati localis, non incurrit. Excipe si Prouincialis, vel Prælatus etiam hoc prohibeat sub censura, ne scilicet extrahantur animo legendi, & reddendi.

6 Non possunt Religiosi imprimere libros absque licentia Episcopi, Inquisitorum, & sui Prælati, quicumque libri illi sint. Neque item possunt illos ante impressionem communicare. Tridentin *session.* 14. cum cæteris ibi requisitis: Hoc non prohibet communicari quinternum, vel sermonem: hæc enim non sunt libri. Qui verò aliter libros impresserint, vel diuulgauerint, vel absque nomine anthoris, incurrant

currunt excommunicationem. Vide Suarez *tom. de censur disputation.23.section.7. numero* 3. vbi dicit censuram Concilij debere restringi ad solos libros de rebus sacris, de quibus tantùm ibi loquitur. Et per librum intelligi integrum, & consummatum pro vt solet imprimi.

ADDITIO.

SVprà *hoc eodem verbo* dixi de forma seruanda à Religiosis in librorum impressione; déque priuilegiis eisdem concessis à Sede Apostolica legendi libros prohibitos, videlicet à Pio V. pro Patribus Societatis IESV. Quia tamen aliquando illi scrupulis agitantur cùm incidenter legerunt libros prohibitos, vel dubitarunt an sint prohibiti, dico sequentia.

1 Vide suprà ver. *Ignorantia num* 26. vbi dixi legentem libros hæreticorum, & nescientem illos esse prohibitos, non incurrere excommunicationem, quia Bulla Cœnæ quam ibi citaui expositam à Nauarr. solùm excommunicat legentes libros hæreticorum scienter. Et *ibidem*, dixi, illam & similes excommunicationes contra facientes scienter, non illas incurrere etiamsi contra fecerint cum ignorantia crassa: dummodo non sit ingens temeritas oppositum facere.

2 Libri qui prohibentur in Bulla Cœnæ Domini Pauli V. sunt primò qui sunt compositi ab hæreticis, & tractant de Religione. Libri verò tractantes de Religione, sunt qui pertinent ad Fidei expositionem: vel qui diuinam Scripturam, & partem eius exponunt: vel agunt de tota Theologia, vel de parte illius: vel qui disserunt de cultu Deo, vel Sanctis debito, vel de Clericis, vel de Monachis, hæc enim omnia pertinent ad Religionem quæ virtus generalis est. Adde etiam tales esse libros, qui agunt de rebus conscientiæ. Tales verò non sunt illi libri, qui agunt de Philosophia, vel de historiis, hi enim non tractant de Religione: & proinde hos vi-

timos legentes non incurrent censuram Bullæ Cœnæ. Incurrent tamen censuram positam ab Inquisitoribus si ipsi denuo tales libros prohibuerunt agentes de historiis, vel rebus prophanis,eo quòd tales libri hæreses contineant,quales sunt hæretici recentiores, qui fecerunt libros historiales,sub titulo, *Centuriarum* : & maximè Machiauellus, qui directè non agens de Religione, miscuit hæreses multas, & pessimas, & alij similes. Vide Suarez *disput.* 21.*sect.*2.

3 Aduertit autem Sayro *lib.* 3. *de Censur. cap.* 5. *num.* 12.& Rodr.*in Explicatione Cruciatæ*.§.9 *num.* 77.& alij, tria requiri;vt quis incurrat illam censuram Bullæ Cœnæ. Primum est,quòd cùm libri sint authorum hæreticorum. Secundum est, vt hæresim contineant, aut de Religione tractent. Tertium, vt scienter legantur. Et quidem tertia conditio de legente scienter,iam suprà explicata est.Duæ priores etiam patent.

4 Non incurrit illam censuram, qui legit librum Catholici,in quo referuntur dicta,vel argumenta hereticorum,vt ab illo Catholico impugnentur : huiusmodi sunt Bellarm.*lib.de Controuersiis contra hæreticos.* & noster magnus Feuardentius, & alij similes,nam tales libri non sunt authores hæretici, & hæreses ibi adductæ non sunt illius authoris,sed adducuntur confutandæ.Quamnis autem in hoc Regno Porugalliæ, tales libri Catholicorum disputantes contra hæreses pro aliquo tempore fuerint prohibiti ab Inquisitoribus propter periculum pusillorum, hodie tamen ablata est illa censura,& prohibitio,propter bonum commune inde proueniens, vt sciant Doctores Catholici hæreticis respondere. Vnde Rodr.*citat.loco Cruciat.n.*78.Et hoc dictum verum est, etiamsi in huiusmodi libris fortè sit aliqua hæresis authoris Catholici,quam dixit ignoranter,quia adhuc non est liber hæretici.

5 Neque illam censuram incurrit qui legit, retinet, vel imprimit librum infidelis alicuius Iudæi, vel Gentilis ; continentem hæreses. Nam ille liber non est hæretici:quia Iudæus, & Gentilis non sunt hæretici. Excipe tamen, dummodo talis liber non sit prohibitus ab

Inquisi

Inquisitoribus specialem ob causam: poterit enim hodie Mahumetanus scribere, & diuulgare librum valdè perniciosum fidei Catholicæ,& similiter Iudæus: vt necessarium sit per Inquisitores prohiberi.

6 Neque item incurret, qui legerit librum Catholici, in quo sunt annotationes, & scholia hæreticorum, quamuis legat talia scholia: nam is liber verè non est hæretici. Ita Nauar. *in Summ. cap.* 27. *num.* 56. & Rodr. *citato loco num.* 78. Huiusmodi videtur esse liber Senecæ aliàs non prohibitus, qui in noua editione habet scholia Erasmi authoris prohibiti,& similes alij. Bene tamen aduertit Sanchez *lib.* 2. *Decalog. cap.* 10 *num.* 26. quòd si talis liber Catholici cum scholiis, & annotationibus hæreticorum, sit prohibitus ab Inquisitoribus, vel per Catalogum librorum prohibitorum,non incurretur censura Bullæ Cœnæ; sed censura alia Catalogi, quæ nulli est reseruata. Et citat Graff. Azor. Tolled. & alios. Neque item incurrit qui legit libros continentes ritus Græcorum, & Armenorum,quia hi ritus ab Ecclesia non damnantur, vt hæretici, vt tenet Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *q.* 8.

7 Eandem censuram incurrent legentes indicem libri hæretici,vel eius prooemium,aut præfationem. Et quod diximus de legente libros, intellige, siue sint impressi, siue manu scripti. Non tamen incurret, qui legeret Epistolam missiuam hæretici continentem hæreses,& manu scriptam,quia in communi modo loquendi,epistola non est liber. Ita Sanchez *cit. loco n.* 8. *&* 9. Excusabitur verò à censura qui legerit librum hæretici scienter in parua quantitate. Nam in omni materia paruitas materiæ excusat à mortali,credit autem Sayro, Rodr.& Sà *in Aphoris. ver. Excomm Bullæ Cœnæ n.* 2. quod legere vnam tantùm paginam libri hæretici, non incurret censuram,quia censetur paruitas materiæ Et addit Sanchez *cit. loc.* etiamsi liber sit voluminibus maioribus, quod multum iuuat pro scrupulosis.

8 Non incurret hanc censuram qui legerit, vel retinet librum hæretici, si liber, neque tractat de Religione,neque hæresim continet. Nam Bulla Cœnæ Pauli

V. petit alterum horum duorum disiunctiuè: & non petit vt ambo concurrant copulatiuè: sed sufficit quòd vel tractet de Religione modo suprà exposito: vel contineat hæresim. Quod si nec disserat de Religione, nec contineat hæresim, non est prohibitus, vt incurratur censura Cœnæ. Ita Vgolin. *de Censuris Papæ reseruatis 2.p.cap.1.verb.vel de Religione initio num.2.* Sufficiet verò ad incurrendam censuram vt totus liber vnam solùm hæresim contineat, etiamsi tractet de re quacunque quæ non sit de Religione, vt tenet Suarez *citat. disp.71 sect. num.10.* Et tunc censuram incurret etiamsi legat illam partem, in qua hæresis illa non continetur: quia iam totus liber est prohibitus ratione illius solius hæresis. Si verò sint diuersa volumina separata, & in vno volumine sit hæresis, non verò in alio, poterit legi ille qui nec tractat de Religione, nec hæresim continet. Ita Vgolin. *cit. cap. 1. verb. eorundem libros* §.1.*n.2.* & concordat Sanchez *cit. cap. num.36.*

9 Non incurret is qui sciebat quidem librum esse hæretici, sed ignorabat illum agere de Religione, vel hæresim continere. Secùs si hæc ambo sciret, etiamsi ignoraret authorem esse hæreticum. Sanchez *cit. cap. n.39.*

10 Neque Catholici degentes inter hæreticos, vt in Anglia, Germania, possunt ibi legere libros hæreticorum continentes hæresim vt illos confutent: quia Bulla Papæ id nemini permittit, nisi habeat specialem licentiam Sedis Apostolicæ. Vnde neque Episcopus poterit illam ibi concedere. Azor. *tom.1. lib.8. cap.16 quæst.6.* Notat verò Graff. 1. *p. decision. lib.4. cap 18. num.45.* Inquisitores, & illorum substitutos, non solùm à Sede Apostolica deputatos, sed ab ipsis quoque Inquisitoribus posse legere prædictos libros: non verò Cardinales, nec Episcopos, aliósve Superiores Prælatos absque licentia speciali.

11 Non incurrit censuram Bullæ qui aliquem librum hæreticum solum memoria recolit, hoc enim non est legere. Neque item incurrit qui audit legere aliquem librum hæreticum: audire enim non est legere: & verba legis pœnalis sunt accipienda in significatione propria, & stricta,

& stricta. Et hoc verum etiamsi is qui audit legere, induxerit legentem vt legeret: nam inducere vt aliquis legat non est legere: Et censura posita contra facientem non ligat consulentem, nisi vt exprimatur in illa Bulla contra consulentem vt tales libri legantur. Incurret verò censuram famulus legens ex mandato heri, nisi ignorantia excusetur. Curiosè tamen, & bene notat Sanchez *citato capite* 10 *numer.* 51. quod si aliquis sciat legere linguam Græcam, vel Hebraicam, eámque nullo modo intelligat, & sic legat libros hæreticos Græcè, vel Hebraicè conscriptos, talem non incursurum esse censuram Bullæ Cœnæ: quia in hoc deficit finis legis, qui est ne legens imbibat errorem: quem errorem, hic non intelligens non potest imbibere: ac proinde deficiente fine legit in hoc casu, deficiet obligatio legis. Quod si verum est, idem cogetur dicere de sæculari idiota qui omnino non intelligit linguam Latinam, scit tamen illam legere: hic enim iuxta Sanchez, si legerit librum hæreticum, non incurret censuram. Ego neutrum consulo: qui tamen id fecerit habebit authorem Sanchez.

12 Incurrunt eandem censuram, qui prædictos libros retinent etiamsi legant, siue retineant apud se, siue in aliena domo suo nomine, vel nomine alterius: hoc enim est propriè retinere Item incurrit, qui prædictos libros facit imprimere, vel illos defendit Quæ omnia continentur in Bulla Cœnæ, vel ex illa colliguntur. Idem dic de retinente partem libri prohibiti apud se, nisi fortè excusetur quod sit pars leuissima, vt vna tantùm pagina: tunc enim etiam excusabitur paruitate materiæ, vt suprà diximus excusari legentem vnam solùm paginam. Bene autem notat Sayro *Thesaur. casuum tom.* 3 *lib.* 3. *cap.* 5. *numero* 16. illum qui retineret librum hæreticum paruo tempore expectans opportunitatem deferendi illum ad Inquisitores, excusari à censura. Imò addit Sanchez *citat. capit.* 10. *numer.* 55. non nimis insistendum esse in paruitate temporis, sed in commoditate temporis, vt deferatur. Si enim deesset commoditas temporis deferendi

ferendi, vel mittendi librum ad Inquisitores, & talis commoditas diu expectaretur, non incurreret censuram talem commoditatem expectans, quia non dicitur retinere contra Ecclesiæ voluntatem qui tempus commodum tradendi expectat: talis enim non est contumax, nec proinde excommunicatus. Et addit quòd neque data commoditate deferendi librum ad Inquisitores, incurreret censuram ille qui per vnum diem detineret: detentio enim vnius diei diceretur parua materia, in mora detentionis. Et in hoc etiam vltimum dictum inclinat Sayro *citato numero* 16.

13 Tandem aduerte secundùm Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 13. *quæst.* 11. eos ad quorum manus hi libri deuenerunt, non posse eos propria authoritate comburere: sed teneri illos deferre ad Inquisitores: quia Iulius III. in quodam suo motu proprio, qui incipit, *Cum meditatio*, expresè iubet eos tradi Inquisitoribus, aliàs posse procedi contra ipsos tamquam si essent hæretici. Ait tamen ipse Azor. aliquos recentiores, quorum nomina tacet, asserere quòd sufficit illos comburere. Sed Azor. tenet obligari in conscientia eos tradere Inquisitoribus: dummodo non illis resultet graue periculum ex eo quod per se tradant: vt quia putabuntur hæretici, cùm non sint: instanti enim tali periculo, innuit posse illos comburere. Semper tamen certum est, eum qui illos per se combusserit, non incurrere excommunicationem (quidquid sit de peccato.) Qui enim illos comburit iam non retinet.

14 Ille qui scienter legerit libros prohibitos à tali censura Bullæ Cœnæ poterit absolui per Bullam Cruciatæ semel in vita, & in morte, si etiam in morte habuerit excommunicationem. Nam legere libros non est hæresis formaliter, cuius absolutio nunquam conceditur in Bulla Cruciatæ, neque in Iubileo. At ista de legendis libris prohibitis potest etiam absolui per Iubileum concedentem absolutionem casuum Cœnæ Domini. Ita Henriquez *lib.* 6. *de Pœnitent. cap.* 16. *num.* 2 poterunt etiam ab illa absoluere Episcopi in foro conscientiæ per concessionem Concilij Tridentini.

De Prælatis verò Religionum erga suos subditos, recurret illa dubitatio, an possint absoluere suos subditos à casibus Bullæ Cœnæ Domini : de quo iam diximus suprà quod dici potest : & scio hanc dubitationem nunquam fore ab aliquo resolutè, & clarè resoluendam.

15 Adhuc pro maiori præteritorum notitia pono quod ait Pater Soza *in sua Relect. Bulla Cœna, disputat.* 1. *num.*50. ex Graff. & Vgolino, videlicet, vt quis dicatur legere libros prohibitos, satis esse quòd librum oculis percurrat cum aduertentia ad ea quæ in illo scripta sunt : quamuis voce nihil exprimat. Nam ad veram, & propriam lectionem in communi vsu loquendi illud est legere, & sic homines communiter legunt percurrendo oculis in silentio, nihil ore proferendo.

16 Si verò instes taliter legentem interius tantùm, nullum opus externum operari propter quod possit excommunicari. Nam clauso ore, immotis manibus, ac capite id potest facere absque vllo signo externo significante internam lectionem, vt patet. Ecclesia verò non excommunicat actus purè internos non significatos aliquo actu externo, vt patet ex supradictis in verbo *Excommunicatio*, *& verb. Hæresis*. Ad hanc obiectionem dico taliter legentem solùm interius immoto capite, manibus, & labiis, sufficiens signum externum dare lectionis internæ. Nam primò aperit librum ad legendum: voluit folium: & defigit oculos, seu illos applicat ad librum, quæ oculorum applicatio, ac defixio cum præcedenti libri apertione, ac folij reuolutione sunt sufficientissima signa lectionis internæ in communi hominum significatione. Exemplo, firmatur in materia matrimonij, quod validum esse non potest nisi detur signum externum declaratiuum consensus interni. Et tunc dicunt Theologi sufficienter fœminam consentire ad sponsalia & matrimonium solo silentio, ac tacendo, quando tale silentium, quod est carentia vocis, ex circunstantiis præcedentibus vel concurrentibus ad arbitrium boni viri sunt signa interni consensus.

17 Cum

17 Cum hac materia librorum prohibitorum venit notandum, quod habet Nauarr. *lib. 5. consil. tit. de hereticis consil. 17. prima impressionis* pro defensione cuiusdam Theologi, in cuius domo reperta sunt scripta suspecta de fide, pro cuius defensione multa ibi congerit Nauarr. Præcipua sunt hæc. Primò, quod nemo est accusandus, quod hoc, vel illud scripserit, si non diuulget, nec sua manu firmauerit: Imò etiam si subscripserit, opus est vt diuulget saltem, vt mereatur pœnam totalem, potuit enim scribere curiositatis gratia, vel vt postea corrigat, vel quia sic apud autorem doctum reperit, & sic de cæteris, & citat carmen Ouidij circa emendanda scripta, quod sic habet. *Nec tamen emendo; labor hic. quàm scribere maior.* Secundò dicit, orationi ambiguæ adhibendum esse sensum quem illi dat ipse scribens. Tertiò ait, quod illa quæ sic obscurè scripta sunt vt intelligi nequeant, debent haberi pro non scriptis, pro quo citat *legem 2. ff. de his qua pro non script. habent.* Et alia ibi adducit, quæ valde proderunt ad defendendum virum aliàs Catholicum qui bona fide aliquid malè scripserit.

LIBELLVS FAMOSVS.

SOlet in aliquibus Religionibus reseruari peccatum compositionis, iniectionis, vel publicationis alicuius libelli famosi: maximè in ordine Minorum: Quinimò pro sæcularium confessionibus oportet Religiosos sequentia notare.

1 Libellus famosus est scriptura continens infamiam alicuius, nondum publicam, vt publica fiat: siue res effectum sortiatur, siue non, quam infamiam probare non vult componens, & ponit in loco publico, vel vbi inueniatur. Sic ex Syl. ver. *libellus actoris, & famosus quæst.* 4. Diffinitio clara est. Et primò ad maiorem explicationem nota.

2 Est etiam libellus famosus, si in tali scriptura scribantur

bantur peccata vera alicuius, sed secreta: Iam enim per talem publicationem persona infamatur cui infamiæ leges obuiare prætendunt. Ita Couarr. *libr. 1. variarum capit. 1. numer. 2. & capit. 12. num 6.* & alij communiter, potest etiam fieri libellus famosus absque scriptura, si videlicet infamator apponat aliquod signum externum declaratiuum delicti occulti, vel falsi, per quod signum persona infamatur. Vt apponendo imagines, figuras vel alia signa declarantia peccatum occultum: quale etiam est affigere cornua ad fores alicuius, vt tradit Molina *tract. 4. de Iust. disput. 35. num. 1.*

3 Scribere litteras infamatorias alicui, eásque ad illum dirigere, non est libellus famosus, quia non scribuntur, vt diuulgetur peccatum secretum, potest enim is, ad quem mittuntur, non publicare sua peccata: censebitur verò libellus famosus si quis peccata alicuius scribat in epistola, illámque mittat ad alium non culpatum, vt talia peccata reueler: nam in substantia facit id quod traditur in defruitione posita. Imò addit Molin. *citata disp. num. 2.* & sequitur Regin. *libr. 24. tom. 2. num. 16.* tales esse litteras quæ de occulto crimine mittuntur ad iudicem, vel Prælatum vt pro officio de tali delicto inquirant, vt possint illud punire: idem dicendum, etiam si hæ litteræ ponantur in mensa, vel loco vbi Prælatus inueniat: & etiam si in illjs citentur testes conscij criminis. Facit quod traditur in *cap. Inquisitionis §. adhac, de accusationibus.* in quo schedula huius generis appellatur libellus diffamationis, & iubetur, ne illius prætextu fiat inquisitio. Addunt aliqui ad libellum famosum requiri, vt scriptura non firmetur nomine autoris, innuentes non fore libellum famosum si careat subscriptione illius, est tamen pro certo habendum etiam dici libellum famosum, licèt author subscribat: nam re vera infamat iniustè, & competit illi definitio tradita; quamuis fateor, tunc magis cerni malitiam libelli cùm author non subscribit: quia tunc solum intendit infamare, & non probare.

4 Dicetur etiam libellus famosus etiam si scriptura, vel signum appositum, non publicet delictum, sed solum

lum publicet maculam generationis occultam. Hoc enim verè est infamare iniustè, quando de tali macula ignoratur: Imò hanc publicationem aliquando aliqui molestiùs ferunt quàm publicationem peccati occulti.

5 Dictum est *peccati occulti.* Nam si peccatum iam erat publicum illud scribere, vel de illo carmina componere, vt decantentur, non erit libellus famosus, quia non publicatur occultum. Erit verò libellus famosus, eiúsque publicatio, si carmina, vel cantiones compositas de aliquo crimine occulto nondum publicato, publicè decantentur. Ita Molina *cit. disp. num.* 2. & 4. Vbi etiam addit esse libelli famosi reum illum qui composuit, & in loco publico posuit, etiamsi alius inueniens scripturam laceret, nec effectus publicationis sit subsecutus: iam enim re vera libellum famosum composuit, & pœnam compositoris meretur in foro interno, & in externo si delictum probetur.

6 In ordine ergo Minorum in statutis General. Tolletanis *tit. de casibus reseruatis*, decimus casus est compositio, iniectio vel publicatio libelli famosi. In quo tres actiones, seu tria genera personarum comprehenduntur, quæ tribus actionibus diuersis possunt hunc casum incurrere. Primus casus est, illius qui composuit libellum famosum, & posuit in loco publico, etiam non secuto effectu publicationis, quia licèt alter inueniens lacerauit. Secundus casus est illius, qui quidem non composuit, seu non scripsit libellum, sed illum ab alio compositum posuit in loco publico, vt diuulgaretur. Tertius, est illius qui nec libellum scripsit, nec illum ibi posuit; sed ibi inuentum reserauit, & publicauit Hic enim tertius publicè etiam infamat, & lege naturali tenebatur illum libellum lacerare, ne proximus infamaretur. Omnes enim hæ tres personæ peccant mortaliter, & tenentur ad restitutionem infamiæ secutæ iuxta regulas traditas in materia de restitutione, vt in particulari tradunt Molina, & Reginald. *locis suprà citatis.*

7 Quod verò omnes prædictæ tres personæ incurrant

rant casum reseruatum in ordine Minorum per quamlibet actionem ex illis tribus, constat ex verbis prædicti statuti: loquitur enim per disiunctionem, *vel*. Vnde quicunque aliquam ex prædictis actionibus exercuerit, in qua iuxta prædictas regulas concurrant conditiones libelli famosi, committet peccatum reseruatum & tenebitur ad restitutionem. Qui verò simul scripserit libellum,& posuerit in loco publico,vnum tantùm reseruatum committet, quia in genere moris illa duplex actio, est vnum tantùm peccatum. Qui verò solùm posuerit in loco publico scriptum ab alio etiam committit reseruatum, licèt non publicetur, quia alius lacerauit. Qui denique positum,& scriptum ab alio publicauerit, licèt illam scripturam inueniat obsignatam, siue apertam, etiam committit reseruatum, quia etiam infamat ex supradictis. Et statutum vult omnibus viis intercludere aditum iniustæ diffamationi proximi, & omnia hæc colliguntur clarè ex verbis statuti, & sic tradunt expositores huius casus reseruati.

8 Duo tamen insurgunt dubia. Primum circa id quod dictum est, illum qui solum scripsit, vel composuit libellum, non secuto effectu diffamationis, incidere in casum reseruatum. Nam cùm ista reseruatio sit lex pœnalis, & lex pœnalis non puniat pœna totali crimen attentatum, sed crimen consummatum: cùm illud intentum diffamationis non fuerit consummatum propter impedimentum, non videtur incurri pœna reseruationis. Respondetur: Primò reseruationem casus in rigore non esse legem pœnalem, neque datam in pœnam delicti:sed solùm esse negationem iurisdictionis pro danda absolutione; idque ad bonum regimen Ecclesiæ, pœna enim talis delicti alia est secundùm leges exteriùs infligenda.Cùm ergo reseruatio non sit lex pœnalis, poterit Ecclesia reseruare casus modo sibi placito,etiamsi sint interni, vt omnes fatentur. Respondetur secundò illam compositionem, seu scriptionem libelli, etiam non publicet, esse peccatum consummatum in genere libelli famosi facti, seu scripti. Est enim opus externum, & peccatum mortale,etiamsi non pu-

blicetur, & posset puniri excommunicatione quæ est grauior pœna: eo nempe modo, quo Ecclesia punit excommunicatione hæresim secretam prodeuntem in actum externum, etiamsi talis actus numquam publicetur, neque ab aliquo sciatur: per accidens enim est eam sciri. Sic etiam voluit religio in odium tanti criminis quale est huiusmodi libellus, reseruare solam compositionem, & scriptionem illius externam: cùm maximè videat neminem illum scribere, qui non habeat animum publicandi.

9 Secundum dubium est. Quid si istum libellum famosum inueniat ille contra quem scriptus est, & ipsemet contra se publicet an committet casum reseruatum? Credo quod non. Nam finis istius reseruationis est ne proximus infametur, vt patet: cùm ergo vnusquisque sit dominus suæ famæ, & possit cedere suo iuri (dummodo non sit persona publica, &c.) poterit iste publicans libellum contra se factum, publicare, se ipsum publicando, cedens suo iuri (si potest) cùm nullum infamet. Id quod tunc verius erit, quando libellus famosus continet crimina falsa, quibus publicatis ipse innocens non infamatur. Et præterea quia sic publicans libellum contra se, non infamat autorem libelli, cùm ipse non subscribat libellum.

10 Quæris an prædictum casum reseruatum committat is qui consuluit, vt fieret libellus, vel is qui scripsit iussa alterius non vt autor, sed vt famulus: vel alio modo concurrens, & subministrans eidem actui? Respondeo quod non, quia statutum, vel lex solùm loquitur de componente, proiiciente, & publicante. Quæ verba cùm sint saltem in materia odiosa, sunt restringenda, & in significatione vsitata accipienda: ne proinde extendenda ad cooperantes qui non sunt autor, componens, proiiciens, aut diuulgans.

11 Vt verò magis sciatur tanti criminis magnitudo, leges ciuiles hoc delictum puniunt pœna mortis. Ita Molina *tract.* 4 *de Iustitia disp.* 39 *n.* 1 ibi citat. *l lex Cornelia § si quis librum ff. de iniuriis.* quòd ibi exponit Molina intelligendum esse, quando libellus famosus continet

tinet crimen, quod si probaretur, is contra quem scriptus fuit capite puniretur. At neque in hoc casu autorem libelli puniri pœna mortis, sed triremium, tradit Iulius Clar. *in sua pract crimin. q.* 68. *n.* 25. Et in aliis casibus dicit puniri pœna arbitraria pro qualitate criminis.

12 Multum iuuat scire ad maiorem notitiam prædictorum qualiter leges nostræ Portugalliæ decernant circa libellum famosum. Nam in Ordinat. Portugal. *libro* 5. *tit.* 84. in summa sic deciditur. Primò, vt qui talem scripturam apertam inuenerit, & legerit, statim laceret, ita vt ampliùs legi non possit, neque illam lectam vllo modo publicet: Si verò publicauerit, vel alicui ostenderit, puniatur illa pœna qua puniendus erat author libelli famosi. Secundò, quòd si scriptura reperta clausa fuerit absque titulo ad quem dirigatur, illam aperiat, & si inuenerit infamatoriam, statim laceret: Si verò illam publicauerit modo proximè dicto, puniatur eadem pœna authori imponenda. Tertiò, autorem libelli iubet puniri maiori pœna quàm puniretur ipsemet autor verba scripta in libello dicens in præsentia ipsius diffamati: cùm diffamare per libellum famosum arguat maiorem malitiam quàm verbaliter dicere verba in præsentia diffamati. Pœna verò tunc imponenda, ait Rex, computabitur iuxta qualitatem verborum in libello contentorum. Quæ lex sanè satis æquissima, & rationabilis est. Ei potest esse exemplum, ac norma puniendi talis criminis in Religionibus. Quod autem infamia per libellum famosum sit maior, & plus noceat, quàm in præsentia facta verbaliter, probat Molina *citat. disp.* 39. *n.* 2 *ex l. vnica Cod. de fam. libell.* & *l.* 3. *titul.* 9. *part.* 7. quia scilicet infamia scripto facta, longiùs, & ampliùs serpit, ac peruadit, & præterea diutius durat quàm infamia verbalis.

13 Maius est quod refert Ioan. Baptista additionator Iulij Clari *ad pract. Crimin. quæst.* 68. *num.* 63. vbi refert duos Motus proprios, alterum Pij V. alterum Gregor. XIII. qui in statu Ecclesiastico iubent puniri pœna mortis autorem libelli famosi continentis læsionem notabilem famæ alicuius. Sed illud decretum pro sta-

tu Ecclesiastico, credo solùm valere pro locis subiectis Romano Pontifici in temporali iurisdictione : quæ loca dicuntur status Ecclesiasticus, seu Patrimonium B. Petri.

LICENTIA.

LIcentia data à superiore stando in iure communi, non expirat morte concedentis, nisi reuocetur à successore. *cap. si super gratia. de officio delegati, eum glos. ibi*, & Nauar. *libr. 3. Consil. tit. de Cleric. non residentibus. consil.* 4. Dixi, *de iure communi Canonico*, quia de iure particulari Religionum videnda sunt statuta cuiusque. In Franciscana enim, licentia data ab vno Prouinciali, vel Generali expirat mortuo vel amoto ab officio concedente, donec alius loco dantis substituatur. Et hoc intelligo de licentia data ad absoluendum à reseruatis: non verò de aliis dispensationibus factis pro necessitatibus, vt mox dico.

1 Hoc tamen certum est apud omnes quod quando Prælatus dispensat cum aliquo subdito ratione necessitatis corporalis, vel spiritualis, talis dispensatio durante necessitate non finitur expirante illo Prælato dispensante, sed manet fixa, neque indiget reuouatione vt ita dicam successoris Prælati: quia talis dispensatio propriè non est licentia, vt Doctores dicunt in materia dispensationis, licèt communiter has dispensationes vocemus licentias. Sanchez *libro* 8. *de matrim. disp.* 28. vbi fusiùs hac de re.

2 Si Regula, statutum, vel mandatum Superioris dicat, ne fiat tale, vel tale absque licentia expressa, vel in scriptis, subditus oppositum faciens iis non seruatis, peccat pro grauitate materiæ: debet enim expressè petere, vel scripto obtinere. Licentia verò expressa est illa quæ exprimitur à Superiore, verbo, epistola, nutu, vel alio signo sufficienti, ad mentem suam declarandam. Si verò lex, vel statutum dicat ne fiat aliquid sine licentia

licentia ſpeciali, vel abſolutè, abſque licentia, ſufficit licentia virtualis, vel tacita, quam ſubditus ſcit certò moraliter ſibi à Prælato concedendam, & tunc non peccat ſaltem in foro conſcientiæ: hîç enim locum habet dictum aliquorum Iuriſtarum, quod tacitum habetur pro expreſſo. Et cum iſta licentia virtuali, & tacita miniſtrantur licitè aliqua ſacramenta aliàs prohibita, & alia in rebus grauibus, vt Sanchez *de Matrim. libro* 3. *diſp.* 35. *n.* 2. 3. *&* 4. *&* 20. & Suarez 3. *tom. de Sacr. diſp.* 72. *ſect.* 2. §. *hinc.*

3 Licentia ad edendas carnes tempore prohibito extenditur etiam ad oua, lacticinia eodem tempore, eodem modo licentia ad oua extenditur ad lacticinia, Sanchez *lib.* 8. *de Matrim. diſp.* 1. *n. vltimo.* Hæc verò licentia ad carnes, oua, & lacticinia pro tempore prohibito non ceſſat morte concedentis, vel illo amoto ab officio durante neceſſitate; ſimiliter de licentia non ieiunandi, & ſimilibus, vel ad recipiendos ordines, Sanchez *lib. proximè citato, diſputation.* 28. *à n.* 77. *& ſequentibus.* Et de licentia conceſſa à Prælato vt confeſſor diſpenſet cum pœnitentibus ad petendum debitum ſi ſunt coniugati, & impediti ob votum, vel inceſtum, de quo vltimo iam ſuprà, vide Sanchez *citato loco.*

ADDITIO.

1 LIcentia conceſſa alicui ad aliquid faciendum & reuocata ab ipſo concedente, non habet effectum reuocationis, donec reuocatio intimetur illi cui data erat licentia. Ac proinde quandiu illi non intimatur certò talis reuocatio facta in generali, vel ſpeciali reuocatione, poteſt licitè vti tali licentia, & acta per illum ſi pendent à iuriſdictione ſunt valida. Ita Sanchez *libro* 3. *de Matrim. diſp.* 36. *num.* 9. Vnde colligit Regin. *tom.* 1. *lib.* 1. *num.* 105. illum cui Epiſcopus dedit licentiam ad confeſſiones audiendas, ſi fortè Epiſcopus reuocet prædictam licentiam, poſſe illa vti donec talis

reuocatio sibi intimetur. Ratio est,quia res per easdem causas nascitur, & dissoluitur, vt habet regula iuris *in* 6 Cùm ergo audire confessiones per solam licentiam dantis expresè, intimatam confessori concedatur; pari modo per expressam reuocationem intimatam confessori reuocabitur. Et ait Sanchez *citat. numer.* 9. & clarius *eodem libr.* 3. *disputat.* 3. *numer.* 11. *&* 13. non sufficere, vt is cui dita est licentia sciat aliunde reuocatam sibi esse licentiam, sed necessarium esse vt per nuntium ad id destinatum reuocator illis ipsi intimet reuocationem. Idem intellige sufficere quando Prælatus scripto in genere reuocat licentias concessas aliquibus pro aliquâ re facienda: Hæc enim reuocatio generalis iam est specialis intimatio. Imò addit Sanchez *citat.disp.*30.*num.*17. quòd si Vicarius positus ab Episcopo, reuocetur ab ipso Episcopo absente, & de hoc moneatur Vicarius à persona fide digna non missa ab Episcopo, talis Vicarius non perdit iurisdictionem, sed potest procedere, donec Episcopus illi intimet reuocationem, vel per epistolam, vel per nuntium destinatum, & citat Boërium, Rebuffum, Cucum. Et hæc applicabis ad licentias aliàs concessas à Prælatis pro aliis rebus minoribus non pendentibus à iurisdictione.

2 Concessa alicui licentia ad aliquod opus faciendum, intelliguntur illi concessa omnia necessaria pro illo fine comparando: Habetur in *cap. præterea. de offic. delegati:*vbi sic habetur. *Ex eo quod causa tibi committitur, super omnibus quæ ad causam ipsam spectare noscuntur, plenariam recipit potestatem.* Idem habetur *in l.*2.*ff. de iurisdict. omn. iudicum.* Patitur hoc dictum hanc exceptionem: vt scilicet vtatur is cui tale conceditur omnibus mediis, dummodo aliquod medium non sit specialiter interdictum. Exemplum. Conceditur aliquando Episcopo vt procedat contra Religiosum in aliquo casu tanquam delegatus Papæ: si illi non conceditur expresè, vt ad illum finem valeat fulminare censuras, has non poterit publicare contra Religiosum, quia specialiter prohibetur cuicunque Iudici Ecclesiastico ponere censuras contra Religiosos, nisi ipsis specialiter

cialiter concedatur. Vide quæ suprà diximus verb. *Episcopus, num.* 5

3 Licentia seu iurisdictio nihil prodest illam ignoranti. Sanchez *lib.* 3. *de Matr. disp.* 36. *n.* 8. vbi probat facientem aliquid cum licentia à parte rei sibi concessa, & tamen ignorata, nihil valere. Et simul probat licentiam non posse conferri alicui solo actu interno, pro quo citat Victor. Ledesm. Vegam.

4 Licentia data ab Episcopo, vt Religiosus confessiones sæcularium audiat, si talis confessor fuerit legitimè præsentatus à Prælato, non poterit Episcopus illam amplius reuocare ad libitum sicut potest reuocare licentias datas clericis. Nam illa potestas data Religioso ad confessiones audiẽdas non datur ab Episcopo, sed à Papa. Vt colligitur ex Clementina *dudum de sepulturis*: At licẽtia data suis clericis conceditur ab ipso Episcopo: proinde potest reuocare datam clerico, non verò datam Religioso: Nisi fortè ob culpas Religiosi, quando id Episcopus poterit facere, de quo vide quæ dixi suprà ver. *Episcopus num.* 2.

5 Licentia quam Prælatus dedit subdito per modum dispensationis, dispensando videlicet ob causam, vt v. g. comederet carnes. vel oua, tempore prohibito, vel quid simile, talis licentia, vel dispensatio durante causa, non potest reuocari à Prælato. Probatur euidenter, nam obligatio semel extincta non reuiuiscit, vt votum semel irritatum, vel dispensatum, amplius non reuiuiscit, vt omnes fatentur. Ergo illa obligatio subditi in illo particulari, semel ablata per dispensationem legitimam non reuiuiscet per solam voluntatem Prælati: is enim sola sua voluntate, non potest suscitare semel extinctam obilgationem. Dixi *durante causa*: quia illa cessante, cessabit dispensatio: vt si dispensatum fuit in esu carnium tempore Quadr. propter morbum præsentem, & postea intra paucos dies sanitas est recuperata, cessante causa ob quam data est dispensatio, ipsa quoque dispensatio cessabit.

LITERÆ, VEL Epistolæ.

Vide infrà verb. *Pœna falsarij num. 9. & 10.*

1 LItera, seu epistola missa ad Prælatum, referens multa delicta de aliquo Religioso, si non habet subscriptum nomen authoris, caret omni fide: neque propter illam potest Prælatus aliquid inquirere de tali Religioso, etiamsi ibi testes criminis citentur. Patet, quia tunc neque datur accusator, neque denunciator, vterque enim debet esse persona certa, & subscribere debet suo dicto. Poterit tamen Prælatus in occulto monere Religiosum relatum in epistola, vt sibi caueat. Rodrig. *tom. 2. quæst. 6. art.* 10.

2 Literæ particulares continentes defectus, si coram Iudice regulari cognoscantur à proprio authore faciunt plenam probationem: si verò non recognoscantur, & negentur, poterunt comparari cum aliis eiusdem literis, & si omnino similes inueniantur, faciunt semiplenam tantùm probationem. Rodr. *tom. 2. q. 12. art. 5.*

3 Scribens literas ad suum Prælatum contra alium Religiosum non est infamator illius, si scripsit bono animo: secùs si scripsit animo iniuriandi. Rodr. *tom. 2. q. 30. art. 2.*

4 Si sub pœna excommunicationis à Papa, vel alio Prælato prohibeatur ne scribantur literæ, verb. grat. ad Moniales, vel quid simile: si quis scripsit tales literas, & dedit tabellario; illæ tamen non peruenerunt, vel iniuria, vel malitia delatoris, prædictus scribens non incurrit illam censuram, peccauit tamen mortaliter, & non incurrit, quia illa prohibitio intelligitur cum effectu secuto, vt scilicet literæ perueniant: idémque dicendum, si postquam scripsit, retractauit, & non misit. Nauar. *lib. 5. Consil. titulo de excomm. consil. 60.*

5 Præ

5 Prælatus aperiens literas subditi ad Papam, non peccat, maximè si faciant ex aliqua causa iuxta Nau. *lib. & tit. Consil. 33. num. 3.*

ADDITIO.

1 Clemens VIII. in decreto de casibus reseruatis pro Religiosis vndecimum casum reseruabilem posuit istum contentum in titulo. In Ordine verò Minorum, idem reseruatur, numero duodecimus. Sed vterque diuerso modo, ac diuersis verbis. Clem. VIII. sub his verbis: *Malitiosum impedimentum, aut retardatio, aut apertio literarum, à Superioribus ad inferiores: vel ab inferioribus ad Superiores.* At in Ordine Minorum sub his verbis: *Apertio literarum Prælatorum, vel malitiosa earam retentio.* Ac proinde diuersæ condiones requiruntur, vt quis in vno, vel in alio casu reus fiat: quanuis in substantia, vel quoad aliqua conueniant ambo casus.

2 Quod ergo attinet ad reseruationem Clem. VIII. per tres actiones in illo casu prohibitas potest incurri: prima est, si malitiosè retardentur tales literæ, vel pro aliquo tempore detineantur, ne veniant ad manus Prælati, ad impediendam aliquam executionem faciendam à Prælato. Quamuis enim postea tales literæ Prælato dentur incurritur ille casus per malitiosam illam detentionem, negotij iusti retardationem. Dicitur, *malitiosum*, quia si bono animo impediantur, vt scilicet commodiori tempore mittantur, non incurretur talis casus. Credo etiam non incurri, si detinens illas literas Prælati, scit moraliter Prælatum malè informari pro aliquo casu, vel petitur executio iniusta: tunc enim detinere literas non fit malo animo. Idem dicendum quotiescunque causa aliqua iusta concurrerit ob quam arbitrio prudentis viri dicetur id fieri sine malitia, ac proinde sine peccato, vt si credam negotium in literis contentum iam esse expeditum, & literas non esse

necessarias, vel quia scio ex illis Prælatum magnam recepturum molestiam, & sic de cæteris, vel quia literæ obtentæ sunt in meum fauorem, & ego nolo mittere, cedens meo fauori. Et hæc omnia faciunt etiam pro secunda actione in casu impedimenti, vt mox dicemus.

3 Secunda actio sufficiens ad incurrendum illum casum, est impedire illas literas tali modo, vt postea non dentur. Differt enim ista impediendi actio, ab illa priori retardationis: nam retardare, est pro aliquo tempore malitiosè detinere, & postea illas literas dare: at impedire est facere vt nullo modo postea dentur comburendo scilicet, vel lacerando. Et in hoc etiam casu impediendi requiritur malitia: si enim fiat bono animo, & occurrente aliqua iusta causa ex iis quas diximus *numero præcedente*, non incurretur casus reseruatus. At si fiat malitiosè tam retardatio, quàm impedimentum, incurretur casus, quãuis retardans, aut impediens literas non aperiat: vt patet ex ipso decreto loquente per disiunctionem, *aut*. Apertio enim literarum est actio distincta à præcedentibus.

4 Tertia actio per quam incurritur ille casus, est apertio literarum, & ista clara est. Quæ primò intelligitur de quibuscunque literis missiuis Prælatorum ad subditos. Papa enim non distinguit si mittantur à Prælato, vt Prælatus est, vel vt persona talis: sed in communi dicit, Prælati ad subditum. Secundò non incurret hunc casum Clem. VIII. qui aperuerit literas Prælati ad aliquem sæcularem, vel ad aliquem non subditum, quia Papa limitat de epistolis ad subditos. At Minorita incurret casum reseruatum in Ordine Minorum aperiens literas Prælati ad quẽcunque etiam non subditum, quia reseruatio Minorum est generalis, & non distinguit de subditis, vel non subditis. Idem modò dictum de limitatione apertionis literarum Prælati ad non subditum, extende in eadem reseruatione Clem. VIII de retardante, vel impediente literas Prælati ad non subditum, tunc enim non incurret reseruationem, quidquid sit de peccato mortali.

5 Incurret etiam hanc reseruationem, qui literas

Præ-

Prælati subtiliter aperuerit, & postea obsignauerit, & clausas dederit Prælato; iam enim verè aperuit. At non incurret, qui ex cubiculo Prælati epistolam à se mittendam, sed adhuc apertam legerit, vel rapuerit, & idem fecerit de epistola subditi ad Prælatum aperta in eodē cubiculo: nā hic neque retardauit, neque impediuit, neque aperuit: quidquid sit de peccato illius.

6 Si autem hæ tres actiones, vel aliqua ex illis fiant circa literas missas à subdito ad Prælatum incurret reseruationem Clementis VIII. quia decretum clarè exprimit Ac proinde retardans, impediens, vel aperiens malitiosè literas subditi ad Prælatum committet peccatum reseruatum, nisi etiam excusetur ob aliquam causam ex dictis *n.*1. propter quam censetur non peccare, nec facere malitiosè.

7 Quod verò attinet ad formam reseruationis pro Ordine Minorum, in primis illa coincidit cum reseruatione Clem. VIII. in aliquibus. Primò in malitiosa retentione, vel apertione literarum Pręlati ad subditum. Quandocunque enim malitiosè fuerint retētæ, vel apertæ, ac lectæ, cum conditionibus supradictis erit peccatum reseruatum. Solùm superest aduertere quòd Clemens VIII. in sua de reseruatione vtitur tribus verbis, videlicèt, *impedire, retardare, aperire*. At reseruatio Minorum, vtitur duobus tantùm videlicet, *aperire, vel retinere*. Sed ego credo, quod verbum, *retentio* pro Minoritis comprehendit vtramque actionem videlicet retardationem malitiosam, vt dentur tempore non commodo: & impeditionem lacerando scilicet vel comburendo, vt nunquam dentur. Hæ enim ambæ actiones eodem tendunt, & in vtraque eadem est ratio: imò maior malitia est in actione impediendi ne vnquam dentur quàm in retardatione, vt tempore non commodo dentur.

8 Differunt verò hæ duæ reseruationes D. Clem. VIII. ac Minoritarum pro quo Clem. VIII. ampliauit in hoc quod est ponere reseruationem etiam pro literis missis à subdito ad Prælatum. Et reseruatio Minoritarum solùm ponitur circa literas Prælatorum ad subditos.

subditos. Et sicut dixi, reseruatio Clem. VIII. est magis extensa, ac bono regimini congruentior. Conuenit enim bono regimini, ac quieti, & consolationi Religiosorum, vt eadem securitas adhibeatur literis Prælati ad subditum, quàm subditi ad Prælatum. Eadem verò quæ notauimus suprà *n.* 2. ad excusandum subditum circa casum reseruatum Clem. VIII. valebunt etiam ad illum excusandum in reseruatione Minoritarum.

9 Secundò differunt prædictæ duæ reseruationes quod Clem. VIII. reseruat illa tria circa litteras tantùm Prælatorum ad subditos, vel è contra. At reseruatio Minoritarum quoad hoc est extensior, reseruat enim in communi apertionem, vel retentionem litterarum Prælati, siue illas mittat ad subditum, siue ad quencunque non subditum, vt patet ex verbis reseruationis. Nomine verò *litterarum* intelligi videtur non solùm epistola missa, sed etiam quoduis mandatum, licèt sit in litteris patentibus, vt vocant, quæ apertæ iubentur pro executione alicuius negotij: has enim apertas retardare, vel impedire in vtroque casu erit peccatum reseruatum; sunt enim litteræ Prælati, etiam patentes: & in illis cernitur idem finis legis. Nomine verò *Prælati* in vtroque casu, intelligitur Prælatus Ordinis illius, in quo degit Religiosus. Vnde non erit reseruatum peccatum illa facere circa litteras Prælati alterius Ordinis. Hoc præcipuè quoad Minoritas probo, ex alio reseruato Ordinis, videlicet in falsificatione sigilli Prælatorum Ordinis. Ibi enim vltra Prælatos Ordinis, statim ampliatur: *Vel alicuius personæ in dignitate constitutæ*, vt suprà diximus *ver. Falsarius.* At in hoc casu de litteris Prælatorum, non fit talis extensio ad Prælatos alterius Ordinis, vel Ecclesiastici: Idque clarius constat in reseruatione Clem. VIII. qui clarè solùm loquitur de Prælati litteris ad subditum, & è contra; ac proinde non loquitur de litteris Prælatorum extra Ordinem.

10 Dixi olim in expositione casuum Clem. VIII. (& scio aliquibus dictum placuisse) quod subditus sciens moraliter in quadam epistola ad Prælatum contineri falsam,

falſam, & iniuſtam queleram contra ſe, poſſe abſque peccato, etiam non reſeruato, talem epiſtolam retardare, impedire, vel aperire, quia vtitur defenſione naturali. Nunc illud confirmo dicto Molinæ *tract.* 4. *de Inſt. diſp.* 36. *num.* 6 vbi aſſerit hominem priuatum poſſe licitè aperire, ac legere litteras alienas quibus iuſtè timet damnum aliquod ſibi iniuſtè parari, vt poſſit illud damnum effugere, Imò addit idem poſſe quemuis efficere aperiendo litteras ex quibus ſcit damnum alteri proximo iniuſtè parari. Quod poteſt ad intentum applicari circa litteras miſſas ad Prælatum, vel ſubditum, ſi iuſtè timeo inde damnum iniuſtum. Parum enim intereſt quod in apertione litterarum ſit poſita reſeruatio: quæ non eſt poſita in litteris ordinariis ſæcularis ad ſæcularem. Nam ſi defenſio naturalis, vel obuiatio mei damni iniuſtè inferendi à Prælato me excuſat à peccato mortali: etiam me liberat à reſeruatione quæ non ponitur niſi pro peccato mortali. Si verò damnum, vel punitio in litteris mandata ſit iuſta, & mihi debita, vel informatio ſubditi ſit vera, erit mortale reſeruatum aliquid ex illis facere circa litteras, iam enim facio animo iniuſto, & malitioſo impediendo actum iuſtitiæ.

11 Quæris. Dixi ſuprà *verb. Caſus reſeruati num.* 17. quod ſi aliquis inferior reſeruauit caſum: & poſtea Superior reſeruauit eundem caſum, non poteſt iam inferior ab illo abſoluere, quia inferior non poteſt diſpenſare in lexe Superioris. Huius occaſione quæris, ſi in aliquo Ordine ſit reſeruatus circa litteras Prælatorum, vt ſit in Ordine Minorum: & vltra hanc reſeruationem etiam in Capitulo reſeruentur omnes caſus contenti in decreto Clem. VIII. eiuſque reſeruatio circa eaſdem litteras Prælatorum, vt diximus: quæris, inquam, vtrum in tali caſu, & reſeruante Ordine, & reſeruante Papa Superiore, ſit dicenda duplex reſeruatio; & poſſit abſolui prædictum peccatum abſque recurſu Papæ? Reſpon In vtroque caſu vnam tantùm eſſe reſeruationem, & hanc poſſe abſolui à Prælatis Ordinis habentibus ad id licentiam. Ratio diuerſitatis eſt: quia id quod diximis *citat.num.* 17. ſuprà, intelligitur quando

do vltra Prælatum inferiorem reseruantem, etiam Prælatus Superior sibi ipsi reseruauit. At Clemens VIII. non sibi ipsi re seruauit illum casum, imò neque casum reseruauit, sed solùm designauit ac permisit vt à Prælatis Ordinum posset reseruari: & proinde vnica tantùm est reseruatio, Ordinis videlicet, non Papæ, à qua Prælati Ordinum possunt absoluere. In prædicto verò casu quando Prælatus Superior sibi reseruauit post reseruationem inferioris, sunt duæ reseruationes distinctæ, & impetrata licentia à Superiore Prælato, non erit necessaria licentia Prælati inferioris.

LVDVS, SEV LVDERE.

1 LVdus, maximè alearum prohibitus est Monachis, & clericis in iure Canon. *cap Episcopus* 35. *dist. & c. inter dilectos de excessib. Prælatorum.* Hoc tamen multi limitant, maximè Ludouic. Beia *in suis Resp. Moral.* 1. *p. casu* 61. *f.* 139. *col.* 3. dicens, vt clericus Monachus committat peccatum mortale in ludo alearum, vel in quouis alio, requiri tres conditiones: prima est vt fiat frequenter, & sæpius: quod ipse colligit ex textu ibi citat. Secus si aliquando, clericus, vel Monachus faciat recreandi animi gratia, non sæpius. Secunda conditio in clerico, & Monacho est, vt fiat sine scandalo: si enim cum scandalo fiat, erit peccatum mortale, vt si Monachus maximè Franciscanus, luderet cum pecunia coram se posita, vel alius non Franciscanus luderet notabilem summam pecuniæ cum scandalo. Tertia conditio est in clerico, qui peccabit mortaliter, si de redditibus sui patrimonij luderet quantitatem notabilem, quæ deberetur pauperibus. Ac proinde infert Beia *cit. l.* ex Sylu. Clericum, vel Monachum ludentem cum scandalo, vel notabilem summam, vel cum frequentia, peccare mortaliter.

2 Ex dictis sequitur, Monachum ludentem absque scandalo, & in modica quantitate, & non frequenter, sed

ſed animi recreandi gratia, non peccare mortaliter etiã ſi ſit ludus alearum. Vt autem hæc locum habeant obſeruandæ ſunt multæ circunſtantiæ. Videlicet loci, perſonarum aſſiſtentium Monachi ludentis ſi ſit Minorita, vel grauis quantitatis in ludo expoſitæ: ſtatutorum ipſius ludentis in Religione factorum: & ſic de cæteris circunſtantiis; atque ex illis colligenda eſt culpa Monachi ludentis. Hæc enim culpa poterit eſſe mortalis, vel ex ſtatuto prohibente expreſsè talem ludum, vel ex ſcandalo, vt ſi Minorita ludat appoſita pecunia, vel promiſſore illam ſoluturo aſſiſtente, & ſic de cæteris, iuxta arbitrium prudentis viri. Si verò quæras quantum ſummam, ſeu quantitatem poſſit Religioſus ludere, qualiſquiſque ille ſit: Ego credo illum poſſe ludere illam quantitatem, quam extra ludum licitè donare, vel alienare poteſt iuxta ſuam regulam, & conſtitutiones. Hæc enim regula certa eſt, & generalis. Si enim, v.g. tres regales donare poteſt, iuxta ſuam regulam, & conſtitutiones, vel quid ſimile, minus, aut maius: idem etiam poterit alienare ludendo, parum enim intereſt ſi potens donare, vel alienare, donet aut alienet gratis, vel per ludum ſibi aliàs licitum. Quod ſemper intelligo dummodo talis ludus, alearum ſcilicet, non ſibi ſit ſpecialiter prohibitus, & ceſſet ſcandalum. Videat ergo Religioſus ſuas conſtitutiones, & circunſtantias ſupradictas vt ſciat quid ſibi faciendum ſit.

3 Lucratum in ludo à filio familias, vel à Religioſo, quod Religioſus ludere non poterat, tenetur reſtituere, Rodrig. *Add. ad Sum. tom.* 3.*c.*18. *concl.*10. vbi aduertit cum Rabello *de Oblig. Iuſt.* 2.*p.lib.*12. *q.*4 *n.*15. hanc reſtitutionem de ordinario non eſſe faciendam ipſi Monacho ludenti; quia ex hoc occaſionem ſumet, vel iterum ludendi; vel malè expendendi: ſed faciendam eſſe Conuentui, vel Ordini cuius eſt filius. Quod verò in hoc caſu interueniat obligatio reſtitutionis, omnes fatentur, quia Monachus non poteſt alienare, neque donare, ſicut non poteſt ſeruus.

4 Scrupulo poteſt quis agitari, an quando Religioſus ludit cum ſæculari, hoc ſoluturo rem temporalem, verb.

verb. grat. gallinam: Religioso verò pro illo dicturo Rosarium: an, inquam, hoc sit simonia dando rem spiritualem pro temporali? Respondet Rodriguez *loco proximè citato*, *concluſ.* 9. non esse simoniam, & idem tenet Ludouic. Lopez 2. *p. Instruct. capit.* 32. *ad finem*, & tenent alij.

MANVS VIOLENTÆ.

Pro hoc vide infrà verbo *Prælatus*, *num.* 33.

1 RODriguez *in Summ. moral.* 1. *parte*, *capite* 80 *concluſ.* 15. dicit, quòd qui in occulto propinat venenum Clerico in cibo, vel potu, non faciens illi violentiam vt sumat, ex quo sumpto Clericus mortuus est, non incurrit excommunicationem manuum violentarum ob percussionem Clerici. Et ait idem responsum esse à Doctoribus Salmanticensibus hac de re consultis. Hoc mihi nunquam potuit placere. Oppositum enim, quod scilicet incurrat, tenet Suarez, vel saltem clarè innuit *tom. de censur. disp.* 5. *sect.* 1. *num.* 15. §. *Addo quæstionem.* & *eodem tom. disp.* 44. *sect.* 3. *num.* 5. maximè in fine, & *disput.* 22. *sect.* 1. *num.* 23. *& num.* 28. dum ait generaliter manus violentas esse omnem actionem, quæ non solùm naturæ, sed etiam iustitiæ repugnat, & tangit ipsam personam: quid autem magis naturæ repugnat, ac personam tangit quàm venenum aufferens vitam? Tenet idem expressè Ludouicus de Beia. *in Respons. Moralibus*, 1. *parte*, *casu* 46. fusè, & euidenter id supponens Et innuit clarè Sayrus, *lib.* 3. *de Censur. cap.* 26. *num.* 11. 12. *&* 17. & probatur ex communi definitione manuum violentarum iam proximè tacta; est enim propinatio venini actio contraria naturæ, tangens personam, & tantam vim inferens, vt auferat animam à corpore, hac enim vi maior vis dari non potest. Et certè mirum videtur quod fateantur omnes vim fieri Clerico, & incurri censuram, si adigatur

tur recipere ſe, & recludere domi, abſque eo quod tangatur perſona, vel veſtis; & equi frænum manu teneatur quo vehitur Clericus: non autem inferatur vis per ablationem vitæ. Quouis ergo modo, quod fiat iniuria Clerico cum violentia, dicendum eſt incurri hanc cenſuram, maximè in tali veneni exhibitione.

2 Minus dubium videtur quod tangit Sayrus *libro* 5. *de Cenſur cap.* 19. *num* 4. dicens, quod procurans abortum Monialis, eique potum propinans illa conſentiente, non incurrit excommunicationem, quia in primis non dat venenum, nec facit violentiam perſonæ ſacræ, quia Monialem non occidit: imò illa conſentit. Si verò occidit fœtum animatum, perſona fœtus non eſt ſacra: nec ſaltem incurrit hanc poſitam ob percuſſionem Clerici. Quidquid ſit de excommunicatione Sixtiana propter abortum moderata per Greg. XIV.

3 Incurrunt cenſuram ob manus violentas percutientes Clericum quemcumque, etiam primæ tantùm tonſuræ, dummodo portet tonſuram, & habitum Clericalem, vel ſit Clericus coniugatus prima vice cum virgine. Suarez *diſp.* 22. *de cenſuris, ſect.* 1. *n.* 6. vel etiam ſi ſit incorrigibilis Monachus, expulſus ab Ordine, habens Ordinem ſacrum, & innuit Suarez *ibidem num.* 9. *&* 10. vel etiamſi percuſſus Clericus, ſit excommunicatus: quia Clericus excommunicatus non perdit priuilegium fori. Capucinus *ver. Abſolutio ordinaria quo ad Fratres fol.* 28 §. *Sed poſſet.* Non incurrit hanc cenſuram percutiens Clericum degradatum traditum iam brachio ſæculari Suarez *ibidem.*

Quid ſi Religioſus expulſus ab Ordine eſt laicus, vel alius carens omnino Ordine ſacro, an hunc percutiens incurrat? Innuit quod ſic, Rodrig. *Addition. ad Summam, tom.* 3. *cap.* 99. *conc.* 5 quia adhuc eſt verè Religioſus in ſubſtantia, maximè ſi portet habitum; & tonſuram clericalem. Si verò hanc non portet, mihi res videtur dubia, & colligenda per aliàs percutientem verum Clericum non portantem prædicta. Si tamen hic eiectus abſque Ordine ſacro, in ſæculo committat crimina punienda pœna capitis, non poteſt Iudex ſæ-

M m

cularis illum condemnare,sed ad Episcopum id spectat: est enim adhuc persona sacra, obligata votis;& hoc patet ex traditis per Rodrig.*cit. loco*,& per Suarez *cit.disp. 22. numero 9. 10. & disp. 30. sect. 2.numero 7. & 8.*
4 Si Clericus percussus sit manifestus hæreticus non incurrit illum percutiens. Vmbert. *practic. Inquisitorum, verb. Clericus.§. Clericum hæreticum*, idque etiamsi non sit traditus brachio sæculari.
5 Incurrunt etiam percutientes Monachum quemcumque siue Monialem, Nouitium vel Nouitiam, vel conuersum qui propriam professionem non emisit, sed tamen viuit intra claustra cum obedientia, cum habitu non sæculari. Est communis, & Suarez *num.* 19.ex multis locis Iuris. Sed de conuerso intelligo oportere quòd sit donatus, id est, qui se Religioni donauerit obligatione, & quasi contractu facto inter ipsum, & Prælatum acceptantem.Syluest. enim *verb. Oblatus* facit distinctionem,quod oblatus est, qui se & sua omnia sponte obtulit Monasterio habitu non mutato. At conuersus est ille qui hoc ipsum fecit habitu mutato, & viuit in obedientia intra Conuentum, & de hoc secundo non est dubium quod percutiens illum, incurrat.
6 Quæris de puellis fœminis, vel masculis, qui viuunt intra Conuentum Monachorum, vel Monialium futuri Religiosi, cum habitu Regulari,& obedientia, & cæremoniis Religiosorum, an hos percutientes incurrant?Pro hoc nullum inueni Doctorem. Pro vna parte occurrit quòd lex pœnalis censuræ non est extendenda, & isti nec sunt professi, neque Nouitij, neque conuersi, pro alia occurrit quòd eadem lex censuræ est priuilegium in fauorem Clericorum siue Ecclesiæ, & sic posset ad has puellas, & pueros extendi, cùm aliàs viuant cum habitu, obedientia, ac disciplina Regulari, admissi ad Sacramenta,& similia. Non consulo.Elige quod visum fuerit. Scio quod *in c. quisquis* 17.*q.*4.gaudent hoc priuilegio non solùm Monachi,sed etiam personæ specialiter Deo dicatæ, & isti possunt videri personæ specialiter Deo dicatæ.
7 Commendatarios Ordinum militarium, qui percutiunt

cutiunt, incurrunt hanc censuram, vt tenet Vega 1. *par. Sum. moral. c.* 85. *casu* 147. §. *lo septimo nota.* Pro quo citat Nau. & Graffis. Sunt enim viri Religiosi per declarationes Pontificias ibi adductas: & portant habitum Regularem sui Ordinis. Vide infrà, *ver. Tertiarij n.* 3.

8 Tertiarij Sancti Pat. Francisci, vel S. Dominici, non gaudent hoc priuilegio; nisi viuant in Congregatione, & portent habitum distinctum à sæcularibus. Suarez *n.* 20. Neque Eremita ordinarius, nisi fortè ille alicui loco sacro fuerit addictus cum speciali subiectione ad Episcopum ex voto, pacto, ob quæ dici debeat persona specialiter Deo dedicata.

Dubium graue: an incurrat hanc censuram intendens de nocte percutere Petrum Clericum: & casu non hunc, sed Ioannem Clericum percussit? Aliqui absolutè affirmant, vt Cou. *c. alma mater*, 1. *part.* § 10. *n.* 15. Alij simpliciter negant, placet distinctio Suarez dicentis *disp* 22. *de cens.* 54. quod si taliter percutiens fecit omnem diligentiam moralem ne alia persona ibi subesset nisi Petrus Clericus, tunc non incurrit; quia tunc illa percussio circa Ioannem fuit omnino inuoluntaria, & casualis: secus si non fecit talem diligentiam. Ego pro parte negatiua etiam adduco hoc aliquale exemplum. Nam Congregatio Card. super Conc. Trid. anno 1587. declarauit quod mandans occidere Petrum, si mandatarius occidit Ioannem, non incurrit mandans irregularitatem ortam ex homicidio voluntario. Ita habetur *in* 4. *to. Declarationum impresso ex Bibliotheca Farinacij fol.* 41. *col.* 1. *in fine.* Si ergo taliter mandans non incurris pœnam irregularitatis, quia non est occisus quem intendebat: videtur etiam quod in nostro casu non incurret pœnam excommunicationis occidens Ioann. Clericum, quia non occidit Clericum quem intendebat.

10 Non desunt Doctores qui dicant Clericum se grauiter percutientem, non incurrere hanc censuram, pars tamen affirmatiua est communior. Nau. *in Summ. c.* 27. *n.* 97. & alij multi.

11 Subditus percutiens Prouincialem notabiliter, vel suum Prælatum localem, Guardianum, & similes,

potest eiici ab Ordine si percussio fuerit enormis. Rodrig. *tom.* 2. *q.* 33. *art.* 2.

12 Prælatus Regularis si temerè absque cognitione causæ verberet subditum Sacerdotem, vel tali verberatione rigorosa, quæ excedat nimis proportionem culpæ, incurrit hanc censuram si faciat maximè irato animo, vel causa vindictæ. Colligitur ex *cap vniuersitatis de sent. excommuni.* & est communis. Iam enim ille Prælatus non exercet correctionem Regularem vel iuridicam, vel paternam, sed actionem violentam. Dixi *si punitio sit nimis excedens*, quia si parum excedat, non incurret: difficile enim est in his rebus tenere medium, vel rigorem mathematicum.

Vltimò. Si sit tantùm leuis aut vehemens suspicio quod vnus Monachus percussit alium, credo quod non est absoluendus in publico ad cautelam cum verberatione solita: primò, quia ista absolutio licèt in parte sit beneficium, est tamen pœnalis propter verbera: & supponit ex se factum, quod non est adhuc probatum. Secundò, quia in Tribunali sancti Officij suspecti de hæresi leuiter, vel vehementer non absoluuntur ab excommunicatione annexa hæresi: vt videre potes apud Penham *in Directorio Inquisit.* cum Eymerico *à fol* 486. *& sequentibus:* vbi solùm dicit absoluendos esse violenter suspectos *fol.* 497. & idem habet lib. Practica Inquisit. *verb. suspicio:* quod huc applicari potest: & proinde solùm videtur absoluendus exterius suspectus violenter de percussione Clerici.

ADDITIO.

VLtra iam dicta suprà, vide *in his Addition. verb. Excommunicatio num.* 11. *& verb. Ignorantia num.* 21. *&* 22. ibi enim dicta sunt aliqua huc concernentia. Adde sequentia.

1 Rodriguez *tom.* 2. *qq. Regul. q.* 33. *art.* 2. tenet quòd percutiens grauiter suum Prælatum localem, & Superiores,

riores, poteſt eiici ab Ordine: vt ſi quis percutiat Guardianum, Priorem, Prouincialem, & cæteros. Id tamen non admittit, ſi quis percuſſerit Vicarium Conuentus, vel Subpriorem: probat, quia in lege ciuili *l. omne delictum, ff. de re milit.* punitur pœna mortis is qui percuſſerit magiſtratus: & hoc intelligit Rodriguez ſi percuſſio fuerit grauis. Item de Vicario Conuentus idem ſentit Rodrig. *ibidem* poſſe dici, ſi in abſentia longa Guardiani eius loco gubernet: tunc enim debetur illi honor æqualis, atque Guardiano. Ego ſi tali caſui aſſiſterem non eiicerem extra Ordinem talem reum pro ſola graui percuſſione Guardiani. Moueor, quia illa lex ciuilis de pœna capitis in percuſſorem magiſtratus, eſt pœnalis & proinde non extendenda ad ſimiles caſus. Secundò, quia illa lex ciuilis fortè non eſt in vſu in percuſſione graui cuiuſuis magiſtratus, ſaltem in hoc regno Portugalliæ. Vidi enim ego in facti contingentia, quendam reum qui Iudici ſuo vulnus graue inflixit in facie, non damnari ad mortem, ſed ad exilium. Fateor tamen grauiori pœna plectendum eſſe illum, qui Prælatum percutit cæteris paribus, quàm percutientem non Prælatum, eſt enim crimen multo grauius.

2 Occaſione præcedentium vbi fit mentio de percuſſione graui, nota Minoritas olim petiiſſe à Papa Ioanne XXII. vt ſibi declararet, quæ eſſet percuſſio grauis, quæ leuis. Eius reſponſio habetur in Bullario Rodriguez *fol* 100. cuius ſumma hæc eſt.

Percuſſio leuis, & modica eſt, quæ fit pugno, palma, manu, pede, baculo, vel iniectione lapidis, quæ ad mutilationem membri, vel dentis fractionem non accedit, neque ad euulſionem capillorum, nec notabilem ſanguinis effuſionem, vt ſi parum ſanguinis ex leui percuſſione flueret. ex verbis verò vltimis à contrario innuit percuſſionem fore grauem ſi ex illa ſequatur mutilatio membri, fractio dentium, auulſio notabilis capillorum, barbæ præcipuæ. Eandem grauem fore percuſſionem dicit penſandam ex circunſtantiis, loci, perſonæ, & modi: loci, ſi fiat in theatro, foro, coram Rege, coram Prælato, Iudice, vel

in Ecclesia, vel publico, tunc enim erit grauis ratione loci, etiamsi in se aliàs sit leuis. Erit item grauis ratione personæ percussæ, vt si percutiatur Magister, Iudex, Magistratus, Prælatus, ab inferiori, vel si percutiatur pater, patruus, vel aliquis in dignitate constitutus. Ac tandem resoluit Papa arbitrio prudentis, ac Iudicis pensandam esse grauitatem, vel leuitatem percussionis.

3 Hinc intelligetur quod ait Rodrig. *citata q.33. art.3.* quòd quando in aliqua Religione datur statutum aliquod puniens certa pœna aliquam percussionem, debet intelligi de percussione graui, non verò de modica; citat Bald. & Panorm & alios. Et sic aduertit Religiosos contrauenientes Breuibus Pontificiis in re parua, seu modica quantitate, non esse puniendos pœna totali in illis imposita: vt si Prælatus localis admittat fœminas graues intra claustrum Monasterij statim ad ianuam, seu portam, vt inde aspiciant à longè cæteras partes claustri, talem Prælatum dicit non esse puniendum pœna totali contenta in Bulla Pij V. priuatione scilicet officij, & sic de cæteris.

4 Si duo Religiosi per iocum, siue iocando se adinuicem percutiant, non incurrunt censuram, vt patet: & hoc est verum etiamsi in ioco sit excessus, & pariter in percussione. Ita Franciscus Longus *in suis casibus reseruatis casu* 10. *numero* 17. & citat *capit.* 1. *de sent. excommunicat.* At in *prædicto cap.* non fit mentio, si excedatur in ioco, vel in percussione solùm dicitur absolutè, non esse excommunicatum illum qui percussit Clericum per iocum. Ego tamen dictum authoris istius non condemno, in quantum constet percussionem illam inceptam in ioco, taliter crescere vt numquam perueniat ad peccatum mortale: scio enim posse cum aliquo motu iræ non plenè considerato percussionem inceptam à ioco posse deuenire ad solum peccatum veniale, ex defectu plenæ aduertentiæ. At scio in re morali posse aliquando actum eundem numero materialiter, in initio esse primò primum, ita vt nec sit peccatum veniale. Deinde lucescente aliquan

quantulum magis ratione, posse eundem actum esse peccatum veniale adhuc deficiente plena consideratione. Tertiò affulgente magis rationis radio posse eundem actum esse peccatum mortale propter iam plenam aduertentiam. Quæ omnia possunt contingere in percussione incipiente per iocum, maximè si fiat excessus in percutione non consueta in ioco: & talis poterit inde oriri inquietudo vt consulendum sit saltem pro foro interno ad cautelam petendam esse absolutionem. Si verò finito ioco per aliquam moram, iterum alter alium aggrediatur, & grauiter pecutiat malo animo, omnes concedunt incurrere censuram Canonis.

5 Quando autem percussor Clerici sit dicendus notorius percussor, ad hoc vti debeat vitari tanquam excommunicatus, ante vllam declarationem, vide suprà *verbo Dispensare n.* 9. vbi ex Nauar. diximus quando crimen dicatur notorium.

6 Dixi suprà *hoc eod. verb. num.* 10. communiorem esse opinionem quòd Clericus se percutiens incurrat censuram. Nunc explico id esse intelligendum si deliberato animo sibi manus iniiciat. Sic enim sentiunt Ioann. Andr Panorm & Felin *in cap. contingit* 1. *de sent. excomm.* Nam quoad hoc non est dominus suæ vitæ & membrorum. At si id faciat ex repentina inconsideratione, & indignatione, vt aliquando maximè faciunt Moniales plus impatientes, non incurretur censura. Et aduerto quod facilius credi potest aliquem se ipsum percutere grauiter ex indignatione inconsiderata, & insufficiente ad censuram: quàm credi possit aliquem percutere grauiter, cum tali inconsideratione insufficiente ad censuram: quia intellectus facilius aduertit. ac magis abhorret à percussione alterius quàm sui ipsius.

MATRIMONIVM.

1 Regularis iungens sponsos matrimonio absque licentia Parochi, manet suspensus, & excommunicatus, vsque ad beneplacitum Episcopi cuius erat Patochus qui tali matrimonio debebat assistere. Trident. *cess.* 24. *cap.* 1. & Rodr. *tom.* 3. *quæst.* 3. *art.* 1. Benè tamen hoc possunt facere Religiosi in Indiis habentes curam animarum in locis à Prælato designatis. Sanchez *lib.* 3. *de matr disput.* 16. *n* 1. vbi multa dicit dè Religiosis Parochis circa matrimonium. Imò etiam extra Indos Regulares habentes beneficia regularia, & veri Parochi, id possunt absque vlla pœna, vel culpa. Prædictam verò pœnam excommunicationis & suspensionis limitat Rodr. *cit. tom.* 3. *q.* 2. *art.* 1. si solemnizant matrimonium cum benedictione nuptiali: non verò aliàs.

2 Religiosus professus contrahens matrimonium, est suspectus de hæresi, & ad sanctum Officium deferendus; quia malè sentit de Sacràmentis. Hoc tamen est intelligendum si publicè contraxit, tunc enim præsumitur in fide errare; secùs si contrahat in occulto cum fœmina, dicens verba solita, tunc enim non ex hæresi. sed ex libidine errare præsumitur; & hoc intellige si desit Parochus, & testes. Vmbert. *in sua practica Inquisit. verb. Religio*, citans Abbatem *capit. de homine. de celebrat. Missar* Adde quod prædicti Religiosi, & Moniales contrahentes in publico matrimonium, præterquam quòd sunt suspecti de hæresi, incurrunt etiam excommunicationem per Clementinam *vnic. de consanguinitat* & in hoc etiam ligantur Patres Societatis IESV nondum professi solemniter, sed solùm habentes tria vota simplicia. Est communis, & declaratum in Bullis Pontificiis, maximè Greg. XIII.

3 Ingrediens Religionem animo ficto, vt statim post exeat,

ereat, & sponsalia fugiat, postea exiens non dirimit sponsalia, sed tenetur ad matrimonium. Secùs si bono animo intrat, animo profitendi, tunc enim statim soluuntur quoad vtramque partem, Sanchez *lib.1.de Matr. disp.52.per totam.*

4 Religionem professus, qui erat vero matrimonio ligatus, & professus fuit absque licentia coniugis, sed coniux extra manens tacuit, nec licentiam dedit, poterit extrahere professum, & ille cogetur exire. Sanchez *lib.7. de Matr.disp.35.n.13.* Sed de hoc vide fusiùs *ver. Professio coniungis.*

5 Ligatus solo matrimonio rato, & non consummato, potest profiteri in Religione. Est certissima, vt probatione non indigeat: ita vt etiam dissoluatur matrimonium prædictum per professionem factam in Ordine militari Sancti Ioannis Ierosolymitani: non verò per professionem factam in aliis Ordinibus militaribus. Sanchez *lib.2. de matrim. disp.18.per totam.* Non verò satis est in omnibus supradictis, circa dissolutionem dicti matrimonij rati ingressus Religionis, sed professio legitima.

ADDITIO.

1 PRæter iam dicta suprà tangentia Religiosos, quæ erant præcipua, & grauiora: visum fuit per summam referre, quæ Summi Pontifices concesserunt Religiosis degentibus in Indiis circa matrimonij administrationem, ac dispensationem cum Indis. Igitur Leo X. concessit Minoritis laborantibus in Indis pro infidelium conuersione, vt possint dispensare cum Indis vxoratis, denuo ad fidem conuersis, vt possint retinere vxores, cum quibus contraxerant obstante aliquo impedimento dirimente, & cum illis dispensare vt illo impedimento non obstante illas retineant: addit tamen Papa: *Dummodo illa impedimenta matrimonij non sint*

prohibita lege diuina, sed solùm introducta lege Ecclesiastica. Habetur concessio in Bull. Rodr. *f.* 635. Idem concessit Paulus III. Patribus Societatis IESV in eodem Bull. *f.* 813. cum eadem limitatione de dispensando solùm in impedimentis lege Ecclesiastica introductis, non verò de impedimentis diuina lege prohibitis. Et præterea id concedit solo Generali dictæ Societatis, vt ille pro hoc destinet, quos viderit idoneos. Quod non habet concessio Leonis facta Minoritis, non enim loquitur de Generali, sed de Fratribus.

2 Vt autem sciatur quæ sint impedimenta matrimonij diuina lege prohibita, dicendum est primò cum Sanchez *lib. 7. de Matr. disp.* 52. *num* 8. *in medio, & n.* 4. in lege Euangelica Christum Dominum nullum impedimentum matrimonij statuisse: imò neque vllum præceptum positiuum, vel negatiuum: sed exceptis præceptis fidei, ac Sacramentorum reliqua, quæ prohibuit sunt de iure naturali. Ac proinde, ait Sanchez, impedimenta mastrimonij lege diuina prohibita, non intelligitur quod sint lege diuina Euangelica positiua introducta. Sed dicentur lege diuina prohibita; id est, contracta in gradu per legem naturalem irritantem prohibito, quale erit matrimonium inter partem, & filiam, & inter sororem, & fratrem, id enim natura clarè prohibet: nec nisi in mundi initio licuit dictante pro tunc eadem natura. Et vt hoc magis explicetur, aduerte.

3 Scias quod in lege veteri *Leuitic.* 18. statuit Deus multa impedimenta matrimonij recensita à Sanchez *ibidem n.* 1. v.g. in consanguinitate, & linea recta, prohibetur duplex gradus videlicet parentum cum filiis, auorum cum neptibus, & auiarum cum nepotibus. In eadem consanguinitate linea transuersa prohibuit primò inter fratrem, & sororem, siue ex vno, siue ex secundo parentibus Ac præterea nepotis cum amita, aut matertera (*id est, sobrinho com tia do pay, ou da mãy hirmãa.*) In affinitate erat primò prohibitus primus lineæ rectæ ascendentis, vt soceri cum nuru, vitrici cum priuigna: & è contra priuigni cum nouerca (*enteado com madrasta*) socrus item prohibeatur cum genero contrahere: & vitrici

trici cum filia priuignæ. In linea verò transuersa affinitatis erat prohibitum matrimonium cum vxore fratris, & cum sorore vxoris, vxore viuente: & cum vxore patrui.

4 Quibus positis est grauis dubitatio, an omnia prædicta impedimenta in lege veteri posita, obligent, & impediant hodie de iure naturali, ita vt Summus Pontifex in illis dispensare non possit, eo quòd sint impedimenta lege diuina prohibita? Quæstionem disputat Sanchez *citat. disputat.* & resoluit negatiuè, dicens cum multis Doctoribus non omnia illa esse de iure naturali impedientia. Rationes omitto breuitatis gratia, per summam id colligo ex citato Doctore Primò quod iure natural d uin?, in linea consanguinitatis solum prohibetur coniugium, in linea directa, parentum cum filiis: in transuersa verò fratris cum sorore. Ita citatus Doctor. *n.* 15. At in gradibus affinitatis ait prædictus Doctor nullum esse impedimentum iure naturali diuino impositum.

5 Ex his colligitur clara responsio ad prædictas duas concessiones Leonis, & Pauli citatas pro Fratribus Indiarum concedentium vt possint dispensare in impedimentis dirimentibus matrimonium cum Indis, si talia impedimenta non sunt introducta lege diuina naturali videlicet. Nam iuxta prædicta possunt dispensare cum illis vt retineant vxores, si non interfuit impedimentum aliquod ex dictis *hoc num.* 5. videlicet, non sit initum coniugium inter parentes, & filiam, & inter fratres, & sorores: hoc enim solum coniugium prohibetur, & irritatur lege diuina naturali, vt multis probat citatus author. Cætera enim impedimenta citata ex *Leu.* 18. vel cessarunt, quia erant magis iudicialia quàm naturali, vt Sanchez probat *citat. disp. num.* 11. vel quia directè, ac primariò non irritant matrimonium primo iure naturali. Cætera verò impedimenta matrimonij præter dicta, quæ citantur in illis carminibus ordinariis: *Cultus disparitas, vis ordo, ligamen, honestas, &c.* Sunt impedimenta quidem verè dirimentia matrimonium, sed sunt omnia introducta ab Ecclesia: non verò

leg

lege diuina positiua Euangelica, vt diximus: neque naturali. Et proinde in his omnibus poterunt Fratres in India dispensare cum Indis, quia introducta sunt lege Ecclesiastica, non diuina positiua, neque naturali

6 Circa administrationem verò matrimonij concessit aliqua Pius V. in Bulla quam citat Veracruz *in Appendice ad Speculum ad finem* quæ sic resumuntur, vel explicantur à Sanchez *lib. 3. de Matrim. disp.* 26. Primò: Religiosi in Indiis noui Orbis in locis destinatis à suis Superioribus officium Parochi exercentes possunt absque alia ordinaria licentia matrimonio coniungere sibi subditos. Secundò, idem possunt circa alienigenas in suis locis taliter habitantes vt efficiantur Parochiani. Tales enim iam acquirentes domicilium sunt subditi. Tertiò, possunt etiam matrimonio iungere vagos in suis locis degentes: vagi enim subduntur Prælato loci vbi inueniuntur.

7 Quartò, possunt etiam iidem Religiosi Parochi, iungere matrimonio illos Indos, qui non habitant in suo districto, neque sunt vagi, sed ipse Religiosus Parochus transit per loca vbi tales habitant, & nullum habent Parochum pro tali loco. Probatur, quia in dicto priuilegio Pij V. conceditur prædictis Religiosis, vt in Indiis assistant matrimoniis, sicut erat consuetudo: & ante Concilium Trident. ex concessione Leonis X. & Adrian. VI. poterant prædicti Religiosi prædictis Indis ministrare omnia Sacramenta. Quintò si Indi proprium Parochum habeant, quamuis absens sit, Religiosus Parochus in alio loco, & illac transiens vbi ipse non est Parochus, non potest illos coniungere, absque licentia proprij Parochi. Probatur, quia priuilegium Pij V. solùm concedit prædicto Religioso, pro illo loco cui est assignatus à Superiore: at iste Religiosus transiens per locum alieni Parochi, non est ibi deputatus à Superiore: ergo ibi debet seruari forma Concil. Trident. præscripta extra Indos, vt nullus Sacerdos matrimonio assistat absque licentia proprij Parochi.

8 Sextò, si talis Religiosus Parochus in sua Parochia debeat iungere matrimonio aliquos vagos, id non poterit

terit facere absque expressa licentia Ordinarij, vt iubet Concil. Tridentin. *sess.* 24. *de Matrimon. cap.* 7. alijs Parochis ordinariis: requiritur enim maius examen pro vagis vt matrimonio copulentur: ac proinde id non poterit Parochus Monachus absque licentia Ordinarij. Sic tenet Sanchez *citata disputatione* 26. *num.* 7. contra Veracruz, Probat inter alia, quia dictum priuilegium Pij V. in nullo derogat Concilio Tridentino: at Concilium *citato loco* præcipit quod modò diximus.

9 Vt verò prædicti Religiosi Parochi habeant facultatem ad omnia supradicta, debet illis concedi licentia à suis Prælatis in Capitulo Prouinciali, sic enim exprimit Pius V. in dicto priuilegio Religiosi in illis locis vbi non celebratur Capitulum Prouinciale. Sic Rodriguez *tom.* 1. *qq. quæst.* 35. *art.* 4. Nec Capitulum Prouinciale poterit pro hoc designare Fratrem alterius Prouinciæ, quia illi Religiosi non subduntur illi Capitulo. Non tamen erit necessarium tales Fratres personaliter præsentari, nec nominatim designari à Capitulo: sed poterit Capitulum decernere, vt illi Fratres quos designauerit Prouincialis, vel Prælatus localis, ex tunc sint designati ab ipso Capitulo Prouinciali. Hoc enim non est delegare potestatem assignandi Fratres, & dandi illis facultatem ad Sacramenta ministranda, sed re vera ipsum Capitulum assignat, & concedit prædictam licentiam: vt in casu simili probat efficaciter Sanchez *lib.* 3. *de Matrim. disp.* 31. *num.* 18. & Rodrig. *citat. quæst. art.* 3. Addit præterea Rodrig. *ibidem art.* 1. non posse Capitulum Prouinciale dictos Fratres ad aliquem locum destinare tamquam Parochos, nisi Episcopus, vel Prorex, vel Gubernator talia loca Religiosis concedat.

Sixtus V. eandem concessionem Pij V. extendit, & concessit Minoritis in Brasilia degentibus: transumptum Bullæ Sixti ego vidi authenticum. Eadémque concessio (vt arbitror) facta est Minoritis in India Orientali, vbi assistunt in multis locis Indorum conuersioni, quibus Baptismum administrant.

MINISTER PROVINCIALIS.

Vide suprà verbo *Generalis.* ver. *Dispensare.* ver. *Scrupulus*, *& in similibus*.

ADDITIO.

HOc melius tractabitur infrà verbo *Prouincia*, & *Prouincialis* & seruient pro illo etiam omnia iam dicta verbo *Generalis*, & verbo *Dispensare*, & in aliis similibus.

MISSA.

Vide suprà verb. *Altare.* & infrà verb. *Obedientia. num.* 1. & ver. *Ecclesia.*

1 COncil. Trid. *sess.* 25. *cap.* 4. *de Reformat.* concedit solis Generalibus Ordinum vt in Capitulo Generali possint reducere numerum grandem Missarum ad pauciorem quando illis non possit satisfieri singulis diebus iuxta præscriptum testatorum & pro illis tenues eleemosynæ sunt relictæ, vt non facile inueniatur qui velit tali oneri, vel numero, se subiicere: in quo iubet vt res diligenter inspiciatur sub onere conscientiæ. Quæ omnia Generales debent diligenter inspicere, & attendant quid magis conducat ad honorem Dei, & Ecclesiarum vtilitatem. Dummodo fiat semper commemoratio illorum defunctorum qui legata reliquerunt. Et notat Nauarr. *lib.* 5. *Consil. titul. de priuilegiis, consil.* 3. posse hoc facere, non solùm Generalem primum qui successit Concilio Tridentino, sed omnes, & singulos futuros: nec solùm pro Missis præteritis, sed etiam pro futuris. Vide alia ibi apud illum, quæ

quæ omitto, quia rarò fiunt. Capucinus tamen *super Compend. verbo Concilium* dicit responsum fuisse à Congregat. Cardinalium, illos id non posse, nisi pro Missis præteritis ante Concilium, non verò pro futuris.

2 In Compend. D.Hieronym. Hispan. *verb. Capellaniæ*. §. 3. concessit Martin. V. Patribus illius quòd non teneantur dicere pro qualibet Capellania fundata in Monasterio de Goadalupe vltra quatuor Missas in qualibet hebdomada, etiam si earum fundatores, & institutores defuncti ordinauerint quotidie Missam celebrari: & quod idem Papa dixit hanc esse amplam satisfactionem per has quatuor Missas. Aliquid fortè simile huic extra priuilegium, tenet Henriq. *tom. 2. libr. 9. cap. 24. num. 4.* dum ait quod si capella habeat onus celebrandi, quotidie (vt habet Parochus pinguis beneficij) intelligitur salua honestate, & deuotione debita; nec teneri supplere per alium si paucis diebus Missam omittat: nisi fundator exprimat vt per se, vel per alium Capellanus celebret singulis diebus, & citat Nau. Sylu. Sot. & Cordub.

Ego, quoad concessionem factam Martini V. prædictis Patribus, non dubito quin facta fuerit; sed non consulo quod fiat, propter non vsum: imò quod non publicetur sæcularibus, ob periculum pusillorum. Quo ad dictum Henriquez noto, quod videatur id quod dicit si Capellanus omittit celebrare, paucis diebus: secus si multis Secundò noto, tam priuilegium quàm Henriquez loqui de solis Capellanis, id est, qui vno tantùm annali, vel anniuersario addicti sunt. Secus de Clerico, vel Regulari, qui diuersis Missis commendatis, vndequaque astringuntur absque certo onere Capellaniæ propriæ: hi enim tenentur omnino dicere omnes commendatas. Vide statim *num. 6. hoc ipso verbo Missa.*

3. Gregor XIII. concessit Congregationi Sanctæ Iustinæ vt eius Religiosi dum fuerint in itinere constituti possint celebrare ante auroram: & post mediam noctem. Et Pius V. concessit Patribus Societatis IESV, vt possint celebrare per horam ante auroram, & infrà horam post meridiem causa itineris. Capucinus refert

Addit.

Addit. ad Compend. verb Missa, fol. 212. & post illum Azor. *tom.*1.*libr.*10. *cap.*25. & priuilegaum concessum S.Iustinæ, quod etiam citat Capucinus, non videtur reuocatum, quia concessum, fuit viuæ vocis oraculo à Greg XIII. post Trid. Patribus illius Conuentus. Sed nota verbum, (*dum sunt in itinere*) quia extra hanc occasionem videtur quod non possint: imò quod neque in illo die quo debent iter arripere: adhuc enim non sunt in itinere constituti.

4 At Rodriguez 1.*tom. quæst.*43. *artic.*3. citat aliam concessionem Leon. X Minoritis concedentis absolutè, & sine restrictione quod possint de licentia suorum Superiorum, (quorum conscientiis id remittit) celebrare Missam illicò post matutinum, & post meridiem: & hoc priuilegium probat *ibi* Rodr. *art.*5. contra Capucinum, & Azorium, non esse reuocatum, aut alia celebrandi ante auroram. Idem tenet Miranda *tom.*1.*quæst.*40. *art.*10. *concl* 2. citans Suarez. Et *ibidem* asserit Miranda ex Suarez, quod absque priuilegio potest Missa inchoari duabus horis ante solem.

5 Iulius II. concessit Minimis quod possint facere sibi celebrari Missam etiam per Sacerdotes sæculares ante diem in quocumque loco honesto, cum Altari portatili: & ibi recipere Sacramenta. Corduba *super Comp. Missa*, 2 *ad* §.5.

6 Cauendum omnino est à concessione, qua Leo X. in *Compend. verb. Missa.*§.14. concessit Minoribus, vt pluribus Missis possint satisfacere cum vna, quando pro quauis Missa tenuissima eleemosyna datur: Hæc enim concessio non fuit in vsu, neque in Ordine practicata, vt *ibidem* aduertit Collector Minorita.

Aduertit tamen Rodrig. *cit.q.*43. *art* 16.1.*tom.* quod si in Diœcesi pro eleemosyna Missæ sit taxatum certum pretium, & commendas Missas non soluit illud pretium taxatum: in tali casu licebit pauciores Missas dicere, accipiendo pro singulis, vsque ad pretium, in Diœcesi taxatum. Excipit tamen, & bene *ibidem*, cum Corduba, nisi acceptans Missas illas, acceptat expresse cum illa minori eleemosyna in

pactum

pactum deducta: tunc enim ex pacto cedit iuri, & consentit, & proinde tenetur ad illas dicendas, sub minore eleemosyna, & in dubio, acceptans tenetur se explicare.

Aduertit etiam *ibidem* non posse Prælatum quando non est promissa taxata eleemosyna sufficiens per legem, vel consuetudinem, non, inquam, posse accipere plura stipendia pro vna Missa, vsque ad quantitatem quæ sufficiat vna die sustentare vnum Religiosum. vide causas *ibi*.

7 Minoritæ, & Moniales Sanctæ Claræ, viuentes ex eleemosynis tenentur dicere Missam, aut facere celebrare Missam maiorem Conuentualem pro communi intentione Ecclesiæ: non verò pro particulari pitancia. Rodrig. *t.3. quæst.7. art.* 8. & obligat praxis, & ratio Ecclesiæ Collegiatæ, sunt enim Ecclesiæ Fratrum, & Monialium Collegiatæ, vt *ibidem* Rodriguez asserit, *artic.7.* Si verò Moniales non viuunt ex eleemosynis, sed ex suis redditibus, dicit Rodrig. *ibi*, *& in Addit. ad Sum. tom.4. cap.51. concl.21.* ad illam non teneri.

8 In celebratione Missæ vitanda sunt omnino superstitiosa, & insolita: qualia sunt, inter alia, superstitiosus numerus candelarum, certus, & insolitus modus precum: & sic de aliis non contentis, vel dissonantibus à Rubricis Missalis reformati. Concil. Trid. *sess.22. cap. de euitandis in celebratione Missæ.*

9 Leo X. *in Compend. Min. ver. Missa.3.* §. 13. concessit Minoritis vt quando illis commendantur Missæ communiter dictæ de Reuelatione, de S. Amatore, & de consolatione, cum certis candelis, vel aliæ similes: vel quòd non discontinuentur, seu sine interuallo dicantur, concessit, inquam, quod satisfaciant dicendo illas Missas ad quas magis dispositi fuerint maximè de officio illius diei, in quo celebrant, & ad taliter commendatas non teneantur, cùm illud videatur sonare superstitionem. Sed nota, quòd mens Papæ, solùm est quando inest superstitio. Si enim hæc absit, dicendæ sunt Missæ, sub titulo commendato.

10 Qui promittit alicui se dicturum pro illo vnam

Missam,& illam non dicit,non peccat mortaliter. Sanchez *lib.1.de sponsal.disputat.5.dubitat.3.n.24.* & Rodr, *Addition.ad Summ.tom.4.cap.107.n 4.*

11 Clemens VII.concessit Minoritis *Compend. verbo Missa.3 §. 15.* vt pro Missa de Passione sibi commendata satisfaciant dicendo Missam de Cruce, vel de quinque Plagis,& loco Euangelij dicere Passionem Sancti Ioann. Sed hoc de mutando Euangelio Missæ Crucis,& ponere ibi Euangelium Passionis hodie non licet, contrariatur enim Rubricis Missalis Pij V. sed facilius, & absque priuilegio dicit Henriquez *tom.2.lib.9.de Missa cap.23. §. 7. littera M.in gloss.* quod ex Nau. *ibi citato*, Sacerdos pro longa Missa de Passione Domini, satisfacit celebrans dicendo Missam de festo occurrenti etiam semiduplici,vel infrà octaua.

12 In Sabbatho Sancto dici potest Missa priuata præter Missam maiorem: quia Missale illo die Missam propriam assignat, nec limitat vt sit vna aut plures. Quod fieri non potest feria sexta in parasceue, quia pro tali die Missa non assignatur Rodrig. *Addit.ad summ.tom.4. cap.51.concl.10.*ex Suarez,Guttierrez.

13 Moriens Petrus, elegit sepulturam in Ecclesia Minorum,& iussit pro se dici trecentas Missas, non specificans vbi essent Missæ dicendæ.In dubio dicendæ sunt in Ecclesia in qua fuit sepultus:idem videtur dicendum de officiis,& aliis suffragiis. Rodrig. *Addit. ad Sum. tom. 4. cap. 51. n. 30.* citans ius ciuile.

14 Religiosi, in Canone Missæ cùm dicitur in principio (*& Antistite nostro*) non debent nominare suum Generalem, sed Episcopum Diœcesis. Fuit declaratum à Cardinalibus Romæ dicentibus quòd contra facientes peccant mortaliter. Rodrig. *tom.4. Additio. cap. 51.n.13.* citans verba Declarationis. Et sic habet Rubrica Missalis reformati in expositione Canonis ad verba citata (*& Antistite nostro.*) Quod verò attinet ad peccatum mortale, videtur excusandus qui ignoranter fecit.

ADDITIO.

Vide suprà verbo *Festi dies.* Vide etiam infrà verb. *Votum num* 17. *&* 18.

1 NOn posse fideles cogi à Parochis, vt die festo audiant Missam in propria Parochia, & non vadant pro illa audienda ad Monasteria Ordinum, concessit Clemens VII. in Bullario Rodrig. *fol.* 1197. *num.* 4. *col.* 2 & tenet Nau. *in Sum. cap.* 21. *num* 5. & multis probat Azor. *tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 6. *q.* 4. idem dic de concione audienda. Neque obstat Extrauag. Sixti IV. quæ incipit: *Vices illius*, de tregua, & pace, vbi dicitur teneri parochianos in propria Parochia Missam audire in diebus festis. Neque item obstat Concil. Trident. *sess.* 24. *cit.* 4. *de Reform.* vbi dicitur teneri parochianos in diebus festis propriam adire Parochiam ad audiendum verbum Dei. Non, inquam, obstant, quia in primis ius commune id solùm vetuit, ne in diebus festis id faciant parochiani contempto proprio Parocho, vt explicat Azor. *cit q.* 4. & sic ait explicare Innoc. Hostiensem, & alios Canonistas. Eundémque sensum habet Extrauagans Sixti IV. & Concil. Trident. Adde quod Tridentinum solùm loquitur de audienda concione, & non de Missa: & præterea Concilium Trident. *ibi* non reuocat priuilegia Regularium. Neque verò parochianus dicetur contemnere proprium Parochum si Missam audiat in Monasteriis, eo quòd ibi quietiùs, ac deuotiùs audit, & faciliùs habet Missam ob multitudinem celebrantium Religiosorum, & primo manè, vel ob aliam causam. Tunc verò dicetur proprius Parochus contemni cùm id factum fuerit ex contemptu expresso.

2 Imò addit Azor. *cit. c. q.* 5. *&* 6. illud ius commune vt quisque audiat Missam in propria Parochia, esse abrogatum per contrarium vsum in tota Ecclesia. Vnde infert *q.* 6. non posse Episcopum constituere generale

præceptum vt vnusquisque Parochianus audiat Missam in sola sua Parochia,& citat Nauar.Syluest.& Antonin. quia generali consuetudine ab Ecclesia tolerata contrarium seruatur. Et adducit declarationem Cardinalium idem declarantium. Excipit tamen *ibi*,dummodo tota pars Parochiæ ad Ecclesiam propriæ Parochiæ non conflueret,tunc enim posset.Sed ego addo,neque tunc posse Episcopum reuocare priuilegia Mendicantium, nam Episcopus non potest reuocare priuilegium à Papa concessum. Vltra verò priuilegium dictum Clemen. VII. adducit etiam Nauar. *citato cap.* 21. *num.* 5. aliud priuilegium Leon. X. per quod iuri communi in hac parte derogatur in fauorem Mendicantium.

3 Non possunt Episcopi,vel alij Prælati facere Missas celebrari in Monasterio aliquo inuito Prælato illius,etiā ob bonum commune. Habetur *cap.luminoso* 18.*q.* 2. & in Bullar.Rodrig.*fol.*183.idem concessit Eugen IV.congregationi Sanctæ Iustinæ, vbi excommunicantur oppositum facientes. Et refert alias concessiones Rodrig. *tom.*3.*quæst.* 4. *art.* 1. etiamsi Missa dicenda sit pro defuncto tumulato in Monasterio Fratrum.

4 Pro occasione Parochorum aliquando cogentium parochianos pro audienda Missa, nota etiam quòd si cogere voluerint vt etiam Sacramentum Pœnitentiæ à solis ipsis Parochis recipiant,non verò à Religiosis, neque velint stare schedulis Religiosorum quibus in Quadr.testificantur se audiuisse confessionem sui parochiani. Parochi taliter obligantes vt sibi iterum peccata iam confessa confiteantur,sunt suspecti de hæresi habendi, si dixerint prædictam confessionem fuisse inualidam, & possunt Inquisitores fidei contra illos procedere. Habetur in Bullar. Rodrig. *fol.* 383. *&* 384. ex concessione Sixti IV.

5 Pius V in Bullario Rodrig.*f.*682.*col.*1.*n.*26. concessit Minoritis vt Missas,& eleemosynas vni loco, vel aliquibus Fratribus commendatas,liceat Prælatis,aliis Fratribus,etiam aliorum Ordinum, vel Presbyteris sæcularibus commendare:nisi oppositum expressè dixerint,qui Missas commendauerunt, & pecunias dederunt.

6 Leo

6 Leo X. in eodem Bullar. Rodrig *fol. 731. col. 1. n. 54.* concessit Minoritis vt possint celebrare Missam illicò post matutinum, & post meridiem, præsertim in diebus, quibus obligat auditio Missæ quando Fratres aggressuri sunt iter, vel quando veniunt de via, neque accedunt ad locum ante meridiem. Circa hanc verò concessionem aduerto, quòd licèt ibi dicat: *Præsertim iter aggressuris*, vox *Præsertim* non tollit quin possint vti eadem concessione alij Fratres non iter aggressuri. Nam particula, *Præsertim*, non excludit alios casus præcedentes; sed cùm dicatur particula implicatiua, implicat idem esse in casu contrario, licèt in isto fortior militet ratio, vt cum multis probat Sanchez *lib. 2. de Matr. disp. 39. n. 6.* Et praxis sic obseruat. Idque patet ex alio priuilegio Leon. in Compendio Mendicantium *ver. Ieiunium*, § 5. vbi concessit Minoritis, *Maximè prædicatoribus*, vt in die ieiunij possint comedere vna hora ante horam consuetam: licèt enim ibi dicat: *Maximè Prædicatoribus*: particula, *Maximè*, non tollit quin illud possint facere cæteri Fratres non prædicatores, vt vsus, & praxis obseruat. Si enim Papa solis Prædicatoribus, vel solis itinerantibus id vellet concedere, id vtique expressisset vtendo particula exclusiua, *Solùm*, vel non poneretur in principio, quod concederetur Fratribus. At in priori concessione promissa diluculo dicenda, postulatio oblata Leoni X. incipit: *Tota familia petit, vt sibi concedatur, præsertim, &c.*

7 Potest in festo duplici dici alia Missa votiua, quæ non sit de illo festo. Nam alia ratio est de obligatione Sacerdotis vt conformetur festo illius diei in recitando Diuino Officio: alia verò vt conformetur in dicenda Missa cum rubricis Missalis: hæc enim minus obligant, quàm illa. Suarez *tom. de Eucharistia disp. 88. sect. 3. conclus. 1.* maximè in § *In quo est.*

8 Dixi olim abstinendum esse à concessione Leonis X. concedentis Minoritis, vt possint satisfacere pluribus Missis, cum vna tantùm Missa quando pitantia vnius minima est, videlicet non accedens ad summam vnius Iulij (id est, Realis Hispanici) idque pro rata mi-

nuendo de Missis, vt quæuis dicatur pro vno Iulio. Nunc idem dico, abstinendum similiter esse ab alia simili concessione Iulij II. facta Patribus Minimis in Bullario Rodriguez *f.* 819. per quam illis concedit, vt si Generalis illorum in visitatione repererit, vel extra visitationem in aliquo Conuentu relictam esse grandem summam Missarum, ita vt per Fratres illius Conuentus celebrari non possint, possint Fratres illius Conuentus per nouem collectas satisfacere nouẽ Missis, & per septem collectas satisfacere septem missis: & sic de quouis alio numero Missarum respectiuè: rationem assignat Papa, vel quasi compensationem, quia operibus aliis satisfactoriis eiusdem Ordinis, vt ieiuniis, disciplinis, &c. etiam satisfit benefactoribus tales Missas commendantibus. Abstinendum, inquam est à tali concessione, plusquam ab alia priori Leonis X. Non dico Sum. Pontifices hoc non potuisse facere: sed dico tales concessiones nunquam fuisse vsu receptas, saltem in Hispania, neque in alia parte nostri Ordinis, quod sciam.

9 Circa præceptum audiendi Missam, cùm sit quotidianum, & dubia multa circa illud proponantur Religiosis, pono hîc magis ordinaria, & magis necessaria. Primò satisfit isti præcepto etiamsi quis verba Sacerdotis celebrantis non audiat. Nam Ecclesia non iubet verba audire, aliàs surdi, & longè distantes ab altari non satisfacerent, maximè in Hispania vbi Sacerdotes submissa voce verba proferunt: quod tamen nemo dicet, & vsus contrarium confirmat.

10 Qui ex voto, vel iniuncta pœnitentia obligatur duas Missas in vno die audire, satisfacit huic obligationi si duos Sacerdotes celebrantes in duobus altaribus eodem tempore simul audiat. Nam vtrique Missæ est præsens corpore, & vnica intentione ad Deum satisfacit. Ita Sanchez *lib.* 1 *Decal.* citans Maior. Petr. Ledesm. *dicto* 1 *lib. Decal. c.* 14. *in fine.*

11 Qui serò accessit ad Missam, v. g. finito Euangelio, vel incepto Canone, & non habet copiam alterius Missæ illa die, tenetur audire sub peccato mortali illam partem Missæ non integræ: nam is qui non potest

satis

satisfacere totali præcepto, tenetur satisfacere parti ipsius cùm potest, quod intellige quando illa pars cui potest satisfacere, est substantialis, & pars omissa est accidentalis. In Missa verò Canon, Consecratio, & Consumptio, est pars substantialis Missæ. Ita Sanchez 1. *Decalog. c.* 19. *n.* 6. citans Nau. *cap quando. de consecr dist.* 1. *cap.* 11 *n.* 16. & Suarez *tom.* 3 *in* 3. *p. q.* 83. *art.* 6. *disp.* 88. *sect.* 2.

12 Satisfacit etiam præcepto, qui à pluribus Sacerdotibus per partes successiuè audit integram Missam vt si ab vno audiat incepto Canone, à secundo verò ab initio Missæ vsque ad inceptionem Canonis, vel quid simile. Ita Henriq. *lib.* 9 *de Missa c.* 25. *n.* 8 citat *in glossa litera P.* Nau. Maiorem, Sandoual, Fratr. Medinam, Soto, Mantium, & alios.

13 Qui seruiunt celebranti quamuis per aliqua parua interualla foras exeant in obsequium Missæ, vt pro campana pulsanda, pro libro, vel thuribulo afferendo, vel similibus, satisfaciunt Missæ: hi enim censentur moraliter Missæ interesse, Henriq. *citat. num.* cum Nau. *ibi citato.*

14 Qui non aduertens esse festum Missam audiuit ex deuotione, vel consuetudine, & postea fit certior talis festi, non tenetur aliam Missam audire: iam enim cum illa priori satisfecit, quia virtualiter voluit implere. Henriq. *cit. c.* 25. *n* 9.

15 Quæ sit pars notabilis Missæ, cuius omissio inducat mortale, diuersi diuersa dicunt. Securior, & communior opinio est quòd qui venit finita Epistola, non satisfacit; at satisfacere qui audiuit adhuc partem Epistolæ. Etenim tota Epistola cum præcedentibus est pars notabilis Missæ. Ita Henriquez *citat. cap.* 28. *num.* 7. citans *in gloss. liter. L.* Antonin. Tabien. Medin. Sandoual, Soto, Cano, Cuenas, Tollet. Nauar. Quod verò mihi sufficiat legere post Missam Epistolam, vel Euangelium cui non interfui, ridiculum est, hoc enim debet audiri ab ore Sacerdotis sacrificantis cui iubeor assistere. Aliàs non audienti totam Missam sufficeret postea domi totam illam legere, quod nullus dicet.

16 Quæris an liceat audire Missam Sacerdotis Græ-

ci celebrantis ritu Græco: & cum illa possit satisfieri præcepto Ecclesiæ Latinæ? Hanc quæstionem proponit Comitol. *lib.*1. *Resp. Moral.q.*65. ex cuius dictis breuiter sic dicendum est. Primò si ille sit verus Sacerdos ordinatus à vero Episcopo, satisfit Missæ, illáque audiri potest si non sit copia alterius Missæ Latinæ. Secùs si ille non sit Sacerdos. Secundò, si talis Sacerdos Græcus schismaticus sit non obediens Summo Pontifici peccat mortaliter qui illius Missæ assistit: cùm enim schismatici sint excommunicati, peccatum est cum illis communicare, maximè in Diuinis. Quando verò Græcus Sacerdos non est schismaticus, sed Ecclesiæ Romanæ obediens, nullum est peccatum eius Missæ assistere, quia Ecclesia Græcorum permittit. Et videmus illos in nostra Hispania aliquando ritu Græco publicè celebrare, neque aliquis condemnat Catholicos astantes. Et *ead.q. in fine* innuit Comitolus audientem Missam Græci Catholici ritu Græco, satisfacere præcepto: est enim vera Missa continens omnes partes substantiles Missæ, quam cælebrabant olim tot, ac tam sancti Patres, Græci, Chrys. Basil. &c. eámque hodie Ecclesia Catholica permittit Græcis. Neque in suo præcepto de Missa audienda, Ecclesia limitat quod sit Missa Latina.

17 Occasione Missæ, cùm calix sit præcipuum instrumentum in Missa deseruiens, quæris an calix amittat consecrationem cum scyphus eius, seu vas totum à pede separatur, & iterum illi coniungitur? Azor *tom.*1.*lib.*10. *c.*28.*q.*7. sic distinguit: si calix à principio sic elaboratus est, vt posset ad libitum pes separari à scypho, modo tornatili (vulgo *de para fuso*) tunc censet non perdere consecrationem, si pes diuidatur à scypho, & postea vniatur. Si verò non sit ita elaboratus à principio, sed totus integer ne possit in partes diuidi, & casu frangatur in duas partes, tunc perdit consecrationem, vt idem Azor. docet. 1.*tom lib.* 8.*cap.*7.*q.*7. Eodem etiam *cap. q.*3. probabilius sentit quod si calix argenteus, & iam consecratus postea inauretur, amittit consecrationem: quia perdidit formam antiquam. Idémque dicit *ibidem q.*5. de calice deaurato si per nimium vsum amitteret inaura

aratione m, vel superficiem auream censendum esse amisisse consecrationem, quia amisit iam antiquam formam.

MONASTERIVM.

Vide ver. *Ecclesia*. ver. *Canonica portio*. ver. *Legatum pro ædificando Monasterio*.

1 IN Compend. Mendicantium. *ver. Ædificare*, §. 1. continetur priuilegium concessum Minoribus ne iuxta suum monasterium, possit ædificari aliud Monasterium Prædicatorum, Carmelitarum, & Sancti Augustini, aliorùmque Ordinum in paupertate viuentium infrà spatium trecentarum cannarum mensurandarum per aërem, etiam vbi aliàs rectè mensurari loci dispositio non permittit. Et vnamquamque istarum cannarum voluit octo palmos in longitudine habere.

2 Sed quia illud iam fortè non erat in vsu, Clemens VIII anno 1603. videns multitudinem Conuentuum, & dispendium inde secutum, prohibuit ne Episcopi dent licentiam ædificandi aliquod nouum Monasterium cuiuscumque Ordinis, nisi vocatis Prioribus, &c. Prælatis Conuentuum existentium in illa ciuitate, vel oppido: illísque auditis circa nocumentum ex nouo Conuentu resultans. Et si constiterit, aliis Conuentibus iam ædificatis nocere; illud nouum Monasterium non permittant ædificare, vide ibi alia circa hoc. Habetur hæc Bulla in Bullario Rodr. *fol.* 1228. in Clem. VIII.

3 In eodem Compend. Minorum *eodem. verb.* §. 15. & 19. conceditur Prædicatoribus, vt iuxta suos Conuentus non possit ædificari alius intra spatium centum quadraginta cannarum. Sed Patres Societatis IESV, in suo Compend. *verb. Ædificium*, §. 2. & 3. habent priuilegium vt possint ædificare intra centum quadraginta canas prope alios Conuentus. Et hoc priuilegium illis solis concessum esse à Greg. XIII. innuit illorum Compend. *verb. Ædificia*. §. 3.

4 Non possunt mendicantes suo arbitrio relinquere omnino Conuentum iam ædificatum, vel quouis modo alienare absque licentia Papæ. Compend. *ver. Ædificare*, §.3. potest tamen hoc facere solus Generalis. *ibidem*. §.8.

5 Proximè dictum non tollit quin possit mutari Conuentus de loco non sano, vel aliàs incommodo, ad locum saniorem, vel commodiorem, Compend. *ibid*. §.14. Sed ad istam mutationem requiritur noua licentia Episcopi. Rodr. *tom. 1. q. 23. art. 7. in fine*, & tunc possunt vendere locum, & ædificia, præter Ecclesias. Vide statim *num*. 7.

6 Domos, loca, oratoria, libros, & alia mobilia, & immobilia Fratrum Minorum, Nicolaus IV. suscepit in ius & proprietatem Sedis Apostolicæ. Compend. *verb. Exceptio*. § 10. *&* §. 23 Eximuntur etiam Monasteria ab ordinariis per Sixtum IV. Et pro hac re, siue exemptione Monasteriorum, & rerum ipsorum habent singuli Religiosi multa priuilegia, quæ quia particularia sunt, & vsu supponuntur, omitto.

7 Sixtus V. concessit Generali Sancti Benedicti in Regno Portugalliæ, quòd in Capitulo generali de consensu Capituli possit mutare Conuentus de locis incommodis ad locos commodiores non petita licentia ordinarij, cum cæteris ibi contentis refert Rodr. *tom. 2. quæst. 49. art. 4.*

8 Monasteria relicta à Minoritis, si habent fundatores, & patronos, qui talium Monasteriorum dominium non ablegarunt à se, sed penes se retinuerunt: post desertionem spectant ad suos fundatores; si verò dominium non retinuerunt, sed transiit ad Sedem Apostolicam, de illis relictis fieri potest quod dictum est suprà, *n*. 5. Sic Nicolaus III in expositione Regulæ Minorum; & Rodr. *tom. 2 q. 49 art 7.*

9 Possunt Minoritæ recipere Conuentus sub conditione quòd certi sæculares teneantur ipsis prouidere de aliquibus necessariis per viam eleemosynæ: neque in hoc Regulæ suæ præiudicant. Rodr. *Add. ad Sum. tom. 3. cap. 251. concl. 2* Consulit tamen melius esse talem conditionem non apponere.

10 Mo

10 Monasteria Monialium Sanctæ Claræ non possunt habere Procuratores, seu œconomos Fratres Minores, illarum redditibus, & litibus intendentes Prohibuit Clem. VIII speciali Bulla in Bullario Rodr. *f.* 1125.

11 Ante professionem Nouitij, vel Nouitiæ nihil potest donari Monasterio, de bonis illius à parentibus, propinquis vel curatoribus, excepto victu & vestitu Nouitij. Trid. *sess* 25. *c.* 16 *de Reg.* Circa quod Congr. Cardinal. declarauit primò non posse aliquid dari Monasterio, nec de bonis Nouitij, nec de bonis parentum, neque propinquorum: secundò non posse Nouitium Ordinem intrantem aliquid ante professionem donare Monasterio de bonis suis etiamsi sit emancipatus, & independens à patre curatore. Marzilla *in suis declarat. lib.* 1. *cap.* 19. *fol* 196. & in Portugallia de mandato speciali sanctissimi D. N. Pauli V eius Collector prohibuit sub excommunicatione ne in professione Monialis detur Monialibus singulis aliqua pitantia, (vulgo *propinas*), quouis modo, vel quouis titulo, excepta vna refectione communi ientaculi moderati.

12 Non possunt erigi ædificia sæcularium prope Conuentus Religiosorum, vel Monialium taliter quòd Monachi, vel Moniales à sæcularibus videantur. Imò neque Conuentus nouus potest ædificari ita vt Conuentus præexistens molestetur. Rodr. *Addit. ad Summ. tom.* 3. *capit.* 145. *numero* 3. pro quo citat textus, & Doctores multos. Imò ego audiui à quodam Iudice supremi Senatus Olyssipone mandasse Regem ibi dirui, vel claudi ianuam sæcularis domus ex qua Religiosi Tertiarij eiusdem vrbis, intra Conuentum videbantur, & inquietabantur.

ADDITIO.

Vide suprà *verb. Alienare.* ibi enim aliqua sunt quæ huic verbo possint inseruire, maximè *num.* 1. *&* *verb. Legatum.*

1 Si dubites quid intelligatur nomine *Monasterij*, scias ex Francisco Longo Capucino, *tract. de casibus reseruatis casu 3. num. 17. fol. 242.* declarationem esse Cardinalium in qua dicitur, nomine *Monasterij* non intelligi illum Conuentum cuius ædificatio est in fieri, neque ibi habitant Fratres ordinarij, sed solùm deputari pro obsequio, ac seruitio ædificij. Tunc enim neque datur Ecclesia, neque Conuentus. Vnde si in tali ædificio introducantur mulieres à Fratribus, non incurrent pœnas impositas à Pio V. eodem modo si quis reus confugiat ad illa septa ædificij, non gaudebit immunitate Ecclesiæ, nisi fortè confugiat ad Oratorium ibi ritè erectum pro Missæ celebratione. Et ego aduerto, quòd si iam à Prælato Superiori iam ibi legitimè designata est clausura, pro quatuor, vel quinque Fratribus ibi habitantibus, iam dicetur Monasterium in ordine ad duo prædicta, vt scilicet non possint admitti fœminæ absque incursu censurarum: & prætereà quòd rei ad septa illius clausuræ confugientes gaudebunt immunitate Ecclesiæ, maximè si ibi intus habeant oratorium seu paruam Ecclesiam. Iam enim ibi reperiuntur essentialia Monasterij. Datur enim Prælatus, & communitas, quæ in solis tribus potest conseruari: datur prætereà Ecclesia in qua Missa celebratur, ac proinde habet essentialia Monasterij. Dixi, *si ibi iam sit Ecclesia, vel oratorium legitimè erectum*, quia si non sit tale oratorium, vel parua Ecclesia, dubitari valde potest an valeat pro illis duobus suprà positis. Pono exemplum. In ordine Minorum pro aliquibus Conuentibus Monialium deputantur tres, vel quatuor Fratres cum confessore, qui est Prælatus illorum, & faciunt Conuentum, dicitúrque ille Prælatus vicarius in capite, & est verus Prælatus cum clausura. At in aliquibus locis non habent oratorium, nec particularem Ecclesiam pro his Fratribus intra illa septa Fratrum, sed solùm habent Ecclesiam Monialium. In hoc casu potest valde dubitari an talis Conuentus sufficiat pro incursu pœnarum in admissione fœminarum, vel pro rei fugientis immunitate. Casum apud nullum inueni: solùm scio quoad

primum,

primum, in mea Prouincia prædicta loca censeri vera Monasteria quo ad clausuram, & proinde puniri Religiosos ibi habitantes violantes illam, sicut si violarent in Conuentu magno. Quoad secundum de immunitate rei ad illum locum confugientis carentem Ecclesia dubitabunt multi, sed ego inclinor vt dicam illi valere: cùm fauores sint ampliandi. Nam si locus ille sufficit pro pœnis incurrendis in casu fœminarum, sufficiet etiam pro fauore reorum. Nam in rigore ille cœtus est Monasterium, & Conuentus, & habet Ecclesiam Monialium, quæ etiam reputatur pro Ecclesia Fratrum.

2 Leo X. in Bullar. Rodriguez *f.* 726. concessit Prouincialibus Minorum, vt loca minus commoda illis concessa, ab ipsis non omnino derelicta post constitutionem Bonifacij VIII. constructa, pro sua deuotione possint tenere sine Fratribus ibi habitantibus: dummodo illa visitent cùm tempus oppottunum fuerit, & in eorum Ecclesiis aliquando celebrent. Hoc videtur intelligi in casu, quo in prædictis locis maneat aliquis saltem Religiosus, qui curam loci agat.

3 Idem Leo X. in eodem Bullario *fol.*731. *numero* 55. concessit Minoritis, vt casu necessitatis Ecclesiæ tam Fratrum, quàm Monialium possint transferri, ac mutari de vno loco ad alium; & locus prioris Ecclesiæ possit reduci ad vsus humanos secundùm commoditatem dictorum locorum, & Monasteriorum, dummodo materia ædificiorum ponatur in alia Ecclesia. Vide quæ suprà dixi *in his Addition verb. Ecclesia numero* 5.

4 Pius V. in Bullar. Rodrig. *fol.* 949. *col.* 1. mandauit vt in quauis Prouincia Minorum sint ad minus duo Monasteria recollecta, & hac nullatenus possint à prædicta recollectione separari, vel mutari.

5 Idem Pius V. in Bullario Rodriguez *f.* 944. rigorosa constitutione sanciuit, vt quodcunque Monasterium, siue congregatio, in qua viuunt homines congregati, si non obseruent aliquam regulam approbatam ab Ecclesia & faciant tria vota solemnia, si aliàs viuunt sub titulo Religiosorum, penitus extinguatur; vel eligant aliquam regulam ex approbatis ab Ecclesia, quam profiteantur

profiteantur cum tribus votis solemnibus. Reddit *ibi* rationem Summus Pontifex ob multa inconuenientia quæ memorat inde secuta. Idque præcipit sub grauibus pœnis ibidem contentis. Itaque non sufficiet hodie, vt taliter viuentes in illo Monasterio emittant vota simplicia obedientiæ,&c. vouentes per se singillatim extra manus veri Prælati: sed requiritur, vt sint vota solemnia in manu veri Prælati, & profiteantur aliquam regulam ex approbatis. Vnde hoc non intelligitur de collegiis, & aliis congregationibus sæcularium, hi enim non viuunt sub titulo Religiosorum, de quibus solùm loquitur Papa.

6 Monasterium, non tenetur pro delicto Religiosi, etiamsi sit Prælatus. Sà *in Aphoris. ver. Monasterium* & citat regulam *delictum in 6.* Hoc sic intelligo. Commisit Religiosus delictum extra Conuentum, v. g. occidendo sæcularem, ex qua occisione resultat obligatio restitutionis faciendæ vxori videlicet, matri, domino, & sic de cæteris. Monasterium non tenetur restituere pro isto delicto. Neque item tenetur Monasterium restituere debitum Monachi nisi tale debitum sit conuersum in vtilitatem Monasterij: vel sit factum ex mandato Monasterij: aut sit Prælati debitum, pro vt Prælatus est, vel debitum ipsius Conuentus. Econtra verò obligatur quis Monasterio ex contractu facto cum monacho. Sà *cit. loco.*

7 Non possunt Prælati regulares deserere aliquem Conuentum sine licentia sui generalis. Compendium *verb. Ædificare* §. 8. Vide Fratrem Thomam de Iesu, *de statu Monachorum tom. 2. part. 3. Gloss. 2. super cap. 2. regula Carmelitar. fol.* 157.

MONIALES.

Vide suprà verbo *Clausura Monialium*, vbi multa Moniales concernentia continentur, & infrà, verb. *Velum virginis.*

Vide etiam verb. *Decimæ*, an teneantur illas soluere.

Vide

Vide etiam verb. *Hora Canonica*, quomodo teneantur ad illas.

Vide etiam verb. *Communicatio priuilegiorum, numero 3. & 4.*

Vide etiam verb. *Abbatissa de Monialibus illegitimis & viduis.*

Vide etiam infrà verb. *Nouitia, &c.*

1 AN Moniales Abbatissæ incurrant excommunicationem positam à Trid. *sess. 25 c. 16. de Reg.* si ante professionem Nouitiæ dotem receperint sub titulo commodati, & sub cautione, vel pignore reddendi dotem professione non secuta, tenuit Rodrig. non incurrere in *tom. 2. q. 48. art. 5. & in Sum.* loco quem ipse citat *in Addit. mox citandis.* Et dicebat Concilium non prohibere commodatum seu commodare Abbatissis ob causas quas adducit *cit. art. 5.* explicans Concilium: sed malè. Idem tenet Miranda *q. 8. de Monialibus art. 9.* At ipse Rodrig. se retractat, & tenet oppositum, dicens Abbatissas talem dotem non posse recipere ante professionem etiam sub titulo commodati, & sub pignore: ita ille se retractans *in Addit. ad Sum. tom. 3. c. 144. concl. 6.* Et ita censeo tenendum; quia Concilium clarè, & strictè, & generaliter loquitur dicens quod non recipiatur, (*quocumque prætextu*) quæ verba nullam videntur pati expositionem. Vide quid simile infrà *ver. Nouitius num. 39.*

2 Moniales primæ regulæ Sanctæ Claræ, non obstante quòd olim credebant se habere vltra centum præcepta obligantia ad mortale ex vi suæ Regulæ: in rei veritate non habent præcepta obligantia ad mortale nisi concernentia quatuor vota, videlicet contra obedientiam, paupertatem, castitatem, & clausuram. Et præterea concernentia electionem Abbatissæ, vt scilicet eligant meliorem; cum cæteris contentis in *cap. de Abbatissa*, quòd scilicet procurent indignam priuari, &c. sic Compend. *verb. Moniales. §. 8.* & Miranda *quæst. 9. de Monialibus. articul. 4.* Aduerto tamen vltra prædicta illas etiam obligari sub mortali ad Officium

cium diuinum, vt dictum est suprà *verb. Hora Canonica.*
3 Hæ Moniales primæ regulæ Sanctæ Claræ, seu Damianæ possunt ex Conc. Trid. habere bona immobilia, & redditus annuos, suprà *ver. Hæreditas ex Concil. Trid.*
4 Moniales virgines in Religione in qua solent consecrari non possunt accipere velum virginitatis ante annum 25. Est communis. Et tenet Rodr. *Addition. ad Summ. tom. 3. cap 90. concl. 4.* quòd Monialis corrupta, in occulto potest consecrari velo virginitatis, & quòd potest Episcopus id facere etiam si sciat in secreto, vtendo forma consecratoria virginum propter ius naturale honoris tuendi: quod intellige si sit consuetudo vt omnes consecrentur: & ista magnum dedecus timeat, si non consecretur: & Episcopus sciens, verbo virginitatis intelligat castitatis: nam ius naturale tunc præualet positiuo Vide *ver. Velum virginis.*
5 Monialis dubitans an esset baptizata, quæ ad cautelam se iterum fecit baptizari, si antea professionem emiserat, professio tenet ita vt exire non possit: sed tamen debet iterum Nouitiatum facere anno integro, & postea profiteri. Declararunt Cardinales apud Marzillam, *lib. 1. cap. 18. litera N.*
6 Excommunicationem incurrunt illi qui cogunt, vt aliqua fœmina fit Monialis, tum suscipiendo habitum, tum profitendo. Similiter incurrunt, dantes auxilium, consilium, vel fauorem. Et qui scientes illam non spontè ingredi quouis modo eidem actui, vel professioni, præsentiam consensum, vel authoritatem interposuerint. Ita Trid. *sess. 25. cap. 18. de Reg.*
7 Excipit tamen *ibi* Tridentinum, si fœmina secundùm ius Canonicum aliàs cogatur ingredi Religionem. In quibus verò casibus fœmina ex iure teneatur ingredi Religionem refert Henriquez 2. *tomo libr. 11. cap. 8 §. 9. ad finem.* Primus est, quando fœmina publicè vel priuatim fecit votum Religionis, de quo constat. Secundus, si fœmina post duos menses coniugata nolit consummare matrimonium de Religione deliberans. Tertius, si post quinquennium dicat professionem suam fuisse nullam. Quartus ob crimen, vt si damnatæ

ad

ad carcerem perpetuum, offerat Papa vt sit Monialis, & liberetur à carcere; tunc enim debet cogi. Sic etiam de adultera, cui pœna remittitur dummodo sit Monialis, & illa acceptauit. In omnibus supradictis cogere vt intret, non est contra Trid.

8 Eodem loco Tridentin. excommunicantur ii qui ab opposito aliquam fœminam sine iusta causa impedierint ne sit Monialis. Vnde non videtur hanc secundam excommunicationem incurrere, qui dixerit fœminæ non posse illam præ imbecillitate portare vitam rigorosam talium Monialium; vel non suppetere illi dotem, vel aliam causam moralem iustam opposuerit ob quam non possit esse Monialis, Concilium enim dicit (*si sine iusta causa impedierint*) excipit *ibi* Concilium fœminas quæ pœnitentes seu conuertitiæ dicuntur; in quibus iubet illarum constitutiones obseruari.

9 Declararunt etiam Cardinales apud Marzillam *lib*. 1. *cap*. 21. non esse dicendum quòd pater coëgerit filiam, vt esset Monialis, quam pater illegitimam, instituit hæredem in testamento vt Monasterium ingrediatur; eáque de causa Monasterium instituit, & filiæ relinquit 25. aureos pro alimentis intra Monasterium: non, inquam, talis pater coëgit filiam ad Monachatum, quia non fecit vim incussiuam: sed solùm fuit causa inductiua, quæ non cogit. Eodémque modo hodie liberantur patres nobiles, qui vel filias infantulas ad Monasterium mittunt; vel illis iam adultis dicunt se non habere dotem ad illas maritandas, & proinde illis superesse Monasterium: in neutro enim casu faciunt vim incussiuam, imò de remedio cogitant; illis verò semper manet liberum dissentire si velint.

10 Moniales non possunt confiteri cuiuis confessori, etiam Religioso, extra confessorem assignatum illis à Prælato, nec virtute Bullæ Cruciatæ, vel cuiusuis alterius Bullæ particularis concedentis, vt possit eligi confessor quicumque approbatus. Expresse prohibuit Clemens VIII. Motu proprio, vel Bulla, posita in Bullario Rodrig. *f*. 1217. Extenditúrque ibi ad omnes Religiosos, & omnes Moniales, & idem antea fuerat decla-

ratum à Cardin. missúmque Archiepiscopo Valentiæ, vt refert Rodr. *in Explicatione Bullæ Cruciatæ.* Et confessio aliàs facta est nulla.

11 Moniales Sanctæ Claræ secundæ regulæ, dictæ Vrbanistæ, gaudent priuilegiis concessis Monialibus primæ regulæ eiusdem Sanctæ Claræ. Rodrig. *tom.* 3. *quæst.6.art* 4.

12 Moniales Sanctæ Claræ possunt absolui à Prouincialibus, Visitatoribus, & Confessoribus ordinariis illarum, ab omnibus criminibus, pœnis, & censuris etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, quoties opus fuerit Compend. *verb. Moniales.* §. 12.

13 Confessores Monialium Sanctæ Claræ, non possunt durare in officio vltra triennium. Sic Iulius II. in Compend. *verb. Vicarius Monialium.*

14 Quando Prouinciales per annum bis, vel ter Monialibus assignant confessorem extraordinarium vulgo *Alleuiador*: Monialis quæ noluerit illi extraordinario confiteri, poterit confiteri cum suo antiquo ordinario: exhibitio enim illius extraordinarij est fauor cui potest renuntiare Et Concil. Tridentin. ait, quòd offerant talem extraordinarium: non verò ait quòd cum mandato cogant. Et sic non faciet prudenter Prouincialis, qui præcepto cogat omnes Moniales confiteri illi extraordinario. Si verò cogat, dicens quòd proprio confessori tunc non confiteantur, tenebit mandatum, & non tenebit confessio nisi cum extraordinario.

15 Monialis translata de vno Conuentu ad alium cum licentia Papæ, & illa petente non deferet secum dotem datam primo Conuentui, neque illa quæ ibi acquisiuit post professionem, iuxta Nauarr. *Commentar.* 4. *de Regular.* Secus si Papa specialiter id præcipiat. Si verò illa translationem non petiit, sed propter culpas ad alium Conuentum relegatur, primus Conuentus tenetur illam alere in secundo Conuentu. Rodriguez *Addition. ad Summam, tom* 3. *cap.* 145. *conclus.* 12.

16 Contractus facti à Monialibus absque licentia suorum superiorum maximè in rebus alienandis, sunt inualidi etiam in foro conscientiæ. Rodriguez *tom.* 2.

q. 27.

§.27.*art.9.* & *in Addit.Sum.tom.3.cap.158.num.14.* vide suprà *ver. Alienare.*

17 Si Monialis recipitur in vno Conuentu, absque dote per solam præsentationem fundatoris, si parentes sic receptæ moriantur, Conuentus nihilominus ratione illius hæreditatem capiet. Probatur, quia fundator per suam præsentationem solam, non potest priuare Conuentum illa re quæ sibi debetur de iure.

18 Vocati ad dirigendas Moniales in suis electionibus excommunicantur illi qui non abstinent ab iis, per quæ inter illas potest oriri discordia, vel ab iis per quæ iam orta discordia nutritur *c indemnitatibus, de elect. in 6.* Nota verb. *Vocati*, vnde non vocati ad hoc, etiamsi oppositum fecerent, quidquid sit de peccato, non incurrent hanc censuram.

ADDITIO.

VIde suprà *verbo Abbatissa*, & *verbo Clausura monialium*, & infrà *verbo Nouitius, vel Nouitia.*

1 Monialem non posse transire de vno Conuentu ad alium causa fundationis, correctionis, vel reformationis absque expressa licentia Papæ refert Zerola *in sua Praxi Episcop. 1. parte, verb. Moniales* §. 16. declaratum fuisse à Cardinalibus, fieri id posse cum sola licentia sui Superioris absque recursu Papæ, tenet Nauar, *consil. 37. de Regul. num. 6.* & *tit. de statu Monachorum consil. 5. num. 3.* & 6. Et ita vidi obseruari in praxi absque licentia Papæ. Taxato numero Monialium recipiendarum in vno Conuentu, si crescant redditus annuales Conuentus, vt possit vltra duas, vel tres alere, hæ possunt vltra numerum antiquum recipi, facit omnino *capit. cùm M. Ferrariensis, de constit.* vbi decernitur aucto numero redditum in Capitulo posse augeri Canonicatus vltra numerum taxatum circa Canonicos.

2 Dixi suprà Moniales Damianas primæ regulæ Sanctæ Claræ non peccare mortaliter ex obligatione suæ regulæ nisi in actibus contra tria vota essentialia, clausuram & in concernentibus electionem suæ Abbatissæ, vt ibidem dixi *verb. Moniales n.2.* Nunc addo, idem declarasse Eugenium IV. circa Moniales, secundæ regulæ Sanctæ Claræ, vulgo *Vrbanistas*, quòd scilicet ex vi regulæ non peccent in aliis præceptis regulæ, nisi in eisdem quæ dicta sunt Monialibus primæ regulæ, Habetur Bulla in Bullar. Rod iguez *fol. 251. n. 11.*

3 In Bullario Rodriguez *f. 620.* Iulius II. concessit quòd Moniales primæ regulæ Sanctæ Claræ possint transferri ad fundandum Monasterium secundæ regulæ eiusdem Sanctæ Claræ, & huiusmodi, id est, (vt intelligo) vel ad Monasteria similia. Scio enim in mea Prouincia iam à Conuentu Conceptionis exisse Moniales Sanctæ Claræ secundæ regulæ siue Vrbanistas ad fundandum Monasterium Monialium de Estremoz aliam regulam valde dissimilem profitentium, quæ non est regula Sanctæ Claræ: Sed credo tunc interuenisse specialem licentiam Papæ. Neque ego hodie id facerem absque expressa licentia Papæ, si Claristæ deberent exire ad fundandum Conuentum alterius Ordinis. Sed prædicta concessio solùm loquitur de Monialibus primæ regulæ, vt exeant ad fundandum Conuentum secundæ regulæ: non verò vt exeant Moniales secundæ regulæ ad fundandum Conuentum alterius Ordinis.

4 In eodem Bullario, & *fol. col. 2. n. 3.* concessit idem Iulius II. quòd promissiones, iuramenta, & vota per ipsas fienda non teneant, neque obligent ipsas moniales ad peccatum mortale. Hoc ego intelligo de iuramento in iudicio dando, ac de promissionibus factis contra statum paupertatis, vel Monachalem; ac deuotiones quæ impleri non possunt absque licentia Prælati. Hæc enim non obligabunt absque consensu Prælati, & Prælatus illa poterit irritare. Si verò tria prædicta fiant in rebus ordinariis, in quibus Moniales inconsulto Prælato possunt prædicta uxequi, credo illa tria valere, atque illas obligare, donec à Prælato relaxentur, vel irritentur.

5 In

5 In Concil. Tridentino *seß.15.de Regular cap.*18. excommunicantur omnes personæ cuiuscunque conditionis, & status sunt, quæ coëgerint aliquam mulierem, vt sit Monialis. Et circa hoc quatuor ibi actiones interdicuntur. Prima est, cogere illam præterquam in casibus à iure expressis, de quibus casibus dixi suprà *verbo Moniales num.*7. Secunda est, dare auxilium, consilium, vel fauorem ad illius Ingressum. Tertia, sciendo fœminam non sponte ingredi, neque habitum suscipere, vel professionem emittere, interponere illi ac tui præsentiam, vel consensum vel authoritatem. Quarta impedire fœminam ne sit Monialis absque iusta causa. Quæ excommunicatio nulli reseruatur, sed cùm res sit digna explicatione, & possit non raró euenire, maximè his temporibus quando ferè paucæ habitum suscipiunt ex pura deuotione, dico sequentia.

6, Illam excommunicationem ligare omnes personas cuiuscunque sint conditionis, etiam Regem, & Imperatorem, tenet Suarez *tom.*5. *disp.sect.*5.*num.*8. At Sanchez *lib.*4. *Decalog.cap.*4.*num.*2. ait non ligare Regem, nec Imperatorem. Mouetur, quia Tridentinum *seß.*24. *de Matrimonio c.*9 sub iisdem verbis excommunicat cogentes aliquos ad matrimonium & tamen communior opinio affirmat Reges, & Imperatorem non ligari illa censura si cogant aliquem ad matrimonium contrahendum.

7 Non incurrunt illam excommunicationem illi qui cogunt viros seu iuuenes ad habitum recipiendum, vel ad profitendum: vel illos ad id faciendum impediunt. Nam Concilium loquitur de solis fœminis, & lex pœnalis non debet extendi ad similem casum Si enim Concilium vellet comprehendere viros, id sanè exprimeret: sicut fecit *seß.* 24. *cap.* 9. *de matrim.* vbi prohibens ne quis aliquem cogat ad contrahendum matrimonium exprimit viros ac mulieres. Loquens verò de cogentibus ad Monasterium, solùm exprimit fœminas. Nam in fœminis debilioribus, ac timidioribus frequentior est illa violentia, & propterea solùm circa illas fuit necessaria censura. Ita Suarez *citato lo-*

co. Vnde quando ſtatuta generalia Tolletana Minorum titulo de libertate Nouitiorum, dicunt, cogentes aliquem Nouitium ne exeat ad ſæculum poſſe timere hanc excommunicationem Concilij Tridentini poſitam cogentibus, vel impedientibus fœminas, non eſt mens talis ſtatuti dicere quòd Fratres impedientes Nouitium ne exeat, illam cenſuram incurrunt. Sed ſolùm intendit, quòd timeat tales Fratres facere illud opus, vel peccatum propter quod Concilium excommunicat in ſimili cogentes, vel impedientes fœminas. Neque item ibi ſtatutum generale ibi imponit cenſuram contra Fratres id facientes circa Nouitios; ſed ſolùm imponit pœnam priuationis officiorum.

8 Si metus incuſſus fœminæ fuerit grauis, & cadens in virum conſtantem, certum eſt incurri talem cenſuram. Et conſideranda eſt qualitas metus, & perſonæ, nam metus qui reſpectu viri eſt leuis, reſpectu fœminæ poteſt eſſe grauis, vt bene probat Sanchez *citat. lib. 4. Decalog. cap. 3. num 21.* Si verò metus incuſſus fœminæ ſit leuis tantùm credit Sanchez *citat. c. 4. num. 4.* non incurri excommunicationem, & probat ibi efficacibus rationibus quarum vna eſt, quod Concilium Tridentinum *citato cap. 9. de Matrimon.* rigidioribus verbis excommunicat cogentes viros, vel mulieres ad matrimonium, quam excommunicet cogentes fœminas ad Monachatum: Et tamen communior ſententia docet cogentes virum vel mulierem ad matrimonium non incurrere excommunicationem, ſi metus ſit leuis, vt probat Henriquez *lib. 11. de Matrim. cap. 6 n. 5* Et facit quod ait Sotus 7. *de Iuſt. quæſt.... art. 1. ad ſecundum in fine,* videlicet, metum leuem in ſpiritualibus non comprehendi metus nomine. Et fauet valde Clement. 1 *n. 3. de foro competenti*, vbi ait in iure non haberi rationem metus leuis.

9 Maius dubium eſt, an ſi metus incuſſus fuerit grauis, & ex cauſa iuſta, ſi videlicet quis minetur fœminæ accuſationem iuſtam veri delicti grauis, niſi fiat Monialis, an talis incurrat. Sanchez *citat. cap. 5. num. 5.* ait duas opiniones eſſe in hoc caſu. Prima aſſerit incurrere,

currere, secunda, cui ipse propendet, dicit non incurrere: quia in simili casu tenet ipse probabilius professionem factam ob iustam metum incussum non irritare professionem. Et tandem dicit in vtraque opinione non incursurum hanc censuram illum, qui Moniali taliter minaretur iustè, quando metus non incutitur animo extorquendi professionem, sed tantùm datur via euadendi ex periculo, fœminam relinquendo in sua libertate.

10 Si quis inducat fœminam ad ingressum Monasterij promittendo illi officium in religione, fauorem, vel aliud lucrum, non incurret, quia hæc promittere, non est cogere, sed suauiter inducere vt in casu simili tradit Suarez *tom. de Censur. disp. 23. sect. 5. num. 6.* excipe, nisi lucrum promissum, vel dilatio stipendij, vel lucri esset adeò magnum, vt censeretur metus cadens in virum constantem, pro quo vide Sanchez *lib. 4. de Matr. disp. 5. num. 28.*

11 Quid si parentes dicant fœminæ, quòd illam priuabunt hæreditate, si non intret Monasterium? Respondeo illos incurrere, tum quia id non possunt facere, tum quia illa comminatio respectu fœminæ censetur metus grauis. At si parentes dicerent filiæ: si non ingrediaris Monasterium, non relinquam tibi meam partem hæreditatis quam liberè possum dare, verb. gratia, in Portugallia tertiam, vel quid simile: non incurrent parentes: quia illud possunt facere, & illa comminatio non censetur metus grauis etiam respectu fœminæ.

12 Quid de metu reuerentiali incusso fœminæ, & cum illo ingredienti? Suppono metum reuerentialem esse illum, quo timemus displicere Prælato, Magistro, parentibus, & similibus quos paternè reueremur, & in hoc casu vt plurimum, ipsi parentes, Prælati, &c. non incutiunt metum, sed ipse inferior metum concipit; atque imbibit ob reuerentiam patris, & similium. In hoc ergo casu credo talem metum non inducere illam excommunicationem, quia parentes, vel consanguinei in illo timore incutiendo non se habent actiuè, vt diximus, etiamsi manifestent puellæ talem statum Monachalem illi conuenire, eo quòd non habeat dotem pro

matrimonio: vel eo quòd non illi securum erit manere in sæculo absque matrimonio,& absque Monachatu. Et hæc est praxis in tota ferè Ecclesia,iuxta quam facientes parentes nemo iudicat excommunicatos. Imò etiamsi parentes, vel alij importunis precibus suaderent puellæ, vt ingrederetur, vel non ingrederetur, non incurrent, quia suasio etiam importuna,non est coactio.

13 Incurrent verò censuram illi, qui Monialibus fœminam recepturis graue malum minarentur, vt tenet Pallatius *in* 4. *distinct.* 28 *disput.* 1. *col.* 2. Quod intellige, dummodo illa comminatio attentis circunstantiis minantis, & mali dicatur metus grauis respectu Monialium, qualis fuit metus Henrici II. Regis Angliæ incussus Monasterio Pontiniaco recipienti Sanct. Thomam Cantuariensem, vt dicitur in Breuiario. Et sic proportionabiliter potest hodie contingere. Attamen Sanchez *cit.cap.*4 *n.*11. non fore metum grauem;ac sufficientem si vir nobilis solitus facere copiosas eleemosynas Monialibus minetur se amplius non illas facturum si talem fœminam recipiant,vel si illã nõ recipiant.

14 Incurrunt etiam hanc censuram cogentes fœminam intrare Monasterium, etiamsi non dicant vt intret ad habitum suscipiendum, neque ad professionem faciendam, sed solùm, vt ibi maneat cum habitu sæculari vsque ad occasionem nubendi. Nam Concilium clarè exprimit, ac prohibet siue distinctione ingressum Monasterij, & illum ingressum, vt sic dicam, datur occasio, vt postea puella monasterio ob verecundiam fœmineam, & Monialium suasionem suscipiant habitum inuoluntaria. Addit verò bene Rodr. 2 *tom. Summ. cap* 8. *n* 9. hoc maximè verum esse quando coactio illa ingressus fit in Ordine, vel cum animo ad postea suscipiendum habitum Religionis siue suasioniaus Monialium, siue alia via: secùs si hoc nullo modo intenderet ipse cogens,tunc enim non incurreret.

15 Incurrunt etiam hanc censuram qui puellam liberè ingredientem, vt maneat ibi in habitu sæculari educationis gratia, post ingressum cogent, vt habitum suscipiat religionis. Item si cogunt eadem puellam

post

post habitum susceptum, vt profiteatur inuita, hæc enim omnia exprimit Concilium *cit. sess.* Non verò incurret illam censuram is qui cogeret fœminam manentem in sæculo, vt faceret votum religionis, quia hoc non exprimitur in Concilio, & lex pœnalis non est extendenda, sed restringenda. Adde quia cogere ad votum Religionis non est cogere ad ingressum, nam illud votum metu graui extortum est irritum, & non obligat vt Doctores tradunt in materia de voto: vel saltem metu graui factum potest ab Episcopo dispensari. Neque incurrent impedientes metu graui ne fœmina emittat votum religionis quandiu est in sæculo, quia similiter Concilium hoc non expressit, vt tenet Suarez *tom de cens. disp* 23. *sect.* 5. *num.* 10.

16 Circa verò impedientes professionem fœminæ, sciendum, Concilium de cogentibus fœminam expressisse, ingressum, susceptionem habitus, & professionem. At quando loquitur de impedientibus fœminam, non exprimit impedientes primum ingressum siue Nouitiatum, sed solùm professionem, seu veli suscipiendi quod recepitur in professione. Cuius occasione Sanch. *cit. c.* 4 *n.* 15. ait, non incurrere censuram impedientes ingressum Monialium ad Monasterium, & Nouitiatum, sed solùm impedientes professionem, post susceptum habitum. At securius iudico quod ait *cit. loc.* tales incurrere. Nam cùm professio fieri nequeat nisi suscepto habitu, impediens susceptionem habitus verè dicitur iam impedire professionem: sicut impediens medium necessarium ad finem verè dicitur impedire talem finem. Non incurret verò pater, qui filiæ dixerit non posse illam esse Monialem, quia caret dote, siue qualitate, &, sic de cæteris iustis. Rod. *tom.* 3. *qq. q.* 14. *a.* 3.

17 Incurrunt denique cogentes fœminam, simul, & dantes auxilium, consilium, fauorem, &c. dummodo sequatur effectus suæ coactionis, vel in ingressu, vel in habitus susceptione, vel in professione, ad quodcunque horum coëgerint, consuluerint, &c. secuto effectu. At si non sequatur effectus suæ coactionis, vel consilij, &c. peccabunt mortaliter, cùm sit materia grauis, & pro

hibita, sed non incurrent censuram. Nam quotiescunque Canon excommunicat facientes, mandantes, & similes, intelligitur secuto effectu, vt Doctores fatentur cum Sanchez *loco citat.num.* 19. Ego addo neque incurrere ignorantes voluntatem fœminæ inuitæ. Nam Concil. solùm excommunicat scientes. Et tunc excusabuntur etiam per ignorantiam crassam, vt suprà dixi *verb Ignorantia, & verb. Lib.prohibiti.* Neque item incurrent impedientes ingressum, vel professionem, si nihilominus fœmina fuit ingressa, quia non est secutus effectus suæ impeditioni. Conatus enim ad crimen non punitur pœna ordinaria legis crimine non secuto: vt Doctores Iuristæ docent communiter cum praxi: & prædicti conantes cogere, vel impedire, non secuto effectu, verè non cogerunt, neque impedierunt. Denique non incurrent qui tali actui præsentes fuerint non animo auxiliandi, vel fauendi violentiæ illi, sed alio animo, videlicet si assisterent gratia domini sui quem comitantur, vel vt audiant Missam dictam tempore professionis, vel, vt audiant illam professionem: hi enim omnes non fauent illi violentiæ, neque ea de causa assistunt.

18 Quæris. Diximus suprà *verb. Clausura Monialium num.* 7. *in fine, & num.* 8. cum Sanchez *lib.* 4. *Decalog. cap.* 18. *num.* 8. *& seqq.* citante duo capita iuris Canonici, ac Diuum Thomam, diximus, inquam, parentes habere ius patrium, vt filios, & filias impuberes ante pubertatem offerant religioni: & Sanchez *ibidem num.* 9. & 10. ait prædictos filios ante pubertatem oblatos religioni à parentibus, vel à tutore, non posse resilire ante pubertatem, & teneri obedire parentibus in spiritualibus ante pubertatem: Hoc posito, quæris, si parentes, aut tutor cogant puellam ante pubertatem, id est, ante annos 12. vt ingrediatur Monasterium oblationis causa, quia scilicet volunt illam offerre religioni, vtrùm in hoc casu incurrant illam censuram: Et dixi, ante pubertatem, quia post illam non est dubium, quòd incurrant. Hoc dubium neque mouet Suarez, neque Sanchez: neque alius quem viderim. Et quidem ex duobus dictis à Sanchez videtur clarè colligi tales parentes, vel tutores

tes tunc non incurrere. Si enim puer, vel puella oblati à parentibus religioni non possunt resilire à tali oblatione ante pubertatem, vt ibi probat Sanch. *n.* 9. Si item ante pubertatem tenentur obedire parentibus in spiritualibus, sequitur non peccare parentes offerentes puellam inuitam ante pubertatem religioni. Quod expressius innuit Sanchez *cit. num* 9. dum ait tales filios ingressos Ordinem ante pubertatem sua sponte, posse exire quoties voluerint ante pubertatem, non verò oblatos à parentibus: ergo clarè innuit oblatos, à parentibus posse intrare inuitos ante pubertatem, titulo oblationis, idem fere innuit Sanchez *lib.* 1. *Decalog. cap.* 17. *num.* 34. Dum ait Tridentinum non curasse de examinanda libertate puellæ ante susceptionem habitus si non habet annos 12. ob tenerum rationis vsum tunc in puella. Probo secundò, quia iniustè talis puella dicitur inuita, si non obedit parentibus in illis ad quæ tenetur. Tertiò, quia tunc talis puella inuita à parentibus oblata religioni dicetur intrare ante annos pubertatis in casu à iure permisso: id enim permittit ius, *cap* 2. *de Regular. & cap. puella* 2. *quæst.* 2. *& cap. addidistis* 20 *quæst.* 1. cogentes verò intrare in casu à iure permisso non excommunicantur à Tridentino. Adde quòd Tridentinum Concilium ibi non reuocat aliquod ius commune Fateor hæc augere probabilitatem opinionis istius. Sed tamen textus suprà citati à Sanchez clarè non dicunt filios ante pubertatem oblatos religioni à parentibus non posse resilire, vel teneri obedire: ac proinde non inclinor ad hoc asserendum, quamuis id colligatur à Doctoribus citatis ex Sanchez. Timeo præterea tale dubium resoluere, quia Tridentinum valde generaliter loquitur contra cogentes; exprimit enim primò mulierem, secundò virginem, tertiò viduam: virgo autem & mulier in communi loquendi vsu etiam de puella decenni intelligitur, & proinde securius censeo dicere parentes in hoc casu etiam incurrere. Et ipse Sanchez 4. *Decalog. citat. cap.* 9. *num* 28. ait filium impuberem non teneri obedire parentibus volentibus illum auferre religioni.

18 Quæ

18 Quæris. De mandato Domini Papæ Pauli V. in hoc regno Portugalliæ nuntius seu Collector Apostolicus taxauit in quouis Conuentu Monialium numerum religiosarum, quæ in quouis Conuentu recipi deberent: id quod fecit præcedente informatione reddituum cuiusque Conuentus Monialium, taxando numerũ vnicuique Conuentui iuxta sufficientiam reddituum ad talem numerum Monialium sustentandũ. Et insuper prohibuit sub censuris, & priuatione officiorum ne Prælati vel Prælatæ aliquam Monialem recipiãt vltra illum numerum cuique Conuentui assignatum. Hoc posito, quæris an si vltra talem numerum offeratur fœmina cũ magna dote, quæ dos non solùm sufficiat ad sustentationem annuam fœminæ denuo aduenientis, sed etiam ad augendos redditus annuos Conuentus possit talis fœmina recipi absque incursu dictæ prohibitionis, & pœnarũ illius.

Reginaldus *tom. 2. in sua Praxi libr. 23. numer. 194.* citans Nauarr. & Suarez tenet stando solùm in iure Tridentini *sess. 25. capit. 3 de Regularibus.* vbi iubetur quod non recipiantur plures Moniales in quouis Conuentu quàm quæ sustentari commodè possint ex redditibus annuis illius; tenet, inquam, hoc non obstante, quod si aliqua fœmina veniat extra numerum taxatum quæ sit sufficienter dotata, ex qua dote ipsa possit sustentari, posse talem fœminam admitti vltra taxatum numerum. Idque citati Doctores à fortiori dicent in casu à me proposito, quando per nouam dotem istius crescent redditus Conuentus pro meliori sustentatione cæterarum. Neque obstat *c. vnico § 1. de statu Reg. in 6.* & Tridentinum eidem inhærens, vbi prohibentur plures recipi quàm possint sustentari ex redditibus consuetis. Non, inquam, obstant hæc iura, quia citati Doctores exponunt, vt non recipiantur aliæ gratis, & sine dote, ita vt debeant sustentari expensis ipsius Conuentus, Secus si afferat congruam dotem perpetuam in rebus immobilibus vnde ipsa sustentetur. At si afferat dotem excessiuam vt duplicatam, vel triplicatam, vt ego propono in casu, à fortiori id dixissent, nam cùm finis Concilij in illa taxa sit prouidere vt Monialibus

non

non desit congrua sustentatio, iste finis non impeditur per receptionem istius nouæ fœminæ, imò potius multum iuuatur, cùm inde crescat commodior sustentatio cæterarum. Et finis legis sit attendendus in *l. non verbo legis.* Constat autem quòd non prohibitio D. Pauli V. Nuncij illius tendunt clarè ad executionem Concilij Tridentini, ac proinde habentem prædictum finem Tridentini, qui est commoda Moniali um sustentatio. Quod verò finis legis, non verba illius sit attendendus, habetur expresse *regula vltima de Regul. Iur. in 6.* vbi dicitur, quod is committit in legem, qui verba legis complectens contra legis nititur voluntatem. Ego in hoc casu à me proposito de duplicata dote duo dico. Primum, quòd si ego essem Prælatus talem non admitterem absque expressa licentia eiusdem Nuntij Collectoris; propter expressam prohibitionem factam post taxatos redditus, ac numerorum. Dico tamen esse certissimam, ac iustam causam vt ipse dispenset, vel declaret talem casum in sua lege non prohiberi. Secundò dico quòd Prouincialem, qui talem fœminam reciperet duplicata dote in bonis immobilibus, ego non condemnarem, neque dicerem illum incurrisse prædictas nouas pœnas, cùm iuxta tales tres Doctores citatos non contrauenerit Concilio Tridentino, imò illius intento nimis fauerit.

Moniales non tenentur confiteri confessario extraordinario oblato à Prouinciali bis, vel ter in anno, si ipsa noluerit, habetur in declarationibus Cardinal. impressis Duaci anno 1618. *fol* 348. §. *qui omnium,* sed poterit confiteri suo ordinario. Vide tamen in fine operis, *verb. Monialis n.* 1.

ADDITIO AD ADDITIONEM

1 SVprà hoc eodem *ver. Moniales, n.* 18. *ad finem,* dixi probabiliter posse sustineri non esse damnandum Prouincialem qui reciperet vnam Monialem vltra numerum taxatum à Collectore istius Regni, si illa

illa adducat dotem duplicatam, ob rationes ibi assignatas. Nunc dico, ne omnino id fiat cum tali dote, absque expressa licentia Papæ, quia sic vsus postea obseruauit. Si verò aliquis in hoc facto vellet se excusare, posset pro se adducere *cap. cùm M. Ferrariensis. de Constit.* vbi Innocent III. decernit quòd si aliquod Capitulum habeat taxatum numerum tot Canonicorum, vt vltra non possit crescere, & hoc per Papam confirmatum: si tamen postea redditus temporales ita creuerint, quòd possint vltra commodè sustentari duo vel tres Canonici, hi poterunt deinde recipi, & superaddi non obstante prædicto statuto per Papam confirmato. Verum quidem est quod ibi Papa in tex. innuit necesse fuisse, vel decuisse, vt in confirmatione diceret Papa, secus faciendum, si redditus pro tempore excrescerent. Et proinde hodie necessarium est vt non obstante dote duplicata habeatur expressus recursus Papæ, ad vitandam censuram.

2 Si de licentia Papæ in aliquo Conuentu Monialium suprà taxatum numerum recipiantur aliquæ cum duplicata dote, (quæ sic receptæ dicuntur supernumerariæ,) hæ sic receptæ non ponũtur in numero cum aliis antea taxatis: & proinde si moriatur aliqua ex numero antiquo taxato, poterit Prouincialis aliam recipere sine nouo recursu Papæ: quia illæ supernumerariæ non impediunt, neque mutant, neque addunt numerum taxatum, sed semper extra vagantur. Sic declaratum fuit ab Illust. Cardinalibus Romæ teste Quaranta citato per Fr. Emanuelem Montis Oliueti *in explicatione secundæ Reg. Sanctæ Claræ Rubr. 3. quæst. 4. § E prouase mais.* Quam declarationem ibi vide ad longum.

3 Quando Papa iubet recipi aliquam Monialem cum dote duplicata, ista duplicatio dotis debet intelligi secundùm æstimationem regni & Conuentus illius in quo Nouitia recipitur: non verò secundùm æstimationem dotis quæ Romæ dari solet, vel Italiæ, vbi litteræ expediuntur. v.g. Si in Conuentu vbi Nouitia recipitur dos ordinaria sunt mille ducati Lusitani, talis Nouitia debet soluere duos mille ducatos Lusitanos. Ita fuit declaratum

claratum

claratum ab Illustrissim. Cardinalibus Trident. quorum declarationem ex Quaranta citat Monteoliuete *citat. Rubr. quæstion.* 3. *numero* 5. Et ita ait iudicatum fuisse Conimbricæ per Vicarium Generalem Episcopi. Si verò litteræ Pontificiæ alicui Vicario Generali dirigantur, & ille aliter iudicauerit faciendum in taxanda sic duplicatione dotis, (sicut certò scio iudicasse, & malè, Vicarium quendam Generalem vnius Diœcesis) potest Prouincialis ab illo appellare, cùm non iudicet secundùm declarationem citatam Cardinalium, cuius verba citat Monteoliuete *citat. num.* 5.

NOTARIVS.

1 Possunt Regulares, Prælati, in causis priuilegiorum suorum, & concessionum Papalium, creare Notarios Religiosos, qui sint eiusdem valoris, & fidei atque sæculares. Concessit Pius V. Prædicatoribus. Tenorem Bullæ vide apud Rodriguez *tom.* 3. *quæstione* 8. *artic.* 1. Bulla verò solùm sonat, quòd hi Notarij inseruiant ad fidem dandam circa priuilegia, & concessiones Pontificias suorum Conuentuum, pro negotiis Conuentuum, vt ita fides talis Notarij à Prouinciali assignati vbique fidem faciat etiam coram Iudice sæculari, & ponit Bulla pœnas contradicentibus. Et notat Rodrig. *citato loco*, quòd isti Notarij sunt perpetui, pro negotiis priuilegiorum, etiam extra Ordinem.

2 An possint Prouinciales creare Notarios intra Ordinem pro causis criminalibus Religiosorum, ita vt illis tanta fides adhibeatur, quanta Notario sæculari? Innuit clarè Rodriguez, *citato loco*, *art.* 1. *& Addition. Sum. tom.* 4. *cap.* 18. *num.* 1. & tenet expresse, & fusè Aldrete *lib.* 1. *de Religio. disciplina. capit.* 8. *à num.* 3. *& sequentibus.* Cùm enim causæ Religiosorum, non possint tractari coram Iudice sæculari: neque possint causæ illorum graues processari absque Notario, vt tenet Rodriguez *tom.* 2. *quæstione* 13. *articul.* 2. (quia

Iudex

Iudex non poteſt eſſe Notarius) ſequitur omnino quod Superiores in cauſa criminali graui,poſſint creare Notarios, quod ſolent facere per ſuum Secretarium:poſſunt enim in cauſis ſubditorum, quod poſſunt Epiſcopi. Habent enim Prælati Regulares plenum ius circa cauſas ſuorum ſubditorum. Idémque poterunt facere Guardiani in cauſis ſuorum ſubditorum. Et hoc poſſe facere Prouinciales ex conſuetudine tenet Aldrete *cit. loc. num.*4. citans Ioan. Andr. Abbat. Felin. Immolam.

Optimè tamen aduertit Aldrete *n.* 8. *&* 9. quòd iſte Notarius creatus à Prouinciali (idem intellige de creato à Guardiano) debet prius recipere iuramentum fidelitatis: iuramentum enim tam eſt de eſſentia Notarij, quàm de eſſentia teſtis: & in iudicio ſæculari nullus Notarius admittitur abſque præuio iuramento fidelitatis. Vnde Notarius in cauſis Religioſorum ſi non recipiat hoc iuramentum, in rigore non faciet proceſſum iuridicum ſubſtantialiter.

Vnde ego infero debere Prouinciales ſuos Secretarios electos in principio officij creare Notarios cum præſtito iuramento prædicto pro cauſis Fratrum, idque in publico, vt conſtet omnibus. Hoc autem facto, quando ipſe Secretarius fidem dederit, de aliqua re facta abſque teſtibus, illi credetur infallibiliter tanquam Notario publico apud ſæculares: & hoc ſæpè in multis negotiis eſt neceſſarium: vt experientia docet. Quod ſi prædictum iuramentum non præcedat, fides illius, & facta per illum in rigore non ſunt iuridica,vt dixi, quia non eſt Notarius iuratus, nec proinde in rigore Notarius, de cuius eſſentia, eſt iuramentum.

3 Prædictus Notarius regularis, vltra ſubſcriptionem teſtium ipſe, etiam debet ſubſcribere proprio nomine. Sic enim colligitur ex iure. Rodrig. *in Addit. Sum.tom.* 4. *cap* 58. *concl.*10.

4 Religioſus,qui in ſæculo fuit Notarius,ſi fiat Monachus,poſt profeſſionem poteſt conueniri coram Iudice ſæculari,cuius fuit Notarius vt reddat rationem ſcripturarum, quas antea habebat. Rodriguez *ibidem num.*4.

5 Etiam in iudicio ſæculari danda eſt fides libris ratiocinij,

tionij, factis per Notarios Monachos, vel Moniales Notarias, vel in similibus obligationibus. Sic enim vsus obtinuit: & refert Valascus Lusitanus *libro* 1. *Consultationum.* se ita vidisse iudicatum in facti contingentia.

6 Malè faciunt Prælati qui in re graui faciunt processum per se ipsos absque Notario: est enim de iure communi, quod scribat Notarius, & proinde videtur de substantia iuris in qua Prælati non possunt dispensare: de quo multa Rodriguez, *tomo* 2 *quæstione* 13 *articulo* 2. Ipse tamen *in Addition. Summ. citato capit.* 58. *numero* 9. dicit quòd si Prælati oppositum faciant ob consuetudinem, quod non condemnat, sed quod non laudat, neque ego probo, sed potius condemno.

ADDITIO.

1 NOtarius, seu Tabellio in actibus extraiudicialibus valet pro duobus testibus. Ita *gloss, cap. vt officium. de hæreticis in 6. ad §. verum quia. in fine.* Et gloss. *in c. quoniam contra. de probat. ver. duos viros.* Hoc volui admonere, vt sciant Prælati hoc etiam locum habere in suis secretariis, si illos eligant cum iuramento, & circunstantiis à me notatis suprà *ver. Notarius*: habent enim Prælati ordinum priuilegium eligendi Notarios pro suis causis iudicialibus: ac proinde Notarij Religionum habebunt illas prærogatiuas, quas habent Notarij sæculares. Sed nota quòd hoc intelligitur de Notariis extra iudicij processum, quando scilicet non adsunt testes, & apud nos Lusitanos dici solet: *Que o Escriuano deu sua fé, de como juiz mandou tal, &c.*

PVNITIO RELIGIOSI EXTRA Conuentum publicè delinquentis petente Episcopo.

2 Constat ex Concilio Trid. *sess.* 25 *c.* 14. *de Regul.* quòd si Episcopus in visitatione repererit aliquem Religiosum publicè deliquisse extra Conuentum, tenetur Prælatus Religiosi illius eundem punire modo quo dixi suprà *verb. Episcopus n.* 8.

Quo posito, vidi iam dubitari an Prælatus Religiosi possit illum punire ex vi solius processus quem Episcopus misit ad Prælatum circa delicta Religiosi: an verò Prælatus debeat per se ipsum facere alium processum, & inquirere de delicto, vt eo probato per processum Prælati puniatur talis Religiosus? Et videtur quod ad illum puniendum non sufficiat processus factus ab Episcopo, quia Episcopus non est iudex competens Religiosi, vt patet: at processus factus à iudice non competenti, est nullus, vt colligi potest ex vtroque titul. *de foro competenti.*

3 Ego credo quòd Prælatus Religiosi poterit illum punire per solum processum factum ab Episcopo, citato tamen, & prius audito Religioso iuxta iuris Ordinem. Moueor ad hoc, quia Concil. Trident. *cit. cap.* 14. non dicit vt Prælatus inquirat de Religiosi delicto: sed solùm iubet, vt instante Episcopo, Prælatus puniat instante scilicet Episcopo ostendendo processum à se factum: aliàs non bene instaret. Secundò nimis ad hoc facit declaratio quædam Cardinalium adducta à Marzilla *in suis declarationibus ad cit. cap.* 14. *Trid.* §. *& extra ea.* vbi innuitur quod Episcopus potest facere processum in tali casu contra Religiosum talem, & cum tali processu illum mittere ad suum Prælatum: si verò datur illi Episcopo licentia faciendi talem processum, iam Papa concedit illi ius vt faciat processum validum,

dum, & saltem sit Iudex competens ad faciendum hunc processum. Neque est res noua in Iure, vt Iudex puniat aliquem per processum non à se factum: nam Iudices sæculares Principis puniunt vltimo supplicio hæreticos sibi traditos ab Inquisitoribus: idque sequendo solum processum factum ab ipsis Inquisitoribus S. Officij. Et habet hoc aliquod. vestigium in Iure, nam *cap.* 1. *de priuileg in* 6. exemptus delinquens in loco non exempto punitur ab Ordinario. Et lex facile reuertitur ad suum principium, *cap. ab exordio* 25.*dist.& l.si vnus*, §. *pactus*, *ff.de pactis*.

NOVITIA.

Vide verb. *Nouitius*. ver. *Moniales.num.* 5. & ver. *Professio*. & ver. *Monasterium num.*11.

1 REcipi possunt puellæ pro futuro Nouitiatu, etiamsi sint minores 12. annis: neque hoc contradicit Concil. Tridentino. Rodrig. *tom.*3.*q.*12.*art.*2. & Miranda *q.*8.*de Monialibus art.* 2. *concl. vnica.* vbi cùm non limitent ætatem puellarum, sed solùm dicant posse recipi ante annum 12. innuunt posse recipi etiam in quinquennio, vel sexennio. Vide illorum rationes quibus respondent ad Concil. Trid. & declaration. Cardin. & praxis hoc suadet.

2 Descendens ex Iudæis, hæreticis, &c. potest esse Nouitia, & Monialis: Bullæ enim Pontificiæ quo ad hoc de fœminis non loquuntur: Est communis, & certa.

3 Nouitiæ ante professionem sunt examinandæ ab Episcopo, vel ius Vicario, an liberè profiteri velint: neque opus est bis examinari scilicet ante ingressum, & ante professionem. Quamuis enim Concil. Trid. hoc videatur innuere, *sess.* 25. *cap.*17. *de Reg.* hoc tamen non fuit receptum saltem in Hispania: & praxis est in contrarium, vt semel tantùm examinentur ante professionem. Mirand *q.*8.*de Monial.art.*4.

4 Si Nouitia exeat à Conuentu in anno nouitiatus cum habitu, & licentia causa morbi curandi, & in domo sæculari sit cum obedientia Prælati, censet Rodrig. *tom.* 3. *q.* 15. *art.* 10. quòd non continuat validè nouitiatum; sed quòd rediens debet denuò incipere: licèt hoc non neget omnino: sed solùm consulit nè fiat. Ego non video cur hoc non liceat in Nouitia, si quidem iuxta omnes Doctores exiens, & rediens cum prædictis conditionibus non discontinuat nouitiatum, & vt totum dubium tollatur, Cardinales Congreg. Romæ idem declararunt circa Nouitias. Illorum declarationem affert Marzilla *lib.* 1. *c.* 16. §. *ante decimum sextum. in fine*, sic illam citans. Anno probationis durante si Nouitia curandæ valetudinis causa de licentia superiorum è Monasterio exierit, & postea reuertatur, eodem tempore professionem emittet, perinde ac si nunquam egressa fuisset. Sic ibi.

5 Si Nouitia in Monasterio Monialium Sancti Dominici sit in articulo mortis, potest emittere professionem, etiam non completo anno Nouitiatus: & si moriatur consequitur Indulgentiam plenariam in forma Iubilei. Concessit Pius V Monialibus Sancti Dominici, pro Nouitiis illarum. Refert Capucinus *verb. Abbatissa fol.* 5. dicens hoc priuilegium communicari cæteris Nouitiis aliarum Monialium. Quamuis autem illa Indulgentia concessa pro professione vt concessa à Pio V. cessauerit per reuocationem D. Pauli V. tamen idem Paulus V. denuò concessit Indulgentiam plenariam in die professionis: cumque non reuocet priuilegia, sed solùm Indulgentiam, manet adhuc firmum priuilegium illud Pij V. de anticipanda professione, ante annum: & proinde lucrabitur Indulgentiam Pauli V.

Quæris primò circa præfatam concessionem an Nouitij fratrum in simili articulo mortis existentes possint anticipare professionem, & lucrari illam Indulgentiam per communicationem? Rodrig. mox citandus tenet quod sic.

Quæris secundò, an si prædicta Nouitia sic professa anticipato anno, conualescat, si professio illa teneat: an verò

verò debeat finito nouitiatu iterum profiteri ? Rodrig. *Add. ad Sum. tom.* 4.*c.*63.*n* & 5. dicit non valere, sed teneri continuare nouitiatum, & aliam emittere suo tempore: causam ibi vide, & *Add. n.* 5. quòd si prædicta Nouitia sic professa moriatur, non potest Conuentus ratione illius adire hæreditatem, vel dotem accipere.

ADDITIO.

VLtra iam dicta suprà *hoc eodem verbo*, vide suprà in his Additionibus *verb. proximè præcedente, Moniales* ibi enim de fœminis ingressuris ad Nouitiatum multa sunt dicta. Vide etiam verb. *Monasterium*, & ver. *Nouitius*, & verb. *Professio.*

Vnicum tantùm occurrit dubium, sed graue, quod contigit in hac Alma Olyssipone paucis ab hinc annis, & de quo fui rogatus, an scilicet existentibus in vno Conuentu Monialium suffragiis æqualibus pro vtraque parte, v. g. triginta negatiuis, & aliis triginta approbatiuis pro vna Nouitia, posset Prouincialis illius Conuentus absens per scriptum dare suum suffragium approbatiuum, & cum suo suffragio faciente excessum vltra partem dimidiam maneret approbata ad professionem faciendam. Et quidem non fuit dubitatio an id posset facere in absentia per scriptum. Constat enim posse electorem absentem, mittere suum suffragium per procuratorem, vt Doctores dicunt, maximè Summistæ, ver. *Electio.* sed dubium præcipuum fuit, an in rigore iuris Prouincialis absens, vel præsens, possit dare suffragium pro Nouitia sui Conuentus, vel pro Nouitio in Conuentu virorum.

Non defuerunt viri Theologi vnius Conuentus grauis qui satis docti dixerunt non posse Prouincialem, etiam præsentem ferre suffragium in approbatione Nouitij ad professionem. Nullam aliam rationem assignarunt, nisi quòd Consilium Trideut. & Ius Canon. concedit Nouitiis vnum annum appro-

bationis, vt ſcilicet Religioſi Conuentus in illo anno poſſint ex actibus, & conuerſatione Nouitij experimentum ſumere de vita, & moribus illius an Religioni inſeruiat. Hoc autem experimentum non poteſt ſumere Prouincialis vtique non reſidens in Conuentu, qui Nouitij mores, & conuerſationem non experitur: nec proinde poteſt iudicare, an ſit vtilis Religioni.

Non defuerunt è contra qui dicerent, non ſolùm Prouincialem, ſed eius etiam Secretarium poſſe dare ſuffragium pro nouitio in illo Conuentu, in quo actu exiſtunt. Rationem aſſignabant, quia Prouincialis cùm Secretario in quouis Conuentu ſunt officiales, & membra ipſius Conuentus.

Ego ſentio Prouincialem poſſe dare ſuffragium pro Nouitia, vt cum tali ſuffragio ſi faciat exceſſum requiſitum in illo Ordine, faciat profeſſionem. Sic in illo caſu reſpondi, & meæ opinionis fuerunt alij viri docti. Moueor primò per *cap. in Regulis Iuris in ſexto.* Cui licet quod eſt plus, licet vtique quod eſt minus, maximè quando illud minus eſt connexum cum maiori: at Prouincialis recipit ad habitum illam Nouitiam, quod eſt plus, quàm recipere ad profeſſionem ergo etiam poterit recipere ad profeſſionem ferendo ſuffragium pro Nouitia. Minor probatur quoad illam partem quæ dicit, minus eſſe recipere ad profeſſionem, quàm ad habitum. Nam Abbatiſſa abſque Prouinciali poteſt recipere ad profeſſionem Nouitiam, & non poteſt illam recipere ad habitum, quia ſcilicet maius eſt recipere ad habitum, quàm ad profeſſionem ferendo ſuffragium. Secundò, quia Prouincialis eo quòd ſit Prælatus, & caput in quouis Conuentu Monialium ſibi ſubditarum, poteſt ferre ſuffragium in electione Abbatiſſæ cui præeſt, vt probaui ſuprà *verb. Abbatiſſa num. 9.* & idem praxis obſeruat tùm in Prælatis Eccleſiaſticis, tum etiam Regularibus: ergo ſi fert ſuffragium pro Abbatiſſa, eo quòd ſit Prælatus, & caput illius Conuentus, poteſt dare idem ſuffragium pro Nouitia, vel Nouitio ſui Conuentus. Et magis connexa ſunt duo hæc, receptio ad habitum, & receptio ad profeſſionem,

nem, cùm vnum ordinetur ad aliud: quàm sint connexa quæcumque alia, de quibus dicitur posse in minus illum qui potest in plus. Tertiò confirmo ex Tridentin. *sess.* 24. *capit.* 16. *de Regular.* vbi præcipitur quòd Superiores, finito anno probationis, vel reiiciant Nouitium, vel admittant ad professionem. Nota verbum *Admittere*, & verbum *Superiores*. Nam *admittere* est etiam quod suffragio admittant, sic enim potest etiam hoc verbum exponi. Et præterea dicit quòd Superiores id faciant: Superior autem principalis Conuentus, est Prouincialis. Addo quod praxis obseruat, posse Nouitiam facere professionem in manibus Prouincialis, quando id volunt Moniales, vel consanguinei ob maiorem solemnitatem; sicut mihi contigit in praxi. Si ergo Prouincialis in suis manibus recipit ad professionem Nouitiam, & illam Ordini incorporat (vt sic dicam) cum suo suffragio particulari non poterit incorporare?

Neque obstat in contrarium positus casus à Nauarr. *libr.* 1. *consil. titulo de Regular. consil.* 62 *primæ impression.* vbi ait non potuisse Generalem Ordinis Carmelitani facere Monachum vnum Nouitium, qui in suo Conuentu pro receptione ad professionem habuit pro se dimidiam partem communitatis, & contra se aliam dimidiam, quia (vt ibi ait facere Monachum pertinet ad Conuentum, & Abbatem.) Non inquam, obstat. Primò, quia fortè in illo Ordine Prælati maiores non dant suffragium pro Nouitiis. Secundò, quia Nau. solùm innuit quòd Generalis iusserit; non ait quod suum suffragium clarè dederit. Et oppositum horum duorum fit saltem in Ordine Minorum, vel saltem fuit factum in casu proposito. Et ad text. citatum à Nau. quod facere Monachum pertinet ad Conuentum, & Abbatem. Dico quòd in hoc casu fiet Monialis à Conuentu, & Abbate; Prouincialis enim est Abbas, & Prælatus illius Conuentus, & cum suo suffragio incorporato suffragiis Monialium maior pars Conuentus suffragatur pro Nouitia. Vltimò dico, quod quando Nauarri dictum nobis obstaret, plus ponderan-

rationes claræ pro nobis adductæ quàm dictum solius Nauarr.

Ad rationem partis oppositæ, quòd scilicet Prouincialis non assistit in Conuentu Nouitiæ, vel Nouitij, vt possit illius vitæ esse testis oculatus: & proinde non posse illum suo suffragio admittere, vel reiicere: dico non requiri hanc assistentiam Prouincialis vt sit testis oculatus Nouitij. Confirmo duobus exemplis, Primò, quando aliqui Religiosi capitulares alicuius Ordinis vadunt ex diuersis orbis patribus ad Capitulum Generale pro eligendo Generali: dant suffragium vt sit Generalis ille, quem nunquam viderunt, neque de illo vnquam informationem aliquam acceperunt, & tamen validè dant suffragium pro illo sibi ignoto, de quo solam informationem famæ habent ab aliquibus capitularibus, aliàs nunquam electio Generalis fieret. Si ergo electio Generalis Ordinis fit hoc modo, & pro illa sufficit illa informatio famæ præsentis, cur non sufficiet ad professionem Nouitiæ sola informatio Monialium, quam Prouincialis habere, vel facere potest, vt pro illa antea ignota ferat suffragium? Secundum exemplum sit: in praxi obseruatur saltem apud Franciscanos vt si heri, vel nudiustertius, aliquis Frater venit translatus à Prouinciali ad hunc Couentum, vt habitet in eo, & hodie in eodem Conuentu recipiuntur suffragia in Capitulo ad professionem alicuius Nouitij, talis Frater heri aduenieus hodie in Capitulo fert suffragium pro tali Nouitio sibi ignoto, & de cuius moribus nihil scit, neque vidit, nisi per informationem breuem. Cur ergo id non poterit facere Prouincialis circa Nouitiam per informationem breuem, & summariam Monialium?

Ad id verò quod addebat alia opinio, posse etiam Secretarium Prouincialis ferre suffragium pro Nouitio Conuentus, in quo pro tunc existit cum Prouinciali fateor me nunquam id vidisse in mea Prouincia: neque audiuisse de alia. Neque rationem video pro illa opinione: imò dico in Prouinciali esse diuersam rationem valde, nam est Prælatus, & caput illius Conuen-

tus

tus circa omnes actiones morales illius Conuentus, quod non habet Secretarius Prouincialis, qui neque est incola illius Conuentus, neque Prælatus. Adde quòd si Secretarius posset ferre suffragium pro Nouitio eo quòd Secretarius est; etiam poterit dare suffragium pro Nouitia Monialium sicut potest dare Prouincialis: quod nescio si admittent authores partis oppositæ Quod si admittat in Nouitia, rem admittent inauditam, & multis difficultatibus implicatam.

NOVITIVS.

Vide infrà verbo *Professio.* verbo *Nouitia*, *numero* 5. §. *Quæris* 1. & verb. *Abbas*, *num.* 7. & verb. *Prælatus*, *num.* 3 *&* 9.

VT clariùs in re tam ampla, difficili, ac necessaria procedatur circa Nouitiorum qualitates, sciendum est Sixtum V. duas constitutiones edidisse, in quarum prima prohibuit sub grauibus pœnis, ne illegitimi, & criminosi ad Ordinem reciperentur. In secunda rigorem primæ quoad aliqua temperauit: non tamen dispensauit cum illegitimis, vel criminosis, sed circa modum recipiendi: de quarum Bullarum substantia statim dicetur.

Postea Greg. XIV. primam Bullam Sixti V. reuocauit quoad illegitimos tantùm, dispensans vt quicumque illegitimus possit ad Religionem recipi siue sit sacrilegus, siue incestuosus, &c. Solùm verò excipit, quòd illegitimus non admittatur ad Ordinem in quo pater adhuc viuit: siue filius natus fuerit ante, vel post professionem patris. Cæterùm quoad alias constitutiones Sixti V. manebunt in suo robore circa criminosos non recipiendos circa modum informationum, & nullitatem professionis, & cætera de quibus Sixtus V. disposuit. Has tres Bullas ad longum ponit Rodr. *tom.* 3. *q. in fine q.* 54.

Vltimò Clemens VIII. videns multa incommoda, & inquietationes ortas, ex prima Bulla Sixti V. annullante professiones factas non seruatis illis quæ Sixtus in illa decreuit Pontificatus sui anno 11. edidit aliam constitutionem, quæ incipit, *In suprema Ecclesiæ*, in qua dictam primam Sixti V. Bullam qua ex parte tantùm annullat professiones, reduxit ad terminos iuris communis: ac proinde statuit vt omnes professiones factæ à publicatione illius suæ Bullæ, forent validæ, etiámsi non seruarentur decreta in prima Bulla Sixti: nec professio fieret inualida nisi de iure communi canonico aliàs esset inualida: vt v.gr. si reciperetur ad professionem is qui per solum ius canonicum esset inhabilis ad professionem; qualis est vxoratus absque licentia coniugis, & similes. Non verò esset professio nulla si reciperetur, verbi gratia, homicida, qui per Bullam Sixti erat criminosus: per ius verò Canonicum non est inhabilis; & sic de cæteris. Neque item esset professio inualida si informationes à Sixto decretæ, omitterentur dummodo aliàs sic receptus absque informationibus, non sit inhabilis de iure communi.

Duo tamen adhuc nota circa eandem Bullam Clementis VIII. primum, quod decreuit, quòd Prælati, qui prædictam formam Sixti non seruauerint in receptione Nouitiorum, quoad informationes, &c. incurrans omnes pœnas in eadem positas: has enim pœnas Prælatis non sustulit, & ligant hoc contrafacientes: licèt professio teneat modo proximè dicto.

Secundùm nota, quòd Clemens VIII. non reualidauit professiones factas ante publicationem illius suæ Bullæ, si fortè fuerunt factæ absque forma Bullarum Sixti: & de his nihil egit: & si hodie aliqua dubia inuenirentur pro temporibus Sixti ante Bullam Clementis facta: manet adhuc sub terminis antiquis, & de illa non loquitur Clemens VIII. sed de solis faciendis post publicationem suæ Bullæ, quæ fuit Romæ publicata anno 1602. die 2. Aprilis.

NOVI

NOVITII INFORMA-tiones.

1 SIxtus V. requirebat vt antequam Nouitius reciperetur fierent exactæ informationes de illius vita: & examinarentur à Patribus ibi assignatis in secunda Constitutione. Sed quia hoc onerosum erat, & occasio ex dilatione facienda, vt iuuenes Religionem aspirantes retrocederent, Clemens VIII. aliam Bullam præter iam dictam, condidit in fauorem Conuentus Sancti Stephani Salmanticensis, in qua Priori, & Patribus Prædicatoribus illius Conuentus concessit, vt possent recipere Nouitios absque præuiis informationibus seruatis conditionibus mox assignandis. Et hoc modo recipiendi ferè vtuntur hodie omnes Religiosi, per communicationem illius priuilegij illius Conuentus, in quo omnes Religiosi ferè participant.

2 Primò ergo Clemens VIII. in illa Bulla prædicto Priori præcipit, vt ipse cum Patribus, qui postea informationes debent examinare (de quibus statim) antequã Nouitium induant habitu Ordinis, sumant ab illo iuramentum, si sit liber ab omnibus aliis impedimentis, quæ Sixtus prohibet, eidémque legantur. Quo respondente, se in nullo ligari, poterunt illum habitu induere. Et notent Prælati hodie quod si prædictum iuramentum non exhibent Nouitio antequam induatur, incurrunt motus proprios Sixti V. imò & Clem. VIII. Est enim omittere clausulam in re graui. Nam ambæ Bullæ Sixti exprimunt vt fiat præuia informatio. Et Clemens VIII. pro loco præuiæ informationis, supplet, & requirit exhibitionem iuramenti. Et in alia adhuc Bulla priori, idem Clemens eidem Conuentui Salmanticensi anno 1. sui Pontificatus obligat adhuc ad formam Sixti V. vt scilicet ante ingressum Nouitij fieret informatio: ergo cùm sit res grauis, videtur Prælatus localis non exhibens iuramentum contrariè

in

in re graui. Exhibitio verò huius iuramenti non spectat ad Prouincialem, sed ad Priorem, vel similem Prælatum localem; de hoc enim solùm Bulla loquitur: non de Prouinciali.

3 Postquam Nouitius fuerit indutus, intra annum Nouitiatus destinare debet Prouincialis, vel Prior Conuentualis Religiosum ad hoc deputatum, qui secretò faciat prædictas informationes sine strepitu iudiciario: qui poterit vti Notario Religioso, Rodriguez *tom 3 quæstion.* 10. *articul.* 2. Et sumere iuramentum à testibus sæcularibus, hi enim vt plurimum solùm possunt testificari de omnibus requisitis. In Ordine verò Franciscano statuta Generalia Vallis-oleti secunda iubent, vt quando Guardianus in cuius Conuentu est Nouitius monuerit Guardianum patriæ in qua est Nouitius natus, vt faciat prædictas informationes, teneatur prædictus Guardianus patriæ, siue originis facere prædictas informationes, & illas remittere ad Guardiannum Nouitij: idque sub pœna priuationis officij per duos menses.

Quæris, an sufficiat has informationes fieri à Iudice sæculari ad instantiam Nouitij antequam intret? Respondeo Sixtum V. non limitare neque exprimere, à quo Iudice sint faciendæ. Solùm requirit quod certò constet Nouitium carere prædictis impedimentis: & proinde puto quòd Prouincialis qui per talem informationem Iudicis sæcularis plenè factam Nouitium reciperet non incurreret pœnas Sixti; potest enim Prouincialis hodie illius formam seruare. Hoc verò in Ordine Minorum prohibetur per statuta Generalia Tolleti facta anno 1606. prohibentia ne tales informationes admittantur. At Miranda *tractatu proprio hac de re q 7 concl.* 1. *&* *q.* 8. ait posse hodie fieri coram Iudice sæculari, intellige extra Ordinem Minorum ob prædictum statutum. At si recipiat Nouitium iuxta formam Clem. VIII. credo quod illa informatio non sufficiet, quia Clemens VIII. specificat quòd mittatur Religiosus ad illas faciendas. Et id quod dixi posse Prouincialem hodie recipere Nouitium iuxta formam Sixti V. intellige

lige si seruet formam plenè, factis scilicet prius informationibus, & cum consilio, & examine patrum, de quibus in 2. *const.* & cum conditionibus *ibi* positis satis difficilibus.

4 Factis informationibus modo præscripto à Clemente VIII. sunt examinandæ à Prælato Conuentuali, vel præsidente: & à Præside seu Vicario cum Magistro studiorum, & Magistro Nouitiorum: ita Clemens VIII. in illa constitutione: idque intellige siue prædictæ informationes fiant ante ingressum Nouitij, siue post ingressum. Circa verò officium Magistri studiorum quod proprium est in Ordine Prædicatorum: & alibi fortè non reperitur: seruetur consuetudo, vt loco illius ponatur Lector Theologus, vel antiquior, doctior, vel quid simile.

5 Si prædictæ informationes non fiant prædicto modo, professio hodie tenet, si Nouitius, non est inhabilis de iure communi. Ac Prouincialis, vel Prælatus localis illas culpabiliter omittens incurrit pœnas à Sixto positas, quæ sunt priuatio vocis actiuæ, & passiuæ, priuatio officij, honorum ac dignitatum: & inhabilitas ad omnia officia. Credo autem has pœnas hodie non incurrere Prouinciales, quando ipsi recipiunt iuxta formam Clem. VIII. & committunt Prælato locali vt faciat quæ spectant ad negotium vt semper committit virtualiter: vt enim suprà dixi Clemens VIII. non committit iuramentum exhibendum, & informationes, nisi Prælato Conuentuali.

6 Consolatorium tamen valde est quod doctè notauit Rodriguez *tom.* 3. *quæstione* 54. *articulo* 4. ex verbis Bullæ Sixti, videlicet quòd Prælati omittentes informationes, non incurrunt pœnas Bullæ, nisi à parte rei Nouitius sic receptus absque informationibus, fuerit aliàs criminosus, & ligatus aliquo impedimento ex ibi notatis. Si enim careat omni impedimento, non incurrit pœnas: quia textus ligat solùm recipientes criminosos.

Aduertit etiam Rodriguez *ibidem*, quòd si Prælatus fecit informationes modo ordinario, & illas approbauit

bauit cum Patribus deputatis: & tamen à parte rei facta professione professus apparuit criminosus, & inhabilis per Bullam Sixti, talis Prælatus, nec Patres, non incurrunt prædictas pœnas: quia Bulla solùm punit recipientes criminosos, temerè, id est, sine aliqua informatione, vel illa temerè, & sine ordine facta: At qui fecit informationes modo ordinario, & bona fide approbauit: non fecit temerè. Dixi *bona fide*, *&* *modo ordinario*: quia si Prælatus faceret mala fide, aduertens scilicet, ne sumerentur tales testes, qui scirent impedimentum, positum à Sixto: credo quòd incurrit pœnas, quia temerè facit, si receptus est criminosus. Et nota quòd quando Prælatus culpabiliter admittit criminosos, & incurrit prædictas pœnas, easdem etiam incurrunt Patres cum illo assistentes, seu cum illo recipientes, vt patet ex Bulla prima Sixti. Ibi, *quoscumque Religiosos*, *&* *eorum Superiores*, *qui receperint*, *&c.*

7 De Nouitio in terris longinquis non requirit Sixtus tam exactam informationem quam de natis in propinquo, Rodrig. *tom.* 3. *quæst.* 10. *art.* 13. illam putat patriam longissimè remotam, ad quam intra annum non potest iri ac rediri nisi cum magna difficultate: de his verò sufficiet inquiri ab his qui illum hîc specialiter nouerunt.

8 Informationes præceptæ à Sixto V. non est necesse facere circa Religiosum transeuntem de vna Religione ad aliam, & in secunda profitentem. Nam constitutio Sixti clarè loquitur de solis iuuenibus sæcularibus, primo receptis ad habitum Ordinis. Innuit etiam Rodr. *tom.* 1. *q.* 30. *art.* 20. dum dubitat si eiectus ab Ordine tanquam incorrigibilis sit comprehensus in dicta constitutione Sixti tanquam criminosus: & proinde tanquam criminosus, non possit iterum recipi: non dubitaturus si non foret incorrigibilis. Et expresè id affirmat, non requiri scilicet informationes erga translatum ad alium Ordinem, tenet inquam *to.* 3. *q.* 10. *art.* 13.

9 Si verò adhuc dubites, an si hodie Prælatus licitè, vel illicitè, reciperet iterum ad ordinem incorrigibilem,

corrigibilem, & criminosum ab illa eiectum, quia crederet emendatum: si, inquam, incurreret prædictas pœnas recipientium criminosos? Credo quòd non incurreret has Sixti V. quia, vt dixi, Sixtus V. loquitur tantùm de iuuenibus sæcularibus primò receptis ad habitum: & cùm sit lex valde pœnalis non est extendenda ad recipientes iam professum in Religione.

NOVITII QVALITATES iuxta Bullam Sixti V.

10 ANte omnia noto, quòd si Nouitius ante ingressum, vel ante professionem sit inuentus habere aliquod impedimentum, Sixti V. de criminosis, debet expelli, etiam si non sit impedimentum de iure communi: aliàs incurret Prælatus pœnas illius: excipe impedimentum illegitimi, quod sublatum est per Greg. XIV. cum illa modificatione de filio Religiosi modo suprà exposito in principio.

11 Primò ergo prohibet Sixtus: ne illegitimus quicumque admittatur. Sed hoc reuocauit Greg. XIV. ordinans quod suprà vidimus initio huius verbi *Nouitius*, cum duabus conditionibus: prima, vt bona indoles, & mores boni illegitimi, vincant defectum natalium: secunda, ne filius Monachi recipiatur in Ordine in quo adhuc pater viuit. Vnde colliges quòd si pater illius iam mortuus est, potest recipi ad Ordinem. Imò Miranda *tom.* 1. *quæst.* 21. *art.* 5. *concl.* 2. dicit etiam hanc conditionem Gregorij de filio Religiosi viuente patre, esse abrogatam à Clemen. VIII. & valere professionem; sed Prælatum incurrere pœnas: factum tamen valebit post factam professionem: at ante illam non potest licitè admitti.

12 Prohibet secundò Sixtus rigorosè, ne sit homicida: & Prælatus talem recipiens incurret prædictas pœnas: sed professio valebit. Probo, quia Clemens VIII. reduxit

reduxit prædictam Bullam ad términos iuris communis quo ad valorem professionis. At de iure communi homicidium non impedit professionem:nam 33. *quæst.* 2. *cap. admonere.* Papa Stephanus V. consulit cuidam homicidæ vt fiat Monachus ad faciendam pœnitentiam: & non dicit se dispensare,sed consulere, ergo de iure licet.Et Romualdus fundator Camaldulensium, fuit prius homicida: & Guilelmus Dux,reformator Ordinis Eremitarum Diui Augustini,& Monachus,fuit prius homicida. Et non fit in vita illorum mentio de dispensatione,quod ad delictum respectu Monachatus.

13 Tertiò, iubet Sixtus ne sit fur aut latro, intellige in materia graui cum infamia, & similibus:non enim videtur arcendus ab Ordine, etiam per Sixtum,qui fortè aliquod furtum leue absque infamia commisit:& hoc arbitrio boni viri relinquitur.

14 Quartò, iubet Sixtus ne Nouitius habeat similia crimina præcedentibus, vel grauiora.Pondera verbum, (*similia*) vnde colligo quòd qui habuerit crimina non similia, sed minora, per Bullam Sixti non excluditur, est enim lex pœnalis, vt si habuit tantùm percussionem, & inflixit vulnus leue:hoc enim non est simile homicidio,sed multo minus.Nec simile furto, maximè si fuit factum incidenter,& ab illo crimine, iam absolutus est per Iudicem sæcularem, illíque satisfecit:& lex pœnalis est restringenda. Et sic de similibus poterit fieri discursus.Et vt certam regulam, vel generalem teneamus;cùm Sixtus dicat absolutè non debere recipi criminosos: rogabis quinam in iure dicantur criminosi, vel saltem qui tales reputentur à Doctoribus?

15 Ex glossa *capitis vnum. distinction.* 25. ex Innocent. Hostien. Panormit. & aliis in *capit. ex tenore. de tempor. ordin*,colligitur hos esse criminosos in iure,maximè respectu beneficiorum, non recipiendorum. Videlicet facientes peccatum, cui est annexa infamia:excommunicatio,suspensio, interdictum, irregularitas,vel priuatio ab officio, vel propter quod in grauem aliorum offensionem incurritur. Verùm si consideres hanc regulam, multa crimina habent annexam excommunicatio

nicationem, ſuſpenſionem, imò irregularitatem, vt indebita celebratio in excommunicatione vel ſuſpenſione, quæ non facient criminoſum, & inhabilem, etiam apud Sixtum, vt arceatur ab Ordine. Verius ergo ſimilia crimina homicidio dixerim adulterum publicum, ſodomitam, falſarium Regium, & ſimilia, ob quæ lex ciuilis ponit pœnam mortis, triremium, vel exilij perpetui. Aduerto etiam quòd latro de iure communi non eſt inhabilis ad profeſſionem eo ſolùm quòd latro eſt (ſecus ſi ob debita, & ſi habet vnde reſtituat) nam Sanctus Bernar. & alij Patres Ordinum receperunt latrones publicos ad habitum: vnde receptio latronis hodie ad profeſſionem valida erit de iure. Prælatus verò pœnas incurret. Idem dic de receptione adulteri, quem de iure communi non inuenio inhabilem: niſi fortè, vt dixi, latro, & adulter habeant vnde reſtituant: quia ob debita erunt inhabiles: ſi verò non habent vnde ſoluant, dicetur ſtatim de debitoribus.

16 Quintò, requirit etiam Sixtus V. vt Nouitius, non ſolùm illis criminibus omnino careat: ſed etiam vt neque de illis, vel aliquo ſit ſuſpectus, vt patet in prima Bulla.

17 Sextò, præcipit Sixtus (& hoc non eſt reuocatum à Clemente VIII.) quòd ſi iuuenis intrans Ordinem commiſit aliquod graue delictum in ſæculo, de quo iam Iudex ſæcularis cœpit cognoſcere, vel via accuſationis, vel via Inquiſitionis, non obſtante prædicto ingreſſu, poſſit extrahi ab Ordine per Iudicem ſæcularem durante Nouitiatu. Si verò Iudex ante ingreſſum Ordinis nihil de tali crimine cognouit aliqua via ex duabus prædictis, non poterit illum extrahere. Addit Rodriguez *tomo 3. quæſtion.* 16. *artic.* 8. quòd etiam extrahi non poterit à Iudice, ſi talis iuuenis ante delictum patratum habebat votum ſimplex Religionis, & ad probandum hoc votum ſufficiet iuramentum illius vouentis: ſed quod ſufficiat hoc votum ſimplex ad non extrahendum ſaltem in foro externo ego multum dubito: tum quia mens Papæ ea pro tunc non videtur: tum quia multi id ſcientes votum tale

etiam falso publicarent ad euadendum.
18 Bene tamen notat Rodrig. *citata quæstion.art.* 7: quod si iuuenis a crimine in sæculo commisso iam est liber, & absolutus per sententiam Iudicis, poterit tunc recipi, & profiteri. Quod videtur intelligendum dummodo ex tali delicto non maneat infamis notabiliter, quia tunc videtur inhabilis per Sixtum ob malè actam antè vitam.
19 Septimò, prohibet Sixtus ne obnoxius debitis habitum recipiat: & hæc conditio est etiam de iure communi, vt patet ex *cap.* 1. *de obligatis ad ratiocinia*, tales enim prohibentur Ordines sacros recipere, & multo magis ad professionem admitti. Tale etiam impedimentum est quando aliquis est Procurator alicuius personæ, vel communitatis: curator, vel tutor, & similia, non enim possunt admitti durante officio. Et de procuratore, Nauarr. *lib.*3. *Consil.tit.de Regular. consil.* 4. Impediunt verò debita Monacharum, siue sint debita realia, vt qui debet pecuniam, vinum, triticum, & similia, siue sint debita personalia, vt qui debet pœnam, ad quam fuit damnatus. Tale etiam est debitum illius qui deflorauit virginem illi promittens se illam ducturum in vxorem, non enim potest admitti, ob magnum debitum, vt notat Rodr. *tom* 3. *quæst.* 10. *art.*9. Quod intellige si illi antea promisit matrimonium, & illa sponte consensit. Si autem illi promisit post deflorationem, potest intrare in foro conscientiæ tantùm, Sanchez *lib.*8. *de matrimon. disputatio.*36. *à numero* 8. Addit tamen quòd si illa per minas, & violentiam inuita consensit, & ille post deflorationem sponte promisit matrimonium, non posse intrare.

Notanda tamen sunt verba Sixti circa debita: ait enim *non posse recipi grauatos ære alieno* (ingenti suprà vires suas.) Vnde si quis habeat parua debita, non prohibetur. Item si habeat ingens debitum, sed tamen habet sufficientissimè vnde soluat, poterit recipi, datis pignoribus, cautione, vel facta obligatione, supra sua immobilia de soluendo eum qua creditor quietetur;

tur: non enim sunt illa debita suprà vires suas, & sic vidi factum circa vnum valde nobilem in hoc Regno graui ære onustum, & admissum cum cautione facta creditoribus modo proximè dicto.

Notat etiam Rodriguez, *citata quæst.* 10. *artic.* 9. quod debent esse debita certa, si enim sint incerta, id est, verus dominus ignoretur, non impediunt: idem videtur dicendum si sint incerta, ex parte debitoris, dubitantis an verè debeat. Notat etiam ibi posse intrare debitorem si creditor consentiat, vel quia remittit debitum, vel quia acceptat cautionem, vel aliam conditionem debitoris. Vltimò notat, quòd si debitor omnino non habet vnde soluat, & coram Iudice, cessit omnibus bonis suis, potest intrare etiam inuito creditore. Imò potest admitti quicumque debitor si neque in præsenti habet omnino vnde soluat, neque omnino sperat se habiturum in posterum: nemo enim tenetur ad impossibile morale, & maximè, si quæ habet, relinquat creditoribus. Sic ibi.

Aduerte etiam, quòd Prælatus scienter recipiens habentem debita incurrit pœnas Sixti, sed professio est valida, quia debita impediunt etiam de iure communi. *capit. legem, distinctio.* 53. sed ius commune non annullat debitoris professionem.

20 Octauò, prohibet Sixtus ne recipiantur ij qui tenentur ad ratiocinia reddenda alicui, vt Procurator, œconomus, tutor, curator, & similes. Est etiam impedimentum de iure communi, *citato capit. de obligatis, &c.* Durante enim tali obligatione admitti nequeunt: bene tamen transacta obligatione. Si verò durante illa recipiantur professio est valida, ob dictam proximè causam, at Prælatus incurrit pœnas.

Claritatis gratia nota, quòd obligatio ad ratiocinia ratione administrationis est duplex: altera publica, vt thesaurarius, publicanus, & similes: depositarius, Procurator Reipublicæ, &c. Altera est priuata, per quam scilicet quis obligatur ad certam personam; vt tutor; curator, executor testaměti, & similes At obligatus absque administratione, vt ratione mutui, emptionis, &c.

non impeditur ob ratiocinia: fortè tamen prohibetur ratione debitorum: si debitum sit graue.
21 Vltimò requirit Sixtus V. quòd constet intrare volentē, non suscipere habitum humano aliquo affectu permotum, sed solùm ex feruore deuotionis, & pietatis, & sponte sua, non inductum, neque coactum. Sed notat Rodriguez hanc vltimam conditionem non poni à Sixto tanquam obligatoriam: sed tanquam de consilio, & ad maiorem perfectionem. Hæ sunt conditiones requisitæ in Bulla Sixti V. vltra quas sunt etiam aliæ dirimentes ex iure communi, vt iam dicemus.

NOVITII QVALITATES
de iure communi, & naturali.

22 IVs commune etiam decernit non posse esse Monachum obligatum ad ratiocinia, vel habentem debita, vt suprà diximus *num.* 19. *&* 20.
23 Neque item potest esse Monachus seruus, vel captiuus: neque coniugatus per matrimonium consummatum: hæc tria sunt communissima, & notissima in iure, & lumine etiam naturali, quia neque Deus, neque Ecclesia acceptat donum cùm præiudicio tertij; & professio serui, & coniugis est nulla.
24 Neque item potest esse Monachus ille qui est Episcopus absque expressa licentia Papæ. Imò neque Clericus habens beneficium curatum, absque expressa licentia Episcopi. Est communis ex D. Thom. 2. 2. *quæst. vlt. art.* 7.
26 Neque hermaphroditus, ob manifestum periculum circa viros, vel circa fœminas, idque lumen naturale dictat. Syluestr, *verb. Hermaphroditus*, & alij.
27 Neque is qui habet patrem, vel matrem in extrema necessitate constitutos: imò neque potest si sint tantùm positi in graui necessitate, & parentes non habent alium filium qui succurrat. Patet etiam ex

ex lumine naturali obligante filios ad succurrendum parentibus. Notat tamen Nauarr. *libr. 3. consil. titul. de Regular. consil. 26.* quòd si parentes sint tantùm in necessitate graui, non extrema, & nihilominus filius intret, & profiteatur professionem valere. Per quod innuit, quòd si sint in extrema, non valebit.

27 Communis opinio dicit, quòd qui promisit Religionem, & antequam intret fit Episcopus, non potest acceptare Episcopatum: sed tenetur intrare Ordinem, Miranda *tom.1. quæst. 10. artic.19.* cum aliis, licèt Rodriguez *in Sum. Morali* oppositum dixerit *2. par. cap.6. num.6.* sed contraria est communior, vt ait Miranda.

28 Qui contraxit sponsalia cum aliqua fœmina, & postea fecit votum castitatis, vel Religionis, non tenetur ad hæc vota, & peccauit vouendo, sed tenetur ad sponsalia, & fœminam ducendam, iuxta probabiliorem opinionem, de qua Sanchez *lib. 1. de matrim. disput. 46. num 7. 8. & 9.* Quòd si ob sola sponsalia sic impeditur, multò magis tenebitur si virginem sub pacto deflorauit, de quo iam suprà.

29 Nouitius intrans Ordinem cum animo egrediendi, peccat mortaliter, fallit enim Religionem in re graui, quia Religio communicat illi sua secreta, & sua bona. Sanchez *lib.7.de Matrimon. disput.31. in fine.*

PRO ORDINE MINORVM Nouitiis Iudæis, vel parentibus hæreticis, Sarracenis.

30 TOta dubitatio est, an de iure Pontificio in Ordine Minorum possint admitti descedentes ex Iudæis, hæreticis & Sarracenis, intra quartum gradum. Et recurrit altercatio inter Rodriguez & Mirandam iam suprà posita circa Prælatos verb. *Electio, numer. 11.* Miranda enim ibi citatus *in 2. locis*, constanter tenet quod iuxta Bullam Pauli IV. & alias de quibus ibi, tenet, quòd descendentes à Iudæis nouiter

conuersis, intra quartum gradum, non possunt admitti ad Ordinem, vel professionem etiamsi prædictorum auorum corpora, statuæ, vel ossa non fuerint concremata: consentit verò Miranda, quòd descendens ab hæretico declarato, sed non combusto, non arcetur à Religione per hanc Bullam: & id tenent omnes. Rodriguez verò *ibi* citatus tenet illos posse admitti ad Ordinem, officia, &c. Ordinis dignitates etiamsi à prædictis descendant intra quartum gradum, si tamen auorum corpora, ossa, vel statuæ, non fuerunt igni tradita: & quod saltem professio horum erit valida si fiat. Vide ibi dicta à Rodrig. ego persisto cum Rodr. tum propter ibi dicta ab illo, & à me addita. Tum denuo quia nostra statuta generalia Tolletana, *cap.* 1. *in princ. titul.* 1. *de qualitatibus Nouitij*, cùm iubent illum interrogari de proauis cum protestatione, subscriptione, &c. ibi: *solùm exprimunt, quod rogentur, si intra quartum gradum descendunt ex prædictis ad ignem damnatis.* Vnde cùm ibi dicatur hoc faciendum, vt satisfiat Apostolicis constitutionibus; innuunt clarè prædicta statuta satisfieri prædictis constitutionibus Pontificum, si non descendat à combustis: & prædictas Bullas non violari si descendant à prædictis non combustis.

Circa hos autem, & circa maculatos sanguine Iudaico solùm in communi, vulgo *Christianos nouos, ou da Naçaon.* Nota quod ait Nauarr. *lib.* 3 *consil. titul. de Regula. consil.* 5. *num.* 11. quòd si in aliquo Ordine fiat statutum de his ordinariis non recipiendis, & aliquis de hoc rogatus in professione negauerit, postea veritaté comperta, non poterit eiici ab Ordine virtute illius statuti, est enim contra ius commune, & proinde nullum etiamsi cum cæteris statutis Ordinis confirmetur à Papa. Ait tamen hunc taliter negantem posse eiici ab Ordine quia defuit consensus in professione ex parte ipsius Ordinis, qui non intendit se tali obligare: est enim professio contractus mutuus, in quo si deficiat libertas vnius partis, est nullus. Et hoc cum Nauarro tenent alij communiter.

Videantur aliæ constitutiones particulares Religionum circa Nouitiorum qualitates, quæ seruandæ sunt, & saltem possunt impedire receptionem: licèt non possint annullare professionem ex particulari statuta contra ius commune, nisi expresse à D. Papa confirmentur.

NOVITII ABSOLVTIO ANTE ingressum, & post illum.

31 Votum Nouitij de intranda arctiore Religione potest dispensari, & illa non obstante admitti à Prælato laxioris Religionis in suo Ordine: & Nouitius voto satisfacit. Compend. D. Hieron. Hispan. *ver. Nouitius* §. 2. & Capucinus, *ad Compend. ver. Votum fol.* 253. per concessionem factam Congregationi Montis Oliueti. Et Leo X. in Compend. Min. *ver. Dispensatio*. §. 28. verb grat. vouens Cartusiam, vel Franciscanam, potest admitti à Pædicatoribus, &c.

32 Clemens IV. concessit Prouincialibus Minorum, & illorum vices gerentibus, & custodibus, vt possint Nouitium intrare volentem, ab omni peccato, & ab omni censura Ecclesiastica absoluere qualiscumque illa sit. Compend. *ver. Absolutio ordinaria quoad Fratres*. §. 3.

Circa hanc concessionem notat Collector in eodem Compend. *ver. Nouitius*. §. 11. quòd prædicta concessio amplissima est, ita vt nullum casum excipiat. Excipit tamen, & meritò, ipse Collector casus Bullæ Cœnæ de quibus non poterit absoluere, cùm sit dubium an hoc possit Prouincialis erga professos Et compend. D. Hier. Hisp. *ver Absolutio quoad omnes*. §. 6. dicit quod Prior, seu Vicarius in absentia possunt dispensare cum intrantibus Ordinem, super voto eundi Ierusalem.

Ego noto secundò, quod Clem. IV. hanc absolutionem committis solis Prouincialibus, & custodibus, non vero Guardianis: ac proinde id non poterunt Prælati

locales. Compend.tamen D.Hieron.in Hispan.*ver.Dispensatio in Sacramento pœnitentiæ.* §. 1. dicit sibi concessum fuisse à Benedicto XIII vt confessores per Priorem ad hoc designati, vel per Vicarium in eius absentia assignati possint absoluere, & dispensare prædictos intrantes in omnibus, nisi casus adeò fuerint enormes, vt ad sedem Apostolicam sint remittendi : quæ concessio innuit non posse absolui à reseruatis censuris:& proinde prima Clementis IV. est copiosior.

Noto tertiò, prædictam absolutionem Clementis IV. posse impendi à Generali, & Prouinciali, etiamsi nondum Nouitius sit vestitus habitu Ordinis, vt verba concessionis clarè sonant.

Noto quartò, Clementem IV. non concedere prædictis Prælatis vt cum intrante dispensent in aliqua irregularitate, inhabilitate, &c. Compend.tamen D.Hieron. *loco proximè citato.* §. 1. dicit quòd possit Prior, in foro pœnitentiæ absoluere, & dispensare irregularitatem contractam ex assistentia in loco interdicto, vel ex receptione Ordinum ibidem; vel indebitè celebrando. Vide *ibi.*

Vltimò, prædictus Papa Clemens *citato loc.*decernit, quòd si prædicti Nouitij sic absoluti noluerint postea Ordinem intrare reincidant in omnibus censuris à quibus fuerant absoluti. Quid si, postquam sunt habitu vestiti, & absoluti, exeant; reincidéntne in censuras contractas ante ingressum? Credo quod sic, est enim eadem ferè ratio, & videtur eadem mens Papæ. Si verò intra Ordinem existens incurrat censuras, & irregularitatem ante professionem: & ab his absoluatur ac dispensetur,credo quòd si exeat, non reincidet: quia Papa solùm videtur loqui de contractis ante ingressum. Moueor ad primum hîc dictum de reincidentia in censuras contractas ante ingressum si exeat iam post ingressum, quia Compend D. Hieron.*ver.Nouit.* §. 2. quando concedit vt dispensetur cum intrante super voto arctioris Ordinis, & absoluatur à censura excommunicationis, subiungit:quòd si à Nouitiatu exierit, reincidat in eandem. Sed adhuc circa censuras contractas

tractas intra Ordinem & Nouitiatum, & ab egredientibus non reincidentibus in illas, vidi Capucinum qui ad Compend. *ver. Nouitius, fol 253. §. Et iste casus, cum §. præcedenti* dicit ex Sylu. & Tabiena, quòd Nouitius in Nouitiatu percutiens Monachum, vel Nouitium, & ab illa censura absolutus, si exeat ab Ordine reincidit in illam censuram, & tenetur adire Episcopum pro absolutione. quia absoluuntur tales sub conditione, si perseuerauerint: & priuilegio debet priuari, qui priuilegio abutitur. Quam sententiam ego non audeo impugnare, ob dictum talium trium virorum. Sed tamen mihi noua videtur, & nimis onerosa exeunti. Maximè cùm Papa Clemens, neque alius quem sciam faciat mentionem de incursis intra Ordinem. Et beneficium, seu fauor debeat extendi, quando non est in præiudicium tertij: & talis Nouitius absolutus ab illa percussione, non sit absolutus ad reincidentiam, neque video vbi sit illa conditio posita. Compend. enim Min. *ver. Nouit.* §. 6. dicens Innocentium IV. concessisse Prælatis vt possent absoluere Nouitios à censura manuum violentarum, non limittat vt reincidant exeuntes: & quando lex non limitat, neque nos limitare debemus. Elige tamen securius: vide *num. seq.*

33 Possunt Generales, & Prouinciales absoluere Nouitios ab iniectione manuum violentarum. Compend. *verbo Nouitius.* §. 6. Et licèt non ibi exprimat hoc posse Guardianos, praxis tamen docet illos hoc etiam posse. Et prætera, quia Nouitius in fauorabilibus reputatur pro Monacho, vt statim dico: & sic fauor absoluendi subditos existens in Guardiano extendendus est etiam ad Nouitios, & Guardianum. Adde quòd Nouitius non debet adire Prælatum sæcularem: ac proinde in Ordine habebit remedium: maximè longè absente Prouinciali. Adde quòd solus confessor Regularis, qui est confessor sæcularium, poterit absoluere Nouitium ab illa censura percussionis Clerici satisfacta parte, iuxta iam dicta suprà *ver. Confessor ergo sæculares.* Et saltem absolutus per talem confessorem ab hac censura, si postea exeat, non videtur reincidere,

vt dixit Sylu. & Capucinus *num.proximo* 32. Si enim absolueret sæcularem, non reincideret: ergo neque si Nouitium. vide infrà, *verb. Prælatus. num.* 32.

34 Nouitius intra Ordinem potest absolui à casibus reseruatis in Ordine per confessorem suum etiam non habentem authoritatem absoluendi à reseruatis in Ordine. Nouitius enim nondum promisit obedientiam, neque est subditus illi reseruationi. Rodriguez *tom.* 1 *quæst.* 21.*art.* 11.

35 Nouitius in fauorabilibus reputatur pro Religioso: gaudet enim priuilegio fori vt percutiens illum excommunicetur, &c. At in odiosis non reputatur Religiosus, vtpote in obligatione ieiunij, Officij diuini, & similium Rodr. *eod.art.* & de priuilegio fori, vide Compend. *verb. Nouitius.* §. 16. & ob proximè dictum de fauorabilibus Nouitius consequitur omnes Indulgentias concessas Fratribus. Compend. *citato verbo* § 22.

36 Quæris an possit Nouitius validè confiteri alteri confessori extra suum Magistrum, vel sibi assignatum, alteri, inquam, confessori, qui sit confessor sæcularium? Credo quod possit: & innuit Miranda *tom.* 2. *quæst* 34. *art.* 16. *concl.vnica.* Si enim ex proximè dictis Nouitij non tenentur legi Ordinis de reseruatis, circa ieiunium, Officium diuinum, & similia, etiam non tenebuntur ad legem assignantem confessores. Dixi, *Confessori sæcularium*: quia si Nouitius vt sæcularis eligit à solo Confessore sæcularium, validè absoluetur. Adde quòd ex praxi Religionum confessores tantùm Fratrum non assignantur pro Nouitiis. De professis verò qui non sunt Sacerdotes, sed viuunt sub cura Magistri Nouitiorum, credo quòd non possunt validè confiteri alteri extra suum Magistrum, vel extra illum assignatum à Prælato: quia pro illorum confessionibus solus Magister, vel ille assignatus, deputatur vt Parochus: & proinde non potest ille alterum eligere. Excipe primò si Prælatus illi det licentiam vt confiteatur alteri Excipe secundò, si Magister nouitiorum det illi talem licentiam: quam puto illum posse illi dare vt confiteatur alteri: quod probo, quia Parochus vnius parochiæ potest dare licen

licentiam suo parochiano vt confiteatur Parocho alterius parochiæ: cúmque Magister sit Parochus prædicti Fratris non Sacerdotis, poterit illi dare licentiam vt confiteatur alteri Sacerdoti Confessori Fratrum. Quod maximè verum erit quando in tali Prouincia hoc fuerit in vsu, vt Magister tales concedat licentias, standum verò erit consuetudini, ac legi Prouinciæ; dicta tamen proximè puto conformia regulis Theologis.

NOVITIORVM, AC Nouitiarum donationes.

37 Concil. Trident. *sess. 25. cap. 16. de Regular.* decreuit ne Nouitius faciat aliquam donationem, renunciationem, vel obligationem etiam ad causas pias, ante professionem nisi cum licentia Episcopi, vel eius Vicarij: idque intra duos menses proximos ante professionem, & hæc donatio facta alio modo non valeat. Et prætérea facta modo proximè dicto non sortiatur effectum, neque sit valida, nisi secuta professione. Hoc intellige de bonis patrimonialibus, vel beneficio ad cuius titulum ordinatus est. Secus de beneficio Ecclesiastico libero, quod potest renunciare absque illa solemnitate, & tempore. Rodrig. *in Sum. tom 2 c. 7. conclus. 2. & 3.*

38 Si tamen renunciatio illa fundetur (idem dic de donatione, & obligatione,) vel nascatur ex contractu oneroso, vel obligatorio, vt venditione, permutatione, solutione debiti, & similibus, non prohibetur in illo decreto hoc facere, quia Concilium solùm prohibet liberalitatem gratiosam, quæ possit postea nocere libertati Nouitij, vel Conuentus. Rodrig. *vbi proximè.*

39 Prædicta donatio liberalis absque illa solemnitate non valet, etiamsi fiat sub conditione, quòd professione non secuta reddetur Nouitio, vel Nouitiæ quod donauit, vel renunciauit, Concilium enim generaliter

loquitur

loquitur & donatio etiam facta hoc modo nocet libertati vtriusque.

40 Etiamsi donatio fiat seruata solemnitate prædicta; si tamen professio secuta fuerit nulla, donatio, vel renunciatio erit etiam nulla. Rodr. *vbi suprà.*

41 Si Nouitius ante ingressum Ordinis, iam talem ingressum cogitans, & proponens, aliquid donauit, vel renunciauit, factum tenet, & est validum. Nam adhuc non erat Nouitius, & Concilium solum prohibet ne donet Nouitius. Et refert Quaranta *in Sum. Bull. tit. Monasterium pag.* 330. sic declaratum fuisse à Cardinalibus.

42 Nouitius moriens in anno probationis quouis tempore, si tempore mortis donet Monasterio capaci, tenet donatio, quia hoc non præiudicat intentioni Concilij. Si verò ille non donet, cedunt bona sua hæredibus sæcularis, vel aliis.

43 Testamentum factum à Nouitio quouis tempore Nouitiatus valet facta professione: quia testamentum non est donatio, nec renunciatio; & præterea est reuocabile: neque sortitur effectum nisi secuta valida professione. Et valebit etiam testamentum factum ante ingressum Ordinis Rodr. *in Sum. 2. par. c. 7. n. 9.*

44 Inducere Nouitios vt legata relinquant suo Monasterio promisso ob id fauore, studio, libertate, vel quouis simili, est omnino prohibitum, & simoniam redolet: & hoc præcipuè prohibetur in Ordine Minorum per Regulam iubentem ne sint soliciti de rebus Nouitiorum: possunt tamen etiam Minoritæ, absque peccato Nouitio offerenti, manifestare necessitatem Conuentus, vt si liberè velit, illi succurrat Rodr. *cit. c. n.* 11.

45 Nouitius post factam professionem non potest reuocare testamentum à se factum: iam enim voto paupertatis impeditur. Credo tamen quod potest post professionem etiam Minorita, explicare dubia sui testamenti ad instantiam partis, & Iudicis: hoc enim non est condere, sed declarare testamentum, vide infrà, *verba Testamentum*.

NOVI

NOVITII ANNVS IN probatione.

46 NOuitij annus in probatione debet esse integer, ex Tridentino. Et integritati eius, non potest renunciare Nouitius, etiam si ex vna Religione transeat ad aliam, & iam habeat experientiam Ordinis: quia Tridentinum loquitur absolutè: & ille annus conceditur in bonum Ordinis, & in bonum Nouitij. Nau, *lib.3. Consil. tit. de Regul. consil. 33.*

47 Non est necessarium, quod sit annus, & vnus dies, quia hoc nullo iure cauetur. Sanchez *de Matrim. lib.2. disputation 24. numero 22.* cum Palud. Syluestr. Pallat. Henriq.

48 Quando annus fuerit bissextus duo dies Februarij computandi sunt pro vno die. Est etiam communis, & citat Sanchez *citato loco num.* 18. & Rodriguez *in Sum.2. part. cap.*8. *concl.* 6. In huius rei probationem seruit quòd quando Sixtus V. anno 1582 abstulit decem dies ab illo anno: ortum est dubium apud aliquos, an illi decem dies supplendi essent ab iis qui vellent sacros Ordines suscipere. Et responsum fuit, quòd non, sed absque illis decem diebus dici habere annum integrum.

49 Iste annus computandus est à momento in momentum, id est, ab hora à qua sumpsit habitum ad horam similem cadentem in vltima die anni, v. g. sumpsit habtium die 15. Augusti, anno 617. hora 3. post meridiem, potest profiteri anno sequenti eadem die Augusti, hora 3. post meridiem. Erit autem suspecta professio si fiat citato die sequentis anni, hora decima ante meridiem. Sanchez *citato loco*, *num.*22.

50 Debet prædictus annus esse continuus, id est, non interpolatus, est etiam communis. Sed Doctores communiter explicant, quòd si Nouitius exeat Conuentum curationis gratia, vel causa negotiorum cum habitu, & licentia Prælati, postea rediens dicitur continuare

tinuare annum, & quo ad tempus quo foris mansit ita se habebit ac perinde non exiret. Desineret autem esse continuus si absque habitu, vel licentia exiret, & postea rediret. Vide suprà, *verbo Nouitia.* Nauarr. *libr.* 3. *Consil.titul. de Regular. consil.*42. & alij communiter.

In Ordine tamen Minorum hoc non licet, quia statuta generalia Tolletana hoc prohibent, ac decernunt quòd si Nouitius aliqua de causa exierit postea rediens, Nouitiatum incipiat. Excipit tamen si mutetur Nouitius de vno Conuentu ad alium: hæc enim mutatio non discontinuat. Sed noto, quod statutum generale non annullat professionem aliter factam. Vnde si Guardianus bona fide oppositum faceret, factum teneret, ita etiam tenet Miranda *tom* 1.*q.*12.*art.*5. *in solut.ad* 3.dicens non posse Religionem facere statutum, per quod talis professio annulletur.

51 Si nouitiatus fuit validus, & integer: & postea reperitur professio nulla, sufficit ratificare absque iteratione Nouitiatus. Est communis opinio, & probat praxis. Sed vidè *n. sequenti.*

52 Si Nouitiatus fuit irritus, verbi gratia, quia fuit receptus à non habente potestatem ad recipiendum, vel alia simili de causa, non debet annus denuo incipi: sed sufficit iam factus Nouitiatus, iam enim Nouitius expertus est Religionem, & Religio Nouitium. Sanchez 7. *de matrimon. disput.* 37. *num.* 47. cum multis quos citat. Et hoc etiam currit quando professio fuit nulla, ex defectu ætatis; vel quia facta est ante expletum annum, Nouitiatus. Aut etiam si fuit ingressus Ordinem per metum, vel esset aliàs inhabilis, postea fuit dispensatus. Sanchez *vbi suprà à n.* 49. qui solùm *n.* 56. dicit quòd si Nouitius intraret Ordinem animo ficto, vt Ordinem illuderet, vt iterum exiret, & sic professus esset, tunc etiam si vellet professionem ratificare, deberet Nouitiatum iterare. Vide ibi remedium quod dat ad supplendum Nouitiatum, quando esset necessarium supplere & incurretur infamia in eo publicando. Et remedium est facilius ac melius obtinere à Papa occultam dispensationem. Vide amplius *verb. Professionis nullæ remedium.*

53 Magi

53 Magister Nouitiorum, negare potest suffragium Nouitio indigno, ob defectum cognitum in solo Sacramento confessionis, idque si suffragia dentur in secreto. Et in publico ob defectus publicos etiam potest negare in publico. Si verò dentur suffragia in publico, non potest illi negare suffragium ob defectus cognitos tantùm in confessione, qui omnino apud omnes secreti sunt. Henriq. *tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 7.

54 Nouitius directè ac propriè solùm gaudet priuilegio canonis *si quis suadente*: Aliis verò priuilegiis, non gaudet quæ conceduntur professis, nisi exprimatur de Nouitiis. Gaudet tamen Indulgentiis concessis Religiosis professis. Rodrig. *tom.* 3. *quæst.* 51. *art.* 12. Explico hoc exemplo. Si Nouitius sit Sacerdos, & Confessor antea sæcularium, & in Nouitiatu audiat confessionem alicuius sæcularis, non poterit illum absoluere à censuris Papæ reseruatis per Bullam Pauli III. concessam Patribus Societatis IESV, quia tale priuilegium est concessum Religiosis professis Ordinis, non verò est concessum Nouitiis. Sed tamen Compend. Societatis *verb. Communicatio priuilegiorum.* §. 5. ait suo Generali esse concessum, vt sua priuilegia possit communicare Nouitiis.

55 Nouitio aliàs idoneo, & benemerito negare suffragium ad professionem absque causa, ex odio, & affectu humano, est peccatum mortale, maximè in Ordine Minorum, Corduba super Regul. Minorum *cap.* 2. *quæstion.* 1. & *quæst.* 11. & Miranda *tom.* 2. *quæst.* 25. *art.* 7. probat, quia est contra charitatem proximi arcere dignos: & contra quasi contractum iam factum inter Ordinem & Nouitium, vt si dignus inueniatur, admittendus sit; & iam Nouitius videtur habere ius ad rem. Quid si Nouitius sit idoneus, sed multitudo fratrum est multa nimis, ita vt ex multitudine sola, magna nascantur incommoda? Si ob solam multitudinem possit illi suffragium negare? videat prudens elector, seu suffragator, & faciat quod viderit Deo gratius, & securius: & si magis ibi præponderet bonum commune quàm particulare. Quòd attinet ad

pro

professionem, ne Ordo Alphebeticus inuertatur dicetur latè infrà *verb. Professio*. Et de Nouitij testamento, vide infrà *ver. Testamentum*.

ADDITIO.

Vide infrà verb. *Parentes fratrum*, & verb. *Veneficia, num.* 18. & suprà verb. *Electio num.* 29. *&* 30.

Vide *ver. præcedenti Nouitia*: an Prouincialis possit dare suffragium pro nouitio recipiendo ad professionem.

1 Suprà *hoc verb. Nouitius*, dixi, vt credo, omnia substantialia ad statum Nouitij pertinentia; videlicet de qualitatibus illorum ad receptionem necessariis, de modo informationis faciendæ, de illius absolutione: de anno nouitiatus, & cæteris statum concernentibus, ita vt nihil ferè occurrat quod ex ibi dictis resolui non possit: nec proinde aliquid addere sit opus, paucula tamen quæ postea occurrerunt, sic accipe.

2 Eugenius IV. in Bullar. Rodrig. *fol.* 127 *col.* 2. sub pœna excommunicationis, ipso facto, præcipit ne aliquis verberet, vel aliqua violentia impediat illos qui voluerint ingredi Congregationem Sanctæ Iustinæ, qui est Ordo Sancti Benedicti: neque illis ingredi volentibus, aut Monasteriis eos recipientibus iniuriam aliquam faciant: vel eos à dictis Monasteriis auellere præsumant. Circa hanc concessionem duo aduerto. Primò ibi Papam loqui de volentibus habitum sumere, si aliàs de iure non sint inhabiles ad habitum Religionis assumendum. Vnde si quis iniuriosè, vel per vim impediret aliquem à tali ingressu, qui aliàs esset inhabilis ad Religionem per aliquod impedimentum iuris communis vel per Bullam Sixti V. non incurrat talem censuram. Secundò aduerto, Papam ibi solùm excommunicare impedientes talem ingressum facta iniuria, vi, & molestia. Vnde qui precibus importu

portunis, vel consilio impediret, non incurreret. Credo tamen quòd incurreret ille consanguineus, qui iuuenem iam euntem ad aliquem Conuentum pro habitu suscipiendo, vel cum iam illo recepto, in itinere impediret ne vaderet, ac in domum sæcularem reuocaret, sicut fecerunt consanguinei sæculares Beato Thomæ Doctori Aquinati. Talis enim impeditio, & reuocatio molesta est, & iniuriosa, & pro vi reputatur, cúmque prædicto priuilegio gaudeant Ordines Mendicantes, videant sæculares quam culpam, vel pœnam in tali negotio contrahant.

3 Dixi *verb. præcedenti*, non incurrere excommunicationem cogentes aliquem iuuenem intrare Religionem, sicut incurrunt cogentes fœminam. Nunc addo cogentes virum ingredi Religionem peccare mortaliter, vt tradit Rodriguez *tom.* 3. *qq. Regular. quæst.* 14. *art.* 3. quia status Religiosus est difficilimus, & proinde voluntariè, ac cum magna deliberatione assumendus, plus quàm matrimonium. Nunc addo cogentes nouitium exire à Conuentu, si per vim, molestiam, vel iniuriam cogant manere excommunicatos, non censura Concilij Tridentini, vt diximus, sed per censuram positam ab Eugenio IV. in *numero præcedenti.* Aduertit tamen Rodriguez cum communi *in quæstion.* 14. *citat. articul* 4. extrahentem nouitium à Religione non teneri ad restitutionem faciendam Religioni ex oblatione nouitij quantumcunque nouitius foret vtilis Religionis, vt si esset Doctor insignis maximè in Theologia. Idem tenet Sotus 4. *de Iust. quæst.* 6. *artic.* 3.

4 Maioris claritatis gratia, circa impedimenta criminosorum per Bullam Sixti V. aduerto cum Sanchez 4. *Decalog. capit.* 16. *numer.* 39. tria debere concurrere vt criminosus sit inhabilis ad Religionem. Primum est, vt actis publicis constet accusatio, vel inquisitio illius: non verò requiritur vt sit citatus. Secundum, vt facta sit inquisitio de illo in particulari, vnde non sufficiet inquisitio facta in generali. Tertium, vt fiat inquisitio contra illum ante habitus susce-

ptionem, & coram Iudice sæculari. Vnde si inquisitio fiat contra illum, vel accusatio post habitum iam susceptum, non erit inhabilis: neque item erit inhabilis si fiat accusatio, vel inquisitio contra illum ante habitus susceptionem, sed coram Iudice Ecclesiastico. Hæc omnia clarè colliguntur ex verbis ipsius Motus proprij.

5 Si autem post crimina illa commissa, quæ ibi recensentur, talis criminosus reus ante habitus susceptionem absoluatur à Iudice eo quod probata non sint, vel quauis alia de causa, itaut in posterum, nulla molestia Religioni timeatur, erit habilis ad Religionem. Nam Motus proprius ideo solùm illos criminosos arcet à Religione, quia damnati sunt, vel quia timetur ne damnentur. Vnde talis criminosus si antea habebat votum simplex Religionis, post Iudicis absolutionem tenetur ingredi Religionem, iam enim sibi ablata est inhabilitas. Quòd si nondum est absolutus à Iudice, sed coram illo delatus, tenetur modis licitis procurare absolutionem, & illa impetrata ingredi Religionem.

6 Colligit Sanchez *citato capit. n.* 40. peccare mortaliter speciali peccato habentem votum simplex Religionis si scienter contrahat aliquod ex illis criminibus per quæ redditur inhabilis ad Religionem: nam ponit impedimentum clarum ne votum possit implere. Imò addit *num.* 4. quòd talis, si potest, debet statim procurare ingressum Religionis antequam Iudex sæcularis de illo in particulari inquirat, est enim tunc tempus obligans ad ingressum, quia postea inquisitus non poterit votum exequi ob contractam inhabilitatem ad ingrediendum per dictam Bullam, quæ talem virum hodie inhabilitat ad susceptionem habitus, quamuis iam non annullet illius professionem ob moderationem Clementis VIII.

7 Dixi olim professionem serui esse prohibitam de iure naturali: nunc addo etiam esse irritatam de iure communi, & proinde etiam erit irrita hodie post moderationem Clementis VIII. quemadmodum est irrita professio coniugis inuito alio coniuge. Nec est eadem ratio de professione habentis debita, hæc enim

erit

erit valida hodie si fiat : ratio discriminis est: nam seruus, & coniux sunt personæ alienæ, seu personæ, alterius, domini scilicet, vel alterius coniugis, & proinde non possunt validè se donare alteri. At debitor licèt debeat pecuniam, non debet personam: & proinde licèt peccet profitendo, quia impossibilitatur ad soluendum, non est irrita donatio personæ per professionem, quia personam non debet. Medina *Cod. de Restit. q.* 3. *cas.* 8. *ad* 5. Nauarr. 4. *de Restit. capit.* 4. *dubio vlt.* & aliorum.

8 Si quis habet debita incerta, quæ sint reddenda pauperibus eo quòd ignoratur dominus, potest ingredi Religionem: nisi fortè hæc debita sint contracta nomine alieno, & ipse sit dispensator illorum, vt reddat pauperibus. In primò casu satisfacit, quia non valens soluere, satis soluit se donando Deo. In secundo non potest, quia reputatur, ac debitor certæ personæ. Palud. *in* 4. *dist* 38. *q.* 4. *art.* 1. *num.* 36. *concl.* 7. Addit etiam Sanchez *citat. cap.* 19. *num.* 8. quòd si habens debita non habet vnde soluat, nec manens in sæculo speret se posse soluere, nisi post longissimum tempus, vel magna difficultate: non teneri expectare illud longissimum tempus, neque vincere magnam illam difficultatem, sed non obstantibus debitis poterit ingredi Religionem. Quale verò tempus ibi dicendum sit longum, & quæ magna difficultas, iudicabit vir prudens attentis circunstantiis debiti, ac personæ.

9 Debita impedientia ingressum Religionis debent esse orta ex contractu, vel delicto: vt quia scilicet emit, vel commodato accepit: vel virginem deflorauit, inuitam vel hominem grauiter vulnerauit cui debet expensas, & sic de cæteris. At verò si debita sint ex liberalitate, quia liberaliter promisit, non impediunt ingressum Religionis, quia talis promissio ita debet intelligi vt non ita obliget promittentem quin possit intrare Religionem. Medin. *Col. de restitut. q.* 3. *causa* 8. *ad* 1. & alij. Si verò debitis astrictus habeat votum simplex Religionis, nec possit soluere, neque speret fore soluendo, nisi post longum tem-

pus, & cum magna difficultate, poterit, imò tenetur Religionem intrare. Sic D. Thom. *in 4. distinct.* 38. *quæst.* 1. *art.* 3. *quæst.* 1. *ad* 7. Anton. 2. *p. tit.* 11. *cap.* 2. §. 1. *in fine.*

10 Quid, si dubium sit an habens votum Religionis, & debita simul, per aliquod tempus manens in sæculo poterit soluere; an debeat expectare vt soluat, an verò debeat ingredi vt votum Deo persoluat. Respondet Sanchez *cit. cap.* 19 *n.* 11. Quòd si votum factum est priusquam debita contraherentur, tunc stante illo dubio soluendum est votum, non obstantibus debitis, quia tunc votum prius factum præualet, & habet possessionem obligandi prius. Si verò debita sunt prius contracta quàm fieret votum, debet expectare vt soluat, quia obligatio debitorum prius facta præualet voto quoad obligationem prius soluendi.

11 Obligatus ad ratiocinia reddenda non potest habitum recipere de iure communi, vt suprà dixi: at nunc addo professionem fore validam, quia ius commune illam prohibens non annullat: & Clem. VIII. reduxit motum proprium Sixti V. ad terminos iuris communis. Nauarr. *lib.* 3. *consil. tit. de Regular. consil.* 26.

12 Addit verò vel explicat Sanchez *cit cap. num.* 25. Motum proprium Sixti V. non comprehendere debitores, qui sine graui sua culpa deuenere ad impotentiam soluendi, ita vt nulla sit spes soluendi si maneant in sæculo, quia sic videtur innuere Motus proprius in §. *Cæterùm quoniam* Sed hæc explicatio cum sua additione parum iuuat: si enim non sit spes soluendi manendo in sæculo cum additionibus iam suprà positis, parum facit ad rem si per culpam, vel sine illa deuenit ad impotentiam soluendi. Statim verò sine limitatione addit probabile esse non comprehendi illos debitores, qui absque graui culpa debita contraxerunt, etiamsi manentes in sæculo sperarent fore soluendo, quia, vt ait, Motus proprius supponit culpam in debitore: ac proinde hos censet non esse inhabiles ad Religionem, quamuis dicat eos posse peccare, eò quòd manentes in sæculo possent soluere breui tempore.

pore. Ego tamen neque sic hanc additionem, vel explicationem admitto. Nam præcipuus finis Motus proprij non est punire culpam debitoris, sed prospicere, & procurare quietem Conuentus, ac Religiosorum, ne post professionem inquietetur Conuentus ob debita Religiosi, & creditor sua bona possideat. Et probo ex ipso Sanchez à nobis *citat. eod. lib. 4. Decalog. cap. 16.* qui ait, finem Motus proprij Sixti in arcendis criminosis à Religione solùm esse quietem ipsius Religionis, vnde cessante periculo inquietationis, quia scilicet reus non fuit citatus, vel inquisitus, vel fuit absolutus, ait tunc posse recipi non obstante crimine. Ergo à simili intentum Motus proprij in debitoribus non est agere de culpa magna, vel leui cum qua debita sint contracta: sed intentum Motus proprij est ne Conuentus inquietetur ob debita, & ne creditor sua bona amittat, quod est intentum iuris communis: ac proinde parum ad hoc facit debita per culpam grauem, vel leuem sint contracta.

13 Neque item placet quod habet Sanchez *citat. cap.* 19. *num.* 26. dum ait non impedire ingressum Religionis debitum illius, qui virginem defflorauit, inuitam scilicet, vt innuit; quia, inquit, talis debitor non censetur grauatus ingenti ære alieno: & Motus proprius loquitur tantùm de grauatis ingenti ære alieno. Non, inquam, placet, primò quia ipse Sanchez *cit. cap.* 19 *num.* 10. tenet debita orta ex delicto impedire ingressum, deflorator autem virginis debet ex delicto, vt patet. Secundò, quòd talis deflorator sit dicendus grauari ingenti ære alieno, probatur, quia si deflorauit inuitam saltem in conscientia iubetur eam dotare: dos autem danda mulieri est ingens debitum respectu viri ordinarij, immò & respectu viri grauis. Neque enim ibi ingens æs, debet intelligi pro magna summa millium ducatorum, hæc enim raro contrahitur: sed puto quòd ingens debitum ibi debet reputari magnum, id est, notabile debitum, pro quo lis magna possit moueri: Et proinde vt sit ingens debitum debet attendi circunstantia personæ debentis,

& ipsum debitum. At dos debita mulieri defloratæ de ordinario censetur graue debitum saltem respectu viri ordinarij,& quòd taliter deflorans impediatur ob debita tenet Rodrig *tom.3.qq. Regular quæst.* 10. *art.* 9 Et ego addo prædictum defloratorem,si iam fuit accusatus, vel inquisitus in particulari à iudice sæculari;adhuc esse impeditum ex alio capite ad habitum Religionis, quia scilicet est criminosus ex crimine tam graui vt illud leges ciuiles morte puniant si sit commissum in domo parentum ipsius virginis.

14 Impediti ob ratiocinia reddenda, tunc solùm impediuntur,quando ratiocinia publica, vel priuata talia sunt vt propter illa iam lis, vel molestia illata sit Conuentui, vel inferenda timeatur: Si verò nec sit illata, nec timeatur, non impediunt. Ita Rodr.2 *tom.Sum.cap.* 3.*n.*8.*& in qq.Reg.tom.q.*10.*a.*11 Si tamen taliter obligatus professionẽ emittat,erit valida, quia ius commune prohibet,sed non annullat.Nec iam Bulla Sixti V.quoad professionis annullationem, valet,sed solùm quoad impediendam receptionem habitus.

15 Vide suprà *verb.Electio,n.*3.4.*&* 7.vbi aliqua diximus satis concernentia ad receptionem suffragiorum, quæ dantur pro nouitij professione:maximè *ibi n.*3. vbi dubitaui an quando deest nouitio magna pars suffragiorum requisita, standum sit parti minori, sed saniori.

16 Omnino notanda est declaratio Cardinalium quam citat Azor. *tomo* 1. *libro* 12. *cap.* 18.*col.*13.*q.* 4. *vers.*54. quòd scilicet Superiores finito anno probationis teneantur admittere nouitios ad professionem si ipsos habiles inuenerint; si verò inuenerint inhabiles, neque spes sit vt meliorentur, statim eiiciant. Si verò spem dederint eos habiles posse esse infrà sex menses, posse Superiores tempus differre. Ita *ibi* Azor. Idem à fortiori intellige de nouitiis Monialium, vt quia nesciunt legere, vel quid simile.

17 Sanchez 4. *Decalogi cap.* 16. *num.* 92.innuit quòd negare suffragium nouitio est tantùm peccatum veniale :ait enim quòd si Religio ex sola libertate nouitium expelleret, reprehenderetur à quouis sapiente, &

leui

leuitatis argueretur. Si autem hoc dicat esse tantùm veniale: magis placet, quod dixi suprà ver. *Nouitius n* 54. cum Corduba, & Miranda, esse peccatum mortale, est enim materia grauis, & præcedit quasi contractus inter Ordinem & nouitium acceptãdi illum, si rectè procedat. Et expulsio nouitij vt plurimum cedit in eius infamiam.

18 Nouitius gaudet priuilegiis Religionis, non verò subditur pœnis, seu legibus illius Molin. *tom* 1. *de Iust. disp* 139 *col.* 3. Azor. *tom* 1 *lib* 8. *cap.* 30 *fin.* & alij.

19 Annum probationis debere esse continuum ita vt non valeat, si nouitius habitum dimittat, & exeat: iterúmque redeunti non sit computandum tempus præteritum cum nouitiatu futuro tenet Nauar. *consil.* 52. *de Regularibus num.* 2. Henr. *in Summ. libr.* 13 *cap.* 40 § 2. At Iulius II. concessit Minoritis in Bullario Rodr. *fol.* 575. *col.* 1. vt cùm aliqui Fratres annum Nouitiatus inceperint, & deinde habitu omisso ad ipsum Ordinem redierint, tempus prioris receptionis habitus, cum tempore posterioris in anno probationis sibi computari, vel non computari posse, committit arbitrio, discretioni, ac determinationi Superiorum. Neque hoc credo esse reuocatum per Concilium Tridentinum, illud enim loquens de anno nouitiatus solùm requirit quòd sit completus, & integer: potest verò esse integer, etiamsi sit interpolatus modo suprà dicto. At Religio Minorum huic priuilegio renunciauit per statuta generalia Tolletana, quibus cauet, vt si nouitius exierit etiam cum licentia, & cum habitu morbi curandi causa, cùm redierit non computetur illi tempus præteritum cum futuro, sed denuo incipiat. Aliæ Religiones quæ communicant in hoc priuilegio non derogato, videant quid statuerint, & quid consueuerint. Hoc scio quòd nostra statuta Tolletana prohibent, sed non annullant professionem si secùs fiat.

NOVITIVS MACVLATVS OB parentum genealogiam.

19 QVamuis suprà de hoc egerim duobus locis ver. *Electio*, & ver. *Nouitius à n.* 30. pauca tamen subiicio. Et in primis persisto in priori dicto, quod scilicet sentio, in Ordine Minorum per Bullas ibi citatas non arceri ab habitu suscipiendo, nec ab officiis, nisi illos qui ita descendunt à parentibus maculatis, vt talium parentum corpora, vel ossa, vel statutæ fuerint combustæ. Idque ob causas ibi assignatas. Nunc addo.

20 Nullus qui aliquando fuit Iudæus, vel hæreticus, potest recipi in Ordine Minorum, etiamsi illorum proaui non fuerint combusti. Habetur expresse in Bullario Rodrig. *fol.* 848. in Bulla Pauli IV. pro Ordine Minorum *citato fol col* 2. vnde quod dixi supra verb. *Electio numero* 10. ex Nauarro *ibi citato*, quòd scilicet descendentes à Mauris possunt recipi quando proaui sponte sua conuersi sunt ad fidem, potest adhuc magis firmari, quia Paulus IV. in illa Bulla non loquitur de descendentibus à Mauris, vel Turcis: sed solùm de descendentibus à Iudæis, & hæreticis. At per Bullam Gregorij XIII. quam citat Rodriguez *tom.* 1. *qq. Regul. quæst.* 14. *art.* 1. *ad finem*, prædicta Bulla Pauli IV. extenditur etiam ad descendentes à Sarracenis vsque ad quartum gradum: sed videtur hæc extensio etiam intelligenda, si proaui Sarraceni fuerunt combusti, vel in infidelitate mortui, vt Rodrig. *ibi* innuit. Et tunc erit verum dictum Nauarri si proauus Maurus sua sponte conuersus fuit ad fidem. Et loquitur *ibi* Nau. clarè de Ordine Minorum, vt videre est in Nau. *li.* 5. *Consil. tit. de Iudæis consil.* 1. *num.* 6 *primæ impressionis*, vbi exprimit Guardianum. Et *n.* 5. *præcedente* exprimit de Sarracenis sponte conuersis ad fidem.

21 Rigidior est constitutio Pij IV. in Bullario Rodriguez *fol.* 870. pro Benedictinis Congregat Vallisolet.

let cuius ingressum ad habitum prohibet etiam descendentibus à Mauris, Turcis, & Iudæis,si prout fuerunt confessi crimen, & conuicti, aut de crimine fuerunt inquisiti per Inquisitores, vel puniti:itemque si ipsi descendentes fuerint per Inquisitores puniti, vel inquisiti, neque item posse admitti ad dignitates, & officia. Rigidior, inquam est, quia non requirit vt proauorum corpora, vel ossa fuerint combusta quemadmodum Paulus IV. requirit pro Minoritis:sed sufficiet pro Benedictinis, quòd iuuenis proaui, vel ipse fuerint solùm conuicti de hæresi, licèt non combusti: sufficiet item si Inquisitores contra proauos, vel contra iuuenem inquisierint: intelligo de inquisitione in particulari,non de generali, vt suprà dixi de criminosis SixtiV. Addo tamen quòd si fuerint inquisiti in particulari,non requiritur citatio, vel carceratio,quia Bulla solùm dicit, *inquisiti*,& inquisitio non includit citationem. Verùm ista constitutio cùm sit solùm pro Benedictinis, & sit pœnalis,non potest extendi ad Minoritas:nam Religiosi solùm excommunicant in priuilegiis, & non in pœnis.

22 Libuit etiam recolere, (& iuuat ad præcedentia) quòd in Bullar. Rodrig. *fol.* 1 c83. Gregor. XIII. concessit Patribus Minimis Sancti Francisci de Paula. Primò, quod descendentes à Iudæis, vel Mahumetanis post susceptum auorum Baptismum, non impediantur ab habitus susceptione, & ab officiis Religionis. Secundò, vt descendentes ab hæreticis, si proaui hæretici conuersi admissi sunt ad vnitatem Ecclesiæ,possint etiem admitti ad habitum, & ad officia. Tertiò, quòd descendentes à Iudæis baptizatis, sed postea lapsis in hæresim, ac damnatis ad ignem: filij etiam cæterorum hæreticorum in quarto gradu damnatorum ad ignem, vel si talium Iudæorum,vel hæreticorum ossa vel statuæ fuerunt combusta, hi tales descendentes, siue per lineam paternam, siue maternam, arceantur à receptione habitus, & ab Ordinibus sacris recipiendis. Vide quanta diuersitas sit pro diuersis Ordinibus: & vnaquæque Religio in hoc negotio seruare debet sibi decreta à Sede Apostolica: non verò decreta pro alia Religione: quamuis autem

Sanchez 2. *Decalog cap.* 27. *num.* 3. dicat Auilam dixisse se audisse à viris doctis quod Paul. IV constitutio circa Minoritas non est in vsu: huius tamen contrarium testatur Praxis Franciscana nouitios interrogans antè susceptionem habitus iuxta Bullam dictam Pauli IV.

23 Quæris; an isti filij hæreticorum & similium prohibiti recipere habitum, & officia Religionis, si concepti sunt ante delictum parentum, comprehendantur in dictis Bullis Pontificiis. Pro cuius intelligentia suppono esse grauem quæstionem inter Iuristas an pœnæ statutæ in iure contra hæreticos, & illorum filios de infamia, & bonorum amissione, &c comprehendant etiam filios talium hæreticorum conceptos antè delictum parentum? Multi & grauissimi Doctores affirmant. Alij dicunt non comprehendi, quos latè citat, ac sequitur Sanchez *libr.* 1. *Decalog. cap.* 27. *à numer.* 13. *& seqq.* & est opinio communior, & magis pia. Et hac suppolita quæris, an sicut filij hæreticorum concepti ante delictum, liberantur ab illis pœnis iuxta illam opinionem, vt non sint infames, nec bona amittant: ita etiam filij hæreticorum concepti ante delictum liberentur à pœnis prædictarum Bullarum, ne habitum, & officia Ordinum recipiant? Casum apud nullum inueni Sed credo non liberari. Probo quia prædictæ Bullæ Pontificum non hæc decernunt in pœnam delictorum parentum, sicut ius commune decernit: sed hæc decernunt Pontifices pro quiete, pace, & honore Religionum, vt videre est in proœmio prædictarum Bullarum: ac proinde illa prohibitio habitus, officiorum, ac dignitatum non est pœna talium officiorum, sed est prouisio circa pacem, quietem, & honorem Religionum: vnde prædicti filij non manent capaces habitus, & officiorum Ordinis, etiamsi sint nati, vel concepti ante delictum parentum.

24 Circa filios talium hæreticorum, vel Iudæorum combustorum adhuc aduerto, illos vltra alias pœnas esse etiam irregulares ex iure, nec posse ad sacros Ordines promoueri; filios quidem ex parte patris, atque nepotes, ex parte verò matris solos filios, non nepotes.

Col

Colligitur ex *cap.2.§. hæretici.de hæreticis in 6.* & tradit latè Salzedo *in tract. Bern.Diaz c.21.num.22.* & Rodr. *in qq.tom.1.q. 24. art. 7.* & alij. Et in hac irregularitate solus Papa dispensat. Quæ tamen irregularitas non præcipit filios ab officiis iam receptis deiici, sed solùm prohibet ad futura non admitti, hoc, inquam dico pro officiis in Clericis sæcularibus: nam in Religiosis per Bullas prædictas, saltem Minoritæ etiam obtenta iam officia amittunt. Si verò aliquos iam Sacros Ordines receperunt, poterunt illis ministrare, sed non poterunt ad alios promoueri: dico si aliquos receperunt, id est, ante delictum patris combusti: post delictum enim damnatum iam sunt irregulares, & nullos possunt recipere, neque in talibus postea susceptis ministrare. Ita Maiolus *lib.4.de irregul.cap.47.n.6.*

25 Colligit etiam Sanchez *2.Decal.c.28.n.11* descendentes ex Iudæis, vel Mauris, si ipsi ante rationis vsum baptizati sunt (vulgo *Christianos nouos*) non excludi ab Ordinibus suscipiendis, neque esse inhabiles ad officia vel beneficia, quia iura solos hæreticorum filios puniunt hac pœna. Et quamuis neophyti sint irregulares id intelligitur de recenter baptizatis, non verò de baptizatis à natiuitate. Ita Salzedo *cit.c.22.n.8.* Et hoc ait Sanchez esse verum etiam si parentes adhuc Mauri perseuerent.

26 Colligit item Sanchez *citat. loco num. 15.* quòd quando Tridentinum *sess.23 cap.7 de reform.* iubet, vt Episcopus inquirat de proauis ordinandorum, solùm præcipit inquiri de proauis quorum filij sunt irregulares: qui sunt, vt suprà diximus, nepotes ac filij per lineam masculinam parentum combustorum: soli verò filij per lineam fœmininam: Nam *ibi* Tridentinum non induxit ius nouum, sed solùm adhæsit antiquo; quod antiquum id tantùm statuebat. Ita Salzedo *cit.cap.n.21.* Henr.*lib 10.de Sacram.Ordinis.cap.17 n 2.*& alij.

27 Vltimò colligit Sanchez *num. 16.* qualiter possint testes iurare promouendos ad Ordines vel ad officia publica, esse Christianos veteranos, etiamsi à Iudæis, Mauris, vel hæreticis originem trahant. Quando enim

non

non est speciale statutum legitimum à Papa, vel Principe confirmatum petens aliam qualitatem vltra petitam in iure communi: id iuramentum non intelligitur de Christiano veteri in rigore, nec de descendentibus ab hæretico, vel Iudæo quomodocunque, sed de Christiano veteri, vel descendente ab hæretico, quales iura petunt, ne sint inhabiles ad officia vel ad Ordines. Quod si iudex intendat aliud non iustè rogat. nec tenetur testis ad eius verba respondere, v.g. si roget in forma tantùm iuris communis, arcentis solos filios, & nepotes combustorum via masculina, & filios combustarum via fœminina circa Ordines, officia, & beneficia: & talis de quo rogatur testis, nulla via sit filius talium combustorum, iurare poterit illum esse Christianum veterem: idémque potest iurare si pater, vel mater, vel proaui fuerunt hæretici, sed non combusti, quia hi non incurrunt irregularitatem, vel inhabilitem ad officia. Dixi, *si iudex interroget ex forma tantùm iuris communis*. Nam si interrogat ex vi alicuius statuti legitimi arcentis ab officio, Ordinibus, vel quauis alia re, descendentes à Iudæis, Mauris, & hæreticis quocunque modo, & in quocunque gradu, tunc tenetur testis respondere ad verba iudicis, ac testificari de proauis qualescunque fuerint siue combusti, siue non: siue conuicti, siue inquisiti ab Inquisitoribus, quia finis talis statuti ad hoc tendit, vt illius genealogia quomodocumque sciatur. Hoc autem statutum si sit de rebus Ecclesiasticis, & inquiratur hoc secundo modo de descendentibus quouis modo extrudendis, non potest esse validum nisi confirmetur à Papa. Si verò sit circa officia, vel dignitates sæculares, non erit validum nisi confirmetur à Principe, vt docet Sanchez *cit. c.* 28. *n.* 14. Credo autem quòd hodie omnes congregationes Ecclesiasticæ & sæculares, imò & Episcopi interrogant de promouendis, ac recipiendis hoc secundo modo: & debent ad id habere statutum, vel licentiam: ipsi viderint.

OBE

OBEDIENTIA.

Vide infrà ver. *Statutum n.3.* & verb. *Lex.*

1 OBedire tenetur ſubditus in omnibus ſuo Prælato, ex vi huius voti. At in actibus purè mentalibus non tenetur, quia iſti ſunt Deo immediati, & non pertinent ad forum externum, neque nocent communitati. Eſt communis Doctorum. Si verò hi actus mentales pendent ab externis, quia his ſunt annexi: vel è contra, quia externi habent annexos mentales, vt rectè fiant, tenetur ſubditus in his obedire, vt cùm Eccleſia iubet dici Horas Canonicas cum attentione interna, obligat ad attentionem, & intentionem internam ſine qua recitatio externa non fit debitè. D. Thom. *2.2.q.91.art.4.* Et ſic de aliis actibus obedientiæ colliges.

Rodriguez *tom.3.quæſt.19. art. 1.* ponit exemplum, quando Prælatus dicit ſubdito vt dicat Miſſam pro tali intentione; & ait tunc teneri ſubditum applicare ſuam intentionem pro intentione Prælati. Et ſubditus non applicans peccabit contra obedientiam. Sed quæris (quidquid ſit de peccato ſubditi quoad obedientiam) an Miſſa dicta à ſubdito pro ſua particulari, valeat pro intentione ſubditi, quidquid ſit de peccato illius. An verò maneat applicata pro intentione Prælati applicantis, & habentis dominium indirectè ſuprà intentionem ſubditi? Rodrig. de hoc *ibi* nihil dicit. At Suarez. *tom. de Euchariſtia, diſp.79. ſectio. 9 & Alij nihilominus* cenſet quòd Prælati applicatio non valet, ſed Miſſa manebit applicata pro intentione ſubditi applicantis. Prælatus enim poteſt iubere vt applicet: ſi verò ſubditus non applicauerit, peccabit quidem, ſed eius applicatio valebit: quia ibi Prælatus non eſt Miniſter Sacramenti, vel ſacrificij: ſed ſubditus celebrans. Et aliis ibi probat rationibus efficaciter.

2 Peccatum inobedientiæ tunc propriè fit, quando ſubdi

subditus ea de causa non vult obedire, quia non vult Prælato illi subesse, & ex contemptu illius facit. Caietanus *in Sum. ver. Obedientia*: & alij communiter, & hæc dicitur inobedientia formalis. Et hæc licet sit in materia leui, est tamen peccatum mortale ob contemptum Prælati, qui contemptus est mortalis suo genere. Si verò subditus non obediat ex pigritia, ira, metu honoris, & sic de cæteris, non est inobedientia formalis, sed materialis, & peccatum iudicabitur iuxta qualitatem materiæ. Est communis Doctorum.

3 Si iussum à Prælato est clarè illicitum etiam si sit tantùm peccatum veniale, non tenetur subditus obedire, etiam si iubeatur sub censuris. Est certissima, & indebita. Si verò dubium sit an res præcepta sit peccatum, vel non, stante dubio, potest, imò debet subditus obedire, neque tunc peccabit etiam venialiter: sed potius merebitur. Quin potius addo, quòd etiam si contingat à parte rei, quòd illa res dubia sit peccatum in se: subditus verò ignorans, & obediens bona fide rem faciat intuitu obedientiæ, merebitur in facto. Et probatur, quia subditus stante tali dubio, tenetur obedire: & proinde facit actum obedientiæ. Actus verò obedientiæ est actus virtutis, & proinde meritorius si fiat in gratia.

Quid si subditus putet esse peccatum quod iubetur & simul putet esse peccatum non obedire? Res periculosa, & homo positus inter ignem & aquam. Resp. quòd tenetur tunc dubium practicum deponere, id est, dicere secum; ego non pecco faciendo, & obediendo: & hoc facto, seu formato hoc conceptu, non peccat faciendo iniunctum opus. Cum quo potest manere dubium speculatiuum, id est, si à parte rei sit peccatum vel non. De quo non curo: sed solùm curet subditus, ac cogitet se non peccare obediendo. Stante enim æquali dubio, obediendum est Prælato, maximè quando Prælatus est vir prudens, & timoratus, neque datur ibi litteratus quem consulat. Secus si clariùs apparet rem esse malam, tunc enim obediendum est Deo, iam enim res non est dubia.

4 In

4 In Hispania non possunt Prælati cogere subditos vt vadant ad Indos causa conuersionis illorum, nisi id speciali voto in professione promittant: est enim res difficilima, & non cadens sub obligatione. Sot. *de tegendo secret. membr. 3 quæstione 2. conclu. 1* Rodriguez *tom. 3. quæst. 19 art. 7.* & alij communiter.

5 Si Prælatus iubeat in communi ne quis de tali viridario verb. g. vel arbore aliquid decerpat; qui sumpserit quid paruum excusabitur paruitate materiæ: neque enim illa lex plus debet obligare quàm lex diuina, quæ non frangitur mortaliter in moralibus data paruitate materiæ. Si verò præcipiat per obedientiam, ne quis furetur talem fructum specialem ob causas particulares, cùm sit fructus notabilis, & particulari domino destinatus, vel quid simile, ex cuius furto Prælatus notabilem sumet molestiam, licèt res in se sit parua, ratione tamen molestiæ grauis datæ, erit peccatum mortale ob causas in simili casu datas à Nauarr. *in cap. 17. num. 3 littera B.* de famulo qui particulare malum Cydonium rapuit de horto domini cum quo illi magnam causauit molestiam.

6 Non obligat obedientia cum damno notabili salutis subditi, quia maior est obligatio salutis propriæ, quàm obedientiæ. Idem ex consequenti dicendum de damno notabili honoris qui præfertur aliquando saluti. Vnde si Prælatus iubet subdito vt patiatur sibi membrum abscindi causa salutis, non tenetur obedire cum tanto damno, etiamsi sciat se moriturum: sic tenet Sà in *Aphorismis, verbo Obedientia num. 3.* neque si iubeatur reuelare crimen occultum. Neque item obligat obedientia circa præcepta impertinentia, & futilia, vt si iubeatur quod eleuet paleam à terra, barbam fricet, & similia Nauarr. *in Sum. cap. 23. num. 39.* Si quando verò Sancti antiqui similia præcipiebant subditis, vt quod Pat. nost. Franciscus iussit socio girare corpus suum pluribus vicibus. Et alij iubebant filiolum in furnum, vel fluuium mittere: hoc primò Sancti, vel Spiritu ducti faciebant: vel habebant intentum sanctum; & in his illos debemus mirari, non imitari.

7 Neque item ligat obedientia etiam cum censuris si iubeat me facere, vnde scio certè nasciturum scandalum, & perturbationem grandem, *cap. si quando. de rescriptis*, & *cap. cùm teneamus. de præbendis*; & sic non tenetur subditus exequi tale mandatum: & absque timore censuræ, debet rescribere Superiori absenti, *iuxta cap. si quando citatum.*

Vide etiam pro hac obedientia suprà verb. *Leges*, & infrà, verb. *Statutum.*

ADDITIO.

1 NOn obligatur subditus obedire Prælato in illo quod debet resultare in scandalum aliorum. Probatur, quia lex naturalis de scandalo non dando præualet legi positiuæ Prælati. Syluest. *verb. Obedientia, num.* 5. Et hoc intellige etiamsi præcipiatur sub excommunicatione, dummodo scandalum sit verum, certum & notabile. Si verò quod præcipitur est peccatum etiam veniale, non tenetur obedire, quia oportet obedire Deo magis quàm hominibus.

2 Cordub. *in suo quæstion quæst.* 6. & Ludouic Lopez 1 *p. Instr. 1. p cap* 56. *§ sic etiam* tenent, quòd in dubio an Prælatus mihi aliquid possit præcipere, teneor obedire, vt est communis opinio. At si inde mihi, vel alteri immineat graue periculum, aut notabile præiudicium, spirituale, vel temporale, in persona, rebus, vel honore, non tenetur subditus tunc obedire. Probant, quia intentio subditi vouentis obedientiam non videtur fuisse obligare se ad difficilia: nisi illa difficilia speciali voto, vel statuto essent imposita, vt cum Hispanus Religiosus vouet ire ad Indos, & sic de cæteris; citat Lopez pro eadem sententia Sotum.

3 Si Prælatus iubet per obedientiam subdito, vt dicat delictum alterius subditi quod est secretum, non tenetur obedire; præcipit enim iniustè: & tunc neque testis tenetur detegere iussus sub iuramento: nisi quando

do est crimen contra communitatem. Quid si in tali religione sit statutum, vt subditus reuelet Prælato delictum proximi omissa correctione fraterna? tunc tenebitur reuelare, pro quo vide quæ diximus suprà *ver. Correctio fraterna,num.2.& sequentibus.* Si verò desit tale statutum, vt communiter deest in multis religionibus: & dubitat religiosus vtrum in conscientia teneatur reuelare: si in tali casu debet resultare damnum proximo particulari, non tenetur reuelare: quia in dubio, magis obligat vitare malum proximi quod est naturale: quàm obliget mandatum positiuum Prælati. Sic Vega 2. *part.verb.Obedientia casu* 2. citans Sotum, Aragon. Nauar. & alios.

4 Grauis dubitatio est, & quotidiana quando cognoscendum sit verba Prælati mandantis, vel verba statuti mandantis, vel prohibentis obligent sub obedientia ad mortale. Casum ponit Veg *citat. verb. Obedientia,casu* 3. Nam sæpe tum in verbis Prælati, tum in scripto statuti, reperiuntur hæc verba: *Mando, mandamus, præcipimus, obligamus, decernimus, statuimus, iubemus, volumus, prohibemus, interdicimus,* & sic de similibus. Circa hæc autem verba non potest assignari regula certa, & infallibilis Solùm pro regula generali duo sunt consideranda. Primum est grauitas, verborum Prælati, vel statuti, simul cum materia graui de qua est mandatum. Si enim hæc duo concurrunt simul, clarum est induci obedientiam peccati mortalis. Si verò vtrumque desit, & præceptum ponatur verbis communibus, vt *iubeo, mandamus, volumus,* & similibus, erit peccatum veniale, tantùm rursus, si sola verba Prælati, vel statuti, sint rigorosa, & particularia, quidquid sit de grauitate materiæ, obligabunt ad mortale, vt si iubeatur *in virtute Spiritus S. in virtute obedientiæ,* & similibus. Idem sentit Panorm. *in c.nam concupiscentiæ, de constit.* quando sunt verba grauia prohibitiua, vt si dicat Prælatus, vel statutum, *interdicimus*, vel *prohibemus.* vide infrà *num.9.* Econtra, si materia sit grauis, etiamsi præcipiatur verbis communibus, erit obedientia obligans ad mortale. Exemplum particulare est in Regula

Patris N. Francifci, cùm prohibet Minoritas in itinere equitare. Hoc enim prohibet verbis fatis communibus, neque rigorofis, videlicet, *& non debeant equitare*, *&c.* Vbi vides, per verbum, *non debeant*, induci peccatum mortale iuxta declarationem Pontificum: quia videlicet aliàs materia prohibita, eft grauis refpectu talis ftatus pauperis, & humilis. Ac proinde prudentia viri timorati confiderans verba ftatuti, vel Prælati fimul cum materia præcepta: vel fola verba per fe: vel folam materiam iudicabit an obligent ad mortale, vel veniale. Secundùm quod debet confiderari ad hoc colligendum, eft confuetudo, quæ fcilicet explicat verba, fenfum, & intentionem Prælati, & eft optima legum interpres.

5 Circa dictum verò *numero* 2. *&* 3. de fubdito dubitante an pro tunc teneatur obedire Prælato iubenti, bene notat Sayro *lib.* 1 *Clau. Reg. cap.* 13. *numero* 41. poft medium cum Medina, in tali cafu maximè confiderandam effe qualitatem Prælati: fi enim ille fit vir prudens, doctus, & bonus religiofus, & fubditus idiota, & Prælatus fecunda vice iubet, vt faciat, non obftante fuo dubio, poterit deponere dubium, maximè fi talis Prælatus dicat fe id recipere in fuam confcientiam.

6 Subditus habens aliquam opinionem probabilem poteft obedire Prælato iubenti ex dictamine oppofitæ opinionis quam fequitur Prælatus, dummodo fubditus deponat dubium practicum, fecum dicendo quòd non peccat in operando contra fuam rationem. Cordub. *lib.* 3. *quæft. q.* 9. Vafquez 1 2. *difput.* 62. Solùm probo exemplo communi, omnes enim dicunt poffe confefforem fequi opinionem pœnitentis litterati, qui allegat pro fe opinionem contra opinionem confefforis; & dicunt poffe confefforem fua opinione depofita, fequi opinionem pœnitentis, & illum abfoluere. Ergo à fortiori poterit fubditus fua opinione depofita conformare fe cum opinione Prælati, atque obedire.

7 Maius dubium eft, quando opinio fubditi eft probabilior quàm opinio Prælati, fi poffit fubditus obedire

dire Prælato præcipienti iuxta opinionem minus probabilem? Credo quòd potest etiam tunc obedire absque peccato. Nam omnes ferè Doctores, vel magna pars recentiorum admittunt, posse me ex duabus opinionibus probabilibus eligere vnam quæ minus probabilis est, relicta probabiliori, vt tenet Nauarr. *in Sum. capit.* 26. *numero* 4 Vasqu. 1.2. *disputat.* 62. *toto cap.* 4. *&* 9. & alij multi: ergo cùm Prælatus non peccet vtendo illa opinione minus probabili, non peccabit etiam iuxta illam iubendo, & proinde cùm non iubeat peccatum, poterit subditus deposita sua opinione probabiliori, operari secundùm opinionem Prælati minus probabilem. Imò credo quòd proxima ratio non solùm probat posse subditum tunc obedire, sed etiam teneri. Nam subditus tenetur obedire in omnibus quæ Prælatus licitè præcipit absque peccato: sed tunc Prælatus licitè præcipit absque peccato, vt ostendimus. Et hoc procedit vt vides quando diuersitas opinionum versatur circa ipsam rem faciendam sit ne licita, vel illicita.

8 Sed quid si diuersæ opiniones versentur circa potestatem ipsius Prælati, aliis dicentibus ipsum posse præcipere: aliis verò negantibus? Sayro *lib.* 1. *Clau. Reg. cap.* 12. *num.* 4. respondet posse tunc subditum obedire, non verò teneri. Probat primum, quia in priori casu Prælatus potest præcipere, & proinde subditus potest obedire, quando scilicet opiniones versantur circa rem faciendam: probat secundum, quia in hoc secundo casu quando dubitatur de potestate, tunc licèt subditus possit parere, non tamen obligatur, cùm subditus non obligetur obedire, nisi quando Prælatus habet ius ad præcipiendum. Sed responsio non satisfacit, & credo stante hoc dubio de potestate Prælati teneri subditum obedire. Primò, quia in dubio isto, possessio est pro Prælato, vt possit iubere, non verò est possessio pro libertate voluntatis subditi. Et confirmo, quia in dubio an lex obliget, vel non, omnes dicunt parendum esse legi, quia lex est in possessione, vt sibi obediat subditus; eadem verò ratio est de Prælato an possit, ac de lege

an possit. Et confirmatur ex communi dicto Theologorum dicentium excommunicationem in dubio an sit licita, vel illicita seruandam esse. Adde quòd subditi non est litigare de potestate Prælati, sed humiliter obedire, vt sancti moralizantes passim affirmant. Vltimò, quia data illa opinione, seu libertate, daretur occasio multis scandalis ac perturbationibus: sæpè enim subditi arriperent quamuis opinionem vt dicerent Prælatum non posse iubere. Solùm ergo meo iudicio poterit subditus non parere quando clarè constat ex communi sententia Prælatum non posse iubere. Secus si tantùm sit dubium; & hæc mea responsio clarè colligitur ex traditis à Sanchez 1. *Decalog. cap.* 1. *num.* 23. & 34.

9 Pro maiori explicatione prædictorum vide suprà *verb. Leges, numero* 2. & 3. vbi dixi ex Molina non omnia verba Bullarum Papalium aliquid præcipientium continere vim obligando ad mortale vt cùm aliquando Papa dicit, firmiter iubemus, vel interdicimus, sed pensandam esse grauitatem materiæ, vt diximus hoc *verb. n.* 4. Et hoc poteris applicare ad statuta religionum.

OFFICIVM DIVINVM.

Vide suprà ver. *Horæ Canonicæ*, quia coincidunt.

ADDITIO.

VIde suprà verbo *Horæ Canonicæ*, vbi dictum est de officio diuino præter illa quæ dixi sup. *eodem ver.*

OFFICIA

OFFICIA ORDINIS.

Vide infrà verb. *Vox actiua num.2.*

1 IN Ordine Minorum, qui procurat officia, aut dignitates per intercessionem sæcularium, per se, vel per alios, est priuatus voce actiua & passiua, & inhabilis ad omnia officia in posterum obtinenda; & prætereа excommunicatus. ita Pius V. & Greg. XIII. quorum Bullæ sunt apud Rodrig. *tom.2. quæst.57. art. 2.* Et ad incurrendas has pœnas sufficit probare, quòd litteræ postulatoriæ sæcularis pro fratre, exhibeantur Prælatis. Nisi forsan constiterit tales litteras malitiosè factas fuisse à sæculari, vt tali Religioso nocerent ob incursum prædictarum Bullarum. Hæc enim, & maiora potest tentare malitia.

2 Similes alias pœnas pro Ordine Prædicatorum, vide apud Rodrig. *loco citato* positas à Greg XIII. & Clemen. VIII. sed circa litteras missas ad procuranda officia vel similia, vide suprà *verb. Littera. num. 4.* & infrà *ver. Subornatio.*

3 Quando Prælatus commisit delictum dignum priuatione, non debet priuari, quidquid lex dicat, si illud fecit animo simplici, & absque malitia. Rodrig. *Addit ad Sum. tom 4. capit. 104. conclus.2.* Excipit tamen, si ex commisso delicto resultet scandalum in publico; tunc enim potest, ac debet priuari, saltem ratione scandali.

4 Non possunt Prælati superiores amouere ab officio Prælatos Conuentuales sine culpa, vel causa iusta, etiam in Ordine Franciscano. Rodrig. *tom. 3. quæst. 29. artic.9.* Imò neque in Congregatione intermedia apud Minoritas: nisi illud per statutum, vel antiquam consuetudinem sit introductum. *Ibidem.*

5 Lex quæcumque etiam Papalis, si dicat quòd priuentur officiis contrafacientes, dignitatibus, &c. etiam

si dicat ipso facto, & absque declaratione, non obligat vt possessor culpatus per se renunciet officium, & sit executor contra se. Henriquez fusè, & sufficientissimè *tom.2. libr.13. cap. 56. à num. 2. & sequentibus.* Secus si lex aliquid præcipiat sub excommunicatione, priuatione, inhabilitate, & similibus priuationibus, nam hæ abstinentiæ, & pœnæ statim ligant in foro interno, & externo, modo possibili, & non indigent externo executore: sed ipse culpatus debet se abstinere, iuxta dicta suprà, *ver. Lex num 6. & num. 7. sequenti.* vide suprà, *ver Lex. num. vlt.*

6 Omnes actus exerciti ab his, priuatis, inhabilibus, & excommunicatis in occulto sunt validi *cap. infamis. 3. quæst. 7. & l. Barbarius. ff. de officio prætoris*: & est communis.

7 Grauis quæstio, & rigida: Si excommunicatus, vel inhabilis, vel priuatus occultus eligatur ad officium, vel dignitatem Ordinis: si tenetur se prodere, vel non acceptare? Suarez *tom. de censur. disput. 13 sect. 1. num. 31.* casum ponit, & resoluit. Primò tenetur quātum potest renuntiare omnibus viis, & modis, quantum poterit: dicendo in communi, se non esse idoneum, vel quid simile. Secundò, si hoc non sufficiat, & suum impedimentum detectum non sit infamatorium valde, debet illud publicare saltem Prælato in occulto ne confirmetur: & si hæc duo non faciat, peccabit mortaliter cum onere restituendi. Tertiò, si præcedentia non habeant locum, vel non sufficiant nisi publicando impedimentum infamatorium, non tenetur se prodere; sed potest acceptare: at cùm primùm poterit, procurare debet dispensationem, & nouam confirmationem in officio, idque in secreto: seu collationē nouam officij. Vide etiàm Henriquez *tom. 2. de excom. libr. 3. c. 14. nu. 2. & 3.*

Ego super hac doctrina, quæ vera est, aduerto, quod si officium non est conferibile, nisi per electionem, non potest superior illud per se dare in secreto, neque confirmare: videant tamen si potest (& poterit vt plurimum) sic malè electum facere suum Commissarium, vel delegatum, vt nomine suo gubernet, tanquam Clericus

gubernans

gubernans Ecclesiam sibi commendatam. Quòd si superior neque hoc possit facere, securius erit procurare occultam dispensationem à Papa. Suar. cit. loc. n. 34.

Notat verò *ibidem* Suarez quòd si elector nouit electum vel eligendum teneri aliquo impedimento secreto; & suffragia dentur in secreto, non posse illi dare suffragium. Secus si dentur in publico: tunc enim tenetur dare, ne illum infamet. Sed de hoc vide suprà *ver. Diffinitores, & verbo Electio.*

ADDITIO.

1 QVia sæpius in Bullis Pontificiis priuantur Religiosi officiis, ac dignitatibus; vtile fuerit scire in quo differant hæc tria, officium, dignitas, & personatus. Igitur Syluest. *verb. Dignitas* sic distinguit hæc tria in vsu proprio, & antiquo Ecclesiæ. Dignitas est id quod habet iurisdictionem in foro externo, & rerum administrationẽ. Huiusmodi sunt in religionibus Prælatus Conuentualis, &c. Superiores, hi enim omnes administrant res suum officium concernentes, & præterea habent iurisdictionem externam in suo districto. Officium est illius qui habet administrationem rerum aliquarum, sed non habet iurisdictionem fori externi. Tales sunt in religione Procurator Conuentus, Sacrista, Ianitor, & Vicarius Conuentus in præsentia Prælati localis. Hi enim omnes habent administrationem, vel procurationem certarum rerum, sed non habent iurisdictionem fori externi. Tertiò personatus est illorum qui neque habent rerum administrationem, neque iurisdictionem, sed solùm habent præcedentiam in Choro, vel alio loco simili, propter particularem excellentiam, vel remunerationem Credo quod in religionibus tales erunt Magistri in Theologia, vel Lectores iubilati, vel qui fuerunt Prouinciales, & similes. Hi enim neque habent iurisdictionem in foro exrerno, neque administrationem aliquarum rerum: sed solam loci, vel

ſedis honorificæ præcedentiam, cum aliquibus priuilegiis. Et licèt illi qui fuerunt Prouinciales in aliqua religione habeant ſuffragium in diffinitorio conſultiuum, ac deciſiuum, credo quòd hoc non eſt officium, neque dignitas propriè loquendo: quia hi tales neque habent iuriſdictionem fori externi, vt patet, neque adminiſtrationem rerum. Exempla pro Eccleſiis, & Prælatis Eccleſiaſticis ponit Sylu. *cit. loco.* Hæc eſt propria acceptio talium vocum. Sed hodie ſæpius hæc vocabula confunduntur: vt id quod eſt ſolùm perſonatus, aliquando vocetur dignitas, ſeu honor, & id quod eſt dignitas, vocetur officium.

2 At ego credo, quòd in Bullis Pontificiis eſt ſeruanda prædicta vocum acceptio in ſua primæua ſignificatione, quia Bullæ Pontificiæ ſemper vſurpant voces in ſua propria & antiqua ſignificatione. Vnde ſi aliqua Bulla aut lex priuet ſolo officio, non extendetur ad dignitatem. Et ſic de cæteris quia lex pœnalis eſt. Sed de ordinario Bullæ Pontificiæ ſemper priuant officiis, & dignitatibus, imò, & honoribus. Et in religionibus quando priuant honoribus intelligendæ videntur quòd priuent illis quæ diximus in religionibus eſſe perſonatus, vt ſunt alia multa honorifica in religionibus. Addo tamen ex conſuetudine ſaltem in Ordine Minorum quando ſtatuta priuant officio, id propriè etiam intelligunt de dignitate Prælationis: ſic enim eadem ſtatuta iam declararunt titulo de pœna priuationis officiorum, vel vocis actiuæ, & paſſiuæ. Idem quod dixi de priuatione officiorum, intellige quando Bullæ Pontificiæ inhabilitant ad officia, dignitates, &c. Scio aliquas Bullas priuare officiis, dignitatibus, beneficiis, non verò honoribus. Videat ille cuius intereſt.

3 Officia Prælatorum in Ordine Minorum excepto Generali vt plurimum ſunt triennalia: ita enim ſtatuta generalia antiqua ordinarunt, ac denuò ſecũdùm Bullas Pontificias obſeruatur. In particulari verò quando poſſunt Guardiani vltra tres annos per aliquod tempus extendi, dictum eſt in ſtatuto generali Romano anno 612. Vbi ſtatuitur, quòd ſi Capitulum dilatetur per ſex mẽſes

ſic

ſic iudicante Prælato ſuperiori, per eoſdem menſes poterit etiam extendi Guardianus,& proinde Prouincialis. Vide tamen ſuprà *ver.Guardianus n.3*.Vbi diximus non poſſe manere Guardianum in eodem Conuentu vltra triennium ſub titulo præſidentis. Id enim non repugnat húic dicto in præſenti quod poſſit extendi per ſex menſes vltra triennium. Quando enim extenditur per ſex vel quatuor menſes, quia Capitulum extenditur, non manet ſub titulo pręſidẽtis,ſed adhuc eſt verus Guardianus,& nondum finiuit officium,ex conceſſione Papæ.

4 Greg. XIII. in Bulla relata à Rodriguez *tom 2. qq. q.52.art.*11 decreuit,vt Conſtitutio Pij V.circa Prouincialet,Commiſſarios generales, ac generales ipſos non reeligendos ad idem officium, niſi prius vacauerint per tempus duarum electionum, explicauit ac conceſſit Greg.XIII.hanc vacationem non debere eſſe mathematicam,vt ſcilicet Prouincialis qui durat per triennium, debeat vacare per integros ſex annos mathematicè: ſed computandos eſſe illos annos ita vt duæ electiones celebrentur antequam ad idem officium reeligatur: Ac proinde ſi Capitula accelerentur, vel anticipentur pro neceſſitate negotiorum; ita vt non intercurrerint ſex anni perfecti, ſufficiet quòd celebratæ fuerint duæ electiones capitulares. Vna in qua deſinit eſſe Prouincialis,& alia in qua eligitur ſucceſſor ſui ſucceſſoris Circa hoc verò notat Rodr. *cit. artic.* 11. quòd ſi ex acceleratione Capitulorum reſultet paruum tempus deeſſe ad prædictos ſex annos vacationis, hoc non impedire, qnia poſſit reeligi poſt illas duas celebrationes Capituli. Non verò exprimit quod dicendum ſit paruum tempus. Et quidem exempla quæ ille ibi adducit in alia materia,ſolùm ad menſem,vel quid ſimile extenduntur. Vide *n.ſequenti.*

5 Hinc ego deduco, quòd ſi propter mortem, vel renuntiationem Prouincialis, ita duæ celebrationes Capituli anticipentur, vt illæ factæ ſint intra quinquennium, vel citra quinquennium, non poterit reeligi in Prouincialem ille qui per ſolum quinquennium vacauit, vel citra quinquennium: Nam annus integer, vel

annus cum dimidio est pars valdè notabilis : & Bulla Greg. XIII. videtur loqui solùm de duabus celebrationibus Capitali ordinariis, quando neque præcedit mors neque renunciatio Prouincialis, quæ notabiliter faciat Capitula anticipare. Verba enim legis sunt accipienda in significatione propria, & iuxta consuetudinem receptam: non verò iuxta casum insolitum.

6 Maius dubium est; si generalis Minister, vel Commissarius generalis ob iustas causas Capitulum aliquod anticipauerint per sex menses : ita vt in Capitulo tunc celebrando sit aliquis Religiosus qui transactis duobus Capitulis habet quinque annos cum dimidio vacationis à Prouincialatu: an, inquam, iste post transactas duas celebrationes Capituli, cui tamen desunt sex menses ad sexennium, possit reeligi in isto Capitulo in Prouincialem? Hoc dubium pendet ex Motu proprio Clementis VIII. citato in Capitulo Romano Minoritarum (quem fateor me non vidisse, non enim ponitur à Rodriguez in Bullario, neque ab alio quem viderim.) Si enim, quemadmodum ibi citatur, Clemens VIII. sicut concessit, vt Prælati supremi possint dilatare Capitulum, ita etiam ibi concessit vt possint anticipare Capitula per sex menses: nullum dubium est, quin possit reeligi in Prouincialem qui transactis duabus electionibus habet sex menses minus ad sexennium. Illa enim anticipatio, dispensatio esse videtur, vt non noceat in hoc casu illi cui desunt sex menses ad sexennium. Si verò in prædicto Motu proprio solùm Papa concedit de Capitulo dilatando post sex menses, non verò de anticipando ante sex menses; credo non posse reeligi illum cui desunt sex menses ad sexennium: est enim pars valdè notabilis, & fiet admissio eius sine autoritate Papæ: quod secus accidit quando anticipatio prædicta fieret autoritate Papæ. Et ego, dum non video Motum proprium, credo quòd debet concedere, vt possint Capitula anticipari per sex menses. Nam vltrà quàm quòd grauamen fit Prouinciali inuito, si sex menses officij illi auferantur (dico grauamen nostro modo via ordinaria)

datur

datur etiam occasio, vt Generalis possit anticipare Capitulum de industria, ne eligatur Prouincialis is cui desunt sex menses propter illam anticipationem.

OFFICIA ORDINIS DATA, vel impetrata per fauorem sæcularium.

SVprà *hoc eodem verb.* dixi Minoritas ac PP. Dominicanos per Bullas Pontificias prohiberi procurare officia Ordinis per intercessionem sæcularium, idémque habebunt alij Religiosi postea anno præterito 1619. D. Papa Paulus V. pro solo Ordine Minorum edidit Motum proprium contra Minoritas Prælatos, ac subditos dantes, vel procurantes officia Ordinis intuitu sæcularium. Quem Motum proprium volui hîc inserere, & explicare. Tum quia lapsu vnius tantùm anni non potest esse derogatus per contrarium vsum: Tum quia ea quæ hîc dixerimus in illius explicatione inseruient etiam pro aliis religionibus habentibus idem mandatum: etenim in substantia textus Bullarum idem est Prius igitur pono transumptum Motus proprij. Deinde ponam expositionem.

TEXTVS MOTVS PROPRII.

BREVES D. N. PAVLI PAPÆ V. contra Superiores Ordinis Minorum S. Francisci de Obseruantia, qui fauores extra suum Ordinem attendentes, officia, dignitates, ad gratias concedunt, & cōtra eosdem fratres dictos fauores conquirētes.

PAVLVS PP. V.

AD perpetuam rei memoriam. Admonemur pastoralis officij nostri debito diligentius prospicere ne Religiosis, qui regularem vitam professi sæculo renunciarunt, ad digni

dignitates, & officia per emendicata suffragia ambitiosus pateat accessus. Quocirca Motu proprio, & ex certa scientia nostra, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, dilectis filiis Ministro Generali ac Prouincialibus, & reliquis Ordinis fratrum Minorum S. Francisci de Obseruantia nuncupatorum Prælatis, nunc, & pro tempore existentibus, in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda præcipimus, & mandamus: Ne ad instantiam, & requisitionem quaruncunque personarum tam laicorum quàm Ecclesiasticarum extra dictum Ordinem constitutarum, etiam Cardinalatus honore, & quacumque sæculari dignitate, & excellentia etiam ducali, regali, & imperiali fulgentium, cuiuis prædicti Ordinis Regioso, vllam gratiam concedere; vel pœnas aliquas remittere, seu gradus, honores, dignitates, officia, & administrationes, functiones, & Prælaturas eiusdem Ordinis concedere audeant. Quinimò dicti Ordinis fratres Religiosos, qui contra Decreta, hac via & his mediis, conquisitos fauores, & suffragia aliquid sibi procurauerint, ad talia, & similia, ac etiam maiora in eodem Ordine consequenda perpetuò inhabiles declaramus. In superdictis Religiosis fratribus eiusdem Ordinis quibuscunque sub eisdem pœnis præcipimus, & expressè interdicimus, vt non solùm in præmissis omnibus, fauores huiusmodi maximè procurare, sed nec etiam sponte oblatos, aut ab eis maximè procuratos recipere, & similiter ne ad hunc effectum munera aliqua prædictis personis exhibere audeant, seu præsumant. Non obstantibus constitutionibus, & ordinat. Apostolicis, dictique Ordinis statutis, & consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, cæterisque contrariis quibuscunque. Aut si eidem Ordini, & fratribus prædictis communiter, aut diuisim ab Apostolica sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mẽtionem. Volumus autem quod præsentium litterarum transumptis, etiã impressis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus

ſus fides vbique adhibeatur, quæ præſentibus ſi forent exhibitæ, & oſtenſæ. Dat. Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem ſub annulo piſcatoris, die 18. Aprilis 1619.

EXPOSITIO PRÆDICTI *Motus proprij.*

7 PRohibuerant hoc ipſum Minoritis Pius V. & Gregor. XIII. ſpecialibus Bullis quas citat Rodrig. *tom.2. qq.Reg.quæſt.56. art.2.* Illarum ſumma erat, quòd procurantes officia, & dignitates via ſæcularium, incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam. Secundò incurrunt inhabilitatem ad officia, &c. cum priuatione vocis actiuæ, & paſſiuæ. Tertiò iubentur vno menſe carceri mancipari. Addidit prætere a Greg. XIII. quòd ipſo facto quod aliquis ſæcularis rogaret pro aliquo fratre, talis frater maneret inhabilis ad officia Ordinis: niſi conſtaret prædictum ſæcularem id malitiosè feciſſe, vt hac via talis frater maneret inhabilis. Qui duo Motus proprij recepti ſunt in Ordine Minorum, & per ſtatuta Generalia ipſius ſeruari iubentur vt exprimitur in ſtatuto generali Tolletano, & Victoriæ Romæ confirmato ſub generali Zoza. Vnde non credo eſſe reuocata per contrarium vſum: quia tamen aliquis poſſet cogitare dicta duo Breuia eſſe reuocata per contrarium vſum, S. D. Paulus V. hoc ſpeciali Motu proprio duos prædictos renouauit, & ferè inſtaurauit. Eſt autem hic Motus proprius mitior illis duobus, quia non ponit excommunicationem reſeruatam, nec pœnam carceris, neque alia contenta in duobus illis, vt patet in textu, & patebit ex dicendis.

8 Continet iſte Motus proprius duas partes, in prima prohibet Prælatis ne dent officia ad inſtantiam ſæcularium: in ſecunda prohibet fratribus ſubditis ne illa tali via procurent.

9 Nullam pœnam ſpiritualem, vel corporalem imponit

ponit Papa sæcularibus rogantibus, vel intercedentibus pro Religiosis quoad officia illis danda: vt videre est in textu Bullæ. Et probatur, quia si sæculares puniret, esset hic Motus proprius publicandus sæcularibus Quod non vidi factum. solis enim Fratribus iussu Superiorum fuit publicatus.

10 Non imponitur vlla pœna Diffinitoribus, custodibus Capituli generalis, patribus Prouinciæ qui sunt Diffinitores: hi enim omnes, vel similes non sunt Prælati. At Papa expresse, & clarè solùm loquitur, *de Prælatis dicti Ordinis*, tales sunt Guardiani, custodes custodiarum, Prouincialis, Commissarius, & Minister generalis, & cæteri qui iuxta Ordinis statuta sunt veri Prælati, vt sunt etiam vicarij in capite. At statutum generale Victoriæ comprehendit illos omnes, Diffinitores scilicet & omnes in diffinitorio dantes suffragium Religioso ad aliquod officium ad instantiam sæcularium Quamuis prædictum statutum Victoriæ ex se non iubet sub censura aliqua, *Sed sub obedientia*, quæ obligat ad peccatum mortale, secus de duabus prioribus Bullis.

11 In hoc motu proprio ponitur pœna excommunicationis non reseruatæ omnibus prædictis Prælatis dantibus officium Fratri alicui ad instantiam sæcularium. Et præterea non priuantur officiis, neque inhabilitantur ad illa, sicut in duabus Bullis antiquis.

12 Comprehenduntur. in hoc Breui Prælati Conuentuales si dent officium sui Conuentus, vel vllam gratiam notabilem suo subdito faciant ad instantiam sæcularium. Patet ex Bulla quæ postquam expressit Generalem, & Prouincialem, addit, & cæteris Prælatis dicti Ordinis, Prælati verò Conuentuales sunt veri Prælati. Et in illis militat eadem ratio. Et propositio indefinita æquiualet vniuersali in rebus necessariis, & greuibus.

13 Si Prælatus aliquis in Deffinitorio, vel extra illum dederit suffragium pro aliquo Fratre ad aliquam dignitatem ad instantiam sæcularis, effectu non secuto, quia scilicet suum suffragium non obtinuit, non incurrit,

incurrit, quia Bulla dicit, dantes officium: dare autem suffragium non secuto effectu, non est dare officium, vel dignitatem. Secundò quia lex pœnalis imponens pœnam, non incurritur nisi secuto effectu.

14 Si Prælatus inferior, vt Guardianus, ad instantiam sæcularis petiuit à Superiori, id est, Prouinciali, vt daret officium, vel fauorem alicui Fratri, & inferior obtinuit: talis inferior non incurrit sola intercessione; quia Bulla solùm prohibet concedere, intercedere verò non est concedere. Imò neque Superior concedens ad instantiam Prælati inferioris, incurret, si ignoret sæcularem petiisse: Prælatus enim inferior petens, non est sæcularis. Secus verò dicetur si Prælatus Superior sciat inferiorem Prælatum petere ob instantiam sæcularis, tunc enim verè Prælatus Superior concedit ad instantiam sæcularis.

15 Si Prælatus concedat officium fratri intuitu sæcusæcularis amici, cui vult morem gerere, qui tamen sæcularis nihil rogauit, non incurrit Prælatus: quia concedere intuitu sæcularis non est concedere ad instantiam sæcularis; Bulla verò dicit, *ad instantiam, & requisitionem*, quæ verba denotant particularem, ac præuiam actionem sæcularis, precum, vel similium pro officio obtinendo; quod non inuenitur quando Prælatus id facit sæculari se habente passiuè, sed Prælatus facit solo intuitu illius.

16 Si sæcularis donet munera, vel donaria Prælato cum proposito, vt Prælatus faueat alicui Fratri in officiis, & Prælato constet de tali proposito etiam si sæcularis nihil omnino petierit; & Prælatus dederit officium, vel fauorem, credo quod incurrit: nam tunc interuenit instantia, vel requisitio sæcularis. Dona enim, ac munera illa cum tali proposito cognito, sunt instantia, & requisitio in communi hominum acceptione. Et probo ex iis quæ statim Papa decernit circa subditos illis prohibens ne pro dictis officiis munera donent. Idem credo dicendum si sæcularis verbis generalibus, & obscuris dicat; Fullanus est meus consanguineus: est bonus Religio

Religiosus: meretur honorari: & sic de cæteris. Si enim Prælatus inde solùm motus concedat officium, vel fauorem, incurret, quia iam fecit ad instantiam sæcularis, verba enim illa instant, & mouent.

17 Incurret etiam Prælatus si à se petat Frater subditus pro alio subdito officium, vel fauorem, cùm sciat ipse Prælatus sæcularem petiisse ab hoc subdito petente, vt impetraret pro alio subdito: in hoc enim casu iam Prælatus facit ad instantiam sæcularis qui petit ab hoc subdito, vt peteret pro alio subdito: Frater verò subditus, qui ad instantiam sæcularis intercessit, & obtinuit pro alio, non incurret, quia Papa hîc non excommunicat subditos intercedentes, seu procurantes pro aliis, sed subditos procurantes pro se ipsis.

18 Exprimit Papa nomine *sæcularium* intelligi quemcumque etiam Regem, & Imperatorem: nomine *Ecclesiasticarum personarum*, ascenditúsque ad Cardinales. Et denique addit quamcumque personam extra Ordinem constitutam. Per personam verò extra Ordinem constitutam inprimis prohibetur ne id fiat ad instantiam Monialium nostri Ordinis: clarè enim sunt personæ extra nostrum Ordinem. Prohibetur etiam fieri ad instantiam cuiuscumque Religiosi alterius Ordinis, est enim persona extra Ordinem, & prætereà est persona Ecclesiastica. Tertiò, prohibetur etiam fieri ad instantiam alicuius Episcopi qui fuit Frater Minorita, siue sit in suo Episcopatu, siue illi renunciauerit, & viuat intra Conuentum. Ducor, quia licèt talis Episcopus sit hodie Frater Minor, est tamen persona Ecclesiastica extra Ordinem Minorum iam constituta. Iam enim non est subditus Religionis Prælatis: iam non habet suffragium in Capitulo Ordinis, imò iuxta aliquos iam non gaudet priuilegiis Ordinis sicut diximus suprà verb. *Episcopus*, quæ omnia satis probant talem Episcopum esse personam extra Ordinem constitutam.

19 Non incurrit Prælatus qui dederit officium, vel fauorem alicui Moniali ad instantiam sæcularis. Probatur, quia textus solùm prohibet ne talia concedantur

tur

tur Religiosis dicti Ordinis. At Monialis non est persona nostri Ordinis. Et sic tenet Rodrig. in simili materia *tom. 2. qq q. 56. art. 2* explicans Bullas Pij V. & Gregor. XIII. dicens quod in his pœnalibus masculinum non comprehendit fœmineum, nisi exprimatur.

20 Prælatus concedens aliquid alicui nouitio, non incurrit: nam textus exprimit ne concedat Religiosis. At nouitius in iure, maximè in pœnalibus non censetur Religiosus. Addo quòd Prælatus recipiens nouitium ad instantiam sæcularis, non incurrit. In hac enim receptione nihil concedit Religioso, sed solùm sæculari, & ipsi nouitio recepto.

21 Res, quas Papa prohibet ne concedantur Religioso ad instantiam sæcularis, sunt sequentes. Vlla gratia: Remissio alicuius pœnæ: Gradus: Dignitas: Officia: Administrationes: Functiones: Prælaturæ. Non vidi aliam Bullam talia specificantem, vnde nihil ferè est alicuius ministerij honorifici in Religione quod supradictis verbis non comprehendatur. Et quidem quid sit dignitas, officium, vel personatus in sua propria, & primæua acceptione dixi suprà *hoc verb n. 1*. Multa verò hîc verba ponuntur quæ ferè coincidunt; & idem videntur significare, sed Papa voluit nihil omnino latere & omnia comprehendere. Vnum, vel alterum verbum tantùm explicabo, de quo est maius dubium, & fuit iam orta controuersia.

22 Primùm prohibitum est (*vlla gratia*) verbum satis generale: De quo audiui in quadam Prouincia huius Ordinis dubitatum fuisse, an per hoc verbum (*vlla gratia*) intelligatur quicumque fauor concessus Religioso ad instantiam sæcularis: qualia sunt dare licentiam ad Ordines suscipiendos, transferre Religiosum de vno Conuentu ad alium: dare licentiam eundi extra Conuentum per octo, vel amplius dies: & sic de similibus. Et mihi dictum fuit à Patre graui illius prouinciæ Reuerendissimum Patrem nostrum Generalem Romæ tunc agentem affirmatiuè respondisse. Si verò ille consultus ita respondit, non potest esse dubiũ illa omnia prohiberi. Et confirmo, quia verbum illud

Tt

(*vlla gratia*) satis clarum est: & ponitur primo loco, & ponitur per disiunctiua, (*vel pœna*) ergo non debet ibi poni otiosè, sed debet habere proprium effectum, & proinde prohibet id quod latè significat, videlicet quęcumque fauorem, qui ad arbitrium boni viri, & iuxta Ordinis consuetudinem censetur fauor, & gratia notabilis: qualia sunt illa tria posita paulò suprà in exemplo, sunt in Ordine reputata pro fauore, & gratia. Idem ergo est vlla gratia, atque aliquod beneficium, fauor, amicitia, & sic de cæteris. Idem erit promouere ad studium, & sic de cæteris. Et confirmatur ex eo quod statim Papa prohibet subditis procurantibus sibi, ponit enim verbum adhuc generalius dicens (*Aliquid sibi procurauerint*) nota verbum *Aliquid*, nihil enim clarius, & rigorosus exprimi potuit.

13 Dixi, *si Prælatus modo illo prohibitio concedat gratiam notabilem*, quia cùm in omni materia morali paruitas materiæ excuset vt omnes concedunt, si Prælatus concedat vllam gratiam, quæ ad arbitrium prudentis Religiosi censeatur parua materia credo quòd non incurret, vt si pro vna die concedat licentiam eundi foras: vel paruam aliquam disciplinam, vel reprehensionem ordinariam condonet, & sic de cæteris minimis. Neque enim Papa hæc minima prohibere videtur, maximè cum hæc minima, & non frequentata, non destruant bonos mores Religionis, nec supponant animum ambitiosum procurantis Religiosi, cui Papa obuiare prætendit.

14 Secundùm prohibitum est remissio pœnarum, per quam prohibetur Prælatus remittere supplicium debitum Religioso ad instantiam sæcularis. Hoc autem tribus modis credo posse contingere. Primò, si Prælatus nullam omnino pœnam positam à lege, vel ex rationis dictamine, imponat subdito. Secundò, si ex tota pœnà debita partem solam pœnæ imponat. Tertiò, si in pœnitentia iam imposita dispenset, & eam aufferat. His enim omnibus tribus modis verè dicitur quis pœnam remittere. Si verò Prælatus iniustè aliquam pœnitentiam alicui imposuit quæ duret in fieri,

& hanc

& hanc pœnitentiam Prælatus auferat à subdito ad instantiam sæcularis, non videtur incurrere, quia Papa solùm loquitur de pœna iusta, & licita, cuius remissio est nociua Religioni: non verò de remissione pœnæ iniustæ quam ipse Prælatus de iustitia tenetur auferre.

25 Tertium, quartum, & quintum prohibitum sunt gradus, honores, & dignitates. Gradus possunt intelligi illi qui dantur in Academiis Bacalauri, Licentiati, & cæterorum, si qui sunt similes in Ordine Minorum, vt Lectorum iubilatio: Honores, ac dignitates res claræ sunt maximè ex dictis *hoc verb. numero* 3. vnde etiam colliges quid sit officium hîc prohibitum, de quo dixi *citat. num.* 1. vbi etiam explicaui quid sit propriè dignitas. Quamuis vt ibi dixi, hæc nomina aliquando, vel confunduntur, vel etiam accipiuntur pro eodem. Quòd idem potest hîc dici de duobus aliis prohibitis; functionibus, scilicet, & administrationibus. Videntur enim idem esse, vel parum differre. Sæpe enim Summi Pontifices verba idem significantia multiplicāt, vel claritatis gratia, vel vt consuetudinem loquendi antiquam Ecclesiæ retineant: vt quando in concessione alicuius Indulgentiæ dicebatur plena, plenior, plenissima, de quo suprà *verb. Indulgentia.*

26 Si Prælatus concedat aliquam licentiam eundi foras per longum tempus ad petitionem alicuius sæcularis, cui sæculari solum interest vt talis Frater aliquod negotium sæcularis exequatur, & ad Fratrem non spectat, talis Prælatus non incurrit: quia non facit fauorem Religioso, sed sæculari. Secus si de principali petitur licentia in fauorem fratris, & secundariò in fauorem sæcularis, tunc enim incurret.

27 Si Prælatus possit aliquam prælaturam extra Ordinem conferre; vt olim Prælati præsentabant Fratres vt essent Inquisitores, vel ad quodcunque aliud officium extra Ordinem, vt examinare Clericos in aliqua Diœcesi, vel Regno in aliquo negotio iussu Regis, & ista officia det Prælatus ad instantiam sæcularis, non incurret, quia textus solùm prohibet honores, & præ-

laturas, vel officia eiusdem Ordinis. At illa officia, & honores non sunt eiusdem Ordinis.

28 Si aliquis Frater canonicè sit electus ad aliquod officium, & Prælatus Superior nolit iniustè confirmare; & rogante sæculari illum confirmet: credo quòd Prælatus non incurrit, quia in rigore non facit fauorem Religioso, cùm dederit quod debebat facere de iustitia. Et præterea confirmare in rigore, non est dare officium.

29 Rogauit sæcularis vt daretur officium cuidam Fratri, qui aliàs est dignior, vel saltem æquè dignus: Prælatus dedit officium principaliter, quia Frater dignior, vel æquè dignus, & minus principaliter, quia sæcularis rogauit. Credo quòd non incurrit. Facit omnino ad hoc *cap. tuam in domino. de qualit. ætate, & ordin. præfic.* vbi text & gloss. dicunt non committi simoniam si rogante aliquo pro eligendo, elector det officium non habito respectu ad preces illicitas sibi exhibitas. Hoc ipsum applica ad Prælatos concedentes aliquam licentiam Minoritis præcedentibus precibus, si id non faciant propter preces, sed quia ratio, & necessitas postulat. Moueor etiam, quia non magis debet hæc lex obligare quàm lex imponens pœnas simoniæ: at simonia non est dare, vel facere aliquid spirituale principaliter propter finem licitum, & propter bonum temporale tamquam propter conditionem sine qua non, v. g. cùm Clericus vadit ad chorum, principaliter propter Deum, & propter stipendium vadit secundariò concurrente stipendio solùm tanquam conditione sine qua non. Et idem videtur de Prælato dante officium principaliter propter merita Religiosi; concurrente sæculari solùm vt conditione sine qua non. Secundò probatur ex lege subornationis lata à Pio V. quam Nauarr. & alij explicant non ligare eius censuras illum Religiosum, qui subornat vt detur officium digniori, vel digno: & sic erit ista lex prohibens rogare, intelligetur enim solùm de rogante pro indigno. Tertiò, quia hæc lex fundatur in præsumptione; præsumitur enim indignos illos esse, qui sæcularium intercessiones inquirunt: ergo si cesset præsumptio,

ptio, non rogante sæculari pro indigno, cessabit lex. Vltimò, quia non debet esse mens Papæ, vt vir aliàs dignissimus, vel dignior fiat incapax officij eo solùm quod pro illo rogatum est. Vide suprà *verb. Lex* quomodo explicauerim legem fundatam in præsumptione, cessare cessante præsumptione, *ver. Lex. num.* 4. Si verò Prælatus Fratri digno conferat officium principaliter, quia sæcularis rogauit, tunc incurret, quia est simile exemplum de simoniaco operante principaliter propter lucrum principale. Idem applicabis in alio fauore Prælati erga subditum, vt si Religiosus habeat patrem, vel matrem valde ægrotantes, & lex naturalis petat vt illos inuisat, idque roget sæcularis, credo quòd non incurret: quia mens Papæ non erit vt quid fiat contra legem naturalem, & natura rei tunc obligat id concedere.

30 Ponit Papa in ista prohibitione & in prohibitione circa subditos hoc verbum, *Audeat*, *vel præsumat.* Quæ duo verba iuxta omnes Doctores quando ponuntur in lege pœnali, vel in Bullis Pontificiis non ligant tales pœnæ contra facientes, si faciant bona fide, ignoranter, vel inaduertenter, seu per inaduertentiam. Nam *audere*, & *præsumere* supponunt scientiam, & contumaciam. Sic explicant Doctores in Motu proprio Pij V. de ingressu fœminarum in Conuentus Monachorum & in similibus, vbi ponuntur ista verba.

31 Illa verba illius Motus proprij: *Quinimo dicti Ordinis Fratres*, adhuc spectant ad Prælatos, quos monet Papa non solùm non debere promouere ad officia Fratres, pro quibus rogarunt sæculares, sed potius monet Papa Prælatos ipsum Sum. Pontificem de facto inhabilitare prædictos Fratres, pro quibus rogatur, & eos reddit inhabiles ad omnia officia Religionis, & ad omnes dignitates in eodem Ordine. Ex quibus vltimis verbis colliges, quòd si iste sic inhabilis ad officia Ordinis eligatur ad aliquod officium extra Ordinem, non erit inhabilis, quia Papa solùm inhabilitat ad Officia Ordinis. Colliges etiam quòd si Prælatus conferat officium alicui pro quo rogauit sæcularis, qui proinde iam est in-

hab lis per Papam, grauius peccatum committit, quia dat officium, & indigno,& inhabili. Ac proinde incumbit Prælato vt procuret cum tali inhabili vt renunciet tali officio, quod acceptauit præcedente inhabilitate. Priuat præterea Papa prædictos Fratres pro quibus rogant sæculares, voce actiua,& passiua. Sed aduerto quod si preces sæcularis fuerunt in secreto, non est priuandus Religiosus in publico voce actiua & passiua. Pœna enim tam grauis in publico non est imponenda pro crimine secreto, maximè cùm aliquando ex parte Religiosi non interuenerit crimen. Priuabitur verò voce actiua,& passiua in publico, si preces fuerunt publicæ. Quod verò attinet ad inhabilitatem, etiamsi preces sæcularis fuerint secretæ, credo quòd Prælatus non poterit illi conferre officium: quia non dando illi officium, non infamat. Et præterea Prælatus sciens in secreto aliquem esse inhabilem à Papa, non potest illi conferre officium.

32 Ait Papa Religiosos incursuros hanc inhabilitatem qui sibi aliquid procurauerint: *Per fauores, & suffragia.* Intellige sæcularium, vel *Personarum Ecclesiasticarum*, modo suprà exposito *n.* 18. Vbi primùm nota verbum tam generale, *Aliquid procurauerint.* Aliquid enim comprehendit, quamcumque rem: & videtur respondere verbo positiuo in prohibitione facta Prælatis: *Vllam gratiam*: Secundum nota dicere Papam: *Sibi procurauerint.* Si enim per viam sæculariũ aliquid procurauerint dandum alteri Fratri non incurrerent, quia Papa solùm prohibet procurare sibi ipsis, non aliis. Probo à simili ex Rodrig. *tom4. Addit. cap.* 130. *concl.* 6. vbi ait excommunicationem iuris positam contra Minoritas ne persuadeant alicui importunè vt mutet sepulturam, vel eligat in Conuentu Diui Francisci, non incurri ab illo Minorita, qui suaserit importunè alicui sæculari vt eligat, vel mutet sepulturam ad Conuentum Sancti Dominici: quia Papa solùm prohibet de electione, vel mutatione sepulturæ ad propriam Ecclesiam: quod maximè seruit ad hoc intentum.

SECVN

SECVNDA PARS MOTVS PROprij de subditis.

IN secunda parte Motus proprij loquitur Papa contra subditos procurantes officia per sæculares. Incipit ibi. *Insuper dictis Religiosis*, *& Fratribus*, *&c.* quibus in substantia tria interdicit.

33 Primùm prohibet illis ne procurent fauores sæcularium in omnibus præmissis, videlicet in illis quorum meminit in prohibitione facta Prælatis, quæ sunt, vlla gratia, remissio pœnæ, officia, gradus, dignitates, honores, &c. suprà dicta. Secundò prohibet, vt etiamsi Religiosus non petat fauorem à sæculari, si tamen ipse sæcularis offerat fauorem, dicens se rogaturum: prohibet Papa ne hunc fauorem sponte oblatum acceptet, sed obligat vt reiiciat. Patet ex illis verbis: *Sed nec etiam sponte oblatos, id est, fauores.* Itaque in primò prohibet procurare fauores. In secundo prohibet acceptare illos. Tertium quod Papa interdicit subditis, est ne dent munera sæcularibus eo fine vt intercedant pro illis apud Prælatos, vt Prælati eisdem subditis concedant aliquid ex supradictis officiis, & cæteris. Constat ex illis verbis: *Ne ad hunc effectum munera aliqua prædictis personis, &c.*

34 Pœnæ impositæ subditis contra facientibus, circa aliquam ex tribus illis rebus prohibitis, sunt, excommunicatio ipso facto, sed non reseruata: & præterea inhabilitas ad omnia officia Ordinis. Patet ex illis verbis: *Sub eisdem pœnis*, de quibus scilicet in antecedentibus fit mentio, quæ fuit excommunicatio posita Prælatis, & inhabilitas, qua affecerat iam in proximè præcedentibus ipsos subditos aliquid sibi procurantes. Et probatur quod has ambas incurrat, quia loquitur in plurali: *Sub eisdem pœnis.* Si enim diceret in singulari, videretur loqui de sola inhabilitate proximè præcedente. Sed addens in plurali comprehendit ambas, ex-

communicationem, & inhabilitatem. Vbi vides maiori pœna affici subditos procurantes, quam Prælatos concedentes: quia hi solùm excommunicantur: at subditi procurantes excommunicantur, & inhabilitantur: imò addo quòd etiam priuantur voce actiua, & passiua, vt dixi *n.*31. Et meritò, quia grauius peccatum est id procurare per sæculares maximè exhibendo munera, quod non longè abest à simonia: quàm sit in Prælato aliquid conferre ad instantiam sæcularis.

35 Si Religiosus procurauerit hos fauores solo verbo, incurrit pœnas, vt per se patet, verbo enim propriè procuratur. Si item det munera cum tali proposito, etiamsi nihil petat; pariter incurrit, quia hoc in rigore dicitur procurare, & efficacius mouent munera quàm verba, vt experientia testatur. At si cum verbis, vel muneribus, vel vtrisque, non sibi procurent hos fauores, sed pro aliis Fratribus, non incurrent: quia, vt diximus, solùm prohibentur procurare sibi. Quod verbum, *Sibi*: licèt hîc non ponatur, fuerat tamen proximè positum in prohibitione iam facta subditis: quando eos inhabilitauit, dicens, *sibi procurauerint*: quod idem hîc videtur applicandum: maximè cùm sit lex pœnalis, & proinde non extendenda ad procurantes pro aliis.

36 Si sæcularis se obtulit Fratri rogaturum pro illo ad aliquod officium, vel honorem obtinendum, & Religiosus taceat nihil omnino loquens, incurrit pœnas, per Regulam iuris: *Qui tacet consentire videtur.* Quæ iuxta Doctores communiter tunc maximè vera est quando res, de qua agitur est proficua, vel honorifica ipsi tacenti, vel tacet in rebus sibi vtilibus, vt latè tradit Sanchez *libr.* 1. *de Matrimonio, disputat.* 5 *numero* 5. citans multos. At materia ista de oblatione fauoris ad officia, est vtilis, & honorifica sic tacenti. Si verò sæcularis intercessit pro Religioso, illísque officium obtinuit, ignorante ipso Religioso, tunc acceptans officium non incurrit: quia ignorauit, nec proinde præsumpsit. Nec post acceptationem prædicti officij sic obtenti cum ignorantia tenetur illud postea sciens renunciare. Ad hoc enim solùm obligatur possidens benefi

neficium sibi collatum per simoniam alterius ipso possidente ignorante : licèt enim non peccauerit in acceptatione illius, quia ignorauit simoniam in illius impetratione commissam ab alio: vbi tamen primò sibi constiterit de simonia commissa in impetratione, tenetur renunciare beneficio. Hoc, inquam, non habet locum in nostro casu de officio obtento per fauorem sæcularium ipso Religioso ignorante : nam lex illud præcipit in pœnam grauissimi criminis simoniæ: in præsenti verò Motu proprio Papa non iniungit hanc renunciationem. Addo tamen quòd si Religiosus post obtentum officium sciat sæcularem illud sibi impetrasse per viam simoniæ, tunc tenetur illud renuntiare iuxta legem simoniacis impositam, de quo Nau. *lib. 5. Consiliorum, tit. de simonia, consil. 11. & consil. 66. num. 2.* vbi citat textus de hoc disponentes.

37 Si sæcularis obtulit fauores Religioso, non rogante, neque acceptante Religioso, imò recusante: postea verò intercessione sæcularis officium illi detur tali Religioso, & acceptet : credo quòd non incurrit. Nam inprimis ille non procurauit fauores vt patet. Secundò neque acceptauit, imò reiecit : neque munera dedit : ergo non incurrit, parum verò ad rem fecit quod Religiosus sciat sæcularem rogaturum, vel rogasse, cùm ipse nihil fecerit ex tribus prohibitis à Papa: neque è contra Papa hîc illum obliget vt moneat Prælatum ne sibi det officium ad instantiam illius sæcularis.

38 Si Religiosus donet sæculari paruum munusculum quod non est materia peccati mortalis, neque de se moueat ad obtinendum fauores, & officia, etiamsi fiat cum tali proposito, non incurritur in illis pœnis, quia illud opus externum est paruitas materiæ in se, nec sufficiens ad mortale, vt patet, & quamuis propositum internum fuerit peccatum mortale, Ecclesia non excommunicat, neque punit grauiter opus mortale internum, nisi quando est coniunctum operi externo mortali, vt diximus suprà *verb. Excommunicatio, & verb. Manus violenta.*

39 Si Religiosus det munera Prælato pro obtinen-

dis officiis, vel similibus hîc prohibitis, non incurret pœnas huius Breuis: hîc enim solum prohibentur dari munera sæcularibus ad prædictum finem, vt patet ex illis verbis Bullæ: *Munera antiqua prædictis personis exhibere: id est sæcularibus, & Ecclesiasticis extra Ordinem de quibus ante loquebatur.* Non verò loquitur si munera exhibeantur Prælatis Ordinis. At prædictus Religiosus sic dans munera Prælato cum animo beneficia, vel officia impetrandi, poterit committere maiorem culpam, simoniæ videlicet.

40 Religiosus qui dedit munera sæculari pro fauore ad officia obtinenda: promittente sæculari se rogaturum: & tamen postea non rogauit, nec officium impetratum est: peccauit mortaliter, sed non incurrit has pœnas. Quod peccauerit mortaliter patet, quia in re graui violauit legem Pontificiam. Quod non incurrit pœnas, probatur ex suprà iam dictis, quia pœna legis ordinaria non obligat, nisi secuto effectu: hîc autem non est effectus secutus. Probatur ex Nauar. *lib.* 4. *Consil. titul. de Excommunic. consil.* 60. vbi dicit stante lege excommunicante Religiosum mittentem epistolas ad Moniales: non excommunicari illum, qui misit epistolam ad Monialem, sed epistola non peruenit: quia scilicet non est secutus effectus.

41 Electus sui ad aliquod officium, Prælatus confirmaturus non vult confirmare, idque recusat iniustè ob passionem: si ego, vt confirmet electionem, dedi munera, non incurro in pœnas istius Motus proprij, quia non do munera pro officio, sed pro confirmatione ad quam habeo ius: & quam Prælatus de iustitia tenetur concedere. Probatur à simili, nam omnes Doctores concedunt electum ad beneficium, non incurrere simoniam si pecuniam det confirmatori nolenti confirmare, pro obtinenda confirmatione. Nec etiam à simili incurret in pœnas qui munera dederit sæculari, vt impetret fauorem illius pro obtinenda confirmatione à Prælato: neque item si fauores suos pro hoc mihi oblatos acceptem.

42 Ad incurrendas has pœnas requiritur vt subditus

tus taliter indebitè procurans faciat, scienter, vel cum mala fide: si enim faciat ignoranter, vel bona fide, non incurret, quia Papa ponit verba, *Audeat, vel præsumat*. Quæ verba requirunt scientiam, & contumaciam, vt sæpiù diximus agentes de prohibitione facta Prælatis.

43 Iste Motus proprius non obligat Religiosos, vel Prælatos tertij Ordinis Patris nostri Francisci. Patet clarè ex verbis illius in principio: exprimit enim Prælatos S. Francisci de Obseruantia.

44 Subditus ante publicationem istius Motus proprij procurauit, vel acceptauit fauores sæcularis pro aliquo officio obtinendo, qui fauor non est sortitus effectum antè publicationem, quia non est celebratum Capitulum. Post publicationem Bullæ fit Capitulum: si potest Religiosus tacere, & si tacens sequatur effectus, an incurret? Credo quòd sic, quia illa procuratio fauoris antiqui adhuc mortaliter viget, & operatur: ac proinde tenetur Religiosus illi expressè denuò renuntiare: aliàs incurret pœnas istius Motus proprij.

OPINIO ELIGENDA.

MVlta solent occurrere dubia Religiosi tum in propriis actionibus quoad scrupulos, tum in sæcularium confessionibus, ac dubiis quæsitis dirigendis, & resoluendis, quæ commodè fieri nequeunt, nisi sciant quæ Doctores dicunt circa opinionis naturam, & electionem, per summam ergo, potiora sic accipe.

1 Duplex ex opinio: alia probabilis, alia improbabilis. Probabilis est, quæ nititur rationi alicuius momenti, dummodo pro opposita parte nihil sit conuincens. Si enim pro opposita parte sit aliquid conuincens verb. grat. textus, vel ratio euidens, iam non erit opinio probabilis: neque illius ratio, cui nititur in rigore dicenda est ratio. Opinio improbabilis est illa, quæ non nititur rationi alicuius fundamenti sed debilissimo fundamento nititur, vel nulli, & sic in

rigore

rigore non debet dici opinio, sed placitum. Hac ergo relictâ, opinio probabilis alia potest esse probabilior, alia minus probabilis. Probabilior est quæ nititur pluribus rationibus, ac melioribus. Minus probabilis est, quæ nititur paucioribus, ac debilioribus rationibus: Parum verò facit ad maiorem probabilitatem opinionis habere pro se plures, vel pauciores Doctores, quamuis enim hoc aliquid iuuet, tamen præcipuum est rationes habere plures, & meliores. Et poterit vna opinio plures pro se habere Doctores, sed pauciores, ac debiliores rationes, & ita erit minus probabilis, quàm alia, quæ habet pauciores Doctores, sed plures, ac meliores rationes. Sæpè enim Doctores in aliqua opinione disputanda non considerant rationes illius, sed subscribunt aliis qui illam sequuntur propter illorum authoritatem. Et potest contingere vt opinio quæ olim pro se pauciora, ac debiliora habebat fundamenta ex maiori subsequentium studio, nunc habeat plura, & meliora, & proinde sit probabilior, vt videre est in opinione Conceptionis Mariæ Deiparæ. Cæterorum supradictorum facilè est exempla assignare.

2 Non est idem opinionem esse probabiliorem, atque esse tutiorem. Probabilior, vt vidimus, est quæ nititur pluribus, & melioribus rationibus. Tutior verò est quæ magis vitat peccatum. verb. grat. Circa aliquam materiam, in qua dubitatur, an pœnitens teneatur in hoc casu ad restituendum: sunt duæ opiniones, altera quæ est probabilior dicit non teneri: altera minus probabilis dicit obligari. Tunc tutior opinio est ita quæ iubet restituere, nam restituendo magis vitatur peccatum de non restituendo. Vbi vides posse opinionem minus probabilem esse tutiorem: & sic de aliis exemplis. Et pro confirmatione, ac lumine maiori dictorum, cito verba *legis*, *Cod. de vlt. Iur. lege* 1. vbi ponuntur hæc verba: *Sed neque ex multitudine authorum, quod melius, & æquius est iudicatote: cùm possit vnus forsitan, & deterioris sententia, & multos, & maiores in aliqua parte superare.* sic ibi. Et sæpe accidit vt in sectanda aliqua opinione, iuremus in verba Magistri,

ſtri, & locum habeat illud Senecæ: *Itur qua itur, non qua eundum eſt*. Quibus ſuppoſitis.

3 Primò dico : licitum eſt ſequi, & operari ſecundùm opinionem minùs tutam ſed probabilem, & quam puto probabilem : licèt credam oppoſitam eſſe tutiorem, & probabiliorem. Ponit hanc concluſionem Sanchez *lib.* 1. *Decalogi cap.* 9. *num.* 13. citat Mercado, Medin. Vaſq. Valentiam, Gutierrez, Suarez, Henriq. Bannes, Azor. Nauar. Lopez, & alios multos. Ego pono exemplum quotidianum Confeſſoribus, ac Religioſis ex ipſo Sanchez alio loco videlicet 7. *lib. de Matrim. diſp.* 55. verb. grat. Eſt grauis quæſtio vtrum Confeſſor cogitatione, vel opere peccans cum filia ſpirituali, cuius confeſſionem audiuit, vel cui Baptiſmum miniſtrauit, teneatur in confeſſione aperire circunſtantiam, quòd peccauerit cum filia ſpirituali? Pauci Doctores, Sà videlicet, & Petr. Ledeſma tenent non obligari ad hoc declarandum, locis ibi citatis à Sanchez *nu.* 2. *fine*. Alij dicunt obligari, & ſunt ferè decem quod citat ibi Sanchez *nu.* 2. & opinio negans habet etiam ſuam probabilitatem, quod non ſit circunſtantia mutans ſpeciem. Vnde ſecunda opinio affirmans eſt probabilior, & magis tuta, quia aperiendo hanc circunſtantiam magis vitatur peccatum circa nullitatem confeſſionis. In hoc ergo caſu, qui ſecutus fuerit priorem opinionem negantem, ac minus probabilem, tacendo illam circunſtantiam, non peccabit, rationes ſunt Prima, quia operans ſecundùm probabilem opinionem non poteſt iudicari temerarius neque imprudens, habet enim pro ſe rationes alicuius momenti. ergo ſi ſic operans non eſt imprudens, nec temerarius, non peccat. Secundò, quia licèt opinio tutior ſit, perfectior & ſecurior, nemo tenetur ſequi, quod perfectius eſt, & quod ſecurius, dummodo ſequatur perfectum, ac tutum. Tertia, quia cùm omnimoda certitudo in rebus agendis haberi nequeat, ſufficit vt operemur cum certitudine probabili, & non requiratur omnimoda certitudo: opinio autem minus probabilis, & minus tuta, eſt aliàs ſufficiens ad bene operandum

randum mortaliter: esset enim onus intolerabile, & multis scrupulis expositum si opiniones probabiliores semper inuestigare tenerentur. Et hoc verum est etiā si ipse pœnitens, vel operans extra confessionem, haberet opinionem oppositam illi quam vult sequi in operando, vel in confessione sacramentali facienda: potest enim vtrobique deposita sua probabiliori, ac tutiori sequi aliam minùs probabilem, & minùs tutam, dummodo opposita; quam sequitur, sit probabilis, & tuta habens rationes aliquas pro se, ac Doctores. Militant enim etiam ibi eædem rationes supradictæ: & tenet Sanchez *citato capit. nu.* 15. cum Vasq. & Azor.

4 Maius est quod tenet Sanchez *ibidem nu.* 7. dicens authoritatem vnius Doctoris tantùm, si sit probatus, ac doctus, & adducat aliquam rationem probabilem, sufficere vt quis possit licitè secundùm illius dictum operari. Citat ad hoc Syluest. Angel. Nauar. Valentiam, Sà, imò & D. Thom. *quodlib.* 3. *art.* 10. dicentem quemlibet in iis quæ spectant ad mores sequi opinionem quam à Magistro audiuit. Sed ego hoc limitarem vt verum habeat in casu nouo nunquàm ab aliis disputatio, tunc enim potero quietari cum dicto vnius tantùm Theologi mihi dicentis licere, & aliquam rationem habentis. Secus in casu iam à multis aliis ventilato, & pluribus rationibus in contrarium ac Doctoribus munito: tunc enim non acquiescerem vnius Doctoris dicto obstantibus aliis multis, & Doctoribus, & rationibus. Et sic videtur intelligendus D. Thom. citatus cùm dixit posse me acquiescere dicto solius Magistri, in casu scilicet nunquam ab aliis ventilato, & cuius noui casus ipse Magister resolutionem colligit ex dictis ab aliis.

5 Quæris an liceat alicui recedere à communi opinione? Nauarr. *in Sum. Latina cap.* 7. *num.* 4. ait hoc licere quando contra communem opinionem datur textus, vel ratio cui non potest satis bene responderi, vt ipse latius probat *in ead. Summa cap.* 17. *num.* 286. Adducit hoc vt defendat pœnitentem peccantem cum propria matre, vel filia, si caret confessore qui

illum,

illum, & matrem ignoret, non teneri confiteri circunstantiam matris, ne detegat crimen matris. Et cùm quidam Doctor Nauarro obiiceret communem opinionem contrarium tenere: Respondet Nauarr. recedendum esse à communi opinione quando contra illam est ratio cui satis bene non potest responderi: Et pro suo casu ait Nauar. militare hanc rationem insolubilem: quia scilicet præceptum naturale de non infamanda tunc matre coram confessore illam cognoscente, est fortius præceptum quàm præceptum confessionis integræ quod est positiuum: vltra alias rationes ibi à Nauarr. adductas, & iuxta hanc limitationem Nauarr. possunt applicari, vel explicari aliæ limitationes quas adducit Sanchez *citato cap. num.9 & 10.* dum citat Vasquez, & Azor. dicentes posse aliquando recedi ab opinione communi, maximè viro docto hoc licere. Si post longum studium nouam rationem inuenit, quam priores Doctores non sunt assecuti.

6 Supradictum adeò verum est, vt si quis haberet opinionem, non licere sequi opinionem minus probabilem relicta probabiliori, adhuc potest sequi minus probabilem, si probabile quoque reputet, licere minus probabilem sequi. Quia adhuc retinet iudicium probabiliter iudicans seu dictans hic, & nunc hoc licere. Sanchez. *citato cap. nu.* 17. Addit idem autor, quod magnæ consolationis est pro scrupulosis *ibidem num* 18. videlicet, quod vt aliquis licitè operetur secundùm aliquam opinionem non requiritur iudicium certum practicum, & euidens, sibi dictans hoc opus esse licitum. Sed satis esse iudicium probabile, etiam si adsit formido partis oppositæ. Nam formido vnius partis non excludit assensum determinatum circa aliam partem: & sufficit ad licitè operandum assensus determinatus prudenter quod in hoc non pecco, etiamsi formidem me peccare. Aliàs nunquam daretur remedium pro scrupulosis, qui semper formidant peccatum, etiam si operentur ex consilio docti, & prudentis viri. Secundò, quia cùm prudentia sit regula humanorum actuum, id quod sufficit ad prudenter

prudenter agendum sufficiet ad prudenter, ac licitè operandum. At prudens operatio non excludit omnem formidinem, aliàs vix esset cui liceret operari: ergo ad operandum licitè, maximè viro scrupuloso, sufficit quod probabilem habeat opinionem iudicans se non peccare cum fundamento suæ opinionis: neque opus est vt careat omni formidine peccati: hoc enim esset postulare scientiæ euidentiam in omni actione quæ scientia excludit formidinem. Vide Vasquez. 1. 2. *quæst.9.art.6.disp.26.cap.5.num.26.*

7 Ex dictis sequitur posse virum doctum contra suam opinionem aliis consulere: posse item modò consulere iuxta vnam, & modò consulere iuxta aliam. Hoc enim ex dictis clarum est: cùm enim licitum sit opinione propria deposita, operari secundùm aliam absque peccato: Idem licebit aliis consulere absque peccato, dummodo semper opinio quam consulit sit probabilis. Imò poterit contingere, quod aliquando persona, quæ consilium petit, sit valde scrupulosa: vel remedium illi dandum secundùm opinionem probabiliorem, sit valdè difficile, ac proinde prudentia dictet hic, & nunc consulendum esse iuxta opinionem minus probabilem in qua datur facilius remedium ad istum curandum. Vt cùm ex consilio dando pendet reiteratio confessionum totius vitæ homini sæculari: vel magna restitutio facienda, quam difficillimè implebit: Et tamẽ datur opinio etiam minus probabilis, quæ liberet illum ab his duobus, prudentia tunc dictabat licitum esse huic cõsulere iuxta opinionem minus probabilem relicta probabiliore, ac tutiore. Et ita tenet Sotus *de secreto mem 3. q 2 concl* 3. & Nau. *c.inter verb.n.2.corolar.*53.*num.*135.

8 Discurrendo autem per personas publicas quæ in praxi poterunt vti supradictis: inprimis omnes fatentur posse confessorem absoluere pœnitentem sequendo opinionem minus probabilem pœnitentis deposita opinione propria probabiliori. Nauarr. *in Sum. cap.*26. *num.*4. Henriq.*libr.6.de pœnit capit.*16 *num.*50. & cæteri communiter: vt si Confessarius credat contractum hunc esse prohibitum, & pœnitens, aliàs peritus, iudicet

cet esse licitum, & vult contractum inire: vel circa circunstantias non mutantes speciem confitendas, & sic de cæteris. Imò addit Henriquez *citat. loco* teneri Confessorem tunc absoluere pœnitentem. Idémque tenet Suarez *tom. 4. de pœnitent. disput.* 32. *sect.* 5. *num.* 4. cum Soto, Ledesm. Nauarr. & Diuo Antonino quos refert Sayro *lib* 1. *Clau. Reg. cap.* 9. *à num.* 13. & alij. Rationem reddunt, quia sicut pœnitens tenetur obedire Sacerdoti in Sacramento pœnitentiæ prudenter iubenti: ita Sacerdos tenetur absoluere illum prudenter, ac sufficienter dispositum. At sufficienter, & prudenter dispositus est pœnitens, qui contritus habet pro se opinionem probabilem. Addit Soto *in* 4 *dist.* 18. *q.* 2. *articul.* 5. *ad quintum*, & Valentia 2. 2. *disputat.* 5. *quæstion.* 7. *puncto vltimo in fine*, hoc posse facere confessorem, quamuis credat opinionem pœnitentis esse falsam, si illa aliàs reputetur probabilis inter Doctores probatæ opinionis, & authoritatis. Nam pœnitens non tenetur sequi opinionem Confessoris magis quàm opinionem aliorum, ac proinde cùm alij teneant opinionem pœnitentis, poterit Confessor aliorum sequi opinionem, licèt illam falsam esse credat: Nam poterit Confessor cum illa quietari, ac credere se fortasse non assequi mentem oppositæ. Et hoc maximè verum habet quando pœnitens est doctus, vel saltem sufficienter instructus à viro docto. Secus si esset idiota, nec à viro docto eruditus.

9 Circa medicos an possint etiam eligere opinionem minus probabilem circa medicinas: Dicendum est primò, quòd si morbus sit grauis, & sint opiniones diuersæ circa aliquam particularem medicinam, an profutura sit, vel nocitura: & datur aliud medicamentum certum, ac sufficiens pro illo morbo curando, nullo modo eis licet hoc medicamento omisso vti opinionibus. Nam vtendo illo medicamento posito sub opinione, exponunt se manifesto periculo nocendi, & ideo imprudenter agit omittens certum pro incerto Et præterea peccatum est præbere ægroto medicamentum dubium: sicut peccatum est efficere aliquam rem dubiam in mo-

ralibus. Nau. *in Sum.cap.* 35.*num.*61. Vnde peccant medici pro qualitate circunstantiarum, quando applicant medicinas ignotas solius captandæ experientiæ causa. Si verò remedium dubium sit, neque adest aliud remedium certius, & aliunde mors est certa ægroto, ac de eius salute desperatur, licere tunc applicare remedium dubium tenet Valentia 2. 2. *disp* 3. *q* 10.*punct*.2. Ratio est, quia cùm vita infirmi prorsus desperata sit, conformius prudentiæ, & infirmi voluntati est tale tunc remedium applicare. Nam si tunc noceat parum, vel nihil nocet, cùm mors sit certa: & prætcrea nocet præter intentionem: Et ex altera parte datur spes quod proderit.

10 Si iuxta regulas medicinæ non sit medicamuntum certius, nec certum: sed sint opiniones probabiles pro aliquo medicamento oppositæ, peccabit mortaliter medicus eligens medicamentum iuxta opinionem minus probabilem. Ita Soto *l.* 3 *de Iust.q* 6.*art*.5.*ad quantum*, & Suarez *tom*.4.*in* 3 *part.disp* 26.*sect*.6.*n*.5. Vbi docet generaliter quod in quæstionibus ad rem spectantibus, quando valor rei inde pendet, non satis est sequi opinionem, sed sectandam esse probabiliorem ne fiat actus nullus seu inualidus. Et hoc verum est non quod hîc peccetur contra iustitiam, sed con charitatem.

11 Non Minor quæstio est de iudice an liceat illi ferre sententiam secundùm opinionem minus probabilem omissa probabiliore? Ante responsionem præmitto, quod si dubium, vel opiniones solùm versentur, an liceat iudici hoc illud agere, vt interrogare reum, vel testes in hoc casu; poterit iudex eligere opinionem etiam minus probabilem, vt in particulari tenet Vasq. 1. 2. *q.* 19.*art*.6.*disp*.64.*c*.2. Sed tota dubitatio est, quando opiniones variæ sunt circa ius partium & merita causæ. Et in hoc casu possunt variæ opiniones existere duobus modis: primò ex parte iuris, quia scilicet lex posita in hoc casu varias habet Doctorum expositiones. Secundo modo possunt esse variæ opiniones ex parte facti; id est, ex parte probationum partis vtriusque, scilicet vtraque pars, reus scilicet, & accusator probat suã causam sufficientibus rationibus, & instrumentis vel testibus.

12 Quan

12 Quando ergo sunt variæ opiniones ex parte iuris, quia scilicet variæ sunt opiniones æquiualentes in explicanda lege, potest iudex ferre sententiam secundùm opinionem quam maluerit: Imò potest modò secũdùm vnam, modò secundùm aliam iudicare: dummodo non arguatur leuitatis, vel det scandalum videntibus modò sic, modò sic iudicare, quod poterit suppleri si in sentẽtia dicat, viso, quòd sint diuersæ opiniones, &c. Quòd verò possit tunc eligere quam maluerit opinionem, patet, quia stantibus æqualibus opinionibus non magis vni quàm alteri tenetur distribuere ex vi iustitiæ distributiuæ. Sicut Prælatus quando duo æquè digni procurãt beneficium potest donare cui maluerit. Ita Medin. 1. 2. *q.*19 *art* 6. Rodr. 1. *t. Sum. secunda editionis c.*6.*n.*1. Sayro *Clau. Reg. lib.*1.*c.*11.*n.*4. & alij communiter. Si verò opinionum in explicatione iuris alia sit probabilior quàm altera, credo teneri iudicem ferre sententiam secundùm opinionem probabiliorem. Nam iudex pro bono communi constitutus debet iudicare secundùm quod æquius viderit: æquius autem est iudicare secundùm opinionem meliorem, ac tutiorem. Nam aliter faciebs iam erit acceptor personarum, sicut Prælatus qui ex duobus beneficium petentibus omisso digniori confert minus digno Ita Rodriguez *loco citato* & Vasquez 1 2. *quæst.* 19. *artic.* 6. *disputat.* 46. *cap.* 2. & alij. Excipit Sayro *num.* 1. cum Aragone, tenendam partem probabiliorem ex parte iuris, nisi talis opinio iam sit vsu contrario abrogata, & in praxi opposita expositio recipiatur.

13 Quando sunt duæ opiniones ex parte facti æquè probabiles, quia scilicet vtèrque ex æquo probat factum suum, tunc iudex in ciuilibus debet componere partes inter se: ac res, de qua litigatur, est diuisibilis debet diuidere inter partes. At verò in criminalibus debet fauere reo. Sic Sayro *num.* 12. Ratio prioris partis est, quia cùm vtèrque ius æquale habeat, ius æqualiter illi distribuendum est, quod distribui potest. Ratio secundæ est *caput cùm sunt, de Regulis Iuris in 6.* Vbi dicitur in dubio fauendum esse reo non actori. Si verò sint opiniones variæ ex parte facti, quia scili-

cet vnus probat melius quàm alter,tenetur iudex de iustitia iudicare pro parte melius, & efficacius probante; tenetur enim iudex iudicare secundùm merita causæ aliàs tenetur ad restitutionem. De quo latè Sayro *n.* 13.
14 De aduocatis verò paucis dicendum est, primò, eos peccare mortaliter & contra iustitiam si patrocinentur pro causa, contra quam communis opinio clamat. Exponit enim clientulum manifesto periculo damni. Secundò dicendum, quòd si sint duæ opiniones æquè probabiles ex parte iuris, ita ut secundùm vtranque soleat iudicari per iudices: item quando altera opinio est paulò aliquid probabilior, sed solent iudices iuxta oppositam etiam iudicare. Respondet Sayro *n.* 19. *& sequentib.* quoad primum posse aduocatum patrocinari, pro vtrauis parte, & sequi opinionem quam maluerit, quia iuria sunt paria. Quoad secundum casum, quando alia est parum, seu tantillum probabilior altera, dicit etiam posse patrocinari, dummodo moneat clientulum de illa incertitudine. Et à fortiori dicendum quòd si dentur duæ opiniones quarum altera est multo minus probabilis, pro illa non poterit aduocare, similiter enim exponit clientulum probabili periculo amissionis causæ. Hæc omnia latius Sayro *citato loco*, & Sanchez, sed nobis hæc summa sufficiat.
15 Non erit inutile scire ordinem quem quis sequi debeat in opinionibus eligendis, & sectandis assignatum ab Armilia *ver. Opinio à n.* 2. *& seqq.* Vbi ponit hunc ordinem Primò tenenda est ea opinio, quæ meliori nititur fundamento. Secundò, si opinio continet æquitatem scriptam, præferenda est opinioni quæ continet rigorem scriptum in iure. Tertiò opinio continens fauorem, præferenda est illi quæ continet aliquid rigoris strictioris: fauores enim ampliandi, pœnæ verò restringendæ sunt. Addunt alij quòd cæteris paribus eligenda est opinio, quæ ex se habet legem; si verò altera etiam nitatur legi, tunc iura iuribus concordanda sunt Æquior autem seu benignior opinio est illa quæ fauet iuramento, testamento, voto, pupillo, pauperi, voto, matrimonio, religioni, &c. similibus piis operibus, argumento

mento *c.1.de cognatione spirit.* Ac denique cæteris paribus tenenda est opinio quæ melioribus rationibus, ac Doctoribus confirmatur.

ORDINES MENDICANTES.

Qui sint,& quot,vide suprà verb. *Communicatio priuilegiorum*, *n.* 1. & quomodo communicent in priuilegiis,vide citato verb.*per totum*

ORDINES SACRI.

Vide infrà verb. *Pœna. num.* 21. & verb. *Suspensio. num.*6.7*&* 13.*&* 14.*&* 16.& verb. *Prælatus quoad dispensationem,&c.*

1 REgulares virtute suorum antiquorum priuilegiorum non possunt ordinari ante legitimam ætatem præscriptam à Concil. Trident. *session.*23. *c.*12. tenet constanter,& efficaciter Rodrig. *tom.* 3. *quæst* 23. *art.* 6.*&* 8.& Mirand.*tom.*1. *q* 39.*art* 1. & iterum Rodr. *in Addit.ad Sum. tom.*4.*c.*77.*concl.*1. & expressè Sayrus *lib.*6. *de censuris. c.*12 *n.*14. *&* 15. & Fr. Ioan. Cruce *in Epitom. priuilegiorum lib.*2 *c.*3. §. *Tertia concl.* dum ait generaliter non posse Regulares vti priuilegiis reuocatis à Concilio Tridentino Et Concilium Tridentinum *cit.loco* adeo rigorosè, & clarè loquitur,vt nullum dubitationi locum reliquerit. Cùm enim ætatem singulis Ordinibus sacris assignauerit, & prohibuerit aliter fieri:subiungit(*priuilegiis quibuscumque quoad hoc penitus exclusis*) quam reuocationem tam rigorosam nescio si alibi posuerit, vnde nescio quomodo potuerit irrepere clancula,vt dicitur, opinio, eo non obstante posse hodie Regulares ordinari in minori ætate, per sua priuilegia antiqua: nam priuilegia, primò non derogant iuri communi, nisi illud exprimant. Et hoc ius commune à contrario derogat in illa materia expressè,om-

nia priuilegia ; & quod maius est, omnes Pontifices qui post. Concil. Trid. confirmarunt priuilegia Ordinum, excipiunt in suis confirmationibus, dummodo Concil. Trid. non contradicant. Et verba illa generalia Tridentini, (*quibuscumque priuilegiis*,(etiam videtur excludere viuæ vocis oracula; hæc enim etiam priuilegia sunt Et circa viuæ vocis oraculum, quod in hac materia non valeat, immoratur Rodrig, *citato art.* 6 dicens, etiam esse sublatum postea à Sixto V. in quodam Motu proprio circa ordinandos : & Miranda similiter. Et Rodriguez addit esse parum versatos in materia Motuum Papelium, qui aliter explicauerint. Et Miranda ait se nescire de aliqua concessione quæ id concedat Regularibus post Tridentinum, & Sixtum. Ac proinde omnino censeo debere Religiosos in hoc stare decreto Tridentini, & tot ac talibus Doctoribus Religiosis. Vide infrà *ver. Priuilegium n.* 64.

2 Congregatio Cardinalium declarauit non posse Religiosos ordinari nisi ab Episcopo in cuius Diœcesi viuunt, nisi quando talis diœcesanus, vel ab fuerit, vel ordines non sit collaturus. Nec debere Religiosos dimissorias dilatare pro tempore quo diœcesanus absoluerit, vel ordines non sit daturus. Sic declaratum est Romæ anno 1596. die 15. Martij. Hoc tamen in Hispania non videmus receptum in praxi. Et Paul. III. Patribus Societatis in suo Compend. *ver. Ordines* §. 1. concedit vt possint ordinari à quocumque Episcopo non impedito per Ecclesiam.

3 Non possunt Regulares ordinari à quouis transeunte Episcopo in suis Conuentibus absque expressa licentia proprij Diœcesani Episcopi, in cuius Diœcesi viuunt. Tridentinum *sess.* 6. *cap.* 5. aliàs talis Religiosus ordinatus manet suspensus ab Ordinibus.

4 Posse Religiosos ordinari extra tempora tenet fusè, & constanter Rodr. *t.* 3. *q.* 23. *a.* 5. respondens omnibus in oppositum Negat verò Miranda *t.* 1. *q.* 38. *a.* 4. dicens esse conformius Pio II. Tridentino, & Sixto V At video opinionem Rodriguez esse in praxi. Et cum Rodriguez tenet Frater Ioan. à Cruce in Compendio suo siue Epitome

tome *lib.2.cap.8.dubio* 1. Et denuò concessum hoc fuit à Clem.VIII. Patribus Congregationis Sancti Ioan. Euangelistæ in Portugallia, vt possint ordinari extra tempora, & per quemcumque Episcopum. Ita concessit prædictus Papa anno 1596. die 23. Nouembris, quod ego vidi. Idque concessit tribus Dominicis, vel festis continuis, vel interpollatis non seruatis interstitiis à Concil. Trid. designatis. Vidi in Compendio illius Religionis. Et est amplissima, & magna concessio pro hac materia. At nota, quod in dicto priuilegio Clemen. VIII. quod ad Ordines minores concedit, vt possint concedi quatuor diebus festiuis, vel feriatis, continuis, vel interpollatis. Vnde per hoc priuilegium, non possunt Ordines quatuor minores in vna die recipere: secus si Episcopus, statutis temporibus id faciat ex consuetudine: aliqui enim conferunt omnes simul; per hoc tamen priuilegium non potest fieri.

5 Dispensare interstitiis requisitis ad Ordines suscipiendos, non possunt Prælati erga subditos, sed id solùm possunt Episcopi Ordines collaturi; Tridentinum *sess.23.cap.11*. Et hoc debent facere cum causa à Prælato significata. Hæc verò causa iusta, est vtilitas Ecclesiæ, vel necessitas. Vtilitas autem erit, quando sunt pauci Ministri idonei, & aliqualiter vtile erit quod aliquis ordinetur. Necessitas verò erit si desint idonei, & non idonei. Miranda *tomo 1.quæst.38.art.8*. Videant tamen qui possunt communicare priuilegio proximè posito *præcedenti num.4*.

6 Potest Episcopus ordinare Religiosum Ordine presbyteri, qui bene legit & cantat, quanuis sit minus literatus. Henr. *lib.10.de Sacramento Ordinis tom.2. cap.16. in fine* cum gloss. *ibid litera V*.

7 Ordinatus Sacerdos cum aliquo impedimento propter quod manet suspensus ab Ordinibus: non incurrit irregularitatem ex eo solùm, quod consecra cum Episcopo in Missa in qua ordinatur: talis enim ibi ordinatus, & sic cum Episcopo consecrans, vt vera non dicit Missam, & proinde nondum exercet Ordinem presbyteri. Sayrus *lib. 4. de censur. cap. 16. nume-*

ro 5.citans alios : quidquid contra sentiat Nauar. & Capucinus.
8 Qui fecit professionem irritam, & hoc sibi notum est, peccat mortaliter si permittat se ordinari Ordine sacro. Ordinatur enim tunc sine titulo patrimonij, vel Religionis; quod est contra ius commune. Rodrig *ad it ad Sum. tom.*4. *cap* 65. *num.*10 & præterea manet suspensus. Saytus *cit.lib cap* 13.*num.*14.
9 Religiosus carens Ordine presbyteri si Missam celebret, vt suspectus de hæresi, tradendus est Inquisitoribus. Ita Paul.IV Sixtus V. Clemens VIII.
10 Prælatus dispensans cum aliquo ad Ordines impedito, si potest cum illo dispensare, si dat licentiam ad Ordines minores suscipiendos, videtur dedisse licentiam ad alios Ordines sacros maiores suscipiendos: & proinde potest talis subditus mortuo illo Prælato censeri dispensatus ad alios. Nauar *lib.*1.*Consil.tit. de ætat.& qualit. ordin consil.* 1. At oppositum probabilius tenet Sanchez *lib.*8. *de matr. disp.n.*26. cum multis ibi citatis.
11 Subdiaconus eiectus ab Ordine potest postea ab Episcopo admitti ad superiores Ordines si ille sit emendatus. Excipe si fuit eiectus cum aliqua irregularitate, in qua Episcopus non potest dispensare, tunc enim ad Papam recurrendum est. Rodr. *tom.*.3*q*.24. vbi monet Prælatos quòd ante eiectionem cum his dispensent in quibus possunt, ne postea adigantur miseri pro dispẽsatione, Episcopos adire cum labore ac difficultate.
12 Si quis ordinatus sit ante legitimam ætatem incurrit duas suspensiones, vnam propter delictum, aliam propter defectum ætatis. Et ita si absoluitur à prima propter delictum, non proinde absoluitur ab alia propter defectum ætatis, neque absolutus à prima, potest ministrare in illo Ordine donec attingat ætatem. Suarez *de censur disputat.* 29.*prope finem.* Et nota quòd à prima suspensione propter delictum indiget particulari absolutione, neque ab illa absoluitur etiam si attingat ætatem. Ab illa verò secunda incursa ob defectum ætatis liberatur vbi primùm attigerit

gerit ætatem,& per aduentum ætatis ipso facto tollitur, absque alia absolutione: innuit Suarez *ibidem*. Et tenet expressè Capucinus ad Compend. *verbo Ordines sacri. fol.* 282 *in principio*. Sed nota quòd si durante prima suspensione propter delictum ministrauit in Ordine suscepto, vltra absolutionem censuræ, indiget particulari dispensatione irregularitatis, quam incurrit ita celebrando.

13 Religiosus ordinatus, extra tempora, vel per saltum, vel absque legitima ætate, vel absque dimissoriis sui Prælati, ipso facto manet suspensus ab Ordine sacro: & si in illo ministrauerit, incurrit irregularitatem. Constat ex Motu proprio Sixti, contra malè promotos, vbi citat Bullam Pij II. quæ quod ad hoc ligabat Regulares. Excipit tamen Miranda *tom.* 1. *quæstion.* 39. *artic.* 6. Quòd si quis bona fide fecit, credens se habere ætatem, vel credens sibi licere per priuilegium, vel quid simile, non incurrit dictas pœnas: pro quo citat Nauarrum dicentem prædictam pœnam suspensionis, solùm esse positam contra præsumentes: qui verò bona fide facit non dicitur præsumere, Est tamen illa suspensio, ipso facto lata, & non ferenda: & vt suspensus se abstineat non est opus declaratione, vel executione Iudicis, quia est pœna priuatiua sicut excommunicatio. Comit. *lib. Resp. moral. quæstio.* 37. Vide omnino infrà *verb. Pœna, num.* 19. *&* 20.

AN PRÆLATVS REGVLARIS possit absoluere subditum suspensum, propter Ordines susceptos ante ætatem, vel aliàs indebitè.

14 Cogit rei necessitas, sæpiùs fortè eueniens & à me in præsenti quæsita, disputare, an possit Prælatus Regularis dispensare cum suo subdito ordinato ante ætatem, vel absque licentia; absoluendo

illum à suspensione; ac etiam dispensando cum illo in irregularitate contracta, ex ministratione illius Ordinis, durante suspensione.

Capucinus *ad Compend. verbo Ordines sacri*, *folio* 282. dicit primò, posse Prælatum Regularem dispensare cum ordinatis sine licentia; &, quòd cum ordinatis in apostasia, possunt Prælati dispensare virtute priuilegiorum. At non posse dispensare, vel absoluere ordinatos ante ætatem: imò neque id posse Episcopos: citat glossam *Clementin. finali*, *de ætate*, *&* *qualitat. ordin.* Syluestrum, Nauarr. imò quod neque per Bullam Cruciatæ possunt dispensari, neque per Iubileum. Capucinum citat, & & sequitur Sayrus *libr. 6. de censur. capit.* 12. *num.* 13. *&* 14. vbi expressè dicit Prælatum Regularem, non posse dispensare cum suis subditis ordinatis ante ætatem virtute priuilegiorum: subdítque hæc priuilegia esse derogata per Concilium Trident. *sessio* 23. *de reform. cap.* 12. & citat alios pro eadem opinione, quatenus tenet opinio solum Papam, non verò Episcopum posse in hoc dispensare dicens esse communem.

Ego persuaderi non possum quòd Religiones cum tot, & iam amplis priuilegiis hodie confirmatis careant hoc remedio vt possint prædictum malè ordinatum absoluere, & dispensare, sed quod teneatur miser Religiosus hac de causa Romam adire. Sed saluo meliori iudicio, cui me submitto, quod hoc fieri posit à Prælato Regulari, probo in primis, ex Viualdo *in suo Candelabro*, *titulo* 15. *de Sacramento Ordinis*, *titulo de tempore Ordinationis num.* 3. §. *Si autem*: vbi expressè dicit quod si ordinatus ante ætatem ministrauerit in Ordine, & delictum fuit secretum, potest Episcopus per se, vel per suum Vicarium in vtroque dispensare per Concil. Trident. *sess* 24. *cap.* 6. vbi illi conceditur dispensare in omnibus istis secretis non deductis ad forum contentiosum vel publicis. Imò noto quod Concilium non prohibet Episcopos dispensare in publicis; sed in deductis ad forum contentiosum: & poterit res esse publica, sed non deducta ad forum

forum contentiosum : & videtur innuere, quod si non sit deducta ad contentiosum forum, etiam si sit publica poterit dispensare.& Henriq. *tom.1.l.14. cap.20.n.3.* dicit cum ordinatis ante ætatem, vel per saltum dispensare Episcopum; non limitans si sit secretum, vel publicum. Et licèt Sayrus exponat quod loquitur Henriq.de sic malè ordinato, si non ministrauit in Ordine: exponit puto ad libitum : Henriq. enim neque *ibi*, *neque 8.cap eiusdem libri.*§. 5. ad quæ se remittit, tale non explicat, neque innuit. Solùm dicit quod potest Episcopus cum tali dispensare impleta ætate. Quo posito ex his duobus authoribus, posse scilicet Episcopum dispensare in hoc casu cum subditis : ego concludo, saltem in casu secreto posse Prælatum Regularem absoluere,ac dispensare talem subditum; quia per concessionem Pij V factam Prædicatoribus *ver. Abbas, n.6.* possunt Prælati, etiam Guardianus; cum suis subditis per se ipsos omnia quæ possunt Episcopi cum suis diœcesanis. Secundò probo, quia vt suprà dixi *verb Confessor. erga fratres*,& *ver. Dispensare*,& infrà dicetur *ver. Prælatus quoad absoluendos subditos*, habemus satis multa priuilegia nostra, & communicata, in quibus nobis conceditur quod Prælati possint absoluere subditos à quibuscumque peccatis, censurísque reseruatis sedi Apostolicæ, imò, & dispensare in irregularitate homicidij voluntarij occulta,vt suprà dixi *ver.Disp.*Cùm ergo ista suspensio promoti ante ætatem sit censura Ecclesię, etiamsi sit reseruata, cùm non sit contenta in Bulla Cœnæ, cur non poterit Prælatus illam absoluere : & in irregularitate inde contracta dispensare cùm dispenset in aliis maioribus, & hæc irregularitas non reseruatur in Tridentino, vt statim dicam. Et huius sententiæ,vt videtur,Rodrig.1. *tom. quæst. 20. artic.14. ad finem*, vbi expresè ait posse Prouinciales absoluere subditum à suspensione à diuinis, si est contracta ob delictum occultum, atque etiam si fuerit publica, dummodo non sit perpetua, & reseruata. Et statim addit quòd possunt absoluere etiam si sit perpetua, dummodo non sit reseruata. At ego insto : & ad quid ergo

ergo inseruiunt tot concessiones dicentes quòd possint absoluere à censuris reseruatis Papæ, & suspensio est censura. Imò Rodrig citatus suprà *verbo Abbas, num.* 11. tenet posse Prælatos absoluere à casibus Bullæ Cœnæ paucis ibi exceptis. Qui casus Bullæ Cœnæ sunt censuræ perpetuò reseruatæ: innuit etiam clarè hoc ipsum Ludouicus de Beia *in Resp.* 4. *par. casu* 37. §. *Aduertendum* vbi ait ex Couar. & aliis posse Prælatos etiam dispensare plusquam Episcopi, possunt videlicet etiam in deductis ad forum contentiosum, priuilegio Sixti III. in quibus Episcopi non possunt.

Neque obstat quod dicit Sayrus *citato loco* priuilegia Regularium esse quoad hoc reuocata per Concil. Trident. *sess.* 23. *cap.* 12. *de reformat.* Nam Concilium ibi solùm reuocat priuilegia, ne ordinentur Regulares ante ætatem ibi assignatam: non verò reuocat priuilegia Regularium quæ aliàs habent absoluendi à Sede Apostolica suos subditos. Imò Concil. clarè loquitur. Ait enim (*priuilegiis quo ad hoc exclusis*) quo ad hoc, inquam, id est; quo ad Ordines suscipiendos ante hanc ætatem: vnde non loquitur de priuilegiis Regularium ad absoluendos subditos.

Quod si Sixtus V. vel alij Pontifices antecessores reuocarunt priuilegia Regularium ad absoluendos subditos sic malè promotos: transeat; & adhuc non obstat, quia post Sixtum Clemens VIII. confirmauit nostra priuilegia ex certa scientia: & Paulus V. confirmauit vtens verbo *innouamus*: vt infrà dicemus, *verb. Priuilegium quo ad confirmationem*, & hoc dato omnes Doctores, dicunt quod per confirmationem priuilegiorum factam tali forma, ex certa scientia, reualidantur etiam priuilegia antea reuocata ab antecessoribus: & proinde licèt absolutio, & dispensatio cum malè promoto de quo agimus, esset reuocata per Bullas Sixti, Pij II. & aliorum, esséntque per illos reuocata priuilegia per quæ Prælati id poterant, eadem priuilegia sunt reualidata, ac denuo concessa per Clemen. VIII. cúmque in *citato loco* Trident. neque ista suspensio ponatur reseruata, imò neque ibi
de

de suspensione fiat mentio, neque in alio loco Concilij quem sciam, ponatur talis censura reseruata: videtur omnino dicendum quòd possint Prælati saltem Prouinciales, & fortè locales subditos absoluere sic suspensos & irregulares; Etiam si sint publici non deducti ad forum contentiosum, per dictum Rodrig. supposito quòd ista suspensio non ponitur in iure reseruata saltem *cit. loco* Trident. imò etiam si alio iure ante Tridentinum poneretur reseruata, nostra priuilegia concedentia absolutionem à censuris etiam reseruatis, videntur extendi ad illam. Dixi *ante Tridentinum*, quia si ista suspensio in Tridentino reseruaretur cum reuocatione priuilegiorum, id non affirmarem: quia confirmationem priuilegiorum, hodie semper excipiunt, ne sint contra Concilium Trident. Ego autem non video locum in Concil. Trid. vbi dicatur expressè quòd suspensio incursa ob susceptum Ordinem ante ætatem sit suspensio reseruata, & quòd Regulares ab illa non possint absoluere per priuilegia.

Quod verò attinet ad Capucinum, nullam rationem adducit, sed solos Doctores citat: ego verò & aliquos Doctores adduco, & priuilegiorum exempla. Et præterea, arguo contra Capucinum; ille enim ibi dicit, quod potest Prælatus absoluere suspensionem ordinati Religiosi qui absque licentia, vel in apostasia fuit ordinatus non obstante quòd dicatur in *cap. final. de apost.* ordinatum in apostasia non posse ministrare in Ordine suscepto absque licentia Papæ, eiusve dispensatione. Et tamen non obstante hoc iure communi tam claro ait Capucinus posse Prælatos per priuilegia dispensare illam suspensionem reseruatam Papæ, & præterea suspensum absoluere, qui Ordinem suscepit excommunicatus: cur ergo non poterunt Prælati absoluere suspensionem illius, qui suscepit Ordinem ante ætatem, cùm non esset excommunicatus? Glossa verò quam citat pro se Capucinus *Clementina finali. de ætat. & qualitate ordin.* cum qua Capucinus negat: non loquitur de Prælatis Religionum, sed de Episcopo circa suos subditos, non verò de Religiosis

ligiosis Prælatis qui in aliquibus maiora habent priuilegia quàm Episcopi. At posse hoc etiam Episcopum in foro interno vidimus ex Viualdo, & Henriq. & prætcrea glossa, est glossa, & non textus. Rogas an possit Prælatus dispensare cum subdito promoto per saltum, si ministrauit in Ordine? Respond. quod si fuit publica non potest, quia Trident *sess* 23. *cap.* 14. ait Episcopum non posse. At si fuit occultum omnino, saluo meliori iudicio, puto posse per proximè dicta.

Ad finem aduerto, vltra authoritatem Prælatorum quo ad hoc iam dictam etiam confessores Regularium, posse consubditos suos aliquando absoluere; vide suprà *ver. Confessor fratrum n.* 15. 18. 19. 20. Quoad authoritatem verò Prælatorum absoluendi subditos, vide suprà, *ver. Abbas n.* 6. *&* 11. *& ver. Disp. n.* 7. 8. 9. *&* 10. & infrà *sub tit. Prælati potestas ad absoluendos subditos toto illo tit.* maximè *n.* 23. & vltimo loco addo quod in Compendio. Societatis IESV. §. 6 *ver. Absolutio.* conceditur vt omnes illius Religiosi per Generalem, vel per deputatos ab ipso possint absolui ab omnibus peccatis ante, vel post ingressum Religionis commissis. Itémque ab omnibus Ecclesiasticis, & sæcularibus sententiis, censuris & pœnis à iure, vel ab homine, exceptis quatuor, de quibus suprà *verbo Abbas num* 11. vbi non limitat si sint publicæ censuræ, si secretæ. Et Collector notat hoc concedi etiam à suo Generali cæteris superioribus, & iis quibus ipsi commiserint, & puto quòd in omnibus supradictis inuenietur remedium ad casum de quo agitur.

ADDITIO.

Vide suprà *verb. Irregularitas*, maximè *n* 9. & *verb. Nouitius n*, 26. *cum sequentibus*, *ibi* suprà dixi *hoc ver.* sufficientia, & substantialia pertinentia ad Religiosos circa Ordinum susceptionem, & malè ordinatorum absolutionem.

1 Circa id quod dixi *ibid n.* 2. non teneri Religiosos ferre

ferre dimissorias Episcopi in cuius Diœcesi morantur, quando vadunt ad Episcopum alterius Diœcesis pro Ordinibus suscipiendis,facit denuò concessio Alexandri IV. in Bullario Rodr. *f.* 54. *col.* 1. vbi concedit Prælatis Minorum vt liceat illis Fratres eiusdem Ordinis ordinandos præsentare quibuscunque Episcopis Catholicis habentibus communionem, & gratiam Sedis Apostolicæ, qui Episcopi possint dictos Fratres præsentatos absque examinatione ordinare. Quod verò attinet ad vltima hæc verba,ibi illis conceditur posse ordinari absque examine præuio, est reuocatum in Concil. Tridentin. *sess.* 23. *cap.* 12. Vbi dicitur etiam regulare esse examinandos,non obstantibus quibuscunque priuilegiis. Bene tamen aduertit Villalobos 1. *tom. suæ Sum. tractat.* 11. *difficul.* 14 *num.* 5.posse Episcopum in hoc stare examini Prælatorum Ordinis,vel hoc examen illis committere, vt ipsi per se,vel per Religiosos doctos examinent.

2 Qui facta diligentia adhuc dubitat an habeat ætatem legitimam ad suscipiendos Ordines, tenetur sub mortali abstinere ab illis suscipiendis. Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. disp.* 41. *n.* 38. cum quo concordat Rodr. *tom.* 1. *Addit. ver. Ieiunium c.* 25. *n.* 7. Addit *ibidem* quòd si subitans de ætate suscepit Ordines putans se peccare,absque dubio incurrit suspensionem. Idem dicendum de illo qui à parte rei est suspensus,& cum dubio an sit suspensus, & credens peccare, ministrat in Ordine: talis enim absque dubio incurrit irregularitatem Secus si bona fide Ordines suscipiat, vel bona fide in illis ministret: tunc enim euadet vtramque pœnam, vt dixi suprà *hoc ver. n.* 13.& tenet denuò circa euasionem irregularitatis Villalob. *tract.* 11. *diffic.* 11. *n* 6. propter verbum, *præsumpserint*, positum à Sum. Pontificibus in his prohibitionibus.

3 Probatio illa vitæ de moribus, & bono exemplo etiam requiritur in religiosis,sicut requiritur in clericis, quia Concilio Trid. neminem excipit ordinandorum in quibus requirit morum probitatem *sess.* 23. *c.* 4. Vnde colligo quòd si Prælatus religionis det licentiam vt Ordines suscipiat aliquis Religiosus vitæ culpatæ, peccabit mortaliter contra Concilium siue cul-

pæ

pæ ſint cognitæ in ſæculo; ſiue ſolùm intrà Ordinem. Imò maior probitas morum requiritur in Religioſo, quàm in ſæculari ordinando.

4 Concilium Tridentinum *ſeſſ.25.c.4.* præcipit, vt Ordines ſuſcepturus priùs recipiat Sacramentum Confirmationis. Circa quod notat Nau. *in Sum. Latina c.22. n. 9.* contra facientem nullam cenſuram incurrere. Secundò addit neque id fore peccatum mortale, ſi fiat ex obliuione, ignorantiáve. Fore autem peccatum mortale ſi tale Sacramentum omittat ex contemptu. Quamuis ibi Nau. cum Soto dicat eſſe peccatum veniale, ſi id ſciens omittat ex negligentia: mortaliter verò ſi faciat ex contemptu

PACTVN.

Vide ſuprà verbo *Alienare*; & verbo *Canonica portio num.* 8.

1 PRælatus ſucceſſor tenetur ſtare pacto inito à Prælato ſuo prædeceſſore *cap. dilect. filiis. de foro competenti*, & ibi Abbas cum communi, & Rodriguez *tom.3. quæſtion.26. artic.* 1. intellige dummodo pactum præcedens fuerit iuſtum, & licitum, neque Religioni, neque ſtatutis Ordinis contrarium. *cap. is qui, de Reg. Iuris in 6.*

2 Si quis cum particulari Religioſo pactum faciat de mutuando, vendendo, vel quid ſimile, & ibi non interueniat licentia Superioris ſaltem implicita, pactum in conſcientia non valet: aſſimilatur enim tale pactum illi quod facit ſeruus abſque licentia domini. Et proinde in foro iudiciali poterit reſcindi. Seruetur tamen conſuetudo, vel ſtatuta particularium Ordinum, idem dic de pacto quod facit vnus Religioſus cum alio, eſt enim nullum, maximè in re graui. Rodrig *tom. 3. q.33. art.* 1.

3 Inter Prælatum & ſubditum dari poteſt pactum obligans de iure naturæ, quemadmodum inter ſeruum, &do

& dominum idem pactum obligans dominum dari potest. Tenet Nauarr. *capit. non dicatis. n.* 42 & Rodriguez *tom.* 3. *quæst.* 29. *art.* 9. vbi ponit hoc exemplum. Quidam Generalis de consensu Conuentus habentis redditus annuos, cuidam Fratri bene merito concessit modo peculij ad suas necessitates hortum, verbi gratia, eiusdem Conuentus. Quæritur si absque culpa, & causa possit successor illum dicto horto priuare? Respondet quòd non, & quòd peccabit grauiter in hoc, quia Prælati ad Monachum dari potest obligatio ex pacto. Hoc autem tunc euidentiùs apparebit, si Prælatus commendauit subdito negotium aliquod commune, ad cuius executionem subditus fecit impensas pecuniarias sua industria quæsitas; & Prælatus hoc præuidens, & consentiens, prædicto subdito promisit talem summam pro executione negotij: tunc expleto negotio tenebitur Prælatus ex pacto dare dictam summam Religioso, & in conscientia non poterit negare: si aliàs non repugnat statui illius Monachi tale habere, vel possidere rem promissam.

ADDITIO.

Vide suprà *verbo Legatum num.* 2 quomodo Minoritæ possint pacisci cum testamentariis circa legata sibi relicta: & quod ego ibi addidi *eodem numero* & *ver. Monasterium numero.* 6. Et dicta suprà *verb. Canon. portio.*

1 Alexander IV in Bullario Rodriguez *fol* 66. *col.* 1. concessit generali Minorum, ac Prouincialibus, vt pacta illi quæ facerent Guardiani, custodes, & alij Fratres absque licentia Generalis, vel Prouincialis essent irrita, neque ad illa Fratres obligarentur. Rodrig. *tom.* 1. *quæstionum quæst.* 36. *art* 8. citans istam concessionem, dicit esse reuocatam per aliud decretum Bonifacij VIII. quod ibidem citat; in quo Bonifacius VIII. iubet seruari pacta facta à Guardianis, & simi-

libus Prælatis quæ fecerunt cum Capitulis, & Rectoribus Ecclesiarum etiam si non interuenerit consensus Generalis, vel Prouincialis. Ego credo, quòd non est reuocata prædicta concessio Alexandri IV. nisi fortè in parte videlicet quod ad pactum factum à Guardiano super Canonica 4. parte, de qua *citato loco* agit Rodr. Hæc enim pacta facta à Prælatis localibus circa Canonicam quartam, valida erunt etiam si fiant absque consensu Prouincialis, vel Generalis: Nam Bonifacius VIII. hoc tantùm exprimit illis verbis: *Super iuribus parochialibus*. At Alexander IV. non loquitur vllo modo de iuribus parochialibus: sed in genere dicit. *Super locis ad dictum Ordinem pertinentibus, eorúmque cæmeteriis*. Quæ verba non agunt de Canonica portione, neque illam significant: neque item significant iura parochialia: hæc enim iura parochialia sunt illa quæ ius commune iubet solui parochis pro Sacramentorum ministrandorum labore. At Bonifacius loquitur de pactis & obligationibus super locis, ac cæmiteriis Minoritarum, ac proinde videtur concessio nimis diuersa, & non reuocata per dictum Bonifacium VIII. Addo quòd Bonifacius solùm loquitur de pactis à Prælatis localibus Conuentus: Alexander verò IV. exprimit Guardianos, custodes, & Fratres Ordinis.

Vnde per istam concessionem quam puto non reuocatam, prohibetur Guardianus facere pactum per quod obligetur Conuentus, vel Ecclesia aliquid soluere in futurum: extra iura parochialia. Vt si promittat daturum Conuentum certam summam pecuniæ, olei, vini, & similium. Idem dicendum de pacto inito à Fratre particulari de quacumque materia, si enim hæc faciant Custos, Guardianus, vel Frater ordinarius absque consensu Ministri Prouincialis, vel generalis, sunt irrita per dictam concessionem. Et nota quòd idem prohibetur Custodi Franciscano in sua custodia, quamuis in illa habeat iurisdictionem similem iurisdictioni Prouincialis.

PAREN

PARENTES FRATRVM.

Vide suprà verb. *Indulgentia, ad finem.* & verb. *Iubilaus. num.* 4.

1 PRofessus habens parentes in extrema necessitate, tenetur illis subuenire petita prius licentia à suo Prælato: & ad hoc tria debent concurrere. Primò, vt sit necessitas extrema. Secundò, vt prius dicat Prælato. Tertiò, vt non sit alius in sæculo qui subueniat, & sit spes quòd Monachus poterit subuenire. Quòd si hæc omnia interuenerint, & Prælatus neget licentiam, potest subditus absque scrupulo, imò tenetur exire. Nauarr. *in Summa Latina, capite* 14. *num.* 14. ex D. Thom. & aliis communiter: quia ius naturale clarum subueniendi parentibus in tali statu, obligat tunc filium, imò & Prælatum ad dandam licentiam. Non tamen potest Prælatus tunc dare licentiam vt subditus habitum dimittat, vt tenet Nauarr. *mox citandus.*

2 Etiamsi necessitas non sit extrema, sed solùm grauis, potest Prælatus dare licentiam vt Religiosus cum habitu maneat extra claustra ad subueniendum patri, vel matri. Nauarr. *libro* 3. *Consil. titul. de Reg. consil.* 54. & hoc siue hæc necessitas sit præcedens, vel subsequens professionem, vt *ibidem* ait ex D. Thom. & Caietano. Distinguit tamen Nauarr. *ad c. nullam.* 18. *quæst.* 2. *n.* 49. Quòd si necessitas grauis præcessit professionem, tenetur Prælatus dare licentiam, & subditus exire. Si verò necessitas subsequitur, potest Prælatus dare licentiam, sed non tenetur.

3 Quid si Prælatus neget licentiam subdito vt extra Conuentum subueniat parentibus grauiter tantùm indigentibus: an possit de bonis sibi in vsum concessis, quæ re vera sunt bona Ordinis, suis parentibus subuenire? Credo quòd non, quia illa bona in rigore sunt aliena, & sic de furto subueniet quod non licet, maxi-

mè cùm necessitas non sit extrema. Debet ergo ad illa donanda procurare licentiam: & Prælatus rectè faciet illam concedens intra terminos suæ Regulæ, & constitutionum. Et Pat.nost.Franciscus cuidam parenti cuiusdam fratris iussit dare vnam eleemosynam notabilem.

4 Parentes Fratrum vtriusque sexus, consequuntur plenariam Indulgentiam existentes in Purgatorio; parentes, inquam, Fratrum præsentium, & futurorum, etiam Fratrum defunctorum. ita in *Comp. Min. §. Indulgentia quo ad seculares.* 8.§ 1.& hanc Indulgentiam non puto reuocatam à Paulo V quia non est Indulgentia concessa Fratribus: sed intuitu Fratrum. Circa quam Indulgentiam notat Rodriguez *tom.* 3 *q.*27. *art.*2.quod prædicti parentes eam lucrantur in Purgatorio per modum suffragij: & quod etiam illam lucrabuntur in hac vita semel complacendo de filiorum professione. De hoc tamen secundo dicto quod lucrentur etiam in vita, dubito valde, quia verba Compendij solùm loquuntur de Purgatorio.

ADDITIO.

DIxi suprà quæ sufficerent ad cognoscendum quando Religiosus tenetur ad subueniendum parentibus, in extrema vel graui necessitate constitutis. Et summa dictorum fuit, quòd tenentur succurrere in extrema, & Prælati tenentur tunc dare licentiam: in graui possunt Prælati, sed non tenentur. Possunt, inquam, dare vt extra Conuentum maneat habitu retento ad succurrendum parentibus in graui necessitate: quæ est ferè communis doctorum. Occurrerunt postea sequentia pro declaratione prædictorum.

1 Ad obuiandum dictis aliquorum Religiosorum dicentium parentes suos esse in extrema necessitate: dico hanc rarissimè, aut nunquam posse hodie alicui euenire. Nam extrema necessitas definitur esse illa, qua aliquid ita est necessariú vitæ alicuius, vt ex signis quæ apparent

apparent videatur quod sine illo mox, aut breui tempore, interrumpetur vita ipsius. Vt si careat cibo vel vestitu in hyeme horrida, sitque persona infirma: Et sic de aliis. Rarissimè enim ad hunc statum hodie deuenitur inter fideles pios, in quibus Hospitalia sunt, Prælati, communitates curam pauperum habentes, & consanguinei, ac similes. Necessitas grauis est illa quæ extra necessitatem extremam, affert magnam, & grauem molestiam. Hæc autem grauis necessitas potest esse duplex, altera est naturæ, altera status. Naturæ est, vt morbus grauis, diuturnus lepræ, vel febris hecticæ, vel infamiæ, captiuitatis, & similium; seu grauis famis, non tamen extremæ, sed tamen talis, vt succurratur vitæ cum magno labore, & aliquo dedecore. Necessitas status est illa, quæ requirit necessariò aliquid ad conseruationem status, vel ad illius recuperationem.

2 Hoc posito viso quod extrema necessitas, vt dixi, rarò aut nunquam dari potest. Exemplum necessitatis grauis erit si Religiosus habeat parentes nobiles, vel honestos in tali necessitate constitutos, vt nullum aliud remedium suppetat nisi ex mendicitate ostiatim viuere. Quod enim hoc sit grauissima necessitas patet ex eo quod tradunt Doctores in materia charitatis dicentes hominem nobilem, vel grauem, qui aliter viuere non potest, nisi mendicando eleemosynas ostiatim, idque cum magno suo dedecore, ac rubore: posse potius sinere se mori quàm vitam sustentare tali remedio. Sed quoniam neque hoc exemplum ad literam sæpius eueniet, & necessitates graues pendent ex circumstantia personæ, loci, ac temporis, id debet arbitrari Prælatus suo pio, ac prudenti arbitrio, sciens in causa tam pia potius excessum aliquem permitti, quàm defectum: dummodo semper attendat quoad fieri poterit Religionis exemplum, & subditi filij qualitates ne propter parentum corpora, propriæ animæ detrimentum patiatur.

3 Dixi suprà *numero* 2. ex Nauarr. quòd si necessitas grauis parentum præcessit professionem, tenetur Prælatus dare licentiam, & subditus tenetur exire: nunc

addo ex Sanchez 4.*Decalog.capit.* 1 *num.* 17.pro maiori claritate nunquam teneri ſubditum egredi Monaſterio abſque Prælati licentia ad ſubueniendum graui neceſſitati parentum:probat,quia obligatio filij ad ſubueniendum parentibus obligat illum quantum ſtatus Religioſi patitur ,ac ſe extendit : ſed ſtatus Religioſus pro ſola ſubuentione neceſſitatis grauis circa parentes, non commodè patitur, nec ſe in rigore extendit , vt illis ſubueniat habitans cum illis extra Conuentum. Hoc probatur exemplo clariſſimo : Nam filius habens vxorem , & ſimul habens parentem in graui neceſſitate , non tenetur relinquere domum vxoris , vt habitet cum parente grauiter indigenti. Æquale verò vinculum , vel obligatio eſt (ſi non dicam maior in aliquibus) ſubditi ad religionem , atque eſt viri ad vxorem: Et hoc argumentum , ſiue exemplum apud me conuincit. Secundò quia per profeſſionem ſubditus traditur Prælato ſicut mortuus. At res vni tradita nequit aufferri vt parentibus ſubueniatur quando neceſſitas eorum non eſt extrema,vt ſi dedi Eccleſiæ centum aureos,poſt illos datos non poſſum reuocare vt ſubueniam parentibus grauiter indigentibus: ergo à ſimili de Religioſo donato Religioni per validam profeſſionem. Citat pro hac ſententia Sanch.Alenſ.D.Th.Caiet Supplem.Gabr. Abulenſ. Henric. Antonin. Roſell. Armill.Tab. Cord. Angles,Paſarell. & alios quorum loca ibi videbis. Volui hoc recenſere pro quietandis aliquando Religioſis, qui neſcio an plus debito inquietantur parentum neceſſitatibus, quæ aliquando ſufficientes non ſunt, vt illi inquietentur : qui debebant recordari dicti illius Chriſti Domini ad adoleſcentem, petentem licentiam,vt Chriſti Domini ac Apoſtolorum ad tempus comitatu relicto, iret ad patrem ſepeliendum. Qua Chriſtus Dominus denegata , dixit *ſinite mortuos ſepelire mortuos ſuos.* Et tamen neceſſitas aſſiſtendi patri moribundo, illúmque ſepeliendi videbatur neceſſitas ſatis grauis. Vide Luc. *cap. 6. num.69.*

4 Tenetur tamen filius intra religionem ſalua ſua regula , ac ſtatutis , & obedientia procurare remedium

dium patris, vel matris grauiter indigentium, quod nos olim diximus *citato verb. numer.* 3. Ratio est, quia filius adhuc post professionem manet verus filius, & proinde tenetur facere quod poterit; sicut tenetur filius vxoratus saluo iure, & lege matrimonij: sic etiam filius salua obedientia, & iuribus suæ religionis, cui magis astrictus est quàm patri, grauiter indigenti. Sic Nauar. *in Sum. cap.* 14. *num.* 14. & alij. Modum verò quo subditus intra Conuentum possit succurrere parentibus explicat inter alios Cord. *in Sum. quæst.* 141. *artic.* 2. *opinione* 4. & Ludouicus Lopez 1. *p. Instruct. capit.* 54. dicentes non posse illum efficere aliquid contra suam Regulam, vel aliquid quod statum Religiosum dedeceat. Si verò Prælatus neget licentiam succurrendi per modos licitos suæ regulæ, & suorum statutorum poterit filius secretè facere. Dicunt etiam non posse Minoritam procurare pecunias, vt succurrat parentibus. At ego dico posse: quia procurare tunc pecunias non est procurare pecunias sibi, neque illas recipere; sed dicere amico, vt det pecunias patri. Nam regula minorum non prohibet mihi petere amico, vt det pecunias meo amico: sed prohibet mihi, ne ego Minorita recipiam pecunias, vel expendam illas absque modificationibus permissis in regula, ac declarationibus Pontificiis. Et huius sententiæ est Sanchez *citat. cap.* 5. *num.* 19. loquens de Minorita, ac subuentione suorum parentum per pecuniam mendicatam, & hoc amplius probatum habes apud Sanch. *lib.* 6. *de matr. disp.* 4. *n.* 7. vbi probat, posse Religiosum dicere sæculari volenti sibi dare pecunias, vel aliquid notabile; posse, inquam, dicere: ego non indigeo: si vis propter me dare amico meo: ego illi deferam. Si verò donator det, ait Sanch. posse illum deferre illud donatum suo amico, etiam absque licentia Prælati. In hoc enim Religiosus ille, nihil recepit contra Regulam nec dedit, solum rogauit ac detulit quod Regula non prohibet. Excepto si Minorita pecunias manu detulit.

Potest etiam Religiosus succurrere parentibus de illis, quæ sibi necessaria dantur in Ordine sibi subtra-

hendo, quia in hoc nihil auffert Religioni. Potest item facere aliquod opus religiosum honestum tempore quo non desit obligationibus Ordinis, ac de mercede illius operis voluntarij succurrere parentibus. Quæ duo si negaret Prælatus iniustè denegaret. Tenetur verò subditus prius ad hæc licentiam petere: nisi certò scit sibi denegandam, & tunc siue negata, siue concessa poterit succurrere parentibus modis prædictis intra Religionem. Corduba *cit.l.* Modi verò operandi intra Religionem erunt scribere, pingere, vel alia arte honesta, ac Religiosa operari. Et hoc verum habet etiã si filius ante ingressum Ordinis hanc artẽ ignorauerit. Quando verò filius intra Monasterium non possit modis prædictis succurrere, & possit subuenire extra Conuentum aliis modis, adest iusta causa, vt Prælatus concedat licentiam. Si verò iniustè neget; non poterit extre. Ita Nau.*lib.3.cons. tit. de Reg.cons.55.n.2.* & Rodr. 2.*tom Sum.cap.6.n.4.* Non enim Prælatus dare tenetur talem licentiam, vt patet ex dictis suprà *c.3.*& suprà *n.2.& 3.*

6 Si Nouitius antequam habitum suscipiat, vel antequam professionem emittat, habet parentes in graui necessitate constitutos, quibus ipse modo aliquo potest succurrere, nec potest sic licitè habitum recipere, nec professionem emittere. Patet, ex antecedentibus: si enim filius professus tenetur modis prædictis parentibus subuenire, multò magis tenebitur filius ante receptionem, vel professionem habitus. Et hoc verum est, etiamsi filius habeat votum simplex Religionis. Nam satis iusta causa est istius voti dilatandi subuentio parentum in tali necessitate. Imò iustè poterit differri votum etiamsi adsit terminus temporis præfixi à vouente pro voto implendo: maior enim tunc obligatio parentum præualet.

Quærit Sanchez *citato cap.* 10. *Decalog lib.4. n.29.* vtrum is qui habet votum simplex Religionis, & simul habet sorores pauperes in graui necessitate positas, maximè cum periculo honestatis, possit differre ingressum religionis, & respondet affirmatiue cum clausulis etiam positis *n. præcedenti*, est enim causa valdè

de pia, & fratris obligatio erga tales ſorores valdè magna. Vnde ſequitur illum qui habens ſorores in tali ſtatu caret voto Religionis, nunquam poſſe Religionem ingredi, durante tali ſtatu ſororum. Hoc verò non eſt extendendum ad alios conſanguineos extra ſorores.

8 Refert tandem Cordub. *Sum. quæſt.* 141. *fine*, ſe vidiſſe diſpenſationes datas à Summ. Pontifice vt Religioſus à Monaſterio exiret ad ſuccurrendum ſorori bus in graui neceſſitate. Ad cuius exemplum poſſent etiam Prælati cum ſubditis condeſcendere, quando habent ſorores in graui neceſſitate, maximè pudicitiæ, conſtitutas.

PAROCHVS FRATER.

Religioſi in India Occidentali poſſunt eſſe parochi ſæcularium ex multis priuilegiis, maximè Pij V. quia verò res hæc eſt ibi tantùm particularis, & ibi Religioſi habent notitiam, & praxim ſibi conceſſorum, omitto particularem de hoc tractatum, ſufficiat videre Rodr. *tom.* 1. *tota quæſt.* 35.

ADDITIO.

Vide ſuprà *verb. Matrimonium.* vbi diximus aliqua concernentia Religioſos parochos in Indiis circa adminiſtrationem Sacramenti matrimonij erga parochianos ſuos. Vide Rodr. *tom.* 1. *tota quæſt.* 35. Et quomodo non poſſunt moleſtare parochianos ſæculares ſuos ſubditos qui in diebus feſtis Miſſas audiunt in Conuentibus Religioſorum, vide ſuprà *verb. Miſſa.*

PECVLIVM.

1 Concil. Trid. *sess.25. cap.2. de Regular.* prohibet omnino ne Religiosi habeant in particulari bona mobilia, aut immobilia appropriata ad proprium vsum, imò quod neque Prælati possint eisdem talia bona stabilia in particulari ad proprios vsus concedere, vulgo *Rendas ou tenças*. Idque etiam de Monialibus intelligitur.

2 Explicat hoc Rodr. *tom.3. quæst.29. art.*10. sic debere intelligi. Non posse scilicet Prælatos concedere subdito notabile peculium absolutè, & independenter, vt Religiosus expendat illud ad libitum, in quibus voluerit: non enim poterit illud impendere nisi in necessitatibus, seruata Regula, & statutis. Et Religiosus qui etiam de licentia Prælati peculium secus impenderit peccat mortaliter contra votum paupertatis. At dicit Rodr. non prohiberi quin Prælatus concedat subdito peculium moderatum pro solis necessitatibus iuxta Regulam, & paupertatem: maximè quando prædictum peculium concessum fuit seu relictum Religioso à parentibus, consanguineis, vel amicis, cum dependentia semper à Prælato. Videndum tamen omnino ne peculium sit excessiuum, néve ad libitum, vel prophanè expendatur, vide Sà *in Aphoris. verb. Religio. num.*48.

3 Minoritis rigorosiùs prohibetur peculium ex vi Regulæ, & statu Maioris paupertatis. Neque pecuniam possunt habere, nisi pro præsenti, vel imminente necessitate, & cum expressa licentia Prælati: & apud Syndicum Papæ: neque insumere nisi cum expressa licentia Prælati. Qui proinde consulant Regulam, declarationes Pontificum, & statuta Ordinis. Quæ persequi non est meum.

ADDITIO.

AN Minorita possit habere peculium in annuo reditu perpetuo pro suis necessitatibus, respondi negatiuè suprà *ver. Legatam n* 30. & infrà *ver. Testamentum, num.* 8. *per totum*, & idem semper dicam ob dicta *citatis locis*.

POENA.

Vide suprà ver. *Correctio fraterna.* & verb. *Dispensare*, & verb. *Prælatus* 13. & verb. *Officia Ordinis*, & verb. *Religiosus. num.* 10. & verbo *Iudex*, & verb. *Vox actiua. num.* 1. *& seqq.*

1 PRælatus non potest reo Religioso remittere totam pœnam legis statutæ D. Thom. 2.2. *quæstione* 68. *art.* 3. est communis; & probatur, quia iudex inferior non iudicat ex potestate propria, sed ex publica, & proinde tenetur stare legi. Imò neque potest illam pœnam minuere, vel commutare. *capit. licèt de pœnis.* Vide suprà *verb. Iudex*, seu *ver. Correctio Fratrum num.* 54. *& sequentibus.* Adde quod tenet Rodr. *Addit. ad Sum. tom.* 4. *cap.* 47. *numero* 4. quòd in Religionibus non est minuenda pœna propter nobilitatem, vel scientiam rei.

2 In pœnis arbitrariis, vel extraordinariis, potest Iudex exasperare, vel mitigare pœnam, attentis circumstantiis criminis commissi, *d.* 1. *de pœnitent. cap. mensuram.*

3 Si pœna imponatur pro aliquo delicto, nunquam tota pœna danda est, si delictum fuit attentatum, sed non fuit consummatum. Abbas *cap. cum in cunctis. de electione.* & Iul. Clar. *in pract. ver. homicidium, num.* 14. verb. grat. parauit quis venenum; imò posuit in loco vbi credidit bibendum: sed tamen est frustratus effectus, quia non bibit is cui parauit. Non est danda tota

tota pœna legis, ſed alia extraordinaria multo minor, & ponit Iul. Clar. exemplum in duabus fœminis, quæ ſuo tempore porrexerunt venenum, & effectu non ſecuto, non ſunt damnatæ ad mortem, ſed pœna mitiori.

4 Si pro aliquo delicto quis punitus fuit ab vno Iudice non poteſt amplius puniri pro eodem crimine ab alio Iudice eiuſdem Ordinis, vt ſi vnus Iudex ſæcularis puniuit, non poteſt alis Iudex ſæcularis punire. Si verò ſint diuerſi Ordinis, bene poterunt, vt ſi Iudex ſæcularis puniuit crimen mixti fori pœna poſita à lege ſæculari: poterit poſtea puniri à Iudice Eccleſiaſtico pœna Eccleſiaſtica. Sylu. *ver. Iudex* 1. §. 2. Addit Rodr. *Addit. ad Sum. tom.* 3. *c*, 104. *n*. 7. Quòd ſi Religioſus fuit abſolutus ob defectum probationis, & ille non emendatur à delicto, hoc non obſtat quo minus poſſit iterum accuſari de eodem crimine. Vide infrà *ver Præſcribere*, *à numer*. 2.

5 Non obſtantibus ſupradictis *n*. 1. *&* 2. ſtando etiam in iure communi poteſt Prælatus Iudex augere, vel minuere pœnam pro qualitate perſonæ, vt ſi ætas ſit parua in iuuene, vel magna in ſene: vel ſi fecit ignorans, vel metuens, debet etiam attendi occaſio delinquendi, tempus, locus, & ſimilia, quæ Iudex prudens attendat. *c. de cauſis de off. deleg.* & Doctores *ibidem*, & Iulius Clar. *in pract q.* 85. *verſ. vlterius.* Bernard. Diaz *in pract. crim. c.* 146. & alij.

6 Pœna impoſita Religioſo violanti caſtitatem videnda eſt apud conſtitutiones cuiuſque Ordinis, & grauior tunc pœna danda pro grauiori crimine, adulterio ſcilicet, inceſtu, ſtupro, & ſic de cæteris. Ratio id probat, quia maximè pro adulterio lex ciuilis pœnam capitis imponit.

7 Circa pœnam capitis poſitam pro crimine peſſimo ſi fortè in Clerico reperiatur, quidam exponunt quod pro prima vice, vel ſecunda, non ſit danda hæc pœna, ſed quando crimen fuerit continuatum, & in vſu: ſic explicantes verbum contentum in Bulla Pij V. contra hoc crimen, cùm dicit (*exercere*) quod verbum innuit vſum, & exercitium continuatum. At ſufficere

vnam

vnam tantùm vicem ad imponendam totalem pœnam tenent grauissimi Doctores, Bernard. Diaz c 8. & multi citati ab Aldrete *lib. 2. de discipl. Relig. c. 15. §. 5. à n. 26. vsque ad* 34.

8 Pro illo qui carens Ordine presbyteri Missam celebrat dictum est suprà *verb. Ordines sacri. n.* 9. Et vltra ibi posita incurrit irregularitatem, & ad presbyteratum nunquam potest ascendere. Suar. *tom.* 4. *disp.* 42. *sect.* 4. *n.* 2. & Maiolus *de irregular. lib* 4. *c.* 13. *à n.* 4.

9 Falsificans litteras Papæ traditur Curiæ sæculari. *c. ad falsariorum, de crimine falsi.* Hodie tamen non seruatur in praxi, sed mitiùs punitur. Iul. Clar *practicar. quæst.* 16. §. *videamus.* Et similiter mitiori pœna castigantur fasificantes litteras Regis. Et nota, quod aliud est *falsificare*; aliud *aperire litteras.* Illud est, integras litteras falso Papæ, vel Regis nomine facere, vel etiam veras litteras mutare in parte aliqua, ita vt mutet sententiam At aperire literas, vel impedire ne dentur minus peccatum est: & his imponitur pœna arbitraria iuxta qualitatem delicti. Vide suprà *ver. Litteræ num.* 5.

10 Falsificantes superiorum litteras, si sint sæculares erga Episcopum, verbi gratia, (applica ad Regulares erga Prælatum) perpetuò deponuntur, & in Monasterio recluduntur vt ibi laicam tantùm communionem accipiant. *c si. Episcopus* 50. *dist.* & sic de solùm aperientibus litteras superiorum dices, mitiori modo: licèt hi etiam de crimine falsi notentur. In constitutionibus verò Patrum Prædicatorum falsificans litteras, vel sigillum Generalis, vel Prouincialis, punitur pœna carceris *d.* 1. *c.* 18. §. 4. Et Papa Clemens VIII. inter casus quos proposuit Religiosis vt de illis tantùm possint in futuro reseruare posuit istum falsificantium, vel detinentium litteras superiorum, &c.

11 Sacerdos reuelans sigillum confessionis perpetuò deponendus est, & in arctum Conuentum recludendus, Concil Generale sub Inn. III. vt pœnitentiam ibi faciat vsque ad mortem. Hic tamen non incurrit irregularitatem, vt bene probat Suar. *to.* 4. *disp.* 32. *sect.* 8. pœna verò illa depositionis significat, vt careat omni munere,

munere, & dignitate, & perpetuò priuatur omni altaris ministerio. Vide Rodriguez *tomo 2. quæstion. 35. art. 1.*

12 Audiens confessiones etiam Regularium absque eo quòd sit Confessor, & carens licentia ad illas audiendas, est dignus suspensione: & prætetea confessio nulla est. Rodriguez *tom. 2. quæst. 37. art. 1.* Et pro isto puniendo, attende ad pœnam positam dicenti Missam carenti Ordine presbyteri; & suo modo applicabitur pœna; licèt non æqualis; at meretur vt nunquam sit confessor.

13 Audiens confessiones absque eo quòd sit verè Sacerdos manet suspensus, & irregularis. Nauarr. *in Manuali capit. 27. numer. 242.* & alij. Et prætetea vt suspectus de fide, denunciandus est Inquisitoribus, iuxta Bullam Clement. VIII. & Rodriguez *tom. 2. quæst. 27. art. 2.*

14 Pœnas positas in iure contra prædicatores, malè prædicantes, & leges aliquas Canonicas non seruantes, vide infrà *verb. Prædicatores.*

15 Clericus veneficus, & incantator, est degradandus, non reali, sed verbali degradatione, id est, ab altaris ministerio remouendus, Bernar. Diaz. *c.* 108. & alij. Si verò simul cum veneficiis exerceat alia multa crimina contra Rempub. & suspecta de fide, tradendus est brachio sæculari: vel prius sancto Officio, si habeat crimina suspecta de fide. Qui verò hos consulunt, iuxta suam simplicitatem, vel malitiam puniendi sunt, *c. si quis Episcopus 16. q. 5.*

16 Calumniator, id est, qui falsum crimen obiecit, & non probauit, meretur pœnam talionis. *cap. qui non 2. quæst. 3.* D. Thom. 2. 2. *q. 68. art. 4* & est communis: & hoc intellige vbi fuerit recepta pœna talionis. Aliàs damnabitur iuxta qualitatem criminis obiecti, personæ læsæ, & circumstantiarum. Verus autem calumniator est, qui scienter falsum crimen imponit. Præsumptus verò calumniator dicitur, qui sponte detulit, & crimen probare non potuit.

17 Pœna falsi testis, siue periurij est, vt perpetuò deponatur, & in Monasterio recludatur. Quæ verò pœna sit hæc, dictum est suprà *num. 11.* Et eadem pœna afficiuntur

ciuntur illi qui inducunt aliquem ad iurandum falsum: & hi, & periuri manent infames,& à testimonio ferendo perpetuò sunt arcendi. Sed nota quòd solus ille dicitur testis falsus,qui sciens,& prudens dixit falsum in iudicio cum iuramento, in substantialibus. Secus si bona fide dixit,& statim se retractauit. Secus itē si dixit absque iuramento: vel si dixit in re leui accidentali, quæ non nocet delato. Cou. *cap. quamuis pactum.* 1. *parte* §. 7. *num.* 1.

18 Pœna danda propinantibus venenum effectu secuto, est pœna homicidæ quòd si effectus non sequatur, vide suprà, *num.* 3.

19 Eiectos ab Ordine potest Prælatus mittere in exilium, sic enim praxis obseruat, imò ad triremes, vt suprà *verb. Eiicere ab Ordine* ex Pio V. Quòd si mittatur ad exilium Religiosus, tenetur Iudex, vel Episcopus executionem sententiæ procurare, vt effectum sortiatur, iuxta *c. postulasti. de foro competenti.* & *l. relegatorum. de interdict. & relegat.* & Episcopus poterit præcipere relegato sub excommunicatione ne à tali regno, vel ciuitate egrediatur.

20 Qui suscepit Ordines per saltum, est ipso iure suspensus. Suarez *tom. de censur. disputat.* 31. *sectio.* 1. *numero* 45. cum multis ibi citatis. Et qui ministrat in Ordine quem non habet, incurrit irregularitatem. Suarez *citat. tom. disputat.* 42. *section.* 4. *numer.* 2 Quod intelligitur de Ordine superiori, quem non habet, ad hunc enim manet priuatus, & inhabilis, in illo verò Ordine quem iam habebat, manet solùm suspensus ad arbitrium Episcopi. Suarez *loco proximè citato.*

21 Qui verò furtiuè Ordines suscepit, id est, sine licentia,& examine Episcopi,eiúsque approbatione (etiam si sit Regularis) iste si Episcopus ibi promulgauit excommunicationem contra furtiuè se ingerentes, non potest in Ordine sic suscepto ministrare, vel ad superiorem ascendere absque dispensatione Papæ. Si verò talis excommunicatio lata non fuit, Episcopus, vel Abbas Monasterij possunt dispēsare. Bern. Diaz *in pract. cap.* 25.

Videantur aliæ pœnæ pro criminibus imponendæ tum apud constitutiones particulares Religionum. Et quando

quando hæ defuerint videatur Bernard. Diaz *in sua practica canonica.* vbi comprehendit omnia ferè delicta fieri solita per personas Ecclesiasticas: & tractat de pœnis eisdem imponendis.

ADDITIO.

Vide suprà verb. *Inhabilitas*, verb. *Ignorantia*, verbo *Lex*, &c. quæ diximus suprà verb. *Pœna.*

1 QVando lex aliquam imponit pœnam facienti, quomodo faciens oppositum pro foro interno possit excusari à pœna excommunicationis, & similibus dictum est suprà *verbo Ignorantia.* Si verò in foro externo quis alleget ignorantiam pro pœna vitanda poterit aliquando illam probare per iuramentum sibi exhibitam, dummodo non sint contra illum tam vehementes coniecturæ, & indicia vt locus non sit iuramento. Prima pars traditur à Nauarr. *libro* 1. *Consil. titul. de Constitut. consil* 1. & habetur *capit præsumitur. de Regula. Iuris in* 6. vbi dicitur, ignorantia præsumitur, dum scientia non probatur. Vbi Glossa ait probari ignorantiam per iuramentum, vel probando aliquid quod necessariò consequitur ignorantiam. Et hoc frequentiùs eueniet in homine idiota, & circa legem particularem, quæ non est omnibus nota, vel facilis. Secunda pars quod scilicet id locum non habeat quando in oppositum sunt violentæ præsumptiones illum non ignorasse, docetur à Castr. *lib.* 2. *de lege pœn* §. *sicut dictum est c.*14. Tunc enim iuramentum illi non est exhibendum, neque illi credendum, nisi quando coniecturæ sunt illum ignorasse. Potest etiam probari ignorantia allegando absentiam.

POENI

POENITENTIA IMPOSITA *à Confessore.*

Vide infrà verb. *Preceptum.*

QVotidianæ sunt difficultates circa hanc materiam tum vt Religiosi dirigant se ipsos, tum vt pœnitentes in confessione possint consolari. Igitur præcipua hac de re sunt ista.

1. Qui fecit opus iniunctum à Confessore etiamsi illud fecerit absque voluntate implendæ pœnitentiæ, satisfacit, neque tenetur aliud facere. Simile quid suprà diximus, *ver. Hora Canonica* de soluente officium Diuinum absque intentione pro tunc satisfaciendi, quem diximus non teneri ad aliud recitandum cum Doctoribus ibi citatis. Idémque dicendum de pœnitentiæ impositæ satisfactione. Et de illa expresè tenet Sanchez 1. *Decaleg. capit.* 13. *numero* 10. addens *num.* 17. idem dicendum esse, si pœnitens positiuè dicat in principio se nolle per illud opus illam implere. Neque opus esse, vt dicat postea se velle implere per opus præteritum, sed sufficere vt sciat iam impleuisse. Idem ibi tenet *n.* 18. de illo qui tenebatur ad opus faciendum ex voto, vel iuramento: de quo idem asserit, atque de faciente opera iniunctæ pœnitētiæ modo proximè dicto.

2 Impletur etiam pœnitentia per actum, etiamsi ob aliquam circumstantiam sit peccatum: vt si fiat cum vana gloria concomitante, vel quid simile Ita Suarez *t. de Pœnit. disp.* 38. *sect.* 8. *n* 1. *fine* Et probatur, quia leges præcipiunt substantiam actus, non modum, nisi modus sit de intrinseca substantia actus: ergo si fiat substantiā actus iniuncti à Confessore, satisfieri præcepto, etiamsi careat gratia. Et patet exemplo, quia, qui audit Missam cum actu peccaminoso, vt si vadit ad illam audiendam, vt videat fœminam satisfacit præcepto, vt patet: & sic à simili de pœnitentiæ impletæ præcepto.

3 Quæris. Iniungit Confessor pœnitenti vt faciat vnam vel duas eleemosynas pauperi : occurrit pauper grauiter, vel extremè indigens, cui ego de præcepto naturali teneor subuenire : an possim huic præcepto naturali eleemosynæ faciendæ , & simul præcepto Confessoris de illa facienda satisfacere cum illa tantùm eleemosyna? Pars affirm. est probabilis, quam tenet Victoria *in Su. vbi de satisf. n.* 215. Sà *in Aphoris. ver. Satisfactio n.* 9. Henriq. *lib.* 5. *de Pœn. c.* 21. *n.* 3. Gloss. *lit. q.* probatur, quia cùm finis eleemosynæ sit iuuare pauperem, & iste oblatus sit nimis pauper, prudenter credi potest, mentem Confessoris fuisse vt huic daretur. Præterea quia est opinio valde probabilis satisfieri præcepto eleemosynæ mutuando pecunias: & proinde satisfiet pœnitentiæ illas dando. In aliis operibus dicunt Doctores, quòd si ego debeo hoc opus ex alio titulo , v. g. audire Missam ex obligatione festi, vel ex obligatione voti, vel iuramenti, non satisfacio Missæ auditioni mihi iniunctæ in pœnitentiam, audiendo illam ex obligatione festi, vel voti, vt tradit Victor. *loc. citat.* Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 14. *quæst.* 1. *in fine.* Henriquez *lib. citato capit.* 19. *num.* 5. & alij. Et idem dicendum si imponat Confessor ieiunium; non enim satisfit ieiunando in die præcepto ab Ecclesia ieiunari.

4 Si Confessor iniungat septem Psalm. vel officium defunctorum, vel simile quid in pœnitentiam recitandum , satisfit pœnitentiæ dicendo illos Psalmos, vel officium cum socio alternatiuè recitando, & versum socij audiendo. Nam tale præceptum Confessoris intelligendum iuxta modum præcepti Ecclesiastici : At præcepto Ecclesiastico de Diuino officio satisfit recitando cum socio : ergo satisfiet præcepto Confessoris. Et eodem modo satifiet si debeam illos septem Psalm. vel Officium voto. Nau. *cap. quando, cap.* 10. *num* 17. *&* 18. Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 7. *q.* 10. Quòd non erit dicendum si imponatur in pœnitentiam Rosarium B. Mariæ. Non enim satisfiet dicendo cum socio Aue Maria alternatim , quia talis consuetudo in Ecclesia nunquam fuit audita.

5 Si imponatur à Confessore Rosarium, vel Corona B. Virginis, satisfit illi præcepto, si per partes, & interruptè dicatur: verbi grat. dicendo nunc decem Aue Maria cum Pater nost. Et post horam, vel duas horas alias decem, & sic de cæteris quousque finiatur. Nau. *citat.cap.*10.*à num.* 37. Ludouicus de Beia latè 2. *part. Resp. Moral.casu* 51. & alij. Quia etiam Diuinum Officium cùm sit pensum vnius diei, dicitur per partes interruptas, primam, scilicet tertiam, &c. Et quòd dictum est de Rosario intellige si id fiat vno die: nam in diuersis diebus non licebit illa interruptio decadum pro vno Rosario, vel pro parte tertia illius. Si verò quis voueret Rosarium integrum constans tribus partibus, posset illud dicere in tribus diebus, dicendo singulis diebus vnam partem: nam hæ tres partes in communi æstimatione diuiduntur, vt tenet Sanchez *lib.* 4. *Decalog. cap.* 11.*n* 4. quod idem videtur dicturus de toto Rosario iniuncto à Confessore, quando non constet mentem illius fuisse vt totum simul diceretur. Videtur enim vtrobique eadem ratio.

6 Potest pœnitens authoritate propria commutare pœnitentiam sibi impositam in aliud opus cognitum euidenter melius. Probatur à simili: nam omnes dicunt posse quemlibet suum votum commutare authoritate propria in opus euidenter melius, vt qui vouit dicere tertiam partem Rosarij, poterit commutare in vnum diem ieiunij. Est autem eadem ratio in præcepto orto ex voto, & ex mandato Confessoris.

7 Si pœnitens confiteatur vni Confessori qui imposuit molestam pœnitentiam, quam commodè implere non potest, & postea confitetur eadem peccata alteri, potest secundus Confessor priorem pœnitentiam minuere, vel moderari prout secundùm prudentiæ regulas iudicauerit. Sic Suarez *tom.* 4. *in* 3. *p. disput.* 38. *sectio.*10.*n.*4. cum aliis ibi citatis. Nam potest pœnitens iterare confessionem quoties voluerit, & iudicari modò secundùm iudicium vnius Confessoris, modò secundùm iudicium alterius: in hoc enim nulli facit iniuriam.

8 Etiamsi secundus Confessor non audiat confessionem præteritorum peccatorum, & pœnitens ad se veniens manifestet sibi pœnitentiam impositam à priori Confessore, quam non potest implere sine magna difficultate, potest secundus Confessor illam commutare, vel moderari, etiam non auditis peccatis præteritis, dummodo habeat authoritatem absoluendi ab illis Nauarr. *in sum. Latina cap.* 16. *num.* 22. Syluest. *verb. Confess.* 1, §. 27. Neque obstat quod obiicit Sot. *in* 4. *distinct* 20. *q* 2. *art.* 3. quòd scilicet par in parem potestatem non habet: hoc enim verum est in foro externo litigioso: secus de foro Sacramentali instituto in salutem, & in fauorem animarum.

9 Qui lucratus aliquam Indulgentiam plenariam, non tenetur implere pœnitentiam paulò ante à Confessore impositam: iam enim per Indulgentiam satisfecit: hic enim est effectus Indulgentiæ, remittere pœnas debitas peccatis. Est communis Doctorum cum Gloss. *in cap. dum autem, de Pœnit. & remiss.*

PRÆCEPTVM.

Vide verbo Lex, *& verb.* Obedientia.

1 NOn potest Prælatus præcepto obedientiæ mandare subdito vt patiatur sibi membrum abscindi curationis gratia. Non tenetur enim obedire cum tanto dispendio: Sà *in Aph. ver. Præceptum n* 1.

2 Si occurrant duo præcepta seruanda, itaut vtrique satisfieri non possit, seruandum est præceptum maius, est communis Doctorum. Sit exemplum: assistit aliquis curationi alicuius ægroti grauiter ægrotantis in die festo, in quo tenetur Missam audire, & non est alius qui assistere possit: occurrunt præceptum naturale charitatis proximi, & præceptum positiuum Ecclesiæ de Missa audienda: tunc seruandum est præceptum

ceptum maius charitatis, quia est præceptum naturale natura fortius: & omittendum præceptum positiuum quod est minus.

3 Vt verò semel hoc dicatur pro rebus quotidie occurrentibus: Sciendum breuiter multiplex esse præceptum. Primò datur præceptum naturale Diuinum. Huiusmodi sunt decem præcepta Decalogi, & illa quæ ex illis decem colliguntur euidenti consequentia, in materia morali. Dicuntur enim hæc omnia præcepta naturalia, quia lumen ipsum naturale dictat illa esse sequenda, & ferè publicatione non egent, sed à solo rationis naturalis dictamine publicantur, & imponuntur vnicuique. Dicuntur etiam hæc eadem præcepta naturalia, diuina, quia cùm Deus sit author naturæ humanæ, & luminis naturalis, est etiam ex consequenti author illorum, & quasi legislator naturalis illorum: & hac de causa non furari, verb. grat. est præceptum naturale Diuinum. Secundùm præceptum est Diuinum positiuum. Hæc sunt illa quæ Christus Dominus ore proprio posuit in Euangelio maximè circa Sacramentorum administrationem, vel receptionem, & pauca alia. Et hæc dicuntur Diuina, quia posita à Deo dicuntur etiam positiua, ad distinctionem naturalium, quia naturalia dictantur à lumine naturali: illa verò Christi Domini non dictantur à lumine naturali; sed obligant solum, quia sunt posita à Christo Domino. Neque enim lumen naturale dictat recipiendum esse Baptismum, vel Confirmationem. Tertiò datur præceptum positiuum humanum, positum scilicet ab homine puro, qualis est Papa, Concilium, Prælati, Reges, & cæteri Superiores. Dicitur verò positiuum humanum, quia neque à naturali lumine dictantur hæc præcepta, neque à Christo Domino Deo sunt posita: sed ab homine puro, qualia sunt præcepta posita à supradictis. Vnde cùm sit duplex potestas Ecclesiastica, & sæcularis, hoc præceptum positiuum humanum est duplex, aliud positiuum humanum Ecclesiasticū, id est, positum à Consiliis, vel Prælatis Ecclesiasticis. Aliud positiuum humanum sæculare, id est, posi-

tùm à Rege,& inferioribus poteſtatibus ſæcularibus.

4 Hoc poſito iam clarum eſt quòd præceptum maius ſeruandum ſit occurrentibus duobus incompoſſibilibus. Primùm locum in maioritate, & obligatione obtinet regulariter loquendo præceptum naturale Diuinum: cum quo ſi concurrat humanum poſitiuum præualet Diuinum naturale. Vt ſi occurrat præceptum ſeruandæ vitæ vel famæ, cum præcepto poſitiuo tantùm Diuino, præualet illud. Si verò hæc duo concurrant cum præcepto humano poſitiuo, præualent illa duo. Denique ſi occurrat Eccleſiaſticum cum ſæculari præualet Eccleſiaſticum in negotio animæ.

5 Inſtas. Occurrit præceptum confitendæ fidei traditæ in Euangelio à Chriſto Domino de Sacramentis: & è contra inſtat periculum vitæ ſi fuero confeſſus. Hîc concurrunt præceptum naturale Diuinum conſeruandæ vitæ, & præceptum poſitiuum Diuinum de confeſſione fidei. Et tamen præualet poſitiuum Diuinum de confeſſione fidei, nam ſub peccato mortali teneor confiteri fidem etiam cum amiſſione vitæ. Reſpondetur in hoc caſu circa confeſſionem fidei non concurrere ſolùm præceptum Diuinum poſitum à Chriſto Domino circa fidem Sacramentorum: ſed concurrere etiam præceptum colendi Deum per confeſſionem fidei. At præceptum colendi Deum eſt præceptum primæ tabulæ, ac proinde naturale Diuinum. Et inter præcepta decem Decalogi, tria priora pertinentia ad cultum Diuinum ſunt maiora,& magis obligant quàm ſeptem ſequentia eiuſdem Decalogi ſpectantia ad proximum, ſiue ſecundam tabulam. Et proinde magis ibi præualet cultus Dei per confeſſionem fidei,quàm vitæ propriæ conſeruatio. Dixi ſuprà *regulariter illa tria præcepta prædictum habere ordinem*, quia poterit caſus euenire, in quo præceptum maius ob paruitatem, ac dubietatem materiæ omittendum ſit propter præceptum minus ob multam grauitatem materiæ, vel ob clariorem obligationem, quod prudentis arbitrium debet ponderare, vt tradit Sanchez 1. *Decalog. cap.* 10. *num.* 17. Et idem dicendum quando præ-

ceptum

ceptum minus secum trahit circunstantias præcepti naturalis, & boni notabilis, Reginald. 2. *tomo libr.* 16. *n.*33.*&* 34.
6 Præcipua dubitatio in hac materia esse potest quando quis debet facere vnum opus ex duabus, vel tribus obligationibus, verb. grat. tenetur dicere vnum Rosarium, vel vna die ieiunare, tum ex voto, tum ex iniuncta pœnitentia à Confessore; vel audire Missam ex voto, vel ex iussu Confessoris, vel ex præcepto Ecclesiæ. Feci illud opus, vel credens me vno illo posse satisfacere omnibus obligationibus prædictis: vel feci absque intentione satisfaciendi vlli ex illis obligationibus: post opus factum, cuinam obligationi censendum est fuisse satisfactum? Et primò dicendum est per vnum tale opus non posse satisfieri illis duabus, vel tribus obligationibus. Secundò dicendum est illum satisfecisse præcepto ibi maiori, ac magis obligant quòd primò est præceptum Ecclesiæ pro ieiunio, vel Missa audienda. Secundò est obligatio voti. Tertiò est obligatio pænitentiæ iniunctæ.
7 Potest vno, & eodem tempore aliquis diuersis actibus satisfacere duobus præceptis compatibilibus. Vt simul dicere Officium Diuinum, & audire Missam, vel hanc audire, & dicere, vel implere iniunctam pœnitentiam; est communis Doctorum, maximè Soti *in* 4. *distinct.* 19. *quæst.* 2. *articul.* 1. & aliorum. Ratio redditur à Sanchez *citat. cap.* 14. *num.* 11. quia neutra obligatio requirit attentionem ad verba, sed vtrique satisfit attendendo ad Deum, & res diuinas, & ita vna, & eadem attentione satisfit vtrique obligationi. Est inquam hæc communis opinio, & proinde facientem non condamno. Placet tamen consilium Nauarr. *in Sum. cap.* 21. *num.* 8. vbi consulit hoc non fieri. Imò ille *cap. quando de consecrat. dist.* 1. *cap.* 19. *num.* 170. & Caiet. *in Sum. ver. Festorum violatio*, dicunt esse peccatum veniale. Item quod ait Azor. 1. *tom. lib.* 7. *cap.* 5. *q.* 3. *&* 4. difficile esse vtrumque præceptum simul implere si attentio habenda sit ad verba prolata vtriusque. Ex his colligit Sanchez proximè citatus *num. vlt.*

illum cui Confessor iniunxit vt audiret duas Missas, posse vnica præsentia ambabus simul satisfacere, si ambæ celebrentur coram se in distantia debita. In quo casu minus dubium inuenio: nam præceptum Missæ non obligat ad verba audienda, vt suprà diximus *verb. Missa*: sed solùm requirit præsentiam corporalem cum attentione morali erga Deum, & sacrificium. Immò potius Maior *in 4. distin 12. q. 8. dub 1. in solutione ad primum* ait posse prædicto modo simul satisfieri tribus Missis.

8 Reginal. *tomo 2. lib 16. numero 2*, dicit: Si præceptum poneretur à Prælato vt omnes singulis mensibus vna vice ieiunent, vel dicant Officium defunctorum, non satisfacere præcepto illum, qui ieiunauit quidem vna vice, vel dixit officium, non recordatus illius præcepti: sed teneri postea ieiunare. Nullum pro se Doctorem citat: solùm dicit requiri consensum operantis ad legem implendam, & consensum supponere scientiam. At verius puto, quod tetigi *in hoc verbo*, & dixi clariùs suprà *verb Indulgentia*, & *verb. Hora Canonica*, satisfieri obligationi legis faciendo opus materiale præceptum à lege, etiamsi ignoret legem is qui operatur. Vide ibi citatis istis verbis, vbi plures Doctores citauimus.

PRÆDICATORES.

Vide infrà ver. *Stigmata Pat. nostri Francisci, de prædicantibus contra illa.*

1 REgularis in suis Ecclesiis non potest prædicare absque licentia sui Prælati, & benedictione Episcopi. In aliis verò Ecclesiis extra suos Conuentus, non potest prædicare absque licentia Episcopi. Tridentin. *sess 14. cap. 4.* Qui verò absque tali licentia Episcopi prædicauerit poterit excommunicatione feriri. *cap excommunicamus 1. de hæreticis. §. quia verò.* Illa verò excommunicatio, ibi non est lata, sed ferenda.

Sed nota, quòd propter hoc solùm quòd Regularis prædicauerit absque licentia Episcopi, non debet puniri ab Episcopo, sed ab Prælato; ita declarauit Congreg. Cardinal. sub Clemente VIII. vide infrà, *hoc verbo num.* 8.

2 Posse Parochum bis, vel ter dare licentiam Regulari valdè docto, & graui, & noto, aliàs ibi non approbato, vt prædicet in sua Ecclesia, tenet Rodr. citans alios *tom.* 3. *q.* 32. *artic.* 1. Quod maximè verum erit si prædicator sit in itinere: tunc enim per priuilegium Societatis Iesu id poterit facere prædicator, Parocho non contradicente: sed hoc quod dicit Rodrig. non est ex priuilegio, sed ex epichea: sed nota, quod apponit, si sit valdè doctus, & cognitus: aliàs non poterit, illud verò de priuilegio Societatis, est quod Religiosi illius possint dum sunt in itinere prædicare vbique in via, etiamsi ibi non sit approbatur (intellige quod sit à parte rei alibi approbatus ad prædicandum) si tamen ibi sit Episcopus, non potest absque eius licentia; & Parochus non contradicat: neque huius rei gratia diuertat ab itinere. Compend. Societ. *verb. Confessarius*, § 2.

3 Clemens V. *Clementina* 1. *de priuileg.* sub obedientia, & maledictione æterna prohibuit Regularibus, primò ne in sermonibus ad populum detrahant Ecclesiæ Prælatis. Secundò, ne retrahant laicos à frequentia, vel accessu suarum Ecclesiarum. Tertiò, ne Indulgentias pronuncient ad populum indiscretas.

Circa hanc verò prohibitionem, & quod tangitur primo loco, de detrahendo Ecclesiæ Prælatis, nota quòd postea Leo X. in Concil. Later. posuit excommunicationem ipso facto contra prædicatores detrahentes in publico Episcopus, & Prælatis reseruatum Papæ. Ait tamen Nauarr. *in Sum. cap.* 27. *num.* 145. hanc censuram non fuisse receptam. At in Clementina Papa iubet in textu quod prædicantes contra aliquid ex supradictis per duos menses subiaceant, pœnis grauioribus quæ per regulam & statutum solent imponi in sua Religione; quæ pœna grauis est, & grauissima.

Sed quæris primò, an per Prælatos Ecclesiæ intelligantur etiam Prælati Regulares; si illis detrahatur in sermone? Credo quòd sic: quia lex ibi generaliter loquitur, & non limitat, & proinde neque nos limitare debemus. Et Prælati Regulares sunt verè Prælati ordinarij. Et Azor. 2.*tom.lib.*3.*cap.*25. ait nomine *Prælati* in iure intelligi etiam Abbates, & cæteros ordinarios. Et illos qui præsunt Ecclesiæ collegiatæ, quales sunt omnes Prælati Regulares conuentuales siue locales. Vnde qui non fuerint verè Prælati ordinarij, si contra illos prædicatum fuerit, non potuerunt prædicatores de hoc accusare, quidquid sit de horum peccato.

Quæris secundò, quomodo intelligenda sit hæc detractio de Prælatis? Respondet gloss. *cit. Clement. verbo*(*detrahant.*) quod non requiritur vt expresè nominetur Prælatus; sed sufficit quòd talibus verbis, & circumloquio exprimatur, vt circumstantes moraliter intelligant pro tali Prælato id fuisse dictum, & sic ratio moralis dictat.

Quæris tertiò quæ sint Indulgentiæ indiscretæ? R. primò esse illas quæ nunquam fuerunt concessæ. Secundò, sunt illæ quæ sunt reuocatæ. Tertiò, sunt illæ quæ sunt dubiæ,& non possunt probari literis authenticis,vel traditione indubitabili.

4 Idem Clemens V. sub excommunicatione latæ sententiæ prohibet Prædicatoribus ne in concione,vel extra illam retrahant populum à solutione decimarum.Et eadem censura ligat omnes alios Regulares qui in confessionibus audiendis, vel quomodocumque oppositum fecerint Nau.*in Sum Latina.cap.*27.*n.*145.& alij.

5 Prædicatores asserentes in sermone, illos peccare mortaliter qui asseruerint Deiparam matrem caruisse peccato originali,vel peccare recitantes particulare officium Conceptionis, vel audientes sermonem Conceptionis Deiparæ:hi, inquam, omnes incurrunt excommunicationem, per *extrauagantem graue nimis, de Reliq. & venerat. Sanct.* incurrunt etiam pœnas suspensionis, & inhabilitatis positas Pio V. in Bulla particulari hac de re promulgata; neque item licitum est

Præ

Prædicatori dicere ab opposito, peccare mortaliter illos qui dictam Deiparam non credunt caruisse originali. In *eadem extrauaganti*. Neque item per Bullam Pij V. licitum est Theologis in conspectu populi habere de hoc disputationes in sermone vulgari: bene verò in lingua Latina.

6 Non prohibetur tamen ab Ecclesia quin pars affirmatiua pro immaculata B. Mariæ Conceptione possit simpliciter prædicari, confirmari ac persuaderi. Sed solùm prohibetur disputatio, controuersia, & contentio, qua vel pars altera damnetur vt hæretica, & peccaminosa: vel ad populum fiat vulgari sermone. Suar. *tom. 2. de Incarn. disp. 27. sect. 6. ad finem.* Non tamen possunt in sermone refutare opinionem oppositam D. Thom. cum rationibus: per eandem Bullam Pij V. possunt tamen probare dictis Sanctorum illam caruisse originali. Et hæc per dictam Extrauag. & Bullam Pij V.

At nouissimè cùm hæc scriberem, sanctissimus DD. Paul. V. hoc anno 1617. Motu proprio sub grauibus pœnis prohibuit (videlicet excommunicatione, à Sixto IV. posita *in ead. Extrauag.*) prohibuit, inquam, vt nullus in concione ad populum, vel actibus publicis, intellige, lectionibus, conclusionibus, disputationibus teneat, vel defendat opinionem D. Th. dicendo B. V. conceptam cum originali, idque propter scandalum fidelium. Ait tamen Pontifex, quòd per hoc non intendit diffinire partem negantem: imò prohibet ne in actibus publicis Prædicatores, vel lectores dicant opinionem D. Thom. esse peccaminosam, vel hæreticam, sicut Sixtus IV. & Pius V. decretauerant. Imò iubet D. Paulus V. quòd in publico opinionem T. Thom non impugnent; nec de illa aliquo modo agant, seu tractent. Et concedit Episcopis, & Inquisitoribus vt procedant contra oppositum facientes. Itaque præcipuum intentum est solùm prohibere ne in actibus publicis opinio D. Thom. defendatur, vel proponatur propter scandalum fidelium.

7 Prædicator Regularis ab Episcopo iam approbatus, non potest prædicare etiam in suis domibus si Episco-

ſcopus id ſpecialiter prohibuerit. Et hoc intellige etiam ſi ipſe Epiſcopus non prædicet: licèt enim Pius V. in quadam Bulla declarauerit illam prohibitionem Epiſcopi ſolùm tenere quando ipſe Epiſcopus prædicauerit: tamen Gregor. X I I I illud reuocauit poſtea in Bulla quæ incipit, *In tanta rerum*,& reduxit ad terminos iuris communis. Et ita reſponderunt quinque Doctores conſulti hac de re Conimbricæ anno 610.

8 Circa proximè dictum accedit declaratio Cardinalium, quæ loquens de Prædicatoribus ſic ait. Hos, & quoſcumque alios ab interceſſore ſuo approbatos, à prædicatione poterit ſuſpendere (id eſt, Epiſcopus.)Attendãt tamen Epiſcopi propter quas cauſas id imperent. Volumus namque quod ſi illicitè iuſſerint, ad ius lis deferatur, & interim ceſſent. Sic *ibi.*

9 Prædicator Regularis finita prædicatione poteſt concedere populo 140. dies Indulgentiæ, ex Compen. D. Hieron.in Hiſp. *ver.Prædicator.*§.1.& 2. Neque puto hanc Indulgentiam eſſe reuocatam à Paulo V. quia non eſt conceſſa Fratribus, ſed ſæcularibus.

10 Non poſſunt Prædicatores cuiuſcumque Ordinis ſint, prædicare in Eccleſiis Monialium ſubditarum Minoribus de Obſeruantia, niſi de licentia ſuperiorum earundem Monialium,prohibuit Clem.V I I I. Bulla propria in Bullar. Rodrig. *fol.*1226. & vltra peccatum mortale comminatur pœnas alias inferendas. Noto quòd hoc tantùm præcipitur pro Regno Portugalliæ. Et noto ſecundò,quòd confeſſores Monialium,neque Guardiani illius territorij poſſunt dare talem licentiam:Papa enim dicit dandam eſſe licentiam à ſuperioribus Monialium, & illi duo non ſunt Superiores illarum in Ordine Minorum. Imò neque Abbatiſſa poteſt dare illam licentiam,quia Papa dicit dandam à Superioribus: & per Superiores non intelliguntur Abbatiſſæ.

11 Bonifacius V I I I. & Clemens V. conceſſerunt Dominicanis, & Minoritis, vt poſſint prædicare in plateis communibus: excepta illa hora qua Prælati prædicauerint, vel fecerint coram ſe prædicare; intellige quod ſint ab Epiſcopo approbati.Compend. *ver. Prædicatores.* §.9.

§.9. At in Ecclesiis parochialibus contradicente Parocho non possunt prædicare, nisi Episcopus oppositum iubeat. *Ibid. in Compend* Illud verò quod dicitur de prædicatione in plateis publicis, intellige absque licentia diœcesani petita, vel aliorum Prælatorum, vt dicitur in eodem Compend. *eodem verb.* §. 11. secus si specialiter Episcopus cõtradicat quo ad plateas, tunc enim cessandũ.

12 Potest Episcopus priuare officio Prædicationis Regularem, qui etiam in suo Conuentu ad populum prædicat errores, aut scandala disseminat: quod si hæreses prædicauerit ad Tribunal Sancti Officij deferendus est. Tridentin. *sess.* 25. *cap.* 2. § *si verò quod adsit.* Ibi tamen & Concilium ait, vt curent Episcopi, ne prædicator ex falsis informationibus, vel ex calumnia vexetur, iustámve causam habeat conquerendi de ipso Episcopo.

13 Concilium Tridentin. *sess.* 24 *de reform cap.* 4. iubet vt prædicetur ad populum saltem omnibus Dominicis diebus, & festis solemnibus. Hoc dato Vicarius generalis, vel pedaneus alicuius oppidi non vult vt tali die prædicetur in tali Ecclesia ex diebus illis assignatis: Magistratus verò sæcularis, siue corrector loci, iubet prædicari: quæritur quis præualeat? Respon. quòd potest dictus Magistratus sæcularis mandare vt prædicetur, non obstante prohibitione Vicarij: quia tunc Magistratus exequitur decretum Concil. Tridentin. quæ executio commendata est etiam Magistratui sæculari à Pio V. in Bulla particulari. Sic Rodriguez *tom.* 2. *quæst.* 63. *art.* 19. in facti contingentia fuisse iudicatum Osnæ: & pro hoc citat Doctores: quia quando inferior non vult exequi mandatum Superioris, id potest facere is ad quem spectat, habens etiam mandatum à Superiore: res tamen attendenda est cum suis circumstantiis occurrentibus.

14 Leo X. in Concil. Lateran. prohibuit sub excommunicatione reseruata ne vllus prædicator prædicet miracula falsa, aut incerta: vel prophetias quæ ex sacra scriptura non constant. Compendium *verbo Prædicator.* § 21. circa hanc tamen censuram Leonis vide supr. *n.* 3. §. *circa hanc.*

15 In Compend. *ver. Indulg. quo ad sæculares* 5. ponuntur multæ Indulgentiæ, concessæ à variis Pontificibus iis sæcularibus qui intersunt prædicationibus Fratrum Minorum, & Prædicatorum, quas Indulgentias ibidem collector epilogans ait facere magnum numerum, quas ibi vide, & has puto non esse reuocatas à D. Paulo V. quia non sunt concessæ Fratribus directè. Et concessæ vtrique Ordini sunt per varios Pontifices anni octodecim, & dies 122. Et nota, quòd debent prædicatores illas concedere in communi; si enim non concedant innuit Collector *ibi*, quòd non lucrantur fideles. Et ille numerus proximè dictus, potest concedi vbicumque prædicauerint: at in suis domibus possunt cōcedere centū dies vltra, & sic erunt pro suis domibus anni 18. & dies 322. Et plures ibi dies assignantur quando prædicant in suis domibus in quadragesima feriis 2. 4. & 6. tunc enim possunt concedere vltra prædicta 138. annos. Collector. *ibid.*

16 Greg. XIII. in Bulla 28. concedit Patribus Societatis Iesu aliàs idoneis, etiam sola prima tonsura initiatis, vt possint vbique prædicare verbum Dei de licentia suorum Prælatorum. Intellige etiam de licentia Episcopi. Debent tamen Episcopi eos non prohibere, si aliàs sunt idonei non obstante sola prima tonsura. Refert Ioan. à Cruce *in sua Epitom. lib. 1. c. 6. dub. 2. concl. 1.* Adde quòd prædicare non est actus Ordinis sacri, neque Officium diuinum prohibitum interdicto, aut suspensione à diuinis. Sà *in Aphor. ver. Prædicare. num 1.*

PRÆLATVS.

Vide suprà ver. *Abbas.* verbo *Dispensare.* verbo *Generalis.* verbo *Guardianus.* & verbo *Prædicatores. num. 3.* & verbo *Licentia.*

1 IN Ordine Minorum nomine Prælatorum quibus committitur aliqua absolutio, dispensatio, & similia, in Bullis, vel statutis Ordinum, intelliguntur sequentes,

sequentes, Generalis, Commissarius generalis, Prouincialis, Custos, Guardianus. Ita Corduba *ad Compend. verb. Guardianus.* §.1. Sed nota, quòd Custos de quo ibi, est Custos qui sub se habet Conuentus, & Guardianos subditos, & vt hodie vigent in Italia, & in aliquibus Prouinciis: hi enim sunt veri Prælati, & vocant subditos ad Capitulum custodiale. At Custos electus in Ordine Minorum mittendus ad Capitulum generale, non est Prælatus: Licèt enim Rodrig. *tom.*1.*q.*70. *art.*2. dixerit illum esse aliquo modo Prælatum; dictum tamen retractat *Addit. ad sum tom.*4.*cap.*103.*concl.*1. Hinc colliges Vicarios Conuentuum, non esse veros Prælatos, neque præsides, neque hos duos habere iurisdictionem, vel gaudere concessis illis Prælatis, per priuilegia, & statuta, nisi quando priuilegia & statuta id exprimunt pro Vicariis etiam, & præsidentibus, vt solent exprimere aliquando in aliquibus; vt videre est suprà *ver. Hora Canonica, Ieiunium*, & infrà *verb. aliis.* Aliæ verò Religiones suas constitutiones attendant.

2 Hi omnes possunt delegare, id est, committere alicui vt faciat omne illud quod ipsi possunt ex officio ordinario: probatur, quia hi omnes habent potestatem ordinariam. Vnde Guardianus potest committere cuiuis Fratri, vt admittat ad professionem aliquem Nouitium: & professio facta in manu illius Fratris erit valida. Quòd verò habens potestatem ordinariam possit illam delegare, vide Sà *in Aphor. verb. Delegare n.*1. vbi ait quod etiam Vicarius Guardiani in huius absentia potest delegare. Vide etiam Rodrig *tom.*1 *quæst* 22.*art.* 11. vbi ait potestatem datam per priuilegium esse potestatem ordinariam. Dixi *ex officio ordinario*; quia si hi prælati habent aliquid sibi concessum à Papa vel à statuto quod ipsi soli per se faciant, tunc hoc peculiare non poterunt delegare. Exemplum habes suprà *verbo Abbas num.*6. de concessione illa Pij V. vt hi Prælati in foro animæ possint circa subditos, omnia quæ possunt Episcopi in eodem foro cum suis: cùm enim ibi dicat Papa, id debere facere per se ipsos, hanc potestatem absoluendi non possunt aliis committere. Et sic de simili-

bus

bus in quibus hi Prælati fuerint iam restricti, vel delegati aliorum.

3 Ob proximè dictum possent Prouinciales Minorum committere Guardianis vt reciperent Nouitios ad Ordinem, maximè cùm id concedatur illis in iure *c. exiit. de verborum significatione.* At hæc potestas delegandi pro Nouitiis recipiendis est illis restricta per Capitulum generale Tolletanum, *c.* 1. vbi Prouinciales prohibentur hanc potestatem delegare, potest enim Generalis hanc potestatem illis limitare iuxta dicta *cit. cap. exiit.* Et proinde illam non possunt committere alicui absque licentia Generalis. Alij videant suarum Religionum statuta.

4 Hi omnes habent dignitatem Ecclesiasticam, id est, sunt personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, Sà *in Aphoris. verbo Prælatus*, & proinde quoties in litteris Apostolicis vel in iure, requiritur, vel committitur aliquid alicui personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, id etiam de Guardiano, & cæteris debet intelligi.

ELECTIO PRÆLATORVM.

Circà Prælatorum electiones dictum est fusè suprà *ver. Electio*, vide ibi per totum. vide etiam *ver. Illegitimus.* & *ver. Dispensare.* & *ver. Officia Ordinis. n* 7.

PRÆLATI IVRISDICTIO *pro foro externo.*

5 Generales, & Prouinciales habent erga suos subditos potestatem quasi Episcopalem. D. Thom. 2 2. *quæst.* 33. *art.* 7. *ad* 5. *& cap. Episcopus.* § *si ergo* 11. *quæstion.* 3. Imò in parte habent maiorem Episcopali: quia Prælati Regulares habent potestatem, & suprà animas,

&

& suprà corpora, & lites etiam corporales, & quasi ciuiles subditorum dirimunt, quas non dirimunt Episcopi cum tam ampla, & totali iurisdictione erga suos subditos. Cum quo stat quòd iurisdictio Episcopi simpliciter est maior in spiritualibus, ac dignior. Imò ait Sanchez *lib. 8. de Matrimon. disp. 3 num. 9. & disputat. 2, num.* 13. quòd etiam Prælati Conuentuum habent potestatem quasi Episcopalem erga suos subditos in foro interno. Quòd verificauit bene per dictum suprà *verb. Abbas. num 6.*

6 Prælati Conuentuales in foro externo habent minorem potestatem quàm Prouinciales, quæ videatur in cuiusque Ordinis statutis. At in foro interno circa suos subditos, habent omne illud quod habent Prouinciales in tota Prouincia. Vide suprà *citato verb. Abbas. num 6.*

7 Eandem potestatem quam habent Prouinciales erga Fratres, habent etiam erga Moniales si quas habent subditas, idque authoritate Apostolica. In Ordine Minorum sunt Claristæ 1 & 2. Regulæ, Tertiariæ aliquæ, & conceptionis Beatæ Mariæ in Hispania.

8 Quam potestatem habeant benedicendi ornamenta, & res Ecclesiasticas, vide suprà, *verb. Benedicere.*

9 Prælati Regulares non habent potestatem dominatiuam per iurisdictionem erga Nouitios. Nouitij enim nondum sunt subditi, quia nondum Prælato subiugarunt voluntatem. Sanchez *lib. 9. de Matrimon disp. 10. num* 44. & tamen *ibi num.* 45. tenet quòd possunt Prælati irritare vota Nouitiorum, siue facta in sæculo, siue in nouitiatu. Pro quo citat Syluest. *Votum 4. quæst. 7. dicto 3.* Negat tamen hoc de irritatione voti erga Nouitios, Rodriguez suprà citatus *ver. Dispensare. num.* 13. cuius dictum puto probabilius, & de hoc fortè adhuc infrà *ver. Votum.*

Non obstante verò, quod proximè dictum est, de Prælato non habente iurisdictionem erga Nouitios, notandum valde est quod ait Nauar. *lib. 3. Consil. tit. de Regular. consil.* 59. posse Prælatum procedere contra

Nouitium de quo est præsumptio magna quòd Religiosum occiderit, & formare processum contra illum: & proinde innuit posse illum punire. Et videtur hoc probari posse, quia tunc Nouitius fit subditus ratione delicti: quod autem extraneus ratione delicti sit subditus legibus illius Prælati in cuius territorio existit, tenet clarè Suarez *tom. de legibus. l. 3. c. 33.* & Sayrus *l. de censur. cap. 7. num. 9.* qui dicunt extraneos in alieno territorio teneri ad pœnam territorij, ratione delicti. Hoc ipsum cùm Nauarro tenet Rodrig. circa Nouitium puniendum à Prælato ob tale crimen, *tom. 2. quæst. 2. art. 10.* vbi addit talem Nouitium fore torquendum ob defectum probationum. Et *ibidem* probat ex Panorm. quòd Iudex sæcularis non potest talem Nouitium punire manentem cum habitu, quia quamdiu sic manet gaudet priuilegio Clerici. Et in fine articuli resoluit iurisdictionem Prælati parificari in hoc quo ad professos, & quo ad Nouitios.

10 Hæc potestas externa Prælatorum in puniendis criminibus, est omnino plena, & adeò extensa, vt possint pro culpis eiicere ad triremes: & ad exilium suprà *verbo Eiicere*, possunt etiam illum tradere brachio sæculari, prius tamen degradatum realiter per Episcopum. Probatur ex Bulla 63. Pij V. quæ incipit, *Ea est officij nostri.* in qua Generali Minorum dat plenum ius in spiritualibus, & temporalibus circa Tertiarios sibi subditos. Et quoad degradationem verbalem tenet expresè Aldrete *lib. 1. de Disciplin. Relig. c. 3. à n. 22. & sequentibus.* vbi ponit casum, in quo quatuor Fratres vnius Ordinis in Hispania traditi sunt brachio sæculari, eò quòd suum Prouincialem interfecerunt. Quòd prius scripsit practica criminalis Salzedo *c. 96. aliàs 97.* Sed tamen credo, quòd non possint Prælati Ordinis ob crimina quantumuis atrocia tradere Regularem Curiæ sæculari, absque licentia Papæ: nam illorum priuilegia solùm concedunt vt mittant in exilium, triremes, vel carcerem perpetuum, & in illo casu relato è Salzedo interuenit commissio Papæ facta Archiepiscopo Hispalensi qui fuit Iudex cum aliquibus Religiosis.

Hinc

Hinc colliges, quòd si ad punitionem criminum tanta est potestas Prælati Regularis erga subditum; ad curationem, & consolationem saltem æqualem habebunt: ad absoluendos, inquam, subditos, &c. de quo statim. Sunt verò aliqua quæ pertinent ad iurisdictionem Prælati non contentiosam vt ita dicam, sed circa diuersos actus externos; quæ sic accipe, pro præcipuis tantùm, neque enim est mens, nec possibilitas omnes casus attingere: pendent enim multa à iure communi, Conciliis, priuilegiis,& similibus. Et præterea multa quæ non possunt,quæ etiam sparsim posita sunt in hoc tractatu multis locis.

11 Prælatus sciens per confessionem tantùm subditum suum in tali loco, vel officio particulari quo ad animam, non potest illum ad alium locum transferre: esset enim saltem indirectè frangere sigillum confessionis. Rodriguez *Addit. ad Sum.tom.*3.*cap.*85.*num.*3. Et probatur ex Motu proprio Clement.VIII pro casibus reseruatis, vbi idipsum in substantia decernit. Secus si Prælatus sciat extra confessionem, etiam secretò,& id possit facere absque scandalo.

12 Non possunt Prælati Superiores vt Generalis dispensare in pœna posita à Prælato inferiori, videlicet Prouinciali, absque licentia, & consensu eiusdem inferioris, colligitur ex Trid. *sess.* 14. *de refor.capit.* 1. Excipe si inferior qui pœnam posuit iam mortuus est, vel vacauit: tunc enim potest, poterit etiamsi casus deuolutus est ad Superiorem per appellationem Rodrig. *Addit. ad Sum. tom.* 3. *capit.* 122. *concl.* 2. *& tom.* 1. *quæst.* 22. *art.* 8.

13 Vide suprà *verbo Officia Ordinis*, vbi dicitur non posse Prælatum priuare officio subditum ob culpam commissam absque dolo,sed animo simplici.

14 Non possunt Prælati eiicere à prouincia omnes extraneos in illa iam incorporatos, absque culpa. Redundat enim hoc in infamiam illorum:& proinde eiecti poterunt per modum querelæ ad Superiorem recurrere. Vega *in Sum.* 2.*parte verb.Religiosus casu* 41. Imò neque vnum incorporatum possunt eiicere, si

prius non audiatur. Nauar.*lib.* 2. *Consilior.ti.*
tent.& re iudicata,consilio 1.

15 Possunt aliquando inferiores dispensa
Superiorum in aliquibus casibus Primò, c
consuetudo. Secundò, quando res parua, &
tolerabile Superiorem adire. Tertiò, in c
quenter contingentibus vt ieiunio, officio c
similibus. Medina 1. 2.*quæstio.*57. *art* 4.

16 Prælati Regulares, tenentur ministr
menta suis subditis in extrema necessitate(id
do per alios id facere non possunt) & ad ho
etiam cum periculo propriæ vitæ, vt temp
vel alio simili. Est communis Doctorum.

17 Non possunt Prælati Regulares allegar
tiam in illis quæ spectant ad suum officium
que enim artifex,etiam mechanicus, teneru
ctantia ad suum officium. Rodriguez *tom.* 2
*artic.*2. Hoc intellige pro foro externo, &
dam pœnam temporalem Nam in foro inte
ram Deo poterit excusari ignorantia saltem
li: nam homo est & nullus potest omnia scire
materia iuridica, & legum, ait Nauarr. *lib.*
*titul.de sentent.excommunicat.cons.*41.reprob
nachis nimiam curiositatem in sciendis rebus
tationibus forensibus.

18 Tenetur Prælatus Regularis subditis
de rebus temporalibus: ac proinde in hoc r
gantur quàm Episcopi, qui ad hoc non ta
tenentur. Rodriguez *tom.* 2.*quæst.*73. *art.*3.*p*

19 Prælati Superiores, non possunt restri
testatem inferiorum absque iusta causa: si
ciant absque iusta causa, peccabunt, quia
alienum, & faciunt iniuriam absque caus
guez *tom.* 1. *quæstione* 17.*articul.* 7. Et hoc
cipiunt statuta generalia Minorum Tollet
finem, *in titulo de offi iis*, dicentia quòd I
periores, non perturbent inferiores in
sui officij: aliàs magnum sequentur, vt plu
conueniens.

20 Prouinciales concedentes alicui ſubdito licentiam, vt poſſint diſpenſare cum impeditis ad petendum debitum ob inceſtum, vel votum, non poſſunt datam licentiam reuocare abſque cauſa iuſta: faciunt enim iniuriam illi qui habebat. Rodriguez *cit quæſtione* 17. *art.* 11. Si verò Prouincialis qui illam conceſſit moriatur, vel in officio expiret, ſubditus illam conſeruat, neque opus eſt vt aliam petat à ſuo ſucceſſore. Rodriguez *ibidem.*

21 Contra Prælatum difficiliùs admittendæ ſunt accuſationes, & querelæ, & ſi admittantur qualificata indigent probatione, nam, vt ait Concil Lateranenſ. Prælati ſunt poſiti quaſi ſignum ad ſagittam: & quia omnibus placere non poſſunt multorum odia incurrunt. Et ideò quo Prælatus grauior eſt, maiores contra ipſum requiruntur probationes. *cap. qualiter*, & *quando. de accuſat. cap.* 2.

PRÆLATI POTESTAS AD abſoluendos ſubditos.

Vide ſuprà, *verb. Ordines ſacri. num.* 14 de abſolutione à ſuſpenſione incurſa propter Ordines malè ſuſceptos. & *verb. Abbas numero* 6. de conceſſione Pij V. Patribus Dominicanis, eſt enim illa maior omnibus abſolutè per quam conceditur Prælatis reſpectiuè vt poſſint per ſe ipſos in foro conſcientiæ omnia quæ poſſunt Epiſcopi cum ſuis diœceſanis. Et idem intellige quod poſſint circa ſuas Moniales.

22 Alexand. VI. conceſſit Minoritis vt illorum Generalis, vel Prouincialis poſſint abſoluere ſubditos, qui exiſtentes in ſæculo portarunt arma, & cætera prohibita ad terras infideles. Compend. Min. *verb. Abſolutio ordinaria quo ad Fratres.* §. 19. Sed iſte caſus eſt Bullæ Cœnæ. Et proinde vide ſuprà *ver. Abbas. num.* 11. & *verbo. Bulla Cœnæ.*

23 Poteſt Generalis Ordinis per ſe, vel per alios à

ſe deputatos, abſoluere ſubditos ab omnibus peccatis commiſſis ante vel poſt ingreſſum Ordinis, & à quibuſnis cenſuris reſeruatis Papæ, excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, cæteriſque pœnis, dummodo his non ſit aliquis nominatim comprehenſus. Conceſſit Gregor XIV. Ordini Miniſtrorum infirmorum. Refert Capucinus *ad Compend.* 1. *parte fol.* 27. *& ibidem* conceſſit, vt poſſint dicti Prælati Generales habilitare ſubditos inhabiles, & infames. Et hoc idem poſſunt inferiores, quibus ipſi commiſerint. Vide Rodriguez 1. *tom quæstione* 20. *articul.* 4. Hoc tamen non poſſunt facere dicti Prælati niſi facta prius debita pœnitentia, & ſatisfactione, vt ibi Rodrig. *art.* 5.

24 In Compend. Societatis, *verbo Abſolutio* §. 7. *&* 8. *& ibidem* §. 3. dicitur quòd poſſunt eorum Generales, & Prouinciales abſoluere ſuos ab hæreſi occulta. Ego hoc non dico, ſed dico quod ibi dicitur. Et remitto me ad id, quod ego dixi *verb. Hæreſis*, & *ibidem* dicitur §. 4. quòd Gregor. XIII. conceſſit vt poſſint abſoluere ſubditos legentes libros prohibitos, in locis in quibus poſſunt abſoluere ab hæreſi.

25 Poſſunt Prælati Regulares abſoluere ſuos ſi ſint excommunicati nominatim in foro externo, ſatisfacta prius parte. Rodrig. *ibi art.* 6.

26 Circa caſſus Bullæ Cœnæ an poſſint aliquid Prælati circa ſubditos, vide ſuprà *verb. Abbas numer.* 11.

27 Abſolutiones præcedentes, & ſubſequentes, ſi dari debeant à Prælatis circa peccata, debent fieri omnino intra Sacramentum pœnitentiæ; extra quod non remittitur peccatum per abſolutionem. Si verò abſoluant tantùm à cenſuris annexis, id poſſunt facere extra Sacramentum: Rodrig. *articul.* 7. *citata quæſt.* 20. *& eod. tom* 1. *quæſtio.* 61. *art.* 7.

28 Prædictæ conceſſiones abſoluendi à reſeruatis Papæ, etiam extenduntur ad abſoluenda illa quæ ſucceſſores Papæ reſeruauerint; niſi ſubſequentes prædictas Conceſſiones reuocauerint; & Ordinis priuilegia: ſimiles enim Conceſſiones generales debent iſto modo extendi. Rodr. 1. *tom. quæſt.* 20. *art.* 8.

29 Poſſunt

19 Possunt prædicti absoluere subditos à simonia commissa in collatione beneficij, seu officij, idque toties, quoties. Rodriguez 1. *tomo quæstione* 10. *artic.* 13. Ibi tamen ait, posse Prælatos absoluere subditos à simonia commissa in receptione Ordinis sacri. Quia, inquit, Sixtus V. in sua Bulla contra Clericos malè promotos reuocauit absolutionem huius simoniæ, & aliàs ibi dicens quòd non posset impendi ab vllo etiam Regulari, per quodcumque priuilegium, etiam Maris Magni, omnia enim ibi reuocat etiam quod ad Regulares. Et quamuis Clemens ipse VIII. postea hanc Bullam Sixti V. reuocauit quoad alias pœnas ad terminos iuris communis: *ibidem* tamen Clemens exprimit quòd pœnæ còntentæ in ead. Bulla Sixti contra simoniacos in ordine, maneant in suo robore antiquo; & proinde infert Rodr. quod à prædicta simonia in ordine, non possunt Prælati subditos absoluere. At saluo meliori iudicio, ego credo quòd possunt. Si enim iuxta ipsum Rodr.& alios citandos infrà *verb. Priuilegij confirmatio num* 13. quando Papa successor confirmat priuilegia Ordinis ex certa scientia, reualidat priuilegia etiamsi essent reuocata per suos antecessores: vt ibidem probabitur constat: quòd post illam Bullam Sixti V. Clemen. VIII. confirmauit priuilegia Minorum ex certa, scientia, vt patet ex Bulla ipsius posita in Bullario Rodr. *folio* 1201. ac proinde ibi reualidantur priuilegia reuocata à Sixto, per quæ olim Regulares poterant absolui per suos Prælatos etiam ab ista censura. Et licèt Clemens ipse VIII. vt ait Rodr. in sua Bulla reducente Bullam prædictam Sixti ad ius commune, reliquerit prædictas pœnas, circa simoniacos in ord[illegible]tactas, & in suo robore, aduerto quòd idem C[illegible]ns nostra priuilegia confirmauit vno anno postquam ediderat Bullam illam moderatoriam Sixti, vt videre est in eod. Bullar. Rodrig. *folio* 1237. Nam nostra priuilegia confirmauit certa scientia anno 1597. prædictam verò Bullam moderatoriam Sixti ediderat ante anno 1595. Neque hîc poterit obstare non vsus circa hanc absolutionem,

ex eo scilicet quod à tempore Sixti, vsque ad tempus Clementis VIII. Prælati non absoluebant ab illa ob reuocationem Sixti. Tale enim spatium, non continet tempus ad faciendam præscriptionem non vsus: quod probo ex ipso Rodriguez qui 1. *tom. quæst.* 8. *articul.* 3. dicit quòd in simili materia non vsus in priuilegiis intra Pium IV. & Sixtum V. solùm præcesserunt anni 28. qui non sufficiunt ad faciendam præscriptionem non vsus, quin possimus vti vno priuilegio ibi citato, quod reuocauerat Pius IV. Et postea Sixtus V. confirmauerat nostra priuilegia ex certa scientia, quod in præsenti materia potest applicari:& maiori iure, quoniam multo minus spatium cucurrit inter Sixtum, & Clement. Et prætereà D. Paul. V. licèt in sua confirmatione nostrorum priuilegiorum, non dixerit ex certa scientia dixit tamen quod innouabat:& quod confirmabat priuilegia confirmata eadem nostra à Clem. VIII. qui tamen, vt dixi, confirmauit ex certa scientia: Vide infrà *verb. Priuilegium, n.* 30 *per totum.*

30 Prælati habentes potestatem quasi Episcopalem, possunt absoluere subditos à suspensione à diuinis, maximè si sit occulta. Rodr. *quæst.* 20. *art.* 4. *ad finem.* Imò possunt, etiamsi sit publica,& perpetua, dummodo non sit reseruata:& possunt absoluere à censuris incursis ob indebitam susceptionem Ordinum si in iure non reseruentur Sedi Apostolicæ, & ibidem non interuenit simonia in Ordine. Sic ibi Rodr. *cum art.* 13. *praced.* Sed tu pro absolutione suspensionis ob Ordinem receptum ante ætatem vide suprà *ver. Ordines sacr. n.* 14 *per tot.* Et pro simonia vide *n.* 19 hunc antecedente.

31 Possunt Prælati absoluere subditos à censura incursa ob contemptum clauium. Rodr *citat. q. artic.* 15.& à censura incursa ob peccatum factum ob confidentiam priuilegiorum *ibid. art.* 16. Tunc verò peccatur in contemptum clauium, quando quis non vult submittere se potestati Ecclesiæ, putans illam esse intolerabilem, iniustam, duram, indiscretam in suis præceptis D. Th. 2.2.*q.* 186.*art.* 9. *ad* 3. secus si noluit subiici ex ira, odio, passione repentina,&c.

32 Per

31 Per concessionem Eugenij IV. factam Cisterciensibus possunt Generales semel in vita absoluere suos subditos ac Nouitios, ac donatos ab omni irregularitate,& inhabilitate contractis ante, vel post ingressum Ordinis, etiam Papæ reseruatis ex quacumque causa, iniuncta pœnitentia salutari pro modo culpæ. Refert Rodriguez 1 *tom quæst* 20. *artic.* 20. Sed notat quòd si Prælatus absoluat Nouitium propter iniectionem manuum violentarum factam in Nouitiatu, & ille egrediatur ab Ordine: reincidit in illam excommunicationem. Sic Saytus *lib.* 3 *de censur cap.*28. citans Astensem. Et sumitur motiuum ex eo *c eos,qui.de sent. excom in* 6. De hoc tamen iam dixi sup. *ver. Nouitij absolutio,n.*32. *&* 33. Quod saltem videtur, quod si prædictus Nouitius absoluatur ibi in foro sacramentali à confessore sæcularium (qualis de ordinario est magister illorum) talis Nouitius exiens ab Ordine non reincidet: quia ille confessor sæcularium per nullam Paul. III. potest absoluere sæculares ab hac censura *canonis si quis suadente*, absque eo quod reincidant: ergo idem confessor sæcularium poterit absoluere etiam Nouitium absque eo quod reincidat. Neque verò *cap. eos qui. de sentent. excommunicat.* iuuat Sayrum: quia ibi absolutus in mortis articulo à censura reseruata, vel extra mortem ob necessitatem, & nolens postea se præsentare potenti absoluere à censura reseruata, si inquam, iste sic primò absolutus reincidit postea in eandem censuram, est, quia ille prior absoluens in tali articulo ex se, ac directè non habebat potestatem absoluendi; sed absoluit solùm pro tali articulo, & sub tali conditione, vt se præsentet si euaserat Prælatus absoluens Nouitium, potest directè illum absoluere ex priuilegio. Et illius priuilegium non exprimit vt absolutus Nouitius, egrediens se præsentet Episcopo: sicut exprimitur *in c. citato* circa absolutos ab aliàs non potente.

33 Omnia prædicta possunt Prælati etiam circa Moniales,& Nouitias,& circa Monialium seruitrices. Quinimò, & Confessores Monialium hæc omnia possunt circa illas. Iuxta supradicta, *ver. Moniales,n.*12. & Rodr.

tomo 1.*quæſt*.20.*art*.21.22. *&* 23. & idem po
Nouitios.

34 Abſolutio data à Prælato virtute alicui
gij,quod ipſe ignorat,valet,ſi à parte rei datu
le priuilegium per quod illi conceditur poſſe
Rodr.*q*.20.*cit*.*art*.25.

PRÆLATI POTESTA dispenſandum.

Vide ſuprà verbo *Diſpenſare*, ibi enim co
præcipua huc attinentia. Vide verbo *Licent*
verb. *Prælatus.num*.32. *in princ.* & infrà verb.
verbo *Suſpenſio*.

35 AD diſpenſandum requiritur iuſta c
cta diſpenſatione ſine cauſa,erit pe
ſit ad libitum. Eſt communis. Concil. verò Tr
c.1. *de reform.* aſſignat has quatuor Chriſtiana
vrgens neceſſitas: debita obedientia: Reip. vtilit
ro *in c.requirentes*. 1.*q*.7. ponit has. timor ver
ſpes futuri boni: vitatio ſcandali. Sot.*lib*.1. *de*
7. *artic*. 3. addit quòd ſufficit etiam qualitas
perſonæ, ſcientiæ, & hæ omnes tendunt a
commune.

36 Poſſunt Prælati Regulares cum ſuis ſu
penſare in illis omnibus in quibus poſſunt
in foro interno,ſuprà *ver. Abbas n* 6. Et hoc
cere per ſe ſolos iuxta illam ibi conceſſionem
ſunt pluſquam Epiſcopi quoad aliqua: nam
cil. prohibet Epiſcopos diſpenſare in irregula
tracta ex homicidio voluntario: & tamen Pr
ſunt hanc diſpenſare,ſi fuerit occulta, vt dictu
prà *verb Diſpenſare, num*.8. Prædicta verò co
facta à Tridentino Epiſcopis extenditur ad o
per ius commune, vel per Bullas pontificias
illis prohibita Sylu.*ver. Diſpenſatio*, § 14. At

multa possunt per priuilegia, de quibus videant; quæ non possunt Episcopi.

37 Illa potestas concessa Dominicanis Prælatis ad exemplum Episcoporum, non potest delegari, neque id possunt facere per alios, vt proximè dictum est: vide *hoc ver. Prælatus in* 2 Et adde quòd aliàs priuilegia conferunt potestatem ordinariam, nisi limitent, vt per se fiant à solo tali, Rodr. *tom.* 1. *q.* 22 *art.* 11.

38 Possunt Prælati dispensare cum subditis in irregularitate contracta ex homicidio voluntario in bello iusto facto; maximè si fuit contra infideles. Banhes 2. 2. *quæst.* 40. *articul* 2. *dub.* 4. & Candelabr. Aureum 1. *par. titul. de irregul.* §. *de dispensatione quoad Fratres. num.* 236.

39 Suprà *verb. Dispensare. num.* 7. dictum est posse Prælatos dispensare in mutilatione membri, si illa irregularitas seu culpa sit occulta, non posse verò si sit publica, & delata ad forum contentiosum, intra, vel extra Ordinem. Adde ex Rodr. *ibi citato*, quòd non censetur mutilatio membri, abscissio digiti, vel auriculæ externæ, quia hæc non sunt membrum. Erit verò talis, abscissio pedis, manus, oculi, &c. narium, &c. Vide Doctores in materia irregularitatis explicantes quid sit membrum.

40 Prælatus excommunicatus non admittit administrationem nisi sit denunciatus, vel notorius Clerici percussor. Nau. *lib.* 5. *Conf. tit. de sent. excom. conf.* 53 *n.* 1.

Vide, vt dixi, alia conducentia ad hunc locum suprà *verb. Dispensare per totum.* Et citatis in principio.

ADDITIO.

Dixi suprà sufficienter *verb. Prælatus*: de potestate quam habet Prælatus circa subditos ad absoluendum, ac dispensandum. Nunc pauca de iurisdictione illorum pro foro externo, & interno. Vide etiam suprà *in his Addit. verb. Dispensare.*

1 Præ

1 Prælati ergo potestas, seu iurisdictio
Alia est ordinaria: alia delegata. Potestas or
illa quæ committitur à lege: nisi lex clarè i
talis potestas sit delegata. Secundò est eiam
illa quæ committitur à Papa. Tertiò talis eti
per consuetudinem committitur. Quartò p
per communitatem alicui committi. Ita Sylu
dictio, & alij communiter. Circa secundu
quando committitur à Papa declaro, quod c
pa concedit alicui Prælato, vel communita
gium aliquid faciendi, talis iurisdictio est or
potest delegari, vt inter alios tenet, ac prob
2.*lib de Matrim. disp.*40. *n.*14. Multum refe
stas sit ordinaria, vel delegata, vt ex dicendis
testas delegata est illa quæ nullo ex prædict
modis conceditur; sed solùm conceditur a
quando scilicet aliquis Prælatus habens pote
dinariam concedit alicui suam authoritatem
ciendi in particulari, vel in communi ad cer
causarum.

2 Omnes Prælati conuentuales Religiosoru
iurisdictionem ordinariam in vtroque foro,
possunt illam delegare quoad omnia quæ il
Rodrig. *Addit. ad Sum. verb. Iurisdictio cap.*2
& Nauar. *cap. non dicatis n.*95. & probatur, q
iurisdictionem ex officio, seu ex lege Can
Prælatis ritè electis dat iurisdictionem com
suo officio. De Præsidentibus verò Conuen
habent vicariam iurisdictionem, innuit Sanc
*Decalog. cap.*24. *numer.* 23. quòd etiam haben
ctionem ordinariam. Dicit enim ibi eos poss
vota subditorum, quod non competit, nisi hab
dictionem ordinariam dominatiuam. Dumn
Præsidẽtes habeant in absentia Superioris loc
plenam authoritatem quam habet Superior C
& proinde tales Præsidentes poterunt in illius
illam authoritatem committere.

3 Pro Ordine Minorum quæris an Vicarius
cialis mortui loco suffectus, vel vices gerens

cialis absentis, habeat authoritatem ordinariam, vel delegatam in tota Prouincia? Respondeo, duobus modis posse creari prædictum Vicarium Prouincialem, primò per modum præscriptum à statutis generalibus, de quo infrà in *ver Prouincialis.* Secundò quando solus Prouincialis exiens à Prouincia committit alicui regimen illius. Si hoc secundo modo eligatur est delegatus, & habet iurisdictionem solùm delegatam cùm ab homine solùm recipiat, & proinde non poterit illam subdelegare. Si verò priori modo secundùm statuta eligatur, habebit iurisdictionem ordinariam, & poterit delegare, quia illam habet à lege. Vide tamen *ver. Prouincialis* Et à fortiori omnes Prælati Regulares Superiores ad ipsos conuentuales habent prædictam iurisdictionem ordinariam.

4 Delegatus ad vniuersitatem causarum censetur habere iurisdictionem ordinariam: & proinde potest delegare aliquas causas: non tamen poterit delegare omnem suam delegationem, alium pro se in totum substituendo. Tenet Sanchez *lib.* 2. *Decal.disp.* 31. *à n.*2. citans multos textus, Theologos, & Canonistas. Quis autem sit delegatus ad vniuersitatem causarum explicat *ibi n.*4. dicens esse illum cui committuntur causæ in generali, licèt quoad locum sit specialis commissio. Idem dicendum si indefinitè committantur causæ alicuius territorij: vel quando committitur in generali circa omnes personas, etiamsi non specificentur omnes causæ. Sed de ordinario semper delegans in commissione exprimit ad vniuersitatem causarum, & sic debet facere pro dubiis amputandis.

5 In Ordine Minorum quando Superiores Prælati mittunt Commissarios pro visitandis Prouinciis, quantumcunque eis dent plenitudinem potestatis, & hæc extendantur ad omnes casus, tales non dicuntur delegati ad vniuersitatem causarum, sed delegati ordinarij, & consueti. Probò primò, quia delegatus ad vniuersitatem causarum cùm sit ordinarius, non admittit iurisdictionem, donec in particulari sibi reuocetur, at visitator Prouinciæ finita visitatione nullam omnino iurisdictionem

ctionem habet etiam per ſtatuta Ordinis : n
ceſſe vt fiat illius ſpecialis reuocatio. Adde
teris ſuæ commiſſionis illis conceditur expr
ſint ſubdelegare aliquas cauſas quod non e
rium concedere ſi eſſent delegati ad vniuerſ
ſarum per proximè dicta. Tertiò, quia Præla
exprimere ſolent quando id committunt, ad
tem cauſarum quod rarius faciunt, quand
Prouinciarum deſtinant.

6 Habens iuriſdictionem ordinariam p
committere cui, & quando voluerit. Hoc
poteſt facere habens illam delegatam, niſi ill
concedatur. Eſt com. Doctorum, & habetu
cætera. de officio ordinarij : Ratio eſt, quia h
dictionem ordinariam habet illam tanquam
priam, & ſuam : habens verò illam delegata
illam tanquam rem alienam, & ſolùm hab
lius. Vndè ſicut qui rem temporalem, cuius
minium, vt panem, poteſt alteri donare : n
poteſt donare qui habet ſolo titulo, commod
tulo depoſiti, ita in iuriſdictione ordinaria o
quam re propria : vel in delegata obtenta vt
ta, vel depoſita.

7 Hinc oritur alia differentia inter vtran
dictionem : quòd ſcilicet delegata poteſt ad
ferri à delegante : non verò ſic poteſt auferri
ordinaria. Patet ex prædictis, cùm enim dele
habeat iuriſdictionem propriam, ſed con
ciúſque ſolum vſum, abſque iniuria poteſt
care is qui conceſſit : ſicut poteſt quis reuoc
tum quod apud aliquem depoſuit. Quod
Superior facere ad libitum auferendo ab in
riſdictionem ordinariam, quia eſt res ſua, & p
ferioris, conceſſa per legem, vel priuilegium
ſicut non poteſt auferre officium, vel dignit
rioris ad libitum, ſic non poteſt auferre iuri
illi datam ſeu annexam propter officium : dic
ſa. Nàm ſi detur cauſa v. g. ob culpas Prælati
ſicut poteſt Superior illum priuare officio,

priuare iurisdictione. Idem etiam poterit facere, limitare scilicet iurisdictionem inferioris in aliquibus pro bono publico: vt cùm Prælati pro bono publico, edicto prohibent Prælatis inferioribus aliquid quod poterant facere authoritate ordinaria, sicut praxis obseruat: & ita debet intelligi Rodrig. *loco suprà dicto, ver. Iurisdictio, n.* 3. dicens esse conforme Concilij Tridentini decreto, *sess.* 14. *can.* 11. vbi sub anathemate definit posse Episcopos reseruare casus etiam pro foro interno, & externo.

8 Occasione præcedentium dico non posse Generalem Ordinis auferre Prouinciali iurisdictionem procedendi, vel sententiam ferendi in aliquo casu ordinario contento intra limites iurisdictionis dicti Prouincialis, sed tenetur expectare vt Prouincialis procedat, ac iudicet per se, vel cum Diffinitorio, & tunc per appellationem tantùm poterit de causa cognoscere. Idem iudico suo modo non posse Prouincialem licitè facere circa Prælatum localem in illis, quibus ex consuetudine, vel statuto dicti Prælati locales possunt procedere. Hanc primò probo à simili ex Concil. Trid. *sess.* 24. *cap.* 2. *de Reformat.* vbi clarè præcipit quòd causæ omnes in prima instantia terminentur coram Ordinariis locorum tantummodò: ad quorum terminationem coram illis assignat biennium. Ante quod biennium præcipit vt à Superioribus quibuscumque non auocentur, neque appellationes acceptentur: neque fiat illarum commissio, vel inhibitio, nisi à sententia diffinitiua, vel ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ, cuius grauamen per appellationem reparari nequit. Excipit causas quæ iuxta ius Canonicum de prima instantia pertinent ad Sum. Pontificem, vel ipse Summus Pontifex per speciale rescriptum manu propria subscribendum commiserit, vel auocauerit. Hoc decreto supposito, constat quòd Prouincialis habet in sua Prouincia iurisdictionem quasi Episcopalem, vt patet: cùm ergo possit causas subiectas suæ iurisdictioni coram se motas terminare, saltem cum suis Diffinitoribus, non poterit Generalis prohibere,

bere, quin dictus Prouincialis de prima instantia easdem causas resoluat. Quemadmodum Archiepiscopus nullo modo se ingerit causæ motæ coram Episcopo, nisi per appellationem. Secundò probo ex nostris statutis Generalibus Barcinonensibus Tolleti reformatis *tit. de Officiis*, vbi præcipitur Prælatis Superioribus ne se conturbent ad inuicem in executione suorum munerum, seu officiorum: sed potius Superiores adiuuent inferiores in suis officiis, non illos impediendo, neque se in illis ingerendo; quin potius quandiu inferiores suis officiis priuati non fuerint, eisdem faueant in omnibus: nam dato contrario sequentur multæ perturbationes & inconuenientia. Sic enim postulat suauis gubernatio Ecclesiæ. Imò & gubernatio orbis; nam primum mobile cælorum, licèt suo primo motu secum rapiat inferiores orbes, non tamen impedit quin vnusquisque orbis inferior suum particularem motum, seu cursum peragat, & suas particulares emittat in terram influentias. Vnde concluditur non posse ad libitum Generalem inuito saltem Prouinciali, neque istum inuito Prælato locali, causam coram illis motam auocare, nisi ob grauem, & iustam causam consuetudine, vel lege permissam: aliàs prædicti Superiores iniuriam faciunt inferioribus, ac proinde peccant.

9 Duplex est iurisdictio ordinaria; altera dicitur contentiosa, altera dicitur voluntaria. Contentiosa, seu necessaria est illa, quæ habet contradictorem, quia debet exerceri inter partes litigantes cum strepitu, seu aliqua figura iudicij, citando, inquirendo, & sic de cæteris. Patet ex *l. inter stipulantem*, §. 1. *ff. de verb. obligat.* Et dicitur contentiosa quia actor contendit contra reum. Altera iurisdictio dicitur voluntaria, quæ in solos subditos volentes exercetur, vt sunt in foro sæculari adoptio, manumissio, emancipatio, & cætera. In foro Ecclesiastico erunt dispensare, absoluere à censuris, vota commutare, & similia, quia in his subditus voluntariè se subdit Prælato non citatus, neque contra illum aliquis contendit. Sic

gloss.

gloss. *legis 2. initio, ff. de officio proconsulis.* Et ibi Iuristæ.

10 Hoc posito Prælatus extra suum Conuentum, vel Prouinciam non potest in subditum exercere iurisdictionem contentiosam, bene tamen poterit exercere iurisdictionem voluntariam. Est communis Doctorum, maximè Iuristarum, & habetur in *citat. proximè lege de officio pro consulis*, vbi lex, & Doctores dicunt non posse iudicem extra suum territorium officium contentiosum exercere. Et ratio idem dictat, quia aliàs iniuriam faciet iudici illius loci, & dabitur causa turbationum. Et propter oppositam causam, iurisdictio voluntaria poterit exerceri à iudice, & Prælato existente extra suum territorium, quia hæc cùm non indigeat strepitu iudicij, neque tribunali, nulli facit iniuriam, neque perturbationem poterit causare. Hinc colligitur quòd si Guardianus, vel alter Prælatus localis (idem dic suo modo de Prouinciali) petat cum sociis alium Conuentum, & ibi sui socij publicum crimen comittant, non poterit illos ibi punire, neque illorum causam terminare, quia petit casus iurisdictionem contentiosam, quam ibi extra suum Conuentum non potest exercere: imò si socius illius ibi deliquerit publicè, non poterit illius causæ se ingerere, sed id pertinet ad Prælatum localem illius Conuentus. Idem de sociis Prouincialis existentis extra suam Prouinciam. Imò credo quòd si dicti socij inde aufugiant, restituendi sunt Prælato illius loci in quo deliquerunt, vt ibi ipse illos puniat.

11 Prælatus existens extra suum districtum potest in subditum exercere iurisdictionem voluntariam ob rationem positam *numero præcedenti*, verb. gratia, potest suum subditum extra territorium absoluere à reseruatis, cum eodem dispensare in irregularitate extra confessionem, vel intra confessionem: potest illius vota irritare, & sic de cæteris. Et hoc intelligo siue subditus ibi sit præsens cum Prælato extra territorium: siue Prælatus extra illud existens inde per scriptum prædicta iubeat fieri, quæ possint per scriptum

Aaa

licitè fieri. Addo etiam quòd Prælatus exiſ
territorium poterit fulminare validam ex
cationem legendam in ſuo territorio contra
ditum exiſtentem intra territorium illius Pr
inde iubere vt aliquid contentioſum fiat ir
torio Nam per hæc omnia non fit iniuri
in cuius territorio exiſtit, neque illius tri
do aliquo læditur, vt patet. Et idem quo
de iuriſdictione ordinaria, vel contentioſa
luntaria vt poſſit, vel non poſſit exerceri
torium dicendum eſt ſimiliter de iuriſdict
gata, vt ſcilicet voluntaria poſſit extra t
exerceri, non verò contentioſa. Excipe tam
poſſe Prælatum exercere iuriſdictionem
ſam extra ſuum territorium, ſi Prælatus ill
rij, & partes contendentes conſentiant prou
bat, & citat Sanchez *libro 3. de Matrim. di*
num. 8. Sit exemplum Epiſcopi non valent
Pontificalia in aliena Diœceſi, quod tamen
teſt ſi Epiſcopus illius Diœceſis per quam tr
tiam concedat. Vt patet ex Tridentino *ſeſſ.* 1
de reform.& ſeſſ. 6. cap. 5. de reformat. inter
vtrobique ferè eadem ratio.

12 Conceſſa aliqua re à ſuperiore conced
nia neceſſaria ad illam comparandam, *l. 2 ff.*
omn. Iudic. vbi ſic habetur. *Cui iuriſdictio d*
quoque conceſſa videntur ſine quibus iuriſdicti
non potuit. Habetur etiam *cap. præterea, de offic*
Vbi ſic dicitur. *Ex eo quod cauſa ſibi committ*
omnibus, quæ ad cauſam ipſam ſpectare noſcun
riam recipit poteſtatem Excipe tamen, vt non
diis aliquibus ad illam cauſam vtilibus ac
ſi talia media ipſi Iudici ſint ſpecialiter proh
de cauſa diximus ſuprà *verbo Epiſc. n.* 5. etiar
po aliquando concedatur per Tridẽtinum p
Religioſos in aliquo caſu, & ad id faciend
medium Religioſos citare per cenſuras: hoc
dio non poſſunt vti niſi in tribus caſibus ibi
Concilio, in aliis verò non poterunt vti med

municationis, quia iure Canonico & per multas conceſſiones non poſſunt regulares exempti excommunicari ab Epiſcopis. Et ſic debet intelligi *citatum capitulum præterea*, dum ait, commiſſa cauſa iudici Eccleſiaſtico, poſſe ab illo fulminari excommunicationem pro cauſæ aſſecutione. Intellige, dummodo non ſit priuilegiata perſona illa contra quã vult ferre excommunicationem, vt non poſſit cenſuris ligari, ſicut non poſſunt regulares, niſi in caſibus expreſſis. Poterit enim tunc Iudex, vel Prælatus cui commiſſa eſt cauſa vti aliis remediis iuris ſibi non prohibitis, vt *cit. loc.* dixi. Aduerto præterea in *cit. c. præterea*. id concedi etiam Iudici delegato. Quod proinde fortiori iure cõpetet Prælato ordinario.

13 Adhuc pro maiori claritaté caſuum contingẽtium, libuit hîc in Sũma reſumere Summam poſitam à Gloſſa in initio *cit. cap. præterea*. quæ ſic habet. Commiſit Papa alicui delegato cauſam ſub hac forma. *Cauſam, quæ vertitur inter tales tibi committimus terminandam: quod iuſtum fuerit exequaris.* Iudex iſte, quia in reſcripto non continebatur, quòd poſſet punire contumacem, vel poſſet citare partes, quæſiuit vtrum poſſet contumacem cogere, vt veniat, aut an poſſit eum punire ſi non veniat? Reſpondet Papa vt ſuprà, hæc Gloſſ. Hinc colliges quòd delegante Superiore Prælato alicui inferiori cauſam aliquam, talis delegatus pro expeditione talis cauſæ poterit vti omnibus mediis neceſſariis ad illius cauſæ finalem reſolutionem dummodò media ſint licita, & non ſpecialiter interdicta. Imò addit Gloſſa *ibidem* tunc extendi iuriſdictionem ad omnia acceſſoria, quæ ſunt neceſſaria ad illius cauſæ terminationem. Addit etiam *Gloſſ. citata* quod conceſſo principali conceduntur acceſſoria, & connexa, pro quo citat ſex, vel plures textus iuris Canonici, ac Cæſarei.

14 Et quoniam video vnum ex copioſis titulis decretalium eſſe illum, qui agit de officio delegati. Et vidi iam in hac materia quæſtiones exortas, dicam ſolùm in Summa, quæ Doctores tradunt de duratione poteſtatis delegatæ, an ſcilicet expiret morte concedentis. Nam communis opinio eſt, imò expreſſa in iure

quòd iuriſdictio ordinaria non expirat mor
dentis. De iuriſdictione verò delegata,ſunt
bia reſoluenda. Circa quam omnes etiam
quòd iuriſdictio delegata conceſſa alicui exp
tuo concedente, re integra, id eſt, non ince
verò expirare ſi res iam erat incepta, ſeu neg
cœptum. In ſumma, & clarius ſic accipe.
mihi Superior talem cauſam. Recepi litte
quam manum vllam ad negotium admoue
nuntiatum eſt mihi illum eſſe mortuum. D
integra, ſeu non incepta, quia negotium a
grum eſt, nec manum admoui, & adhuc r
ceptum Si verò iam citaui partem, vel ali
gentiam feci inquirendo, &c. iam negotiu
integrum ſicut antea, ſed eſt incæptum, &
tum. Sunt ergo multæ opiniones circa hoc
quando ſcilicet circa commiſſionem cauſa
Prælato mortuo, vel officio priuato, dicen
commiſſario res integra, vt non poſſim pro
que inchoare: vel dicenda ſit mihi res in
poſſim procedere non obſtante morte delega
15 Communior opinio dicit requiri, a
citationem partis, vt res dicatur incepta, & i
integra, & proinde poſſit procedere vſque a
tionem cauſæ ex iuriſdictione delegata à mo
gante. Colligitur ex *capit. gratum. de offici*
ibi: *Cum citatione facta, negotium ſit quaſi c*
habetur etiam ex *cap. final. eodem titulo.* vbi
ba ponuntur. Citat multos Doctores vtriu
pro iſta opinione Sanchez *lib.* 8. *de Matrim*
num 10. Et addit *ibid. n* 13. ac probat cum m
cere quòd delegatus decretum publicauerit,v
tur etiamſi citatio non fuerit intimata citato
illud fuit incipere negotium, ac proinde ia
eſt integra. Et colligitur ex *citato cap gratu*
delegati: ibi. *Propoſito citationis edicto.* Æqui
citationi partis, actus quicunque factus c
circa idem negotium. Vt ſi coram parte leg
miſſio delegantis, vel quid ſimile.

16 Quid ſi negotium commiſſum non habeat partem citandam? pono exemplum: Committit Prælatus alicui patri, vt viſitet prouinciam in ordine Minorum, in qua viſitatione non requiritur citatio partis, quis actus æquiualens citationi dicetur, vt dicatur res incepta, vt poſſit procedere ob inchoatum negotium? Credo quòd ſufficiet legiſſe iam litteras commiſſionis ſuæ in aliquo Conuentu Prouinciæ ſibi delegatæ, vt iam res ſit inchoata. Probo, quia illa lectio ſeu publicatio litterarum æquiualet citationi Prouinciæ, & proinde ſi poſt illarum litterarum publicationem mors delegantis nuntietur, iam res non eſt integra, ſed inchoata. Et confirmo à ſimili, quia in iure ac praxi ciuili minori actu acquiritur poſſeſſio, quàm ſit publicatio commiſſionis ſolemnis. Nam in practica iuris emens domum acquirit veram poſſeſſionem domus ſolùm tangendo parietes, vel quid ſimile in aliis poſſeſſionibus: ergo illa publicatio commiſſionis facta cum ſolemnitate ſufficiet pro acquirenda poſſeſſione illius delegationis, cùm iam exercuerit actum iuriſdictionis conuocando ad Capitulum, præſidendo in communitate, &c. Si verò prædictus commiſſarius iter arripiens ad viſitandam prouinciam in itinere certior fiat de morte delegantis antequam litteras commiſſionis publicet in Conuentu modo ſolito, non poterit incipere, quia res eſt integra, & non cœpta. Et ex hoc inferes quid dicendum ſit in aliis commiſſionibus ſimilibus in quibus non requiritur citatio partis, ſed verb. grat. informatio recipienda per teſtes abſque citatione partis. Sufficiet enim vocaſſe teſtem, quia hoc iam eſt inchoaſſe rem, etiamſi teſtis nondum ſit auditus modo explicato *numero præcedenti*. Acceptare verò litteras commiſſionis etiam in publico, non eſt incepiſſe negotium, quia acceptare non eſt actus iuriſdictionis exercitæ.

17 Hinc melius intelliges quod diximus ſuprà *ver. Indulgentia ſiue Iubileus*, videlicet confeſſorem qui in vltima die Iubilei non potuit perficere totam confeſſionem, ſeu conceſſionem Iubilei modo ibi prædi-

ct
ibo, audiuit tamen pœnitentem , & abſoluit modo quo
i diximus , poſſe tranſacto Iubileo commutare vota,
& facere quod ibi diximus , quia ſua illa delegata iuriſdictio conceſſa in Iubilæo iam eſt cœpta , & inchoata, iam enim audiuit pœnitentem , quod æquiualet citationi,& proinde iam res non dicitur integra , & ex conſequenti poteſt continuare. Vide *citato ver. Indulgentia n.16.* cum dictis ſuprà *eodem verb. n 6.*

18 Si quis delegatur Commiſſarius ad Vniuerſitatem cauſarum quæ variæ ſunt , ſufficiet inchoaſſe vnam, vt res iam dicatur cœpta etiam quoad omnes alias. Tenet Sanchez citans multos *diſputat.18. citata num.17.*

19 Sicut ceſſat iuriſdictio delegati per mortem delegantis re integra, & non cœpto negotio,ita expirat ſi re integra delegans priuetur officio vel finiat officium. Idem enim eſt quoad hoc mori , vel non habere officium , quocunque modo amittatur, dummodò de morte delegantis conſtet , vel de officij illius ceſſatione. Eſt communis Doctorum. Et hoc intelligitur etiam ſi ipſe delegans ſit Sum. Pontifex,vt habetur *c. licet vndique. de offic.delegati. & c. ſi cui nulla. de præb. in 6.* ſiue ſit Papæ reſcriptum ad negotium iuſtitiæ, ſiue gratiæ,dummodò moriatur re integra. Si enim moriatur re iam cœpta, non expirat.

20 Circa dictum præcedens de reſcripto Papæ conceſſo ad gratiam diſtinguere oportet quòd duobus modis Papa concedit aliquam gratiam , primò de gratia iam facta completè ; Secundò de gratia facienda , v. gr. conceſſit Papa Romæ diſpenſationem alicui abſolutè, non committendo Epiſcopo, vel alicui , vt faciat informationem, & illa facta Epiſcopus diſpenſet:iſta vocatur gratia facta, & iſta non expirat morte Papæ concedentis re integra. Alio modo facit Papa gratiam , quæ dicitur gratia facienda : quando ſcilicet iubet Epiſcopo vt facta informatione diſpenſet. Iam enim Papa fecit aliquam gratiam inchoatã,ſed reſtat facienda per Epiſcopũ. Hæc autem gratia expirat morte Papæ concedentis re integra,id eſt,ſi Epiſcopus nullum actũ iuriſdictionis facere cœpit circa talem informationem, de quo latè Sanchez

cit.

cit. disp. 28. à num 48. vsque ad finem disputationis: quod non est meum prosequi: licèt ibi multa & doctè tradat quæ possunt Prælatis inseruire in casu similium commissionum.

21 Rediens verò ad negotium propriè regularium non omittam ponere casum, qui contigit in mea Prouincia circa iurisdictionem delegatam. De mandato Generalis visitauit Prouinciam quidam commissarius: finit, ac perfecit visitationem viuente adhuc Generalis eo verò tempore quo Generalis se parabat vt veniret ad Capitulum celebrandum, mortuus est Generalis: fuit grauis quæstio agitata an delegatio commissarij, duraret, ac proinde deberet gubernare Prouinciam vsque ad electionem successoris loco defuncti: an verò cessaret delegatio morte Generalis delegantis. Aliqui Doctores dixerunt non expirasse. Ratio pro illis esse potuit, quia iste commissarius delegatus iam inchoauit iurisdictionem suæ delegationis in multis actionibus visitando, corrigendo, &c.

22 At multi ac meliores, cum quibus ego censui, dixerunt expirasse, ac proinde non potuisse amplius procedere. Rationes pro ista parte sunt istæ. Nam primò, delegatus terminata sua causa sibi commissa, non potest amplius procedere, vt omnes fatentur; quia illi solùm delegata est iurisdictio ad istam causam terminandam: vt si rex alicui non iudici ordinario, committat causam alicuius homicidij per ipsum finaliter terminandam: lata sententia finali, & executioni mandata cessauit iurisdictio illi delegata. At commissarius prædictus finierat visitationem, pro qua sola illi data est iurisdictio: ergo expirauit delegatio. Neque obstat quòd prædicti commissarij solent assistere in Capitulo ac Diffinitorio, vt ibi præsentent visitationes quas fecerunt, & proinde videtur quòd delegatio illius durare debuit vsque ad futurum Capitulum. Non, inquam, obstat. Quia per accidens est tales commissarios solere assistere Capitulo: non enim in illo habent suffragium decisiuum, neque consultiuum, sed solùm præsentant visitationes: quod & absentes facere possunt. Et in mea Pro-

uincia iam contigit præsidentem Capituli Prælatum generalem cuiusdam commissarij visitationes in quodam Capitulo recepisse non admisso illo commissario ad diffinitorium:quo posito sic arguitur secundò. Accessorium sequitur naturam principalis, regula *accessorium. de regul. Iuris in 6.* ita quòd perempto prinicipali perit accessorium. At visitare prouinciam est principale intentum iurisdictionis in talibus commissariis, assistere verò Capitulo est per accidens, vt diximus. Imò gubernare prouinciam dū actu visitant est per accidens, quia in aliquibus religionibus visitant visitatores, & non gubernant. Imò ipsi nostri visitatores quando visitant Conuentum aliquem non gubernant. Tertiò principaliter quia nostra statuta generalia Vallisoleti anno 1593. expressè decernunt vt visitator prouinciæ intra tres menses illam visitet: & si Capitulum non sit mox celebrandum, exeat à prouincia. Et prædictus visitator iam tres menses excesserat: & totam Prouinciam visitauerat. Quartò quia visitator Prouinciæ non est delegatus ad vniuersitatem causarum, vt suprà diximus *num.* 5. ergo vt illorum visitatorum iurisdictio expiret non est expectanda reuocatio particularis sed solùm terminatio, & finitio causæ delegatæ, quæ est visitatio. Et ita in terminis tenet Rodr. *tom.* 1 *qq. quæst.* 9. *art.* 1. id expressè dicens seruari in Societate Iesu. Tenet etiam Aldrete, *lib.* 1. *de discipl. Relig. cap.* 3. *num.* 30. *& seq.*

22 Gesta per Prælatum excommunicatum valent, quandiu est toleratus ab Ecclesia videlicet donec nominatim denuncietur, vel si sit notorius Clerici percussor. Vide quæ diximus suprà, *ver. Excomm. n.* 6. Et ibi citatum Sanchez: adde Sà *in Aphor. ver. Iurisdictio*, qui citat Nauar. dicentem posse quemlibet excommunicatum exercere suam iurisdictionem, si non sit declaratus, aut si non sit suspensus. Vide etiam *citata verb. Excomm. n.* 4 *&* 5. quomodo, vel quando sint valida gesta per Prælatum habentem titulum putatiuum cum errore communi vulgi, hîc enim possunt inseruire. Declaro tamen quòd prædictus Prælatus sic excommunicatus officium exercens peccabit mortaliter, nisi illum

excu

excuset ignorantia, necessitas famæ: vel quid simile. Puto autem gesta per illum valere etiam, si delictum sit publicum, quandiu est toleratus, & non denuntiatus nominatim vt diximus *cit. n. 6.*

PRÆSCRIPTIO CONTRA BONA Regularium.

Vide infrà verbo *Restitutio, per totum.*

1 DE iure communi contra bona Regularium, quæ sunt etiam Ecclesiastica, non præscribitur nisi spatio 40. annorum, *cap. de quarta de præscript.* Hoc enim communiter conceditur omnibus Ecclesiis.

2 Per specialia priuilegia Benedictini in Portugallia, & cum illis communicantes habent vt eorum bona non possint præscribi nisi spatio sexaginta annorum. Ita enim illis primò concessit Eugenius IV. & postea, idem Papa Benedictinis extra muros Romæ degentibus concessit vt non præscribant bona illorum nisi per spatium centum annorum. Et inter bona præscriptionis capacia, numerantur etiam priuilegia, vt infrà dicetur *verb. Priuilegij cessatio per non vsum*, citata priuilegia Benedictinorum citat Rodriguez *tom. 3. quæst. 35. art. 2.*

PRÆSCRIPTIO QVO AD crimina.

1 IN iure ciuili præscribunt aliqua crimina quatenus ob longum tempus præcipit ius propter pacem Reipub. ne crimina aliqua accusentur, nisi intra certum tempus: quo elapso ad bonum pacis nequeunt accusari, vel puniri.

2 In iure ciuili crimina præscribunt spatio annorum viginti vt plurimum. Et aliqua præscribunt minori spatio, adulterium enim intra solùm quinquennium potest accusari. Iulius Clarus *in practic. quæstion.* 51. *num.* 4. videantur leges particulares Regni, & Ordinum.

3 Si tempore assignato ad syndicandum Iudicem secularem aliquid contra illum non fuit delatum, tali tempore transacto, si noui veniant accusatores non recipiuntur; quia præscripsit accusationis tempus. Iul. Clar. *ibidem num.* 5. Et fortè per hoc se poterit etiam defendere, vtcunque Prælatus syndicatus, vbi consuetudo est quòd finito officio syndicetur per visitatorem proprium, vt fit in Ordine Franciscano (Vide tamen mox dicenda) *ibidem* notat Iul. Clar. illam præscriptionem syndicati valere, etiamsi nondum sit absolutus Addit Rodriguez *tomo* 3. *Addit. ad Summ. cap.* 104 *concl* 7. hoc in Religionibus non esse in vniuersum admittendum, est enim præiudicium Ordinis quòd crimina maneant impunita.

4 Si verò sententia iam lata est contra aliquem pro crimine, executio talis sententiæ nunquam præscribitur, sed potest longo post tempore executioni mandari. Glossator Iulij Clari *ad q. cit.* 51. *n.* 2.

5 Crimen nefandum nunquam præscribit, sed potest puniri quocumque tempore innotescat. Glossator Iul. Clari, *vbi proximè.*

6 In iure canonico præscriptio criminum vt plurimùm non admittitur, & præcipuè ac procedendum per inquisitionem, & indicendam purgationem canonicam. Salzedo *in pract. crim. cap* 147. & Rodr. *tomo* 2. *quæst.* 33, *artic.* 11. dicens posse Religiosum puniri post quindecim annos, à commisso crimine: quia vt ibi probat, ex iure canonico crimina non præscribunt. Et probat, quòd etiamsi in aliquo ordine esset statutum ne punirentur crimina nisi intra vnum, vel duos annos, illo non obstante posset Prælatus ratione correctionis, & boni publici punire. Quamuis accusator tunc præscriberet, & non posset tunc accusare.

7 In

7 In Ordine Minorum in statutis generalibus Romæ, anno 1587. statuitur vt qui Religiosus proprio Prælato non denunciauerit, absque legitima causa: & postea alteri Prælato denunciauerit, puniatur ob talem omissionem si causam omissionis non dederit: sed tamen ipse reus delatus non sit immunis à pœna, & à culpa. Per quod etiam videtur quodammodò tollere præscriptionem criminum, standum tamen est legibus & moribus cuiusque Ordinis, & prudentia dictabit etiam, ac circumstantia temporis quid magis conducat bono communi ac particulari culpati.

QVID, ET QVOTVPLEX priuilegium?

1 PRiuilegium est lex priuata aliquid speciale concedens: id est, aliquem fauorem seu beneficium. Vnde si non concedat aliquem fauorem, vel beneficium, non est in rigore priuilegium. Est communis Doctorum. Vnde lex imponens grauamen seu censuram in aliquo Ordine, non est priuilegium, sed lex pœnalis.

2 Non est necessarium quòd priuilegium concedat aliquid contra ius: sed satis est quòd sit vltra jus, vel præter ius. Quando verò à Papa fit aliqua declaratio iuris communis, vel particularis Bullæ, in rigore talis declaratio non potest dici priuilegium, quia nihil concedit: sed tamen latè dici potest priuilegium quatenus concedit quietem conscientiæ. Suarez *tom. de Legibus, lib. 8. cap. 1. num. 7.*

3 Non est necesse quòd priuilegium detur in scriptis, sufficit dari verbo tenus: imò Leo X. in supplemento, *fol. 58. Concession. 161.* concessit, quod Minoritæ secura conscientia possint vti omnibus sibi à Sede Apostolica concessis, siue per Bullas, aut Breuia; siue per viuæ vocis oracula, sicut in libris Ordinis reperiuntur. Rodr. *tom. 1. quæst. 7. art. 5.* & proinde innuit Papa sufficere vt reperiatur priuilegium scriptum in libris Ordinis, ad

hoc

hoc vt fidem faciat in quouis foro. Idem est, si per solas supplicationes factas Papæ à Cardinali, aliquid impetretur: & Papa dicat, *Fiat.* Et de hoc Cardinalis det suum testimonium, vt praxis docet, & habentur multa exempla in Bullario Rodriguez. Eandem fidem habent transsumpta authentica, deducta ab originali priuilegio, etiam pro foro iudiciali, sicut concessum est pro Minoribus, & aliis. Supplement. *folio 69.*

4 Priuilegium aliud est reale; aliud personale: & hæc cognoscere multum interest. Reale est illud, quod conceditur directè alicui rei, loco, muneri, vel officio distincto, seu conditioni distinctæ à persona, vt quando aliquid conceditur tali Ecclesiæ, vt scilicet tali die suspendatur in illa interdictum: tunc id conceditur loco, non personæ: & extra illum, non licet personæ: quod sibi licet in illo. Similiter, si conceditur rebus immobilibus Ecclesiæ vt prædio, non conceditur personæ: item si conceditur officio, vt Vicario generali, non conceditur illi tali personæ; quia cùm non fuerit Vicarius, illud non poterit. Hoc autem priuilegium reale indirectè, transit ad personas, quæ gaudent illo ratione rei, officij, & similium. Si enim Papa dicat concedimus Episcopo Eborensi tale, vel tale; vel Ministro Prouinciali, tale, vel tale, intelligitur priuilegium esse reale: secus si dicat, concedimus tibi, vel illi: Tunc enim est personale. Hinc iam patebit quid sit priuilegium personale: est enim illud quod directè conceditur personæ, & ad ipsam dirigitur, & hoc priuilegium non extenditur vltra personam illam.

Rursus priuilegium reale, vel est particulare, concessum scilicet vni tantùm loco: vel est generale concessum scilicet omni loco, & omni Religioni, & sic de cæteris. Eodémque modo, priuilegium personale, alud est generale, concessum videlicet omnibus personis istius Regni, vel omnibus Religiosis Ordinis, vel est particulare, concessum tantùm vni, vel paucis de populo: vel vni aut duobus Religiosis tantùm, vel paucis. Clarius,

&ad

& ad intentum dic : Priuilegium concessum vni Conuentui est reale particulare, concessum toti Ordini est reale generale : concessum item vni Religioso, est personale particulare : concessum verò omnibus personis Religiosis, est personale generale.

4 Stante dubio an priuilegium sit reale, an personale, aliqui dicunt habendum esse pro reali; alij dicunt habendum esse pro personali. Alij melius distinguunt, quòd si est contra ius commune, vel contra bonum tertij, censendum est personale. Si verò est præter ius,& purus fauor, in dubio censetur reale.

6 Priuilegium aliud est odiosum, aliud fauorabile. Fauorabile est quod purè fauorem continet illius cui conceditur, & nulli alteri nocet, nec præiudicium infert iuri. Odiosum est illud quod ita alicui fauorem aliquem concedit, vt tamen alteri noceat, vel est contra ius aliquod : quale est priuilegium de non soluendis decimis : & priuilegium ad lites, quod fauet actori, & non reo. Et ista priuilegia odiosa,quia nocent iuri, vel tertio strictè sunt interpretanda, vt minus noceant quàm nocere possint. Quando verò priuilegium est purè fauorabile ita vt neque iuri, neque tertio noceat, tunc amplè est interpretandum, iuxta infrà dicenda : & hîc proprie habet locum quod dici solet, fauores sunt ampliandi, odia verò restringenda : quæ est vna de Regul. Iuris. *in 6. Regul.* 15.

7 Item aliud priuilegium est insertum in corpore iuris canonici. Aliud verò est extra corpus iuris. Et licèt vtrumque coram Deo æqualem vim habeat, differunt tamen, primò, quia priuilegium insertum in corpore iuris,est quasi lex publica, & obligat omnes ad sui obseruationem seu conseruationem. Priuilegium verò extra corpus iuris, contentum scilicet in aliqua Bulla particulari, non ita promulgatur, neque ita obligat, nisi post exhibitionem authenticam,& iustificatam. Secundò differunt,quia priuilegia contenta in corpore iuris non reuocantur,nisi de illis fiat specialis mentio, vel dicatur quòd reuocantur etiam priuilegia in iure cõmuni contenta, & sic non sufficit reuocatio quantumcumque generalis:

neralis : priuilegia verò posita extra corpus iuris reuocantur per quamcumque reuocationem generalem.
8 Priuilegium purè fauorabile concessum viris, conceditur etiam fœminis coniunctis si sint capaces illius, vt priuilegium concessum Fratribus conceditur etiam Monialibus. Rodrigu. *tom* 1. *quæstion.* 13. *art.* 22.
9 Priuilegium, quod non continet præjudicium tertij, statim est validum, & illo potest quis vti absque promulgatione : vt priuilegium recitandi Horas canonicas, tali modo, vel tali hora. Si verò contineat præiudicium tertij, necessariò debet prius promulgari, vel notificari illi tertio, vt illi constet, & possit reclamare. Rodrig. *tom* 1. *quæst.* 7. *art. vltimo.* Priuilegia item data per leges vniuersales, cùm sint leges, debent prius promulgari. At priuilegia data per Bullas particulares Conuentibus, Religiosis, &c. non est necesse quòd promulgentur in publico : sed vt ligent satis est quòd publicentur suo tempore : sic enim praxis obtinuit vt hæc non promulgentur solemniter. Et sic exhibita, si continent excommunicationem, statim ligabunt illum cui exhibentur, si Bulla sit authentica, & exhibeatur iuridicè. Suarez *lib.* 8. *de Legib. cap.* 24. *num.* 8.

PRIVILEGII FORMA.

10 DVobus modis præcipuè solet concedi priuilegium. Primò ex Motu proprio, quando scilicet princeps ad illud concedendum non mouetur precibus alicuius, sed ex sua sola liberalitate. Secundo modo datur vt plurimùm ad instantiam partis : & hic est modus communior. Differunt tamen quod concessum ad instantiam partis, non est adeò voluntarium, & liberale, sicut est concessum ex Motu proprio. Et proinde priuilegium cum clausula *ex Motu proprio* ampliat priuilegium quantum patitur proprie-
tas

tas verborum : quod non habet priuilegium concessum ad instantiam partis. Est communis Iuristarum. Secundò differunt, quia aliquando qui petiit priuilegium cogitur vti priuilegio petito, vt infrà dicetur : si verò fuit illi conceessum ex motu proprio, nunquam potest cogi vt illo vtatur. Tertiò differunt, quia priuilegiũ subreptitiè impetratum ad instantiam partis, non valet. At datum Motu proprio valet, quia clausula, *Motus proprij* tollit omnem subreptionem. Hæc omnia Suarez ex multis testibus, & Doctoribus. *citat. lib.* 8. *cap.*12. *à num.*8.

11 Si datur priuilegium alicui (vt datur sæpè Prælatis Regularibus) faciendi aliquid ; vt dispensandi, absoluendi, vel puniendi, cum consilio alicuius, vel aliquorum ; tunc petitio consilij ad substantiam formæ pertinet, & tenetur illud petere : non est tamen necessarium ; neque obligatio sequi illud consilium: quia ad hoc per illa verba non obligatur:aliud enim est postulare consilium,aliud verò sequi consilium. Et quidem illud postulare, semper est vtile : illud verò sequi aliquando est inutile. Neque verò refert si dicat Bulla, aut lex *vt fiat de consilio*, vel *cum consilio*, vel *ex consilio*, quia hæc sunt synonyma. Secus verò esset, si diceretur ; hoc fiat secundùm consilium, vel iuxta consilium pro vt visum fuerit Petro. Tunc enim tenetur non solùm petere, sed etiam sequi consilium Petri. Et idem dicendum si dicat concessio, vt fiat aliquid cùm consensu, vel de consensu Petri. Tenetur enim tunc sequi consensum, & sine eius consensu non poterit : consensus enim plus dicit quàm consilium. Suarez *vbi suprà cap* 13. *num* 5.

12 Ad intelligendam formam substantialem priuilegij (& suo modo, cuiuscumque Bullæ) tres partes sunt notandæ. Prima est quæ antecedit concessionem, & hæc vt plurimùm est narratio petitionis, vel est redditio causæ mouentis, vel necessitatis priuilegij, aut Bullæ. Secunda est ipsa concessio priuilegij, per quam Princeps suam explicat voluntatem : & hæc, vt plurimùm incipit in illis verbis : *Nos igitur* : vel, *Quibus*

bus attentis:vel aliis similibus. Tertia,esse potest limitatio,vel extensio priuilegij:& non obstantiæ derogatoriæ solitæ adhiberi.

13 Non est necessarium, quòd in priuilegio dicatur: *Non obstante iure communi*, cùm scilicet derogat: iam enim supponitur, vel Principem id scire, & habere omne ius in pectore: & eo non obstante id concedere. Si tamen priuilegium potest habere aliquem effectum saluo iure communi, tale ius semper saluandum est. Gloss.*in capit*.1. *de constit. in 6. verb. Noscatur.* Et colligitur ex *capit.in his. de Priuileg.* Si autem priuilegium non potest sortiri aliquem effectum concessionis, nisi derogando iuri communi, id credendum est voluisse Papam. Non enim credendum est illum voluisse concedere aliquid illusorium.Colligitur ex *cap. inter dilectos. de fide instr. & gloss. dicto cap. in his.*

14 Datur aliquando priuilegium quod dicitur ad instar: & est illud quod alicui datur per similitudinem, vel æquiparationem ad aliud concessum alteri, vt si dicat Papa: concedo Petro priuilegium ad instar, id est, ad similitudinem priuilegij iam Paulo concessi. Et tunc priuilegium secundum Petri, dicitur priuilegium ad instar. Item si vni Religioni concedatur priuilegium ad instar, id est, ad similitudinem priuilegij Minorum: secundum priuilegium dicitur ad instar, & priuilegium Minorum dicitur exemplar, colligitur ex *leg. omnia.* 34. *Cod. de Episc. & Cleric.*

15 Hoc priuilegium ad instar concedit omnem fauorem, & gratiam formaliter contentam in suo exemplari:& in eodem sensu in quo continetur in suo exemplari,& cum eadem extensione,& restrictione. Hoc patet,quia in hoc consistit æquiparatio,vel imitatio,quam significat priuilegium, seu verbum ad instar, seu ad similitudinem.

16 Aucto priuilegio exemplari seu primo, non augetur priuilegium ad instar, quia dans priuilegium, secundum, seu ad instar, solùm respicit ad statum quem

quem tunc habebat exemplar, & non ad ſtatum futurum. Neque è contra ſi augeatur priuilegium, ad inſtar, non augetur exemplar : non enim habent hæc duo quo ad hæc dependentiam.

17 Abrogato, vel amiſſo primo priuilegio exemplari quocumque modo id fiat, non perditur neque abrogatur priuilegium ad inſtar : iam enim priuilegium ad inſtar eſt diſtinctum, & factum eſt proprium illius cui ſecundò conceſſum eſt : neque pendet ab exemplari in conſeruari. Eſt communis Doctorum, maximè Nauar. *Comment. de Iubileo. notat. 26 num.* 8. Exempla facilè applicabis ex dictis *num.* 14. ſi etiam contingat quod priuilegium exemplar reſtringatur, non reſtringitur priuilegium ad inſtar, niſi illud exprimatur in particulari : idque ob cauſam proximè dictam.

18 Si priuilegium ad inſtar dicat, *concedimus Ordini Minorum talia vel talia*, exprimendo illa, ſicut conceſſum eſt Ordini S. Benedicti: tunc dato quod in Ordine S. Benedicti non inueniatur talis conceſſio, valet tamen illa cõceſſio facta Minoribus in priuilegio ad inſtar. Iã enim fuit mens Papæ illa ibi expreſſa concedere Minoritis. Suar. *l. 8. cit. c. 15. n. 7.* cum multis citatis. Secus foret ſi tale exẽplar priuilegium non inueniretur apud Benedictinos, neque Papa aliquid exprimeret quod concederet ; ſed in genere, & in confuſo loqueretur: tunc enim nihil concederet.

COMMVNICATIO
Priuilegiorum.

Vide ſuprà hoc etiam verb. *littera C. Communicatio priuilegiorum. & adde ſequontia.*

19 PRiuilegiorum conceſſum aliqui Sacerdoti vt recitet matutinum veſpere multo ante ſolis occaſum communicatur etiam ſocio recitanti cum illo Sacerdote priuilegiato, & ſocius ſatisfacit muneri

ſuo. Si enim illud priuilegium datum fuit ad leuandum laborem in recitando,& ipſe ſolus laborioſè recitat, extenditur fauor ad ſocium ne priuilegium reddatur inane.Suar.*cit.lib*.8.*c*.11.*n*.7. & 8.

20 Conceſſa vni Monaſterio vnius Ordinis cenſentur etiam conceſſa omnibus Monaſteriis eiuſdem Ordinis. Sic conceſſit Pius IV. Patribus ſancti Hieronym. in Hiſpan. ad inſtantiam Regis Philipp. II. de quo Rodrig. *citat. quaeſt. art*. 9. &. 18. vnde infert Rodrig. *art*. 18. quod Indulgentia illa celebris Portiunculæ Aſſiſij conceſſa in Conuentu Pat. noſt. Franciſci, pro intrantibus Eccleſiam illam, conceditur etiam vniuerſis Minoritis in toto Ordine pro eodem die, in ſuis Conuentibus. Qua de re ego dubito, vt dixi ſuprà, *verb. Indulgentia, tit.circa Indulgentias & Iubileum, num*. 2. & vltra ibi dicta nunc addo inſtantiam. Nam ſi Minoritæ omnes extra illum Conuentum Aſſiſij fruuntur illa Indulgentia eo quòd ſit communicata illi Conuentui, ratione cuius totus ordo participat: ſequetur clarè quòd etiam omnes aliæ Religiones gaudebunt illa Indulgentia eodem die, eo quòd iam illa Indulgentia per ſe eſt communis toti Ordini, cum quo Ordine cæteri Mendicantes participant: ad eum modum quo omnes Religiones communicant in priuilegio recipiendi Nouitios, abſque præuia informatione, conceſſo Dominicanis in Monaſterio Salmanticenſi, eo quod conceſſum illi Monaſterio cenſetur communicatum toti Ordini Prædicatorum: & proinde cæteri Ordines cum illo communicant. At nemo vnquam dixit, neque praxis edocuit, quòd cæteræ Religiones communicant in illa Indulgentia Portiunculæ in illa die: ergo neque tota Religio Minorum extra illa domum. Et maximè hodie quando vt ibi dixi omnes Indulgentiæ Regularium ſunt reuocatæ, præter ibi poſitas. Hoc ergo dictum in iſto numero, quod conceſſum vni Monaſterio conceditur alteri, ego intelligo de priuilegiis, non verò de Indulgentiis, quæ nimis differunt à priuilegiis.

21 Priuilegium conceſſum vni Religioſo tantùm, non

non conceditur aliis Religiosis eiusdem Ordinis: hîc enim militat diuersa ratio, quæ enim vni Religioso congruunt alteri Religioso erunt indecentia: quod non continget in priuilegio concesso vni Monasterio respectu aliorum Monasteriorum eiusdem Ordinis. Addo ego quòd si vnum priuilegium sit concessum Prælato vnius Conuentus ratione officij, vel Fratribus in communi alicuius Conuentus, quod illud participabunt omnes Prælati conuentuales, & omnes Fratres illius Ordinis: imò & Prælati conuentuales, & Fratres aliorum Ordinum communicantium. Exemplum est in priuilegio posito *num. præcedente* concesso Priori Conuentus Dominicanorum Salmanticensium, & in aliis exemplis videre licebit: concessum enim fuit officio, & non personæ.

22 Quando vna Religio communicat in priuilegio alteri Ordini primo concesso, tale priuilegium ita fit proprium Religionis communicantis, ac si illi primò fuisset concessum: & proinde si prima Religio illud perdat, amittat, vel mutet per reuocationem particularem Religionis vetantis illius vsum, non hæc eueniunt in secunda Religione cuius factum est proprium. Neque è contra: si mutetur priuilegium communicatum, vel reuocetur vel restringatur, non fit hæc mutatio, vel alteratio in priuilegio concesso priori Religioni. Est communis: & patet ex dictis in priuilegio ad instar, respectu priuilegij exemplaris. Secus si reuocetur priuilegium quo ad omnes illud habentes per communicationem, extensionem, & similibus clausulis quæ videndæ sunt.

23 Solent concedi priuilegia hoc modo in aliqua Religione; vt scilicet Religiosi illius, illis non gaudeant nisi illis fuerint concessa à suo Generali quo ad vsum eorundem priuilegiorum: vt habet soc. Iesu. Hoc posito dubitas, si illa priuilegia illi Ordini primò concessa cum illa restrictione ad Generalem, postea communicentur Ordini verb. grat. Minorum, intelligantur concessa cum ea restrictione, vt Minoritæ non vtantur, nisi Generalis ipsis concedat? Resp.

quod non, sed poterunt Minoritæ illis vti absque concessione particulari sui Genesis. Rodriguez *tom.* 1, *quæst.* 55. *art.* 17 § 2 *dubium.* & Suar. *lib.* 8. *citat. cap.* 17. *num.* 6.

24 Illi qui communicant in aliquo priuilegio alteri Ordini primò concesso possunt se defendere tali priuilegio sibi communicato contra illam Ordinem qui primò concessum fuit : si iste Ordo se defendens est reus, & patitur damnum Exemplum sit, fuit primò communicatum Ordini Minorum, vel concessum ne Religiosi alterius Ordinis ædificent conuentum prope Minores intra spatium tot cannarum (de quo suprà *verb. Monasterium*) cui priuilegio communicant Carmelitæ. Postea Minoritæ volunt ædificare Conuentum prope Carmelitas intra idem spatium, possunt Carmelitæ se defendere contra Minores per illud priuilegium concessum primò Minoribus : quia hoc priuilegium iam factum est proprium Carmelitarum per communicationem. Tenet Rodriguez. *cit. quæst.* 55. *art.* 21. citans Cordub. Et est communis Et ait Corduba quod iuxta hoc si casu fuerit positum interdictum vni Ordini ad instantiam alterius, poterit Ordo interdictus suspendere interdictum per priuilegia concessa Ordini illius qui petiit interdictum.

25 Quando dicitur priuilegiatum non posse agere contra priuilegiatum, non intelligitur in casu proximè præcedente, sed intelligitur quando vnus priuilegiatus habet aliud distinctum priuilegium, & contrarium, repugnans, seu tollens priuilegium alterius. Exemplum. Habet Rex priuilegium à Papa vt petat subsidium à clerici non obstante iure communi. Econtra habet Conuētus speciale priuilegium ab illo non derogatū, per quod sibi conceditur ne soluat subsidium quicumque personæ: tunc Rex priuilegiatus, non potest agere contra Conuentum illum priuilegiatum in oppositum. Secundò, habet Dux militum priuilegium à Rege, vt obliget quemcumque plebanum recipere hospitem militem. Habet è contra plebanus Minorū confrater, priuilegium à Rege ne cogatur ad recipiēdos tales milites, vel hospites

tes sæculares: in tali casu Dux priuilegiatus non potest agere contra talē plebanum priuilegiatū, sunt enim priuilegia mutuo pugnantia & habētia oppositionē respectiuam: quod non cernitur in *dicto n. præcedente*: est enim tunc in cannis idem priuilegium non sibi repugnans.

PRIVILEGII CONFIRMATIO.

26 ETiam si priuilegia vnius Ordinis non confirmentur à nouo Papa electo, non proinde dicta priuilegia manent abrogata. Primò, quia priuilegia Ordinum non contradicentia Conc. Trident sunt confirmata per ipsum Concil. *sess. 25. t. de Reg. in fine*, quod est ius commune Secundò, quia vt Iuristæ dicunt, priuilegium, seu beneficium principis debet esse immobile. Confirmantur verò vt plurimum Ordinum priuilegia à nouo Pontifice, petentibus Religionibus, quia, vt ait S.D. Papa Paul. V. in confirmatione priuilegiorum Minoritarum, anno 1609. illa quæ authoritate Apostolica sæpius confirmantur, maius robur, & firmitatem acquirunt. Addo quod ex iterata illa confirmatione aliquando aliquid nouum acquiritur in modo confirmationis, vt mox dicemus. Vide *infrà verbo isto, num 50.*

27 Duobus modis solent confirmari priuilegia, valde diuersis, & scitu dignis ad multos effectus. Primò confirmantur in forma communi, id est, in confuso sicut iacent, sine examine, & hæc dicitur confirmatio in forma communi. Secundo modo confirmantur priuilegia ex certa scientia; quia scilicet supponit princeps habere se notitiam claram illorum priuilegiorum, idque facere præuio examine, & inquisitione. Si verò antequam confirmet, ponit tenorem priuilegij, tunc clarè confirmat ex certa scientia. Idem est si in cōfirmatione dicat se confirmare ex certa scientia. Talis enim confirmatio fortior est, & amplior, vt dicemus. Idem valet hoc verbum, si dicatur, *confirmo ex plenitudine potestatis*: per hæc enim verba significat Papa se velle

operari quidquid poteſt, videlicet ſuprà ius, & contra ius. Idem valet ſi dicat: *non obſtante lege in contrarium*, ex his colliges quando confirmetur priuilegium in forma communi; & quando ex certa ſcientia. Confirmatio enim ex certa ſcientia fit, quando opponitur aliquod ex ſequentibus. Ex certa ſcientia, vel de plenitudine poteſtatis, vel non obſtante lege in contrarium. Quando verò confirmatio caret aliqua clauſula ex his tribus, eſt confirmatio in forma communi.

28 Quando priuilegium confirmatur ſolùm in forma communi, talis confirmatio nullum ius nouum confert, neque dat valorem priuilegio, quod erat ante inualidum: & ita non eſt conceſſio priuilegij, ſed ſola roboratio pro ſtatu in quo erat. Eſt communis Doctorum ad *cap. quia diuerſitatis, de conceſſione prabendæ*: & proinde ſi hæc confirmatio cadat ſupra actum incapacem, ſeu nullum: nihil confert. Si verò conferatur à Superiori, & actus ſit confirmabilis, additur robur præcedenti priuilegio. Suar. *cit. lib.* 8. *n.* 8. 9. *&* 10.

29 Confirmatio ex certa ſcientia habet vim nouæ conceſſionis talis priuilegij, vel priuilegiorum. Ita gloſſ. *in capit. quia diuerſitatis, & in capite* 1. *de tranſact.* Et ratio redditur, quia talis confirmatio ex certa ſcientia habet vim confirmandi actum nullum reddendo illum de inualido validum, ſeu de priuilegio nullo, facere validum. Suarez latè, & efficaciter *citato libro capit.* 18. *à numero* 12. *& ſeqq.* Limitat tamen *ibi* Suarez, dummodò Papa confirmans ex certa ſcientia non ponat aliquam clauſulam per quam dicat ſe nolle confirmare priuilegium aliàs nullum, vt ſi verbi gratia, dicat quatenus ſunt in vſu. Tunc enim ſi aliquod priuilegium ſit iam nullum, quia non eſt in vſu, tunc non confirmantur ibi priuilegia ex certa ſcientia. Idem erit de ſimilibus reſtrictionibus, vt ſi dicatur (*dummodò ſub vllis reuocationibus non ſint comprehenſa*) vel ſi dicatur (*prout in libris Ordinum reperiuntur*) tunc enim non confirmantur ex certa ſcientia illa quæ neque in libris Ordinum, neque in Bullis reperiuntur. Idem ſi dicatur, *dummodò Concil.*

Trident.

Trident. non sint contraria, tunc enim hæc non confirmantur.

30 Ego pro quiete & consolatione Minoritarum aduerto à Clemente VII. vsque ad hunc diem septem Pontifices confirmasse priuilegia Minorum ex certa scientia, & aliquos ex his insuper dixisse de plenitudine potestatis. Bullæ confirmatoriæ horum Pontificum habentur in Bullar. Rodrig. *foliis mox citandis*. Primus ergo fuit Clemens VII. cit. Bullar. *fol.* 759. *col.* 1. dicens. *Motu proprio, & ex certa scientia approbamus, &c.* Secundus fuit Iulius III. eodem Bullar. *fol.* 826. *col.* 2. dicens, *quatenus sunt in vsu & viridi obseruantia, ex certa scientia, & de Apostolica potestatis plenitudine.* Tertius fuit Paul. IV. *ibid. fol.* 843. *col.* 2. dicens: *Ex certa scientia ac de Apostolica potestatis plenitudine.* Quartus fuit Pius IV. *ibid. fol.* 863. *col* 2. dicens: *Ex certa scientia, & de plenitudine potestatis.* Quintus fuit Gregor. XIII. *ibidem fol.* 985. *col.* 2. dicens: *Ex certa scientia, ac de Apost. sedis plenitudine.* Sextus fuit Sixt. V. *ibid. fol.* 1152. dicens: *Ex certa scientia, in illis in quibus Tridentin. non aduersantur.* Vltimus fuit Clemens VII. *ibid. fol.* 1223. *col.* 1. dicens: *Ex certa scientia, in his in quibus Tridentin. non aduersantur.* Tandem aduerto, quod neque Sixtus V. neque Clem. VIII. restrinxerunt dummodò sint in vsu. At Paul. V. D. N. eadem priuilegia nobis confirmans, anno 1609. non posuit clausulam *ex certa scientia*: *nec de plenitudine potestatis*. Sed tamen etiam abstinuit à clausula, *quatenus sunt in vsu*.

Ex his habes saltem priuilegia Minorum esse confirmata à tot annis, absque clausula, *quatenus sunt in vsu*. Et à tot annis esse confirmata *ex certa scientia*. Sed dubitas: si vltimus Papa D. Paulus V. non confirmauit *ex certa scientia*: hoc nocebit, & efficiet inualidas confirmationes, septem Pontificum factas, antecedentes, *ex certa scientia*; & efficient vt priuilegia non sint confirmata *ex certa scientia?* Credo quod non: neque hoc illis nocebit: nam vt suprà vidimus *n.* 26. etiamsi priuilegia Ordinis non confirmentur à nouo Papa: illa priuilegia

non perdunt robur suum: ergo licèt D. Paulus V. non confirmaret, & omnino taceret, erant nostra priuilegia confirmata *ex certa scientia*, vsque ad Clementem VIII. Quamuis ergo illa tacuerit *ex certa scientia*: hæc taciturnitas non reuocat certam scientiam antecessorum, vt patet. Vide infrà *n. 36.*

31 Quando Papa confirmans priuilegia dicit; *dummodo non sint contra Concilium Tridentinum*, non est mens eius reuocare priuilegia omnia contraria dicto Concilio quouis modo, sed solum illa quæ ita sunt illi contraria, vt in terminis, & expresse ad illo reuocentur, pro vt reuocantur in locis particularibus. Si enim in terminis, & directè non fuerint reuocata à Tridentino, etiamsi aliàs illi contratientur, non sunt reuocata: & proinde à Papa confirmantur, etiam ponente illam clausulam. Rodriguez *tom. 1. quæstion. 8. art. 6.* dicens sic fuisse responsum à Doctoribus Salmanticensibus. Et consentit Suarez *lib. cit. cap. 18. ad finem* & inclinat Miranda *tom. 2. quæst. 42. art. 3. §. sed alij.* Ponit hoc exemplum Rodriguez: Ordinari extra tempora est contra Tridentin. *sess. 23. cap. 8.* Quia tamen *ibi* Concil. non reuocat priuilegia Regularium, quæ ipsi habent in contrarium: eadem priuilegia manent integra, licèt ipsi Concilio sint contraria, quia ibi quoad illud non sunt derogata. At quia Trid. *ead. sess. c. 12.* expresse derogat priuilegia Regularium per quæ poterant Ordines sacros recipere ante ætatem ibi assignatam: idcircò hæc priuilegia ibi derogata quoad anticipationem ætatis, non sunt licita Regularibus, & sic de exemplis similibus quæ videbis recurrendo ad textum Concilij. Et tandem iuxta hæc explicabis dictam clausulam Pontificum dicentium (*dummodo non sint contraria Concilio*) adde; & non sint ab ipso reuocata, secùs si sint ceuocata.

Quæ verò expresse reuocata sint à Tridentino, & quibus in locis, vide Epitom. Ioan. à Cruce. *lib 2. cap. 3. dubit. 6.* vbi ponit tredecim loca Tridentini reuocantia priuilegia Regularium quæ sunt tredecim numero, quæ omitto breuitatis gratia: sed infrà ponam in fine, ver. *Trid. Concil.*

32 Con

32 Confirmatio priuilegij ex certa ſcientia non confirmat priuilegium quod à principio fuit nullum, falſum, ſeu ſubreptitium. Probatur quia non eſt mens Principis concedere niſi quod antea verè conceſſum fuit: id verò quod nullum fuit, nunquam fuit conceſſum.

33 Confirmatio ex certa ſcientia reualidat priuilegium à prædeceſſore reuocatum per ſpecialem Bullam, ſeu ſpecialem reuocationem. Secùs verò quando præcedens priuilegium fuit reuocatum per ius commune, vt per Concil. Tridentinum, & alia iura (modo explicato *in n.32 præcedenti*). In hoc enim ſecundo caſu non confirmantur ex certa ſcientia priuilegia reuocata per ius commune. Prima pars de priuilegio reuocato ſolùm per Bullam particularẽ, quod reualidetur, ſi poſtea confirmentur priuilegia ex certa ſcientia, eſt Rozelle *verb. Abſolutio. n.* 32. & Rodr. *q.*8 *artic.*3. cum aliis quos citat, & Suarez *cit. lib. c.*19. *n.*4. ſecunda pars, de priuilegio reuocato per ius commune, eſt communis Doctorum Et maximè Cord. ad Compend *ver. Abſolutio quoad ſeculares.* 2. *ad* §.16.

34 Si Papa confirmat priuilegia vnius Ordinis illi propria, & primo conceſſa *ex certa ſcientia*; illa Religio quæ communicabat priuilegia iſtius primæ Religionis ante illam confirmationem, ſi communicat non ſolùm conceſſa, ſed etiam concedenda (vt ferè habent omnes Mendicantes, & non Mendicantes) etiam gaudet illa confirmatione *ex certa ſcientia*, quoad priuilegia quibus vtitur, communitatis ab illo primo Ordine: probatur, quia cùm communicet etiam concedendis, & confirmatio ex certa ſcientia ſit etiam quaſi priuilegium nouum primi Ordinis, etiam iſte communicabit ſecunda Religio. Si verò non communicet niſi conceſſis de præterito, non participat illa vt confirmata *ex certa ſcientia*. Suarez *cap.*10. *num.* 9. *&* 10.

35 Si Papa confirmet *ex certa ſcientia* priuilegia vnius Ordinis, non cenſetur etiam confirmare *ex certa ſcientia* priuilegia propria alterius Ordinis participantis priuilegia illius primi Ordinis. Quia Papa non intendit confirmare ex certa ſcientia, niſi tantùm priuilegia, v-

g. Minorum, & non Minimorum: seu priuilegia specialia Minorum: ergo non confirmat ex certa scientia priuilegia specialia Dominicanorum, vel Minimorum, aliàs plura confirmaret quàm intenderet. Suarez *ibid. num.* 12. *&* 13.

36 Quando Papa in confirmatione priuilegij dicit, *innouamus.* si hæc innouatio sit in forma communi, iudicabitur de illa sicut suprà dictum est de confirmatione facta in forma communi, quæ non reualidat priuilegium antea reuocatum. Si verò ista innouatio sit innouatio ex certa scientia, habet vim ad validanda priuilegia reuocata cum moderatione suprà posita *n.* 32. quam vide. Est Cordub. ad Compend. *verb. Absolutio quoad sæculares* 2. §. 15. Ex tenore autem verborum coniici debet, si innouatio sit ex certa scientia. Et quidem vt suprà dixi S. D. Paulus V. in sua Confirmatiune solùm posuit, *confirmamus, & innouamus.* Sed ait se confirmare priuilegia confirmata à Clemente VIII. suo antecessore: quia tamen Clemens VIII. dixit, *ex certa scientia.*

37 Verba illa solita apponi in confirmatione priuilegij videlicet (*supplentes omnes Iuris, & facti defectus, si qui interuenerint*) non supplent defectus, ex iure naturali repugnantes illi actui, neque defectus subreptionis. Sed adhibentur illa verba, *ad maiorem rei euidentiam, seu tollendos scrupulos, & ad tollendam occasionem mouendi lites fundatas in solo iure positiuo.*

38 Quando ad impetrandum priuilegium, narratur aliquid falsum, quod principaliter mouet Papam ad dandum priuilegium, tunc priuilegium est nullum. *cap. super literis. cap. ad aures. de rescriptis*: & est communis. Oportet autem, quòd illa falsa narratio moueat Papam ad dandum priuilegium. Si enim dantur etiam aliæ causæ graues, & veræ quæ Papam moueant, valet priuilegium. Inualidat etiam priuilegium occultatio rei illius, quæ si sciretur à Principe, non concederet: vt quòd supplicans beneficium iam habet aliud beneficium: vel petens Indulgentiam, iam habet aliam Indulgentiam ferè in simili materia, hoc enim si sciret

Papa

Papa non concederet. Et hæc, de iure communi, ac de stylo Curiæ sunt explicanda in petitione. Quemadmodum ad obtinendam dispensationem matrimonij inter consanguineos, ex stylo Curiæ necessario declaranda est copula quæ præcessit, quia solet difficiliorem reddere dispensationem, & hæc si proinde taceatur, reddit dispensationem inualidam, iuxta veriorem opinionem, de qua Sanc. *l.7. de Matr. disp.* 25. citans multos.

PRIVILEGII VSVS.

39 CAp. *si de terra, de priuilegijs* dicitur, quòd non potest quis cogi vt vtatur suo priuilegio. Videtur enim impligare moraliter vt cùm priuilegium sit fauor, ego cum molestia cogar vti tali priuilegio, & fauor vertatur in grauamen. Excipitur tamen à proximè dicto quando aliquis non potest renunciare suo priuilegio sine præiudicio publico, vel præiudicio tertij. Exemplum. Si Clericus renunciet priuilegio fori Ecclesiastici, vt scilicet causam dicat apud solum Iudicem sæcularem. Hæc renuntiatio cedet in detrimentum Ecclesiæ, in cuius præcipuè fauorem concessum est illud priuilegium: & proinde Clericus non poterit illi renuntiare, sed cogetur illo vti: & aliter faciens peccabit mortaliter. Aliud exemplum est de habente priuilegium ad Missam audiendam tempore Interdicti. Tunc enim cùm remotum habeat impedimentum, ob tale priuilegium Cruciatæ, vel simile, tenetur Missam audire, & cogetur vti suo priuilegio. Et huius secundi exempli datur regula generalis, quod tunc aliquis cogetur vti suo priuilegio quando per priuilegium efficitur, vt actus sit licitus, qui absque priuilegio erat illicitus. Vide etiam suprà quando priuilegiatus non possit vti suo priuilegio contra priuilegiatum.

Ex dictis de Clerico non valente rennuntiare suo priuilegio fori, quia est in præiudicium Ecclesiæ; colliges

liges primò à simili non posse Minoritam renunciare priuilegio recitandi singulis feriis quintis de sanctiss. Sacramento, quia illud priuilegium non est sibi concessum, sed concessum toti Ordini. Infertur secundò quod si alicui personæ particulari concederetur aliquod priuilegium, non intuitu communitatis, vt quod non ieiunet, vel quod recitet Breuiaria parua, tunc bene poterit tali priuilegio renuntiare.

40 Circa vsum priuilegij ignorati, nota quod si ego audiens pœnitentem in confessione de casu graui, puto me posse illum absoluere, vel quia non credo casum esse reseruatum, vel quid simile per errorem, ignorans omnino me habere priuilegiuium ad absoluendum sicut de facto habeo, cùm tamen absque priuilegio non possem illum casum absoluere: tunc absolutio tenet, patet ex illo dicto communi Iuristarum; si non valet hoc quod ago, pro vt ago, valeat vt valere potest. Et hæc est mens operantium, in omni materia graui. Ille enim sic absoluens, habuit voluntatem generalem vtendi priuilegiis Ordinis, & simul habuit voluntatem absoluendi: & sic concurrerunt omnia necessaria. Colligitur ex *cap vnico de Desponsat. impub.* & est communis Doctorum.

41 Habens priuilegium Bullæ Cruciatæ in Hispania comedendi lacticinia, non potest illa comedere extra Hispaniam: quia illa licentia clarè solùm datur pro Hispania, Suarez *lib. citat. cap.* 26. *num.* 4. Sumitur enim ratio specialis ex circunstantia loci pro quo datur Bulla. Secus si sit priuilegiatus ob infirmitatem, vel aliquid simile per Prælatum, tunc enim vbique poterit comedere, quia est priuilegium purè personale.

42 Priuilegium datum ab vno Episcopo dispensante in aliqua lege sui territorij (idem applica ad Prouincialem suo modo) ad faciendum aliquid; non valet ad operandum illud in alieno Episcopatu, si ibi per Episcopum sit etiam prohibitum. Probatur, quia peregrinus tenetur seruare leges, & mores illius territorij in quo est, & proinde priuilegiatus in suo Episcopatu, non est similiter priuilegiatus in alio Episcopatu pro illo

opere

opere ibi similiter prohibito. Et præterea, quia priuilegium vnius Episcopi non potest derogare præcepto alterius Episcopi. Vide suprà, *verb. Libri*, aliud exemplum de non valente legere libros prohibitos sibi concessos in Portugallia, si sit ipse in Castella, vbi iidem libri sunt specialiter etiam prohibiti, & quod priuilegiatus in Portugallia, vt portet Archebusium paruum: non est priuilegiatus vt illud ipsum portet in Italia, vbi est etiam specialiter prohibitum.

PRIVILEGII EXTENSIO, ampliatio, seu restrictio.

43 PRiuilegium purè fauorabile, quod scilicet neque est contra ius commune, neque contra bonum tertij, est amplè interpretandum sicut suprà diximus quantum recta ratio, & communis verborum significatio, & prudentia permiserit. Est communis Doctorum, & colligitur ex *l. hoc modo. ff. de condit. & demonstrat.* Quod maximè intelligitur de priuilegio concesso toti Religioni, quo ad exemptionem, vt tenet Henriquez *tom. 1. libr. 7. de Indulgent. capit.* 24. *n.* 4.

44 Priuilegium derogans iuri communi est odiosum, & ideo restringendum potius quàm extendendum. Nauar. *in Sum. Latina. cap.* 12. *num.* 79. & alij communiter; nam bonum commune præferendum est singulari. Tamen restrictio taliter debet fieri, vt semper admittattat aliquem fauorem fieri, per priuilegium erga priuilegiatum, aliàs priuilegium esset inane, quod à Principe non speratur. Postquam verò priuilegium dubium sortium fuerit aliquem effectum contra ius commune, tunc restringendum est; ne amplius iuri noceat. Dixi, *si sit dubium*, quia si clarè duo vel tria contineat contra ius commune, non est quod restringatur ad vnum tantùm.

45 Excipitur à proxime regula quando priuilegium est concessum Motu proprio, non petente priuilegiato,

to, quia tunc amplè potest interpretari, etiam si deroget iuri communi: tale enim priuilegium fortius est, & fauorabilius. *cap. si Motu proprio. de prabend. in 6.* Excipiuntur etiam priuilegia contenta in corpore iuris: iam enim illa non sunt ius priuatum; talia priuilegia sunt, exemptio Fratrum ab Episcopis, & priuilegium præsentandi confessores datum Minoribus: hæc enim contenta sunt in corpore iuris, & proinde amplè possunt interpretari salua semper propria significatione verborum, de quo vide *mox num.* 47.

46 Priuilegium inferens præiudicium tertio contra ius quod iam habet acquisitum, est valde restringendum: quia non est mens Principis alteri suum ius auferre. Et proinde etiam si priuilegium sit concessum Motu proprio non extenditur ad priuandum aliquem iure acquisito, illo non audito.

47 In restrictione priuilegij sunt attendenda verba illius secundùm veram proprietatem, & communem significationem verborum ibi contentorum, neque detorquenda sunt verba à communi sensu, & significatione ordinaria. Sic enim postulat ratio, vsus, & praxis in legum interpretatione. Aliàs si secus fieret mille sequerentur abusus, vt si quis verba ex litterali sensu detorquere vellet ad moralem ibi & improprium. Excipitur casus, in quo, si seruaretur proprietas verborum crederetur concessio nimis iniqua, vel iniqua, aut prodiga: tunc enim ratio dictat faciendam esse restrictionem cum improprietate verborum, ne dicatur Princeps iniqua vel prodiga concedere.

Excipitur etiam quando priuilegium secundum contrarium est priori nisi restringatur. Tunc enim restringi debet etiam cum improprietate verborum ne dicatur Princeps concedere contraria. Tertiò excipitur quando priuilegium derogat alicui statuto particularis Prouinciæ, quod in illa est valde necessarium, quod præsumitur Papam ignorasse, & creditur quòd illi noluerit derogare, tunc enim non solùm restringendum est: sed nec tali priuilegio debent vti incolæ illius Prouinciæ, sed debent ad Papam rescribere. Excipitur quartò,

quartò, quando per tale priuilegium tollitur ius iam acquisitum alicui tertio, tunc enim non præsumitur Papa tale priuilegium concedere. Est communis Doctorum, & patet ex præcedentibus.

48 Priuilegium extendi non debet ad alias personas, vel alios actus propter similitudinem vtrobique repertam. Vt, si hic ob fragilitatem, & infirmitatem habet priuilegium expressum non recitandi, vel recitandi tali modo: vel non ieiunandi: non extenditur hoc eius priuilegium ad alium propter rationem similem in illo inuentam: sed debet procurare simile expressum priuilegium. Est communis Doctorum, & probatur, quia valor priuilegij non est positus in similitudine rationis, sed in voluntate, & potestate concedentis. Et proinde quando Clericus priuilegiatus ad celebrandum tempore interdicti assumit famulum ad ministrandum, & Dominus assumit famulum ordinarium ad audiendum: non extenditur priuilegium ad hos famulos, vel personas ratione similitudinis ibi repertæ: sed fit extensio ad famulos, ne, vel priuilegium sit inutile Clerico, vel Domino: aut quia congruentia rei sic petit fieri. Et similiter accipe quod dictum est suprà, de Clerico priuilegiato recitante cum socio.

CESSATIO PRIVILEGII,
loquendo in communi,

49 SI Priuilegium sit conditionale, cessante conditione cessabit priuilegium. Nam mēs concedentis illa fuit vt priuilegium haberet dependentiam ab illa conditione apposita. Et probatur ex concessione Indulgentiæ sub conditione quod fiat tale, vel tale. Si enim non fiat illud quod iubetur, omittens non lucratur Indulgentiam. Idem dic de priuilegio concesso, scilicet per tempus limitatum: finito enim

tempo

operari quidquid poteſt, videlicet ſuprà ius, & contra ius. Idem valet ſi dicat: *non obſtante lege in contrarium*, ex his colliges quando confirmetur priuilegium in forma communi; & quando ex certa ſcientia. Confirmatio enim ex certa ſcientia fit, quando opponitur aliquod ex ſequentibus. Ex certa ſcientia, vel de plenitudine poteſtatis, vel non obſtante lege in contrarium. Quando verò confirmatio caret aliqua clauſula ex his tribus, eſt confirmatio in forma communi.

28 Quando priuilegium confirmatur ſolùm in forma communi, talis confirmatio nullum ius nouum confert, neque dat valorem priuilegio, quod erat ante inualidum: & ita non eſt conceſſio priuilegij, ſed ſola roboratio pro ſtatu in quo erat. Eſt communis Doctorum ad *cap. quia diuerſitatis*, *de conceſſione præbendæ*: & proinde ſi hæc confirmatio cadat ſupra actum incapacem, ſeu nullum: nihil confert. Si verò conferatur à Superiori, & actus ſit confirmabilis, additur robur præcedenti priuilegio. Suar. *cit. lib.* 8. *n.* 8. 9. *&* 10.

29 Confirmatio ex certa ſcientia habet vim nouæ conceſſionis talis priuilegij, vel priuilegiorum. Ita gloſſ. *in capit. quia diuerſitatis*, *&* *in capite* 1. *de tranſact.* Et ratio redditur, quia talis confirmatio ex certa ſcientia habet vim confirmandi actum nullum reddendo illum de inualido validum, ſeu de priuilegio nullo, facere validum. Suarez latè, & efficaciter *citato libro capit.* 18. *à numero* 12. *& ſeqq.* Limitat tamen *ibi* Suarez, dummodò Papa confirmans ex certa ſcientia non ponat aliquam clauſulam per quam dicat ſe nolle confirmare priuilegium aliàs nullum, vt ſi verbi gratia, dicat quatenus ſunt in vſu. Tunc enim ſi aliquod priuilegium ſit iam nullum, quia non eſt in vſu, tunc non confirmantur ibi priuilegia ex certa ſcientia. Idem erit de ſimilibus reſtrictionibus, vt ſi dicatur (*dummodò ſub vllis reuocationibus non ſint comprehenſa*) vel ſi dicatur (*prout in libris Ordinum reperiuntur*) tunc enim non confirmantur ex certa ſcientia illa quæ neque in libris Ordinum, neque in Bullis reperiuntur. Idem ſi dicatur, *dummodò Concil.*

Trident.

Trident. non sint contraria, tunc enim hæc non confirmantur.

30 Ego pro quiete & consolatione Minoritarum aduerto à Clemente VII. vsque ad hunc diem septem Pontifices confirmasse priuilegia Minorum ex certa scientia, & aliquos ex his insuper dixisse de plenitudine potestatis. Bullæ confirmatoriæ horum Pontificum habentur in Bullar. Rodrig. *foliis mox citandis*. Primus ergo fuit Clemens VII. cit. Bullar. *fol.* 759. *col.* 1. dicens. *Motu proprio, & ex certa scientia approbamus, &c.* Secundus fuit Iulius III. eodem Bullar. *fol.* 826. *col.* 2. dicens, *quatenus sunt in vsu & viridi obseruantia, ex certa scientia, & de Apostolica potestatis plenitudine.* Tertius fuit Paul. IV. *ibid. fol.* 843. *col.* 2. dicens: *Ex certa scientia ac de Apostolica potestatis plenitudine.* Quartus fuit Pius IV. *ibid. fol.* 863. *col* 2. dicens: *Ex certa scientia, & de plenitudine potestatis.* Quintus fuit Gregor. XIII. *ibidem fol.* 985. *col.* 2. dicens: *Ex certa scientia, ac de Apost. sedis plenitudine.* Sextus fuit Sixt. V. *ibid. fol.* 1152. dicens: *Ex certa scientia, in illis in quibus Tridentin. non aduersantur.* Vltimus fuit Clemens VII. *ibid. fol.* 1223. *col.* 1. dicens: *Ex certa scientia, in his in quibus Tridentin. non aduersantur.* Tandem aduerto, quod neque Sixtus V. neque Clem. VIII. restrinxerunt dummodò sint in vsu. At Paul. V. D. N. eadem priuilegia nobis confirmans, anno 1609. non posuit clausulam *ex certa scientia*: *nec de plenitudine potestatis*. Sed tamen etiam abstinuit à clausula, *quatenus sunt in vsu*.

Ex his habes saltem priuilegia Minorum esse confirmata à tot annis, absque clausula, *quatenus sunt in vsu*. Et à tot annis esse confirmata *ex certa scientia*. Sed dubitas: si vltimus Papa D. Paulus V. non confirmauit *ex certa scientia*: hoc nocebit, & efficiet inualidas confirmationes, septem Pontificum factas, antecedentes, *ex certa scientia*; & efficient vt priuilegia non sint confirmata *ex certa scientia*? Credo quod non: neque hoc illis nocebit: nam vt suprà vidimus *n.* 16. etiamsi priuilegia Ordinis non confirmentur à nouo Papa: illa priuilegia

non perdunt robur suum: ergo licèt D. Paulus V. non confirmaret, & omnino taceret, erant nostra priuilegia confirmata *ex certa scientia*, vsque ad Clementem VIII. Quamuis ergo illa tacuerit *ex certa scientia*: hæc taciturnitas non reuocat certam scientiam antecessorum, vt patet. Vide infrà *n.* 36.

31 Quando Papa confirmans priuilegia dicit; *dummodo non sint contra Concilium Tridentinum*, non est mens eius reuocare priuilegia omnia contraria dicto Concilio quouis modo, sed solum illa quæ ita sunt illi contraria, vt in terminis, & expresse ad illo reuocentur, pro vt reuocantur in locis particularibus. Si enim in terminis, & directè non fuerint reuocata à Tridentino, etiamsi aliàs illi contratientur, non sunt reuocata: & proinde à Papa confirmantur, etiam ponente illam clausulam. Rodriguez *tom.* 1. *quæstion.* 8. *art.* 6. dicens sic fuisse responsum à Doctoribus Salmanticensibus. Et consentit Suarez *lib. cit. cap.* 18. *ad finem* & inclinat Miranda *tom.* 2. *quæst.* 42. *art.* 3. §. *sed alij*. Ponit hoc exemplum Rodriguez: Ordinari extra tempora est contra Tridentin. *sess.* 23. *cap.* 8. Quia tamen *ibi* Concil. non reuocat priuilegia Regularium, quæ ipsi habent in contrarium: eadem priuilegia manent integrà, licèt ipsi Concilio sint contraria, quia ibi quoad illud non sunt derogata. At quia Trid. *ead. sess. c.* 12. expresse derogat priuilegia Regularium per quæ poterant Ordines sacros recipere ante ætatem ibi assignatam: idcircò hæc priuilegia ibi derogata quoad anticipationem ætatis, non sunt licita Regularibus, & sic de exemplis similibus quæ videbis recurrendo ad textum Concilij. Et tandem iuxta hæc explicabis dictam clausulam Pontificum dicentium (*dummodo non sint contraria Concilio*) adde; & non sint ab ipso reuocata, secùs si sint ceuocata.

Quæ verò expresse reuocata sint à Tridentino, & quibus in locis, vide Epitom. Ioan. à Cruce. *lib* 2. *cap.* 3. *dubit.* 6. vbi ponit tredecim loca Tridentini reuocantia priuilegia Regularium quæ sunt tredecim numero, quæ omitto breuitatis gratia: sed infrà ponam in fine, ver. *Trid. Concil.*

32 Con

32 Confirmatio priuilegij ex certa scientia non confirmat priuilegium quod à principio fuit nullum, falsum, seu subreptitium. Probatur quia non est mens Principis concedere nisi quod antea verè concessum fuit: id verò quod nullum fuit, nunquam fuit concessum.

33 Confirmatio ex certa scientia reualidat priuilegium à prædecessore reuocatum per specialem Bullam, seu specialem reuocationem. Secùs verò quando præcedens priuilegium fuit reuocatum per ius commune, vt per Concil. Tridentinum, & alia iura (modo explicato *in n.32 præcedenti*). In hoc enim secundo casu non confirmantur ex certa scientia priuilegia reuocata per ius commune. Prima pars de priuilegio reuocato solùm per Bullam particularẽ, quod reualidetur, si postea confirmentur priuilegia ex certa scientia, est Rozelle *verb. Absolutio. n.32.* & Rodr. *q.8 artic.3.* cum aliis quos citat, & Suarez *cit. lib. c.19. n.4.* secunda pars, de priuilegio reuocato per ius commune, est communis Doctorum Et maximè Cord. ad Compend *ver. Absolutio quoad seculares. 2. ad* §.16.

34 Si Papa confirmat priuilegia vnius Ordinis illi propria, & primo concessa *ex certa scientia*; illa Religio quæ communicabat priuilegia istius primæ Religionis ante illam confirmationem, si communicat non solùm concessa, sed etiam concedenda (vt ferè habent omnes Mendicantes, & non Mendicantes) etiam gaudet illa confirmatione *ex certa scientia*, quoad priuilegia quibus vtitur, communicatis ab illo primo Ordine: probatur, quia cùm communicet etiam concedendis, & confirmatio ex certa scientia sit etiam quasi priuilegium nouum primi Ordinis, etiam iste communicabit secunda Religio. Si verò non communicet nisi concessis de præterito, non participat illa vt confirmata *ex certa scientia*. Suarez *cap.10. num.9. &* 10.

35 Si Papa confirmet *ex certa scientia* priuilegia vnius Ordinis, non censetur etiam confirmare *ex certa scientia* priuilegia propria alterius Ordinis participantis priuilegia illius primi Ordinis. Quia Papa non intendit confirmare ex certa scientia, nisi tantùm priuilegia, v-

g.Minorum, & non Minimorum:seu priuilegia specialia Minorum:ergo non confirmat ex certa scientia priuilegia specialia Dominicanorum, vel Minimorum, aliàs plura confirmaret quàm intenderet. Suarez *ibid. num.* 12. *&* 13.

36 Quando Papa in confirmatione priuilegij dicit, *innouamus*. si hæc innouatio sit in forma communi, iudicabitur de illa sicut suprà dictum est de confirmatione facta in forma communi, quæ non reualidat priuilegium antea reuocatum. Si verò ista innouatio sit innouatio ex certa scientia, habet vim ad validanda priuilegia reuocata cum moderatione suprà posita *n.* 32. quam vide. Est Cordub. ad Compend. *verb. Absolutio quoad sæculares* 2. §. 15. Ex tenore autem verborum coniici debet, si innouatio sit ex certa scientia. Et quidem vt suprà dixi S. D. Paulus V. in sua Confirmatiune solùm posuit, *confirmamus, & innouamus*. Sed ait se confirmare priuilegia confirmata à Clemente VIII. suo antecessore: quia tamen Clemens VIII. dixit, *ex certa scientia*.

37 Verba illa solita apponi in confirmatione priuilegij videlicet (*supplentes omnes Iuris, & facti defectus, si qui interuenerint*) non supplent defectus, ex iure naturali repugnantes illi actui, neque defectus subreptionis. Sed adhibentur illa verba, *ad maiorem rei euidentiam, seu tollendos scrupulos, & ad tollendam occasionem mouendi lites fundatas in solo iure positiuo.*

38 Quando ad impetrandum priuilegium, narratur aliquid falsum, quod principaliter mouet Papam ad dandum priuilegium, tunc priuilegium est nullum. *cap. super literis. cap. ad aures. de rescriptis*: & est communis. Oportet autem, quòd illa falsa narratio moueat Papam ad dandum priuilegium. Si enim dantur etiam aliæ causæ graues, & veræ quæ Papam moueant, valet priuilegium. Inualidat etiam priuilegium occultatio rei illius, quæ si sciretur à Principe, non concederet: vt quòd supplicans beneficium iam habet aliud beneficium: vel petens Indulgentiam, iam habet aliam Indulgentiam ferè in simili materia, hoc enim si sciret

Papa

Papa non concederet. Et hæc, de iure communi, ac de stylo Curiæ sunt explicanda in petitione. Quemadmodum ad obtinendam dispensationem matrimonij inter consanguineos, ex stylo Curiæ necessariò declaranda est copula quæ præcessit, quia solet difficiliorem reddere dispensationem, & hæc si proinde taceatur, reddit dispensationem inualidam, iuxta veriorem opinionem, de qua Sanc. *l.7. de Matr. disp.* 25. citans multos.

PRIVILEGII VSVS.

39 CAp. *si de terra, de priuilegiis* dicitur, quòd non potest quis cogi, vt vtatur suo priuilegio. Videtur enim implicare moraliter vt cùm priuilegium sit fauor, ego cum molestia cogar vti tali priuilegio, & fauor vertatur in grauamen. Excipitur tamen à proximè dicto quando aliquis non potest renunciare suo priuilegio sine præiudicio publico, vel præiudicio tertij. Exemplum. Si Clericus renunciet priuilegio fori Ecclesiastici, vt scilicet causam dicat apud solum Iudicem sæcularem. Hæc renuntiatio cedet in detrimentum Ecclesiæ, in cuius præcipuè fauorem concessum est illud priuilegium: & proinde Clericus non poterit illi renuntiare, sed cogetur illo vti: & aliter faciens peccabit mortaliter. Aliud exemplum est de habente priuilegium ad Missam audiendam tempore Interdicti. Tunc enim cùm remotum habeat impedimentum, ob tale priuilegium Cruciatæ, vel simile, tenetur Missam audire, & cogetur vti suo priuilegio. Et huius secundi exempli datur regula generalis, quod tunc aliquis cogetur vti suo priuilegio quando per priuilegium efficitur, vt actus sit licitus, qui absque priuilegio erat illicitus. Vide etiam suprà quando priuilegiatus non possit vti suo priuilegio contra priuilegiatum.

Ex dictis de Clerico non valente rennuntiare suo priuilegio fori, quia est in præiudicium Ecclesiæ; colliges

liges primò à simili non posse Minoritam renunciare priuilegio recitandi singulis feriis quintis de sanctiss. Sacramento, quia illud priuilegium non est sibi concessum, sed concessum toti Ordini. Infertur secundò quod si alicui personæ particulari concederetur aliquod priuilegium, non intuitu communitatis, vt quod non ieiunet, vel quod recitet Breuiaria parua, tunc bene poterit tali priuilegio renuntiare.

40 Circa vsum priuilegij ignorati, nota quod si ego audiens pœnitentem in confessione de casu graui, puto me posse illum absoluere, vel quia non credo casum esse reseruatum, vel quid simile per errorem, ignorans omnino me habere priuilegiuium ad absoluendum sicut de facto habeo, cùm tamen absque priuilegio non possem illum casum absoluere: tunc absolutio tenet, patet ex illo dicto communi Iuristarum; si non valet hoc quod ago, pro vt ago, valeat vt valere potest. Et hæc est mens operantium, in omni materia graui. Ille enim sic absoluens, habuit voluntatem generalem vtendi priuilegiis Ordinis, & simul habuit voluntatem absoluendi: & sic concurrerunt omnia necessaria. Colligitur ex *cap. vnico de Desponsat. impub.* & est communis Doctorum.

41 Habens priuilegium Bullæ Cruciatæ in Hispania comedendi lacticinia, non potest illa comedere extra Hispaniam: quia illa licentia clarè solùm datur pro Hispania, Suarez *lib. citat. cap.* 26. *num.* 4. Sumitur enim ratio specialis ex circunstantia loci pro quo datur Bulla. Secus si sit priuilegiatus ob infirmitatem, vel aliquid simile per Prælatum, tunc enim vbique poterit comedere, quia est priuilegium purè personale.

42 Priuilegium datum ab vno Episcopo dispensante in aliqua lege sui territorij (idem applica ad Prouincialem suo modo) ad faciendum aliquid; non valet ad operandum illud in alieno Episcopatu, si ibi per Episcopum sit etiam prohibitum. Probatur, quia peregrinus tenetur seruare leges, & mores illius territorij in quo est, & proinde priuilegiatus in suo Episcopatu, non est similiter priuilegiatus in alio Episcopatu pro illo opere

opere ibi similiter prohibito. Et præterea, quia priuilegium vnius Episcopi non potest derogare præcepto alterius Episcopi. Vide suprà, *verb. Libri*, aliud exemplum de non valente legere libros prohibitos sibi concessos in Portugallia, si sit ipse in Castella, vbi iidem libri sunt specialiter etiam prohibiti, & quod priuilegiatus in Portugallia, vt portet Archebusium paruum: non est priuilegiatus vt illud ipsum portet in Italia, vbi est etiam specialiter prohibitum.

PRIVILEGII EXTENSIO, *ampliatio, seu restrictio.*

43 PRiuilegium purè fauorabile, quod scilicet neque est contra ius commune, neque contra bonum tertij, est amplè interpretandum sicut suprà diximus quantum recta ratio, & cōmunis verborum significatio, & prudentia permiserit. Est communis Doctorum, & colligitur ex *l. hoc modo. ff. de condit. & demonstrat.* Quod maximè intelligitur de priuilegio concesso toti Religioni, quo ad exemptionem, vt tenet Henriquez *tom. 1. libr. 7. de Indulgent. capit. 24. n. 4.*

44 Priuilegium derogans iuri communi est odiosum, & ideo restringendum potius quàm extendendum. Nauar. *in Sum. Latina. cap. 12. num. 79.* & alij communiter; nam bonum commune præferendum est singulari. Tamen restrictio taliter debet fieri, vt semper admittatat aliquem fauorem fieri, per priuilegium erga priuilegiatum, aliàs priuilegium esset inane, quod à Principe non speratur. Postquam verò priuilegium dubium sortium fuerit aliquem effectum contra ius commune, tunc restringendum est; ne amplius iuri noceat. Dixi, *si sit dubium*, quia si clarè duo vel tria contineat contra ius commune, non est quod restringatur ad vnum tantùm.

45 Excipitur à proxime regula quando priuilegium est concessum Motu proprio, non petente priuilegiato,

quartò, quando per tale priuilegium tollitur ius iam acquisitum alicui tertio, tunc enim non præsumitur Papa tale priuilegium concedere. Est communis Doctorum, & patet ex præcedentibus.

48 Priuilegium extendi non debet ad alias personas, vel alios actus propter similitudinem vtrobique repertam. Vt, si hic ob fragilitatem, & infirmitatem habet priuilegium expressum non recitandi, vel recitandi tali modo: vel non ieiunandi: non extenditur hoc eius priuilegium ad alium propter rationem similem in illo inuentam: sed debet procurare simile expressum priuilegium. Est communis Doctorum, & probatur, quia valor priuilegij non est positus in similitudine rationis, sed in voluntate, & potestate concedentis. Et proinde quando Clericus priuilegiatus ad celebrandum tempore interdicti assumit famulum ad ministrandum, & Dominus assumit famulum ordinarium ad audiendum: non extenditur priuilegium ad hos famulos, vel personas ratione similitudinis ibi repertæ: sed fit extensio ad famulos, ne, vel priuilegium sit inutile Clerico, vel Domino: aut quia congruentia rei sic petit fieri. Et similiter accipe quod dictum est suprà, de Clerico priuilegiato recitante cum socio.

CESSATIO PRIVILEGII, loquendo in communi,

49 SI Priuilegium sit conditionale, cessante conditione cessabit priuilegium. Nam mẽs concedentis illa fuit vt priuilegium haberet dependentiam ab illa conditione apposita. Et probatur ex concessione Indulgentiæ sub conditione quod fiat tale, vel tale. Si enim non fiat illud quod iubetur, omittens non lucratur Indulgentiam. Idem dic de priuilegio concesso, scilicet per tempus limitatum: finito enim tempo

PRIVILEGII CESSATIO PER *renunciationem, vel non vsum.*

52 PRiuilegio renuntiare potest solus ille cuius est propriè priuilegium, vnde priuilegiũ cõcessum vni Religioni in communi non potest renũciari à Monacho particulari, neque à Capitulo Prouinciali. Probatur quia renuntiatio est abdicatio illius quod cuique proprium est; at priuilegium totius Ordinis non est proprium vnius Monachi, neque vnius Prouinciæ: & proinde solum Capitulum generale potest renuntiare priuilegium, vt iam fecit Capitulum generale Minorum Rodr. *tom.* 1. *q.* 8. *art.* 2.

53 Nolle vti priuilegio pro vna vice, vel duabus, non est illud renuntiare: sed est solùm pro tunc abstinere ab illius vsu. Renuntiatio enim est voluntas expressa abdicandi à se totum ius, & facultatem priuilegij: sicut enim consensus non extenditur ad non cogitata: ita neque desitio operis extenditur ad perditionem priuilegij non cogitatam, si semel, vel bis illo non vtor, cùm de renunciatione non cogitem. Optimè Sanchez *lib.* 8. *de Matrim disp.* 32.

54 Propositum, seu voluntas internè proponens non vtendi priuilegio, non est renuntiatio priuilegij: potest enim quis post formatum illud propositum iterum vti priuilegio: quia illud propositum non est contra priuilegium, sed contra vsum priuilegij. Imò licèt interius velit non habere amplius tale priuilegium, potest retractare talem voluntatem & iterum illo vti. Suarez *lib.* 8. *citat. cap.* 34. *num.* 18. & proinde necesse est vt exterius voluntas prodeat.

PRIVILEGII CESSATIO per non vsum.

55 CLarum est posse priuilegium perdi per non vsum. Quia saltem Iulius III. confirmans priuilegia Minorum vt diximus *suprà num.* 5. dixit, quatenus sunt in vsu viridi. Sed primò recolendum est quod suprà diximus *verb. Communicatio priuilegiorum lit. C. num.* 11. videlicet, quod licèt vna Religio non vtatur suo priuilegio, & illud priuilegium sit in vsu apud aliam Religionem communicantem, ista secunda Religio apud quam est in vsu poterit vti tali priuilegio. Adde quòd intra vnum, & eundem Ordinem poterit contingere vt vnum priuilegium possit esse in vsu apud vnam, vel plures Prouincias, & non sit vsu apud alias. Et tunc credo quod simpliciter non dicetur tale priuilegium cessasse in illo Ordine per non vsum: sufficit enim quòd aliquæ prouinciæ vtantur, vt priuilegium dicatur esse in vsu in illo Ordine. Et prætereà si priuilegium vnius tantùm Conuentus extenditur ad omnes Conuentus illius Ordinis: etiam priuilegium quod est in vsu in vna, duabus, vel tribus Prouinciis poterit extendi ad omnes Prouincias eiusdem Ordinis.

56 Aliud est non vsus priuilegij, aliud verò est contrarius vsus priuilegij. Non vsus priuilegij opponitur priuilegio affirmatiuo concedenti vt aliquid fiat, vt scilicet recitetur tali, vel tali modo diuinum officium, vel celebretur in domo priuata. Si verò oblata occasione hoc non fit dicitur tunc verè non vsus priuilegij, seu non vsus priuatiuus. Contra verò vsus apponitur priuilegio negatiuo, quo conceditur ne aliquid fiat, vt si concedatur Monasterio ne soluat decimas, ne accedat ad processiones vltra milliare existenti à loco, &c. Et nihilominus soluit & vadit, datur vsus contrarius, vel non vsus contrarius. Et vterque modus habet varios effectus.

57 Non

57 Non vsus priuilegij primo modo, seu priuatiuus, vt dicatur talis, & verus non vsus requirit sequentia. Primò, vt oblata fuerit occasio faciendi, & non sit factum Secundò, vt detur scientia talis priuilegij Tertiò vt detur potentia tunc faciendi, id est, non detur tunc impedimentum: si enim hæ tres conditiones non concurrant talis non vsus non dicetur voluntarius, neque proinde poterit esse indicium renuntiationis, quæ debet esse voluntaria Est communis Doctorum.

58 Non vsus in Religione, vel contrarius vsus non sufficiet ad perdendum priuilegium nisi duret per spatium quadraginta annorum de iure communi, *c. accedentibus de priu.* tenet Cord in Compend. *ver Absolutio quoad sæculares* 2. § 19. & per concessionem particularem Benedictinorum, de qua suprà *ver. Præscribere*, requiruntur centum anni vt præscribatur priuilegium per non vsum. De quo Rodrig. *tom.* 1. *quæst.* 8. *art.* 2. *&* *tom.* 3. *quæst.* 51. *art.* 5. Cùm enim priuilegium sit bonum quoddam Religionis, contra bona Religionis non præscribitur nisi dicto spatio temporis. Et innuit Suarez *cit. lib.* 8. *cap* 34. & clarè *n.* 21. & Frater Ioan. à Cruce de hoc non vsu agens *lib* 2. *Epitom. cap.* 3. *dub* 2. *conclus.* 2. refert aliam Bullam per quam concessum est Benedictinis ne contra illos præscribatur nisi per centum annos.

59 Si modò, cùm Religio vult vti aliquo priuilegio est in vsu, apud illam, & apud alias Religiones præsumendum est quòd semper fuit in vsu, & nunquam data est interpellatio sufficiens ad præscribendum, præsumendum est enim actum fieri legitimè. *lex merito ff. pro socio.*

60 Contrarius vsus factus per aliquem, vel aliquos Religiosos vel per particularem Conuentum, non tollit priuilegium datum Religioni, quia contrarius vsus debet esse illius, cuius est priuilegium. Rodriguez *tom.* 3. *quæstione* 51. *articul.* 5. & Suarez *capit.* 35. *numero* 6. Vnde colliges, quòd si Guardianus non obligatus ire ad processiones, nihilominus vadit bis, & sæpe, per hunc contrarium vsum non perditur priuilegium Or-

dinis, aut Conuentus; ille enim contrarius vsus non est factus à Religione: & saltem successor reclamans obtinebit, antequam accrescat præscriptio contra illud Monasterium. Consulunt tamen Rodriguez *tomo* 3. *quæstion.* 36. *articul.* 3. & Suarez *numero* 3. vt etiam tunc, & in similibus fiat protestatio coram Notario, se facere illum actum contrarium suo priuilegio, salua semper exemptione & conseruatione sui priuilegij. Et notat Suar. *cit. c.* 33. *n.* 14. quòd talis protestatio, saltem hoc habet vtile, vt postea ab illo actu, vel actibus non possit inchoari præscriptio contra priuilegiatum. Vide omnino infrà *verb. Processiones n.* 6.

61 Prædicta verba Pontificum posita in confirmatione priuilegiorum videlicet (quatenus sunt in vsu) sic adhuc explicantur. Primò, si adhuc sunt in vsu; id est, si contra illa non est præscriptum, spatio iam prædicto: si enim contra illa præscriptum est, iam non confirmantur, quia non confirmatur nisi illud quod verum, & subsistens est. Secundò potest intelligi (quatenus sunt in vsu) id est, eo modo quo sunt in vsu. Si enim non totum priuilegium, sed pars priuilegij sit in vsu, hęc pars in vsu consistens confirmatur. Id enim videntur etiam sonare verba illa *quatenus sunt in vsu*: id est, eò modo quo sunt in vsu, & tunc adde quòd saltem consuetudo firmabit illam partem priuilegij. Maximè cùm multi dicant priuilegium posse obtineri consuetudine. Neque hoc mirum videri debet: si enim lex abrogatur per consuetudinem, & consuetudo facit legem: etiam consuetudo poterit facere priuilegium, quod est lex quædam priuata, vt initio diximus.

62 Nicolaus IV. concessit Cartusiensibus vt possint vti priuilegiis sibi concessis, etiamsi propter simplicitatem, & iuris ignorantiam vsi non fuerint retro actis tẽporibus, dummodò eis non sit per præscriptionem, vel aliàs legitimè derogatum. Compend. Minor. *verb. Priuileg.* §. 33. & hæc concessio saltem confirmat supradictum, quòd scilicet vt perdantur priuilegia per non vsum, requiritur præscriptio legitima in contrarium.

Dixi suprà Clementem VIII. & Paul. V. in confir

confirmatione priuilegiorum Minorum non posuisse (*quatenus sunt in vsu*) & Rodrig. *tom* 1. *q.* 10. *art.* 28. ait, quòd quando priuilegia confirmantur absque ista clausula, confirmantur etiam illa quæ non sunt in vsu. Quod magnam consolationem, & securitatem affert. Sed tamen vrgere videtur in oppositum quod id quod nullum erat, non videtur confirmari, nisi ponatur ex certa scientia, vel quid simile iuxta prædicta. Et Rodr. illud ibi ait de confirmatione Sixti, qui vltra quàm quod abstinuit à clausula, (*quatenus sunt in vsu*) posuit etiam *ex certa scientia*: & tunc non est dubium confirmari etiam illa quæ erant inualida, vt suprà diximus. Secùs si non ponantur hæc verba *ex certa scientia*: quæ posita sunt à septem Pontificibus in confirmatione nostrorum priuilegiorum.

63 Prædicta verba (*quatenus sunt in vsu*) id est, quæ modò sunt in vsu, habent etiam hunc sensum: vt scilicet, si contra priuilegia quæ modò sunt in vsu, sint trãsacti aliqui anni incipientes præscriptionem, vel illam inchoantes talia priuilegia denuò incipiant à tali confirmatione, ac si denuò confirmarentur. Frater Ioan. à Cruce *lib* 2. *Epitom. c.* 3. *dub.* 2. *concil* 6 Addit Cord. citat. à Capucino. 1 *par. Compend. f.* 52. quod vt perdatur priuilegium per non vsum opus est habere scientiam priuilegij, & voluntatem non vtendi illo iuxta supradicta, *n.* 57. Vnde inferri videtur, quòd si vna Religio communicans in priuilegiis alterius per 40. annos saltem, ignorauit omnino priuilegium illius cui communicat. Et iuncta ignorantia etiam fortè defuit occasio vtendi, per hoc dictum Cordubæ, & per supradicta, Religio denuò sciens priuilegium poterit illo vti, cuius notitia & vsu carebat, quorum exempla passim inuenies. Vide infrà *ver. Restitutio in integrum.*

64 Tota dubitatio est, an possint hodie Regulares, solùm in foro conscientiæ vti priuilegiis suis, quæ sunt expressè reuocata per Concil. Tridentin. Dixi *quæ sunt. expressè reuocata*; nam de illis priuilegiis quæ sunt contraria Concilio Tridentino, sed ab illo non reuocata. quale est vt possint ordinari extra tempora & similia,

diximus suprà, *n.* 51. ex Rodriguez, Suarez, & Miranda, posse Regulares illis vti. At de illis quæ sunt specialiter reuocata à Trident. vt ibi diximus esse illud antiquum vt ordinari possent ante ætatem, omnes etiam Doctores dicunt, quod in foro externo non possunt Regulares illis vti. Quod verò quæritur est, an saltem his possint Regulares vti solùm in foro conscintiæ? Henriquez *lib. 7. de pœnitent. tom.* 1. *cap.* 24. *ad finem cum gloss littera K.* affirmat non posse illis vti in foro conscientiæ tantùm: quia Pius V. viuæ vocis oraculo, id concessit Minoritis dicens, quòd possent vti priuilegiis suis, etiamsi essent restricta, vel derogata per Concil. Tridentin. in foro solùm conscientiæ. Et quod, licèt Gregor. XIII postea reuocauit illa, quæ Pius V. concesserat, contraria Concilio Tridentino, solùm reuocauit, vel pro foro externo tantùm, vel reuocauit solùm Constitutiones scriptas, non verò oracula viuæ vocis, quæ non sunt Constitutiones. Idem tenet Rodriguez *tomo* 1. *quæstione* 8. *artic.* 9. & Compend. Societat. *verb. Concil. Trid.* §. 3.

Ego verò salua tantorum Doctorum authoritate, non possum illis assentiri propter rigorem quo omnes Pontifices post Conc. Trid. vtuntur in confirmatione priuilegiorum illa clausula exceptiua (*dummodo Conc. Trid. non sunt contraria*) quæ clausula si non intelligatur de priuilegiis specialiter à Tridentino reseruatis, vel reuocatis, de quibus nam debet intelligi? vel ad quid inseruit ibi posita, & toties repetita? Quid operabitur illa clausula? Adde quod Gregor XIII. in sua reuocatoria non solùm reuocauit priuilegia, sed etiam cætera indulta sine litteris expedita, dicens (*& quæcumque alia nostris statuto, ordinationi, & reductioni contraria*) iam verò oraculum illud Pij V. est indultum satis repugnans illi Ordinationi Gregorij, ac reductioni ad terminos Iuris communis, & contra Rodriguez potest argui ad hominem: si enim iuxta illum possumus vti priuilegiis de quibus est quæstio in foro conscientiæ, tenetur fateri posse hodie Regulares in foro conscientiæ, ordinari ante ætatem à Tridentino assignatam, quod tamen ille negat

negat, & bene relatas à nobis suprà *verb. Ordines sacri num.* 1. Et nos ibi satis impugnauimus cum illo. Et eadem ibi dicta huc etiam inseruiunt. Et hanc etiam sententiam contra Henriquez & Rodrig. tenet expresse Ludo. Lopez 1. *part. Instruct. cap.* 8. Frater Ioan. à Cruce, *lib.* 2. *Epitom. c.* 3. *dubit.* 3. *concl.* 3. & alij multi quos non oportet citare. Miranda *t.* 2. *quæst.* 42. *art.* 3. etiam innuit hanc partem, quamuis enim ibi dicat se nolle ferre sententiam: id tamen non dicit circa priuilegia expresse reuocata à Tridentino. Imò de his innuit cum opinione secunda ibi citata esse reuocata omnino, nec proinde nos posse illis vti in foro conscientiæ. Et expressè tenet nos non posse Miranda *tom* 1. *quæst.* 39. *art.* 1. *concl. vnica.* Post hæc vidi quod Capucinus ad Compend. 1. *par. f.* 86. idem tenet quod Rodr. dicens Greg. XIII. non reuocasse pertinentia ad forum internum, nec viuæ vocis oraculum, sed solùm spectantia ad lites externas. Et proinde qui voluerit tenere cum Rodr. Henr. Capucino, & Compendio Societatis, non condemno licèt putem oppositum securius ob prædicta. Et quia oppositi tenentur dicere licitum esse ordinari ante ætatem Tridentini, quod ego nunquam dicam.

65 Notat Capucinus ad Compend. *ver. Priuilegium,* quod quando Pontifices dicunt in Confirmatione priuilegiorum (*dummodo sacris Canonibus, & Concilio Trid. non aduersentur.*) Illud, *sacris Canonibus,* intelligitur de decretis contentis in iure canonico (his enim multa priuilegia clarè sunt contraria) sed intelligitur de canonibus positis in eodem Concilio Trid. in illo enim sunt etiam Canones, & decreta.

PRIVILEGII CESSATIO PER reuocationem.

66 PRiuilegia duobus modis possunt reuocari: primò expressè, secūdò tacitè. Expressè reuocatur cùm per verba expressa, & clara dicitur: *reuocamus, an-*

liges primò à simili non posse Minoritam renunciare priuilegio recitandi singulis feriis quintis de sanctiss. Sacramento, quia illud priuilegium non est sibi concessum, sed concessum toti Ordini. Infertur secundò quod si alicui personæ particulari concederetur aliquod priuilegium, non intuitu communitatis, vt quod non ieiunet, vel quod recitet Breuiaria parua, tunc bene poterit tali priuilegio renuntiare.

40 Circa vsum priuilegij ignorati, nota quod si ego audiens pœnitentem in confessione de casu graui, puto me posse illum absoluere, vel quia non credo casum esse reseruatum, vel quid simile per errorem, ignorans omnino me habere priuilegiuium ad absoluendum sicut de facto habeo, cùm tamen absque priuilegio non possem illum casum absoluere: tunc absolutio tenet, patet ex illo dicto communi Iuristarum; si non valet hoc quod ago, pro vt ago, valeat vt valere potest. Et hæc est mens operantium, in omni materia graui. Ille enim sic absoluens, habuit voluntatem generalem vtendi priuilegiis Ordinis, & simul habuit voluntatem absoluendi: & sic concurrerunt omnia necessaria. Colligitur ex *cap. vnico de Desponsat. impub.* & est communis Doctorum.

41 Habens priuilegium Bullæ Cruciatæ in Hispania comedendi lacticinia, non potest illa comedere extra Hispaniam: quia illa licentia clarè solùm datur pro Hispania, Suarez *lib. citat. cap.* 16. *num.* 4. Sumitur enim ratio specialis ex circunstantia loci pro quo datur Bulla. Secus si sit priuilegiatus ob infirmitatem, vel aliquid simile per Prælatum, tunc enim vbique poterit comedere, quia est priuilegium purè personale.

42 Priuilegium datum ab vno Episcopo dispensante in aliqua lege sui territorij (idem applica ad Prouincialem suo modo) ad faciendum aliquid; non valet ad operandum illud in alieno Episcopatu, si ibi per Episcopum sit etiam prohibitum. Probatur, quia peregrinus tenetur seruare leges, & mores illius territorij in quo est, & proinde priuilegiatus in suo Episcopatu, non est similiter priuilegiatus in alio Episcopatu pro illo opere

opere ibi similiter prohibito. Et præterea, quia priuilegium vnius Episcopi non potest derogare præcepto alterius Episcopi. Vide suprà, *verb. Libri*, aliud exemplum de non valente legere libros prohibitos sibi concessos in Portugallia, si sit ipse in Castella, vbi iidem libri sunt specialiter etiam prohibiti, & quod priuilegiatus in Portugallia, vt portet Archebusium paruum: non est priuilegiatus vt illud ipsum portet in Italia, vbi est etiam specialiter prohibitum.

PRIVILEGII EXTENSIO, ampliatio, seu restrictio.

43 PRiuilegium purè fauorabile, quod scilicet neque est contra ius commune, neque contra bonum tertij, est amplè interpretandum sicut suprà diximus quantum recta ratio, & cōmunis verborum significatio, & prudentia permiserit. Est communis Doctorum, & colligitur ex *l. hoc modo. ff. de condit. & demonstrat.* Quod maximè intelligitur de priuilegio concesso toti Religioni, quo ad exemptionem, vt tenet Henriquez *tom. 1. libr. 7. de Indulgent. capit. 24. n. 4.*

44 Priuilegium derogans iuri communi est odiosum, & ideo restringendum potius quàm extendendum. Nauar. *in Sum. Latina. cap. 12. num. 79.* & alij communiter; nam bonum commune præferendum est singulari. Tamen restrictio taliter debet fieri, vt semper admittattat aliquem fauorem fieri, per priuilegium erga priuilegiatum, aliàs priuilegium esset inane, quod à Principe non speratur. Postquam verò priuilegium dubium sortium fuerit aliquem effectum contra ius commune, tunc restringendum est; ne amplius iuri noceat. Dixi, *si sit dubium*, quia si clarè duo vel tria contineat contra ius commune, non est quod restringatur ad vnum tantùm.

45 Excipitur à proxime regula quando priuilegium est concessum Motu proprio, non petente priuilegiato,

quartò, quando per tale priuilegium tollitur ius iam acquisitum alicui tertio, tunc enim non præsumitur Papa tale priuilegium concedere. Est communis Doctorum, & patet ex præcedentibus.

48 Priuilegium extendi non debet ad alias personas, vel alios actus propter similitudinem vtrobique repertam. Vt, si hic ob fragilitatem, & infirmitatem habet priuilegium expressum non recitandi, vel recitandi tali modo: vel non ieiunandi: non extenditur hoc eius priuilegium ad alium propter rationem similem in illo inuentam: sed debet procurare simile expressum priuilegium. Est communis Doctorum, & probatur, quia valor priuilegij non est positus in similitudine rationis, sed in voluntate, & potestate concedentis. Et proinde quando Clericus priuilegiatus ad celebrandum tempore interdicti assumit famulum ad ministrandum, & Dominus assumit famulum ordinarium ad audiendum: non extenditur priuilegium ad hos famulos, vel personas ratione similitudinis ibi repertæ: sed fit extensio ad famulos, ne, vel priuilegium sit inutile Clerico, vel Domino: aut quia congruentia rei sic petit fieri. Et similiter accipe quod dictum est suprà, de Clerico priuilegiato recitante cum socio.

CESSATIO PRIVILEGII, loquendo in communi,

49 SI Priuilegium sit conditionale, cessante conditione cessabit priuilegium. Nam mẽs concedentis illa fuit vt priuilegium haberet dependentiam ab illa conditione apposita. Et probatur ex concessione Indulgentiæ sub conditione quod fiat tale, vel tale. Si enim non fiat illud quod iubetur, omittens non lucratur Indulgentiam. Idem dic de priuilegio concesso, scilicet per tempus limitatum: finito enim tempo

PRIVILEGII CESSATIO PER renunciationem, vel non vsum.

52 PRiuilegio renuntiare potest solus ille cuius est propriè priuilegium, vnde priuilegiũ cõcessum vni Religioni in communi non potest renũtiari à Monacho particulari, neque à Capitulo Prouinciali. Probatur quia renuntiatio est abdicatio illius quod cuique proprium est; at priuilegium totius Ordinis non est proprium vnius Monachi, neque vnius Prouinciæ: & proinde solum Capitulum generale potest renuntiare priuilegium, vt iam fecit Capitulum generale Minorum Rodr. *tom.* 1. *q.* 8. *art.* 2.

53 Nolle vti priuilegio pro vna vice, vel duabus, non est illud renuntiare: sed est solùm pro tunc abstinere ab illius vsu. Renuntiatio enim est voluntas expressa abdicandi à se totum ius, & facultatem priuilegij: sicut enim consensus non extenditur ad non cogitata: ita neque desitio operis extenditur ad perditionem priuilegij non cogitatam, si semel, vel bis illo non vtor, cùm de renunciatione non cogitem. Optimè Sanchez *lib.* 8. *de Matrim disp.* 32.

54 Propositum, seu voluntas internè proponens non vtendi priuilegio, non est renuntiatio priuilegij: potest enim quis post formatum illud propositum iterum vti priuilegio: quia illud propositum non est contra priuilegium, sed contra vsum priuilegij. Imò licèt interius velit non habere amplius tale priuilegium, potest retractare talem voluntatem & iterum illo vti. Suarez *lib.* 8. *citat. cap.* 34. *num.* 18. & proinde necesse est vt exterius voluntas prodeat.

PRIVILEGII CESSATIO per non vsum.

55 CLarum est posse priuilegium perdi per non vsum. Quia saltem Iulius III. confirmans priuilegia Minorum vt diximus *suprà num.* 5. dixit, quatenus sunt in vsu viridi. Sed primò recolendum est quod suprà diximus *verb. Communicatio priuilegiorum lit.* C. *num.* 11. videlicet, quod licèt vna Religio non vtatur suo priuilegio, & illud priuilegium sit in vsu apud aliam Religionem communicantem, ista secunda Religio apud quam est in vsu poterit vti tali priuilegio. Adde quòd intra vnum, & eundem Ordinem poterit contingere vt vnum priuilegium possit esse in vsu apud vnam, vel plures Prouincias, & non sit vsu apud alias. Et tunc credo quod simpliciter non dicetur tale priuilegium cessasse in illo Ordine per non vsum: sufficit enim quòd aliquæ prouinciæ vtantur, vt priuilegium dicatur esse in vsu in illo Ordine. Et præterea si priuilegium vnius tantùm Conuentus extenditur ad omnes Conuentus illius Ordinis: etiam priuilegium quod est in vsu in vna, duabus, vel tribus Prouinciis poterit extendi ad omnes Prouincias eiusdem Ordinis.

56 Aliud est non vsus priuilegij, aliud verò est contrarius vsus priuilegij. Non vsus priuilegij opponitur priuilegio affirmatiuo concedenti vt aliquid fiat, vt scilicet recitetur tali, vel tali modo diuinum officium, vel celebretur in domo priuata. Si verò oblata occasione hoc non fit dicitur tunc verè non vsus priuilegij, seu non vsus priuatiuus. Contra verò vsus apponitur priuilegio negatiuo, quo conceditur ne aliquid fiat, vt si concedatur Monasterio ne soluat decimas, ne accedat ad processiones vltra milliare existenti à loco, &c. Et nihilominus soluit & vadit, datur vsus contrarius, vel non vsus contrarius. Et vtérque modus habet varios effectus.

57 Non

57 Non vsus priuilegij primo modo, seu priuatiuus, vt dicatur talis, & verus non vsus requirit sequentia. Primò, vt oblata fuerit occasio faciendi, & non sit factum Secundò, vt detur scientia talis priuilegij Tertiò vt detur potentia tunc faciendi, id est, non detur tunc impedimentum: si enim hæ tres conditiones non concurrant talis non vsus non dicetur voluntarius, neque proinde poterit esse indicium renuntiationis, quæ debet esse voluntaria Est communis Doctorum.

58 Non vsus in Religione, vel contrarius vsus non sufficiet ad perdendum priuilegium nisi duret per spatium quadraginta annorum de iure communi, *c. accedentibus de priu.* tenet Cord in Compend. *ver Absolutio quoad sæculares* 2. § 19. & per concessionem particularem Benedictinorum, de qua suprà *ver. Præscribere*, requiruntur centum anni vt præscribatur priuilegium per non vsum. De quo Rodrig. *tom.* 1. *quæst.* 8. *art.* 2. & *tom.* 3. *quæst.* 51. *art.* 5. Cùm enim priuilegium sit bonum quoddam Religionis, contra bona Religionis non præscribitur nisi dicto spatio temporis. Et innuit Suarez *cit. lib.* 8. *cap* 34. & clarè *n.* 21. & Frater Ioan. à Cruce de hoc non vsu agens *lib* 2. *Epitom. cap.* 3. *dub* 2. *conclus.* 2. refert aliam Bullam per quam concessum est Benedictinis ne contra illos præscribatur nisi per centum annos.

59 Si modò, cùm Religio vult vti aliquo priuilegio est in vsu, apud illam, & apud alias Religiones præsumendum est quòd semper fuit in vsu, & nunquam data est interpellatio sufficiens ad præscribendum, præsumendum est enim actum fieri legitimè. *lex merito ff. pro socio.*

60 Contrarius vsus factus per aliquem, vel aliquos Religiosos vel per particularem Conuentum, non tollit priuilegium datum Religioni, quia contrarius vsus debet esse illius, cuius est priuilegium. Rodriguez *tom.* 3. *quæstione* 51. *articul.* 5. & Suarez *capit.* 35. *numero* 6. Vnde colliges, quòd si Guardianus non obligatus ire ad processiones, nihilominus vadit bis, & sæpe, per hunc contrarium vsum non perditur priuilegium Or-

dinis, aut Conuentus; ille enim contrarius vsus non est factus à Religione: & saltem successor reclamans obtinebit, antequam accrescat præscriptio contra illud Monasterium. Consulunt tamen Rodriguez *tomo* 3. *quæstion.* 36. *articul.* 3. & Suarez *numero* 3. vt etiam tunc, & in similibus fiat protestatio coram Notario, se facere illum actum contrarium suo priuilegio, salua semper exemptione t & conseruatione sui priuilegij. Et notat Suar. *cit. c.* 33. *n.* 14. quòd talis protestatio, saltem hoc habet vtile, vt postea ab illo actu, vel actibus non possit inchoari præscriptio contra priuilegiatum. Vide omnino infrà *verb. Processiones n.* 6.

61 Prædicta verba Pontificum posita in confirmatione priuilegiorum videlicet (quatenus sunt in vsu) sic adhuc explicantur. Primò, si adhuc sunt in vsu; id est, si contra illa non est præscriptum, spatio iam prædicto: si enim contra illa præscriptum est, iam non confirmantur, quia non confirmatur nisi illud quod verum, & subsistens est. Secundò potest intelligi (quatenus sunt in vsu) id est, eo modo quo sunt in vsu. Si enim non totum priuilegium, sed pars priuilegij sit in vsu, hęc pars in vsu consistens confirmatur. Id enim videntur etiam sonare verba illa *quatenus sunt in vsu*: id est, eo modo quo sunt in vsu, & tunc adde quòd saltem consuetudo firmabit illam partem priuilegij. Maximè cùm multi dicant priuilegium posse obtineri consuetudine. Neque hoc mirum videri debet: si enim lex abrogatur per consuetudinem, & consuetudo facit legem: etiam consuetudo poterit facere priuilegium, quod est lex quædam priuata, vt initio diximus.

62 Nicolaus IV. concessit Cartusiensibus vt possint vti priuilegiis sibi concessis, etiamsi propter simplicitatem, & iuris ignorantiam vsi non fuerint retro actis tēporibus, dummodò eis non sit per præscriptionem, vel aliàs legitimè derogatum. Compend. Minor. *verb. Priuileg.* §. 31. & hæc concessio saltem confirmat supradictum, quòd scilicet vt perdantur priuilegia per non vsum, requiritur præscriptio legitima in contrarium.

Dixi suprà Clementem VIII. & Paul. V. in confir

confirmatione priuilegiorum Minorum non posuisse (*quatenus sunt in vsu*) & Rodrig. *tom* 1. *q*. 10. *art*. 28. ait, quòd quando priuilegia confirmantur absque ista clausula, confirmantur etiam illa quæ non sunt in vsu. Quod magnam consolationem, & securitatem affert. Sed tamen vrgere videtur in oppositum quod id quod nullum erat, non videtur confirmari, nisi ponatur ex certa scientia, vel quid simile iuxta prædicta. Et Rodr. illud ibi ait de confirmatione Sixti, qui vltra quàm quod abstinuit à clausula, (*quatenus sunt in vsu*) posuit etiam *ex certa scientia*: & tunc non est dubium confirmari etiam illa quæ erant inualida, vt suprà diximus. Secùs si non ponantur hæc verba *ex certa scientia*: quæ posita sunt à septem Pontificibus in confirmatione nostrorum priuilegiorum.

63. Prædicta verba (*quatenus sunt in vsu*) id est, quæ modò sunt in vsu, habent etiam hunc sensum: vt scilicet, si contra priuilegia quæ modò sunt in vsu, sint trásacti aliqui anni incipientes præscriptionem, vel illam inchoantes talia priuilegia denuò incipiant à tali confirmatione, ac si denuò confirmarentur. Frater Ioan. à Cruce *lib* 2. *Epitom. c*. 3. *dub*. 2. *concil* 6 Addit Cord. citat. à Capucino. 1 *par. Compend. f*. 52. quod vt perdatur priuilegium per non vsum opus est habere scientiam priuilegij, & voluntatem non vtendi illo iuxta supradicta, *n*. 57. Vnde inferri videtur, quòd si vna Religio communicans in priuilegiis alterius per 40. annos saltem, ignorauit omnino priuilegium illius cui communicat. Et iuncta ignorantia etiam fortè defuit occasio vtendi, per hoc dictum Cordubæ, & per supradicta, Religio denuò sciens priuilegium poterit illo vti, cuius notitia & vsu carebat, quorum exempla passim inuenies. Vide infrà *ver. Restitutio in integrum*.

64 Tota dubitatio est, an possint hodie Regulares, solùm in foro conscientiæ vti priuilegiis suis, quæ sunt expresè reuocata per Concil. Tridentin. Dixi *quæ sunt expresè reuocata*; nam de illis priuilegiis quæ sunt contraria Concilio Tridentino, sed ab illo non reuocata. quale est vt possint ordinari extra tempora & similia,

diximus suprà, *n.* 31. ex Rodriguez, Suarez, & Miranda, posse Regulares illis vti. At de illis quæ sunt specialiter reuocata à Trident. vt ibi diximus esse illud antiquum vt ordinari possent ante ætatem, omnes etiam Doctores dicunt, quod in foro externo non possunt Regulares illis vti. Quod verò quæritur est, an saltem his possint Regulares vti solùm in foro conscintiæ? Henriquez *lib. 7. de pœnitent. tom.* 1. *cap.* 24. *ad finem cum gloss littera K.* affirmat non posse illis vti in foro conscientiæ tantùm: quia Pius V. viuæ vocis oraculo, id concessit Minoritis dicens, quòd possent vti priuilegiis suis, etiamsi essent restricta, vel derogata per Concil. Tridentin. in foro solùm conscientiæ. Et quod, licèt Gregor. XIII postea reuocauit illa, quæ Pius V. concesserat, contraria Concilio Tridentino, solùm reuocauit, vel pro foro externo tantùm, vel reuocauit solùm Constitutiones scriptas, non verò oracula viuæ vocis, quæ non sunt Constitutiones. Idem tenet Rodriguez *tomo* 1. *quæstione* 8. *artic.* 9. & Compend. Societat. *verb. Concil. Trid.* §. 3.

Ego verò salua tantorum Doctorum authoritate, non possum illis assentiri propter rigorem quo omnes Pontifices post Conc. Trid. vtuntur in confirmatione priuilegiorum illa clausula exceptiua (*dummodo Conc. Trid. non sunt contraria*) quæ clausula si non intelligatur de priuilegiis specialiter à Tridentino reseruatis, vel reuocatis, de quibus nam debet intelligi? vel ad quid inseruit ibi posita, & toties repetita? Quid operabitur illa clausula? Adde quod Gregor XIII. in sua reuocatoria non solùm reuocauit priuilegia, sed etiam cætera indulta sine litteris expedita, dicens (*& quæcumque alia nostris statuto, ordinationi, & reductioni contraria*) iam verò oraculum illud Pij V. est indultum satis repugnans illi Ordinationi Gregorij, ac reductioni ad terminos Iuris commnunis, & contra Rodriguez potest argui ad hominem: si enim iuxta illum possumus vti priuilegiis de quibus est quæstio in foro conscientiæ, tenetur fateri posse hodie Regulares in foro conscientiæ, ordinari ante ætatem à Tridentino assignatam, quod tamen ille negat

negat, & bene relatus à nobis suprà *verb. Ordines sacri num.* 1. Et nos ibi satis impugnauimus cum illo. Et eadem ibi dicta huc etiam inseruiunt. Et hanc etiam sententiam contra Henriquez & Rodrig. tenet expresse Ludo. Lopez 1. *part. Instruct. cap.* 8. Frater Ioan. à Cruce, *lib.* 2. *Epitom. c.* 3. *dubit.* 3. *concl.* 3. & alij multi quos non oportet citare. Miranda *t.* 2. *quæst.* 42. *art.* 3. etiam innuit hanc partem, quamuis enim ibi dicat se nolle ferre sententiam: id tamen non dicit circa priuilegia expresse reuocata à Tridentino. Imò de his innuit cùm opinione secunda ibi citata esse reuocata omnino, nec proinde nos posse illis vti in foro conscientiæ. Et expresse tenet nos non posse Miranda *tom* 1. *quæst.* 39. *art.* 1. *concl. vnica.* Post hæc vidi quod Capucinus ad Compend. 1. *par. f.* 86. idem tenet quod Rodr. dicens Greg. XIII. non reuocasse pertinentia ad forum internum, nec viuę vocis oraculum, sed solùm spectantia ad lites externas. Et proinde qui voluerit tenere cum Rodr. Henr. Capucino, & Compendio Societatis, non condemno licèt putem oppositum securius ob prædicta. Et quia oppositi tenentur dicere licitum esse ordinari ante ætatem Tridentini, quod ego nunquam dicam.

65 Notat Capucinus ad Compend. *ver. Priuilegium,* quod quando Pontifices dicunt in Confirmatione priuilegiorum (*dummodo sacris Canonibus, & Concilio Trid. non aduersentur.*) Illud, *sacris Canonibus*, intelligitur de decretis contentis in iure canonico (his enim multa priuilegia clarè sunt contraria) sed intelligitur de canonibus positis in eodem Concilio Trid. in illo enim sunt etiam Canones, & decreta.

PRIVILEGII CESSATIO PER reuocationem.

66 PRiuilegia duobus modis possunt reuocari: primò expresse, secũdò tacitè. Expresse reuocãtur cùm per verba expressa, & clara dicitur: *reuocamus, an-*

nullamus, vel aliis similibus. Et ista reuocatio expressa potest esse, vel specialis, vel generalis: specialis est quando reuocatur aliquod priuilegium speciale, & nominatum, vt quando Greg. XIV. reuocauit priuilegium Sixti V. de aborsu, vel de illegitimis. Erit autem hæc reuocatio expressa generalis cùm non specificat aliquod priuilegium speciale quod reuocet, sed in genere, & in communi dicit se reuocare omnia priuilegia, & indulta in contrarium; idque faciunt Pontifices, per hæc verba: *Non obstantibus quibuscumque priuilegiis, &c.* Si verò aliquando aliquod priuilegium haberet clausulam dicentem, non censeatur reuocatum nisi de illius tenore transcripto fiat mentio, hæc omnia supplet Papa successor, cùm in sua reuocatione ponit verba reflexiua dicens (*etiamsi de prædictis reuocatis facienda foret expressa mentio: vel tenor inserendus,*) & sic de similibus verbis: Papa enim prædecessor non potest ligare manus successoris, vt sic, vel sic reuocet, transcribendo antiquum priuilegium, & sic de cæteris, & illæ non obstantiæ solitæ poni à Reuocatoribus sufficiunt ad deroganda quæcumque præterita priuilegia,

67 Excipitur tamen quando priuilegium est insertum in corpore iuris communis: tunc enim cùm sit jam lex publica maiori, & clariori reuocatione indiget, quàm sit illa reuocatio generalis. Et proinde opus est vt dicatur: *non obstante iure communi*, vel *non obstante priuilegio etiam inserto in iure communi*, vt patet ex gloss. *in authent. quia. Cod. vbi de crimine. ver. illic omni priuilegio*: & est communis DD.

68 Reuocatio tacita priuilegij est illa quæ non fit verbis expressis: sed à concedente priuilegium fit aliquis actus contrarius omnino priuilegio, per quem actum priuilegium non potest subsistere. Tunc enim per hunc secundum actum contrarium clarè innuit se tollere priuilegium. Requiritur tamen vt concedens; vel reuocans priuilegium habeat notitiam illius, & voluntatem tollendi illud. Si enim desit notitia & voluntas, non censebitur illud tollere. De se patet, & est communis Iuristarum.

69 Quando

69 Quando priuilegium reuocatur per legem generalem non ligat reuocatio donec lex illa sufficienter fuerit promulgata. Probatur, quia illa reuocatio fundatur in lege, & de substantia legis est quod sit promulgata. Sed ad hoc sufficit vna promulgatio in Curia Principis, vel in loco destinato. Et probatur, quia Pius V. & Greg. XIII. suas Bullas contra ingredientes Monasteria Monialium solùm Romæ publicarunt: & per illás ibi publicatas derogarunt omnia priuilegia in cõtrarium: nec iusserunt alias publicationes in singulis Diœcesibus fieri. Non tamen hæc promulgatio in Curia statim obligat omnes absentes extra Curiam à die promulgationis: sed communiter requiruntur duo menses vt obliget extra Curiam, iuxta probabiliorem sententiam.

70 Aliqui censent quòd lex reuocans priuilegia reuocat illa statim à die publicationis Romæ factæ: ita vt actus talium priuilegiorum non valeant ab illa die, etiamsi propter ignorantiam sine culpa fiant extra Curiam maximè quando dicit lex; *ex nunc, pro tunc*: vel *ex præsenti die*. Sed probabilior est opinio opposita dicens, actum esse validum donec de tali reuocatione habeatur notitia. Verba autem illa, *ex nunc* esse intelligenda cum debito ordine naturali, & secundùm ius suaue, habita scilicet notitia; vel post tempus sufficiens duorum mensium ad habendam talem notitiam. Videtur enim de iure naturali quod nemo spolietur nisi auditus. Elapso verò hoc tempore sufficienti statim reuocata censentur priuilegia etiamsi priuilegiatus dicat se ignorasse inuincibiliter: si tamen inuincibiliter ignoret, carebit peccato coram Deo. Suarez *lib.* 8. *cap.* 40. *num.* 3. 4. *&* 5. Addit Suarez, quòd si aliquis vtatur priuilegio sic reuocato ex ignorantia publica, & communi faciens actum pertinentem ad iurisdictionem, verbi gratia, ferendo sententiam, vel similem actem fore validum non ex vi priuilegij, sed ex iure communi tolerante tales actus aliàs nullos, per *legem Barbarius ff. de offi. pratoris.* Et per hæc, seu ad hæc conciliabis superius dicta *ver. Leges. n.* 4. Ibi enim locuti sumus iuxta vnam opinionem, hîc iuxta aliam: &

hanc hoc loco puto probabiliorem, & suauiorem.

71 Priuilegia Regularium non reuocantur per Bullam Cruciatæ, vbi illa publicatur: nam talis Bulla solùm reuocat Indulgentias, & non priuilegia: sunt enim valdè inter se distincta priuilegium & indulgentia: ac proinde possunt Religiosi stante Bulla Cruciatæ absoluere pœnitentes ab omnibus sibi concessis per sua priuilegia propria & communicata, de quibus suprà *verb. Confessor*, ac si Bulla non extaret, Rodr. *tom.1. quæst.61. art.14.*

72 Quæris si priuilegia Regularium reuocentur per Bullam Cœnæ Domini? Resp. Quòd refero tantùm, quod dicitur in Compend. Patrum Societatis Iesu, & suprà dixi *verb. Bulla Cœnæ num.2.* Nam citato Compend. *verb. Bulla Cœnæ*, dicitur sibi concessum à Gregor. XIII. ne concessiones factæ suo Ordini censeantur reuocatæ per Bullam Cœnæ Domini. Sed video sequentem Sum. Pontificem non alligari antecessori, illi viderint, & tu vide.

73 Priuilegia Regularium reuocata per Leonem X. in Concil. Lateran. sunt posteà reualidata per aliquos Sum. Pontifices, vt tenet Rodr *tom.1. quæst.8.* & Henr. *tom.1. lib.7. de Indulg. cap.24. n.8.* & alij.

74 Priuilegium posterius reuocat prius priuilegium, si secundum faciat mentionem de primò. Si verò non facit mentionem, non illud reuocat: maximè si per primum priuilegium est iam acquisitum ius alicui tertio. Prima pars patet, quia tunc clara est voluntas concedentis. Secunda verò pars constat ex dictis satis in præcedentibus.

75 Si primum priuilegium est insertum in corpore iuris, & secundum extra corpus iuris, & sunt inter se contraria, secundum priuilegium tenet, etiamsi non faciat mentionem iuris communis. Nam Princeps supponitur scire ius commune cui vult, & potest derogare. Vide Rodr. *tomo 1. quæstiono 9. articul.3. §.2.* dico cum multis ibi citatis. Hoc autem non contradicit illi dicto in superioribus posito, quod scilicet priuilegium insertum in corpore iuris communis non reuocatur nisi de illo fiat expressa mentio: hoc enim

enim intelligitur quando lex reuocans non est similiter priuilegium, sed solùm est lex ordinaria, seu Bulla ordinatiua, quæ non est priuilegium. At quando secunda lex derogans est etiam priuilegium verificatur hoc dictum in isto *num.* 75.

PRIVILEGII DECLARAtio, aut prohibitio.

Vide suprà verb. *Generalis num.* 5. vbi diximus posse Generalem in suo Ordine declarare priuilegia Ordini concessa, & ibidem etiam, vide *num.* 6.

76 PAulus III. concessit Societati Iesu, vt Prælati Ecclesiæ non possint sua priuilegia interpretari, siue clara sint, siue dubia prout concesserat antea Clem. IV. Prædicatoribus, & Minoribus. Imò potiùs, quod cùm dubium extiterit in priuilegio aliquo inter Iurisperitos, & iudices, & iudicetur in fauorem prædictæ Societatis. Rodrig *tom.* 2. *quæst.* 63. *art.* 7. & de dicta concessione facta prius Prædicatoribus, & Minoribus vide Compend. Min *verb. Priuilegium.* §. 5.

77 Sixtus IV. sub interdicto ab ingressu Ecclesiæ, & suspensionis à regimine prohibuit Prælatis Ecclesiæ, ne molestent, vel inquietent Dominicanos, & Minoritas præter, aut contra priuilegia præcedentium Pontificum illis concessa. Compendium *verb. Priuilegium* §. 11.

78 Leo X. concessit Minoribus vt Generalis illorum in Capitulo, vel Prouincialis in eodem Capitulo de consensu saltem maioris partis Capituli, possint declarare an sit vtendum aliquo viuæ vocis oraculo, an non. Et prædictæ determinationi stare debent omnes tam Fratres, quàm Moniales Ordinis. Compend. *verbo citato* §. 26.

79 Idem Leo X. concessit Minoribus vt transsumptis priuilegiorum firmatorum manu Notarij publici indu

indubitata fides adhibeatur etiam in iudicio, sicut daretur ipsi originali. Compend. *citato verbo.* §.19. *littera C.* pro quo vide quæ dicta sunt suprà *verb. Notarius, num.* 1. Ex Pio V. vbi dicitur posse Prouinciales ad hoc intentum creare Notarios Religiosos, qui priuilegia Ordinis transcribant: & illorum scriptis tanta fides adhibeatur, quanta Notario publico. Et nota, quòd non est necessarium quod ista priuilegia in Ordine habeantur in suo originali, seu primo exemplari; hoc enim esset impossibile morale, & naturale in omnibus Conuentibus. Sed sufficit quòd habeantur hæc priuilegia in libris ordinariis & authenticis Ordinis, vel auctorum, seu scriptorum Ordinis. Concessit enim Leo X. viuæ vocis oraculo Minoribus vt valeant illorum priuilegia præsentata, saltem pro foro conscientiæ, sicut in libris Ordinis reperiuntur, vt diximus suprà *hoc verb. num.* 3.

ADDITIO.

Vide infrà verb. *Viua vocis oraculum.*

SVfficienter dixi suprà de priuilegij natura, diuisione, forma, communicatione, confirmatione vsu, extensione, cessatione, & declaratione, ita vt pene ibi regulares omnia sibi necessaria inueniant: Neque ego postea in genere de priuilegiis inueni, nisi paucula sequentia.

1 Dixi *ibi num.* 3. quot Pontifices à Clemente VII. priuilegia Minoritarum confirmauerint ex certa scientia seu Motu proprio, quæ confirmatio sub tali forma quantum prosit dixi *ibid. n.* 29. Nunc addo ante prædictos ibi Pontifices, Minorum priuilegia ex certa scientia confirmasse Paulum II. in Bullario Rodr. *fol.* 301. Et post illum Sixtus IV. in eodem Bullario *f.* 337. *col.* 1. Si verò quæras ad quid seruiat ista recordatio, seu aduertentia? Dico; quod cùm priuilegia possint amitti vel

vel per non vſum, vel per reuocationem, multum prodeſt ſcire à quot annis priuilegia antiqua ſint in vſu, vel reuocata: & proinde ſcire à quot annis ſint confirmata ex certa ſcientia, ſi quidem confirmatio ex certa ſcientia innouat priuilegium antiquatum, vel per non vſum, vel per reuocationem particularem, vt dixi *citato numer.* 29. Et ante illos duos Pontifices Paulum II. & Sixtum IV. multi alij Pontifices priuilegia conceſſerunt quæ poſſunt quotidie inſeruire regularibus.

2 Pro his verò magis intelligendis, ſeu applicandis recolendum, & applicandum eſt quod dixi ſuprà *verb. Præſcribere num.* 2. Mendicantes gaudere priuilegio conceſſo Benedictinis ab Eugenio IV. vt ſua priuilegia (quæ ſunt bona Conuentus, non poſſunt præſcribi niſi per ſpatium centum annorum. Tunc recole ex Pontificibus hîc & ſuprà citatis, qui Minorum priuilegia confirmarunt ex certa ſcientia. Et quantum ſpatium interceſſerit intra vnum Pontificem & alium confirmantes ex certa ſcientia. Et facilè inuenire poteris quæ priuilegia Minorum,& aliorum,ſint valida, quæ non.

3 Quod attinet ad vſum priuilegij, aduerto, non poſſe aliquem vti priuilegio, ſiue diſpenſatione Papæ ex ſolo dicto perſonæ ordinariæ, quæ ſcilicet audiuit, ita factum fuiſſe à Papa. Sed oportet quod ſi perſona certa, procurator ſcilicet impetrans, vel Nuntius, aut epiſtola illius. Cùm enim priuilegium de ordinario ſit odioſum legi, oportet certiſſimum eſſe, vt ego poſſim operari præter legem, vel contra legem. Vide Sanchez 4. *Decalog. cap.* 48. *à num.* 2. *& ſeqq.*

4 Quia verò modus frequentior amittendi priuilegia inter Regulares, eſt non vſus, ſeu contrarius vſus: libet pro religioſorum quiete, hîc tranſcribere verba quibus Eugenius IV. conceſſit congregationi Sanctæ Iuſtinæ Benedictinorum, vt poſſint vti ſuis priuilegiis etiam ſi contra illa habuerint contrarium vſum. Habetur conceſſio in Bullario Rodrig. *fol.* 194. *col.* 1. Vbi ſic Papa concedit. *Vt, ſi quandoque contigerit per aliquem, aut plures actus, contra huiuſmodi aut*

quacun

quæcunque alia priuilegia, indulta, gratias, immunitates præfata Congregationi concessa, aut ipsorum aliquod, à quocunque cuiuscunque conditionis, gradus, seu status existat, ex negligentia, vel ignorantia præsentium, vel futurorum, quibus hæc conceduntur, aut alia quauis causa propter quam fuerit aliter attentatum, vel pro tempore obseruatum ignoranter, vel scienter, nullum tamen præiudicium decretis; priuilegiis, indultis, gratiis volumus generari, sed in suo vigore, ac robore permanere. Sic ibi Sum. Pontifex. Pro isto verò contrario vsu, vel non vsu vide omnino quæ ibi dixi *numero 61.* & aliis ibidem non libet, neque tu patieris eadem bis repetere.

5 *Cap. cùm ordinem. de rescript.* habent Cistertienses hoc priuilegium. Si contra vos super decimis, vel aliis (quæ ordini vestro specialiter sedes Apostolica indulsit) non facta mentione Ordinis vestri Cistertiensis literæ fuerint impetratæ, per eas minimè teneamini respondere, Vnde videant communicantes huic priuilegio, si literæ Papales, sibi ostensæ derogent huic priuilegio posito in iure communi.

ADDITIO AD ADDITIONEM.

QVamuis de hoc multa dixerim superiùs, hoc vnum tantùm denuò occurrit tanquam valde, & quotidie occurrens, ac proinde necessarium Et habetur in Rodriguez *tom. 1. quæstionibus Regul. quæst. 61. articul. 3. §. At Vrbanus,* vbi ait qòud priuilegium concessum verb. gratia, Carmelitis, & nobis Minoritis communicatum, hoc inquam priuilegium non perditur à nobis nisi legitimo tempore præscribatur, & debet haberi à nobis scientia talis priuilegij, & præterea debet adesse voluntas non vtendi illo priuilegio ad hoc vt perdatur per non vsum. Nota tres conditiones necessarias: Prima est præscriptio: Secunda scientia priuilegij: Tertia voluntas non vtendi. Et licèt

cèt *ibi* Rodrig. dicat ſpatium ad præſcribendum eſſe quadraginta annorum. Nos tamen Minoritæ habemus priuilegium vt contra res noſtras, & iura,& perſonas non præſcribatur per centum annos, vt dixi ſuprà verb. *Praſcribere*. Non præſcribuntur ergo noſtra priuilegia, etiam communicata, niſi ſpatio centum annorum, & niſi de illis habeatur ſcientia, & voluntas illis non vtendi. Quod valdè notandum eſt pro multis dubiis quotidie occurrentibus pro vſu priuilegiorum antiquorum, quando non fuerunt expreſsè reuocata à Sede Apoſtolica, ſed de ſolo vſu, vel non vſu dubitatur.

PROCESSIONES.

1 TEnentur Regulares, qui ſoliti iam ſunt adire proceſſiones, ad illas accedere, ſi fuerint vocati. Excipit Conc. Trid. illos qui in ſtrictiore clauſura perpetuò viuunt. Trid.*ſeſſ.25.cap.13.de Regul.* Vbi nota verbum,*vocati*; requiritur enim vt prius vocentur, aliàs non tenentur, vt notat Rodriguez *tom. 3. quæſt.37.art.1.* Debent verò hæ proceſſiones eſſe non qualeſcumque,ſed pro cauſa magna, & publica, quales etiam ſunt proceſſiones conſuetæ.

2 Quando ibi Concilium dicit poſſe Religioſos compelli ab Epiſcoppis vt accedant ad proceſſiones, explicant aliqui non poſſe Epiſcopos quoad hoc obligare Religioſos per cenſuras, excommunicando ſcilicet, & alias cenſuras ferendo ibi: ènim Concilium non facit illos legatos: & aliàs Religioſi habent priuilegia ne poſſint excommunicari ab Epiſcopis niſi ſpecialiter illis fuerit commiſſum à Papa. Sic Rodrig. *addic. ad Summ. tom. 4. cap.105. concluſ.1.* vbi ait quòd ſi in contrarium oſtendatur aliqua declaratio Cardinalium, illi ſtandum erit. At Capucinus *in Compend. verb. Proceſſiones*, ait Cardinales hoc iam declaraſſe. poſſe ſcilicet Epiſcopos in hoc cogere per cenſuras.

Et hanc declarationem citat Marzilla expressè §. *ad publicas*, *loco mox citando*. Possunt etiam Episcopi compellere ad hoc Religiosos aliis pœnis vt priuando concionibus, & confessionibus,& similibus.

3 A prædicta lege eundi ad processiones liberantur illi Religiosi qui distant ab vrbe, seu loco vltra vnum milliare vulgo, *mil passos*. Sic enim statuit Leo X. in Concil. Lateranense, Compend. *verbo Processio* §. 2. At Marzilla *in suo lib.declarat. Cardin.lib.2. titul.* 12. *capit.* 14.§ *Exempti omnes*, refert vnam declarationem, & alteram decisionem Cardinalium, in qua dicitur non teneri accedere ad processiones, Regulares, qui degunt in Monasteriis distantibus ab vrbe, vel oppido per dimidium milliare. Quod nescio quomodo non aduertant Religiosi aliqui; de quo priuilegio,quid possint facere,non obstante non vsu, seu ignorantia illius, vide suprà *verbo Priuilegij non vsus*.

4 Excipiuntur etiam à dicta lege processionum, Patres Sancti Hieronymi in Hispania, per Bullam Pij V. de qua Capucin.*citato verb.*& Patres Societatis Iesu,per Bullam Greg.XIII.

5 Pius V.in alia Bulla quæ incipit,*& si Mendicantium.* excipit illos Fratres qui neque in choro cantant, neque ad mortuos accedunt,sed tantùm studiis & lectionibus vacant: vnde collegia Mendicantium excipiuntur, vt *ibid.* ait Marzilla: & licèt idem author *citato loco* putet prædictam Bullam Pij V. esse reuocatam à Greg. XIII. Capucinus tamen *cit. loco* oppositum videtur innuere. §. *Ac teneantur*. Et tenet cum illo Rodr. *Addit. ad Sum. tom.*4.*c.*105.

6 Si aliquod Monasterium non obligatum ire ad processiones,nihilominus vadit, non ideò censetur renunciare suo priuilegio, quia illud priuilegium non conceditur illi Prælato, vel illiloco,sed toti Ordini, vide suprà *ver. Priuilegij non vsus,n.*59.& adde quòd Canonicis Regularibus Lateran. Ecclesiæ concessum est vt licet per vnum, aut plures actus contrauenniant suis priuilegiis scienter, aut ignoranter, nihilominus illa non perdant, refert Rodrig.*tom.*3.*quæst.*6.*art.*3.& præterea

terea facientes illud non dicuntur renuntiare ex supradictis.

7 Tenet Rodrig. *Addit.ad Sum.tom.4.c.105.n.1.ad finem*, quod Priores, vel Archipresbyteri in vrbibus, vel oppidis vbi non resident Episcopi, non possunt compellere Religiosos ad processiones prædicto modo, si processiones sint insolitæ, & parum necessariæ, neque pro causa publica.

8 *Eodem loco n.5.* tenet Rodrig. de iure communi non posse Religiosos facere processiones extra suos Conuentus, quia extra illos non habent territorium *citat. cap. certum est quidem, de consecr. dist.* 1. & Zarolam dicentem sic vidisse practicari vbicumque fuit. At ego dico quod vbicumque fui oppositum contra Zarolam vidi practicari, vt scilicet Religiosi absque licentia Episcopi faciant processiones extra suos Conuentus, pro pluuia, serenitate, & similibus: neque in hoc vituperantur, imò laudantur à populo, clero, & Episcopis. Et quidquid sit de prædicto capite, & authore, saltem pro hoc Regno Portugalliæ sufficiat longa praxis quam cito. Standum verò erit consuetudini cuiusque loci. Adde quod *citatum c certum est quidem*, hoc non prohibet: solùm enim dicit quòd non fiant processiones in Ecclesiis, vel oratorio non dedicatis authoritate Episcopi, vel Sedis Apostolicæ. Licèt autem ibi dicat requiri authoritatem Sedis Apostolicæ in illius Ecclesiæ dedicatione: Ecclesiæ [illegible] ædificatæ, authoritate Sedis Apostolicæ, Episcopis [illegible] videlicet, qui dant licentiam authoritate Papæ. Lege casum dicti capitis, & videbis quod nihil facit pro Rodr. & Zarola. Si verò ibi intelligeres per Sedem Apostolicam, licentiam Papæ immediatam, in paucis Ecclesiis fierent processiones, quia paucæ ædificantur cum licentia immediata Papæ, sed modo quo dixi.

9 Tridentinum iubet vt Episcopi circa præcedentias Regularium in processionibus, lites componant omni appellatione postposita. Et Capucinus *citato verb. Processiones*, citat ad longum verba Greg XIII & Pij V circa easdem præcedentias componendas Quia tamen

ibi dicta non sunt vbique recepta in vsu, & nouas lites postea vidimus omitto referre. Et proinde standum est consuetudini. Diuersa enim diuersis locis audio practicari. Solum aduerto cum Rodr. *cit.c.*105. non esse damnandos Regulares de tali præcedentia litigantes cum licentia, & fundamento: quia illud spectat ad honorem suæ Religionis & in domo Dei congruum est, vt omnia ordinatè fiant, & quod iuxta D. Paul. sint Religiosi se inuicem honore præuenientes. Imò & in cœlo sedes digniores erunt, & aliæ minus dignæ? imò & in choro angelico sunt maiores ac minores.

Hoc vnum tantùm dico esse facilem illam compositionem Greg. XIII. citatam à Capucino *citato loco*: qui iussit, vt quando non constaret de maiori antiquitate inter Religiones ipsas, tunc Religiosi illi præcedant in processionibus quorum Conuentus in illa vrbe, seu loco antiquiores quoad ædificium, seu fundationem: idque propterea fortè Papa iubet, quia tunc facilius est probare antiquitatem Conuentus, quàm Religionis. Vide hanc Bullam in Bullario Rodr. *f.* 1000.

10 Non potest Index sæcularis, aut Episcopus conuocare processiones, facere ordinationes, vel similes actus in Ecclesiis Regularium inuito illarum Prælato: neque cogere vt ibidem retineatur reus vinctus. Secus de Inquisitoribus sancti Officij. Henriquez *tom.*1.*lib.*7. *de Indulgent. cap.*26.*num.* 5. citans multas concessiones pro ista materia. [redacted]

ADDITIO.

1 DIxi suprà hoc ipso *ver.n.*2. ex Capucino *ibi citato* posse Episcopos cogere per censuras Monachos, vt vadant ad processiones: idque iuxta declarationem Cardinalium ibi citatam ex Marzilla. Post hæc vidi nostrum Barbosam Lusitanum in suis Remissionibus ad Tridentinum *sess.*25.*cap.* 13.*de Regularibus fol.*142.*col.*3. vbi refert ex Quaranta, non posse cogere

per

per censuras. Et addit Barbosa pluries à Cardinalibus sic fuisse declaratum Et hoc consonat cum iis quæ diximus suprà *verb. Episcopus*: non posse scilicet illos contra Religiosos vti censuris nisi in casibus illis expresè concessis à Papa. At Concilium Tridentinum *citato loco* cùm concedit Episcopus, vt cogant Monachos ad processiones, non exprimit, vt possint illos cogere per censuras. Cùm suppetant alia media per qua illos possint cogere. Et citat Barbosa, Sanchez, & Rodriguez.

2 Dixi *ibid. n.* 3. Conuentum distantem à loco, vrbe, vel oppido per vnum milliare, non teneri accedere ad processiones ex concessione Leonis X Nunc addo, neque ad id teneri Conuentum distantem ab vrbe, vel oppido per medium milliare quod continet solum quingentos passus. Ita declarauit Congregatio Cardinalium apud Rodriguez in Bullario *f.* 1200. *col.* 1. sub Clemente VIII. Vbi dicitur Regulares distantes ab vrbe vltra medium milliare, non posse compelli ab Episcopo.

PROCVRATOR MONIALIVM Sanctæ Claræ, vel Fratrum, &c.

1 NOn possunt Fratres Minores esse Procuratores Monialium suarum in temporalibus, quoad redditus scilicet colligendos, & cætera negotia temporalia tractanda. Prohibuit expresè Clemens VIII. Bulla particulari apud Rodrig. in suo Bullario, *fol* 1215. De procuratore verò Fratrum Minorum, qui alio nomine est, & dicitur Syndicus Apostolicus, dicitur infrà *ver. syndicus.*

2 De Procuratoribus sæcularibus Monialium, vulgo *Mor domos*: qui constituuntur œconomi generales pro causis, redditibus, & negotiis Conuentus, dubitas an posint Prouinciales illos amouere ab officio ad nutum? Ex dictis à Rodr. *tom.* 3. *q.* 38. *art.* 1. *&* 2. potest re-

sponderi ad dubium. Ibi enim *art.* 1 dicit non posse Prouincialem amouere procuratorem constitutum à Conuentu, quando ipse Conuentus illum creauit seruata solemnitate Iuris. Hæc autem solemnitas est vt ibi ait *art.* 2. quòd pulsata campana in Capitulo per Præsidentem, audiātur omnia suffragia, & is in quem maior pars consenserit, dicetur procurator. Si autem Abbatissæ hoc seruarent, posset dici quod Prouinciales non possent illū amouere. At illæ in praxi hoc non obseruant, imò & in praxi video positum quod Prouinciales eos amouent, maximè si habent causam. Imò Rodr. *Addit. ad Sum. tom.* 4. *c.* 106. *conc.* 3. tenet quòd potest Abbatissa, & proinde Prælatus, amouere Procuratorem positum à fundatore Monasterij, vel descendentem talis Procuratoris, etiamsi fundator dicat, quòd si amotus fuerit ab Abbatissa soluat in pœnam mille ducatos; & dat causam, quia non est positus cum Ordine Prælati. Vide *ibi.*

PROFESSIONE FIDEI.

1 PIus IV. mandauit, vt omnes obtinentes beneficium anteillius possessionem faciāt professionem Fidei: cuius tenorem ponit ad longum Capucinus in fine suarum *Add. ad Comp. f.* 19. Et eandem professionem fieri iussit à Prælatis Religionum quando primò eliguntur. Et ego vidi hoc practicari in mea Prouincia, cùm esset Commissarius Generalis R. & doctissimus pater Matheus à Burgos postea Episcopus Sygunciæ; & hîc vt refert Rodr *tom.* 2. *q.* 72. *art.* 1. iussit in tota Hispania omnes Prælatos Minoritas facere professionem fidei, cùm iam essent in officio positi, idque fecisse dictum Commissarium generalem de mandato Cardinalis Matthæi tunc protectoris Ordinis: & ego tunc illam feci cùm essem iam Guardianus. Similitérque fecerunt Prædicatores. Et Rodr. *cit. art.* ait hodie ad illam obligari Regulares.

Capucinus verò in Compend. *verbo Professio fidei* dicit

dicit hoc non esse in vsu: & sic consuluisse viros doctos, & obseruari in praxi: quam praxim etiam ego video in hoc Regno. At retuli quod vidi, & quod feci. Et Rodr. scripsit post Capucinum vt certò scio. Sed non condemno morem, vel omissionem prouinciarum, & Religionum, vt inde videas obiter, quod dixi suprà *verb. Leges,* quam citò lex etiam Pontificia, per non vsum, vel contrarium vsum possit antiquari.

2 Ait tamen Capucinus, *citato verb.* ad Compend. declarasse Cardinales tempore Pij V. quod prædicatores obtinentes licentiam Episcopi ad prædicandum, tenerentur facere professionem fidei si ab Episcopo requirantur. At video pariter hoc non esse in vsu in hoc Regno.

3 Maius dubium est, an lectores Theologi, cæterique Lectores in Religionibus teneantur ad professionem fidei faciendam antequam lecturæ possessionem obtineant Pius IV. aliam Bullam edidit particularem, per quam obligat omnes lectores cuiuscumque artis, siue Clerici sint, siue Regulares, vt teneantur sub peccato mortali & amissione gradus seu cathedræ, facere professionem fidei, etiamsi sint lectores Grammaticæ, vel Musicæ (vt postea Cardinales declararunt apud eundem Capucinum) & ita obseruatur hodie in Vniuersitatibus. Et circa hanc non ait Capucinus valere hodie praxim in oppositum circa Regulares, sicut ait de prima circa prælationes: sed tacens, videtur innuere quod ad hanc secundam tenentur etiam Lectores Regulares, intra suos Conuentus, & expresè hoc affirmat Rodr. *cit. t. 2. & q. art. 1.* Et dicit Prælatos Regulares aliter promouentes Lectores in suo Ordine incurrere prædictas pœnas positas in 2. Bulla Pij IV.

4 Regulares tamen, vel Clerici, quoad possessionem beneficij, si dictæ Bullæ contradixerint omittentes dictam professionem fidei ante possessionem beneficij, vel lecturæ, si id omiserunt facere ex ignorantia, obliuione, vel incogitantia, vel simili de causa, non incurrunt pœnas positas in dicta Constitutione prima, & secunda vt in quodam casu de Clerico sic

omittente, respondit Nau. *libr.* 1. *Consil. tit. de const.* *consil.* 3. dicens ex D. Tho. 1.2. *q.*88. *art.* 5. *&* 6. illum qui transgreditur legem humanam ex ignorantia, vel inaduertentia, non peccare mortaliter, quod est valde consolatorium, pro casibus similibus.

PROFESSIO NOVITII.

Vide suprà verbo *Monasterium. num.* 11. de propinis Nouitiarum. & verb. *Nouitius per totum.*

1 CONcil. Trid. *sess* 25.*cap.* 16.*de Regular.* iubet vt finito anno probationis superiores statim admittant Nouitium ad professionem, vel eiiciant: idem dic de Nouitia, nec possint amplius professionem dilatare. Quo non obstante, dicunt Doctores quòd si causa iusta interuenerit, poterunt superiores illam dilatare vt si verbi gratia, Nouitius non bene recitet diuinum officium, vel quid simile ad arbitrium pij ac prudentis Prælati. Et sic declarasse Congregationem Cardinalium, refert Rodrig. *tom.* 3. *quæst.* 17. *artic.* 10. vbi ait quod in Nouitiis Monialium diutius aliquando poterit expectari, vt ibi tradit. At statuta generalia Tolletana Minorum priuant officio Guardianos qui vltra dies octo professionem Nouitij dilatauerint. In quo tamen statuto videtur etiam admittenda moderatio communis Doctorum, vt scilicet illam pœnam non incurrat habens euidentem causam & iustam dilatandi.

2 Duplex est professio, vna tacita, altera expressa. Et suppono hodie, etiam post Tridentinum dari posse professionem tacitam validam: vt Doctores communiter affirmant. Et constat ex Bulla 1. Sixti V. contra criminosos, in qua annullat professionem factam contra suam illam constitutionem, etiam (ait) si sit professio tacita. Et proinde clarè innuit etiam post Tridentinum valere professionem tacitam.

3 Professio expressa est illa in qua Nouitius clarè, & expresè,

expressè, emittit tria vota essentialia vocaliter in manibus veri Prælati habentis ius recipiendi ad professionem in Religione approbata. Vide & nota singula verba hîc posita. Et tales sunt professiones, quæ fiunt hodie communiter. Neque hoc indiget maiori explicatione.

4 Professio tacita est illa quæ fit tacendo, absque votis emissis voce, vel scripto: sed solùm aliquid faciendo, vel tacitè consentiendo se esse professum. De quo multa Sylu. *verb. Religio* 3 *quæstione* 19. & alij. Et ex multis modis ibi assignatis à Syluest. duo præcipui possunt colligi, quibus olim fiebat, & nunc etiam potest fieri professio tacita. Primus erat, quando ante Concil. Trid. solebant aliquando Nouitij recipi, & in anno nouitiatus non finito, vestiebantur habitu professorum absque vlla differentia Nouitij: & hi sic portantes habitum professorum absque distinctione, de consensu Prælati, & Conuentus, cum aliis circunstantiis, de quibus Syluest. *ibidem*, censebantur exinde professi: quia scilicet Nouitius, & Religio consentiebant, & quasi in illo ex consuetudine compromittebant. Secundus modus erat. Si per vnum annum gestabat Nouitius habitum non patenter distinctum ab habitu professorum, de manu Prælati, & gestabat per annum integrum: tunc enim censebatur tacitè professus: idque ob eandem causam, quia scilicet Religio, & Nouitius consentiebant, & compromittebant. Cùm enim professio sit contractus inter Nouitium, & Ordinem: potest aliquando contractus fieri absque verbis expressis, sed per sola signa externa declaratiua consensus. Hæc possunt colligi ex Clementina *eos qui, de Regular.* Et videtur quod tunc habitus Nouitiorum non erat patenter distinctus ab habitu professorum sicut modò est; in colore, forma, vel figura: & in Ordine Minorum specialis habitus distinctus Nouitiorum est caparo vsque ac cingulum

Circa secundum verò modum proximè dictum de gestando habitu per annum indistinctum, opus erat vt habitus non esset patenter distinctus, in colore, forma, & figura; si enim in aliquo horum differebat, non erat

professio tacita, etiamsi gestaret per 20. annos. Et primus quidem modus hodie est abrogatus per Trid. per illum enim primùm modum professio fiebat tacita, & valida per gestationem habitus similis omnino habitui professorum, etiam ante annum, hodie verò post Trid. non est valida nisi finito anno nouitiatus. Secundus verò modus professionis tacitæ suprà dictus hodie dari potest post Trid. si videlicet nouitius per annum integrum gestet habitum indistinctum à professis cum dictis conditionibus,& cum conditionibus sequentibus. Prima est,si portet cum intentione profitendi: si enim portet deuotionis gratia,non valet: vel si illi datur illa habitus indistinctio honoris gratia: vt sit aliquando circa Nouitios in Ordine Minorum: cum quibus aliquando fuit dispensatum eo quòd sint Sacerdotes; vel viri aliàs grauissimi,ne portent insignia Nouitij caparonem scilicet vsque ad cingulum(quod ego consulo ne fiat vt vitentur lites)hi enim non possunt pro se allegare, quia talis indistinctio non datur illi ad ius, sed ad honorem absque vllo consensu admittendi ad professionem tacitam. Secunda conditio est vt portet talem habitum per vnum annum continuum. Tertia, quòd Nouitius credat, quòd per talem habitum profiteatur tacitè. Quarta, quòd gestet talem habitum scientibus & consentientibus Prælato, & Fratribus. Et tunc finito anno censetur professus tacitè, neque ista professio reuocata est per Concil. Trident. Tenet hoc Nauar. *lib. 3. Consil. titul. de Regul. consil.* 41 Rodr. *Addit. ad summ. tom* 3. *cap* 64 *n.* 1. Miranda *in Explic. Regulæ Minorum ac cap.* 1. *Regulæ, cap.* 46.

5 Vt prædicta professio tacita sit valida opus est vt Nouitius gestans habitum modo prædicto, sciat se non esse professum, & sciat quod sponte sua gestat illum habitum ad profitendum finito anno. Vnde si fortè aliquis Religiosus portans habitum professorum per annum, & duos annos, vel plures, & faciens professionem ordinariam, sed cum impedimento annullante illam(ita vt à parte rei non sit professus ob impedimentum quod ignoratis per talem gestationem habitus

habitus vnius, vel multorum annorum, non facit professionem tacitam, quia neque illi constant de tali impedimento: nec proinde ex sua parte consentit, vel compromittit: imò neque scit, neque compromittit Religio: neque ipse portans sic habitum prætendit vt sic profiteri. Est Doctorum quos proximè citaui, & Caiet. 2.2. *quæst.* 189. *art.* 5.

6 Potest Nouitius agere Nouitiatum in vno Conuentu, & de mandato Prouincialis profiteri in alio Conuentu eiusdem prouinciæ. Ludouicus de Beia 4. *parte Resp. casu* 9. §. *Attamen.*

PROFESSIO NVLLA EX IVRE naturali, siue ex natura contractus.

7 Est professio quidam contractus naturalis inter profitentem, & inter Religionem, teste Nau. *lib.* 3. *Constit. de Reg. cons.* 5. Et proinde, (sicut in omni cõtractu) requiritur cõsensus ex vtraque parte, & conditiones appositæ ex iure communi, quibus deficientibus contractus professionis est nullus. Et proinde tum ex parte profitentis, tum etiam Religionis consensus requiritur, & impletio conditionum.

8 Ex parte Conuentus deficiet consensus si pars maior Conuentus non suffragetur pro Nouitio, & tunc professio facta per Prælatum erit nulla, dissentit enim Conuentus expresse. Vide suprà *ver. Abbas. n* 7.

9 Erit etiam professio nulla ex defectu cõnsensus Conuentus si profitens celauit morbum caducum, de quo fuit rogatus saltem in genere morbi; vel etiam celauit lepram, vel quid simile. Si item negauit se descendere ex Iudæis, Sarracenis, hæreticisue combustis in Ordine Minorum. Et ob hæc duo negata poterit expelli in Ordine Minorum, defecit enim vtrobique consensus ex parte Conuentus & proinde contractus fuit nullus Nauar. *lib.* 3. *Consil. titul. de Regular. consil.* 5. & Rodrig. *tom.* 3. *quæst.* 17. *articul.* 9. vbi citat

concessionem Leonis X. quoad eiiciendos professos ab Ordine qui mentiti sunt in professione, tacentes crimina grauia de quibus iam erant notati in sæculo, & diffamati. In hoc enim etiam consensus Ordinis, qui si sciret talem defectum, illum non reciperet.
10 Erit etiam professio nulla ex defectu consensus Ordinis si Nouitio intimetur aliqua conditio seu pactũ statuti cũ protestatione, si sit de re notabili, & postea inueniatur mentitus. Licèt enim non possit expelli ratione solius statuti Ordinis, maximè si non est expressè firmatum auctoritate Papæ, expelli poterit ratione contractus nulli, seu ex defectu consensus. Nau. *citato loco.*
11 Pari modò si ex parte Nouitij deficiat consensus, professio erit nulla, quia de ratione contractus naturalis, & ciuilis est, vt ex vtraque parte contrahentium sit consensus. Probatio verò istius defectus ex parte Nouitij erit difficilis, neque illi credetur nisi probauerit valdè vehementem præsumptionem in foro externo. Si verò sibi constet in foro interno tantùm, se non consensisse, reuera non est professus. Sed bene tunc aduertit Sanchez *lib. 7. de Matr. disp. 37. n. 39.* quod tunc non potens probare defectum consensus sui, non tenetur profiteri denuo, & consentire; sed poterit manere in Ordine vsque ad tempus, quo possit fugere absque scandalo: & idem tenet Henr. *lib. 11. de matr. cap. 11. n. 11. litera V.* ob causas ibi assignatas, de quo adhuc infrà redibit sermo. At si hic taliter professus nulliter, ex defectu consensus, secum solus in animo consentiat in Monachatu, & professione, manet professus absque alia diligentia. Nauar. expressè *lib. 3. Cons. tit. de Reg. cons. 24.*
12 Eodem modo erit professio nulla si fiat per grauem metum incussum. Metus enim cadens in constantem virum; imò & metus minor, grauis videlicet, annullat contractum naturaliter, quia tollit consensum liberum. Et est communis Doctorum. Et de hoc prudentis arbitrio standum erit; minor enim metus annullabit professionem fœminæ, quàm viri, & sic de cætero intra terminos metus grauis.

Pro quo nota quod Nauar. *lib. 1. Consil. titul. de Renuncia-*

nunciatione consil. 3 *num.* 6. tenet quod metus reuerentialis parentum excusat à valore professionis: & citat gloss. celebrem *in cap. præsons* 2. *quæstio.* 3. & idem repetit *lib* 4. *titul. de sponsal. consil* 26. *num* 4. Pro quo nota primò quod ait timorem reuerentialem parentum non verò aliorum consanguineorum hoc posse facere: vidi enim ego in facti contingentia cùm essem Prouincialis, Monialem allegantem nullitatem suæ professionis, eo quod vouisset ex metu reuerentiali amitæ suæ Monialis, fuisse iudicatam veram Monialem in foro diœcesani. Addit etiam Nau. *in Manuali. c.* 22. *n.* 51. quòd omnis timor etiam minor iusto annullat actum in foro interno, si talis metus fuit causa sine qua non fieret talis actus. At Sanchez *lib.* 3. *de Matrim. disput.* 6. *num.* 17. tenet professionem non annullari per metum reuerentialem, & pro hoc citat multos. Idem innuit Rodr. *tom.* 3. *q.* 17. *art.* 15. dum dicit tunc metum patris annullare professionem, quando pater iurauit, quod filius, vel filia debent esse Religiosi velint, nolint, & quando pater est duræ conditionis, &c. At idem Rodr. *citat. quæst.* 17. *art.* 18. concordat cum Nau. circa nullitatem professionis ob metum reuerentialem, & cum Nau. tenet Henr. 2 *part. lib* 11. *cap.* 9. *num.* 5. & citat Nauar. & Sot. Vnde vides pro vtraque parte esse graues Doctores, quoad metum reuerentialem. Et proinde vtraque opinio est probabilis. Adde quod in lib. Declarat. Cardinalium relicto ex Farinacio *tom.* 4. *fol.* 106. *col.* 1. habetur quod Romæ anno 1585. lata est sententia in qua declaratum fuit fuisse nullam professionem fœminæ factam ob solùm metum reuerentialem.

Ego duo tantùm dico breuiter. Primum quod iam tetigi, & latius dicit Henriquez videlicet qualitatem metus, quando non sit cadens in constantem virum, relinqui iudicandam prudentis arbitrio. Secundum dico, quod si porta aperiatur hodie maximè in Monialibus, circa professionis nullitatem ob metum reuerentialem lites innumeræ suborientur.

PROFESSIO NVLLA EX defectu ætatis, & anni integri.

Inprimis pro integritate anni Nouitiatus vide suprà, verbo *Nouitij annus in Nouitiatu.*

13 COncil. Trident. *seß.* 25. *cap.* 15. *de Regular.* duo impedimenta annullatiua professionis ponit. Primum si fiat ante annum ætatis 16. expletum. Secundum, si fiat ante annum integrum nouitiatus, vbi innuit posse Nouitium recipere habitum anno 15. ætatis expleto: & profiteri anno 16. expleto. Et idem intellige de Nouitiis Monialium.

14 Quando ibi Tridentinum requirit annum expletum, non sufficit vt annus sit inchoatus sicut sufficit ad Ordines. Sed ita debet esse expletus, vt neque dies illi desit, imò neque hora. Si enim suprà, *verbo nouitij annus in nouitiatu*, diximus requiri vt annus nouitiatus sit integer de momento ad momentum pari modo, imò maiori iure annus ætatis debet pari modo esse integer de momento ad momentum, & omnino perfectus. Nam Conc. *citato loco* de anno nouitiatus non dicit quod sit expletus, sicut dicit, & exprimit de anno ætatis: vnde si hoc videtur requirere maiorem expletionem, & maius complementum ætatis. Sanchez *libr.* 2. *de Matrimon. disputat.* 24. *num.* 21.

15 Fratres Minimi habent statutum generale, ne aliquis inter illos admittatur ad professionem ante annum decimum octauum suæ ætatis. Et Nauar. de hoc quæsitus *lib.* 3. *Consil. titul. de Regular. consil.* 22. tenet, vel saltem inclinat vt dicat professum in illo Ordine ante 18. annum, sed cum decimo sexto expleto, non esse validè professum: & illuc statutum non contradicere Concil. Tridentino. At, quod talis professio in illo Ordine omnino valeat ante illum annum; tenet expressè

presse Rodrig. *tom.* 3. *quæst.* 17. *art.* 20. Et dat causam, quia Concil. Tridentin. non irritat professionem factam post annum 16. sed factam ante annum 16. Et probat etiam ex Regula Minimorum, adducens verba Regulæ, quæ etiam, licèt prohibeat, non tamen irritat professionem factam aliàs cum ætate à iure requisitam, quæ ante Concil. Tridentinum erat annus 14. & in nouo Tridentini est annus 16. & Religio non potest in re tam graui annullare quod ius commune non annullat. Et hanc opinionem Rodrig. censeo probabiliorem.

15 Professio facta absque interno consensu Nouitij, vel per metum, ratificabitur validè si professus sciens impedimentum apud se tantùm illam ratificet: neque ad hoc oportet iterum profiteri, vel consensum Prælati requirere: nam Ordo semper mansit in suo consensu, & sufficit nouus consensus profitentis apud se tantùm; res enim per easdem causas conualescunt in moralibus, per quas à principio fieri poterant, quando professio fuit nulla ob impedimentum positum ex iure communi: requiritur enim noua professio, & externa.

16 Si professus nulliter ob ætatem nesciat impedimentum suum, quandiu illud nescit non ratificat professionem suam nullam, per gestationem habitus professorum, neque per receptionem Ordinum sacrorum, vel officiorum Ordinis, & similium Nauarr. *vbi proximè iuncto Consil.* 44. *sequenti.* Ait præterea Nauarr. quod in his casibus ratificans professionem nullam debet habere antiquitatem iuxta diem professionis nullæ, ac si esset olim professus.

17 Professus nulliter ob annum non integrum nouitiatus, vel similes ob defectus quomodo debeat ratificare professionem, vide suprà *verbo Nouitij annus in probatione*, & infrà, *verbo Remedium professionis nullæ.*

18 Coniugatus matrimonio rato, nolens consummare matrimonium intra bimestre, si ideo intrat Religionem, non potest profiteri ante annum expletum: nam

nam *cap. ex publico. de conuers. coniugatorum* assignans duos menses intra quos dictus coniugatus transeat ad Religionem: ibi pertransire ad Religionem non intelligi profiteri: sed intrare Religionem. Et licèt dictum *caput, in verbo transire*, intelligeret profiteri, iam non valeret, quia corrigitur per Concil. Tridentin. annullans professionem factam ante annum Nouitiatus.

19 Corduba *casu* 31. *primæ editionis*, & Henriquez *tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 40. *num.* 2. *littera* O. *in gloss.* dicunt Monachum translatum de vno Ordine non Mendicante ad alium non Mendicantem posse profiteri ante annum: & Henriqu. addit quòd etiam id potest translatus ad Cartusiam. Verùm oppositum omnino dicendum est, quia Tridentinum generaliter loquitur, & annullat generaliter. Ita Sanchez *libr.* 2. *de Matrim. disputation.* 24. *num* 2. & Cordub *in* 2. *editione* se corrigens.

At iuxta probabiltorem opinionem dictum Tridentini in integro anno nouitiatus non obligat in Religionibus militaribus, excepto D. Ioannis. Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. disp.* 44. *n.* 8. & 9.

PROFESSIO EX IVRE COMMVNI, & ex Bulla Sixti V.

DE hoc iam dixi sufficienter suprà *verbo Nouitius*. *à numero* 8. & *sequentibus* vbi videre poteris quot modis per ius commune annulletur professio, & quæ sint impedimenta posita à iure communi: & quomodo Bulla Sixti V. quo ad professionis annullationem sit reducta ad ius commune per Clementem VIII.

Hoc solùm adde, quòd si hodie reperiretur aliquis nulliter professus ob professionem nullam factam durante Bulla Sixti V. standum est regulis assignatis ab eodem Sixto, circa nullitatem illius: nam Clemens VIII. non validauit professiones nullas factas tempore Sixti:

Sixti : sed solùm locutus est de futuris. Si verò professus est iam à tempore quo Clemens VIII. reduxit Bullam Sixti ad ius commune tunc consule quæ diximus *cit. loco ver. Nouitius.*

ALIA BVLLA CIRCA VALIditatem professionis.

20 MOnialis aliàs inualidè professa, & nullitatem ignorans si recipiat ab Episcopo velum virginitatis, & ibi votum virginitatis emittat, non proinde censetur professa validè : quia professio Religiosa non consistit in vno tantùm voto virginitatis, sed in tribus votis ordinariis. Rodrig. *Add.ad Sum.tom.4.c.64.* & est certissima.

21 Professio inualida facta ab vno superiore ex defectu potestatis, potest ratificari à Superiore illius Superioris habente potestatem ad illud, vt tenet Innocentius *cap. porrectum.extra de Regul.* & Rodrig. *tom.3. q. 17 art. 2.*

22 In terris vbi Concilium Tridentinum non est receptum, in Ordine non mendicante, professio facta ante annum expletum valet. Secus si fuerit Religio ex mendicantibus. Nauarr. *libr.3.Consil titul. de Regul. consil. 27.* Idem dicendum videtur de professo in eisdem terris ante annum 16. ætatis, in Ordine non mendicante.

23 Fœmina, quæ fingens se esse hominem professa est in Conuentu virorum intendens se obligare ad Religionem, manet verè professa, iuxta Anton.Sylu. Angel. Tabienam, Armill. citatos à recentiore Comitolo *lib. 2. Resp.Moral.q.8.* dicente sic à se responsum fuisse in facti contingentia in Italia: licèt alij pauci negent. Ego etiam cum citatis ac Sylu. valere puto : quia talis fœmina emisit vota essentialia in quibus consistit essentia Religionis, ad quam essentiam per accidens est distinctio sexus. Nota verò quòd prædicta fœmina hodie id faciens

faciens excommunicationem incurrit ob ingressum in Conuentum virorum: & casu deprehenso reponi debet à Prælato in Conuentu Monialium sub clausura, & talis excommunicatio cum qua professa est non annullat professionem, vt mox dicam.

24 Professio facta ab aliquo excommunicato, valet. Est communis Canonistarum, & citat Rodrig. *tom.* 3. *quæst.* 17. *art.* 14. & Comitolus *f.* 337. *c.* 1. & innuunt valere etiam si sit excommunicatus denunciatus; quia professio est contractus naturalis, & non annullatur hoc in iure quidquid tunc sit de peccato admittentium. Et hoc certius est in excommunicato occulto cuius professio omnino valet *c. cùm illorum. de sentent. excom.* vbi loquitur de professi percussione Clerici, qui æquiualet denunciato.

Quid si professus sit clam hæreticus tempore professionis, an professio erit valida? Nauar. *lib.* 4. *Consil. tit. de sponsal. consil.* 38. innuit validam esse dum ait matrimonium cum hæretica valere: eadem verò ratio est, vt valeat professio, quia est contractus tantùm naturalis, & præterea non est sacramentum, sicut est matrimonium. Idem dicturus videtur Sanchez qui *libr.* 7. *de matrimon.* fusè probat valere matrimonium personæ catholicæ cum alia hæretica etiam publica. At Regula Pat. nost. Francisci primam conditionem inter omnes in Nouitio requirit vt sit Catholicus. Et de hoc Nouitius rogatur ante professionem. Cum quo tamen stat (vt puto) quòd Nouitius hæreticus occultus si profiteretur in ordine Minorum, non faceret professionem ipso iure nullam: quia Regula ibi non annullat professionem hæretici, imò nec posset annullare, si ius commune non annullat. Credo autem certissimè, quòd talis professus potest expelli ab Ordine alio titulo, ex eo scilicet quia defuit consensus ex parte Conuentus, & quia negauit conditionem de qua fuit rogatus in re grauissima, ob quam clarè Conuentus non consensit. Vt potest eiicij is qui negauit se esse tantùm Christianum nouum ordinarium, qui hoc negauit rogatus; ob defectum consensus Conuentus ibi similiter repertum.

repertum. Et nota, quòd descendentes ab hæreticis combustis expelluntur à professione, etiamsi ipsi non sint hæretici in se propter Bullam Pauli IV. de qua suprà. At ipsi hæretici in se, non arcentur à professione iuxta hoc, id est, non annullatur professio illorum.

25 De professione Nouitiæ inter Moniales Dominicanas existentis in articulo mortis, facta tunc ante annum nouitiatus expletum. Vide suprà, *verbo Nouitia.*

26 Etiamsi professio non fiat per verba contenta in Regula, vel statutis, est professio valida, & expressa si promittantur tria vota substantialia. In his enim consistit essentia professionis: colligitur ex dictis à Theologis circa formas Sacramentorum.

PROFESSIO CONIVGIS inuito, ignorante, vel sciente alio coniuge.

27 SVpponitur de iure communi certissimũ vnum coniugem non posse profiteri inuito altero: hoc posito. Si vnus inuito alio coniuge profiteatur, & ab alio extrahatur, mortuo non professo, is qui nulliter professus est, non manet verus professus *ex Regul. 18. in 6. de regul. iuris.* Non firmatur tractu temporis, quod de iure ab initio non subsistit: habet tamen illa professio præterita vim voti simplicis ita vt non possit petere debitum, sed solùm reddere. Item mortuo coniuge non professo, ille professus nulliter non potest contrahere secundum matrimonium. Sed non tenetur iterum intrare Religionem quia votum Religionis fuit omnino irritum; non verò fuit irritum votum castitatis. Ita Sanchez *lib. 7. de Matrim disp. 34. à num. 12 & sequent.*

28 Valet professio fœminæ, quæ credens, licèt falso, inter se & maritum dari verum diuortium, si ille iam professus est Religionem, vel suscepit sacros Ordines, illa etiam professa est durante illa opinione, & professo iam, aut ordinato marito. Et in hoc non facit iniu-

riam marito, quia causa falsa quæ illam impulit non fuit finalis, sed impulsiua. Sanchez *lib.* 10. *de Matrim. disp.* 9. *n.* 23. Si tamen maritus non erat professus, neque Ordinem sacrum susceperat potest illam reuocare à Monasterio.

29 Si vnus coniux profiteatur inuito alio, potest extrahi à Monasterio nulliter professus, etiamsi vterque coniux antea vouissent castitatem. Sanch. citatus *n. præcedente.* Et ratio est, quia licèt ambo vouerint castitatem, non per hoc dederunt licentiam adinuicem profitendi in Religione: quia potest adhuc v.g. fœmina manens in sæculo indigere suo viro ad se, & ad familiam alendam, ad quod vir specialiter obligatur.

30 Si coniux manens in sæculo est iuuenis, non potest dare licentiam alteri vt intret Religionem, nisi etiam ipse iuuenis illam intret. Neque sufficiet vt voueat castitatem manens in sæculo. Neque item sufficit vt intret Religionem vt ibi viuat in clausura absque habitu monachali, & professione; sed debet intrare vt profiteatur. Si verò intrans sic Religionem, exeat durante nouitiatu, cogendus est intrare iterum, si alius professus est. Si verò etiam alter mansit in sæculo cogendus est redire ad coniugem manentem, etiamsi hîc castitatem vouisset, quia hoc votum fuit pendens à professione intrantis, & fuit frustratum non secuto effectu. Si autem coniux manens in sæculo sit grandæuæ ætatis, tunc cum licentia Episcopi, emisso prius voto castitatis poterit dare licentiam alteri vt profiteatur, & grandæuus cum voto potest manere in sæculo. Hæc omnia tum patent ex iure, tum etiam traduntur à Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. disp.* 32.

31 Si coniux profiteatur de licentia alterius coniugis in aliqua Religione seruatis conditionibus proximè dictis; professio tenet, vt patet. Et adde quod de facto valebit si data est licentia à coniuge manente, etiamsi hic manens sit iuuenis, & proinde suspectus de castitate, dummodo votum castitatis emiserit, & probatur, quia professio coniugis manentis vel dantis licentiam non est de essentia illius profitentis. Sanchez *lib.* 7.

lib.7.de Matrimon.disp. 33.*à n.*2.sed solùm est conditio iure apposita, non tamen annullans professionem factam cum licentia. Et proinde taliter professus non seruata illa conditione iuris, vt scilicet alter etiam intret, vel profiteatur, non poterit reuocari à tali coniuge licentiam dante. Vt verò fœmina in sæculo maneat cum solo voto castitatis, absque ingressu Religionis debet esse vt minus quinquagenaria. Sanchez latè, & doctè cum multis. *lib.7.de Matrimon disp.*32.*n.*14.*& seqq.* & vir manens erit vt minus sexagenarius.

32 Si coniux dans licentiam, & manens in sæculo non emisit votum castitatis, & sciebat coniugem non posse profiteri, nisi ille manens voueret castitatem, si esset senex, vel intraret Ordinem si erat iuuenis, non poterit tunc professus reuocari: poterit verò, si coniux manens hoc ignorabat: Ratio est, quia manens in sæculo, & conscius illius iuris per datam licentiam videtur renunciare illi iuri reuocandi: at ignorans ius illud non videtur illi cedere. Sanchez *cit. disp. n.* 14. vbi alia hac de re bona adducit.

33 Si exempti Regulares iubente Episcopo nolint reddere coniugem Nouitium, vel professum nulliter, coniugi manenti, ac petenti, peccabunt grauiter, vt patet. Sed Episcopus illos in hoc casu per censuras non potest cogere, quia ad hoc non est Iudex delegatus ex iure, vel Tridentino. Poterit tamen cogere aliis pœnis priuando concionibus, confessionibus, &c. est conclusio indubitata.

34 Si coniux professus est altero non consentiente expressè, vel tacitè, vel ignorante: vel si sciuit neutraliter se habuit per tempus non longum, professio est nulla. Et si paulò post professionē, coniux manēs in sæculo mortuus est, taliter professus potest exire, & si matrimonium contrahat peccabit mortaliter ob votum castitatis, matrimonium tamen valebit; quia in rigore professio facta, fuit nulla. Si tamen velit ratificare professionem, poterit. Dixi *per tempus non longum*; quia si longum tempus intercessit, tunc manens in sæculo sciens, ac dissimulans, consentire videtur in professio-

ne,ac proinde post longum tempus non poterit reclamare. Quod tempus longum,vel breue prudentis arbitrio relinquitur iudicandum.

35 Si coniux obtinuit licentiam ad profitendum à coniuge manente in sæculo per metum cadentem in virum constantem,professio nulla est : quia metus talis annullat omnem contractum : imò etiamsi sit solùm metus grauis, est nulla, & potest reuocari.Et reuocatus poterit reddere, sed non petere debitum. Est clara ex supradictis. Non tamen iste tenetur redire ad Ordinem quia professio fuit nulla. Idem dic,si licentiam profitendi obtinuit dolo, fuit enim tunc professio nulla. Sanchez *lib. 7.cit.disp.31.& sequentibus,vsque ad.* 35. Et in his casibus in quibus nulliter professus potest reuocari à manente in sæculo, non potest professus propria authoritate exire nisi reuocetur, & postuletur : Sanchez *disp.33 cit.lib. n.15.*

36 Licitum omnino est coniugi innocenti inuito socio adultero intrare Religionem,& profiteri quantumcumque reclamet adulter.Patet ex *cap. constitutus,& ex cap. veniens de conuers. coniug.* Et probatur quoniam adulter perdit omne ius coniugale.Et idem puto licere fœminæ innocenti inuito marito adultero.Si enim constet publicè maritum fuisse adulterum eandem licentiam habet à iure, quia eadem ratio militat in fœmina, & in viro perdendi ius matrimoniale, seu debiti coniugalis ob adulterium. Si verò adulterium viri fuerit occultum non poterit hoc mulier facere in foro externo ratione scandali:valeret tamen in foro interno si fieret. Et præterea si sit data sententia perpetui diuortij inter coniuges, poterit vtérque Religionem intrare, & profiteri,quia licèt tunc non dissoluatur matrimonium, dissoluitur tamen cohabitatio, & perditur ius petendi debitum. Dato etiam casu quòd vir sit innocens, & vxor adultera,potest vir suscipere sacros Ordines & manere in sæculo. Sanchez *lib.10 de Matrim.disp.11 per totam.*

37 Si coniux aliquis professus est inualidè,absque licentia manentis in sæculo, is qui in sæculo manet non potest intrare Religionem inuito illo nulliter professo;

professio

professio enim fuit nulla, & delictum professi non dat ius manenti. Astens. *in Sum.* 2.*p.lib.* 8 *tit.* 11. *art* 2.*q.*13. & alij.

38 Si coniux profiteatur absque licentia, & inualidè quouis modo: & tamen coniux manens in sæculo fornicetur: non potest hic illum reuocare. Et taliter professus exire poterit propria authoritate, vel professionem ratificare. Constat ex supradictis, & Sanchez *lib.*7. *disp.* 36.*num.* 3.

Multa alia de professione coniugum vide apud citatum authorem fusè, ac doctè tradita *citat. lib.* 7. *disp.* 32. *& sequentibus*: quæ omitto, vel quia minus frequentia sunt, vel quia magis pertinent ad forum externum Ecclesiæ. Et suprà hîc tradita sunt præcipua, & sufficientia.

REMEDIVM PROFESSIONIS NULLÆ.

39 SI professio fuit nulla, cum præiudicio tertij clamantis, vt pote quia professus est seruus, coniugatus, debitor, tutor, & sic de cæteris, professio nôn habet remedium, nisi exire, & satisfacere parti clamanti, ac petenti. Neque Papa in hoc potest dispensare cum præiudicio magno tertij. Vide tamen suprà *verb Nouitius cùm agitur de debitis.*

40 Si professio nulla non intulit præiudicium tertio, & impedimentum tolli potest à profitente, & Religione, facile remedium est, vt ratificetur professio, vel apud solum profitentem, vel apud illum, & Religionem. Hæc enim ratificatio sufficit ad illam validandam: contractus enim potest reuocari, & potest etiam conualescere dissentientibus vel consentientibus bus illis ad quos spectat: iuxta communem Doctorum sententiam.

41 Si impedimentum fuit ex eo solùm, quia ex parte Nouitij defuit consensus, vel adfuit metus, potest

ratificari professio ex parte solius Nouitij iterum apud se tantùm consentiendo. Nam aliàs erat capax professionis : & non requiritur nouus consensus Conuentus, quia iste nunquam defuit. Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. disput.* 22. *num.* 14.

42 Si verò professio fuit nulla, quia Nouitius erat incapax ad profitendum ob defectum ætatis, vel quia annus nouitiatus non fuit integer, vel aliam causam causantem incapacitatem : tunc ad ratificandum, ablata prius incapacitate, requiritur nouus consensus vtriusque Ordinis, scilicet, & profitentis quia Conuentus prima vice consensit incapaci. Sanchez *libr.* 2. *de Matrim. disput.* 35. *art.* 4. An verò, si quando annus non fuit integer, vltra consensum Conuentus, & profitentis debeat iterum inchoari Nouitiatus, & quando, dictum est suprà, *verb. Nouitij annus in probatione.* Vide *ibi.*

43 Quid si nulliter professus habet impedimentum secretum quod non potest probare : & sibi certò constat se non esse professum, non tamen auditur, nec potest probare : an teneatur ratificare professionem ob damna redundantia in Ordinem cum sua permansione : quia scilicet non Monachus suscipit alimenta Ordinis, dat suffragia in Capitulo, Ordines & officia suscipit non Monachus? Sunt enim hi actus, & alij similes annexi Monacho, prohibiti huic qui non est verè Monachus, & proinde videtur in conscientia obligari, vel ad ratificandum vel exeundum. Resolutionem ponit Sanch. *lib.* 7. *de Matr. disp.* 37. *num.* 38. sub his corollariis. Primò quod si absque culpa sua talem statum acquisiuit, quia scilicet non est professus animo ficto, &c. tunc non tenetur in conscientia ratificare professionem, quia remedium professionis est difficilimum, & ad rem tam difficilem non tenetur, vt vitet leuiora supradicta, maximè si expertum habet Religiosum statum non sibi congruere, sed esse sibi in illo subeunda pericula. Secundò ait, quòd absque peccato poterit interim exercere in publico supradictos actus, comedendi, suffragandi, & similes Monachi proprios

proprios quando hos actus euitare non potest absque grauissima infamia. Tertiò, quòd in publico ratione scandali tenetur seruare vota Religionis, non verò in occulto cessante scandalo. Quartò, quod habita occasione, si potest fugere, tenetur fugere absque scandalo, vbi ait Sanchez; quod saltem obsequium istius fratris, & seruitia corporalia poterunt supplere, vt quandiu manet, mereatur illud, quod ab Ordine recicipit in alimentis, &c.

Si autem professio fuit nulla ob culpam ipsius profitentis, (ait Sanchez) quia scilicet fictè professus est, aliqui Doctores innuunt illum teneri ad ratificandam professionem, sicut tenetur ille qui contractum iniuit fictè, validare illum. At neque tunc adhuc teneri ad professionem ratificandam tenet Henriq. *lib.* 11. *de matrimon. cap.* 11. *numero* 11. *litt. V,* & Sanchez *vbi proximè* ob eandem causam iam dictam: quia scilicet non tenetur ad remedium tam difficile. Ait tamen teneri vel ad ratificandam professionem si velit: vel oblata occasione sine scandalo, fugere ad euitandos illos actus professioni annexos. Si enim maneat, & neutrum velit facere, peccabit grauiter cum onere restituendi.

44 Adhuc de taliter professo nolente ratificare, & non habente probationem impedimenti, neque audito, neque valente fugere; nota quòd quandiu non potest fugere, si absque notabili infamia non potest recusare, quin ad sacros Ordines, vel ad prælaturam promoueatur absque magno scandalo (debet enim omnino hæc recusare quantum poterit absque graui infamia, aliàs peccabit grauiter) si, inquam, non possit absque grandi infamia, poterit acceptare ad vitandum scandalum magnum cum animo dimittendi, vbi primùm occasio data fuerit: quemadmodum in simili occulto electo in Prælatum, qui facta omni diligentia morali, & renunciatione prælaturæ, non auditur, & non acceptans notatur grauissima infamia & absque illa non potest exponere causam sui impedimenti: tunc enim vt ibi diximus poterit acceptare,

cum animo quàm primùm quærendi remedium ibi assignatum. Quod suo modo huc inseruit.

PROFESSIONIS NVLLÆ RE-clamatio coram Ordinario.

45 CONcil. Tridentin *session.25. de Regular. cap.19.* decernit, quòd si aliquis Regularis prætendat se non esse professum, quia professus est per vim, aut metum, vel ob defectum ætatis, vel similem causam fecisse professionem nullam, & velit habitum dimittere: non audiatur nisi id fecerit intra quinquennium à die professionis: idque coram suo Prælato, & coram Ordinario causas allegando.

Circa quod vide primò dicta suprà hoc verb. *num.* 42. Secundò nota quòd licèt Tridentinum dicat non esse audiendum nisi reclamauerit intra quinquennium; tamen si allegauerit causas ob quas non reclamauit intra quinquennium, quia scilicet, vel ignorauit, vel non potuit ob metum parentum viuentium, vel quid simile, est audiendus si causæ allegatæ sint iustæ, & probentur. Rodr. *tom.3. quæst.17. art.16.* puto tamen hodie esse in praxi, vt vidi in facti contingentia, quod vt possit audiri debet impetrari rescriptum à Papa, & quod sine hoc Prælatus, nec Episcopus possunt audire. Et hoc est petere restitutionem quinquennij à Papa: nam absque tali rescripto videbuntur Prælatus, & Episcopus contraire, expresso decreto Tridentini.

Notat etiam Rodrig. *citato loco*, quòd non obstante decreto illo, si professio illa in illo quinquennio fuit nulla per illud decretum non validatur, quia Papa non potest validare per se id quod pendet à consensu partis reclamantis: quod intelligo quoad validationem in foro interno, vt dicitur *in cap. 1. de Regulis iuris* cùm ait: Omnis res per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur: & proinde à contrario: per

quas

quas causas dissoluitur per easdem nascitur. Et quando Tridentinum iubet, ne reclametur post quinquennium, est quia supponit in foro externo illam professionem tacitè fuisse ratificatam à professo. Quod facere potuit Tridentinum ob pacem Religionis, quemadmodum multæ leges ciuiles ponunt silentium, & interdicunt processum in aliquibus casibus antiquis propter pacem Reipub. At si talis reclamans à parte rei illam non ratificauit, professio est nulla: si olim fuit nulla. Et proinde taliter non auditus sciens verè nullitatem suæ professionis, potest fugere, si potest absque scandalo, & in foro conscientiæ non erit Apostata. Rodr. *ibidem.* Et id verum habet etiamsi durante quinquennio recepit Ordines sacros, vel officia Ordinis. Et si non est ordinatus poterit nubere in conscientia, vbi non fuerit cognitus.

46 Addit *citato loco* Rodriguez; ex Nauarr. quòd sciens clarè nullitatem suæ professionis, si absque scandalo possit fugere non teneri allegare causas suæ nullitatis coram Superiore & Prælato: neque esse apostatam. Et præterea, quòd si habitum dimisit ante reclamationem poterit adhuc audiri. Concilium enim solùm videtur innuere, quòd non audiatur absque habitu, id est, exutus habitu. Depositio enim illa habitus si præcessit, non debet adeò præiudicare misero homini, vt teneatur inuitus tota vota subire iugum tam difficile, maximè cum præiudicio Ordinis, cui fortè est ineptus. Id quod etiam verius erit, si dimisit habitum quia cum illo commodè non poterat allegare causas suæ nullitatis, & cum tali habitu non poterat commodè Prælatum, & Episcopum adire.

47 Addit Sanchez *lib.7. de Matrim. disp.37. & n.12. & 13.* quod si nulliter professus dubitat an ratificauerit professionem, stante tali dubio non poterit exire, quia tunc iudicandum est in fauorem Ordinis possidentis. At si nullo modo ratificauit, & prælatus sit certus de nullitate professionis, poterit illum dimittere in foro conscientiæ: non verò in externo propter Concil. Tridentin.

48 Istud quinquennium vt possit reclamari , currit à die professionis nullæ,iuxta Concil.*citato loco* : & datur in fauorem Religionis vt inde currat , & vltra non transeat.
49 Beneficium restitutionis vt possit reclamare competit sic professo etiam extra quinquennium , durante ignorantia probabili , vel impedimento reclamandi iuxta Couar. *in Regula possessor num.* 3. & alios. Et qui fuerit ætatis maioris , vt restituatur debet probare ignorantiam impedimenti : neque ad illam probandam sufficiet suum iuramentum, vt sufficit in aliis causis ad illam probandam.Rodr. *Addit.ad Sum.tom.*4. *cap.*65 *concl.*6.
50 Non est credendum professo etiam iuranti se fuisse professum ficto animo , neque ratificasse professionem, nisi accesserint coniecturæ probabiles,& probatæ. Sanchez *cit.disp.*17.*n.*14.cum ibi citatis.
51 In foro conscientiæ illæ qui est ætate minor , & sciuit nullitatem suæ professionis , neque vllo modo illam ratificauit in quinquennio , potest reclamare transacto quinquennio ratione iustæ ignorantiæ. Si autem sub iuramento rogetur an ignorauerit licentiam reclamandi quam habebat in quinquennio , potest iurare se ignorasse , intelligens interius,se habuisse ignorantiam, & non habuisse scientiam cum qua ratificauerit professionem præsumptam à Tridentino , ob quam prosumptionem iubet vt non audiatur.Sic Sanchez *citato loco numero* 18. & probat ratione Soti *ibi citati.* qui ait quod rogatur à Iudice sub iuramento, an transierit per locum , vbi mortuus iacebat occisus, vt inde Iudex inferat , si est culpatus : licèt ipse à parte rei transierit per talem locum , sed innocentèr , potest iurare,se non trausisse; intelligens apud se,non transisse culpabiliter.
52 Concil. Tridentin. in dicto decreto oon comprehendit perpetuò inhabiles ad profitendum : hi enim non præsumuntur tacitè professi per ratificationem internam , neque externam : & proinde semper possunt reclamare : Sanchez *citata disp.*37.*num.* 32. Et idem

idem dicendum de habentibus impedimentum temporale,seu ad tempus annullatiuum intra quinquennium. Et proinde illi, qui per metum aut defectum ætatis, sunt professi durantibus his impedimentis in quinquennio non sunt professi tacitè; durantibus enim his impedimentis non poterant profiteri.

53 Qui fecit professionem irritam ex defectu ætatis, si vult postea ratificare professionem non indiget nouo anno nouitiatus:iam enim expertus est Religionem, vt supra dictum est.Et præterea Concil.Trid *sess* 25.*de Reg. cap.* 15. annullat professionem, sed non annullat receptionem,& gestationem habitus. Neque item opus est, vt fiat denuò Nouitiatus si Papa dispensat in impedimento annullatiuo professionis.Quod intellige nisi tale impedimentum annullaret professionem, & receptionem habitus vt fecit Sixtus V. in prima Bulla contra illegitimos. Rodr. *Addit. ad Sum.tom.*5. *cap.*66. *conclus. vltima.*

ADDITIO.

SAtis multa dixi suprà hoc ipso verb. de pertinentibus ad professionem:quibus addenda sunt dicta *ibid.verb.Nouitius*,& in his addit eodem *verb. Nouitius.*

Nunc solùm addo circa illud quod ibi dixi *num* 12. §. *pro quo nota*, opinionem esse pro vtraque parte probabilem, quod professio facta ob metum reuerentialem tantùm,sit valida,vel non.Et pro parte affirm. quòd sit irrita citaui ibi sententiam Rotæ, & Nauarr. & Henriquez:tunc addo etiam cum Nauarro tenere Sayrum, & Aloisium Riccium, citatos à Barbosa *in suis Remission. sess.* 25.*de Reg.cap.*19.*n.* 3.

ADDITIO AD ADDITIONEM.

AVdiui quòd paucis ab hinc mensibus contigit iste casus. In quodam Conuentu Monialium Religionis approbatæ, quædam tunc solùm fœmina cum sexu tantùm fœmineo, habitum suscepit, & suo tempore professionem emisit, transacto vno vel duobus annis post professionem, humeros supponens oneri cuidam graui vi ponderis erupit in illa sexus masculinus, & sic effecta mansit hermaphrodita. Prouincialis Conuentus, re comperta, & factis diligentiis debitis, (debuit) illam eiecit à Conuentu Monialium. Hoc mihi solùm indicatum fuit: Cui similem casum nunquam legi, neque vidi auctorem de illo in terminis tractantem. Et quoniam id quod semel contigit, iterum potest euenire, pro decisione istius iam facti, & alterius possibilis possunt quæri quinque circa casum prædictum. Si verò iste casus contigit alio modo, vt scilicet ista persona non maneret hermaphrodita cnm duobus sexibus sed cum solo masculino, vide responsionem infrà in fine operis quæst. propria.

Primum est, An professio istius prædictæ in hoc casu, fuerit valida.

Secundum est, An sic professa, & postea hermaphrodita, potuerit manere in illo Connentu Monialium.

Tertium est, An supposito quòd non potuerit manere, solus Prouincialis posset illam expellere à Conuentu Monialium. An verò expectanda sit licentia Papæ.

Quartum est, An sic eiecta tanquam incapax, & nociua Conuentui Monialium teneatur in sæculo ad obseruationem trium votorum solemnium, eo modo quo potuerit.

Quintum est, An illi sic electæ restituenda sit dos quam ante professionem dedit Conuentui prædicto Monialium.

1 Ante

1 Ante responsionem ad quæsita, præsuppono ex Nau. *lib.1. consiliorum tit. de ætate, & qualit. ord. consil. 8. prima impress. & secunda impress. lib. 3. tit. de Reg. consil. 47.* & Sanchez *lib. 7. de Matrim. disp.* 106. Aduerto inquam primò hermaphroditum in triplici gradu dari posse. Primò si sexus virilis in ipso præualeat plusquam fœmininus. Secundò si è contra, sexus fœmininus in ipso præualeat plusquam masculinus. Tertiò si æquè vterque sexus par sit. Secundò suppono ex iisdem Doctoribus cum Syluest. *ver. Hermaphroditus*, iudicium de sexu præualente in hermaphrodito petendum esse à Medicis, & à matronis honestis: & in horum defectu, à iuramento ipsius hermaphroditi, dicentis iuxta quem sexum sentiat maiorem inclinationem, maiores motus ac tentationes sensuales.

2 Tertiò supponendum est maximè ex Nauarr. *citat. consil. num.* 3. quòd hermaphroditus in quo vterque sexus est par, & æquè præualet, non posset profiteri aliquam Religionem. Nam iste talis neque est vir simpliciter, neque mulier, ad hunc finem: Quemadmodum tabula cuius pars dimidia est alba, & pars dimidia nigra absolutè nec dicetur alba, neque nigra. Non ergo potest hic in quo par est sexus masculinus, & fœmininus profiteri ordinem virorum, quia simpliciter non est vir. Neque potest profiteri ordinem fœminarum, quia simpliciter non est mulier. Et periculum est, vt stante sexu æqualiter inclinante posit eodem malè vti aliquando & in ordine virorum, & in ordine Monialium. Si verò in hermaphrodito præualeat sexus masculinus, poterit profiteri in ordine virorum. Et è contra si præualeat sexus fœmininus poterit profiteri in ordine Monialium. Hoc dicit Nau. *cit. consil. num.* 1. & Sanchez *citata disp. n.* 3. His positis ad quinque quæsita proposita sic respondeo.

AD

AD PRIMVM QVÆSITVM.

3 PRofessio prædicta, quæ tantùm habebat sexum fœmineum in tempore nouitiatus, & professionis, fuit professio valida omnino, non obstante eruptione subsequenti sexus masculini. Hanc nullus citatorum Doctorum ponit, quia fortè neque casum istum viderunt. Ego tamen illam probo tribus argumentis efficacibus à simili. Primum sumitur ex matrimonio carnali, Nam si vir, & fœmina nullum habentes impedimentum dirimens matrimonium contrahant, & post illud legitimè contractum superueniat nouum impedimentum antea non existens, quod tamen est dirimens (vt si alter illorum fornicetur cum consanguineo coniugis) tale impedimentum dirimens superueniens non irritat matrimonium iam factum, vt Doctores communiter, & experientia docent: ergo à simili in matrimonio spirituali quæ est professio, si hæc à principio fuit facta validè, etiam si post professionem superueniat impedimentum dirimens aliàs professionem, tale impedimentum illam non annullabit. At ista de qua casus loquitur, ante professionem erat tantùm fœmina, & proinde apta ad profitendam Regulam Monialium: Ergo impedimentum hermaphroditi superueniens professioni, eam non annullabit. Secundò, si quis verè professus in aliquo ordine sine impedimento irritante professionem, profiteatur: & post professionem legitimam superueniat impedimentum aliàs irritans professionem, vt quia post professionem homicidium, vel debita grauia contraxit (quæ sunt impedimenta irritantia professionem saltem iuxta Bullam Sixti V.) quis dicet talia impedimenta superuenientia professioni, irritare professionem prius factam non extante hoc impedimento. Tertiò, quia fœmina quæ dissimulato habitu fœmineo, facit professionem in Conuentu virorum, est valida professio, vt tenet Comitolus *primo tomo Respons.*

Respons. Moral. libr. 2. *quæstione* 8. citans Antonin. Syluestr. Tabien. Armill. Iam verò maior incapacitas est fœminæ ad profitendam Religionem virorum habitu dissimulato, quàm istius nostræ solùm fœminæ tempore professionis, ad profitendam Regulam Monialium.

AD SECVNDVM quæsitum.

4 AD secundum quæsitum cum distinctione respondendum est. Nam si sexus masculinus erumpens præualebat fœmineo iuxta Medicos, matronas,& ipsius professæ iuramentum,tunc nullo modo manere poterat in Conuentu Monialium propter periculum manifestum illarum, vt colligitur ex citatis Doctoribus. Et colligitur ex mente Concil. Trid,& aliquorum Summorum Pontificum tanto rigore vetantium ingressum virorum in Conuentum Monialium. Iam verò hæc, vel hic in quo sexus erumpens masculinus præualuit simpliciter dici potest vir, & proinde prohibitus inter Moniales habitare.

5 Si verò in illo præualeat solùm sexus fœmineus, credo quod non poterit eiici à Conuentu Monialium. Probo ex citatis Doctoribus, qui dicunt, hermaphroditum in quo solùm præualet sexus fœmineus posse contrahere matrimonium carnale, & vti sexu fœmineo præualente. Ergo hæc similiter poterat manere cum Monialibus cùm simpliciter dici posset fœmina: neque sit periculum castitatis in se & in aliis Monialibus, cùm in se præualeat solùm sexus fœmininus & aliàs vouerit clausuram,cum obedientia ad istam Prælatam, quæ est in possessione illius.

6 Si tamen in ista sic profitente facta hermaphrodita post professionem æquè præualeat vterque sexus: tunc iuxta mentem Sanchez *cit. disp.* 106. *n.* 6. videtur dicendum, istam potuisse etiam manere in Conuentu. Ait

Ait enim ibi Sanchez cum Sylu. Tabien. Armilla quod hermaphroditus in quo æqualiter præualet sexus, poterit contrahere matrimonium secundùm sexum quem elegerit, seu cuius vsum elegerit. Et à fortiori dicturi essent hi Doctores in hoc casu matrimonij spiritualis, seu professionis iam validè emissæ, quòd in hac existente æquali vtroque sexu, & æqualiter præualente poterit ipsa professa manere in statu sexus fœminei, imò quòd esset obliganda ad sic manendum, & statum fœminei sexus eligendum, propter clausuram iam promissam, & possessionem Pręlatæ in personam illius. Maximè cùm stante illa in hoc statu non multum periclitetur castitas Monialium aliarum.

7 Ego tamen in hoc statu tutius iudicarem, illam eiiciendam à Conuentu Monialium, vel licentia statim petita à Papa, vel à Nuntio illius. Moueor primò, quia sic præualente vtroque sexu poterit incitari à masculino aliquando, & periclitabitur castitas cæterarum Monialium. Secundò quia si Nauarr. suprà citatus. ait, non posse profiteri aliquam Religionem hermaphroditum in quo vterque sexus præualet æqualiter, à fortiorl non est aptus vt viuat in aliqua Religione virorum vel mulierum talis hermaphroditus, cùm neque sit vir absolutè, nec fœmina absolutè: imò possit vti vtroque sexu cum periculo claro, vel satis probabili virorum, vel mulierum cum quibus vixerit, & pericula peccandi sint omnino vitanda. Matth. 18. *Si oculus tuus, vel pes tuus scandalizat te, erue eum.* Et iuxta illud communissimè receptum, *qui amat periculum peribit in illo.* Et occasiones peccandi sunt omnino amputandæ: de quo multa dicunt Doctores.

AD TERTIVM QVÆSITVM.

8 AD tertium quæsitum patet responsio ex dictis proximè *in Respon* 2. Nam si sexus masculinus erumpens præualet, vel præualebat fœmineo statim

tim eiici potuit propter periculum , & propter dicta *numero 4. præcedenti*: neque opus fuit licentiam habere à Papa maximè instante legis Epichea. Si verò sexus fœmineus præualebat , eiici non potuit, vt dixi *numero 5*. Denique si sexus vtérque par erat , tutius faceret Prouincialis consulere Papam , vel saltem Nuntium Collectorem , si non esset periculum in mora. Verùm si data illa æqualitate sexus æqualiter præualentis illam eiiceret sola propria authoritate , ego illum non arguerem temeritatis si id bona fide fecit & ex zelo vitandi periculi, iuxta dicta *num. 7.* Saltem ait Nauarr. *cit. consil. numero* 5. esse iustam causam vt Papa dispensset cum ista vt exeat propter periculum inde resultans aliis Fratribus , vel Monialibus ad cogitandum de illo hermaphrodito, & appetendum illa quæ ibi cogitatio repræsentat. Quibus verbis clarè dicit necessariam esse dispensationem Papæ vt exeat. intellige si non periculum sit in mora , & sexus æqualiter præualet , & ego cum Nauarr. consentio.

AD QVARTVM.
quæsitum.

9 AD quartum quæsitum dico hanc hermaphroditam debitè eiectam à Conuentu Monialium teneri in sæculo seruare tria vota essentialia eo modo quo poterit : Patet hoc clarè ex respons. ad primum quæsitum : Nam eius professio fuit valida, nec per subsequens impedimentum fuit irritata , vt vidimus : sed solùm quo ad clausuram mansit impedita : ergo talis professio semper obligat quoad potest. Probatur exemplo ibi tradito à Comitolo de fœmina quæ dissimulato habitu professa est ordinem virorum , inter quos non potest conuiuere, quia tamen eius professio in substantia valida fuit tenetur extra Conuentum virorum, imò in Conuentu fœminarum seruare prædicta vota: quod in casu præsenti valde inseruit. Secundò probatur

Fff

exemplo Fratrum expulsorum ab Ordine propter culpas: hi enim viuentes in sæculo debent seruare vota solemnia modo quo poterint, idque ex eo solùm quia professio illorum valida fuit. Tertiò probatur exemplo Monachorum, qui assumuntur ad Episcopatum, hi enim tenentur similiter seruare vota suæ professionis modo quo poterunt, vt omnes Doctores affirmant. Ergo cùm professio istius hermaphroditæ fuerit valida, adhuc à Conuentu eiecta tenebitur seruare vota modo quo poterit. Vnde non poterit matrimonium contrahere, sed tenetur ad castitatem in vtroque sexu. Neque item moriens poterit condere testamentum, in hoc enim tenetur, & potest seruare votum paupertatis cùm sit verè Religiosa ex supradictis. Ac proinde de bonis ab illa acquisitis in vita extra Monasterium iudicandum erit, meo iudicio, tanquam de bonis Fratrum, vel viuentium extra Conuentum habitu retento de licentia Prælati: vel sicut iudicatur de bonis Fratrum eiectorum ab Ordine, de quo dixi suprà *verbo Bona.* vel potius pertinebunt ad Conuentum in quo professa fuit si iste Conuentus eam alat, & sustentet extra Conuentum iuxta dicenda ad quintum quæsitum de dote reddenda eidem. Neque mireris me tam variè loqui in hoc vltimo cuius sint bona ab illa in sæculo acquisita: nam iste casus à nullo Doctore fuit vnquam decisus in terminis cum prædictis circunstantiis, quem ego viderim, dico.

10 Instas, & probas hanc hodie non teneri ad tria vota seruanda modo supradicto. Nam votum, vel iuramentum non obligant, si post votum, status rei promissæ notabiliter mutetur; vt tenet communis Doctorum, de quo vide Sanchez *tom.* 1. *Decalog. libro* 3. *capitulo* 18. *per totum*, quod spectat ad iuramentum. Et *libro* 4. *capitulo* 2. *per totum* quod attinet ad votum. Et fundatur in illo dicto communi Aristotelis, & Legistarum, quod actus agentium non extenduntur vltra intentionem illorum; vt habetur *l. non omnis. ff. si certum petatur.* At post vota solemnia istius profitentis mutatus est notabiliter status rerum; facta est

enim

enim hermaphrodita, de non hermaphrodita: & præterea: si illa aduerteret talem mutationem futuram, omnino non voueret: ergo eius intẽtio in professione non fuit obligare se ad seruanda tria vota cum tali rerum mutatione, ac proinde vota illius hodie non obligant.

11 Responsio huius dubij longam petebat disputationem ex dictis à Sanchez *citatis duobus locis*: sed quia breuitatem, & summam profiteor, breuiter dico ad hanc instantiam, primò quòd si absolutè valeret hoc dictum simpliciter prolatum *votum non obligat facta mutatione notabili circa statum rei.* Probaret vtique quod neque Religiosus expulsus ab Ordine propter culpas, neque Episcopus assumptus ex Religiosis tenerentur extra Ordinem seruare vota emissa in professione: quia vtriusque status mutatus est notabiliter post vota ab vtroque emissa in professione, & tamen communis Doctorum tenet, non obstante illa notabili mutatione post professionem, tam Fratrem eiectum, quàm factum Episcopum teneri ad seruanda vota in promissione emissa modo possibili.

12 Respondeo igitur: hoc dictum commune Theologorum: *Votum non obligat facta postea rei mutatione notabili.* intelligendum esse de voto antequam impleatur, & positũ sit in executione, & quasi sua possessione. Secus si votum iam sit completum, & quasi possessionẽ acquisiuit: tunc enim obligat eo modo quo obligare potest. Exemplum sit: promisi ire Ierusalem: & ante impletionem voti mutatus est status rerum, quia vel grauiter, & ferè ad mortem ægrotaui, vel factus sum Episcopus non valens peregrinari. Tunc si superuenit impedimentum notabiliter mutans statum rerum non obligat votum durante morbo, vel non obtenta licentia Papæ ab Episcopo. At in isto casu vota tria solemnia istius hermaphroditæ iam in professione fuerant completa: & Deus nomine prælatæ acquisierat possessionem personæ, & votum iam acquisierat possessionem: ergo mutabilitas notabilis superueniens non annullat ista vota. Do exemplum simile omnino. Omnes Doctores dicunt quod sponsalia de futuro

(quæ æquiualent voto aliquid faciendi) irritantur, si ante matrimonij contractum status rei notabiliter mutetur: vt si sponsa reddatur leprosa, vel fiat notabiliter deformis. At si ista deformitas, fœditas, vel mutatio notabilis fiat post contractum matrimonium, vinculum illius non dissoluitur, sed tenetur vir vxori succurrere. & econtra vxor viro non obstante quacunque notabili mutatione. Quod puto omnimodè accommodari posse præsenti casui qui est matrimonium spirituale. Quamuis enim ista hermaphrodita ante professionem haberet votum simplex Religionis, si in nouitiatu hæc sexus mutatio fieret, posset tunc non profiteri, illo voto non obstante, quia votum non erat impletum, neque positum in executione, & possessione. At cùm mutatio illa sexus, licèt tam notabilis, facta sit voto iam impleto, & in possessione posito, illa mutatio non liberat à votorum trium impletione eo modo quo poterunt extra Conuentum seruari.

AD VLTIMVM QVÆSITVM.

13 AD vltimum quæsitum difficilis valde est responsio, neque puto in aliqua lege decisa, quid nam scilicet faciendum sit de dote istius sic professæ. Nam ista sic eiecta non transfertur de vno Ordine ad alium, de qua sic translata tenet Rodr. *t.* 3. *Addit. ad Sum. c.* 144 *concl.* 12. quòd Monialis translata de vno Conuentu ad alium cum licentia Papæ, non defert secum dotem, sed relinquit illam Monasterio, in quo professa est: nisi Papa exprimat in litteris suis quòd secum deferat dotem. Item neque ista sic eiecta à Conuentu, relegatur ad alium Conuentum propter culpas, in quo casu Rodrig. *citat. concl.* 12. dicit (& sic tenet praxis) quòd Conuentus, in quo professa est, & retinet dotem, debet præbere alimenta tali Moniali relegatæ, in illo Conuentu vbi agit pœniten-

tentiam,quorum duorum neutrum cernitur in isto casu. Cùm igitur noui casus sint iudicandi, vel ex ipsa æquitate quæ supplet, vel moderatur leges teste Comitolo *in 1.p.de Contractibus in communi cap.10.per totum*, vel sint decidendi ex decisione casuum similium, credo ex æquitate, vel Conuentum debere restituere isti sic eiectæ dotem quam dedit, deductis fortè expensis factis ab ipsa quandiu fuit in illo: vel saltem debere Conuentum dare illi alimenta extra Conuentum quandiu vixerit. Si enim teste Rodrig. *loco citato*,& teste praxi recepta, Conuentus tenetur dare alimenta Moniali relegatæ in alio Conuentu propter culpas: multo magis tenebitur Conuentus istius sic eiectæ alere illam extra Conuentum, cùm non sit eiecta propter culpas. Quæ alimenta si illi dederit in vita, non dubito quin bona acquisita ab ista sic eiecta extra Conuentum, pertineant post mortem ipsius ad prædictum Conuentum. Neque Bullæ Sum. Pontificum loquentes de bonis relictis à Fratribus apostatis, eiectis, vel viuentibus cum habitu retento, intelligi videntur de bonis relictis à Monialibus morientibus extra Conuentum, quia lex ferè pœnalis est,& proinde restringenda ad sola bona Fratrum, non verò Monialium,& lex non fertur nisi de accidentibus communiter, & frequenter: non verò de rarissimè contingentibus, qualis est iste casus. Cúmque bona istius relicta post mortem non pertineant ad Papam vt suppono,& credo ob proximè dictum, neque ipsa possit testari ob votum paupertatis:neque item consanguinei sint hæredes verè professæ, sequitur quod his bonis nemo æquiùs potest succedere quàm Conuentus, in quo professa est, si Conuentus illi prebeat alimenta extra viuenti, cùm adhuc eius membrum sit.

ALIA DISPVTATIO DE nouo casu cuiusdam professionis.

PAulò suprà *verb. Professio hermaphroditi*, disputaui illum casum sicut credebam me tunc ab aliis accepisse, credens, quòd illa persona professa, (de qua ibi) mansit verè hermaphrodita post professionem, manente vtroque sexu. Postea intellexi prædictam personam professam non mansisse verè hermaphroditam cum vtroque sexu, sed solùm mansisse cum sexu verè masculino erumpente vi ponderis assumpti, in loco sexus fœminini. Quæ quæstio est diuersa non modicum, & indiget diuersa doctrina diuersis remediis, ac resolutione. Cúmque prædictus casus possit iterum occurrere futuris temporibus, & vtile fuerit de illo habere lucem, ac resolutionem; de prædicta taliter professa in Conuentu Monialium, sic breuiter dico sequentia, incipiens à clarioribus.

1 In primis, illa professio fuit valida facta in Conuentu fœminarum, non obstante impedimento sequenti prohibente illum viuere in clausura Monialium. Hæc est clarissima, & probatur clarè per illas tres rationes, quas proximè *citat. q.* adduximus in primo quæsito ad probandum, quod etiam valeret professio illius, quæ post professionem euasit cum duplici sexu, & verè hermaphrodita, vide illa, quia pro hoc etiam concludunt euidenter, professionem istius esse validam

2 Iste, de quo loquimur, manens cum solo sexu masculino est omnino statim expellendus à Conuentu Monialium, idque absque speciali licentia Papæ. Hæc etiam probatur ex dictis in *ead. q. ad 2. quæsitum n 6. & 7.* vbi diximus esse eiiciendum à Conuentu Monialium hermaphroditum, in quo sexus masculinus præualet: cùm enim hîc magis reputetur vir, quàm mulier, non poterit intrare, nec proinde manere intra clausuram

clausuram Monialium propter manifestum periculum castitatis & continentiæ. Idque diximus esse de mente Concil. Trid. Pij V. & Gregor. XIII. tanto rigore curantium de clausura Monialium. Id quod multo clarius militat in isto, de quo loquimur manente cum solo sexu masculino. Nunc addo aliam probationem *ex cap. definimus* 18. *q*. 2. vbi definitur quòd non possint in vno Monasterio esse viri cum fœminis. Sic enim citatum textum explicat Comitol. 1. *tom. Resp. Moral. lib.* 2. *q*. 8. *num.* 5. tractans similem materiam. Non verò intendit *citatum caput* (vt aliqui malè interpretantur) quòd fœmina profitens in Religione virorum non sit verè professa : & è contra : sed solùm quod viri Religiosi non habitent in eodem Monasterio cum fœminis Religiosis. Et patet ex *initio citati capitis*, vbi ponitur statim finis Decreti, cùm dicit. *Quia scandalum id, & offendiculum multis efficitur.* Quod scandalum, & offendiculum, in hoc professo est manifestum. Et non solùm proximè adducta, sed etiam legis epicheia dictat illum esse statim eiiciendum Et hæc quidem duo ita clara sunt vt vltiore probatione non indigeant.

3 Tria verò dubia maiora insurgunt adhuc circa istam professionem. Primum est, An iste taliter eiectus, & professus teneatur ad seruanda tria vota essentialia quæ promisit : Obedientiam scilicet, castitatem, & paupertatem? Et in hoc etiam nullum est dubium quin teneatur : idque euidenter probatur ex dictis suprà in illa simili *q. n.* 9. *in resp. ad* 4. *quæsitum* : illæ enim omnes rationes æquè militant, & conuincunt in hoc casu ferè simili, quas vide à *n* 9. vsque ad 11.

4 Grauius dubium est, an iste sic professus in Conuentu Monialium, & eiectus cum solo sexu masculino sit obligandus vt intret Religionem virorum, vt integrè obseruet tria vota essentialia quæ promisit? Et quod non possit ad hoc obligari videtur probari primò, quia eiectus ab vno Ordine non tenetur intrare alium Ordinem, ad hoc vt ibi melius vota obseruet: vt praxis communis docet : & tenet expressè Nauarr. *consilio* 64. *de Regular. n.* 1. ergo hic expulsus ab Or-

dine Monialium non tenetur intrare Ordinem virorum, ad hoc vt vota obseruet. Secundò quia votum, & iuramentum non extenduntur vltra intentionem vouentis, ac iurantis, vt diximus *citata supra disput. simili, ad quartum quæsitum num.* 10. At iste, de quo est quæstio in sua professione nullo modo intendit profiteri Ordinem virorum, sed Ordinem mulierum: ergo deobligatus viuere in hac, propter impedimentum relatum deobligatur ab ingressu Ordinis virorum, quem non promisit. Et videtur huius sententiæ Sanch 8 *de Matr. disp* 9. *n.* 21 vbi ait quod quando aliquis eiicitur ab vna Religione, quamuis ante ingressum illius Religionis habuerit votum simplex Religionis: sic iam eiectus non tenetur procurare iterum intrare Religionem ad complendum illud votum factum ante ingressum Religionis. Quod videtur facere ad hanc partem negatiuam. Eiusdem opinionis videntur esse Doctores citati à Comitolo *cit. q.* 8. *n.* 4. qui dicunt fœminam simulato habitu profitentem in Religione virorum, non esse cogendam vt intret Ordinem Monialium: neque è contra, hominem profitentem in Religione fœminarum, cogendum esse intrare Ordinem virorum. Hi Doctores sunt gloss. *c. tuarum de priuilegiis.* Hugo, Bartolus, Brixianus, Ostiens. & alij pauci: citat verò Geminianum dicentem, quòd si fœmina, verb. gr. simulato habitu professa est in Ordine virorum, intendens solùm se obligare ad illam Religionem virorum, tunc professio non obligat illam vt intret Religionem fœminarum. Si verò hoc in particulari non intendit, sed solùm intendit profiteri statum vitæ Religiosæ in communi, vel abstrahendo ab hac particulari, tunc obligandam esse intrare Ordinem fœminarum. Per quæ omnia prædicti auctores videntur dicturi in nostro casu (licèt aliquanto dissimili) istum non teneri, nec posse obligari ad ingressum Religionis virorum, quia hanc nullo modo in sua professione intendit profiteri, vt constat. Vltimò potest adduci dictum D. Bernardi *in lib. de Præcepto, & dispensatione*, vbi loquens de obedientia imposita Religioso

sic ait: *Nihil precipiat mihi Prælatus eorum quæ non promisi: subditus per legem obedientiæ non cogendus vltra promissum, sic ille.* At iste taliter professus non promisit Ordinem virorum: ergo ad illam intrandam non tenetur, neque poterit obligari.* Faciunt pro hoc multa alia, quæ citat Rodr. *tom. 1. qq. Reg. q 45. artic. 1. titul. ad argumenta*, citans D. Bonau. & D. Thom. dum dicunt non posse Prælatum præcipere aliquid subdito quod sit suprà regulam, vel suprà votum. Et alia quæ ibi refert.

5 His non obstantibus, ego credo, quod iste professus sic eiectus, cum solo sexu masculo nouiter erumpente potest, ac debet cogi intrare Ordinem virorum vt in illo debitè seruet tria vota essentialia, quæ promisit. Hanc opinionem tenendam sentio tum propter multitudinem, & grauitatem Doctorum illi fauentium: tum propter facilem solutionem illorum, quæ sunt adducta in contrarium. Id quòd facio, supponendo prius, vt notissimum, quod professio istius fuit valida in Conuentu Monialium, vt suprà dixi, & de quo non potest dubitari.

6 Quod ergo iste cogi possit, ac debeat ingredi Monasterium virorum vt tria vota obseruet, dicturi sunt omnino illi Doctores, qui tenent fœminam professam in Ordine virorum mutato habitu, cogendam esse vt intret Ordinem fœminarum: & ècontra, virum professum in Ordine Monialium habitu dissimulato, cogendum esse intrare Monasterium virorum. Quorum Doctorum intentum, & ratio principalis est, quia vterque istorum in substantia vouit Religionem trium votorum solemnium, ad quæ seruanda tenetur, si potest: & verè potest intrando distinctum Monasterium ab illo, in quo professus est. Igitur quod fœmina professa Ordinem virorum modo supradicto, & quod vir professus inter Moniales habitu simulato, cogendi sint intrare Monasterium conueniens suo sexui, & ibi viuere, affirmant multi, ac grauissimi Doctores, quos citat Comitolus *citata q. 8. n. 3.* Hi sunt in Summa D. Anton. Zabarella, Syluest. Archidiaconus,

Bartolus, Brixiensis, Paludanus, Angel. Tabiena, Armilla, Speculator, Gloss. *cap. 3. de Regular.* Et licèt non omnes hi Doctores clare dicant, taliter professos cogendos esse intrare Monasterium sui sexus, omnes tamen dicunt id ipsum virtualiter, dum affirmant talem professionem esse validam. Adduci etiam possunt pro hac sententia Bonauent. & D. Thom. citati à Rodriguez *citato articul.* 1. dum dicunt posse subditum obligari ad faciendum id quod non est expressum in regula: sed tamen virtualiter continetur in regula, vel conducit valdè ad seruandam regulam. Et tenet eandem opinionemt Comitolus *cit q. 8. n. 5.* Facit omnino *cap. non solum, & cap. constitutionem. de Reg. in 6.* vbi definitur posse professum in vna Religione non obligari ad illam, in qua professus est: sed manere obligatum ad illam, videlicet ad Religionem in genere.

7 Rationes pro ista opinione sunt euidentes. Nam Ecclesia potest, & de facto obligauit Moniales multas ad seruandam clausuram, à tempore Bonifacij VIII. vt constat *capit. 1. de statu Regular. in 6.* quam tamen clausuram illarum regula non imperabat, neque Moniales tunc existentes in sua professione fuerant professæ, vt constat: & tamen potuit Ecclesia illas obligare tunc, (& hodie) ad seruandam clausuram, quam neque regula imperabat, neque illæ vouerant in professione: idque potuit, & fecit Ecclesia, quia clausura conducebat valde ad meliorem trium votorum obseruationem, quod latè explicat, & probat Rodriguez *citato articulo* 1. Hoc autem multo magis militat in isto professo, de quo est quæstio. Nam primò, eius professio valida fuit cum tribus votis solemnibus, vt diximus. Secundò, ad illa seruanda tenetur, vt patuit. Tertiò, Ecclesia obligans illum ad intrandum Monasterium virorum, non obligat illum ad rem difficiliorem: imò ad rem faciliorem, quàm antea promisit: nam in sua professione promisit clausuram Monialium, quod est difficilius: & intrando Monasterium virorum liberatur ab illa clausura Monialium perpetua: & sic assumit statum facilioris clausuræ, ad nutum tantùm Prælati.

lati. Secundò principaliter, quia Ecclesia obligans illum ad intrandum Monasterium virorum non obligat illum ad seruandum id quod non promisit: sed solùm obligat ad seruandum id quod promisit, videlicet ad seruanda tria vota essentialia, obedientiam, castitatem, & paupertatem. In his enim tribus tantùm consistit substantia, & perfectio Religionis, seu vitæ Euangelicæ, vt communiter Doctores affirmant explicantes rationem status Religiosi. At in clausura non consistit substantia Religionis, sed est quid illi accessorium. Quod probo duabus rationibus. Prima, quia ante illam constitutionem Bonifacij VIII. Moniales non seruabant clausuram: & tamen erant perfectæ, & veræ Moniales. Secunda, quia professio solemnis viri, & professio solemnis fœminæ non differunt specie vt patere potest clarè ex definitione professionis tradita à Sanchez 7. *de Matrimon. disputat.* 25. vbi illam innuit, dum explicat in quo consistat voti solemnitas: non enim vna definitio professionis datur de professione viri, & altera de professione fœminæ. Cùm ergo professionis solemnis eadem sit ratio in viro, & in fœmina; & hæc consistat solùm in professione trium votorum ordinariorum, quæ iste professus promisit, sequitur, quod si Prælatus illum obliget ad intrandum Monasterium virorum, non illum obligat faciendum quod non promisit, sed ad faciendum quod promisit, seruando scilicet tria vota essentialia, quod est principale. Seruare enim hæc in Monasterio virorum, vel mulierum est purè accessorium, nec potest auferre obligationem seruandi illa vota sub obedientia Prælati. Quod potest adhuc probari per illam regulam Iuris, quæ ait: Accessorium sequi naturam principalis: cùm ergo seruare tria vota, vel in Ordine mulierum, vel virorum, sit accessoriũ, vt diximus & tria vota principale, sequitur quod illud accessorium istius vel illius Monasterij debet accõmodari ipsi principali, seruando illa tria vota vbicunque sit. Tertiò principaliter probo, quia quando quis solo voto simplici in publico promisit Religionem potest cogi ab Ecclesia, vt intret

Religionem ex vi solius voti simplicis facti in publico, & obligat Ecclesia vt in Monasterio profiteatur vota solemnia, vt clarè tenet Henriquez *tom 2. lib. 11. cap. 8. num. 9. littera Q* vbi in gloss. citat *cap. licèt de voto*, vbi Ecclesia obligat illum qui fecit votum vltramarinum in publico, & citat alios text. & Doctores ad idem intentum: ergo multo magis poterit Ecclesia obligare istum professum vt intret Monasterium, & ibi seruet tria vota quæ publicè emisit, non simplicia, sed solemnia, cùm illa possit commodè obseruare. Denique ex solutione argumentorum constabit magis veritas, & securitas istius opinionis.

8 Ad primum argumentum, concesso antecedente neganda est consequentia: diuersa enim ratio est omnino in eiecto propter culpas ab Ordine, & in isto nostro eiecto sine vlla culpa. Primò quia eiectus ab Ordine propter culpas est nociuus Religioni, & sic non conuenit vt aliam intret, quia illi etiam nocebit: hic autem eiectus sine culpa non est nociuus Religioni alteri, & potest ac debet seruare tria vota in alio Ordine. Secundò, quia eiectus ab Ordine propter culpas est infamis, teste Rodriguez *tom. 1. qq. Regul. quæst. 30. art. 20. ad finem*, & proinde tanquam criminosus hodie post Bullam Sixti V. de Nouitiorum qualitatibus, in nulla Religione recipi poterit, quia criminosus est: At iste eiectus, de quo loquimur, non eiectus ob culpas, non est infamis, & criminosus, sed potest recipi in quauis Religione. Tertiò, quia iuxta Nau. *consil. 64. tit. de Regular. §. Et licet*, Prælatus eiiciens Religiosum ab Ordine ob culpas, illum absoluit à Religione in communi: quod non fecit iste Prælatus eiiciens istum sine culpis: solùm enim videtur illum absoluisse à Religione fœminarum. Ad secundum argumentum dicendum est, quòd licèt iste obligetur ad intrandum Monasterium virorum, eius vota præterita non extenduntur in rigore vltra intentionem illius; solùm enim obligatur hodie, seu solùm illum obligant ad id quod verè intendit in professione, videlicet ad seruanda tria vota solemnia sub obedientia Prælati, hoc enim verè intendit, quod verò

verò seruet illa sub obedientia Prælati, vel Prælatæ ; in Monasterio virorum, vel mulierum, per accidens est, & purè accessorium, vt suprà diximus: nec proinde hoc accessorium debet mutare naturam principalis, quæ est obseruatio trium votorum sub obedientia Prælati. Ad id quod affertur ex Sanchez, dicendum, illum, qui ante ingressum Ordinis habuit votum simplex Religionis, postea eiectum non teneri intrare aliam Religionem, quia votum illud simplex præteritum cessauit, & fuit extinctum per votum solemne Religionis per quam omnia vota simplicia extinguuntur. At in nostro casu, tria vota solemnia istius professi non sunt extincta, sed viua, & obligant vt seruentur. Ad dicta aliorum Doctorum qui citantur pro opinione contraria, non est quod in particulari respondeamus: illis enim opponimus plures Doctores, qui pro nobis loquuntur, & non minoris authoritatis, & sunt plures numero, vltra rationes claras pro hac opinione adductas. Illa tantùm distinctio Geminiani, potest habere aliquod dubium, an scilicet iste sic vouens habuerit expresè solam intentionem profitendi Religionem mulierum tantùm cum exclusione Religionis virorum. Si enim expresè intendit se vouere solam Religionem mulierum, excludendo formaliter religionem virorum, tunc fatebor illam non posse obligari ad intrandam Religionem virorum: tunc enim clarè locum habet illud proloquium, actus agentium non extenduntur vltra intentionem illorum. Si verò expresè non exclusit Religionem virorum, & aliàs tria vota essentialia formaliter, & expresè intendit, ad hæc seruanda obligatur. Et moraliter loquendo nunquam de illo credi potest habuisse intentionem expressam viuendi solùm in Conuentu mulierum. Facit quod tradit Sanchez *de Matrim. lib. 2. disputat. 41. numero* 33. vbi prius docet, vel potius citat multos Doctores dicentes, quod quando quis recordatur voti, sed non recordatur qualitatis voti, & circunstantiarum ipsius: tunc tenetur seruare, id quod tutius est. At in hoc casu, tutius est istum intrare Monasterium virorum

ad

ad plenè seruanda tria vota. Et pro hoc citat *capit. cum delicti. de donation.* D. Thom. Cartuzian. Turrecrem. Rodriguez, Nauarr. 2. *ibidem* Sanchez dicit alios Doctores melius sentire dicentes, in tali casu vouentem solùm obligari ad id quod minus est. At in nostro casu adhuc iste vouens statum Religiosarum fœminarum, & oblitus intentionis, adhuc, inquam, intrans Monasterium virorum eligit quod minus est: nam minus est seruare tria vota essentialia in Ordine virorum sine voto clausuræ, quàm eadem seruare in Monasterio fœminarum cum quarto voto perpetuæ clausuræ: ac proinde, saltem hac ratione, iste sic eiectus tenetur intrare Monasterium virorum quod minus est, vt seruet tria vota essentialia. Ad vltimum D. Bern. dicendum, nihil facere contra nos: nam si hodie Prælatus obliget nostrum vouentem ad ingressum Monasterij virorum, non cogitur ad id quod non promisit, neque cogitur vltra promissum. Primò quia cogitur ad obseruanda tria vota solemnia, quæ expresse promisit. Secundò, quia etsi non promiserit expresse Monasterium virorum, promisit tamen illud virtualiter, quatenus, pro hoc vouente, cum his circunstantiis valde condecens est Monasterium: & potest Ecclesia obligare aliquem ad seruandum id quod expresse non promisit, quando id vel virtualiter erat inclusum in votis expresse promissis, vel valde conducit ad seruanda tria vota promissa, vt diximus in exemplo clausuræ Monialium, non expresse contenta in aliquarum regula, sed solùm virtualiter: & saltem nimis conducente ad obseruationem trium votorum. Et idem in hoc casu reperitur, quia huic nostro vouenti ad seruanda tria vota essentialia, valde conducit Monasterium virorum: & iste ingressus fuit virtualiter inclusus in illis tribus votis expressis solemnibus. Ad dictum D. Bonauen. & D. Thom. patet solutio ex supradictis, quia vt explicat Rodriguez *artic. 1. citat.* potest Prælatus aliquid præcipere subdito suprà regulam, vel suprà votum quando taliter præceptum virtualiter saltem includitur in ipsa regula, vel voto, vel reducitur ad

ipsum

ipſum votum, vel conducit ad obſeruationem ſecuriorem voti.

DVO ALIA DVBIA DE HOC *taliter profitente.*

9 ADhuc ſuperſunt duo dubia circa profeſſionem ſupradicti vouentis *hac vltima q.* explicatam. Primum: cui tradenda ſit dos, quã prius dedit Conuentui Monialium? In hoc dubio primo, inſeruiunt omnia, quæ ſuprà diximus in *ead. quæſt. in alio ſenſu in Reſponſ. ad 5. quæſitum.* Et vltra illa, hîc addo, quod in iſto caſu, iuxta opinionem quam ſequor, dicentium illum teneri intrare Monaſterium virorum, dico clarius eſſe quöd dos prædicta, (deductis expenſis dandis Monaſterio Monialium pro tempore quo ibi vixit) reliquum dotis puto dandum Monaſterio virorum quod fuerit ingreſſus, ſi ſit capax dotis, ſaltem per modum eleemoſynæ. Neque enim videtur cum æquitate congruere, vt dos vel reſiduum illius maneat apud Moniales, vt illæ diteſcant cum caſu fortuito, vel quaſi fortuito alterius. Maximè cùm, vt ſuprà dixi, quando Monialis relegatur ad Conuentum alterum Monialium propter culpas, conuentus profeſſionis tenetur alimenta miniſtrare illi Moniali in conuentu, vbi eſt relegata. Hic autem profitens non fuit relegatus, neque eiectus propter culpas ad Conuentum virorum: & ideo habet maius ius ad repetendam dotem, vel partem illius pro ſui ſuſtentatione in Monaſterio virum.

10 Vltimum dubium, & non modicum eſt: an ſi iſte taliter eiectus à Conuentu fœminarum, intret Monaſterium virorum, poſſit promoueri ad Ordines Sacros. Dubium in terminis non vidi apud aliquem reſolutum. Solùm ſcio hermaphroditum non poſſe promoueri ad Ordines teſte Sylu. *ver Hermaphroditus*, ſed iſte, de quo loquimur, non eſt hermaphroditus, ſolùm enim habet ſexum maſculinum, vt ſupponimus. Ego pro reſolutione

solutione dicot, (saluo meliori iudicio) quod si iste de quo loquimur, euasit perfectè masculus iudicio Medicorum, & peritorum, ita vt simpliciter dici possit vir: in tali casu poterit ad Sacros Ordines promoueri, non obstante quòd prius fuerit fœmina. Ducor hoc exemplo. Si quis impotens ad coitum per naturam, & proinde inhabilis ad matrimonium, postea per artem, vel medicinas, vel per naturam efficiatur potens ad coitum, poterit contrahere matrimonium non obstante impedimento priori, quod iam cessauit, vt omnes fatentur in materia matrimonij. Ergo à simili, licèt iste, de quo loquimur, qui erat ante professionem fœmina, & proinde inhabilis ad Ordines Sacros, processu temporis operante natura (quæ sicut in prima natiuitate facit masculum, vel fœminam, ita facit postea cursu temporis in aliquibus, vt diximus) si, inquam, postea operante natura, vel Deo, euasit verus masculus, & cessauit impedimentum sexus fœminei, videtur nullum subesse impedimentum quin possit ad Ordines promoueri, cùm sit verè masculus, & cessauerit illud impedimentum fœminei sexus.

Ex dictis colligitur quàm piè, ac prudenter egerit quidam Prouincialis Ordinis Minorum in Hispania paucis ab hinc annis: qui cùm in quodam Conuentu Fratrum reperisset quandam fœminam adolescentem mutato habitu sub nomine Donati seruientem in illo Conuentu Fratrum per quatuor annos, cum nimia simplicitate, deuotione, vigiliis, & oratione, ac pœnitentia, idque semper intra clausuram virorum, re comperta, Prouincialis sciens illam reliquisse domum patris, eo quòd illam volebat matrimonio tradere, & illa recusans, virginitatem Deo offerret: His omnibus compertis, attenta rei nouitate, ac pietate, Prouincialis fecit illam admitti in Conuentu Monialium in oppido Pontis Vedræ, vbi professa solemniter vocata est, Maria de Sancto Antonio: & viuebat cum magna opinione sanctitatis Anno 1611. Hæc omnia cum aliis circunstantiis valdè notabilibus habentur in quarta parte Chron. Franciscanæ *lib.4. cap.40. f.274.*

PRO

PROVINCIA, PRO-uincialis.

Vide suprà verbo *Prælatus. numero 4. & toto illo verbo.*

1 IN ordine Minorum per Bullam Apostolicam prohibitum est ne prouincia noua erigatur, aut iam erecta extinguatur; vel mutetur absque speciali licentia sedis Apostolicæ. Sic Nicolaus IV. apud Rodrig. *t.3.q 43.art.*1. Et si aliquid in contrarium fiat, sit irritum & inane. Si verò Minorita per personam aliquam extra Ordinem procurat vt diuidatur, vel vniatur aliqua prouincia est excommunicatus & priuatus actibus legitimis. Statuta General Salmantic. ann. 1553.

2 Circa prouinciam incidit quæstio an Generalis de potestate absoluta possit incorporare vnum Fratrem de alia prouincia, in ista prouincia eiusdem Ordinis absque consensu prouinciæ illius cui incorporatur? Rodriguez *tom. 3. quæst. 12. art. 23.* tenet quòd talis incorporatio non est iuridica, neque conformis iuri, & glossæ quam citat. Et nostra statuta generalia Tolletana requirunt consensum prouinciæ admittentis: ibi tamen permittunt Generali, vt id possit facere pro graui, & notoria causa.

3 Pro officio Prouincialis, vide suprà *ver. Prælatus,* & *verb. Abbas,* & *verb. Dispensare* Ibi enim continentur multa pertinentia ad illum. Sufficit in communi dicere quòd in sua prouincia in foro conscientiæ potest per se ipsum omnia quæ possunt Episcopi in eodem foro quoad suos subditos.

4 Prouincialis in Ordine Minorum potest eligi extra corpus Capituli. Sic tenet praxis, & Rodriguez. *tom. 1. quæst. 52. art. 7.*

5 Si Prouincialis in Ordine Minorum non eligatur intra spatium viginti quatuor horarum ab hora in qua

Ggg

fuit inchoata electio, ob diſcordiam eligentium; præſes electionis poteſt nominare Prouincialem, quem voluerit, Clementina *exiit de paradiſo. de verb ſignif.* Et idem poſſe fieri in electione Prælatorum interiorum decernunt ſtatuta generalia Tolletana. *titul de electione.* Et proinde idem dic de electione Abbatiſſæ.

6 Prouincialis in ſuo Capitulo de conſenſu maioris partis Capituli poteſt declarare an debeant fratres vti aliquo priuilegio Pontificio, vel viuæ vocis oraculo. Et illi declarationi ſtandum eſſe omnino, Leo X. conceſſit *in ſupplemento conceſſione* 296.

Conſulantur Regulæ, ſtatutáve Religionum, de modo eligendi, & de tempore quo durant Prouinciales: ac de cæteris ad illius officium ſpectantibus. Hoc enim non eſt meum recenſere.

An Prouinciales in Ordine Minorum poſſint delegare poteſtatem recipiendi Nouitios, vide ſuprà *verb. Prælatus num.* 3.

ADDITIO.

Vide ſuprà verb. *Prælatus. num.* 3. & verb. *Officia.* & verb. *Annus*, *&c.* Vbi dicitur quandiu duret officium, &c.

PRo Ordine Minorum duo ſe offerunt aduer-
1 tenda, circa Prouinciales, primum ſit: Quando illi exeunt à Prouincia ad Capitulum generale, vel ad aliud negotium neceſſarium, cui debeant commendare regimen Prouinciæ, vt ſuo loco gubernet? Duo ſunt ſtatuta generalia hac de re diſponentia. Primum eſt Barcinonenſe Tolleti reformatum *titulo de Commiſſariis Prouinciarum in fine*, vbi dicitur, quod ſi Prouincialis moriatur, vel à Prouincia exierit: vel aliqua alia ratione vacauerit, tunc ſit Commiſſarius prouinciæ ille religioſus cui ex prouinciæ ſtatuto id fuerit decretum: quia tamen multæ prouinciæ nihil particula-

re in

&c in hoc casu statuerunt, aliud statutum generale Romanum anno 1587 *tit. pro prouinciis Hispaniæ* decreuit, quod Prouincialis iturus ad Capitulum generale, vel aliud negotium extra prouinciam, conuocet Diffinitores, quorum suffragiis eligatur is cui maior pars suffragiorum accesserit. Et hoc statutum Romanum vltimum seruatur in praxi. Sed tamen vt vides in eo non agitur de Prouinciali mortuo, quis nam, vel quomodo defuncto subrogandus sit.

2 Est ergo hac de re particulare statutum generale Salmanticense anno 1553. *tit de Ministris Prouincialibus* § *Si muriere.* Vbi statuitur quod Guardianus in cuiuius Conuentu Prouincialis obierit, conuocet Diffinitores, & patres qui fuerũt Prouinciales, quorum omnium suffragiis eligatur Vicarius Prouincialis: Ita tamen vt prædictus Guardianus, vel præses Conuentus habeant suffragium actiuum, & passiuum in illa electione. Limitat tamen statutum, quod talis electio non celebretur nisi de consensu Ministri, vel Commissarij generalis. Insuper declarat quòd scripta, & alia spectantia ad officium Prouincialis mortui, seruet secretarius prouinciæ, eadem traditurus futuro vicario Prouinciali. Et hoc statutum seruandum esse censeo: valde enim consonat cum alio Ordinis circa electionem vicarij Generalis mortuo Generali.

3 Circa id tamen quod limitat dictum statutum, ne talis electio celebretur inconsultis Prælatis Generalibus, credo non prohibere quod prædicti electores electionem statim faciant. Si enim hoc vellet, non sufficienter lex prouideret incommodis ortis ex defectu Prælati mortui. Nam si Prælati Generales longè distent, vt solent, & illorum consensus esset expectandus, vt tales electores eligerent vicarium Prouincialem, multi casus possent interea occurrere, quibus succurri non potest deficiente Prælato in Prouincia. Addo quod statutum in principio dicit quod eligant: ergo non potest credi quod in secunda limitatione sibi contradicat, dicendo quod non eligant. Credo ergo quod solùm vult vt prædicta electio

non celebretur inconſultis Prælatis generalibus, id eſt, non habeatur rata, ſeu electus vicarius non ſit confirmatus antequam Prælatus Generalis monitus, ratum habeat. Sed credo vicarium ſic electum ſtatim poſſe gubernare. Sic enim faciunt aliquæ Religiones quæ eligunt Prouincialem abſente Generali: qui electus Prouincialis ſtatim officium exercet, expectans tamen confirmationem Generalis. Et ſic etiam fit in electione vicarij Generalis Minorum. Electores enim ſtatim eligunt inconſulto Papa: & electus ſtatim gubernat expectans confirmationem Papæ. At nouiſſimè Congregatio Segouiæ *verb. Commiſſarius Prouinciæ in fine*, id remittit conſuetudini Prouinciarum, & illi ſtandum eſt. Vide *citato verbô fol.* 129. *in Latinis editionibus.*

4 Taliter electus vicarius Prouincialis mortuo, vel abſente Prouinciali, habet iuriſdictionem ordinariam non delegatam. Probatur quia habet poteſtatem à lege, ſi eligitur ad formam ſtatutorum citatorum: ac proinde poterit illam delegare. Secus ſi Prouincialis exiens à Prouincia, per ſe ſolùm alicui commendaret regimen illius: tunc enim hic ſolùm haberet iuriſdictionem delegatam, quia illam accipit ab homine: vide ſuprà *verb. Prælati poteſtas.*

5 Quæris adhuc pro Ordine Minorum an talis vicarius Prouincialis poſſit recipere Nouitios, durante ſibi officio? & videtur quod non: Nam regula Minorum expreſsè dicit ſolos Prouinciales, & non alios debere Nouitios ad Ordinem recipere. Patet ex illis verbis regulæ *ſecundò capitul.* vbi Pater noſter Franciſcus loquens de Miniſtris Prouincialibus ſic ait. *Quibus ſolummodò, & non aliis recipiendi Fratres licentia concedatur.* Sic ibi. Quæ verba ſatis clara ſunt, & per illa videtur, quòd ſolis Miniſtris Prouincialibus id committitur, qui propriè loquendo ſint Prouinciales, vicarius autem Prouincialis, non eſt Prouincialis. Saluo tamen meliori iudicio, credo prædictum vicarium Prouincialem poſſe recipere Nouitios ſi eligatur ſecundùm ſtatuta generalia prædicta. Neque obſtat regula

gula Patris N.Franc. nam ille attendit solùm ad casus ordinarios, viuente scilicet Prouinciali, & non exeunte à Prouincia. Si enim aduerteret ad casus fortuitos, & contingentes ordinarios, staret legibus, ac doctrinæ doctorum explicantium: Neque enim regula nostra debet contradicere, lumini naturali, & dictis doctorum. Quo posito, probo meum intentum, quod talis Vicarius Prouincialis possit recipere Nouitios. Nam sic electus habet omnem potestatem, quam habebat Prouincialis, cui succedit: sed Prouincialis poterat recipere Nouitios, vt patet: ergo, & Vicarius Prouincialis illi succedens, eos potest recipere. Minor, & consequentia patent. Probo maiorem, videlicet, Vicarium istum Prouincialem posse illa omnia quæ poterat Prouincialis. Nam subrogatus, seu substitutus habet omnem iurisdictionem, quam habebat is pro quo substituitur, vel subrogatur. Tenet expresse Glossa *capitis Ecclesia*, 1. *de sequestratione. verbo successerunt.* vbi dicit rem subrogatam, subire omnes conditiones rei cui subrogatur, & clarius id tenet Nauarro *in Consiliis lib.3.titulo de Regularibus consilio 76. num.6.* Vbi ait subrogatum sapere naturam eius cui subrogatur. Et citat *l.cum quia, §.iniuriarum ff.si quid.* & *cap.citatum Ecclesia.* & colligitur clarè ex Regula 46. *de Regul.iuris in 6.* vbi dicitur sic. Is qui in ius succedit alterius eo iure, quo ille, vti debebit. Et probo exemplo clarissimo. Nam quando moritur Generalis in Ordine Minorum, Vicarius Generalis electus iuxta formam præscriptam ab eisdem statutis Tolletanis Reformatis habet omnem potestatem, sicut habebat Generalis cui substituitur, vt vidimus nostris temporibus in Ordine Minorum. Ergo Vicarius Prouincialis electus iuxta eadem statuta generalia habebit omnem iurisdictionem quam habebat Prouincialis cui subrogatur. At Prouincialis poterat recipere Nouitios: ergo, & vicarius Prouincialis, qui illi subrogatur.

6 Clemens VIII. in Bullario Rodriguez *fol.* 1109. Motu proprio prohibuit Minoritis Prælatis in India Occidentali ne in Prouincialem eligatur aliquis Fra-

ter qui non sit filius Prouinciæ, vel per Prælatos superiores in tali Prouincia fuerint incorporati. Quod solùm obligat in partibus illius Indiæ ob causas in dicto Motu proprio allegatas, Nam in Hispania oppositũ vidi fieri ob causas iustas: Imò, & scio fieri in Italia, vt aliquando eligatur Prouincialis extraneæ prouinciæ.

ADDITIO AD ADDITIONEM.

Solent in aliquibus Religionibus, maximè Franciscana ante finitum triennium, mitti Visitatores ad visitandam Prouinciam, & syndicandum Prouincialem, de illius culpis inquirendo. Quandiu verò prædictus visitat Prouinciam totum regimen Prouinciæ spectat ad ipsum Visitatorem & Prouincialis interim absque regimine externo ordinario manet in Conuentu à se electo. Vidi aliquando dubitari quid possit facere, vel non facere prædictus Prouincialis quandiu visitat Syndicator. Ad tollenda dubia aliquid de hoc dicam ex statutis generalibus Ordinis: & in simul dicam quomodo, ac de quibus culpis sit puniendus. Quæ licèt in particulari pertineant magis ad Prouinciales, Minorum syndicandos: multum tamen proderunt, fortasse, pro Prælatis etiam aliorum Ordinum.

1 Notandum est igitur duplicem dari iurisdictionem: altera vocatur iurisdictio contentiosa, altera dicitur voluntaria. Contentiosa est, quæ habet contradictorem, & inter contradictores exercetur, & redditur in inuitos: & dicitur contentiosa quia actor contendit contra reum. Et hæc etiam dicitur necessaria, quia reus vocatus in iudicium tenetur respondere. Iurisdictio voluntaria est quæ solùm exercetur in subditos volentes, & non contendentes cum aliquo, neque confertur in inuitos. Exemplum sit absolutio Sacramentalis, dispensatio voti, irregularitatis, & similia quæ sine contentione, & citatione iuridica exercentur. Differentia verò est, quod Prælatus nequit exer-

cere

cere suam iurisdictionem contentiosam extra suum territorium existens, ne faciat iniuriam prælato alieni territorij, citando partes, erigendo Tribunal, &c. At iurisdictio voluntaria potest à Prælato vbique exerceri, quia per hoc non facit iniuriam Prælato alieni territorij, cùm neque partes citet, neque Tribunal erigat, neque sedeat pro Tribunali. Hæc omnia inter alios bene explicat Sanchez citans multos Doctores, & textus, *in lib. 3. de Matr. disp. 19 à num 7 & seqq.*

2 Noto secundò, Prouincialem Minorum tempore syndicationis in rigore non esse suspensum ab officio ea suspensione quæ est censura Ecclesiastica, cuius violatione incurritur irregularitas: non, inquam, sic est suspensus: cùm adhuc apud se retineat sigillum maius sui officij: neque adhuc sit electus nouus Prouincialis. Ac proinde durante syndicatione poterit aliquam functionem validè exercere ratione sigilli maioris quod retinet. His positis.

3 Dico primò. Minister Prouincialis Minorum durante syddicatione, poterit facere illa omnia quæ statuta Ordinis prohibent ne faciat Visitator quandiu visitat Prouinciam, quæ verò sint hæc statim dico. Hæc probatur euidenter ex legis Epichea, æquitate, & prouidentia: nam si statuta Ordinis prohibent ne Visitator recipiat Nouitios, vel Nouitias, ne instituat Confessores, neque det licentiam ad Ordines, &c. Et hæc cùm sint necessaria Prouinciæ, eo ipso quod interdicuntur Visitatori, conceduntur Prouinciali durante syndicatione: aliàs non esset sufficienter prouisum bono communi Prouinciæ, cùm per tres, vel quatuor menses nemo posset exequi supradicta. Quæ ergo interdicuntur Visitatori ne faciat, & proinde manent concessa Prouinciali vt faciat, habentur in statuto generalis Segouiens. *titulo de Visitatoribus Prouinciarum*, sunt: Ne Nouitios recipiat, (& credo quod neque Nouitias) ne instituant Confessores etiam Fratrum, neque Prædicatores, neque dent licentiam ad Ordines recipiendos, neque se intromittant in distribuendis libris, ac rebus Fratrum morientium, neque

mutare, vel dare cellas Monialium, vel dare licentiam ædificandi, vel destruendi aliquod ædificium ipsarum: neque se intromittere in dotibus illarum. Quæ omnia cùm Visitatori denegentur, videntur proinde concessa Prouinciali siquidem ad bonum regimen Prouinciæ debet aliquis esse qui occurrat illis necessitatibus occurrentibus. Declaro tamen quod in Confessoribus sæcularium instituendis, & Prædicatoris officio concedendo Minister Prouincialis est alligatus alio statuto generali, cuius formam seruare debet.

4 Dico secundò, quòd durante syndicatione posset Prouincialis exercere vt plurimum iurisdictionem voluntariam cum subditis, maximè in spiritualibus verb. grat. poterit absoluere subditum à reseruatis, vel delegare authoritatem vt absoluatur: & à censuris absolui in foro conscientiæ: dispensare in votis, irregularitate, & similibus. Probo primò, quia si statuta generalia declarant quod auctoritas ab absoluendum à reseruatis per vnum Prouincialem concessa alicui Fratri particulari durat in illo quoadusque sit electus alius Prouincialis, etiamsi mortuus iam sit ipse concedens, à fortiori hæc iurisdictio voluntaria in spiritualibus, & pro foro interno manebit in ipso Prouinciali non obstante syndicatione. Secundò probatur, quia exercitium huius iurisdictionis voluntariæ dispensando, absoluendo, &c. non facit iniuriam Visitatori, neque impedit eius officium visitandi, neque turbat illius officium siue Tribunal, vt patet: ergo hæc omnia facere poterit. Concordat Sanchez *lib. 3. de Matr. dis. 8. n. 5.* dum ait Ordinarium extra Diœcesim posse dispensare, prout ibi vide.

5 Dixi *posse Prouincialem vt plurimum, durante syndicatione exercere iurisdictionem voluntariam*, quia si aliqua spectantia ad iurisdictionem voluntariam impediant, ac turbent officium Visitatoris, hæc non poterit facere. Huiusmodi est transferre vnum Fratrem de vno Conuentu ad alium, vel illi dare licentiam eundi ad aliquem locum remotum, ita vt non possit interesse visitationi: hæc, inquam, & similia non poterit facere,

facere, tum quia praxis est in contrarium:tum quia per hoc impeditur officium Visitatoris. Poterit tamen ex Conuentu in quo est per breue tempus dare licentiam alicui Fratri vt vadat ad certum negotium,& statim redeat,non impediendo per hoc officium Visitatoris.

6 Dico tertiò. Non potest Prouincialis durante syndicatione exercere iurisdictionem contentiosam in nulla causa. Hæc patet ex supradictis, quia per hoc facit iniuriam Visitatori, & se intromittit in pertinentibus ad eius officium, cui commissæ sunt omnes causæ religiosæ Prouinciæ durante syndicatione. Vnde si durante syndicatione, in Conuentu quo Prouincialis residet, contingat casus de quo indigeat fieri processum, & citare testes, talem processum non potest facere Prouincialis, sed debet remittere Visitatori, vel Guardiano ob causam proximè dictam. Poterit tamen Prouincialis in Capitulo, vel refectorio absoluere apostatam, hoc enim fit sine processu, sine tribunali, neque per hoc fit iniuria Visitatori. Et per hæc puto sufficienter manet explicatum quid dicendum sit de aliis casibus minoribus occurrentibus tempore syndicationis. Cæteri Religiosi diuersorum Ordinum consulant suas constitutiones,consuetudinésve, & fortè aliqua ex supradictis illis inseruient. Qui plura voluerit consulat Sanchez *cit.disp.*8.*&* 19.

7 Quod attinet ad secundum principale, de modo quo inquiri debeat de culpis Prouincialis: dico primò. Visitator non debet recipere visitationem de culpis minimis commissis à Prouincialibus, vel de illis articulos illi dare.Tenet Rodr. 4 *tom. Summ.verb. Visitatio, concl.*2.Et melius Giacharis *tractat. de syndicatu* posito in fine operum Iulij Clari *num.*43.*& seqq.* vbi ait Iudices syndicatos non teneri,nisi de rebus grauibus, vt de dolo, & baratraria, vel similibus. Et *n.*47. assignat hanc causam dicens.Et contra illos scrupulosa omnis inquisitio reiicitur:aliàs frangeretur neruus iustitiæ, authoritasque iudicum deprimeretur, & vilesceret: & in officio successores lento gradu procederent. sic ille. Nam si de leuibus punirentur, successores Prælati videntes

rigorem syndicationis, deterrerentur etiam aliquando à faciendis rebus licitis. Addit Rodrig *citat.concl* Prælatos esse etiam homines, & humanos, neque posse in omnibus scopum attingere. Et tam Rodrig. quàm Giacharius citant multos text & Doctores, quos vide. Ait tamen Rodr. *cit verb.concl.*4. in Religionibus strictis,& arctioribus posse facilius Prælatos puniri de culpis leuioribus ad arbitrium Superioris: quia si hæ culpæ in illis Religionibus dissimularentur,perfectus rigor illius Ordinis,vel Prouinciæ perderetur.

8 Addit Baiardus Additionator, seu commentator Iulij Clari *q.* 83. *n.*7. *&* 8.quòd Iudices non syndicantur de sententiis malè latis: & citat Grammat. & Bertaz. Ratio esse potest, quia si desit dolus poterit bona fides iudicem excusare,& nisi probetur dolo fecisse, vel probetur sententiam continere clarum, & intolerabilem errorem non poterit de illa sententia puniri: homo enim est,qui falli,& errare poterit. Addit Giacharis *cit. tract. n.* 116. in syndicatione non esse deferendum testibus qui simul testificantur,& querelantur.Hi enim querelantes suspecti sunt,vt patet. Addit *n.* 61. non debere puniri syndicatum iudicem si animo corrigendi aliquid iniuriosum protulit. Et *n.* 193. ait in dubio præsumendum esse bene de Prælato iurisdictionem exercente,pro quo citat tres graues Doctores: denique alia dicit *citat. tract.*quæ poteris videre ad hunc finem.

9 Possunt etiam addi ex Rodrig. *in Addit. in Summ. tom.* 3.*verb.Dilectos cap.*103.*concl.*5 vbi dicit non posse priuari Prouincialem, vel Guardianum suo officio propter delictum, si constet illud commisisse sine dolo etiamsi illud fecerit cum culpa lata Vide ibi citatos Doctores, & rationes. Secundò addi potest quod habet idem Rodr *cit.verb. Visitatio,in Addit.concl.*3. quòd scilicet testes producti contra Prælatos, debent esse probatissimi, & omni exceptione maiores: & proinde probationes contra illos debent esse clarissimæ. Probatur,quia cùm ius bene præsumat de Prælatis, & Magistratibus: cùm item iudices in iudicando non possint non lædere multos, & proinde Prælati sint positi tan-

quam

quam album ad sagittam: ad vincendam illam bonam opinionem habitam de Prælatis à iure, & vitandas suspectas querelas ordinarias contra ipsos, necessarium est, vt & testes, ac probationes contra ipsos sint qualificati testes, & clarissimæ probationes,

10 Addit Rodr. *ibid concl.* 5. non posse alicui Prælato exhiberi articulum vt respondeat de aliqua culpa, si hæc probata solùm est per vnum testem, etiam occultum, & hoc intelligit non debere fieri, si fiat cum animo illum puniendi. Poterit tamen talis articulus vno tantùm teste probatus, illi exhiberi vt ille Prælatus se possit purgare. Denique in hoc negotio seruandæ sunt aliæ regulæ Ordinis iudiciarij, de quo dixi sufficienter supra, *ver. Correctio*, &c. Et disputant alij recentiores etiam vsque ad tædium, & prolixitatem, saltem in materia Religiosorum, qui seruatis apicibus, & prolixitate iuris non possunt habere quietem, & aliquando neque perfectionem.

Vt tandem sciatur quot periculis, querelis, & calumniis sint obiecti Prælati in syndicatione: pro colophone, hîc insero verba Ciceronis, qui in oratione pro Flacco, ita eleganter dicit ad intentum. *O conditiones miseras administrandarum Prouinciarum! vbi seueritas periculosa, libertas ingrata: sermo insidiosus: assentatio perniciosa, frons omnium familiaris, multorum animus iratus, iracundia occulta, insidiæ apertæ, venientes Prætores expectant: præsentibus inseruiunt, abeuntes deserunt.* Sic ille, satis verè, & ad intentum. Quæ omnia syndicator considerare debet, vt liberet oppressum Prælatum in re saltem dubia. Secus in delictis clarè probatis, & grauibus: in his enim si dissimulet, & peccabit grauiter, contra iustitiam, & nocebit satis communicati, dum delicta manent impunita, & malis laxantur habenæ.

QVAR

QVARTA FVNERALIS.

Vide suprà *littera C. ver. Canonica portio*; quia hæc ambo coincidunt.

REDDITVS ANNVALES.

Titulus iste solùm in gratiam Minorum Fratrum positus est. In quo non quæro an prædicti Fratres possint habere redditus annuales in communi: iam enim dixi suprà *verbo Legatum*, & infrà *verbo Testamentum.* illos, neque peculium posse habere in redditu annuali. Et constat ex declarationibus Nicolai III. & Clem. V. illos non posse habere tales redditus annuales.

Quod ergo quæro est, de quo vidi iam sæpius Minoritas aliquos inquietari. Videlicet, an Guardianus ex horto Conuentus qui est in vsu, & possessione, & cultura Fratrum, possit de messe ordeacea intra septa collecta facere trituram, & collectum ordeum seruare pro iumentis Conuentus? Item an ex oliuis, vel vitibus intra Conuentus septa existentibus possit colligere vinum, & oleum pro vsu Fratrum vuas, & baccas premendo? De hoc enim in particulari proposita est quæstio iam Clementi V. *Clement. exiui. de verborum signif.* Quod scilicet Fratres Minores haberent alicubi excessiuos hortos, & vineas magnas de quibus tam de oleribus, quàm de vino multum colligitur ad vendendum. Habetur in *dicta Clement. post medium.*

Quo non obstante ego credo tria illa prædicta posse fieri à Guardiano Conuentus salua obligatione paupertatis, neque in aliquo illorum contraire declarationibus Pontificiis; vel regulæ puritati, dummodo prædi-

cta

cta tria fiant, & colligantur ex horto ordinario Conuentus: non de aliquo horto extra Conuentum, quem illi fortè agricolis colendum tradunt.

Probo primò ex declaratione eiusdem Clement. V. *citata Clementina* paulò post citata verba respondentis ad dubium sibi propositum, §. *Licèt verò*. Vbi postquam ait conueniens esse vt Minoritæ habeant hortos & areas competentes ad recreationem sui, atque ad habenda necessaria hortalitia pro se ipsis: subdit. *Habere tamen hortos aliquos vt colantur, ac olera & alia hortalitia vendantur, & pretio distrahantur, nec non & vineas repugnat sua regula, & Ordinis puritati*. Sic ibi. In quibus verbis clarè, solùm prohibet haberi hortos, vel vineas vt ex illis collecta pretio vendantur. Ergo si prædicta ex hortis collecta non colligantur vt vendantur, sed vt fratrum victui, seu iumentis Conuentus applicentur, nullo modo Fratribus prohibentur. Secundò extat particularis Concessio Gregor. XIII. in Bullario Rodrig. *fol*. 1103. *col* 1. *num*. 5. vbi sic conceditur. *Quòd cùm aliqui Conuentus nostri, præsertim ex illis qui fuerunt Amadeorum, & Clarenorum, habent vineas intra septa Conuentuum ex quibus colligunt singulis annis vinum, quod non videtur conuenire puritati regulæ & professionis nostræ, possimus illas tenere, & illis vti pro serenitate conscientiæ, &c*. Et *ibid*. §. *statim sequenti* cõceditur in hunc modum, *Quod Syndicus possit vendere fœnum quod colligitur in pratis nostris, & conuertere pretium in alias res Conuentibus, & Fratribus necessarias*. Ecce clarè conceditur vt possint Minoritæ facere vinum ex hortis, seu vineis quas possident. Neque obstat, vel dubium ingerit, quod ait Greg. Papa in concessione, præsertim de Conuentibus, qui fuerunt Amapeorum: illa enim particula, *Præsertim*, non limitat quod solùm id fiat in illis Conuentibus, qui fuerunt Amadeorum, sed solùm vult, quod in illis præcipuè, quod non tollit quin possit fieri in aliis: vt iam diximus suprà in simili casu pro quo vide Sanchez *libr. 6. de Matrimon. disput*. 22. *num*. 18. vltra quas concessiones, ego idem probo ex praxi simili. Constat Minoritas ex hortis aliquibus spatiosis colligere

gere fabas siccas, & similia legumina in magna quantitate, quæ seruant pro victu totius anni, & nemo in hoc dubitat: colligunt etiam vuas in quantitate, quas appensas parieti per longum tempus conseruant. Sepas item, allia, & similia, quæ seruant pro victu ferè totius anni, neque in hoc est scrupulus aliquis: cur ergo non poterunt seruare ordeum collectum ex horto, oleum, vel similia pro vsu Fratrum, & necessitate Conuentus, si ista colligunt non vt vendant, & colligunt ex hortis ordinariis per se ipsos cultis.

REGVLA RELIGIONVM.

AZor. *tom.* 1. *libr.* 13. *capit.* 11. *quæstion.* 15. quæstionem mouet, an Regula alicuius Religionis possit per contrarium vsum saltem in parte abrogari. Citat aliquos dicentes non posse, quia Regula continet principaliter tria vota, & his similia: vota autem non possunt abrogari consuetudine. Citat alios tenentes id fieri posse, & probant, quia si consuetudo humana habet vim vt per contrarium vsum leges Pontificias tollat, etiam poterit efficere vt per contrarium vsum pars aliqua regulæ abrogetur. Vis enim Regulæ oritur ex confirmatione Papæ, quæ est lex positiua humana.

Ipse Azor. sic distinguit, vt dicat vota contenta in Regulà quæ sunt essentialia, & illa quæ directè pertinent ad votorum explicationem, & conseruationem, non posse abrogari per contrarium vsum. Illa verò in Regula contenta quæ solùm sunt constitutiones, seu leges fundatoris, posse aliquando abrogari per contrarium vsum, sunt enim leges humanæ etiam authoritate Papæ stabilitæ, quæ proinde possunt abrogari per contrarium vsum sicut leges positiuæ Ecclesiæ, vt dicebat secunda opinio. Hoc vnum scio quod Regula Minorum videtur nunquam posse abrogari: cùm singulis hebdomadis legatur Feria sexta in Communitate,

nec

te, nec possint eius præcepta in desuetudinem abire. Leguntur etiam bis in anno Declarationes Pontificum circa eandem Regulam. Inuigilant etiam Prælati in visitationibus ordinariis primò inquirentes an Regula obseruetur, & semper puniunt, vel emendant transgressores prout limites prudentiæ permittunt.

RELIGIO, ET TRANSITVS ad aliam Religionem.

Vide infrà verb. *Votum*, & verb. *Religiosus*.

1 ALiud est Religionem vnam esse perfectiorem: aliud est esse illam strictiorem seu asperiorem. Religionis perfectio sumitur à meliori, ac perfectiori fine contemplatiuæ scilicet vitæ, vel actiuæ per exercitium virtutum perfectiorum. At Religionis strictio, & asperitas sumitur ex asperioribus, & strictioribus actionibus vitæ corporalis, in quibus de ordinario exercetur, vt à maiori ieiunio, silentio, cilicio, &c. Vnde poterit contingere vt vna Religio sit strictior, & asperior altera: sed altera minus stricta, sit nihilominus perfectior, quia habet meliorem ac perfectiorem finem, & exercitium virtutum perfectiorum. Vnde D. Bonauentura *in quæstionibus super Regulam Fratrum Minorum q.* 12. dicit Ordinem Minorum esse perfectiorem aliis omnibus, quia licèt alij sint strictiores non tamen sunt perfectiores; quia vt probat ex 1. ad Timoth. 4. *Corporalis exercitatio ad modicum vtilis est, &c.* Id est, est minus perfecta quàm alia exercitia spiritualia perfectiorum virtutum. Et perfectio vitæ Christi Domini, non fuit sumpta ex actionibus asperioribus, & maioribus ieiuniis: sed ex meliori fine vitæ scilicet contemplatiuæ, & actiuæ cum exercitio meliorum virtutum. vide *num. seqq.*

2 Quia tamen probare in particulari, quæ esset Religio perfectior, foret difficilimum ob tam varios fines tot

tot Religionum, imò foret pene odiosum, ob varias lites, & rationes quibus vnaquæque suam perfectionem ostenderes: idcircò Ecclesia ex maiori asperitate, quæ clarior est supponitque maiorem perfectionem, probabiliter, & decreuit, ad Ordinem Cartusiensium, cùm sit asperior, & strictior in abstinentia, cilicio, clausura, & similibus, posse transire quoscumque alios Religiosos: idque petita prius licentia à suis Prælatis, etiam non obtenta. Id est, tenere prius petere licentiam transeundi ad Cartusiam: si verò negetur, illa negatione non obstante possint transire ad illam. Ita habetur expresse in *cap. licet de Regular.* de quo statim. Quando verò D. Bonauent. suprà citatus *quæst.* 13. dixit in foro conscientiæ non posse transiri de Ordine Minorum ad aliam Religionem absque licentia Sedis Apostolicæ, id dixit ex vi nostræ Regulæ, quæ 2. *capite* prohibet ne Fratres exeant ab isto Ordine iuxta, mandatum domini Papæ. Cùm verò addit D. Bonauen. *absque licentia Sedis Apostolicæ* iam non contradicit iuri canonico quod est factum à Sede Apostolica. D. autem Bonauentura non vidit extrauagantem *viam ambitiosæ*, Martini V. qui post illum fuit, & in illa extrauaganti rem acriùs decreuit.

Ac proinde dicendum est etiam in foro interno, & externo posse Minoritam transire ad Cartusiam tanquam strictiorem. Vt patet ex *citato cap. licèt*, & *citata extrauag. viam ambitiosæ*: & Rodriguez *tom.* 3. *quæst.* 52 *artic.* 1. Est autem Cartusia, vt diximus, strictior aliis tum ob iam dicta: tum etiam quia licèt aliquæ Religiones abstineant à carnibus tempore sanitatis, nihilominus possunt illas manducare tempore infirmitatis, quales sunt Minimi, & Moniales primæ Regulæ S. Claræ. At Cartusienses, neque in morbo lethali possunt vllam carnem manducare ex præcepto Regulæ, quæ est suprema abstinentia cum cæteris asperitatibus vitæ illius. Azor. *tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 14. *quæst.* 2. & 14.

3 Posito ergo quod de quauis Religione potest transiri ad Cartusiam tanquam strictiorem petita prius, etiam

etiam non obtenta licentia : solùm aduerto dictum D. Thom. 2. 2. *quæst.* 89. *art.* 8. vbi ait in hunc modum. Transitus de vno Ordine ad alium nisi propter magnam vtilitatem,& necessitatem,non est laudabilis.quia ij Religiosi offendi solent qui deseruntur : tum etiam quia facilius,& commodius proficit quis in Religione in qua assuefactus fuit. Sic ille.

4 Licentia transeundi ad Cartusianos , sufficit quod petatur à Prælato Conuentuali , Guardiano scilicet, Priori , & similibus. Isti enim simpliciter , & verè dicuntur Prælati , vt suprà diximus , *verbo Prælatus* , sic tenet Azor *citat.cap. quæst.*7.At Rodriguez *t.* 3. *quæst.* 52. *art.* 3. probabilius tenet quod sit petenda à Prouinciali, Sicut enim hic solus potest recipere ad Ordinem , ita etiam ille solus dare poterit licentiam exeundi ab Ordine. Et citat ad hoc alios.Sed standum erit consuetudini Religionis.

5 Eodem modo potest quiuis Religiosus transire ad alium Ordinem strictiorem suo , etiamsi non sit Cartusia , petita pariter , etiam non obtenta licentia. Habetur eodem *cap. licèt* , quia illic de omni Ordine loquitur. Id idem habetur in aliis locis. Et Rodriguez *tom.* 3.*quæst.* 52. *articul.* 3. Excipiuntur tamen Ordines Mendicantes , qui non possunt transire ad alium non Mendicantem. Sic in extrauagan. *viam ambitiosæ.de Regular.* idque sub excommunicatione lata contra receptos, & recipientes. Alij verò non Mendicantes possunt transire de vno Ordine non Mendicante ad alium non Mendicantem strictiorem , atque etiam ad alium Mendicantem. At Mendicantes ad solos Mendicantes strictiores possunt transire. Azor. *citat cap. quæst.* 12. At licèt Cartusia sit Ordo non Mendicans, ad illam tamen possunt Mendicantes transire : excipitur enim in *dicta extrauagan. & dicto cap. licèt.de Regular.* Addit verò Rodriguez *citato articul.* 3. sufficere licentiam petitam, & non obtentam , vt res fiat licitè in foro interno , & externo : quia si requireretur obtenta , non satis bene prouideret Papa aspiranti ad maiorem perfectionem : quia Prælati de ordinario

non concedunt licentiam hanc libenter, putantes suam Religionem detrimentum honoris pati, vel quid simile. Huic adde quod neque professi ex Societate Iesu anno secundo absque solemnitate, cùm solum habeant vota simplicia, non possunt transire ad alium Ordinem non Mendicantem, vt citati Doctores explicant, excepta Cartusia. Rodr. *tom.* 3. *q.* 52. *art.* 15.
6 In *dicto cap. licet de Regular.* ponuntur aliquæ conditiones seruandæ, vt sit licitus hic transitus petita, & non obtenta licentia. Prima est vt non fiat hoc fictè aut leuiter: sed animo melioris vitæ. Vnde si fiat alio respectu temporali, non licebit, & erit peccatum. Vt si fiat odio, ira, vel vt magis succurrat parentibus, vel quid simile. Secunda, ne fiat cum detrimento Ordinis à quo receditur. Vnde si volens transire sit fortè Doctor insignis, vel in aliqua arte peritissimus; ac denique persona valde notabilis, videtur quod non poterit transire, est enim hoc cum iactura Ordinis relicti. Tertia est vt Religio ad quam transit sit strictior, non solùm ex Regula, sed ex constitutionibus: quia potest contingere vt vna Religio sit strictior in vno, & laxior in alio, & proinde pensatis omnibus debet absolutè esse strictior. Azor. *citat. cap.* 14. *q.* 3.
7 In omnibus prædictis casibus circa strictiorem Religionem possunt Generales, & Prouinciales dare licentiam subditis transeundi cum prædictis suprà limitationibus, idque absque alia licentia Papæ. Est certissima ex dictis. Et Azor. *quæstione* 9. Si verò subditus non petat licentiam à Prælato eundi ad strictiorem Ordinem, non potest recipi, & professio ibi facta est nulla, quia fit contra ius. Neque sufficit, quod petat postquam strictiorem intrauit, quia ius Canonicum expresse iubet, vt petatur prius. Et si non petierit, potest Prælatus reuocare talem professum.
8 Omnia supradicta intelligi etiam possunt de transitu Monialium, vt scilicet, possint transire ad aliam Religionem strictiorem de licentia Prælatorum. Tenet, ac probat Rodriguez *quæstione* 52. *citato tomo* 3. *articul.* 6. *& in Addition. Summa, capite* 113.
nume

numero 5. *tomo* 4. Excepto, quod non poterunt exire ratione clausuræ: at obtenta licentia dicit posse. Vnde innuit posse Prouincialem Minorum transferre Monialem secundæ Regulæ Sanctæ Claræ, ad Moniales primæ Regulæ eiusdem Sanctæ Claræ, quia hæ viuunt in Regula, & vita asperiore. Ego rem puto impossibilem. Quia in primis ius canonicum omnino, & clarè solùm loquitur de Religiosis viris, non de Monialibus. Secundò, quia inde multæ perturbationes quotidie orirentur. Tertiò, quia hodie scio S. Dominum nostrum Paulum V. sæpius rogatum noluisse dare licentiam vt Monialis ex Ordine D. Bernardi transiret ad Moniales Sanctæ Claræ primæ Regulæ, vulgo Capucinas. Et præterea ipse Rodriguez ait, non posse id fieri absque licentia Papæ propter clausuram.

9 Pius V. in Bulla quæ incipit, *quæcumque sacrarum de non recipiendis in aliquo Ordine Fratribus alterius Ordinis*, non contradicit hactenus dictis: solùm enim prohibet ne recipiantur Fratres fugitiui alterius Ordinis, qui veniunt extra formam iuris communis. Rodriguez *cit. quæst. art.* 8.

10 Quid si vna Religio habet priuilegium vt nullus Religiosus talis Ordinis, transeat ad alium Ordinem etiam strictiorem nisi petita, & obtenta licentia sui Prælati, vel Capituli Generalis, vt habet Ordo Sancti Benedicti in Hispania per Eugenium IV. & Sancti Hieronym. in Hispan. in suo Compend. *verbo Transitus ad alium Ordinem per totum?* Concessum est enim Benedictinis ne sui Monachi transeant ad alium Ordinem quemcumque, nisi obtenta licentia Papæ, vel Generalis, vel sui Conuentus cum Abbate, vt citat Rodriguez *citata quæstione* 52. *articul.* 10. Et Collector priuilegiorum Sancti Benedicti apud Rodriguez ait neque ad Cartusianos posse Benedictinos transire: aliàs excommunicatur transiens, & Prælatus recipiens. Et pari modo audio alias etiam Religiones esse munitas, similibus Bullis Pontificiis. Quæris inquam tunc, an hæ Bullæ particulares de-

rogent iuri communi citato in duobus suprà capitibus: an verò his particularibus Bullis standum sit: ac dicendum, quòd Fratres talis Ordinis non possunt transire nisi petita, & obtenta licentia?

In hac re Azor. *citato capit.* 14. *quæstione* 4. & Nauarr. *lib.* 3. *Consil. titul. de Regular. consil.* 59. & Sà *in Aphorism. verbo Religio. numero* 37. tenent, quòd illæ prohibitiones Pontificum per Bullas particulares solùm inseruiunt vt transitus non fiat temerè, leuiter, vel cum damno Ordinis omissi: si enim constet nihil horum interuenire, dictæ Bullæ non impediunt (ait Azor.) At Rodriguez cum quo sentio, *citato artic.* 20. *&* 12. credit quòd stante tali Bulla particulari non potest Religiosus ad alium Ordinem transire nisi petita, & obtenta licentia. Nam Pontifices successores bene norunt ius commune, maximè in re tam clara: & tamen illi iuri volunt derogare in his Bullis, vt possunt, & vt sæpe faciunt in multis priuilegiis concedendis derogando clarè iuri communi: & Pontifices in his Bullis particularibus clarissimè loquuntur, vt prius petatur, & obtineatur licentia: ac proinde non oportet nos Iudices esse mentis illorum quando verba clara sunt. Secundò moueor ob Declarationem Cardinalium citatam à Rodriguez *ad finem citati articul. ex lib. Romæ impresso*, per quam declaratum fuit generaliter circa omnes Religiosos quod transitus ad parem, vel strictiorem Ordinem non fiat nisi causa cognita transeuntis de vitæ, ac morum ratione, idque ex approbatione Capituli Generalis. Quod fuit certè conueniens ad amputandam fortè occasionem euagandi.

11 Vltimò dico quòd, si illud priuilegium Benedictinorum stat in suo robore, vt stare credo; eodem priuilegio gaudent Minoritæ, & cæteri communicantes cum Benedictinis: ac proinde illorum communicantium Religiosi non possunt transire ad alium Ordinem strictiorem nisi seruatis conditionibus positis suprà §. *Vel. numero* 10. petita scilicet & obtenta licentia modo ibi exposito. Et proinde cessabunt mul-

tæ aliæ

tæ aliæ quæstiones de petita, & non obtenta licentia.

Hoc solùm aduerto, peccare mortaliter Prælatum qui absque causa, non dat licentiam subdito petenti eundi ad Ordinem strictiorem, id enim satis exprimitur *in citato cap. licèt de Regular.* vbi ait Prælatos ad illam dandam teneri. Vide *ibid.*

12 Nullus Prælatus dare potest licentiam subdito, vt transeat ad Ordinem laxiorem. Est expressa in Tridentin. *session.* 25. *de Regular. capit.* 19. Et in hoc solus Papa dispensat, licèt enim Rodriguez *citata quæst.* 52. *articulo* 9. dicat ex Nauarr. posse Prælatum cum causa iusta dare licentiam subdito vt transeat ad Ordinem laxiorem: ego puto non posse, quia Tridentinum absolutè, ac resolutè loquitur, ac prohibet. Et quando causa iusta datur, melius est, & securius vt Papa resoluat, quàm Prælatus cui prohibetur. Et Rodriguez dictum retractat *Addit. ad Sum. tom.* 4. *cap.* 113. *num.* 7.

13 Quando dubium fuerit an Religio ad quam petitur transitus sit strictior, vel non: tunc non est standum dicto Fratris petentis, neque Prælati negantis, sed alterius viri prudentis arbitrio, ad quem prouocari potest Azor. *quæst.* 5. *cit. cap.* 14.

14 De transitu ad parem Religionem iam suprà dixi ex Rodrig. declarasse Cardinales id fieri non posse nisi de licentia Capituli generalis, cui declarationi standum puto. Quòd si aliquis dicat dictam declarationem non esse authenticam, vel non habere vim legis in foro externo iuxta supradicta, *verb. Cardinalium declarationes*: tunc poterit Generalis vel prouincialis dare dictam licentiam ob iustam causam, ac legitimam, & hac deficiente non poterunt, vt ait Azor. *quæst.* 9. & Rodriguez *artic.* 9. vbi inter alias causas assignat subuentionem parentum in graui necessitate: & persecutionem grauem passam in Ordine absque causa. Et aliæ similes dari poterunt arbitrio prudentis. Vide etiam pro his causis Rodr. *tom.* 4. *Addit. Sum. cap.* 113. *concl.* 1.

Hîc etiam aduerto, quod (vt puto) Prælati Minoritæ non poterunt dare hanc licentiam ad parem Religionem : quia ex præcepto Regulæ non possunt Fratres Minores exire de ista Religione, vt habetur *cap. 2.* & dixit D. Bonau. *quæst* 13. *suprà citata.* Quod si ad strictiorem possunt transire, illud est quia ius commune ita disponit : quod ius commune est suprà Regulam nostram : at ius commune *citatis duobus locis* id non permittit clarè de transitu ad Ordinem parem : sed in hoc submitto me prudentiorum iudicio.

15 Quamuis Ordo Minorum de Obseruantia, & Ordo Capucinorum in Italia sit idem omnino Ordo in substantia cum eadem Regula, non tamen possunt Capucini recipere Fratres Minores de Obseruantia absque licentia in scriptis Ministrorum Prouincialium de Obseruantia : idque sub pœna excommunicationis, & inhabilitatis ad officia Ordinis. Possunt tamen prædicte Capucini recipere discalciatos, siue reformatos Hispaniæ obtenta licentia in scriptis Prælatorum, Capucini item non possunt recipere Fratres Minimos: neque è contra hi Capucinos. Neque item Minimi possunt recipere Fratres Minores. Pro omnibus hîc dictis, vide Capucinum ad Compendium *verb. Recipere.* §. *Pariter hic.* & §. *Item in anno.* & Rodrig *citat. quæst.* 52. *art.* 21.

16 Si aliquis ex Mendicantibus cum licentia Papæ, transeat ad Ordinem non Mendicantem, in illa non Mendicante non potest obtinere aliquod officium, siue administrationem, etiam vicariatus, vel similem. *Clementina vt professores. de Regularibus.*

17 Religiosus apostata, in apostasia non potest transire ad aliam Religionem æqualem absque licentia sui Prælati (consule tamen supradicta) nisi in casu quo diuertit ad prouincias remotissimas in quibus non sunt Conuentus sui Ordinis, neque alterius strictioris, neque datur commodum impetrandi aliam licentiam: tunc enim poterit: semper tamen si poterit debet recurrere ad suum Ordinem. Rodriguez *citato cap.* 113. *num.* 13.

18 Votum factum de non transeundo ad aliam Religionem strictiorem est nullum, & illo non obstante datur transitus, est enim impeditiuum maioris boni. Est certa in materia de voto. An verò Prælatus possit dispensare cum voto subditi sic vouentis, vide suprà *ver. Dispensare.n.*11.& infrà *verb.Votum n.*3.

BONA TRANSEVNTIVM DE vno Ordine ad alium.

1 QVatuor in locis tractat Rodriguez de bonis transeuntis de vno Ordine ad alium, cuiusnam sint. Primò *in tom.2.quæst.79.articul.*2. Et secundò, *tomo 3. quæstio. 52. articul. 72.* Tertiò *in Addit. Summ.tomo 4.cap.53.num.vltim.*& quartò *eod tom. cap.*113.*num.*17.Ex quibus oomnibus locis vix aliquid certum colligi poterit ad rem præsentem,variè enim satis loquitur.

2 Ego cum Nau.*in Consil.lib.*3. *tit. de Regular. primæ impressionis*, *consil.*14. ductus ipsius efficacibus rationibus dicendum puto, quod validè professus in vno Ordine,& licitè translatus ad alium, non potest secum deferre bona immobilia, vel mobilia, quomodocumque quæsita, siue per hæreditatem, siue per industriam, siue per donationem. Ratio Nauarri est, quia quæcumque acquirit Monachus sunt Monasterij, vt patet in iure,ergo quouis modo acquisita in primo Monasterio, illi debentur. Potest firmari exemplo serui quem cùm prior dominus vendit, non vendit cum illo illa quæ seruus antea eidem priori domino acquisiuit in hoc enim pares sunt Religiosi, ac serui, iuxta communem Doctorum opinionem. Secundò probo, quia priuilegium à Papa non conceditur cum damno tertij, & proinde concessa facultas eundi ad alium Ordinem non debet intelligi cum damno Prioris Monasterij, cuius erant iam illa bona.

Vnde tenet *ibi* Nau,non posse Religiosum sic transla-

tum deferre secum sua scripta suo tantùm labore parta: nisi quando essent inutilia priori Religioni: secus si essent vtilia. Ac denique non posse deferre, nisi illa quæ Prælatus primæ Religionis concesserit. Et hoc in Summa concessit Eugenius IV. Patribus Sanct. Hieronym. in Hispan. *in Compend. ipsorum verb. Bona temporalia* §. 5. Et probatur amplius ex dictis *verb. Bona. & verb. Episcopus.* Si enim bona Religiosi assumpti ad Episcopatum, vt ibi diximus, pertinent ad Ordinem suum, neque potest illa deferre ad Episcopatum, etiam neque libros: videtur quod neque Religiosus assumptus vel translatus ad alium Ordinem aliquid secum deferre poterit.

Vnde sustineri non potest quod ait Rodrig. *priori loco Addit citato*, videlicet quod quando Monachus transit de Ordine laxiore ad strictiorem, & in strictiori profitetur, omnia bona acquisita in primo Monasterio pertinent ad secundum Monasterium. Glossa verò iuris quam ibi pro se citat Rodrig. *in cap. si quis 16. quæst.* 1. nihil dicit pro illo. De lege verò *Authent. ibi citata* non curo, quia leges canonicæ oppositum innuunt, quando dicunt Monachum acquirere Monasterio: & Doctores Theologi oppositum clarè docent; vt vidimus in Nauarro Canonista. In aliis tribus locis citatis, parum distat Rodrig. Nauarr. & quasi cum illo concordat in substantia.

Dixi, *si translatus sit validè professus in primo Ordine*, quia si eius professio fuit inualida in primo Ordine, omnia bona illius pertinent ad secundum Ordinem: imò de illis poterit fecere ad libitum, si absque adiutorio primi Ordinis sunt acquisita. Patet, quia primus Ordo solùm iure professionis validæ, poterat acquirere ius in bonis Nouitij. Cùm ergo hæc vera professio defuerit, deest illi ius circa bona illius. Cúmque ad secundum Ordinem transiens sit tunc purè sæcularis, poterit disponere de bonis suis ad libitum. Dixi, *si absque industria primæ Religionis acquisiuit*: nam inprimis donata gratis à prima Religione portare non poterit, vt libros, & similia. Neque item illa, quæ computato seruitio,

uitio eius,& dato fauore, & industria primi Ordinis censebuntur pro rata magis pertinere ad Ordinem. Vt si cum officio publico quod habebat acquisiuit à sæcularibus, vel Religiosis bona particularia mobilia: hæc enim intuitu officij data, censentur Religioni donata; & neque hæc professus nulliter videtur secum deportaturus.

Prædictum etiam intellige de Religioso licitè translato; nam si transeat absque licentia debita, iuxta prædicta, indebitè transit, & nulliter transit, ac proinde tunc clarius constat prædicta bona esse primi Monasterij.

3 Postquam aliquis Religiosus legitimè translatus est ad secundum Ordinem, & professus in illo, omnia tunc ibi quæsita per illum, siue per hæreditatem, siue per donationem, siue industriam sunt secundi Ordidinis, & secundi Monasterij, vide Veg. Minim. 2. *part. Sum. c.* 50. *casu* 7. vbi etiam dicit cum communi, quod si Monachus transferatur ad aliud Monasterium eiusdem, vel alterius Ordinis tanquam relegatus ad faciendam pœnitentiam, primum Monasterium tenetur illi dare alimenta, quod idem diximus suprà de Monialibus. At in Conuentibus Minoritarum hæc non obligant: cùm enim ex eleemosynis sustententur, non solent huiusmodi prouentus, & ratiocinia procurare.

RELIGIOSVS, SEV Regularis.

Vide proximè citato verb. *Religio.* & verb. *Obedientia.* & verb. *Prælatus*, &c. & ver. *Tertiarij. num.* 4.

1 RElígiosus seu Regularis propriè loquendo est ille, qui tria vota essentialia promittit in Religione approbata. Quando verò iura, & Bullæ loquuntur absolutè, & propriè de Regularibus, nihil addendo, intelliguntur omnes prædicti, quia tria vota emiserunt in Religione approbata. Et sub hoc nomine intel-

liguntur etiam Milites Sancti Ioannis Hierosol. sunt enim veri Religiosi,& Regulares, cùm promittant castitatem absolutè non coniugalem. Rodr. *tom.2. quæst.2. artic.7.*

2 Nauarr. *lib. 3. Consil. titul. de conuers. coniug. consil. 1. n.3. & lib. 1. titul. de his quæ vi metúsve caus. consil. n.6.* affirmat etiam alias Militares Religiones, esse veras Religiones, & ita tenendum est ob rationem proximè datam,& tenet Rodr. *tom. quæst. art. 6.* vbi dicit hos Religiosos maximè Sancti Ioan. Hierosol. comprehendi sub nomine Religiosorum in fauorabilibus: non verò in pœnalibus, seu pœnis ob priuilegium concessum eisdem Militibus Sancti Ioann. ibi citatum.

3 Peccatum Religiosi si fiat contra id ad quod tenetur ex voto, grauius est quàm peccatum sæcularis, ratione circumstantiæ voti, vt constat clarissimè. At si peccet Religiosus extra materiam voti, vt plurimum eius peccatum non est æquè graue ac peccatum sæcularis. Tenet Plato *de bono status Relig. l. 3. c. 24. §. Sed pertinet*, ex Diu. Chrys. & D. Th. At Chrys. solùm ait peccatum Religiosi cæteris paribus non esse maius peccato sæcularis. At D. Th. 1. 2. *q.73. art. vlt.* ait cæteris paribus esse minus graue. Et D. Basilius *ibi* citatus idem ait. Ratio est, quia vt plurimum peccatum Religiosi non fit ex habitu, sed casu, & repentè, & proinde habet minus de voluntario. Præterea vt plurimum peccat cum timore pœnæ, famæ, Prælati, quæ omnia minuunt voluntarium in actu peccati; & hæc omnia, vt plurimum, ècontra accidunt in peccato sæcularium, quorum peccatum, seu iniquitas prodit quasi ex adipe, iuxta Dauid in Psalmis, sed de hoc alij.

4 Religiosi peccantes contra Regulam etiam possunt excusari, per bonam fidem credentes in hoc casu, & rebus vt nunc, cum tali circumstantia, sibi hoc licere, quod non est clarè contra lumen naturale: vt non recitare modò Officium diuinum, non ieiunare, & sic de cæteris. Regula enim vt plurimum est ius positiuum. Possunt etiam aliquando in eadem materia per inaduertentiam excusari, hæc enim etiam aliquandó in

rebus

rebus naturalibus locum habet. Item propter grauem necessitatem, si sit lex positiua tantùm, & sic de cæteris ad arbitrium prudentis, ac pij viri: non enim tenentur rigorosiùs seruare regulam quàm legem Dei in cuius obseruatione habent locum proximè dicta Rodr. *tom.3. q.64.art.2.*

5 Religiosus ex Ordine Mendicantium non potest esse Vicarius Generalis Episcopi, idque præcipuè prohibetur Minoritis. Az.2.*tom.lib.3.c.43.q.10.* poterit verò si fuerit ex Ordine non Mendicanti, *ibid.* Prouisor verò Episcopi, quod est officium distinctum à Vicario Generali poterit Mendicans exercere vt: praxis docet: quia Prouisor Episcopi non habet lites illas, ac strepitus forenses censurarum, &c. Scio tamen quod Bernar. de Bust.1.*par.Sermàn serm.7. Conceptionis fol.27.* refert quendam Fratrum Nicolaum de Padua Minoritam fuisse Vicarium Generalem Episcopi Tantini in Lombardia.

6 Possunt Religiosi esse testes in causis criminalibus, & ciuilibus, Fratrum sui Monasterij pro, & contra, quando per alios testes res probari non potest excepta causa capitis.*cap.veniens 2.de testibus in fine*: & est communis in praxi. Et idem potest vna Monialis in causa alterius Monialis. Rod. *Add.ad Sum.tom.4.c.150.concl.3.* Dixi *excepta causa capitis*, quia in hac nunquam Religiosus potest esse testis maximè contra reum ob periculum irregularitatis.

7 Potest sæcularis esse testis contra Religiosum & Clericum, quando desunt testes religiosi. Notat tamen Rodrig. *Addit Sum.tom.4.chap.* 150. *concl.*4. Quod testes sæculares contra Religiosum, de ordinario non facient plenam probationem, sed solùm ad torturam, propter odium vt plurimum suppositum in sæcularibus contra fratres (odium dico, id est, dissensionem absque peccato) & Clericos. Ego tamen hoc non teneo: supposito enim quod sæculares testes sunt admittendi, & sæculares fuerint timorati, cur duo testes sæculares non valebunt æquè ac duo Religiosi? maximè cùm vt plurimum sint deuoti Religiosorum Examinati ergo

ti ergo testes sæculares idem facient quod Religiosi: neque puto Rodriguez ab hoc dissentire qui non loquitur absolutè.

8 Religiosi in Indiis possunt esse Parochi, propter Bullas Pontificum id concedentes, maximè Pij V. Gregor. XIII. qui id concesserunt: ita vt possint ibi baptizare cum oleo benedicto, post quatuor annos: cùm apud nos extra Indos non possit dari baptismus, nisi cum oleo benedicto illius anni. Et hoc intelligo de Indiis Occidentalibus, nam Orientales videant quid possint per suas concessiones particulares. Rodrig. *Additio. ad Summ. tomo 3. cap.26. numer.8. & in suo Bullar. fol. 889.*

9 Religiosus degens intra claustrum non potest citari ob debita coram suo conseruatore. Rodrig. *Addit. tom.3. cap.68. num.3.*

10 Lex quæ priuat aliquem hæreditate si intrauerit Religionem, est iniusta, & non valet. Est enim impeditiua libertatis Ecclesiasticæ, & boni Religionis. Bartol. *l. final. num.4 Cod. de pactis*, & est communis Iuristarum.

11 Religiosus nobilis amittit nobilitatem politicam, & ciuilem: & poni potest ad torturam ad quam in sæculo poni non poterat. Si verò tradatur Curiæ sæculari puniendus, debet puniri vt nobilis. Rodrig. *Addit. tom.4. c.57. num.2. & 3.*

12 Possunt Religiosi per communicationem priuilegiorum Benedictinorum quando sunt in itinere in die ieiunij manè parum comedere, per modum collationis, & ad noctem prandere. Azor. *tom.1. cap.29. §. in Compendio.*

13 Qui reuocauit aliquem ne fieret Religiosus, sine vi, aut dolo, & ob causam iustam, quia scilicet carebat salute, viribus, &c. non peccauit si causa fuit iusta: nec tenetur restituere Religioni. Secus si vi, dolo, aut iniustè fiat: tunc enim peccat mortaliter, sed non tenetur restituere Religioni vt ipse intret Ordinem pro ablato, quia Ordinis ingressus est liber, ac difficilimus. Si enim sit aliàs aptus, & voluntarius, tenetur facere.

14 Religiosus Parochus alicuius Ecclesiæ pertinentis ad

ad Episcopum, si deliquerit in rebus pertinentibus ad officium, potest puniri ab ipso Episcopo, non verò à Superiori: in culpis verò extra officium punietur à Superiori. *cap.1. de priuileg. in 6. §. eos.& cap.cum capella. extra de priuilegiis.* Et colligitur ex Tridentino *sess.* 24. *cap.*11. *de refor.*

ADDITIO.

Vide suprà verb. *Obedientia.* & ver. *Prælatus.* & quæ diximus suprà *hoc eodem verb.*

1 ROdrig. in *Sum.*1. *tom.conclusion.* 5. tenet posse licitè vnum Religiosum donare alteri Religioso sui Conuentus aliquem librum, cuius pretium æstimetur quinque ducatorum. Vega Minimus *in Sum.ver.Religiosus casu* 29. in hac valde dubitat: sed limitat ad pretium quinque regalium Hispanorum. Rodrig. tamen statim excipit Religiosum Minoritam, cui tale licere non potest. Et ego cũ Rodrig. in hoc consentio. Pro aliis Religionibus videat vnusquisque suas constitutiones,& antiquas consuetudines toleratas. Permutare verò libros pro aliis apud sæculares etiam cum lucro pro Ordine, ait *ibidem* Vega licere Religioso: sed bene etiam excipit Rodriguez *tom.* 2. *summ. capite* 31. *conclusio.*3. hoc non licere Minoritæ absque expressa licentia Prælati, & interueniente Syndico, qui est Procurator Papæ ad permutationes faciendas circa res Conuentuum, & Fratrum Minorum.

2 Religiosus, vel Monialis non possunt remittere infamiam, seu iniuriam sibi irrogatam iniustè, maximè si irrogetur à sæculari. Nam illa infamia redundat in totã Religionem: ac proinde si remittat, non valet remissio: & Prælatus potest procedere contra infamatorem, & subditus sic remittendo peccat. Sayro *Clau. Reg. lib.* 11 *cap.* 7. *num.* 15. Vbi ait tunc Prælatum solùm posse illam remittere si videat sic magis expedire

dire & poterit remittere etiam non remittente subdito: nam iniuria illa magis fit Ordini, quàm personæ, quemadmodum ab opposito quando Religiosus à sæculari honoratur magis honoratur eo quod Religiosus est, quàm ex eo quod talis persona sit. Citat etiam Petr. Nauarr. *lib. 2. de Restit. cap. 4. p. 3. dub. 7.* Ibidem ait non posse Prælatum remittere iniuriam notabilem sibi illatam redundantem in dedecus Ordinis, & suum proprium, nec remissionem factam valere: sed posse procedere contra infamatorem iudicem illum, ad quem spectat procedere. Et habetur *cap. Parochianos. de sentent. excommunicat.*

3 Religiosos teneri ad vota publica facta ab aliquo populo, in quo viuunt: tenet Sanchez 3. *Decalog. cap. 15. num 21.* & Vasq. 1. 2. *q. 16. disp. 167. n. 33.* Vt si, ver. grat. populus ob vitandam pestem, vel similem necessitatem vouit tali die ieiunandum, vel ab operibus seruilibus cessandum: tenentur Religiosi illius populi ad illa duo. Probatur, quia Religiosi sunt vicini illius populi, & membra illius ac proinde publicum votum censetur emitti de consensu illius populi. Maximè quia accedit consensus Episcopi votum illud confirmantis.

4 Is qui habet votum simplex Religionis non satisfacit voto assumendo habitum, & profitendo in Ordine Equitum Sancti Ioannis. Nam etiamsi illi verè sint Religiosi castitatem absolutam promittentes: tamen is qui vouet Religionem, communiter loquendo, non intendit, nisi viuere in clausura, & in communitate viuendo quietè, & dimisso sæculi tumultu, quod prædicti Equites non habent. Secus dicendum si vouens Religionem illam in particulari proponeret. Ita Corduba *in Sum. q. 148.* Addens quod vouens Religionem absolutè satisfaceret voto intrando Conuentum Clericorum viuentium in Communitate alicuius Ordinis Militaris; sunt enim viri Religiosi, viuentes in communitate. Tenet idem Sanchez 4. *Decalog. cap. 16. num. 12.*

RELI

RELIQVIÆ SANCTORVM.

QVoniam præ cæteris Religiosi procurant & vtuntur Reliquiis illas gestando : & sæpius circa illas & Sanctorum non canonizatorum venerationem interrogantur, visum fuit aliqua circa hoc in medium proferre.

1 Dans Reliquias falsas alicui peccat mortaliter, si id faciat scienter, & est peccatum falsarij. Si verò hoc faciat ratione lucri etiam committit simoniam. Nauar. *cap.*17. *in Sum. num.* 169. Rodr. *in Sum. tom.*1. *cap.*177. & alij. Et quidem de peccato mortali non est dubitandum, cùm sit falsitas in re grauissima. Quod verò sit peccatum simoniæ: multum dubito: nam iste dans Reliquias falsas, quæ verè non sunt Reliquiæ, non dat rem spiritualem, sed temporalem pro re temporali, vt patet. Nisi fortè velis dicere quod illius peccatum est simonia in intentione, seu intentionalis, quod non est propriè simonia, nisi in intentione consistens: quæ tamen pertinet ad peccatum simoniæ.

2 Negantes Sanctorum Reliquias esse venerandas deducendi sunt ad Tribunal S. Officij. Est enim purus error hæreticorum : pro quo sufficit legere Concil. Trid. *sess.* 25. *in decreto de Reliquiis, & veneratione Sanctorum.* Vbi idem Concilium, vltra alia prohibet omnino quæstum simoniacum quæsitum est Reliquiis : cuius hæc sunt verba : *In reliquiarum veneratione, omnis turpis quæstus eliminetur.*

3 Huius rei gratia, quæris an sit peccatum simoniæ, quod fit aliquando etiam apud Regulares, ponere in publico loco reliquias venerandas propter lucrum oblationum inde prouenientium ? partem affirmatiuam tenet Abbas *cap. fin. de Reliquiis, & veneratione Sanctorum in princ. notab.* 1. Angelus *verb. Reliquia in princ.* & ibi Syluest. *q.* 1. Azor. *tom.* 1. *lib.* 9. *cap.*8. *q.*7. Graffis 2.*p. decis. lib.*2.*cap.*14. *n.* 7. Hoc autem limitant aliqui

aliqui Doctores dicentes esse simoniam, quando tales Reliquiæ exponuntur in publico ob quæstum, si talis quæstus temporalis sit principale intentum illius ostensionis, vel expositionis. Secus si principale intentum sit cultus Sanctorum in gloriam Dei, & lucrum temporale sit minus intentum. Hi Doctores sunt Armilla *verb. Reliquia num.* 1. & Tabiena *ibidem.* Nauarr. *Sum. Latina cap.* 17. *n.* 196. & alij. Ad illum modum quo Clericus vadens ad chorum principaliter propter lucrum temporale, est simoniacus: secus si lucrum illud est ibi causa minus principalis, seu conditio fine qua non. Et hæc limitatio clara, & secura est. At Sanchez *lib.* 2. *Decalog. cap.* 43. *num.* 22. adhuc rem magis excusat, etiamsi in ista Reliquiarum expositione, principale intentum sit lucrum temporale, non esse simoniam, nisi quando illud lucrum speratur vt pretium illius ostensionis: tunc enim est quædam quasi venditio: si verò tale lucrum non ita speretur vt pretium venditionis, sed tanquam sustentatio congrua ibi laborantis, non erit simonia: quia *cap. fin. citato*, & Tridentin. *citato loco* quando prohibent Reliquias venales ostendere, intelligunt quando quæstus, seu oblationes deducuntur in pretium sub pacto, vt si diceretur: propone Reliquias in publico; reddemus tantum: vel quando proponens Reliquias principaliter lucrum prætenderet tanquam pretium ostensionis.

4 Non datur in iure aliqua excommunicatio posita contra furantes Reliquias. Suarez *tom.* 5. *in* 3. *disput.* 22. *sect.* 2. *num.* 9. erit tamen peccatum mortale pro qualitate materiæ: immò & sacrilegium, cùm sit res spiritualis, si verò Reliquiæ intra Ecclesiam positæ auferantur, erit maius sacrilegium, cùm sit furtum rei sacræ, de loco sacro.

5 Quæris, an furari paruulam Reliquiam sit peccatum mortale: an verò ob paruitatem materiæ sit tantum, veniale, cùm paruitas materiæ excuset à mortali Nauar. *super Extrauag. de datis pro Iust. notab.* 10. *n.* 20. *& lib.* 5. *Consil. prima edit. titul. de Simonia consil.* 52. *num.* 3.

num. 3. & Suarez *tom.* 1. *de Relig. lib.*4. *cap.* 3.*n.* 5. tenet vendere Reliquiam etiam paruulam esse peccatum mortale simoniæ, quia etiam illa paruula materia habet totam rationem venerationis, & in re sacra, quoad peccatum simoniæ non datur paruitas materiæ, quæcunque enim particula sacra est. Ex qua resolutione videtur dicendum, etiam furtum paruulæ Reliquiæ esse peccatum mortale ob rationes proximè dictas, vtrobique enim est eadem ratio. Sed fortè dici potest probabiliter furtum Reliquiæ paruulæ excusari à mortali ob paruitatem materiæ: neque esse eandem rationem in venditione paruæ Reliquiæ, & in furto paruæ Reliquiæ. Nam vendere paruam Reliquiam semper est iniuria notabilis facta Reliquiæ, quia valor illius æstimatur pro re caduca temporali, cùm res sacra, quantumcumque parua, sit pretiosior omni re temporali, & in hoc casu est intelligendum quod proximè diximus, etiam in parua Reliquia reperiri rationem totius venerationis ac proinde æstimationis maioris quàm cæteræ res corporales. At in furto non fit iniuria Reliquiæ, sed habenti Reliquiam. Immò aliquando ex furto Reliquiæ resultat maior veneratio Quando scilicet aufertur à loco paupere, ignobili, vel à persona infideli vt decentius collocetur. Erit tamen hæc paruitas materiæ in Reliquia arbitranda in multo minori quantitate quàm in materia parua vini, verb. gratia ad arbitrium boni viri, & æstimationem Reliquiæ.

6 Quando Reliquiæ alicuius Sancti sunt traditæ perpetuæ sepulturæ, non possunt inde auferri absque expressa licentia Sum. Pontificis, vel Episcopi, vel Synodi, nisi fortè immineat graue periculum, vt incendij, hæreticorum irruentium, vel similium: tunc enim sufficit auctoritas Præsidis Prouinciæ. Habetur *cap. corpora. de consecrat. dist.* 1. Si verò nondum sint traditæ perpetuæ sepulturæ possunt absque vllius licentia transferri in aliam partem. Sic Gloss. *dicti capitis corpora, verb Principis.* Hugo, & Turrecrem. *ibidem,* Angelus *verb. Reliquia, numero* 1. & alij.

7 Purus laicus tangens Reliquias cum reuerentia,

illásve tractans vt honestè collocet, non peccat etiam venialiter. Ita Sanchez *cit. cap.* 43. *n.* 26. dicens, nullibi hoc inueniri prohibitum.

8 Tangere Agnus Dei non licere laicis nisi Subdiaconis, tenet Azor. *tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 6. *q.* 3. quia, inquit, benedicuntur oleo sacro, ac benedictione solemni per Summ. Pontificem: sed addit Azor. non fore culpam grauem si laicus tangat Agnus Dei absque contemptu: innuens proinde solùm fore culpam venialem. At Sanchez *cit. c.* 43. *n.* 17. ait iam vsum obtinuisse vt laici, immò & fœminæ tangant prædictos Agnus Dei. Et probatur quia Sotus *in* 4. *dist.* 13. *art* 3. *q.* 2. quem recentiores aliqui sequuntur, dicit laicos, & fœminas tangentes Corporalia, & Calices absque contemptu, vt summum peccare venialiter tantùm: & Canones id prohibentes intelligi de consilio tantùm.

9 Committens peccatum fornicationis gestãdo secum Reliquias, non tenetur in confessione exprimere circunstantiam quod sic peccauerit gestans Reliquias. Est communis Doctorũ: nam id nullo iure præcipitur, non enim per id fit directè aliqua irreuerentia Reliquiis. Et si aliqua irreuerentia fit, erit tantùm venialis. Idem de gestante imaginem Christi Domini & sic peccante inhonestè, dicendum erit: secus si directè faceret iniuriam Reliquiis illas inhonestè, & irreuerenter contrectando, tunc enim esset mortale peccatum.

10 Reliquiæ Sancti nondum canonizati, nec beatificati, non possunt venerari cultu publico, poterunt tamen coli cultu particulari, siue secreto. Est communis Doctorum; vide inter alios Bellarm *lib.* 1. *de sanctis, cap.* 10. & constat *ex cap.* 1 *& cap. finali de Reliquiis, & veneratione Sanctorum.* Vide Syluest. *verb. Reliquia*, & Summistas *eodem verbo.* Sed primò dubitatio est quisnam dicendus sit Sanctus canonizatus: Ego credo in primis, quod si loquamur de Sanctis antiquis, omnes illi, qui continentur in Martyrologio, seu Kalendario Rom. Ecclesiæ ad primam in Diuino officio dici consuetam, omnes illi sunt Sancti canonizati, etiamsi per specialem Bullam Papæ non fuerint

rint canonizati, nec beatificati. Nam eo ipso quod ab Ecclesia in prædicto Martyrologio conscribuntur vt Sancti, dicuntur poni in Canone Ecclesiæ, ac proinde canonizari vt Sancti. Vnde obiter aduerto, pro concionatoribus, & Religiosis circa conciones & modum loquendi, quod viri aliàs Sancti, seu perfecti, si sint antiqui, & nobis noti, & non sint in Catalogo, vel Martyrologio prædicto, non sunt Sancti appellandi. Tales sunt inter alios Petrus Damiani, & Theodoretus, qui indebitè aliquando à concionatoribus citantur vt Sancti. Hi enim non continentur in Catalogo, seu Martyrologio Ecclesiæ. Quamuis autem in horum Doctorum libris in titulo ponatur: Diui Theodoreti, vel Diui Petri Damiani: illa dictio, *Diui*, non significat esse canonizatos: sed solùm significat venerationem particularem illi Doctori exhibendam: quemadmodum gentiles aliquando suum Imperatorem vocabant Diuum. Beda autem licèt ab Ecclesia vt plurimum vocetur tantùm Venerabilis: est tamen canonizatus, quia ponitur in Kalendario 27. die Maij. Ex Sanctis verò recentioribus, qui non sunt in Kalendario, illi sunt canonizati, qui per Bullam sqecialem à Sum. Pontifice tales sunt declarati, vt in particulari B. Didacus ex Ordine nostro, Beatus Hiacinthus ex Ordine Prædicatorum, & similes.

11 Quæris secundò: quis cultus sit dicendus publicus, quis secretus circa Reliquias Sanctorum non canonizatorum, nec beatificatorum, vt ille sit licitus, iste verò prohibitus? Respondeo cultum publicum alicuius Sancti non ex eo dici publicum, quia exhibetur illi publicè coram aliis: sed quia illi exhibetur nomine totius Ecclesiæ, tanquam ab illa institutus. Vnde poterit quis licitè coram aliis venerari Sanctum non canonizatum, illum inuocando, & Sanctum acclamando, id faciens vt particularis persona, non in nomine Ecclesiæ. Talis enim cultus est particularis, & non publicus. Vnde non liceret illum in publicis Litaniis, vel alio officio communi inuocare vt Sanctum, ille enim cultus est publicus, & fit nomine Ecclesiæ,

Iii 2

12 Licitum est etiam pingere, ac tenere imaginem Sancti non canonizati: dummodo non ponatur in Templo cum imaginibus aliorum Sanctorum, vt tradit Bellarmin. *citato loco.* Iam enim posita cum imaginibus aliorum Sanctorum coletur cultu publico. Licebit verò ponere imaginem Sancti non canonizati in Ecclesia, pro ornatu, maximè si ponatur separata ab aliis Sanctorum imaginibus. Sic Sanchez *citato cap.* 43.44. *Decal. num* 6. Neque item licebit ponere imaginem Sancti non canonizati in Oratorio secreto domus priuatæ cum lampade: illud enim pertinet ad cultum publicum. Nec licebit illi altare dedicare, vel Templum ædificare, hæc enim sunt propria Sancti canonizati. Neque item licet illi festum publicum instituere, quia spectat ad cultum publicum: licebit verò alicui priuato in eius honorem, vel memoriam tali die abstinere à seruilibus: hoc enim spectat ad cultum priuatum: idémque dicendum de ieiunio publico, seu voto publico facto in communi, quod scilicet non liceant: licebunt tamen fieri in particulari ab aliquo. Hæc omnia ex Bellar. & Sanch. *cit. locis.*

13 Quando Concilium Tridentinum *sess.* 27. *in decreto de Reliq. & venerat. Sanctorum* concedit Episcopo vt possit de consilio Doctorum examinare Reliquias denuo inuentas alicuius Sancti antiqui, easque approbare, & publicè proponere à populo venerandas, intelligendum est si sint Reliquiæ Sancti canonizati, id est, in Ecclesiæ Kalendario ascripti: non verò id poterit, si Reliquiæ sint Sancti non canonizati. Nam ibi Concilium non concedit Episcopo vt Sanctum illum canonizet: hoc enim solùm spectat ad Romanum Pontificem: sed solùm illi pertinet examinare Reliquias Sancti approbati iam ab Ecclesia. Si enim Episcopus posset proponere Reliquias Sancti non canonizati in publico venerandas, eo ipso censeretur Episcopus talem Sanctum canonizare: ille enim cultus publicus ex Concilio *ibi*, & praxi Ecclesiæ soli Sancto canonizato solet exhiberi. Quamuis autem Reliquiæ Sancti denuo inuentæ essent Reliquiæ Sancti non contenti

in Mar

in Martyrologio, si tamen de illo extaret traditio authentica quod fuerit Sanctus, & ita consensu vniuersali Ecclesiæ crederetur; possent Reliquiæ illius ab Episcopo approbatæ in publico collocari. Ita Suarez *tom.* 1. *in* 3.*p. quæst.* 25.*art.* 6. *disp.* 55.*sect.* 2. Et confirmo, quia forsitan hac de causa, Ecclesia in fine Kalendæ ad Primam, iubet vt finita lectione Sanctorum illius diei, dicat in fine & alibi aliorum plurimorum Sanctorum, &c. innuens posse alios verè Sanctos illa die coli præter ibi contentos. Id tamen erit intelligendum cum prædicta moderatione, si videlicet de illorum sanctitate sit traditio, & consensus Ecclesiæ. Adde id facere posse Episcopum, nisi Reliquiæ Sancti canonizati ita essent permixtæ Reliquiis aliis vt discerni non possit quæ sint vnius, & quæ alterius. Vide alia huc spectantia apud Azor. *tomo* 1. *libro* 9. *capit.* 8. *quæstion.* 8. & Vasquez *de Adorat. imaginum libro* 3. *disput.* 3. *cap.* 8. *numero* 114.

Si dicas: sed hæc scire quid pertinet ad Religiosos? Respondeo: multum illis prodest. Nam Tridentinum *cit Decreto* iubet vt Episcopus pro examinandis nouis Reliquiis conuocet Theologos, ac pios viros, & hi sunt vt plurimum Religiosi: & ego vidi paucis abhinc annis, in hoc casu vocari ab Episcopo Religiosos etiam non magni nominis, pro approbandis nouis Reliquiis. Et in libr. Gregorij Lopez Madera de Reliquiis, & laminis Montis Sancti Granatæ ad finem, habetur testimonium Doctorum, & Religiosorum, quos conuocauit tunc ibi Metropolitanus pro iisdem Reliquiis examinandis, & in publico collocandis. Inter quos Religiosos vocatos, & manu propria subscribentes fuit vnus Pater Sanchez doctissimus qui scripsit de Matrimonio; & quotidie poterit talis casus contingere.

14 Adhuc pro Reliquiis aduerto casum sæpius obuium. Solent aliqui in Cruce varias capsulas, seu foramina iubere fieri miro artificio digesta, quæ foramina variis Reliquiis implent: & aliquando apponunt aliquas Reliquias Sancti non canonizati. Tunc dico talem Crucem in primis posse absque scrupulo gestari

ad collum, tunc enim talis cultus exhibitus Sancto non canonizato, est cultus particularis, non publicus. Secundò dico etiam talem Crucem posse poni in Altari publico adorandam, quia Reliquiæ illæ Sancti non canonizati non ponuntur propter se, sed ratione Crucis, & tanquam ornatus illius: & ita illarum non habetur ratio vt pro illis in publico locandis necessaria sit Episcopi approbatio. Secus si solæ propter se in Altari collocarentur. Probatur, quia quando vnum est propter aliud consideratur solùm id principale propter quod est illud aliud. Si verò Reliquiæ sint approbatæ aliqua Bulla Apostolica, vt hodie iam solet fieri, tunc non debet Episcopus examinare Reliquias, sed solam Bullam recognoscere.

15 Adhuc de sacra Reliquia cerei Agnus Dei, qua frequentiùs Religiosi, ac sæculares vtuntur, non erit inutile recensere miras, & multas virtutes quas illi Doctores attribuunt pro variis remediis humanæ fragilitatis. Inter alios hoc recenset Petrus Thyræus *parte* 3. *de Dæmoniacis c* 45. *num.* 17. vbi in primis ponit decem carmina Elegiaca in quibus continentur virtutes Agnus Dei, quia verò tot carmina tædium inferent, nec tam facilè intelligentur: mox easdem virtutes breuiùs sic complectitur, & clariùs.

Fulmina pellit:
Crimina mundat.
Dæmonas arcet.
Liberat igni.
Seruat ab vndis,
Mortéque prompta.
Subiugat hostes,
Et parientem
Prole secundat.
Plurima dignis
Munera confert.
Paruáque tantum
Portio prodest,
Maxima quantum.

De

De mirabili verò effectu Reliquiarum Sanctorum mira dicit idem author *ibid. cap.* 43. *per totum*, maximè *num.* 3. vbi ex Gregor. Nisseno ait, olim fideles pro magno pretio habuisse etiam puluerem terræ inuentum circa sepulchra Martyrum. Verba Nisseni sunt. *Si quis puluerem quo conditorium vbi Martyris corpus quiescit obitum est, auferri permittat, pro munere puluis accipitur atque tamquam res magni pretij condenda terra colligitur.* Sic ibi. Multa alia ibi citat de tali puluere.

RESERVATI CASVS.

Vide suprà litt. C. *titul. casus reseruati latè.*

RESTITVTIO IN INtegrum.

1 IOannes XXII. concessit Congregationi Montis Oliueti, vt refertur in Comp. Societatis Iesu, quod si aliqua læsio in bonis, & vsibus Monasteriorum Ordinis per quamuis personam cuiuscumque status, gradus, habitus, seu conditionis Ecclesiasticæ, vel sæcularis facta fuerit, etiamsi fiat culpa prælatorum Monachorum, seu procuratorum, ipso iure rescindatur. Neque opus esse aliquam in integrum restitutionem fieri super eam, à quolibet quomodocunque. Et hoc ius, & priuilegium trahitur ad præterita indecisa, præsentia, & futura: præterita inquam nondum decisa. Sic citat Rodr. *tom.* 3. *q.* 56. *art.* 2. dicens contra Religiosos in hoc non præscribi nisi per spatium centum annorum, iuxta supradicta, *verb. Praescribere. & ver. Priuilegium.* Et est quidem hæc magna concessio, per quam poterunt Religiosi recuperare multa malè facta, & malè donata, & alia contingentia circa bona, & ædificia, suæ Religionis: & consideranda sunt omnia verba concessionis. Extenditur enim ad læsionem quamcumque fa-

ctam in quibuscumque bonis Conuentus recuperandam : & in quibuscumque vsibus intra centum annos, vide *num.seq.*

2 Vt verò prædicta *num.proximo* melius intelligantur: &sciatur modus licitus alienandi , Leo X. anno 1526. concessit Fratribus Minoribus, Monialibus , ac Tertiariis illorum quòd possent bona immobilia alienare , & permutare de consensu duarum partium Conuentuum respectiuè, quorum dicta bona fuerint : ac de consensu maioris partis eorundem etiam vltra triennium locare, non obstantibus vltimis voluntatibus testatorum, dummodo id ad euidentem Conuentuum vtilitatem cedere cognoscant. Insuper locationes in præiudicium domorum,& Monasteriorum ipsorum factas retractare. Sic Paraselus *in suo Compendio f.*80.

Nota modum quo debènt fieri alienationes : primò vt sit cum duabus partibus Conuentus.Secundò,vt locationes sint cum maiori parte Conuentus. Tertiò,vt cedant in claram & euidentem vtilitatem Conuentus. Et hæc inseruient ad multa remedia,vide etiam suprà, *ver. Alienare.*

3 Dato quod contra aliquod Monasterium præscribatur,ignorante Monasterio contra quod præscribitur,tali præscriptione non obstante potest dictum Monasterium post quatuor annos inceptos à die præscriptionis, seu à die scientiæ præscriptionis petere restitutionem in integrum.Rodr.*tom.3.q.36.art.3.*

4 Vide suprà *verb.Bona.num.*3.vbi dicitur quòd bona malè acquisita,ignorato domino, vel bona Nouitiorum malè acquisita si ignoretur dominus , possunt dari Minoritis per modum eleemosynæ.

5 Bona ablata à Religioso , non illi sed Monasterio reddenda sunt:maximè si timetur quod Religiosus illis malè debeat vti.Probatur , quia Monasterium est verus dominus non verò Religiosus.Si verò probabiliter creditur Religiosum non malè vsurum , & rem illam esse sui peculij,sibique à Prælato permissam,eidem reddi poterit.Rabell.*tom.1.de obligationibus iustitiæ lib.2.de rest. q.2.sect.2.*

SACRAMENTORVM ADministratio.

1 APud Indos, vbi Religiosi de licentia Papæ sunt Parochi, possunt administrare omnia Sacramenta suis plebanis, quæ solent, ac possunt Parochi. Sic concesserunt Pius V. & Gregor. XIII. suprà citati, & Adrian. VI. concessit, vt ibidem possent parochi Regulares baptizare filios Hispanorum, & alios cum limitationibus in Bulla positis de quibus ipsi sciunt, & ipsi viderint. vide Bullar. Rodr. *f.* 737.

2 Hoc illis ibi permittitur tantùm in suis parochiis, non verò extra illas. At in suis conuentibus in dictis Indiis occidentalibus possunt baptizare parochianos, & Sacramenta etiam dare peregrinis, ita dicunt seruari ibi in praxi, & in hoc baptismate possunt ibi vti oleo quatuor annorum, vt dictum est suprà, *verb. Religiosus. num.* 8.

Circa baptismum quomodo possint Religiosi extra Indos baptizare, vel non possint, vide suprà *verb. Baptizare*, ibi enim traduntur huc attinentia.

Sacramentum Confirmationis solus Episcopus potest ministrare, & ideo de hoc nihil est quod dicamus.

Circa Sacramentum Pœnitentiæ, quomodo Regulares possint illud administrare, & quæ priuilegia absoluendi sæculares habeant circa illud, vide suprà *verb. Confessor erga sæculares.*

3 Circa Sacramentum Eucharistiæ, primò sciendum, quòd Religiosus, qui ministrat Sacramentum Eucharistiæ alicui sæculari in articulo mortis absque licentia sui Parochi, incurrit excommunicationem Papæ reseruatam. *Clementina Religiosi. de priuileg. & Clementina dudum. de sepult.* At si Religiosus ministret Eucharistiam, atque extremam vnctionem alicui Religioso alterius Ordinis, non incurrit dictam censuram, quia

piæ

prædicti textus loquuntur solùm de parochiano ob præiudicium Parochi: at Religiosus extraneus non est subditus illius Parochi. Sic Sayrus *lib.3. de censur. c.29. num.28.* At si Parochus det licentiam tali Religioso, vt pro se faciat, neque peccat, neque incurrit, vt omnes fatentur.

4 A prædicta censura, & peccato excusatur primò si infirmus est in periculo mortis, & Parochus abest: tunc enim poterit licitè: Rodriguez *tomo 1. quæstio. 56. articul.5.* contra Nauarr. & Henriquez, *tom. 2. libr.8. de Eucharistia cap.55. n.1.* Secundò excipitur, si Parochus adsit, sed iniustè nolit dare: tunc enim idem est ac si Parochus abesset, & præsumitur tunc Ecclesia in his duobus casibus dare hanc licentiam. Et sic concessit Sixtus IV. in Compend. Minorum. *verb. Communicare* §.6. Addens quòd si Parochus sine causa neget extremam Vnctionem, possint Religiosi Minores administrare.

Et nota quod Sacramentum pœnitentiæ possunt Religiosi ministrare cuique sæculari in articulo mortis etiam irrequisito, & inuito Parocho: non verò Eucharistiam: quia cùm sacramentum pœnitentiæ sit magis necessarium tunc, quàm Eucharistia, supposito quod detur peccatum: dispensat Ecclesia in illo priori, maximè quia potest sæpiùs pœnitens erubescere confiteri proprio Parocho: quod non potest euenire in receptione Eucharistiæ sacrosanctæ.

5 Possunt Religiosi in die Paschatis ministrare Eucharistiam in sæcularibus in suis Conuentibus, si tales sæculares iam satisfecerunt præcepto communionis annualis in illa præcedente Quadragesima apud suum Parochum: & volunt iterum communicare in die Paschatis deuotionis gratia apud Religiosos: tunc enim poterunt Religiosi illam dare absque licentia Parochi, & absque vllo peccato. Sic concessum fuit à Paul. III. Patribus San. Hier. vt citat Rodr. 1 *tom. q.56 art.3.* cum aliis multis ibi pro hoc citatis, & est hodie res indubitata. At si prædictus sæcularis, velit communicare in die Paschatis, vt satisfaciat obligationi illius anni, tunc ei non potest dari communio ab aliquo Religioso. Imò

neque

neque intra Quadragesimam possunt dare Eucharistiam vt pœnitens tunc satisfaciat præcepto communicandi: illud enim tempus sumitur tunc pro die Paschatis, quia pro illa communione annuali debet Parochianus proprium Parochum recognoscere.

6 Possunt Religiosi in die Paschæ dare Eucharistiam peregrinis in suis Conuentibus qui in illo oppido non habent domicilium, sed transeunt, & sunt in via. Rodrig *art.6.cit.quæst.* & latiùs Sanchez *lib.3. de Matrim. disp.23. à num.17. & 18.* Qui idem affirmat de mercenariis, & illis qui locant operas suas ad tempus, neque habent ibi parochiam. Et in Compend. Minorum *verb. Communicare §.2.* declarat Eugenius IV. quod quando quis in tempore paschali inuenitur in aliena Diœcesi, ibi intelligatur adipisci incolatum pro communione quantocunque paruo tempore steterit. Quod potest intelligi, vt ibi tunc etiam pro paruo tempore communicet, id est, à potente ministrare: non enim limitat quod sit Parochus, vel hic aut ille: sed mens eius est quod satisfaciat communicando ibi in illo incolatu. Sanchez, inquam, ait posse Religiosos in die Paschæ dare Eucharistiam peregrinis, mercenariis, & locantibus operas, ad tempus qui non habent ibi proprium Parochum: neque obstat inquit Sanchez, dictum commune quod hi peregrini pro communione debent tunc adire Matricem, vel Cathedralem: quia, vt *ibi* ait Sanchez, nullo iure probatur, quod Cathedralis sit communis omnium Diœcesis: neque vllo textu probatur peregrinos ad illam debere confluere, sed ait posse illos tunc in quacumque parochia communicare.

7 Religiosus qui cum licentia certò præsumpta, & moraliter certa Parochi alieni ministrat Eucharistiam in articulo mortis, & in die Paschatis, sciens certò moraliter, quòd Parochus amicus id velit, non peccat, neque incurrit censuram. Suar. *tom.3. disp.72. sect. 2. §. hinc.* quia habens talem certitudinem moralem de Parochi voluntate, de sua licentia facere censetur.

8 Extra Pascha, & mortis articulum possunt Reli-

giosi

giosi in suis Ecclesiis Eucharistiam , cuicumque non impedito liberè ministrare. Compendium *verb. Communicare* §. 4. *&* 5. In Ecclesiis verò alienis Parochorum id non poterunt, neque confessiones audire, nisi de Parochi licentia; priuilegium enim illud dicit (*in suis Ecclesiis*) si verò id faciant in Ecclesiis alienis Parochorum absque illorum licentia, faciunt Parochis iniuriam.

9 Seruitoribus, ac domesticis intra Conuentum degentibus, in morte, & Paschate possunt Religiosi ministrare Eucharistiam, & extremam vnctionem, & confessionem. Compend. *ver. Familiares Fratrum.* §.4. Idem intelligo de famulo coniugato, qui nocte dormit extra Conuentum: huic enim poterunt eadem Sacramenta intra Conuentum ministrari, est enim commensalis continuus. Compend. *cit. ver.* §. 10. *ex priuil. Benedictinorum* Ac de isto si intra Conuentum sit in articulo mortis, cùm semper ferè vixerit intra Conuentũ, ac de stipendio illius, puto illi dandam esse à Fratribus extremam vnctionem: secus si sit extra Conuentum. Et hoc expressius de die Paschæ concessit Nicol. V. Conuentui de Goadalupe S. Hieron. in Hispan. & Iul. II. vt habetur in dicto Compend. S. Hier. in Hispan. *verb. Eucharistia.* §.2. *&* 6.

10 Tertiariis sæcularibus viuentibus in domibus particularibus non possunt Minoritæ dare Eucharistiam in Paschate, neque in morte. Rodrigu. *tom.* 1. *quæst.* 56. *art.* 10.

11 Extremam vnctionem simili modo non possunt Regulares ministrare sæculari morienti absque licentia proprij Parochi sub pœna excommunicationis, ex *Clementina citata.* Circa hoc tamen sacramentum occurrunt omnes exceptiones, quæ positæ sunt suprà circa Sacramentum Eucharistiæ. Etenim non incurret censuram extremam dans vnctionem, primò qui dat absente Parocho, neque est spes vt veniat. Secundò si ille adsit, & iniustè dare nolit. Tertiò, si habeo certitudinem moralem quod ipse Parochus concedit iuxta omnia prædicta in numeris præcedentibus circa Eucharistiam.

12 Suis

12 Suis famulis intra claustra degentibus possunt Regulares ministrare extremam vnctionem. vide suprà dicta, & concessa *num.* 9.

13 Prædictam excommunicationem pro ministratione Eucharistiæ, & extremæ vnctionis indebitè non incurrunt Religiosi, qui bona fide fecerunt, siue cum ignorantia. Papa enim solùm excommunicat scientes, & audentes. Rodriguez *Addit. ad Sum tomo* 4.*capit.*192. *num.*2.

14 Circa Ordines recipiendos, vel malè receptos, vide suprà *verb. Ordines sacri per totum, & verb. Suspensio.*

15 Religiosus ordinarius extra Indos matrimonio assistens tanquam parochus, manet suspensus ipso iure ad arbitrium ordinarij Parochi illius, cui intererat assistere tali matrimonio. Tridentinum *session.* 24. *cap. primo de matrimon.* & præterea incurrit excommunicationem reseruatam Papæ, *Clementina* 1. *de priuilegiis.* Neque enim censura hæc ablata est per Tridentinum, vt tenet Sanchez *lib.* 3. *de matrimon. disput.* 48. *num.*8. Dixi *extra Indos*, quia apud illos ille qui ibi est Parochus ex priuilegio poterit omnia quæ potest Parochus. Ille verò Religiosus, qui apud Indos non fuerit Parochus incurret easdem censuras, si matrimonio Indebitè assistat. Circa Religiosos verò Parochos in indiis quid possint circa matrimonium si plura videre volueris, vide Sanchez *lib.* 3. *de matrimon. disp.* 26. *num.* 1. *& seqq.*

De Religioso autem contrahente matrimonium, vide suprà *verbo Matrimonium.*

ADDITIO.

DE Sacramentorum administratione erga sæculares concessa vel prohibita Religiosis dixi suprà sufficienter. Vnum tantùm postea inueni apud Bullarium Rodrigu. *fol.* 851. vbi continetur concessio Pauli

Pauli IV. facta Minoribus in hunc modum. Et præmitto, quòd Vicarius Generalis Minorum in partibus Italiæ conquestus fuit apud Summ. Pontificem quod Rectores aliquarum Ecclesiarum Italiæ, Brigiens. Mediolan. Bonon. &c. aliquas molestias inferebant Minoriis circa Sacramentorum administrationem erga sæculares, dicentes non posse Minoritas pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramenta ministrare, nisi sæcularibus illis qui vadunt ad suos Conuentus: non verò extra Conuentus etiamsi sæculares essent ægroti. Papa igitur concedit in hunc modum. *Quod de cætero tam dictorum, quàm aliorum quarumcunque Prouinciarum, aut ciuitatum, aut Diœcesum per totum orbem omnium vtriusque sexus fidelium pro tempore dicti Ordinis Fratres à suis Superioribus, vt moris est deputati Confessores, confessiones etiam infirmorum vbilibet etiam extra domos, & habitacula eorumdem Fratrum audire, eósque in casibus, & censuris, quibus eis per priuilegia Sedis Apostolicæ huiusmodi hactenus concessum est posse absoluere, & ipsi hactenus absoluere consueuerunt, absoluere, & pœnitentiam salutarem iniungere, ac omni tempore præterquam in die Resurrectionis Dominicæ Sacramentum Eucharistiæ, tam illis, quàm quibusuis personis ministrare possint Apostolica authoritate indulgemus.* Sic ibi. Est, inquam, notabilis ista concessio, claré enim concedit posse Minoritas quouis tempore ægrotis sæcularibus extra suos Conuentus ministrare illa duo Sacramenta Eucharistiæ, & Pœnitentiæ, etiam in articulo mortis per modum viatici, idque inconsultis Parochis, excepto die Paschatis. Constat claré ex illis duobus verbis concessionis: *Etiam infirmorum vbilibet extra domos.* Item ex aliis illis verbis: *Omni tempore præterquam in die Resurrectionis.* Neque inuenio istam concessionem esse reuocatam. Neque puto Rodr. ipsum illam vidisse quando scripsit qq. Regulares, nam *in* 1. *tom. quæst.* 56. *&* *q.* 60. & ibi ad quas se remittit in margine Bullarij *cit. loco* non facit mentionem istius concessionis cùm sit Papæ recentioris ann. scilicet 1557.

SCRIP

SCRIPTVRA.

VIde suprà *ver. Falsarius*, vbi dixi quid sit falsarius: & *eod. ver.* dixi concernentia ad crimen falsificantis scripturas. Nunc tantùm addo, quòd is, in cuius domo, vel scrinio inuenitur scriptura falsa Prælati sui vel alterius, si non constet illa vsum fuisse non est puniendus vt falsarius, poterit enim multas excusationes afferre, de quibus Nau. *l. 5. Consil. tit. de Hæreticis consil.* 18. Leges enim non puniunt nisi falsificantem scripturam, & illa vtentem. Sic Franciscus de Padilla *in suo l. de Pœnis omnium criminum* 1. *p. c.* 20. *fol.* 31. *p.* 2. *in principio* pro se citans Abbatem. Et leges Portugalliæ *l.* 5. *tit.* 52. *&* 53. non puniunt nisi qui scripturam falsificauerit, aut illa vsus fuerit. Vnde si non probetur contra Religiosum fecisse scripturam falsam, aut illa fuisse vsum, etiamsi in manu illius inueniatur, non est puniendus vt falsarius, sed parua alia pœna; potest enim dicere se illam inuenisse in via, & seruasse, ne alij vterentur. Erit tamen contra illum violenta præsumptio, & dignus erit grauiori pœna, si in tali scriptura contineatur aliquid, quod ipse vellet sibi concedi à Prælato; ita vt scriptura facta sit in proprium commodum ipsius, qui illam habet. Secus autem erit si scriptura non sit facta in commodum ipsius.

SCRVPVLVS.

1 PRo Fratribus nimis scrupulosis, Leo X. concessit quòd secura conscientia possint stare determinationi Guardiani, vel cuiuscumque alterius Prælati in omnibus dubiis conscientiam suam tangentibus Compendium Minor. *ver Declarare* §. 5. Circa hanc concessionem dicendum puto, quòd etiam si subditus

ditus ſcrupuloſus ſit doctus,& literatus, Prælatus verò ſit illiteratus, adhuc ſubditus tunc ſtare debet declarationi Prælati: nam ibi Papa non diſtinguit de Prælato docto vel indocto, & quando lex non diſtinguit, neque nos debemus diſtinguere.

2 Poteſt, ac debet ſcrupuloſus acquieſcere dicto alicuius viri docti, ac pij: imò & dicto ſui Confeſſoris ordinarij, aliàs numquam fontem ſcrupulorum exhauriet. Azor. *tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 20. *quæſt.* 6. Imò addit Nauarr. *lib.* 5. *conſil. titul. de pœnit. & remiſſionibus. conſil.* 17. peccare ſaltem venialiter pœnitentem ſcrupuloſum, qui non acquieſcit dicto Confeſſoris docti, & prudentis: nam aliàs faciens acquirit habitum inquietandi ſe. Neque (ait Nauar.) tenetur alium adire vt vt quærat ab illo de ſtatu ſuæ conſcientiæ.

3 Nimis ſcrupuloſus poteſt non confiteri illa quæ ille non iurauit fuiſſe mortalia, vel non iurabit in illis conſenſiſſe. Tenet expreſſe Vaſquez 1. 2. *diſput.* 68. *cap* 2. *prope finem.* Et Sà emendatus *in Aphoriſmis, verbo Dubium. num.* 4. & 5. & alij coincidunt ferè cum iſtis, maximè Azor. *citato loco*, dum ait, quod non confiteatur niſi quod certò ſciat fuiſſe mortale.

4 Nimis ſcrupuloſi in Confeſſionibus multiplicandis meminerint dicti Caietani *in Summa verb. Scrupulus*: vbi ait velle ſe vt omnes ſcrupuloſi in hoc ſibi fidem darent; vt ſcilicet cogitent ſe validè eſſe confeſſos, quando clarè non illis occurrit error manifeſtus, & credant quod tales timores non proueniunt ab aliquo errore, ſed à ſuo morbo, & à ſua melancholia.

5 Nimis ſcrupuloſi in diuino officio recitando, recordentur quod ac conſecrationem hoſtiæ ſufficit virtualis intentio in virtute præcedentis intentionis qua primò propoſuit ſacerdos conſecrare, etiam ſi id propoſuerit die heſterno, vel duobus ante diebus, vt in materia de ſacramentis dicunt Theologi: & quod verè conſecrat, etiam ſi quando conſecrat ſit diſtractus: ac proinde maiori de cauſa idem ſufficiet ad dicendum validè diuinum Officium, quod eſt minus quàm

confectio

confectio Sacramenti, si antequam recitauit, formauit intentionem bene soluendi: etiamsi postea dum recitat, sine data opera distrahatur, neque enim actualis attentio est in nostra potestate pro hac vita: imò neque possibilis de ordinario in omnibus. Et ideo consulit Azor. *tom.* 1. *lib.* 10. *cap.* 12. *ad finem*, vt scrupulosus nunquam repetat: si enim repetitioni acquiescat, indies crescet, & mille in hoc scrupulis agitabitur, vt praxis ipsa docet. Idem tenet Suarez, *tomo* 2. *de Religion. lib.* 4. *cap.* 26. *num.* 20. citans D. Thom. Nauar. & alios. Ego addo quod meminerint commune dictum Theologorum dicentium, quod si homo hodie proposuit facere aliquod opus peccaminosum, & post vnum, vel duos dies existens ebrius, vel dormiens dictum opus exequitur, & peccat mortaliter & aliquando incurrit excommunicationem operi annexam ob solum propositum hesternum, cùm tamen iudicio careret quando fecit. Cùm ergo Deus magis inclinet ad misericordiam, & ad nostra opera bona acceptanda, quàm ad mala punienda; si tale opus peccaminosum factum absque iudicio actuali imputat ad gehennam propter solum propositum præcedens: magis acceptabit ad bonum, Officium diuinum dictum cum formatione propositi antecedentis de bene recitando, licèt cùm recitet, sit non ebrius, vel dormiens, sed distractus inuoluntariè.

6 Nimis scrupulosus circa consensum erga actus internos malos: vel circa aduertentiam circa illos, & circa opera externa mala: habeat sibi pro regula certa quod Doctores dicunt dum agunt de delectatione morosa, videlicet, quod si aliàs est vir timoratus, assuetus non consentire, habens curam suæ salutis, credat quod non consensit, neque de illo confiteatur. Secus erit si homo sit assuetus consentire, neque vt plurimum habet curam animæ, quod cum statu scrupulosi repugnat.

7 Maximè verò circa scrupulosos tentatos de blasphemiis cùm orant, recitant, vel celebrant nota quòd hi consulendi sunt, vt occurrentibus sibi illis blasphemiis contra Deum, Deiparam, & Sanctos, non

desistant ab oratione, & credant se non consentire, hac præcipuè de causa : quia scilicet, non est credendum velle peccare illum, qui actu Deum, vel Sanctos inuocat, neque velle iniuriam facere illum, qui actu laudat. Imò ait Rodrig. *tom.* 3. *quæst.* 66. *art.* 3. quòd sic tentatus transeat talibus blasphemiis non respondens, sed orationem continuet : quia impossibile est illis obuiare ne veniant, sicut ventus currens qui cohiberi non potest, & diabolus aliquando spretus, & contemptus desistit.

ADDITIO.

Vide suprà verb. *Hæresis*, *num.* 1. & 2. & quæ dixi *suprà hoc eodem verbo* : & in his Additionibus verb. *Opinio.*

VNum ex remediis efficacibus, quod consulitur scrupulosis est vt vincant illos ducti aliqua ratione probabili, vel consilio pij, ac docti viri. Hoc non obstante solet scrupulosos inquietare ista obiectio mentalis. Si nunc morti proximus esses non auderes cum hoc scrupulo è vita discedere, oportet ergo, vt confitearis, &c. Respond. primò ex Cordub. *in suo quæst lib.* 3. *quæst.* 5. *proposit.* 4. multa oportere in eo articulo facere, quæ extra illum facienda non sunt, nam modò, vel hominem iudicio possunt priuare, vel in desperationem inducere. Secundò resp. etiam in articulo mortis consultiùs facturum scrupulosum spernendo scrupulos habens pro se rationem probabilem, vel Doctorem. Sunt enim remedia applicanda à Doctoribus Ecclesiæ, & proinde sufficientia pro tempore vitæ, & pro tempore mortis. Et recitat etiam Sanchez *lib.* 1. *Decalog. c.* 10. *n.* 82. illud remedium quod aliàs dixi vt scilicet scrupulosus valde, non confiteatur nisi illud quod iurauerit fuisse peccatum mortale, quod idem tenet Vasq. 1. 2. *q.* 19. *art.* 6. *disp.* 67. *c.* 2. *ad fin.* & Sà *in Aph. ver. Dubium, n.* 5.

2 Addit

2 Addit Sanchez *citat. capit.* 10. *num.* 86. quod in nimis ſcrupuloſo circa confeſſiones factas pruden*s* Confeſſor debet aduertere circunſtantiam pœnitentis, & præparationem, factam ad confeſſionem, maximè ſi fuit confeſſio generalis:& exinde iudicare,an pœnitens rationabiliter inquietetur:an verò illud quod patitur ſit purus ſcrupulus : ſæpè enim diabolus vult turbare conſcientias,& tædium confeſſionis ingerere:ac proinde in fauorem nimis ſcrupuloſi debet, attentis circunſtantiis, iudicare, illud peccatum,de quo inquietatur,iam fuiſſe comprehenſum in aliqua generalitate confeſſionis generalis, quamuis dum peccata fatenda numerauit non meminerit illius.

SEPVLTVRA.

Vide ſuprà verbo *Eccleſia, num.*7.

1 POteſt ſepeliri in ſepultura Eccleſiaſtica Religioſus, qui manè confeſſus eſt, & toto veſpere lętus extitit & ſequenti manè inuentus eſt mortuus in cubilo clauſo oſtio cum laqueo ad collum appenſo, quaſi genu flexus, non pendens. Sic reſpondit Nauarr. conſultus in facti contingentia,*lib.*3.*Conſil.tit.de ſepult. conſil.*6. præſumendum eſt enim bene de recenter confeſſo,& abſoluto, maximè quando de certo non conſtat an ſibi ipſe mortem intulerit. Et per hunc caſum bene poterit fieri illatio ad alios ſaltem minores. Vide infrà *num.*

2 Poſſunt Religioſi ſuos familiares intra clauſtra morientes in ſuis Eccleſiis ſepelire.Compend. *verb. ſepultura.* §.2.

3 Relihioſus, vel Clericus, ſuadens alicui, vouere, iurare, vel promittere quod ſepelietur apud ſuas Eccleſias, vel mutabit ſepulturam iam alibi ab ipſo electam, peccat mortaliter, & incurrit excommunicationem Bonifacij VIII. Compend. *verbo Sepelire.*

§. 6. Et si contra actum fuerit electio sepulturæ non valet: neque eligens potest in illa sepeliri, etiamsi iurauerit.

Nota primò quod dicitur, *vouere, iurare, promittere.* Si enim Relgiosus, vel Clericus simplici animo, & verbis simplicibus solùm petat, vel hortetur vt apud Ecclesiam suam aliquis sepeliatur, non peccat, & non incurrit: ad incursum enim opus est vt sit persuasio, & interueniat votum, promissio, vel iuramentum. Si etiam aliquis non persuasus voueat. iuret, vel promittat se esse sepeliendum in aliquo Conuentu, promissio valet, quia non fuit persuasus. Rodriguez *in Addit. tom.* 4. *cap.* 130. *concl.* 10.

4 Vouens, vel promittens se sepelire in aliquo Conuentu persuadente tantùm aliquo Religioso, non prælato, quidquid sit de peccato suadentis, non perditur ius sepeliendi in illo Conuentu, quia opus est vt persuasio fiat à maiori parte Conuentus. Rodr. *vbi proximè concl.* 5. Dixi *non Prælato*: quia si Prælatus suadet cum illo effectu, & peccat, & perditur ius sepulturæ: quia Prælatus repræsentat totum Conuentum. Neque item perditur ius sepulturæ, si aliàs dictus vouens, promittens, aut suasus erat sepeliendus in illa Ecclesia de iure communi, quia scilicet habebat ibi parentes sepultos, sed tamen adhuc suadens in hoc casu peccat. Item peccat, & incurrit Religiosus suadens secuto voto, promisso, vel iuramento, etiamsi postea non sequatur effectus sepulturæ, quia fortè promissum retractauit, Rodrig. *cit. c. n.* 7.

5 Si aliquis Minorita suadeat alicui cum iuramento vt eligat sepulturam apud Dominicanos, non facit contra illud mandatum, quia Papa solùm prohibet ne suadeat sepulturam apud suam propriam Ecclesiam; non loquitur verò de suadente sepulturam in Ecclesia aliena. Secus si idem Minorita id persuadeat ad instantiam Fratris Dominicani, hoc enim iam fit directè in fraudem illius legis. Rodr. *concl.* 6.

6 Secundùm ius commune filius etiam sub potestate patris, & seruus sub potestate domini, possunt eligere

sepul

ſepulturā, ſi filius ſit maior 14. annis. Sylu. *ver. Sepultura n. 6.* Secus ſi conſuetudo patriæ præſcripta aliud obſeruet: tunc enim ſtandum eſt. Filius verò minor 14. annis, ſepeliri debet in ſepulchro parētum, vel ab illis electo.

7 Mulier coniugata, vidua non eligens ſepulturam ſepelienda eſt cum viro ſuo: ſi verò bis fuit nupta ſepelienda eſt cum viro vltimo: cum hoc enim habuit vltimum domicilium. Sylu. *cit. verbo n. 8. verſ. quintum.* Vir autem ſepulturam non eligens ad hoc non tenetur, ſed apud maiores ſuos debet ſepeliri.

8 Eligentes ſepeliri in aliquo habitu Religioſorum debent deferri ad tumulum patenter, nullo operimento poſito ſupra habitum Religionis Sixtus *in Monum. Ordinis conceſſ.* 149. 1. *impreſſ.*

9 Apud Minores non poteſt dare habitum, ad ſepeliendum aliquem ſæcularem, niſi Guardianus, & cæteri Prælati ſuperiores, vel ille quibus ab illis fuerit commiſſum. Compend. *ver. Sepultura* §. 14. vnde prædictum habitum dare non poteſt ſubditus, neque confeſſor Monialium, neque quiuis alius niſi id ſibi à Prælato concedatur.

10 Notatur pro ſimoniaca lex Synodalis ſi daretur, in qua diceretur ne aperiatur ſepultura aliqua ſi non dentur tres argentei Regales pro fabrica Eccleſiæ. Rodriguez *tom.* 3. *quæſt.* 58. *art.* 2. vbi excuſat à ſimonia dare capellas, vel ſepulturam pro eleemoſyna pecuniaria, ſi illud accipiatur ſolum via eleemoſynæ, quando Eccleſia eſt pauper, & recipitur eo modo quo recipitur pitantia Miſſæ.

11 Si Religioſus moriatur proprietarius, priuatus Eccleſiaſtica ſepultura. *c. ſuper quodam, de ſtat. Monach.* Notat tamen Rodriguez *tom.* 3. *quæſtion.* 56 *articul.* 1. quod ſi Religioſus dummodo non ſit Minorita, inueniatur mortuus cum burſa denariorum, non ſtatim priuandus eſt ſepultura Eccleſiaſtica, quia iura non priuant officio altaris talem Monachum viuentem cum peculio, niſi quando prius monitus noluit dimittere: ergo ſic mortuum, non priuabunt ſepultura Eccleſiaſtica. Adde quòd talis mortuus poterat ſe purga-

re, quod ſcilicet denarij eſſent ſui amici, conſanguinei, vel ſibi depoſiti, vel concrediti, vt alteri deferret loco eleemoſynæ, vel reſtitutionis. At dicit *ibi in fine articuli* quod in hoc Minorita non excuſabitur ob ſtrictiorem Regulæ prohibitionem erga pecuniam recipiendam. At ſi etiam in Minorita circumſtantiæ ſatis probabiles occurrerent, vt crederetur pecuniam non eſſe ſuam, ſed amici, conſanguinei, vel creditam ad erogandam, vel reſtituendam: credo non eſſe priuandum ſepultura: tunc enim non peccauit in rigore, quia pecunia non erat ſua.

Addo etiam quòd dato caſu quod Minorita mortuus inueniretur cum pecunia ſua, & tamen factum erat omnino occultum, credo non eſſe priuandum ſepultura: nam ſi viuens cum illa ſic occulta, non poterat puniri publicè, neque infamári, etiam mortuus cum illa omnino occulta non poterit diffamari cum priuatione publica ſepulturæ, maximè quia non poteſt ſe purgare.

12 Cadauera ſuſpenſorum vel occiſorum per miniſtros iuſtitiæ, non poſſunt ſepeliri in loco ſacro abſque licentia Iudicis: ſed non peccant mortaliter conſanguinei illa deponentes, vel ſuffurantes & ſepelientes ob vitandam propriam infamiam. Rodr. *Addit. Sum. tom.* 4. *cap.* 131. *num.* 2.

13 Qui ſepeliunt in loco ſacro interdictos, excommunicatos maiori excommunicatione, & publicos vſurarios, incurrunt excommunicationem, iuxta *Clementinam* 1. *de ſepulturis*, & Doctores communiter.

14 Greg. XIII. apud Marzillam *in ſuo lib. Declarationum Cardinal. lib.* 1. *c.* 10. declarauit quòd corpora volentium ſepeliri in Monaſterio Monialium debent ſepeliri in Eccleſia exteriori, & non intra clauſtra. Vnde innuit quod abſque licentia Papæ non poteſt eligi ſepultura intra clauſuram Monialium: vel quod id non poſſit fieri abſque licentia eius qui poſſit dare.

ADDI

ADDITIO.

1 Vide suprà *verb. Habitus.* Adde quod possunt Minoritæ in suis Ecclesiis exhumare cadauera ibi sepulta, & ad alium locum eiusdem Ecclesiæ transferre, de licentia tamen illorum quorum interest habetur in Compendio Mendicantium §. 17. Vide tamen quòd requiritur licentia consanguinei, vel illius cui funeris cura demandata est.

2 Clemens VIII. in Bullario Rodriguez *fol.* 1205. *Bulla secunda* sub pœna excommunicationis reseruatæ Sedi Apostolicæ prohibet parochis Indiæ Occidentalis, ne maiorem eleemosynam petant pro illis qui apud Minoritas sepeliuntur, quàm pro illis qui in parochialibus Ecclesiis eligunt sepulturam. Et puto hanc concessionem communicari omnibus Conuentibus Ordinis contra omnes Parochos. Tum quia fauor sit totius Religionis, tum quia est declaratio iuris Canonici, imò naturalis quo Parochi, & Clerici tenentur non petere aliquid vltra ius parochiale: quod ipsi tenentur de iustitia facere.

SIMONIA.

Si possit Prælatus Regularis absoluere subditum simoniacum in Ordine sacro, vide suprà verbo *Prælatus num.* 29.

4 Simonia est in Religiosis, & aliis hoc pactum: da mihi suffragium ad tale, & ego illud tibi dabo ad tale. Fit enim clara permutatio in re spirituali, quod est suffragium ad beneficium, vel dignitatem Ecclesiasticam. Tenet Nauarr. *in Sum. c.* 23. *n.* 100. & Rodriguez *tom.* 3. *quæst.* 63. *art.* 4. Ibi tamen excusat à simonia si in

hoc non fiat pactum,& conuentio clara : sed solùm detur demonstratio spei futuræ. Vt si dicatur,da tu suffragium, & de tuo honore curabitur sicut congruum fuerit vel quid simile:& si tunc amore amicitiæ datur tale promissum ; absque animo se colligandi per contractum:tunc enim non videbitur interuenire pactum. Secùs si dicatur clarè : si dederis pro me suffragium , ego etiam dabo:aliàs non dabo. Hîc enim clarè interuenit pactum,& contractus simoniacus.

2 Simonia est aliquid dare vel recipere pro informando Prælato de qualitatibus prætendentis , vel procurantis officium,vel beneficium. Rodr.*tom.4. Add.Sum. c.133.n.20.*

3 Dare aliquid,vel recipere principaliter pro recipiendo aliquo ad Religionem, est simonia : datur enim res corporalis pro re spirituali , qualis est status Religiosus. Et quidem nullum habet dubium , maximè quando recipiendus est inhabilis , & non idoneus : vel aliàs pro tunc non erat recipiendus , nisi pretium illud daretur : tunc enim clarius constat pretium illud fuisse receptum de principali intentione vt Nouitius reciperetur.

4 Abbatissæ petentes dotem , pro Nouitia Moniali recipienda excusantur à simonia primò ob praxim , & bonam fidem. Secundò, quia non recipiunt pro pretio rei spiritualis, sed pro sustentatione corporali Nouitiæ: quemadmodum cum vxore recipitur dos ad sustentanda onera matrimonij. Tertiò , quia in Compend. *verb. Moniales. §. vltimo* Clemens VII. concessit , vel dixit quod Moniales nullam incurrunt simoniam ex pactionibus quas faciunt in receptione intrantium Ordinem, super dotibus recipiendis pro congruenti, & sufficienti sustentatione illarum.

Rodriguez tamen circa hoc aduertit *Addit. ad Sum. cap.133.num.21.tom.4.* quod Innoc. VIII. hoc ipsum concessit cum duabus limitationibus : prima est , quòd quando recipiunt Nouitiam non petant aliquid præcisè pro ingressu Ordinis , sed pro sustentatione. Secunda est dummodò non recipiant inhabiles ad

Ordi

Ordinem principaliter sperantes successionem hæreditatis per professionem illius. Et quidem prima conditio clara est ex dictis. Secunda verò de receptione inhabilis, rarò eueniet, quia rarò fœmina censebitur inhabilis ad Monasterium, nisi fortè ob infirmitatem grauem & cōtinuam, vel ob scandalum notabile de illius receptione, vel quid simile. Addit Rodr. *cit. c. n.* 22. quod si Monasterium est diues, & habet commodam sustentationem pro intrantibus, non committi simoniam in petenda dote si solùm petat pro sustentatione: poterit tamen esse peccatum auaritiæ, probátque ex Soto.

5 Assecutus officium, vel beneficium Ecclesiasticum, per simoniam, est excommunicatus & priuatus ipso iure tali beneficio, vel officio, per constitutionem Pauli II. & Pij V. citatas à Capucino in Compend. *verb. Simonia,* vbi ait manere priuatos etiam in foro conscientiæ absque alia declaratione. Et addit quod per beneficium etiam intelligitur Prioratus, Guardianatus & similes. Sed circa id quod ait manere priuatum talem Monachum absque vlla declaratione vide suprà *verb. Leges. num.* 6.

6 Si simonia hæc in obtinendo beneficio, vel officio fuit commissa inscio ipso obtinente, & possidente beneficium, vel officium quia scilicet inscio illo data est pecunia, vel quid simile collatori ab amico, consanguineo, &c. tunc taliter ignorans neque peccauit, neque censuras incurrit. Tenetur tamen vbi primùm sciuit interuenisse pactum simoniacum, renunciare officium, vel beneficium, quia per ius canonicum, & Bullas Pontificias est inhabilis ad illud etiam si ignorans recepit, & postea sciuit: tenet expresse Nau. *lib. 5. Cons. tit. de simonia. cons.* 65. In modò tamen renunciandi, vide suprà *cit. n. 6 ver. Leges.* & *ver. Officia Ordinis. num.* 8.

7 Si quis nondum obtinens officium, vel beneficium sciuit antea, simoniam ab alio commissam, circa officium sibi dandum non potest acceptare, & tenetur illud renunciare, tunc enim multo magis est inhabilis, & ferè cooperatur simoniæ alterius. Clarè deducitur ex

proximè dictis. Si verò ipsè procurans officium, vel beneficium commisit simoniam, antequam illud acceptet, tenetur omnino renunciare, non enim potest acceptare cùm sit excommunicatus, & inhabilis: si verò iam acceptauit tenetur renuntiare. Sed adhuc vide *dicto verb. Leges.* & *verbo Officia Ordinis in modo renunciandi, locis proximè citatis.*

8 Est præterea simoniacus per ius canonicum & citatas Bullas Pontificias, excommunicatus, suspensus, & inhabilis ad officia, & priuatus obtentis. *Extrauagante 2. de Simonia*, & Capucinus *cit. l. §. Et primò notandum.*

SOLICITARE FOEMINAS IN Sacramento pœnitentiæ.

COgit necessitas temporum, humanitatis fragilitas, & sanctissimum Ecclesiæ decretum per summam agere de titulo proposito. Nam Sanctiss. D. Paul. V. propria Bulla mandauit Inquisitori Generali huius regni, vt procederet contra Confessores solicitantes fœminas in confessione, sicut contra suspectos in fide: & praxis vidit hoc iam obseruatum. Prodierunt statim multæ expositiones virorum sapientium tum prælo traditæ, tum manu sctiptæ. Et quia rès grauissima est, volui, tantisper meam opinionem scribere, cum submissione sancto tribunali Inquisitionis: Sed tamen prius necesse est audire tenorem Bullæ, & mandatum D.D. Inquisitorum pro executione eiusdem Bullæ.

Bulla Sanctissim. D. Pauli V. contra confessores solicitantes fœminas in confessione.

Paulus Papa V.

DIlecte fili salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum sicut nuper accepimus non sine animi nostri molestia, diuersi Sacerdotes in Regnis Hispaniarum, ac

eorum

iorum Ciuitatibus, & Diœcesibus curam animarum habentes, siue eam pro aliis exercentes, aut aliàs audiendis confessionibus pœnitentium deputati, in tantam prorupetunt iniquitatem, vt Sacramento pœnitentiæ in actu audiendi confessiones abutantur: Nec illi, & qui id instituit Domino nostro Iesu Christo iniuriam facere vereantur, mulieres videlicet pœnitentes ad actus inhonestos, dum earum audiunt confessiones alliciendo, & prouocando, seu allicere, & prouocare tentando, & procurando, ac loco earum per Sacramentum huiusmodi Creatori nostro reconciliationis, grauiorum peccatorum mole eas onerando, & in manibus diaboli tradendo, in Diuinæ Maiestatis offensam, & animarum perniciem, ac Christi fidelium non modicum damnum. Nos in animo inducere nequeuntes, quod qui de fide Catholica rectè senserint Sacramentis ab ipso Deo institutis abutantur, aut illis iniuriam faciant. Fraternitati tuæ de cuius eximia charitate, virtute atque doctrina plurimum in Domino confidimus, per præsentes committimus, & mandamus quatenus per te, vel per alium seu alios, à te deputandum, seu deputandos, contra omnes, & singulos Sacerdotes dictorum regnorum, ac illarum ciuitatum, Diœcesum de præmissis quomodolibet diffamatos, tam sæculares, quàm quorumuis etiam exemptorum, Sedi Apostolicæ immediatè subiectorum Ordinum Regulares, cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, & præeminentiæ existant, tam super præmissis, quàm super fide Catholica, & quidquid de ea sentiant, diligenter inquiras, & iuxta facultatem tibi contra hæreticos, aut de hæresi quouis modo suspectos à Sede Apostolica concessarum continentiam, & tenorem procedas, ac culpabiles repertos, iuxta excessuum suorum qualitatem prout iuris fuerit, punias: eos etiam, si & prout de iure fuerit faciendum, debita præcedente degradatione, sæcularis iudicis arbitrio puniendos tradendo, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac Ecclesiarum, & Monasteriorum, nec non Ordinum quorumlibet, quorum ipsi sacerdotes fuerint etiam iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque, indultis,

indultis, & litteris Apostolicis quibuscunque tenoribus, & formis, ac quibuscunque clausulis, & de actis etiam Motu proprio, aut aliàs quomodolibet concessis etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis. Quibus omnibus, & eorum tenores præsentibus pro expressis habentes hac vice dumtaxat specialiter, & expresse drrogamus, cæterisque contrariis quibuscunque. Dat. Rom. apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris die 16. de Septemb. 1608. Pontificat. nostri Anno 4.

PVBLICATIO ET MANdatum D.D. Inquisitorum.

PRo executione prædictæ Bullæ D.D. Inquisitores Eboræ particulare mandatum seu edictum publicarunt, pro obligandis fidelibus, vt denuntiarent sancto Tribunali culpatos in tali delicto; quia verò tenor illius edicti, multum iuuat pro dicendis, libuit hîc adscribere non integrum, breuitatis gratia, sed substantialia verba nobis inseruitura.

Mandamus authoritate Apostolica sub pœna excommunicationis maioris ipso facto incurrenda singulis personis, &c. vt intra dies triginta scientibus quoscumque Sacerdotes, sæculares, vel regulares Religiosos, cuiuscunque Ordinis, &c. solicitasse in actu confessionis, prouocasse, vel procurasse aliquas mulieres ad actus turpes, & inhonestos denuntient intra prædictum tempus huic sanctæ Inquisitionis Tribunali, &c. Dat. Eboræ ann. 1609. die 21. Iul.

SEQVITVR EXPOSITIO.

ANtequam expositionem aggrediar summariam pro grauitate talis delicti, pondero verba, seu rationem Sanctiss. D. Papæ dolentis quòd tales confessores, cùm

cùm deberent aliàs fœminas pœnitentes Deo reconciliare, illas onerant mole grauiorum peccatorum: Et rectè quidem sanctissimus Papa. Deberent enim Confessores pœnitentes prouocare ad lacrymas, idcirco enim Sacramentum confessionis dicitur Sacramentum pœnitentiæ, quæ pœnitentia consistit in lacrymis ac dolore, ad quæ duo Confessor prudens debet prouocare pœnitentem; hi prouocant ad infernum. Inhærens autem verbis Papæ, de mole peccatorum, credo ipsis confessoribus posse applicari illud Christo Domini dolentis Matth. 8. *Væ homini illi per quem scandalum venit: expedit ei, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.* Si enim Christus Dominus de quouis scandalo actiuo id protulit, multo magis dicendum erit de tali Confessore in Sacramento confessionis dante tale scandalum actiuum, diabolum, & sacrilegum, idque pusillis fœminis, & cum præiudicio aliorum scientium tale delictum, qui exinde poterunt talis, ac tam necessarij Sacramenti tædium concipere.

1 Primò igitur dico tales Confessores esse suspectos de fide: sic enim expresè declarat Papa, dicens se nequire in animum inducere, quòd tales rectè sentiant de fide. Cùm ergo suspectus in fide sit deferendus ad Tribunal sancti Officij, sic etiam deferendi erunt tales Confessores seruatis conditionibus infrà dicendis.

2 Illa verba Bullæ, *Alliciendo & prouocando, seu allicere, & prouocare tentando*: clarè innuunt non solùm puniri tales Confessores si effectu secuto prouocauerint fœminas, seu effectu secuto illæ manserint persuasæ ad actus turpes, sed etiam si illæ repugnauerint, dummodo talis Confessor attentauerit persuadere. Vbi vides legislatorem pari pœna punire affectum, seu conatum solum ad opus, etiam effectu non secuto. Quamuis enim communior Iuristarum opinio apud Iul. Clarum *quæst. 92. Practic. crimin.* teneat affectum, seu conatum ad crimen non puniri eadem pœna effectu non secuto: id debet intelligi, nisi

lex

lex expreſsè decernat ob criminis atrocitatem. Et hîc Papa ita exprimit, vt patet ex verbis citatis.

3 Dicetur Confeſſor ſolicitare, vel attentare id facere, ſi verbis id faciat, directè, vel indirectè, dummodo ſint ſufficientia ad prouocationem. Idem dicendum erit ſi abſque verbis facto prouocet, vt ſi fœminam oſculetur, manus eius libidinosè tangendo, vel aliam corporis partem cùm ſit manifeſta prouocatio, patet ex verbis generalis Bullæ, quæ ſolùm prohibent prouocationem, & ſolicitationem non diſtinguendo de mediis quibus fiat prouocatio. At opera prædicta, & ſimilia magis prouocant, & ſolicitant quàm verba, vt patet experientia, & ex communi omnium acceptione.

4 Habebit tamen hîc locum ad excuſandum, paruitas materiæ, ſicut habet in omni alia materia. Vnde ſi confeſſor dicat fœminæ verba leuia, vel aliud ſignum, vel opus leue faciat indicatiuum amoris laſciui, quæ verba ad iudicium prudentis viri nec ſint peccatum mortale, nec ſufficientia ad perſuadendum: credo quòd talis confeſſor non ſit accuſandus. Eſt enim communis opinio materiam leuem, & paruam excuſare in omnibus delictis ſaltem à pœna Eccleſiaſtica, vt ſuprà diximus in ſimili *verb. Excommunicatio circa percuſſionem clerici interius malam mortaliter, & exterius tantum venialem ob paruitatem operis*. Vide ſuprà *ver. excommunic. num.* 1.

5 Virtute huius Bullæ non erit denunciandus confeſſor, qui intra Sacramentum confeſſionis ſolicitauerit viros ad peccatum nefandum. Quamuis enim iſtud peccatum grauius ſit, quàm ſolicitare mulieres ad actum turpem ordinarium, lex tamen iſta pœnalis eſt, & ſolùm loquitur de fœminarum ſolicitatione, & iuxta communem Doctorum opinionem non eſt extendenda ad ſimiles caſus etiam atrociores, vt inter alios tenet Caſtr. *lib.* 1. *de lege pœnali cap.* 2. citans Abbat. & Rodrig. *tom.* 1. *quæſtion. quæſt.* 47. *art.* 1. *ad finem.* Dixi, *virtute iſtius Bullæ.* Nam virtute alterius Bullæ Pontificiæ qua Inquiſitores inquirunt etiam de crimine nefando tenebitur pœnitens denuntiare, ſi con

si confessor intra hoc Sacramentum committat aliquid pertinens ad tale delictum consummatum quod obliget ad denunciandum : at fateor oppositum istius dicti esse probabile, & tales deferendos esse ad Inquisitores virtute huius Bullæ, tenet Lopez 1. *p. Instruct. cap.* 35. & Salzedo *in Pract. Crimin. capit.* 82. *secundæ impressionis.*

6 Non est obligatio denunciandi de confessore, qui ante Sacramentum, vel post illud perfectum, fœminam solicitat. Hæc colligitur clarè ex verbis Bullæ. ibi : *In actu audiendi confessiones* : Item ex aliis verbis paulò post additis ibi. *Dum earum audiunt confessiones.* Quò nihil clarius dici potuit ad intentum vt non obliget Papa illos denunciari nisi tale crimen commiserint intra ipsum Sacramentum iam inchoatum, & nondum finitum : confirmo idem ex verbis edicti D. D. Inquisitorum suprà positis, vbi solùm iubent denunciare de confessoribus solicitantibus in Sacramento confessionis. Dictio enim illa, *in* clarè significat intra sacramentum, non extra. Et probatur, quia lex ista pœnalis est, vt patet, constat verò per regulam iuris *in 6. Regula* 15. quod odia restringi, fauores conuenit ampliari. Item *ibidem Reg.* 49. In pœnis benignior est interpretatio facienda. At non est benigna, sed dura interpretatio, pœnam impositam crimini facto in Sacramento, extendere ad crimen factum prope Sacramentum, seu ante ipsum, vel post ipsum Sacramentum. Addo exemplum in alio sacrilegio : nam habere copulam carnalem in Ecclesia est sacrilegium, & polluit illam. At si fiat extra Ecclesiam sed prope illam nemo dicet quod sit sacrilegium, vel quòd polluat illam, etiamsi fiat prope illam in distantia vnius cubiti, dummodo fiat extra illam. Ergo à simili, hoc sacrilegium in solicitatione fœminarum, si fiat paulò ante Sacramentum inceptum, non comprehenditur in ista lege: Imò neque in rigore erit sacrilegium; nondum enim propriè, & in rigore fit iniuria Sacramento, cùm nondum existat. Nemo enim antequam existat in rerum natura propriè potest iniuriam pati. Et per

hæc

hæc facilè soluentur allata ab aliquibus sine fundamento Bullam extendentibus ad Confessores tale crimen committentes ante inceptum; vel post finitum Sacramentum.

7 Confessor hoc delictum committens intra Sacramentum, qui tamen illud commisit ante publicationem istius Bullæ, id est ante annum 1609. non debuit tunc, nec debet hodie denunciari, sed solùm est denunciandus qui commisit post publicationem Bullæ: probatur, quia nulla lex ciuilis, vel Ecclesiastica obligat nisi post sui publicationem, neque extenditur ad punienda delicta facta de præterito, sed ad facienda de futuro: habetur expresse in vtroque nisi fortè lex ipsa claris verbis exprimat se etiam punire præterita, sic habet expresse *cap. cognoscentes. de Const.* ibi in illis verbis: *Quoties nouum quid statuitur, ita solet futuris formam imponere, vt dispendiis preterita non commendet.* Et ibidem Gloss. *verb. futuris.* idem expressus habetur *eod. tit. cap. vltim.* Vbi Papa Greg. IX. explicans quandam constitutionem à se paulò ante editam, sic ait: *Declaramus, non ad preterita sed ad futura tantùm extendi; cùm leges, & constitutiones futuris certum sit dare formam negotiis, non ad preterita facta trahi, nisi nominatim in eis de preteritis caueatur.* sic ibi, quo nihil clarius dici potuit: Citat etiam ad hoc Azor. 1. *tom. lib.* 5. *capit.* 16. *quæstion* 13. *Cæsar. ff. de publicanis.* & *l. leges. Cod. de legib.* Vbi ponit Azor. casum rarum ad hoc intentum decisum in priori lege citata.

8 Scio multa contra hoc dictum ab aliquibus obiici, quæ omitto breuitatis gratia: maximè quia iam transacti sunt anni vndecim à publicatione Bullæ, in quo tam longo spatio non est credibile casibus ante publicationem Bullæ occurrentibus, non fuisse iam datum remedium. Et non vacat vacare quæstionibus non necessariis. Vnam tantùm propono instantiam contrà præcedens dictum. Nam Sum. Pontifex hîc declarat suspectum esse in fide Confessorem taliter solicitantem. Sed suspectus in fide semper est deferendus. Inquisitoribus etiam si à tempore antiquissimo crimen commiserit

miserit ratione cuius sic est suspectus,vt patet, neque ad hoc indigent Inquisitores noua commissione, sed possunt punire suspectum de fide peccantem, à tempore præterito longissimo. Ergo si iste Confessor solicitans est suspectus de fide illis crimen etiam commissum ante publicationem istius Bullæ est deferendum ad tribunal fidei. Ad hanc instantiam respondeo proponendo aliam quæstionem. Si hoc crimen ante publicationem istius Bullæ tanquam suspectum de fide pertinebat ad tribunal fidei, quid opus fuit petere à Summo Pontifice, vel ipsum Motu proprio facere specialem concessionem & commissionem Inquisitoribus, vt de illo inquirérent, atque illud punirent, quod antea non faciebant, sed soli Episcopi? Quæ specialis,& noua concessio extensa ad Inquisitores videtur supponere crimen antea non pertinuisse ad illos, vel ob non vsum, vel quid simile quod Papa intellexit. Ergo cùm antea de illo Inquisitores in particulari non inquirerent, signum est quod noua illis concessa potestas sit solùm pro futuris, non verò de præteritis, quia lex præterita non exprimit, & clarè supponit antea Inquisitores de isto delicto non solere inquirere. Et quemadmodum priuilegium potest amitti in parte per non vsum, quia scilicet nunquam fuit illa pars priuilegij posita in praxi. Si etiam, quamuis sit priuilegium amplum Inquisitorum puniendi omnia delicta contra fidem: potuit tamen pars ista illius priuilegij inquirendi de his confessoribus perdi per non vsum,quia nunquam de tali crimine inquisierant. Et sic fuit necessaria noua concessio, seu extensio ista facta per D, Papam, quæ cùm sit noua, & quoad hoc concedat nouam potestatem nihil loquens de præteritis, restat, vt solùm de futuro intelligatur.

9 Si fœmina solicitet Confessorem in Sacramento ad actus turpes, & inhonestos: non tenetur Confessor de illa denunciare coram Inquisitoribus,Neque obstat, quod quemadmodum Cõfessor solicitans est suspectus de fide ob notabilem irreuerentiam Sacramenti, ita fœmina solicitans intra illud ob eandem causam vide-

tur suspecta de fide,& proinde denuncianda. Non, inquam, obstat: primò, quia lex est pœnalis, & solùm loquitur de, Confessore, non verò de fœmina : lex verò pœnalis non est extendenda ad similes casus, vt suprà diximus. Secundò, quia non est eadem ratio in fœmina abutente Sacramento, atque in Confessore ; nam Confessor maiorem irreuerentiam infert Sacramento, quàm fœmina : est enim Confessor Minister ex officio cum charactere, ac iurisdictione, & obligatur iure diuino illud ministrare existens in gratia: quæ omnia non requiruntur ex parte fœminæ recipientis Sacramentum. Adde quod posset fœmina accusare Confessorem de fracto secreto sacramentali, quod foret magnum Sacramenti aliàs præiudicium.

10 Si fœmina prius solicitauit Confessorem, & ipse tentione victus consensit, & intra Sacramentum turpes actus exercuit, vel intra Sacramentum consentiens, & postea peccauit : non tenetur fœmina resipiscens illum denunciare. Probatur clarè ex verbis Bullæ: *Allicere, vel prouocare*: quæ supponunt preces, & postulationem prærequisitas. Confessor verò prius solicitatus non rogat, non prouocat, neque sollicitat.

11 Immorantur aliqui hoc loco in mouenda quæstione, vtrum per hanc Bullam adimatur potestas Episcopis, ne per se solos possint de hoc crimine inquirere absque Inquisitoribus, illudque punire. Alij dicunt adimi, alij negant: meum non est hoc disputare, ipsi videint quibus interest : Ego non video in Bulla verba aliqua quibus Papa hoc illis interdicat, quod illis ex ordinario antiquitus competebat. Alij insuper cruciantur in explicãdis illis verbis Bullæ. *Quomodolibet diffamatos*: quibus Papa concedit vt diffamatos de hoc crimine aliqualiter, possint punire, & inquirunt qualis infamia præcedens necessaria sit, vt possit crimen ab Inquisitoribus puniri. Ab hac etiam disputatione abstineo, quia meum non est docere, vel consulere quid D.D. Inquisitores facturi sint. Solùm disputo de eo quod conuenit facere Religiosis, ac pœnitentibus, cæterísque confessoribus.

12 Ex dictis *num. 6.* oritur vel potius resoluitur præ-

sens

ſens dubium. Adiuit fœmina Confeſſorem: vel iſte illam vocauit in loco vbi ſolent confeſſiones audiri, ſed fœmina non habuit animum confitendi, neque Confeſſor intendit miniſtrare Sacramentum: ſed propter circunſtantes ſigno Crucis præmiſſo ſimularunt actum Sacramenti, & Confeſſor in fine ſimulauit exterius verba abſolutionis. Et in medio horum duorum Confeſſor ſolicitauit fœminam: quæris an teneatur fœmina denunciare de Confeſſore? Ex prædictis *n.6.* credo non teneri etenim non ſolicitauit in Sacramento, ſeu intra Sacramentum. Imò cùm ibi nullum interuenerit Sacramentum, nulla iniuria facta fuit Sacramento, ac proinde nullum ſacrilegium interuenit.

13 Maior dubitatio eſt. Quidam Confeſſor re vera carens iuriſdictione ad ritè abſoluendum, vel quia erat excommunicatus publicè denuntiatus, vel notorius clerici percuſſor, vel alia via carens iuriſdictione, audiuit confeſſionem fœminæ; & intra illam ſolicitauit eandem: vtrum incurrat hanc pœnam, & fœmina ſciens inualiditatem Sacramenti teneatur illum deferre ad ſanctum tribunal? Iſta quæſtio pendet ex alia diſcuſſa in materia de legibus an pœna impoſita à lege alicui actui, incurratur ab illo qui fecit illum actum, ſed fuit actus nullus, v. g. imponit lex Canonica pœnam rebaptizanti: rebaptizauit quis hominem iam verè baptizatum, ac proinde ſecundus Baptiſmus ab iſto factus fuit nullus: vel etiam baptizauit exterius hominem iam baptizatum ſed ſine intentione baptizandi, & proinde iſte ſecundus actus fuit nullus: quæritur, an iſte ſecundus rebaptizans nulliter, incurrat pœnas rebaptizantis; Reſpondet Suarez (cui aſſentio) *tom. de Legibus lib. 5. c. 34. n. 9. & 10* non incurrere: probat ibi latè, omitto probationes breuitatis gratia. Cuius ibi deciſio facit optimè ad propoſitum dubium. Et ita dicendum prædictum Confeſſorem carentem iuriſdictione, ſiue faciat bona fide circa carentiam iuriſdictionis, ſiue mala fide, cùm faciat, vel prætendat facere actum nullum, in abſoluendo, non incurrere pœnam iſtius Bullæ. Et quidem ſi faciat mala fide ſciens ſe carere iuriſdictione, & tamen audiat con-

fessionem fœminæ, res est clara, & exempla Suar. id probant in rebaptizante mala fide. Si verò hic audiens confessiones, & solicitans careat iurisdictione, & credens bona fide se illam habere, sed mala fide intendat solicitationem, tunc tota dubitatio est. Puto casum resolui posse per alium communiter decisum, v. g. Intendebam percutere Petrum laicum tantùm: sed ille erat Petrus clericus inuincibiliter ignoratus. Non incurri censuram percussoris clerici, quia de hoc habui bonam fidem: sed peccaui mortaliter ex occisione proximi sæcularis. Sic videtur posse responderi in isto malo Confessore solicitante, qui habuit quidem bonam fidem iurisdictionis: sed malam in solicitatione: sed semper recurrendum est ad ibi dicta ex Suar. quod iste Confessor faciens bona fide circa iurisdictionem exercet actum nullum, qui in lege non punitur iuxta ibi dicta. Omitto alia quia casus rarus est, & nunquã fœmina has circunstantias iurisdictionis solet, vel potest aduertere.

14 Et proximè dictis facilè resoluitur aliud dubium, quod hîc ab aliquibus proponitur: an videlicet si laicus, vel clericus non Confessor occultè ponánt se in loco confessionibus deputato, & fictè audiant confessionem fœminæ, illamque ibi solicitent, incurrant in pœnam huius Bullæ? Dicendum est enim iuxta prædicta, non incurrere, quia prætendunt facere actum nullum, idque scienter. Et Bulla loquens de audienda confessione sacramentali, loqui videtur iuxta communem acceptionem de confessione vera, valida, & ordinaria.

15 Si fœmina intra confessionem solicitata consensit, vt ibi, vel extra Sacramentum actus turpes, & inhonestos exerceret, non tenetur denunciare de Confessore. Probatur ex dicto communi Doctorum, quod socius criminis, vel complex non tenetur denunciare de socio delinquente cum periculo suæ infamiæ, non enim tenetur prodere se. At ista fœmina denuntians de tali Confessore exponit periculo suam famam, poterit enim Confessor in tribunali fateri se tales, ac tales actus inhonestos cum illa habuisse, illa non repugnante: quod foret fœminam prodere se. Ita in quodam casu hære

ſu hæreſis conſuluit Nauarr. ferè in ſimili de ſocio non obligato ad ſe prodendum *lib.* 5. *conſiliorum tit. de hæretic. conſil.* 8. maximè *num.* 3. Quamuis *ibidem* oppoſitum ſentiat de homine ibi conſulente non valente tempore præterito denuntiare ſine ſuo periculo, ſed poſtea potente. At prius dictum, videlicet non obligare præceptum denunciationis cum periculo propriæ famæ, eſt communis doctrina, & probatur ex regula ſuperius tradita *ver. præceptum*: quod ſcilicet lex naturalis præponderat legi poſitiuæ: at conſeruare propriam famam pertinet ad legem naturalem: denunciare verò pertinet ad legem poſitiuam humanam: & ideò ſocius delicti non tenetur ſe prodere cum magno ſuo periculo denunciando de alio. Sayro *Clau. Reg. lib.* 12. *cap.* 14. *num.* 32. *& num.* 26.

DE MODO QVO FIERI DEbet denuntiatio Confeſſoris ſolicitantis.

16 IVbent D. D. Inquiſitores in prædicto edicto, vt denunciatio iſtius delicti fiat intra dies triginta, à cognitione delicti. Si verò intra illos non fiat, incurretur poſita excommunicatio ipſo facto. In primis vide pro iſta & ſimilibus denunciationibus faciendis quæ diximus ſuprà *in his Addit. ver. Correctio fratrum. tit. de denunciatione*: ibi enim dicta, hîc etiam ſuo modo inſeruiunt.

17 Cùm iſtud præceptum ab Inquiſitoribus impoſitum ſit Eccleſiaſticum, & conforme legi diuinæ, partitur eaſdem modificationes, quas Doctores tradunt ſeruandas in edictis Eccleſiaſticis pro viſitatione, ac denunciatione latis, vno, vel altero exceptis, circa durationem temporis, vt mox dicemus. Ita Sayro loquens etiam expreſsè *de edictis Inquiſitorum lib.* 12. *Clau. Regiæ cap.* 14. *num.* 22. Vbi prius proponit de edictis Epi-

ſcoporum, & Inquiſitorum pro viſitatione latis,ſeu publicatis, & dicta in ſequentibus applicat ad edicta amborum. Ego verò antequam vlterius procedam, noto hanc differentiam inter edictum Epiſcopi latum pro viſitatione,ſeu denunciatione, & edictum Inquiſitorum pro eodem fine: Nam edictum Epiſcopi pro viſitatione, finita viſitatione illius loci in quo ponitur,non ligat amplius; vel ſaltem paulò poſt moraliter finitur, quia illorum viſitatio eſt tranſiens, temporanea, ſeu ad tempus: Ad edictum Inquiſitorum pro denunciatione facienda obligat ſemper, & tota vita, quia ſemper illud tribunal viſitat: vt inter alios tenet Henriquez *tom. 2. lib. 13. de excom. cap.18. §.4. Littera M. in M.in Gloſſ.* Vnde fœmina obligata de hoc delicto denunciare quæ poſt 30. dies non denunciauit, etiam ſi abſoluatur ab iſta excommunicatione, non deobligatur, ſed tenetur ſemper ad faciendam denunciationem.

18 Hinc ſequitur proportione habita valere in hoc caſu excuſationes illas quæ excuſant à denunciando in aliis edictis aliorum Epiſcoporum, & Prælatorum regularium. Eſt enim eadem ratio in omnibus, cùm ſint leges Eccleſiaſticæ conformandæ legi naturali, ac diuinæ poſitiuæ, imò & Eccleſiaſticæ poſitiuæ. Quoniam verò in generali iam dixi de cauſis de obligantibus à denuntiatione horum dubiorum ſuprà, *citat. ver. Correctio, & titulo Denunciatio*, ibi dicta ex doctiſſimo Nauarro hîc repeto. Ibi ergo ex Nauar. *in Sum. Latina num.46.cap.25.* dixi ſex eſſe cauſas ob quas omnes, vel ſingulas illarum poteſt quis deobligari à denunciatione facienda: Prima eſt quando peccatum eſt emendatum. Si enim fœmina certò ſciat,per ſuam admonitionem Confeſſorem eſſe pœnitentem, & mortaliter intelligat illius pœnitentiam de præterito,eſſe veram,non tenebitur denunciare;quia finis denuntiationis eſt emẽdatio proximi;cùm verò fœmina intelligat moralier iſtũ Confeſſorem ex ſua admonitione eſſe emendatũ,ceſſabit obligatio denũciationis,quia ceſſauit finis illius qui erat emendatio proximi. Secus erit ſi fœmina dubitet,ſi Confeſſor non verè pœniteat,quia tunc tenebitur denũciare.

19 Secun

19 Secunda conditio ibi de obligans à denunciationē posita à Nau. erat defectus probationis, id est, si denuntiator non poterat probare. Et in hoc casu fœminæ solicitatæ, dico hoc non valere: cùm sit crimen commune, id est, contra communitatem, & si fœmina non possit probare cum alio teste, hoc crimen solitum fieri in occulto, neque potens habere testes, non expectat vt habeam testem cum quo probare possim, sed denunciandum est, si non sit spes emendæ præcedente correctione fraterna cum termino ordinario, vt mox dicemus. Alias causas excusantes à denuntiatione ibi vide, quæ non faciunt adeo ad hoc intentum.

20 Solùm immoror, vel aduerto in modo faciendæ huius correctionis fraternæ à fœmina: & quid illi facere conueniat. In quo dubio satis respondeo quod dixi suprà *verb. Correctio fraterna num.* 1. Vbi dixi ex D. Thom. 2. 2. *quæstion* 35. *articul.* 7. & Nauarr. *in Summ. Latina cap.* 24. *numero* 14. & tenent Corduba *in annotation. super Sotum de tegendo secreto fol.* 40. & alij, videlicet quod in crimine hæresis etiam habet locum correctio fraterna si sit spes moraliter certa emendæ. Secus si ex circunstantiis personæ maculatæ originis, malæ conuersationis, & consuetudinis moraliter non speratur emenda. At hoc crimen solicitationis fœminæ ad actus turpes, cùm non sit formaliter hæresis, à fortiori patietur eandem legem; vt si sit spes emendæ attenta circunstantia Sacerdotis non infecti macula natiuitatis, aliàs non inhonesti: non assueti similibus, sed tentationem transeuntem passi: credo quod fœmina illius suasioni dissentiens, illumque corrigens, & resipiscentem moraliter credens, peobligatur ab ista denuntiatione. Si verò fœmina has conditiones in Confessore non inueniat, vtpote quia maculatæ generationis sit: vel quia inhonestus: vel quia malis moribus imbutus, vel quia ex sua monitione, & correctione paruum doloris signum, vel nullum ostendit, vel, quia etiam ostenderit, illa rationabiliter fictitium credit: tunc tenetur denunciare, quia his prætedentibus correctio nihil proficit: & crimen est con-

tra communitatem, Ecclesiæ scilicet, cùm sit pertinens ad fidem.

Consulerem verò ego fœminas in hoc casu, vel Confessores, vt illis consulant, quod antequam denunciationem faciant, consulant viros doctos, & pios, qui iudicent de obligatione denunciationis: ideo namque D.D. Inquisitores illis assignant 30. dies, vt possint viros doctos consulere in re tam graui, qualis est Sacerdotum punitio. Si verò attentis circunstantiis proximè dictis, & præmissa correctione fraterna, non sit spes certa moraliter emendæ, tenetur fœmina denunciare, vt dixi, etiamsi crimen secretum sit. Nam est crimen contra bonum commune, & quando non est spes emendæ non obligat correctio fraterna. Qua de causa non approbo quod multi recentiores in hoc particulari hîc faciunt inquirentes, quæ diffamatio sufficiat in hoc casu vt fœmina, vel alius denunciet. Nam si sit Confessor emendatus certò moraliter, non est obligatio denunciandi, quia cessauit finis denunciationis, vt diximus ex Nauarr. qui finis est emendatio proximi. Si verò non sit emendatus, neque sit spes emendæ ex correctione fraterna facta vel facienda, est denunciandus quantumcumque crimen sit secretum; quia est crimen suspectum de hæresi, & proinde contra communitatem. Et ita fit in crimine hæresis, quod etiam secretissimum defertur ad Inquisitores, quia est contra communitatem, & de ordinario in illo non est spes emendæ maximè in personis suspectis maculatæ generationis, & prauæ consuetudinis.

Iam verò suprà dixi, quòd quando hîc Bulla ponit verba illa: *Quomodolibet diffamatos.* non attendit ad obligationem fœminæ, vel aliorum denunciantium, id enim remitteret Papa ad leges aliàs Canonicas, & expositiones Doctorum; neque hîc Papa verbum aliquod ponit circa obligationem denunciantium. Sed proximè citata verba pertinent ad Inquisitores, vt puniant quomodolibet diffamatos, vt clarè patet ex tenore Bullæ. Et proinde ipsi Inquisitores videant quos, & quomodo diffamatos possint punire. Ego enim hoc non

non intendo decernere, neque consulere possum. Solum aduerto Papam in illis verbis nihil tradere circa obligationem denunciandi, id solùm faciunt Inquisitores suo particulari edicto: & tam Papa, quàm illi modum, & leges denunciandi de crimine relinquunt legibus Canonicis, & Doctoribus piis explicantibus obligationem denunciationis.

21 Si fœmina solicitata sit nobilis, vel Monialis, vel alia non potens adire Inquisitores absque infamia, satisfaciet denunciando per epistolam missam ad Inquisitores tradendo epistolam familiari alicui sancti Officij, vel stet consilio sui boni confessoris. Hæc enim faciens, facit quantum in se est. Aduerto tamen quod, (sicut credo) in singulis oppidis paruulis vbi non residet Tribunal Inquisitorum Vicarij pedanei ex illorum commissione delegata solent excipere huiusmodi denunciationes pertinentes ad illud Tribunal circa personas non valentes illud adire.

22 Iubent Inquisitores vt denuncient de crimine isto illi etiam qui sciueriut. Quibus verbis innuunt non solam fœminam solicitatam teneri denunciare: sed etiam illos qui de delicto sciunt De his autem delictum scientibus, currit eadem doctrina quæ suprà dicta est de fœmina *toto num*. 2. Quando enim fœmina excusabitur à denunciando iuxta ibi dicta, excusabuntur scientes: & èContra quando illa tenebitur, tenebuntur scientes. Cùm hac declaratione quod aliquando fœmina obligata non poterit ire personaliter & alij scientes, & valentes adire Tribunal sanctum obligantur seruando prius dicta *proximo dicto n*. 2. & illa quæ dicunt Doctoros in materia correctionis, ac denunciationis fraternæ: quæ hîc non possum transcribere Sólùm admoneo, quòd si aliquis audiuit à fœmina, quæ est malæ famæ, inhonesta, vel linguæ maleuolæ, quid simile, vt meritò non sit illi adhibenda fides, & illa dicat se fuisse solicitatam à Confessore; is qui audiuit non tenetur denunciare, quia non audiuit à persona fide digna. Ita Nau. in simili, vel communi casu *c*.25. *n*.46. *in Su. Latina*. & alij communiter. Secùs si

fœmina quæ quæritur se solicitatam sit honesta, & bonæ famæ, & tunc enim audientes tenentur denunciare,

23 Sacerdos solicitans intra Sacramentum pœnitentiæ non incurrit istam censuram positam ab Inquisitoribus, neque committit aliquod peccatum reseruatum à Papa, vel Inquisitoribus. Patet clarè ex tenore Bullæ, & ex tenore edicti Inquisitorum: nullibi enim ponitur censura neque reseruatio contra confessorem, sed sola excommunicatio contra fœminam non denunciantem, & contra scientem qui non denunciat. Confessor verò solicitans relinquitur puniendus postea pro qualitate delicti, & probationum. Dixi *ex virtute istius Bullæ, vel edicti*, quia si in aliqua Diœcesi hoc delictum fuerit reseruatum sicut potest reseruari, stabitur legi illius Diœcesis. Neque item Confessor solicitans incurrit excommunicationem latam contra hæreticos in Bulla Cœnæ, eo quod sic solicitans sit suspectus in fide. Nam suspectus in fide non est hæreticus propriè, & formaliter. Bulla verò Cœnæ solùm excommunicat hæreticos veros, & propriè dictos, illorùmque fautores, receptatores, &c.

24 Vltimò quæris. Quisnam possit absoluere fœminam solicitatam si omisit denunciare potens id commodè facere intra tempus in edicto assignatum? Dico primò, quòd si illa adhuc est in proposito non denunciandi, non potest absolui, neque per Iubileum, neque per Bullam Cruciatæ, quia est in proposito peccandi non obediendo Ecclesiæ. Si verò illa post triginta dies incurrens censuram, iam denunciauit, vel excommunicata venit ad confessionem cum proposito firmo statim denunciandi. Dico secundò, hanc excommunicationem Inquisitorum esse latam ab homine, vt patet: non enim est lata à lege. Et constat, quod ab excommunicatione lata ab homine, non potest absoluere vllus inferior: sed solùm ille homo, seu iudex qui illam posuit, vel Superior illius, Vt inter alios tenet Reginald. *tom.* 1. *lib.* 9. *num.* 23. & 30. Vnde sequitur quod illam non possunt absoluere Confessores ordinarij, quia sunt inferiores Inquisitoribus. Imò videtur quod

quod neque poſſit Epiſcopus, quatenus talis eſt, quia Epiſcopus non eſt Superior Inquiſitoribus, neque hanc cenſuram poſuit. Dixi *quatenus Epiſcopus eſt* : quia cùm ſit etiam Inquiſitor ordinarius videtur quod poterit : maximè cùm aliqui dicant per hanc Bullam non eſſe adeptam poteſtatem Epiſcopis vt poſſint hodie per ſe ſolos punire hoc crimen ſicut antea faciebant. Ipſi tamen Epiſcopi videant quid poſſint, iam enim ſuprà dixi me illorum cauſam non agere. Et ſaltem poterunt ex Concil, Trid. in hac cauſa ſecreta. Tota dubitatio eſt an Religioſi per ſua priuilegia conceſſa à Papa vt poſſint abſoluere ſæculares in ſuis Conuentibus ab omni cenſura Sedi Apoſtolicæ reſeruata, ſicut habent Patres Societatis Ieſu in ſuo Compendio, *verb. Abſolutio*, §. 1. per Paulum III. An, inquam, virtute iſtius priuilegij poſſint abſoluere ab iſta excommunicatione contenta in edicto Inquiſitorum cùm non ſit excommunicatio Bullæ Cœnæ, quæ ſola prædictis Patribus denegatur in illa Conceſſione. Ego credo quòd poſſunt. Ducor primò ex verbis Conceſſionis prædictæ, quæ refert Rodriguez *tom.* 1. *qq. Reg. q.* 61. *articul.* 1. deſumptis, vt ait ex lib. Authentico, vbi inter alia dicitur vt poſſint abſoluere : *Etiam Sedi Apſtolicæ reſeruatis.* Noto coniunctiuam dictionem, *etiam*, quæ innuit non ſolùm poſſe abſoluere à reſeruatis Papæ, ſed etiam à reſeruatis cuicunque inferiori Papæ, etiam poterunt abſoluere ab iſta illorum excommunicatione, etiamſi poneretur illis reſeruata : maximè cùm illi eam non ponant reſeruatam, vt patet ex verbis Edicti. Secundò probo ex *regula* 53. *in Reg. Iuris in* 6. vbi ſic dicitur : cui licet quod eſt plus, licet vtique quod eſt minus. At plus eſt abſoluere à cenſuris reſeruatis Papæ, quàm abſoluere à reſeruatis Inquiſitoribus, cùm fauores ſint ampliandi. Tertiò probo ex dictis à Rodr. *cit. q. art.* 6. vbi ait, poſſe Religioſos per ſua priuilegia abſoluere excommunicatos nominatim declaratos ſatisfacta parte : & excommunicatos ab homine, item ſatisfacta parte : at prædicta fœmina excommunicata prius ab homine iam ſatisfecit

tisfecit parti suo modo, quia iam denunciauit vel paratſ ſe ad denunciandum; ergo poteſt abſolui per prædictum Religioſum virtute ſui priuilegij. Quartò probo ex Reg. *cit. n.*23. vbi ait excommunicationem ab homine poſſe abſoluere hominem, qui excommunicauit, vel Superiorem illius, vel illum qui fuit ad id delegatus legitimè. At Regulares habentes priuilegium abſoluendi à cenſuris reſeruatis Papæ habent iuriſdictionem abſoluendi ab illis cenſuris reſeruatis, quæ poteſt Papa abſoluere: Papa poteſt abſoluere ab iſta cenſura lata per inquiſitores: ergo illam poterunt etiam abſoluere Regulares habentes iuriſdictionem delegatam à Papa illis conceſſam in generali, exceptis illis quæ continentur in Bulla Cœnæ. Facit vltimò quod tradit Sanchez 2. *Decalog. capit.* 10. *numer.*26. dicens, illum qui legit libros prohibitos in Catalogo, ſi libri non ſunt hæretici alicuius: vel ſi ſint authoris hæretici, non tamen continent hæreſim, vel non tractant de Religione, taliter legentem non incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ reſeruatam Papæ: ſed incurrere excommunicationem poſitam in Catalogo, quæ non eſt reſeruata, pro quo citat Graſſis, Sayro, Azor & Vgolin. Nota verbum vltimum, Quod excommunicatio Catalogi contra legentes libros prohibitos iuxta proximè dictas moderationes, non eſt reſeruata. Et tamen hæc excommunicatio Catalogi pertinet etiam ad Inquiſitores. Quæ omnia dico ſub illorum cenſura, & correctione.

Et hæc ſunt potiora dubia quæ poſſunt occurrere confeſſariis circa prædictam Bullam. Omitto alia facilia quæ ex prædictis facilè poterunt enodari.

STATVTVM.

Vide ſuprà verbo *Lex*.

1 RElігiones poſſunt condere ſtatuta obligantia ad mortale, & ad pœnam, quemadmodum Epiſcopi poſſunt in Synodo: & qui de hoc dubitaret, tanquam

sanquam suspectus de fide puniendus videtur. *cap. cùm accessissent, extra de constit.*

2 Quamuis vt plurimum lex, & statutum, sint idem: hîc tamen loquimur de statuto propriè dicto inter Religiosos communiter accepto, quod scilicet fit in Capitulo Generali, vel Prouinciali concurrente, & suffragante maiori parte Capituli; & consensu Prælati: aliàs non erit statutum propriè, secundùm Innocentium, *cap. nouit. de his quæ sunt à Prælatis*: sed erit mandatum, si fiat à Prælato solo, vel à Prælato cum paucis de Capitulo. Est communis.

3 Illud mandatum quod Prælatus solus, vel ipse cum paucis, Diffinitoribus scilicet, iubet in Capitulo, obligat quidem plus, minúsve, pro forma verborum qua iubetur, sed cùm non sit statutum factum à maiori parte Capituli, non est perpetuum, saltem in Ordine Minorum, sed tanquam mandatum finitur morte mandantis, vel illo amoto ab officio. Statutum verò est de se perpetuum, sicut ipsa communitas perpetua est. Rodriguez tenet expressè *tom.* 1. *quæstion.* 10. *art.* 1. vbi ait statutum factum à Capitulo, sede vacante valere, etiam succedente Episcopo, nisi talis succedens reuocauerit. Si verò in aliis Religionibus est in consuetudine vt mandatum factum à solo Prælato cum Diffinitoribus in Capitulo sit etiam perpetuum, ac duret illis amotis ab officio, tali consuetudini standum est, Sanchez *lib.*8. *de Matrimon. disputatio.* 28. *numero* 47. ait, præcepta Superiorum ad aliquid faciendum vel non faciendum, si non emanant per modum constitutionis à potente illam facere, sed sunt mandata ab homine semper expirant morte mandantis, etiam re non integra: sicut expirat excommunicatio ab homine morte excommunicantis. Vide Cordubam *super Regul. D. Francisci, cap.*10. *quæstione* 3. *puncto* 1.

4 Duratio statuti Prouincialis cùm sit vera lex, idem dic de statuto generali, sequetur naturam legis canonicæ, vel ciuilis, quo ad receptionem scilicet, interpretationem, abrogationem per contrarium vsum, &c. Non enim magis obligat statutum Religiosos, quàm

quàm lex canonica omnes fideles. Vnde cùm iuxta Doctores communiter, lex non recepta ab initio non liget, & per contrarium vsum certo tempore abrogetur, de quo suprà (*verb. Lex*) hæc omnia militant etiam in statuto Regulari Generali, vel Prouinciali.

5 Hospites alterius Prouinciæ tenentur ad statuta illius Prouinciæ in qua morantur, tam in foro interno, quàm externo, quoad culpam, & quoad pœnam. Et contrafacientes poterunt ibidem puniri. Suarez *tom. de Legib. lib.* 3. *cap.* 33. & Sayrus *lib.* 1. *de censur. cap.* 7. *num,*9. cum multis ibi citatis, & patet exemplo de armis prohibitis in lege sæculari, & lege ieiunij Prouincialis, quas leges tenentur etiam exteri obseruare in illa Prouincia in qua morantur.

6 Quoad legis, seu statuti non acceptationem in principio, noto quod est communis DD. opinio, eam legem non ligare in conscientia, etiam si in principio culpabiliter, non fuit recepta ab aliquibus: sed tamen iam hodie Prælati sciunt, sed tacent: etiam si non sciant de omnibus Prouinciis: est enim impossibile moraliter vt sciant de omnibus Prouinciis. Suarez *lib.* 4. *de legib. cap.*16. *num.*9. *&* 10. contra præceptum verò iuris naturalis nunquam præualet non vsus siue contrarius vsus, quia lex naturalis nunquam abrogatur.

7 Si verò lex non seruatur à populo, quia habet ignorantiam illius non dicitur abrogari lex per illam ignorantiam, sed data scientia obligantur omnes ad illam, ac si tunc inciperet Suarez *citato loco*, sed Nauar. *lib.* 1. *Consil, tit. de constitut. consil.* 1. *quæst.*6. tenet quod etiam lex ignorata per contrarium vsum abrogatur tempore sufficienti, etiam si sit lex Papæ: & probat, quia melior est conditio non seruantis per ignorantiam quàm non seruantis scienter à principio: & tamen lex abrogatur non seruata à scientibus illam à principio per tempus sufficiens: ergo etiam abrogabitur per contrarium vsum illorum, qui non sciunt. Sic ille.

8 Priuilegia à quocumque obtenta contra Regulam, & statuta Religionis, aut eius consuetudines irrita

irrita sunt. Vnde Ordo Minorum de Obseruantia reiecit priuilegium obtentum per quendam Commissarium Romanum, eo quod tale priuilegium repugnaret puritati Regulæ nostræ. Rodriguez *tomo* 1. *quæst.* 10. *artic.* 5.

9 Statutum Regulare factum contra ius commune, est nullum : quia inferior non potest derogare legi Superioris. Vnde non valet statutum si fiat, vt sit nulla professio illius, qui vulgò dicitur Christianus nouus tantùm, si aliàs non descendit ab hæreticis combustis: si tale statutum de solis Christianis nouis non sit expresse approbatum à Papa Nauar. *in terminis lib.* 3. *Consil. titul. de Regular. consil.* 5. & Rodriguez *tomo* 1. *quæstion.* 68. *articul* 2. ait non valere statutum factum quo iubetur ne in visitationibus denuntiet Prælato is qui non fuerit presbyter. Ius enim canonicum non repellit à Religionis habitu illos qui tantùm fuerint Christiani noui, neque illorum professiones annullat. Neque item ius canonicum repellit à denunciatione Subdiaconos, Diaconos, & alios Religiosos quouis sacro Ordine carentes.

10 Prælatus superior tenetur seruare statuta suæ Religionis, & ad illa tenetur, quo ad vim directiuam, non verò quo ad coactiuam : id est, si non seruet, peccabit, quia non sequitur dictamen rationis dirigentis in qua fundatur statutum : & hæc est vis directiua ad quam tenetur. At si non seruet non cogetur subire pœnam positam à lege, quia Prælatus non potest se punire, & hæc est vis coactiua legis, id est, pœna ipsius. Est communis Doctorum in materia de Legibus.

11 Statuta Religiosorum facta authoritate Papæ, & ab illo confirmata, possunt reuocari in alio Capitulo Generali sequenti etiam si non interueniat specialis licentia Papæ. Tenet expresse Rodriguez *tomo* 1. *quæstione* 68. *articulo* 5. dicens hoc non esse dispensare in lege Papæ : quia ibi confirmatio Papæ circa præcedens statutum fuit quid accessorium, & non principale. Et ad hoc citat *capitul. cùm accessissent*

de

de constitution. vbi Capitulum Cathedralis recessit per se à quodam statuto per Papam confirmato. Et hîc confirmatio Papæ habet solùm vim fauoris, non verò legis Papalis: vt tenet Mirand. *tomo secundo quæstione vigesimanona, articulo octauo.* Et citat prætereà Rodriguez quandam legem, & Decium. At secus dicendum erit, si Papa alicui Capitulo Generali præciperet, vt nomine Papæ tale, vel tale statutum ordinaretur, vt fecit Sixtus Quintus, in nostro Capitulo Generali Romano, suo tempore celebrato, circa electiones faciendas per schedulas secretas, & in similibus: tunc enim nullum Capitulum Generale illud poterit immutare: & quod etiam Abbatissæ forent triennales, vt ibidem mandauit. Vnde colliges statutum Prouinciale, factum in vna Prouincia, præsente, & confirmante Generali, posse postea immutari, non obstante Generalis assistentia, & confirmatione, si fiat aliud Capitulum Prouinciale in eadem Prouincia.

Sixtus IV. concessit Fratribus Minoribus tunc præsentibus & futuris, quòd non possint ligari aliqua censura Ecclesiastica, nec vllo vinculo peccati mortalis propter statuta, vel consuetudines, vel declarationes dicti Ordinis (præter Regulam) à quocumque Prælato editas, etiam autoritate Apostolica confirmatas: nisi illa statuta, consuetudines, & cætera, ex diuina lege, & præcepto Rom. Ecclesiæ inducerent ad mortale. Et censuras, & pœnas aliter latas reuocauit, & annullauit: & voluit quod solùm haberent vicem pœnæ comminatoriæ, &c. pro vt habetur in Compend. Mendicant. *verb. Statuta Ordinis.* §. I.

Circa hanc concessionem (quam timeo malè hodie exponi) noto primò ibi Collectorem priuilegiorum dicere, quòd ibi Sixtus IV. non reuocauit censuras Apostolicas positas à Summis Pontificibus contra Minoritas in Bullis, & declarationibus Pontificiis editis, vsque ad tempus Sixti IV. sed solùm reuocasse & annullasse statuta, & censuras positas à Prælatis Minorum. At Corduba *in suis Addition. ad Compend. cit.* §. I. quem sequitur Rodrig. *tom. I. quæst. Reg, quæst.* II. *art.* 8.

& Miran

& Miranda *tom. 2. Manual. quæst. 29. art. 10. conclus. 1.* dicunt Sixtum IV. in illa concessione concessisse, quod non ligarentur Minoritæ ad peccatum mortale per statuta, consuetudines, & declarationes factas ab Ordine; neque per censuras illius Ordinis: sed neque etiam ligarentur per censuras, vel declarationes factas à Papa ante Sixtum IV. editas in particulari pro Fratribus ipsius Ordinis. Dixi, *factas in particulari pro Fratribus istius Ordinis*: quia dicunt hi tres autores, quod hoc non obstante, ligabuntur Minoritæ censuris, & præceptis factis à Sum. Pontificibus antecedentibus Sixtum IV. quando tales censuræ fuerint factæ, vel editæ contra omnes fideles Catholicos, vel contra omnes Religiosos in communi: ab his enim non liberabuntur Minoritæ, sed solùm ab editis per Papas ante Sixtum IV. contra ipsos Minoritas in particulari, causam huius rei assignat clarius Rodr. *cit. art.* ex Corduba.

2 Notant citati tres Doctores, & concordat Collector *citato loco*, quod censuræ, & declarationes Papales factæ à Sum. Pontificibus post Sixtum IV. ligabunt Minoritas ad mortale: quia Papa antecessor non potest ligare manus sui successoris. Et proinde constitutiones, & declarationes Pontificiæ factæ post Sixtum IV. in particulari pro Minoritis omnino illos ligant ad mortale. Et sub censuris, quales sunt de non subornando, de electionibus sic, vel sic faciendis, & similibus multis in particulari editis circa Minoritas post Sixtum IV.

Tota dubitatio est de censuris latis à Prælatis Minorum post Sixtum IV. de statutis Minorum factis in Capitulo Generali, vel Prouinciali, & declarationibus Prælatorum Minorum factis post ipsum Sixtum IV. an scilicet hæc omnia obligent hodie Minoritas ita vt peccent mortaliter & incurrant censuras contra illa statuta faciendo? Videtur enim quod non incurrant aliquid horum: quamuis enim Papa antecessor non possit ligare manus Papæ successoris vt citati quatuor Doctores dicunt: potest tamen Papa antecessor ligare manus Prælatorum Ordinis futurorum cùm sint inferiores Papæ: cúmque Sixtus IV. in illa concessione locutus

sit de Prælatis, & Fratribus qui pro tempore fuerint, videtur quod futurorum Prælatorum Minoritarum statuta, vel censuras noluerit hodie obligare ad mortale in conscientia.

Sit prima conclusio. In Ordine Minorum (idem dic de aliis Religiosis qui vellent communicare citato priuilegio Sixti IV.) quandocumque statutum aliquod, Generale, vel Prouinciale, prohibet, vel iubet aliquid per obedientiam, obligat ad mortale absque dubio post Sixtum IV. quod probatur clarè, quia Sixtus IV. non loquitur citata Bulla de statutis in posterum faciendis, sed de iam factis, vt patet ex illo verbo(*editis*)& declaratur quia tale statutum continet obligationem voti obedientiæ. Et Sixtus IV. ibi non dispensauit in voto obedientiæ : neque decuit vt dispensaret in illo, aliàs corrueret totum regimen Religionis : imò credo neque potuisse Papam in hoc voto dispensare, etiam si vellet: implicat enim contradictionem, aliquem esse Religiosum, & non teneri ad obedientiam. Vnde colligo puniendum esse, vt scandalosum, & temerarium Religiosum dicentem non obligare ad mortale statutum Ordinis præcipiens aliquid sub obedientia.

Secunda conclusio. Statuta, vel præcepta lata à Prælatis Prouincialibus Minoribus sub censura, obligant ad mortale, & censura ligat contra facientes post illam concessionem Sixti IV. Hæc est æquè vera atque præcedens, & probatur, quia Prælati Religionum sunt verè Prælati, habentes iurisdictionem externam, vt possint verè excommunicare suos subditos, vt probaui suprà *verb. Abbas. ex iure*, & Doctoribus communiter. Et constat ex praxi communi Ecclesiæ, & Religionum. Vnde nostra statuta Generalia Tolletana *titulo de pœna excommunicat.* dicunt puniendum esse veluti erroneum, & perturbatorem ordinis illum Religiosum qui dixerit non posse Prælatos Ordinis(etiam Guardianum) suos subditos excommunicare. Neque verò Sixt. IV. debuit hanc iurisdictionem excommunicandi ab homine, vel per statuta, adimere Prælatis Minorum, vergeret enim in damnum boni regiminis, quod aliquando con

do constare nequit absque fulminatione censurarum:& quando id Sixt. IV. intenderet iam eius priuilegium, seu lex præceptiua quoad hoc cessaret per contrarium vsum per tam longos annos post Sixtum; per quos annos Prælati in Ordine concedunt statuta cum censuris, & absoluunt contrafacientes. Constat verò ex supradictis quod priuilegium potest abrogari per contrarium vsum : & quod Prælati Religionum possunt explicare priuilegium Papæ : & illius vsum restringere, vel interdicere. Constat item quod lex Papæ (quando illa Sixti IV. concessio esset lex pura, & non priuilegium) constat, inquam, apud Iuristas communiter quod lex Papæ per contrarium vsum potest abrogari intra 40. annos, imò intra 10. annos, de quo latè Suarez *t. de Legib. lib. 4 c. 16. à n. 11.* citans multos, & dicens esse communem.

Tertia conclus. In Ordine Minorum statuta generalia non obligant ad mortale, nisi aliàs interueniat ibi alia obligatio legis naturalis, vel diuinæ positiuæ, vel Ecclesiasticæ, vel si talia statuta sint posita sub censura, vel obedientia. Hæc est expressa in statutis nostris Tolletanis, *titulo de constitutionibus*, sub iisdem verbis : & hæc declarat duas præcedentes conclusiones; & est Regula Capituli Generalis cui Minoritæ stare debent: idem dic de statutis Prouincialibus. Circa quod statutum generale noto duo : primum est, quost statuta non continentia obedientiam, nec censuram, non obligant ad mortale, imò neque ad veniale, Nam ibi absolutè dicitur, quod non obligant ad culpam: & cùm lex non distinguat de culpa mortali nec veniali, neque nos debemus distinguere. Secundum, quod quando aliquod statutum Generale vel Prouinciale prohibet aliquid Prælatis sub pœna suspensionis ab officio duorum mensium, talis transgressio est peccatum mortale : est enim statutum cum censura suspensionis. Vnde Guardianus scindens arborem absque licentia ob quam est suspensus, peccat mortaliter.

ADDITIO.

Vide ſuprà verb. *Lex*, hæc enim duo affinitatem habent. Maximè vide ibi *num.* 14

IN particulari verò pro Ordine Minorum recurrit admonitio facienda circa illud quod dixi ſuprà *eodem verbo Statutum à numero* 11. latè, poſſe videlicet hodie Prælatos, & Capitula generalia Minorum condere ſtatuta obligantia ad peccatum mortale, & fulminare in illis vel extra illa cenſuras validas non obſtante conceſſione quadam Sixti IV. ibi adducta, & à nobis explicata. Ibi enim *concluſione* 3. pro vltima reſolutione dixi ſtatuta Fratrum Minorum condita poſt illam conceſſionem Sixti IV. ſi contineant obedientiam, vel cenſuram, obligare ad peccatum mortale: & illorum cenſuras ligare contra facientes. Poſtea gauiſus ſum inuenire declarationem Pij V. circa eandem materiam dicentes, declarantis, vel decernentis idem omnino quod ibi dixi. Habetur declaratio in Bullario Rodriguez *fol.* 982. *col.* 1. *num.* 28. vbi refertur illum circa Minoritas ſic decreuiſſe: *Item conceſſit, quòd per quacumque ſtatuta etiam Apoſtolica, non obligarentur Fratres ad aliquas cenſuras, ſeu pœnas Eccleſiaſticas, vel ad peccatum mortale, ſed tantùm ad pœnas, ſeu pœnitentias per Prælatos iniungendas: non obſtantibus quibuſcũque Apoſtolicis, ſeu regulæ declarationibus: dummodo non ſit contemptus, vel mandatum non ſit impoſitum ſub pœna excommunicationis, vel in virtute ſanctæ obedientiæ.* Sic ibi. Nota vltima, in quibus Papa expreſsè decernit in tribus caſibus ſtatuta Minorum obligare ad mortale ſi primò ſit contemptus præcepti: nam contemptus grauis, ac deliberatus præcepti, etiam de re leui, eſt mortale ratione contemptus. Secundò ait Papa peccari ibi mortaliter ſi ſtatutum habeat annexam excommunicationem. Tertiò ſi in illo particulari ali

ri aliquid in virtute sanctæ obedientiæ. Quo nihil clarius ad intentum potest desiderari. Et hoc est quod in *ead.* 3. *conclusione* dixeram. Quapropter contra oppositum dicentes, quasi contra temerarios in fide puto procedendum.

STIGMATA P. N. Francisci.

1 IN comp. *ver. Stigmata P. Francisci* continentur primò quinque Bullæ diuersorum Pontificum commendantium dignitatem, & veritatem horum sacrorum stigmatum.

2 *Ibidem* etiam §. 6. continetur Bulla Alexandri IV. qua prohibet sub excommunicatione Papæ reseruata, ne in Regno Castellæ, & Legionis aliquis audeat radere stigmata ab imagine P. Francisci. Et sub eadem censura prohibet ne quis prædicet prædictum Patrem caruisse illis veris stigmatibus. Et eos qui oppositum prædicauerint priuat officiis prædicandi, legendi, & confessiones audiendi.

3 *Ibidem etiam* §. 7. generaliter excommunicantur ab eodem Papa omnes detractores, contemptores, & irrisores horum stigmatum, & hanc censuram reseruat Sedi Apostolicæ.

4 *Ibidem à numero* 9. *& sequentibus* continentur tres Bullæ Sixti IV. prohibentis sub excommunicatione ne aliquis depingat aliquam imaginem alicuius Sancti, maximè B. Catharinæ Senensis, cum his stigmatibus. Et in prima Bulla probat Papa D. Catharinam illis caruisse, quia si, inquit, illa talia stigmata haberet proculdubiò Pius II. qui illam retulit in catalogum Sanctorum id sciuisset per examen suæ vitæ factum ante canonizationem, & si ita esset omnino rem tantam non sileret in Bulla canonizationis: in qua tamen Pius nihil omnino ea de re dixit. Quæ est ratio in moralibus pene euidens.

5 S. D. Paulus V. promulgauit licentiam generalem omnibus Clericis Regularibus,& sæcularibus, vt possint recitare Diuinum officium de stigmatibus Patris nostri Francisci, quod incidit die 17. Septembris.

6 Is qui impressit hæc stigmata B. Patri non fuit Angelus, sed ipsemet Christus D. Sic Piza *in lib. conformit. lib. 3. fruct. 31. fol. 304. colu 2. in medio*, referens apparitionem Patris Francisci factam cuidam deuoto Religioso, quem hac de re edocuit ipse Pater. Consonat quod dicitur in hymno eiusdem festi in Breuiario Minorum, cùm dicit de Patre recipiente stigmata: Ad quem venit Rex è cœlo, amictu Seraphico, &c. Stigmata Pat. nost. sunt canonizata ab Ecclesia. Nam habent ab illa diem festum assignatum: & tot testimonia Pontificum publica: Canonizatio verò, non solùm cadit supra Sanctos, sed etiam suprà mysteria, vel suprà festorum assignationem: in qua assignatione festorum Papa non potest errare. Est autem canonizatio testimonium publicum datum ab Ecclesia, de sanctitate, festo, vel mysterio, vt latè & bene probat D. Frater Aegidius *lib. 1. de Concep. Deipara. fol. 9. & lib. 3. fol. 307.* citans Suarez *n. 1.*

ADDITIO.

1 DOminus P. Paulus V. concessit Fratribus Minoribus de Obseruantia vt singulis mensibus semel quouis mense recitarent Officium de Stigmatibus P. N. Francisci prima die cuiusque mensis non impedita aliquo festo nouem lectionum: excepto tempore Quadragesimæ, & Aduentus Domini: & hoc Officium diceretur ab Obseruantibus Minoritis sicut approbatum, & concessum prius fuerat pro Fratribus Minoribus Conuentualibus. Circa quod noto sequentia.

2 Primò, circa id quod dicit posse id officium recitari prima die mensis non impedita, non excludere, quin, si fuerit impedita prima dies possint idem Officium

cium dicere secunda die, sexta, vel decima, vel vigesima, & sic de cæteris vsque ad finem talis mensis. Hoc enim concessio sonat, aliàs paruam gratiam concederet Papa, si impedita prima die mensis alio festo, amplius non liceret intra illum mensem, illud Officium recitare. Nam quinque, vel sex menses in prima die afferunt festa nouem lectionem. Secundò, Papa excipit tres menses Aduentus, & Quadragesimæ. Tertiò, multæ dies Dominicæ incidunt in primam diem mensis. Si ergo impedito primo die mensis in anno aliquo festo nouem lectionum non liceret amplius tale Officium recitare, parum fauorabile esset priuilegium: maximè cùm vltra prædicta, multi dies infrà octauæ, vel ipsæ octauæ incidant aliquando prima die mensis. Adde quod Officium defunctorum obligans in choro prima die mensis non impediti, reseruatur ad quemcumque diem eiusdem mensis etiam vltimum non impeditum.

Postea idem D. Paulus V. concessit vt omnes alij prꝫter Minoritas possent dicere Officium Stigmatum P.N.Francisci in suo proprio die semel in anno, verb. grat. 17. Septembris. Habetur concessio in Breuiariis nouis Antuerpiæ anno 1616. apud Moretos in offic. Minorum die 17. Septembr.

SVBORNATIO.

1 Subornatio est suasio, qua suadetur aliquid verum, vel fasum, in bonum vel malum finem. Sic definit Cardinal. apud Rodriguez *tom. 2. quæstione 56. art.* 1. Hæc autem est duplex: alia est subornatio bona, qua suadetur bonum, & verum in bonum finem: id est, suadentur veræ, ac bonæ qualitates eligendi ad bonum finem Reipublicæ. Subornatio mala, est per quam suadentur falsæ partes hominis indigni, vt eligatur in damnum Reipub. Et hæc subornatio mala potest fieri voce, donis, minis, precibus, & similibus.

2 Quando iura, maximè Bullæ Pij V. & Gregor. XIII. erga Minoritas, prohibent cum rigore subornationes ante electionem, & excommunicant subornatores, non prohibent, neque excommunicant bonam subornationem qua scilicet suadetur, & procuratur vt eligatur dignior; vel æquè dignus: nam hoc interest Reipublicæ. Et finis Papæ iste est, vt per subornationem, non eligatur indignus vel minus dignus. Solùm ergo prohibet subornationem malam, qua scilicet suadetur, vt eligatur minus dignus, vel indignus. Nau. *l. 5. Consil. titul. de constitut. consil. 7. fol. 639. num. 7.* & Rodr. *tom. 2. quæst. 56. art. 1.*

3 Non est subornare conferre adinuicem quis sit dignior vt eligatur, & rationes ad inuicem pro vtriusque meritis adducere. Statuta generalia Tolletana *verb. Subornatio.* Et inde videtur colligi, quòd si aliquis solùm petierit ab alio vt det suffragium pro tali indigno, pel minus digno, si, inquam, hoc petierit simpliciter, non suadendo, neque minis, neque donis, neque precibus importunis, neque persuadendo falsas illius qualitates, sed solùm leuiter petendo: talis peccabit mortaliter, quia agit pro indigno, vel minus digno, non tamen videtur incurrere pœnas mpositas subornantibus, quia non suasit: dictum est enim quod subornare, est suadere: aliud verò est suadere, aliud simpliciter petere. Et plus dicit suadere quàm petere.

4 Subornatores malè in Ordine Minorum, sunt excommunicati, & priuati voce actiua, & passiua. Et quidem excommunicationem incurrunt ipso facto absque vlla declaratione, Quod verò attinet ad priuationem vocis actiuæ & passiuæ, Rodriguez *citato artic. 1.* cum Soto, Cordub. tenet probabilius non incurri ipso iure saltem in foro externo: nisi qnando diffamatus iam est ipse subornator, & in iudicio negat. At Suarez *de Legibus, lib. 5. cap. 9.* in simili materia tenet oppositum, & dat rationes quas vide *ibi.*

5 Prædictas pœnas incurrit subornator, etiamsi non sequatur effectus ex parte subornati, id est, etiamsi subornatus, vel pro quo subornatur, non eligatur. Rodr.

Addit.

Addit. ad Sum. tom. 4. cap. 141. citans, ac sequens Suarez, & retractat ibi quod tenuerat in contrarium *in 2. tomo Quæstionum Regularium*; videlicet quod non secuto effectu subornationis, non incurrebantur pœnæ: hoc, inquam, retractat.

SVSPENSIO.

Vide suprà verb. *Sacramenta, num.* 14. & verb. *Ordines sacri, n.* 13. *&* 14. *per totum.* & toto ipso verb. *Ordines.*

1 SVspensio illa est posita in corpore iuris, & dicitur à iure: alia ab homine, id est, quæ à particulari Iudice imponitur, ob crimen particulare. Rursus alia est suspēsio ab officio: alia à beneficio: alia à sacris Ordinibus: alia ab Ordine suscipiendo tantùm, non à suscepio: & sic de aliis quæ omnino videnda sunt in verbis sententiæ debet enim Iudex exprimere à quo, vel à quibus suspendat: & verbis illius standum est cum restrictione, quia est lex valdè pœnalis.

2 Suspensio ab officio non est priuatio officij, sed solùm priuat vsu ipsius per certum tempus, in sententia designatum. Durante verò tempore suspensionis, peccat mortaliter suspensus, si se ingerat officio sibi prohibito. Contrariatur enim per hoc censuræ directè id prohibenti, & est in materia grauissima. Est communis in Doctorum: non tamen manet irregularis ob solam executionem officij, sed arbitrio puniendus est. Suarez *tom. de censur. disp.* 26. *sect.* 2. *num.* 30. Si verò suspensus exerceat actum Ordinis manet irregularis, erit autem actus Ordinis exerciti validus excepta absolutione sacramentali: hæc enim non valebit data à suspenso. Suarez *tom. de censur. disp.* 26. *num.* 30. Et hîc etiam aduerte proximè notatum quod scilicet videantur verba sententiæ à quibus suspendat, an solùm ab officio, an etiam à beneficio, & cæteris officiis Ecclesiasticis.

3 In iure communi fulminantur tredecim suspensiones contra Religiosos, de quibus in Summa etiam desumit Rodr. *tom. 3. quæst. 65. art. 2.* Et ego adhuc breuius sic summo

Prima contra recipientes Ordines sacros absque reuerendis suorum Prælatorum.

Secunda contra Prælatos, alienantes bona suorum Conuentuum absque debita solemnitate. De quo suprà *verb Alienare, ver. Procurator, & ver. Syndicus.*

Tertia contra Prælatum subiicientem laicis bona immobilia Ecclesiæ, vel iura illius, absque licentia Papæ.

Quarta contra Prælatum in Ordine Minorum, & Prædicatorum admittentem Nouitium ad professionem, non finito probationis anno: & talis Prælatus solùm suspenditur à receptione aliorum Nouitiorum. Sayrus *lib. 4. de censur. cap. 13. n. 13.*

Quinta contra Religiosos vsurpantes sibi decimas Parochiæ, absque priuilegio, & hi supenduntur ab officio, & beneficio.

Sexta contra Prædicatores non facientes conscientiam de decimis, iis quorum confessiones audiunt.

Septima contra Abbates, & Priores, si sotulares non corrigiatos, & altos, vel non Capucia non scissa portauerint, per præsumptionem; sicut habet *ibi* Rodriguez, sed de hoc videant ipsi Ordines qui habent Abbates, & Priores.

Octaua contra Religiosos, qui ex administratione Eucharistiæ, Extremæ vnctionis, vel Matrimonij solemnis, aut quacumque absolutione indebita, aliquid acquisierint, nisi restituant intra mensem postquam fuerint requisiti.

Nona contra Fratres Prædicatores qui promoti ad Episcopatum, non renunciat, seu reddunt Ordini libros, & alia quæ habebant tempore promotionis. Et suspenduntur ab Officio Pontificali.

Decima contra Fratres Prædicatores perturbantes in Officio sanctæ Inquisitionis Fratres Minores, & ècontra.

Vnde

Vndecima contra Prælatum, qui intra mensem non satisfacit damnum datum per suum subditum detrahentem Prælatis Ecclesiæ postquam fuerit requisitus. Vide suprà *ver. Episcopus.num.8.*

Duodecima contra Prælatum,qui non satisfacit damnum datum, per subditum impedientem ne testator relinquat legatum suæ matrici.

Decima tertia contra Prælatos, qui intra Monasteria admittunt fœminas. Hæc *ibi* Rodriguez, vbi citat loca in quibus prædictæ censuræ fulminantur: quæ vide *ibi.* Ego solùm aduerto, aliquas ex ibi citatis parum esse in vsu, vel saltem parum frequentes. Et dico multas alias suspensiones contineri in multis aliis particularibus, quas moraliter loquendo impossibile est recensere. Videant illi quorum interest, vel obseruare,vel recensere. Ego enim id non profiteor.

4 Si Prælatus sit suspensus, vel excommunicatus per aliquam legem, non debet euitari, & ab officio cessare donec declaretur per Iudicem competentem, maximè si crimen occultum est. *Extrauagans ad euitanda.de sententia excommunication.*Neque ista declaratio potest fieri absque citatione culpati, siue sit Prælatus siue subditus: vel si citatus contumax non compareat. Facta verò interim à Prælato supradicto valent in suis officiis.Rodriguez cum Nauarro,& aliis quos *cit.tom.3. quæst.65.art.7.*

5 Suspensus tantùm à diuinis potest audire Missam: communicare Eucharistiam; & recipere Sacramentum pœnitentiæ: nam suspensus à diuinis, ab his non arcetur, vt colligitur *ex capit. si quis Episcopus* 11. *quæstione* 1. & tenet Rodriguez *citata quæstione* 65.*articul.*8. Solùm enim prohibet suspensio à diuinis, executionem officij, audire verò Missam, & cætera proximè dicta, non pertinent ad officium. Quod attinet ad potestatem absoluendi subditos à suspensione, præter dicta *citato verb. Ordines sacri. numero* 14. vide etiam *verb. Dispensare*, & *verb. Prælatus ad absoluendum.*

6 Apostata si ordinatur Ordine sacro in apostasia manet,

manet suspensus ipso iure: tum quia ordinatus est in excommunicatione; tum quia pro tunc inhabilis; & proinde duabus indiget absolutionibus, si durabat apostasia quando fuit ordinatus. Suar. *tom. de censur. disput.* 31. *sectio.* 6. *num.* 1.

7 Ordinatus per saltum manet ipso iure suspensus, tum ab Ordine iam recepto, tum etiam à recipiendo. Nauarr. *in Summ. cap.* 27. *num.* 142. & Suarez *de censur. disp.* 31. *sect.* 1.

8 Recipiens Ordinem sacrum ante ætatem, si prius fecit diligentiam moralem ad se certificandum, & tamen deceptus, recepit Ordines non manet suspensus, quia fecit bona fide: suprà *verbo Ordines sacri. num.* 13. & Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. disp.* 41. *n.* 38. quia ius solùm suspendit præsumentes.

9 Suspensio poni debet in scriptis, aliàs non obligat, & ponens illam peccat mortaliter. Rodr. *tom.* 4. *Addit. cap.* 143. *num.* 11. vbi ait quod si Prælatus dicat verbo tenus alicui Religioso, ne ministret Sacramenta, vel tale, aut tale Sacramentum, talis prohibitio non est suspensio, neque censura, & proinde contrafaciens peccabit mortaliter, sed non erit irregularis.

Quod verò hæc suspensio in scripto authentico ponenda sit, habetur *cap.* 1. *de sententia excommunicat. in* 6. Et præterea in eodem scripto debet contineri causa ob quam fertur suspensio, & idem dic de excommunicatione. Suarez *tom. de censur. disput.* 3 *sect.* 13. *à num.* 2. *& sequentibus.* Et Prælatus ponens censuram suspensionis, excommunicationis, vel aliam absque scripto manet suspensus: & si durauerit in illa suspensione per mensem, & officia diuina fuerit executus manet irregularis. Suarez *loco citato, num* 8. Addit tamen ibi quod si feratur suspensio, vel excommunicatio absque scripto, quidquid sit de peccato, & pœna sic ponentis, censura posita est valida. Vide tamen quæ diximus suprà *verb. Excommunicare n.* 1. huc enim spectant: sed Doctores strictiùs loquuntur de suspensione, & in illa non admittunt excusationem, si feratur absque scripto.

10 Su

10 Suspensus ab Ordine inferiori, suspenditur etiam ab Ordine superiori. Si tamen exequatur Ordinem superiorem non manet irregularis, sicut manet exequens Ordinem inferiorem à quo expressè fuit suspensus. Sayrus *libr.4. de censur. capit.3. numer.2. & 10.*

11 Quando suspensio ponitur indeterminatè, absque limitatione temporis durat ad beneplacitum suspendentis: at quando fertur vsque ad tempus certum, v. g. duos menses, transacto dicto termino finitur suspensio: neque tunc est necessaria noua absolutio superioris vt exequatur suum officium. Suarez *tom. de censur. disput. 26. sect.1. numer.14. & sequent.* Et idem dicit quando suspensio lata est sub aliqua conditione, vt si suspendatur donec satisfaciat, vel quid simile: tunc enim expleta conditione ex parte suspensi, cessat suspensio absque vlla absolutione Iudicis: hæc enim tunc est mens legis, vel Iudicis. Hoc intellige de suspensione, quæ non est lata ob contumaciam, hæc enim indiget absolutione: secus de illa, quæ lata est in pœnam pro tempore limitato.

12 Suspensionis tempus quoad durationem debet esse completum, & numeratum ab hora qua publicatur sententia, si est ab homine: si verò est suspensio à iure debet computari tempus ab hora commissi delicti, vsque ad horam proportionalem in qua finitur mensis, vel annus præfixus in sententia, vel in iure. Suarez *tom. de censur. disputatio. 29. sectio. 1. numer 4. & sequentibus.*

13 Vt absoluatur suspensio, vel tollatur, quando per absolutionem Prælati tollenda est, debent interuenire verba significantia illum effectum tollendi illam censuram. Ordinaria sunt: *Absoluo te ab ista suspensione*: sed non requiruntur hæc verba determinata, sufficiunt alia quæcumque per quæ mens Iudicis intelligatur esse illam tollere. Est communis Doctorum, & potest colligi ex traditis circa formam Sacramentorum: & melius circa tollendam excommunicationem.

14 Quando in iure ponitur depositio ab officio, & intelligitur priuatio ob Officio, quod est plusquam suspensio. Abbas *ad capit. insinuatum, de simonia, & cap. querelam.*

querelam. de iureiurando, & Doctores communiter.
15 Ille qui ordinatur non seruatis interstitiis, ita vt inter subdiaconatum, & cæteros superiores Ordines, deficiat annus, incurrit suspensionem: non verò incurret si desit annus inter Ordines minores: Concilium enim solùm loquitur de Ordinibus maioribus, & de minoribus inter subdiaconatum, remittitur ad vsum Prouinciæ. Suarez *de censur. disputatione.* 31. *sectione* 1. *numero* 43. Neque item incurret si pro anno requisito interstitij dispenset Episcopus ex causa.
16 Propter sodomiam si est publica, vel publicata per sententiam, incurritur suspensio. Nam Pius V. in sua Constitutione contra hoc crimen iubet in illo culpatos siue sint Clerici sæculares, siue Regulares, carere omni officio, beneficio, & dignitate Ecclesiastica, quæ verba plusquam suspensionem indicant, imò priuationem. Vnde iam suprà diximus non posse Prælatos cum huiusmodi dispensare, propter notabile scandalum ex isto vitio ortum. Imo notat Suarez *disp.* 31. *sectio.* 5. *numero* 2. hoc verum esse, siue delinquens notatus sit publica infamia, siue non: requiritur tamen vt sit vitium consummatum. Vnde non sufficient ad hoc tactus impudici contra naturam. An verò ad has pœnas incurrendas, sufficiat semel tantùm hoc vitium commisisse, an verò requiratur exercitium multorum actuum, dictum est suprà *ver. Pœna. num.* 7. Suarez verò *numero proximè citato* requirit exercitium multorum actuum. Putat tamen *ibid.* & bene has pœnas non obligare reum in foro conscientiæ quando crimen est occultum.

Alia pertinentia ad suspensionem, quia non adeò concernunt Regulares, omitto: videantur apud Summistas *verb. Suspensio*, & alios.

SYNDICVS MINORVM.

1 HÆc materia, solùm, vel præcipuè pertinet ad Minoritas. Est ergo Syndicus Minorum quidam Procurator Sedis Apostolicæ ipsius nomine constitutus,

ſtitutus. Alij verò Conuentus aliorum Religioſorum, habent ſuos Syndicos ſeu Procuratores factos, ſeu creatos à Conuentibus modo ſupradicto in *verbo Procurator*, qui non habent tantam authoritatem ſicut habet Syndicus Minorum. Rodriguez *tom.3. quæſtion.39. art.2.*

2 Hic Syndicus Minorum nominari debet à Prouinciali: & non poteſt eligi, ſeu nominari à Guardiano, niſi Prouincialis hoc illi ſpecialiter committat, vt poteſt. *Ibidem* Rodrig. *art.1.*

3 Habet facultatem procurandi in omnibus cauſis, & locis Minorum ad Rom. Eccleſiam ſpectantibus, & Fratrum vſui conceſſis: & pro immunitatibus, libertatibus, iuribus,& priuilegiis Fratrum, & Conuentuum: poteſt etiam alienare bona Fratrum, permutare, &c. de quibus Compend. Minor. *verb. Procurator*, §. 3. vnde videas Procuratores aliorum Ordinum non habere tam amplam facultatem. Si tamen in aliquibus bonis donatis Minoribus ipſi dantes ſibi reſeruarunt dominium, & ſolum vſum Fratribus conceſſerunt, in his bonis non poteſt Syndicus aliquid immutare,quia directè non pertinent ad ſedem Apoſtolicam, ſed ad dominum dominium reſeruantem. Collector priuileg. *in cit. loco Compendij.*

4 Idem Collector Compendij *cit. verb. Procurator.* §. *Sciendum*, *& ſequentibus*, facit ſequentem notationem: quòd ſcilicet Conuentus Minorum non habens Syndicum ponit ſe in periculo frangendi Regulam. Vix enim inuenietur Conuentus quantumcunque reformatus, qui Syndico non indigeat:homines enim ſunt qui ibi viuũt, & ſæpius opus habent ad pecuniam recurrere, quod facere non poſſunt niſi per Syndicum qui eſt Procurator aſſignatus à Papa pro Regulæ obſeruatione: & ſine illo pecuniæ contrectatio Minoritæ omnino prohibita eſt.

5 Clemens VII. in Compend. *cit. ver. Procurator.* §.13. conceſſit,vt Syndicus Minorum in cauſis ciuilibus, vel criminalibus ipſum tangentibus non teneatur reſpondere niſi coram Iudice conſeruatore ipſorum Fratrum. Quod ſaltem puto debere intelligi de cauſis prædictis

dictis ipsum tangentibus ratione officij, quæ sunt causæ Ordinis: in his enim clarissimum est coram solo Conseruatore Ordinis debere conueniri. Secus de caussis Syndicum tangentibus quatenus talis persona est.

At Rodriguez *tom.* 3. *quæstione* 39. *articul.*4. contendit, hoc intelligi etiam de causis Syndici quatenus talis persona est, & homo Reipublic. & de causis suis propriis. Et ponit exemplum in familiaribus sancti Officij. Et quidem mens Papæ *citato loco Compendij*, hæc esse videtur. Nam cùm ibi dicat, pro causis criminalibus Syndicum debere conueniri coram Conseruatore, clarissimè supponitur loqui de causis criminalibus ipsius Syndici: nam res notissima est quòd Minoritæ pro causis criminalibus non citantur coram Conseruatore, sed coram suo Prælato. Et proinde ibi loquitur expresse de causis Syndici, vt persona est. Solùm video posse allegari hoc non esse in vsu: at non multum erat si hoc priuilegium à Regibus illi conseruaretur, si quidem est Procurator Papæ. Si alicubi verò consuetudo hæc vigeat, retinenda omnino est. Et fortè contra hoc priuilegium non datur præscriptio non vsus, quia à Clemente VII. vsque ad præsentem diem non decurrerunt anni centum: & præterea multi post illum Pontifices confirmarunt nostra priuilegia ex certa scientia, & de plenitudine potestatis: ita vt tale priuilegium diuersis ex capitibus perdi non potuerit. Et si hoc priuilegium robur obtineret multi se offerrent ad officium Syndici ditiores, ac nobiliores, qui magis Conuentibus proficerent, & pro illis magis pugnarent.

5 Dubium est apud solos Minoritas, an pecunia data pro necessitatibus Fratrum, quandiu non consumitur, & est in manu Syndici, sit sedis Apostolicæ, seu Papæ: an verò illius dominium maneat pro tunc apud dantem? Rodriguez *tom.*3. *quæstion.*39. *art.*4.§. *Ex quibus sequitur*, resolutè tenet manere sub potestate Papæ, & ideo quia pecunia iam est Papæ non potest deponi nisi in manu Syndici, quia est procurator Papæ. Et ita determinatum esse per Martinum V. & Paulum IV.

Vide

Vide ibi tenorem Bullæ Pauli IV. quam citat. Et hæc ratio me conuincit ad tenendum cum illo, quidquid alij dicant manere dominium apud dantem. Si enim dans in rigore maneret dominus posset illa reponi extra Syndicum: quod totus Ordo proclamat, seu contra clamat.

6 Possunt Syndici Minorum dare licentiam Religioso imprimendi libros, vt de lucro impressionis aliquid dent parentibus pauperibus, vel personis bene meritis de Religione: talis enim Syndicus cùm sit Procurator Papæ, habet potestatem alienandi etiam in vtilitatem Ordinis: dare verò tunc illis personis, redundat saltem indirectè in vtilitatem Ordinis. Rodrig. *Addit. ad Sum. tom. 3. q. 158. n. 10.*

7 Potest Syndicus Minorum petere in iudicio bona acquisita per Fratres Apostatas, vt expendantur in necessitatibus Fratrum. Concessit Leo X. Minoribus, citat Rodriguez *Addit. ad Summ. tom. 3. q. 21. n. 7. & ibidem n.* 8. ait non teneri Syndicum soluere debita quæ fecit Apostata in Apostasia, si non affert vnde soluantur: nam illa fecit absque licentia Prælati.

De priuilegiis erga Syndicum tempore interdicti, vide suprà *verbo Interdictum, titulo de illis quæ possunt Regulares tempore interdicti.* Indulgentias verò illis concessas ratione officij, vide Compend. *verb. Procurator.* § 12. gaudet enim Indulgentiis concessis ipsis Fratribus, cum moderatione iam dicta per reuocationem Pauli V. domini nostri. Affert verò Rodriguez *tomo* 3. *quæstione* 38. *articulo* 1. priuilegium Regum Castellæ in fauorem Syndici, quod saltem in Portugallia non video esse in vsu. De aliis verò pertinentibus ad Syndicum, videant Minoritæ Declarationes Pontificum, & sua statuta generalia, quæ prosequi non est meum intentum.

ADDITIO.

SYndicus in Ordine Minorum, est Procurator Papæ, qui nomine ipsius Papæ omnia bona Minoritarum mobilia, & immobilia potest dispensare vendendo, commutando, alienando, &c. Qui voluerit videre iurisdictionem syndici commissam illi authoritate Apostolica, legat Bullarium Rodriguez *folio* 92. Bullam Martini IV. Vbi continetur potestas & iurisdictio: illius forma autem, ac tenor verborum quo Prouincialis debet illum nominare, & constituere, habetur in Enchiridione Minoritarum ad finem, ibi vide: omitto enim hîc transcribere formam tum Bullæ, tum Enchiridionis, breuitatis gratia: vt veniam ad maiora, & magis communia.

TERTIARII.

Vide suprà verbo *Habitus*, *num.* 5. & verbo *Interdictum.num.*10.

1 TErtiarij Ordinis Minorum viuentes in communitate sunt veri Religiosi, & gaudent omnibus priuilegiis, exemptionibus, gratiis, & immunitatibus, concessis Ordini Minorum, per Bullam Pij V. & Greg. XIII. apud Cartilum *l.*1. *de Tertiariis c.* 11. & hoc intelligitur etiam de exemptione à potestate Iudicum sæcularium, & Ecclesiasticorum. Idem intellige de Tertiariis Sancti P. Dominici, & viuentibus in Congregatione. Comp. *ver. Tertiarij.* § 9. 10. *&* 14.

2 Hæc priuilegia, & immunitates non habent Tertiarij particulares, viuentes in domibus suis extra communitatem; licèt enim *in capit.* 11 *Regula Tertiariorum istorum*, id illis concesserit Nicolaus IV. postea Pius

Pius V. & Gregor. XIII. hoc reuocarunt quo ad viuentes extra communitatem propter bonum pacis communis, maximè circa exceptionem, vel exemptionem à tributis. Capucinus *verb. Tertiarij §. secundò notandum.*

3 Dicti Tertiarij in suis domibus extra communitatem viuentes, gaudent omnibus Indulgentiis concessis Fratribus Minoribus, (intellige hodie concessis à Domino Paulo V. iuxta prædicta) Compendium, *verbo Tertiarij.* §. 11. cum Notatione ibi Collectoris: & Rodriguez *tom. 3. quæstion. 73. articul. 2.* & Carrilus *citato capite.* Vbi etiam aduertit, quod prædicti Tertiarij extra communitatem viuentes, gaudent priuilegio *Canonis si quis suadente*, dummodo portent habitum iuxta decretum in Regula ipsorum: idque probat ex Rodriguez. In quo non dissentio ab illis. Si enim suprà *verbo Manus violenta numero 7.* diximus ex Vega, Commendatores Militares, Christi, Sancti Iacobi, & cæteros gaudere illo priuilegio, cùm hi duo contrahant matrimonium, & aliquando non vestiantur honestiùs, quàm isti Tertiarij: etiam de his Tertiariis dicere possumus, quòd gaudeant illo priuilegio, tanquam personæ Deo dicatæ. Solùm timeo, hoc non esse receptum in vsu. Habitus autem, seu modus vestium horum Tertiariorum habetur in Regula illorum *cap. 3.* vbi in summa dicitur, quòd vestis illorum sit vilis, in pretio, & in colore: neque omnino sit alba, neque omnino nigra; nisi per Visitatores de consilio Prouincialium fuerit dispensatum. Item, quod vestes non habeant scissuras, vulgo, *Golpeados*, sed sint honestæ. Circa vestem fœminarum eadem ferè ibidem dicuntur, quæ vide. Vnde non dubito quin hi prædicti, si habitum ibi præscriptum portent, gaudeant dicto priuilegio Canonis propter causam proximè dictam.

4 Hi Tertiarij viuentes extra communitatem non sunt verè ac propriè Religiosi, quia non promittunt tria illa vota essentialia. Est tamen Ordo illorum sic viuentium extra communitatem verus Ordo ab Ec-

clesia approbatus. Ordo autem quoad hoc latiùs patet, quàm Religio. Est enim Religio quid strictius ratione trium votorum: & verbum *Religio* à religando dictum, id sonat. Quod non sonat Ordo: sed verbum *Ordo* sonat directionem, & ordinationem aliquam quam isti Tertiarij habent ex Regula. Carrilus *lib.* 3. *Tertiariorum. cap.* 5.

5 Hi Tertiarij viuentes extra Congregationem, licèt promittant, modo voti, seruare mandata Dei, ex vi huius voti, quando violant aliquod præceptum Decalogi, non peccant particulari circumstantia voti in confessione declaranda, ita vt sit duplex peccatum. Illud enim votum, non est votum propriè, vel votum speciale: sed est votum analogicè non inducens particularem obligationem peccati, etiam venialis. Explicatur hoc iuxta illud quod multi Patres dixerunt, nos in baptismo promittere, & vouere seruaturos nos esse mandata Dei. Tale enim votum in Baptismo non est votum propriè, seu speciale, neque inducit obligationem aliquam peccati ratione voti, etiam venialis: sed solùm habet vim directiuam. Ita responsum fuit Conimbricæ, anno 1608. per sex Doctores lectores, inter quos fuit vnus Pater Suarez, quorum dicta vide apud Carrillum *citato lib.* 3. *ad finem.* Addit tamen Suarez *ibi citatus* quod peccatum verb. grat. furti factum à professo Tertiario, habebit cæteris paribus maiorem grauitatem intra eandem speciem: non quod sit diuersum specie ratione voti. Et quando tales professores vouent, intendunt se obligare eo modo quo Sum. Pontifices explicarunt illam regulam, videlicet quod non teneantur ratione Regulæ ad vllum peccatum.

6 Prælati Minorum suprà hos Tertiarios viuentes extra communitatem non habent vim coactiuam, habent solùm vim directiuam: per quam solùm possunt illos docere, ac dirigere, non punire. Ac proinde si tales Tertiarij Prælatis Minorum non paruerint quo ad hanc viam directiuam, non peccabunt venialiter. Rodrig. *tom.* 3. *quæst.* 69. *art.* 1.

7 Ter

7 Tertiariæ ſeu Beatæ viuentes in domo particulari profitentes Regulam Nicol IV. ſi promittant in particulari caſtitatem, licèt non maneant verè Religioſæ, quia non promittunt tria vota, nihilominus gaudent priuilegiis & immunitatibus illius Ordinis Tertij, cuius Regulam ſunt profeſſæ, & ſunt exemptæ à iuriſdictione Ordinariorum. Compend. *verbo Tertiarij.* § 20. Et Leo X. in Concil. Lateranenſi. Et ſic declarauit Romæ Congregat. Cardinalium circa illas: quam declarationem ponit in terminis Cartillus *citat. lib.* 3. *cap.* 5. Neque mirum quia alij Tertiarij viuentes extra communitatem, non promittunt caſtitatem: ſed ſolùm vouent mandata Dei, modo ſuprà expoſito. At iſtæ Tertiariæ vouent in particulari caſtitatem, non coniugalem, ſed abſolutè, & manent cum habitu Ordinis, & ſub obedientia Prælatorum, & hoc eſt verum etiamſi non voueant obedientiam, & paupertatem, ſed ſolam caſtitatem.

8 Illi qui vulgo dicuntur Donati, ſi viuunt intra Conuentum Tertiariorum profitentes illorum Regulam, eámque ſeruantes, gaudent eiſdem priuilegiis, & gratiis quibus gaudent Fratres illius Conuentus. Aduertit tamen Cartillus *citato cap.* 5. quod vt iſte Donatus gaudeat priuilegiis illorum Fratrum, debet prætereà interuenire pactum ſcriptum inter illum, & Conuentum, per quod Conuentus obliget ſe ad illum ſemper alendum: & ſimiliter Donatus obliget ſe ad ſeruiendum tota vita in illo, vel alio Conuentu aſſignato. Et hoc poſito debet ſtare correctioni Prælati: & tunc nec poterit exire, neque expelli ratione pacti.

9 Moniales Tertij Ordinis quæ in Hiſpania ſubduntur Ordinariis, non gaudent priuilegiis conceſſis Fratribus Minoribus: ſed ſolùm gaudent illæ quæ ſubduntur regimini Minorum. Rodr. *tom.* 3. *quæſt.* 73. *artic.* 1. Excipit tamen ibi Conuentum S. Vrſulæ Salmanticæ, & ſuper hoc ait ſe feciſſe diligentiam. Excipe ſi fortè illæ ſubditæ ordinarij particulare priuilegium communicationis impetrarunt.

10 Poteſt Generalis, & Prouincialis Minorum, &

illorum Vicarij priuare habitu suos Tertiarios extra Congregationem viuentes, si id qualitas excessus postulauerit. Compend. *ver. Tertiarij*. §. 8.

11 Tertiarij Minorum viuentes in Congregatione subduntur Generali Minorum per Bullam Pij V. apud Capucinum *verb. Tertiarij. fol.* 394. vbi ponit alia contenta in eadem Bulla circa iurisdictionem Generalis erga illos.

ADDITIO.

Dixi suprà hoc *eodem verb. num.* 11. Pium V. Tertiarios viuentes in Congregatione fecisse subditos Generali Minorum de Obseruantia, *loco ibi citatò* apud Capucinum. Et quia illa Bulla ibi citata, & relata ad longum in Bullar. Rodrig. *fol.* 970. iubet vt totus Ordo Tertiariorum sit subiectus generali Obseruantiæ: & quæuis Prouincia Tertiariorum esset subdita Prouincialibus Obseruantiæ, illius territorij respectiuè, cuius oppositum hodie videmus: aduerto quod postea in Bullario Rodrig. *fol.* 1197. *col.* 1. *in principio* tempore Clementis VIII. Cardinalis tunc protector declarauit, quòd prædicti Tertiarij non obedirent Prouincialibus Obseruantiæ, sed suo proprio Prouinciali in Portugalia, ac Ministro, & Commissario Generalibus Ordinis Obseruantiæ.

2 Post suprà dicta contigit casus subsequens in quodam Episcopatu valde remoto. Duo Sacerdotes in eremo iuxta vnam ciuitatem cœperunt cum habitu Tertiariorum, qui non viuunt in communitate suo bono exemplo aliquos ad se allicere, quibus ipsi habitum Tertiariorum Ordinariorum concedebant. Creuit multitudo sufficiens vt viuerent in communitate, & promiserunt obedientiam Episcopo illius Diœcesis in forma Religiosorum Tertij Ordinis viuentium in congregatione: hoc vno excepto, quòd non portant habitum cum Capucio sicut alij. Tertiarij Ordinarij viuentes in congregatione: sed portant habitum,

bitum, quoad formam similem sæcularibus : in colore verò subcineritio, ac Religioso.

Quæsitum fuit, an tales Tertiarij viuentes in ista sic congregatione licitè possent se subdere Episcopo Diœcesis : An verò tenerentur promittere obedientiam Generali Minorum Obseruantiæ? Et quia informatio casus non plenè fuit proposita:cum distinctione sic respondi ad casum, qui potest alibi contingere.

3 Si isti Tertiarij viuentes in congregatione emittunt tria vota essentialia, non possunt, nec poterunt se subdere Episcopo : & subiectio facta fuit nulla : probatur expressè ex Bulla Pij V. in Bullar. Rodriguez *fol.* 671. vbi Papa omnes Tertiarios viuentes in congregatione facit subditos Generali, seu Prælatis Minorum (loquor semper de Tertiariis Patris N. Francisci) & præterea omnibus, ac singulis prædictis Tertiariis præcipit in virtute sanctæ obedientiæ, vt obediant prædictis Prælatis Minorum. Quod idem præceperat Sixtus IIII. cuius verba citat Rodriguez *tom.3. qq.q.72. art.1.concl.* 3. constat idem ex Papa Leon. X. qui fecit Regulam Tertiariorum viuentium in congregatione (habetur in Compendio Capucini *ad finem Compendij fol.*43.) in cuius Regulæ *cap.*5. præcipit Papa hoc moco : *Obedient per omnia Prouincialibus Ministris Ornis Minorum.* Et in fine prædictæ Bullæ Pius V. facit Commissarios ad illam exequendam personas in dignitate constitutas, vt contra omnes rebelles procedant, &c. Quo posito non possunt prædicti Tertiarij in congregatione viuentes dare obedientiam alteri, qui non sit Prælatus generalis Minorum. Et hoc verum habet etiamsi sint Moniales Tertiariæ viuentes in congregatione. Nam Bulla prædicta Pij V. etiam Moniales Tertiarias exprimit, ac subdit eisdem Prælatis Franciscanis.

4 Secundò dico, si isti Tertiarij viuentes in congregatione non vouent tria vota substantialia, illorum congregatio est omnino destruenda, neque possunt ita permanere, iuxta aliam Bullam eiusdem Pij V. suprà relatam *ver. Monaster.* & habetur in Bull. Rodr. *fol.* 944.

per quam præcipit sub grauibus censuris vt Monasterium, in quo aliqui viuunt in congregatione, si non emittunt tria vota essentialia penitus extinguatur, nisi elegerint aliquam regulam approbatam ab Ecclesia, per quam voueant tria vota essentialia: hæc autem Bulla Pij V. solum loquitur de Monasteriis virorum: non verò de congregationibus fœminarum, vt clarè constat ex verbis, & fine ipsius Bullæ: quare possunt fœminæ viuere in congregatione absque tribus votis, vel cum solo vno, vel duobus.

Neque obstat quod suprà dictum est, hos Tertiarios, de quibus quæstio est non portare habitum cum caputio ad modum cæterorum Religiosorum, & Tertiariorum viuentium in congregatione in Hispania. Non, inquam, obstat, quia Leo X. in sua citata Regula pro illis viuentibus in congregatione, non taxauit certam formam habitus: sed solum *cap. 6. illius Regulæ.* de illorum vestitu sic disponit: *Depositis cæteris vanis huius sæculis ornamentis nullum ornamentum corporale portare debent, nisi solum humile, & necessarium ornamentum corporis sui.* Ecce quomodo Papa viuentibus Tertiariis in congregatione non assignat habitum in forma certa, videlicet cum caputio, vt P. N. Frenscifcus in sua Regula expressit pro Minoribus: sed solùm Papa commendauit vt vestitus esset humilis in colore præcipuè, &c. Cùm ergo Tertiarij viuentes in congregatione possint absque caputio, & mantello ordinario esse verè Religiosi, si emittant tria vota essentialia: sequitur de Conuentu, de quo est quæstio illa non posse subdi Episcopo, si emittunt tria vota essentialia: per primam Bullam Pij V. Si verò non emittunt tria vota essentialia, prædictum Conuentum esse extinguendum secundùm Bullam Pij V.

5 Si verò dicant taliter viuentes in congregatione, se nolle profiteri aliquam Regulam Tertiariorum Sancti Francisci P.N. sed aliam præter illas, de quibus Rodrig. *citat. q. 72. art. 1.* Dico quod si illa Regula nona ab ipsis electa sit approbata ab Ecclesia poterunt id facere iuxta prædictam secundam Bullam Pij V.

Dum

Dummodò obedientiam præstent illi Prælato, quem Regula assignauerit. Si verò Regula noua quam elegerint, non sit ex approbatis ab Ecclesia, sed denuò introducta, non possunt dare obedientiam Episcopo, neque ille potest illos in tali Regula defendere, & gubernare: est enim res certa in iure Canonico, quod Episcopus non potest nouam Religionem instituere, vel viuendi Regulam nouam Religiosis assignare: hoc enim solum spectat ad Romanum Pontificem. Habetur expresse *in c. vlt. de Religiosis domibus* vbi Papa Innoc. III. directè intendit obuiare diuersitati Religionum.

TESTAMENTVM.

1 Constat ex iure, & statu paupertatis non posse Religiosum facere testamentum validum, cùm nihil habeat, & nihil possit donare. Si tamen Religiosus morti proximus simpliciter petat à Prælato, vt tale, vel tale sui vsus concedat alicui Fratri, non facit testamentum, neque peccat etiam Minorita, in hoc enim non donat, sed petit, & suam voluntatem petendo significat. Rodriguez cum Nauarr. *tom.* 3. *quæst.* 69. *art.* 2.

2 Non potest Monachus post professionem reuocare testamentum factum ante illam: potest tamen post professionem declarare verba dubia sui testamenti, dicendo, hoc, vel illud prætendi dum conderem; & illi fides danda est. Eo modo quo datur fides testi post latum testimonium, si postea vult declarare illud. Tenet Rodr. *cit. quæst. art.* 3. Neque enim sic declarans aliquid donat, vel distribuit.

3 Monachus factus Episcopus potest facere testamentum de bonis acquisitis absque intuitu Ecclesiæ. Rodr. *art.* 4.

4 Non potest Religiosus esse executor testamenti, vulgo *Testamenteiro*, nisi prius petita, & obtenta licentia à suo Superiore conuentuali. (Excipe Minori-

tam, qui neque cum tali licentia potest) Prælatus enim conuentualis prædicto, non Minoritæ dare potest licentiam, neque est necessaria licentia Prouincialis, intellige dummodò id Regulæ suæ, vel statutis non repugnet, Rodriguez *tom. 3. quæst. 70. art. 1.* Si verò Religiosus acceptet cum dicta licentia, tenetur reddere rationem coram Ordinario, vel coram alio Iudice petente rationem administrationis. Licèt enim aliàs sit exemptus, per illam tamen acceptationem cum licentia Prælati renunciatum est illi exemptioni, & quoad hanc partem se subiecerunt ambo Iudici potenti procurare executionem testamenti. Rodr. *cit. loco.*

5 Minorita non potest esse executor testamenti, etiam de licentia sui Prouincialis: est enim hoc illi interdictum ratione sui status strictioris. *Clementina exiui de Paradiso §. Verum etiam. de verb. signific.* possunt tamen testatores in suis testamentis facere Minoritam consultorem, seu consiliarium executoris sui testamenti, dicendo: Fullanus executor mei testamenti nihil faciat nisi de consilio, vel cum consilio, vel cum consensu Fratris Fullani Minoritæ. Est communis Doctorum, maximè Rodriguez *cit. quæst. 70. artic. 1.* Et circa hanc clausulam testamenti si ponatur, de consilio scilicet, cum consilio, vel de consensu, &c. quid possit, aut quid debeat tunc executor facere consulto Minorita, vide suprà *verb. Priuilegium num.* 11. Et nota Rodriguez *Additio ad Summ. tom. 4. cap. 147. num. 7.* quod non potest talis Minorita mandare in executione testamenti, vt fiat tale, vel tale: sed solùm consulere: habet enim solùm officium consiliarij, non verò mandatoris. Vbi etiam optimè aduertit, quòd si testator vltra vnum Minoritam executorem sui testamenti, relinquat etiam alios sæculares eiusdem testamenti executores, qui possint citari, & rationem reddere testamenti coram Iudice, tunc poterit Minorita esse executor testamenti cum illis sæcularibus: quia poterunt sæculares conueniri coram Iudice, irrequisito Minorita.

6 Potest validè testator aliquis in suo testamento non

non nominare executorem illius : sed committere alicui Minoritæ, vt ipse eligat executorem testamenti, Et tunc electus ab illo erit validus executor. Neque in hoc peccat Minorita, quia per hoc non est executor testamenti. Rodriguez *citato art* 2. citans Bartolum, & Couar. Et patet, quia talis Minorita tunc, neque contractat pecunias per istam electionem, neque manet executor testamenti: sed dat alteri quod ipse habere non potest, quod fit in aliquibus casibus aliquando.

7 Religiosus potest esse testis validus in testamento alterius, de licentia sui Prælati, hoc enim non est contra paupertatem Rodr *tom.3. quæst.71. art.2.*

8 Testamentum in quo soli Fratres Minores instituuntur hæredes, est nullum ipso iure; sunt enim illi incapaces hæreditatis. *Clementina exiui de Paradiso. §. quia ergo, de verbor. signific.* Valebit tamen si testator dicat, quòd pars legata Minoritis vendatur ad illorum sustentationem. Tenet Rodr. ex Bartolo *Addit. ad Summ. tom.4. cap. 146. n.4.* Additque quod in Regno Castellæ valet testamentum etiamsi non instituatur hæres nominatus: quod non valet in Portugallia, neque de iure communi ciuili.

Suprà *verb. Legatum, numero 9.* dixi posse Fratrem Minoritam suadere suo consanguineo, vel amico, vt sibi studenti relinquat in testamento legatum pro libris, emendis, quibus actu indiget. Quod intellexi, & volo intelligi de legato non annuo, & perpetuo : sed pro vna vice transeunte. Sicut enim hic Monachus Minorita absque illo testamento, & legato, potest iuxta Regulam petere illam pecuniam ab amico pro necessitate præsentium librorum : ita poterit petere eandem pecuniam pro eisdem libris quibus indiget in præsenti, cum licentia Prælati vt sibi donentur per testamentum, & legatum per modum transeuntis, & vna vice.

Nunc petis : an possit Minorita procurare, vt amicus, vel consanguineus sibi relinquat in testamento legatum annuum, & perpetuum, pro suis necessitatibus futuris, vel saltem an illud legatum ita relictum possit acceptare, & sit validum? Rodriguez *tomo 2. quæstion.*

quæst.

quæstione 125. *articul* 6. loquens de hoc casu licèt dicat posse Minoritam illud acceptare cum conditionibus ibi positis: tamen nec dicit tale legatum posse procurari: neque loquitur de legato annuali, & perpetuo, vt patebit illum attentè legenti. Ipse tamen Rodriguez *tom.* 3. *Addition. ad Summ. fol.* 269. loquens in terminis de Minorita studente, innuit posse illum procurare, vt amicus, vel consanguineus sibi in testamento relinquat legatum pro libris, annuum, & perpetuum: hoc enim colligitur ex ibi traditis, cùm innuat librorum necessitatem semper durare, & huic non posse Prælatos Ordinis Minorum prouidere, imò nec solere id facere. Cùm tamen librorum necessitas semper sit viua, & immineat Minoritæ studenti, prædicanti, vel Theologiam legenti, ex præcepto obedientiæ. Et sic audiui tenere aliquos Doctores recentiores in libris impressis.

Ego oppositum omnino censeo, videlicet Minoritam particularem, nec pro studio posse procurare vt sibi relinquatur ex testamento legatum pecuniarium annuum, & perpetuum: & quod taliter relictum non est validum, nec potest acceptare. Hoc probo (vt credo) efficaciter. Nam Clemens V. doctissimus in iure canonico, explicans Regulam Minorum *capit. exiui de Paradiso*, *libr.* 5. *Clemen. post medium.* ait duo: primum est, annuos redditus reputari inter bona immobilia etiam à iure ciuili, vt habetur *Cod. de sacrosan. Eccles. l. iubemus*, & alia citata per Gloss. *dicta Clementin. exiui. verb. cumque annui.* Secundum est, quod cum Minoritæ sint incapaces per regulam possidendi immobilia, etiam sunt incapaces possidendi annuos redditus. Et videtur loqui de ordine in communi, vel de Conuentu in communi. Si autem neque Conuentus in communi Fratrum Minorum potest habere annuos redditus iuxta declarationem tanti Pontificis, multo minus particularis Minorita poterit habere annuum legatum perpetuum in sua vita. Secundò, quia iuxta declarationes aliorum Pontificum, & statuta Generalia Minorum, Minorita non potest recipere, vel procurare pecuniam, nisi pro necessitate præsenti,

præsenti, vel imminenti. Non autem videtur necessitas librorum in Minorita studente, vel prædicante esse necessitas præsens, vel imminens per totam vitam, cùm multi in Ordine Minorum, vel omnes legant Theologiam, ac legerint cum libris ordinariis, vel ab Ordine datis, vel ab amicis procuratis vrgente necessitate præsenti: & sic doctissimi Doctores Minoritæ olim absque istis legatis perpetuis studuerunt, prædicarunt, Theologiam legerunt, quando pauciores libri in Ordine reperiebantur. Et hoc maximè locum habet, quando statuta Generalia Minorum dicunt non licere Fratribus, habere libros superfluos. Si autem neque Fratri Minoritæ pro libris hoc licitum est, multo minus hoc ei licebit pro aliis necessitatibns vitæ subleuandis legatum annuum procurare. Huius opinionis est omnino Capucinus in Compend. *verbo Legatum 2. part. fol.* 194. §. *Si verò aliquid annuum, & sequenti.* vbi constanter tenet etiam cum Bartolo, legatum annuum pecuniarium, non posse capi, nec procurari à Fratribus. Hoc ipsum est etiam de mente Azorij, qui 1. *tomo. libr.* 12. *capit.* 23. *quæstion.* 15. dicit non valere legatum annuum relictum Conuentui Minorum pro sacristia, vt ibi probat: si autem nec hoc legatum annuum pro sacristia ille ibi admittit, vt próbat: minus concedet valere legatum annuum pro Minorita in particulari. Ego tamen suprà *verbo Legatum num.* 3. cum Nauarr. & Rodriguez admisi tale legatum annuum pro sola sacristia Minorum licitum esse, quia currit ibi alia ratio quæ non datur in Fratre Minorita particulari. Vltimò facit in hac materia argumentum adductum à Clemente V. *citat. Clemen. exiui.* vbi postquam dixit non licere Minoritis annuos redditus, prohibet etiam ne Minoritæ assistant in Curiis Regiis pro negotiis temporalibus procurandis. Et ad hoc ponit hæc verba: (cùm non solùm quod malum esse dignoscitur, sed & omne, quod speciem habet mali, sit à viris perfectis specialiter euitandum) sic ille. Quod applicans ad nostrum intentum dico, quod si dicatur licere Minoritæ particulari procurare pro studio, vel aliis necessitatibus hoc legatum perpetuum, & an-

nuum

nuum: hoc in primis non solùm habet speciem mali, sed videtur esse omnino malum, iuxta prius dictum Clementis V. de bonis immobilibus circa Minoritas: qualia bona immobilia ibi dicit esse annuos redditus. Secundò hoc legatum annuum in Minorita, non solùm habet speciem mali, sed est etiam proxima, & clara occasio mali: nam Minorita tale legatum annuum possidens habet occasionem vt illa pecunia malè vtatur, & ad vsus illicitos conuertat malè informando Prælatū, &c. Tertiò habet speciem mali, vel occasionem mali, quia porta aperietur vt breui tempore singuli Minoritæ habeant hæc legata annua, & perpetua: nullus enim tam pauper, & inops est, qui non habeat parentes, consanguineos, vel amicos, qui rogati sibi relinquant similia legata annua, & perpetua pro necessitatibus futuris, fictis, & apparentibus, & hoc in præiudicium animæ, & Regulæ ipsorum: & cum scandalo bonorum Religiosorum, imò & sæcularium.

ADDITIO.

REpeto iterum quod suprà dixi *ver. Legatum, num. vltimo*, non posse scilicet Fratrem Minorum capere legatum annuum relictum sibi testamento pro suis particularibus necessitatibus. Denuò confirmo cum Azorio 1. *tom. capit* 23. *quæstion.* 14. vbi loquens de quocumque Religioso Mendicante, ait: quod si aliquis testamento relinquat bona sua stabilia alicui sæculari, ea lege vt ex illis singulis annis det certum quid Religioso Mendicanti pro suis necessitatibus, talis Religiosus non potest illud acceptare. Esset enim habere proprium, & annuum redditum. Et potest ex vi testamenti illam pitantiam, vel peculium petere coram iudice, quod repugnat statui hominis Mendicantis. Si verò hoc dicit de quouis Religioso Mendicante, à fortiore dicendum est de maiore Mendicante Fra

te Fratre Minore. Neque obstat instantia quam Azor. *ibidem* tacitè ponit. Videlicet, quod talis Religiosus Mendicans si nauiget, vel iter longum conficiat, poterit in tali nauigatione, vel itinere recipere sustentationem sibi piè oblatam à socio sæculari eiusdem itineris socio, vt patet. Et videtur eadem ratio militare in accipienda ista sustentatione ad tempus, vel in recipienda illa alia perpetua ad vitam. Non, inquam, obstat instantia, quia est valde diuersa ratio. Nam in illa sustentatione itineris ad tempus, Religiosus acceptans non habet ius ad petendum, neque sæcularis ibi donans donat ex iustitia, sed ex pura liberalitate: & sic Religiosus non habet ius ad illam. At quando sibi relinquitur ex testamento, & Religiosus acceptat, est ferè acceptare ius ad exigendum ex iustitia, quod est habere dominium in annuo redditu Religioso Mendicanti interdicto quod magis prohibetur Minoritæ.

Neque obstat etiam quod hodie id practicatur in aliquibus Religionibus Mendicantibus: & passim practicatur quoad Moniales. Ad quod respondeo, si id practicatur in aliis Ordinibus, non curo: ipsi viderint quid possint secundùm suam Regulam, vel Pontificias concessiones: scio saltem quod in Ordine Minorum, neque practicatur, neque est compatibile cum Regula illorum Pontificum, declarationibus, & statutis Religionis. Quod verò attinet ad Moniales scio id fieri: sed dico primò illas non esse ex aliquo Ordine Mendicantium, vt patet. Scio secundò, in mea Religione iam vidisse decretum Prælatorum, vt Moniales particulares habentes peculium, vel particularem annuum redditum conferrent, vel collocarent in manu Prælatæ, quæ teneretur illarum speciales necessitates subleuare, ac proinde non currit eadem ratio in Minorita maiori Mendicante, vt magis paupertati adstricto.

TESTIS.

Vide suprà verbo *Correctio Fratrum*, *titulo Testis.* & proximè verbo *Testamentum num.7.* & verb. *Religiosus. num.6.* & infrà verbo *Tortura.*

1 TEstes contestes sunt illi qui concordant, in facto, loco, & tempore. Vt si duo testes iurent se vidisse Petrum blasphemantem tali blasphemia particulari, vel talibus verbis, prima die Martij, hora sexta, in tali loco. Hi sunt contestes, quia in omnibus contestantur, id est, concordant. Testes singulares sunt, qui discordant in aliquo, vel in aliquibus illorum. Vt si vnus dicat se vidisse illud illa die, sed in alio loco: vel alia die: vel dicat, vidisse quidem illud, sed variat, & in die, & in loco, vel in hora: vel si vnus testificetur de vna blasphemia, & alius de alia; licèt aliàs concordent in loco, & tempore. Et est communis Doctorum.

2 Singularitas testium est triplex: Obstatiua, Cumulatiua, Diuersificatiua. Penha *Direct. Inquisit. 3. parte Commentar.* 121. Obstatiua est, quando ex dictis testium nascitur contrarietas, quia scilicet vnus negat, & alter affirmat. Cumulatiua est, quando dictum vnius iuuat dictum alterius, vt si vnus dicat se vidisse, alius dicat se audisse. Et hæc singularitas semiplenam tantùm facit probationem: prima verò præcedens nihil facit. Diuersificatiua est, quando nascitur diuersitas rei in substantia. Vt si vnus dicat se vidisse Petrum in vno loco, & tempore peccantem; alius verò dicat se vidisse illum alio loco, & tempore peccantem: & tunc dictum vnius non infringit dictum alterius, sed corroborat, non tamen est contestis.

3 Si testes concordent in substantia, seu facto principali, per eadem verba formalia, vel æquiualentia, & in loco, & in tempore, licèt aliàs discordent in aliquibus verbis, vel circunstantiis, non desinunt esse contestes,

contestes, imò illa discordia accidentalis, aliquando magis firmat testimonium: testificantur enim modo humano. Sot. *lib.* 5. *de Iustit. quæstione* 7. *art.* 2. *ad* 1.

4 Quando testis paulò post iustificationem redit vt corrigat suum dictum, credendum est illi: maximè si constet, quòd postea non est allocutus reum, vel accusantem: & in hoc multum Iudicis prudentiæ standum est, & qualitati ipsius testis Est communis, & Bartol. *in l. eos. col.* 11. *vers. Item oppono. ff. de falsis testibus.*

5 Religiosi etiamsi aliàs sint exempti, & aliqui habeant priuilegium, vt non possint cogi ad testificandum, vt habet congregatio Sanctæ Iustinæ ab Eugenio IV. (citat Rodriguez *tom.* 3. *quæst.* 71. *art.* 1.) Hoc tamen intelligitur, quando aliàs dantur alij testes, qui possint testificari: si enim alij desint possunt cogi ad testificandum in causis ciuilibus, & in criminalibus leuibus, vbi non timetur pœna capitis, vel mutilationis. Colligitur ex *c. cum super. & c. delictorum. de testibus cogendis.* Et lumen naturale hoc dictat de iuuando proximo in graui necessitate. Et tenet Rodr. *Addit. ad Sum. tom.* 4 *c.* 151. *n.* 1.

6 Quòd Religiosus possit esse testis coram Iudice sæculari, cum sola licentia sui Prælati localis. Vide suprà *verb. Abbas, n.* 9.

7 Testis vocatus à Iudice vt testificetur, si non vadit, tenetur restituere parti læsæ bonum illi ablatum, si ex defectu sui testimonij incurrit. D. Thom. 2. 2. *q.* 62. *art.* 7. Secus si non fuit vocatus, tunc enim non tenetur se offerre, nec proinde restituere.

8 Nemo secundùm leges potest cogi ad testificandum super illis, quæ non potest exprimere absque sua propria infamia, vtpote, quia fuit socius criminis, vel quia testificatur contra patrem, matrémque, ex quo sibi resultat grauis infamia. *c. quis aliquando. §. non tibi dico, de Pœnitent. distinctione* 1. Vnde si socius criminis cogatur ad testificandum, & non potest coram Iudice explicare crimen rei delati, absque eo quod se ipsum infamet, potest respondere se nescire, apud se intelligens se nescire ad dicendum, vel nescire taliter vt co-

gatur dicere:si verò potest absque sua infamia dicere, tenetur dicere. Rodrig. *t.4. Addit. c.151. n.7.*

9 Qui scit aliquid in secreto, maximè quando fuit illi commissum ab aliquo in secreto, & is promisit secretum seruare, de ordinario non potest illud testificari in iudicio. Est communis Doctorum. Excipe si ex suo silentio resultabit damnum alicui tertio, vel communitati: tunc enim tenetur primò admonere illum qui commisit secretum si per illum stat, vt videtur damnum tertij, vt tenetur: quod si nolit, tenetur iurare verum, & reuelare secretum, non obstante secreto commisso, & promisso, vel voto, vel iuramento; talia enim promissa, tunc non obligant cum præiudicio tertij. Et hîc tenet locum dictum illud, quod secretum non debet esse pallium iniquitatis. Rodriguez *cit. cap. num.* 8. vbi notat quod si hic sciens secretum scit Iudicem interrogantem non seruare formam iuris, non tenetur respondere. Vide suprà *verb. Correctio Fratrum, tit. Denuntiatio.*

10 Testes plures quàm duo, etiamsi sint minus idonei, cum aliis coniecturis concurrentibus plenè probant. Penha *in Director. Inquisit. Comm.* 113. §. *sit secundum axioma.* vbi addit quod vnus testis dignus cum alio teste indigno probant, si sint alia indicia.

ADDITIO.

Ide suprà *verb. Correctio Fratrum sub titulo de Testibus.* vbi posita sunt aliqua ad hoc pertinentia.

TOR

TORTVRA.

1 Vide suprà *verb. Correctio Fratrum n* 49. vbi dicitur quòd in crimine grauissimo torquere potest Prælatus Fratrem per sæcularem, absque incursu alicuius censuræ. Hoc autem crimen saltem erit illud pro quo leges ciuiles pœnam capitis imponunt. Quamuis Rodriguez *Additio ad Summ. c.* 155. suadeat ne hoc fiat, quia non decet pietatem, & secretum Matris Religionis vt torqueatur Monachus, per tortorem malefactorum. Et ego idem dicerem quando poterit excusari. At talis casus poterit contingere atrox scilicet, scandalosus, & cognitus in populo, vt anteponenda sit iustitia, & satisfactio populi, in puniendo Monacho qui fecit delictum sicut malefactor publicus populi. Vide, & suprà *verbo Religiosus*, *numero* 11. vbi dicitur posse torqueri Monachum nobilem, qui aliàs in sæculo torqueri non poterat.

2 Tortura non est danda Monacho, quando pœna imponenda pro delicto est æqualis, vel minor ipsa tortura; iniustum enim est vt in dubio si fecit, iam grauior, vel æqualis pœna detur ac foret pœna delicti. Aldrete ex Augustino *lib.* 1. *de Religio. disciplin. c.* 7. *n* 8.

3 Tortura dari non potest nisi prius iuridicè sit vnus testis cum aliquo indicio contra reum: vel ita vehementia indicia vt æquipolleant, magis quàm semiplenæ probationi, & sit valde probabile reum commisisse delictum: ita vt faciant contra reum vehementes præsumptiones, & superent mediam probationem. Nam licèt sæcularis Iudex cum sola semiplena probatione torqueat, congruum est, quòd circa Religiosos maior speretur aliquantulum quàm semiplena. Quamuis opinio Iuristarum sit communis, & in aliqua Religione statuto generali approbata, vt sola semiplena probatio sufficiat ad torturam. Quæ verò sit semiplena probatio, vide suprà *verbo Correctio Fratrum à n.* 32. *& sequentibus.*

4 Quando delictum probari potest alia via, nullo modo est adhibenda tortura. Nam hæc, iuxta communem sententiam, est vltimum remedium in defectum testium.
5 Paulus III. solùm Romæ, & intra illam, iussit obseruari, vt reus non sit in tormento vltra vnam horam. In Constitutione 58. quæ incipit, *Ad onus*. Et sic prudentia, pietas Christiana, & conscientia debent arbitrari tempus, & qualitatem torturæ, & ponderare cum libra iustitiæ.
6 Si reus confessus fuit crimen in tortura, tunc Prælatus transacto vno die integro cum Notario, ac duobus testibus tenetur iterum reum audire extra locum vbi fuit tortus: & rogare an ratificet confessionem iam factam: quam si ratificet, datur plena probatio. Si verò non ratificet, nihil valet præcedens confessio facta in tormento. Est communis in praxi.
7 Si reus antea, extra iudicium crimen confessus est, idque constet per duos testes, & vocatus coram Iudice negat præcedentem confessionem, tunc potest torqueri. Si verò in tortura fateatur, tūc non est necessaria ratificatio extra tormentum. Mascard. t. 1. *de probat conclusione* 350. *n.* 3. cum multis citatis. Excipe tamen, si quando extra iudicium confessus fuit suum delictum, statim ibi reuocauit suam confessionem, quia tunc non sufficiet confessio facta in tortura, absque ratificatione secunda extra illam.
8 Si verò reus negauerit post torturam, poterit iterum torqueri de iure. At inter Religiosos hoc non erit laudabile, vt tenet Rodr. *t.* 2. *quæst.* 19. *art.* 9. Sunt enim Prælati Patres, & Religio Mater, nec proinde decet, vt plurimum, repetitas torturas admittere. Item si reus negauerit in tortura per ius commune purgatus manet, ac liber. Cum quo tamen stat, quod saltem in Regno Lusitaniæ, pro qualitate criminis, & indiciorum, vel semiplenæ probationis punitur aliquando aliqua pœna exilij, vel simili, quia scilicet negatio illa non plenè purgauit probationem contrariam.
9 In Ordine Minorum per statuta Generalia Tolletana.

tana. §. *Si reus cap. 6. de correct.* negans in tortura manet liber, quia tortura purgauit: additur tamen per parenthesim (si reus fuit sufficienter tortus) vnde innuit quòd si reus non fuit sufficienter tortus, poterit adhuc alio supplicio puniri, priuationis vocis actiuæ, & similium: idque relinquitur Prælati arbitrio, qui debet considerare qualitatem personæ, criminis, ac torturæ, vires rei Et iuxta hæc poterit quiescere, vel augere, si videlicet his attentis iudicet reum non fuisse tortum sufficienter; videant ibi Minoritæ suam legem, & alij suas constitutiones.

10 Non videtur sufficiens probatio ad torturam si vnus moribundus dicat: Fullanus me percussit, vel occidit: nam illud dictum non est iuratum: neque decet ab illo tunc iuramentum sumere, præterea cùm sit pars læsa eius dictum est infirmum in iure. Neque item sufficit ad torquendum inimicum illius qui mortuus est, si ille mortuus reperitur mortuus ex veneno: illa enim suspicio quòd inimicus clarus defuncti propinauerit, est leuis, & remota: potuit enim dare venenum inimicus occultus; vel ipse moriens posset volens sed ignarus sumere aliquid venenosum, &c. & proinde sic claro inimico nulla ex hoc tantùm potest inferri molestia. Rodriguez *Addit. Sum. tom. 4. verb. Tortura. num. 5. & 6.*

11 Tenetur Iudex ante torturam dare copiam reo semiplenæ probationis, factæ contra illum, vt si fortè se purget torturam euadat. Et ad hoc tenetur Prælatus etiamsi reus non petat: maximè si reus est idiota: tenetur enim Iudex hoc manifestare reo per sententiam: hæc enim est interlocutoria, à qua si non appelletur infertur grauamen postea irreparabile, pro quo vide suprà *verb. Appellare num. 6.* vide etiam Rodriguez vbi proximè *num. 11. & 12.*

12 Leges ciuiles excipiunt aliquos vt torqueri non possint: de quo Legistæ suis locis. Et statuta Tolletana Minorum fortè coincidunt, dum dicunt *citato loco* non esse torquendos Religiosos grauis authoritatis. Quod verbum latè extendi potest. Variis enim de

causis Religiosus potest esse notabiliter grauis : vt ob litteras, artem notabilem, prælaturam, & similes Et si vis id agnoscere ex contentis in iure: iuxta illud, non possunt torqueri Doctor alicuius scientiæ: persona constituta in dignitate Ecclesiastica : (qualis est etiam Guardianus ex supradictis) senes, decrepiti, &c. Omitto aliquos ex iure communi. Vide Rodriguez *cit. loc. Addit. n.* 10. & suprà *verb. Religiosus. n.* 11.

TRANSLATIO AD alium Ordinem.

Vide suprà verb. *Religio, à numero* 1. *& sequentibus fusè.*

TRIBVTVM, VECTIgal, Gabella, &c.

1 Constat primò Clericos, & proinde Religiosos, esse exemptos à solutione cuiuscumque tributi, vel oneris sæcularis, quomodolibet nuncupati, & impositi à Principe, vel superiori sæculari, communitate, & cæteris sæcularibus. Et hoc constat per multas leges Canonicas, & Bullas, maximè *capit. Clericis. de immunitat in* 6. de quo latè Rodriguez *tom.* 2. *quæstione* 65. & Comitolus *lib.* 1. *Respons. Moral. quæst.* 95. citans multa. Nam & Pharao Rex tyrannus exemit à tributis Sacerdotes idolorum, vt patet clarè *Genes.* 47.

2 Quod adeò verum est, vt etiamsi Clerici sponte velint soluere similia tributa non possint id facere per viam tributi, vt bene Comitolus probat : quia scilicet non possunt renunciare priuilegio communi Ecclesiæ. Et officiales sæculares recipientes aliquid à Clericis etiam sic sponte dantibus per viam tributi, manent excommunicati, vt ille *ibidem* probat.

3 In

5 In particulari extat valde notanda Bulla Pij V. rigorosa satis, & nescio si bene obseruata, cuius tenorem transcribit Capucinus *ad finem sui Compendij fol. 3.* per quam Pius V. rigorosè præcipit ne similia tributa exigantur à Clericis sæcularibus, vel Regularibus, specificando: Exactiones, Datias, Gabellas, Pedagia, Vectigalia, Collectas, Impositiones, vel quæcumque alia onera soluendi aliquid quibuscumque nominibus nuncupata. Quo nil clarius dici potuit, & adhuc specificat modo sequenti.

Primò, ne teneantur Clerici, vel Religiosi, vectigal quodcumque pro transportatione mercium suarum, maximè pertinentium ad illorum sustentationem soluere.

Secundò, dicit non teneri soluere aliquod tributum quod solet solui in transitu de vno Regno ad alium Regnum: quod viderint itinerantes quomodo obseruetur: ipsi enim dicent quid viderint.

Tertiò, exprimit ne teneantur Clerici, vel Religiosi, soluere quotam illam quadrantis, positam super libram carnis, vel viui, vulgo (*Real de Aguoa*) & alia quæ ibi exprimuntur. Quæ omnia libuit referre, vt videant Magistratus si hæc ita fiunt. Neque enim in hoc contra priuilegium commune Ecclesiæ possunt præscribere, maximè à tam paruo tempore Pij V. & Ecclesia semper reclamante. Vt non possim non mirari quæ vidi, & video in oppositum: & excepto si illi habent priuilegium in contrarium, per quod derogetur, & annulletur, prædicta Bulla Pij. Quam derogationem ego ignoro, & oportebat ostendere. Addit verò Capucinus *citat. loc.* prædictam Bullam Pij V. non esse derogatam per Greg. XIII. sed in suo robore permanere. Adde quod in Bulla Cœnæ Domini, quotannis promulgata, hoc ipsum prohibetur censura 18. apud Suarez *tom. de censur. disp. 21. sect. 2. num. 99.*

Denique pœnæ impositæ à Pio V. sunt hæ. Sancta obedientia: indignatio nostra: excommunicatio ipso facto: & pœna duorum millium ducatorum, soluendorum à contrafacientibus: & tandem monet Præla-

tos Ecclesiæ, vt sub eisdem pœnis,& aliis ad suum arbitrium,contradictores compescant.

3 Verùm cùm Papa sit Dominus supremus in ista parte & possit pro causa pia applicare redditus Ecclesiasticos solet aliquando Regibus, & Principibus pro bello contra infideles concedere subsidium, seu licentiam vt Clerici, & Religiosi de suis bonis dent aliquam partem, siue subsidium pro illo bono communi Ecclesiæ,sicut concessit Gregor.XIII Philippo II.Regi Hispaniæ:& credo quod idem concessum est Regi Sebastiano in Portugallia pro expeditione Affricana. Et tunc non solum possunt, sed tenentur Religiosi soluere quotam assignatam, iuxta verba Bullæ. Quæ verò bona Regularium tunc sint obligata ad soluendam illam quotam, vel subsidium tractat Rodr. *tom.3. quæst.* 74. quod quia non est in vsu,omitto: magis enim spectat ad Clericos quàm ad Religiosos.

Adde quòd aliqui Religiosi habent priuilegium ne soluant illud subsidium sicut concessit Eugenius IV.Fratribus B.Mariæ de Guadalupe: sicut habetur in illorum Compend. *ver. Subsidium.* §. 2. Et idem concessum fuit Militibus Sancti Ioannis,sicut refert Rodr. *tom.2 quæst. 66. art.*1.At *in tom.3.quæst.*74 *art.* 15. ait prædictos per aliam Bullam Pij V. fuisse obligatos ad subsidium dictum,*del escusado.*

4 Clerici, vt Religiosi vendentes, aut ementes aliquid non debent Alcauallam,vulgo(*Sissa*)colligitur satis ex supradictis, & Bulla Pij V. est enim illa Alcaualla tributum,& satis quotidianum. Imò aduertit Rodr. *cit. quæst.* 74. *art.* 7. iniustam fore legem ciuilem quæ rei Ecclesiæ, siue Monasterij venditæ imponeret quintum soluendum Fisco Regali, quia ibi imponitur nouum onus in damnum Ecclesiæ.

5 Supradicta de exemptione Religiosorum, & Clericorum à tributis, intelliguntur dummodò ipsi non negotientur per mercaturam, vendentes, & ementes, aut permutantes, per negotiationem: si enim hoc faciant tenentur soluere tributum, & Alcauallam, & cætera illi negotiationi annexa. Rodrig. cum communi

art.

*art.*8. Et ratio est, quia negotiatio est Clericis prohibita, & quãdo hanc exercent, non eximuntur illorum bona à tributis laicorum: solùm enim illis conceditur priuilegium pro sua sustentatione absque negotiatione mercaturæ, vt patet ex *cap. final. de vit. & honest. Cleric.*

6 Tunc Clericus, vel Religiosus dicetur mercaturam exercere, quando emit rem vendendam, in sua integra forma manentem lucri faciendi gratia. Vt si emat triticum vendendum in eadem forma sine melioratione aliqua facta ab ipso Clerico: sed solùm seruatione diutina. Si verò rem emat Clericus vt in illa aliquid operetur, & sua industria mutatam, &ælioratam vendat vt equum, vel mulam nouam, vt iam educatam vendat, tunc non exercetur mercatura propriè, quia non venditur res in integra forma antiqua. Et præterea in istis rebus sic melioratis, prætenderunt etiam aliquem vsum illarum: in illis verò venditis in integra forma, & reseruatis absque melioratione, prætenditur solus quæstus, qui est finis totalis mercaturæ. Addit Rodriguez *quæstion.cit.art.*8. se consuluisse non esse negotiatorem Clericum, qui in loco in quo est, emit merces aliquas, & illas dat Fratribus suis vt cum illis negotientur, quia tunc ille non vendit illas in propria forma. Ait tamen mercaturam facere Clericum, qui vuas mercatur, & per famulos vinum conficit, vt postea vendat. Et per hoc resolues similes casus: & tunc Clericus, vel Religiosus debet tributum suæ negotiationi annexum.

Ibidem ait Rodriguez non debere Gabellam Monasterium quod emit oues, & vaccas prægnantes, & postea vendit filios: non enim vendit quod emit, sed quod natum est, & fructum rei emptæ. Ait tamen illam debere si emat fundum plenum arboribus cum fructibus iam maturis, & pendentibus, si vendat hos fructus.

7 Si Nouitij bona intra Nouitiatum vendantur non sunt exempta à tributis, Nouitius enim quo ad hoc, non gaudet hoc priuilegio circa sua bona. Rodriguez *articul.*9. An verò Iudex sæcularis tunc possit petere tributum: an verò recurrendum sit ad Nuncium, alij tenent primum. Rodriguez *artic.*10. tenet secundum.

8 Tertiarij viuentes in Congregatione, sunt exempti à tributis, sicut cæteri Religiosi, sunt enim verè personæ Ecclesiasticæ, ac veri Religiosi. Non verò eximuntur Tertiarij viuentes in proprijs domibus, iuxta supradictum *verbo Tertiarij. numero* 2. Neque exprimuntur Tertiariæ etiam promittentes castitatem, quia per hoc solum votum non manent Religiosæ, licèt hæ sint exemptæ à potestate Ordinarij, vt suprà diximus *eodem verbo Tertiarij.*

ADDITIO.

DIxi suprà *hoc ipso verbo Tributum, numero* 3. Religiosos per Bullam Pij V. ibi latè relatam non posse cogi ad soluendum tributum positum populo in vino, carne, & similibus, idque concessisse tum viris Regularibus, tum Monialibus. Quod autem illa Bulla non obstante possint Rectores vrbium ponere tributum prædictum non Religiosis in particulari, sed in rebus populi communibus indifferenter, vt qui emerit tale, vel tale soluat etiamsi sint Religiosi: Primò docet praxis publica, & tolerata. Secundò, quia cùm illud tributum redundet, & insummatur in bono communi totius populi, & communes illi sumptus etiam proficiant Religiosis illius populi, qui sunt membra illius, æquum est, vt iidem contribuant pro sumptibus in suum fauorem factis, iuxta *regulam* 55. *de Regul. Iuris in* 6. qui sentit onus, sentire debet & commodum: & à contrario sensu arguendo; qui sentit commodum, sentire debet & onus. Tertiò probatur ex *lege ad portus, Cod. de operibus publicis*: & *ex l. ad institutiones, Cod. de Sacros. Eccles.* & sic tenet expressè gloss. *cap. non minus. de immunit. Eccles. verb. Releuandas.* dicens quod pro operibus boni communis contribuere debent Ecclesiastici. Ex Theologis verò videtur fauere huic opinioni Henriquez *tom.* 2. *Summ. libr.* 10. *cap.* 15. §. 5. *gloss. littera I.* vbi citat Vvald. & ait quod in Hispania ad

ad redimendum oppidum quod Rex vendere volebat, & vicini oppidani volebant soluere pretium oppidi, decretum fuit in Concilio Regio potuisse, ac debuisse Clericos oppidi soluere suam partem pro rata, eo quod erat bonum commune populi. Et ait Henriq. quod istæ leges ciuiles non sunt correctæ per Ecclesiam: imò per illas leges Ecclesiæ, sic intelligi debere. Idem videtur sentire Viualdus *in Candelabro 4. impressionis Venetæ anno 611. in Explicatione Bullæ Cœnæ casu 18. numero 3.* vbi sine distinctione dicit, quod ad pontes, aquæ ductus, muros, & cætera tangentia bonum commune tenentur soluere Ecclesiastici: & citat Sotum, & Nauarr. quamuis Sotus *loco citato ab authore, 3. de Instit. quæstione 4. art. 5.* tale non dicit. Nauarr. autem ab illo citatus, non loquitur absolutè, sed cum distinctione, quando scilicet illud bonum commune tangit Clericos immediatè: non verò quando illos tangit solùm mediatè, de quo infrà. Nauarr. verò id dicit *in Summ. Latina. cap 27. numero 115. in fine.* Cum prædictis videtur concordare Lopez *in 2. part. Instructorij cap. 40. § Sed adhuc, & seq.* quamuis *ibidem* re vera id non dicat, sed cum Nauarr. concordet. Tenent *ibidem* alij multi: sed citati tres sufficiant quæstionis ventilandæ gratia.

2 Ego inprimis communitates id facientes non arguo, neque peccare credo, maximè quia possum credere illas munitas esse concessione aliqua Pontificia ad id faciendum, maximè cùm non exprimant, se id imponere directè Religiosis, sed in gratiam Religiosorum si possint se defenderè ab illo tributo soluendo pro rebus sibi necessariis emendis: aduerto sequentia.

3 Aduerto primò Bullam Cœnæ in clausula 18. quando prohibet ne Principes sæculares, vel Rectores imponant tributa personis Ecclesiasticis, innouare omnia iura, seu Canones Ecclesiæ hoc ipsum à tempore antiquo prohibentes, siue sint Canones facti in Conciliis generalibus, vt Lateran. & aliis. Canones verò præcipui de hoc disponentes inter alios sunt *cap. non minus, & c. aduersus. de immunit. Ecclesiæ, & cap. quamquam. de censibus in 6.*

4 Citato

4 *Citato verò c. non minus*, decernit Papa vt quando Episcopus cum Clero viderit, populum non sufficere ad succurrendum bono necessitatis publicæ, tunc poterit Episcopus Clericos obligare ad contribuendum pro talibus expensis publicis. Hæc sunt verba Textus: *Vbi laicorum non suppetunt facultates.* Vnde si populi facultates sufficiant, non poterit Episcopus cogere Clericos ad soluendum. Deinde *cit. c. aduersus*, videns Papa non esse securum concedere Episcopis executionem illius tributi imponendi Ecclesiasticis, decreuit vt stante suprà dicta necessitate, & non sufficiente pecunia populi, Episcopus id non posset præcipere inconsulto Summo Pontifice. Hæc sunt verba Textus: *Propter imprudentiam tamen quorundam, Romanus Pontifex cõsulatur.* Quos omnes Canones, sicut dixi, innouat semper Bulla Cœnæ.

5 Pro solutione aduerto: Duobus modis expensas boni publici spectare posse ad Ecclesiasticos: primo in generali, quatenus sunt ordinaria membra talis populi, huiusmodi sunt refectio murorum, pontis, aquæductus publici, in quibus Ecclesiastici nihil habent particulare, nisi tanquam partes ordinariæ illius populi. Secundo modo possunt illæ expensæ, & bonum publicum tangere Ecclesiasticos, quia illic habent bonum etiam particulare, verbi gratia, sternitur via publica in oppido constrata lapidibus. Sternenda est via ante portam Clerici item, grassatur ignis publicus per campum vbi Ecclesia, vel Clericus habent peculiares possessiones: pro vitando illo igne, vel fluuio inundante agrum, dicetur expensa ibi facienda specialiter tangere Clericum. Ista distinctio est sumpta ex Nauarr. & Lopez *suprà citatis.* & ex Molina, & aliis *infrà citandis.*

6 Vltimò aduerto propositum casum posse intelligi, vel de Clericis in communi, vel solùm de Religiosis, & Monialibus in particulari, pro quibus Pius V. citatam Bullam concessit.

7 Hoc posito dico primò Bullam Cœnæ *clausula* 18. cùm prohibet imponi tributa personis Ecclesiasticis, loqui in generali, sine distinctione, quocunque modo imponantur tributa. Sic enim ait: *Qui per se vel per alios,*

alios, directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, & procurare non verentur. Deinde citata capita Iuris Canonici sunt satis clara, & expressa. Et notanda sunt in particulari verba Bullæ Cœnæ: *Directè, vel indirectè.* Dicet enim aliquis: Rectores istius populi ponunt hoc tributum in genere, non exprimentes vt soluat Clericus, seu Religiosus: ac proinde non imponunt tributum personis Ecclesiasticis. Respondeo, quòd non imponunt tributum personis Ecclesiasticis directè, cùm illas non exprimant: sed tamen videntur imponere indirectè: cùm obligent omnes ementes soluere: nec Ecclesiasticæ personæ oppidi pro quotidianis emendis possint illa quærere extra populum, cum tanto dispendio: & proinde videtur necessarium vt fiat declaratio à Rectoribus populi quòd Ecclesiastici sint exempti à tali tributo. Neque obstat quòd lex talis tributi non exprimit vt soluant Ecclesiastici: nam publicani, & venditores illud expresè exigunt à personis Ecclesiasticis, quæ proinde non possunt negare: esset enim illis difficilius, vel litem mouere, vel ex aliis populis illa victualia asportare. Rectores verò populi sciunt, & consentiunt ab Ecclesiasticis postulari. Et sunt præterea valde notanda verba prædictæ clausulæ in Bulla Cœnæ, vbi præter impositionem tributi, etiam de receptione illius sic dicunt: *Sic imposita etiam ab sponte dantibus recipiunt.* Circa quæ verba Suarez *tom. de Censur. disputatio.* 21. *sect.* 2. *n.* 99. dicit intelligi de illis qui petunt tributa à Clericis tamquam debita: cuius Doctoris hæc sunt verba. *Quia sine alia speciali vi, aut coactione præter exactionem, siue impositionem dantur. Hæc autem sufficiens vis est, & coactio.* Sic ille. Probatur idem ex *c. quamquam. de censibus in 6.* Vbi præcipitur quod talia tributa ab Ecclesiasticis nemo exigat, vel extorqueat. Et eandem explicationem tradit Suarez *cit. loc.* & Sayro *t. de cens. l.* 3. *c.* 22. *n.* 1. & Viuald. *loc. cit. n.* 12. quod scilicet solum petere illa tribusta ab Ecclesiastis, sit vis, & violentia Et confirmatur, qnia eo ipso quod publicani petunt ab Ecclesiasticis tale tributum ex vi legis debitum inferunt illis vim ipsius legis.

8 Dico

8 Dico secundò iuxta præmissa suprà à nobis, quòd neque pro fontibus, pontibus, muris, & similibus bonis communibus possunt prædicta tributa imponi Ecclesiasticis, nisi concurrentibus duabus circunstantiis, vel conditionibus. Prima est illa quam suprà diximus *ex cap. non minus, & ex cap aduersus*, quando scilicet populi pecunia non sufficit, & concurrente Episcopo, imò, & Summo Pontifice consulto. Secunda est, vt sicut diximus in præmissis, Ecclesiasticos non posse cogi ad hæc tributa soluenda expendenda in bono communi, quando illud bonum commune tangit Ecclesiasticos solùm in genere, vt sunt pons, fons, muri, &c. Sed oportet vt illos tangat in particulari, vt constructione viæ ante suam portam, obuiatio ignis, vel fluuij comminantium contra agrum vbi sunt bona particularia Ecclesiæ, vel Clericorum, vel Religiosorum. Sic in terminis tenet Molina *tom. 2. de Iust tract. 2. de tributis disp. 672 conclus. 1.* citans Panormit & Sylu. Hæc est etiam sententia Lopez suprà citati, & Nauar. si bene considerentur. Ratio Molinæ est: quia si quoties bonum commune tangit Ecclesiasticos solùm ex æquo, id est, tantùm in genere, & in communi, tenerentur soluere tributa pro bono illo communi: numquam Ecclesiastici deobligarentur à soluendo vllo tributo, nam omne tributum imponitur pro bono communi omnes in genere, & communiter tangente: vnde frustratoria esset lex Ecclesiæ eximens Ecclesiasticos à soluendis tributis. Oportet ergo pro Ecclesiasticis obligandis, vt illud bonum commune tangat illos in particulari modo iam exposito. Et hæc ratio apud me videtur conuincere. Et præter Molin. Nauarr. Lopez est huius sententiæ Viuald. *loco citat.* Rodriguez *Addit. ad Summ. tom. 4. capit. 166. conclus. 17.* & in Summ *verbo Tributum capit. 73. conclus. 12.* Petr. Ledesm. *in Sum. Tract. 7. de Iustit. distributiua conclus. 20.* ponens distinctionem suprà dictam de bono tangente Ecclesiasticos in communi vel in particulari. Tenet & Reginald. *libr. 9. sua Summ. numer. 376. & sequentibus*, & Pat. Fr. Antonius de Sosa *in Bulla Cœna capit. 19. disputat. 92. & 93.* Qui omnes citant alios

adhuc

adhuc textus, per quos omnino videntur correctæ illæ duæ leges ciuiles in principio adductæ. Citat alia pro nobis Henriq. suprà *citato loco in Gloss. Littera M.* Et tandem sufficiat nobis vnus Nauarr. qui præter iam citatum locum, etiam in *ead. Summ. Latina cap. 17. num. 201.* tanquam testis oculatus, postquam ibi dixit, peccare illos, & incurrere censuras, qui petunt similia tributa ab Ecclesiasticis, specificans in vino, & carne; inprimis conqueritur quod ab ipso clerico, itinerante petitum est sæpius in variis regnis tale tributum. Secundò dicit, vidisse se in anno Iubilei magni tempore Gregor. XIII. multos gubernatores Vrbium Italiæ Romam intrantes, & multos publicanos cum illis petentes absolutionem à Summ. Pontifice pro censuris incursis ob impositionem, vel exactionem similium tributorum à personis Ecclesiasticis. Vide tantum virum testem oculatum, & lege locum ipsius. Addo præterea pro Colophone, Azor. 2. *part. Sum. Moralis libr.*8. *cap.* 11. *col.* 1032. §. *in dubium vertitur.* Vbi mouens idem dubium de tributo posito in carne, & vino emendis pro bono communi Reipublicæ postquam dicit non posse exigi ab Ecclesiasticis: ponit hæc verba. *Item receptum est vsu in multis locis vt Ecclesiastici talem gabellam non soluant, vel si soluant intra annum, vinum, vel carnes, emendo, ad exitum anni Princeps, vel Respublica damnum resarciat pecuniaria compensatione.* Sic ille. Et puto quòd in præsenti materia, à Doctoribus grauibus,& recentioribus quales sunt suprà citati, nihil potest amplius, vel clarius expectari.

9 Obiicis *in cap. peruenit. de immunitat. Ecclesiæ* dicere Gregor. Papam, nullum excusari à murorum vigiliis, sed omnes ad hoc generaliter compellantur: quatenus cunctis vigilantibus melius valeat ciuitatis custodia procurari. Cùm ergo ibi Papa de Ecclesiæ immunitate loquatur, & non excipiat Ecclesiasticos ab illa communi necessitate, sequitur posse eosdem obligari pro illo bono communi tangente Ecclesiasticos solùm in genere, vt soluant necessaria pro solo bo-

no

no communi illos tangente in communi, neque esse necessarium, vt illos tangat in particulari. Respondeo primò. Ibi Papam non exprimere Ecclesiasticos. Secundò quòd solùm loquitur de cogendo ad vigilandum, non ad tributa soluendum. Tertiò dico, quòd secundùm omnes Doctores lex posterior corrigens priorem seruanda est quando ambæ seruari non possunt, quia Papa posterior potest abrogare legem prioris, vt quotidie fit, & fecit nuper Greg.XIV. & Clemens VIII.circa Motus proprios Sixti V.circa abortum,& circa Nouitios.At post Greg.Papam loquentem ibi in generali,decreti sunt Canones in *eod.tit.de immun. Ecclesiæ.*iubentes in particulari,ne clerici obligentur ad soluenda tributa pro bono publico nisi interuenientibus illis conditionibus suprà memoratis,& proinde standum est legi posteriori,quando prima,seu prior lex contrariatur posteriori. Conditi sunt præterea post *citat. cap. peruenit,* alij multi Canones per quos videtur corrigi *citatum cap. peruenit*, vel saltem declaratur. Faciunt tradita à Nauar. *lib. 5. consf. titul. de pœnis consil.37.num.1.* Et ibi citata in margine. Facit, & quod traditur à Suarez *tom. de Legibus lib. 6. cap 27. num. 3.* Vbi dicit legem posteriorem aliquando abrogare priorem etiam si prioris legis non faciat mentionem,pro quo citat ibi *cap.1. de Constit. in 6. & Gloss. ibi verb. Reuocare. & l. sed, & posterioris ff. de Legibus.* Cui dicto, accedit ratio quia voluntas posterior supposita potestate, vincit, & reuocat priorem contrariam.

10 Quidquid tandem sit de prædictis allegatis ex iure Canonico, ac Doctoribus Theologis, quæro, an Papa Pius V. potuerit concedere Religiosis, & Monialibus exemptionem ab illo speciali tributo posito in vini, & carnis emptione, non obstante iure Canonico communni, si quod daretur in contrarium (quod tamen non datur, vt suppono:) & credo quòd omnes dicent potuisse: etenim Papa est suprà ius commune. Secundò, quia videmus multos Sum. Pontifices concessisse multa priuilegia Religiosis contraria communi, etiam cum præiudicio tertij qualis inter alias est concessio facta Religiosis aliquibus de soluendis

uendis decimis, quod vergit in præiudicium Ecclesiarum, seu Episcoporum. Cùm ergo Pius V. in citato Motu proprio concedat Religiosis, & Monialibus, clarè, & expressè exemptionem à tali tributo vini, & carnis: & loquatur de omnibus Religiosis, & Monialibus per totum Orbem diffusis, & Princeps præsumatur habere ius commune in pectore (vt dicunt Iuristæ) sequitur, quod prædicta concessio non est derogata, imò quod derogaret iuri communi contrario, si daretur. Hunc Motum proprium Pij V. transcribit Capucinus Sorbo *in fine sui Compendij. fol.* 3. Vbi ponit Papa multas pœnas contrauenientibus illi decreto. Addit *ibi* Capucinus hoc priuilegium non fuisse derogatum à Gregor. XIII. pro quo citat ibi Capucinus *fol.* 8. Authorem Catechesis Neapolitanæ. Addo quòd prædictum priuilegium fuit concessum ex Motu proprio, vt Papa exprimit, quod difficilius reuocatur. Et ego non vidi Bullam posterioris Pontificis reuocantem prædictum Motum proprium. Addo contra prædictum priuilegium non posse allegari præscriptionem, hæc enim contra bona Religiosorum non currit nisi per centum annos, vt dixi suprà *verb. Præscriptio.* priuilegia verò Religiosorum computantur inter præcipua bona illorum.

11 Neque obstat, si dicas. Hoc tributum non imponi Ecclesiasticis, cùm lex eos non exprimat. Nam sufficit quòd publicani, seu venditores illud exigant ab Ecclesiasticis ementibus, quod suprà ex Suarez, & aliis diximus esse vim factam Ecclesiasticis. Neque obstant adducta in principio *num.* 1. pro parte opposita. Nam primum exemplum de praxi, & consuetudine, non potest habere locum saltem contra Motum proprium Pij V. contra quem non dari præscriptionem paulò ante diximus. Adde circa praxim quod suprà diximus dixisse ac vidisse Nau. in Italia, & Azor. in Hispania: Adde quòd Pius V. in Motu proprio citato reuocat consuetudines quascunque, imò Apostolicas ordinationes in oppositum etiam si latæ sint, ac editæ in Conciliis generalibus. Ad secundum, desumptum

ex Reg. Iuris, quòd qui sentit commodum sentire debet & onus, dico id verum esse, nisi princeps, vel habens potestatem concedat alicui, vt non obstante quod aliquis sentiens commodum publicum, liberetur ab onere alicuius solutionis. Probatur hæc solutio ex praxi principum etiam sæcularium, qui multis viris nobilibus concedunt priuilegia vt non soluant ad pontes, fontes, & similia opera publica de quibus tales viri nobiles etiam commodum recipiunt: quod à fortiori potest Papa concedere nobilibus Ecclesiæ, quales etiam sunt Religiosi. Adde quòd prædicta Regula iuris multas patitur exceptiones, vt *ibidem* Gloss. exponit. De duabus verò legibus ciuilibus *ibidem citatis* non est curandum, quia princeps sæcularis non potest condere legem præiudicantem libertati Ecclesiasticæ, & predictæ leges correctæ sunt per ius Canonicum, vt aliqui Doctores affirmant, maximè Gloss. *in cap. generaliter verb. Nouarum, & verb Collationibus* 16. *quæst.* 1. & alij Doctores *ibidem.* Et alij Doctores citati ab Henriq. *loc. suprà citat. lib.* 10. *cap.* 15. §. 5. *Littera M, in gloss.* vbi multos citat Doctores iuris. Et quod magis est, duæ citatæ leges sunt correctæ ab ipso iure ciuili in *l. placet de sacros. Eccles. in Codice & l.* 2. *Cod. de Episcop. & cleric. & Authentic. nulla communitas Cod. de Episcop. & Cleric.* per quas Ecclesiastici eximuntur ab omni genere tributorum.

Hæc omnia dixi in gratiam Religiosorum habentium prædictum priuilegium Pij V. non condemnans, vt dixi, Respublicas oppositum facientes, quia forsitan concessionem Pontificiam habebunt supradictis derogantem, quam tamen non vidi, sed cuperem videre. Et proinde Doctoribus me submitto, & neminem condemno.

TRIDENTINVM. Concilium.

CVm Concil. Tridentinum tantæ sit venerationis: & tam multa sit de Regularibus locutum; tótque illorum priuilegia derogauerit, ideóque sit toties à nobis citatum in supradictis, satis vtile duxi breuiter, & per summam hîc recitare loca in quibus aliquid loquitur spectans ad personas Religiosas, vt sciant illæ, quid possint, & quid non possint per priuilegia sua derogata.

Sess. IV.

PRæscribitur modus seruandus in impressione librorum per Religiosos, de quo nos suprà titulo libri.

Sess. V.

CAp. 1. *de Reform.* iubetur vt in Conuentibus Religiosorum vbi commodè fieri potest, sint Lectores digniores sacræ scripturæ assignati à Capitulo Generali, seu Prouinciali.

Ibid c. 2. quòd Prædicatores ad prædicandum in suis Ecclesiis petant benedictionem Episcopi: & ad prædicandum extra suos Conuentus petant licentiam. Nos suprà *verb. Prædicatores.* Et idem iubet *sess.* 24. *cap.* 4.

Eod. cap. 2. dat licentiam Episcopis puniendi Prædicatores prædicantes errores, & scandala: de quo etiam suprà *verb. Prædicatores*, & in hoc reuocat expressè priuilegia.

Ibidem etiam iubet vt Episcopi non sinant prædicare Regulares extra claustra viuentes, & extra obedientiam, nisi noti sint Episcopis, & probati moribus. Et hîc etiam reuocat priuilegia.

Seß. VI.

C*Ap.* 3. *de Reform.* Regularis degens extra Monasterium; etiam prætextu priuilegij sui non obstante, potest puniri ab Ordinario, si extra claustrum delinquit. Et reuocatur priuilegium.

Seß. XIV.

C*Ap.* 2. *de Reform.* iubetur quòd nullus ordinetur quouis Ordine etiam Minori, absque expresso consensu, & litteris dimissoriis sui Prælati, aliàs manet suspensus ab executione Ordinis suscepti ad arbitrium Prælati.

Ibidem seß. 14. *cap.* 11. quòd Religiosus de vno Ordine translatus ad alium, non possit vagari etiam cum licentia superioris admittentis, sed suscipiatur ad professionem; ita vt perpetuò maneat sub obedientia, & viuat intra clausuram.

Seß. XXII.

In decreto de obseruand. & euitand. in celebr. Miss.

1 PRohibet illiberales, & importunas exactiones, & pacta pro celebrandis Missis nouis: & licèt in hoc non exprimat Regulares, generaliter tamen loquitur, & proinde etiam de illis.

2 *Ibidem*: ne permittantur celebrare ignoti Sacerdotes extranei absque testimonio claro sui sacerdotij. Etiam generaliter loquitur, & Regulares comprehendit. Vide suprà *verb. Missa.*

3 Ne Episcopi permittant etiam Regulares dicere Missam vbique, & in domibus priuatis, & oratoriis non ordinatis ab Episcopo, de quo vide supià *verb. Altare numero* 1. Et licèt quoad hanc celebrationem priuatam dicat ibi Concilium quod possint Episcopi illam

illam prohibere non obstantibus priuilegiis, &c. *Ibi* tamen Concilium non reuocat priuilegia, sed concedit quod possint reuocare ipsi Episcopi. Si tamen non reuocent, vide dicta *citato loco*.

4 Prohibet ne Sacerdotes celebrent nisi debitis horis: & ad hoc etiam committit Episcopis, vt possint reuocare priuilegia. Vide suprà *verb. Missa numero* 3. *& sequentibus*.

5 Prohibet Missarum non consuetum morem in modo candelarum, & aliis quæ sonant superstitionem. De quo suprà *verb. Missa, num* 8. *& seq*.

6 Prohibet *eadem sess. cap*. 4. *de Reformat*. ne vocem habeat in Capitulo is qui non fuerit Subdiaconus. De quo vide suprà *verb. Electio num*. 16.

Sess XXIII.

C*Ap*. 10. *de Reformation*. quod Abbates non possint extra suos Conuentus, conferre primam tonsuram, vel minores Ordines iis qui non subditi sui Regulares. Et in hoc reuocat priuilegia. Vide suprà *verb. Abbas num*. 2.

Cap. 11. quòd Ordines minores non conferantur nisi scientibus saltem linguam Latinam, & seruatis interstitiis, & inter hos, & subdiaconatum intersit annus, non exprimit Regulares: sed loquitur generaliter. Vide *verb. Suspensio, num*. 14. & non reuocat priuilegia, neque consuetudinem.

Cap. 12. assignat ætatem in qua etiam Regulares debent suscipere subdiaconatum & cæteros Ordines. Et ad hoc reuocat penitus omnia priuilegia Mendicantium, & Regularium. Vide *verb. Ordines sacri numero* 13. & præterea *ibi* iubet quòd Regulares examinentur.

Cap. 13. quòd duo Ordines sacri eodem die neque Regularibus conferantur. Reuocat omnino priuilegia.

Cap. 15. quòd non possit Regularis audire confessiones sæcularium etiam Sacerdotum absque examine Episcopi. Reuocat priuilegia, & consuetudines.

Cap. 17. quod ministeria Altaris non exerceantur, nisi per constitutos in illis Ordinibus. Vnde carens Ordine Subdiaconatus non potest in Altari cantare Epistolam. De hoc non ponit reuocationem: neque ad hoc datur priuilegium: imò si carens isto Ordine exerceat tale officium cum solemnitate, incurrit pœnas de quibus Doctores agentes de Sacramento Ordinis.

Eadem session. cap. 13. & 14. alia decernit de promouendis ad Ordines sacros quæ sufficienter sunt explicata, *verbo Ordines sacri. & verbo Suspensio.* Maximè nota, quod ibi dicit *cap.* 14. posse Episcopum dispensare cum promoto per saltum, si non ministrauerit. Innuítque non posse si ministrauerit. Quid verò possit in hoc Prælatus cum suo Regulari promoto, per saltum, si res fuerit omnino occulta iudicare poteris ex dictis suprà *ver. Ordines sacri.num.* 14.

Sess. XXIV.

C*Ap.* 2. *de Reformation.* iubentur aliqui exempti accedere ad Concilia Prouincialia Episcopalia, saltem ij qui obligantur ratione parochialium, aut aliarum Ecclesiarum annexarum.

Cap. 8. quod Regulares possunt esse examinatores, recepto prius iuramento: & quod nihil ab examinatis accipiant, aliàs labem simoniæ non euadent, &c.

Sess. XXV. de Reformat.

C*Ap.* 1. *de Reformation.* iubentur Fratres, & Moniales aptare vitam ad suam Regulam, & statuta in vestitu, cibo, & cæteris. Et admonentur Prælati omnino de cura, ac visitatione, super his facienda.

Capit. 4. datur licèntia Generalibus vt in Capitulo Generali possint reducere magnum Missarum numerum, pro quibus sunt tenues eleemosynæ, ad minorem numerum cum conditionibus ibi appositis: de quo vide suprà *ver. Missa num.* 1.

Sess.

Seß. XXV. de Regular.

IN *hac sessione tota* agitur de Religiosis fusè per *capita* 22. Et aduerto ante omnia, quòd omnia contenta *in illis* 22. *Capitulis* circa Regulares omnes vtriusque sexus præcipit obseruari, non obstantibus quibuscumque priuilegiis, quorumcumque Religiosorum. Omnia enim in contrarium reuocat ibi, *cap. vltimo, seu* 22. Et proinde non est necesse in singulis sequentibus ponere reuocationem, ponam vero sola præcipua.

Cap. 2. prohibentur Religiosi in particulari habere peculium: & prohibentur Prælati illud illis concedere. De hoc vide suprà *verb. Peculium n.* 1. *&* 2. & Monachus habens peculium indebitè priuatur voce actiua & passiua per biennium.

Cap. 3. conceditur omnibus Religiosis & Monialibus cuiusque Ordinis, exceptis Capucinis, & Minoribus obseruantibus, vt habere possint bona immobilia, ac redditus, non obstante Regula ipsorum. Secundò ne in Conuentibus recipiantur plures Fratres, vel Moniales, quàm possint sustentari commodè, ex redditibus propriis, & eleemosynis consuetis. Tertiò, ne erigantur in posterum noua Monasteria absque licentia Episcopi illius Diœcesis,

Cap. 4. prohibetur ne Religiosus aliquis addicat se seruitio vel obsequio alicuius Episcopi, vel cuiuscumque alterius personæ sæcularis, vel Ecclesiasticæ extra Ordinem, nisi cum speciali licentia Prælati, quocumque prætextu se addicat. Secundò, ne Religiosus exeat à suo Conuentu, etiam prætextu adeundi Prælati, in scriptis obtenta. Aliter facientes possunt puniri ab Episcopis, tanquam desertores sui instituti. Tertiò, vt Regularis missus ad vniuersitates causa studij habitet intra Conuentum: alioquin ab ordinariis contra illos procedatur.

Cap. 5. agitur per totum de clausura Monialium, de quo nos suprà *verb Clausura Monialium.* Et præcipitur sub excommunicatione vt Principes, & Magistratus requisiti, dent auxilium ad prædictam clausuram con-

seruandam : & sub eadem pœna, ne aliquis imgrediatur dictam clausuram, absque licentia obtenta in scriptis modo ibi prædicto.

Cap. 6. præcipitur vt electiones quorumcumque superiorum Regularium fiant per vota secreta, ita vt nomina eligentium nunquam publicentur. Secundò, ne possint vota, seu suffragia absentium suppleri per alios præsentes. Aliàs factum irritatur. Et priuantur officio, & inhabilitantur ad futura, qui se secus eligi permiserint.

Capit. 7. ponuntur conditiones Abbatissæ eligendæ, vt sit 40. annorum ætatis, 8. professionis, & quòd laudabiliter vixerit in Ordine. Si verò talis ibi desit, poterit eligi habens 30. annos ætatis, & quinque professionis. Secundò, quod superior præsidens electioni, non intret clausurum, sed ad crates vota singularum audiat.

Cap. 10. Moniales confiteantur, & communicent saltem singulis mensibus. Et superiores bis aut ter in anno offerant illis Confessorem alium extra suum Ordinarium. Secundò, prohibet ne Moniales habeant sacrosanctam Eucharistiam intra chorum: quod iuxta Rodriguez, & praxim, intelligitur, si ita sit intra chorum, vt pro illa portanda, ac renouanda, aperienda sit clausura, Secus si sit suprà chorum, id est, intra parietem chori, vt Moniales non accedant, sed aspiciant: Et de foris, per coleam, seu scalam, possit deduci à Sacerdote, ac renouari sine ingressu clausuræ, toties quoties.

Capitul. 11. Regulares qui habent curam Ecclesiarum sæcularium, sint subditi Episcopi in visitatione, & correctione quoad curam, & administrationem Sacramentorum. Neque Prælati Regulares possint ibi assignare aliquem nisi de consensu, & examine Episcopi. Excipit loca in quibus Generales, vel capita Ordinum habent sedem principalem: vel in quibus Abbates, & superiores exercent iurisdictionem Episcopalem, & temporalem in parochos.

Cap.

Cap. 12. præcipit,vt Regulares in ſuis Eccleſiis,publicent,& obſeruent , cenſuras poſitas per ſedem Apoſtolicam,& interdictam:& hæc etiam poſita per ordinarium publicent,& ſeruent.Et obſeruent etiam dies feſtos præceptos ab Ordinariis.De quo ſuprà,*verbo Interdictum*,& *verbo Feſti dies.*

Cap. 13. præcipit vt Epiſcopi componant controuerſias,ac diſcordias omnes inter præcedentias Regularium pro actibus publicis : & quòd Regulares vocati ad proceſſiones, teneantur accedere. Vide ſuprà *verbo Proceſſiones.*

Capitul. 14. decernitur vt Regularis viuens intra clauſtrum , & extra illud ſcandaloſè delinquens , puniatur à Prælato inſtante Epiſcopo intra tempus aſſignatum ab Epiſcopo.De quo vide amplius *verbo Epiſcopus,num.* 8.

Cap. 15. decernitur ne fiat profeſſio viri aut fœminæ , ſi non habeant 16. annos ætatis completos: & annum vnum integrum Nouitiatus : aliàs facta irritatur. De quo multa ſuprà *verbo Nouitius* , & *verbo Profeſſio.*

Capitul. 16. iubetur ne Nouitius anno Nouitiatus faciat donationes , niſi intra duos menſes proximos ante profeſſionem : & cum conditionibus ibi poſitis: aliàs ſint irritæ. De quo ſuprà *verbo Nouitij donationes.* Secundò , ibi præcipitur , vt Nouitius anno probationis finito , ſtatim admittatur ad probationem , vel eiiciatur. Excipit morem Patrum Societatis Ieſu , qui finito bienno emittunt tria vota ſolùm ſimplicia : & profeſſionem ſolemnem emittunt multo poſt ad arbitrium ſui Generalis , quam conſuetudinem illis permittit. Vide ſuprà, *verbo Profeſſio,numero* 1. Tertiò , ibi præcipit ne Nouitij,aut parentes, vel conſanguinei dent aliquid Monaſterio, præter victum , aut veſtitum. Vide *verbo Monaſterium num.* 11.

Capit. 17. Nouitiæ Moniales , antequam profeſſionem emittanr , ſunt examinandæ ab Ordinario de libertate , vel per ſuum Vicarium an liberè profiteantur. Et Abbatiſſa tenetur ante profeſſionem , per vnum

menſem monere de hoc Epiſcopum: quod ſi non moneat, ſuſpenditur ad arbitrium Epiſcopi. Vide ſuprà, *verb. Nouitia. num.* 3.

Cap. 18. excommunicantur cogentes aliquam fœminam inuitam intrare Religionem, vel habitum ſuſcipere, præterquam quod in caſibus à iure expreſſis, vel auxilium, fauorem, & aſſiſtentiam dantes. Et è contra excommunicantur etiam prohibentes aliquam fœminam intrare volentem aliquam Religionem, de quo vide ſuprà, *verb. Moniales, n.* 6. 7. *&* 8. 9. Sed ab his legibus excipit ibi fœminas quæ conuertitiæ, aut pœnitentes appellantur, in quibus conſtitutiones illarum ſeruentur.

Cap. 19. præcipitur primò vt Regularis, qui prætenderit allegare ſe non eſſe verè profeſſum, ob metum, vel defectum ætatis, id faciat in quinquennio cum cæteris ibi conditionibus: de quo vide latè ſuprà *verb. Profeſſionis reclamatio. à n.* 44. *& ſequent.* Secundò, ibi præcipitur ne poſſit aliquis tranſire ad laxiorem Religionem: nec illi detur licentia portandi habitum ſuæ Religionis occultè. Vide *verbo Religio. n.* 12.

Cap. 20. *&* 21. aliqua ponuntur de Abbatibus, & Abbatiis, quæ quia non ſunt communia Regularibus, & vt ibi dicitur *c.* 21. difficile habent remedium, omitto: videat ibi qui volet, & cui intereſt.

Hæc ſunt præcipua quæ in Tridentino iniunguntur Regularibus, & in quibus illorum priuilegia reuocantur. Cætera, ſi quæ ſunt, minora ſunt, & ex poſitis in hoc tractatu intelligentur. Caſus verò in quibus Tridentinum ſubiicit Regulares Epiſcopis ſunt: *in ſeſſ.* 5. *cap.* 1. *de Refor. ſeſſ.* 6. *cap.* 3. *de Refor ſeſſ.* 7. *cap.* 7. *&c.* 14. *de Reform. à verſic. Addendo.* & infrà. *ſeſſ.* 23. *cap.* 16. §. *Nullus ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de Reform. Matrimonij, verſ. Quod ſi quis & c.* 2. *de Reform. & c.* 4. *verſ. Nullus, ſeſſ.* 25. *c.* 4. *verſ. Qui verò & cap.* 11. *&* 13. *de præcedentiis. & cap.* 14. *&* 16. præter alia quæ in hoc tractatu inuenies.

ADDITIO.

Vide infrà verb. *Viuæ vocis oraculum, num. 3.*

QVæstio ab aliquibus disputatur, vtrum Sum. Pontifices qui post Concil. Tridentinum promulgarunt aliquos Motus proprios vel aliqua priuilegia concesserunt Religiosis, vel aliis, in quorum fine ponunt multas reuocationes, dicendo non obstantibus quibuscunque, &c. censeantur derogare Concil. Tridentini decretis. Et videtur quod sic. Nam Papa est suprà Concilium, vt est certissimum apud Doctores in materia de fide: & prætereа tanquam Princeps præsumitur habere totum ius in pectore: ergo si concedit aliquid repugnans Concilio Tridentino censetur illud velle reuocare. Et eadem quæstio esse potest quando Papa concedit aliquid contra quodcumque aliud ius commune contentum in Conciliis generalibus, vel in corpore iuris Canonici. Et confirmatur, quia si verba illa posita in fine Bullarum, *non obstantibus quibuscunque.* non operarentur hunc effectum reuocandi decreta Conciliorum, & Canonum, frustra ponerentur à Papa, si contra talem nouam concessionem daretur aliud antiquum decretum Canonis, vel Concilij. Huius opinionis esse videtur Rodriguez *tom. 3. qq. Regul. quæst. 46. art. 1. §. secunda conclusio.* Vbi agens de quodam priuilegio circa quartam funeralem concesso Fratribus Prædicatoribus per quod videtur reuocari *Clementina dudum. de Sepult.* quæ facta fuit in Concilio Viennensi, subdit Rodriguez. Quod in omni materia si per verba derogatoria prolata, licèt generaliter, ab eo qui potest, appareat eius voluntas, quod generaliter omnibus derogare voluit illis statutis: pro quo citat in margine *cap. nonnulli. de rescript. & c. ex parte, de Capel.* & Inn. & Archidiaconum, & hac ratione motus censet ibi Ioannem XXII. per priuilegium subsequens derogasse

derogasse *dictæ Clementinæ.* licèt illius mentionem, non fecerit:quia,inquit Papa Ioannes illius Clementinæ notitiam habebat,& sic ex certa scientia illi derogauit. Sic Rodriguez Et quidem opinio ista valdè probabilis est propter rationes suprà adductas, quæ sunt etiam positæ à Rodriguez. Et vix videtur posse illis responderi.

2 Sed video ipsum Rodriguez *eod. tom.3. q.37. art.4. post medium §. circa quàm*, fusè tenere cum mulsis Iuristis quos citat vtriusque Iuris, ac Theologis, quod, vt concessiones Pontificiæ posteriores reuocent, aliquod decretum Concilij generalis, est necessarium, vt fiat expressa mentio illius Concilij derogati. Citat Archidiac. Baldum. Paul. de Castr. Iacobat. Couar. Meneses, Gutierres, Anastas. & alios, & dicit esse communem, adeo, vt totus mundus eam seruet, sicut ibi refert ex Felino. Rationem assignat communem, nam decreta facta in Concilio generali maturiùs examinantur, & maiori examine proferuntur à tot, ac tantis viris piis ibi concurrentibus ac proinde difficilius Sum. Pontifices dispensant in decretis Concilij generalis. Cùm ergo Concilium Trident. his vltimis temporibus durauerit in fieri per annos 27. vt patet ex Bulla Paul. III. Concilium inchoantis, ex Bulla Pij IV. illud confirmantis: cùm præterea constet tot, ac tantos viros in omni scientia necessaria claros ibidem interfuisse, credendum est nolle Sum. Pontifices decreta talis Concilij tanto tempore, ac tanta maturitate examinata, derogare, nisi id exprimant, moti aliqua particulari necessitate. Cuius signum esse potest, quod recentiores Sum. Pontifices confirmantes priuilegia Ordinum: dicunt vt plurimum; *Dummodo Concilij Tridentini decretis non contradicant*: Tenet hoc ipsum Rodriguez *eod. tom.3. quæst.17. articul.2.§. Nec contra.* Et citat *ibi cap. post translationem. de renunciat.* Idem tenet Sanchez *libr.3. de Matrimon. disput. 26. numer.* Vbi citat Felin. Seluam, Parisium, Nauar. Couar. Cordubam, Menochium, Molinam, Viuald. & alios multos. Ac proinde dicit, quòd vt posteriores Pontifices derogent decretis Concilij generalis, maximè si Concilium sit modernum,

modernum, necessarium est vt ponatur hæc clausula: *Non obstante aliqua lege, aut constitututione in Concilio generali edita.* Quam clausulam posuit Pius V. in Motu proprio quo eximit Religiosus à solutione tributi positi in emptione carnis,& vini,sicut dixi *verbo præcedente Tributum in solutione ad primum* Et citat Sanchez duo capit. iuris quæ ibi vide: Ratio verò quam affert est prius tradita à Rodriguez,*citata quæst.*37. *articulo* 4.

3 Ecce vides duas opiniones, primam paucissimis Doctoribus firmatam, sed validis rationibus roboratam. Secundam multitudine doctorum munitam, sed vnica tantùm ratione, seu coniectura debili fulcitam, vt ferè hîc locum habere possit dictum Nau. *in Sum. Latina c.*7. *num* 4. Vbi ait discedendum esse à communi opinione, quando pro parte opposita datur ratio, vel rationes, quibus vix potest responderi. Hoc posito elige quod volueris. Hoc tantùm dico, quod tenentes opinionem secundam tot Doctorum, respondere poterunt ad obiecta pro prima, iuxra illam regulam Iuris in *6.* Quod in concessione generali non veniunt illa, quæ si concedens rogaretur in speciali, denegaret. At si Papa concedens aliquid contra Concilium rogaretur, Papa non exprimente, maximè contra Tridentinum credibile est quòd Papa denegaret.

4 Hoc solum aduerto prædictos Doctores Rodrig. & Sanchez cum illis quos citant, id solùm asserere de decretis positis in Concilio generali, ob rationem positam *n.* 2. Nihil verò dicunt quando concessio Papæ posterioris contradicit alicui Canoni alicuius Papæ posito in corpore iuris, quod condidit extra Concilium Generale: vel de aliqua Bulla Pontificia quæ non est posita in corpore iuris. De his enim duobus videntur dicturi, quod reuocatio generalis ordinaria derogabit cuiuis illorum maximè ob dicta *n.* 1. Et admissa priori opinione licebit deducere multas conclusiones in multis casibus occurrentibus circa valorem priuilegiorum. Quod etiam licebit facere stando in opinione 2.siue communi, quæ quia quotidiana sunt recenseri non possunt:sufficiet ad supradicta recurrere.

5 An

5 An verò priuilegia Regularium, quæ contrariantur Concilio Tridentino sint reuocata per ipsum Concilium, & per posteriores Pontifices dixi suprà *ver. Priuil. n.* 64. Vbi credidi esse reuocata: licèt pauci id negent: Eodem etiam *ver. n.* 71. *&* 72. dixi an priuilegia Regularium reuocentur per Bullam Cruciatæ, vel per Bullam Cœnæ.

6 Pro regula adhuc generali, in hac materia dicendum est non posse Regulam generalem assignari, nisi hanc. Cùm reuocatio priuilegij, vel Concilij pendeat à mente & voluntate reuocantis, potentis reuocare: Et mens cuiusque ex verbis externis, quibus illam indicat, colligi debeat: sequitur quòd quando Papa reuocat standum est verbis ibi prolatis, quibus suam voluntatem exprimit, vt Rodriguez dixit *primo loco suprà citato.* Nam Regula fixa in iure, non est alia melior illa, ad quam Doctores in hac materia passim recurrunt, videlicet: In concessione generali non veniunt illa, quæ concedens concessurus non esset, si in particulari rogaretur.

VELVM MONIALIVM.

1 MVltiplex est velum Monialium, quorum notitia inseruit ad intelligenda multa iura antiqua. Primum est velum professionis, quod scilicet imponitur in die professionis. Secundum est velum consecrationis. Et hoc datur, quando Monialis consecratur ab Episcopo in virginem: & hoc datur solùm fœminæ in anno 25. suæ ætatis *cap. placuit* 20. *quæst.* 1. Tertium velum erat ordinationis, quo tradebatur certis fœminis potestas, seu Monialibus, legendi homilias, & inchoandi Antiphonas in choro, de quo D. Antoni 3. *par. tit.* 20. *cap.* 2. §. 2. Et hoc officium etiam olim dicebatur Diaconissa. De quo Baron. *tom.* 1. *Annal. anno* 34. *cap.* 255. *& sequentibus.* Sed hoc velum, & officium iam non est in vsu: hodie enim omnes Moniales, imò Nouitiæ legunt homilias, & inchoant Antiphonas.

Quartum

Quartùm velum erat prælationis : quod nihil aliud erat quàm Monialem eligi, & confirmari in Abbatissam. Et videtur de hoc loqui *caput iuuenculas* 20. *quæstione* 1. de quo multa suprà *verba Abbatissa vidua*. Quintum velum erat continentiæ, quod tradebatur viduis. De quibus omnibus Syluest. *verb. Consecratio virginum*, & multi alij.

2 De velo consecrationis, multi multa dicunt : id est, de velo virginitatis : multi enim affirmant peccare mortaliter Monialem, quæ si virgo non est, etiam si peccatum illius sit occultum, permittit se consecrari in virginem. Alij alias faciunt explicationes particulares de modo virginitatis, quæ quia raræ sunt, ad rem non videntur facere. Ego credo, quòd si Monialis viuat in Conuentu, vbi est consuetudo, quòd omnes consecrentur in tali ætate, & illa non possit recusare consecrationem absque notabili infamia suæ castitatis, & certum est non posse moraliter : si illa virgo non sit, & eius peccatum est occultum potest absque peccato recipere velum virginitatis cum aliis: non enim tenetur se infamare, & tali infamia, qualis hæc est in fœmina nobili. Probo clarè dicto suprà, *verbo Officia Ordinis*, videlicet, quòd quando Religiosus in occulto est excommunicatus, & inhabilis, & eligitur ad prælaturam, cui recuncians, non acceptatur, neque auditur, neque potest suum impedimentum absque notabili infamia detegere ; poterit acceptare cum protestatione ibi facta ; &c. Ius enim naturale honoris ibi præualet positiuo. Quod videtur posse applicari in casu præsenti, fama enim honestatis in fœmina nobili, magis ponderare videtur, quàm quæuis in viro. Et præterea acceptare velum virginitatis cum tali impedimento, non videtur tam graue, quàm acceptare prælaturam, seu curam animarum in homine excommunicato, & inhabili de iure. Est aliud exemplum fortissimum de homine existente in peccato mortali, qui necesse habet communicare ob timorem infamiæ notabilis, vel celebrare : & tamen caret confessore : hîc enim potest communicare, vel celebrare, vt euadat

euadat notabilem infamiam si habeant contritionem: ergo si hic contritus potest recipere corpus Christi ob vitandam infamiam; videtur quòd possit Monialis confessa, & communicata ob vitandam infamiam recipere velum virginitatis, si aliter vitare non potest infamiam. Tenet etiam Rodrig. *tom.3. Addit. cap.90. num.4.*

VENEFICIA, INCANTATIONES, sortilegia.

INter casus designatos à Clemente VIII. vt possent reseruari, primus erat iste contentus in titulo. Et quia fortè in aliquibus Religionibus fuit acceptatus, & reseruatus, non faciam præter intentum istius explicationem hîc breuiter inserere per Summam: nam exacta illius explicatio librum non paruum postularet.

1 Igitur hæc tria, veneficia, incantatio, sortilegium ferè non differunt specie, sed solùm ex parte materiæ, seu modi quo fiunt, & concordant hæc tria in formali malitia quæ est fieri instigante, vel paciscente diabolo. Est igitur hæc distinctio: veneficium est applicare res naturales inefficaces ad talem effectum non vtendo aliquibus verbis, neque cæremoniis. Incantatio est dicere verba inutilia, vel inofficiosa ad talem effectum, non apponendo res naturales, sed sola verba. Sortilegium est quando mittuntur sortes, vel quid æquiualens fit ad cognoscendum secretum præteritum, vel futurum: ita vt semper in his tribus concurrat diabolus. Colliguntur hæc omnia ex *capite igitur 26. quæst. 3. & 4.* quæ desumpta sunt ex D. August. Et ex *ibidem* dictis intelligitur etiam distinctio accidentalis, seu ex parte materiæ inter alios, qui pacto diaboli alicuius dicuntur diuini, quia scilicet profitebantur se plenos diuinitate ad diuinandum. Alij dicebantur Arioli, quia, vt secreta panderent circuibant aream, seu altare dicendo certas orationes.

orationes. Alij dicuntur Haruſpices,à verbo hora quia ſcilicet obſeruabant certam horam, vt panderent ſecretum, ſeu diuina. Alij dicebantur Augures ab aue, quia ſcilicet ex volatu auium in hanc,vel contrariam partem portendebant bonum,vel malum ſucceſſum. Alij denique vocabantur aliis nominibus ſumptis ex materia in qua exercebantur:ſed in omnibus prædictis ſemper diabolus mouebat pacto expreſſo, vel virtuali. Et proinde hæc nomina ſæpius confunduntur, vt Ariolus, vel Haruſpex & cæteri dicuntur venefici. Et iſti dicuntur diuini,&c. quia licet in materia, ac modo differant, ſubſtantia malitiæ,& author illius diabolus in omnibus illis interuenit.Et omnes hos malos artifices comprehendit Papa in iſto primo caſu, veneficia, incantationes, ſortilegia. Ad hæc autem omnia vitia ſe habet tanquam genus ſuperſtitio, quæ eſt in ſubſtantia eſt inuocatio dæmonis. Et eſt magnum peccatum oppoſitum virtuti Religionis,quæ inter virtutes morales eſt prima, teſte D.Thom. *2.2.quæſt.81.art. 2.*

DE VENEFICIIS IN PARTICVLARI.

2 Dicitur veneficus qui aliquando vtitur rebus venenoſis: dicitur & maleficus, ex malis quæ infert aliquando rebus viuentibus: cùm igitur hæc prima ſpecies verſetur in applicandis rebus naturalibus alicui effectui, reſpectu cuius producendi non habent efficaciam naturalem: pro regula generali tenendum eſt ex D. Thom *2.2.quæſt.96 artic. 2.ad 3.* Si res aliqua adhibeatur ad aliquem effectum, ad quem producendum non habet virtutem naturalem aliquam, eſt veneficium, vt plurimùm, quia ſi tunc ſequatur effectus non eſt virtute cauſæ naturalis, vt patet, ſed diaboli adhibentis rem illam, vt ſignum pacti initi cum perſona illa expreſsè, vel tacitè.Eſt tamen aduertendum ex Victoria *de arte Magica qu. 3.*

num. 7. & aliis non ſemper effectus, qui nobis videntur mirabiles prodire à diabolo: nam poſſunt prodire à cauſa naturali nobis incognita, & maximè per magiam naturalem, quæ cognitis ſecretis virtutibus rerum naturalium, illáſque miſcendo producit effectus naturales quidem, ſed vulgo incognitos, quia ignorantur communiter rerum illarum particulares virtutes, quod latè perſequitur Delrio *lib.* 1. *Magic. diſqui. capit.* 2. *&* 3. & ſæpe particulares homines, etiam mali, per ſtudium, vel praxim aſſecuti illarum virtutem naturaliter, ac licitè producunt illos effectus, qui aliis videntur mirabiles, cùm tamen non ſint tales, neque à dæmone profecti.

3 Vt verò iſti effectus ſic mirabiles cognoſcantur an ſint à dæmone, an à cauſa naturali ſufficiente, accipe ſequentia documenta. Primùm ſi ad illum effectum adhibeantur certi ritus, & circunſtantiæ inutiles de ſe, ſed adhibeantur tanquam neceſſarij, vt, ſi fieri debeat opus in tali hora, vel reſpiciendo ad ſolem, vel cœlum: vel certo die, vel certo numero crucium, vel orationum; vel certa corporis poſitura; vel dicendo verba incognita, & inuſitata: vel ponendo charecteres ignotos, & ſic de cæteris. In omnibus iſtis credendum eſt adeſſe pactum diaboli: quia illæ circunſtantiæ iuſſæ apponi, vt neceſſariæ, ſunt inutiles ad illum effectum, vt patet: & proinde clarum ſignum eſt apponi à diabolo, vt ſignum pacti initi. Ita Valentia 2. 2. *diſput.* 6. *quæſt.* 13. *puncto* 2. & alij communiter. Secundum documentum. Ex modo operationis, poteſt colligi ſi effectus producatur à cauſa naturali: vt ſi quis cauſam habuiſſet in loco ita diſtanti à re patiente, vt ſecundùm veram Philoſophiam per cauſam naturalem ſit impoſſibile in loco tam remoto operari. Quale fuit illud quod ſcriptum dicitur in annalibus Oppidi Scalabitani in Portugallia, de quadam fœmina, quæ edocta à venefica, in eodem oppido domi ſuæ pungebat pugione imaginem ſui mariti exiſtentis in India Orientali, & illa punctio Scalibi facta torquebat mirabiliter maritum in India exiſtentem, ita vt

pene

pene maneret exanimis. Tertium est ex conditione, siue magnitudine effectus sperati in se, vt si loquatur statua, vel moueatur quid inanime, vel si comminatio fiat de re impossibili naturaliter, vel de re absurda. Tales enim effectus in se ita magni sunt vt naturaliter effici non possint, nisi à malo vel bono spiritu. Quale etiam erit sistere cursum fluuij, incendere amorem inhonestum in aliquo cum amore ferè insano, & sic de aliis, quæ vir prudens ac pius statim assequetur.

4 Si verò rebus omnibus pensatis, dubium sit an effectus iste possit produci ab aliqua causa naturali latente, in tali dubio non est ascribendus effectus diabolo: cùm ignotæ nobis sint, vt diximus, multæ virtutes rerum naturalium, à quarum aliquo poterit effectus ille produci. De quo multa dicit Augustin. 14. *de Ciuit. cap.* 24. & alij. Tunc verò multum valebit considerare vitam, ac mores operantis vel docentis, & circunstantias vanas si quas adhibeat: An verò in tali dubio possit attribui notabilis ille effectus virtuti diuinæ, vel non: Gerson. 2. *part. tract. de absolut. Sacrament. Alphab.* 33. *littera L.* tradit hanc Regulam: *Nunquam attribuenda est aliqua virtus supernaturalis talibus rebus quibuscunque nisi hoc trahi possit ex scriptura sacra vel reuelatione diuina, & oppositum credere habet speciem superstitionis.* Sic ille. Cùm ergo non constiterit aliquid ex suprà dictis, suspectus erit effectus, maximè si concurrat vana circunstantia, & mala vita authoris.

5 Ex his infert Suarez *tomo de Religion. lib. de superstit. cap.* 1. *n.* 26. & 27. non esse absoluendos vtentes remediis externis ad morbos, quæ euidens est non posse esse causas naturales sanitatis, quamuis publicè tolerentur: quia non datur ibi probabilis ratio quòd ibi assistat virtus supernaturalis: hoc enim solum proprium est in verbis formarum Sacramentorum: neque credendum est talem virtutem reuelasse Deum alicui Sancto.

6 De saliuatoribus, videlicet qui saliuâ, vel tactu curant morsum carnis rabidi. Sanchez 2. *Decal. à num.* 45. multa dicit: 1. ait ab aliquibus Doctoribus illos

excusari, cùm possit illius saliua habere in tali subiecto virtutem naturalem, vel possint habere gratiam gratis datam etiamsi alias sint flagitiosi. At ipse Sanchez *ibidem* illos vt plurimum suspectos esse dicit, maximè quando in illis reperiuntur sequentia ab illis dicta. Primùm solent dicere se indigere nimio vini potu ad excedendam hanc virtutem. Secundum est, quòd solent panem à se morsum porrigere morsis à cane rabido: quæ duo licèt aliqui damnent, ipse tamen Sanchez aliquo modo excusat, quia per calorem vini, vel saliuæ impressa in pane poterit illa virtus naturalis, vel excitari, vel communicari. Tertiò, aliquando dicunt se non posse sanare morsum in præsentia alterius saliuatoris maiori vi pollentis: Et hoc tanqnam verè suspectum ibi reprobat Sanchez. Sicut etiam reprobat quartum quod dicunt vnum saliuatorem cognoscere alium saliuatorem, quamuis illum nunquam viderit. Falsum est etiam quod dicunt, illam virtutem inesse cuiuis filio septimo per viam masculinam, ac denique quod possint ignem intrare absque damno. Quibus de causis, maximè si concurrant aliqua verba inutilia, vel vana circunstantia habendi sunt hi omnes tanquam suspecti

7 Suspectæ sunt etiam, ac damnandæ imagines Astrologicæ, vel characteres gestati ad effectus extraordinarios assequendos: nam hæc, & similia, (quas vocant nomina, absque Reliquiis Sanctorum) non possunt alterare corpora, vt sanitatem naturaliter inducant. Vide Sayro *Clau. Reg. lib. 4. c. 6. n. 4.*

8 De enpsalmis verò multi, multa dicunt: & aliqui affirmant esse licitum illis vti. Multa congerit denuo Emanuel Valle *sectione* 1. *c.* 1. *& seqq.* & maximè *sect.* 1. *c.* 6. *n.* 2. ait communem Doctorum sententiam illos reprobare. Mihi placet breuis ac resoluta doctrina de enpsalmis tradita à Sanchez *cit. c.* 40. *n.* 39. per sequentes propositiones. Prima: esse licitos si fiant solis orationibus licitis, & adiurationibus licitis absque aliqua vana circunstantia: vt si fiant de precando passionem Christi, vel quid simile, vt medicinæ naturales applicatæ

catæ ſortiantur effectum. Pium eſt enim Chriſtum D. vel Sanctos inuocare, vt medicinæ naturales ſortiantur effectum, vt docet Nau *in Sum. cap.* 11. *n* 36. Secunda propoſitio, ſi alia verba adhibent nullam applicantes medicinam naturalem efficacem ad illum morbum curandum, ſed credunt illis ſolis verbis, vel crucibus curandum, eſt curatio vana, & ſuperſtitioſa, ac proinde ſuſpecta. Nam talia verba, vel ſigna non habent virtutem naturalem ad illum effectum, vt patet: Nec virtus ſupernaturalis oſtenditur ex Sacr. ſcriptura vel reuelatione, vt ſuprà diximus ex Gerſone. Tertia eſt; quod vt plurimum tales enpſalmi ſeu carminationes maximè à fœminis (Vulgo *benzedeiras*) eſſe ſuſpectas, quia vt plurimum vana miſcent, & proinde non eſſe permittendas: maximè ſi Eccleſiaſticus iudex eas interdixit. Et addit vt plurimum his non vti niſi perſonas viles, & vitæ non probatæ & ignotæ: & quando eſſent vitæ probatæ, periculum eſt vt aliæ perſonæ vitę malę illis vtantur.

9 Ex his regulis generalibus elici poteſt quid dicendum ſit circa alia veneficia quando adhibetur res ſeu media, in quibus miſcetur aliqua vana circunſtantia, ſeu verba inefficacia ad talem effectum, de quibus latè inuenies apud ſuprà citatos Doctores. Nobis ſatis ſit ſummatim perſtringere, ex qua orta dubia reſoluentur.

DE INCANTATIONE ſolo verbo facta.

10 INcantatio, vt diximus, eſt quando fit ſolo verbo: vel fit præcipuè verbis, etiamſi res aliqua parua adhibeatur, vt cùm adhibentur certæ preces, aut verba ad aliquem effectum obtinendum. Et in hoc inſeruit etiam regula generalis ſupra poſita ex Gerſone, & aliis: videlicet, quòd in citatis verbis etiam ſacris, adhibetur aliqua vana, & inutilis circunſtantia tanquam neceſſaria, vt quod proferantur tali die, hora, cum tali ſitu corporis, vocis; tali charta, tali figura

tali charactere, hæc omnia sunt suspecta, & proinde damnata. Idem dicendum, si adhibeantur nomina incognita, & significationis incognitæ, vt Angelorum non cognitorum, vel characteres ignoti, quia tunc præsumitur talia inuenta à dæmone, ne deprehendatur. Vidi ego meis oculis quandam personam religiosam, aliàs simplicem, & timoratam, à quouis alio edoctam, quæ quando aliquis ægrotus erat in graui morbo periculoso, accedebat ad illum, & secretò ad aurem dicebat ægroto quædam nomina ignota Angelorum incognitorum significationis ignotæ, & tunc ex prolatione illorum nominum dicebat ægrotum certò moriturum, vel non moriturum. Idem dicendum est, si effectus secutus ex verbis sacris prolatis sit effectus vanus in se, & inutilis, vt si ex illorum prolatione moueatur annulus, vel cribrum, vel quid simile quod est inutile ad animam, & proinde peccatum verba sacra ad id applicare, neque item verba prophana. Neque item licitum est talia per iocum proferre. Idem dicendum est quando in talibus verbis miscentur aliqua incerta, falsa vel apocrypha, vt quod Christus Dominus habuerit febrim, vel similia: quia dæmon pater mendacij ista inuenit & illis gaudet.

11 Quæris an sit peccatum prædicta verba ab incantatore applicata ad vanum finem vt mouendum annulum, proferre aliquando pro bono fine absque peccato. Caiet. *in Sum. ver. Incantatio*, dicit se id fecisse hoc bono fine: vidit quendam prolatione verborum sacrorum fecisse moueri annulum suprà filum: ipse Caietanus protestans prius se non prætendere malum finem, sed solum detegi mendacium, neque illa dicere vt applicata à diabolo, sed illa verba ad Deum Authorem dirigere; protulit verba, & annulus stetit immotus. Credit tamen Sanchez *cit. c.* 40 *n.* 25. quòd proferre illa verba ad illum effectum vanum experiendum, semel tantùm ex leuitate, & curiositate, non esse peccatum mortale. Quod ego non credo; neque consulo, cùm sit materia grauis facere aliquid ex tam præsumpto pacto diaboli. Addit bene ibi Sanchez, neque esse licitum proferre illa verba cum hac protestatione præmissa

missa: scilicèt, si iste effectus est à dæmone non intendo consequi finem, neque hoc amplius faciam. Est enim grauis, vel clara præsumptio quòd sit ibi superstitio, & proinde, re, & facto vtitur iam superstitione.

12 Gestare nomina ad collum, in quibus continentur sola verba diuina, vel imago Christi Domini, vel signum Crucis, & sic Sancta alia similia, est licitum, dummodò ibi non misceatur aliqua vana circunstantia ex relatis n. 10. vel non misceantur aliqua verba barbara, vel quid simile. Sayro *Clau. Reg. lib. 4. cap. 6. n. 6.* & cæteri communiter. Gestare verò ad collum certas ligaturas, quas neque vsus Ecclesiæ, neque Medici commendant, suspectum est, & prohibitum: constat ex *c. 1. 26. q. 5.* vbi puniuntur anathemate portantes philacteria similia.

13 Addit Sayro *cit. l. n. 7.* esse superstitiosum, & illicitum aperire venam sanguinis in hominibus in die certa alicuius Sancti, vel colligere herbas in die Sancti Ioannis, vel alterius Sancti, nam illa circunstantia vana est, neque ad effectum naturalem extraneum habet efficaciam. Idem tenet Nau. *in Summ. Latina. cap. 11. n. 36.* Ait tamen Sanchez *cit. c. n. 33.* non fore peccatum si in colligendis herbis, vel custodiendis animalibus, vel illis à morbo curandis dicantur aliqua verba Diuina, dummodò non ponatur spes certa in illis, neque misceatur aliqua vana circunstantia, & probat ex D. August. & D. Thom. Addit verò vanas, & omnino illicitas esse publicas supplicationes, in quibus imago alicuius Sancti in flumen iniicitur, aut prope illud ponitur donec pluat: est enim hoc facere iniuriam, & supplicatio contra mentem, ac modum Ecclesiæ. Vide supradictos Doctores citatos plura dicentes, & Caietanum *in Sum. verb. Incantatio.* Nobis hæc sufficiant ad cognoscendum quando Religiosus committat hunc casum reseruatum Incantationis.

DE SORTILEGIIS.

14 HÆc est tertia particula illius casus reseruati, in qua aliquando potest etiam intercedere pactum diaboli, pro quo præmitto tria esse genera sortium. Primum dicitur sortes diuisoriæ: quæ scilicet mittuntur vt sciant sortientes quid cuique tribuendum sit in electionibus, & controuersiis aliis. D. Th. 2. 2 *q.* 95. *art.* 8. Aliæ sunt consultoriæ, quæ fiunt vt inquiratur Diuina voluntas quid in aliquo negotio faciendum sit. Aliæ sortes dicuntur diuinatoriæ, quibus quis vtitur ad occulta cognoscenda. Vt si sic, vel aliter carthæ, vel taxilli cadant, consideretur prosper vel malus effectus: vel cùm diuersa nomina mittuntur in vrnam, vt cuius nomen prius extractum sit culpæ reur in tali delicto iudicetur. Vel si liber aperiatur: & læta primò legantur, sit omen bonum, secùs si legantur tristia.

15 His positis, certum est apud omnes has sortes diuisorias licitas esse in contractu humano: vt cùm dubitatur, quis portionem istam totam, vel portionem maiorem sit accepturus, & pactum sit inter partes, licitum est id sorte iactâ terminare: tunc enim partes concordant, & nulli fit iniuria. Est communis, & recepta in praxi.

16 Sunt etiam licitæ sortes in electionibus ad officia sæcularia. Est etiam communis. Sayro *Clau. Reg. lib.* 4 *cap.* 5. *num.* 20. *&* 21. & alij nam *cap. fin. in fine de Sortileg.* prohibens sortes loquitur de electionibus Ecclesiasticis, vt communiter exponitur, quod nos statim dicemus. Vnde tempore pestis vel belli licitum est sortes mittere, vt super quem ceciderit, maneat in custopia loci peste infecti, vel bello subiecti, quia partibus conuenientibus nulli fit iniuria. Est etiam licitum id quod practicatur in bello, vt quando sunt multi rei ad mortem, & non conuenit omnes perire, mittantur sortes vt pauci pereant. Quod intellige si non constet

ſtet certò de perſona, quæ fecit delictum, ſi enim de illa conſtet erit illicitum, & iniuſtum eſt mittere ſortes. Delrius *lib.4. Di q. Magic. c.4.q* 1. qui ibidem ait idem licere tempore tempeſtatis cùm quis iaciendus eſſet in mare, & omnes alij conſentirent.

17 Poſſunt verò vitiari, ſeu reddi illicitæ hæ ſortes diuiſoriæ ex circunſtantiis extrinſecis. Primò ratione malæ intentionis, vt ſi quis ab aſtrorum influxu ſortem fœlicem expectaret. Secundò, ſi expectetur ſors fœlix à fortuna. Tertiò ſi exprectetur dœmonis auxilium in manu extrahentis ſortem, vel ſortes mittantur illo inuocato, vel præmonente: in his enim omnibus apparet clarè iniquitas. Quartò, erunt illicitæ ſi circa officia ſæcularia mittantur ſortes inter dignos, & indignos, tunc enim erit clara iniuſtitia diſtributiua, & contra bonum Reip. regimen cùm detur occaſio eligendi indignum. Nau. *in Sum. cap.* 12. *num.* 39. & alij. Quintò, erunt illicitæ ſi mittantur ſortes inter partes, quæ non habent æquale ius ad rem, peccaretur enim contra iuſtitiam commutatiuam, Sextò, poſſunt vitiari ſi pro ſortibus his in rebus ſæcularibus vtantur ſortientes libris Euangeliorum, vel rebus ſacris, quia tunc fit illis irreuerentia. Vide inter alios Suarez *tom.* 1. *de Religione lib.* 2. *c.* 12. *n.* 16.

18 Non licent ſortes in electionibus Eccleſiaſticis: id enim interdicitur clarè *cap. fin. in fine de Sortilegiis.* Idque ibi interdicitur generaliter tam circa beneficia, quàm circa officia, & miniſteria Eccleſiaſtica, & eſt communis omnium Doctorum. Nec ipſi compromiſſarij, quibus electores committunt vices eligendi, poſſunt eligi per ſortes, eſt enim electio Eccleſiaſtica, & reprobatur *eod. l. cap fin citato.* Hinc deduco non poſſe Diffinitores in Religionibus eligi per ſortes, quia ſunt compromiſſarij Neque item nouitium poſſe eligi per ſortes, quia iſta electio non diſcernit merita, & poterit eligi nouitius indignus. Eligere verò nouitium per fabas nigras & albas, non eſt eligere per ſortes, quia cùm nigram eligo, deliberatè reprobo ob demerita; & ſic ècontra per albam. Si verò intra eandem

vrnam miscerentur fabæ albæ, & nigræ, & quis clausis oculis manu extraheret quamuis obuiam, non valeret suffragium,pro, nec contra: quia fuit suffragium datum per sortes,& sine deliberatione,vt ego iam in facti contingentia consului,& feci retractare electionem,siue approbationem nouitij, & aliam de nouo fieri. Et sic censuerunt viri doctissimi.

19 Si ex oppositoribus duo digniores, vel æquè digni eligantur ad vnum officium, vel beneficium, non possunt postea mitti sortes quis illorum præferri debeat. Sic enim dicitur *cit. c. fin. de Sortilegiis*, vel saltem ex illo colligitur cùm loquatur indistinctè & in generali: at ex his duobus vnum præferre, est eligere. Et ita colligitur ex gloss. recepta, *c. penult. verb. Teneantur. de rescript. in* 5. & tradit Suarez *cit. c.* 12. *n.* 7. & alij. Quæris quid de electionibus practicatis in Collegiis aliquarum Vniuersitatum, vel aliis Communitatibus, in quibus eliguntur duo, vel tres ad vnum officium, & postea sortes mittuntur inter illos? Respondet Sanchez *cit. c.* 40. 2. *Decalog. n.* 75. vel talem electionem non esse ad officium Ecclesiasticum, vel necesse esse vt aliqua concessione Pontificia ad id faciendum muniatur. An verò electio Ecclesiastica per sortes sit de iure naturali prohibita, vel solo Ecclesiastico; vel, an sit irrita ipso iure, vel solùm irritanda non est adeò necessarium hîc opponere, qui voluerit legat Sanchez *cit. cap.* 40. *à num.* 81. *vsque ad* 84.

20 Sortes consultoriæ raro sunt licitæ: quia Deus non vult suam voluntatem sortibus indagari, sed precibus, & Doctorum piorum consilio, & ideo prohibentur, *c. Sortes* 16. *q.* 5. Poterunt verò esse licitæ quatuor conditionibus concurrentibus. Prima est necessitas grauis spiritualis, vel corporalis ad vitandum aliquod magnum damnum. Secunda, vt debita reuerentia ad Deum mittantur sortes. Tertia est, ne diuina oracula, vel Sanctorum reliquiæ conuertantur ad lucrum temporale: secùs si ad damnum vitandum. Quarta est, vt non sit circa materiam prohibitam, vt circa electiones Ecclesiasticas. Aduertit tamen Sanchez *citat. c. n.* 87. non

non esse licitum has sortes mittere consultorias petendo, vel sperando à Deo signum aliquod externum suæ voluntatis, nisi ad id sentiretur magna impulsio Diuina, sine hac enim esset tentare Deum. Secùs esset si tale signum non expectaretur, sed sola directio Diuinæ prouidentiæ cum fiducia Diuinæ misericordiæ cum tali animo vt sortientes parati sint ad qualemcumque sortis euentum. Huius occasione moneo sæpius Sanctos aliquid fecisse quod videretur pertinere ad sortes, id tamen credendum est fecisse non tentando Deum, sed diuino eius impulsu ductos: exemplum sit illud serui Abraham 24. *Genes.* qui veniens ad puteum, precatus est Dominum, vt puella veniens ad puteum cui ille diceret verba illa ibi posita, & illa sic, & sic responderet; illa esset futura electa vxor Isaac. Quam petitionem quasi fundatam in sortibus excusat à superstitione, & peccato Pereira in Gen. ad citata verba Genes. *disp.* 5 *n.* 56. Tale fuit factum P. N. Francisci in principio nostræ Religionis, quando coram prioribus paucis discipulis iussit Sacerdotem finita Missa aperire Missale in duabus, vel tribus partibus, vt ex Textu primo obiecto diuinitus eliceret primordia, & fundamenta totius Ordinis. Tale denique fuit illud quod fecit Anconæ: nauigaturus in Ægyptum, & multis Fratribus eum comitari volentibus repugnante nauta nauigij eodémque Patre nolente aliquem fratrem contristari, aduocato puero, illi dixit, vt designaret illos Fratres, quos Deus deligebat vt N. Patrem comitarentur in nauigatione: quod fecit de facto puer, dicens, iste, & iste vadant ex voluntate Dei: in his, inquam, omnibus, & similibus credendum est prædictos, & alios Sanctos id fecisse ex Diuino impulsu.

21 Sortes diuinatoriæ sunt omnino superstitiosæ & prohibitæ: hæ sunt, quæ mittuntur ad cognoscendum secretum occultum, vel præteritum, vel futurum, vt suprà diximu. Ratio est, quia prædictæ sortes vanæ sunt, & inutiles ad cognoscendum tale occultum externum, soli Deo cognitum, vel Angelis bonis, vel malis: & ideò illicitum est tale secretum mediis naturali

turalibus inquirere; præsumitur enim id via dæmonis indagari. Et hæ sortes diuinatoriæ sunt potissimæ, quas Clemens V I I I. *in 3. part. huius casus reseruati* prætendit prohibere.

22 Est autem valdè notandum, quod tradit Suarez *cit. cap.* 12. *num.* 29. quòd in his sortibus diuinatoriis potest concurrere sola speculatio, vel sola notitia speculatiua, verb. grat. quis fecit furtum: ibi sistendo. Et tunc est solum peccatum superstitionis, & suspecti pacti, vel expressi cum diabolo. Secundo modo potest fieri talis diuinatio, vel inquisitio modo practico, id est, vt puniatur delinquens occultus, & tunc si fiat, vltra superstitionem, incurritur peccatum iniustitiæ cum obligatione restituendi famam, & damnum iniustè illatum.

23 Quia verò *n.* 21. proximè posito præcipuas sortes à Clem. V I I I. prohibitas diximus esse diuinatorias: quæris an aliæ diuinationes factæ per alia media, quæ non sunt sortes, comprehendantur etiam in hoc verbo *Sortilegia*. Credo, quòd sic. Ducor ex eo quod tradit Franciscus Longus Capucinus *suo lib. de Casibus reseruatis Clem. V I I I. fol.* 207. *in explicatione huius primi casus, num.* 4. vbi ex Iasone citante alios, dicit debere fieri extensionem istam iuris pœnalis vbi agitur de salute animæ, & de peccato vitando. Et ibi dicit prædictus author Capucinus in hoc casu Clementis V I I I. comprehendi omnes species, quæ sunt eiusdem generis. At in diuinatione facta sine sortibus cernitur eadem ratio, & pactum diaboli: ergo mens est Pontificis istam etiam diuinationem comprehendere, cùm fiat per media æquiualentia sortibus. Addo plures diuinationes hodie fieri absque sortibus expressis, quàm cum expressione sortium, ac proinde oportuit tali vitio penitus obuiare. Et posito hoc fundamento incipit prædictus Capucinus Longus *citato loco num.* 5. explicare diuinationem in communi absque sortibus, tanquam in hoc casu comprehensam. Qua de re, quia timeo prolixitatem, fusius vide suprà citatos Doctores, maximè Sanchez *cit. lib.* 2. *Decalog. toto cap.* 38. quod valde diffusum est. Mihi sufficit

cit tangere Summam, quam ille ponit circa modos diuinationis.

24 Ait ergo ibi, dupliciter dæmonem inuocari posse vt reuelet futura. Primò expresse, cùm scilicet per locutionem vel signum externum pacti iam initi inuocatur vt occultum reuelet Et hoc ait posse à dæmone reuelari nouem modis. Primus est præstigium, quando scilicet diabolus variis apparitionibus, & aspectibus se præsentat oculis corporeis, illos præstringens, & illudens, & occulta docens. Secundus est per somnia, cùm instructio dæmonis per somnia speratur. Tertius dicitur necromantia, cùm adhibitis sanguine, & certis carminibus, videntur mortui resurgere, & docere. Quartus est per pythones, cùm diabolus docet per homines arreptitios. Quintus, cùm docet per signa apparentia in rebus terrestribus, vt in ligno, metallo, & aliis. Sextus cùm docet per signa in aqua, quæ dicitur hydromantia. Septimus, cùm docet per signa in aëre apparentia. Octauus, cùm per signa in igne. Nonus cùm docet occulta per exta, seu viscera animalium mortuorum, vt faciebat Iulianus Apostata, & alij. Qui nouem modi discendi occulta à dæmone sortiuntur varia nomina, vt *ibidem* tradit Sanchez, sed distinguuntur solùm materialiter ex parte materiæ in qua apparet diabolus docturus occultum. Et omnes illi nouem modi conueniunt in vno genere diuinationis communis expressæ, qui dicitur Necromantia.

25 Diuinatio verò cum pacto tacito dæmonis, seu inuocatione tacita illius, multiplex est, multásque habet species distinctas etiam ex parte modorum, vel mediorum, quibus homines diuinationem occultorum assequi prætendunt; has species, & illarum nomina ponit D. Thom 2. 2. *q.* 65. *art.* 3. & Sanchez *citat. cap.* 37. ibi vide. Substantia illarum est, velle scire occulta ex motu syderum, ex vocibus animalium, & hominum sternutatione. Tertiò, ex auium volatu, vel motu animalium Quartò ex vocibus hominum præter intentionem dictis, quod dicitur *Omen.* Quintò ex somnis. Sextò, ex signis totius corporis humani. Vltimò, cùm vel ex

ex fronte, vel manibus hominis volunt diuinare. Mitto alias quæ sunt minus frequentes.

26 In his faciendis cùm pactum diaboli non sit expressum, sed tacitum, poterit excusare à mortali bona fides & ignorantia, quæ non sit affectata, nec nimis crassa. Non enim in his clara multum est eius malitia. Ita Caiet. 2.2. *q* 95.*art*.2.Sayro *Clau.Reg.l.4. c.5.n.vlt.* Addit. *ibidem* Sayro, & Sanchez *cit. cap.n.*20. *&* 21. citans multos, facere contenta *præcedenti n.* 25. per iocum, vel non habendo illis fidem tanquam certis esse solùm peccatum veniale, vt plurimùm. Sed tamen aduerto cum Delrio *ibi citato* semper esse rem periculosam & proinde vitandam, cùm sit ferè impossibile illis vti, non illis credendo. Et communiter his vtentes solent malè perire. Peccatum verò erit mortale, si quis suas actiones dirigat ex norma harum considerationum Probatur quia, qui sic dirigit actiones iam credit illis diuinatricibus cogitationibus.

27 Circa diuinationem sumptam ex consideratione partium corporis humani, quæ physiognomia dicitur, solùm aduerto illam esse licitam cum hac limitatione, si scilicet solùm probabiliter coniiciat affectus hominis, ingenium, corporis temperiem, & similia ex corporis dispositione, habitudine membrorum illorúmque proportione: quia ex his possunt illa probabiliter cognosci: & ex his Greg. Nazianz. cùm esset condiscipulus Iuliani Apostatæ cõiecit probabiliter malum animum Iuliani futurum ex praua proportione membrorum iuuenis Iuliani, vt refert ipse Gregor. *oratione* 2 *in Iulianum in medio fol.* 592. *col.* 2. *editionis Antuerpiæ.* Dixi *probabiliter*, quia id coniicere, & certò affirmare de futura vita erit illicitum. Et hinc sequitur non posse physiognomum de facto iudicare de isto quòd sit actu talis, sed quòd sit pronus ad tale. Illa enim corporis signa non demonstrant factum, sed pronitatem ad illud.

28 Idem dicendum est de chiromantia, quæ considerat solùm lineas manus, ex talibus enim lineis licitum est probabiliter coniectare pronitatem, & inclinationem

tem alicuius absque certitudine, sicut licet id coniectare probabiliter ex fronte hominis, cum limitationibus dictis *n. præcedente*. Tenet Nauar. *in Sum. cap.* 11. *num.* 31. Symancas *de Cathol. Instit. tit.* 21. *n.* 18. Lopez 1. *p. instructorij cap.* 41. & alij. Vnde manum ostendere Ægyptiacæ per iocum, & causa ridendi, non erit mortale, vt dicat bonam, vel malam fortunam: erit tamen mortale si interueniant hæ duæ conditiones. Prima, si ostendat manum paratus credere firmiter dictis Ægyptiacæ, secus si ridendi gratia. Secunda est, si persona manum ostendens sit persona notabilis, & circunstantes ex illius facto credant firmiter dicto Ægyptiacæ, tunc enim erit peccatum mortale ratione scandali.

29 Denique diuinare per astra numquam est licitum, sed semper peccatum, quæ diuinatio dicitur Astrologia, seu iudiciaria, per quam intenditur sciri de furto, secreto de futuro casu contingenti, & sic de cæteris: & hæc vltra quam quod sit comprehensa cum aliis in hoc casu Clem. VIII. ob rationem iam dictam, prohibita est expresse cum aliis diuinandi modis à Sixto V. Bulla particulari quam transcribit Penha *in fine Directorij fol.* 142. in qua ponit multas pœnas his diuinatoribus, & contra legentes vel tenentes illorum libros. De aliis modis diuinandi, vt per somnia, per duellum, per astra, & similia, qui voluerit fusiorem explicationem videat Sanchez *citato capite* 38. & Sayrum.

30 Adhuc pro explicatione huius casus reseruati de veneficiis resumens, quæ olim latiùs dixi explicans hunc casum in libello paruo. Dico primò hunc casum incurrere Religiosum, qui facit veneficium, vel vtitur illo facto ab aliis. Hic enim directè facit, vel vtitur veneficio. At si iuberet facere illud, & illo non vteretur, vel si consilium daret, vel permitteret fieri, & sic de cæteris, non incurreret casum, quia solum facientes, & vtentes comprehendit. Probo quia lex prohibens aliquid, & puniens facientem, non punit mandantem, vel consulentem, & similes, nisi exprimat, vt tenet Syluest. *Excommunicatio vltim. q.* 4. *dist.* 3. Caiet. *in Sum. eod. verbo*. Nauarr. *in Sum. cap.* 27. *n.* 41.

31 Quæ

31 Quærere solùm à venefico de aliqua re occulta, non dicendo vt recurrat ad diabolum, vel veneficium erit peccatum mortale, vt constat, quia via illicita vult scire veritatem. Sed credo quòd non erit casus reseruatus, quia solùm rogando non facit, neque vtitur veneficio: sed vtitur scientia venefici, quam suppono illum iam habere ex præterito veneficio. At si dicat venefico, vt consulat diabolum, vel recurrat ad veneficium, erit casus reseruatus, quia iam vtitur veneficio. Addo quòd si fecit Religiosus veneficium, sed non applicauit, neque vsus est illo, erit casus reseruatus, quia iam fecit veneficium completum cum pacto dæmonis tacito, vel expresso. Et iam non potest dici solus conatus ad opus, sed verum,& completum opus veneficij.

32 Solet hîc quæri, an liceat rogare veneficum, vel illum obligare vt tollat veneficium ab eo factum. Alij absolutè negant; alij absolutè affirmant. Melius distinguit Sanchez *lib. 7. de Matrim. disp. 96. n.10.* in hunc modum. Si scio veneficum non ablaturum veneficium, nisi recurrendo ad diabolum, vel ad aliud nouum veneficium, tunc non possum id ab illo petere, quia ero casu illius peccati. Si verò iam factum veneficium potest tolli absque recursu illo duplici, tollendo scilicet res illas à loco vbi posuit, ad quarum præsentiam durabat veneficium, tunc non est peccatum id ab illo requirere, quia potest illas destruere nullum committendo peccatum. Et ait Sanchez posse tunc id ab illo peti, etiamsi sit timor vel suspicio quòd ille ablaturus illa impedimenta faciet nouum veneficium: tunc enim mea petitio non est causa illius, cùm ille possit auferre antiquum non faciendo nouum, vt suppono. Et quando ego peto à te rem quam tu potes facere bene: non dico tibi vt facias malè.

VICA

VICARIVS.

AN Monachus possit esse Vicarius Generalis Episcopi, vide suprà *ver. Religiosus n.* 5.

De Vicario ordinario Conuentus Regularis, vide suprà *verb. Guardianus, num.* 3.

ADDITIO.

QVam potestatem habeat Vicarius Prouincialis in Ordine Minorum, & quomodo sit eligendus pro absentia, & morte Prouincialis, vide suprà *verb. Prouincialis.*

VICARIVS IN CAPITE.

SOlent in aliquibus Religionibus aliqui Conuentus Minores habere Prælatum illius, qui non vocatur, Prior, Rector, seu Guardianus, vt cæteri illius Prouinciæ, sed vocatur Vicarius, eo quod Conuentus sit paruus, & habet aliquando tres, vel quatuor tantùm Fratres: maximè quando Conuentus incipit ædificari. Isti in Ordine Minorum vocantur Vicarij in capite ad distinctionem Vicarij Conuentus, qui est Vicarius Guardiani. Isti Vicarij in capite aliquando apud Minores viuunt apud Moniales, & sunt Confessores illarum, aliquando habent hi Conuentus tres, vel quator subditos, quorum sit Prælatus, & dicitur Vicarius in capite habens votum in Capitulo, quod non habent cæteri Confessores Monialium, qui non sunt Vicarij in capite.

Hoc loco, cùm hæc scriberem quæsitum fuit, an

isti Confessores Monialium Vicarij in capite possint benedicere corporalia, & cætera paramenta altaris pro Ecclesia Monialium apud quas viuunt. Et videtur quòd non, quia antiqua statuta generalia Minorum, maximè Florentiæ, anno 1493 declarantia, qui sint Prælati in Ordine Minorum, ponunt tantùm, Generalem, Prouincialem, Custodem, Guardianum & non faciunt mentionem Vicarij in capite: vnde videtur quòd non sint verè Prælati, nec proinde possint prædicta benedicere. Secundò quia vt tradit Suarez *tom. de Leg. lib.* 8. *cap.* 18. *num.* 11. cum multis ibi citatis, pro regula certa habendum est, quod priuilegium non debet extendi ad alias personas propter similitudinem rationis repertæ in ipsis: ergo hoc priuilegium concessum Prælatis Conuentuum ad benedicendum prædicta, non debet extendi ad Vicarios in capite prædictos, eo quòd habeant similem rationem Prælatorum cum Prælatis Conuentuum.

Credo tamen, saluo meliori iudicio, illos posse prædicta benedicere pro Ecclesia illa suarum Monialium quarum sunt Confessores. Probo primò ex illa principali concessione facta congregationi sanctæ Iustinæ ab Innoc. VIII. apud Capucin. in Compendio *verb. Benedicere fol.* 135. in qua postquam concedit Priori, & Vicario conuentus, vt prædicta possint benedicere: subdit: *Et cuilibet habenti principale regimen cuiuscunque Monasterij.* Sic ibi. Quæ verba valde generalia sunt, & applicari possunt sine violentia cuiuis Prælato cuiusuis Monasterij. At constat primò quod Vicarij in cap. sunt veri Prælati, sic enim praxis Religionis obseruat, maximè de illis Vicariis in capite, qui præsunt paruo Conuentui, neque sunt Confessores Monialium, constat secundò, quod illi parui Conuentus etiam trium tantùm Fratrum vulgari nomine vocantur Monasterium: nam etiam sæculares quando vadunt ad hos paruos Conuentus, dicunt eamus in Monasterium. Et confirmatur, quia Monasteria sunt Collegia, vt probat Rodrig. *ex quadam Rubrica in tom. 3. qq. Reg. quæst. 7. art. 2.* At Collegium faciunt

tres

tres tantùm, teste Sà *in Aphor. ver. Collegium.* Si ergo Vicarij in capite non Confessores Monialium, possunt illa benedicere, vt praxis obseruat: etiam poterunt illa benedicere Vicarij, in capite Confessores Monialium, qui sunt veri Prælati suorum Cappellanorum. Neque adhoc opus est vt sint Prælati ipsarum Monialium, nam etiam Guardiani non sunt Prælati Monialium, & tamen benedicunt prædicta pro Ecclesiis illarum. Secundò principaliter, quia fauores sunt ampliandi, & illa concessio est fauor concessus Prælatis Ordinum, & proinde videtur extendendus ad prædictos Vicarios, maximè cùm non fiat in præiudicium tertij.

3 Probo ex Suarez *eod. tomo de Legib. libro* 8. *cap.* 11. *numero* 4. vbi ait, quod in dubio, an talis persona comprehendatur in priuilegio, si ex aliquo capite constet istam personam habere connexionem cum aliis, posse fieri ampliationem priuilegij ad illam. At Vicarium in capite diximus non solùm habere connexionem cum dictis Prælatis, vt patet ex concessione citata Innocentij VIII. sed diximus esse verè Prælatum Monasterij. Facit etiam quod tradit idem Suarez *cit. lib.* 8. *cap.* 28. *num.* 14. vbi ait non esse licitum deriuare priuilegium vnius, vt applicetur alteri propter rationem similem: vt v. g. priuilegium patris non licet deriuare ad filium, vel priuilegium vnius Doctoris deriuare ad alium, attamen licitum est interpretari vnum priuilegium, vt plura comprehendat quàm in superficio verborum apparet. Et per hoc manet soluta obiectio posita in principio ex eodem Suarez, quando, vel quomodo sit illicitum extendere priuilegium ad alias personas propter similitudinem rationis. Nos verò in hac materia non deriuamus hoc priuilegium benedicendi prædicta ad Vicarios non comprehensos, sed ex ipsis verbis priuilegij interpretamur, Vicarios istos comprehendi, quos non videtur comprehendere superficies litteræ: imò diximus ferè clarè comprehendere. Facit *cap.* 2. *de Transl. Episcop. vers. sicut Episcopus*, & gloss. *ibidem & ca. dudum*, 2. *de Elect.* & gloss. *ibid. vers. idem de personalibus*, vbi dicitur, quòd vbi est ea-

dem ratio similitudinis, est etiam eadem ratio iudicij. Neque obstat quod positum est in principio de statuto generali, in quo non numerantur Vicarij in capite. Nam etiam ibi non numeratur Commissarius Generalis, qui est verè Prælatus. Nec numerantur Vicarij Prouinciales, qui tunc erant veri Prælati: argumentum enim à partium enumeratione non est efficax, quia aliquando enumerantur solùm præcipua. Adde quòd hodie ex praxi communi recepta in Ordine Minorum prædicti Vicarij in capite sunt veri Prælati, sicut etiam sunt in aliis Religionibus illi Vicarij paruorum Conuentuum, qui non sortiuntur nomen Prioris, Rectoris, & tamen benedicunt prædicta per illam, vel similes concessiones.

VIVAE VOCIS ORACVLA.

1 SOlent aliquando Sum. Pontifices aliqua priuilegia concedere non in scripto, sed ore tenus: & ista dicuntur viuæ vocis oracula: quorum multa habentur in Bullario Rodr. maximè in vita Leonis X. qui 77. viuæ vocis oracula concessit, omnia ferè Minoritis. Et quando sic conceduntur ista indulta ferè semper ibidem ponitur testimonium personæ impetrantis, quæ vt plurimum est persona constituta in dignitate Ecclesiastica.

2 Huiusmodi priuilegia sic concessa posita in libro Authentico tantam vim habent ac si scripta Bulla concederentur. Concessit hoc specialiter idem Leo X. in Bullar Rodr. *f.* 720. *col.* 1 *n.* 4. Vbi Laurentius Cardinalis Sanctorum 4. Coronatorum petiit, & obtinuit, vt omnia concessa Minoribus vsque ad illud tempus, siue scripto, siue voce, essent rata, & denuò confirmata in foro conscientiæ: & quod concessa viuæ vocis oracula non essent minoris valoris, quàm si per Bullam, aut Breue concederentur.

3 Imò tantam vim habet concessio facta viuæ vocis oraculo

oraculo ab aliquo Papa, quod si Papa subsequens reuocet priuilegia concessa Religiosis, vel aliis personis, & non exprimat se reuocare etiam concessa viuæ vocis oraculo, ista non reuocat, nec censendus est reuocare. Ita in terminis tenet Henr.*t.1.l.6.de Pœn.c.6.n.6* circa illam concessionem Pij V. factam Minoritis relatam à Speculo coniug.Clau.& Rodr.*ibi.cit.*vt possint Minoritæ pro foro conscientiæ tantùm vti priuilegiis antiquis, non obstante derogatione Conc. Trid. Dicit ibi Henr. *in gloss.litt R*, istam concessionem factam à Pio V. viuæ vocis oraculo, non esse reuocatam postea à Greg.XIII. quando reuocauit concessiones Pij V. quia Greg. XIII. reuocauit tantùm priuilegia scripta, non verò viuæ vocis oracula. Addit ibi quod illa Bulla derogatoria Gregorij non fuit promulgata, vt etiam refert Nauar. *in Sum.Lat.anni* 1584.*cap.*27.*in fine.*

VNCTIO EXTREMA.

VIde suprà *verbo Sacramenta, n.*11.*&* 12. Ex quibus constat quando hoc Sacramentum dari non possit, vel possit sæcularibus. Potest autem dari famulis intra Conuentum: vide etiam *verbo Familiares.*

VOTVM SIMPLEX RE- ligionis.

Non tracto materiam voti, sed solùm illa principalia quæ Nouitios, & professos attingunt, nec possunt excusari.

1 IN professione Nouitij omnia vota, antea facta, vel in sæculo, vel in Nouitiatu expirant: ita vt amplius non obligent, si ipse Nouitius si-

leat, & consentiat. Est communis Doctor. cum D. Thom. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 2. *ad* 1. & aliorum. Probat D.Thom. quia moritur priori vitæ, & non tenetur ad acta in priori vita. Secundò, quia quodlibet votum sæculi continetur in tribus votis Religionis, sicut particulare in vniuersali: & sicut minus perfectum in suo perfectiori. Expirant etiam iuramenta: Suarez *lib.* 6. *de Voto cap.* 14. *num.* 2.

Dixi, si *Nouitius sileat, & consentiat*: quia dubium est, an si Nouitius habet votum aliquod simplex tempore professionis, & Prælatus roget, an velit sibi auferri vota simplicia quæ habet: & Nouitius non consentiat, dicens se nolle: Dubium, inquam est, an tale votum simplex Nouitij expiret? Et quidem si ille tantùm taceat, nihil dicens, omnino expirat, quia tacens consentit. Si verò dicat se nolle, tunc Sanc. cum Siluest. *l.* 9. *de Matr. disp.* 39. *n.* 45. innuit talia vota non cessare, nec expirare per professionem, quia Nouitius sic respondens non consentit, sed continuat sua vota, imò ratificat. Comitolus verò *l.* 2 *Respons. Moral. q.* 12. oppositum videtur innuere, cùm ait ex Caietano, Sot. & aliis vota hæc expirare in professione ipso facto, quæ verba, ipso iure, seu ipso facto, non videntur admittere consensum profitentis. Et *ibi*. Comitolus paulò suprà, non admittit distinctionem Ricardi, quæ erat similis dicto Syluest. & Sanchez. Imò addit *ibi* Comitolus, ex Diuo Thoma ad hæc vota *Nouitij irritanda*, non requiri ibi authoritatem Superioris irritantis, quando admittit ad professionem: Si verò Prælati authoritas non requiritur, quia irritantur ipso iure, videtur, quod neque Nouitij dissensus impediet ius professionis annullantis vota. Imò, & Sanch. *lib.* 8. *de Matrim. disp.* 9. *num.* 21. videtur hoc idem sentire, dum ait: quod si eiectus ab Ordine, dum erat in sæculo, vouerat Religionem, postea eiectus non tenetur intrare Religionem, vt satisfaciat voto priori, quia, inquit, omnia vota simplicia extinguuntur per professionem: constat verò quod profitens ille, quando fecit professionem noluit sibi auferri votum illud

tum illud simplex Religionis, quod fecit in sæculo: at tamen fortè Comitolus, & Sanchez non dissentiunt, quia Comitolus non loquitur de Nouitio clarè dissentiente: Sanchez verò loquitur de illo, clarè dissentiente, & votum simplex ratificante, Votum autem pendet à voluntate vouentis.

2 Votum simplex Religionis, potest multis modis fieri, videlicet in verbis, & in intentione Primò, in communi, dicendo: *Promitto me fore Monachum.* Secundò, si dicat: *Promitto intrare Religionem.* Tertiò, *Facio votum Religionis*, vel quid simile, verbis similibus. Et in his omnibus votis, & modis vouendi, saltem constat, teneri vouentem intrare Religionem, & habitum suscipere. An verò teneatur intrans perseuerare, & profiteri, ita vt si exeat peccet mortaliter contra votum, est dubia. Et in hoc inprimis constat apud omnes, quòd si is qui vouit recordatur intentionis quam habuit tempore voti, illi intentioni standum est, vt si habuit intentionem ibi manendi, & profitendi, sicut faciunt alij intrantes: vel non exiturum, & similia. Tunc enim non satisfacit voto, si non profiteatur, vel faciat quod in se est ad illud, nec potest voluntariè exire. Si verò solùm clarè intendit intrare Ordinem, & experiri an sibi conueniret status, ad hoc solùm tenetur, & non peccat exeundo. Probatur ex illa Regula, tradita *in l. non omnis ff. de reb. cred. & c. ad audiendam de Decimis*, cùm dicitur: Actus agentium non extenduntur vltra intentionem eorum. Et proinde iste vouens Religionem, vel fieri Monachum, &c. non obligabitur nisi ad id quod intendit quando vouit.

Quid si promittens iste non recordatur intentionis quam habuit tempore voti, sed verborum in forma: Resp. Quòd hoc votum: *promitto me intrare religionem*, solùm obligat ad intrandum, non ad manendum. Hæc verò promissio: *promitto me fore Monachum*, in modo communi loquendi videtur sonare quod se obliget ad intrandum, & profitendum, hoc enim est fore vel fieri Monachum. Et quod in dubio, creden-

dum sit hanc fuisse intentionem manendi, tenet Suarez *l.4.de Voto c.8. n.7.* cum Rodr. & Nauarr. quos citat, & hoc ait Nau. *in Summ. Latina.cap* 12.*num* 47. & hanc puto veriorem, ac securiorem opinionem, quia verba illa in communi modo loquendi significant intentionem profitendi: & credendum est, quod quando homines loquuntur, intendunt id quod communiter verba sonant. Scio quod Sà *in Aphoris. verb. votum, num.* 13. & Sanchez *l.1.de Matrimonio, dis.* 34.*num.* 17. dicunt multos Doctores sentire, quod idem valent hæc duo: *promitto intrare Religionem*, vel *promitto me fore Monachum*, & Sanchez ad hoc etiam inclinat: at ego cum Nauarr. & Rodriguez, & Suarez teneo, quod si non constat de intentione: teneri ad perseuerandum eum qui vouit se fore Monachum, Nau *l.3. Consil.tit.de Voto, & vot. redempt. consil.*22. de illo qui sic vouit: *Promitto Deo mori in Religione.* solùm ait quod in rigore fecit votum religionis. Ego dico hæc verba illum cogere, vt non solùm intret, sed perseueret, & teneri ex se ad perseuerantiam, & exclusum ab vna teneri adire aliam.

Hoc autem benè notat Sanchez, quod qui solùm promisit intrare Religionem, non satisfacit si ingrediatur tantùm animo ficto statim exeundi: sed debet intrare animo expereundi, ita vt si possit, perseueret: aliàs non satisfaciet voto.

3 Votum pœnale Religionis, vel castitatis, potest dispensari per Iubileum, vel per Episcopum, vel Bullam Cruciatæ, & per eadem potest commutari, si in illis committatur dispensatio. Si enim non committitur, sed sola commutatio, hæc sola fiet. Vt si quis vouit: si ampliùs lusero, iurauero, &c. voueo me intraturum Religionem. Hoc, inquam, votum, per prædicta potest commutari & ab Episcopo dispensari: absolutè enim est votum perpetuum. Henriquez *tom.1.l.7.c.* 30. *numero 6.* cum multis quos citat, & est communis opinio. Eadem ratio est de voto quo promittitur continentia, vsque ad certum tempus tantùm, vel assumendi habitum Beatarum, vel non

nuben

nubendi, vel de recipiendis Ordinibus sacris. At Confessores Regulares, in hoc voto pœnali Religionis non possunt dispensare cum sæcularibus, virtute Bullæ Pauli III. concessæ Patribus Societatis Iesu, de qua suprà, *verbo Confessor*, quia per illam non conceditur posse dispensare: sed solùm conceditur posse commutare.

4 Si aliquis vouit intrare Religionem strictiorem, potest illo voto nonobstante, per priuilegium mox citandum recipi in Ordine laxiori absque peccato. Ita concessit Eugen. IV. Benedictinis, in Compend. Min. *verbo Dispensatio*, §. 28. & refert Capucinus *Addit. ad Compendium verb. Nouitius*, 2. *par.f.*253. & *f.*402. concessúmque fuit etiam Patribus sancti Hier. sed vtrobique dicitur, quod sic receptus in Ordine laxiori, si exeat in anno Nouitiatus, non gaudet illa dispensatione, & tenetur voto antiquo, hoc autem priuilegio sic recipiendi gaudent omnes Ordines communicantes cum prædictis duobus.

5 Qui post sponsalia validè contracta cum aliqua fœmina, fecit votum castitatis, aut Religionis, talia vota non dirimunt sponsalia, sed ad sponsalia tenetur, Sanch *l.de Matr.dis.*46. *n.*7. 8. & 9. Idem est à fortiori si virginem deflorauit inuitam. Si verò sponsalia per aliquod ius postea validè annullentur, tenetur ad vota præcedentia. Dico si virginem deflorauit, etiam ratione sponsaliorum cum illa confidentia, & spe matrimonij: vt Sanch. *eod l. dis.* 44. Si verò deflorauit absque sponsalibus, fraude, promissione, & absque importunis precibus, & postea vouit Religionem, ad hanc tenetur intrandam, siue vouerit antea, vel post copulam. Est communis DD.

6 Si quis vouit Religionem, & postea impetrauit dispensationem vt nubat, idque propter vehementes carnis tentationes, quas allegauit, non potest manere in sæculo non nubens: fuit enim illa dispensatio non absoluta, sed partialis, & quasi conditionalis. Sanchez *de Matr. lib.*8. *disp.*31. *num* 7.

7 Vouens intrare Religionem, seu fieri Religio-

sum in communi, non satisfacit si ab vno Ordine exeat, vel ab vno Prælato non acceptetur: sed opus est vt adeat omnes Religiones, quæ sunt in sua Prouincia, & facere diligentiam moralem, vt in aliqua recipiatur ad arbitrium prudentis viri, vel dispensationem Papæ obtineat. Comitolus *libr.* 2. *Respons. quæstione* 17. dicens sic responsum fuisse Romæ à Congregat. Cardinalium.

8 Vouens se fore Religiosum in vno tantùm Monasterio, intuitu solo illius excludendo alia, ad illud tantùm tenetur. Suarez *l.4.de Voto. cap.7. num.5.* ex D. Thom. & Caiet. Si verò vouens præcipuè intendit Religionem illius Monasterij, & secundariò intendit illud Monasterium, non satisfacit petendo illud tantùm Monasterium. Si verò recordatur se vouisse Religionem, & non recordatur qualem vouerit, poterit intrare quam maluerit. Est communis, & clara. Si verò promisit vnam tantùm Religionem, & ab vno Prælato ipsius reiicitur, non tenetur quærere Prælatum alium illius Religionis, maximè si prius reiiciens fuit Generalis. Et hoc dico pro Ordine in quo solus Prouincialis, vel Generalis recipiunt Nouitios, vt in Ordine Minorum. In aliis enim si Conuentus recipiunt non sufficit: sed debent adiri quinque, vel sex Conuentus, vt innuit Suarez *cit li. ca.* 8. *& n.*8.& clarius Rodr. *tom.* 4. *Addit. fol* 330.vbi ait quod nemo cogendus est adire omnes Prælatos, & omnes Conuentus: & quod non est credendum aliquem per votum Religionis in communi, voluisse se obligare adire regna externa ad quærendas omnes Religiones: & quod hic repulsus à quinque, vel sex Monasteriis, vel Prælatis habentibus authoritatem recipiendi ad habitum, satisfacit huic voto in communi.

9 Votum Religionis, vel aliud simile factum occurrente periculo morbi, naufragij, vel calore iracundiæ, vel similis passionis, valet, nisi constaret defuisse tunc vsum rationis, quæ enim deliberatio sufficit ad tradendum se diabolo, sufficit ad tradendum se Deo. At constat, quòd dictum, vel factum malum

malum cum prædictis circunstantiis, est sufficiens ad peccatum: ergo & ad votum. Sylu. *verb. Metus* 5. 8. *& verb. Votum* §. 12. & Nau. *l.* 3. *Consil. titul. de voto consil.* 7. & alij multi. Cognoscetur verò si in vouendo adfuit plena deliberatio: primò si cessante perturbatione, vouens pœnitet quod vouerit: sed hoc signum non putat Suarez esse certum omnino, *tomo* 2. *de Religione l.* 1. *cap.* 10. *num.* 11. Dicit tamen esse aliqualem coniecturam. Et *ibidem num.* 13. dicit id pendere à prudentis arbitrio: ponitque pro signo certiori, si videlicet in vouendo non fuit breuitas temporis: & concurrit aliqua collatio seu discursus, de re promissa cum actu opposito sine vllo signo perturbati discursus: tunc enim datur signum plenæ deliberationis, secus si oppositum accidat iuxta prædicta.

10 Vota Religionis facta ab impubere ante 14. annum possunt irritare parentes, & tutores intra idem tempus, vt est communis opinio. Sed quid si puer ante ann. 14. transiit illum annum, & tacuit: neque tamen votum prius ratificauit: an possit pater, vel tutor illud irritare anno 17. Negat Comitolus *l.* 2. *Resp.* cum multis ibi citatis. *quæst.* 7. At affirmat Nauarr. Caiet. Sylu. Sà *in Aph. ver. Voti irritatio*, *n.* 5. cum Valentia, Lopez, & Bera *ibi cit.* & hæc pars videtur communior.

11 Si pater, vel mater voueant se facturos esse filium suum Religiosum tenentur illum inducere, & ad illud iuuare: at filius non obligatur hoc voto parentum, est enim personale, & valde difficile, proindéque voluntariè omnino emittendum à propria persona. Sà *verb. Votum, numero* 10. & Suarez *tomo* 2. *de Relig. lib.* 4. *de Voto cap.* 9. *num.* 4. vnde D. Bonauentura voto matris oblatus Religioni, non obligabatur esse Minorita ex vi illius voti.

12 Si quis vouit Religionem, si Deus illum liberaret à tali peccato per annum, verb. grat. vel per 4. menses, & iste postea ne Religionem intraret, eo animo ne intraret, commisit peccatum illud, tenetur intrare, quia intentio ex sua parte quando vouit, fuit se ex sua parte conaturum ad vitandum

pecca-

peccatum, & proinde postea illo animo peccans faci in fraudem voti. Suarez *citato l. cap.* 17. *n.* 14. dicens esse communem. Si verò fecit votum intrandi Religionem, si conualuerit ex morbo, non tenetur ex hoc voto vitare omnes cibos nociuos: sed solùm tenetur non sumere cibos nociuos cum fraude, seu cum animo relabendi in morbum ne Monachus fiat. Suarez *citat. c. num.* 19.

13 Votum factum de Religione cum animo se non obligandi, non obligat: vel si fiat absque animo interno vouendi: quia obligatio non inducitur nisi per votum verum: tale autem votum non fuit verum, sed fictum. Est tamen illa promissio peccatum propter irreuerentiam Deo factam. *Argumento c. quacumque arte,* 22. *quæstion.* 5. Intellige non obligare in foro conscientiæ, in foro enim externo Ecclesia coget ad votum, quia præsumitur vero animo vouisse. Si verò promittat animo vero vouendi, & se obligandi, cum proposito tamen non seruandi, votum tenet. Est communis Doctorum: sed tamen peccauit contra votum.

14 Vouens tradere se, & sua bona Religioni, si iustè excusatur ne se tradat Religioni, non tenetur tradere bona sua Religioni, neque eius hæredes: promissio enim bonorum fuit mediante se, & accessoria, & personæ traditio fuit principale; & bonorum traditio accessoria. Destructo verò principali, destruitur accessorium, quod sequitur naturam principalis *per regulam iuris in* 6.

15 Votum de non intrando Religionem non valet, quia est impeditiuum maioris boni. Et licèt taliter vouens possit non intrare, id tamen non fiet ex obligatione voti, quæ nulla est: sed ex ratione materiæ, quia scilicet ipsum intrare ex se non obligat. Si verò quis voueat se non intraturum Ordinem donec succurrat parentibus egentibus, vel sub alia iusta conditione; quia id sine voto facere tenetur, & est bonum debitum, obligatur voto.

16 Vouens Religionem tantùm, non obligatur ad castitatem ex vi illius voti tantùm, ante ingressum, & pro

& professionem : etiam si ante ingressum incipiat esse in mora intrandi : Caietanus 2. 2. *quæst*. 147. *art*. 3. & communis. Votum enim Religionis, solùm se extendit ad ingressum illius, & materia castitatis pro tunc est diuersa. Si quis est certus de voto, dubitat verò de voti qualitate : v. g. vouit se ad nullam fœminam accessurum, sed dubitat, an solùm ad illicitam : secundò, vouerit ne castitatem, an non ducturum vxorem. Tertiò, vouit castitatem & Religionem, dubitat tamen an vouerit castitatem dependenter à Religione, vel seorsim. Quartò, dubitat si vouit hanc tantùm Religionem, an Religionem in communi. His dubiis stantibus dicunt aliqui, teneri vouentem ad id quòd tutius est : at probabilius Sanch. *l*. 2. *de Matr. disp*. 41. cum ibi citatis *n*. 33. ait solùm teneri ad id quod minus est, idque probat efficaciter, in fauorem libertatis & fragilitatis humanæ citans multa.

Quid si promisit simul Religionem, & castitatem, & postea dubitat, an promiserit simul castitatem cum Religione ; an verò promiserit castitatem, postea separatim à Religione pro tempore ingressus Religionis, Nauar. *l*. 3. *Consil. titul. de voto consil*. 4. ait, quod si habet magnam probabilitatem & coniecturas, quod castitatem absolutè ex tunc vouere intenderit, ex tunc ad illam tenetur ante ingressum Religionis. Si verò habet coniecturas quod solùm vouit castitatem pro tempore Religionis, ad illam solùm ex voto tenetur pro illo tempore. Si verò dubius omnino sit, ex tunc debet seruare castitatem : quia iudicandum est in fauorem voti, & votum castitatis potest ex tunc seruari, neque dependet à voto Religionis. Et fauet *Reg. Iuris in* 6. in obscuris minimum est sequendum.

17 Si pro voto implendo non est præfixus terminus impletio illius obligat ad arbitrium viri prudentis, & occasionis oblatæ, vt scilicet modò statim recipiat. Est communis. Si verò vouens dilataret ingressum, v. g. litteras, quas nescit addisceret, & facilius recipiatur in Ordine, illíque melius inseruiat, vel ob

ob alium meliorem finem in laudem Dei, non peccabit mortaliter, maximè si virum doctum consulat. Suarez *libr. 5. de Voto capit. 6. numer. 9.*

VOTA NOVITII.

18 VOta quæ fecit Nouitius ante ingressum, vel in Nouitiatu non potest Prælatus irritare. Est communis Doctorum. Azor. *tom. 1. l. 11 c. 17. quæst. 10.* quia Prælatus circa Nouitium non habet potestatem dominatiuam. Ait tamen Suarez *citato tom 2. lib. 6. de Voto c. 7. num* 11. quod si Nouitius vouendo dixit, si Prælatus, vel Magister Nouitiorum consenserit, vel approbauerit, tunc poterit Prælatus, vel Magister irritare. vide suprà *hoc verb. numero* 1.

19 Vota Nouitiorum potest dispensare Prælatus siue facta in sæculo, siue in Nouitiatu. Sanch. *l. 9. de Matr. dis. 39. n* 44. & Malderus Episcop. *f.* 696. Rodrig. Syluest. & Angel. qui cùm non distinguant, videntur idem sentire de votis Nouitij factis ante, vel post ingressum: licèt oppositum teneat Suarez *l. 6. de voto. c. 11. n. 9* cum Nauar. Addit Azor. *citato loco*, & ferè coincidit Suarez, posse etiam Prælatum Nouitiorum vota suspendere pro tempore Nouitiatus, subest enim iusta causa suspendendi, videlicet obsequium Religionis, at facilius erit iuxta prædictos Doctores dispensare, vel commutare, vel vtrumque simul tollendo omni modo quo potuerit, & sit ista eius intentio.

20 Vota quæ Nouitius fecit in sæculo quando per professionem non cessarent iuxta dicta *num.* 1. transacta professione potest etiam Prælatus irritare, & similiter de factis in Nouitiatu, post factam professionem. Sanc. *citato loco. n.* 45. cum Syluest.

21 Possunt Prælati, imò & Confessores Nouitiorum commutare illorum vota facta ante, vel post ingressum,

ingressum, in labores Nouitiatus: hi enim semper excedunt quodcumque votum personale antea factum. Rodrig. *lib. Sum. mor. 2. par. cap. 79. conclus.* 10. & videtur clara.

VOTI SOLEMNITAS in quo consistat.

22 VOti solemnitas non est ex iure diuino, sed Ecclesiastico: & hæc consistit in hoc, quod vouens tradat sui dominum per tria vota communia in manu Prælati acceptantis vota, vice ipsius Dei, & tanquam Ministri Dei, in Religione approbata ab Ecclesia. Est communis Doctorum, maximè Sanchez *l. 7. de Matrimon. disp.* 25. latè, vbi ait, votum simplex, & solemne, non differre specie, sed in hac sola solemnitate, traditione scilicet externa in manu Prælati acceptantis vota in Religione approbata, vice Dei. Quamuis enim in voto simplici, etiam tradatur Deo dominium, non tamen est ibi acceptans minister Dei. Qualis ferè est promissio simplex facta Petro facie ad faciem: & promissio facta illi coram Iudice & Notario. Vide Rodrig. *Addit. Sum.* 4. *par. c.* 180. *n.* 4. vbi ait pari modo solemnitatem matrimonij consistere in eo solùm, quod vir se tradat coram Parocho, & testibus, & ipsa fœmina acceptante, & per hanc traditionem, & Dei acceptationem in voto per ministros suos Prælatos, fit vt Deus qui aliàs erat Dominns vniuersalis personæ, fiat particularis Dominus illius, & non possit illa persona in illis Domino deesse. neque alteri personæ illud dominium tradere

23 Posse Papam dispensare in voto solemni castitatis, & Religionis, est opinio communior: latè discutitur ac defenditur à Sanch. 8. *de Matrim. tota disp.* 8. vbi pro illa citat turbam Doctorum.

24 Per votum solemne irritatur matrimonium ratum

tum non consummatum. Est de fide Trident. *sess.* 24. *canon.* 6. *de Matrim.* & *cap. desponsatam* 27. *quæst.* 2. Annullat etiam matrimonium subsequens contractum, idque iure naturali, & diuino. Trident. *ibidem canon.* 9.

25 Solum votum castitatis factum in manu Prælati absque voto obedientiæ & paupertatis, etiam si fiat intra Religionem, non est votum solemne. Requiruntur enim tria simul, in quibus radicaliter stat omnis perfectio, & per quæ tanquam in radice consecrantur omnes operationes vitæ Religiosæ. Sanch. ex Abbate, Angelo, & aliis, *li.* 7. *de Matrim. disp.* 25. *num.* 21. Vnde votum Tertiariarum, quo vouent solùm castitatem, de quo suprà, *ver. Tertiariæ*, non est votum solemne, etiam si fiat in manu Prælati.

VOTA PROFESSORVM simplicia.

26 Vota professi, facta in sæculo potest Prælatus irritare, dispensare, & commutare. Patet clarè ex sæpius dictis, vide suprà *n.* 21. & alibi.

27 Religiosus potest validè vouere aliquid in materia aliàs bona, & necessaria, absque licentia Prælati: vt pote potest vouere se non fracturum ieiunium Quadragesimæ, & similia: neque in his indiget Prælati licentia, vel illi manifestare. Nam in his Prælato non præiudicat: neque ipse vouens adeò caret suo dominio, vt hæc vouere nequeat, quæ potest licitè exercere, imò quæ debet facere absque præiudicio obedientiæ. Colligitur ex D. Thom. 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 8. & Syluest. *verbo Votum* 3. *quæst.* 3. & aliis, & proinde etiam vota circa materiam Regulæ valida erunt. Imò aduerto, quòd si præceptum regulæ aliàs non obliget sub mortali, vt fit in multis Regulis Religionum; Religiosus vouens illud, voto particulari, obligabitur sub mortali. Idem dicendum de

de bonis, quæ sunt res meliores, & in Regula neque prohibentur, neque præcipiuntur. Quamuis enim hæc vota semper habeant annexam conditionem, si Prælatus non repugnet: quia tamen in se res bonæ sunt, & licitæ, neque Prælato, neque Ordini præiudicant, valent, donec à Prælato prohibeantur: sicut valerent vota serui, aut filij familias in simili materia cum eisdem circumstantiis.

28 Votum factum à professo, circa rem prohibitam in Regula ne fiat absque licentia Prælati,& fit sub conditione si Prælatus consentiat: obligat donec Prælatus explicet suam voluntatem, verbi gratia, votum peregrinandi ad talem Ecclesiam, quod fieri non potest absque licentia Prælati: debet enim fieri cum expressa, vel tacita conditione, si Prælatus velit: aliàs fieret de re prohibita. Est communis Doctorum Obligat tamen tale votum ad petendam licentiam à Prælato suo tempore, qui si repugnet, manet extinctum.

Dicunt verò aliqui,quòd subditus petens tunc licentiam peregrinandi, debet manifestare Prælato se ad illud teneri ex voto, & hoc securius est,& verius, licèt Nauar. *in Sum. cap.* 12. *num.* 69. & Caiet. *in Sum.verb. Votum cap.* 3. & alij dicant non esse opus, vt explicet Prælato circumstantiam voti. Sed prior opinio est securior, & certior, vide Sanchez *lib.* 9. *de matrim. disput.*43.*num.*8.

29 Votum professi, circa rem in Regula prohibitam, est nullum: est enim votum de re mala, cùm sit prohibita. Et prætereà est votum de minori bono: Regula enim in suis præceptis semper dirigit ad melius bonum. Et quamuis Regula id non prohibeat sub mortali, & actus contrarius possit esse aliquando bonus: vix tamen fiet absque vlla culpa veniali: frangere enim Regulam aliqualis semper culpa est. Suarez *lib.*3.*de Voto. cap.* 6. *num.*19.

30 Votum professi de transitu ad strictiorem Ordinem validum est. Est enim de materia licita non prohibita in Regula, sed superante perfectionem suæ Regulæ, quam suppono esse minus strictam, & proinde

vt plurimùm minus perfectam: est communis, & suprà, *verb. Dispensare* diximus, non posse Prælatum hoc votum subditi irritare. Po est tamen Prælatus hoc votum subditi dispensare, vt tenet Nauarr. *lib. 3. Consil. tit. de voto & voti Redempt. consil.* 14. Si verò Religio in qua viuit talis vouens, habet prohibitionem Papæ ne fiat transitus de illa ad aliam, tenebitur vouens procurare talem licentiam, vt suprà in materia simili diximus, *num.* 27.

Circa Minoritam aduerto, quando Pater noster Franciscus prohibet 2. *cap. Regulæ*, ne exeant Fratres de ista Religione, solùm prohibet ne exeant ad sæculum: non verò prohibet transitum ad Cartusiam, qui fit cum licentia iuris communis, imò & Episcopus creatus ex Minorita in rigore exit ab Ordine cum licentia Papæ: & proinde votum Minoritæ ad Cartusiam est validum.

31 Potest Prælatus prohibere subdito ne votum aliquod faciat absque sua licentia; & hoc non est prohibere bonum perfectius, sed velle regularem modum, vt debitè fiat: eo modo quo in Religionibus prohibetur, ne fiant tales, & tales pœnitentiæ. Si verò non obstante hac prohibitione Prælati subditus voueat in materia sibi licita, iuxta prædicta, votum tenet: quia illa simplex prohibitio Prælati non annullat votum: & multa prohibita fiunt, quæ tamen facta, valent. At per Religionem, vel legem Prælati habentis potestatem, potest fieri lex prohibens omnia vota Religiosi, & annullans si fiant. Cùm enim vota Religiosi habeant annexam conditionem, si Prælatus non contradicat, si Prælatus per legem contradicat, & annullet votum subditi, iam non valebit, Suarez *tom. 2. de Religio. lib. 3. de voto. cap. 6. num.* 25.

VOTI

VOTI IRRITATIO circa professos.

ADDITIO.

32 POtest Prælatus irritare omnia vota sui subditi (excipe transitum ad strictiorem Ordinem , de quo suprà) & sic irritata amplius non conualescunt. Est communis : habet enim Prælatus potestatem dominatiuam suprà subditum , sicut dominus suprà seruum. Et potest etiam irritare vota interna, vt de amando Deo , & similibus , ne scilicet fiant cum obligatione peccati. Suarez *lib. 6. de voto, cap. 7. num.* 8.

33 Si subditus petat licentiam exequendi votum declarando illud , & Prælatus neget : vel si Prælatus sciens de voto , prohibet subdito ne faciat , hæc sufficiunt vt votum maneat irritum : & clariùs irritabitur, si dicat Prælatus resolutè , Nolo vt vnquam hæc facias. Rodriguez *Addit. Sum. tomo* 4. *capit.* 186. *numero* 3 cum ibi citatis. Dixi *resolutè* : si enim Prælatus dicat , *nolo* , *vt pro nunc facias* , vel quid simile, non est irritatio voti absoluta, sed suspensio voti. Concordat Sanchez *libro* 9. *de Matrimon. disputatio.* 43. *numero* 10. citans alios.

34 Si subditus fecit votum cum licentia Superioris, vel Superior factum votum confirmauit , non potest iam Superior sine causa tale votum irritare. Si verò sine causa irritet , peccabit mortaliter ; irritatio tamen valebit, ita vt votum non conualescat ampliùs, Rodrig. *citato tom.*4. *cap.* 136.*numero* 14. *& eodem cap. numero* 5. ait Prælatum successorem , posse irritare vota quæ fecit subditus cum licentia Prælati præcedentis. Et vtrobique militat hæc ratio ad validam irritationem, quia scilicet , neque Prælatus præcedens dans li-

centiam ad vouendum, neque Prælatus præſens, amittunt iuriſdictionem dominatiuam ad irritandum. Ratio verò ob quam peccat Prælatus qui dedit licentiam ad vouendum, ſi illa iterum irritet abſque cauſa, traditur à Sanchez in ſimili materia. *lib. 9. de Matrimon. diſput.* 40. *numero* 17. Quia ſcilicet actus ille, de quo eſt votum, iam erat Deo conſecratus de ſuo conſenſu, & proinde non poteſt abſque cauſa illum Deo ſubtrahere. Secus de eodem voto, facto abſque eius licentia, quia tale votum factum abſque licentia Prælati, & ab ejus voluntate dependens non erat abſolutè Deo conſecratus. Vide infrà *numero* 38. *vel* 39. At ſi poſt licentiam datam ſuperuenit iuſta cauſa, vt quia valdè moleſta erat eius impletio, & ſic de cæteris, poterit irritare, ſecundùm probabiliorem opinionem.

35 Poteſt etiam Prælatus irritare votum, quod ſubditus fecit animo illud implendi, cùm ſubditus fuerit liber: vt pro tempore quo fuerit extra Conuentum, vel extra Ordinem. Probatur, quia tale votum etiam de præſenti cadit ſub dominio Prælati, & Prælatus ſuprà ſubditum ſemper habet plenum dominium ad irritandum vota. Et taliter nunc irritatum non conualeſcit pro tempore futuro, ſed perdit omnem vim ligandi. Eſt communis Doctorum, & clara.

36 Non poteſt Prælatus irritare votum ſubditi de tranſeundo ad Ordinem ſtrictiorem. Eſt etiam communis, & tacta in præcedentibus.

37 Abbatiſſæ poſſunt irritare omnia vota ſubditarum profeſſarum. Habent enim ſuprà illas etiam plenam poteſtatem dominatiuam. Eſt communis Doctorum. Dixi *profeſſarum*, quia vota Nouitiarum, non poteſt Abbatiſſa irritare, quia ſuprà illas non habet prædictam poteſtatem. Non tamen poſſunt Abbatiſſæ commutare aliquod votum, vel diſpenſare, circa ſuas ſubditas, vel Nouitias: quia hoc ſolùm poteſt facere habens iuriſdictionem Eccleſiaſticam, cuius fœmina eſt omnino incapax. Hoc tamen poſſunt illarum Prælati; & Confeſſores poterunt omnia vota commutare, non vero diſpenſare.

38 Non

38 Non peccat ſubditus petens à Prælato irritationem voti, etiam abſque cauſa, eſt communis Doctorum, quia ſic petens vtitur iure ſuo, & ſuum votum habebat dependentiam à conſenſu Prælati: & ſicut non peccat Prælatus irritando, ita nec ſubditus petendo. Hinc etiam vides, quòd non peccat Prælatus irritando votum ſubditi abſque cauſa, niſi quando Prælatus irritat votum factum cum ſua antecedente licentia, vt ſuprà diximus, *num.* 34.

39 Inferior non poteſt irritare votum ſubditi confirmatum à Superiori: poteſt tamen Superior confirmare votum factum ab inferiori: & poteſt etiam Prælatus Superior irritare votum confirmatum à Prælato inferiori Ricard. *in* 4. *diſtin.* 38. *articul.* 4. *quæſt.* 3. & alij. Ratio eſt, quia poteſtas Superioris, cùm ſit maior, non poteſt reſtringi, vel impediri ab inferiore: & illa poteſt impedire poteſtatem inferioris. Adde quòd votum eſt quaſi lex poſita vouenti, & proinde lex voti confirmata à Superiore non poteſt reuocari ab inferiori. Bene tamen è contra.

VOTI COMMVTATIO ET diſpenſatio erga ſubditos.

ADDITIO.

40 PRæcipua circa hanc materiam, dicta ſunt iam *verbo Diſpenſare*, *&* *verbo Prælatus*. vbi vide. Adde.

41 Poſſunt Prælati commutare, & diſpenſare omnia vota ſubditorum etiam iurata: ſi ſint ſimplicia: patet ex ſupradictis, habet enim Prælatus ſuprà ſubditos omnem poteſtatem ordinariam, ad diſpenſandum, & commutandum, maximè pro foro interno: ſuprà *verbo Abbas, numero* 6. & alibi, & Suarez *lib.* 6. *de voto*, *cap.* 10. *n.* 14 *& ſequentibus*, *&* *c.* 14. *n.* 14. Quando dubitatur an quis vouerit, non tenetur voto; Sanchez *lib.* 1. *de*

Matrimon. disputatio. 9.*numero* 11.*& sequentibus*, cum multis ibi citatis. Secus si habet opinionem, & magis inclinet quod vouerit: tunc enim tenetur voto.

42 Votum tamen eundi Hierusalem, Romam, Sanctum Iacobum, Lauretanam Domum; non possunt Prælati dispensare cum subditis. Miranda *tom.* 2. *quæstione* 32. *articul.* 1 *conclusio* 2. Et probatur quia neque Episcopi possunt cum subditis. Possunt tamen Prælati prædicta hæc vota irritare, negando licentiam, vt patet ex dictis, *numero* 27. Et innuit Miranda, *citato loco, conclusio.* 3. præterea, quia multi possunt irritare, qui non possunt dispensare.

43 Non oportet scrupulis agitari, an opus in quod votum commutatur, sit omnino æquale: hæc enim æqualitas non debet esse mathematica: & moraliter loquendo omnimoda æqualitas non est cognoscibilis moraliter: sufficit æqualitas ad arbitrium boni viri seclusa fraude, & graui ignorantia, maximè si commutatio fiat virtute priuilegij. Syluest. *Votum* 4. *quæstione* 8. *ad finem*, & Rodriguez *in Summ. verbo Votum cap.* 100. *numero* 4. Imò ait Suarez, *lib.* 6. *de Voto, cap.* 12. *numero* 6. quod quando conceditur commutatio in æquale extenditur ad commutandum in dubio, an sit melius, id in quod sit mutatio. Imò & etiam quamuis dubium sit an sit minus, dummodò non sit certum. Credibile enim est Papam delegantem, aliquam voluisse concedere benignitatem. Et beneficium Principis intra proprietatem verborum, explicandum est cum benignitate.

44 Votum approbatum ab aliquo Prælato, vel de eius licentia factum, quando ab illo licite irritari non posset, potest ab eodem commutari, & dispensari (exceptis illis positis *numero* 42.) patet quia hæc potestas dispensandi, & irritandi est potestas distincta inter se, & vna non impedit aliam. Suarez *lib.* 6. *de Voto, cap.* 10. *numero* 17. *& ibidem numero* 18. ait, votum confirmatum à Superiore, quod Prælatus inferior non potest irritare per potentiam dominatiuam posse tamen hunc inferiorem illud dispensare, idque per

pote

potestatem iurisdictionis, quæ est diuersa; eò quòd Superior confirmans votum, non reseruauit dispensationem illius.

45 Hæc potestas dispensandi, & commutandi potest delegari, seu committi à Prælatis ordinariis. Est communis, & patet ex suprà dictis: quia Prælatus habens potestatem ordinariam potest illam committere nisi per legem prohibeatur, & restringatur.

46 Concessa alicui per Prælatum, aut prilegium potestate ad vota commutanda, non censetur illi potestas dari ad dispensandum; nisi illud exprimatur. Cordub. *lib.* 5. *de Indulg. quæst.* 37 Couarr. *in cap. quamuis pactum*, 1. *part.* §. 3. *num* 4. & alij communiter. Nam commutare & dispensare sunt actus distincti, & commutatio est quid minus quàm dispensatio. Et prætereà commutare potest quis per seipsum saltem in bonum melius: at dispensare in suo voto nemo potest. Et proinde cùm sint actus adeò diuersi, concesso vno non censetur concedi alius. Et prætereà, quià dispensatio tollit omnino votum: at commutatio non tollit illud omnino, sed mutat onus.

47 Concessa facultate alicui vt dispenset in votis, censetur etiam concedi eidem facultas ad commutanda vota. Hæc est communior sententia & antiquior. Tenet Sot. 7 *de Iust. quæst.* 4. *art.* 3. *vers. Abbates.* Henriq. *lib.* 7. *de Indulg. cap.* 30 *num.* 5 cum ibi citatis Probatur inter alia, ex *Regul. iuris* 53. *in* 6. vbi dicitur. Cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus: quæ præcipuè verificatur in illis quæ sunt subordinata, qualis est commutatio ad dispensationem, cui subordinatur: nam omnis commutatio voti est dispensatio secundùm quid, seu in parte. Et per potestatem ad dispensandum potest votum commutari in minus.

48 Qui habet potestatem ad dispensandum, si dubitet de causa iusta, potest iniungere aliquod onus facile ad securitatem: neque enim cogitur absque onere dispensare, vt videmus in multis dispensationibus Pontificiis, cum certis oneribus iniunctis. Azor. *tomo* 1. *lib.* 11. *cap.* 11. *quæstione* 4. & Sanchez 8. *de Matrimon.*

disput. 7. & tunc partim vtitur potestate dispensandi, partim commutandi, idque ad securitatem. Vide *numero sequenti*.

49 Difficilius est cognoscere an subsit causa iusta ad dispensandum, quàm ad commutandum; nam ad dispensandum semper requiritur causa, sed tunc attendendæ sunt circunstantiæ personæ, necessitatis, vtilitatis, temporis, &c. de quibus suprà, *verb. Dispensare*. Ad commutandum verò in melius, vel in æquale, non consurgunt tot dubia: & in vtróque prudentia dispensantis, & commutantis requiritur.

50 Possunt Prælati dispensare vota iurata subditorum. Suarez *lib. 6. de voto cap.* 14. *à n.* 14. Quia votum iuratum non est distinctæ speciei: & iuramentum confirmans votum, est ibi accessorium, votum verò est principale. Cùm ergo Prælatus, maximè per priuilegia, possit tollere votum quod est principale, poterit etiam tollere iuramentum quod est accessorium. Quemadmodum homo cui est facta promissio, potest illam remittere, etiam si sit promissio iurata. Et idem ferè probat Suarez *citato loco, num.* 10.

51 Quando in Bullis Pontificiis committitur alicui vt dispenset cum aliquo, in voto Religionis, castitatis, vel similibus, idque cum certis conditionibus, & oneribus: si Bulla non dicit, quòd eligat Confessorem; non tenetur Confessorem eligere, sed vnum nominatum, qui extra confessionem poterit votum dispensare, vel commutare iuxta formam Bullæ. Si verò Bulla dicat, quòd Confessor id faciat in foro pœnitentiæ, vel audita confessione illius; non potest Confessor extra confessionem id facere. Si verò nihil horum declaretur, sed tantùm dicatur quòd sit Confessor approbatus, non restringitur vt id faciat intra Sacramentum Pœnitentiæ: quia ibi tunc nomen Confessoris magis est muneris, quàm actualis exercitij. Suarez *lib. 6. de voto. cap.* 16. *num.* 4.

52 Tempore Iubilei quando in confessione dispensantur, vel commutantur vota ante impletas conditiones, requisitas à Papa, si commutatio fiat bona fide, & pœni

pœnitens habet propoſitum implendi conditiones: ſi poſtea aliquam conditionem omittat, & Iubileum non aſſequatur quoad Indulgentiam pœnæ, commutatio voti valet, & eſt rata: Henriquez *lib.7. de Indulg. cap.9. in principio gloſſ. & capit.* 11. *numero* 4. & Cordub. *in Summ. Hiſpan. quæſtione* 21. & Nauarr. citatus ab Henriquez & alij. Peccat tamen grauiter pœnitens ſi poſtea ſua culpa non implet conditiones, quia peccat contra pactum, & contra obligationem, ex voto relictam.

53 Si Prælatus dicat ſubdito: *ego diſpenſo tecum in omnibus votis, quæ habes, vel commuto omnia tua vota, non præcognoſcendo, quæ ſint illa vota.* talis diſpenſatio & commutatio non valet: quia diſpenſatio, & commutatio requirunt ambæ cognitionem voti; & diſpenſatio debet fieri cum cauſa, & commutatio fieri debet in æquale; ac proinde ad cognoſcendam cauſam diſpenſationis, & rem æqualem commutationis, prærequiritur cognitio voti. Eſt clara, & communis. Et Suarez *lib. 6. de Voto. cap.*16. *num.* 14. Secus verò puto dicendum, ſi Prælatus dicat: *ego irrito omnia vota tua quæ habes.* Tunc enim valida eſt irritatio, abſque cognitione votorum. Nam irritatio non requirit cauſam, ac proinde non requirit cognitionem voti, cùm poſſit abſque cauſa irritare; excepto quod ipſe Prælatus confirmauit iuxta ſupradicta, *numero* 34. Neque etiam irritans neceſſe habet cognoſcere rem æqualem, in quam ſit mutandum votum, quia ad irritationem non hoc requiritur.

54 Neque Papa poteſt diſpenſare validè in aliquo voto abſque iuſta cauſa: & ſi faciat abſque cauſa, diſpenſatio non valet: & à fortiori idem dicendum eſt de Prælatis Regularibus. Eſt communis, & Nau. *in Sum. cap.*12. *n.*57. & 76. & aliorum.

55 Cauſæ iuſtæ ad diſpenſandum votum ſunt ſequentes. Prima, ſi fuit factum ex metu, iracundia, vel alia ſubita paſſione non tollente deliberationem. Secunda parua ætas. Tertia, ſi datur cauſa ruinæ

attenta materia voti difficili, vel fragilitate vouentis. Quarta, si votum impediat maius bonum vouentis. Quinta, ex mutatione notabili ipsius voti, si videlicet materia voti facta est scandalosa, minus honesta, nimis difficilis. Sexta, si dispensatio voti pertineat ad bonum commune. Denique quæcumque alia causa iudicata arbitrio viri prudentis, & timorati: vt omnes affirmant; neque enim omnes causæ in indiuiduo possunt attingi. Vnde Suarez *libro sexto, de Voto, capite* 17. *à numero octauo, & sequentibus.* Pari modo dicendum est requiri etiam causam proportionatam ad commutandum votum; quando commutatio facienda est per commutationem in minus bonum: ad hoc enim causa etiam requiritur, est enim hæc commutatio quasi quædam dispensatio. Suarez *num.* 15.

56 Si Prælatus potest occurrere subdito commutando votum, non potest dispensare. Sot. 7. *de Iustitia. quæst.* 4. §. *Hinc ergo.* Et Rodr. *in Sum* 1. *par. cap.* 100. *n.* 4. & Suarez vbi proximè *n.* 18. Excipit tamen Suarez si subditus habet multa vota, vel multas obligationes quibus non potest benè satisfacere, vel timet probabiliter ruinam. Quando verò dubium est, an causa ad dispensandum sit vrgens, ex proximè dictis, consulit ibi Suarez *n.* 21. vt cum dispensatione simul iniungat aliquod opus per commutationem.

57 Potest quis commutare suum votum in euidenter melius absque authoritate Prælati, est receptior sententia *ex cap. peruenit.* 2. *de iureiur. cap. Scripturæ de voto.* Cordub. *in Summ quæst.* 149. & alij Et tunc potest fieri etiam absque causa. Excipe nisi hoc prohibeatur, vt aliquando prohibet Papa transitum à laxiori, ad strictiorem absque licentia Prælati: vt suprà vidimus.

58 Ad commutandum votum in æquale, clarè cognitum vt tale, requiritur authoritas Prælati, & causa iusta. Hæc est securior sententia, & magis recepta: per decem Doctores quos citat, & sequitur Suar. *cap.* 19. *citat. lib. à num.* 3. Inter quos etiam citat

tat Rodr. & fauet *cap. 1 de voto, & 2. & cap. quod super his, etiam de voto.* Vide ibi rationes. Et maximè quòd ibi requiratur causa, probatur, quia mutatio in æquale sine causa interueniente, non habet rationem honestatis, & virtutis; ergo non est credendum, quòd Deus contentus sit tali solutione.

59 Quando per priuilegium conceditur Confessori, vt commutet votum, solùm illi conceditur vt commutet in æquale, non verò in minus æquale. Ita tenet praxis, & communis. Commutatio enim, propriè significat æqualitatem, & priuilegij verba accipienda sunt propriè, vndè qui vouit certam Religionem, non potest suo arbitrio intrare aliam æqualem.

60 Ad commutandum votum in minus æquale multò magis requiritur, & causa, & authoritas Prælati: imó, & priuilegium; constát ex dictis.

61 Si votum à Prælato, vel à vouente, commutatum est in melius, post commutationem factam non potest vouens sua sponte redire ad votum antiquum; poterit tamen si facta est commutatio in æquale. Ratio primi est, quia illa commutatio habet vim noui voti, secunda verò non habet. Et sic manente primo voto potest ad illud redire, & fauori renunciare. Suarez *cap. 20. numero 1. & 4.* Si verò commutetur in minus æquale, clariùs est posse redire ad prius votum. Si verò post commutationem in minus æquale, renunciauit commutationi, iam non potest illa vti. Si verò post commutationem in æquale illi renunciauit animo non vtendi, etiam non potest illa vti. Suarez *num. 20.*

62 Si votum commutetur in æquale, vel minus æquale, votum prius nunquam redit etiam si posterior obligaio non impletur cum culpa, vel sine culpa. Nam per commutationem extinguitur obligatio voti, sicut per irritationem; obligatio autem semel extincta, non reuiuiscit. *cap. si illic 23. quæstione 5.* & Doctores communiter.

63 Omnia vota possunt commutari in votum Religionis, etiam si sit Hierosolymitanum, Romanum, &

& similia reseruata, quia bonum Religionis est euidenter melius cæteris omnibus. Habetur *cap. Scriptura de voto*, & est communis.

64 Quando Episcopi ex tacita commissione, possunt dispensare in votis Papæ verè reseruatis, castitatis, scilicet, Religionis, &c. propter vrgentissimam causam, quia scilicet, vel sunt vota dubia, vel metu facta, vel imminet graue periculum transgressionis, & non potest haberi recursus ad Papam, vel Nuntium, tunc non possunt Regulares per sua priuilegia in illis dispensare. Rodriguez *in Expositione Cruciatæ*. §. 9. *numero* 118. Nomine enim *votorum Episcopalium*, solùm intelliguntur illa quæ iure Ordinario Episcopi possunt absoluere, non verò hæc, quæ sunt extraordinaria.

65 Dispensatio, vel commutatio impetrata subreptitiè, est nulla vt omnes fatentur: est enim inuoluntaria ex parte concedentis. Subreptitia verò est, quando in narratione contingit, vel taciturnitas veri, vel admistio falsi: de quo latè Sanchez *toto lib. de matrimon.* & alij alibi.

66 Dispensatio, vel commutatio voti debet fieri à Prælato verbis claris, & verè significantibus quod intendit facere: nulla tamen in hoc est forma præscripta, sed relinquitur arbitrio prudentis, & verbis acceptis in significatione propria, & communi. Verba autem securiora, & clariora sunt: *Dispenso tecum in hoc voto.* Et *commuto hoc votum.*

VOTI DISPLICENTIA: SEV pœnitere de voto facto.

ADDITIO.

57 QVi pœnitet se vouisse cum animo non implendi votum, vel negligit, vel vltra tempus dilatare proponit, peccat mortaliter in his omnibus, facit enim contra obligationem voti, vt patet.

Si verò quis ex tædio, ob vitæ molestiam, pœnitet, id est, vellet non vouisse, & nihilominus proponit seruare; non peccat mortaliter, *Azor. tomo 1. lib. 11. cap. 15. quæstione 19.* Vbi etiam docet peccare mortaliter illum qui pœnitet de actu, quo primùm vouit; non enim fas est dolere de actu, qui est opus virtutis, & honestatis: qui verò, vt dixi, solùm dolet de pœna, ac labore animo implendi, non peccat, quia non dolet de actu virtutis, neque facit contra votum, sed dolet de molestia.

Addit Suarez *libro 5. de voto capit. 7. numero* 7. quòd per accidens poterit hîc dari peccatum, ratione periculi, cui se opponit sic dolens de voti molestia; quatenus scilicet illa quæ nostræ voluntati nimis displicent, & cum deliberatione sunt exosa, facilè omittuntur: & sic per molestiam illam cogitatam, opponit se periculo violandi votum. Quod considerandum est iuxta proportionem, & qualitatem personæ, & materiæ, maximè si ob id iam aliquando omisit implere votum.

DE NATVRA, AC MATERIA voti, & aliquibus votis in particulari.

ADDITIO.

1 AMentes in vna tantùm materia, vel habentes interualla lucida possunt validè vouere, vel in lucido interuallo, vel in omni materia in qua non sunt amentes. Ista ponitur à Sanchez *lib. de Matrim. disput. 8. num. 15.* & probatur, quia in illo lucido interuallo, & in illa materia in qua non sunt amentes, possunt habere perfectam deliberationem requisitam ad votum. Sicut habet amens in aliqua tantùm materia, & sobrius in aliis, vt possit validè contrahere matrimonium, vt probat Sanchez *citato loco.*

2 Cùm ad vouendum requiratur sufficiens delibera-

tio:

tio: & aliquando sit dubium an prædicta deliberatio præcesserit: vt hæc cognoscatur, hæc regula statuenda est. Si factum est votum ex metu incusso, à morbo, tempestate, iracundia, vel simili affectione, præsumendum est pro voto, & credendum semper est fuisse sufficientem deliberationem, quia illa prædicta non tollunt sufficientem deliberationem. Vide quæ dixi suprà *hoc eodem verb. num.* 9,

3 Si verò sit dubium, an vouens quando vouit haberet plenum rationis vsum ob teneram ætatem, tunc si constet habuisse septennium completum, præsumendum est pro voto, & dicendum quòd valeat, quia in tali ætate præsumit ius sufficientem deliberationem. Si verò constet non fuisse expletum septennium non obligat votum, quia non præsumitur ibi sufficiens vsus rationis. Si denique dubium sit, an vouens compleuerit septennium, præsumendum est votum valere, quia non solent vota emitti ante septennium. Ita Sanchez 4. *Decalog. num.* 13. *&* 14. Et idem ibidem dicendum sentit de iuramento emisso, vel ex passione subita, ex tenera ætate modo proximè dicto.

4 Licèt votum ex sua natura obliget ad mortale, si tamen vouens, cùm vouet solùm intendat se obligare ad veniale, ad id solùm obligatur. Imò si solùm intendat se obligare ad pœnam, & ad nullam culpam, ad solam pœnam per se impositam obligabitur. Sed nequit vouens in materia leui obligare se ad culpam mortalem. Sanchez *lib.* 1. *de Matrim. disputat.* 9. *num.* 6. Addit Sanchez 4. *Decalog. lib.* 4. *num.* 3. quòd si solùm intendat se obligare ad pœnam non erit propriè votum. Ratio prædicti clara, & optima est: quia votum est lex priuata, quàm sibi vouens imponit. At legislator potest intendere etiam in re graui vt sua lex ad solum veniale obliget, vel vt nec obliget ad veniale, sed ad solam pœnam, vt decernunt statuta Tolletana Minorum reformata *in fine*.

5 Differunt inter se votum, & propositum rei alicuius faciendæ: Nam per votum voluntas resolutè & cum obligatione proponit: At per propositum non resolutè

resolutè acceptat. Signa verò an fuerit ſolum propoſitum erunt primò, ſi paulò, ante quàm deliberauit, vel paulò pòſt, dubitat an voluerit ſe obligare: eſt ſignum ſolius propoſiti. Secundò, ſi verbo, ore, aut mente prolata indicant ſolum propoſitum, & non promiſſionem: vt ſi dixit, *Faciam hoc*: Tertiò, quando quis eſt certus de verbis promiſſionis, & conſideratis omnibus circumſtantiis adhuc dubitat, credendum eſt fuiſſe verum: vide Valentiam 2.2. *diſputat.6. q.6. puncto* 1. Addit tamen Nauar. *lib.* 4. *conſiliorum titul. de Voto prima Impreſſionis conſil.* 8. *num.* 3. *&* 2. *Impreſſ. conſil.* 5. hæc verba, *Da mihi Domine ſalutem, & ſeruiam tibi.* Intelligendo de ſeruitio in ſtatu continentiæ, eſſe votum, niſi conſtet mentem dicentis ſolùm fuiſſe propoſitum, non promiſſionem. Idem colligo ſi mens dicentis fuit ſolùm ſeruire Deo caſtè in ſæculo abſtinendo à peccatis antiquis, quæ ſolet eſſe intentio ordinaria talia verba dicentium.

6 Factum votum non dicitur propriè votum, niſi fiat Deo. Nam definito voti ex D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 1. eſt. Votum eſt promiſſio Deo facta de bono meliori. Vnde votum factum alicui Sancto re vera eſt votum, quoniam fit tali Sancto, quatenus in ipſo honoratur Deus, atque illa promiſſio tendit in Deum. Vnde ſi quis alicui Sancto, aliquid promittat cum animo expreſſo quod non intendit ſe obligare Deo, ſed Sancto, non erit votum, quia non eſt promiſſio facta Deo: ſed facta homini excellenti: Valentia *citat. loco quæſt.* 11. *puncto* 5. Votum verò vt valeat non indiget certis verbis prolatis, vel conceptis, dum conſtet de animo verè ſe obligandi Deo.

7 Si vouens non aduertit, nec diſcurrit circa difficultates inuolutas in materia voti, habens ſe in hoc merè negatiuè, & poſtea in materia voti inuenit difficultates, quas ſi noſſet non vouiſſet, votum obligat: quia illa inaduertentia purè negatiua non deobligat: Nam taliter vouens abſolutè, viſus eſt acceptare abſolutè, quia quid in materia promiſſa foret difficile. At ſi vouens priùs diſcurrit circa materiam, & putans

putans probabiliter illam esse leuem, vel aliquis sibi dixit esse leuem, & postea inuenit difficultates, quas si sciret non voueret, tale votum fuit inuoluntarium, & proinde inualidum. Probatur, quia per illam deliberationem præcedentem circa difficultates, iam virtualiter habuit dissensum circa has nimias difficultates, quem dissensum non habuit vouens priori modo, quia nihil discurrit. Traditur à Sot. *lib. 7. de Iust. quæst. 1. art. 2.* & Lop. 1 *parte Instruct. cap. 5. in fine*, & aliis. Ponit exemplum Sotus in eo qui suasus fuit ab aliquo obseruantiam ciborum, ac cæterorum alicuius ordinis esse facilem, & ille sic credens, vouit ingressum illius, & postea inuenit oppositum, ait tale votum fuisse inuoluntarium, quia iam per illum discursum præcedentem virtualiter dissensit in illis difficultatibus. Quod intellige, primò, dummodò iste secundo modo vouens, ac discurrens, non ignorantia crassa, & magnas ignoraret illas difficultates omnibus notas: tunc enim teneretur voto. Secundò excipe nisi vouens hoc secundo modo, & discurrens esset tali animo affectus, vt etiam si sciret omnes illas difficultates adhuc voueret: tunc enim non deobligatur. Ratio est, quia tunc dolus, & error non fuerunt causa voti, & in virtute tales actus vouendi non est exclusus hic casus, imò virtualiter admissus. Ita Vasquez 1. 2. *quæst. 7. art. 4. disp. 3. & cap. 4. n. 29.* & hoc procedit de difficultatibus iam inhærentibus materiæ voti, quando actu fuit emissum.

8 Si verò quando vouit prædictæ difficultates, non inerant materiæ voti, sed postea superuenerunt materiæ, tunc si sunt difficultates magnæ, & vouens illas aduertens non voueret, est communis opinio quòd votum non obligat, similiter neque iuramentum. Dixi, *si magna emergunt difficultates*, quia si sunt paruæ arbitrio boni viri, obligabit. Ita Nauarrus *in Summa capite 18. num. 3.* & alij communiter. Nam liberalis promissio non est extendenda ad id, quod promittens non intendebat. Quod sic explica: vt omne id, quod ante votum, vel iuramentum reddidisset materiam voti, vel iuramenti inhabilem ad producendam obligationem promissi, &

postea

postea superueniat, erit promissio inuoluntaria. Secus si superuenientia non redderent materiam inhabilem ad obligationem. Ita explicat Caiet. *in Sum. ver. votum cap. penultimum*, & alij. Et ita intellige dictum *num. præcedenti* deobligare votum quando præcedente discursu circa difficultatés à principio erant magnæ. Si enim sint paruæ, obligat votum.

9 Qui vouit Religionem quando erat iuuenis, illúdque non impleuit, si modò est senex, & ad professionem inhabilis, non tenetur voto, quia res est valdè mutata, Lopez 1. *part. Instruct. cap.* 44 §. *Sed de illo*, & citat. Victoriam. Et fauet Sot. *lib.* 1. *de Iust. art.* 7. *col.* 6. Sed ego semper consulerem securitatis gratia vt alicuius Prælati præsentiam adiret, si velit eum senem recipere, quia multi senes in Religione recipiuntur. Si verò dubium sit, an materia voti mutata sit ob difficultates emergentes, iudicandum est in dubio votum obligare, quia constat de voto: & dubitatur de materiæ mutatione.

10 Si alicui incutiatur metus grauis iustè, vel iniustè, & post illum incussum, illi offertur libertas, vt si voluerit votum facere Religionis, vel aliud simile, illéque liberè voueat, tale votum obligat: quia talis metus non est incussus ad extorquendum votum, vt suppono: Sed ipse libenter acceptat. Vnde orta est praxis licita, quòd maritus condonat vxori adulteræ pœnam adulterij, si in Religione professionem emittat. Secus si directè metus grauis incuteretur verbis petendo vt voueret, tunc enim non valeret. Sanchez *lib.* 4. *de Matrimon. disput.* 12. *num.* 12. *& seqq.* Dixi *iustè, vel iniustè*. Nam Rodriguez *tom.* 2. *Sum. cap.* 93. *num.* 3. & Vega *tom.* 2 *Sum. cap.* 129. *casu* 17. & Lopez 1. *part. Instruct. cap.* 45. dicunt etiamsi metus incutiatur iustè, & clarè extorqueatur votum, dicunt votum reddi nullum, siue simplex, siue solemne; quos reprobat Sanchez 4. *Decalog c.* 3. *num.* 22. cum Medin. & Sà *ibi citatis*: sed mihi videtur probabilior opinio Rodrig. & cæterorum: quia materia voti, maximè solemnis, requirit omnimodam libertatem.

11 Prohibuit Prælatus subdito ne faceret tale votum in materia aliàs licita, & subditus nihilominus fecit vo-

tum: tale votum obligat. Nam multa fieri prohibentur, quæ tamen facta valent, vt videre est in multis exemplis: at in duobus casibus tale votum non valebit. Primò si Prælatus dicat in prohibitione, quod aliàs factum sit irritum, tunc enim clausula apposita irritat factum; & Prælatus potest irritare. Secundò, non valebit si Prælatus prius irritet, vel prohibeat materiam ipsius voti, vt si dicat, mando quòd nemo rem talem faciat, vel, quòd non fiat talis pœnitentia, vel quid simile: tunc enim illa res prohibita à Prælato iam non est materia voti, cùm sit res illicita, & proinde votum emissum circa illam erit nullum, cùm sit de re illicita. Et proinde subditus peccabit contra obedientiam, vel malè vouendo, quemadmodum peccabit contra obedientiam, cùm vouet prohibente Prælato ne voueat, etiamsi Prælatus non prohibeat materiam voti.

12 Votum de abstinentiis nimiis, si inde resultet periculum mortis, vel grauis morbi ad arbitrium prudentis viri, non valet: si verò dubium sit ante tale periculum resultet, vel non adhuc votum non valet. Sot. *lib.* 7. *de Iust q.* 1. *art* 3. Tabiena *votum* 1. *n. vltimo*, & alij.

13 Votum de non edendo aliquid igni assatum in die sancti Laurentij, est nullum, quia id non conducit ad honorem illius, cùm vouens possit carnes igne coctas tunc comedere, vel pisces coctos. Azor, *tomo* 1. *libro* 11. *capit.* 14. *quæstion.* 5. Valeret tamen votum de abstinendo absolutè à carnibus in honorem alicuius Sancti. Similiter valeret votum de non manducando aliquid igne conditum in vigilia Sancti Laurentij, quia id cùm sit specialis abstinentia pertinet ad honorem Sancti. Est etiam irritum votum agitandi tauros in honorem alicuius Sancti, quia id non spectat ad honorem illius. Habetur in Concil. Tolletatano vltimo, *sessione* 3. *decreto* 26. similiter votum non intrandi mare, eo quòd in illo vouens passus sit periculum, vel non equitandi, eo quòd ex equo ceciderit, est irritum, est enim de re indifferenti, & nullus finis honestus adiungitur. Tolledo *lib.* 4. *Sum. cap.* 17. *numero* 14. Secus si finis honestus addatur, vt quia mare notabi

tabiliter nocet complexioni, vel quia nescit equitare.

14 Votum factum directè contra consilia Euangelij sunt irrita. Vt si voueat non ingredi Religionem, non dare eleemosynam, &c. Sunt enim impeditiua maioris boni: & non indigent dispensatione: & est peccatum veniale sic vouere. Erit verò peccatum mortale, si voueat non dare eleemosynam extremè indigenti. Excipe etiam circa votum Religionis non intrandæ posse esse licitum, aut validm si concurrat circumstantia deobligans, vt si Religionis regula ibi non seruatur: si habet impedimentum inhabilitatis, vt sit Religiosus: Si habebet parentes in extrema necessitate constitutos, cui ipse solus potest subuenire, & sic de similibus. Sotus *libro* 7. *de Iust. quæstion. art* 3. *dub.* 2.

15 Votum de non petenda dispensatione, irritatione, vel commutatione voti, vt plurimum, est irritum; quia aliquando expediet saluti animæ id petere: idem dic de iuramento Fauet Sot. *libro* 8. *de Iust. quæstion.* 1 *articul.* 9. & tenet Sanchez 4. *Decalog. capite* 8. *numero* 21. *& sequentib.* Dixi, *vt plurimum*, quia si voueret quis illa non petiturum, nisi quando salubrius esset animæ illa petere, tunc valeret. Si tamen hac limitatione apposita non obstante peteretur à Superiore aliquid ex illis tribus. peccaret petendo contra votum, sed dispensatio, vel commutatio data causa iusta valeret, quia tale votum faciens non ademit Superiori potestatem dispensandi, vel commutandi. Addit Sanchez *citato loco numero* 31. Quòd si quis vouit vel iurauit se non petiturum commutationem voti, istum non posse petere dispensationem, vel irritationem illius: quia commutatio non tollit vinculum voti, sed mutat in aliud vinculum: cum ergo dispensatio, & irritatio tollant omnino vinculum, iam facit contra votum, quia vouens non petere commutationem, vouit non petere aliquid omnino tollens vinculum. Secundò dicit: Quòd si vouit non petiturum se irritationem, vel dispensationem, poterit petere commutationem puram non admistam dispẽsationi,

vel irritationi. Tertiò addit, quòd si solum vouit non petere irritationem, iste non poterit petere dispensationem. Neque è contra, si solùm vouit non petere dispensationem, non poterit petere irritationem. Vide ibi causas.

16 Doctè tamen *ibidem* notat *num.* 3. quòd cùm iste vouens non petiturum aliquid ex illis tribus circa votum factum, habeat duo vota, primum de re priori voto promissa, vt votum ieiunandi. Secundò de non petenda dispensatione prioris voti; si velit dispensationem petere, non potest petere dispensationem vtramque simul: tunc enim peccabit contra votum posterius, si petat dispensationem primi, stante secundo voto de illa non petenda. Debet ergo primò, & seorsim petere dispensationem solius secundi, id est, quo vouit se non petiturum: quia hoc petens nondum petit dispensationem prioris circa ieiunium: sed solùm petit dispensationem de non petenda dispensatione. Et obtenta hac dispensatione circa secundum, poterit deinde licitè petere dispensationem primi voti circa ieiunium. Et hæc quidem clara sunt, & perdoctè tradita: & pro iuramento etiam inseruientia.

17 Si quis vouit, se mandaturum dici tot Missas in honorem alicuius Sancti, & inuenit Sacerdotem, qui illas gratis vult dicere, satisfacit voto. Nam ille solùm vouit Missas, non eleemosynam. Et hoc intelligitur etiamsi quando vouit, intendit soluere pecunias pro Missis recordatus pecuniarum: dummodò non intenderit votò pecunias soluere in maiorem deuotionem, & tanquam materiam voti. Et in hoc casu adhuc nota, quòd si promisit pecuniam pro illis Missis daturum se designato Sacerdoti, & iste remittat, liberatur à solutione: si verò pecuniam pro eleemosyna Missæ promisit indifferenter cuilibet Sacerdoti dicenti Missas, tunc non excusatur isto Sacerdote remittente. Sanchez *citato lib. Decalog. cap.* 11 *num.* 33.

18 Sacerdos promittens se dicturum tot Missas, non satisfacit si illas dicat stipendio aliundè accepto: neque item satisfacit laicus, promittens certas Missas, & petens

petens à Sacerdote, vt illas dicat quando habet obligationem dicendi Missam stipendio aliundè. Nam vsus talis voti faciendi non est, vt illi satisfiat opere aliundè debito.

19 Si quis vouit daturum se eleemosynam certo pauperi tanquam opus pium, & in bonum animæ suæ, eligit tamen hunc pauperem eò quòd esset sibi notus, vel alia quacumque de causa, debetur alteri pauperi non electo. Si verò vouit tantùm in bonum illius pauperis, non ligat votum si iste pauper est mortuus. Hoc patet ex regula seruata à Iuristis circa legatum relictum pauperi, seruant enim tunc eandem distinctionem positam: tenet inter alios Mol. *tomo 1. de Iust. disputat.* 249. *col penult.* In dubio verò huius intentionis prior intentio præsumitur, & sic debetur eleemosyna: secus si constet clarè de secunda intentione.

20 De illo qui vouit nunquam bibere vinum, vel abstinere à carnibus, vel à lacticiniis, vide suprà verb. *Ieiunium n.* 4. 5. & 6. ibi enim sufficienter de his dixi.

21 Votum vitandi alicuius peccati venialis, est solum peccatum veniale, vt de non mentiendo. Votum enim ibi confirmatorium obligat solùm sicut obligat ipsa materia voti. At si mendacium esset mortale ex circunstantia, vt quia grauiter nociuum tertio, vel dictum in iudicio, tunc fractio voti esset peccatum mortale. Nauarr. *in Sum. capit.* 12. *num* 65. Sà *Aphoris. num.* 15. & 22. Idem dicendum si materia illius venialis fiat grauis, vel notabilis ex aliqua circumstantiâ, vel posita sub graui præcepto ob aliquam circumstantiam, & sic de cæteris, tunc enim erit mortale.

21 Promittens, seu vouens vnam rem indeterminatam, vt dare vnam eleemosynam, vel vnum animal, non limitando rem certam, tenetur ad votum, sed tunc dabit, vel faciet ad arbitrium prudentis viri, attentis, circumstantiis personæ, & cæteris. Azor. 1. *tomo libro* 11. *quæstion.* 2. *cap.* 20. & Molin. *tomo* 2. *de Iust. disp* 268. *col.* 2. Si autem neque determinauit qualitatem rei dandæ, vel faciendæ, vt si promisit dare modium tritici, non distinguens de bono, meliori,

vel infimo, poteſt dare quodcunque voluerit. Ita Valentia 2. 2. *q. diſp.* 6. *punct.* 4. *q.* 3. 22.

22 Non obligatur vouens ad id quod tempore voti cogitauit, vel ad id quod ſtatuiſſet, ſi cogitaret: ſed ad id ſolum quod vouit attentis verbis, & animo ſe obligandi. Nam illa quæ cogitauit extra votum, vel quæ cogitaſſet, accidentaria ſunt voto, & non promiſſa, & proinde non obligant.

23 Promittens duas res diſiunctiuè ſatisfacit eligendo vnam, quam maluerit. Adde, promiſi ieiunare diſiunctiuè feria ſexta, vel ſabbatho: facto voto elegi poſtea deliberatè ieiunare feria ſexta, & inchoaui ieiunium, illud ieiunium fregi illa die, non teneor in ſabbatho ſequenti ieiunare: quia per illam electionem certam, ceſſauit obligatio ieiunij ſequentis diei. An verò obligetur ieiunare alia die loco illius primi quo non ieiunauit, dicendum, quòd ſi ieiunium fuit promiſſum in honorem temporis tantùm, poſtea non obligat ad aliud ieiunium. Si verò non ſit promiſſum ieiunium in honorem temporis, tenetur alia die ieiunare, vt ſi vouit ob macerationem carnis: & ſic de aliis.

DE TEMPORE QVO impleri debet.

ADDITIO.

24 SI vouens præfixit terminum temporis in quo votum impleret, tenetur ſub morali intra illud implere: tunc enim tempus illud cadit ſub voto, & in illo includitur. Si verò in voto non incluſit tempus, ſed quando vouit, cogitauit, vel intendit, quòd tali tempore commodiùs impleret. Hoc tempus ſic cogitatum extra votum non obligat: quia ad votum non obligant niſi expreſsè contenta, ſeu intenta in voto, vel neceſſariò incluſa in illo. Si verò tempus

implend i

implendi votum cogitatum tempore voti, fuit contra naturam voti, assignatio talis temporis non excusabit, sed standum erit dictis in sequentibus. Si verò dubium sit an vouens præfixerit tempus voto implendo, credendum est non imposuisse.

25. Si vouens non assignauit tempus voto implendo, tenetur illud implere vbi primùm id poterit arbitrio prudentis absque notabili incommodo: aliàs erit transgressor voti. Probatur, inter alia ex *cap. Non est de voto*, vbi dicitur non esse transgressorem voti, qui illud dilatat authoritate Apostolica, ergo à contrario sensu, peccabit qui illud dilatat sine causa, propria authoritate. Et secundò probatur, quia quotiescunque creditor, petit debitum, tenetur reddere debitor: sed Deus est creditor voti, & semper petit solutionem dato tempore commodo: ergo dato hoc tempore commodo, cùm quis potest absque periculo notabili tenetur ad impletionem voti. Est communis Doctorum Vide Rodriguez 2. *tomo Sum. c.*99. & Azor. *t.*1. *lib.* 11. *c.* 15. *q.* 1. Sà *in Aphoris. ver. votum n.* 28.

26 Licitè differtur impletio voti non præfixo tempore, quando speratur quòd alio tempore futuro votum deuotiùs, & quietiùs poterit impleri. Quia tunc ea censetur potestas commodè implendi, & ordinaria intentio voti. Ita Syluest. *ver. votum* 2. *q.* 3. & Aragon. 2.2. *quæst.*88. *art.*3. *in fine.*

27 Quæris quamdiu differri possit votum ingrediendi Religionem? Rodriguez 2. *tomo Sum. capite* 95. *numero* 9. ait, virum natum annos 12. posse dilatare hoc votum vsque ad annum 25. Cordub. *in Sum. quæst.*39. §. *El vno es*, ait natum annos 12. posse dilatare votum vsque ad annum 17. vel 19. si vouit ordinem Minorum. Sanch. 4. *Dec. c.* 14. magis restringit, dicens posse dilatare vsque ad annum 15. vel 16. Alij aliter dicunt. Resolutio sit, quòd certa regula assignari non potest in particulari, sed prudentis arbitrio illud erit declarandum, attentis circumstantiis personæ, status, & temporis. Erit etiam causa dilatandi voti Religionis intrandæ, expectare commodum tempus, vt parentes patienter ferant

ingressum ordinis. Pax enim parentes illorúmque quietatio causa sufficiens est dilatationis.

28 Si oblata iam commoda opportunitate ad implendum votum, existimet quis bona fide se differre, non peccat mortaliter, nisi fortè ignorantia sit crassa, & supina, & mora valdè notabilis. Probatur quia etiam in executione præceptorum Ecclesiæ excusat ignorantia si non sit crassa,& supina. In voto autem Religionis implendo; si post oblatam occasionem implendi fiat dilatio per dimidium vnius anni, censet Sanchez 4. *Decalog. cap.* 14. fore moram seu culpam moralem, vide *ibi. numero* 22. Et si in cæteris prudentis arbitrium iudicabit.

29 Si voto dilato timeatur perpetuum impedimentum, voti implendi, dilatio illius est mortalis: exponit enim se claro transgressionis periculo. Syluester. *verb. votum.* 2. *quæst.* 3 Tabiena *votum.* 3. *quæst.* 3. *num.* 4. & alij communiter. Addit Petrus de Ledesma *de Sacramentis, tract. de pœnitent. cap.* 8. *dub.* 4. *in fine*, quòd si voti impletioni præfixum est tempus certum, & hoc tempus nondum aduenit; attamen præuidetur clarum impedimentum pro illo tempore futuro, tunc vouens tenetur præuenire tempus præfixum, & ante illud implere votum. Datur enim ibi eadem ratio, quia ponit se periculo transgressionis, quod periculum potest vitari anticipando. Hoc tamen intellige, nisi præueniendo redderetur executio voti notabiliter difficilis: quia non videtur vouens obligandus ad illam tam notabilem difficultatem superuenientem, & non intrinsecam voto.

30 Quæris promisit quis ieiunare certa die, vel illa die dicere rosarium: illa die non impleuit: quæris, an alia die teneatur illud implere? Distinguendum sic est: vel illud promisit in honorem, & deuotionem temporis illius, vt quia Aduentus erat, ieiunare: quia festum tale erat, vel ieiunare, vel orare, illa enim fiunt in honorem temporis, diei, vel Dei, vel Sancti. Secundo modo potest illud promitti non in honorem talis diei ve temporis; sed apponitur dies, vel tempus, vt termi-

nus executionis voti intra quem implendum est, neque vltrà differre liceat. Hoc posito dicendum, si priori modo fuit promissum, & non fuit impletum illa, die peccat mortaliter, sed non tenetur alia die implere. Probatur, quia tunc circumstantia temporis fuit ipsa intentio in cuius honorem promittebatur: iam verò illa circunstantia temporis erat intrinseca illi voto per modum vnius cum re promissa, & proinde transacto illo ieiunio non manet obligatio circumstantiæ intrinsecæ inclusæ in voto ipso iam violato. At quando promittitur, secundo modo apponendo diem certam, tunc illa die transacta & voto in ea non impleto, obligat, vt impleatur alia die: quod probatur, quia tunc currit diuersa ratio, opposita præcedenti, vt facilè erit applicare. Nam tunc circunstantia temporis non vouetur per modum vnius cum re promissa, sed virtute sunt duo vota. Ita Caiet. 22. *q.* 88. *art.* 12 *dub. vltimo*, Rodrig. *tom.* 2. *Sum. capit.* 99. *num.* 14. Lop. 1. *part. Instruct. cap.* 45. & alij communiter.

31 Vouens recitare aliquid coram aliqua particulari imagine, vel in particulari oratorio, si id vouit ex speciali deuotione ad talem imaginem, vel locum, & detur impedimentum vt illud ibi facere possit, non tenetur alia die id facere. Secus si non voueret ex speciali deuotione imaginis, vel loci: tunc enim transacto impedimento tenetur. Probatur eadem ratione quæ adducta est. *n. præcedenti.*

32 Quando vouens in voto præfixit tempus non censetur illud apponere intuitu deuotionis, & temporis, sed intuitu se obligandi vt illud exequatur illo transacto. Quando verò attentis omnibus circumstantits dubium æquale est an vouerit: intuitu deuotionis, siue honoris temporis, an verò tempus præfixum fuerit vt terminus executionis voti, censendum est factum votum hoc secundo modo, & proinde obligare etiam transacto illo tempore. Ita Sanch. *cit. cap.* 1. *n.* 8. & Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *quæst.* 21.

AD QVID OBLIGET VOTVM simplex Religionis.

ADDITIO.

33 VOuens ingredi religionem strictiorem peccat mortaliter si ingreditur laxiorem, quia minus dat quàm promisit: At si profiteatur in laxiore satisfacit voto, nec tenetur ad restrictiorem. Nauarr. *in Sum. cap.*12.*num.*48. & vtrumque definitur *in iure cap. penult. de Reg. in* 7.

34 Vouens ingredi Religionem strictiorem, potest hoc votum commutare in votum perseuerandi in Religione laxiori, & sic facta commutatione intrare, & perseuerare in laxiore. Probatur, quia sic commutat votum in melius: nam melius est perseuerare in Religione laxiori, quàm solùm ingredi strictiorem ad experiendum, & postea exire, quod poterat facere vouens priori modo, dummodò in mente non includeret in voto etiam perseuerantiam. Syluester. *votum* 4. *quæstione* 7. *d.*3. Paludan. *in* 4. *disputat.* 38. *quæst.* 3. *art.* 1. *num.*1. & alij. Imò & poterit intrare laxiorem cum animo perseuerandi in illa, etiamsi non faciat illam commutationem. Nam adhuc est maius bonum cum tali animo ingredi laxiorem, quàm votum strictioris Religionis cum solo animo experiendi, Sic innuit Paludan: & Syluester citati. Hoc limitat, dummodò, quando ingreditur laxiorem cum tali animo, non aduenerit iam tempus, vel aduenturum est tempore nouitiatus, ingrediendi strictiorem: quia tunc, cùm iam obliget præceptum strictioris, non poterit iam commutari in votum laxioris intrandæ absque obligatione expressa perseuerandi. Vnde dictum *in principio huius numeri* de vouente, quòd possit commutare tale votum modo ibi dicto, intellige, si nouit strictio-

rem

rem ordinario modo non vouendo perseuerantiam in illa. Si enim hanc vouit, non poterit commutare: secundò limita posse intrare laxiorem, dummodò iam non aduenerit tempus obligans intrare strictiorem, vt proximè diximus.

35 Votum simplex Religionis non potest commutari propria authoritate in votum castitatis. Nam licèt votum Religionis non obliget ad perseuerandum: ingressus tamen ille cum animo experiendi labores, & ibi manendi, si sint tolerabiles, maius bonum est quàm seruare castitatem. Vnde omnes Doctores dicunt, quodlibet votum posse commutari in votum ingrediendi Religionem.

36 Colligunt ex prædictis Cord. *quæst.* 139. *in summ.* & Rodrig. *tom.* 2. *cap.* 95. 3. *fine.* vouentem ingredi conuentum Recollectorum in Ordine Minorum, in quo strictius viuitur quàm in Conuentibus eiusdem Ordinis, vel Prouinciæ qui dicuntur Obseruantiæ, peccare ingrediendo Conuentus Obseruantiæ, vbi non viuitur sic strictè nudis pedibus, & ca. Sed taliter ingressum, & professum in Conuentibus Obseruantiæ posse postea transferri in Conuentus Recollectorum. Sed aduerto Prælatos Minorum gaudere priuilegio concesso Camualduensibus Montis Oliueti, citato à Capucino super Compendium *verb. Nouitius f.* 253. Quibus concessum est, vt possint recipere ad suum Ordinem, etiam illos qui vouissent intrare alium Ordinem, etiam strictiorem: quo priuilegio gaudent omnes Mendicantes. Vide ibi latiùs. Per quod priuilegium Prælatus Minorum potest recipere ad Ordinem vouentem intrare etiam Conuentus Recollectos & vouentes etiam Cartuziam. Sed aduerto; quòd taliter recipiendus cum voto Recollectorum, vel Cartusiæ, tenetur hoc prius manifestare Prælato recipienti, vt dispenset. Prædictum enim priuilegium expresse dicit, vt Prælatus recipiens priùs dispenset, & tunc recipiat. Vnde si habens tale votum Recollectorum, vel strictioris Ordinis, si nihil exprimat, peccat: sed professio emissa valebit.

37 Quo

37 Quot modis fieri possit votum Religionis, quibus verbis, & quomodo sit interpretanda eius intentio, & obligatio, dixi sufficienter suprà *à n.2. & seqq.* vide *ibi.* Addo nunc sequentia.

38 Qui vouit Religionem, & petit habitum tali modo, vt nutibus, vel signis, aut verbis innuat se nolle recipi, non satisfacit, voto satisfaciet verò, si id exteriùs minimè significet, etiam si animum haberet vt non reciperetur, & de facto non est receptus. Probatur, quia hic passus sic repulsam non fecit moralem diligentiam requisitam ad voti executionem, sed simulato animo petiuit. Sot. *lib.7. de Iust. quæst.2.art.1. &* Azor *lib.11. Moral. cap. 22. quæst. 9.* Non tamen peccaret qui exponeret Prælato impedimentum morbi, vel imbecillitatis impedientis ingressum, cum animo tamen parato vt etiam sic receptus, velit votum implere. Vide Rodrig. *2. tom. Sum cap.95. num.5.* vbi ait illum qui vouit Religionem D. Francisci habens morbum Gallicum à quo postea verè sanatus est, deobligari ab illo voto, eo quod in Ordine prædicto Minoritæ nudis pedibus incedunt, quod valde nocet illis qui tali morbo aliquando laborauerunt. De vouentibus verò cùm aliquo morbo laborant, consulendi sunt medici, an Prælatis illos recipere expediat Religioni. Si autem is, qui vouit Religionem sit malis moribus imbutus, & timeat se non posse continere, sicque suadeant prudentes viri, non ideò excusatur ab ingressu, & tenetur experiri. multi enim sic mali intrantes, euaserunt valdè boni.

39 Qui fecit votum Religionis, non tenetur manifestare Prælato se habere votum Religionis, (secundùm probabilem opinionem) neque tenetur rogato res interponere. Nam qui fecit votum non se obligat ad omnia media iuuantia ad illius executionem. Sufficit adhibere media sufficientia & ordinaria, quale est petere admissionem animo non ficto instanter, &c. Sanchez *4. Decalog. cap. 16. num.54. in fine.*

40 Vouens Religionem cum animo expresso vt sit Sacerdos, si Prælati nolunt recipere, nisi vt sit laicus, liberatur à voto, quia votum non obligat illum vltra

vouentis

vouentis intentionem. *Sot lib.7. de Iust.q 2. art.1 ad 3.* Rodrig. *tom. 2 Sum cap.* 95. *num.* 10 & alij. Si verò quando vouit nihil cogitauit de statu futuro Sacerdotis, vel laici: & tamen habet partes, & conditiones bonas ad sacerdotium, & Prælatus non vult illum recipere ad sacerdotium, liberatur à voto. Non verò liberabitur, si carens prædicta sufficientia, recipitur ad solum statum laici. *Azor. tomo 1. libro 11. quæstione 4. cap. 22.*

41 Vouens Religionem non satisfacit voto intrans animo statim exeundi: non enim hic est mos, vel animus taliter vouentium: sed debet intrare cum animo experiendi an status conueniat ipsius saluti spirituali. *Nauarr. in Summ. cap.* 12. *num.* 47. Angelus *votum* 3. *num* 18. Syluester. *verb. Religio 2. quæst* 19. & alij. Si verò quando vouit in voto inclusit statim animum exeundi, votum est nullum. Secus si votum fuit absolutum intrandi, & statim post votum formauit animum exeundi, tunc enim tenetur ingredi, & experiri.

42 Vouens ingressum Religionis, & perseuerantiam, seu professionem in illa, si exeat iusta causa, vt propter morbum, vel quid simile, remoto impedimento non liberatur à voto, sed tenetur iterùm Religionem intrare, si impedimentum non est perpetuum. Probatur, quia iste licèt iusta causa exierit, nondum tamen satisfecit voto professionis emittendæ. Ita D.Thom. 2. 2. *qu vlt. art.* 4. & Caiet. *ibidem dubio* 1. Azor. *citat. cap.* 22. *q.* 8. Rodrig. *citat. cap.* 95. 2. *tom Sum. num.* 7. & alij communiter. At si taliter vouens perseuerantiam, tempore nouitiatus inuenit aliquam notabilem difficultatem, quam inuincibiliter ignorabat, aut postea superuenit, poterit licitè egredi, vt patere potest ex supradictis, quia hæc notabilis mutatio rerum excusat à voto, vt iam suprà diximus. Si verò impedimentum, vel difficultas non sit perpetua, illa cessante tenebitur redire. Si verò quis voueat cum animo perseuerandi, non includens in voto perseuerantiam, tenetur ingredi animo perseuerandi, & experiri, sed non tenetur ex vi huius voti perseuerare. Ita Ricard. *in* 4. *dist.* 38. *art.* 8. *qu.* 3. Angelus *votum* 3. *qu.* 18. & alij.

43 Si

43 Si vouens ingressum tantum inuenit grata omnia contenta in Religione non potest licitè exire, ex illa sola libertate, quæ conceditur nouitiis, sed tenetur tunc perseuerare. Probatur, quia hæc est communis mens, & intentio vouentium Religionem, vt scilicet, si rem sibi gratam inueniant, perseuerent: aliàs promissio esset simulata, & ridicula, ac proinde Deo displicens. Ita Caiet. 2. 2. *quæst. vltim art* 4. *dub.* 3. Tolet. *lib.* 4. *summ. cap.* 18. *num.* 12. Rodrig. *citat. cap.* 95. *num.* 2. & alij Et in dubio sic præsumendum est omnes vouere ingressum Religionis Hinc colligitur discrimen inter ingredientem Religionem cum voto, & ingredientem absque illo. Nam ille peccat mortaliter exiens à Religione absque ligitima causa: hic autem peccat solùm venialiter, quia non facit contra votum: sed solùm leuitatis arguitur, deserens statutum tantæ perfectionis.

44 Qui votum castitatis, vel peregrinationis Hierosolymitanæ commutaret in ingressum Religionis, & post ingressum inuenit notabilem difficultatem, vel iustam causam exeundi, non tenetur voto Religionis, nec voto castitatis antiquo: nam votum Religionis legitimæ cessauit: & antiqua duo vota etiam cessarunt per legitimam commutationem. Sanchez *cit. cap.* 16. 4. *Decal. n.*94. Hoc tamen limitat *ibi n.*67. dummodò is, cui prædicta vota sunt commutata in ingressum Religionis, fuerit capax ingrediendi talem Religionem. Si enim sit incapax illius ob aliquod impedimentum, & non admittatur, commutatio fuit nulla, quia facta est in materiam illicitam, & proinde vota antiqua non sunt extincta, si ipse non admittatur, vel admissus expellatur, vel iusta causa exeat.

45 Vt ingrediens Religionem ex voto, dicatur exire cum iusta causa, non requiritur causa valdè vrgens, sed sufficiet causa mediocris: qualis sufficeret, vt non argueretur leuitatis ingrediens Ordinem absque voto. Nam vouens perseuerantiam in Ordine illam solam perseuerantiam intendit, quam intendit ingrediens absque voto. Hic autem solam hanc intendit, vt si inueniat gratam

tam Religionem, vt illa sic grata inuenta leuitatis argueretur illam deserens. Ait verò Sanchez *citato cap.* 16. *num.* 100. fore causam sufficientem vltra iam dictas, si nouitius patiatur saltem per mensem grauem animi tristitiam, siue ex passione naturali, siue ex dæmonis tentatione ortam. Prudentis verò arbitrio relinquuntur judicandæ aliæ causæ egressus: vt scilicet si inductus fuit nouitius ad malum per aliquem fratrem: si non fuit in morbo curatus sufficienter: si fuit grauiter, & iniustè reprehensus, vel rixatus cum alio: & sic de cæteris. Hoc inquam, iudicabit prudentis arbitrium an sint causæ mediocres ad egressum. Ait verò ibidem fore sufficientem causam egressus, si videat nouitius Religiosos communiter non viuere cautè in obseruatione regulæ; & proinde non expedire saluti animæ suæ. Vel si videat asperitatem Ordinis sibi non conuenire: & sic de cæteris. Esset etiam causa egressus necessitas notabilis parentum, aut sororum, quibus in sæculo potest subuenire.

49 Egrediens ab Ordine ex iusta causa temporali, vel expulsus à Religione semel suscepta ob morbum, vel impedimentum temporaneum non tenetur redire ad Religionem illis causis cessantibus, iam enim suo voto plenè satisfecit. Hoc tamen tripliciter limitatur Primò, dummodò non vouerit perseuerantiam in Ordine: tunc enim tenetur redire cessantibus illis causis temporaneis. Secundò limitandum est, vt si expellatur ob defectum ætatis requisitæ per Tridentinum, vel statutum Religionis, adueniente tali ætate, vel sublato illo impedimento statuti Ordinis teneantur redire. Tertiò limitandum est, nisi culpa sua expellatur ab Ordine: tunc enim nondum voto satisfecit. Vide Tolled. *lib.* 4. *Summ. cap.* 17. *num.* 12. Sed Azor. *lib.* 11. *tom.* 1. *cap.* 22. *quæst* 9. *in fine* tenet expulsum ab Ordine sua culpa, non obligari amplius redire. Sanchez *cit. cap.* 16. *n.* 108. sic illos conciliat: vt si nouitius habens culpas fecit quod potuit moraliter loquendo ad emendam, nihilominus eiectus est: non tenetur redire. Si verò hanc moralem emendationem non

non apposuit, & ideo eiectus est, tenetur redire.
47 De illo qui vouit simul Religionem, & castitatem ad quid teneatur, vide quæ dixi suprà *verb. Votum, n.* 16. & *seqq.*
48 Si quis sæcularis voueat obedientiam, castitatem, & paupertatem in manu alicuius Prælati Regularis cum animo fruendi priuilegiis, vel suffragiis istius Ordinis: iste primò non tenetur ad ingressum Religionis, quia hoc non promisit. Secundò tenetur ad seruanda illa tria vota domi suæ, tanquam vota simplicia, fuerunt enim valida & in honorem Dei promissa. Ita respondit Nauarr. in facta contingentia *lib.* 3. *Consil. titul. de Voto*, *consil.* 9 Quamuis autem *ibi* dicat: istum non teneri ad votum obedientiæ quia obedientia non fuit acceptata ab illo Prælato: rectiùs tamen probat Sanchez, 4. *Decalog. num. vltim.* etiam teneri ad obedientiam: nam solum votum Religionis requirit acceptationem cùm sit contractus. At votum obedientiæ cùm non sit contractus, non requirit acceptationem. Et proinde ait Nauarr. *citato consilio in fine*, vt taliter vouens sit securus in voto paupertatis promissæ, securiùs esse petere dispensationem ab Episcopo. In cuius probationem affert Sanchez *citato loco*, quòd si quis voueret seruare domi suæ regulam alicuius Ordinis; teneretur illam seruare; seruando etiã obedientiã Prælato illius Ordinis.
49 Qui vouit Religionem, & tali voto non obstante contrahit matrimonium animo consummandi, peccat mortaliter consummans, siue petendo, siue reddendo prima vice. At post consummationem non peccat petendo, vel reddendo, etiamsi promiserit perseuerantiam in Religione. At si mortuo coniuge talis superuiuat, tenetur intrare in Religionem. Probatur primum, quia votum Religionis simplex non se extendit ex se ad seruandam castitatem: cùm ergo per consummationem matrimoni impossibilitetur ingressus Religionis, iam pro tunc non tenetur ad castitatem ex vi talis voti. Probatur secundum, quia votum Religionis per consummationem matrimonij non
ex

extinguitur, sed suspenditur : ergo sic coniux vouens,& viuens tentur, voto reuiuiscente Vide Sanchez *lib. 9. de matrim. disp. 33. à num. 13. & seqq.*

AD QVID OBLIGET VOTVM simplex castitatis, vel virginitatis, & similia vota.

ADDITIO.

50 SI vouens virginitatem claré solùm intendit abstinere prima vice à coitu carnali , per quem amittitur virginitas propriè dicta , post primum coitum carnalem, non tenetur ampliùs ex tali voto virginitatis castitatem seruare, quia id solùm intendit vouere,& actus agentium non extenduntur vltra intentionem agentium. Si verò dubitat , quid intenderit sic vouendo , tenet Sanchez 4. *Decalogi* , *capit.* 21. *numero* 22. taliter vouentem teneri semper ad perpetuam castitatem , quia votum virginitatis ex sua natura obligat ad perpetuam castitatem , sicut votum castitatis. Sed ego ipsi Sanchez obiicio ipsum Sanchez, qui *lib. 2. de matrimon. disputat.* 41. *numero* 33. *ex capit. ex parte de censibus cum gloss. ibidem.* & aliis quos citat , tenet in dubio voti eligendum quod est minus , non quod est tutius : éaque de causa ibi tenet, quòd vouens castitatem , & Religionem , & dubitans an vouerit castitatem dependenter à Religione , vel independenter ab illa quod maius est , non debere obligari ad seruandam castitatem independenter à Religione , ac proinde taliter vouentem non esse obligandum ad castitatem ex vi talis voti ante ingressum Religionis , quamuis id tutius sit : quia , vt probat, in dubio qualitatis voti non debemus obligare vouentem ad id quod tutius est , sed ad id quod minus est,

vt ibi latè probat. Cùm ergo vouens virginitatem dubitet ad quid ſe intenderit obligare, & minus ſit obligari ad abſtinendum à primò tantùm coitu tollente virginitatem, quàm ad abſtinendum perpetuò, videtur talis obligandus ſolùm ad illud primum quod eſt minus, non ad hoc ſecundum, quod eſt maius, vel tutius. Videtur etiam probari ex ipſo Sanchez 4. *Decalog. cap.* 44. *numero* 3. *fin.* vbi ait quòd quando quis vouit virginitatem, & non meminit quomodo ex duobus ſupradictis, votum non eſt cenſendum reſeruatum, ſed poſſe diſpenſare Epiſcopum. ergo à ſimili, vel in rei veritate poteſt cogitari quòd ſit emiſſum pro prima tantùm vice. Addo quòd vota ſunt accipienda ſecundùm quod verba ſonant in ſignificatione propria, & communi. At virgo propriè loquendo ſolùm ſignificat illum qui primo coitu, vel nullo coitu amiſit virginitatem: ſi verò primo coitu iam illam amiſit, quantumcunque abſtineat à venereis, non dicitur virgo, ſed caſtus: ergo in ſignificatione propria, vouens virginitatem, & dubitans quid intenderit, ſolùm videtur obligandus ad abſtinentiam primi coitus. Addo quod ibidem addit Sanchez *ex dicto cap. ex parte*, videlicet, quod æquitas poſtulat, vt voluntariè oblata benigniùs exigantur. Et hoc votum eſt voluntarè oblatum: ergo benignè exigendum, vide *citat. num.* 33.

51 Non poteſt verò vouens virginitatem contrahere matrimonium, quia iam ſe impoſſibilitat ad ſeruandam virginitatem, ac proinde de illo iudicandum eſt ſicut de vouente caſtitatem; de qua iam dicimus ſequentia.

52 Si legatus voto virginitatis, vel caſtitatis, vel non nubendi, & ſimilibus quærat à viro docto, an matrimonium initum cum aliquo ex illis votis maneat validum? Aliqui cenſent debere virum doctum tacere, ne detur occaſio peccandi ſic quærenti. At veriùs reſpondet Sanchez 7. *de matrim. diſput.* 11. *num.* 12. primò teneri interrogatum exaggerare grauiſſimum id eſſe peccatum, ſempérque ſperari malos euentus: hoc verò præmittens non peccabit detegendo veritatem, ac dicendo fore

vali

validum. Tenetur tamen quoad poterit interrogantem à proposito diuertere.

53 Ligatus voto castitatis contrahens matrimonium non potest petere debitum, potest tamen reddere. Est communis, vide Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 21. *quæst.* 3. At in primo bimestri reddens debitum prima vice peccat mortaliter, quia in primo bimestri secundùm ius Canonicum coniux non tenetur reddere, etiamsi careat voto castitatis.

54 Qui post votum castitatis matrimonium iniit non tenetur ingredi Religionem vt castitatem seruet. Quia Religionis ingressum non vouit, nec pro illo voto seruando tenetur subire tantum onus, qualis est Religionis ingressus. Sanchez 9. *de matrim. disput.* 34. *num.* 3. coniux verò reddere potest debitum alteri coniugi quem scit ligari voto castitatis, & malè petere, quia tunc non cooperatur peccato petentis. Est communis, vide Rodr. 2. *tom. Summ. cap.* 9. *num.* 4. cætera spectantia ad petitionem debiti inter coniuges, quorum alter, vel ambo ligantur voto castitatis pertinent ad materiam matrimonij.

55 Ligatus voto castitatis tenetur ex vi voti abstinere ab omnibus venereis, cogitatione, tactu, &c. Si verò aliquid horum commiserit, tenetur in confessione explicare circumstantiam voti. Item si ligatus voto castitatis matrimonium contraxit, finito matrimonio superuiuat, non potest inire aliud matrimonium, sed tenetur seruare votum antiquum: & hoc verum habet, licèt durante matrimonio cum illo dispensatum sit ab habente potestatem, vt posset petere debitum. Nam illa dispensatio non extinguit votum, neque est dispensatio voti: sed dispensatio circa solam petitionem debiti: in voto enim castitatis solus Papa dispensat.

56 Votum de assumendo Ordine sacro, impedit ne contrahatur matrimonium. At si ineatur, non obligat ad ingressum Religionis, iuxta dicta *num.* 54. & illo inito potest petere, ac reddere debitum etiam priori bimestri. Sanchez 9. *de matrim. disputat.* 33. *n.* 15. Et

idem à fortiori erit dicendum de voto non nubendi, solùm enim prohibet nubere, non verò reliqua.

DE IRRITATIONE VOTI.

ADDITIO.

57 PRælatus cùm habeat potestatem dominatiuam suprà subditum, potest omnia vota illius irritare, ipso subdito inuito. Dispensare verò vel commutare non potest inuito subdito. Suarez *tomo 2. de Relig. tract. de voto libro 6. cap. 1. ad finem.* Eodem modo dominus potest irritare vota seruorum, qui subduntur illi omnimoda potestate loquendo de votis, quæ domino præiudicant : non verò sic potest irritare vota famulorum, qui non plenè subduntur dominorum potestati. Possunt tamen domini famulorum prædictorum vota suspendere, si suo obsequio præiudicent, quæ suspensio non est irritatio, neque tollit votum omnino, sed ad tempus. Suarez *citat. libro 6. capit. 3. numero 6.* & in rigore respectu famulorum non dicuntur dominus, sed pater familias. Parentes verò possunt irritare omnia vota personalia, & realia filiorum intra pubertatem, de quo latiùs agere spectat ad materiam de voto.

58 Si aliquis extra Religionem promittat vota in manibus alicuius Prælati, modo iam suprà exposito *numero* 48. obligatur votis modo ibi dicto : sed Prælatus ille non poterit irritare illa vota, cùm per illam promissionem non acquirat Prælatus iurisdictionem dominatiuam circa promittentem, neque possit illius transgressionem punire. Vasquez 1. 2. *quæstion. 96. articul. 4. disputat. 165. capit. 4. num. 25* Si quis verò facilis, & procliuis ad vouendum etiam temerariè, protestaretur coram Deo se nolle suis votis obligari, nisi annuente confessario, vel aliquo viro docto, talis confessarius, vel vir doctus posset illa vota irritare; quia

quia illa vota non obligarunt vltrà intentionem vouentis. Suar. *cit lib. 6. cap. 1. num 8.*

59 Potest Prælatus Religionis omnia vota simplicia subditi irritare postquam facta sunt, & præterea idem potest antequam fiant, dicendo, nolo quòd aliquod votum emittas: quòd si emiseris, ex tunc illa irrito, Suarez *tom. 2 de Relig. tract. de Voto lib. 3. cap. 15. &* Sanchez 4. *Decalog. cap 24. num. 19* Hæc autem omnia quæ diximus de irritatione votorum Prælati erga subditos, non possunt facere Episcopi in votis suorum subditorum, etiam si sint Clerici, quia non potestatem dominatiuam propriam super illos.

60 Possunt Prælati Regulares delegare alicui subdito non Prælato vt possit irritare vota subditorum talis Prælati. Sicut enim potest illi subdito non Prælato delegare potestatem ad dispensandum, & commutandum: ita potest illi committere vt irritet suo nomine vota suorum subditorum. Sanchez 4. *Decalog. cap. 24 n. 54* citans Leonard. & Suarez.

61 Subditus potest vouere omnia illa, quæ regula non contradicit, neque Superior prohibuit, nec subditum impediunt ab obsequio Religionis: & talia vota statim ligant donec Superior non contradicat: est communis, & omnino certa, Rodriguez *tom. Summ. cap 39. num. 3* & alij. Vide quæ dixi suprà de Votis simplicibus Religiosorum *à num. 26.* Si verò Religiosus voueat rem expressè prohibitam à Prælato, votum est nullum, vt iam suprà diximus. Quod idem sentit Sanchez 4. *Decalog. cap. 25. num. 10.* Si fiat votum de re prohibita in regula, etiamsi non prohibeat sub peccato, vel quia res non est mala de se, sed solùm prohibita. Credit, inquam etiam hoc votum esse nullum. Quia melius est conformari regulæ, quàm petere relaxationem regulæ à Prælato.

62 Si Prælatus dedit subdito licentiam ad aliquid vouendum, & subditus vouit, sed tamen nondum votum impleuit, potest nihilominus Prælatus Religionis illud votum de sua licentia emissum, irritare. Nam per illam concessionem vouendi non abdicauit

à se potestatem irritandi, & idem dicendum de viro circa vota vxoris facta ex licentia viri. Sà *in Aphoris. verb. Voti irritatio. n.* 2. Sayro *Clau. Reg lib. cap.* 10. *n.* 12. & alij ferè communiter. Idque verum habet etiamsi talia vota fiant soluenda pro tempore quo vouens erit plenæ libertatis siue etiam dicat Prælatus Regularis se illi concedere licentiam irreuocabilem: nam adhuc poterit reuocare: quia neque per illa verba abdicauit à se dominium suprà voluntatem subditi.

63 De voto autem, seu promissione humana facta ex licentia Prælati, dubitas, verbi gratia, promisit subditus de licentia Prælati alicui homini se facturum rem certam: an possit Prælatus ante impletam promissionem, illam irritare? Aragon 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 8. *fol.* 1020. & Leonard. *lib.* 2. *de Iust. cap.* 40. *dubio* 10. *n.* 75. *ad secundum*: dicunt posse reuocare, etiam absque causa, licet reuocans sine causa, peccabit. At melius Suarez *tom.* 2. *de Religion. lib.* 6. *de Voto cap.* 8. *n.* 3. & Sanchez 4. *Decalog. cap.* 27. *n.* 21. dicunt non posse. Addit Suar. neque Prælatum Superiorum illius posse reuocare. Ratio est, quia firmitas contractuum humanorum petit, vt consentiente Superiore potente consentire, talis firmitas sit perpetua, & irreuocabilis. Si tamen Superior prohibeat subditum, tunc subditus non peccabit non implendo quidquid sit de peccato Prælati indebitè prohibentis.

64 Prælatus æqualis succedens illi, qui licentiam dedit subdito aliquid vouendi, si reuocet licentiam, ante impletionem voti, potest illud irritare. Probatur, quia par in parem potestatem non habet, nec Prælatus præcedens potest ligare manus Superioris succedentis æqualis *cap. innotuit de Electione.* Cùm ergo Prælatus successor sit æqualis in iurisdictione, vt supponimus, poterit facere hoc, quod antecessor poterat ex supradictis.

65 Si Religiosus sit factus Episcopus, vel aliqua quæcumque persona exempta: item si eiiciatur iustè à Religione in perpetuum, non potest Prælatus irritare istorum vota, quæ ante emiserunt in Religione.

Pro

Probatur, quia isti iam positi sunt extra iurisdictionem dominatiuam Prælati vt patet, ergo illorum vota non possunt irritare, vel dispensare. Si verò eiectus ab Ordine redeat ad illum, tunc poterit irritare, ac dispensare, quia iterum subditur potestati dominatiuæ. At si Episcopus renuntiet dignitati, & redeat ad Ordinem, nunquam subditur potestati dominatiuæ Ordinis: & proinde illius vota nec dispensare poterit Prælatus Religionis. Vide Sanchez 4. *Decal.cap.* 30.*à num.* 21.*vsque ad* 27.

66 Vota nouitij emissa ante ingressum Ordinis, vel in nouitiatu quando per professionem extincta non sunt, possunt postea irritari à Prælato post professionem, ac si emissa essent post professionem: Syluest.*votum* 4. *q.* 7. *dicto* 3. vide quæ dixi suprà *ver. Vota nouitij num.* 18. *&* 19. & præcipuè *ibidem ver. Votum.num.* 1.

67 Non potest Prælatus irritare votum subditi, de transeundo ad strictiorem ordinem. Nam cùm Ius Canonicum *cap. licet de Regularib.* concedat cuiuis Religioso, vt petita, etiam non obtenta licentia, possit hunc transitum facere, iam manet adempta facultas Prælato Regulari dispensandi, vel irritandi illud quod Ius Canonicum concedit, & ratum habet. Est communis maximè Nauarr. *l.* 3.*Consiliorum tit. de Voto, consil.* 30. *n.* 2. Sayro *Clau.Reg.lib.* 6.*cap.* 10.*num.* 9 & aliorum. Si verò Religio in qua viuit Religiosus, habeat particulare priuilegium, vt ex illa non liceat transire ad aliam absque expressa, & obtenta licentia Superiorum, vt habent aliquæ Religiones, tunc votum de tali transitu erit nullum, neque indigebit irritatione, pro quo vide quæ dixi sufficienter suprà, *ver. Transire ad alium Ordinem, à numero* 10. *& seqq.*

68 Non possunt Prælati irritare aliqua vota, quæ in aliquibus Religionibus emittuntur simul cum tribus solemnibus, & dicitur quartum votum: quemadmodum PP. Minimi promittunt toto anno cibum quadragesimalem, & alij promittunt obedire si mittantur ad longissimam nauigationem Indiæ pro conuersione fidelium, & sic de cæteris Nam hæc vota sunt

emissa per Constitutiones Generales approbatas à Sum. Pontifice Et ex consequenti dici possunt vota solemnia, quia eadem solemnitate emittuntur, & acceptantur,atque alia tria solemnia. Bene tamen poterit Prælatus irritare votum quod fecit subditus de exequendo aliquo consilio Euangelij, vt de danda eleemosyna,de parcendo, & orando pro inimicis: & similibus. Item, potest irritare votum emissum à subdito de non violando aliquo præcepto Decalogi, vt de non fornicando, de non furando. Quia in his dispensans, seu hæc irritans non dispensat in præcepto Decalogi: sed solùm tollit maiorem obligationem quam subditus sibi imposuit de illo seruando, quod potest facere propter omnimodam dominationem, quam habet suprà voluntatem subditi. Vide Syluester. *votum* 3.*quæst*.3.Durand.*in* 4.*distin.* 38. *quæst*.1. *num*.7. & Tabiena *votum*.5 *quæst*.4. *num*.5. & alios dicentes,nullum votum simplex esse firmum in subdito absque voluntate Prælati. Vnde colliges posse etiam Prælatum irritare votum quod fecit subditus de seruando aliquo præcepto contento in sua regula, quamuis illud præceptum regulæ obliget sub mortali, vt si Minorita fecit votum simplex de non equitando absque necessitate: poterit Prælatus in hoc casu tale votum irritare;quia sic irritando non irritat præceptum regulæ, neque in illo dispensat, vt proximè diximus de Religioso vouente non violaturum præceptum Decalogi.

69 Vota Religiosorum possunt irritare non solùm Prælati conuentuales, & illorum Superiores, qui sunt ordinarij, sed etiam Visitatores Prouinciarum quia præsunt toti Prouinciæ, & habent plenam potestatem delegatam in regimine illius. Secus si illis quoad aliqua potestas fuisset adempta:hæc enim excepta non poterunt.

70 Nouitiorum vota non possunt Prælati irritare, quia nouitij voluntas nondum est subiecta plenæ dominationi Prælatorum Est communis Nauarr. *in Sum.cap.* 12.*num.*65.Lopez 1.*part. Instruct. cap.*46. *colum.* 1. siue hæc vota emiserint ante ingressum, siue in nouitiatu

Secus.

Secus si post professionem illorum recordentur. Possunt tamen Religiosi Prælati suspendere vota nouitij, si sint personalia, & impediant Religionis obsequia, & sic suspensa non obligabunt, donec in professione commutentur, vel extinguantur. Est etiam communis opinio. Dixi, *si impediant*, quia si non impediunt non poterunt. Dixi etiam *personalia*, quia vota realia, vt de danda eleemosyna suæ substantiæ, vel quid simile etiam non poterunt, quia quoad hoc nondum sunt subdti illius Prælati: vide Lop. *cita t. cap.* & Sayro *Clau. Reg. lib. 6. cap.* 10. *num.* 15.

71 Pater nouitius in Religione potest irritare vota filij sæcularis impuberis, vel vota realia filij puberis. Velècontra, pater sæcularis potest irritare vota filij nouitij. Probatur quia quamdiu pater non est professus, non amisit paternum ius, ac potestatiuam dominationem supra filium, vt patet. Nec filius nouitius exemptus est à patris dominio, cùm adhuc sub Prælati dominio non sit positus. Secus dicendum, si pater, vel filius iam sit professus, tunc enim non poterit irritare ob rationem contrariam Bene autem notat Sanchez 4. *Decalog. cap.* 35. *numero* 50. *& sequentibus*, quòd si pater professus post professionem eiiciatur ab Ordine, non poterit vota filij irritare, quia patriam potestatem perdidit in professione, neque illam per eiectionem recuperat. Idémque dicendum de filio professo eiecto ab Ordine ob eandem causam, qui non redit ad potestatem patriam.

VOTI DISPENSATIO.

ADDITIO.

72 PRælati Regulares non solùm Superiores, sed etiam Conuentuales, imò & Præsidentes illorum, quando in absentia localium Prælatorum habent totam curam Conuentus, possunt dispensare cum suis subditis respectiuè, in votis ad quæ habent iu-

risdictionem consuetam. Hi verò vltimi Præsidentes id non possunt, quando sunt præsentes locales Prælati Sayro *Clau. Reg. cap.* 11. *num.* 89. Azor. *tom. lib.* 11. *cap.*13. *q.*4. *& lib.*7. *cap.* 29. *quæst.* 6.

73 Si subditus, seu Religiosus iam sit exemptus à potestate Prælati, vt quia est factus Episcopus vel eiectus ab Ordine, vel existens in triremibus, non possunt Prælati Regulares cum illis dispensare, quia iam non subduntur spirituali iurisdictioni Prælati. Secus si prædicti redeant ad antiquam obedientiam Prælati. Hinc constat quod dixi suprà posse, ac debere Prælatum quando expellit aliquem à Religione antequam illi notificet, sententiam repudij dispensare cum illo in censuris, & aliis pœnis, quibus potest dispensare, ne postea miser nimis grauetur quærendo illatum absolutionem, & dispensationem: quòd si Prælatus hoc non faciat ante lectam sententiam, id non poterit facere post illam intimatam, quia iam non manet subditus illius. Sed postea debet cum illis dispensare Episcopus.

74 Possunt Prælati dispensare, & commutare vota suorum nouitiorum. Nauarr. *in Sum. cap.* 12. *num.* 65. Nam nouitius gaudet priuilegiis professorum, & tradit Molina *tom.*2. *de Iust.disp* 139. *col.* 3. Hen. *lib.*7. *de Indulg. cap.* 22. *nu.* 7. & alij, vt Rodrig. *tom.* 1. *qq. q.* 25. *art.* 8.

75 Solus Papa cum sæcularibus dispensat in his quinque votis: Religionis, Castitatis Peregrinationis Romanæ ad limina Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, Hierosolymitanæ (quod vocatur Vltramarinum) & Diui Iacobi ad Compostellam. Habetur ex *Extrauagan. & si Dominici la segunda de Pœnit. & remission.* & est communis Doctorum. Ex his quinque votis duo priora, Religionis, & castitatis numquam conceditur dispensatio, nisi exprimatur etiam in Iubileo magno: Imò & in illo semper excipiuntur. Cætera tria vota peregrinationum dicunt aliqui, quòd si in concessione generali dispensandi non excipiantur, in ea censenda sunt includi. At Sanchez 4. *Decalog. c.* 40. *n* 16. tenet, quòd si in concessione generali, vt Cruciatæ, non

expriman

exprimantur, non intelligitur concedi illorum dispensatio, & ita tenet Suarez *tom.2.de Religion tract.de Voto l.6. cap.25. num 4.* Nam in *citata extrauagant.* & *si Dominici*, omnia illa quinque vota æquiparantur, vt indigeant speciali Pontificis licentia, vt commutentur, vel in eis dispensetur. Sed tamen ipse Sanchez infrà *nu.* 19. concedit clarè si Papa in Cruciata, vel alia generali concessione concedat dispensare in omnibus votis reseruatis Sedi Apostolicæ, excepto voto castitatis & Religionis, censentur concessa alia tria Peregrinationis: ita enim praxis obseruat: & constat ex dicto communi, quòd exceptio firmat Regulam Imò addit *num* 17. quòd si Papa concedat omnia vota reseruata, sine limitatione, tunc omnia illa quinque reseruata conceduntur. Sed hoc nusquam facit in Bulla publica.

76 Dixi suprà ex Miranda, & aliis, *hoc ver. num* 42. posse Prælatos illa tria vota Peregrinationis erga subditos irritare, non verò dispensare. Nunc addo peregrinationem quam ibi dixi ad domum B. Virginis Lauretanæ, etiam reseruari cum tribus prædictis, non esse certum quòd sit reseruatum, vt ait Sanchez 4. *Decalog. cap.40. num.*10. quia id non constat ex aliqua Bulla authentica. Addit *ibidem num.*23 quòd hodie non viget excommunicatio lata contra Confessores dispensantes in aliquo voto ex illis quinque, sicut aliqui existimarunt. Nam Sixtus IV. qui prædictam excommunicationem posuit in *citata Extrauagan.* solùm excommunicat illos qui dispensarent in illis virtute alicuius concessionis factæ ab eod. Sixto IV. Qui ergo hodie dispensaret in aliquo ex illis, non virtute alicuius concessionis eiusdem Sixti IV. peccaret si faceret scienter, & non valeret dispensatio; sed non incurreret prædictam excommunicationem.

77 Posse Episcopum dispensare in illis quinque votis, vel quouis illorum, quando emissa sunt ex metu etiam leui: & maximè in voto castitatis quando viget periculum manifestum incontinentiæ, nec potest adiri Sum. Pontifex, tenet Rodrig. *in Bullar. Cruc.* §. 9. *dubio* 1.

& 1. *tom. Sum. capit.* 243. *nu.*14. & Sanchez 4. *Decalog. num.*3.& 33. Id verò quod dixi priori loco de voto aliquo istorum facto ex metu leui, intellige si talis metus sit factus ad extorquendum votum. Si enim fiat ab intrinseco, vel à causa naturali, non poterit. Idem dicendum est de voto triplicis peregrinationis, si enim adsit necessitas morbi, vel paupertatis, & non possit Papa adiri, Episcopus dispensare potest, vt probat Sanch. *lib.* 8. *de Matrim. disputat.*9. *num.*23.

78 Potest Episcopus dispensare in voto virginitatis, si vouens clarè solùm intendit abstinere à prima vice tantùm, qua perditur virginitas: hoc enim non est absolutè votum castitatis. At non poterit, si vouens virginitatem intellexit in communi abstinere ab omni coitu in perpetuum, quia tunc est votum castitatis. Potest etiam Episcopus dispensare in voto non nubendi, & in voto non fornicandi, quia hæc non sunt vota castitatis. Sic Doctores communiter maximè Sayro *Claus. Regul. lib.*6. *capit.* 1.*num.* 47. & alij. Potest item dispensare in voto assumendi Ordinis sacri, quia non est votum castitatis. Potest etiam Episcopus dispensare in modo illarum trium peregrinationum, vt scilicet non vadat mendicando, vel pedestris, vel nudis pedibus, qui sic promisit ire. Sanchez *citat. cap.* 4. *num.* 68. & alij: nam hoc non est dispensare in voto reseruato, sed in qualitate illius. Idem potest dispensare in voto emisso de non petenda dispensatione nisi à Papa, dummodò votum sit de materia non reseruata.

79 Omnia vota quæ possunt Episcopi dispensare cum suis subditis posita in *duobus numeris præcedentibus*, possunt etiam dispensare Prælati Regulares cum suis subditis. Hanc latè probat Sanchez 4. *Decalog. cap.*39. *num.*4. citans multos: & ratio est, quia erga subditos habet iurisdictionem quasi Episcopalem, imò & in aliquibus habent plura priuilegia quàm Episcopi.

80 Possunt etiam Prælati dispensare cum subditis in voto transeundi ad strictiorem Religionem: licèt non possint eiusmodi votum irritare. Est enim diuersa ratio in dispensatione, & irritatione. Rodrig. *tom.* 1. *Sum.*

*cap.*89

cap. 89. *num.* 4. Henriq. *lib.* 7. *de Indulgent. cap.*22. *num.*7. Possunt etiam dispensare in voto emisso cum sua licentia, licèt controuersum sit an hoc sic emissum de sua licentia possint irritare. Angelus *votum* 4. *nu.* 8. Syluest. *votum*, 4. *quæst* 3. *num.* 9. Aragon 2. *quæst.* 88, *art.*8. Potest etiam Prælatus inferior dispensare in voto emisso de licentia Superioris, licèt illud non possit irritare. Suarez *tom.* 2. *de Religione*, *libr.*6. *de voto*, *cap.*1. *numer.* 18. Potest item dispensare in voto quo promisit Religiosus non se commissurum aliquod peccatum mortale, quia hoc votum non est reseruatum.

81 De potestate verò concessa Religiosis circa dispensationem voti circa sæculares, maior dubitatio est, quia materia magis ampla. Ego suprà *ver. Confessor, erga sæculares*, & *verb. dispensatio voti*, dixi aliqua circa hanc materiam, quæ possent sufficere. Nunc addo. Posse Religiosos ex suis priuilegiis dispensare cum sæcularibus in votis Papæ reseruatis, quoties Episcopi in illis dispensant ratione alicuius circumstantiæ occurrentis, efficiat ea deficere à ratione voti reseruati, seu à materia illius. Quæ verò ista sint, vide suprà *num.* 77. & 78. sicut enim diximus *num.*79. posse Prælatos Ordinum potestate ordinaria circa vota subditorum, quidquid potest Episcopus circa vota suorum subditorum. Pari modo; Idem possunt in votis sæcularium ex potestate delegata per duos Summ. Pontifices. Primus fuit Innocent. VIII. qui id concessit Mendicantibus, exceptis votis duarum dietarum (id est, viginti leucarum) etiam si sint reseruata Episcopis. Secundus fuit Martinus V. quæ refert Sanchez 4. *Decalog. cap.*43. *num.* 4. & probat latè *ibi num.* 7. Sed declarat Sanchez *citat. num.* 7. id non posse Prælatos vel Religiosos quando illæ circumstantiæ occurrentes non efficiunt, vt materia desinat esse verè reseruata, sed sola necessitas non adeundi Papæ cogit dispensare Episcopum, verbi gratia, in voto castitatis, & periculo manifestæ incontinentiæ, nec data occasione adeundi Pontificem, in hoc non poterunt Religiosi dispensare, quia semper manet materia reseruata: & Episcopus in his non dispensat

pensat, vt Episcopus, sed ex tacita delegatione Papæ, vt etiam dispensat in impedimento dirimendi matrimonij iam contracti, vt iterum contrahatur, si detur periculũ incontinentiæ, nec potest adiri Papa. In hoc, inquam, non possunt dispensare Religiosi. Sed in aliis in quibus circumstantiæ faciunt, vt materia non sit reseruata: vt in voto virginitatis, modo suprà exposito, in voto non nubendi, & similibus dictis *in duobus numeris suprà citatis.* Vide quæ suprà diximus *his Addit. ver. Confessor.*

82 Si Prælatus dispensat potestate ordinaria, & sit dubium an talis potestas se extendat ad hunc casum, potest dispensare facta dicta diligentia, id est, cum subdito in quo dispensat potestate ordinaria. Ratio est, quia potestas dispensandi est amplè interpretanda, vt latè probat Sanc. 8. *de Matrim. dis. 2. nu.* Et idem dicendum est de potestate delegata quando dispensat cum sæculari. Hoc intellige si solùm sit dubium iuris, verbi gratia, constat de voto emisso, sunt tamen opiniones an hic casus sit reseruatus, & tunc potest dispensare, quia tunc casus non censetur reseruatus. Quando verò est dubium facti, vt quia constat se vouisse, sed dubitat an fuerit peregrinatio reseruata, vt Compostellæ, vel vouit virginitatem, sed nescit an absolutè, an prima tantùm vice, in his casibus non censetur in rigore votum reseruatum, quando est dubium pro vtraque parte, neque ex verbis, neque ex mente possumus veritatem coniicere, & proinde poterit in vtroque dispensare. Vide quæ suprà dixi *num. 5.*

83 Si Prælatus dubitet an sit vera causa, vt possit dispensare, & tamen dispensat, dispensatus manet tutius in conscientia, Sayro *Clau. Regul. lib. 4. capit. 2. num. 25.* Sà *in Aphoris. ver. votum, num. 20.* vbi agit de irritat. voti. Ipse verò Prælatus dispensans, si id faciat temerè absque examine causæ, peccat mortaliter, quia est negligentia in materia graui. Si verò adhibeat moralem diligentiam, & adhuc dubitet, non erit peccatum mortale, si deponat dubium practicum. Quia in illo dubio est inclinandum in partem benigniorem, & credendum est Superiores, & Ecclesiam matrem in tali dubio

dubio id concedere. Syluestr. *verb. Dispensatio, quæst.* 14. *num.* 20. *in fine*, vbi expresse agit de Prælatis Regularibus, & Pallatius *in* 4. *disputat.* 38. *disputat.* 3.

84 Quæ verò sit causa iusta dispensandi in votis dixi sufficienter suprà *hoc eod. verb. votum, & verbo dispensare.* Denuò dico non posse in hoc certam Regulam præscribi pro tanta varietate votorum in tot materiis. Sed regula solùm est viri prudentis arbitrium, qui debet considerare personam, tempus, materiam voti, &c. occurrentes circumstantias. Vltra verò causas generales, quas dixi suprà posse efficere causam iustam dispensationis, possunt per summam notari hæc sequentia.

85 Prima maior causa requiritur ad dispensandum in voto quàm in lege humana. Secunda, quò votum est maius, eò requirit maiorem causam dispensandi. Tertia, minor causa requiritur in votis pœnalibus, quàm in votis absolutis, quia pœnalia sunt minùs voluntaria. Quarta, si cum dispensatione admiscetur aliqua commutatio requiritur minor causa, quia non omnino tollitur materia voti. Quinta, ex eo quòd votum sit iuramento confirmatum, probabile est non requirere maiorem causam, quàm si non esset iuratum, quia reputatur idem, seu vnum tantùm vinculum. Sexta, votum factum ex imperfecta deliberatione, habet causam vt dispensetur cum minore causa, quia fuit minùs voluntarium Septima, si sint vota facta cum nimia leuitate, quod ferè in idem recidit: & maximè videre licet in votis impuberum, maximè quando malitia non supplet ætatem. Octaua, vota facta in naufragio, vel simili necessitate naturali, si constet non adfuisse plenam deliberationem, faciliùs dispensantur: Secus si constet adfuisse plenam deliberationem, quia tunc difficiliùs dispensabuntur. Nona, si metus incussus sit ad extorquendum votum, & metus sit cadens in virum constantem, votum est nullum, & non indiget dispensatione. Si verò metus ad illud extorquendum sit leuis, validum est votum, sed est causa dispensandi. Decima, si votum factum fuit ex dolo, quia scilicet vouenti dictum est aliquid falsum, vt quòd pater, vel vxor essent defuncti,

defuncti, habet iustam causam dispensandi. Vndecima, si ex dispensatione voti speratur maior vtilitas spiritualis vouentis. Duodecima, quando est dubium, si vouerit. Decimatertia, quando est moralis certitudo ruinæ, vel ex difficultate materiæ promissæ, vel ex complexione vouentis. Decimaquarta, ex difficultate magna superueniente ipsi voti. Decimaquinta, si vouens inquietetur multis scrupulis, ita vt implere votum illi valdè noceat, illúmque inquietet, intellige quando scrupuli, & inquietudo nascuntur ex impletione voti. Decimasexta, si vouenti Religionem superueniat morbus continuus vnde salus desperetur. Decimaseptima, vehemens ludendi desiderium tantùm, non est causa dispensandi in voto non ludendi, si vincatur. Secus si habet experientiam quando sæpiùs violat illud votum. Sed sanum consilium est securitatis gratia semper in his dispensationibus admiscere aliquam commutationem, iniungendo aliquid minus dispensato, quod exequatur. Prædicta omnia, & alia inuenies apud Sayr. *Clau. Reg. li. 6. cap. 12.* & Azor. *tom 1. cap. 19. lib. 11. & alios.*

86 Aduertunt verò citati Doctores, & nos diximus suprà quòd vt dispensatio voti sit valida explicanda est voti materia in particulari, & causa quæ facit pro dispensatione: idémque faciendum pro commutatione voti obtinenda: aliàs non valebit dispensatio si taceatur verum, vel narretur falsum. Quæ verò taciturnitas veri, & falsi narratio reddant dispensationem nullam, pertinet ad alium locum in materia de voto, & de Matrimonio, quando petitur à Papa dispensatio in impedimento matrimonij. Vbi agitur de causa impulsiua, & finali concurrentibus in voto. Mihi pro Regularibus sufficiat dicere, quòd tenentur Superiori dispensaturo, vel commutaturo verè, & planè declarare voti materiam, & causas ob quas dispensationem, vel commutionem petunt. Qui verò prædictam materiam dispensationum, & de veritate in illa narranda, videre voluerit, legat Sanchez *lib. 8. de Matrimon tot. disputat. 21. & 4. Decalog. toto cap. 47.* & alios, in quo *cap. 47.* dicit, id quod iam dixi suprà *num. 53.* Videlicet quòd

ad

ad irritationem votorum non requiritur quòd subditus dicat qualitatem voti irritandi, vel causam illius: quia irritatio voti nihil aliud requirit quàm voluntatem Superioris irritantis. Imò addit quòd Superior ignatus voti subditi, si sub conditione dicat, irrito votum, si quod habes manebit irritum, etiamsi votum sit internum. Ego tamen credo, quòd Prælatus id faciens non cognito voto peccabit: quia non est dominus absolutus tollendæ obligationis factæ Deo non cognita causa. At subditus manebit tutus in conscientia, vt in casu ferè simili suprà diximus de dispensatione, quando non constat à parte rei defuisse causam.

87 Addit Sanchez *citato cap.* 47. omnino declarandum esse in petitione dispensationis circa votum religionis, an solùm vouerit ingressum illius, vel etiam vouerit perseuerantiam in illa. Item declarandum esse si sit votum factum in fauorem tertij, & sic de aliis circumstantiis grauibus, & necessariis,

---

VOTI COMMVTATIO.

ADDITIO.

88 VT votum commutetur in melius euidenter non est necessaria Prælati authoritas. Ita omnes communiter sentiunt. Vt verò commutetur in in æquale cognitum, datur opinio pro vtraque parte: probabilior dicit, non posse fieri propria authoritate, sed requiri authoritatem Prælati: Tertiò si commutatio fieri debeat cum dubio an sit in æquale manente formidine, an fiat in æquale, tunc non potest fieri, & hoc tertium est communis opinio: solùm enim dubitant Doctores an liceat fieri commutatio propria authoritate in æquale cognitum absque formidine. Ita Valentia 2. 2. *q.* 6. *disputat. punct.* 6 Sayro *Clau. Reg. lib.* 6. *c.* 12. *n.* 5. & hoc de commutatione voti in dubio si sit in æquale, vel si adsit formido, etiam intellige nec fieri posse ab ipso Prælato commutante.

89 Promittens eleemosynam certo pauperi, si ipse acceptauit, non potest promittens illam dare alteri pauperiori, quia commutauit votum factum in præiudicium tertij. Si verò pauper prior nondum acceptauit, neque de voto nouit; possum dare alteri pauperiori, quia tunc commuto votum in euidenter melius. Idem dices de illo qui promisit calicem Ecclesiæ alicui: si enim nondum illa Ecclesia nec procurator illius acceptauit, potest quis authoritate propria dare alteri Ecclesiæ pauperiori: quia tunc commutat votum in melius: Si verò iam acceptauit procurator Ecclesiæ, vel alter suo nomine, iam non potest commutare in præiudicium tertij. Si verò Ecclesia cui promisi nondum acceptauit, an possim propria authoritate donare calicem alteri Ecclesiæ æquè pauperi, tunc curret opinio dicentium an possit quis propria authoritate votum commutare in æquale cognitum, propria authoritate. Et iuxta id quod dixi *num. præcedente*, securiùs est vt petatur licentia ab Episcopo, vel à potente commutare; Ita Vega. 2. *part. Sum. ver. votum, casu* 115. referens multos dicentes tutius esse id fieri per Episcopum, quando Ecclesia est æquè pauper.

90 Non est opus vt commutans votum mathematicè commutet in materiam æqualem: res enim moralis non est mensuranda mathematicè. Quare si dubium sit an materia in quam commutat sit æqualis, potest commutare, dummodò non sibi certò constet quòd sit minor. Nam in moralibus non potest maior certitudo expectari. Sayr. *Clau. Regul. lib. 6. cap.* 12. *num.* 19. & cæteri communiter.

91 Quoties Prælatus debet commutare votum subditi indiget causa iusta. Probatur, quia cùm id non faciat potestate dominatiua, sed spirituali à Christo Domino tradita, ista committitur illi tanquam fideli, & prudenti seruo dispensanti res Christi Domini, quæ prudentia requirit causam. Colligitur ex Diuo Thom. 22. *qu.* 88. *art.* 12. Hæc tamen commutatio si fiat per Iubileum, vel Bullam Cruciatæ, non requirit aliam causam quàm assignatam iam à Summo Pontifice: quæ sunt

subsi

ſubſidium belli, vel illius neceſſitatis ibi expreſſæ. Vnde Confeſſor commutans per Iubileum, vel Cruciatam non indiget examinare cauſam commutationis ex parte vouentis. Extra verò Iubileum & Cruciatam, illi qui commutant vota per poteſtatem delegatam, verbi gratia, per priuilegium Religionum, debent id facere cum cauſa.

92 Si vnus Confeſſor inueniat pœnitentem cui alius Confeſſor commutauit votum in rem minùs æqualem, & ambo Confeſſores ſint viri docti, poterit vltimus Confeſſor quietari, & ſtare opinioni Confeſſoris prioris, qui fortè aliquam circumſtantiam meliùs conſiderauit. Si verò ſecundus Confeſſor eſt vir doctus, & inuenit priorem Confeſſorem idiotam erraſſe omnino in commutatione · tenetur ſecundus Confeſſor aduertere pœnitentem, & facere commutationem ſecundùm regulas ſuprà traditas. Hoc intelligo, ſi ſit ſpes quòd pœnitens acquieſcat. Si enim intelligat prudens Confeſſor non acquieturum, & illum eſſe in bona fide, faciat quod conſulitur Confeſſori circa pœnitentem coniugem, de quo in confeſſione reperit contraxiſſe Matrimonium cum impedimento dirimenti, de quo moraliter loquendo non poteſt impetrare remedium, & dantur pericula ſolita, neque pœnitens debet acquieſcere: Tunc enim ſi eſt in bona fide, poteſt Confeſſor diſſimulare cum illo, & tacere. Et hoc idem dicendum ſi Confeſſor primus commutauit non habens facultatem, & ſic de cæteris poterit ſecundus Confeſſor ſupplere iniungendo ampliùs illud, quod deſunt ad æqualitatem voti commutati.

93 Illi qui poteſtate ordinaria commutant vota, vt ſunt Prælati Regulares erga ſubditos, poſſunt illis commutare omnia illa vota, quæ cum illis poſſunt diſpenſare: idque eti[illegible] poſſunt [illegible] ſecularium, qu[illegible] diſ[illegible] [illegible]igio[illegible] [illegible]am illa cō-
[illegible] per priui-
[illegible] ora Papæ
[illegible] ſſunt diſ-
[illegible] um ex il-

lis quinque commutare velit in aliquid euidenter melius. Nam ipso facto, quòd Papæ sunt reseruata, tollitur inferioribus omnis potestas illi commutanda. Ita Sot. 7. *de Iust. quæst. 4. art. 3.* Suarez *tom. 2. de Legibus lib. 6. de voto, capitul. 1. num. 17.* Neque vnum reseruatum ex illis quinque potest commutari in aliud reseruatum ex eisdem quinque, præterquam in votum Religionis. Suarez *citato num. 16.* Dixi *in solum votum Religionis posse alia quatuor reseruata commutari*, quia sic expresse habetur *cap. Scripturæ de voto.* Vbi dicitur non sufficere tunc solùm commutari votum in ingressum Religionis, sed ingressum cum effectu professionis secutæ.

94 Votum ingrediendi Ordinem strictiorem potest quis propria authoritate commutare in votum profitendi in ordine laxiori, quia hoc secundum magis obligat, & proinde est euidenter maius bonum, obligatur enim ad profitendum, quod non obligat primum.

95 Non potest Prælatus subdito inuito commutare votum. Nam cùm per commutationem transeat votum ad aliam materiam hanc secundam subrogatam non potest cogi subditus acceptare. Suarez *cit. lib. 6. cap. n. 12.* Secus de irritatione, vt iam suprà diximus.

96 Cui committitur potestas delegata ad dispensandum in votis, potest etiam illa commutare, secundùm probabilem satis opinionem, quam retuli suprà *verb. votum. numero* 47. ex Sot. Henriquez, & aliis: licèt alij non pauci, nec contemnendi dicant oppositum. At constat apud omnes communiter, quòd si alicui delegetur facultas ad commutandum, quòd iste ex vi istius commissionis non potest in illis votis dispensare. Nam commutare est multò minùs: & dispensare est maius. Et hoc fulcitur illa regula iuris in 6. Cui licet quod plus est, licet vtique quod minus est. Non verò econtra.

97 Quando alicui committitur potestas commutandi, vel dispensandi in voto, potest etiam iuramentum commutare, quia censetur idem vinculum soli Deo exhibitum, atque illud quod resultat ex voto. Sanchez *lib.*

lib.8.de Matrim disp.2.n.18.& Sayro *lib.Clau.Reg.lib.5. cap.8.n.9* Et econtra qui ex potestate delegata dispensat, vel commutat iuramenta facta Deo, potest dispensare, vel commutare vota. Sanchez *4.Decal.cap.53 n.10.* At si iuramentum sit factum homini, & in fauorem illius, non poterit dispensare in præiudicium tertij, quia neque Papa per se hoc facere solet. Imò & si concedatur facultas ad commutanda vota iurata, non poterit commutare si sit factum iuramentum in fauorem tertij. Quam concessionē circa vota iurata, concessam Patribus Societatis Iesu adduxi suprà *ver. Confessor erga sæculares*, illis factum à Paulo III. intelligitur verò prædicta concessio de solis votis iuratis Deo factis. Idque siue iuramentum fiat simul cum voto, siue fiat post votum ad illius confirmationem

98 Quando in Iubileo, vel Cruciata conceditur commutatio ad vota non exprimendo iuramenta, potest etiam commutari iuramentum, siue sit factum simul cum voto, siue postea ad votum confirmandum. Suarez *tom.1 de Relig.lib.6.de voto,cap.14.n.19.* quia tale iuramentum non mutat materiam voti. Vide Sayro *Clau. Reg. lib. 5. cap.8. num. 9.* & Capucin. *Compend. verb. votum notab. 5.*

99 Iubileus, Cruciata, & priuilegia Ordinum de ordinario non concedunt dispensationem voti, sed solam commutationem: Et ex consequenti per hæc tria vota sæcularium non possunt dispensari, vt patet ex tenore ipsorum.

100 Non possunt Religiosi virtute suorum priuilegiorum, neque Cruciatæ, commutare iuramenta sæcularium, quæ fiunt circa illa quinque vota reseruata, absque voto: vt si quis iurauit se ingressurum Religionem, vel quid simile. Nam illæ concessiones solùm exprimunt circa vota, non verò circa iuramenta quando fiunt absque voto. Et Paulus III. in Concessione facta Societatis IESV, sola illa iuramenta concessit quorum vota concessit: at non concessit vota illa quinque reseruata. Ergo neque iuramenta de materia illorum quinque votorum. Est enim idem vinculum iuramenti, ac voti

ac proinde si fiat iuramentum in materia reseruata, erit etiam iuramentum ipsum reseruatum Sanchez 4. *Decalog. cap.* 54. *n.* 21. *&* 22.

101 Durante Bulla, vel Iubileo possunt commutari vota in illis concessa toties quoties fuerint emissa, vt si durante Iubileo fuit mihi commutatum votum ibi reseruatum, & postea illud idem emisi, potest mihi secundò commutari Iubileo durante, & ita de concesso in Cruciata illa durante. Henr. *lib.* 6. *de pœnitent. cap.* 17. *num.* 3.

102 Si transacto Iubileo aliquis immemor voti reseruati, quod habebat, non petiuit commutationem illius poterit illo transacto petere commutationem ab eodem, vel ab alio confessore. Ita Sayr. *Clau. Reg. lib.* 6. *cap.* 12. *num.* 17. & Sanch 4. *Decal. cap.* 54. *n.* 39. citans Henriq. Sà & Stunicam. Rationem assignat, quia sola opera pro indulgentia assequenda alligantur tempori: At pro absolutione à reseruatis, & pro votis acquirens iubileum assequitur priuilegium, vt absoluatur ab omnibus commissis vsque ad tempus Iubilei, & sic transacto Iubileo poterit vti hoc priuilegio. Et confirmat ibi ex verbis Iubilei. Hoc tamen non valebit in Cruciata, quia in illa exprimit Papa, finito anno non valere illius priuilegia.

103 Facultas concessa Religiosis ad commutanda vota sæcularium, non limitatur, vt solùm commutent vota illorum qui sunt illius Diœcesis in qua est Confessor, sed extenditur ad omnes vndequaque venientes. Bulla enim Pauli III. non restringit, & priuilegia Mendicantium sunt fauores, & proinde amplianda.

104 Si votum commutandum fuit iuratum, non proinde petit maiorem, em subrogari, id est commutari in maius, ratione iuramenti. est enim vnum tantùm vinculum. Constat ex suprà dictis.

105 Denique pro commutando voto frequenti videlicet peregrinationis, quæ sint attendenda, seu computanda in illo commutando, vt omittam multa, dico per summam esse computanda sequentia: Primò, labor ipse itineris per se, absque expensis. Secundò expensæ faciendæ

ciendæ in itinere, tam eundo quàm redeundo, vt patet ex *cap.magnæ,de voto*, vbi iubentur computari vtriusque itineris expensæ. Et hæc est verior, & securior sententia: Est istæ expensæ considerandæ sunt iuxta qualitatem vouentis, si in propria persona votum exequeretur. Tertiò, consideranda sunt itineris pericula, hæc enim omnia vouens, Deo obtulit:imò & absentia rerum suarum, & damnum inde illis subortum. Quartò, expensæ faciendæ in loco vbi morabitur, vel debuit votum exequi. Et pro his omnibus computatis debet illi arbitrari eleemosyna, vel opus quod illis æquiualeat. Ita communiter citati suprà Doctores, maximè Sanch. *lib.* 4. *Decal.cap.* 56. *à n.* 11. *vsque ad* 23. Si verò vouit peregrinationem eundo mendicando, solùm tenetur computare labores, & pericula itineris. Neque oportet vt pecunia, vel eleemosyna in quam commutatur, mittatur ad illum locum, vel Ecclesiam, ad quam debuit peregrinari. At attendendum est, quod ex illa summa eleemosynæ subrogatæ, deducendæ sunt pro rata expensæ quas domi erat facturus, has enim expensas non obtulit Deo. Vide Sayr,*cit.cap.* 11.*n* 20. Vbi ait, quod si in itinere erat singulis diebus expensurus sex argenteos, & domi tres: soluet tantùm tres in commutatione. Et ibi ait posse etiam adhiberi ieiunia, orationes, & similia.

Cætera quoad vota Religiosorum, vide suprà, vbi sufficienter de illis dixi, qui verò his non fuerit contentus, videat integros libros de voto apud citatos Doctores. Et hæc omnia subiicio correctioni Ecclesiæ, & Doctorum.

VOX ACTIVA, & passiua.

1 NAuarr. *lib.* 1. *Consil.titulo de elect. consil.* 6. multis capitibus iuris explicat breuiter quid hoc significet, dicens; quòd taliter priuatus

per Bullam Papæ, &c. non potest in Capitulo collegia-liter iuncto, dare vocem aliquam ad vllum actum ibi tractatum in Capitulo; vnde nec potest dare suffragium pro Nouitio, neque ad aliquid minoris negotij. Secundò, quòd non potest passiuè in eodem Capitulo eligi, vel nominari, ad aliquid, quod sit honoris, & præeminentiæ: posse tamen ibi eligi, vel deputari ad illa, quæ sunt oneris, & pœnæ. Et citat pro hoc Cardinalem, &c.

2 Rigidior pœna est, quando quis priuatur actibus legitimis: hanc verò explicant Statuta Tolletana Generalia Minorum; quod inhabilitat ad omnia officia: & quòd talis non potest esse Diffinitor, discretus ad Capitulum Generale, vel Prouinciale, Lector, Confessor, Magister Nouitiorum, neque eligere, neque eligi. Poterit verò taliter priuatus exercere Ordines sacros, vel illos recipere, si aliàs non impeditur aliqua censura.

3 Priuatio verò officiorum Ordinis in Ordine Minorum priuat, ne sit Generalis, Commissarius Generalis, Visitator, Prouincialis, Guardianus, Vicarius, Præses, & Confessor Monialium: cætera potest sic priuatus habere.

LAVS DEO.

FINIS.

INDEX ALPHABETICVS CONTENTORVM IN HOC OPERE.

A

B

Xxx 5

defuncti, habet iustam causam dispensandi. Vndecima, si ex dispensatione voti speratur maior vtilitas spiritualis vouentis. Duodecima, quando est dubium, si vouerit. Decimatertia, quando est moralis certitudo ruinæ, vel ex difficultate materiæ promissæ, vel ex complexione vouentis. Decimaquarta, ex difficultate magna superueniente ipsi voti. Decimaquinta, si vouens inquietetur multis scrupulis, ita vt implere votum illi valdè noceat, illúmque inquietet, intellige quando scrupuli, & inquietudo nascuntur ex impletione voti. Decimasexta, si vouenti Religionem superueniat morbus continuus vnde salus desperetur. Decimaseptima, vehemens ludendi desiderium tantùm, non est causa dispensandi in voto non ludendi, si vincatur. Secus si habet experientiam quando sæpiùs violat illud votum. Sed sanum consilium est securitatis gratia semper in his dispensationibus admiscere aliquam commutationem, iniungendo aliquid minus dispensato, quod exequatur. Prædicta omnia, & alia inuenies apud Sayr. *Clau. Reg. li.* 6. *cap.*12. & Azor. *tom* 1. *cap.*19. *lib.* 11. *& alios.*

86 Aduertunt verò citati Doctores, & nos diximus suprà quòd vt dispensatio voti sit valida explicanda est voti materia in particulari, & causa quæ facit pro dispensatione: idémque faciendum pro commutatione voti obtinenda: aliàs non valebit dispensatio si taceatur verum, vel narretur falsum. Quæ verò taciturnitas veri, & falsi narratio reddant dispensationem nullam, pertinet ad alium locum in materia de voto, & de Matrimonio, quando petitur à Papa dispensatio in impedimento matrimonij. Vbi agitur de causa impulsiua, & finali concurrentibus in voto. Mihi pro Regularibus sufficiat dicere, quòd tenentur Superiori dispensaturo, vel commutaturo verè, & planè declarare voti materiam, & causas ob quas dispensationem, vel commutionem petunt. Qui verò prædictam materiam dispensationum, & de veritate in illa narranda, videre voluerit, legat Sanchez *lib.* 8. *de Matrimon tot. disputat.* 21. *&* 4. *Decalog. toto cap.* 47. & alios, in quo *cap.*47. dicit, id quod iam dixi suprà *num.* 53. Videlicet quòd ad

ad irritationem votorum non requiritur quòd subditus dicat qualitatem voti irritandi, vel causam illius: quia irritatio voti nihil aliud requirit quàm voluntatem Superioris irritantis. Imò addit quòd Superior ignarus voti subditi, si sub conditione dicat, irrito votum, si quod habes manebit irritum, etiamsi votum sit internum. Ego tamen credo, quòd Prælatus id faciens non cognito voto peccabit: quia non est dominus absolutus tollendæ obligationis factæ Deo non cognita causa. At subditus manebit tutus in conscientia, vt in casu ferè simili suprà diximus de dispensatione, quando non constat à parte rei defuisse causam.

87 Addit Sanchez *citato cap.* 47. omnino declarandum esse in petitione dispensationis circa votum religionis, an solùm vouerit ingressum illius, vel etiam vouerit perseuerantiam in illa. Item declarandum esse si sit votum factum in fauorem tertij, & sic de aliis circumstantiis grauibus, & necessariis,

---

VOTI COMMVTATIO.

ADDITIO.

88 VT votum commutetur in melius euidenter non est necessaria Prælati authoritas. Ita omnes communiter sentiunt. Vt verò commutetur in in æquale cognitum, datur opinio pro vtraque parte: probabilior dicit, non posse fieri propria authoritate, sed requiri authoritatem Prælati: Tertiò si commutatio fieri debeat cum dubio an sit in æquale manente formidine, an fiat in æquale, tunc non potest fieri, & hoc tertium est communis opinio: solùm enim dubitant Doctores an liceat fieri commutatio propria authoritate in æquale cognitum absque formidine. Ita Valentia 2. 2. *q.* 6. *disputat. punct.* 6 Sayro *Clau. Reg. lib.* 6. *c.* 12. *n.* 5. & hoc de commutatione voti in dubio si sit in æquale, vel si adsit formido, etiam intellige nec fieri posse ab ipso Prælato commutante.

89 Promittens eleemosynam certo pauperi, si ipse acceptauit, non potest promittens illam dare alteri pauperiori, quia commutauit votum factum in præiudicium tertij. Si verò pauper prior nondum acceptauit, neque de voto nouit; possum dare alteri pauperiori, quia tunc commuto votum in euidenter melius. Idem dices de illo qui promisit calicem Ecclesiæ alicui: si enim nondum illa Ecclesia nec procurator illius acceptauit, potest quis authoritate propria dare alteri Ecclesiæ pauperiori: quia tunc commutat votum in melius: Si verò jam acceptauit procurator Ecclesiæ, vel alter suo nomine, iam non potest commutare in præiudicium tertij. Si verò Ecclesia cui promisi nondum acceptauit, an possim propria authoritate donare calicem alteri Ecclesiæ æquè pauperi, tunc curret opinio dicentium an possit quis propria authoritate votum commutare in æquale cognitum, propria authoritate. Et iuxta id quod dixi *num. præcedente*, securiùs est vt petatur licentia ab Episcopo, vel à potente commutare; Ita Vega. 2. *part. Sum. ver. votum, casu* 115. referens multos dicentes tes tutius esse id fieri per Episcopum, quando Ecclesia est æquè pauper.

90 Non est opus vt commutans votum mathematicè commutet in materiam æqualem: res enim moralis non est mensuranda mathematicè. Quare si dubium sit an materia in quam commutat sit æqualis, potest commutare, dummodò non sibi certò constet quòd sit minor. Nam in moralibus non potest maior certitudo expectari. Sayr. *Clau. Regul. lib. 6. cap.* 12. *num.* 19. & cæteri communiter.

91 Quoties Prælatus debet commutare votum subditi indiget causa iusta. Probatur, quia cùm id non faciat potestate dominatiua, sed spirituali à Christo Domino tradita, ista committitur illi tanquam fideli, & prudenti seruo dispensanti res Christi Domini, quæ prudentia requirit causam. Colligitur ex Diuo Thom. 22. *qu.* 88. *art.* 12. Hæc tamen commutatio si fiat per Iubileum, vel Bullam Cruciatæ, non requirit aliam causam quàm assignatam iam à Summo Pontifice: quæ sunt

subsi

subsidium belli, vel illius necessitatis ibi expressæ. Vnde Confessor commutans per Iubileum, vel Cruciatam non indiget examinare causam commutationis ex parte vouentis. Extra verò Iubileum & Cruciatam, illi qui commutant vota per potestatem delegatam, verbi gratia, per priuilegium Religionum, debent id facere cum causa.

92 Si vnus Confessor inueniat pœnitentem cui alius Confessor commutauit votum in rem minùs æqualem, & ambo Confessores sint viri docti, poterit vltimus Confessor quietari, & stare opinioni Confessoris prioris, qui fortè aliquam circumstantiam meliùs considerauit. Si verò secundus Confessor est vir doctus, & inuenit priorem Confessorem idiotam errasse omnino in commutatione: tenetur secundus Confessor aduertere pœnitentem, & facere commutationem secundùm regulas suprà traditas. Hoc intelligo, si sit spes quòd pœnitens acquiescat. Si enim intelligat prudens Confessor non acquieturum, & illum esse in bona fide, faciat quod consulitur Confessori circa pœnitentem coniugem, de quo in confessione reperit contraxisse Matrimonium cum impedimento dirimenti, de quo moraliter loquendo non potest impetrare remedium, & dantur pericula solita, neque pœnitens debet acquiescere: Tunc enim si est in bona fide, potest Confessor dissimulare cum illo, & tacere. Et hoc idem dicendum si Confessor primus commutauit non habens facultatem, & sic de cæteris poterit secundus Confessor supplere iniungendo ampliùs illud, quod defuit ad æqualitatem voti commutati.

93 Illi qui potestate ordinaria commutant vota, vt sunt Prælati Regulares erga subditos, possunt illis commutare omnia illa vota, quæ cum illis possunt dispensare: idque etiam possunt circa vota sæcularium, quæ possunt dispensare Religiosi, possunt etiam illa cōmutare. Vnde colliges non posse Religiosos per priuilegia ordinaria commutare illa quinque vota Papæ reseruata, de quibus suprà, quia in illis non possunt dispensare. Idque intellige etiam si aliquod votum ex il-

lis quinque commutare velit in aliquid euidenter melius. Nam ipso facto, quòd Papæ sunt reseruata, tollitur inferioribus omnis potestas illi commutanda. Ita Sot. 7. *de Iust. quæst. 4. art. 3.* Suarez *tom. 2. de Legibus lib. 6. de voto, capitul. 1. num. 17.* Neque vnum reseruatum ex illis quinque potest commutari in aliud reseruatum ex eisdem quinque, præterquam in votum Religionis. Suarez *citato num. 16.* Dixi *in solum votum Religionis posse alia quatuor reseruata commutari*, quia sic expresse habetur *cap. Scriptura de voto.* Vbi dicitur non sufficere tunc solùm commutari votum in ingressum Religionis, sed ingressum cum effectu professionis secutæ.

94 Votum ingrediendi Ordinem strictiorem potest quis propria authoritate commutare in votum profitendi in ordine laxiori, quia hoc secundum magis obligat, & proinde est euidenter maius bonum, obligatur enim ad profitendum, quod non obligat primum.

95 Non potest Prælatus subdito inuito commutare votum. Nam cùm per commutationem transeat votum ad aliam materiam hanc secundam subrogatam non potest cogi subditus acceptare. Suarez *cit. lib. 6. cap. n. 12.* Secus de irritatione, vt iam suprà diximus.

96 Cui committitur potestas delegata ad dispensandum in votis, potest etiam illa commutare, secundùm probabilem satis opinionem, quam retuli suprà *verb. votum. numero* 47. ex Sot. Henriquez, & aliis: licèt alij non pauci, nec contemnendi dicant oppositum. At constat apud omnes communiter, quòd si alicui delegetur facultas ad commutandum, quòd iste ex vi istius commissionis non potest in illis votis dispensare. Nam commutare est multò minùs: & dispensare est maius. Et hoc fulcitur illa regula iuris in 6. Cui licet quod plus est, licet vtique quod minus est. Non verò econtra.

97 Quando alicui committitur potestas commutandi, vel dispensandi in voto, potest etiam iuramentum commutare, quia censetur idem vinculum soli Deo exhibitum, atque illud quod resultat ex voto. Sanchez *lib.*

lib.8.de Matrim.disp.2.n.18.& Sayro *lib.Clau.Reg.lib.5. cap.8.n.9.* Et econtra qui ex potestate delegata dispensat, vel commutat iuramenta facta Deo, potest dispensare, vel commutare vota. Sanchez 4.*Decal.cap.*53 *n.*10. At si iuramentum sit factum homini, & in fauorem illius, non poterit dispensare in præiudicium tertij, quia neque Papa per se hoc facere solet. Imò & si concedatur facultas ad commutanda vota iurata, non poterit commutare si sit factum iuramentum in fauorem tertij. Quam concessione circa vota iurata, concessam Patribus Societatis Iesu adduxi suprà *ver.Confessor erga sæculares*, illis factum à Paulo III. intelligitur verò prædicta concessio de solis votis iuratis Deo factis. Idque siue iuramentum fiat simul cum voto, siue fiat post votum ad illius confirmationem

98 Quando in Iubileo, vel Cruciata conceditur commutatio ad vota non exprimendo iuramenta, potest etiam commutari iuramentum, siue sit factum simul cum voto, siue postea ad votum confirmandum. Suarez *tom.*1 *de Relig.lib.6.de voto,cap.*14.*n.*19. quia tale iuramentum non mutat materiam voti. Vide Sayro *Clau. Reg. lib. 5. cap.8. num. 9.* & Capucin. *Compend. verb. votum notab.* 5.

99 Iubileus, Cruciata, & priuilegia Ordinum de ordinario non concedunt dispensationem voti, sed solam commutationem: Et ex consequenti per hæc tria vota sæcularium non possunt dispensari, vt patet ex tenore ipsorum.

100 Non possunt Religiosi virtute suorum priuilegiorum, neque Cruciatæ, commutare iuramenta sæcularium, quæ fiunt circa illa quinque vota reseruata, absque voto: vt si quis iurauit se ingressurum Religionem, vel quid simile. Nam illæ concessiones solùm exprimunt circa vota, non verò circa iuramenta quando fiunt absque voto. Et Paulus III. in Concessione facta Societatis IESV, sola illa iuramenta concessit quorum vota concessit: at non concessit vota illa quinque reseruata. Ergo neque iuramenta de materia illorum quinque votorum. Est enim idem vinculum iuramenti, ac voti

ac proinde si fiat iuramentum in materia reseruata, erit etiam iuramentum ipsum reseruatum Sanchez 4. *Decalog. cap.* 54. *n.* 21. *&* 22.

101 Durante Bulla, vel Iubileo possunt commutari vota in illis concessa toties quoties fuerint emissa, vt si durante Iubileo fuit mihi commutatum votum ibi reseruatum, & postea illud idem emisi, potest mihi secundò commutari Iubileo durante, & ita de concesso in Cruciata illa durante. Henr. *lib.* 6. *de pœnitent. cap.* 17. *num.* 3.

102 Si transacto Iubileo aliquis immemor voti reseruati, quod habebat, non petiuit commutationem illius poterit illo transacto petere commutationem ab eodem, vel ab alio confessore. Ita Sayr. *Clau. Reg. lib.* 6. *cap.* 12. *num.* 17. & Sanch 4. *Decal. cap.* 54. *n.* 39. citans Henriq. Sà & Stunicam. Rationem assignat, quia sola opera pro indulgentia assequenda alligantur tempori: At pro absolutione à reseruatis, & pro votis acquirens iubileum assequitur priuilegium, vt absoluatur ab omnibus commissis vsque ad tempus Iubilei, & sic transacto Iubileo poterit vti hoc priuilegio. Et confirmat ibi ex verbis Iubilei. Hoc tamen non valebit in Cruciata, quia in illa exprimit Papa, finito anno non valere illius priuilegia.

103 Facultas concessa Religiosis ad commutanda vota sæcularium, non limitatur, vt solùm commutent vota illorùm qui sunt illius Diœcesis in qua est Confessor, sed extenditur ad omnes vndequaque venientes. Bulla enim Pauli III. non restringit, & priuilegia Mendicantium sunt fauores, & proinde amplianda.

104 Si votum commutandum fuit iuratum, non proinde petit maiorem, em subrogari, id est commutari in maius, ratione iuramenti, est enim vnum tantùm vinculum. Constat ex suprà dictis.

105 Denique pro commutando voto frequenti videlicet peregrinationis, quæ sint attendenda, seu computanda in illo commutando, vt omittam multa, dico per summam esse computanda sequentia: Primò, labor ipse itineris per se, absque expensis. Secundò expensæ faciendæ

ciendæ in itinere, tam eundo quàm redeundo, vt patet ex *cap. magna, de voto*, vbi iubentur computari vtriusque itineris expensæ. Et hæc est verior, & securior sententia: Est istæ expensæ considerandæ sunt iuxta qualitatem vouentis, si in propria persona votum exequeretur. Tertiò, consideranda sunt itineris pericula, hæc enim omnia vouens, Deo obtulit: imò & absentia rerum suarum, & damnum inde illis subortum. Quartò, expensæ faciendæ in loco vbi morabitur, vel debuit votum exequi. Et pro his omnibus computatis debet illi arbitrari eleemosyna, vel opus quod illis æquiualeat. Ita communiter citati suprà Doctores, maximè Sanch. *lib. 4. Decal. cap. 56. à n. 11. vsque ad 23.* Si verò vouit peregrinationem eundo mendicando, solùm tenetur computare labores, & pericula itineris. Neque oportet vt pecunia, vel eleemosyna in quam commutatur, mittatur ad illum locum, vel Ecclesiam, ad quam debuit peregrinari. At attendendum est, quod ex illa summa eleemosynæ subrogatæ, deducendæ sunt pro rata expensæ quas domi erat facturus, has enim expensas non obtulit Deo. Vide Sayr, *cit. cap. 11. n* 20. Vbi ait, quod si in itinere erat singulis diebus expensurus sex argenteos, & domi tres: soluet tantùm tres in commutatione. Et ibi ait posse etiam adhiberi ieiunia, orationes, & similia.

Cætera quoad vota Religiosorum, vide suprà, vbi sufficienter de illis dixi, qui verò his non fuerit contentus, videat integros libros de voto apud citatos Doctores. Et hæc omnia subiicio correctioni Ecclesiæ, & Doctorum.

VOX ACTIVA, & passiua.

1 NAuarr. *lib. 1. Consil. titulo de elect. consil. 6.* multis capitibus iuris explicat breuiter quid hoc significet, dicens; quòd taliter priuatus

per Bullam Papæ, &c. non potest in Capitulo collegialiter iuncto, dare vocem aliquam ad vllum actum ibi tractatum in Capitulo; vnde nec potest dare suffragium pro Nouitio, neque ad aliquid minoris negotij. Secundò, quòd non potest passiuè in eodem Capitulo eligi, vel nominari, ad aliquid, quod sit honoris, & præeminentiæ: posse tamen ibi eligi, vel deputari ad illa, quæ sunt oneris, & pœnæ. Et citat pro hoc Cardinalem, &c.

2 Rigidior pœna est, quando quis priuatur actibus legitimis: hanc verò explicant Statuta Tolletana Generalia Minorum; quod inhabilitat ad omnia officia: & quòd talis non potest esse Diffinitor, discretus ad Capitulum Generale, vel Prouinciale, Lector, Confessor, Magister Nouitiorum, neque eligere, neque eligi. Poterit verò taliter priuatus exercere Ordines sacros, vel illos recipere, si aliàs non impeditur aliqua censura.

3 Priuatio verò officiorum Ordinis in Ordine Minorum priuat, ne sit Generalis, Commissarius Generalis, Visitator, Prouincialis, Guardianus, Vicarius, Præses, & Confessor Monialium: cætera potest sic priuatus habere.

LAVS DEO.

FINIS.

INDEX ALPHABETICVS CONTENTORVM IN HOC OPERE.

A

B

Accu

INDEX.

H

I

L

Li

Peculium.

R

INDEX.

Vetum

FINIS.